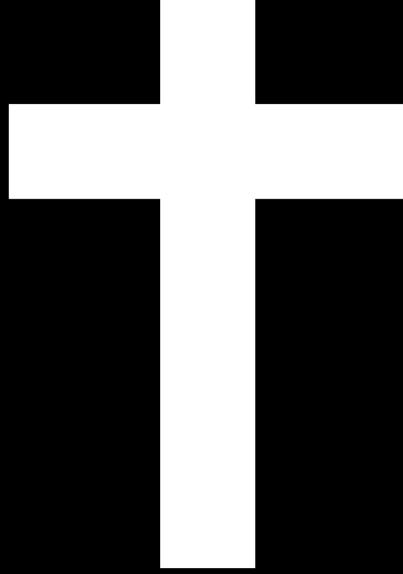

Ŋwa'anli Kin` a
Fhi

Bambalang: Ŋwa'anli Kin` a Fhi (New Testament+)

Nwa'anli Kìn a Fhi
Bambalang: Nwa'anli Kìn a Fhi (New Testament+)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bambalang

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
850ef3bb-da84-57bb-be90-e9077e8294e0

Contents

Matio	1
Maaku	49
Luka	78
Jouŋ	126
Nwa'anli Fà'a	161
Roma	206
1 Korin	228
2 Korin	248
Galashia	261
Efesho	269
Filipai	276
Koloshe	282
1 Teshalonika	287
2 Teshalonika	292
1 Timoti	295
2 Timoti	301
Taitu	305
Filemu	308
Hibru	310
Jein	326
1 Pita	331
2 Pita	337
1 Jouŋ	341
2 Jouŋ	347
3 Jouŋ	348
Jude	349
Nnu Nōon	351

**Pwa Pisha'akho nkwan
ha'an
Matio
fi'i ne
Kaon nu pa tho nu**

Matio ni na'an nwa'anli yei mfe pi ni pa ngwa Juu. Matio non Jisho na a non na mishweishwei ngwa Juu ni ntho nchra nu nthe vi, pugu pa na a Ju ye na Minnwi ni Nchu'o Ntaon no Nkwe ne.

A pini nu'un mfi'i na Jisho ni nshwi'i chonkhi Joda nkwe nkhi fo, ntogo mon mon nu mon nkunu njó. Matio pini nu'un non na Jisho ni ntere paanchro ghan ntaon no non nu paanchro la'ataon Ishrae. A pini nu'un non Jisho na a Mushi fhi na a tho nthe na a kiri pa yaon ye'i na Jisho ni nje'i ne mon tien kwie. Wu'o no ha'an Mushi ni na'an tien nwa'anli ne, a wu'o nkwan ha'an Matio nu'on chra Jisho mon tien memme kwie ne.

Nwa'anli yei gha ndwigi nu, non nkwan ha'an Jisho tho ni nkwan lugu nu fhi ni ngwa pi ne. Jisho tho ni lugu nu yei ntogo pi nkuon khu nu mi mbini nku'o mon gu.

Pa ndaonon Jisho Krishto

¹ Ye pa ndaonon Jisho *Krishto mbo muun *Devi na a ni mbo muun Abrahan ne. ² Abrahan ni mbo ta Aiji, Aiji po ta Jakó, Jakó po ta Juda pugu pa lin pi. ³ Juda po ta Pere pugu SHERA, muun vugu ni mbo Tama, Pere po ta Heshron, Heshron po ta Ra. ⁴ Ra po ta Aminada, Aminada po ta Nashon, Nashon po ta Shalmon. ⁵ Shalmon po ta Boa, muun vi ni mbo Raha, Boa po ta Obe, muun vi ni mbo Ru, Obe po ta Jeshe. ⁶ Jeshe po ta Funon Devi.

Devi po ta Sholomu, ni mbhi vi pi pugu mingwe ye na a ni mbo

ngwe Yuria ne. ⁷ Sholomu po ta Rehoboan, Rehoboan po ta Abija, Abija po ta Asha.* ⁸ Asha po ta Jehoshafa, Jehoshafa po ta Joran, Joran po ta Ujia. ⁹ Ujia po ta Jotan, Jotan po ta Aha, Aha po ta Hejekaya. ¹⁰ Hejekaya po ta Manashe, Manashe po ta Amo, Amo po ta Joshaya. ¹¹ Joshaya po ta Jekonia pugu pa lin pi. Ye ni mbo pii ndii ye na ngwa Babilon ni ngwein puon la'ataon Ishrae ngoi no gho la'ataon pugu ne.

¹² Ndi na puon Ishrae ni ngu'o mbo Babilon ne, Jekonia ni mbo ta Sheatie, Sheatie po ta Sherubabe. ¹³ Sherubabe po ta Abihu, Abihu po ta Eliakin, Eliakin po ta Asho. ¹⁴ Asho po ta Shado, Shado po ta Akin, Akin po ta Eliu. ¹⁵ Eliu po ta Eliasha, Eliasha po ta Matan, Matan po ta Jakó. ¹⁶ Jakó po ta Joshe mbo ndaon Meri na a ni mbhi Jisho na pi mein vi na Ju na Minnwi Chu'o Ntaon no Nkwe ne.

¹⁷ Nenne nguon ngweinon llo tho Abrahan ti ngoi nchein mbin Devi ni mbo khwenchro, llo tho Devi ti ngoi nchein ndii na pi ni ngwein puon Ishrae ngoi no Babilon ne po khwenchro, llo ndii na pi ni ngwein puon Ishrae ngoi no Babilon ne, ti ngoi nchein ndii na pi ni mbhi Ju na Minnwi Chu'o Ntaon no Nkwe ne, po khwenchro.

Pi phi Jisho

¹⁸ Ye nkwan ha'an nnu phi Jisho Krishto ni ntogo ne. Pi ni nga non Meri muun vi ni Joshe no ngwe vi, nkaon pugu yu maa nchwie lan ti nnon, a kwo thi pi ni shu ntogo pi nkuon ghrí Jijwe Minnwi. ¹⁹ Joshe ndaon vi ni mbo non ndindi ki lo nta'a nu ma'an lritho tho yu, nne a logo nthi mi no shaan nu pugu yu pi njinjin.

²⁰ A ni nga ngu'o ntho mbi'i nnu yei nu'o yu, nga njei nu ne, *ngan ntaon Taathon non non yi gho mon

* 1:7 1:7 Pichei pa Nwa'anli Minnwi fa'o pi Ashafi (1 *Nwa'anli pa Nnu na A ni Ndogo Li'i ne 3:10).

njèin, nchhu nu ña, “Joshè, muun Devi, ki’i mbògò nò lōgò nu Meri nò ñgwè ghò, nthè ña muun ña a shūu nē tōgò pi mon ghrí Jijwè Minnwi. ²¹ A shi mbhi muun mimbria, ò chhō ligi yi ni Jishō† nthè ña a shi ñkwe ñgwa pi mon phi yugu.”

²² Nguon nnu pei ni ndōgò li’i nò chwīe nu nnu ña Taathò ni nchhu ntōgò mbīn pa njēilī’i yi nē pò nnu shini ña:

²³ “Lii njēi, Mingwè ha’an a shi ya’a ji mimbria nē shi nshūu mbhi muun mimbria Pi chhō ligi yi ña Emanue, njin yi pò ña,
‘Minnwi pò pia pugu ka’a.’”

²⁴ Joshè ni ñga ñgū’u lōgò, nchwīe nò ha’an ñgan ntaon Taathò ghò chhu nē, ndōgò ñgwè vi. ²⁵ Ndò pa’a ndò nji vi nò ñgwè vi ti a nu’un mbhi muun mimbria, Joshè chhō ligi yi ni Jishō.

2

Ghan kra llo ñgei sha’a minaon

¹ Ndiī ña pi ni ñkwo phi Jishō Beteleheīn mon Judia nē, mon pii ndiī ña Herò ni mbò fūon nē, ñga njēi nu nē, ghan shiethò* llo ñgei sha’a minaon thò Jerushaleīn. ² Mbie ña, “Ju vè ña pi phi vi mbò fūon pa Juu nē hīn? Nthè ña pigi ni njēi fīnēi ña a nōon ña pi phi vi nē ndiī ña a ni ñku’ò ñgei sha’a minaon nē, nthò li’i gha’o vi.”

³ Fūon Herò ni ñga nja’o yei, nnu ghò ghana vi pugu pa ñguon ñgwa Jerushaleīn. ⁴ A mēin ñguon pa *thishi ghan fē’ingien pugu pa ghan yē’i ñgwa ni gí Mushi, mbie vugu ni li’i ña pi ni mfā’o nò phi nu Ju ña Minnwi Chu’ò Ntaon nò ñkwe nē. ⁵ Pugu ni ñkhwē ghò ña, “Beteleheīn mon Judia nthè ña yei yaon ña *njēilī’i Minnwi ni nā’an nē:

⁶ ‘Ndò gò ma Beteleheīn shhe Juda,

ò lò nji’i ñkigēi shina pa ñguon mme la’ataon mon Juda, nthè ña yichēi nthishi ñgwa shi ntaon la’a ghò ñkē’i ñgwa pan puon Ishrae.’”

⁷ Nenne Herò mēin pa ghan shiethò pighò njinjin ntou vugu ti nji ndiī ña fīnēi ghò ni ñku’ò nē.

⁸ Ntaon vugu Beteleheīn, nchhu nu ña, “Pēi ghēi ntā’a muun ghò pōpōrò, ñga njēi vi, pēi chwīe ñji. Nne ña mmu ñkaa mu nthè ñgēi ñga’o vi.”

⁹ Pugu ni ñga nja’o ñguon nnu ña fūon Herò ni nchhu nē, ñgwēin ndaon ñgēi. Ñga njēi nu nē, fīnēi yē ña pugu ni njēi ñgei la’ataon sha’a minaon nē ghēi nu shhi pugu ti nu’un ñgēi ntithi nò li’i ha’an muun ghò ni mbò nē. ¹⁰ Pugu ni ñga njēi fīnēi ghò tithi, njū’ò yugu pwa ti ñga’a. ¹¹ Pugu ni ñga nii nda ghò, njēi muun ghò pugu Meri mūun vi, ntu’u non yugu ñginò vi, mfu’u pa maon tininchuon pīen pugu, mbò pa laongo, ni yichēi ñkwan lēi pi mēin ni frankishen, ni laminda ña pi mēin ni mēə nē.†

¹² Nthè ña Minnwi ni ñkwo shūu ténə yugu mon njèin ña ki’i pugu nu’un ñgēi njēi Fūon Herò nē, pugu tōgò ndaon nduon mbini la’a pugu.

Pi tei ni Jishō ñgēi Ijpti

¹³ Ndiī ña ghan shiethò pighò ni ñgēi nē, Joshè gha njēi nu nē ñgan ntaon Taathò nōon non yi ghò mon njèin, nchhu ghò ña, “Lollo tōthi ndōgò muun vei pugu mūun vi ntei pēi pugu ghēi Ijpti, ñkina fò ti ñshi nu’un nchhu ni pēi ña pēi kwēi pēi maa ñkwēi. Nthè ña Herò shi ntā’a muun ghò nò jwi nu vi.”

¹⁴ A lollo tōthi, ndōgò muun ghò pugu mūun vi ni tu’u pugu tei ñgēi Ijpti. ¹⁵ Ñkina fò ti Herò nu’un ñkhu. Yei ni mbò nò chwīe nu nnu

† **1:21** 1:21 Njin Jishō pò ña ñon ña a ghà ñkwe ñgwa nē. * **2:1** 2:1 Yei ni mbò ñgwa ña pugu ghà nshwei njin nnu ña fīnēi nōon nu nē pugu pa njin njèin. † **2:11** 2:11 Pa maon pei ni mbò pi ñkwan maon pa pifūon. Frankishen pò pi ñkien lēi tininchuon llo la’ataon Arabia. Mēə pò pi wru lun pwapwa mbini mbò yi shā’o mbīn khu ñon.

na Taathó ni nchhu ntógo pi mbin njə̀li'i yi ne lógo lí'i, a ni nchhu na, "Mi ni mēin Muun a, a taon Ijpti."

Heró jwi pa puon pro

¹⁶ Heró ni nga ndugwi nji nga ghan shiethó pighó chwīe a gū na ne, a linaon ni pigitua, mfe gí pa shooge pi taon njwi nguon puon pimbua nga pugu pó jē mon paa nga'ó mbini nu njin ne, mon Betelehein pugu pa nguon lí'i ghó ghao. A ni nchwīe yei pi llo nkuon nnu nga a ni nja'ó mbhó ghan shiethó nó ndii nga finə̀i ghó ni mfūon nku'ó ne. ¹⁷ Yei nnu ni nchwīe nnu nga njə̀li'i Minnwi Jerimaya ni nchhu ne lógo lí'i. Njə̀i lí'i Minnwi ghó mbo Jerimaya ni nchhu nga:

¹⁸ "Pi ya'ó nggí ku'ó nu Rama mbo nggí lwillwi kə̀i nu, Rashe thó nkə̀i puon pi ndó ndāa nga ki'i pi mā'an njú'ó yi nthe nga pugu lo nu'un mbi'i."

Pa Jishó pīni Nashare

¹⁹ Ndií nga Heró ni nkhu ne, nga njə̀i nu ne, nga ntaon Taathó nōon non yi ni Joshe mon la'ataon Ijpti. ²⁰ Nchhu ghó nga, "Yrei shhe, ndógo muun vine pugu múun vi mbini mon la'ataon Ishrae nthe nga ngwa pe nga pugu ni ntā'a nu njwi muun ghó ne khu."

²¹ A lollo ndógo muun ghó pugu múun vi mbini la'ataon Ishrae. ²² A ni nga nja'ó nga a ji Akelao nji nda Heró taa vi nō fūon Judia, a pogo nō ghə̀i nu fō. Nthe nga pi ni nkwo shūu tənə yi mon njə̀in ne, a pīni mon krao ngei Galili. ²³ A ni ngə̀i nda'a mon la'ataon nga pi mēin ni Nashare ne, nne nnu nga pa njə̀li'i Minnwi ni nchhu ne lógo lí'i: "Pi le mēin vi ni non Nashare."

3

Jouŋ Ngan Fe Nkhǐ pīri shendaon (Maaku 1:1-8; Luka 3:1-18; Jouŋ 1:19-28)

¹ Mon pii ndii ghó, Jouŋ Ngan Fe Nkhǐ ni nthó, nchhó nchīi chrà Minnwi mon nkūnu njó mon Judia, ² "Pə̀i pā'a nkūnu yə̀i ni phi nthe nga Sha'afuon Po* kwo para." ³ Jouŋ ni mbo non nga njə̀li'i Minnwi mbo Ishaya ni nchhu nthe vi ndii nga a ni nchhu nga, "Non chə̀i thó mfe gè mon nkūnu njó, nchhu nu nga:

'Piri shendaon Taathó, chwīe pa lí'i tógo yi pó yi tithi.'"

⁴ Jouŋ ni mā'an ndhwí nga pi chwīe pi ni ngi yichə̀i nkwan minyien pi mēin ni kamela†, ni nkandan ngrào minyien nō ntu'u yi. Maon ji pi ni mbo ngwín pugu pa lló nkūnu. ⁵ Ngwa Jerushalein pugu pa ngwa llo mon nguon Judia pugu pa nguon la'ataon nkīn Jodaŋ taon ngə̀i mbara vi, ⁶ a kwe vugu ni nkhi mon ninə̀i Jodaŋ pugu yā phi yugu.

⁷ Ndo a ni nga njə̀i ntou pa ngwa *Farashi pugu pa ngwa *Shadushi thó nu nga a kwe vugu ni nkhi ne, a chhu ni pugu nga, "Pa Mbhe mitwe'í! A shūu gǝ́ tənə yə̀i nga pə̀i tei pigitua Minnwi nga a thó nu ne? ⁸ Pə̀i chwīe nnu pe nga a shi nōon nga pə̀i pā'a nkūnu yə̀i ni pə̀i ne. ⁹ Ki'i pə̀i nu'un nyien mbi'i nu nga pə̀i shi ndūgu nthe nga pə̀i chhu nu nga, 'Abraham taa vigi.' Nchhu ni pə̀i nga mimfe Minnwi pi'i ngú'ó pei nchwīe puon nō ghó mfe ni Abraham. ¹⁰ Pi kwo pīri njien nō kə̀i nu thi nō ghó llo nkuon njien yi, nthe yie ghó sheshe thi nga a lo nji'i njuŋ ntien shi'i ne, pi shi nkə̀i mā'an mon mōnon."

¹¹ "Ngu'ó nkwe və̀i ni nkhi pi mon nkhi nō nōon nu nga pə̀i pā'a nkūnu yə̀i ni phi. Ndo yichə̀i non thó nu nga a chaa a, ndo nji'i nkā'ó fi'i non nga

* **3:2** 3:2 Yei wu'ó ta'a yaon pugu chhu nu nga Sha'afuon Minnwi, ndo Matio chhu pi Sha'afuon Po nthe nga pa ngwa Juu shini ndo nji'i nthó njina ligi Minnwi nthe nga a ni mbo pi nnu nchi'əshə. † **3:4** 3:4 Minyien yei pó nō minyienləi. Ngwa ghà nyien nkuon ghó ngei pa la'ataon nkūnu njó ne.

a nthe ñtien tra yi ne. A shi ñkwe vèi ni ñkhĩ mon Jijwe Minnwi pugu pa mónon. ¹² A tuo yaon figèi reshi mbho yu, mfigèi mfu'u ñkien reshi mon ñku'u maon nũ'ón shaon yu, ntũon ñku'u maon gho mon mónon ki phe."

Jisho kwe ñkhĩ

(Maaku 1:9-11; Luka 3:21-22)

¹³ Ndiì gho Jisho chèin ñkin ninèi Jodañ llo Galili. Ntho njèi Joun ña a kwe vi ni ñkhĩ. ¹⁴ Joun pa'o no lãa nu, nchhu nu ña, "A kã'o ña a kwe gò ñkwe a ni ñkhĩ, o pini nu'un ntho nu njèi pi mmu ña ñkwe gho ni ñkhĩ?"

¹⁵ Ndo Jisho khwè gho ña, "Mien a po nenne ndwe, nthe ña yei ñkwan ha'an pia shi nchwie ñguon nnu ña Minnwi tã'a nu ne." Nenne Joun pin ki'e.

¹⁶ Jisho ni ñga ñkwe ñkhĩ, ntaon mon ñkhĩ chomilaon gho. Ñga njèi po ña'an, a yei Jijwe Minnwi taon po no mintu'olibun ndia mbin yu. ¹⁷ Ñga njèi nu ne, yichèi ñggi chhu po ña, "Yei muun a ña ñkhwã ñja mfã'o pwanju'o nthe vi."

4

Shata mōon Jisho

(Maaku 1:12-13; Luka 4:1-13)

¹ Nenne Jijwe Minnwi lōgo Jisho ñgèi ni ju mon ñkũnu njó ña devi mōon vi fo. ² A ni ñga ñji ñkhĩ no khwe wun naonchi pugu pa khwe wun tu'u, ñji yia vi. ³ Nne devi, mbo ñgan mōon ñon tho nchhu gho ña, "O mbo Muun Minnwi ne, o fe ne gí pa ñgũ'o pei kara ñgũ brei pia."

⁴ Ndo a khwè gho ña, "Pi nã'an mon Ñwa'anli Minnwi ña, 'Ñonmishua shi'a ñgu'o ñjru pi ñkuon brei tã'i vi, ndo a ghà mbini ñjru ñkuon ñguon chrà ña a taon nchò Minnwi ne.'" "

⁵ Nne devi lōgo vi ñgèi pugu yu Jerushalein, mbo mme la'ataon taontaon, ntigi vi ñkuon nchwere *Nda Minnwi, ⁶ nchhu gho ña, "O

mbo Muun Minnwi, o thi ne hein ndhi nchèin shhe nthe ña pi nã'an mon Ñwa'anli Minnwi ña,

'Minnwi shi mfe gí ni pa ghan ntaon pi nthe gho,

pugu jã gho tothi ni mbho,

nne ña ki'i o chhwi kwò yo ñkuon ñgũ'o."

⁷ Jisho khwè ña, "Pi pini nu'un nã'an mon Ñwa'anli Minnwi ña, 'Ki'i ma ñjwe'i Taatho mbo Minnwi yo.'" "

⁸ Devi lōgo vi ñkamu'ón ñku'o ni ju ñkuon tho ñkien ntaan mbra, nōon ñguon pa la'ataon ñkuon mbhi gho pugu pa ndigha'o yugu, ⁹ nchhu gho ña, "Ñshi mfe ñguon yi ve ghao no ha'an o ñgũ shhe ñga'o a."

¹⁰ Nne Jisho khwè gho ña, "Lollo shhi a, ma Shata! Nthe ña pi nã'an mon Ñwa'anli Minnwi ña, 'Gha'o Taatho mbo Minnwi yo, ñgu'o mfã'a pi mbho yu tã'i vi.'" "

¹¹ Nenne devi mien vi ñgèi, ñga njèi nu, pa ghan ntaon Minnwi tho mã'an ghrí yi.

Jisho jē fà'a yi Galili

(Maaku 1:14-15; Luka 4:14-15)

¹² Ndwe Jisho ni ñga ñja'o ña pi kwo wèin Joun, a pini njin nii Galili.

¹³ A ni ndho mon la'ataon Nashare, ñgèi ntho nchho nu Kapanun, mbo la'ataon ña a ni mbo ñkin ñkhĩ, ñgei la'ataon Shebulun pugu Naftali, ¹⁴ nenne ña nnu ña njèi'i Minnwi, mbo Ishaya, ni nã'an ne lōgo li'i:

¹⁵ "La'ataon Shebulun pugu la'ataon Naftali,

shendaon ghèi nu cho mme ñkhĩ, mfèrè Jodañ,

ñgwa ña pugu la'a nu krao ñgei Galili ña ñgwa taon nduon ni mbo fo ne.

¹⁶ Ñgwa ña pugu chho nu mon njin ne

yei mme lí'e.

Ni ñgwa ña pugu chho pi mon mili'i gu ne,

lí'e kwo the mbin pugu."

17 Jē ndii ghò, Jishò jē nthò nchii chrà Minnwi ña, “Pèi pā’a ñkũnu yèi ni phi, nthe ña Sha’afuon Po kwo para.”

*Jishò gē fũon ghan younjij pi
(Maaku 1:16-20; Luka 5:1-11)*

18 Jishò ni ñga nyien nu ñkinj mme ñkhĩ Galili, ñjèi paa pimbria mbò pa lĩj. Shemu, ña pi mēinj vi ni Pita nē, pugu Andru ndinj vi, pugu thò mā’an ndán monj ñkhĩ nthe ña pugu ni mbò pi ghan ñgunu. 19 Jishò chhu ni pugu ña, “Pèi yōu njinj a, ñchwīe pèi pò ghan wēinj ñgwamishua.” 20 Wu’ò ndii ghò, pugu mienj ndán pugu njōu njinj yi.

21 A gha ndòllo fò ñgēi nu, mbini ñjèi pichèi paa pa lĩj, Jēinj mbò muunj Shebedi pugu Jounj ndinj vi monj kikuonj pugu pa Shebedi tãa vugu, pugu chhò nta’a pa ndán yugu. A gē vugu. 22 Wu’ò ndii ghò, pugu mienj kikuonj yugu pugu pa tãa vugu njōu njinj yi.

*Jishò yē’i ñgwa, nchii chrà Minnwi ndò njigi ghĩnò ñgwa
(Luka 6:17-19)*

23 Jishò nyienj monj ñguonj Galili ghao, nthò ñjē’i ñgwa monj pa *nda luonj Minnwi, nthò nchii ñkini pwa pisha’akhò mbò yi Sha’afuon, nthò njigi ñguonj ñkwanj ghĩnò pugu pa chèichèi mbinj ñgwa. 24 Nnē ndigha’ò yi ghēi shhi nyienj monj ñguonj Shiria. Pi thò ni ñguonj ghanj ghĩnò, pa ghanj ñgwa pē ña ñguonj ñkwanj ñkwanj ghĩnò pugu pò yú’ò pò mbinj pugu nē, pa ñgwa ña minjweinj ni mfe ñgè’i ni pugu, ghanj guthò, pa ñgwa ña pichèi li’i nonj yugu khu nē, a yigi ghĩnò ñguonj yugu ghao. 25 Nkienj mme yú ñgwa yōu njinj yi llo monj ñguonj Galili pugu pa monj Dekapoli* pugu pa monj Jerushaleinj ni Judia ti ñgēi ti mfèrè ninèi Jodanj.

* 4:25 4:25 Njinj yi pò ña wuj la’ataonj. ghere llo mbhò Minnwi nē.

5

Jishò chii chrà Minnwi ñkuonj mbra

(5:1-7:29)

1 Jishò ni ñga ñjèi ntou yú ñgwa, ñku’ò ñkuonj mbra ñga nchòchhò shhē, pa ghanj younjij pi thò mbara vi.

*Ñkienj pwatua
(Luka 6:20-23)*

2 A ña’anj nchò yi ñjē’i vugu, nchhu nu ña,

3 “Mbòrò yi ghanj pou monj jijwe, * nthe ña Sha’afuon Po pò pi yugu.

4 Mbòrò yi ñgwa pē ña pugu pò ni tu’uthò nē, nthe ña Minnwi shi mā’anj njù’ò yugu.

5 Mbòrò yi ñgwa pē ña pugu pò juju nē, nthe ña ñkuonj shhē lē mbò yugu.

6 Mbòrò yi ñgwa pē ña pugu fā’ò ñjì pugu pa yaonj njù’ò nthe nnu ndindì nē, nthe ña pi shi nchwīe pugu yru.

7 Mbòrò yi ghanj kwoshini, nthe ña pi shi nōonj kwoshini ni pugu.

8 Mbòrò yi ñgwa pē ña njù’ò yugu yi taonjtaonj nē, nthe ña pugu shi ñjèi Minnwi.

9 Mbòrò yi ghanj chwīe ta’anjgi, nthe ña pi shi mēinj vugu ni pa puonj Minnwi.

10 Mbòrò yi ñgwa pē ña pi fē ñgè’i ni pugu nthe nnu ndindì nē, nthe ña Sha’afuon Po shi mbò yugu.

11 “Mbòrò yèi ndii ña ñgwa wē’i vèi, mfe ñgè’i ni pèi, ndò ndē’i ñgienj nchhu ñguonj ñkwanj nnu piphi thò pèi nthe a nē. 12 Pèi tene ndò mfā’ò pwanju’ò nthe ña ñkienj mme kèineinj pò ni pèi pò, nthe ña a wu’ò ha’anj pugu ni mfe ñgè’i ni pa njèili’i Minnwi ña pugu ni mfũon nthò shhi pèi nē.

Khì pugu li’ē

* 5:3 5:3 Yei ñgwa pē ña pugu ji ña a pie ña pugu fā’ò

13 “Pəi pa khí†ηkuonj shhe, ndo ti khí mbhě ghrí yi nɔ chwíe nu yaon pwa, ɔ pini nu’uη ηkwəi ni ghrí yi ghɔ pi neij? A lo nu’uη mfā’o ghère nɔ sheshe yaon, ηkien ηa pi mī’an vi ηgwamishua nāi ni kwò yugu.

14 “Pəi pɔ nɔ lí’ε ni ηguonj ηgwa ηkuonj mbhi. Mmε la’ataonj ηa pi krao ηkuonj mbra ne shi’a nji’i ndōij nonj yi.

15 Nɔη shi’a nchu’u truka ni’inj la’o mikuo, pi ghà ntigi pi ηkuonj li’i tigi truka, a fe lí’ε ni ηguonj ηgwa ηa pugu pɔ monj nda ne. 16 Wu’o nenne, a pie ηa lí’ε yəi the shhi ηgwamishua, nne ηa a nthe pugu yəi pa fà’a pəi pi shi’i, ηga’o Tāa vəi ηa a pɔ po ne.

Ntīgi nthe gí

17 “Ki’i pəi pī’i ηa nthɔ pi nɔ lāa nu gí ki pa nnu ηa pa njəli’i Minnwi ye’i ne, nshini ndo nthɔ pi nɔ lāa nu, ηki thɔ pi nɔ chwíe nu nnu ηa pugu ye’i nu ne lɔgɔ li’i.

18 Nthe ηa shishini nshwei vəi ηa, nɔ ha’anj po pugu shhe wu’o mbo ne, mba’a ta’a muonj mi ligi yaon, ki ta’a pra ligi yaon yi’i ntɔgɔ ghagha monj ηwa’anli gí ki lo ndɔgɔ li’i pi wu’o nɔ ha’anj pi nā’anj ne. 19 Nthe yie ghɔ, sheshenonj ηa a pəi ta’a muonj mi kina shina pa kina pei, ndo nje’i ηgwa nduonj nɔ chwíe nu nenne ηkaa pugu ne, pi shi ma mēij vi ni ndugwi muonj mi ηonj monj Sha’afuonj Po, ndo ti sheshenonj ηa a nū’ɔη gí pighɔ ndo nje’i ηgwa nduonj ηa pugu nū’ɔη ne, pi shi ma mēij vi ni ηonj ndienj monj Sha’afuonj Po.

20 Nthe yie ghɔ, nshwei vəi ηa n̄dindi yəi mienj ki lo nchaa yi pa ghanj ye’i gí Mushi pugu pa ηgwa Farashi, pa’a pəi lo nii monj Sha’afuonj Po.

Pa yaon ye’i nthe pigítua

21 “Pəi ya’o ηa pi ni nchhu ni ηgwa lleshhi ηa, ‘Ki’i pəi ma njwi ηonj, ndo sheshenonj ηa a jwi ηonj

ne shi nthi shá’a‡.’ 22 Ndo nchhu ni pəi ηa sheshenonj ηa a pigítua ni ndij vi ne shi nthi shá’a, ɔ nchhu ni ndij ghɔ ηa, ‘Nɔη ghagha yei,’ kanj pi shi ηgəi ni gɔ nda ncha’o, ndo sheshenonj ηa a chhu ni ndij vi ηa, ‘ɔ na,’ minthe a pɔ monj lwilwi’i nɔ ghəi nu monj mɔnonj ηgù’o lienj shhe.

23 “Nthe yie ghɔ, ɔ nthɔ nu li’i mfe yaon fé yɔ ηkuonj *li’i fe’ingien ηkwijn fɔ ηa ndij ghɔ fā’o nnu njù’o yu nthe ghɔ, 24 ɔ mienj yaon fé yɔ fɔ shhi li’i fe’ingien mfūonj mbini ηgəi ndugwi, nchīni ηggì pəi ndij ghɔ, nne mbini ki’ε mfe yaon fé yɔ.

25 “Nɔη nchhu nnu thɔ ghɔ pəi yu fā’o nɔ thi nu shá’a ndasha’a, kənə pəi yu lūgwi ηkaonj maa nchəinj ndasha’a, kanj a shi ncha’a ghɔ ne mfe ni brushi pi ni’inj ghɔ chəinj. 26 Shishini, nshwei ghɔ, mba’a ɔ ma ntaonj ki lo naa mbe ηguonj njɔ yɔ ghao.

Pa nnu ye’i nthe kwoshuonj

27 “Pəi ya’o ηa pi ni nchhu ηa, ‘Ki’i nganj lánj kwoshuonj.’ 28 Ndo nchhu ni pəi ηa, sheshe mimbria ηa a pəi mingwe nshɔrɔ nūanj nu pugu yu ne, kwo nūanj pugu yu monj njù’o yu. 29 Nenne, ηgei ligi yɔ yi jì nchwíe ηa ɔ gū monj phi, ɔ fi’a mfu’u mī’anj nthe ηa a pwa ηa a phe ta’a ghrà nonj yɔ nchaa ηa ηguonj nonj yɔ ghəi monj mɔnonj ηgù’o lienj shhe. 30 Ti ηgei mbhɔ yɔ yi jì nchwíe ηa ɔ chwíe phi, ɔ ya’a mī’anj, a pwa ηa a phe ta’a ghrà nonj yɔ nchaa ηa ηguonj nonj yɔ ghəi monj mɔnonj ηgù’o lienj shhe.

Pa yaon ye’i nthe nnu shāanj lánj (Matio 19:9; Maaku 10:11-12; Luka 16:18)

31 “Pi ni mbini nchhu ηa, ‘Sheshenonj ηa a shāanj lánj pugu ηgwe vi ne, a pie ηa a fe ηwa’anli shāanj lánj ghɔ.’ 32 Ndo ndwe nshwei vəi ηa, sheshenonj ηa a shāanj lánj pugu ηgwe vi nthe sheshe nnu ηkien

† 5:13 5:13 Khí ghà nchwíe yaonj līn, mbini nchwíe ηa ki’i a fɔrɔ, nne pa ghanj pinj fā’o nɔ ghère nu ηgwa ηa ki’i pugu gū monj phi. ‡ 5:21 5:21 A shi nthi shá’a mbo ηgusha’a ndasha’a.

pi nnu shúon nɛ, non ghɔ ngusha'a nɔ chwɛ nu mingwɛ ghɔ kwo shúon nɔ ha'an a mbini ndan, ndɔ mimbria na a lan mingwɛ na a taon lan nɛ kwo shúon nkaa yu.

Pa ntigi nthe nnu shwrɛi kina

³³ "Pɛi ni mbini nja'o na pi ni nchhu ni pa ngwa lleshhi na, 'Ki'i ma shwrɛi nnu ni mbe, ndɔ chwɛ nnu na ɔ shwrɛi ni Taathɔ na ɔ shi nchwɛ nɛ.' ³⁴ Nɔ nchhu ni pɛi na ki'i nshwrɛi nnu kan shigɛi, ki'i nshwrɛi po nthe na a faan Minnwi, ³⁵ ki shɛ, nthe na a krɛ tigi kwɔ Minnwi, ki Jerushalein, nthe na a la'ataon Fɔon ndien. ³⁶ Ki'i nji'i ndɔ nshwrɛi pi tho yo nthe na minthe pa'a ɔ lo nchwɛ ta'a ngiithɔ a po pi yi fhu ki yi shhi. ³⁷ Nɔ a pie na, 'Oon' yɛi po 'Oon' ki 'Nga' yɛi po 'Nga.' Sheshe nnu nduon ntogo yei lo pi mbho non mbimbhi.

Ntigi nkuon lu'u nu phi ni phi (Luka 6:29-30)

³⁸ "Pɛi ni nja'o na pi chhu na, 'Non mfu'u ta'a ligi non pi fu'u ji, ti non nchu'o ta'a shua non pi chu'o ji.' ³⁹ Nɔ nchhu ni pɛi na ki'i ndu'u phi non ni phi. Non ngwie ngei ghɛ'i yo yi ji, ɔ kara ngei mbho nkwrɛi a wie nkaa yu. ⁴⁰ Non mburu ghɔ nkwe muun ndhwɛ yo, ɔ mien a kwe mme ndhwɛ yo nkaa yu. ⁴¹ Non ni ghɔ na ɔ nyien ta'a nkan ni tien nkii kwɔ, ɔ ghɛi trei nkan kwɔ pɛi yu. ⁴² Non nduon yaon mbho ghɔ, ɔ fɛ ghɔ, non mfɔo yaon mbho ghɔ, ki'i ɔ laa fɛ nu ghɔ.

Pɛi khwā mbina pɛi (Luka 6:27-28,32-36)

⁴³ "Pɛi ni nja'o na pi chhu na, 'ɔ khwā taakuo yo, mbina mbina yo.' ⁴⁴ Nɔ nchhu ni pɛi na, Pɛi khwā pa mbina pɛi, nduon Minnwi mfe ni ngwa pɛ na pugu fɛ ngɔ'i ni pɛi nɛ, ⁴⁵ nne na pinthe pɛi po puon Taa vɛi na a po po nɛ, nthe na a

gha nchwɛ minaon yi the mbin pa ngwa piphi pugu pa ngwa shi'i, mfe mbɛ ni ngwa ndindi pugu pa ngwa tɛitɛi. ⁴⁶ Minnwi shi nkinɛin ghɔ nthe pi kho nɔ ha'an ɔ ngu'o nkhwā pi ngwa pɛ na pugu khwā ghɔ nɛ? Nji'i nthe pi pa ngwɛin taashi ghɔ ngu'o nchwɛ pi nne. ⁴⁷ Ti pɛi ngu'o nthɔ nchrā pi ni lin pɛi, nnu ghagha'a fo po pi kho? Nji'i nthe pi ghan ki pin Minnwi shi'a nchwɛ nenne? ⁴⁸ Nthe yie ghɔ, pɛi po ngwa tithi nɔ ha'an Taa vɛi po non tithi nɛ.

6

Fɛ nu yaon ni ghan pou

¹ "Pɛi lina nu nɔ fā'a nu fā'a ndindi yɛi shhi ngwa pi na pugu yɛi vɛi, nthe na pɛi nchwɛ nenne, pa'a pɛi lo nji'i mfā'o kɛin mbho Taa vɛi na a po po nɛ. ² Nenne, ndii na ɔ fɛ yaon ni ghan pou nɛ, ki'i ɔ tua ntan nɔ chwɛ nu ngwa ji nɔ ha'an ghan mifi ghɔ nchwɛ mon pa nda luon Minnwi pugu pa ta'andaon, nne na pa ngwamishua pin vugu. Shishini nshwei vɛi, pugu kwo fā'o kɛin yugu ti a kā'o. ³ Nɔ ti ndii na ɔ fɛ yaon ni ghan pou nɛ, ki'i nchwɛ ngei mbho yo yi nkwrɛi yɛi yaon na ngei mbho yo yi ji chwɛ nu nɛ, ⁴ nne na fé yo po yi lɛin, Taa ghɔ na a ghɔ njɛi nnu na pi chwɛ lɛin nɛ shi nkinɛin ghɔ.

Yaon ye'i nthe luon Minnwi (Luka 11:2-4)

⁵ "Ndi na pɛi luon Minnwi nɛ, ki'i pɛi po nɔ ghan mifi, nthe na pugu khwā nɔ thi nu nduon Minnwi mon pa nda luon Minnwi pugu pa nkɛin ndaon, nne na ngwa yɛi vugu. Shishini, nshwei vɛi, pugu kwo fā'o kɛin yugu. ⁶ Nɔ ndii na ɔ luon Minnwi nɛ, ghɛi mon njien nda yo, nchri chonda nduon ni Taa ghɔ na a po li'i lɛin nne kan Taa ghɔ na a

§ 5:46 5:46 Pa ngwɛin taashi ni nthɔ nkwe taashi mbho pa Juu mfe nu ni pa ngwa Roma. Pugu ni mbigi yugu mbin tho taashi ghɔ. Pa Juu lii vugu nɔ pa ndugwi ghan phi.

ghà njəi nnu ɲa pi chwīe ləiɲ ne shi ɲkineɲ ghə.

⁷ “Ndiɲ ɲa pəi luon Minnwi ne, ki’i nthə nchrā mbi’i pa nnu ghagha ɲa a lo mfā’o ɲjiɲ yi ɲkwan ɲə ha’an pa ghan ki piɲ Minnwi ghà nchwīe ne, nthə ɲa pugu pī’i ɲa Minnwi shi ɲkhwē luon yugu nthə pi ntou chrà pighə. ⁸ Nenne, ki’i mbo ɲə pugu nthə ɲa Tāa vəi ji yaon ɲa pəi pou nu ne ɲkaon pəi maa ndə mbie vi ɲə ghə. ⁹ Yei ki’ε, ɲkwan ha’an pəi shi nduon ne:

Tāa vigi ɲa a chhə po ne,
gha’o nu pə ni ligi yə.

¹⁰ Sha’afuon yə thə,
nnu ɲa ə tā’a nu ne pə,
ɲkuon shhe ɲə ha’an a pə po ne.

¹¹ Fε maon ɲa a pie ɲa pigi yru
ɲkuon ghə shi’a ne ni pigi.

¹² Ndə ndi’ε phi yigi,
ɲə ha’an pigi ɲkaa pigi ghà
ndi’ε phi ɲgwa pε ɲa pugu
fāan mbiɲ pigi ne.

¹³ Ki’i nchwīe pigi nii mon titini
mōon nu
ndə kwe vigi mbhə ɲon
mbimbhi.*

¹⁴ “Nthə ɲa pəi ndi’ε phi ɲa ɲgwa
nduon chwīe mbiɲ pəi ne, kan Tāa
vəi ɲa a pə po ne shi ndi’ε yəi.

¹⁵ Ndə ti pəi mien ki li’ε phi ɲa
ɲgwa nduon chwīe mbiɲ pəi ne, kan
mba’a Tāa vəi po yi’i ndi’ε yəi ɲkaa
pəi.

Yaon ye’i nthə nnu jī ɲkhī

¹⁶ “Sheshe ndiɲ ɲa pəi jī ɲkhī ne,
ki’i pəi chwīe ligi yəi kūo ɲə pa ghan
mifiɲ, nthə ɲa pugu ghà nchwīe ligi
yugu fūɲ nne ɲa sheshon ji ɲa
pugu jī ɲkhī. Shishini nshwei vəi,
pugu kwo fā’o kineɲ yugu. ¹⁷ Ndə
gə, ndiɲ ɲa ə jī ɲkhī ne, shiri thə yə
ni wru, nshīgao ligi yə, ¹⁸ nne ɲa
ki’i ɲgwa yəi ɲa ə thə ɲjī ɲkhī, ndə
a wu’ə ɲəi Tāa ghə ɲa a pə mon

li’i ləiɲ ne, nne Tāa ghə ɲa a ghà
njəi nnu ɲa ə chwīe nu ləiɲ ne shi
ɲkineɲ ghə.

Nū’əɲ pa fā’o pə po
(Luka 12:33-34)

¹⁹ “Ki’i pəi ləiɲ pa fā’o ni non
pəi ɲkuon shhe heɲ li’i ɲa shé’i
pugu pa wrukien shi mbiri ne, li’i
ha’an pa ɲgina shi mbə’i nii njō
ne. ²⁰ Ndə pəi ləiɲ pa fā’o ni non
pəi pi po, mbo li’i ha’an mba’a shé’i,
ki wrukien yi’i mbiri ne, ndə mbo li’i
ha’an mba’a pa ɲgina pə’i nii njō.
²¹ Nthə ɲa li’i ɲa fā’o yə po ne, a li’i
ɲa njū’ə yə shi mbo ɲkaa yu ne.

Li’ε non ɲonmishua
(Luka 11:34-36)

²² “Ligi yə pə pi lan non yə, nenne
ligi yə mbo shi’i†, mbo ɲa mbhə yə
ghà ntaon, ɲguon non yə linaon ni
li’ε. ²³ Ndə ligi yə mien ki pə shi’i,
mbo ɲa ə ɲgan ghī’ε, ɲguon non yə
linaon ni ɲjiɲjiɲ. A mbo ɲa li’ε ɲa
ə pī’i ɲa ə fā’o ne pə pi ɲjiɲjiɲ, kan
ɲjiɲjiɲ ghə gha’o pi ɲkwan neɲ!

²⁴ “Mba’a ta’a ɲon pə muon fā’a
mbhə paa masha, nthə ɲa a shi
mbina ta’a yi ɲkhwā vichəi, ki ne,
a fε non yi ni ta’a yi nchī’ə vichəi.
Mba’a pəi fā’a mbhə Minnwi pugu
mbiɲ.

Ki’i mfā’o ghana njū’ə yi’ə non yə
mbiɲ Minnwi

(Luka 16:13; 12:22-31)

²⁵ “Nthə yie ghə, nchhu ni pəi
ɲa ki’i pəi fā’o ghana njū’ə nthə
chombhi yəi ɲa pəi shi ɲjī pi khə ki
nnu khə, ki nthə ɲgrəon non yəi ɲa
pəi shi mā’an pi khə? Chombhi lo
nchaa maon jī, non yəi chaa ndhwī?
²⁶ Pε’i pa mishi ɲa pugu ghà ɲjei
tothi ɲəi, pugu shi’a mbhi maon, ki
kwōo, ki nū’əɲ maon shaon, ndə Tāa
vəi po ghà ɲkugwi vugu ghao. Pəi
lo ɲgā’o nchaa pa mishi? ²⁷ Minthe

* **6:13** 6:13 Pichəi pa ndunu Nwa’anli Minnwi mon Gri pīgi ɲa: *Nthə ɲa Sha’afuon pə pi jə pugu pa ghrī ni ndigha’o ki ndugwi yi. A yie.* † **6:22** 6:22 Mon nū’əɲ pa Juu, ndiɲ ɲa ligi ɲon pə shi’i ne, a pə ɲa a ɲgan pwapun. Ndiɲ ɲa pi ghà nchhu ɲa ligi ɲon yi piphi kan a ɲgan pəi.

sheshenon vëi pini mbīgi chombhi yi wu'ò shigei nthe ña a wie non yi?

28 “Ti pëi fã'ò ghana njù'ò nthe ndhwí pi nò khò? Pí'i mbin pa frawa mon trü, pugu shi'a mfa'a ndò pa'a ndò ntun ndhwí, 29 ndò ñshwei vëi ña ñji'i nthe pi Sholomu mon ñguon ndigha'ò yi ghao shini ndò mbwa ti nchëin nò ta'a frawa. 30 Ti Minnwi mã'an fi'i ndipwa yei mbin pa trü ña a yi maon shi'a, yua gha mbò nu a kwo yaon ti pi tūon nē, pëi pī'i ña a shi ndina ni pëi pi fi'i yi ñein? Ngwa pin kike'i pëi?

31 “Ki'i pëi fã'ò ghana njù'ò, nthò nchhu nu ña, ‘Ti pigi shi ñji pi khò, ki pigi shi nnu pi khò, ki pigi shi mã'an pi khò?’ 32 Nthe ña pa ghan ki pin Minnwi thò ntei pi ñjin pa maon pëi, Tãa vëi po ji ña a pie ña pëi fã'ò maon pëi. 33 Pëi ka shigi pi Sha'afuon Minnwi pugu pa ndindi yi, kan Minnwi shi mfe ñguon maon pëi ghao ni pëi.

34 “Nthe yie ghò, ki'i njù'ò yò ghana nthe llembhi yua, nthe ña llembhi yua fã'ò ji pa nnu nò ghana nu nò ghò. Sheshe llé fã'ò pa ji ghagha'a.

7

Sha'a nu ñgwa nduon
(Luka 6:37-38,41-42)

1 “Ki'i pëi sha'a pa ñgwa nduon nne ña ki'i pi sha'a vëi. 2 Nthe ña nò ha'an pëi sha'a ñgwa nduon nē, a ñkwan ha'an pi shi nsha'a vëi nē, nthin kwo ha'an pëi lōgò nò sha'a nu ñgwa nò nē, pi shi nsha'a vëi pi wu'ò ni fi'i nthin kwo ghò.

3 “A chwīe khò ò yëi muun ñku'u thi ña a pò ligi ndin ghò, ndò ki lò mfã'ò ndii ni mme mbii ñkwein ña a pò mon jò ligi nē? 4 Ki minthe ò kie ñein nchhu ni ndin ghò ña, ‘Na'an mfu'u ñku'u thi ligi ghò,’ ndò mme mbii ñkwein lò mbò nò jò ligi? 5 Ngan mifi vei, fūon mfu'u mme mbii ñkwein ña a pò mon jò ligi nē

ñkaon, kan ò shi njëli'i shishi'i nò fu'u nu muun ñku'u thi ña a pò ligi ndin ghò nē.

6 “Ki'i mfe yaon ña a yi taon taon nē ni pa minggu, kan pugu shi ñkara nshāa ghò paapaa, ndò ki'i pëi mã'an pa ñgù'ò tinin chuon ña pi mëin ni pəə nē shhi pa min kunyan, kan pugu shi nē ñii ni kwò.

Pie kan pi shi mfe vë
(Luka 11:9-13)

7 “Pëi pie, kan Minnwi shi mfe ni pëi, pëi ta'a, kan Minnwi shi nchwīe pëi yëi, pëi kwëi kan Minnwi shi nchu'ò chonda ni pëi. 8 Nthe ña sheshenon ña a pie nē, ghà mfã'ò, ñon ña a tã'a nē yëi, ni ñon ña a kwëi nē, pi shi nchu'ò chonda ghò.

9 “Ki a gò ñon shina pëi ña müun vi mbie këin brei mbhò yu, a fë pi këin ñgu'ò ghò, 10 ki mbie vi ni shhu, a fë pi mitwë'i ghò? 11 Ti pëi ki'ë ña pëi ghà nchwīe phi nē ñji fë nu maon shi'i ni puon pëi, ti Tãa vëi ña a chhò po nē shi mfe pa ñkien maon ni ñgwa ha'an pugu pie nē pi fi'i yi ñein?

12 “Nthe yie ghò, mon ñguon pa nnu ghao, chwīe mbin ñgwa nduon wu'ò nò ha'an ò khwā ña pi chwīe mbin ghò nē, nthe ña yei nnu ña gí Mushi pugu pa njëli'i Minnwi chhu nu nē.

Chonka'a kike'i
(Luka 13:24)

13 “Tògò pi chonka'a kike'i nii, nthe ña chonka'a ña a tògò nii mon mónon ñgu'ò lien shhe nē gha'ò ndò ñji'ë, ntou ñgwa tògò nu fò nii nu. 14 Nthe ña chonka'a pugu pa ndaon ña a tògò nii mon chombhi nē yi kike'i, ñgwa pë ña pugu yëi ntògò fò nē pò shigei.

Thi pugu ntien yi
(Luka 6:43-44)

15 “Pëi chhò ndina pa njëli'i mifi ña pugu thò ni pëi mon ñgrào pa minji ndò mon ghò pugu pò pa

* 7:15 7:15 Ye iychëi ñkwan minyien ña a pò nò minggu, ndò ngā'ò nchaa vi. A ghà ñkru pichëi mimaon ndò minthe a kru ñon ñkaa yu.

minjanien* pigei li'i. ¹⁶ Pəi shi nji vugu nkuon ntien yugu. Pi shi'a ndiga nguon la'o shie ndo pa'a ndo nka chia nkuon mbiembie. ¹⁷ Nenne sheshe thi na a lo mfā'o ghino ne gha njuon ntien shi'i, ndo thi na a fā'o ghino ne yun ntien piphi. ¹⁸ Mba'a thi na a lo mfā'o ghino ne yun ntien piphi, ki thi na a fā'o ghino ne yun ntien shi'i. ¹⁹ Sheshe thi na a lo njuon ntien shi'i, pi shi nkə'i mā'an shhe ndo mā'an mon mōjon. ²⁰ Nenne, o shi nji vugu nkuon ntien yugu.

Nshini ndo nji'i nji gho
(Luka 13:25-27)

²¹ "A lo mbo sheshenon na a mēin a na, 'Taatho, Taatho,' ne na a le ma nii mon Sha'afuon Po, a wu'o non ye na a gha nchwie nnu na Taa a po tā'a nu ne na a shi nii. ²² Llebhi gho, ntou pa ngwa ma nchhu vėi na, 'Taatho, Taatho, pigi shini ndo njėi pa nnu chhu no ligi yo, mfu'u pa minwein no ligi yo, mfā'a pa memme titini fā'a no ligi yo?' ²³ Nchhu ki'e ni pugu na, 'Nshini ndo nji vėi, pėi lollo, pa nguo nnu mbimbhi pei.'

Paa ghan krao nda
(Luka 6:47-49)

²⁴ "Sheshenon na a ya'o pa chrà pan pei ndo nchwie ne po no ngan shietho na a ni nkrao nda yi nkuon nkien ngù'o, ²⁵ mbì gha ndho, nkhi shwi'i, fifrəi tho ntun nda gho, pa'a a lo ngū nthe na pi ni krao pi nkuon nkien ngù'o. ²⁶ Ndo sheshenon na a ya'o chrà a yei ki lo nchwie ne, shi mbo no nana na a ni nkrao nda yi pi nkuon shishhe. ²⁷ Mbì ni nga ndho, nkhi shwi'i, fifrəi tho ntun nkuon nda gho, a gū nwī'in ghao."

Nji Jisho

²⁸ Jisho ni nga mī'en chhu nu nnu pei, pa yú ngwa pigho fo ne ghrāo nkwan ha'an a ni nje'i nu ne, ²⁹ nthe na a ni ntho nje'i vugu pi no non na a fā'o ghrí, ki lo mbo pi no pa ghan ye'i ngwa ni gí Mushi.

8

Jisho yīgi ghinombalun mbin non
(Maaku 1:40-45; Luka 5:12-16)

¹ Jisho ni nga nshwi'i nkuon mbra, yú ngwa yōu nin yi. ² Nga njėi nu ne, ngan ghinombalun chėi tho njėi vi, nkwi kwere yi shhi yu, nchhu nu na, "Taatho, o ntā'a nu, o chwie mbo yi taonon."

³ Jisho fe mbho yi nkāon vi, nchhu nu na, "Ntā'a nu, po yi taonon." Wu'o chomilon gho, ghinombalun mme mbin yu. ⁴ Jisho chhu gho na, "Ki'i nshwei sheshenon, ndo ghēi non non yo ni *ngan fe'ingien Minnwi, a lii gho no non nu na Minnwi yīgi ghino yo. Fe yaon fe'ingien no ha'an gí Mushi chhu ne."

Jisho yīgi ghino muun fā'a
mme non ta'a nkii shooge Roma
(Luka 7:1-10)

⁵ Ndii na Jisho ni nii Kapanon ne, yichėi nthishi pa ta'a nkii shooge tho njėi vi ndigėi vi na, ⁶ "Taatho, muun fā'a a nuan kúon, ta'a ngei non yi khu, a tho njėi ngə'i nkien ye gho."

⁷ Jisho khwē gho na, "Nshi ntho njīgi ghino yi."

⁸ Ndo nthishi gho khwē na, "Taatho, ndo nji'i nkā'o fi'i non na minthe o nii nda mu ne, wu'o fe pi gí ghino muun fā'a a togo. ⁹ Nthe na mmu ndutho a, nga mfā'a mbho ngwa ndo ntho nsha'a pa shooge nkaa mu. Nga mfe gí ni ta'a yi na, 'Ghēi,' a ghēi, mfe gí ni yichėi na, 'Tho,' a tho. Mfe gí ni muun fā'a a na chwie yei, a chwie."

¹⁰ Jisho ni nga nja'o nnu yei ngrāo, nchhu ni ngwa pe na pugu ni ntho njōu nin yi ne na, "Shishini, nshwei vėi, ndo naa njėi non ni fi'i nkwan pin yei mon la'aton Ishrae.

¹¹ Nshwei vėi na ntou ngwa shi ndho ngei la'aton sha'a minaon ni ngei nii minaon nchho nkuon taprei pugu pa Abraham ni Aiji ni Jakō mon Sha'afuon Po. ¹² Ndo pi mā'an puon Sha'afuon mbhi mon ninjinjin mbo

li'i na kēi nu pugu pa kru nu shua shi mbo fo."

¹³ Jisho chhu ni nthishi gho na, "Ghēi, no ha'an o pin na, a no ha'an a shi ndōgo li'i ve ne." Ghīno muun fā'a gho kā'o ndo ntogotogo wu'o ndii gho.

*Jisho yigi ghīno ntou ngwa
(Maaku 1:29-34; Luka 4:38-41)*

¹⁴ Jisho ni nga nii nda Pita, njēi mūun ngwe vi nūan kūon ntho ngīno shigao. ¹⁵ Jisho kāon mbho yi shigao gho taon mbin yu, a lollo nchwīe maon mfe gho.

¹⁶ Fanaon ni nga mbo, pi tho ni ntou pa ngwa ni minweinj mbin pugu njēi vi no gho, a fu'u pa jiwē pigho ni ta'a chrà, ndo njigi ghīno nguon ngwa na pugu ni ngīno nu ne. ¹⁷ Yei ni mbo no chwīe nu nnu na njēli'i Minnwi mbo Ishaya ni nchhu ne lōgo li'i:

"Ju ndutho yi ni nkwe pa non kikiē yia
ndo nchwīe pa ghīno pia tōgo."

*Nchuon yōu nu njin Jisho
(Luka 9:57-62)*

¹⁸ Jisho ni nga njēi yu ngwa yēi yu, mfe gī ni ghan younjin pi na pugu shā'a no njien nkhi nduon.

¹⁹ Yichēi masha ngan ye'i gī Mushi tho nchhu gho na, "Masha, nshi njōu njin yo sheshe li'i na o shi ngēi ne."

²⁰ Jisho chhu gho na, "Pa mim-baanguo fā'o pa pūo pugu, pa mishi fā'o pa nda pugu, ndo *Muun Nonmishua lo nji'i mfā'o li'i lēre tho yi."

²¹ Yichēi ta'a *ngan younjin yi chhu gho na, "Taatho, fūon mien ngēi ntwei tāa a nkaon."

²² Jisho chhu gho na, "Tho njōu njin a, mien ngwa na pugu khu* ne twei khu ngwa pugu."

*Jisho chwīe fin tithi
(Maaku 4:35-41; Luka 8:22-25)*

²³ Jisho ni nga nii mon kikuon, pa ghan younjin pi yōu njin yi. ²⁴ Nga

njēi nu ne, mme fin gū mon nkhi ti kikuon tā'a nu njē, ndo Jisho ka tho ndelle. ²⁵ Pugu ghēi ngū'u vi lōgo, nchhu nu na, "Kwe vigi, ma Taatho, pia chho ne nkukhu."

²⁶ A chhu ni pugu na, "Pēi chho mbogo pi kho, ghan pin kike'i pei?" Ndollo ki'e mbiga fifrēi gho pugu pa nkhi, mme juju gū mon nkhi.

²⁷ Ngwa pigho ghrāo, nchhu nu na, "Yei po pi yēi nkwan non nein na nji'i nthe pi fifrēi pugu pa nkhi ya'o nchō yi?"

*Jisho fu'u minweinj mbin paa
ngwa*

(Maaku 5:1-20; Luka 8:26-39)

²⁸ Jisho ni nga nshā'a nkhi ntaon krao ngei la'ataon Gadara, mbāon pugu pa paa ngwa na minweinj ni mbo mbin pugu, pugu taon nu mon fūn mon ngū'o, pugu ni nchigēi ti minthe pa'a non lo ntogo ndaon gho.

²⁹ Nga njēi nu ne, pugu pa'o ngōu, nchhu nu na, "Yo! Muun Minnwi, pia fā'o pi kho? O tho hein no fe nu ngē'i ni pigi ki ndii lo naa nkā'o?"

³⁰ Kwīe ntou nkunyan ni ntho nji nu ni ngei li'i gho yēi pugu. ³¹ Pa minweinj pigho jē ntho ndigēi vi, nchhu nu na, "A mbo na o shi mfu'u vigi, o taon vigi pigi nii mbin kwīe nkunyan pine."

³² A chhu ni pugu na, "Ghēi!" Pugu taon ki'e nii mbin pa nkunyan pigho. Nga njēi nu ne, nguon kwīe nkunyan gho tei lo nkij mbra gho nshwi'i ngū mon nkhi nkhu.

³³ Ghan kē'i nkunyan pigho tei, nga ngēi mon la'a, nshwei nguon pa nnu na a ni ndōgo li'i ne, mī'en mbo nnu na a ni ndōgo li'i mbin paa ngwa pigho na pugu ni mfā'o minweinj ne. ³⁴ Nga njēi nu ne, nguon ngwa mon la'ataon gho taon ntho li'i para Jisho, nga njēi vi, ndigēi vi na a taon mon krao ngei la'a yugu ngēi.

* 8:22 8:22 Njin nnu na Jisho chhu ne po na ngwa pe na pugu lo naa mbin Minnwi ne.

9

Jisho chwīe non ηa ηgei non yi khu po shi'i

(Maaku 2:1-12; Luka 5:17-26)

¹ Jisho nii mon kikuon nshā'a ntaon mon ji la'ataon. ² Ngan njei nu, pichai ngwa tho ni yichai ηkwini ηkuon kúon. Jisho ni nga njei fi'i pin yugu, nchhu ni ηkwini gho ηa, "Fā'o tñinju'ò, ma muon a, pi li'ε pa phi pò."

³ Nga njei nu, pichai pa ghan ye'i gi Mushi chhu ni non pugu ηa, "Non vei chrā chrà nchi'eshè nò ligi Minnwi!"

⁴ Jisho ni nji nnu ηa pugu ni mbi'i nu ne nchhu ηa, "Pai tho mbi'i nnu piphi njù'ò pai nthe kho? ⁵ A yi'ε yai: Chhu nu ηa, 'Pi li'ε pa phi pò,' ki chhu nu ηa, 'Lollo, nyien'?"

⁶ Ndo nò chwīe nu pai ji ηa Muon Nonmishua fā'o ghrī ηkuon shhe nò li'ε nu pa phi," a chhu ni ηkwini gho ηa, "Lollo, lōgo kúon yo ηgēi la'a."

⁷ A lollo ηgēi la'a. ⁸ Yú ηgwa pigho ni nga njei nnu ηa a lōgo li'i ne, mbogo gu ηga'ò Minnwi ηa a fe ηkwan ghrī gho ni ηgwamishua ne.

Jisho gē Matio

(Maaku 2:13-17; Luka 5:27-32)

⁹ Jisho ni nga ndollo fò, njei non chai, ligi yi pò Matio, a chho mon ntāa kwe taashi, a chhu gho ηa, "Yōu njin a!" A yrei shhe njou njin yi.

¹⁰ Nò ha'an Jisho ni nchho yai taprei ntho nji maon nda Matio ne, ntou pa ghan wēin taashi pugu pa ghan chwīe phi tho ntho nji maon pugu pa Jisho pugu pa ghan younjin pi. ¹¹ Pa ηgwa Farashi ni nga njei nnu yei, nchhu ni ghan younjin pi ηa, "A chwīe kho masha vāi ji yaon pugu pa ghan wēin taashi pugu pa ghan phi?"

¹² A ni nga nja'ò, nchhu ηa, "Ngwa pe ηa pugu pò shi'i ne lo mfā'ò chà ngan fhò, a fā'ò ηgwa pe ηa pugu ghñò nu ne. ¹³ Pai ghēi ntā'a njin nnu yei ηa Nwa'anji

Minnwi chhu ne ηa, 'Ntā'a nu ηa ηgwa nōon kwoshini ki lo ηgu'ò mfe pi yaon *fe'ingien.' Nthe ηa nshini ndo ntho pi nò gē nu ηgwa ndindi, ntho nthe pi ghan phi.*"

Pie nthe nnu ji ηkhī

(Maaku 2:18-22; Luka 5:33-39)

¹⁴ Nne pa ghan younjin Joun Ngan Fe Nkhī tho njei Jisho mbie vi ηa, "A chwīe kho pigi pa ηgwa Farashi ji ηkhī, ndo pa'a pa ghan younjin pò lo nji?"

¹⁵ Jisho khwē ni pugu ηa, "Mimfe pa ghan gē li'i lán pò ni tu'utho ndii ηa pugu pa mimbia ngan lán gho wu'ò mbo ka'a ne? Ndo pa llé pigho shi ntho ηa pi shi mfu'u mimbia lán gho shina pugu, nenne pugu shi nji ηkhī.

¹⁶ "Mba'a non chri pa'ò ηkuon ndunu ndhwí ni pra ndhwí fhi, nthe ηa pra ndhwí fhi gho shi ηga ηinein, a ka mī'ei mā'an pi mme mbo ηkuon ndhwí gho.

¹⁷ "Ngwa shi'a ni'in là'ò fhi mon ndunu miki ηgrào, pi ni'in, là'ò fhi gho fā'ò ntūgu miki ηgrào gho ηkwrī shhe, ηgrào gho piri. Ndo pi ghà ni'in là'ò fhi mon miki ηgrào fhi, nenne ηguon yi ghao pò shi'i."

Jisho ywin muon mingwe ηa a khu,

mbini njigi ghñò yichai mingwe

(Maaku 5:21-43; Luka 8:40-56)

¹⁸ Nò ha'an Jisho ni ηgu'ò ntho nchhu nnu pei ni pugu ne, a gha njei nu, yichai nthishi pa Juu nii ηkwi kwere yi shhi yu, nchhu nu ηa, "Muon a yi mingwe khu wu'ò ndwe yei. Tho nū'oi mbho yo mbin yu nne ηa a ywin."

¹⁹ Jisho lollo njou njin yi pugu pa ghan younjin pi. ²⁰ Nga njei nu, yichai mingwe ηa a ni ηkwo yai ndii yi ki a lo ntithi nò paanchro ηga'ò tho njin yu, ηkāon pò ndhwí yi. ²¹ Nthe ηa a ni nchhu ni non yi

* 9:13 9:13 Pa ghan Farashi ni ndii pa ηgwa nduon nò pa ghan phi ndo ha'an pugu mien ki lo ηgwēin nū'on pa Juu titini.

na, “Mi ngu’o nkāon pi po ndhwí yi, ghĩno a tōgo.”

²² Ndo Jisho gha nkara njəi vi, nchhu na, “**Fā’o tininju’o, ma muun a, piŋ yə chwīe ghĩno yə tōgo.**” Wu’o ndii gho, pi ni nchwīe ghĩno miŋgwe gho tōgo.

²³ Jisho ni nga ngəi nda nthishi gho, njəi pa ghan tua ndua pugu pa yú ngwa pugu yōno nu mon fintho.

²⁴ A chhu ni pugu na, “**Nguon vəi taon! Muun miŋgwe yei lo nkukhu, a chho ndelle.**” Pugu gwē vi. ²⁵ Ndo pi ni nga mfu’u nguon yú ngwa pigho mfe mbhi, a nii nda ngwēin muun miŋgwe gho no mbho yi, a lollo. ²⁶ Shaanga nnu yei nyien mon nguon krao la’ataon gho.

Jisho chu’o ligi paa pa nchriligi

²⁷ No ha’an Jisho ni ndho fo ngəi nu ne, paa pa nchriligi yōu njin yi, mba’o ngou, nchhu nu na, “Muun Devi, fā’o kwoshini mbin piŋi.”

²⁸ Jisho ni nga nii nda, paa pa nchriligi pigho tho njəi vi, a pie vugu na, “**Pəi piŋ na a nthe nchhu’o ligi yəi?**”

Pugu chhu gho na, “Oon, ma Taatho.”

²⁹ Nne Jisho kaon ligi yugu, nchhu nu na, “**A po ni pəi nkwan no ha’an piŋ yəi po ne.**” ³⁰ Ligi yugu chu’o. Jisho shūu tənə yugu, nchhu nu na, “**Ki’i pəi chwīe non ji nnu yei.**”

³¹ Ndo pugu taon ngəi nchi pa nnu na Jisho chwīe ne mon nguon krao la’ataon gho ghao.

Jisho chwīe fhincho chrà

³² No ha’an pugu ni ngəi nu ne, nga njəi nu ne, pi tho nu ni non chəi na miŋwein ni mbo mbin yu, a po fhincho, njəi vi ni ju. ³³ No ha’an pi ni mfu’u miŋwein gho ne, fhincho gho chrà. Yú ngwa pigho ghrāo, nchhu nu na, “Pi lo naa ma njəi nkwan nnu yei mon Ishrae!”

³⁴ Ndo pa ngwa Farashi chhu na, “A fu’u miŋwein pi ni ghrí nthishi pa miŋwein.”

Maon kwōo yien, ghan fà’a kigəi

³⁵ Jisho nyien mon nguon pa memme la’ataon pugu pa puon mi la’ataon, njəi ngwa mon pa nda luon Minnwi, ntho nchi pwa pisha’akhə mbo yi Sha’afuon, ntho njigi nguon nkwan ghĩno pugu pa chəichəi. ³⁶ A ni nga njəi yú ngwa pigho, mfā’o kwoshini mbin pugu, nthe na pugu ni mbo mon ngəi ndo mbou ghrí no ghēre nu non pugu no pa minji ki nkē’i yi. ³⁷ Nne a chhu ni pa ghan younjin pi na, “**Maon kwōo yien ndo ghan kwōo pi kigəi,** ³⁸ nthe yie gho, pəi luon ni ta’anju’o mbho Taatho na a fā’o maon pigho ne, a taon pa ghan fà’a pugu ghəi nkwo maon pi.”

10

Paanchro pa ghan ntaon Jisho

(Maaku 3:13-19; Luka 6:12-16)

¹ Jisho mēin paanchro ghan younjin pi, mfe ghrí ni pugu na pugu fu’u pa jiwē piphi no gho, ndo njigi nguon nkwan ghĩno pugu pa chəichəi.

² Yei ligi paanchro ghan ntaon pi pigho: fūon yi, Shemu, na pi ni mēin vi ni Pita ne, ni Andru ndin vi, ni Jēin muun Shebedi, ni Joun ndin vi, ³ Fili pugu Batolomiu, Toma ni Matio mbo ngwēin taashi, ni Jēin muun Afiohi, ni Tadio, ⁴ ni Shemu mbo kwini la’a, ni Judashi Ishikario na a ni mfini vi ne.

Jisho taon paanchro ghan younjin pi

(Maaku 6:7-13; Luka 9:1-6)

⁵ Jisho ni ntaon paanchro pei, ni ntigi yei, “**Ki’i pəi ghəi la’a ngwa taon nduon ki mon sheshe la’a pa ngwa Shamaria.**” ⁶ Pəi ka ghəi pi wu’o mon mbaanda Ishrae, na pugu po no minji na a kwo phe ne.

⁷ No ha’an pəi ghəi nu ne, pəi chi nu na, ‘**Sha’afuon Po kwo para!**’ ⁸ Pəi yigi ghĩno ngwa, njwin ngwa na pugu khu ne, njigi ghĩno ghan ghinombaluŋ, mfu’u pa miŋwein mbin ngwa. Pəi ni nkwe ghrí chwīe nu nnu pei mbho mu pi

ki lo mbe, nthe yie gho, p̄ai chwīe pa nnu pei mbiṅ ṅgwa pi ki pugu lo mbe.

⁹ “Ki’i p̄ai lōgo sheshe laonḡo, ki mbiṅ nti’ə ki yi kike’i mon p̄ien mbiṅ yəi, ¹⁰ Ki’i p̄ai lōgo p̄ien kra, ki kwri ndhwī, ki tra, ki mb̄ie, nthe ṅa a pie ṅa ṅgaṅ fā’a fā’o maon ji pi.

¹¹ “Sheshe mme la’ataon ki muun la’ataon ṅa p̄ai nii fo ne, p̄ai l̄ii ṅon ṅa a kā’o ndo ṅkhwā no tuo nu v̄ai ne, nda’a p̄ai pugu ti shi nu’uṅ ṅḡai. ¹² No ha’an p̄ai nii mon nda gho ne, p̄ai chr̄a ni pugu ṅa, ‘Ghighri po mbiṅ p̄ai.’ ¹³ Ti ghan nda pigho ṅkā’o, ghighri yəi kina nda gho, ti pugu mien ki kā’o ghighri yəi p̄ini mbiṅ p̄ai. ¹⁴ Ti sheshe nda mien ki lo mbiṅ v̄ai, ki mbiṅ chr̄a yəi, p̄ai krū kw̄o m̄ai nd̄ii ṅa p̄ai taon nu nda gho ki la’ataon gho ne. ¹⁵ Shishini, ṅshwei v̄ai ṅa a shi nde nji’e ni la’ataon Shodon pugu Gomora mon l̄embhi shá’a ncha yie la’ataon ṅa pugu l̄aa v̄ai ne!

Nḡo’i shi ntho

(Maaku 13:9-13; Luka 21:12-17)

¹⁶ “P̄ai l̄ii n̄j̄ai, ṅtaon v̄ai no pa minji shina pa minjanien. Nne p̄ai chho ni lina m̄ai no pa mitwe’i ndo njū no pa mintu’olibun. ¹⁷ P̄ai chho ndina pich̄ai ṅgwa nthe ṅa pugu shi ṅgw̄ein v̄ai ncha’a mfe mon pa ndasha’a, pi wie v̄ai mon pa nda luon Minnwi yugu. ¹⁸ Pi shi ṅgw̄ein v̄ai ṅḡai no shhi ghan sha’a ṅgwa pugu pa f̄uon nthe a, p̄ai po pa minkwentie shhi pugu, pugu pa ṅgwa taon nduon. ¹⁹ Nd̄ii ṅa pi w̄ein v̄ai ncha’a mfe ṅa pi sha’a v̄ai ne, ki’i njū’o yəi ghana v̄ai ni ṅkwan ha’an p̄ai shi nchr̄a ne pugu pa nnu ṅa p̄ai shi nchhu ne. Nthe ṅa pi shi mfe yaon ṅa p̄ai shi nchu ne nd̄ii gho. ²⁰ Nthe ṅa a lo nchr̄a p̄ai, a chr̄a Jijwe T̄aa v̄ai mbiṅ p̄ai.

²¹ “ṅon shi ncha’a nd̄in vi mfe ṅa pi jwi, T̄aa fe muun vi ṅa pi

jwi, pa puon kara mbara pa t̄aa, pugu pa ma ni nchh̄o, nchwīe pi jwi vugu. ²² ṅguon ṅgwa shi mb̄ina v̄ai nthe a, ndo ṅon ṅa a shi n̄t̄ii shii ti ṅḡai ndugwi ne shi ndūgu. ²³ Nd̄ii ṅa pi fe ṅḡo’i ni p̄ai mon ta’a la’ataon ne, p̄ai tei ṅḡai mon yich̄ai la’ataon. Nthe ṅa shishini ṅshwei v̄ai, mba’a p̄ai yi’i m̄i’en fā’a yəi mon ṅguon la’ataon mon Ishrae ki Muun ṅonmishua lo ntho.

²⁴ “Mba’a ṅgaṅ younjin ṅon chaa masha vi, ndo pa’a muun fā’a lo ncha ju ncha masha vi. ²⁵ A kā’o ni ṅgaṅ younjin ṅon no po nu no masha vi, muun fā’a po no masha vi. Ti pi m̄ein masha nda ni Bejebu* kan pi shi ṅka m̄ein pa ṅgwa nda gho pi ni ligi ṅa a pigi ncha yie ne.

ṅon ṅa a pie ṅa o pogo vi ne *(Luka 12:2-7)*

²⁶ “Nne ki’i mf̄a’o pogo gu nthe vugu, nthe ṅa yich̄ai yaon lo nji’i mbo fo ṅa pi p̄uon ṅa mba’a Minnwi mien ki n̄on p̄aa. Pa’a yich̄ai nnu l̄ain lo mbo ṅa mba’a pi yi’i mien ki ji. ²⁷ Nnu ṅa ṅchhu ni p̄ai mon njin ne, p̄ai chhu nthe minaon, yaon ṅa p̄ai ya’o pi chūun ne, p̄ai thi ṅkuon pa th̄onda nch̄ii.

²⁸ “Ndo ki’i p̄ai pogo ṅgwa pe ṅa mimfe pugu wu’o njwi pi freinon yəi, ndo pa’a ndo mf̄a’o ghr̄i no jwi nu nch̄ai yəi ne. P̄ai ka pogo pi Minnwi ṅa minthe a piri freinon pugu pa nch̄ai yəi mon m̄onon ṅḡu’o lien shhe. ²⁹ Pi shi’a fini paa puon milunu pi wu’o ni ta’a muun mi mbiṅ? Ndo mba’a ta’a ṅon vugu gū shhe ki a lo mbiṅ T̄aa. ³⁰ Nji’i nthe pi ṅguon ṅgiitho yo yi shia ghao. ³¹ Nthe yie gho, ki’i mf̄a’o pogo gu, nthe ṅa o gha’o mbho Minnwi ncha ntou milunu.

Ki’i mf̄a’o britho nthe Krishto *(Luka 12:8-9)*

³² “Nne sheshenon ṅa a chhu shhi ṅgwamishua ṅa a nyan ne, mummu ṅkaa mu shi nchhu shhi T̄aa a po

* **10:25** 10:25 Bejebu po pi taatho pa minweinj.

na a nyan. ³³ Ndo sheshenon na a laa a shhi ngwamishua, mummu shi ndaa vi shhi Taa a na a chho po ne.

Ndo ntho pi ni ta'anggi, ntho pi ni kafa

(Luka 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ "Ki'i nji'i mbi'i na ntho pi no fe nu ta'anggi nkuon shhe. Ndo ntho pi no fe ni ta'anggi, ntho pi ni kafa.

³⁵ 'Ntho pi no chwie nu muun mimbia kara nkunu yi ni taa vi, muun mingwe pa'a nkunu yi ni muun vi,

muun mingwe pa'a nkunu yi ni mangaon vi.

³⁶ Mbina non shi ngu'o mbo pi pa ndaa pi.'

³⁷ "Sheshenon na a khwa' taa vi ki muun vi ncha a ne lo nji'i nkā'o ngan younjin a. Ndo sheshenon na a khwa' muun vi yi mimbia ki vi mingwe ncha a ne lo nji'i nkā'o ngan younjin a. ³⁸ Sheshenon na a lo nji'i ntien wā'a yi njou njin a ne lo nji'i nkā'o ngan younjin a. ³⁹ Sheshenon na a yei chombhi yi ne shi mbhe chombhi yi gho, ndo sheshenon na a phe chombhi yi nthe a ne shi njei chombhi yi gho.

Pa kinein

(Maaku 9:41)

⁴⁰ "Sheshenon na a pin gho na o tho a pwa ne pin pi mmu. Sheshenon na a pin a ne pin pi non na a taon a ne. ⁴¹ Sheshenon na a pin njeli'i Minnwi nthe na a njeli'i Minnwi ne shi mfā'o nkwan kinein njeli'i Minnwi, wu'o nenne sheshenon na a pin non ndindi nthe na a non ndindi ne shi mfā'o nkwan kinein non ndindi. ⁴² Sheshenon na a fe ndua nkhi' ghigri ni ta'a muun mi ngan younjin a yei nthe na a ngan younjin a ne, shishini nshwei vei, mba'a a yi'i nshien kinein yi."

11

Ghan ntaon llo mbho Joun Ngan Fe Nkhi

(Luka 7:18-35)

¹ Jisho ni nga nkwo mi'en tigi nu paanchro ghan younjin pi, ndollo fo ngēi ntho ntigi nu ndo nchi nu mon pa la'a pugu.

² Ndwe Joun ni nga nchho mon chēin nja'o fā'a Ju na Minnwi Chu'o Ntaon no Nkwe ne, ntaon pa ghan younjin pi ni Jisho ³ na pugu ghēi mbie vi na, "A gō mbo non ve na a ni mbo na a shi ntho ne, ki pigi ywere non nduon?"

⁴ Jisho khwē ni pa ghan ntaon Joun na, "Pēi pini shwei Joun ni yaon na pēi ya'o ndo njei ne, ⁵ pa nchiligi yei li'i, pa nkwin nyien, ghan ghinombalu pō shi'i, pa fhitēnē ya'o li'i, pi pi'i pa ngwa khu mon gu, pi chi nkini pwa pisha'akho ni ghan pou. ⁶ Mbōro pō ni ngwa pe na pugu lo nji'i mfā'o ki'ingini mon pin yugu nthe a ne."

⁷ No ha'an ghan younjin Joun ni ndollo ngēi ne, Jisho jē ntho nchrā nu ni yu ngwa pigho nthe Joun, "Pēi ni ngēi mon nkunu njō njei pi kho fo? Trū na fifrēi chēi nu? Nga! ⁸ Pēi ni ngēi ki'e njei pi kho fo? Non na a ni mā'an mbwa ndhwī? Nga! Lii njei, ngwa na pugu ghā mā'an mbwambwa ndhwī ne ghā mbo pi mon ntu'o pa fūon. ⁹ Ti pēi ni ngēi nu ki'e njei pi kho fo? Njeli'i Minnwi? Oon, nshwei vei, non na a cha njei'i Minnwi ne. ¹⁰ Nthe na Joun non na chrā Minnwi chrā no ligi yi na,

'Lii njei, nshi ntaon ngan ntaon a, a ghēi shhi pēi mbiri ndaon ni pēi.'

¹¹ "Shishini, nshwei vei, shina nguon ngwa na pinge kwo ma mbhi ne, yichēi ta'a yi lo mbo na a gha'o ncha Joun Ngan Fe Nkhi, ndo non na a kigēi ncha nguon ngwa mon Sha'afuon Po ne, gha'o ncha Joun.

* **11:12** 11:12 Yichēi njin yi pō na Sha'afuon Minnwi tho ngēi nu shhi ni ghrī.

12 Llo ndii Jouŋ Ngan Fe Nkhǐ ti ntho nchəiŋ ndwe, Sha'afuon Po kwo yəi ngə'i mbho kikri, ghan kikri kwe ni ghrí.* 13 Nguon pa njəili'i Minnwi pugu pa gí ni ntho nchrā nthe pi Sha'afuon Po ti ntho nchəiŋ tho Jouŋ, 14 ti ö nkhwā nɔ piŋ nu nkini yugu, kan Jouŋ ndutho yi Elaija ŋa a ni mfā'o nɔ tho nu nɛ. 15 Sheshenon ŋa a fā'o tənə nɛ, â ya'o!

16 "Mimfe mǎ'an fí'i ngwreinjon yei pi ni kho? A pɔ nɔ pa mikə'i ŋa pugu chho mon li'i tan, ntho mēiŋ pakwo michwe pugu ŋa,

17 'Pigi mǎ'an nkhǐ pwanju'ɔ ni pəi ndo pa'a pəi lo mbini, pigi yrāo nkhǐ gu ndo pa'a pəi lo nkəi.'

18 Jouŋ ni ntho pa'a ndo nji maon ki nnu yaon pugu chhu ŋa, 'A fā'o minweinj mbiŋ yu.'

19 Muon Nonmishua ntho nji maon ndo nnu nu pugu chhu ŋa, 'Lii njəi, a njru mme yaon, ndo mbo mbaa lâ'o, mbini mbo shuon ghan wēiŋ taashi pugu pa ghan phi.' Ndo shietho nōon non yi ŋa a kǎ'o pi ni nkwan ntien ŋa a yun nɛ."

Ngə'i ni la'ataon ŋa pugu lo mbā'a nkūnu yugu ni phi nɛ
(Luka 10:13-15)

20 Jisho jē nchho mbiga ŋgwa pa la'ataon pɛ ŋa a ni njien nchwīe pa nnu ghraoghrao fɔ nɛ, nthe ŋa pugu shini ndo mbā'a nkūnu yugu ni phi. 21 "Ngə'i pɔ ni pəi, ma ŋgwa Korashin! Ngə'i pɔ ni pəi, ma ŋgwa Beshaida! Nthe ŋa pa nnu ghraoghrao pei ŋa a lōgo li'i heinj nɛ kan ni mbo pi Taire pugu Shidon, pugu kan ni nkwo mǎ'an ndhwí ywei gu nchho mon phu nɔ nōon nu ŋa pugu pā'a nkūnu yugu ni phi. 22 Ndo nshwei vəi, a shi nde nji'e ni ŋgwa Taire pugu Shidon mon lembhi shá'a ncha vəi. 23 Ndo ni pəi, ma ŋgwa Kapanon, pəi pi'i ŋa Minnwi shi ndōgo vəi nku'ɔ nɔ po? Nga! A shi nshwi'i vəi mon li'i ŋgwa khu. Pa nnu ghraoghrao pei ŋa nchwīe nu shhi pəi nɛ kan

ni ndōgo li'i pi Shodon, pugu kan ni nkwi nne ŋgu'ɔ mbo shi'a. 24 Ndo nshwei vəi, a shi nde nji'e ni ŋgwa la'ataon Shodon mon lembhi shá'a ncha vəi."

Tho njəi a, mfe fere non ve
(Luka 10:21-22)

25 Mon ndii gho Jisho chhu ŋa, "Tǎa, a gò mbo Taatho po pugu pa nkuon shhe. Ntōo gho nthe ŋa yaon ŋa ɔ lēiŋ ni ghan shietho pugu pa ghan lina nɛ, ɔ nōon ni pa puon fhu. 26 Oon, ma Tǎa, yei nkwan ha'an ɔ ni nkhwā ŋa a lōgo li'i nɛ.

27 "Tǎa a kwo cha'a nguon yaon mfe mbho mu, yichəi non lo nji non ŋa Muon yie gho nɛ nkien Tǎa, ndo pa'a yichəi non lo nji non ŋa Tǎa yie gho nɛ nkien Muon pugu pa sheshenon ŋa muon chu'ɔ nɔ nōon nu Tǎa gho nɛ.

28 "Pəi tho njəi a, nguon vəi ŋa pəi wie non pəi ndo ntien lrí nɛ, mfe fere non ni pəi. 29 Tien shhò a mbə'i gho, nje'i mbho mu nthe ŋa mi non mbomboro ndo mbo non juju llo mon njù'ɔ mu, nne, kan nshi mfe fere ni nchəi yɔ. 30 Nthe ŋa shhò a yī'e, lrí a pɔ yi yī'e yī'e nkaa yu."

12

Pa píe nthe nnu Llé Ji
(Maaku 2:23-28; Luka 6:1-5)

1 Mon ndii gho Jisho nyien nu *Llé Ji pa Juu mon nyien shie ge. Nji yia ghan younjin pi, pugu ka shie ge nkru nu. 2 Pa ŋgwa Farashi ni nga njəi, nchhu gho ŋa, "Lii njəi, pa ghan younjin pɔ tho nchwīe nnu ŋa gí lo mbin ŋa pi chwīe Llé Ji nɛ."

3 A chhu ni pugu ŋa, "Pəi lo naa mēiŋ nnu ŋa Devi ni nchwīe ndii ŋa nji ni njia vugu pa ŋgwa pi nɛ? 4 Nkwan nɔ ha'an a ni nii Nda Minnwi pugu pa ŋgwa pi, ndōgo brei ŋa pi ni mfe ni Minnwi nɛ nkru, mbo nnu ŋa gí shini ndo mbin ŋa a kru, ki ŋa ŋgwa ŋa pugu pugu ni mbo nɛ kru, nkien pa ghan fe'ingien Minnwi. 5 Ki pəi lo mēiŋ

mon ɲwa'anli gí ɲkwan nɔ ha'an ghan fe'ingien mon Nda Minnwi ghà mbə'i Llé Ji* ndo pa'a gí lo ɲgwēin vugu? ⁶ Nshwei vəi, yaon ɲa a chaa Nda Minnwi ne pɔ henein. ⁷ Pəi kan nji njin nnu yei ɲa, 'Ntā'a nu ɲa ɲgwa nɔon kwoshini ki lo ɲgu'ɔ mfe pi yaon fe'ingien,' pəi shi kan ndo ɲgwēin ɲon ɲa mbhɔ yi yi woo ne nɔ ɲgusha'a. ⁸ Nthe ɲa Muun ɲonmishua Taathɔ Llé Ji pa Juu."

Jishɔ ywin mbhɔ ɲkwini Llé Ji pa Juu

(Maaku 3:1-6; Luka 6:6-11)

⁹ Jishɔ lollo fɔ ɲgəi nii mon nda luon Minnwi yugu. ¹⁰ ɲon chəi ni mbo fɔ mbo ɲkwini mbhɔ. Pugu pie Jishɔ ɲa, "Gí pin ɲa pi yīgi ghɛnɔ ɲon Llé Ji?" nne nɔ wēin nu mi.

¹¹ A chhu ni pugu ɲa, "A gǔ shina pəi ɲa ä mfā'o minji a gū mon tien llé ji, pa'a a lo ɲgəi ɲgwēin vi ɲkərə mfu'u? ¹² ɲonmishua gha'o nchaa minji ki'ε pi fi'i yi nein? Nenne gí pin ɲa pi chwīe shi'i llé Ji."

¹³ Nne a chhu ni ɲkwini mbhɔ gho ɲa, "Shwii mbhɔ yɔ." ɲon gho shwii mbhɔ yi, a ki'i ndo mbo pi shi'i nɔ yichəi ta'a ɲgei mbhɔ yi. ¹⁴ Ndo pa ɲgwa Farashi taon mbhi ɲgəi nyian ntán nthe Jishɔ, ɲkwan ha'an pugu shi njwi vi ne.

Jishɔ pɔ pi muun fā'a Minnwi ɲa a chu'ɔ

¹⁵ Jishɔ ni ɲga nji ntán yei, nshūu mbini njin llo fɔ. Ntou ɲgwa younjin yi, a yīgi ghɛnɔ yugu ghao, ¹⁶ ndo fe gí ni pugu ɲa ki'i pugu chwīe pichəi ɲgwa ji vi. ¹⁷ Yei ni mbo nɔ chwīe nu nnu ɲa Ishaya, mbo njəli'i Minnwi, ni nchhu ne lɔgɔ li'i:

¹⁸ "Lii njəi, muun fā'a a yei ɲa ñchu'ɔ,
mbo muun ye ɲa ɲkhwā ne,
mfā'o pwanju'ɔ mbin yu.
Nshi nū'ɔn Jijwe a mbin yu,

a shi nchii ndindi† ni ɲgwa pa taon nduon.

¹⁹ Mba'a a yi'i mfē'i fē'i ki mba'o ɲgou tho ɲgwa,
mba'a ɲon yi'i nja'o ɲggi yi mon pa ta'andaon.

²⁰ Mba'a a yi'i mbə'i kà'a ɲa a kwo fā'o ləin ne,
ki mbigei truka ɲa a ɲkii nu ne ti a shi nu'un nchwīe ndindi gha'a li'‡.

²¹ ɲgwa pa la'ataon nduon shi mfā'o kwā'a pi mbin yu."

Jishɔ pugu Bejebu

(Maaku 3:20-30; Luka 11:14-23)

²² Nenne ɲgwa pichəi ghəi njəi Jishɔ ni ɲon chəi ɲa minwein ni mbo mbin yu, pa'a a lo ntho njəi li'i, mbini mbo fhincho. Jishɔ chwīe a pɔ shi'i, nne mfā'o nji nɔ chrā nu ndo mbini njəi li'i. ²³ Yú ɲgwa pighɔ ni ɲgrāo ntho nchhu nu ɲa, "ɲon vei nthe a pɔ muun Devi?"

²⁴ Ndo pa ɲgwa Farashi ni ɲga nja'o nnu yei, nchhu ɲa, "ɲon vei wu'ɔ mfu'u minwein pi ni ghrí Bejebu mbo nthishi pa minwein."

²⁵ Jishɔ ni nji nnu ɲa pugu ni mb'i nu ne, nne nchhu ɲa, "Sheshe la'ataon ɲa ɲgwa chhɔ mā'an non pugu ni nchhɔ fɔ ne shi ɲgu'ɔ ɲgū, ndo mba'a sheshe la'a ki nda ɲa a pɔ pi ni minduonduon yi'i ntithi.

²⁶ Ti Shata mfu'u Shata, kan a thi pi mon minduonduon ni non yi, sha'afuon yi lara pi nein? ²⁷ Ti ä mbo ɲa mfu'u minwein pi ni ghrí Bejebu, kan pa ghan younjin pəi ghà, mfu'u yugu ki'ε pi ni ghrí gǔ? Nthe yie gho, pugu shi mbo pa ɲgwa ha'an pugu shi nsha'a vəi ne. ²⁸ Ndo ä mbo ɲa mfu'u pa minwein pi ni Jijwe Minnwi, kan Sha'afuon Minnwi tho shina pəi.

²⁹ "Ki minthe ɲon kie nein nii nda ɲgan ghrí ntien maon pi ɲgəi nɔ

* **12:5** 12:5 Pi chhu ɲa pugu ghà mbə'i Llé Ji pa Juu nthe ɲa fe'ingien ɲa pugu ghà mfē'i ne fā'a ɲa pugu fā'a nu. † **12:18** 12:18 Njin yei pɔ ɲa ndii ɲa ju, Minnwi, shi ɲkwe ɲgwa pi ne kwo chəin. ‡ **12:20** 12:20 Njin ghrā yei pɔ ɲa Ju ɲa pi chu'ɔ ntaon ne shi mfā'o pwapun ni ɲgwa ɲa yugu lo mbo ne pugu pa ɲgwa ɲa pugu lo mfā'o ghrí ne ti a shi nu'un nchwīe ndindi gha'a li'i.

gho ki lo mfūon nkrao ngan ghrí gho. A wu'ó kə'i gho, na minthe a tien maon pi ntaon no nda yu. ³⁰ Sheshenon na a lo mbo ngei mu ne mbina a, non na pigi yu lo nkiri nu ka'a ne tho nshaanshaan.

³¹ "Nthe yie gho, nshwei vəi, pi shi ndi'e sheshe phi pugu pa chrà nchi'eshə na ngwa chrā ne, ndo ti sheshenon na a shi nchrā chrà nchi'eshə no ligi Jijwe Minnwi ne, mba'a pi li'e phi yi. ³² Sheshenon na a shi nchrā nnu piphi nthe Muon Nonmishua ne pi shi ndi'e phi yi, ndo sheshenon na a chrā phi nthe Jijwe Minnwi ne, mba'a pi li'e phi yi mon yei mbhi ndwe ki mon ye na a tho nu ne.

*Pi ghà nji thi pi nkuon ntien yi
(Luka 6:43-45)*

³³ "Chwie thi pwa kan ntien yi shi mbwa, ndaa nne o chwie a po yi piphi, ntien yi po yi piphi, nthe na pi ghà nji thi pi nkuon ntien yi. ³⁴ Mbhe mitwe'i pei! Pəi nthe pəi kie pi nein nchrā nnu shi'i na pəi po pi ngwa piphi ne. Nthe na nchò ghà nchrā pi yaon na a pigəi lo mon njù'ó ne. ³⁵ Non shi'i ghà ntho ni maon shi'i lo mon pien maon shi'i pi, non mbimbhi tho ni maon piphi lo mon pien maon pi pi piphi. ³⁶ Nshwei vəi, mon lembhi shá'a, ngwa shi mfi'i sheshe muon mi chrà ki tou na a taon nchò pugu ne. ³⁷ Pi shi ndogo chrà yo nsha'a gho no gho, no non nu na o togo shá'a ki na o gū shá'a."

*Jisho piga ngwa ha'an pugu tā'a
li ne*

(Maaku 8:11-12; Luka 11:29-32)

³⁸ Nne pichəi pa ghan ye'i gi Mushi pugu pa ngwa Farashi chhu ni Jisho na, "Masha, pigi tā'a nu na o non li pigi yəi."

³⁹ A khwe ni pugu na, "Ngwreimon piphi pugu pa ngwreimon na a lo nkina pugu Minnwi ghà ntā'a pi li, ndo mba'a pi non kan ta'a li

gho nkien yi njəli'i Minnwi mbo Jona. ⁴⁰ Nthe na wu'ó no ha'an Jona ni mbo pun mme shhu no trei naonchi ni trei tu'u ne, a wu'ó no ha'an Muon Nonmishua shi mbo mon njù'ó shhe no trei naonchi ni trei tu'u ne. ⁴¹ Mon lembhi

shá'a, ngwa Nineve shi ma ntithi pugu pa ngwreingwa yei ngwəin vugu no pa ngusha'a, nthe na pugu ni mbā'a nkunu yugu ni phi ndi na Jona ni nchu chrà Minnwi ni pugu ne, ndo ti li njəi, yaon na a chaa Jona ne po hein. ⁴² Mon

lembhi shá'a, Ngwafuon lo mbien shi ma ntithi pugu pa ngwreimon yei ngwəin vugu no pa ngusha'a nthe na a ki nyien nkien ntaan ndaon lo la'ataon yu ntho njwere ntigi shietho mbho Fūon Sholomu, ndo li njəi, yaon na a chaa Sholomu ne po hein.

*Jijwe piphi pini nkwa
(Luka 11:24-26)*

⁴³ "Ndi na jijwe minwein taon mbin non ne, a nyien mon pa li'i yó ntho ntā'a li'i fere non yi, ndo pa'a ndo njəi sheshe yi. ⁴⁴ Nne nchhu na, 'Nshi mbini nda mu li'i na mi ni ndho ne.' A ghà mbini, njəi mon nda a po yi yo ki yaon lo mbo fo, pi kwo yigi ndo nchwie a kā'o. ⁴⁵ Nenne, a pini ki'e ndogo khwachəi pichəi jijwe ha'an pugu pigi nchaa vi ne pugu pugu tho nii nda'a nu fo, chombhi non gho pini mbigi nchaa no ha'an a ni fūon mbo ne. A no ha'an a shi mbo ni ngwreimon piphi yei ne."

*Pa muon Jisho pugu pa lin pi pi
pimbia*

(Maaku 3:31-35; Luka 8:19-21)

⁴⁶ No ha'an Jisho ni ngu'ó ntho nchrā nu ni ngwa pigho ne, nga njəi nu muon vi pugu pa lin pi pi pimbia thi mbhi ntho ntā'a nu nchrā pugu pugu. ⁴⁷ Nenne, pichəi pa ngwa na pugu ni nthi fo ne chhu gho na, "Li njəi, muon gho pugu pa lin po pi

pimbia pɔ nɛ mbhi ntā'a nu ɲa pɛi pugu chrā."§

⁴⁸ Ndo Jisho khwē ni ɲon ɲa a ni nchhu ɲa nɛ ɲa, "Mũun a pɔ pi gɔ, pa lɪŋ paŋ pɔ pa gɔ?" ⁴⁹ Mfɛ mbho yi nshwē pa ghan younjɪŋ pi nchhu ɲa, "Lii ɲɛi, mũun a pugu pa lɪŋ paŋ pɔ nɛiŋ!" ⁵⁰ Nthe ɲa sheshenon ɲa a chwīe nnu ɲa Tāa a po tā'a nu nɛ, ndiŋ a yi mimbhia pugu yi miŋgwɛ ni mũun a."

13

Lu'ɔ chrà nthe ɲon ɲa a ghēi li'i phi mbhě

(Maaku 4:1-9; Luka 8:4-8)

¹ Wu'ɔ llé ɲa, Jisho taon nda ɲgēi nchho ɲkiŋ ɲkhi. ² Mmɛ yú ɲgwa kiri yɛi yu ti a nii pi mon kikuon nchochho fɔ, yú ɲgwa pigho thi ɲkiŋ ɲkhi. ³ A chhu ntou pa nnu ni pugu mon lu'ɔ chrà ɲa, "Nɔŋ chɛi ni ma mbo fɔ ɲgēi li'i mā'an mbhě maon. ⁴ Nɔ ha'an a ni mā'an nu nɛ, pichɛi gū shembua, pa mishi shwi'i ɲkru. ⁵ Pichɛi gū mon shhe ɲkwá li'i ha'an ntou nchí'a shi ki lo mbo nɛ, ɲji'a ɲkhekhe nthe ɲa nchí'a shi ki lo ɲien fɔ. ⁶ Ndo minaon ghà nthe ntūon vugu, nthe ɲa pugu shini ndo mfā'o ɲien yugu nɛ, pugu kā'o mbraoprao ɲkhu. ⁷ Pichɛi mbhě gū mon shisha'a, shisha'a yī'ɛ ɲku'ɔ mfigi maon pigho pugu khu. ⁸ Pichɛi mbhě maon pigho gū mon shhe shi'i, mbūgu fɔ ɲku'ɔ ɲa ɲun: pichɛi yun ta'a ɲkii yi, pichɛi yun ntigao wun yi, pichɛi yun trei wun. ⁹ Nɔŋ ɲa a fā'o tɛnɛ nɛ, â ya'o."

Lá'o nnu ɲa a chwīe Jisho chrà mon lu'ɔ chrà nɛ

(Maaku 4:10-12; Luka 8:9-10)

¹⁰ Nnɛ pa ghan younjɪŋ pi tho nchhu ɲa ɲa, "A chwīe kɔ ɔ chrà nu ni pugu pi mon lu'ɔ chrà?"

¹¹ Jisho khwē ni pugu ɲa, "Pi fɛ ɲi ni pɛi ɲa pɛi ji pa nnu lɛiŋ ɲa a pɔ mon Sha'afuon Po nɛ, ndo pa'a ndo mfɛ ni pugu. ¹² Nthe ɲa ni ɲon ɲa a kwo fā'o nɛ, pi shi mbigi ntou yi a

fā'o a yien, ndo ni ɲon ɲa a lo mfā'o nɛ, ɲji'i nthe pi shigɛi yɛ ɲa a fā'o nɛ, pi shi ɲka kwɛkwe. ¹³ A chwīe yie ñchrā ni pugu pi mon lu'ɔ chrà nthe ɲa,

Pugu shi ɲɛi nu ndo pa'a ndo ɲɛi, ɲja'o nu ndo pa'a ndo ɲja'o ki ɲi.

¹⁴ Nnɛ nnu ɲa ɲɛili'i Minnwi mbo Ishaya ni nchhu nɛ wēiŋ vugu, nnu ɲa ɲa,

'Pɛi shi ɲa ɲja'o ndo pa'a ndo ɲi ɲiŋ yi,

Pɛi shi ɲa ndi ndo pa'a ndo ɲɛi.

¹⁵ Nthe ɲa ɲjù'ɔ ɲgwa pɛi kwo fɪni, tɛnɛ yugu chri ki lo nu'un ɲja'o li'i,

pugu kwo kwiri ligi yugu nne ɲa ki'i pugu yɛi ni ligi yugu, ɲja'o ni tɛnɛ yugu, ɲi ni ɲjù'ɔ yugu

ɲkara mbara a, ñchwīe pugu pɔ shi'i.'

¹⁶ "Ndo ni pɛi, pɛi fā'o mboro, nthe ɲa ligi yɛi yɛi li'i tɛnɛ yɛi ya'o li'i. ¹⁷ Nthe ɲa shishini ñshwei

vɛi, ntou pa ɲɛili'i Minnwi pugu pa ɲgwa ndindi ni ɲjūa nu nɔ yɛi nu nnu ɲa pɛi yɛi nɛ, ndo pa'a ndo ɲɛi, ɲjūa nɔ ya'o nu nnu ɲa pɛi ya'o nɛ, ndo pa'a ndo ɲja'o.

Njɪŋ lu'ɔ chrà nthe ɲgan mā'an mbhě ɲa

(Maaku 4:13-20; Luka 8:11-15)

¹⁸ "Ya'o nɛ njɪŋ lu'ɔ chrà nthe ɲgan mā'an mbhě. ¹⁹ Ndi ɲa sheshenon ya'o chrà Sha'afuon Po ki lo ɲi njɪŋ yi nɛ, ɲon mbimbhi tho mfu'u yaon ɲa pi phi ɲjù'ɔ yu nɛ. Yei pɔ nɔ yɛ mbhě ɲa pugu ni ɲgū pi shembua nɛ. ²⁰ Pɛ

mbhě maon ɲa pugu ni ɲgū pi mon shhe ɲkwá nɛ pɔ pi pɛ ɲgwa ɲa pugu ya'o chrà Minnwi ɲi'ɛ ɲkwe ni pwanju'ɔ ²¹ ndo pa'a ndo mfā'o ɲien yugu yi titini, ɲgu'ɔ ntithi pi nɔ muun kuo ndi, mōon nu pugu pa ɲgə'i gha ntho nthe chrà ɲa pugu ya'o nɛ, pugu pā'a ɲkūnu yugu ni chrà ɲa. ²² Pɛ mbhě ɲa pugu ni

ngũ mon shisha'a ne, pe ngwa na pugu ya'ò chrà Minnwi, nga ngēi, pa ghaghana nkuon mbhi yei, pugu pa mifi na pa fā'ò ghà nthò nò ne figi chrà ghò pa'a a ló ma njuñ ntien. ²³ Pe mbhě na pi ni mbhi mon shhe shi'i ne pe ngwa na pugu ya'ò chrà Minnwi ndò nji njin yi, nja njuñ ntien, pichēi yuñ ti nchēin ta'a nkii yi, pichēi pò ntigao wuñ, pichēi pò trei wuñ."

Lu'ò chrà nthē trǔ shina maon phi

²⁴ Jishò pini nchhu yichēi lu'ò chrà ni pugu: "A nthē pi mā'an fī'i Sha'afuon Po ni non na a ni mā'an mbhě maon shi'i mon nyien yu ²⁵ ndò nò ha'an ngwa pi ni ndhe nu ne, mbina vi thò mā'an mbhě trǔ shina pa shie ge pighò ngēi ni vhi. ²⁶ Maon pighò gha nkhē ti njuñ nu, pa trǔ pighò khē nkaa pugu.

²⁷ "Pa puon fā'a non ghò thò nchhu ghò na, 'Masha, ò ni mā'an pi nkien mbhě mon nyien, ti a kie pi nein pa trǔ pò mon ghò?"

²⁸ "A khwē ni pugu na, 'Nnu yei chwē Mimbina.'

"Puon fā'a pighò pie vi na, 'Ò tā'a nu k'ē na pigi ghēi shū'ò pa trǔ pighò?"

²⁹ "Ndò a khwē ni pugu na, 'Nga! A nthē pēi gha nthò nshū'ò pa trǔ, nshū'ò pa shie ge nkaa pugu. ³⁰ Pēi mien nkuon yi ghao ku'ò ka'a ti ndii kwōo nu'un nthò, mon ndii kwōo, ñshi nshwei ni ghan kwōo na, pēi fūon nshū'ò pa trǔ, nkrao mon pa ká'a ntūon, ndò nshū'ò shie ge k'ē nū'on shaon mu.'"

Lu'ò chrà nkuon muun mi mbhě yaon ge

(Maaku 4:30-32; Luka 13:18-19)

³¹ Jishò pini nu'un nchhu yichēi lu'ò chrà ni pugu, "Sha'afuon Po pò pi nò mbhě yaon mbò nkien yi ge, na non lōgò ngēi mā'an mon nyien yu.

³² A ló mbò ngigei nchaa nkuon pa pichēi mbhě maon, ndò a gha nku'ò, mbò nkien mme yi nchaa nkuon yaon mon nyien, ngū thi, nne pa

mishi thò nkrao pa nda pugu nkuon pa mbhò mi."

Lu'ò chrà nthē yaon chwē prupina ku'ò

(Luka 13:20-21)

³³ A pini nu'un nchhu yichēi lu'ò chrà ni pugu na, "Sha'afuon Po pò pi nò yaon chwē prupina ku'ò, ha'an mingwe lōgò ni'in mon ta'a bruma'a prupina, a chwē nkuon prupina ghò ku'ò ghao."

Yaon na Minnwi nōon ne pugu pa lu'ò chrà

(Maaku 4:33-34)

³⁴ Jishò ni nchhu nkuon nnu pei ni pa yú ngwa pighò mon lu'ò chrà, a shini ndò nchhu kan ta'a nnu ni pugu ki ló mbò pi mon lu'ò chrà. ³⁵ Yei ni mbò nò chwē nu nnu na njēli'i Minnwi ni nchhu ne lōgò lí'i na,

"Nshi na'an nchò a nchrā mon pa lu'ò chrà.

Nshi nchhu pa nnu na pi shi ki ló nji llo mon ndii na pi ni nchwē mbhi ne."

Jishò fī'i njin lu'ò chrà nthē trǔ shina pa maon phi

³⁶ Jishò ni nga mien yú ngwa pighò nii nda, pa ghan younjin pi thò njēi vi, nchhu nu ghò na, "Fī'i njin lu'ò chrà nthē trǔ mon nyien ni pigi."

³⁷ A khwē ni pugu na, "Non ghò na a mā'an nkien mbhě maon ne Muon Nonmishua. ³⁸ Mon nyien ghò pò nkuon mbhi, mbhě maon shi'i pò ngwa pe na pugu puon Sha'afuon Po ne, pa trǔ pò pa puon non mbimbhi,

³⁹ mimbina na a phi trǔ ghò ne pò devi, maon kwōo pò ndii na mbhi shi ndugwi ne, ghan kwōo maon pò pa ghan ntaon Minnwi.

⁴⁰ "Wu'ò nò ha'an pi ghà nkiri trǔ ntūon ni mōnon ne, a wu'ò nò ha'an a shi mbò ndii na mbhi lūgwi ne.

⁴¹ Muon Nonmishua shi ntaon ghan ntaon pi pugu kiri nkuon ngwa pe na pugu ghà nchwē ngwa chwē phi ndò mbē'i kina ne mfu'u mon

Sha'afuon yi, ⁴² mā'an vugu mon nda mōnon ngu'ɔ lien. Mon li'i gho, kēi pugu pa kru shua shi mbo fɔ. ⁴³ Nne ngwa ndindi the nɔ minaon mon Sha'afuon Tāa vugu. Sheshenon ja a fā'o tēnə nɛ, ā ya'ɔ.

Lu'ɔ chrà nthe fà'o ja pi lāin

⁴⁴ "Sha'afuon Po pɔ nɔ fà'o ja pi lāin mon nyien ja yichəi non ghēi njəi mbūon. Nne mon pwanju'ɔ yi, a ghēi mfini nguon yaon ja a fā'o nɛ ngəi njuon nyien gho.

Lu'ɔ chrà nthe ngù'ɔ tininchoon

⁴⁵ "Nkamuwon, Sha'afuon Po pɔ nɔ ngan pi'e tan ja a ni ntho ntā'a ŋkien ngù'ɔ* tininchoon, ⁴⁶ nga njəi ta'a ŋkien ngù'ɔ tininchoon ja pi mēin ni pəə nɛ, a ghēi mfini nguon yaon ja a fā'o nɛ njuon nɔ gho.

Lu'ɔ chrà nthe ndán ja pi mā'an

⁴⁷ "Nɔ pigi nu, yei ŋkwan ha'an Sha'afuon Po pɔ nɛ. A pɔ nɔ ndán ja pi mā'an mon ŋkhī ngwēin nguon ŋkwan shhu ghao. ⁴⁸ Ndi ja ndán gho linaon nɛ, ngwa shūu ŋku'ɔ nɔ gho mbhi nchəchə nterɛ pa ŋkien shhu ni'in mon pa mikuo mī'an pi piphī. ⁴⁹ A ŋkwan ha'an a shi mbo mon ndugwi mbhi yei nɛ. Pa ghan ntaon Minnwi shi ntho nterɛ ngwa piphī, mfu'u mon ngwa ndindi, ⁵⁰ mā'an vugu mon nda mōnon ngu'ɔ lien. Mon li'i gho, kēi shi mbo fɔ pugu pa kru shua.

Ndunu fà'o pugu pa yi fhi

⁵¹ "Thə yəi shie ni nguon nnu pei?"

Pugu chhu gho ja, "Oon."

⁵² A chhu ni pugu ja, "Nthe yie gho, sheshe ngan ye'i gí Mushi ja a ngan younjin mon Sha'afuon Po nɛ pɔ nɔ ngan nda ja a fu'u pa maon fhi pugu pa ndunu maon llo mon li'i nū'on pugu."

Pi lāa Jisho Nasharɛ

(Maaku 6:1-6; Luka 4:16-30)

* **13:45** 13:45 Yei pa puon mi ngu'ɔ ja a ni ndho nu mon pa ŋkin ŋkhī, mbo yi fhu ja pi ni ntho nchwē pa shíga tininchoon nɔ gho.

⁵³ Jisho ni nga mī'en pa lu'ɔ chrà pei, ndollo fɔ ngəi ⁵⁴ nga nchəin mon ji la'ataon, ntho nje'i vugu mon nda luon Minnwi yugu. Pa ngwa ja pugu ni nja'ɔ nɔ ha'an a ye'i nu nɛ ghrāo nchhu ja, "Non vei yəi fi'i shietho yei pugu pa ghrí pi hin nɔ fā'a nu titini fā'a pei nɔ gho? ⁵⁵ Yei lɔ mbo muon kaminda? Ligi mūon vi lɔ mbo Meri? Jəin, Joshe, Shemu pugu Judashi shi lɔ mbo pa lin pi? ⁵⁶ Pia pa lin pi pi pingɛ shi lɔ mbo hein ka'a? Ti a yəi shietho pugu ghrí pi hin nɔ chwē nu ŋkwan nnu pei nɔ gho?" ⁵⁷ Nne pugu lāa vi.

Ndo Jisho chhu ni pugu ja, "Pi shi'a nchī'ə njəli'i Minnwi ŋkien la'a pugu shina ngwa pi."

⁵⁸ A shini ndo nchwē ntou pa nnu ghraoghrao fɔ nthe ja pugu ni mbo ghan ki pin.

14

Pi jwi Jouŋ Ngan Fɛ Nkhī

(Maaku 6:14-29; Luka 9:7-9)

¹ Herɔ, mbo ngan sha'a Galili, ni nga nja'ɔ fi'i ndigha'ɔ Jisho, ² nchhu ni puon fā'a pi ja, "Yei Jouŋ Ngan Fɛ Nkhī. Pi ku'ɔ vi llo mon gu, a chwē yie a fā'o ghrí nɔ chwē nu pa nnu ghraoghrao pei."

³ Nthe ja Herɔ ni ŋkwo wēin Jouŋ ŋkrao vi mā'an mon chəin nthe nnu Herodia mbo ngwɛ Fili ndin vi.

⁴ Nthe ja nɔ yichəi fi'i ndi Jouŋ Ngan Fɛ Nkhī ni ntho nchhu nu ni Herɔ ja, "A lɔ nji'i ŋkā'ɔ vɛ ja ɔ lan Herodia!" ⁵ Nji'i nthe nɔ ha'an Herɔ ni ntā'a nu njwi vi ndi gho nɛ, a ni mboɔ pa ngwa Juu nthe ja pugu ni ndoɔ Jouŋ nɔ njəli'i Minnwi.

⁶ Pi ni nga ntho nji llé phi Herɔ, muon Herodia yi mingwɛ pini pini shhi ngwa, túa Herɔ pwa. ⁷ Nne, a kā'a vi ndo nshwrēi ja a shi ŋkinein vi ni sheshe yaon ja a shi mbie vi nɔ gho nɛ. ⁸ Mūon vi chwē a pie ja, "Fɛ thə Jouŋ Ngan Fɛ Nkhī vəi hein ŋkuon pashinja yei." ⁹ Fūon ni

mbɔ ni tu'uthɔ, ndɔ nthɛ kina ɲa a ni ɲkwo shwrɛi shhi ghan gɛ pi nɛ, a fɛ gɪ ɲa pi thɔ ni thɔ Joun mfe ghɔ. ¹⁰ A taon ɲgwa pi ya'a thɔ Joun mon chɛin, ¹¹ nthɔ ni thɔ yi ghɔ ɲkuon pashinja, mfe ni muon mingwɛ ghɔ, a ghɛi njɛi mɔun vi nɔ ghɔ. ¹² Pa ghan younjɪn Joun thɔ ndɔgɔ khu Joun ɲgɛi ntwei, ndɔ ɲgɛi nshwei Jishɔ nɔ ghɔ.

*Jishɔ kugwi tien ɲkan pimbia
maa ndɔgɔ pinɲe pugu pa puon
(Maaku 6:30-44; Luka 9:10-17;
Joun 6:1-14)*

¹³ Jishɔ ni ɲga nja'o yei nnu, ndɔllɔ fɔ mon kikuon ɲgɛi li'i ɲa ɲgwa lɔ mbɔ nɛ. Nɔ pa ɲgwa ni nja'o, njɔu njɪn yi ni kwo llɔ mon pa la'a. ¹⁴ A ni ɲga ntaon ɲkaon mbhi, njɛi ɲkien mme yu ɲgwa, mfā'o kwoshini mbin pugu, njigi ghɛnɔ yugu.

¹⁵ A ni ɲga mbɔ ni fanaon, ghan younjɪn pi thɔ njɛi vi nchhu ghɔ ɲa, "Yei pɔ pi li'i ɲa ɲgwa lɔ mbɔ, ndii lɔ ɲkwo ya ɲgɛi, chhu yu ɲgwa pei ghɛi mon pa la'a, njuon maon ji pugu fɔ nji."

¹⁶ Nɔ Jishɔ khwɛ ɲa, "**Pugu lɔ nji'i mfā'o nɔ ghɛi nu, pɛi fɛ yaon ni pugu pugu ji.**"

¹⁷ Pugu chhu ghɔ ɲa, "Pigi wu'ɔ mfā'o pi tien kɛin brɛi hein ni paa shhu."

¹⁸ Jishɔ chhu ni pugu ɲa, "**Pɛi thɔ nɔ hein.**" ¹⁹ Nenne a fɛ gɪ ni yu ɲgwa pighɔ ɲa pugu chɔchɔ ɲkuon tru. A lɔgɔ tien kɛin brɛi ni paa shhu pighɔ, ɲga mbi'i ligi yi ndii pɔ, mfe tɔo nu ni Minnwi. Mbɛ'i brɛi pighɔ ki'e mfe ni pa ghan younjɪn pi. Pa ghan younjɪn pi fɛ ni yu ɲgwa pighɔ. ²⁰ Nguon yugu kru ti njru. Pugu ni ndiga pa pɛ'i pɛ'i pigɛi pi, a linaon paanchɔ mikuo. ²¹ Nguon ɲgwa pɛ ɲa pugu ni ɲkru nɛ ni mbɔ tien ɲkan pimbia maa ndɔgɔ pinɲe pugu pa puon.

*Jishɔ nyien ɲkuon ɲkhɪ
(Maaku 6:45-52; Joun 6:15-21)*

²² Wu'ɔ ndii ghɔ Jishɔ chwɛ ghan younjɪn pi nii mon kikuon ɲgɛi shhi nɔ sha'a nu ntaon njien hin nɔ ha'an a ni nchhu nu ni kiri ghɔ ɲa pugu ghɛi nɛ. ²³ A ni ɲga ɲkwo chhu ni kiri ghɔ ti pugu ghɛi, a ku'ɔ ɲkuon mbra li'i luon Minnwi tɛ'i vi. Fanaon ni ɲga nthɔ, Jishɔ wu'ɔ mbɔ fɔ tɛ'i vi.

²⁴ Nɔ ndii yei, kikuon ghɔ ni ɲkwo ya ɲgɛi ndaon shiga mon ɲkhɪ, fifrɛi thɔ ndi'i vi nthɛ ɲa a ni ntaon pi ɲgei ye ɲa pugu ni ɲgɛi nu nɛ. ²⁵ A ni ɲga mbɔ ni nda'a mbhi lan, mon shina trei minaon pugu ntigao minaon, a nyien nu ɲkuon ɲkhɪ nthɔ nu yɛi pugu. ²⁶ Nɔ pa ghan younjɪn pi ni ɲga njɛi vi a nyien nu ɲkuon ɲkhɪ nthɔ nu nɛ, pɔgɔ gu wɛin vugu pugu chhu ɲa, "A pɔ pi ɲkhushe!" mba'o ɲgɔu mon pɔgɔ gu.

²⁷ Nɔ wu'ɔ chomilaon ghɔ Jishɔ chrā ni pugu, nchhu nu ɲa, "**Pɛi fā'o wɛin njū'ɔ, a mmu, ki'i pɛi pɔgɔ gu.**"

²⁸ Pita chhu ghɔ ɲa, "Taathɔ, ä mbɔ gɔ, ɔ fɛ gɪ vɛi ɲa nthɔ ɲkuon ɲkhɪ mbara ghɔ."

²⁹ A chhu ghɔ ɲa, "**Thɔ.**"

Nnɛ, Pita taon mon kikuon nyien ɲkuon ɲkhɪ ɲgɛi li'i para Jishɔ. ³⁰ Nɔ a ni ɲga njɛi fifrɛi, pɔgɔ gu wɛin vi, a jɛ yie nu, ɲkɛi ɲa, "Taathɔ, kwe a!"

³¹ Jishɔ fɛ mbhɔ yi chomilaon ghɔ ɲgwɛin vi, nchhu nu ghɔ ɲa, "**Yo, ɲgan pin kike'i vei! A ni nchwɛ kho ɔ fā'o khuthɔ?**"

³² Pugu yu gha nii mon kikuon, fifrɛi ghɔ tithi. ³³ ɲgwa pɛ ɲa pugu ni mbɔ mon kikuon nɛ gha'o vi, nchhu nu ɲa, "Shishini, ɔ Muon Minnwi!"

Jishɔ yigi ghɛnɔ ghan ghɛnɔ

*li'i ɲa pi mɛin ni Geneshare nɛ
(Maaku 6:53-56)*

³⁴ Pugu ni ɲga nsha'a, ntaon mbhi li'i ɲa pi mɛin ni Geneshare nɛ, ³⁵ pa ɲgwa li'i pighɔ gha nji ɲa a Jishɔ, ntaon ɲgwa mon ɲguon krao ɲgei

gho, pugu tho ni pa ghan ghĩno njøi vi no gho. ³⁶ Pugu ligøi vi ña a mien ghan ghĩno wu'ò ñkãon pi po ndhwí yi. Nguon ñgwa ña pugu ni ñkãon ndhwí yi ne, non yugu tɔgo.

15

Nù'ɔŋ ñgwamishua pugu pa gí Minnwi

(Maaku 7:1-13)

¹ Nne, a gha ndara pa ñgwa Farashi pugu pa ghan ye'i gí Mushi tho llo Jerushalein njøi Jisho nchhu ña, ² "A chwie kha pa ghan younjin po pø'i nù'ɔŋ pa tãa? Pugu shi'a nji'i nshigao mbho yugu maa nji maon."

³ A khwē ni pugu ña, "Ti a chwie kha pøi pø'i kina Minnwi nthe nù'ɔŋ yøi? ⁴ Nthe ña Minnwi fe gí ña, 'Gha'ò tãa gho pugu mũun gho,' ndo 'Sheshenon ña a chrã nnu piphi nthe tãa vi, ki mũun vi ne yi'i ña pi shi njwi vi.' ⁵ Ndo pøi chhu yøi ña, 'Ñon nchhu ni tãa vi ki mũun vi ña, 'Yaon ña ñka ni mfe ve ne, mfe ni Minnwi,' ⁶ ñon gho lo mfã'o no gha'ò nu tãa vi.' Nne nthe nù'ɔŋ yøi, pøi chwie chrã Minnwi po gha. ⁷ Pa ñgwa mifi pei! Njeli'i mbo Ishaya ni nchhu shini ndii ña a ni nchrã nthe vøi ña,

⁸ 'Ñgwa pei ghà ñga'ò a pi ni nchò yugu,
ndo pa'a njù'ò yugu lo mbara yøi mu,
⁹ Ghère lo mbo ni pugu mon gha'ò nu ma,
nthe ña pugu ye'i nù'ɔŋ ñgwamishua no ha'an a po pi gí a!'"

Yaon ña a ghà mfuo ñon ne

(Maaku 7:14-23)

¹⁰ Jisho mēin ñgwa pigho pugu tho njøi vi, a chhu ni pugu ña, "Pøi ywere ndo nja'ò. ¹¹ A lo nji'i mbo yaon ña a ghà nii nchò ñon ne ña a ghà mfuo vi, a po pi yaon ña a taon nchò yu ne. A yie gho mbo yaon ña a ghà mfuo ñon ne."

¹² Nne pa ghan younjin pi tho njøi vi nchhu gho ña, "O ji ña pa ñgwa

Farashi fã'o pigitia ndii ña pugu ya'ò o chhu nnu yei ne?"

¹³ A khwē ni pugu ña, "Sheshe thi ña a lo mbhi Tãa a po ne, pi shi nshũ'ò. ¹⁴ Ki'i pøi wie non yøi nthe vugu. Pugu pa nchriligi ntho nōon ndaon ni pa nchriligi. Ndo ti nchriligi nōon ndaon ni nchriligi, ñguon vugu gū mon tien."

¹⁵ Ndo Pita chhu gho ña, "Shwei njin lu'ò chrã gho ni pigi."

¹⁶ A chhu ni pugu ña, "Pøi wu'ò mbou pi lina ñkaa pøi? ¹⁷ Pøi lo naa njøi ña sheshe yaon ña a nii nchò ne tiri nii mon pun, ntiri ntaon nii mon krao? ¹⁸ Ndo ti yaon ña a taon mon nchò ne, llo pi mon njù'ò, nchwie o po yi fuo. ¹⁹ Nthe ña pa kwã'a piphi, jwi nu ñon, nnu shuon mbho ghan lán, ñguon ñkwan nnu kwoshuon ghao, ñgina, kwe nu nte ni mbe pugu pa chrã nu phi no ligi ñon, llo pi mon njù'ò ñon. ²⁰ A pa pie gho mbo pa maon pe ña a ghà mfuo ñon ne. Ndo ji nu yaon ki lo nshigao mbho shi'a nji'i mfuo ñon."

Fi'i pin yichøi mingwe

(Maaku 7:24-30)

²¹ Jisho lallo fo nshuu mbini njinjin ñgøi mon krao ñgei Taire pugu Shidon. ²² Nga njøi nu ne, mingwe Kanan chøi llo krao ñgei gho taon mba'ò ñgòu nchhu ña, "Fã'o kwoshini mbij mu, yo Taatho, Muun Devi, muun a yi mingwe tho mfã'o ñgø'i llo mbho pa minjwein."

²³ Ndo pa'a Jisho lo nji'i ñkhwē ta'a chrã gho. Ndo pa ghan younjin pi tho njøi vi ndigøi vi ña, "Yøu vi a ghøi nthe ña a nyien mba'ò ñgòu ntho nu njin pia!"

²⁴ Jisho khwē ña, "Pi ni ntaon a pi wu'ò ni pa puon Ishrae ña pugu po no pa minji ña pugu phe ne."

²⁵ Ndo mingwe gho tho ñkwi kwere yi shhi yu, nchhu nu ña, "Taatho, ghère a."

²⁶ A khwē ña, "A lo nji'i ñkã'o no lōgo nu maon ji puon mã'an ni pa mingwe."

²⁷ Mingwe gho chhu na, “Oon, ma Taathō, ndo nji’i nthe pi pa mingwe gha nji pa nku’u maon na a gū llo nkuon taprei taathō vugu ne.”

²⁸ Jishō khwē gho ki’ē na, “Yo, mingwe vei! Ǿ fā’o mme pin! Nnu na Ǿ tā’a nu ne pi shi nchwīe mfe ve.” Chomilaon gho non muon vi gho ki’i ndo ntogotogō.

Jishō yīgi ghñō ntou ngwa

²⁹ Jishō lollo fo ngēi nyien nu nkin nkhī Galili. Nku’o nkuon mbra nchōchhō fo. ³⁰ Nkien ntou yū ngwa thō njēi vi ni pa nkwīni kwo, pa nchriligi, pa sheshe nkwān nkwīni, pa fhincho, pugu pa ntou pichēi ghan ghñō, nū’ōn vugu shhi Jishō a yīgi ghñō yugu. ³¹ Pa yū ngwa pighō ni ngrāo ndii na pugu ni njēi fhincho chrā nu, pa sheshe nkwān nkwīni pō nu shi’i, pa nkwīni kwō nyien nu, pa nchriligi yēi li’i. Pugu gha’o Minnwi ngwa Ishrae.

Jishō kugwi khwe nkan pimbia

*maa ndōgō pinje pugu pa puon
(Maaku 8:1-10)*

³² Jishō mēin pa ghan younjin pi yēi yu nchhu ni pugu na, “Mfā’o kwoshini mbin yū yei nthe na pugu kwo pō pigi pugu ndwe ni trei llē ndo pa’a ndo mfā’o yaon nji. Ndo nji’i ntā’a nu mien pugu ghēi ni nji, kan minthe shōnō ngū ndaon.”

³³ Pa ghan younjin pi chhu gho na, “Pia shi njēi ntou brei pi hin mon li’i yō yei ti fi’i mme yū ngwa pei kru njru?”

³⁴ Jishō chhu ni pugu na, “Pēi fā’o pi ndigi brei yi khō?”

Pugu chhu na, “Yi khwachēi, ni shigēi puon mi shhu.”

³⁵ Jishō chhu ni yū ngwa pighō na pugu chōchō shhe. ³⁶ A lōgō khwachēi ndigi brei gho pugu pa shhu gho, nga nkwo tōo Minnwi, mbē’i mfe ni ghan younjin pi, pa ghan younjin pi fe ni yū ngwa pighō.

³⁷ Nguon vugu ghao kru ti njru. Pa ghan younjin pi līga pa pē’ipē’i pigēi pi, a linaon mon khwachēi memme mikuo. ³⁸ Nguon pimbia pe na pugu ni nji maon pighō ne ni mbō khwe nkan yugu, nkaon maa ndōgō pinje pugu pa puon. ³⁹ A gha nkwo chhu pa yū ngwa pighō ghēi, a nii mon kikuon ngēi mon krao ngei Magadan.

16

Pa ngwa Farashi pugu pa ngwa Shadushi

tā’a pa nnu ghraoghrao

(Maaku 8:11-13; Luka 12:54-56)

¹ Pa ngwa Farashi pugu pa ngwa Shadushi thō njēi Jishō, ntā’a nu mōon vi, nchhu gho na a nōon li ni pugu llo po.

² A khwē ni pugu na, “A ghā nga mbō ni fanaon, pēi chhu na mbhi shi mbwa nthe na pēi lii ghaa mbhi njēi na a pie. ³ A ghā mbō ni tutu’u, pēi chhu na, ‘mbi shi ndhō nthe na mbhi pie nshishini.’ Pēi ya nji lii nu ghaa mbhi nshwei njin yi ndo pa’a ndo nji njin pa li na a thō nōon nu mon mbhi ne. ⁴ Ngwreionon piphi pugu pa ngwreionon na a lo nkina pugu Minnwi ghā ntā’a pi li, ndo mba’a pi yi’i nōon kan tā’a li gho nkien li Jona.” Nne a mien vugu ngēi ni vhi.

Pēi chhō ndina ntīgi pa ngwa Farashi

*pugu pa ngwa Shadushi
(Maaku 8:14-21)*

⁵ Pa ghan younjin Jishō ni nga nshā’a ntaon njien hin, ndī’ē nō lōgō nu brei. ⁶ Jishō chhu ni pugu na, “Pēi lina yishi* pa ngwa Farashi pugu pa ngwa Shadushi.”

⁷ Pugu jē nthō nchrā nu ni non pugu, nchhu nu na, “Pia lo nthō ni brei, a chwīe yie a chhu nne.”

* **16:6** 16:6 Yishi yaon na pi ghā ntrao prupina brei ni’in mon gho a chwīe a ku’o ne. Jishō ni nthō mā’an pi fi’i ntīgi pa ngwa Farashi pugu pa ngwa Shadushi ni yishi ndo pa’a pa ghan younjin pi lo nji.

8 Ndo Jisho ni nga nji nnu pei, nchhu na, “Yo, ghan fā’o pin kike’i pei, A chwē kho pēi chrā nu ni non pēi nkuon nnu pou brei? 9 Tho yēi lo naa nshie ya’a? Pēi lo nkwin tien ndigi brei ye ni tien nkan pimbā, ni fi’i mikuo ye na pigēi yi ni ndinaon nē? 10 Ki nkwin khwachēi ndigi brei ni khwe nkan pimbā, ni fi’i pa memme mikuo ndinaon na pēi ni ndiga nē? 11 A po pi nei na pēi lo nji na ndo nji’i nchrā nthe pi brei? Pēi chho ndina yishi pa ngwa Farashi pugu pa ngwa Shadushi.”

12 Nene tho yugu shie ki’e na shini ndo nchhu pi na pugu chho ndina yishi brei, a ni nchhu pi na pugu lina yaon na pa ngwa Farashi pugu pa ngwa Shadushi ghà ntigi nē.

Pita chhu na Jisho Ju na Minnwi Chu’o Ntaon no Nkwe nē

(Maaku 8:27-30; Luka 9:18-21)

13 Jisho ni nga ntho mon krao ngei Kaisharia Filipai, mbie ghan younjin pi na, “Ngwa ghà nchhu na Muun Nonmishua po pi gō?”

14 Pugu chhu na, “Pichēi chhu na Joung Ngan Fe Nkhī, pichēi chhu na Elaija, pichēi na Jerimaya ki ta’a njēli’i Minnwi.”

15 A chhu ni pugu na, “Ti pēi chhu na mi po pi gō?”

16 Shemu Pita khwē na, “O Ju na Minnwi Chu’o Ntaon no Nkwe nē, mbo Muun Minnwi maon.”

17 Jisho khwē gho na, “Mboro po ve, ma Shemu muun Jona. A lo nji’i nōon nonmishua nōon yine nnu ve, a nōon Tāa a na a chho po nē.

18 Ndo nshwei gho, o Pita (njin yi po na ngù’o), ndo nkuon ngù’o yei nshi nkrao choshi a, ndo ti mba’a nji gu le nga’a vi. 19 Nshi mfe chu’o nda Sha’afuon Po ve, sheshe yaon na o krao nkuon shhe hein nē shi mbo yi krao po, sheshe yaon na o fēi nkuon shhe nē shi mbo yi fēi po.†”

20 Nne, Jisho fe gí ni pa ghan younjin pi na ki’i pugu shwei sheshenon na a Ju na Minnwi Chu’o Ntaon no Nkwe nē.

Jisho chrā nkuon nkwan ha’an a shi njēi ngō’i nkhu nē

(Maaku 8:31-9:1; Luka 9:22-27)

21 Jē ndi gho Jisho jē nōon nu ni ghan younjin pi na a yi’i na a ghōi Jerushalein, njēi ngō’i nthe ntou pa nnu lo mbho pa thishi pugu pa thishi ghan fe’ingien ni pa ghan ye’i ngwa ni gí Mushi, pi jwi vi, a gha mbo trei llé, a ku’o.

22 Pita lōgo vi pugu yu ghōi li’i tē’i vugu njē pigā nu vi, nchhu nu na, “Mba’a a yi’i mbo nne ve, ma Taatho. Mba’a nnu yei ma ndōgo li’i mbin gho.”

23 Ndo a kara nchhu ni Pita na, “Lollo yēi mu, ma Shata. O po pi ki’ingini vēi nthe na o lo nji’i nū’on njū’o yo pi nkuon pa nnu Minnwi, o ka nū’on pi nkuon nnu ngwamishua.”

Tien wá’a yo njōu njin Jisho

24 Nne Jisho chhu ni ghan younjin pi na, “Sheshenon ntā’a nu njōu njin a, a mien phi nnu ha’an a khwā nē, ntiēn wá’a yi njōu njin a. 25 Nthe na sheshenon na a tā’a nu ndūgu ni chombhi yi nē shi shien chombhi yi gho, ndo sheshenon na a mī’an chombhi yi nthe a nē, shi ndūgu ni chombhi yi gho. 26 Nthe na nonmishua nthe a shei pi kho no ha’an ä mfā’o nguon mbhi ghao no ji ndo nshien chombhi yi, ki nonmishua nthe a kwri chombhi yi nkwe pi kho? 27 Nthe na Muun Nonmishua shi ntho pugu pa ghan ntaon pi mon ndigha’o Tāa vi, nkinein sheshenon wu’o nkwan no ha’an non gho fā’a nē. 28 Shishini, nshwei vēi, pichēi ngwa thi hein na mba’a pugu yi’i nkhu nkaon maa njēi Muun Nonmishua a tho no fūon.”

† 16:19 16:19 Minthe pi pini nkara yei na Yaon na o krao nkuon shhe nē shi nkwo fūon mbo yi krao po; yaon na o fēi nkuon shhe nē shi nkwo fūon mbo yi fēi po.

17

*Jisho nōon non yi mon ndigha'o yi
(Maaku 9:2-13; Luka 9:28-36)*

¹ Ntigao llé ni nga ntogo, Jisho lōgo Pita, ni Jein, ni Joung ndin vi, pugu pugu ku'ō ŋkuon ntaan mbra mbo fo wu'ō pugu. ² Nō ha'an pugu ni ndii Jisho nē, a kwri ligi pugu, minji mi the nō minaon, ndhwí yi fugu ti nchīa nō lí'ē. ³ Nga njəi nu nē, Mushi pugu Elaija nōon non yugu, pugu pa Jisho chrā nu.

⁴ Pita chhu ni Jisho ŋa, "Taathō, a pwa nō ha'an pia pō hein nē. Ō ŋkhwā, ŋkrao trei ntāa hein, ta'a yi vē, ta'a yi ni Mushi, ta'a yi ni Elaija."

⁵ A ni ŋgu'ō nchrā nu nga njəi nu nē, lūluŋ chiachia kuru vugu, ŋggi chhu mon lūluŋ gho ŋa, "Yei ŋkien Muun a ŋa ŋkhwā, mfā'ō pwatua nthe vi. Pəi ya'ō mbhō yu." ⁶ Pa ghan younjin Jisho ni nga nja'ō nnu yei, mfūn ni tho yugu shhe, pogo gu wēin vugu.

⁷ Ndo Jisho tho ŋkaon vugu, nchhu nu ŋa, "Pəi lollo, ki'i pəi fā'ō pogo gu." ⁸ Pugu gha mbi'i tho yugu, pa'a ndo njəi kan ta'a ŋon ŋkien Jisho.

⁹ Nō ha'an pugu ni ntho nshwi'i mbra nē, Jisho fē gí ni pugu ŋa, "Ki'i pəi shwei ŋon ni nnu ŋa pəi yəi nē ti Muun Nōnmishua shi nu'un ŋku'ō mon gu."

¹⁰ Pa ghan younjin pi pie vi ŋa, "Ti a ni nchwīe kho pa ghan yē'i gí Mushi chhu ŋa Elaija shi fūon ntho?"

¹¹ A khwē ni pugu ŋa, "Elaija tho nu, ndo shi mbiri ŋuon yaon ghao a kā'ō nō ha'an a ni fūon mbo nē. ¹² Ndo nshwei vəi ŋa Elaija kwo tho, ndo pa'a pugu lo nji vi, pugu fā'a mbin yu ŋkwan nō ha'an pugu khwā nē. A ha'an Muun Nōnmishua ŋkaa yu shi njəi ŋgə'i mbhō pugu nē."

¹³ Tho ghan younjin pi shie ki'ē ŋa a tho nchhu pi Joung Ngan Fē Nkhí.

*Jisho yīgi ghīno yichəi mikə'i ŋa a
ni mfā'ō minwein*

(Maaku 9:14-29; Luka 9:37-43)

¹⁴ Pugu ni nga ntho njəi yú ŋgwa pighō, chəi ŋon tho njəi vi ŋkwi kwére yi shhe shhi yu, ¹⁵ nchhu ŋa, "Taathō, fā'ō kwoshini mbin muun a, a ghā ŋgū tho, ntho njəi ŋgə'i ŋkien ntou yi. A ghā ŋgū mon mōonon pugu pa mon ŋkhí ŋgenge. ¹⁶ Mi ni ndōgo vi ntho njəi ghan younjin pō nō gho, ndo pugu yīgi ghīno yi kikiē."

¹⁷ Jisho khwē ni pugu ŋa, "Ŋgwreingwa ki fā'ō pin ndo mbo ŋgwa tətəi mon kwā'a nu məi, mi shi mbo pia pi fi'i yi nein? Mi shi mfā'ō wēin njū'ō nthe vəi pi fi'i yi nein? Pəi tho nu muun gho hein."

¹⁸ Jisho pīga minwein, gho a taon mbin muun gho, ghīno muun gho mme wu'ō ndii gho.

¹⁹ Pa ghan younjin Jisho tho njinjin mbara vi mbie vi ŋa, "A ni nchwīe kho pigi fu'u minwein gho kikiē?"

²⁰ A chhu ni pugu ŋa, "Nthe ŋa pəi fā'ō pi puon mi pin. Nthe ŋa shishini nshwei vəi, pəi mfā'ō pin, a wu'ō ŋkigəi ti mbo pi nō ŋkien muun mi mbhē yaon ge, pəi chhu ni mbra yei ŋa, 'Lollo hein nyien ŋgəi hin,' kan a shi nyien, ndo mba'a yichəi nnu gha'a vəi." ²¹ [Ndo yei ŋkwan minwein shi'a ntaon, kan a nein pi luon Minnwi ni jī ŋkhí.]

*Jisho pini nchrā ŋkamu'ō ŋkuon
nnu gu yi*

(Maaku 9:30-32; Luka 9:43-45)

²² Nō ha'an pa ghan younjin pi ni ŋkiri nu Galili nē, Jisho chhu ni pugu ŋa, "Pi totho ncha'a Muun Nōnmishua mfe mbhō ŋgwamishua. ²³ Pugu shi njwi vi, a gha mbo mon trei llé, Minnwi ku'ō ni ju mon gu." Nnu gho ghana vugu ŋkien yie gho.

Mā'an nu taashi Nda Minnwi

* 17:24 17:24 Taashi yei ni mbo fi'i mbin ŋa ŋon fā'a nō paa llé pi pe vi nō nē.

24 Pugu ni nga ntho nchəinj Ka-panuŋ, pa ghanj kwe taashi monj Nda Minnwi* tho njəi Pita, nchhu gho ŋa, “Masha yə shi’a mbe taashi monj Nda Minnwi?”

25 A khwē ŋa, “A ghà mbe.”

Pita ni nga nii nda, a fūonj Jisho nchrā gho, nchhu nu ŋa, “Ɔ pī’i jə ŋa, Shemu? Pa fūonj ŋkuonj mbhi yei ghà ŋkwe shebe ki taashi pi mbho pa gǒ? Llo mbho puonj pugu ki llo mbho pa ŋgwa nduonj?”

26 Pita khwē ŋa, “Pa ŋgwa nduonj.”

Jisho chhu gho ŋa, “A nōonj ŋa pa puonj lo mfā’o nɔ pe nu. 27 Ndo nɔ chwīe nu ŋa ki’i túa yugu pigi, ghēi monj ŋkhī mā’anj mba’a. Fūonj shhu ŋa ɔ wēinj nɛ, ŋa’anj nchò yi, ɔ shi nɛ njəi mbinj fo. Fu’u ŋgəi mbe ni pugu nɔ ligi yəgɔ.”

18

Nonj ndienj gǒ?

(Maaku 9:33-37; Luka 9:46-48)

1 Ndiŋ ghɔ, pa ghanj younjinj Jisho tho njəi vi mbie vi ŋa, “A gǒ mbo nonj ndienj monj Sha’afuonj Po?”

2 Nnɛ, Jisho gha mēinj muonj mbro ntigi vi shina pugu 3 nchhu ŋa, “Shishini, nshwei vəi, pəi mienj ki lo nji’i ŋkara mbo nɔ puonj pro pa’a pəi lo ma nii monj Sha’afuonj Po. 4 Sheshenonj ŋa a jū nonj yi mbo nɔ muonj vei nɛ pɔ ju nonj ndienj monj Sha’afuonj Po. 5 Sheshenonj ŋa a pinj ta’a muonj nɔ yei nɔ ligi a nɛ pinj pi mmu.

6 “Ndo sheshenonj ŋa a chwīe ta’a yi shina puonj mi puonj pei ŋa pugu pinj a nɛ kōrɔ ŋgū monj phi nɛ, a nī mbwa ŋa pi chu mme ŋgū’o wu’o yaonj mmi yu njie vi la’o ŋkhī nchaa ŋa a thi shá’a Minnwi.

Pa ki’ingini

(Maaku 9:42-48; Luka 17:1-2)

7 “Wuwuru ŋgə’i pɔ ni ŋkuonj mbhi nthɛ ŋa pa yaonj ŋa a nthɛ a chwīe ŋgwa gū monj phi nɛ pɔ monj ghɔ. Ndo a yi’i ŋa pa yaonj nɔ chwīe nu ŋgwa gū monj phi shi ntho. Ndo

ŋgə’i pɔ ni nonj ŋa pa nnu pigho kie pi mbho yu maa ntho nɛ. 8 Ndo ti kwò yə ki mbho yə nchwīe ɔ gū monj phi, ɔ ya’a vi mī’anj. A pwa ŋa ɔ nii monj chombhi nɔ ŋkwini ki ŋkwini kwò, nchaa ŋa ɔ fā’o paa mbho yə pugu paa kwò yə, pi lo mā’anj ghɔ monj mōnonj ki ndugwi yi. 9 Ligi yə nchwīe ɔ gū monj phi, ɔ fu’u vi mbinj ghɔ mī’anj. A pwa ŋa ɔ nii chombhi ni ta’a ligi nchaa fā’o nu paa ligi pi lo mā’anj ghɔ monj mōnonj ŋgū’o lienj shhɛ.

Lu’o chrà nthɛ ta’a minjiŋ ŋa a ni mbhɛ pi pini njəi
(Luka 15:3-7)

10 “Pa’o nɔ yəi nu ŋa pəi lo nchī’ə ta’a puonj mi ŋgwa pei, nthɛ ŋa nchhu ni pəi ŋa ghanj ntaonj Minnwi pugu ghà ŋgū’o mbo shhi Tāa a po. 11 [Nthɛ ŋa Muonj Nonjmishua ni ntho pi nɔ kwe nu ŋgwa pɛ ŋa pugu phɛ nɛ.]

12 “Pəi pī’i yəi ŋa? Nonj mfā’o ta’a ŋkii minjiŋ, ta’a yi ghēi mbhɛ, pa’a nonj ghɔ lo mienj ndipu’u wuŋ ni ndigi ndipu’u ŋkuonj ŋkūnu, ŋgəi nɔ tā’a nu ta’a yi yɛ ŋa a phɛ nɛ? 13 Ti ä njəi, shishini nchhu ni pəi ŋa, a shi mfā’o pwanju’o nɔ ghɔ nchaa ndipu’u wuŋ ni ndigi ndipu’u ŋa pugu lo nji’i mbhɛ nɛ. 14 Nnɛ, a lo nji’i mbo khwǎ njū’o Tāa a ŋa kanj ta’a yi shina puonj mi ŋgwa pei phɛ gha.

Ndiŋ ŋa yichəi nonj chwīe phi mbinj ghɔ nɛ

15 “Ndiŋ ghɔ nchwīe phi mbinj ghɔ, ɔ ghēi njəi vi nshwei fənj yi ghɔ, wu’o shina pəi yu pi paa. Ti a njwere nnu ŋa a chhu nu nɛ, kanj ɔ ghēre ndiŋ ɔ ŋkwəi ni ju. 16 Ndo ä mienj ki lo nja’o nnu ŋa ɔ chhu nɛ, ɔ lōgo ta’a nonj ki paa ŋgwa mbigi mbinj ghɔ nɛ ŋa paa ŋgwa ki trei ŋgwa shi mbo pa minkwentie monj nnu ŋa pugu chhu nɛ nɔ nōonj nu ŋa nnu ghɔ nnu shini. 17 Ndo ti ä ndāa ki lo nja’o vugu, ɔ shwei choshi nɔ ghɔ. Ti ä mienj ki ya’o nji’i nthɛ pi

mbho choshi, p̄ei tuo vi nɔ ha'an pi gha ntuo non na a lo mbin Minnwi ne pugu pa ngw̄ein taashi.

18 "Shishini, nshwei v̄ei, sheshe yaon na p̄ei krao nkuon shhe hein ne shi mbo yi krao po, sheshe yaon na p̄ei f̄ei nkuon shhe ne shi mbo yi f̄ei po.*

19 "Nkamun'on nshwei v̄ei, p̄ei pi paa mbin nnu nkuon shhe na p̄ei luon nu na Minnwi chw̄ie ne, Taa a po shi nchw̄ie mfe ni p̄ei. 20 Nthe na li'i na paa ngwa ki trei ngwa kiri nɔ ligi a ne, mbo fo pigi pugu."

21 Nne Pita tho nchhu gho na, "Taatho, ndin a nthe a chw̄ie phi mbin a pi fi'i yi nein ngu'ɔ ndi'e phi yi li'e? Khwach̄ei nge?"

22 Jisho chhu gho na, "Nga, ndo nji'i nchhu na khwach̄ei nge. Nchhu pi na khwach̄ei wun nge ti nch̄ein khwach̄ei li'it†

23 "Nthe yie gho, minthe ma'an fi'i Sha'afuon Po pi ni yich̄ei f̄uon na a ni nt̄a'a nu nka nkr̄u yi mbho puon fa'a pi. 24 Nga nj̄e pi'i nu, pi tho ni yich̄ei ta'a muun fa'a yi gho nj̄ei vi nɔ gho na nkr̄u taatho yi gho ni mbo puon yu fi'i mbin na muun fa'a mf̄a'a a togo paa nk̄i nkan nga'o pi pe vi nɔ gho ne. 25 Nthe na a kan mfe pa'a a lo mbe ne, taatho yi fe gi na pi fini vi pugu pa ngwe vi, ni puon pi pugu pa nguon yaon na a ni mf̄a'o ne nɔ k̄e'i nu nkr̄u gho.

26 "Nne muun fa'a gho gū ni kw̄ere yi shhi taatho yi gho ndiḡei, nchhu nu na, 'F̄a'o w̄ein nj̄u'ɔ mbin mu, nji na nshi nk̄e'i nguon nkr̄u yo ghao!' 27 Nthe kwoshini, taatho muun fa'a gho, li'e nkr̄u yi gho mien vi a gh̄ei.

28 "Ndo muun fa'a gho gha ntaon mbhi, nj̄ei yich̄ei non na nkr̄u yi ni mbo puon non gho fi'i mbin na muun fa'a mf̄a'a nɔ ta'a nk̄i ll̄e pi pe vi nɔ gho ne. Ngw̄ein vi nj̄e kien nu mmi yi, nchhu nu na, 'K̄e'i nkr̄u a.'

29 "Ndo non gho na a ni mbo muun fa'a nɔ ju ne gū shhe, ndiḡei vi, nchhu nu na, 'F̄a'o w̄ein nj̄u'ɔ mbin mu, nji na nshi nk̄e'i nkr̄u yo.' 30 A l̄aa, nḡei shhi nd̄ogo vi nḡei ni'in ch̄oin ti a shi nu'un nk̄e'i nkr̄u yi.

31 "Pich̄ei pa puon fa'a ni nga nj̄ei nnu na a l̄ogo li'i ne, a pigi vugu nsh̄a'a la'a muon. Pugu gh̄ei mfi'i nguon nnu ghao na a l̄ogo li'i ne ni f̄uon gho. 32 Nenne, a ḡe muun fa'a gho, nchhu gho na, 'Muun fa'a mbimbhi vei! Ndi'e nguon nkr̄u yo nthe na o liḡei a. 33 A ka ni mfe pa'a o lo mf̄a'o kwoshini mbin muun fa'a nɔ ḡo wu'ɔ nɔ ha'an nki f̄a'o kwoshini mbin gho ne?' 34 Mon pigitua, f̄uon gho cha'a vi mfe na pi ni'in vi ch̄oin mfe nḡe'i gho ti a shi nu'un mbe nguon mbin gho.

35 "A ha'an Taa a po shi nchw̄ie ni sheshenon v̄ei nɔ ha'an p̄ei mien ki li'e phi pa lin p̄ei llo mon nj̄u'ɔ p̄ei."

19

Ntigi nkuon nnu sh̄aan l̄an (Maaku 10:1-12)

1 Ndi na Jisho ni nkwo mi'en chhu nu pa nnu pei ne, a lollo Galili nḡei krao ngei Judia njien nk̄h Jodan. 2 Ntoun yu ngwa you njin yi, a yigi gh̄ino yugu fo. 3 Pa ngwa Farashi tho nj̄ei vi, m̄on vi ni pie nu na, "Ḡi Mushi pin na non sh̄aan l̄an pugu ngwe vi nthe sheshe nnu?"

4 A khw̄e na, "P̄ei lo naa m̄ein na non ve na a ni nchw̄ie vugu llo mon nj̄e yi ne ni nchw̄ie mimbia pugu mingwe 5 nchhu na, 'Nthe yie gho, mimbia shi mien t̄aa vi pugu muun vi nch̄ini mbin ngwe vi. Pugu pi paa gū ta'a freinon?' 6 Nne pugu lo nu'un mbi'i paa ngwa. Pugu po pi ta'a freinon. Nthe yie gho, yaon na Minnwi ch̄ini ne, ki'i non f̄ene."

7 Pugu pie vi na, "Ti a ni nchw̄ie kho Mushi fe gi na pi fe nwa'anli

* 18:18 18:18 Minthe pi pini nkara li'i yei na Yaon na o krao nkuon shhe ne shi nkwo f̄uon mbo yi krao po, yaon na o f̄ei nkuon shhe ne shi nkwo f̄uon mbo yi f̄ei po. † 18:22 18:22 Khwach̄ei wun nge ni nge yi khwach̄ei.

shāan lán mbhó mingwe gho njōu vi a ghēi?”

⁸ A chhu ni pugu ḡa, “Nthe ḡa tho yēi ni ḡkwei nē, Mushi ni mien ḡa pēi shāan lán pēi pa ḡgwe pēi. Ndo llo mon ḡjē yi a shini ndo mbo pi nenne.”

⁹ Ndo ḡshwei vēi ḡa sheshenon ḡa a shāan lán pugu ḡgwe vi ḡkien ḡa a kwo shúon mbini ndan mingwe nduon nē, kwo shúon.”

¹⁰ Pa ḡhan younjin pi chhu ḡho ḡa, “Shina mimbia pugu ḡgwe vi mbo pi nenein, a pwa ḡa ḡon chho ki lan.”

¹¹ Ndo Jisho chhu ni pugu ḡa, “Yei ntigi lo mbo pi ni ḡguon ḡgwa ghao, a wu’o mbo pi ni ḡgwa pē ḡa Minnwi fē ni pugu nē. ¹² Nthe ḡa ntou pa nnu pō fō ḡa a chwīe ki ḡgwa lo ndan, pichēi pō nthe ḡa pi ni mbhi vugu ḡa pugu pō nenne, pichēi pō nthe ḡa ḡgwamishua chwīe ḡa pugu pō nenne, pichēi chwīe non yugu mbo nenne nthe Sha’afuon Po. Non ḡa a nthe a pin ntigi yei nē chwīe nenne.”

*Jisho fē mborō ni puon pro
(Maaku 10:13-16; Luka 18:15-17)*

¹³ Nne pi tho ni pa puon pro ḡa a nū’ōn mbhó yi mbin pugu nduon Minnwi mfe ni pugu, pa ḡhan younjin pi pīga vugu.

¹⁴ Jisho chhu ḡa, “Pēi mien pa puon pro tho ḡjēi a, ki’i pēi pō ki’ingini ni pugu nthe ḡa Sha’afuon Po pō pi ni ḡkwan ḡgwa pēi.” ¹⁵ A ḡha nū’ōn mbhó yi mbin pugu, ndollo ḡgēi.

Ma’an mikhwa chēi mbo ḡgan fā’o

(Maaku 10:17-31; Luka 18:18-30)

¹⁶ Yichēi ḡon ni ntho ḡjēi Jisho nchhu ḡa, “Masha, a yēi ḡkwan nnu shi’i ḡa minthe ḡchwīe nō fā’o nu chombhi ki mme?”

¹⁷ A khwē ḡho ḡa, “A chwīe kho o pie a ni nnu ḡa a yi shi’i nē? A wu’o Ta’a ḡon shi’i. Ndo o ntā’a nu

nii mon chombhi ki mme, o nū’ōn pa kina.”

¹⁸ Nne a chhu ḡho ḡa, “Mbo pa pēi kina?”

Jisho chhu ḡa, “Ki’i ḡjwi ḡon, ki’i ḡgan lán kwoshuon, ki’i ḡjō, ki’i ḡkwe nte ḡon ni mbe. ¹⁹ ḡha’o tāa ḡho pugu mūn ḡho, ḡkhwā taakuo yo nō ha’an o khwā non yo nē.”

²⁰ Ma’an mikhwa ḡho chhu ḡho ḡa, “ḡkwo nū’ōn ḡguon yei ghao, ti mi pou pi kho ḡkamu’ōn?”

²¹ Jisho chhu ḡho ḡa, “O ntā’a mbo yi ka’oka’o, o ghēi mfini maon pō mfe ni ḡhan pou, kan o shi mfā’o fā’o pō, ndo ntho ḡjō njin a.”

²² Ndo ma’an mikhwa ḡho ni ḡa ḡja’o nnu yei, ndollo ḡgēi mon tu’utho nthe ḡa a ni mbo ḡkien ḡgan fā’o.

²³ Jisho chhu ni pa ḡhan younjin pi ḡa, “Shishini, ḡchhu ni pēi ḡa, a shi ḡgu’o ntogo pi mon ḡgha’ā ḡgan fā’o maa nii mon Sha’afuon Po. ²⁴ Mbini nshwei vēi ḡa, a yī’ē ni minyienlāi* nō tōgo nu mon mbo mita’a nchaa ḡgan fā’o nō nii nu mon Sha’afuon Minnwi.”

²⁵ Pa ḡhan younjin Jisho ni ḡa ḡja’o yei, ḡgrāo ḡkien ntou yi nchhu ḡa, “A nthe a lūgu ḡō ki’ē?”

²⁶ Ndo Jisho līi vugu nchhu ḡa, “Ni ḡonmishua, minthe pa’a a lo mfā’a, ndo ni Minnwi, minthe a fā’a.”

²⁷ Nne Pita khwē ḡa, “Līi ḡjēi, pigi mien ḡguon yaon ghao ḡjō njin yo, ti pigi shi mfā’o pi kho?”

²⁸ Jisho chhu ni pugu ḡa, “Shishini, ḡchhu ni pēi ḡa pēi ḡa pēi yōu njin a nē, a shi ḡga mbo mon mbhi fhi ndi ḡa Muon ḡonmishua shi nchho ḡkuon faan ndigha’o yi nē, pēi ḡkaa pēi shi nchho ḡkuon paanchro faan ntho sha’a paanchro la’ataon Ishrae. ²⁹ ḡguon ḡgwa ḡa pugu mien pa la’a pugu, pa līn pugu pi pimbia pugu pa pingē, ki tāa vugu, ki mūn vi, ki pa puon pi, ki pa shhe pi nthe a nē, shi mbini mfā’o ta’a ḡkii lī’i, mbini mfā’o chombhi

* 19:24 19:24 Yei ya mbo pi ḡkwan minyien chēi ḡa pi mēin ni kamela.

ki mme. ³⁰ Ndo ntou ngwa na pugu thi shhi ne shi mbo ndugwi njin, pa ndugwi njin thi shhi.”

20

Pa ghan fà'a mon nyien

¹ “Sha'afuon Po po pi no yichai ngan nyien na a taon ni muun tutu'u ngoi li'i ta'a pa puon fa'a pugu fa'a mon nyien yu. ² A ni nga nkwo chra fi'i nchuon fa'a nu ta'a lle, mbo fi'i mbin na non gha mfā'a pi pe vi no ta'a lle ne, ntaon vugu mon nyien yu.

³ “A gha ntaon ngoi tan mon ndipu'u minaon ni tutu'u, njei pichai ngwa thi fo ki lo ntho nchwie yaon; ⁴ a chhu ni pugu na, 'Pai nkaa pai ghai mon nyien a, sheshe yaon na a ka'o ne nshi mbe vai no gho.' ⁵ Nne pugu ghai. A gha mbini mbo mon paanchro minaon pugu trei minaon, a wu'o mbini nchwie pi nenne.

⁶ “A gha ngoi pi tien minaon, a pini ngoi njei pichai ngwa pugu tithi mon tan, a chhu ni pugu na, 'A chwie kho pai thi hein nguon ndii ki lo ntho nchwie yaon?'

⁷ “Pugu chhu gho na, 'Nthe na non lo mbe vigi ni fa'a.'

“Non gho khwe ni pugu na, 'Pai ghai mon nyien gho nkaa pai.'

⁸ “Fanaon gha ntho, ngan nyien gho chhu ni non na a gha ndina ni puon fa'a ne na, 'Mein puon fa'a mbe mbin yugu llo nkuon pa ndugwi pi ngoi nchein nkuon pa funon pi.' ⁹ Ngwa pe na pi ni ndogo vugu mon tien minaon ni nga ntho, pi pe vugu ni fi'i mbin na non gha mfā'a ta'a lle pi pe vi no gho ne.

¹⁰ Ngwa pe na pi ki funon ndogo vugu ne ni nga ntho, mbi'i nu na yugu pe shi njein, ndo sheshenon vugu nkaa pugu fa'o pi fi'i mbin na non gha mfā'a ta'a lle pi pe vi no gho ne. ¹¹ Pugu ni nga nkwe mbin yugu, nduo nu ni ngan nyien gho, ¹² nchhu nu na, 'Pe ngwa na pugu

tho ni njin ne wu'o mfā'a pi no ta'a awa, o logo vigi pugu nkuon ta'a nthinkwo, pigi lo mbo ngwa pe na pigi fa'a no ta'a lle gho ghao, minaon tuon vigi.'

¹³ “Ndo ngan nyien gho khwe ni ta'a yi na, 'Taannu a, ndo nji'i mfaan yichai nnu mbin gho, pogo shini ndo nchra na nshi mbe gho ni fi'i mbin na non mfā'a ta'a lle pi pe vi no gho ne? ¹⁴ Kwe yaon na a jo ne ngoi. Ndo nkhwā no fe nu ni ndugwi njin muun fa'a wu'o fi'i yaon na mfe ve ne. ¹⁵ A lo nka'o vai no chwie nu nnu na nkhwā ne ni yaon na a nyan ne, ki o tho mfā'o kighi'ə nthe na ndon pwapun ne?'

¹⁶ “Nne, ngwa na pugu lugwi njin ne shi nshi shhi, pe na pugu thi shhi ne, lugwi njin.”

Jisho pini nchra no nge yi trei nkuon nnu gu yi

(Maaku 10:32-34; Luka 18:31-34)

¹⁷ No ha'an jisho ni nku'o nu Jerushalein ne, a ge paanchro ghan younjin pi njinjin, pugu pugu gha mbo shendaon a chhu ni pugu na, ¹⁸ “Pai lii njei, pia ku'o nu ne Jerushalein. Pi shi ncha'a Muun Nonmishua mfe mbho pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ghan ye'i ngwa ni gi Mushi, pugu fe njog gu gho, ¹⁹ ncha'a vi mfe mbho pa ngwa taon nduon, pugu ma'an vi ni kwain, ngwie vi ndo nkwin vi nkuon wa'a, a gha mbo mon trei lle a pini nku'o.”

Yaon ha'an mamuun pie ne

(Maaku 10:35-45)

²⁰ Nne, muun Jein pugu Joun, mbo puon Shebedi, ghai njei jisho nkwi kwere yi shhi yu nduon yaon mbho yu. ²¹ Jisho pie vi na, “O ta'a pi kho?”

A chhu gho na, “Ka'a na paa puon pan pei shi nchho, ta'a yi ngei mbho yo yi ji, ta'a yi ngei mbho nkwarei, ndii na o tho nsha'a funon yo ne.”

22 Jisho khwē ŋa, “Pəi lo nji’i nji yaon ŋa pəi pie nu nε, minthe pəi nnu ndua ŋgə’i ŋa n̄shi nnu nε?”

Pugu khwē ghō ŋa, “A nthe pigi nnu.”

23 A chhu ni pugu ŋa, “Pəi shi nnu llo mon ndua a, ndo chho nu ŋgei mbho a yi ji pugu pa ŋkwrei lo mfā’o mmu nji nō fε nu, ndo a pō pi ni ŋgwa pε ŋa Tāa a kwo piri ni pugu nε.”

24 Ndo pigəi wun ghan younjin Jisho ni ŋa nja’o nnu yei, mbigi tūa ni paa pa l̄n pigho. 25 Ndo Jisho mēin vugu, pugu tho njəi vi, a chhu ni pugu ŋa, “Pəi ji ŋa pa thishi ŋkuon mbhi yei ghà nsha’a ŋgwa pugu sha’a, pa memme ŋgwa pugu nōon pi nnu ghr̄i ni pugu. 26 Ndo mba’a a yi’i mbo pi nne ni pəi. Sheshenon ŋa a tā’a nu nō pō nu ŋon ndien shina pəi nε fā’o nō pō nu muun fā’a vəi. 27 Sheshenon ŋa a tā’a nu mbo nthishi shina pəi nε, fā’o nō pō nu ŋkūna vəi. 28 Wu’o nō ha’an Muun Nonmishua shini ndo ntho pi ŋa pi fā’a mbho yu, a ni ntho pi nō fā’a nu ndo mfe chombhi yi nō nchūon yuon tho ntou ŋgwa.”

*Jisho chu’o ligi paa nchriligi
(Maaku 10:46-52; Luka 18:35-43)*

29 Nō ha’an Jisho pugu pa ghan younjin pi ni ntaon nu Jeriko nε, mme yú ŋgwa yōu njin yi. 30 Paa pa nchriligi ni nchho ŋkin ndaon, pugu ni ŋa nja’o ŋa Jisho tōgō nu shendaon ghō, mba’o ŋgōu ŋa, “Taathō, fā’o kwoshini mbin pigi, ma Muun Devi!”

31 Yú ŋgwa pigho p̄iga vugu, nshwei vugu ŋa pugu lere lan, pugu pini nu’un mba’o pi ŋgōu ni nji ŋa, “Taathō, fā’o kwoshini mbin pigi, ma Muun Devi!”

32 Jisho gha ntithi, mēin vugu mbie vugu ŋa, “Pəi tā’a nu ŋa n̄chwīe kho mbin pəi?”

33 Pugu chhu ghō ŋa, “Taathō, ŋa’an ligi yigi, pigi yəi li’i.” 34 Jisho fā’o kwoshini mbin pugu, ŋkāon ligi

yugu. Wu’o chomilaon ghō ligi yugu chu’o, pugu yəi li’i, njōu njin Jisho.

21

*Jisho nii Jerushalein nō fūon
(Maaku 11:1-11; Luka 19:28-40;
Jouŋ 12:12-19)*

1 Pugu ni ŋa mbara nu Jerushalein, ti ŋkwo chəin Befege ŋkuon Mbra pa Thi Olive nε, Jisho taon paa pa ghan younjin pi shhi, 2 nchhu nu ni pugu ŋa, “Pəi ghəi mon la’ataon yine shhi pəi, pəi shi ŋga nchəin fō, pəi ki’ε njəi ŋkwéin yəi ni muun vi yəi yu. Pəi k̄gei vugu, ntho ni pugu mfe vəi. 3 Ti sheshenon nchhu sheshe nnu ni pəi, pəi chhu ghō ŋa, ‘Taathō fā’o chà nō ghō’ kan a shi mien vugu ni pəi wu’o ndi ghō.”

4 Yei ni ndōgō li’i nō chwīe nu nnu ŋa Minnwi ni nchrā ni njəili’i yi nε lōgō li’i ŋa,

5 “Chhu ni puon la’ataon Shayaon,
‘Lii njəi, fūon vəi tho nu nε njəi
vəi mon juju,
ndo nchho ŋkuon ŋkwéin,
mbo muun ŋkwéin.’ ”

6 Pa ghan younjin pi ghəi ŋgu’o nchwīe pi nō ha’an Jisho ni nchhu ni pugu ŋa pugu chwīe nε. 7 Pugu ghəi ntho ni ŋkwéin pugu muun ŋkwéin, nū’on pa ndhwí pugu mbin pugu a ku’o nchho fō.

8 Ntou ŋgwa mon yú ghō shēin pa ndhwí pugu shendaon, pichəi ya’a pa mbhothi nshēin shendaon. 9 Yú ŋgwa pigho ni ŋgəi nu shhi yu, pa ŋgwa ŋa pugu ni ntho nu njin yu nε ni ntho mba’o ŋgōu ŋa,
“Ndigha’o pō ni Muun Devi!

Mboro pō ni ju ŋa a tho nō ligi
Taathō nε!
Ndigha’o pō ni Minnwi ti ŋgəi
nchəin fie mon ndugwi po!”

10 A gha nii Jerushalein, ŋguon la’ataon ghō chī’i ghao, ŋgwa pie nu ŋa, “Yei pō pi gō?”

11 Yú ŋgwa pigho khwē ŋa, “Yei njəili’i Minnwi mbo Jisho llo Nashare mon Galili.”

Jisho ghēi Nda Minnwi
(Maaku 11:15-19; Luka 19:45-48;
Jouŋ 2:13-22)

¹² Jisho ghēi Nda Minnwi njōu ŋguon ŋgwa ŋa pugu ni ntho mfini yaon pugu pa ghan yaon yaon mon Nda Minnwi, nshrī taprēi ghan kwri mbin pugu pa lēi ghan ŋgwa pē ŋa pugu ni tho mfini pa mintu'olibun nē. ¹³ Nchhu ni pugu ŋa, **“Pi nā'an ŋa, 'Nda a shi mbo li'i luon Minnwi,' ndo pēi lōgo a pō pūo pa ŋgina.”**

¹⁴ Pa nchriligi pugu pa ŋkwini kwō tho njēi vi mon Nda Minnwi, a chwē pugu pō shi'i. ¹⁵ Ndo pa thishi ghan fē'ingien pugu pa ghan yē'i ŋgwa ni gī Mushi ni ŋga njēi pa mbwambwa nnu ŋa a chwē, pugu pa mikē'i ŋa pugu ni mba'o ŋgōu mon Nda Minnwi ŋa, “Ndigha'o pō ni Muon Devi!” nē, pugu pigitua. ¹⁶ Nchhu ni Jisho ŋa, “Ō ya'o nnu ŋa ŋgwa pei chhu nu nē?”

Jisho chhu ŋa, **“Oon, pēi lo naa mēin ŋa, 'Llo nchō pa puon fhu pugu pa puon pō o piri ndigha'o ŋa pi gha'o gho no gho.’”**

¹⁷ Jisho mien vugu ntaon mon la'ataon gho ŋgēi Betani nda'a fō.

Jisho chōno thi wunu
(Maaku 11:12-14,20-24)

¹⁸ A ni ŋga mbo ni tutu'u, no ha'an a ni mbini nu la'ataon gho nē, njī yia vi. ¹⁹ A gha njēi thi wunu ŋkin shendaon, ŋgēi fō ndo pa'a ndo njēi sheshe yaon ŋkien wu'ō pa fhōthi. A chhu ni thi gho ŋa, **“Mba'a kan ta'a ntien ma nu'un njun mbin gho ŋkamu'on,”** thi wunu gho wu'ō mbrāo pi ndii gho.

²⁰ Pa ghan younjin pi gha njēi, ŋgrāo, nchhu nu ŋa, “A kie pi neiŋ thi wunu gho ki'i mbraoprao ta'a ŋgē?”

²¹ Jisho khwē ni pugu ŋa, **“Shishini, nshwei vēi, pēi mfā'o pin ki lo mfā'o khutho, pa'a pēi lo ŋgu'ō nchwē pi nnu ŋa pi chwē mbin thi wunu yei nē, pēi nji'i nchhu pi ni mbra yei ŋa, 'Shū'ō hein ŋgēi ŋgū mon ŋkhi,' a wu'ō mbo pi nne.**

²² **Sheshe yaon ŋa pēi pie mon luon nē, pēi shi ŋgu'ō mfā'o no ha'an pēi mfā'o pin.”**

Pie nthē ghrī Jisho

(Maaku 11:27-33; Luka 20:1-8)

²³ Jisho ni ŋga nii mon Nda Minnwi, pa thishi ghan fē'ingien pugu pa pichēi thishi tho mbara vi no ha'an a ni njē'i nu nē nchhu gho ŋa, “Ō tho nchwē nnu pei pi ni ghrī gō, a lo mfe gō mfe ghrī gho vē?”

²⁴ Jisho khwē ni pugu ŋa, **“Mummu ŋkaa mu shi mbie vēi ni ta'a pie, ti pēi mfe khwē vēi, kan nshi nshwei vēi ni ghrī ŋon ŋa ntho nchwē nnu pei no gho nē. ²⁵ Kwe ŋkhi Jouŋ ni ndho pi hin? A ni ndho pi po ki mbho ŋgwamishua?”**

Pugu chrā nnu yei shina pugu, nchhu nu ŋa, “Pia nchhu ŋa a ni ndho pi po, a chhu ni pia ŋa ti a ni nchwē kho pa'a pia lo mbin vi? ²⁶ Ndo pia nchhu ŋa a llo mbho ŋgwamishua, pia tho mbogo nnu ŋa yu ŋgwa pei shi nchwē nē, nthē ŋa ŋguon vugu ji ŋa Jouŋ ni mbo njēi'i Minnwi.”

²⁷ Nne pugu khwē ni Jisho ŋa, **“Pigi lo nji'i nji.”**

Jisho chhu ni pugu ŋa, **“Kan mba'a mummu shwei vēi ni li'i ŋa mfā'o ghrī ntho nchwē nnu pei no gho nē.**

Lu'ō chrà nthē paa puon

²⁸ **“Pēi pī'i yēi ŋa? Yichēi ŋon ni mfā'o paa puon pi mimbia, ŋgēi njēi fūon yi nchhu gho ŋa, 'Muon a, ghēi mfā'a fā'a mon nyien shi'a.’**

²⁹ **“Muon gho khwē ŋa, 'Mba'a nji'i ŋgēi,' ndo a gha ndara shigēi yi, a kwri njū'ō yi, nne ŋgēi mon nyien gho.**

³⁰ **“Ŋon gho ghēi mbara yichēi muon vi ŋgu'ō nchhu pi ta'a nnu gho. Muon gho khwē ŋa, 'Nshi ŋgēi, ma baba,' ndo pa'a ndo ŋgēi. ³¹ A yēi shina paa puon pei ŋa a chwē nnu ŋa taa vi ni ntā'a nu nē?”**

Pugu chhu ŋa, **“Fūon yi.”**

Jisho chhu ni pugu na, “Shishini, nshwei v̄ei, pa ghan w̄eiŋ taashi pugu pa shakhi tho nḡei nu mon Sha’afuonj Minnwi shhi p̄ei. ³² Nthe na Jouŋ Ngan Fe Nkh̄i ni ntho nj̄ei v̄ei, n̄onj ndaonj nd̄indi na p̄ei t̄oḡo, ndo pa’ a p̄ei lo mbinj vi, ndo pa ghan w̄eiŋ taashi pugu pa shakhi pinj vi, ndo nji’ i nthe pi nd̄i na p̄ei ni nj̄ei nnu pei ne, pa’ a ndo nda’ a nkwi nj̄u’ o ȳei mbinj vi.”

*Lu’o chrà nthe puonj fà’a piphi
(Maaku 12:1-12; Luka 20:9-19)*

³³ Jisho chhu na, “P̄ei p̄ini nja’ o yich̄ei lu’ o chrà. Yich̄ei ngan nyien ni mbo fo na a ni mbhi faan ntien thi na pi m̄eiŋ ni grape ne. A ni nkrao nka’ a nḡiŋ n̄o, ndo ntuo nku’ o n̄i ntien thi gho nkhi yi taon n̄o chw̄ie nu là’ o, ndo nkrao muunj nda tothi n̄o chho nu fo nk̄e’ i nyien gho. Mfe nyien gho ni ghan fà’ a na pugu lina nu n̄o gho nga nkwo maonj, pugu pugu ghr̄a, ndollo nḡei là’ ataonj nduonj. ³⁴ Nd̄i kw̄o ntien thi gho ni nga nk̄a’ o, a taon puonj fà’ a pi ni ghan fà’ a mon nyien na pugu gh̄ei nkwe ji ghr̄a ntien thi gho.

³⁵ “Pa ghan fà’ a pigho w̄eiŋ puonj fà’ a pi pigho na a ni ntaonj ne, ngwie ta’ a yi, njwi ta’ a yi, ntunj yich̄ei ni nḡu’ o. ³⁶ Ngan nyien gho p̄ini ntaonj pich̄ei puonj fà’ a na pugu yien nchaa f̄uonj pi pe na a ni ntaonj ne, ghan fà’ a mon nyien gho wu’ o nchw̄ie mbinj pugu pi nenne.

³⁷ “Ndugwi yi ngan nyien gho taon muunj vi, nchhu nu na, ‘Pugu shi nga’ o muunj a.’

³⁸ “Ndo pa ghan fà’ a mon nyien gho ghà nj̄ei muunj vi tho nu, pugu chhu ni nonj pugu na, ‘Yei muunj ngan nyien gho na nguonj maonj shi mbo ji ne, p̄ei tho pia jwi vi nsh̄in maonj pi.’ ³⁹ Pugu w̄eiŋ vi mfu’ u vi mon faan ntien thi gho mā’ anj vi mbhi, njwi vi.

⁴⁰ “Ndwe, nd̄i na ngan faan ntien thi gho shi ntho ki’ e ne, a shi nchw̄ie pi neinj ni ghan fà’ a mon nyien gho?”

⁴¹ Pugu khw̄e gho na, “A shi njwi ngwa piphi pigho, mfe faan ntien thi gho ni pa ghan fà’ a nduonj na pugu shi mfe ji ntien thi nd̄i na nd̄i kw̄o k̄a’ o ne.”

⁴² Jisho chhu ni pugu na, “P̄ei lo naa m̄eiŋ yaonj na Nwa’ anj Minnwi nchhu ne ya’ a?

‘Muunj nch̄i’ a ye na p̄ei ghan krao nda ni nd̄a na a lo mf̄a’ o gh̄ere ne,

p̄ini ne nkara ju mbo muunj nch̄i’ a kwonda.

Yei fà’ a llo mbho Taatho,

ndo mbo nkienj nnu pwapwa ligi pia.’

⁴³ Nthe yie gho, nshwei v̄ei, pi shi nkwe Sha’afuonj Minnwi mbho p̄ei mfe ni ngwa pe na pugu yunj ntien na a k̄a’ o ne. ⁴⁴ Sheshenonj na a ḡu nkunonj nḡu’ o yei shi shina kraokrao, ndo ti a nḡu nḡu’ o gho mbinj nonj a nw̄i’ inj vi.”*

⁴⁵ Pa thishi ghan fe’ ingienj pugu pa ngwa Farashi ni nga nja’ o pa lu’ o chrà pi pei, nji na a ni nchr̄a nthe pi pugu. ⁴⁶ Ndo nji’ i nthe pi n̄o ha’ anj pugu ni ntho nt̄a’ a nu ngw̄eiŋ vi ne, pugu ni mboḡo pa ngwa nthe na ngwa pigho ni ndoḡo Jisho na a nj̄eli’ i Minnwi.

22

*Lu’o chrà nthe j̄i tini
(Luka 14:15-24)*

¹ Jisho p̄ini nchr̄a ni pugu nkamu’ onj monj pa lu’ o chrà, nchhu nu na, ² “Minthe pi mā’ anj fi’ i Sha’afuonj Po pi ni yich̄ei f̄uonj na a ni mb̄iri j̄i n̄o nnu tini muunj vi yi mimb̄ia. ³ Ntaonj puonj fà’ a pi na pugu gh̄ei m̄eiŋ ngwa pe na pi ni nḡe vugu n̄o nnu j̄i tini gho ne, ndo pa’ a pugu lo nkhw̄a n̄o tho nu.

* **21:44** 21:44 Pich̄ei pa ndunu Nwa’ anj Minnwi lleshhi monj chrà Gri lo nji’ i mf̄a’ o ghr̄a yei.

4 “A pini nu’uŋ ntaon pichèi puon fà’a, nchhu nu ña, ‘Pèi chhu ni pa ñgwa pè ña pi gē vugu nē ña ñkwo pīri maon jì nē, ñkwo sho pa fua pugu pa na’an fu’u, ti mbiri ñguon yaon a kã’o. Pèi tho li’i jì tini gho.’
5 Ndo pa’a pugu lo ndii a fhi nnu, nne pugu ghèi ni vugu, ta’a yi mon nyien yu, yichèi ta’a yi li’i tan yi.
6 Pìgèi yi wēiŋ puon fà’a pi pigho, mfe ñgè’i ni pugu, njwi vugu.

7 “Túa fùon gho pìgi, a fè gí ni pa shooge pi pugu ghèi njwi ñgwa pigho ña pugu ni njwi puon fà’a pi pigho nē ndo ntūon la’a munu mfe shhē.
8 Nne fùon gho chhu ni puon fà’a pi ña, ‘Maon jì tini gho kã’o nē, ndo pa’a pa ñgwa ña ñki gē nē lo ñkã’o ñkwan ñgwa ña minthe pugu jì nē.
9 Nthe yie gho, pèi taon ñgèi mon pa ta’andaon fi’i ñgwa ña pèi yèi fo nē, pèi gē vugu ña pugu tho li’i jì tini gho.’
10 Nne pa puon fà’a pigho ghèi mon pa shendaon, ñkiri ñguon pa ñgwa ña pugu ni njèi nē, ñgwa shi’i pugu pa pi pìphi. Nne nda jì tini gho ni ndinaon ni ñgwa ña pi gē vugu nē.

11 “Ndo fùon gho gha ntho li’i yèi pa ghan gè pigho, njèi yichèi ñon fo pa’a a lo mfā’o ndhwí tini.
12 A chhu gho ña, ‘Taannu a, o kie pi nēiŋ maa nii hēiŋ ki lo nji’i mfā’o ndhwí tini?’ Ñon gho pou chrà.
13 Nne fùon gho chhu ni pa ghan fà’a li’i tini gho ña, ‘Pèi krao kwò yi pugu pa mbho mi mā’an vi mbhi mon njin. Mon li’i gho, kèi pugu pa kru shua shi mbo fo.’

14 “Nthe ña pi gē ntou ñgwa, ndo ñgu’o nterè pi shigèi yi.”

Pie nthe nnu pe taashi ni Kaisha (Maaku 12:13-17; Luka 20:20-26)

15 Nne pa ñgwa Farashi nyian ntán ñkwan ha’an a nthe pugu pīri Jisho ñgwēiŋ vi ñkuon chrà yi nē.
16 Nne pugu taon pa ghan younjin pugu pugu pa ñgwa fùon Herò, nchhu nu ña, “Masha, pìgi jì ña o ghà nchrà nnu shini, njè’i nnu ña Minnwi tã’a nu nē mon nnu shini ki lo mbogo

ligi sheshenon nthe ña o shi’a nji’i ndii pi ña ñon po pi mon yèi ñkwan nthin kwo.
17 Ndwe shwei vigi, o pī’i jo ña? A kã’o ña pi mā’an taashi ni Kaisha ki ñga?”

18 Jisho kwo jì ntán pìphi ña pugu ni mfā’o nē, nne nchhu ña, “Pèi tã’a nu njwè’i a ña pa ñgwa mifiŋ pei?
19 Pèi nōon ndigi mbin ña pi ghà mā’an taashi no nē vèi.” Pugu tho ni ndigi mbin gho mbo fi’i mbin ña ñon ghà mfa’a ta’a llé pi pe vi no gho nē.
20 Jisho pie vugu ña, “Yei tho gō pugu pa ligi gō ñkuon gho?”

21 Pugu chhu ña, “A yi Kaisha.”

A chhu ni pugu ki’è ña, “Nthe yie gho, pèi fè yaon ña a yi Kaisha nē ni Kaisha, mfe yi Minnwi ni Minnwi.”

22 Pugu ni ñga nja’o nnu yei, a ghrāo vugu, pugu lollo mien vi ñgèi.

Pie nthe nnu khu nu mbini ñku’o (Maaku 12:18-27; Luka 20:27-40)

23 Wu’o llé gho, pa ñgwa Shadushi ña pugu ghà nchhu ña ñon ghà ñkhu pa’a ndo nu’uŋ ñku’o nē tho njèi vi mbie vi ni ta’a pie ña,
24 “Masha, Mushi ni nchhu ña, ‘Ñon ñkhu ki lo nji’i mfā’o muon, a yi’i ña ndin vi lōgo ñkugu yi gho mbhi muon no gho no ligi ndin vi ña a khu nē.’
25 Ndwe khwachèi puon pimbia pichèi ni mbo shina pìgi mbo ta’a puŋ. Fūon yi ni ndan ñkhu ki lo nji’i mfā’o muon, nne mien ñgwe vi ndin vi lōgo.
26 Mbra yi, pugu yichèi mbra yi wu’o mbo pi nenne ti ñguon vugu pi khwachèi nu’uŋ mme.
27 A ni ñga ndugwi, mingwe gho khu ñkaa yu.
28 Ndwe, mon llembhi ña ñgwa le mbini ñku’o mon gu nē, mingwe gho shi mbo pi ñgwe gō shina pugu pi khwachèi pei, nthe ña ñguon yugu ghao ni ndan vi?”

29 Ndo Jisho khwè ni pugu ña, “Pèi fāan nthe ña pèi lo nji Nwa’anli Minnwi ndo pa’a ndo nji nji Minnwi.
30 A le ñga mbo ndii ña ñgwa ña pugu khu le mbini ñku’o nē, pa’a ñgwa lo ndan ki ñgèi lán. Ñgwa le mbo pi no pa ghan ntaon Minnwi po.

31 “Ndo nthε ngwa pε nα pugu shi ndε nku’o mon gu nε, p̄ai lo naa m̄ein nnu nα Minnwi ni nchhu ni p̄ai nε: 32 ‘A mmu mbo Minnwi Abrahan, mbo Minnwi Aiji, mbo Minnwi Jak’o? A lo nji’i mbo pi Minnwi pa ngwa khu, a p̄o pi yi ngwa maon.”

33 Yú ngwa pigho ni nγα nja’o yei nnu, ngr̄ao nkwan ha’an a ni nje’i nu nε.

Mme kina nα a chaa nguon yi nε
(Maaku 12:28-34; Luka 10:25-28)

34 Ndo pa ngwa Farashi ni nγα nja’o nα Jisho chri nch̄o pa ngwa Shadushi, nkiri non yugu ta’a li’i. 35 Yich̄ai ta’a yi shina pugu nα a ni nji ḡi Mushi nγα’a pie Jisho ni ta’a pie n̄o m̄on nu vi. 36 “Masha, a ȳei mbo mme kina nα a chaa nguon yi mon ḡi nε?”

37 A chhu gh̄o nα, “‘Khwā Taath̄o mbo Minnwi ȳo ni nguon nj̄u’o ȳo ghao, nguon nch̄ai ȳo ghao, ni nguon kwā’a nu m̄o ghao.’ 38 Yei mme kina ndo mbo f̄on yi. 39 Mbra yi p̄o n̄o yie gh̄o: ‘Khwā taakuo ȳo n̄o ha’an o khwā non ȳo nε.’ 40 Nguon ḡi Mushi ghao pugu pa yaon nα pa nj̄eli’i Minnwi ye’i nε yi’o pi nkuon paa kina yei.”

Pie nthε Ju nα Minnwi Chu’o Ntaon n̄o Nkwe nε

(Maaku 12:35-37; Luka 20:41-44)

41 Ndīi nα pa ngwa Farashi ni nkiri ta’a li’i nε, Jisho pie vugu ni ta’a pie, 42 nchhu nu nα, “P̄ai p̄i’i ȳei nα nthε Ju nα Minnwi Chu’o Ntaon n̄o Nkwe nε? A p̄o pi muon ḡo?”

Pugu chhu gh̄o nα, “Muon Devi.”

43 Jisho pie vugu ki’ε nα, “Ti a ki p̄o pi n̄ein ki’ε Devi mon n̄i Jijwe Minnwi m̄ein vi nα ‘Taath̄o,’ nchhu nu nα,

44 ‘Taath̄o ni nchhu ni Taath̄o a nα, Ch̄och̄o hein n̄ei mbho a yi ji

ti n̄shi nu’un nchw̄ie pa mimbina p̄o p̄o la’o kw̄o ȳo.’”

45 “Ti n̄o ha’an Devi m̄ein vi ni ‘Taath̄o,’ ti a p̄ini nk̄ie pi n̄ein mbo pi muon vi?”

46 Kan ta’a non shini ndo mf̄a’o khw̄e n̄o fε nu gh̄o, ndo pa’a ndo nu’un mbie vi ni kan ta’a pie j̄e ll̄e gh̄o.

23

Jisho sh̄u t̄on pa masha ghan ye’i ḡi Mushi

pugu pa ngwa Farashi

(Maaku 12:38-39; Luka 11:43,46; 20:45-46)

1 Nne Jisho chhu ni kiri gh̄o pugu pa ghan younjin pi nα, 2 “Pa ghan ye’i ngwa ni ḡi Mushi pugu pa ngwa Farashi p̄o pi ngwa nα pi ji vugu n̄o ghan t̄ugu ḡi Mushi. 3 Nthe yie gh̄o, p̄ai ya’o nch̄o yugu ndo nchw̄ie nguon nnu nα pugu shwei v̄ei n̄o gh̄o nε, ndo ki lo mb̄ini vugu. Nthe nα pugu gh̄a nchhu ndo pa’a ndo nchw̄ie nnu nα pugu chhu nε. 4 Pugu gh̄a nkrao pa lr̄i nα a gha’a n̄o tien nu nε n̄u’o mb̄ei ngwa, ndo pa’a ndo nkhw̄a n̄o fε nu muonshimbho yugu n̄o gh̄e nu ngwa pigho ni lr̄i gh̄o.

5 “Pugu gh̄a mf̄a’o nguon yugu f̄a’o pi nα ngwa ȳei vugu, nthε nα yugu ngr̄ao nα pugu gh̄a n̄an chr̄a Minnwi nkuon gh̄o nchu n̄o pa ȳei yugu pugu pa n̄ei mbho yugu yi nkwr̄ei nε gha’o nγα’a ndo nchw̄ie pa yugu sh̄ḡei nkuon pa ndhw̄i pugu shiga nγα’a.* 6 Pugu khw̄a pa l̄ei ch̄ich̄i li’i ji pugu pa l̄ei ngwa lien mon pa nda luon Minnwi, 7 ndo nkhw̄a nα pi tu’u non nchr̄a ni pugu mon li’i tan pugu pa nα ngwamishua m̄ein vugu nα ‘Masha.’

* 23:5 23:5 Pa ngwa Juu ni mf̄a’o n̄u’o nα a ni nchu nα sheshe muon mimb̄ia j̄e nkuon treinchro nγα’o nε f̄a’o n̄o n̄an nu khwe li’i mon Nwa’anli Ndunu Kina (Nwa’anli Ndīi Taon nu 13:1-10; 13:11-16; Nwa’anli Mbra fε nu Ḡi 6:4-5; 11:13-21) nkuon ngr̄ao nchhu choyei yugu pugu pa n̄ei mbho nkwr̄ei. Pa pimb̄ia ni mb̄ini mf̄a’o n̄o chhu nu pa sh̄ḡei nkuon pa khwe ghaa ndhw̄i yugu (Nwa’anli Shia Ngwa 15:37-41).

8 “Ndo ki’i pi mēin v̄ei ɲa ‘Masha,’ nthe ɲa p̄ei fā’o pi wu’o ta’a Masha ndo ɲguon v̄ei ghao p̄o pi pa l̄in. 9 Ki’i p̄ei mēin sheshenon ɲkuon shhe hein ni t̄aa v̄ei, nthe ɲa p̄ei wu’o fā’o pi ta’a T̄aa, mbo ju ɲa a p̄o po ne. 10 Ki’i pi mēin v̄ei ni ‘pa ghan fe ntigi,’ nthe ɲa ɲgan fe ntigi wu’o ta’a yi, mbo Ju ɲa Minnwi Chu’o Ntaon no ɲkwe ne. 11 Ndo ɲon ndien shina p̄ei shi mbo muun f̄a’a v̄ei. 12 Sheshenon ɲa a k̄er̄e non yi ne, pi shi nshwi’i vi shhe, sheshenon ɲa a shwi’i non yi ne, pi k̄er̄e vi.

Nḡo’i shi nii pa ɲgwa Farashi pugu pa ghan ye’i ɲgwa ni ḡi Mushi mbo pa ghan mifi
(Maaku 12:40; Luka 11:39-42,44,52; 20:47)

13 “Ndo ɲḡo’i shi nii v̄ei ma pa ghan ye’i ɲgwa ni ḡi Mushi pugu pa ɲgwa Farashi. P̄ei ɲgwa mifi, nthe ɲa p̄ei fin̄i Sha’afuon Po ni ɲgwa, ndo p̄ei ndutho ye’i lo nii mon gh̄o, ndo pa’a ndo mien ɲgwa ha’an pugu nii nu ne ɲa pugu nii. 14 [Nḡo’i shi nii v̄ei ma pa ghan ye’i ɲgwa ni ḡi Mushi pugu pa ɲgwa Farashi, pa ɲgwa mifi, nthe ɲa p̄ei gh̄a nchigi pa pin̄ge kugu ɲkwe maon pugu, ɲkuru nnu ɲa p̄ei chw̄ie ne ni pa ntaan̄taan luon Minnwi li’i ka’a, nthe yie gh̄o, ye’i sh̄a’a shi mbo yi wuwuru.]

15 “Nḡo’i shi nii v̄ei, ma pa ghan ye’i ɲgwa ni ḡi Mushi pugu pa ɲgwa Farashi p̄ei ɲgwa mifi, nthe ɲa p̄ei gh̄a nsh̄a’a ɲkh̄i pugu pa ndaon ntou no gh̄ei nu kara ɲon a younj̄in nnu Minnwi ye’i, ndo a gha nj̄ou nj̄in ye’i, p̄ei chw̄ie vi a pin̄i mbigi ncha v̄ei paa li’i no gh̄ei nu mon m̄onon ɲḡu’o lien shhe.

16 “Nḡo’i shi nii v̄ei, ma pa ghan chriligi ɲa p̄ei tho n̄on ndaon ni ɲgwa ne, ɲa pugu chhu ɲa, ‘N̄on nshwr̄ei ligi Nda Minnwi, pa’a nnu lo mbo, ndo ti ɲon nshwr̄ei pi laon̄go

ɲa a p̄o mon Nda Minnwi ne, a yi’i vi.’ 17 Pa na ɲa ligi yugu yi chri! A gha’o ye’i? Laon̄go ki Nda Minnwi ɲa a chw̄ie laon̄go gh̄o p̄o yi taon̄taon ne? 18 P̄ei gh̄a mbini nchhu ɲa ɲon nshwr̄ei li’i fe’ingien pa’a nnu lo mbo, ndo ɲon nshwr̄ei yaon fe’ingien ɲkuon li’i fe’ingien, kan a yi’i vi. 19 P̄ei pa ghan chriligi, a gha’o ye’i ncha yich̄ei, yaon fé, ki li’i fe’ingien ɲa a gh̄a nchw̄ie yaon fe gh̄o p̄o yi taon̄taon ne. 20 Sheshenon ɲa a shwr̄ei li’i fe’ingien ne, shwr̄ei li’i gh̄o pugu sheshe yaon ɲa a p̄o ɲkuon gh̄o ne. 21 Nne sheshenon ɲa a shwr̄ei Nda Minnwi ne, shwr̄ei Nda gh̄o pugu Minnwi mbo ɲon ɲa a p̄o Nda gh̄o ne. 22 Sheshenon ɲa a shwr̄ei po ne, shwr̄ei faan Minnwi pugu Minnwi mbo ɲon ɲa a chho ɲkuon gh̄o ne.

23 “Nḡo’i shi nii v̄ei, ma pa ghan ye’i ḡi Mushi pugu pa ɲgwa Farashi. P̄ei pa ɲgwa mifi. Nthe ɲa p̄ei gh̄a mfe shw̄ei pa mishwr̄ei pugu pa pich̄ei pa puon mi mbhe ɲa pi gh̄a ni’in mon maon ji, ndo ki lo mf̄a’o ndi no n̄u’o nu pa memme ntigi mon ɲwa’an̄li ḡi no pa nd̄indi, ni kwoshini pugu pa ya’o nu nch̄o Minnwi, ndo ye’i pa nnu pe ɲa p̄ei kan ni nchw̄ie ndo ki lo nch̄i’o pi ni. 24 Ghan chri ligi pei ɲa pugu n̄on ndaon ni ɲgwa, p̄ei gh̄a nde minjin̄i mfu’u mon l̄a’o ye’i, ndo mmi minyienl̄ei†!

25 “Nḡo’i shi nii v̄ei, ma ghan ye’i ɲgwa ni ḡi Mushi pugu pa ɲgwa Farashi. P̄ei ghan mifi! Nthe ɲa p̄ei sh̄igao ɲkuon ndua pugu pa kumbu ndo moon yi linaon ni piḡa pugu pa pou w̄ein nu non. 26 Pa ghan chri ligi pei mbo p̄ei Farashi, p̄ei f̄uon nsh̄igao pa moon ndua pugu pa moon kumbu nne ɲa minthe ɲkuon yi ḡu yi taon̄taon ɲkaa yu.

27 “Nḡo’i shi nii v̄ei, ma pa ghan ye’i ḡi Mushi pugu pa ɲgwa Farashi. P̄ei pa ghan mifi! P̄ei p̄o no f̄un ɲa pi shini nj̄u’o ni yaon fhu ɲa a pwa

† 23:24 23:24 A ya mbo pi ɲa kamela.

mbhi, ndo moon yi linaon ni kwéi khu ngwa pugu pa nguon nkwan maon tatro. ²⁸ A ha'an pi lii vèi mbhi pèi pò nò ngwa ndindi, ndo moon njù'ò yèi linaon ni nnu mifii pugu pa nguon nkwan phi.

²⁹ "Ngə'i shi nii vèi, ma pa ghan ye'i gí Mushi pugu pa ngwa Farashi. Pèi pa ghan mifii, pèi krao fún pa njèli'i Minnwi, nchwèe fún pa ngwa ndindi a pwa, ³⁰ nchhu nu na, 'Pigi kan ni mbo mbhi pi ndii pa taa pigi, pigi shi kan ndo nchi kwò pigi pugu nò jwi nu pa njèli'i Minnwi.'

³¹ "Nne pèi pa miŋkwentie ni non pèi na pèi pa puon ngwa pe na pugu ni njwi pa njèli'i Minnwi ne. ³² Pèi ghèi ne shhi m'èŋ nnu pe na pa nkhu taa pèi ni njè. ³³ Pa mitwe'i, pa mbhè mitwe'i mbimbhi pei, pèi shi nkie pi neŋ maa ntei njó mójon ngù'ò lien shhe?

³⁴ "Nthe yie gho, nshi ntaon pa njèli'i Minnwi ni pa ghan shi-etho ni pa ghan ye'i gí Mushi ni pèi. Pèi shi njwi pichèi, nkwin pichèi nkun wá'a, ngwie pichèi ni ngwàn mon pa nda luon Minnwi pèi, mfe ngə'i ni pichèi llo mon ta'a la'ataon nii mon yichèi la'ataon. ³⁵ Nshi ntaon vugu nenne, nji na chhì nguon ngwa ndindi na pi ni nshrào vugu njwi nkun shhe, llo tho Abe na mbho yi ni mbo yi woo ne ti ngəi nchəŋ tho jwi nu Shakaria, mbo muon Berekia, shina Nda Minnwi pugu li'i Fe'ingien Minnwi. ³⁶ Shishini nshwei vèi, nguon nnu pei shi nshwi'i mbin ngwreŋon yei.

Jisho fā'ò pə'i njù'ò nthe Jerushalein

(Luka 13:34-35)

³⁷ "Yo, Jerushalein, Jerushalein! La'ataon na a jwi pa njèli'i Minnwi, ntun pa ghan ntaon Minnwi pe na pi taon vugu gho ne ni ngù'ò. A fi'i yi neŋ na mi ni ntā'a nu nkiri puon pò ta'a li'i nò ha'an miŋguo ghà nkiri puon pi la'ò prā yi ne, ndo pa'a pèi

lo ntā'a nu! ³⁸ Lii njèi, nda yèi ku'ò fùn. ³⁹ Nthe na nchhu ni pèi na, jè ndwe ngəi nu shhi, mba'a pèi nu'un njèi a, ti nu'un nchəŋ ndii na pèi shi nchhu na, 'Mbò pò ni ju ye na a tho nò ligi Taathò ne!'"

24

Jisho chhu na pi shi mbūo Nda Minnwi

(Maaku 13:1-2; Luka 21:5-6)

¹ Jisho ni ntaon Nda Minnwi ngəi nu, ndii gho pa ghan younjin pi tho njèi vi ntho nōon pa nda gho mon Nda Minnwi. ² Jisho chhu ni pugu na, "Pèi yèi nguon maon pei heŋ ghao? Shishini, nshwei vèi, mba'a ta'a ngù'ò heŋ yi'i nkina nkun ndiŋ vi ki pi lo mbūo mfe shhe."

Ngə'i pugu pa mōon nu

(Maaku 13:3-13; Luka 21:7-19)

³ Nò ha'an Jisho ni nchəchho nkun Mbra pa Thi Olive ne, pa ghan younjin pi tho njinjin njèi vi, nchhu nu na, "Shwei vigi, pa nnu pei shi ndōgo li'i pi ndii kho? Li tho nu yo pugu pa yi ndugwi mbhi yei shi mbo pi kho?"

⁴ Jisho khwè ni pugu na, "Pèi lina nu ki'i non fi vèi. ⁵ Nthe na ntou ngwa shi ntho nò ligi a, nchhu nu na, 'Mbo pi Ju na Minnwi Chu'ò Ntaon nò Nkwe ne,' mfi ntou ngwa. ⁶ Pèi shi nja'ò pa nchhò pugu pa pisha'akhò nnu nchhò. Ndo ki'i pèi fā'ò pogo gu nthe na pa nnu pigho shi ngu'ò ndōgo li'i, ndo yine lo naa mbo ndugwi yi. ⁷ Pa la'ataon shi ndollo mā'an yichèi ni nchhò, ngwa ta'a fūon mā'an ngwa yichèi ni nchhò. Nji shi ngū mon pa li'ili'i, shhe shi nchi'i ti shina mon pa li'ili'i. ⁸ Ngun nnu pei pò pi nò ha'an muon ghà njè naon nu miŋgwe shūu ne.

⁹ "Nne pi shi ncha'a vèi mfe na pi fe ngə'i ni pèi ndo njwi vèi. Ngun pa la'ataon shi mbina vèi nthe a. ¹⁰ Ntou ngwa shi ngū mon pin yugu, mfini non pugu, mbina non pugu. ¹¹ Ntou pa njèli'i mifii shi ntho mfi

ntou ngwa. ¹² Nthe ɲa phi shi mɓigi ne, khwǎ ɲa ntou ngwa fā'ɔ ne shi ɲkere. ¹³ Nɔɔ ɲon ɲa a tii shii ti nchəiɲ nɔ ndugwi yi ne shi ndūgu. ¹⁴ Nɔɔ pi shi nchii pwa pisha'akho yei ɲa Minnwi sha'a fūon yi mon ɲguon mbhi yei nne ɲa ɲguon pa la'ataon ghao ya'ɔ, ndugwi yi tho ki'ɛ.

Ngə'i ɲa a tho nu ne

(Maaku 13:14-23; Luka 21:20-24)

¹⁵ "Nne ndii ɲa pəi shi ɲjəi nnu wuwuru ye ɲa a fuo Nda Minnwi nchwie pi tei ne, a thi Li'i Taontaon,* mbo nnu ɲa ɲjəli'i Minnwi mbo Dania ni nchhu ne, (sheshenon ɲa a mēiɲ yaon yei ne pi'i, ɲi ɲa a shi ɲi ɲiɲ nnu yei), ¹⁶ nne ɲgwa pe ɲa pugu pɔ mon Judia ne tei ɲku'ɔ tho pa mbra. ¹⁷ Ki'i ɲon ɲa a chho thonda ne nu'un nshwi'i shhe li'i lōgo yaon ɲa a pɔ mon nda ne, ¹⁸ ki'i sheshenon ɲa a pɔ mon nyien ne nu'un mbini la'a li'i lōgo mme ndhwī yi. ¹⁹ Nɔɔ a shi mbo ɲkien wuwuru ɲgə'i ni pa piɲge shūu pugu pa mapuon ha'an pugu tho nu'on puon ne mon llé pigho! ²⁰ Pəi luon ni Minnwi ɲa ki'i nnu pei lōgo li'i pi mon laon ki llé ji. ²¹ Nthe ɲa mon pi ndii gho, ɲgə'i shi mbo ti nchəiɲ fi'i ɲkwan nɔ ha'an a lo naa ma mbo, jē ndii ɲa Minnwi ni mbuon mbhi ne ti ntho nchəiɲ ndwe, nɔɔ pa'a nɔɔ mbi'i pi'i ma nu'un mbo. ²² Ti pi kan ni mien ki kere fi'i llé pigho pa'a kan ta'a ɲon lo ndūgu. Nɔɔ nthe ɲgwa pe ɲa Minnwi ni nchu'ɔ vugu ne, Minnwi shi ɲkere fi'i llé pigho.

²³ "Nenne sheshenon nchhu ni pəi ɲa, 'Lii ɲjəi, Ju ɲa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ ɲkwe ne pɔ neiɲ,' ki ɲa, 'A pɔ ni hiɲ!' Ki'i pəi piɲ, ²⁴ nthe ɲa pa mifi ɲa pugu chhu nu ɲa pi chu'ɔ vugu ntaon nɔ ɲkwe ne, pugu pa ɲjəli'i mifi shi nōon non yugu, nōon ntou pa memme li pugu pa nnu ghraoghrao nɔ fi nu pa ɲgwa

ti mfi pa ɲgwa ha'an Minnwi chu'ɔ ne nɔ ha'an a kan ɲi'ɛ. ²⁵ Pəi lii ɲjəi, ɲkwo shwei vəi ɲkaon ndii maa ɲkə'o.

²⁶ "Nenne, pugu nchhu ni pəi ɲa, 'Lii ɲjəi, a pɔ ne mon ɲkūnu ɲjɔ!' Ki'i pəi ghəi fo. Ti pugu nchhu ɲa 'Lii ɲjəi, a pɔ ne hein mon ɲien nda,' ki'i pəi piɲ. ²⁷ Nthe ɲa wu'ɔ nɔ ha'an fiembi ghə nshei llo ɲgei sha'a minaon ɲgəi nii ɲgei nii minaon ne, a ha'an tho nu Muon ɲonmishua shi mbo ne. ²⁸ Sheshe li'i ɲa khu miyaon pɔ ne, pa mishi ɲa pugu ghə ɲkru khu miyaon ne shi ɲkiri fo.

Muon ɲonmishua shi mbini nu'un ntho

(Maaku 13:24-27; Luka 21:25-28)

²⁹ "Pa ɲgə'i pei shi ɲga ntogo, wu'ɔ chomilaon ghə, minaon shi ɲgū ɲiɲ, pa'a fhú lo nu'un mfe li'ɛ, pa finəi gū llo po, Minnwi chī'i pa ɲi mon tothi.

³⁰ "Li Muon ɲonmishua shi nōon non yi po, nne ɲguon pa la'ataon ɲkuon shhe shi ɲjūa, ɲjəi Muon ɲonmishua a tho nu mon luluɲ po ni ghri pugu pa mme ndigha'ɔ. ³¹ Pi shi ntua ntəɲ ɲggi ya ɲku'ɔ, a taon ghan ntaon pi pugu kiri pa ɲgwa pi ɲa a chu'ɔ ne mon ɲguon mbhi mon khwe ghaa mbhi, llo mon ta'a ɲgei po ɲgəi mon yichəi.

Ntigi llo ɲkuon thi wunu

(Maaku 13:28-31; Luka 21:29-33)

³² "Ye'i ntigi llo ɲkuon thi wunu: Nɔ ha'an fhɔ yi nu'un ɲjə tua nu ɲkuon mbho yi ne, o ji ɲa ɲkwəi mbə para. ³³ Wu'ɔ nenne, ndii ɲa pəi ɲkaa pəi yei ɲguon nnu pei ne, pəi ji ɲa Muon ɲonmishua kwo para ti mbo chonda. ³⁴ Shishini, nshwei vəi, mba'a ɲgwreion yei yi'i ɲkhu mme ki ɲguon nnu pei lo ndogo li'i. ³⁵ Po pugu shhe shi ntogo gha, nɔɔ mba'a pa chrə pan yi'i ntogo gha.

* 24:15 24:15 Li'i yei ni mbo pi mon Nda Minnwi.

Ndii ɲa Muuɲ Ɲoɲmishua shi ntho ne

(Maaku 13:32-37; Luka 17:26-30,34-36)

³⁶ “Ndo no llé gho pugu pa ndii gho, ɲoɲ lo ɲji, ɲji'i nthe pi ghan ntaoɲ Minnwi po, ki ndutho Muuɲ ni noɲ yi. A wu'ɔ ɲji Tãa tã'i vi. ³⁷ Nɔ ha'an a ni mbo moɲ pii ndii Noa ne, a ha'an tho nu Muuɲ Ɲoɲmishua shi mbo ne. ³⁸ Nthe ɲa a ni mbo ndii ɲa ɲkhi shini ndo naa ɲku'ɔ mfigi mbhi ne, ɲgwa ni ɲji maon ndo nnu nu, ndaɲ nu ndo mfe ɲgwa nda lán, ti ɲgɛi nchɛiɲ ndii ɲa Noa ni nii moɲ mme pie ɲa a pɔ no nda ne. ³⁹ Pugu shini ndo ɲji ti ɲkhi nu'un ɲku'ɔ mfigi ɲjigi vugu ɲgɛi no gho. A ha'an tho nu Muuɲ Ɲoɲmishua shi mbo ne.

⁴⁰ “Paa ɲgwa shi mbo moɲ nyien, pi lɔgo ta'a yi, ta'a yi kina. ⁴¹ Paa piɲge shi ntho ɲgu'ɔ maon, pi lɔgo ta'a yi, ta'a yi kina.

⁴² “Nthe yie gho, pɛi chho ni lina mɛi, nthe ɲa pɛi lo ɲji'i ɲji llé ye ɲa Taatho vɛi tho nu ne. ⁴³ Ndo pɛi ji yei nnu ɲa, ɲgan nda kan ɲji ndii ye ɲa ɲgina tho nu ni tu'u ne, a kan nchho ni lina mi, ndina nu ni nda yi ɲa ki'i pi pɛ'i. ⁴⁴ Nthe yie gho, pɛi ɲkaa pɛi piri noɲ yɛi, nthe ɲa Muuɲ Ɲoɲmishua tho nu moɲ ndii ɲa mba'a pɛi yi'i mbi'i ne.

⁴⁵ “A gɔ ki'e mbo muuɲ fà'a ta'anju'ɔ, mfã'o shietho ɲa masha vi nũ'oɲ vi ɲa a lina nu ni pichɛi puon fà'a moɲ mbaanda yi, mfe maon ji moɲ ndii ka'oka'o. ⁴⁶ Mboro shi mbo ni muuɲ fà'a ye ɲa masha vi yɛi vi a fã'a nu shi'i ndii ɲa a tho ne. ⁴⁷ Shishini nshwei vɛi, a shi nũ'oɲ vi a lina nu ni ɲguon maon pi. ⁴⁸ Ndo ti ã mbo muuɲ fà'a mbimbhi, kan a shi nchhu ni noɲ yi ɲa, ‘Mba'a masha a yi'a ɲkwɛi,’ ⁴⁹ njē wie nu pichɛi puon fà'a, ɲji maon ndo nnu nu pugu pa mbaa là'o. ⁵⁰ Taatho muuɲ fà'a yei shi ɲkwɛi moɲ llé ye ɲa muuɲ fà'a gho shini ndo mbi'i

ne, pugu pa ndii ɲa a lo ɲji'i ɲji ne ⁵¹ nchrei vi kaonkaon, mi'an vi li'i ɲa pa ɲgwa mifi shi ɲgɛi ne. Nɔ li'i gho kɛi pugu pa kru shua shi mbo fo.”

25

Lu'ɔ chrà nthe wuɲ puon piɲge

¹ “Nne Sha'afuon Po shi mbo no wuɲ puon piɲge ɲa pugu lo naa ɲji mimbhia, ɲa pugu ni ndɔgo pa lan pugu ɲgɛi li'i para mimbhia lán. ² Yi tien ni mbo pa na, yi tien pɔ pa ndina. ³ Pe ɲa pugu ni mbo pa na ne ni ɲga ndɔgo lan yugu pa'a ndo ntuo yichɛi krashi*, ⁴ ndo pe ɲa pugu ni ndina ne lɔgo tu'ɔ krashi yugu pugu pa lan yugu. ⁵ Nɔ ha'an mimbhia ɲgan lán gho ni ntho ɲjiyiri ne, lɔgo wɛiɲ vugu pugu lle.

⁶ “Ndo a gha mbo moɲ ntun mbhi pi pa'o ɲgou ɲa, ‘Mimbhia ɲgan lán gho pɔ nein! Pɛi taon ntho mbara vi.’

⁷ “Wuɲ puon piɲge pigho lollo mbiri lan yugu. ⁸ Pe ɲa pugu ni mbo pa na ne chhu ni pe ɲa pugu ni mbo pa ndina ne ɲa, ‘Pɛi fe yichɛi krashi yɛi ni pigi nthe ɲa lan yigi tho mbephe.’

⁹ “Ndo pa pi shietho pigho khwɛ ɲa, ‘Ʋa minthe pa'a ye ɲa pigi fã'o ne lo ɲkã'o ni pia ne, pɛi ghɛi moɲ nda tan ɲjuon yɛi fo.’

¹⁰ “Ndii ɲa pugu ni ɲgɛi li'i yuon ne, mimbhia lán gho tho, pe tien piɲge ɲa pugu ni mbiri noɲ yugu mbo fo ne ghɛi pugu pa mimbhia ɲgan lán gho li'i ji lán, pi fini nda. ¹¹ A gha ndara pichɛi nchũ'o mbini pigho tho ɲkaa pugu, nchhu nu ɲa, ‘Taatho, taatho, chu'ɔ nda ni pigi.’

¹² “Ndo a khwɛ ɲa, ‘Shishini nshwei vɛi, ñdo ɲji'i ɲji vɛi.’”

¹³ Jisho lūgwi ɲa, “Nthe yie gho, pɛi chho ni lina mɛi, nthe ɲa pɛi lo ɲji llé ki ndii.

Lu'ɔ chrà nthe trei puon fà'a
(Luka 19:11-27)

* 25:3 25:3 Ye i ni mbo wru olive ɲa pugu ni nchu'u lan yugu no gho.

14 “Ndīi gho, Sha’afuon Po shi ma mbo pi no non na a ta’a nu ngōi kra, nne mēin pa puon fa’a mfe maon pi ni pugu na pugu ti’i nchho ndina nu no gho. 15 A ni mfe tien p̄ien mbin ni ta’a yi. Ta’a p̄ien po fi’i mbin na non mfa’a no paa wun nga’ombhi, pi pe vi no gho ne, ni vichai, a fe paa p̄ien mbin, ni vichai a fe ta’a p̄ien mbin. A ni mfe mbin ni sheshenon vugu no fi’i nji yi ndollo ki’e ngōi kra yi.

16 “Chomilaon gho, ye non na a ni nkwe tien p̄ien mbin ne ghōi ni ji mbin mbi’e tan no gho nshei tien p̄ien mbin mbigi. 17 Wu’o nenne, ye non na ji mbin ni mbo paa p̄ien ne shei paa p̄ien mbin mbigi. 18 Ndo ye non na ji mbin ni mbo ta’a p̄ien ne ghōi ntou tien ndōin mbin taatho yi mon gho.

19 “A ni nga nda’a no ntaan ndīi, taatho pa puon fa’a pigho pini, pugu pugu pi’i nkru yi. 20 Ye non na a ni mfe tien p̄ien mbin gho ne tho njei taatho vi ni tien p̄ien mbin nduon mbigi, nchhu nu na, ‘Taatho, o ni mfe tien p̄ien mbin v̄ei. Njei, mbini nu’un nshei tien p̄ien mbin.’

21 “Taatho vi chhu gho na, ‘O ya mfā’a, ma muon fa’a shishi’i ndo mbo muon fa’a ta’anju’o. O togo ndaon ntou ni shigei yaon, nshi mfe ntou yi ve o lina no gho, tho pogo fā’o pwanju’o ka’a!’

22 “Ve nkaa yu na pi ni mfe paa p̄ien mbin gho ne tho nchhu na, ‘Taatho, o ni mfe paa p̄ien mbin v̄ei. Mbini nu’un nshei paa p̄ien mbin mbigi.’

23 “Taatho yi chhu gho na, ‘O ya mfā’a, ma muon fa’a shishi’i ndo mbo muon fa’a ta’anju’o. O togo ndaon ntou ni shigei yaon, shi mfe ntou yi ve o lina no gho, tho pogo fā’o pwanju’o ka’a.’

24 “Ye nkaa yu na pi ni mfe ta’a p̄ien mbin gho ne tho nchhu na, ‘Taatho, nji gho na o non titini,

ngkwōo nu li’i ha’an o shini ndo nji’i mbhi, nkiri nu li’i ha’an o shini ndo nji’i mā’an kan ta’a mbhē. 25 Nki mfā’o pogo gu ngōi ndōin mbin yo mon shhe. Njei, yaon yo po nei.’

26 “Ndo taatho yi khwē nchhu gho na, ‘Muon fa’a mbimbhi, muon fa’a li’eli’o, o ni nji na nga ngkwōo li’i ha’an nshini ndo nji’i mbhi ne, nkiri li’i ha’an nshini ndo nji’i mā’an mbhē ne. 27 Nenne, o ni mfā’o no ni’in nu mbin a mon b̄ein, nga mbini nkwe mbin a pugu pa tho yi. 28 Nthe yie gho, p̄ei kwe mbin gho mbho yu mfe ni non na a ni mfā’o wun p̄ien mbin ne. 29 Nthe na sheshenon na a kwo fā’o ne, pi shi mbigi ntou yi gho nji na a shi mfā’o a ya njien ti nga’a, ndo ni non na a lo nji’i mfā’o ne, nji’i nthe pi shigei ye na a po mbho yu ne, pi shi nkwe. 30 P̄ei mā’an muon fa’a ghagha yine mbhi mon njinjin, mon li’i gho, k̄ei pugu pa kru shua shi mbo fo.’

Ndugwi shá’a

31 “Ndīi na Muon Nonmishua shi ntho mon ndigha’o yi, pugu pa nguon pa ghan ntaon Minnwi po, kan a shi nchho ki’e nkuon faan ndigha’o yi. 32 Nguon pa la’ataon ghao shi nkiri shhi yu, a shere vugu pugu taon li’i yi paa, wu’o no ha’an nkē’i pa minji ghà shere pa minji mfu’u shina pa mimbhi ne. 33 A shi nū’on pa minji ngei mbho yi yi ji, pa mimbhi po yugu ngei mbho nkwr̄ei.†

34 “Nne f̄uon gho shi nchhu ni pe ngwa na pugu po ngei mbho ji ne na, ‘P̄ei na m̄oro Taa a po mbin p̄ei ne tho, p̄ei shi nshei Sha’afuon na pi ni mbiri ni p̄ei mon nje mbhi ne. 35 Nthe na nji ni njia a, p̄ei fe maon ji v̄ei, njū’o a yaon p̄ei fe yaon nnu v̄ei, nki po ngini, p̄ei chu’o chonda v̄ei. 36 Nki po ntii, p̄ei gwe ndhwí mbin mu, nki gh̄no nu, p̄ei kra a, nki po mon ch̄in, p̄ei tho njei a.’

† 25:33 25:33 Pa minji hein tho nōon pi pa ghan pin mbo pa ngwa ndindi, pa mimbhi po pa ghan ki pin Minnwi.

37 “Pa ngwa ndindi shi khwē gho na, ‘Taathō, pigi ni njəi gho pi yəi ndii nji yia gho pigi fe maon jə ve, ki njù’o yo yaon pigi fe yaon nnu ve? 38 Ndo pigi ni njəi gho pi yəi ndii o po ngini pigi chu’o nda yigi na o nii fo, ki o po ntii pigi mā’an ndhwí mbij gho? 39 Pigi ni njəi gho pi yəi ndii o ghino nu ki mbo mon chəin pigi tho nkra gho?’

40 “Fūon gho shi nkwe nchhu ni pugu na, ‘Shishini, nshwei vəi, no ha’an pəi ni nchwīe nne ni ta’a minkwasha shina pa lin pan pei ne, pəi ni nchwīe pi vəi!’

41 “Nne a shi nchhu ni pe na pugu po ngei mbho yi yi nkwrēi ne na, ‘Pəi lollo yəi mu, pəi na nchōno Minnwi po mbij pəi ne, ngəi mon mōnon ki ndugwi yi na pi ni mbiri ni Devi pugu pa ghan ntaon pi ne. 42 Nthe na nji ni njia a pa’a pəi lo mfe maon jə vəi, njù’o a ni njaon pa’a pəi lo mfe yaon vəi na nnu, 43 nki po ngini pa’a pəi lo nchu’o chonda yəi vəi na nii fo, nki po ntii pa’a pəi lo mā’an ndhwí mbij mu, ngino ndo mbini mbo mon chəin pa’a pəi lo nji’i nkra a.’

44 “Pugu nkaa pugu shi nkhwē na, ‘Taathō, pigi ni njəi gho pi ndii kō nji yia gho, ki njù’o yo yaon, ki o po ngini, ki o po ntii, ki ngino nu ki mbo mon chəin ki pigi lo ngere gho?’

45 “Nne a shi nkhwē ni pugu na, ‘Shishini, nchhu ni pəi na no ha’an pəi shini ndo nchwīe nenne ni minkwasha shina ngwa pei ne, pəi shini ndo nji’i nchwīe vəi.’

46 “Nne pi shi mfe pei mon ngə’i ki mme ndo pa ngwa ndindi, pi fe vugu mon chombhi ki mme.”

26

Ntán nō jwi nu Jishō
(Maaku 14:1-2; Luka 22:1-2; Joun 11:45-53)

* 26:15 26:15 Shakaria 11:12.

1 Jishō ni nga mī’ey ye’i nu nguon pa nnu pei, nchhu ni pa ghan younjij pi na, 2 “Pəi ji na paa llé shi nga ntogo, a po Ji *Lli Nji’a, ndo pi shi ncha’a Muon Nonmishua mfe na pi kwij vi nkuon wá’a.”

3 Nne pa thishi ghan fe’ingien pugu pa thishi pa ngwa Juu paon ntu’o Kaifa, mbo *taathō pa thishi ghan fe’ingien, 4 ntán nō wēin nu Jishō njijnjij ki ngwa lo nji ndo njwi vi. 5 Ndo pugu ni nchhu nu na, “Ki’i a po pi ndii Ji Lli Nji’a, kien nne kan ngwa shi nsha mighei.”

Pi yu’o laminda mbij Jishō la’ataon Betani

(Maaku 14:3-9; Joun 12:1-8)

6 Jishō ni nga mbo Betani nda Shemu mbo ngan ghinombalon, 7 no ha’an Jishō ni nji maon nkuon taprei fo ne, mingwe chəi tho njəi vi ni yichəi nchij na pi chwīe ni ngù’o, laminda tininchuon linaon mon gho, a shā’o tho Jishō no poro nu vi no gho.

8 Ndo pa ghan younjij pi ni mbigi túa ndii na pugu ni njəi nnu yei ne, nne nchhu na, “Lá’o yei phe po pi na? 9 Nthe na a ka ni mfe pi fini laminda yei ni nkien ntou mbij ngere pa ghan pou no gho.”

10 Ndo Jishō ji nnu na pugu chhu nu ne, nne, nchhu ni pugu na, “Pəi ghana mingwe vi ne na? A chwīe pi nnu shi’i vəi. 11 Nthe na pəi ghà ngu’o mfā’o pa ghan pou nguon ndii, ndo mba’a pəi yi’i mfā’o a nguon ndii. 12 A shā’o laminda yei mbij mu no piri nu non a no twei nu. 13 Shishini, nchhu ni pəi na sheshe li’i na pi shi nchii nkini pwa pisha’akhō yei mon nguon mbhi ne, nnu na mingwe vei chwīe ne, pi shi nchhu no kwij nu vi.”

Judashi pij nō fini nu Jishō

(Maaku 14:10-11; Luka 22:3-6)

14 Ta’a non shina paanchro pa ghan younjij Jishō mbo Judashi Ishikario ghəi njəi pa thishi ghan

fe'ingien, ¹⁵ nchhu ni pugu na, "Pəi shi mfe pi kho vəi nɔ ha'an mi mfini vi ni pəi?" Nne pugu pe vi ni trei wun ndigi mbin.* ¹⁶ Llo ndii gho ngəi nu shhi a ta'a shina nɔ fini nu vi.

Jisho ji Ji Lli Nji'a pugu pa ghan younjij pi

(Maaku 14:12-21; Luka 22:7-13,21-23; Jouj 13:21-30)

¹⁷ A ni mbo fūon llé ji Ji Brei Ki Ku'ɔ, pa ghan younjij Jisho tho njəi vi, nchhu nu gho na, "ɔ tā'a nu na pigi piri maon ji Lli Nji'a ve pi hin?"

¹⁸ A chhu ni pugu na, "Pəi nii mon la'a, nchhu ni non chəi na pəi shi njəi vi ne na, 'Masha chhu na ndii a kwo para, nshi nji Lli Nji'a nda gho pigi pa ghan younjij pan.'" ¹⁹ Pa ghan younjij pi chwie wu'ɔ nɔ ha'an Jisho ni nchhu ni pugu ne, mbiri maon ji Lli Nji'a gho.

²⁰ A ni nga mbo ni fanaon, a chocho yəi taprei ntho nji maon pugu pa paanchro gho. ²¹ Nɔ ha'an pugu ni nji nu ne, Jisho chhu na, "Shishini, nshwei vəi, ta'a non shina pəi shi mfini a."

²² Nnu gho wini vugu nkien ntou yi, pugu jē nchhu nu gho pa ta'a yi ta'a yi na, "Taathɔ, na a lo mbo mmu?"

²³ A khwē na, "Non na mbho yigi yu shi mbəon mon pein ne, a ju na a shi mfini a ne. ²⁴ Muon Nonmishua shi ngu'ɔ ngəi pi nɔ ha'an pi nā'an nthe vi ne, ndo ngə'i shi ngwēin non ve na a fini vi ne. A ni mbwa gho na ki'i pi phi vi."

²⁵ Judashi, na a ni mfini vi ne, chhu na, "Masha, na a lo mbo mmu?"

Jisho chhu na, "A chhu gò ni non yɔ."

Ndugwi maon ji Jisho pugu pa ghan younjij pi

(Maaku 14:22-26; Luka 22:14-20; 1 Korin 11:23-25)

²⁶ Nɔ ha'an pugu ni nchho nji nu ne, Jisho lōgo brei, nga nkwo tōo

Minnwi, mbə'i mfe ni pa ghan younjij pi, nchhu na, "Pəi kwe nkru, yei freinon a."

²⁷ A lōgo ndua, nga nkwo tōo Minnwi mfe ni pugu, nchhu nu na, "Nguon yəi ghao nnu. ²⁸ Nthe na là'o yei chhi a na a krao *kina ye na Minnwi wrā pugu pɔ ngwa pi ne, na a ni nkwrī nthe ntou ngwa nɔ li'e nu pa phi. ²⁹ Ndo nshwei vəi na mba'a nu'un nnu là'o yei pia, ti ngəi nchəin ndii na nshi mbini nnu pia ka'a fifhi mon Sha'afuon Tāa a ne."

³⁰ Pugu gha njrāo ta'a nkhi ntaon kə'i gho nkwo'ɔ nkuon Mbira pa Thi Olive.

Jisho chhu na Pita shi ndāa vi
(Maaku 14:27-31; Luka 22:31-34; Jouj 13:36-38)

³¹ Nne Jisho chhu ni pugu na, "Ni tu'u yei, pəi shi ntei mien a nthe na pi nā'an na,

'Nshi njwi nkē'i minji,
pa minji sha.'

³² Ndo pi shi nga nkwo ku'ɔ ni mmu mon gu, ngəi shhi pəi Galili."

³³ Ndo Pita chhu na, "Nji'i nthe pi nɔ ha'an pi shi ntei nin yɔ ghao ne, mba'a nji'i ntei."

³⁴ Jisho chhu gho na, "Shishini nshwei gho na ni tu'u yei nkaon minkə'i maa nkhwē, ɔ shi nkwo lāa a ni trei nge."

³⁵ Pita chhu gho na, "A nji'i mbo pi na pɔgo khu ka'a, pa'a ndo ndāa gho." Nguon pichəi pa ghan younjij pi wu'ɔ nchhu pi nne.

Jisho luon Minnwi Geshemani
(Maaku 14:32-42; Luka 22:39-46)

³⁶ Jisho lollo ngəi pugu pugu li'i chəi na pi mēin ni Geshemani, nchhu ni ghan younjij pi na, "Pəi chocho hein ngəi hin nduon Minnwi." ³⁷ A lōgo Pita pugu pa paa puon Shebedi, njē ntho mfā'o yu'ɔ njū'ɔ. ³⁸ Nne, a chhu ni pugu na, "Njū'ɔ a ya mbə'i ti minthe nka kukhu, pəi kina hein pia yra nu ka'a."

³⁹ A chənə ngəi shigei yi shhi, mfūn tho yi shhe nduon Minnwi,

nchhu nu na, “Tăa a, ä nji’ë, ɔ pəi ndua ngə’i yei vəi, ndo ki’i a pɔ pi no ha’an ntā’a nu nɛ, a pɔ pi no ha’an ɔ tā’a nu nɛ.”

⁴⁰ A gha ntho, njəi pa ghan younjɪn pi pugu tho ndelle. A chhu ni Pita na, “Nne minthe pa’a pəi lo nchho tothi pia ka’a no ta’a awa?” ⁴¹ Pəi chho tothi nduon Minnwi nne na ki’i pəi gū mon mōon nu. Jijwe yei khwā nu, ndo freinon yei pou ghrī.”

⁴² No mbra nge, a pini ngəi nduon Minnwi, nchhu nu na, “Tăa a, ä mbo na minthe pa’a ndua ngə’i yei lo togo ki ndo nji’i nnu, a pɔ nɛ no ha’an ɔ tā’a nu nɛ.” ⁴³ Jisho pini nkamu’on njəi vugu pugu lle nu, nthe na lōgo ni ndinaon ligi pugu.

⁴⁴ A pini nu’uɲ mien vugu ngəi nduon Minnwi, a pɔ trei nge, ngu’o nchhu pi ta’a nnu gho na a ni nkwo fūon nchhu nɛ. ⁴⁵ Nne a tho njəi pa ghan younjɪn pi nchhu ni pugu na, “Pəi wu’o nchho ndhe nu mferɛ non yei?†Njəi, ndii kā’o nɛ, pi fini Muon Nonmishua nɛ ni pa ghan phi. ⁴⁶ Pəi lollo pia ghəi. Pəi lii njəi, non na a fini a nɛ pɔ nein!”

*Pi fini Jisho pi wəin vi
(Maaku 14:43-50; Luka 22:47-53;
Jouɲ 18:3-12)*

⁴⁷ Jisho ni nga ngu’o nchrā nu, Judashi, mbo ta’a non shina paanchro ghan younjɪn pi chəin pugu pa ntou yú ngwa, pugu tuo pa kafa pugu pa wréi, lo mbho pa thishi ghan fe’ingien pugu pa pichəi pa thishi pa ngwa mon la’a. ⁴⁸ Non na a ni mfini vi nɛ ni nkwo fe li ni pugu, nchhu nu na, “Non na nshi mban vi nɛ, ju, pəi wəin vi.” ⁴⁹ Judashi ku’o ntho mbara Jisho nchhu gho na, “Nchrā ve, ma Masha,” mban vi no chrā nu gho.

⁵⁰ Jisho chhu gho na, “Taannu a, chwie yaon na ɔ ni ntho no chwie nu nɛ.”

Nne ngwa pigho tho ngwəin Jisho nshūu vi ngəi no. ⁵¹ Nga njəi nu nɛ, yichəi ta’a non na pugu pa Jisho ni mbo nu nɛ shua kafa nkə’i muon

fà’a taatho pa thishi ghan fe’ingien no gho nja’a tənə yi.

⁵² Jisho chhu gho na, “Pini ni’in kafa yo li’i na ɔ fu’u nɛ. Ghan wie nkrò ndo njwi ngwa ni kafa ghà ngu’o nkhu ntogo pi nkuon kafa. ⁵³ Ki ɔ pī’i na minthe pa’a ndo njūa ni Tăa a na a ghère a, a wu’o ntaon pa ghan ntaon po na pugu ghà mā’an nchho nɛ pugu togo khwachəi wun nkan yugu ni nkan yi paa wu’o chomilaon gho?” ⁵⁴ Ndo ä mbo nenne ki’ë, nnu na Nwa’anli Minnwi chhu nɛ shi nkie pi nein ndōgo li’i, na a yi’i na a wu’o mbo pi nenne nɛ?”

⁵⁵ Mon ndii gho Jisho chhu ni yú ngwa pigho na, “Mbo pi ngina minwi na pəi tho nu ngwəin a ni pa kafa pugu pa wréi? Pa lelle nga nchho Nda Minnwi njə’i nu pa’a pəi lo ngwəin a. ⁵⁶ Ndo nguon pa nnu pei lōgo li’i nne no chwie nu nnu na pa njəili’i Minnwi ni nā’an nɛ lōgo li’i.” Nne nguon pa ghan younjɪn pi mien vi ntei ni vugu.

*Jisho shhi Kaifa pugu pa thishi
(Maaku 14:53-65; Luka 22:54-55,63-71; Jouɲ 18:13-14,19-24)*

⁵⁷ Ngwa pe na pugu ni ngwəin Jisho nɛ lōgo vi ngəi no shhi Kaifa, mbo taatho pa thishi ghan fe’ingien, mbo li’i na pa ghan ye’i ngwa ni gí Mushi pugu pa pichəi pa thishi ni nkiri nɛ. ⁵⁸ Pita ni tho nu njin pugu ndo mbo pi fie hin, mbo no ha’an yina taatho pa thishi ghan fe’ingien ni mbo nɛ nii nchochho pugu pa ghan kē’i li’i no yei nu nnu na a shi ndōgo li’i nɛ.

⁵⁹ Pa thishi ghan fe’ingien pugu pa nguon pa kún ghao ni ntho ntā’a le’ingien na minthe pugu shwi’i tho Jisho nne na pugu jwi vi nɛ. ⁶⁰ Ndo pugu shini ndo fā’o sheshe yi, nji’i nthe pi no ha’an ntou pa ghan pin nnu mbe ni ntaon ntho nɛ. Ndugwi yi, yi paa taon ntho shhi ⁶¹ nchhu na, “Non vei ni nchhu na, ‘Mfā’o ghrī

† 26:45 26:45 Pichəi chhu na Pəi lle ndo mferɛ non yei ngé nduon.

nɔ sha'a nu Nda Minnwi mfe shhe mbini nkrao mon trei llé."

⁶² Ndo taathɔ pa thishi ghan fe'ingien lallo ntithi tothi nchhu na, "Ɔ lo mfā'o khwè nɔ fe nu? Nnu na ngwa pei wēin ghɔ na ɔ chwīe ne pɔ pi khɔ?" ⁶³ Ndo pa'a Jishɔ lo nchrā. Taathɔ pa thishi ghan fe'ingien chhu ghɔ na, "Mfe gí ve nɔ ligi Minnwi maon na ɔ shwei vigi na ɔ Ju na Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Nkwe mbo Muun Minnwi ne?"

⁶⁴ Jishɔ chhu ghɔ na, "Ɔ chhu nenne. Ndo nshwei ghɔ, llo ndwe ngōi nu shhi, pēi shi njēi Muun Nonmishua a chhɔ ngei mbhɔ ji ju na a fā'o ghrí nɔ chwīe nu sheshe nnu ne, ndo nshwi'i nu mon lulun llo po."

⁶⁵ Taathɔ pa thishi ghan fe'ingien ni nga nja'o yei, nshāa ndhwí yi nchhu na, "A chī'ə ligi Minnwi. Pia nu'un ntā'a pa minkwentie mbigi nchwīe khɔ nɔ ndwe? Lii njēi, pēi ya'o chrà nchi'əshə yei ni non yei. ⁶⁶ Pēi pī'i yei na?"

Pugu khwē na, "A pie na a khu."

⁶⁷ Nne pugu thu thwe nɔ ligi yi ndo ngwie vi, pichēi chrēi vi ni lrī ⁶⁸ nchhu na, "Gò na pi Chu'ɔ ghɔ Ntaon nɔ Nkwe ne, yei ne lí'i nshwei vigi, non na a chhwi ghɔ ne gǔ?"

Pita lāa Jishɔ

(Maaku 14:66-72; Luka 22:56-62; Joun 18:15-18,25-27)

⁶⁹ Pita ni nchhɔ mbhi mon yina, muun fā'a chēi, mbo mingwe, thɔ njēi vi nchhu ghɔ na, "Gɔgɔ nkaa ghɔ ni mbo pēi Jishɔ non Galili."

⁷⁰ Ndo Pita lāa shhi pugu ghao, nchhu nu na, "Ndo nji'i nji njin nnu na ɔ chhu nu ne."

⁷¹ A gha nchēin cho yina, yichēi muun fā'a mbo mingwe yei vi nchhu ni ngwa pe na pugu ni nthi fɔ ne na, "Non vei ni mbo pugu Jishɔ llo Nashare."

⁷² A pini nu'un ndāa ti nshwrēi na, "Ndo nji non ghɔ."

⁷³ A gha ndara shigei, ngwa ha'an pugu ni nthi fɔ ne ku'ɔ mbara Pita

nchhu ghɔ na, "Shishini, ɔ ta'a pakwo pugu, nthe na nkwan ha'an ɔ chrā nu ne fini ghɔ."

⁷⁴ Nne a jē chōnɔ nu non yi nshwrēi nu na, "Ndo nji'i nji non ghɔ." Ndo chomilaon ghɔ minkē'i khwe.

⁷⁵ Nne Pita kwīn nnu na Jishɔ ni nchhu ne na, "Nkaon minkē'i ma nkhwē, ɔ shi ndāa a ni trei nge." Ntaon mbhi nkēi a gha'a.

27

Pi cha'a Jishɔ mfe ni Paile

(Maaku 15:1; Luka 23:1-2; Joun 18:28-32)

¹ A ni nga mbo ni muun tutu'u, nguon pa thishi ghan fe'ingien pugu pa thishi pa ngwa Juu nyian nkwan ha'an pugu shi njwi Jishɔ ne. ² Pugu krao vi, ngōi ni ju ncha'a mfe ni Paile, mbo ngan sha'a ngwa.

Judashi krēi non yi

(Fā'a 1:18-19)

³ Nne ndii na Judashi, na a ni mfini Jishɔ ne, ni njēi na pi fe njó gu ni Jishɔ ne, a kwri njū'ɔ yi mbini ndu'u trei wun ndigi mbin pighɔ ni pa thishi ghan fe'ingien pugu pa pichēi thishi, ⁴ nchhu nu na, "Nchwīe phi nɔ fini nu non na mbhɔ yi yi wo ne pi jwi vi."

Ndo pugu chhu na, "Yine pɔ pi kho ni pigi? Yine yei pi gò!"

⁵ Judashi mā'an mbin ghɔ mon Nda Minnwi ndollo ngōi nkra'i non yi.

⁶ Ndo pa thishi ghan fe'ingien lōgo mbin ghɔ nchhu na, "Gí lo nji'i mbin na pia ni'in mon lí'i nū'ɔn mbin Nda Minnwi nthe na a pɔ pi mbin chhi."

⁷ Nne pugu pini, njuon lí'i shhe na pi mēin ni shhe ngan puon pa kīn, ndōgo nɔ lí'i twei pa ghani. ⁸ Nthe yie ghɔ, pi mēin shhe ghɔ ni Shhe Chhi ti nchēin thɔ pa shi'a. ⁹ Nne nnu na njēli'i Minnwi mbo Jerimaya ni nchhu ne lōgo lí'i na,

"Ndo pugu lōgo trei wun ndigi mbin ghɔ,

mbo fi'i nchuon tho ju ye na pichèi pa ngwa Ishrae ni nū'on no pe nu no tho yi ne,
 10 Mfe mbin ghò no yuon nu li'i shhe ye na pi ni mēin ni shhe ngan puon yaon,
 no ha'an Taathò ni nōon vèi ne."

Jishò shhi Pailè
 (Maaku 15:2-5; Luka 23:3-5; Jouj 18:33-38)

11 Jishò thi shhi ngan sha'a ngwa, ngan sha'a ngwa ghò pie vi na, "**Ɔ Fùon pa Juu?**"

Jishò chhu na, "**A ha'an ɔ chhu ne.**"

12 Ndo pa thishi ghan fe'ingien pugu pa pichèi pa thishi ni nga nchhu pa nnu tho yu, pa'a a lo nji'i nkhwē. 13 Nne Pailè chhu ghò ki'è na, "Ɔ lo nja'o fi'i pa nnu na pugu chhu nu tho ghò ne?" 14 Ndo pa'a a lo nji'i nkhwē sheshe nnu ghò ki ta'a ndigi nnu na pi chhu tho yu ne, nne ti ngan sha'a ngwa ghò ghrāo nkiem ntou yi.

Pi fe njó gu ni Jishò
 (Maaku 15:6-15; Luka 23:13-25; Jouj 18:39-19:16)

15 A ghà mbo nū'on ngan sha'a ngwa mon sheshe ndii Ji Lli Nji'a no chu'ò nu sheshe ngan chéin na ngwa chhu na a chu'ò ne. 16 A ni nga mbo ndii ghò, pugu fā'o yichèi wuwuru ngan nchèin na pi ya nji vi, ligi yi pò Baraba. 17 Nne pugu gha nkiri, Pailè chhu ni pugu na, "Pèi tā'a nu na nchu'ò pi gò mfe ni pèi, Baraba ki Jishò na pi mēin vi na Ju na Minnwi Chu'ò Ntaon no Nkwe ne?" 18 Nthe na a ni nji na a ni nchwè nnu kighi'è pugu wēin vi ncha'a mfe ghò.

19 Nò pigi nu, a ni nga mbo no ha'an ju Pailè ni nchòchhò nkuon faan yi nchhò sha'a nu ne, ngwe vi taon nkini ghò na, "Ki'i nchwè nnu mbin non ndindi yine, nthe na nkwo yèi ngè'i shi'a ntou yi mon njèin nthe vi."

20 Pa thishi ghan fe'ingien pugu pa pichèi pa thishi kwo ni'in pun

yú ngwa pighò fò ne na pugu pie pi na pi fe Baraba ni pugu njwi Jishò. 21 Ngan sha'a ngwa ghò pini mbie vugu nkamu'on na, "Pèi tā'a nu na nchu'ò yèi non shina paa ngwa pei mfe ni pèi?"

Pugu na, "Baraba!"

22 Pailè pie ni pugu na, "Ti mi shi nchwè pi nēin ni Jishò na pi mēin vi ni Ju na Minnwi Chu'ò Ntaon no Nkwe ne."

Nguon yugu chhu na, "Pi kwīn vi nkuon wá'a!"

23 A chhu na, "Nthe khò? Nnu piphi na a chwè ne khò?"

Ndo pugu pini mba'o ngòu mbīgi ngèi shhi na, "Pi kwīn vi nkuon wá'a!"

24 Pailè ni nga njèi na ghèrè lo mbo no ghèi nu shhi ndòu nu, ndò njèi na minthe ngwa pighò sha mighei ne, a kwe nkhi nshigao mbhò mi no ghò shhi yú ngwa pighò, nchhu nu na, "Mbhò ma yi wo no chhi non vei, yei pò pi fà'a yèi."

25 Nguon ngwa pighò khwè na, "Chhi yi shi mbo tho pigi pugu pa tho puon pigi!"

26 Nne, a chu'ò Baraba mfe ni pugu, nga nkwo wie Jishò, ncha'a vi mfe na pi kwīn vi nkuon wá'a.

27 Nne pa ghan mā'an nchhò ngan sha'a ngwa ghò lōgò Jishò ngèi ni ju mon ntu'ò, nkiri kwie ntigao nkii pa shooge yèi yu. 28 Pugu shrāo ndhwí yi mā'an piri pipie mbin yu. 29 Pugu ni nga nkra nkie michwe'ichwe'i, ngwe tho yu, ni'in mbie pa fūon ngei mbhò yi yi ji, nkwi kwère yugu shhi yu mā'an vi ni kwèin, nchhu nu na, "Chrà nji yò, ma fūon pa ngwa Juu!" 30 Pugu thu thwe mbin yu, nkwe mbie ghò ndò ngwie vi no tho yi. 31 Pugu ni nga nkwo mā'an vi ni kwèin, nshrāo piri pipie ghò mbin yu mā'an ji ndhwí mbin yu, ndōgò vi ngèi no li'i kwīn vi nkuon wá'a.

Pi kwīn Jishò nkuon wá'a
 (Maaku 15:21-32; Luka 23:26-43; Jouj 19:17-27)

³² Nɔ ha'an pugu ni ntaon nu mbhi ne, njɛi non chɛi llo Shirin, ligi yi pɔ Shemu, pugu ni vi na a tien wá'a Jishɔ. ³³ Pugu ni nga nchɛin li'i chɛi na pi mɛin ni Gogota, nin yi pɔ na Li'i Kwéi Tho. ³⁴ Pugu fe là'o ghɔ na pi nyaan ni yaon lwilwi na a nnu, ndɔ a gha njwɛ'i, pa'a ndɔ nnu.

³⁵ Pugu ni nga nkwo kwɛn vi nkunon wá'a, mā'an pɛ'i nɔ ghrā nu ndhwí yi shina pugu. ³⁶ Nne pugu chocho shhe nchhɔ nkɛ'i vi fɔ.

³⁷ Pugu nā'an yaon na pi ni ngwɛin vi nɔ ghɔ ne nkunon wá'a tho yu na, "Yei Jishɔ, mbɔ Fùon pa Ngwa Juu."

³⁸ Pi ni nkwin vugu pa paa ngina minwi ka'a, ta'a yi ngei mbhɔ ji, ta'a yi ngei mbhɔ nkwrɛi.

³⁹ Ngwa pɛ na pugu ni ntɔgɔ nu fɔ ne ni nthɔ ngwɛ'i vi, nchi'i tho yugu, ⁴⁰ nchhu nu na, "Gò na ɔ kan ni nthɛ ɔ shā'a Nda Minnwi mbini nkrao mon trei llé ne, kwe ne non yɔ pia! Á mbɔ na ɔ Muun Minnwi, ɔ shwi'i ne nkunon wá'a yine pia."

⁴¹ Wu'ɔ nenne, pa thishi ghan fe'ingien, pugu pa ghan ye'i ngwa ni gí Mushi pugu pa pichɛi thishi mā'an vi ni kwɛin nkaa pugu, nchhu nu na, ⁴² "A ni nkwe ngwa ndɔ minthe pa'a a lɔ nkwe non yi. A pɔ pi Fùon pa ngwa Ishrae, a shwi'i ne nkunon wá'a ndwe pigi pin vi.

⁴³ A ni njí'ɛ non yi pi mbin Minnwi, Minnwi kwe ne vi ndwe nɔ ha'an á nkhwā vi, nthɛ na a ni nchhu na, 'Mbɔ pi Muun Minnwi.'" ⁴⁴ Pa ngina minwi na pi ni nkwin vugu pugu ne ni mā'an vi ni kwɛin wu'ɔ nenne nkaa pugu.

Gu Jishɔ

(Maaku 15:33-41; Luka 23:44-49; Jouŋ 19:28-30)

⁴⁵ A ni nga mbɔ mon ntun minon, ninjin gū mon nguon la'a ghao ti ngɛi nchɛin mon trei minaon ni naonchi. ⁴⁶ A gha mbɔ mon trei minaon ghɔ, Jishɔ kɛi na, "Eli, Eli, lema shabatani?" nin yi pɔ na, "Minnwi a, Minnwi a, ɔ mī'an a na?"

⁴⁷ Pichɛi ngwa na pugu ni nthi fɔ ne gha nja'o, nchhu na, "Non vei tho mɛin pi Elaija." ⁴⁸ Wu'ɔ ndii ghɔ, yichɛi ta'a non vugu kɛ'i ntei tei ngɛi ndɔgɔ kusha ni'in là'o chɛchigɛi fɔ nchwɛ'i tho muun thi mfe ghɔ na a nnu. ⁴⁹ Ndɔ pichɛi ngwa na pugu ni nthi fɔ ne chhu na, "Mien vi pia yɛi na Elaija shi nthɔ nkwe vi."

⁵⁰ Ndɔ Jishɔ pini nkɛi nkien ni ni, jijwe yi taon. ⁵¹ Nga njɛi nu ne, ndhwí ki'i li'i na a ni mbɔ mon Nda Minnwi shāa ntaon yi paa llo tho ghɔ nshwi'i mfe là'o ghɔ, shhe chī'i, pa ngù'ɔ shina. ⁵² Pa fún mon ngù'ɔ chu'ɔ nkaa pugu, ntou khu ngwa Minnwi pi taontaon na pugu ni nkwo khu ne ku'ɔ mon gu, ⁵³ ntaon mon fún mon ngù'ɔ, Jishɔ ni nga nkwo'ɔ mon gu, pugu pugu ghɛi mon mme la'ataon taontaon nɔon non yugu ni ntou ngwa.

⁵⁴ Ndi na nthishi pa ta'a nkii shooge, pugu pa ngwa na pugu pugu ni mbɔ nchhɔ nkɛ'i Jishɔ ni njɛi shhe nchi'i pugu pa nnu na a lɔgɔ li'i ne, pɔgɔ gu wɛin vugu, pugu chhu na, "Shishini, non vei ni mbɔ Muun Minnwi."

⁵⁵ Ntɔ pa pinje ni mbɔ fɔ nkaa pugu nthi fie hini nchhɔ mbe'i nu. Yei ni mbɔ pinje pɛ na pugu ni njou nin Jishɔ llo Galili nchhɔ ngɛre vi ne. ⁵⁶ Shina pugu ni mbɔ Meri Madalin, ni Meri müun Jɛin ni Joshe, ni müun puon Shebedi.

Pi twei Jishɔ

(Maaku 15:42-47; Luka 23:50-56; Jouŋ 19:38-42)

⁵⁷ A ni nga mbɔ ni fanaon, ngan fà'o chɛi llo Arimatia, ligi yi pɔ Joshe, na juu nkaa yu ni mbɔ ngan younjin Jishɔ ne tho. ⁵⁸ A ni ngɛi mbara Paile mbie vi na a fe khu Jishɔ ghɔ. Nne Paile fe gí na pi fe ghɔ. ⁵⁹ Joshe lɔgɔ khu Jishɔ ndin mon mbhɔ ndhwí fhu, mbɔ yi fhi, ⁶⁰ ni'in vi mon ji fún na a ni ngu'ɔ nka fi'ifi'i mon ngù'ɔ, nkɛne nkien mme ngù'ɔ nchri chofun ghɔ nɔ,

ngōi ni vhi. ⁶¹ Meri Madalin pugu yichēi ta'a Meri ni mbo fo nchochho njina chofun mon ngū'ō gho.

Ghan kē'i fún

⁶² Mbhi ni nga ndan, llé piri non kwo tōgo pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ngwa Farashi kiri shhi Pailé, ⁶³ nchhu na, "Masha, pigi kwin na ngan mifi yine ni nga ngu'ō mbo yi maon, nchhu na, 'Tréi llé shi nga ntōgo, mbini nku'ō.' ⁶⁴ Nthe yie gho, mfe gí pi tho nkē'i chofun ti tréi llé nu'un ntōgo kan pa ghan younjin pi shi ntho njōo khu yi ngōi nō gho nchhu ni pa ngwa na, 'A ku'ō mon gu.' Ndugwi njin fi nu yei wūru nchaa fūon yi."

⁶⁵ Pailé chhu ni pugu na, "Pēi lōgo pa shooge kē'i li'i ngōi nchwīe pugu ya ndina ni fún gho nō ha'an pēi tā'a nu nē." ⁶⁶ Nne pugu fīni chofun gho nō ha'an mba'a non ni fo ntōgo pi nkuon lēi nu pugu pa mien nu ghan kē'i li'i fo.

28

Jisho pini nu'un nku'ō
(Maaku 16:1-10; Luka 24:1-12;
Jouh 20:1-10)

¹ Llé ji pa Juu ni nga ntōgo, mbhi jē lan nu, mbo fūon lembhi mon shwi'i tan gho, mbo Shonde, Meri Madalin pugu yichēi ta'a Meri gho ghēi li'i yēi fún.

² Nga njēi nu, shhe chī'i nkien yie gho nthe na ngan ntaon Taathō ni nshwi'i llo po nkēnē ngu'ō chofun mbini nō njin nchochho nkuon gho.

³ Minji mi ni nshei nō fiembi, ndhwí yi fugu nō wēi. ⁴ Pa ghan kē'i li'i pōgo vi ngrū ti non yugu khu.

⁵ Ndo ngan ntaon gho chhu ni pingē pigho na, "Ki'i pēi fā'ō pōgo gu, nji na pēi tho ntā'a pi Jisho na pi ni nkwin vi nkuon wā'a nē. ⁶ A lo nji'i mbo hein, nthe na a kwo ku'ō mon gu nō ha'an a ni nchhu nē, pēi tho njēi li'i na pi ni ntwei vi nē. ⁷ Nne, pēi yi'a ngēighēi nchhu ni ghan younjin pi na a kwo ku'ō mon gu, ndo pēi lii njēi, a ghēi nu nē shhi

pēi mon Galili, ndo pēi shi njēi vi fo! Pēi kwin nnu na nshwei vēi nō gho nē."

⁸ Nne pugu lollo chofun ni tei mon pōgo gu pugu pa mme pwanju'ō, ntei ngōi li'i shwei pa ghan younjin pi nō gho. ⁹ Ndo nga njēi nu nē, Jisho paon pugu pugu nchhu na, "Nchrā ni pēi!" Ndo pugu tho ngwēin kwō yi nga'ō vi. ¹⁰ Nne Jisho chhu ni pugu na, "Ki'i pēi fā'ō pōgo gu, pēi ghēi nchhu ni pa lin pan na pugu ghēi Galili kan pugu shi njēi a fo."

Nkini pa ghan kē'i fún

¹¹ Nō ha'an pingē pigho ni ngōi nu nē, nga njēi nu, pichēi pa ghan kē'i fún gho tho mon la'a mfi'i nguon pa nnu na a ni ndōgo li'i nē ni pa thishi ghan fe'ingien. ¹² Pa thishi ghan fe'ingien pigho kiri pugu pa pichēi pa thishi, mbini ntaon mfe ntou mbin ni pa shooge pigho, ¹³ nchhu na, "Pēi fā'ō nō chhu nu pi na, 'Pa ghan younjin pi tho ni tu'u njōo vi ngōi nō gho ndii na pigi ni ndhe nu nē.' ¹⁴ Ndo ti yēi nchēin tēnē ngan sha'a ngwa, pigi ji nkwan nō ha'an pigi shi nkara vi nne na ki'i pēi fā'ō ngō'i." ¹⁵ Pugu kwe mbin gho nchwīe nō ha'an pi ni nchhu ni pugu nē. Chrā yei nyien wu'ō nne shina pa Juu ti ntho nchēin tho pa shi'a.

Ndugwi njin gí na Jisho fe ni ghan younjin pi nē

(Maaku 16:14-18; Luka 24:36-49;
Jouh 20:19-23; Fā'a 1:6-8)

¹⁶ Ta'anchro ghan younjin pi pigho ghēi Galili nkuon mbra nō ha'an Jisho ni nshwei vugu nē. ¹⁷ Pugu ni nga njēi vi, nga'ō vi ndo pichēi fā'ō khutho.

¹⁸ Jisho tho nchhu ni pugu na, "Pi kwo fe nguon ghrí po pugu pa nkuon shhe vēi. ¹⁹ Nthe yie gho, pēi ghēi nchwīe ngwa pugu pō pa ghan younjin pan mon nguon pa la'ataon ghao nchho nkwe vugu ni nkhi mon ligi Tāa ni Muun ni Jijwe Minnwi, ²⁰ nchho nje'i vugu na pugu nū'on nguon pa nnu na nchhu

ni pəi nɛ ghao. Pəi lii nʝəi, pia shi
mbo ka'a ŋguon ndii ti mbhi shi
nu'unʝ ndugwi."

**Pwa Pisha'akho nkwan
ha'an
Maaku
fi'i ne
Kaon nu pa tho nu**

Nwa'anli yei na'an Maaku. Mon gho, Maaku je na'an nu nchhu nu na a pwa pisha'akho nthe Jisho Krishto, mbo Muon Minnwi. Maaku non Jisho na a po pi ngan chwie pa nnu ndo mbo non na a fa'o nji ne. Jisho non nji yi gho mon nkwan ha'an a ni nje'i nu ne, pugu pa fu'u nu pa minwein, pugu pa li'e nu phi ngwa. Jisho ndutho yi mon nwa'anli yei yei non yi no Muon Nonmishua na a ni ntho no fe nu chombhi yi nkhu nthe ngwamishua ne.

Maaku fi'i mishweishwei no ligi Jisho nja nja pi ndaon, mfe ndii ntou yi nkuon pa nnu na Jisho ni nchwie ne, ki lo mfe pi nkuon pa yaon na a ni nje'i ne pugu pa nnu pe na a ni nchhu ne. Maaku gha nchra shigei nkuon nnu phi Jon ngan fe nkhi pugu pa nnu kwe nkhi Jisho pugu pa mon nu mi, nki'i ndo ngoghhei shhi nchra nu ntou yi nkuon nnu fa'a Jisho, nkuon nnu yigi nu pa ghino pugu pa ye'i nu ngwa. No ha'an ndii ni nghei nu ne, pa gan youngin Jisho ji vi mbigi nghei shhi. Ndo pa mbina pi pina vi mbigi nghei shhi nkaa pugu. Nwa'anli yei gha ndugwi nchra nkuon nkwan ha'an chombhi Jisho nkuon mbhi hein ni ndugwi ne, mbo kwon nu mi nkuon wa'a pugu pa ku'o nu mi mon gu.

Jon Ngan Fe Nkhi piri shendaon

¹ Yei nje pwa pisha'akho Jisho, mbo Ju na Minnwi Chu'o Ntaon no Nkwe ne, mbo Muon Minnwi.

² Pi na'an mon nwa'anli njeli'i Minnwi mbo Ishaya na, "Lii njei, nshi ntaon ngan ntaon a,

a ghei shhi pei mbiri ndaon ni pei,

³ Non chai tho mfe ge mon nkunu njó na: 'Piri shendaon Taatho, chwie pa li'i togo yi po yi tithi.'"

⁴ Nenne, Jon Ngan Fe Nkhi ni ntho mbo mon nkunu njó ntho mfe nkhi ni ngwa, ndo nchi nu na, "Pei pa'a nkunu yei ni phi, mfe nkhi ni pei, Minnwi li'e phi yei." ⁵ Nguon ngwa mon la'ataon Judia, pugu pa nguon ngwa Jerushalein taon nghei njei vi, a kwe vugu ni nkhi mon ninai Jodaon. Pugu yua phi yugu.

⁶ Jon ni ma'an ndhwi na pi chwie pi ni ngi yichai nkwan minyien pi mein ni kamela,* ni nkandaon ngrao minyien no ntu'u yi, maon ji pi ni mbo ngwin pugu pa lo nkunu. ⁷ A ni nchi nu na, "Non na a shi ntho nin a ne gha'o ncha a, pa'a ndo nji'i nkao non na minthe ntu'u non a mfei nkhi tra yi ne. ⁸ Mi ni nkwe vei pi ni nkhi, ndo a shi nkwe vei pi ni Jijwe Minnwi."

Jisho kwe nkhi ndo nii mon mon nu

(*Matio 3:13-4:11; Luka 3:21-22; 4:1-13*)

⁹ A ni mbo mon le pigho, Jisho tho lo Nashare mon Galili, Jon kwe vi ni nkhi mon ninai Jodaon. ¹⁰ Jisho gha mbi'i non yi ntaon mon nkhi gho ne, njei po na'an chomilaon gho, Jijwe Minnwi shwi'i nu mbin yu mbo no mintu'olibun. ¹¹ Nggi taon po, nchhu nu na, "O muon a na nkhwā, nja mfa'o pwatua nthe gho."

¹² Wu'o chomilaon gho, Jijwe gho chwie a ghei mon nkunu njó. ¹³ A ni mbo mon nkunu njó gho no khwe wun le, Shata tho mon vi. A ni mbo fo pugu pa mimaon mon tru, ndo pa gan ntaon Minnwi cho ngere vi.

Jisho mein kwe gan ngun
(*Matio 4:12-22; Luka 4:14-15; 5:1-11*)

* 1:6 1:6 Minyien yei po no minyienlai. Ngwa gha nyien nkuon gho ngei pa la'ataon nkunu njó.

14 Pi ni nga nkwo wēin Joun ti mfāni, Jisho ghēi Galili ntho nchii nkini pwa pisha'akho Minnwi, 15 nchhu nu na, **“Ndi kwo kā'o, Sha'afuon Minnwi kwo para, pēi pā'a nkūnu yēi ni phi, nkara mbin pwa pisha'akho.”**

16 Jisho ni nga nyien nu nkini mme nkhi Galili, njēi Shemu pugu Andru ndin vi, pugu tho mā'an ndan mon nkhi, nthē na pugu ni mbo pa ghan ngunu. 17 Jisho chhu ni pugu na, **“Pēi yōu njin a, nchwē pēi pō ghan wēin ngwamishua.”** 18 Wu'ō ndii gho pugu mien ndan pugu njōu njin yi.

19 A ni nga nyien ngēi shigei, njēi Jēin mbo muon Shebedi pugu Joun ndin vi, pugu pō mon kikuon yugu nta'a pa ndan pugu. 20 Wu'ō chomilaon gho Jisho mēin vugu, pugu mien taa vugu, mbo Shebedi, mon kikuon pugu pa puon fā'a, njōu njin Jisho.

Jisho yīgi ghīno non na a ni mfā'o jiwē piphi
(Luka 4:31-37)

21 Pa Jisho ni ngēi Kapanun, wu'ō chomilaon gho, a gha mbo llé ji, a nii mon nda luon Minnwi ntho nje'i ngwa. 22 Pa ngwa pē na pugu ni nja'o a ye'i nu nē ghrāo nkwan ha'an a ni nje'i nu nē, nthē na a ni nje'i nō mmenon na a fā'o ghrī, a shini ndo nje'i pi nō ghan ye'i gi Mushi.

23 Wu'ō ndii gho, yichēi non ni jiwē piphi nii mon nda luon Minnwi yugu, nkēi nchhu nu na, 24 **“Pia fā'o pi kō Jisho llo Nashare? Ō tho pi nō piri nu vigi? Nji non na o yie nē, o yi taonon llo mbho Minnwi.”**

25 Jisho pīga vi, nchhu nu na, **“Lere lan ndo taonon mbin yu.”** 26 Jiwē piphi gho shwi'i mipriligi mbin yu, nga nkēi nkien ni nji, ntaonon mbin yu ki'ē.

27 Nguon ngwa pigho ghrāo ti mbie non pugu na, **“Yei pō pi kō? A pō pi yichēi nkwan ye'i yaon fhi! A fē gi nō mmenon ni ghrī, nji'i nthē**

pi ni pa jiwē piphi, pugu ya'o vi.” 28 Nthē pa nnu pēi, ligi Jisho nō non ndien ni nyien mon nguon li'i mon nguon Galili ghao.

Jisho yīgi ghīno ntou ngwa
(Matio 8:14-17; Luka 4:38-41)

29 Wu'ō chomilaon gho Jisho taonon mon nda luon Minnwi ngēi pugu pa Jēin ni Joun nda Shemu pugu Andru. 30 Ndi gho, ngun Shemu ni ntho ngīno shigao, pi shwei Jisho nō wu'ō ndii gho. 31 A tho ngwēin mbho yi mbi'i vi tothi, shigao gho ki'i ndo ntaonon, ngun shemu gho fē maon ni pugu.

32 Ni fanaon gho mon nii minaon, pi tho ni nguon ghan ghīno pugu pa ngwa na pa minwēin ni ngana vugu nē. 33 Nguon ngwa mon mme la'ataon gho kiri chonda na a ni mbo fō nē. 34 A yīgi ghīno ntou ngwa pē na pugu ni ntho ngīno nkwan nkwan ghīno nē, mfu'u ntou pa minwēin. A shini ndo mfe shina ni sheshe minwēin nō chrā nu nthē na pugu ni nji vi.

Jisho chīi chrā Minnwi Galili

35 A ni nga mbo nkien ni tutu'u ki li'i lo naa nja mfēi shi'i, Jisho llo ntaon ngēi li'i na non lo nji'i mbo fō nē, nduon Minnwi. 36 Shemu pugu pa ngwa pē na pugu pugu ni mbo ka'a nē taon ntho ntā'a vi. 37 Pugu ni nga njēi vi, nchhu gho na, **“Nguon ngwa tho nē ntā'a gho.”**

38 Ndo a chhu ni pugu na, **“Pia ghēi mon pichēi pa la'ataon, nne na minthe nchīi chrā ni pugu fō nkaa pugu, nthē na mi ni ntho nthē pi yie.”** 39 Nnē, a nyien mon nguon Galili ghao, ntho nchīi chrā Minnwi mon pa nda luon Minnwi ndo mfu'u pa minwēin.

Jisho yīgi ghīno ngan ghinombalon
(Matio 8:1-4; Luka 5:12-16)

40 Ngan ghinombalon tho njēi vi, ndigēi vi, nkwi kwēre yi shhe nchhu na, **“Ō nkhwā, o chwē mbo yi taonon.”**

⁴¹ Nthe kwoshini na Jisho ni mfā'ō ne, Jisho shwīi mbho yi nkaon vi, nchhu gho na, “**Nkhwā. Pō yi taon̄taon̄.**” ⁴² Wu'ō chomilaon gho ghinombalon mme mbin̄ yu, a gū yi taon̄taon̄. ⁴³ Nne Jisho gha nkwo shūu tēnə yi, nchhu gho na a ghēi wu'ō ndii gho. ⁴⁴ Nchhu gho na, “**Ki'i nchhu ni sheshen̄on̄, ndo ghēi nōon̄ non̄ yō ni ngan̄ fē'ingien̄ Minnwi a līi gho, ndo mfe yaon̄ fē'ingien̄ nō ha'an̄ gī Mushi chhu ne, nō nōon̄ nu na Minnwi yīgi ghīnō yō.**”

⁴⁵ Ndo a taon̄ njē chrā nu nnu pigho ki lo ngī'ē, ntho nchii nnu pigho. Nchrā ti nchēin̄ mon̄ nthin̄kwo na Jisho kan̄ ni mfe pa'a a lo nu'un̄ nii mon̄ la'a shhente, a ni nkina pi mon̄ pa li'i na ngwa shi ki lo mbo fo ne, ngwa llo mon̄ nguon̄ ntē'i ngēi ntho njēi vi.

2

Jisho chwīe nkwin̄i nyīen̄
(Matio 9:1-8; Luka 5:17-26)

¹ Shigei llē ni nga ntogo, Jisho pīni Kapanun̄ pa chrā nyīen̄ na a pō la'a. ² Ntou pa ngwa tho nkiri ti pa'a shina lo nu'un̄ mbo, nji'i nthe pi chonda. Jisho ni ntho nchhu chrā Minnwi ni pugu. ³ Ngwa chēin̄ pugu pa nkwin̄i kwō, khwe pimbia tien̄ vi ntho nu ni ju li'i yēi Jisho. ⁴ Shina ni nga mien̄ ki lo mbo ni pugu nō para nu yēi Jisho nthe yū ngwa pigho, pugu ku'ō thonda na'an̄ mbo fo*, nshwi'i nkwin̄i gho nkuon̄ kúon̄. ⁵ Jisho ni nga njēi fi'i pin̄ yugu, nchhu ni nkwin̄i gho na, “**Muun̄ a, pi li'ē pa phi pō.**”

⁶ Pichēi pa ghan̄ yē'i gī Mushi ni nchho fo, mbie nu mon̄ njū'ō pugu na, ⁷ “**Nōn̄ vei kie nēin̄ nchrā nēin̄? Yei pō pi chrā nchi'eshē! Mimfe a li'ē gō ndi'ē phi nkien̄ Minnwi tē'i vi?**”

⁸ Wu'ō ndii gho, Jisho ni nji nnu na pugu ni mbī'i nu mon̄ njū'ō pugu ne mon̄ jijwe yi, nchhu ni pugu na, “**Pēi kie nēin̄ ntho mbī'i nkwan̄ nnu pei nēin̄ njū'ō pēi?**” ⁹ A yī'ē yēi, chhu nu ni nkwin̄i na, “**Pi li'ē pa phi pō, ki chhu nu na, 'Lollo, lōgo kúon̄ yō, nyīen̄?'**” ¹⁰ Ndo nō chwīe nu pēi ji na Muun̄ Nōnmishua fā'ō ghrī nkuon̄ shhe nō li'ē nu pa phi.” A chhu ni nkwin̄i gho na, ¹¹ “**Nchhu ve, lollo, lōgo kúon̄ yō ngēi la'a.**”

¹² Wu'ō ndii gho, a lollo, ndōgo kúon̄ yi, ntaon̄ ni vhi ligi nguon̄ yugu ghao, nenne, nguon̄ yugu ghrāo, nga'o Minnwi, nchhu nu na, “**Pigi lo naa ma njēi sheshe nnu nō yei!**”

Jisho gē Levi
(Matio 9:9-13; Luka 5:27-32)

¹³ Jisho pini ngēi nkien̄ mme nkhi nkamu'ōn̄, nguon̄ yū ngwa ni ngēi nu li'i yēi vi, a tho njē'i vugu. ¹⁴ Ndo ha'an̄ a ni nyīen̄ nu ne, a yēi Levi, muun̄ Afiohi, a chho mon̄ ntāa kwe taashi, a chhu gho na, “**Yōu njin̄ a.**” A yrei shhe njōu njin̄ yi.

¹⁵ Ndo ha'an̄ Jisho ni nchho yēi taprei ntho nji maon̄ nda Levi ne, ntou pa ghan̄ wēin̄ taashi pugu pa ghan̄ phi chho yēi yu pugu pa ghan̄ younjin̄ pi, nthe na ntou ngwa ni ntho njōu njin̄ Jisho. ¹⁶ Pa ghan̄ yē'i gī Mushi na pugu ni mbo pa ngwa Farashi ne ni nga njēi na a tho nji maon̄ pugu pa ghan̄ chwīe phi pugu pa ghan̄ wēin̄ taashi, nchhu ni ghan̄ younjin̄ pi na, “**A chwīe kho a ji maon̄ pugu pa ghan̄ wēin̄ taashi pugu pa ghan̄ phi?**”

¹⁷ Jisho ni nga nja'o yei nnu, nchhu na, “**Ngwa pe na pugu pō shi'i ne lo mfā'ō chà ngan̄ fhō, a fā'ō ngwa pe na pugu ghīnō nu ne. Ndo nji'i ntho pi nō gē nu pa ngwa ndindī, ntho nthe pi ghan̄ phi.**”

Pie nthe nnu jī nkhi
(Matio 9:14-17; Luka 5:33-39)

* **2:4** 2:4 Pi ni ntho nchwīe pa nchwi mbru nda llo shhe nku'ō ntaon̄ thonda. Thonda gho ni shein̄shein̄, pi chwīe pi ni mbēin̄ tūon̄. A ni nchwīe yie shina pō nō na'an̄ nu mbo fo.

18 Ghan younjɪn Jouŋ Nɔŋ Fɛ Nkhi, pugu pa ngwa Farashi ni ntho nji nkhi. Pichɛi pa ngwa tho mbara Jisho mbie vi na, “A chwie kho pa ghan younjɪn Jouŋ Nɔŋ Fɛ Nkhi pugu pa ghan younjɪn pa ngwa Farashi ji nkhi, ndo pa’a pa ghan younjɪn po lo nji?”

19 Jisho khwe ni pugu na, “Mimfe pa ghan ge li’i lan ji nkhi ndii na pugu pa mibia ngan lan gho wu’o mbo ka’a ne? Ndo ha’an pugu pa mibia ngan lan gho wu’o mbo ka’a ne, mba’a pugu ji nkhi. 20 Ndo pa lle pigho shi ntho na pi shi mfu’u mibia ngan lan gho mon shina pugu, nenne, pugu shi nji nkhi mon lle gho.

21 “Mba’a non ta’a pa’o nkuon ndunu ndhwɪ ni pra ndhwɪ fhi. A nchwie nenne, kan ndhwɪ fhi gho shi njinein, nshuu ndunu ndhwɪ gho nshaa mbini nka chwie a taon pi mme mbo.

22 “A wu’o ha’an a po ni miki ngrao ne. Mba’a non ni’in la’o fhi mon ndunu miki ngrao, a nchwie nenne, la’o gho fa’o ntugu miki ngrao gho, nne kan la’o gho pugu pa miki ngrao gho shi mbiri gha. A yi’i na ngwa ni’in la’o fhi mon miki ngrao fhi.”

Pie nthe nnu Llé Ji
(Matio 12:1-8; Luka 6:1-5)

23 A ni mbo Llé Ji pa Juu chɛi, Jisho nyien ntogo nu mon nyien shie ge. No ha’an pugu ki togo nu ne, pa ghan younjɪn pi ka shie ge. 24 Nenne, pa ngwa Farashi pie ni Jisho na, “Lii njei, a chwie kho pa ghan younjɪn po tho nchwie nnu na gi lo nji’i mbin na pi chwie Llé Ji ne?”

25 A khwe ni pugu na, “Pɛi lo naa mein nnu na Devi ni nchwie ndii na a ni mbou yaon ji, nji ni njia vugu pa ngwa pi ne? 26 Nkwan no ha’an a ni nii Nda Minnwi, ndii na Abiata ni mbo taatho pa thishi ghan fe’ingien ne? A ni nii nkru brei na pi ni mfe ni Minnwi, ndo mbini mfe yi ngwa

pi, mbo yaon na kina lo nji’i mbin na a nthe sheshenon kru nkien ngan fe’ingien Minnwi.”

27 Jisho lugi na, “Minnwi ni nu’on Llé Ji nthe pi nonmishua, a lo nchwie nonmishua nthe pi Llé Ji. 28 Nenne, Muon Nonmishua taatho, nji’i nthe pi Llé Ji.”

3

Non ni mbho kwikwi
(Matio 12:9-14; Luka 6:6-11)

1 Jisho ni mbini nkamu’on mon nda luon Minnwi, non chɛi ni mbo fo mfa’o mbo kwikwi. 2 Pichɛi pa ngwa ni mbo fo mbe’i vi no yei nu na a shi njigi ghino non gho Llé Ji pa Juu, nne na a nthe pugu wein vi na a chwie nnu na a lo nkā’o.

3 Jisho chhu ni non gho na mbho yi ni nkwi ne na, “Taon ntho hein.”

4 Nenne, a pie vugu na, “Gi pin na pi chwie pi yei Llé Ji, nnu shi’i ki nnu piphi, kwe nu non ki jwi nu non?” Ndo pa’a pugu lo nchhu nnu.

5 A kara non yi mbe’i vugu mon pigitua, mfa’o pe’i nu’o nthe tinitho yugu, nchhu ni non gho na, “Shwii mbho yo.” A shwii, mbho yi ki’i ndo mbo pi shi’i.

6 Pa ngwa Farashi taon mon nda luon Minnwi gho ngɛi chomilaon gho nyian ntan pugu pa ghan younjɪn funon Hero, nkwan ha’an pugu shi njwi Jisho ne.

Yu ngwa nkin nkhi

7 Jisho pugu pa ghan younjɪn pi shu’u mbini ngɛi nkin nkhi, mme yu ngwa llo Galili you njin yi pugu pa ngwa llo Judia, 8 pugu pa Jerushalein pugu Idumia pugu pa llo nji’a Jodaon pugu pa llo ngei pa la’ataon Taire pugu Shidon. Nguon mme yu ngwa pei ni ntho li’i yei Jisho nthe na pugu ni nja’o pa nnu ha’an a ni nchwie nu ne.

9 A chhu ni ghan younjɪn pi na pugu piri pie gho nthe yu ngwa pigho, kien nenne kan pugu shi nwi’in vi. 10 A ni nkwo yigi ghino ntou ngwa, nenne nguon pa ngwa

ha'anj pugu ni mfā'o ghĩno ne, ni ñi nu no kãon nu vi. ¹¹ Sheshe ndii ña pa jijwe piphi ki yoi vi ne, pugu gũ shhe shhi yu mba'o ngou ña, "O Muun Minnwi!" ¹² A fe titini gi ni pugu ña ki'i pugu chwie pi ji vi.

Jisho tere paanchro ghan ntaon pi (Matio 10:1-4; Luka 6:12-16)

¹³ Jisho ku'o ñkuon mbra, ñge pa ñgwa pe ña a ni ntā'a nu ña pugu tho mbara vi ne ña pugu tho, pugu tho mbara vi. ¹⁴ A chu'o paanchro ña a ni nchhō ligi yugu ni ghan ntaon pi ne, ña pugu pugu pō nu, ña a nthē a shi ntaon vugu pugu chii chrà Minnwi, ¹⁵ ndo mfā'o ñji no fu'u nu pa miñweinj. ¹⁶ Yei paanchro ñgwa pe ha'anj a ni nchu'o ne:

Shemu, ña a ni nchhō ligi yi ni Pita ne,

¹⁷ ni Jiej, mbo muun Shebedi,

ni Jouñ, mbo ndinj Jiej, ña a ni nchhō ligi yugu ni Boanegeshi, njinj yi pō ña, "Puon ñgwara mbì"

¹⁸ ni Andru,

pugu Fili,

ni Batolomiu,

pugu Matio,

ni Toma,

ni Jiej mbo muun Afiohi,

ni Tadio,

ni Shemu ña a kwini la'a ne,

¹⁹ ni Judashi Ishikario ña a ni mfini vi ne.

Jisho pugu Bejebu

(Matio 12:22-32; Luka 11:14-23; 12:10)

²⁰ Nenne Jisho ghēi la'a, yu ñgwa pini ñkiri ñkamu'oj ti pa'a a lo mfā'o shina pugu pa ghan younjinj pi no ji nu maon. ²¹ Pa ndaonj yi ni ñga ñja'o, ntaon mbhi li'i wēinj vi, nthē ña pugu ni nchhu nu ña, "A paapaa."

²² Pa ghan ye'i ñgwa ni gi Mushi ña pugu ni shwi'i llo Jerushaleinj ne chhu ña, "Bejebu* pō mbinj yu, a fu'u pa miñweinj pi ni ghrí nthishi pa miñweinj."

* 3:22 3:22 Yei yichēi ligi Shata.

²³ Nenne, Jisho gē vugu pugu tho yoi yu, a chrā ni pugu mon lu'o chrà, "Mimfe Shata kie ñeij mfu'u Shata mbinj ñon?" ²⁴ Ta'a la'ataon ñgrā ñon yi mon pa kwie, ntho mā'anj nchhō ni ñon pugu, kan mba'a la'ataon gho yi'i ntithi. ²⁵ Ti ta'a nda mbo pi mon minduonduon, kan mba'a nda gho yi'i ntithi. ²⁶ Ti Shata ndollo no mā'anj nu ñon yi ni nchhō, ndo mbo mon minduonduon, kan lūgwi nu mi para. ²⁷ Ndo mba'a yichēi ñon nii nda ñgan ghrí, ntien maon pi ñgēi no gho, ki lo mfūon ñkrao ñgan ghrí gho. A wu'o kē'i gho ña minthe a tien maon pi ntaon no nda yu.

²⁸ "Shishini ñshwei vōi, Minnwi shi ndi'ē ñguon phi ña ñgwamishua chwie ne, pugu pa sheshe chrà nchi'eshē ña a taon nchō pugu ne, ²⁹ ndo sheshenon ña a chī'ē Jijwe Minnwi ne, mba'a Minnwi ma ndi'ē phi yi, nthē ña a chwie phi ki li'ē."

³⁰ A ni nchhu nne nthē ña pugu ni nchhu nu ña, "A fā'o jijwe piphi."

Mūun Jisho pugu pa lij pi pi pimbia

(Matio 12:46-50; Luka 8:19-21)

³¹ Mūun Jisho pugu pa lij pi pi pimbia tho nthi mbhi ntaon ñkani ña pi mēinj Jisho. ³² Yū ñgwa ni nchōchho yoi yu, nne pugu chhu gho ña, "Mūun gho pugu pa lij pō pi pimbia pō ne mbhi ntā'a nu ñjēi gho."

³³ Jisho khwē ña, "Mūun a pugu pa lij pan pō pi pa gō?" ³⁴ A pe'i pa ñgwa pe ña pugu chōcho ñgīñ vi mbāon ne, nchhu ña, "Mūun a pugu pa lij pan pi pimbia pō ñeij heinj. ³⁵ Sheshenon ña a chwie nnu ña Minnwi tā'a nu ne, a ndinj a vi mimbia pugu pa ndinj a vi miñgwe ni mūun a."

4

Lu'ò chrà nthe ñon ña a ghōi li'i phī mbhě

(Matio 13:1-9; Luka 8:4-8)

¹ Jisho pini nu'unj njē ye'i nu ñkin mme ñkhī ñkamu'oj, ñkien mme yú ñgwa kiri yēi yu, nne a ni nii nchōchho pi mon kikuon mon ñkhī, yú ñgwa pigho pō ñkin ñkhī li'i yó. ² A ni nje'i vugu ni ntou pa nnu mon lu'ò chrà, mon pa nnu ha'an a ni nje'i nu ne, a ni nchhu ni pugu ña.

³ "Pēi ya'ò! Ñon chēi ni ma mbo fō ñgōi li'i mā'an mbhě. ⁴ Nō ha'an a ni mā'an nu ne, pichēi gū shhembua, pa mishi shwi'i ñkru. ⁵ Pichēi gū mon shhe ñkwá, li'i ha'an ntou nchí'a shi ki lo mbo ne, nji'a ñkekhe nthe ña nchí'a shi ki lo ñien fō, ⁶ ndo minaon ghà nthe, ntūon vi, nthe ña a shini ndo mfā'ò ñien yi ne, a kā'ò mbraoprao ñkhu. ⁷ Pichēi mbhě gū mon shisha'a, shisha'a yī'ε ñku'ò mfigi vi, pa'a a lo ñku'ò ti njun ntien. ⁸ Ndo pichēi pa mbhě gū mon shhe shi'i, ñkhē ñku'ò njun. Pichēi yun trei wun, pichēi ntigao wun, pichēi ta'a ñkii." ⁹ Jisho lūgwi ña, "Ñon ña a fā'ò ténə ne, ā ya'ò."

Njin lu'ò chrà ghō

(Matio 13:10-17; Luka 8:9-10)

¹⁰ Ndii ña Jisho ni mbo tē'i vi ne, ñgwa ha'an pugu ni mbo yēi yu ne, pugu pa paanchro ghan yonjin pi tho ñjēi vi mbie vi ni njin pa lu'ò chrà pigho.

¹¹ A chhu ni pugu ña, "Minnwi tūgu pa nnu ña a ni mbo yi lēin mon Sha'afuon yi ni pēi, ndo ni ñgwa nduon ña pugu lo nji'i mbin ne, ñguon nnu pō pi mon pa lu'ò chrà, ¹² nne ña,

'Pugu shi nja ndii
ndo pa'a ndo ñjēi,
Pugu shi nja njwere,
ndo pa'a ndo nja'ò nji
kien nenne, kan pugu shi mbā'a
ñkūnu yugu ni phi,
Minnwi li'ε phi yugu.'"

¹³ Jisho pie vugu ña, "Pēi lo nji njin lu'ò chrà yēi? Ti pēi shi ñkie pi ñein nji njin ñguon pa lu'ò chrà?

¹⁴ Ngan mā'an mbhě mā'an pi chrà Minnwi. ¹⁵ Pichēi pa ñgwa ña pugu ya'ò chrà Minnwi ne pō pi nō mbhě ña a gū shembua. Pugu gha nja'ò, Shata kā'ò ndo ntōtho mfu'u chrà ghō ña pi chhu ni pugu ne. ¹⁶ Wu'ò nenne, pichēi pa ñgwa ha'an pugu ya'ò chrà Minnwi ne pō nō pē mbhě ña a gū mon shhe ñkhwā ne. Pugu gha nja'ò chrà Minnwi, ñki'i mbin pin ni pwatua. ¹⁷ Ndo pa'a ñien yugu lo ntini, pin yugu wu'ò mbo pi nō kuo ndii, nne ndii ña ñgō'i pugu pa mōon nu tho nthe chrà Minnwi ne, pugu kā'ò mbā'a ñkūnu yugu pa'anō ghō. ¹⁸ Pichēi pa ñgwa ha'an pugu ya'ò chrà Minnwi ne pō nō pē mbhě ña pi mā'an a gu mon shisha'a ne, ¹⁹ ndo pa ghaghana nthe maon nō yru nu mon yēi chōmbhi, pugu pa mifi ña pa fā'ò ghà ntho nō ne pugu pa shōro nu pichēi pa maon nduon, nii njū'ò pugu mfigi chrà ghō pugu kara mbo nō thi ki yun ntien. ²⁰ Ndo pē mbhě maon ña pi ni mā'an mon shhe shi'i ne pē ñgwa ha'an pugu ya'ò chrà Minnwi, mbin ndo njun ntien, pichēi trei wun, pichēi ntigao wun, pichēi ta'a ñkii ne."

Truka la'ò mikru

(Luka 8:16-18)

²¹ Jisho ghōi shhi nchhu ña, "Yichēi ñon pō fō ña a ghà nii ni truka nda ni'in la'ò mikru, ki la'ò kúon, ki lo nū'oj pi ñkuon li'i thi truka?

²² "Yichēi yaon lo mbo fō ña pi lēin ña mba'a pi ma mien ki nōon li'i wo, ki nnu ña pi kuru ña mba'a a ma mien ki taon li'i li'ε."

²³ Jisho lūgwi ña, "Sheshenon mfā'ò ténə, ā ya'ò."

²⁴ A pini nchhu ni pugu ña, "Pēi ywere nnu ha'an pēi ya'ò ne shi'i. Yaon ña pēi fi'i yaon nō ghō mfe ni ñon ne, Minnwi shi ñgu'ò mfi'i pi mon ghō mfe ni pēi, ndo ñgu'ò

mbini mbigi ntou yi ni pəi. ²⁵ Nthe ɲa ni ɲon ɲa a fā'ɔ nɛ, Minnwi shi mbigi ntou yi, ndɔ ni ɲon ɲa a lo mfā'ɔ nɛ, Minnwi shi ɲkwe shigɛi yɛ ɲa a fā'ɔ nɛ mbhɔ yu."

Lu'ɔ chrà nthe mbhɛ ɲa a ku'ɔ nu

²⁶ Jishɔ ghəi shhi nchhu ɲa, "Yei nɔ ha'an Sha'afuon Minnwi pɔ nɛ. ɲon lɔgɔ mbhɛ yaon mā'an, ²⁷ ndhe nu ɲgū'u nu mon pa tu'u pugu pa naonchi, mon ɲguon ndii ghɔ, mbhɛ ghɔ khɛ ɲku'ɔ ndɔ pa'a a lo nji ɲkwan ha'an a kie nɛ. ²⁸ Shhe ghɔ chwɛ mbhɛ ghɔ ku'ɔ njuɲ, fūon yaon pɔ ɲa a tua, mbra yi pɔ ɲa ɲkwɛi yi taon, nenne ntien yuɲ ɲkuon ɲkwɛi yi ghɔ. ²⁹ Ndi ɲa ntien ghɔ tini nɛ, a kā'ɔ njɛ pi kwɔo nu nthe ɲa ndii kwɔo kā'ɔ."

Lu'ɔ chrà nthe mbhɛ yaon mbɔ ɲkien yi gɛ

(*Matio 13:31-32,34; Luka 13:18-19*)

³⁰ Jishɔ pie ɲa, "Mimfɛ pia mā'an fi'i Sha'afuon Minnwi pi ni khɔ, pia shi mfi'i pi ni yɛi lu'ɔ chrà? ³¹ A pɔ pi nɔ mbhɛ yaon mbɔ ɲkien yi gɛ, ɲa ndii ɲa pi thɔ mbhi vi nɛ, a pɔ ndugwi mbhɛ ɲa a yi gɛ nɛ ɲkuon mbhi. ³² Ndo ti ndii ɲa pi phi vi nɛ, a ku'ɔ ɲgū ɲkien ndugwi mme thi, ɲgā'ɔ nchaa ɲguon maon phi ghao mon nyien ghɔ, mfu'u memme mbhɔ pi, nne pa mishi thɔ ɲkrao nda pugu ɲkuon pa mbhɔ pi."

³³ Jishɔ shwei chrà Minnwi ni pugu mon ntou pa lu'ɔ chrà nɔ pei, nɔ fi'i ha'an a nthe pugu ya'ɔ nji nɛ. ³⁴ Jishɔ ni nshwei chrà Minnwi ni yú ɲgwa wu'ɔ mon pa lu'ɔ chrà, ndɔ ndii ɲa a ni ɲgu'ɔ mbɔ pi pugu pa ghan younjin pi nɛ, a fi'i ɲguon nnu ntugu ni pugu.

Jishɔ chwɛ fiɲ tithi

(*Matio 8:23-27; Luka 8:22-25*)

³⁵ A ni ɲga mbɔ ni fanaon llɛ ghɔ, Jishɔ chhu ni pa ghan younjin pi ɲa, "Pia shā'a ntaon ɲien hin." ³⁶ Pugu

mien yú ɲgwa pighɔ ndɔgɔ vi wu'ɔ nɔ ha'an a ni mbɔ nɛ mon kikuon pugu pugu ghəi. Pichəi pa kikuon nduon ni mbɔ fɔ. ³⁷ Mmɛ fiɲ gū mon ɲkhɪ, ntun ɲkhɪ ni'in mon kikuon ti kikuon thɔ ndinaon linaon.

³⁸ Jishɔ ni mbɔ la'o* kikuon, nū'ɔn thɔ yi ɲkuon nu'ɔnthɔ nthɔ ndhe nu, pugu thɔ ɲgū'u vi nchhu ghɔ ɲa, "Masha, pia ɲkhu pa'a a lo mbɔ nnu vɛ?"

³⁹ Jishɔ lollo tothi mbiga fiɲ ghɔ, nchhu ni ɲkhɪ ɲa, "Ghighri pɔ! Tithi!" Fifrəi ghɔ tithi, li'i ya njū. ⁴⁰ A chhu ni pugu ɲa, "Pəi pɔgɔ pi gu khɔ? Pəi wu'ɔ mbi'i ki lo mfā'ɔ piɲ?"

⁴¹ Pɔgɔ gu nii vugu, pugu chhu ni mon pugu ɲa, "ɲon vei pɔ pi gɔ ki'ɛ ɲa fiɲ pugu pa ɲkhɪ ya'ɔ nchɔ yi nɛ?"

5

Jishɔ fu'u jijwe piphi mbin ɲon

(*Matio 8:28-34; Luka 8:26-39*)

¹ Jishɔ pugu pa ghan younjin pi shā'a ɲkhɪ Galili ntaon ɲien hini mon krao ɲgei la'ataon pa ɲgwa Gerasha. ² A ni ɲga ntaon mon kikuon ghɔ nchəin mbhi, mbāon pugu ɲon chəi chomilaon ghɔ ni jijwe piphi mbin yu. ɲon ghɔ ni ntaon mon pa li'i ha'an pi ghà ntwei ɲgwa nɛ. ³ ɲon ghɔ ni nda'a pi mon li'i twei ɲgwa. A kan ni mfe pa'a yichəi ɲon lo ɲkrao vi, nji'i nthe pi ni chəin, ⁴ nthe ɲa mon yien ndii pi ni nthɔ ɲkrao mbhɔ mi ni chəin, ɲgwe kipa'ɔ nɔ kwɔ mi, ndɔ a tini chəin ghɔ, mbini mbə'i kipa'ɔ ghɔ kɪkri, ndɔ pa'a yichəi ɲon lo mbɔ ɲa a kan ni mfe a wəin vi. ⁵ A ni nthɔ mba'ɔ ɲgòu ni tu'u pugu pa naonchi mon pa li'i twei ɲgwa pugu pa ɲkuon mbra, nthɔ nshe non yi ni ɲgū'ɔ.

⁶ A ni ɲga njəi Jishɔ fie hin, ntei ɲgəi ɲgū ni kwɛɛ yi shhi yu. ⁷ Mba'ɔ ɲkien mme ɲgòu nchhu ɲa,

* **4:38** 4:38 La'ɔ kikuon yei ni ɲga'ɔ ndɔ mfā'ɔ li'i ɲa minthe ɲon nūan mferɛ non yi fɔ.

“Pia fā’o pi khɔ, Jishɔ Muun Minnwi ɲa a chaapifuon ɲe, m̄ba’o mbhɔ shhi ghɔ ni ligi Minnwi, ki’i ni’in mon ɲgə’i.” ⁸ Nthe ɲa Jishɔ ni nthɔ nchhu nu ghɔ ɲa, **“Taon mbin ɲon vei, ma gò jijwe piphi yei.”**

⁹ Jishɔ pie vi ɲa, **“Ligi yo khɔ?”**

A khwē ɲa, “Ligi a Ká’a Yi, nthe ɲa pigi ntou yigi.” ¹⁰ A ghēi shhi ndīgəi vi ɲkien ntou yi ɲa ki’i a fu’u vugu mon la’ataon ghɔ.

¹¹ ɲkien mme kwie ɲkunyan ni ɲji nu ɲkin mbra fɔ. ¹² Nenne, pugu ligəi Jishɔ ɲa, “Ntaon vigi ni pa ɲkunyan pine, pigi nii mbin pugu”. ¹³ Nenne, a fe shina ni pugu, pa jijwe piphi pighɔ taon nii mbin pa ɲkunyan pighɔ. ɲguon kwie ɲkunyan pighɔ, pugu ni mbo yaon nɔ paa ɲkan yugu, ntei ntaon thɔ mbra ghɔ ɲkin ɲkh̄i ɲe nshwi’i ɲgū mon ɲkh̄i, ɲkhu.

¹⁴ Pa ghan kē’i ɲkunyan pighɔ tei ɲgəi nchhu mon la’a pugu pa mon ɲgunu. ɲgwa taon li’i thɔ ɲjəi nnu ɲa a lōgɔ li’i ɲe. ¹⁵ Pugu thɔ mbara Jishɔ, ɲjəi ɲon ghɔ ɲa pa jijwe piphi pighɔ ni mbo mbin yu ɲe a chhɔ fɔ, mā’an ndhwí, lina yi pɔ shi’i, mbo ɲon ghɔ ɲa a ni mfā’o ka’a jijwe piphi pighɔ ɲe, pugu fā’o pɔgɔ gu. ¹⁶ ɲgwa pɛ ɲa pugu ni ɲjəi nnu ɲa a ni ndōgɔ li’i ɲe fi’i nnu ɲa a ni ndōgɔ li’i mbin ɲgan miɲweɲ ghɔ pugu pa ɲkunyan ɲe ni pugu. ¹⁷ Pugu jē nthɔ ndīgəi Jishɔ ɲa a mien krao li’i yugu ghɔ ɲgəi ni vhi.

¹⁸ Ndɔ ha’an Jishɔ ni ndollo nii nu mon kikuon ɲe, ɲon ghɔ ɲa a ni mfā’o miɲweɲ ɲe ligəi vi ɲa a mien a thɔ pugu yu ghēi ka’a. ¹⁹ Jishɔ lāa, nchhu ghɔ ɲa, **“Ghēi mbara pa taannu pɔ la’a, nshwei vugu ni fi’i nnu ɲa Taathɔ chwīe mbin ghɔ ɲe, pugu pa fi’i ɲkwan nɔ ha’an a nōon kwoshini vɛ ɲe.”** ²⁰ ɲon ghɔ lollo ɲgəi mon Dekapoli* nthɔ nchii fi’i nnu ɲa Jishɔ chwīe mbin yu ɲe, ɲguon ɲgwa ghrāo.

* 5:20 5:20 ɲjin ɲdekapoli pɔ ɲa wuj la’ataon.

Jishɔ ywin muun Jairu mbini ɲjigi gh̄nɔ miɲgwe chəi

(Matio 9:18-26; Luka 8:40-56)

²¹ Jishɔ ni ɲga ɲkwo pini shā’a mon kikuon ntaon ɲjien hin ɲkin ɲkh̄i, ɲkien ntou yú ɲgwa kiri yəi yu. ²² A gha ndara, Jairu, mbo ta’a mmenon mon nda luon Minnwi chəin. A ni ɲga ɲjəi Jishɔ, ɲgū shhe shhi yu, ²³ ndīgəi vi, nchhu nu ɲa, “Muun a yi miɲgwe chhɔ ɲkhu nu. Thɔ nū’ɔn mbhɔ yo mbin yu, nne ɲa a nthe gh̄nɔ yi mme a pɔ yi maon.”

²⁴ A ghēi pugu yu. ɲkien mme yú ɲgwa yōu ɲjin yi, nthɔ mfra vi mon ɲguon ɲgei ghao. ²⁵ Shina ɲgwa pei, miɲgwe chəi ni mbo fɔ ɲa a ki yəi ndii yi ni ɲji nɔ paanchrɔ ɲa’o. ²⁶ A ni ɲkwo yəi ɲgə’i ntou yi mbhɔ ntou pa ghan fh̄, ɲkwo tūon ɲguon mbin yi ghao, pa’a non yi lɔ ɲjo, a ka wɛ’iwɛ’i. ²⁷ A ni ɲkwo ya’o pa nnu nɔ ligi Jishɔ, nthɔ ɲjin Jishɔ mon yú ɲgwa pighɔ ɲkāon ndhwí yi. ²⁸ Nthe ɲa a ni chhu ɲa, “Mi ɲji’i ɲgu’ɔ ɲkaon pi ndhwí yi, non a tɔgɔ.” ²⁹ Wu’ɔ chomilaon ghɔ, ndii yi ghɔ kā’o ti pi thi, a ya’o mon non yu ɲa gh̄nɔ yi tɔgɔ.

³⁰ Jishɔ ya’o mon non yu ɲkwan nɔ ha’an ghr̄i taon mbin yu ɲe, ɲki’i nshri non yi shri mon yú ghɔ mbie ɲa, **“A kāon ḡ ndhwí a?”**

³¹ Pa ghan younjin pi chhu ghɔ ɲa, “ɔ yəi yú ɲgwa thɔ mfra ghɔ mon ɲguon ɲgei, ɔ pini mbie nu ɲa, ‘A kāon ḡ ɲkāon a?’”

³² A kara ligi yi ndii nɔ yəi nu ɲa a chwīe ḡ nnu ghɔ. ³³ Miɲgwe ghɔ gha ɲja’o nnu ɲa a lōgɔ li’i mon non yu ɲe, ntaon nthɔ shhi Jishɔ mon pɔgɔ gu ndɔ ɲgrū nu, nshwei vi ni ɲguon nnu shini ɲa a lōgɔ li’i ɲe.

³⁴ Nenne, Jishɔ chhu ghɔ ɲa, **“Muun a, pin yo chwīe gh̄nɔ yo tɔgɔ, ghēi ni gò mon ghighri Minnwi, pi ȳigi gh̄nɔ yo.”**

³⁵ Ndɔ ha’an a ni ɲgu’ɔ nchrā nu ɲe, ɲon llo nda mmenon mon nda luon Minnwi ghɔ thɔ nchhu ghɔ ɲa,

“Muun ɣhɔ kwo khu. ɔ pini nu'un ɣgana Masha ɣgɛi nu shhi pi ɣa?”

³⁶ Ndo pa'a Jishɔ lo mfā'o ndii ni nnu ɣa pugu chhu ne, ɣka chhu ni mmeɣon ɣhɔ mon nda luon Minnwi ne pi ɣa, “**Ki'i mbɔgo, wu'ɔ ntho mfā'o pi piɣ.**” ³⁷ Pa'a a lo mbin sheshenon tho njin yu ɣkien Pita, ni Jɛin pugu Jouɣ ndin Jɛin ɣhɔ. ³⁸ Pugu ni ɣga nchɛin mon nda mmeɣon ɣhɔ mon nda luon Minnwi ne, Jishɔ yɛi vuvu'u fintho pugu pa ɣgwa ha'an pugu ɣkɛi nu ndo njua nu ɣkien ni nji. ³⁹ Jishɔ gha nii nda, nchhu ni pugu ɣa, “**A chwie kɔ pɛi tho fā'o vuvu'u fintho ndo ɣkɛi nu, muun ɣhɔ lo ɣkukhu, a lɛlɛ.**”

⁴⁰ Pugu gwɛ vi, ndo a fu'u vugu ghao mfe mbhi, ndɔgo wu'ɔ taa muun ɣhɔ pugu muun vi pugu pa trei ɣgwa pɛ ɣa pugu pugu ni ntho ne, pugu pugu nii mon njien nda ɣa muun ɣhɔ ni nuan ne. ⁴¹ A wɛin mbho yi, nchhu ɣhɔ ɣa, “**Talita kumi,**” njin yi pɔ ɣa, “**Miyaa, nchhu ve ɣa lɔlɔ.**” ⁴² Wu'ɔ chomilaon ɣhɔ, muun minɣwe ɣhɔ ɣa a ni mbo paanchro ɣga'o ne lɔlɔ njɛ nyien nu. Yei nnu ni ɣga ndɔgo li'i, ɣguon yugu ghao ɣhrāo. ⁴³ Ndo Jishɔ shūu tɛnɛ yugu ɣkien yie ɣhɔ ɣa ki'i pugu chwie sheshenon ji, ndo nchhu ni pugu ɣa pi fe yaon ɣhɔ a ji.

6

Pi lāa Jishɔ Nashare

(*Matio 13:53-58; Luka 4:16-30*)

¹ Jishɔ lɔlɔ fo ɣgɛi mon yugu la'ataon, pa ɣhan younjin pi yōu njin yi. ² A gha mbo llɛ ji pa Juu, a jɛ ye'i nu mon nda luon Minnwi, ntou ɣgwa ɣa pugu ni nja'o vi ne ɣhrāo, nchhu nu ɣa, “**Nɔn vei ye'i yei nnu pi hin? A fā'o fi'i shietho yei pi llo hin? A fā'o yei ɣhrɛ pi hin nɔ chwie nu pa nnu ɣhraoghrao pei nɔ ɣhɔ?**” ³ Yei lo mbo kaminda, mbo muun Meri, mbo ndin Jɛin ni Josheshi* ni Judashi ni Shemu? Pia pa lin pi pi

pinɣe lo mbo hein ka'a?” Nne pugu lāa vi.

⁴ Jishɔ chhu ni pugu ɣa, “**Pi shi'a nch'i'ɔ njɛli'i Minnwi ɣkien la'a pugu shina ɣgwa pi, pugu pa ji ndaanon.**” ⁵ A kan ni nthɛ pa'a a lo nji'i nchwie pa nnu ɣhraoghrao fo ɣkien ɣa a ni nū'on mbho yi mbin shigei ɣhan ɣhin njigi ɣhin yugu. ⁶ A ni ɣgrāo nthɛ fi'i ki piɣ ɣa pugu ni mfā'o ne.

A ni nyien njin mon la'a ntho nje'i nu.

Jishɔ taon paanchro ɣhan ntaon pi
(*Matio 10:5-15; Luka 9:1-6*)

⁷ Jishɔ gɛ paanchro pighɔ, ntaon vugu ɣa pugu ɣhɛi pa pi paa, mfe nji ni pugu nɔ fu'u nu pa jijwe piphɛ. ⁸ Mfe ɣi ni pugu ɣa, “**Ki'i pɛi lɔgo sheshe yaon nɔ ha'an pɛi ɣhɛi nu ne, ɣkien mbie, ki'i pɛi lɔgo brei, ki piɛn kra, ki ntuo mbin mon piɛn pɛi.**” ⁹ Mbini mbigi ɣa, “**Pɛi gwe tra ndo ki'i pɛi tuo kwri ndhwɛ.**” ¹⁰ A chhu ni pugu ɣa, “**Sheshe nda ɣa pɛi nii fo ne, pɛi la'a fo ti shi nu'un ntaon la'ataon ɣhɔ.**” ¹¹ Sheshe li'i ɣa pi lo mbin vɛi fo ne, ki njwɛɛ nnu ɣa pɛi chhu nu ne, pɛi ɣga ntaon nu fo, pɛi krū kwɔ mɛi nɔ nɔon nu ni pugu ɣa Minnwi pina nnu ɣa pugu chwie ne.”

¹² Pugu ni ntaon ɣgɛi, nchii nu ɣa ɣgwamishua pā'a ɣkūnu yugu ni phi. ¹³ Pugu ni ntho mfu'u pa minwein mbin ɣgwa, njū'ɔ wru mbin ntou ɣhan ɣhin, ntho njigi ɣhin yugu.

Tho Hero fin

(*Matio 14:1-12; Luka 9:7-9*)

¹⁴ Fūon Hero ni nja'o nnu yei, nthɛ ɣa ligi Jishɔ ni nyien ɣguon li'i. ɣgwa chhu nu ɣa, “**Jouɣ ɣgan Fe Nkhɛ pini nu'un ɣku'ɔ mon gu, a chwie yie a fā'o ɣhrɛ nɔ chwie nu pa nnu ɣhraoghrao pei.**” ¹⁵ Ndo pichɛi chhu nu ɣa, “**A Elaija.**” Pichɛi ni ntho nchhu yugu ɣa, “**A njɛli'i Minnwi, nɔ ta'a njɛli'i Minnwi lleshhi.**”

* **6:3** 6:3 A yichɛi ɣkwan ha'an pi ɣhā mɛin Joshe ne.

16 Ndo Hero ni nga nja' o nnu pei, ntho nchhu nu na, "Joun, na mi ni nja'a tho yi ne, pini nu'unj nku' o!"

17 Ndutho Hero ni nkwo taon ngwa pugu ghēi ngwēin Joun mfini mon chēin nthe nnu Herodia mbo ngwe Fili ndin vi, nthe na Hero ni ngugwei vi. 18 Joun ni ntho shwei Hero na, "A lo nji'i nkā'o ve no wugwei nu ngwe ndin gho."

19 Herodia ni mfā'o kipina njū' o yu nthe Joun, ntho ntā'a shendaon no jwi nu vi, ndo pa'a ndo mfā'o shina, 20 nthe na Hero ni mbogo Joun nthe na a ni nji na Joun non taontaon, nne, nū' on vi no ha'an mba'a kà'a kēe vi ne. A ni nkhwā no ya' o nu pa nnu mbho Joun, nji'i nthe pi no ha'an sheshe ndii na a ni nja' o vi ne, nnu pigho tāra vi nkien ntou yi ne.

21 Ndugwi yi shina taon llé na Hero ni ntho nji llé phí yi pugu pa kún pi, ni pa thishi pa shooge pi, pugu pa memme ngwa mon Galili. 22 Ndi na muun Herodia yi mingwe ni ntaon shhi mbini pini ne, a pwa Hero pugu pa ghan gè pi, fūon chhu ni muun mingwe gho na, "Pie sheshe yaon na o khwā ne vāi mfe ve." 23 Nshwrēi pa kina shhi yu na, "Sheshe yaon na o shi mbie ne, nji'i nthe ā nchēin pi ghrà la' ataon a nshi mfe ve."

24 Muun mingwe gho taon mbhi, nchhu ni mūun vi na, "Mi shi mbie pi kho?"

A chhu gho na, "Tho Joun Ngan Fe Nkhī."

25 A ki' i mbini pini mon kōkōno wu' o ndii gho njēi fūon nchhu gho na, "Ntā'a nu na o fe tho Joun Ngan Fe Nkhī vāi wu' o ndwe nkuon pashinja yei."

26 Fūon ni nja mbo ni tu' utho, ndo nthe kina na a ni nkwo shwrēi shhi ghan gè pi ne, a shini ndo ntā'a nu mbē' i chrà na a ni nkwo fe gho ne. 27 Wu' o chomilaon gho fūon taon ta'a nkē' i vi, mfe gí gho na a ghēi ntho ni tho Joun. A ghēi nja'a tho yi mon chēin, 28 ntho ni tho yi

gho nkuon pashinja, mfe ni muun mingwe gho, muun mingwe gho fe ni mūun vi. 29 Pa ghan younjin Joun ni nga nja' o yei nnu, ntho ndōgo khu yi ngēi ni' in mon fūn mon ngū' o.

Jisho kugwi tien nkan ngwa (Matio 14:13-21; Luka 9:10-17; Joun 6:1-14)

30 Pa ghan ntaon Jisho gha mbini no ha'an a ni ntaon vugu ne, nkiri yēi yu, nshwei vi ni nguon nnu na pugu ni nchwēe ndo ntigi. 31 A chhu ni pugu na, "**Pēi ta'a li' i ha'an ngwa lo mbo fo ne, pia ghēi fo mferē non no kuo ndii.**" Nthe na ntou ngwa ni ntho nu ndo ngēi nu pugu shini ndo mfā'o shina fere non ti nji maon.

32 Pugu nii mon kikuon ngēi no li' i ha'an ngwa lo mbo ne no po nu fo tē' i vugu. 33 Ndo ntou ngwa ni njēi vugu nji na a pugu, ntei yugu nkuon shhe llo mon nguon pa la' ataon ghao, mfūon pugu nchēin fo shhi Jisho pugu pa ghan younjin pi. 34 Jisho ni nga ntaon nkaon mbhi, njēi nkien mme yū ngwa, mfā'o kwoshini mbin pugu nthe na pugu ni mbo no pa minji ki nkē' i yugu. Nne a jē ntho njē' i vugu ni ntou nnu.

35 Nji'a ni nga ntogo, pa ghan younjin pi tho njēi vi, nchhu gho na, "Yei li' i ha'an ngwa lo mbo, ndii lo nkwo ya ntogo. 36 Chhu ngwa pei ghēi, nne na a nthe pugu ghēi mon pa mbān mbambara pugu pa mon la'a njuon yaon fo nji."

37 Ndo a khwē ni pugu na, "**Pēi fe yaon pugu ji.**"

Pugu chhu gho na, "Pigi shi ngēi njuon brei ni fi' i mbin na mimfe non fā'a no paa nkii lembhi ne ntho mfe ni pugu pugu kru?"

38 A pie ni pugu na, "**Pēi fā' o ndigi brei yi kho? Pēi ghēi ndii!**" Pugu ni nga ndii, nchhu gho na, "Ndigi yi tien ni paa shhu."

39 Jisho fe gí na nguon ngwa pigho chocho nkuon trū mon pa kwiekwie. 40 Pugu chocho mon pa kwie, pichēi po ta'a nkii, pichēi po tien wun.

⁴¹ Nenne a lōgo kəiŋ brei gho ni paa shhu, mbi'i ligi yi ndii po, ntōo Minnwi, mbə'i brei gho mfe ni pa ghan younjij pi na pugu fe ni pa ngwa pigho, ngrā paa shhu gho shina pugu ghao. ⁴² Nguon yugu kru ti njru. ⁴³ Pugu ni ndiga pa pə'i pə'i pigəi brei, pugu pa shhu a linaon paanchro mikuo. ⁴⁴ Fi'i pa pimbhia ha'an pugu ni nkru brei gho ne ni mbo tieŋ nkan yi.

Jisho nyien nkuon nkhi
(Matio 14:22-33; Jouŋ 6:15-21)

⁴⁵ Wu'ɔ ndii gho Jisho chwie pa ghan younjij pi nii mon kikuon ngəi shhi nɔ shā'a nu ntaon njien hin mon Beshaida, a lara shigəi nɔ chhu nu ni yu ngwa pigho na pugu ghəi la'a. ⁴⁶ A gha nkwo cha'a vugu, nkru'ɔ nkuon mbra li'i luon Minnwi.

⁴⁷ A ni nga nchəiŋ ni fanaon, kikuon ni mbo titri nkhi, Jisho ni mbo mbhi tə'i vi. ⁴⁸ Jisho yəi na pugu pa'o nu ni prā nɔ chhwi nu kikuon a ghəi shhi, nthe na fifrəi ni ntaon pi shhi pugu. A gha mbo ni nda'a mbhi lan, mon shina trei minaon pugu ntigao minaon, a nyien nu nkuon nkhi ntho nu yəi pugu, ntā'a nu mfərə vugu. ⁴⁹ Ndo pugu gha njəi vi a nyien nu nkuon nkhi, pugu gəi na a pɔ pi nkhushe, mba'o ngəu. ⁵⁰ Nthe na nguon yugu ni njəi vi, pogo gu wəiŋ vugu, ndo a chrā ni pugu nchhu na, **"Pəi fā'o wəiŋ njū'ɔ, a mmu, ki'i pəi fā'o pogo gu."**

⁵¹ Nenne, a nii mon kikuon mbara vugu, fifrəi gho tithi, nnu gho llwi nchəo yugu. ⁵² Nthe na tho yugu shini ndo nji'i nshie ni nnu kugwi nu ngwa ni brei, ndo pugu ni mbo pa fini tho nɔ ji nu.

Jisho yigi ghino li'i na pi mēiŋ ni Geneshare ne
(Matio 14:34-36)

⁵³ Pugu ni nga nshā'a, ntaon mbhi li'i na pi mēiŋ ni Geneshare ne, nchu kikuon yugu nkij nkhi. ⁵⁴ Pugu gha ntaon mon kikuon, pa ngwa yəi vi nki'i njiji, ⁵⁵ ntei mon nguon yie

krao li'i ghao, ntho nu ni ghan ghino nkuon pa kion pugu nɔ li'i na pugu ni nja'o na Jisho pɔ ne. ⁵⁶ Sheshe li'i na a ni ngəi ne, mon puon mi la'ataon pugu pa memme la'ataon pugu pa moon ngunu, pugu nū'ɔŋ pa ghan ghino mon pa tan, ndigəi vi na a mien pa ghan ghino pigho kəon pi wu'ɔ muon tho ndhwī yi. Nguon pa ngwa pe na pugu ni nkəon ne, ghino yugu tɔgo.

7

Pa nū'ɔŋ pugu pa gi
(Matio 15:1-9)

¹ Pichəi pa ngwa Farashi pugu pa ghan ye'i ngwa ni gi Mushi na pugu ni ndho Jerushaleiŋ ni nkiri yəi Jisho. ² Pugu ni njəi na pichəi ghan younjij Jisho tho nji yaon ni mbho ki shigao mon nkwan shendaon ha'an nū'ɔŋ chhu ne. ³ Pa ngwa Farashi pugu pa nguon pa ngwa Juu ghao shi'a nji yaon ki lo nshigao mbho yugu nkwan ha'an a pie ne, nne nchho nū'ɔŋ nū'ɔŋ pa thishi pugu, ⁴ ki nji sheshe yaon ki lo nshigao non nɔ ha'an nū'ɔŋ chhu ne ndii na pugu kwəi tan ne. Ntou pichəi pa nū'ɔŋ pɔ fo na pugu ghə nū'ɔŋ, nɔ shigao nu pa ndua pugu pa kŋ pugu pa pichəi kŋ tini pugu pa ngrəo na pi ghə nchho nkuon nji maon ne.

⁵ Pa Farashi pugu pa ghan ye'i gi Mushi pie vi na, "A ghə nchwie kho pa'a pa ghan younjij pɔ lo nchho chombhi yugu nkwan ha'an nū'ɔŋ pa thishi chhu ne, ntho nji yaon ni mbho ki shigao?"

⁶ A khwē ni pugu na, **"A nkien nnu shini nɔ ha'an Minnwi ni nōon ni Ishaya a chhu nthe vəi ma pa ghan mifi pei, wu'ɔ nɔ ha'an a ni nā'an na, 'A chhu ju Minnwi na, Ngwa pei ghə nga'o a pi ni nchəo yugu**

ndo pa'a njū'ɔ yugu lo mbara yəi mu,

⁷ **Ghère lo mbo ni ngwa pei mon gha'o nu ma,**

nthe ña pugu ye'i nù'õñ
ngwamishua, pi nõ ha'anj a
põ pi gí a.'

⁸ Pëi mienj kina Minnwi ngwëinj pi
nù'õñ ngwamishua."

⁹ A pini nchhu ni pugu ña, "Pëi
fā'õ ñkienj shendaon nõ lāa nu kina
Minnwi nne ña pëi nù'õñ yëi nù'õñ.

¹⁰ Mushi ni nchhu ña, 'Ya'õ nchõ tãa
ghõ pugu müñj ghõ,' nõ 'Ñon ña a
we'i tãa ki müñj vi ne, yi'i ña pi shi
njwi vi.'

¹¹ Ndo pëi chhu yëi ña,
'Ñon nchhu ni müñj vi ki tãa vi ña
yaon ña mñfā'õ nõ ghëre nu ghõ nõ ne
põ pi Kobanj (njinj yi põ ña yaon fé ni
Minnwi)', ¹² nne pëi lõ nu'uj mbinj
ña a ghëre tãa vi ki müñj vi. ¹³ Nne
nthõ ndāa chrà Minnwi ni nù'õñ yëi
ña pëi tigi ngwreinjgwa pëi nõ ghõ
ne. Pugu pa pichëi ntou ñkwanj nnu
pi ne ña pëi chwëe."

¹⁴ Jishõ mëinj ngwa pighõ pugu
thõ njëi vi, a chhu ni pugu ña,
"Pëi ywere nnu ña nchhu nu ne
nõ ña'õ. ¹⁵ Yichëi yaon lõ mbo
fõ ña ä nii mbinj ñon lõ mbhi a
fuo vi, a ka põ pi yaon ña a taonj
monj nonj ñon ne ña minthe a fuo
vi." ¹⁶ ["Sheshenon ña a fā'õ téné
ya'õ."]

¹⁷ A ni ñga mienj yu ngwa pighõ
nii nda, pa ghanj younjinj pi chhu ghõ
ña a shwei njinj lu'õ chrà ghõ. ¹⁸ A
chhu ni pugu ña, "Pëi wu'õ mbou
pi lina ñkaa pëi? Pëi lõ naa njëi
ña sheshe yaon ña a lõ mbhi nii
mbinj ñon ne nthe pa'a a lõ mfuo vi.
¹⁹ Nthe ña a lõ nji'i ngëi pi njù'õ yu,
a ghëi pi puñj yu ntiri ntaonj nii monj
krao." (Nne nchii ña ñguonj maonj jì
yi taonjtaonj.)

²⁰ Nchhu ña, "A yaon ña a taonj
monj nonj ñon ne ña a fuo vi.

²¹ Nthe ña lõ monj ghõ, monj njù'õ
ñonmishua, pa kwà'a piphi ghà
ntaonj, nõ pa kwoshuonj, ñgina, jwi
nu ñonj, ²² shúonj mbhõ ghanj lánj,
lúa, mbha nnu piphi, mifi, pa nnu
tòtrõ, kighi'ë, chhu nu phi thõ ngwa,

ntita'õ, mbha nnu na. ²³ Ñguonj pa
nnu piphi pei ghà ntaonj pi monj nonj
ñonj, mfuo ñganj vi."

Fì'i pinj mingwe chëi
(Matio 15:21-28)

²⁴ Jishõ ni ndhõ fõ ngëi krao ñgei
Taire*. A ni nii monj nda pa'a nõ
ntā'a nu ña sheshenon jì, nõ ña pa'a
shendaon lõ mbo ña a kanj ni mfe a
lere. ²⁵ Wu'õ ndii ghõ, mingwe chëi
ña jijwe piphi ni mbo mbinj muñj vi
yi mingwe ne ni ña'õ ña a põ, nthõ
ngü la'õ kwõ Jishõ. ²⁶ Mingwe vei ni
mbo mingwe taonj nduonj, lõ krao
ñgei Fonishia monj Shiria. Ndigëi
Jishõ ña a fu'u minjweinj mbinj muñj
vi.

²⁷ Jishõ khwë ña, "A pie ña pi fñonj
kugwi pa puonj ñkaonj nthe ña a lõ
nji'i ñkã'õ nõ lõgõ nu maonj jì puonj
mā'anj ni pa minju."

²⁸ Mingwe ghõ khwë ña, "Oonj,
ma Taathõ, nõ ña'õ nthe pi pa
minju ghà nji ñku'u maonj puonj la'õ
taprei."

²⁹ Jishõ chhu ghõ ña, "Nthe yine
ndigi chrà, minthe õ ghëi ni gõ,
minjweinj ghõ kwo taonj mbinj muñj
ghõ." ³⁰ A pini la'a, njëi muñj ghõ
a nūanj kúonj, minjweinj ghõ kwo taonj
mbinj yu.

Jishõ chwë fhì ya'õ li'i nõ nchrã

³¹ A pini lõ monj krao ñgei Taire,
nyienj ntiri monj Shidonj nchëinj ñkinj
ñkhí Galili, monj krao ñgei Dekapoli.

³² Pichëi ngwa lõgõ yichëi ñonj ña a
ni mbo fhítønõ nõ ki lõ nchrã nu
shi'i, nthõ mbara vi ni ju, ndigëi vi
ña a nù'õñ mbhõ yi mbinj yu. ³³ Jishõ
lõgõ vi ngëi nõ li'i tē'i vi, ni'inj mbhõ
yi téné yu, ñga nthu thwe, ñkaonj linj
yi. ³⁴ Jishõ pi'i ligi yi ndii põ, nshõnõ
nchhu ni ñonj ghõ ña, "Efata†", njinj
yi põ ña, "Chu'õ!" ³⁵ Téné yi chu'õ,
linj yi kigëi, a chrã ki kòrõ.

³⁶ Jishõ fe gí ni pugu ña ki'i pëi
chhu ni sheshenonj. Ndo fì'i ñkwanj
ha'anj a ni mbigi gí ña ki'i pugu chhu

* 7:24 7:24 Pichëi Nwa'anli Minnwi monj chrà Gri fā'õ pugu Shidonj. † 7:34 7:34 Yei ni mbo pi
monj chrà Aramai mbo chrà la'a pa fhì ghõ.

ni ngwa ne, wu'ɔ mbo fi'i nkwan ha'an pugu ni nchhu mbigi ne. ³⁷ Pa ngwa ni ngrāo ti a gha'a, nchhu nu na, "A chwīe nguon pa nnu ghao shishi'i. A chwīe fhitənə ya'o li'i, fhincho chrā."

8

Jisho kugwi khwe nkan ngwa
(Matio 15:32-39)

¹ Mon pii ndii gho, ntou yu ngwa ni nga mbini nkiri ki lo mfā'o yaon no ji nu, Jisho mēin ghan younjin pi nchhu ni pugu na, ² "Mfā'o kwoshini mbin ngwa pei nthe na pigi pugu kwo chho no trei llé ki lo nji'i mfā'o yaon no ji nu. ³ Mi mfe vugu la'a ni nji, pugu taon shendaon nji mā'an vugu, nthe na pichai llo a shiga."

⁴ Pa ghan younjin pi khwē gho na, "Non shi njei maon ji pi hin mon nkunu njó yei no kugwi nu fi'i ngwa pei no gho?"

⁵ Jisho pie vugu na, "Pai fā'o pi ndigi brei yi kho?"

Pugu chhu na, "Yi khwachai."

⁶ A fe gí ni ngwa pigho na pugu chochó shhe. Ndōgo khwachai brei gho nga ntōo Minnwi, mbə'i mfe ni ghan younjin pi na pugu fe ni pugu. Nne pugu fe ni ngwa pigho. ⁷ Pugu ni mfā'o shigei puon mi shhu, Jisho gha nkwo tōo Minnwi no gho, mbini mfe gí na pi fe ni pugu.

⁸ Pugu kru ti njru, pa ghan younjin pi liga pa pə'i pigai pi a linaon mon khwachai memme mikuo. ⁹ Yaon no khwe nkan ngwa ni mbo fo. Jisho chhu ni pugu na pugu ghēi la'a. ¹⁰ Nki'i ndo nii nii ndii gho mon kikuon pugu pa ghan younjin pi nshā'a ntaon Dalmanuta.

Pa ngwa Farashi tā'a nnu ghraoghrao
(Matio 16:1-4)

¹¹ Pa Farashi tho nje lōu nu pugu pa Jisho, nchhu nu gho na a nōon li llo pə, nne no mōon nu mi.

¹² A shōno nkien ye gho mon njū'ɔ yu, nchhu na, "Ngwreingwa pei tā'a li nthe kho? Shishini nshwei vəi na mba'a pi nōon ta'a li ni pugu." ¹³ A mien vugu nga mbini nii mon kikuon nkamu'ɔn nshā'a ntaon njien hin.

Mbha nnu pa Farashi pugu pa Hero
(Matio 16:5-12)

¹⁴ Pa ghan younjin Jisho li'ε no lōgo nu brei, ngu'ɔ mfā'o pi ta'a yi mbho pugu mon kikuon. ¹⁵ Jisho shūu tənə yugu, nchhu nu na, "Pai lina yishi* llo mbho pa ngwa Farashi pugu pa Hero."

¹⁶ Pugu jē ntho nchrā nu shina pugu nthe nnu brei na pugu shini ndo mfā'o ne. ¹⁷ Jisho ji nnu na pugu ni nchrā nu ne, nenne mbie vugu na, "A chwīe kho pai chrā nu nkuon nnu pou brei? Pai lo nji, ki mfā'o shietho pa nnu ya'a? Tho yai kweikwei?" ¹⁸ Pai fā'o ligi ki lo njei li'i, mfā'o tənə ki lo nja'o li'i? Pai shi'a nkwin nnu? ¹⁹ Ndi na mi ni mbə'i tien brei nkugwi tien nkan ngwa no gho ne, pigai pə'i brei na pai ni nkiri ne ni mbo mikuo yi kho?"

Pugu chhu gho na, "Paanchro."

²⁰ "Ndi na nki pə'i yi khwachai nkugwi khwe nkan ngwa no gho ne, pigai pə'i brei na pai ni nkiri ne ni mbo njou yi kho?"

Pugu khwē gho na, "Yi khwachai."

²¹ A chhu ni pugu na, "Tho yai wu'ɔ mbi'i ki lo naa nshie?"

Jisho chwīe nchriligi yai li'i

²² Pugu ghēi nchēin Beshaida, pichai ngwa lōgo nchriligi ntho njei vi ni ju ndigai vi na a kaon vi. ²³ A wēin mbho nchriligi gho, ntaon ni ju mon la'a, nga kwo thu thwe no ligi yi ndo mbini nu'un nū'ɔn mbho yi mbin yu mbie vi na, "ɔ yai sheshe yaon?"

²⁴ A pi'i ligi yi tothi nchhu gho na, "Njei pa ngwa ndo pugu fhi pi pa thi nyien nu."

* 8:15 8:15 Yishi yaon na pi ghà ntrao prupina gato ni'in mon gho a chwīe a ku'ɔ.

²⁵ Nne Jisho pini nū'ong mbho mi no ligi yi, a fēi ligi yi, ligi yi shie, a yēi nguon yaon shishi'i. ²⁶ Jisho chhu ki'ε a ghēi nda yu, mfe gí gho na, "Ki'i nii mon la'a."

Pita chhu na Jisho Ju ye na Pi Chu'c Ntaon no Nkwe ne

(Matio 16:13-20; Luka 9:18-21)

²⁷ Jisho pugu pa ghan younjij pi ghēi mon pa la'ataon mon Kaisharia Filipai. Pugu pugu ni nga mbo shendaon, a pie pa ghan younjij pi na, "Pa ngwa gha nchhu na mi po pi gō?"

²⁸ Pugu chhu gho na, "Joung Ngan Fe Nkhi, pichai chhu na c Elaija ndo pichai chhu na c yichai ta'a njeli'i Minnwi."

²⁹ A ghēi shhi mbie vugu na, "Ti pēi chhu yēi na mi po pi gō?"

Pita khwē gho na, "C Ju na Minnwi Chu'c Ntaon no Nkwe ne."

³⁰ Nenne Jisho shūu tēnə yugu na ki'i pugu shwei sheshenon no gho.

Jisho chrā ηkuon nnu khu nu mi mbini ηku'c

(Matio 16:21-28; Luka 9:22-27)

³¹ Jisho jē ntho nje'i vugu na a yi'i na Muun Nonmishua shi njei ngē'i ntho ntou pa nnu, pa thishi pa Juu pugu pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ghan ye'i ngwa ni gí Mushi lāa vi, pi jwi vi, a gha nda'a trei llé, a pini ηku'c. ³² Nchwie tho ghan younjij pi ya nshie ni yei nnu. Pita lōgo vi ngēi njinjij ntho mbiga vi.

³³ Jisho gha ηkara non yi, mbe'i ghan younjij pi, mbiga Pita nchhu na, "Lollo yēi mu, ma Shata! C lo nji'i nū'ong kwā'a nu mo pi ηkuon nnu Minnwi, c ka nū'ong pi ηkuon pa nnu ηgwamishua."

³⁴ Jisho mēin kiri ngwa pigho fo nchhu ni pugu na, "Sheshenon ntā'a nu njōu njij a, a mien phi nnu ha'an a khwā ne, ntien wā'a yi, njōu njij a. ³⁵ Nthe na sheshenon na a tā'a nu ndūgu ni chombhi yi ne shi shien chombhi yi gho, sheshenon na a mī'an chombhi yi ntho a pugu pa ntho pwa pisha'akho Minnwi ne shi

ndūgu ni chombhi yi gho. ³⁶ Nthe na nonmishua shi nshei pi kho no ha'an ā mfā'o nguon mbhi ghao ndo shien chombhi yi? ³⁷ Minthe non fe pi kho no kwri nu chombhi yi no gho? ³⁸ Sheshenon mfā'o lritho ntho a pugu pa chrā a mon mbhi ηgwreingwa ki fā'o pogo Minnwi, pugu pa ηgwreingwa piphi yei, kan Muun Nonmishua shi mfā'o lritho ntho vi ndii na a tho mon ndigha'o Tāa vi pugu pa yi ghan ntaon Minnwi pi taontaon ne."

9

¹ Jisho chhu ni pugu na, "Shishini, nshwei vēi na pichai ngwa thi hein na mba'a pugu khu ki lo njei Sha'afuon Minnwi tho mon ghri."

Jisho nōon non yi mon ndigha'o yi
(Matio 17:1-13; Luka 9:28-36)

² Ntigao llé ni nga ntogo Jisho lōgo Pita, pugu Jēin ni Joung, pugu pugu ku'c tē'i vugu ηkuon mme ntaan mbra. No ha'an pugu ni mbe'i vi ne, a kwri ligi pugu, ³ ndhwí yi gu yi fufhu, nchia ti nga'a, mfugu nchaa fi'i ηkwan no ha'an minthe sheshenon ηkuon mbhi shigao ne. ⁴ Elaija pugu Mushi nōon non yugu ni trei ghan younjij Jisho pigho, ntho nchrā nu pugu pa Jisho.

⁵ Pita chhu ni Jisho na, "Masha, a pwa na pia po hein ne. Pigi shi ηkrao trei ntāa, ta'a yi ve, ta'a yi ni Mushi, ta'a yi ni Elaija." ⁶ Nthe na a shini ndo nji nnu na a ntho a chhu ne, ntho na pogo gu ni ηgwēin vugu nga'a.

⁷ Lulun kuru vugu, ηggi taon mon lulun gho na, "Yei ηkien Muun a na ηkhwā, pēi ya'o mbho yu." ⁸ Pugu gha ndii ne, ηgwī'i ki lo nu'un njei sheshenon ηkien Jisho. ⁹ No ha'an pugu ni ntho nshwi'i mbra gho ne, Jisho fe gí ni pugu na ki'i pugu shwei sheshenon ni nnu na pugu yēi, ti ngēi nchēin ndii na Muun Nonmishua shi ηku'c mon gu ne. ¹⁰ Pugu wēin ndigi chrā gho, ntho

nchrā nu ni non pugu na, “Njin ku’o nu mon gu yei po pi na?”

11 Pugu pie Jisho na, “A chwē kho pa ghan ye’i gi Mushi chhu nu na Elaija shi fūon ntho nkaon?”

12 A khwē ni pugu na, “Shishini Elaija shi fūon ntho no piri nu pa nnu a kā’o. Ndo a chwē kho Nwa’anli Minnwi chhu na Muun Nonmishua shi njai ntou ngə’i, ndo pi lāa vi? 13 Ndo nshwei vāi na Elaija kwo tho ngwa fā’a mbin yu no ha’an pugu khwā ne, no ha’an Nwa’anli Minnwi chhu nthē vi ne.”

Jisho yigi ghāno yichai mikə’i na a ni mfā’o minwein

(Matio 17:14-19; Luka 9:37-43)

14 Pugu ni nga mbini, njai pigai ghan younjin pi pugu pa ntou yu ngwa pugu pa ghan ye’i gi Mushi lōu nu. 15 Wu’o ndii gho, nguon yu ngwa pigho gha njai Jisho, ngrāo ti a gha’a, ntei ngə’i njai vi nchrā gho.

16 A pie ghan younjin pi na, “Pai pugu lōu pi kho?”

17 Yichai non mon yu gho khwē na, “Masha, ntho ni muun a, njai gho no gho, na minwein po mbin yu, nchwē na ki’i a chrā. 18 Sheshe ndii na a ghā ncho vi ne, a ghā mā’an vi shhe, fa’ofa’o taon nu nchō yu, a kru shua yi, non yi tii. Nchhu ni pa ghan younjin po na pugu fu’u minwein gho, pugu pa’o kie.”

19 A khwē ni pugu na, “Yo ngwreingwa ki fā’o pin, mi shi mbo pia pi fi’i yi nein? Mi shi mfā’o wēin njū’o ni pai pi fi’i yi nein? Pai tho ni ju mfe vāi.”

20 Pugu tho ni muun gho njai vi no, jijwe gho gha njai Jisho ngwēin muun gho ni mipriliigi, a gū shhe nkənə nu fa’ofa’o taon nu nchō yu.

21 Jisho pie tāa muun gho na, “Nnu yei kwo lōgo li’i mbin yu no fi’i ndii nein?”

A khwē gho na, “Jē kə’i pro. 22 A ghā njien mā’an vi kie pugu pa moon nkhī no jwi nu mi. Ndo ā

mbo na minthe o chwē nnu, o fā’o kwoshini mbin pigi ngēre vigi!”

23 Jisho khwē gho na, “O chhu vāi na, ‘A mbo na minthe o chwē nnu?’ Sheshe nnu yī’ε ni non na a fā’o pin ne.”

24 Tāa muun gho ki’i nkəikəi ni nji na, “Oon mbin, ghēre ki pin a!”

25 Jisho gha njai nkwan no ha’an ntou yu ngwa tei ntho nu ta’a li’i ne, a piga jijwe gho, nchhu nu na, “Jijwe fhincho pugu pa fhitanə, taon mbin yu ki lo ma nu’un nii mbin yu nkamu’on.”

26 Nenne jijwe gho kəi ni nji, mā’an vi mon nkien mipriliigi, ntaon mbin yu. Muun gho po no khu non, nne ntou yugu ni nchhu na, “A khu!” 27 Ndo Jisho wēin vi ngēre vi, a lollo tothi.

28 Jisho ni nga nii nda, pa ghan younjin pi tho mbie vi na, “A ni nchwē kho pigi fu’u kokie?”

29 A khwē ni pugu na, “Yaon na minthe a fu’u yei nkwan ne wu’o luon*.”

Jisho pini nchrā nkamu’on nthē nnu gu yi

(Matio 17:22-23; Luka 9:43-45)

30 Jisho pugu pa ghan younjin pi lollo fo ntiri mon Galili. Pa’a a lo nji’i ntā’a nu na sheshenon ji, 31 nthē na a ni ntho nje’i ghan younjin pi, nchhu nu na, “Pi shi ncha’a Muun Nonmishua mfe lien mbho ngwamishua pugu njwi vi. Pi gha njwi vi, a la’a trei llé, a ku’o.” 32 Ndo pa’a pugu lo nji’i nji njin chrā yei, ndo mbo go no pie nu vi no gho.

Mindoundou na non ndien gō?

(Matio 18:1-5; Luka 9:46-48)

33 Pugu ghāi nchəin Kapanun, a gha nii nda, mbie ghan younjin pi na, “Pai ni ntho nchrā pi kho shendaon?” 34 Pugu lere pi lan nthē na pugu ni nga mbo shendaon, ndou nu ni non pugu na a gō mbo non ndien ncha pichai ghao. 35 A chocho shhe, mēin paanchro pigho

* 9:29 9:29 Pichai pa Nwa’anli Minnwi chhu na ni ji nkhī.

nchhu ni pugu ña, “Sheshenon vèi ntā’a nu mbo nthishi, a pie ña a lōgo non yi nō minkwasha, mbo nō muun fā’a nguon ñgwa ghao.”

³⁶ A lōgo muun mbrō ntigi vi shina pugu, mban vi, nchhu ni pugu ña, ³⁷ “Sheshenon ña a pinj ta’a mikē’i nō yei nthē a nē pinj pi mmu, ki sheshenon ña a pinj a nē lo mbinj pi mmu, a pinj pi non ña a taon a nē.”

Non ña a lo nda vèi nē pō pèi pugu ta’a ñgei

(Luka 9:49-50)

³⁸ Jonj chhu ghō ña, “Masha, pigi yèi yichèi non a fu’u minwèin ni ligi yō, pigi ka nō lāa nu ghō nthē ña pigi pugu lo nthō njōu njin yō ka’a.”

³⁹ Ndo Jishō chhu ña, “Ki’i pèi lāa ghō, nthē ña mba’a sheshenon ña a chwīe nnu ghraoghrao ni ligi a nē pini ñkara nchrā nnu piphi nthē a. ⁴⁰ Nthē ña non ña a lo ndāa via nē, pō ñgei pia. ⁴¹ Shishini, nchhu ni pèi ña sheshenon ña a fē ndua ñkhī ña pèi nnu nthē ña pèi yi Krishto nē, nthē pa’a a lo shienj kinein yi.

⁴² “Sheshenon ña a chwīe muun mi muun vei ña a pinj a nē gū mon phi nē, a nī mbwa pi chu mme ngù’ō wu’ō yaon nō mmi yi njie vi ñkhī, nchaa ña a thi shā’a shhi Minnwi. ⁴³ Ti m̄bhō yèi nchwīe pèi gū mon phi, pèi ya’a mī’an. A pwa pèi nii monj chōmbhi nō ñkwini nchaa fā’o nu paa mbhō yō ndō ngēi monj mōnon ngù’ō lienj shhe, mbo mōnon ki phe, ⁴⁴ [li’i ña mba’a nthrishie khu, ndō mba’a mōnonj lē ma mbhe nē.] ⁴⁵ Ti kwo yō nchwīe ò gū mon phi, ò ya’a mī’an, nthē ña a pwa ò nii monj chōmbhi nō ñkwini nchaa ña pi mā’an ghō monj mōnon ngù’ō lienj shhe ni paa kwò yō, ⁴⁶ [li’i ña mba’a nthrishie khu, ndō mba’a mōnonj lē ma mbhe nē.] ⁴⁷ Ti ligi yō nchwīe ò gū mon phi, ò fi’a mfu’u mī’an, a pwa nō nii nu monj Sha’afuonj Minnwi ni ta’a ligi nchaa ña pi mā’an ghō monj mōnonj

ngù’ō lienj shhe ni paa ligi yō, ⁴⁸ li’i ña mba’a nthrishie khu, ndō mba’a mōnonj lē ma mbhe nē.

⁴⁹ “Pi shi ni’inj mōnonj mbinj sheshenonj ñkwanj ha’anj pi ghà ni’inj khī monj yaonj nē.† ⁵⁰ Khī pwa, ndō ghrī yi nō chwīe nu yaonj pwa mbhe, ò pini ñkwèi ni ghrī yi ghō pi nēin? A yi’i ña pèi pō nō khī ni nonj pèi, nchhō monj ta’anggi pèi pa ñgwa.”

10

Pa yaonj ña Jishō ye’i nthē nnu shāan lánj nē

(Matio 19:1-12; Luka 16:18)

¹ Jishō lollo Kapanunj ngēi krao ñgei Judia, ntiri Jodan, yú ñgwa pini ñkiri yèi yu ñkamu’ōnj. Nō ha’anj nu’ōnj yi ni mbo nē, a jē nthō nje’i vugu.

² Pichèi pa ñgwa Farashi tho mbara Jishō ntā’a nu mōonj vi, mbie ña, “Gí Mushi pinj ña nonj nthē a shāan lánj pugu ñgwe vi?”

³ A khwē ni pugu ña, “Mushi ni nchhu ni pèi ña monj gí?”

⁴ Pugu chhu, “Mushi ni mienj ña nonj nā’anj ñwa’anli shāan lánj mfe ni ñgwe vi, mfu’u vi ña a ghēi.”

⁵ Jishō chhu ni pugu ña, “A ni nā’anj yie kina mfe ni pèi nthē pi ña tho yèi tini ni nji. ⁶ Ndo nō njē ndi ña pi ni mbuonj mbhi nē, ‘Minnwi ni nchwīe pi mimbia pugu mingwe.’ ⁷ ‘Nthē yie ghō, mimbia shi mienj taa vi pugu mūunj vi, nchīni pugu ñgwe vi. ⁸ Paa ñgwa pighō chīni ngū ta’a freinonj.’ Nne pugu lo nu’unj mbi’i yi paa, pugu pō pi ta’a yi. ⁹ Nthē yie ghō, yaonj ña Minnwi chīni nē, ki’i nonj shēre.”

¹⁰ Pugu pugu gha mbini nda pa ghanj younjinj pi pini mbie vi ni nnu yei. ¹¹ A chhu ni pugu ña, “Sheshenonj ña a shāan lánj pugu ñgwe vi ndan yi nduonj nē chwīe phi mbinj ñgwe vi. Mbo phi shúonj. ¹² Ti mingwe nshāan lánj pugu ndaonj vi, ndan nonj nduonj kanj a kwo shúonj.”

† 9:49 9:49 Njin li’i yei pō ña sheshe ñganj pinj shi ntōgo monj ngēi’i nō chwīe nu a pō yi taonjtaonj.

Jisho fe mboro ni puon pro
(Matio 19:13-15; Luka 18:15-17)

¹³ Pa ngwa ni ntho nu ni pa puon na a kaoŋ vugu, pa ghan younjij pi piŋa ngwa pigho. ¹⁴ Jisho gha njai, mbigi tua nchhu ni pugu na, “Pai mien puon pigho tho njai a, ki’i pai po ki’ingini ni pugu nthe na Sha’afuon Minnwi po pi ni nkwan ngwa pei. ¹⁵ Shishini, nshwei vai, sheshenon na a lo nji’i mbin Sha’afuon Minnwi mon chombhi yi no muon mboro ne nthe pa’a a lo nii mon gho.” ¹⁶ A pan vugu nu’on mbho yi mbin sheshenon vugu, mfe mboro ni pugu.

Ngan fa’o chai
(Matio 19:16-30; Luka 18:18-30)

¹⁷ No ha’an Jisho ni ndho nyien ne, non chai tei nku’o nkwi kwere yi shhi yu, mbie vi na, “Nkien Masha, a yi’i na nchwie kho no fa’o nu chombhi ki mme?”

¹⁸ Jisho pie gho na, “O mein a ni nkien non nthe kho? A wu’o Minnwi mbo nkien non. ¹⁹ O ji yaon na pa kana chhu ne, ‘Ki’i njwi non, ki’i ngan lan kwoshuon, ki’i njoo, ki’i nkwe nthe non ni mbe, ki’i nchigi, ya’o ncho taa gho pugu muon gho.’”

²⁰ A khwe na, “Masha, nguon kana pei nkwo nu’on llo ndii na mi ni mbo ma’an mikhwa ne.”

²¹ Jisho lli vi, mfao khwa mbin yu, nchhu gho na, “O pou ta’a yaon. Ghei fini nguon maon po ghao ngra ni ghan pou, kan fa’o yo shi mbo po, nne ntho njou njij a.”

²² A ni nga nja’o yei nnu, non yi shwi’i, a ghei mon pe’i njü’o nthe na a ni mfao nga’a.

²³ Jisho kara ligi mbe’i pa ghan younjij pi, nchhu ni pugu na, “A ya nga’a ni ghan fa’o no mien nu Minnwi sha’a funon yi mon chombhi yugu.” ²⁴ Pa ghan younjij pi ghrāo pa chrā pi pei ndo Jisho ghei shhi nchhu na, “Pa puon pan, a ya nga’a

no nii nu mon Sha’afuon Minnwi. ²⁵ A yi’e ni minyienlai* no togo nu mon mbo mita’a ncha ngan fa’o no mien nu Minnwi sha’a funon yi mon chombhi yi.”

²⁶ Pugu ghrāo ti a gha’a, nchhu gho† na, “Ti minthe a lugu go ki’e?”

²⁷ Jisho pe’i vugu nchhu na, “Minthe pa’a a lo mfā’a ni ngwamishua ndo pa’a ndo nga’a pi ni Minnwi. Nguon pa nnu ghao yi’e ni Minnwi.”

²⁸ Pita je ntho nchhu nu gho na, “Lli njai, pigi mien nguon yaon ghao njou njij yo.”

²⁹ Jisho chhu na, “Shishini, nchhu ni pai na, yichai non lo nji’i mbo fo na a mien mbaanda yi, ki lij pi pi pimbia pugu pa pinje, ki muon vi, ki taa vi, ki puon pi, ki nyien yi, nthe a pugu pa nthe nkini pwa pisha’akho, ³⁰ na mba’a a yi’i mien ki fa’o pa nda, pa lij pi pi pimbia pugu pa pinje, pa muon, pa puon, pa nyien, a yien ti mbo nkii nge mon yei chombhi ndo mbin mfao ngō’i na pi shi mfe gho nthe a. Mon mbhi ye na a tho nu ne, a pini mfao chombhi ki mme. ³¹ Ndo ntou ngwa na pugu thi shhi ne shi mbo ndugwi njij, pa ndugwi njij thi shhi.”

Jisho pini nchrā nkuon nnu gu yi nkamu’on

(Matio 20:17-19; Luka 18:31-34)

³² Pugu ni mbo shendaon nku’o nu Jerushalein, Jisho nyien ngōi nu shhi pugu. Pa ghan younjij pi ghrāo, pogo gu wein ngwa pe na pugu ni ntho nu njij pugu ne. Nkamu’on Jisho kiri paanchro ghan ntaon pi li’i tē’i vugu, nchhu pa nnu na a shi ndogo li’i mbin yu ne ni pugu, ³³ nchhu nu na, “Pai lli njai, pia ku’o nu Jerushalein pi cha’a Muon Nonmishua mfe mbho pa thishi ghan fe’ingien pugu pa ghan ye’i ngwa ni gi Mushi, pi fe njō gu gho ncha’a vi mfe ni ngwa

* **10:25** 10:25 Minyien yei ya mbo pi kamela. Pi nā’an nein nthe na kamela lo mbo mon Chrambo.

† **10:26** 10:26 Pichai pa Nwa’anli Minnwi lleshhi fa’o pi na nchhu ni non pugu na.

taon nduon. ³⁴ Pugu le mā'an vi ni kwèin, nthu thwe mbin yu, ngwie vi, njwi vi, a gha nda'a trei llé, a pini nku'ó."

Nnu na Jein pugu Jouñ ni ntā'a nu ne
(Matio 20:20-28)

³⁵ Jein pugu Jouñ, mbo pa puon Shebedi tho njai Jisho nchhu gho na, "Masha, pigi tā'a nu na o chwie nnu ye na pigi shi mbie ve ne ni pigi."

³⁶ A pie vugu na, "Pai tā'a nu na nchwie kho mfe ni pai?"

³⁷ Pugu chhu gho na, "Fe shina ni pigi, pigi chho yai gho, ta'a non vigi ngei mbo yo yi ji, yichai ta'a yi ngei mbo nkwei yo, ndii na o po mon ndigha'ó yo ne."

³⁸ Jisho chhu ni pugu na, "Pai lo nji yaon na pai pie nu ne. Minthe pai nnu ndua ngó'i na shi nnu ne? Ki nkwe nkwan kwe nkhi ye na a yi'i na nkwe ne?"

³⁹ Pugu khwé gho na, "Oon, pinthe pigi togo mon gho."

Jisho chhu ni pugu na, "Ndua ngó'i na nshi nnu ne pai shi nnu, kwe nkhi na nshi nkwe ne pai kwe. ⁴⁰ Ndo no chho nu ngei mbho a yi ji ki ngei nkwei, a lo nji'i mbo li'i a no fe nu. A po pi ni ngwa pe na Minnwi kwo piri ni pugu ne."

⁴¹ Ndo pigai wun ghan younjin Jisho ni nga nja'ó nnu yei, mfa'ó pigitua mbin Jein pugu Jouñ. ⁴² Jisho gē vugu pugu tho njai vi, a chhu ni pugu na, "Pai ji na ngwa pe na pi ji vugu na a ghan sha'a ngwa mon mbi ne ghà nsha'a ngwa pugu sha'a, pa memme ngwa pugu noon pi nnu ghrí ni pugu. ⁴³ Ndo mba'a a yi'i mbo pi nne ni pai. Sheshenon na a tā'a nu no po nu non ndien shina pai ne fā'ó no po nu muun fā'a vai. ⁴⁴ Sheshenon na a tā'a nu mbo nthishi shina pai ne fā'ó no po nu nkuna nguon ngwa. ⁴⁵ Nthe na Muun Nonmishua shini ndo nji'i ntho pi na pi fā'a mbo yu, a ni ntho pi no fā'a nu mbho ngwa, ndo

mfe chombhi yi no nchuon tho ntou ngwa."

Jisho chu'ó ligi Batimau

(Matio 20:29-34; Luka 18:35-43)

⁴⁶ Pugu tho Jeriko, Jisho lollo ngai nu pugu pa ghan younjin pi pugu pa mme yu ngwa, ngan luon chai mbo nchriligi, ligi yi po Batimau, muun Timau, chho nkin shendaon. ⁴⁷ A ni nga nja'ó na a Jisho llo Nashare ntogo nu, a je pa'ó nu ngou, nchhu nu na, "Jisho, Muun Devi, fā'ó kwoshini mbin mu!"

⁴⁸ Ntou ngwa piga vi, nchhu nu gho na a lere lan.

A ka mi'en mba'ó pi ngou ni nji mbigi, "Muun Devi, fā'ó kwoshini mbin mu!"

⁴⁹ Jisho tithi nchhu na, "Pai mēin vi hein."

Nenne pugu mēin nchriligi gho, nchhu nu gho na, "Wēin njú'ó yo, lollo tothi, a tho ne mēin gho." ⁵⁰ A mi'an mme ndhwí yi, ndhi tothi ntho njai Jisho.

⁵¹ Jisho chhu gho na, "O tā'a nu na nchwie nein ve?"

Nchriligi gho chhu gho na, "Masha, ntā'a nu mbini njai li'i."

⁵² Jisho chhu gho na, "Ghai ni go, pin yo chwie ghino yo togo." Wu'ó chomilaon gho, ligi yi chu'ó a yon nin Jisho shendaon.

11

Jisho nii Jerushalein no funon

(Matio 21:1-11; Luka 19:28-40; Jouñ 12:12-19)

¹ Pugu ni nga mbara nu Jerushalein, nkin Befege pugu Betani nkuon Mbra pa Thi Olive ne, Jisho taon paa ghan younjin pi, ² nchhu ni pugu na, "Pai ghai mon muun la'ataon yine shi pai ne, wu'ó no ha'an pai nii ne, pai shi njai muun mi nkwein pi chu na non shi lo naa nchho nkuon yu. Pai fei ntho no gho. ³ Sheshenon nchhu ni pai na, 'Pai fei nu na?' pai chhu na, 'Taatho fā'ó fā'a no gho, a shi mbini nu'un ndu'u henein no kuo ndii.'"

4 Pugu lollo ngēi, njəi muun
 ɲkwéiŋ pi chu chonda mbhi ɲkiŋ
 shendaon, pugu fēi. 5 Pichəi ɲgwa
 ɲa pugu ni nthi fə nɛ piɛ ni pugu ɲa,
 “Pəi chwīɛ pi khə? Pəi fēi pi ɲkwéiŋ
 yinɛ?” 6 Pugu chhu nnu ɲa Jishə
 ni nshwei vugu nɛ ni pugu, ɲgwa
 pighə ɲa pugu ni nju fə nɛ mien
 vugu pugu ghəi. 7 Pugu thə ni muun
 ɲkwéiŋ ghə mfe ni Jishə, mā’an ɲa
 memme ndhwí pugu ɲkuon ɲkwéiŋ
 ghə, Jishə chhə ɲkuon ghə.

8 Ntou ɲgwa shēiŋ ɲa memme
 ndhwí pugu shendaon, pichəi shēiŋ
 ɲa mbhothi ni fhothi ɲkuon ghə ɲa
 pugu ni nja’a mon ɲa nyien. 9 ɲa
 ɲgwa pɛ ɲa pugu ni mbə shhi nɛ
 pugu ɲa pɛ ɲa pugu ni mbə njiŋ nɛ
 ɲa’o ɲgəu, nchhu nu ɲa,
 “Ndigha’o pə ni Minnwi,
 mbəɔ pə ni ju ɲa a thə nɔ ligi
 Taathə nɛ!

10 Minnwi nū’əŋ mbəɔ yi ɲkuon
 Sha’afuon fūon Devi taa via,
 ɲa a thə nu nɛ.
 Ndigha’o pə ni Minnwi ɲa a
 chhə po nɛ.”

11 A nii Jerushaleiŋ, ɲgəi mon Nda
 Minnwi, ɲga ndii ɲguon yaon nɔ
 ha’an nji’a ni ɲkwo tɔgɔ nɛ, ntaon
 ɲgəi Betani pugu ɲa paanchɔ ghan
 younjin pi.

*Jishə chəno thi ɲa a ghə njun nɛ
 (Matio 21:18-19)*

12 Mbhi ni ɲga ndan, nɔ ha’an
 pugu ni ɲkwəi nu llo Betani nɛ, nji
 yia Jishə. 13 A thi hini nji’ɛ njəi thi
 ɲa a ghə njun nɛ a ya ntə’i, a ghəi
 nɔ yəi nu ɲa minthe a fā’o ntien llo
 ɲkuon ghə. A gha nthə nchəiŋ yəi
 thi ghə, ɲa’a ndə njəi sheshe yaon
 ɲkien ɲa fhothi, nthe ɲa a shini ndə
 mbə ndii ɲa ɲa thi ghə ghə njun nɛ.
 14 A chhu ni thi ghə ɲa, “**Ki’i ɲon ma
 nu’un ɲi ntien llo mbin ghə.**” ɲa
 ghan younjin pi ya’o.

*Jishə ghəi Nda Minnwi
 (Matio 12:12-17; Luka 19:45-48;
 Joun 2:13-22)*

15 Pugu ni ɲga nchəiŋ Jerushaleiŋ,
 Jishə ghəi Nda Minnwi njəu ɲgwa
 pɛ ɲa pugu ni mfini yaon pugu
 ɲa ɲgwa pɛ ɲa pugu ni njuon
 nu Nda Minnwi nɛ, nshrī taprei
 ghan kwri mbin pugu ɲa ghan fini
 mintu’olibun, 16 ɲa’a ndə nu’un
 mbin ɲa sheshenon mfe a tien yaon
 ntiri nɔ yina Nda Minnwi. 17 A ni
 nthə njə’i vugu, nchhu nu ɲa, “**Pi shi
 lo nā’an ɲa, ‘Pi shi mēiŋ nda a ni
 nda luon Minnwi ni ɲguon ɲa taon
 taon ghə,’ ndə pəi kara a gū pəo ɲa
 ɲgina minwi.**”

18 Nnɛ ɲa thishi ghan fe’ingien
 pugu ɲa ghan yə’i ɲgwa ni gí Mushi
 ya’o nthə ntā’a shendaon njwi vi,
 nthe ɲa pugu ni mbəgɔ vi, nthe ɲa
 ɲguon yú ɲgwa pighə ɲa pugu ni
 mbə fə nɛ ni ɲgrāo ɲkwan nɔ ha’an
 a ni njə’i nu nɛ.

19 Fanaon ni ɲga nthə, pugu taon
 mon la’a.

*Yaon yə’i nthe thi wunu ɲa a ni
 njəon nɛ*

(Matio 21:20-22)

20 Nɔ ha’an pugu ni ntəgɔ nu ni
 tutu’u nɛ, pugu yəi thi wunu yɛ,
 a kwo yaon ti nshwi’i nchəiŋ mon
 ɲien pi. 21 Pita kwij, nchhu ɲa,
 “Masha, lii njəi! Thi wunu yɛ ɲa ɔ
 ni nchəno nɛ kwo yaon.”

22 Jishə khwē ni pugu ɲa, “**Pəi fā’o
 pin mbin Minnwi.**” 23 Shishini,
 nshwei vəi, sheshenon ɲa a shi
 nchhu ni mbra yei ɲa, ‘Lollo təthi
 ɲgū mon ɲkhí’, ki lo mfā’o khuthə
 mon njū’o yu nɛ, ndə mbin ɲa nnu
 ɲa a chhu nɛ shi ndəgɔ lí’i nɛ, pi
 shi nchwīɛ mfe ghə. 24 Nthe yie
 ghə, nshwei vəi, sheshe yaon ɲa pəi
 piɛ mon luon Minnwi nɛ, pəi mfā’o
 pin ɲa pəi kwo fā’o yaon ghə, kan
 a shi mbə yəi. 25 Ndə sheshe
 ndii ɲa ɔ tithi nduon Minnwi nɛ, ɔ
 mfā’o sheshe yaon mon njū’o ghə
 nthe yichəi ɲon, ɔ lí’ɛ phi yi, nne ɲa
 Taa ghə ɲa a chhə po nɛ ɲkaa yu
 nthe a lí’ɛ jə phi.” 26 [Ndə pəi mien
 ki lo nji’i ndi’ɛ phi yichəi ɲon, kan
 mba’a Taa vəi po lí’ɛ ɲa yəi phi.]

*Pie nthe ghrí Jisho**(Matio 21:23-27; Luka 20:1-8)*

²⁷ Pugu pini ntho Jerushalein. No ha'an a ni nyien nu Nda Minnwi ne, pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ghan ye'i gi Mushi tho mbara vi, ²⁸ nchhu gho na, "O fa'o pi yei ghrí no chwie nu pa nnu pei ki a fe go ghrí yei ve no chwie nu pa nnu pei no gho?"

²⁹ Jisho chhu ni pugu na, "Nshi mbie vei ni ta'a pie, pei mfe khwe vei, nshwei vei ni ye ghrí na nchwie nnu pei no ne. ³⁰ Pei shwei a, Jouj ni nkwe ghrí no fe nu nkhi pi llo mbho Minnwi ki ngwamishua?"

³¹ Pugu chra nnu gho ni non pugu, nchhu nu na, "Pia nchhu na, 'Llo mbho Minnwi', a chhu na, 'Ti a ni nchwie kho pa'a pei lo mbin Jouj?' ³² Ti pia nchhu na, 'A llo pi mbho ngwamishua?'" nthe na pugu ni ntho mbogo pa ngwa nthe na sheshenon ni nji na Jouj ni nja mbo njeli'i Minnwi.

³³ Nne pugu khwe ni Jisho na, "Pigi lo nji."

Jisho chhu ni pugu na, "Kan mba'a mummu nkaa mu shwei vei ni li'i na ghrí a lo ne."

12*Lu'ó chrà nthe puon fa'a piphi**(Matio 21:33-46; Luka 20:9-19)*

¹ Nenne Jisho je ntho nchra nu ni pugu mon lu'ó chrà. "Non chai ni ma mbhi faan ntien thi* yi, nkrao nka'a ngin no gho, ntou nku'ó nni ntien thi gho nkhi yi taon no chwie nu la'ó, ndo nkrao muon nda tothi no chho nu fo nke'i nyien. Nne mfe ni ghan fa'a na pugu lina no gho nga nkwo maon pugu pugu ghrá, ndho ki'e ngai la'ataon nduon. ² Ndi ni nga nka'ó no kwó nu ntien thi ye, Non gho taon muon fa'a ni pa ghan fa'a pe na a ghai nkwe ji ghrá ntien thi gho. ³ Ndo pa ghan fa'a

pigho wie muon fa'a yi gho ndu'u vi ni mbho yó.

⁴ "A pini nu'un taon muon fa'a nduon, pugu wie vi no tho yi, nchwie nnu lritho mbin yu. ⁵ A pini nu'un taon yichai pugu jwi vi, ngu'ó nchwie mbin ntou pichai pi nenne, ngwie pichai, njwi pichai. ⁶ A pini mfa'ó ta'a non na a nthe a taon, mbo muon vi na a khwa ne, ndugwi yi a taon vi ni pugu, nchhu nu na, 'Pugu shi mfa'ó pogo yo.'

⁷ "Ndo ghan fa'a pigho chhu ni non pugu na, 'Yei njinda yi, pia chiri njwi vi maon pi gu yia!' ⁸ Pugu wein vi, njwi vi, mfu'u khu yi mon nyien mi'an.

⁹ "Ti ngan nyien gho shi nchwie pi nen ki'e? A shi ntho njwi pa ghan fa'a pigho, mfe faan gho ni ngwa nduon. ¹⁰ Pei lo naa mein li'i Nwa'anli Minnwi yei na a chhu na, 'Ngu'ó ye na ghan nu'on nda ni

nda na a lo nji'i mfa'ó ghene ne
pini ne nkara ju mbo ndugwi
ngu'ó shi'i nchaa nguon yi.†

¹¹ Yei fa'a Taatho
ndo mbo nkien nnu ghraoghrao
ligi pigi?"

¹² Pa thishi ngwa ju pigho ni ntho nta'a shendaon no wein nu mi, nthe na pugu ni nji na a chhu lu'ó chrà yei nthe pi pugu, ndo pugu fa'ó pogo gu nthe yu ngwa na pugu ni mbo fo ne, nne mien vi ngai ni vugu.

*Pie nthe nnu pe taashi ni funon**(Matio 22:15-22; Luka 20:20-26)*

¹³ Pugu taon pa pichai ngwa Farashi pugu pa pichai pa ghan younjin Hero, na pugu ghai mbiri Jisho ngwein vi ni pa nnu na a shi nchhu ne. ¹⁴ Pugu tho nchhu gho na, "Masha, pigi ji na o gha nchra nnu shini ki lo ndi pi nnu na ngwa pi'i nu ne, o shi'a non shieligi ni sheshenon, o gha nje'i nnu na Minnwi ta'a nu na ngwa chwie ne mon ndindi. A ka'ó na pi pe taashi

* **12:1** 12:1 Ntien thi gho ni mbo grape. Mon la'ataon pa juu, pugu ni nga nchhu pichai ndi na faan grape, nin yi po pi na Israe. † **12:10** 12:10 *Nwa'anli Nkhi 118:22.

ni Kaisha ki nga? Pigi pe ki ki'i pigi pe?"

¹⁵ Ndo Jisho kwo yai mbe yugu, nchhu ni pugu na, "Pai mōon a na? Pai tho ni ta'a ndigi mbin nōon njai."

¹⁶ Pugu tho ni ta'a yi. A chhu ni pugu na, "Yei tho gō pugu ligi gō nkuon gho?"

Pugu khwē na, "A yi Kaisha."

¹⁷ Jisho chhu ni pugu na, "Pai fe yaon na a yi Kaisha ne ni Kaisha, mfe yi Minnwi ni Minnwi."

Pie nthe nnu khu nu mbini nku'ō
(Matio 22:23-33; Luka 20:27-40)

¹⁸ Pa ngwa Shadushi, na pugu ni mbī'i na non shi'a nkhu mbini nku'ō ne tho mbara Jisho, mbie vi na, ¹⁹ "Masha, Mushi ni nā'an gí yei mfe ni pigi na, non nkhu mien ngwe vi ki lo mfā'ō muon, a yi'i na ndin vi, yi mimbia, ti'i ndōgo nkugu gho mbhi puon no gho no ligi ndin vi. ²⁰ Pa lin pichai ni mbo fo pi khwachai mbo pimbia, fūon yi lan, nkhu ki lo mfā'ō puon, ²¹ mbra yi lan mingwe gho, nkhu ki lo mfā'ō puon. Yichai mbra yi wu'ō nenne. ²² Ti nguon yugu pi khwachai khu ki lo mfā'ō puon. Ndugwi yi mingwe gho khu nkaa yu. ²³ Ndwe, a le nga mbo ndii ye na ngwa le mbini nku'ō ne, mingwe gho po pi yi gō, na nguon yugu pi khwachai ni nkwo lan vi ne?"

²⁴ Jisho khwē ni pugu na, "Yei lo mbo nnu na a chwie pai faan ne? Nthe na pai lo nji Nwa'anli Minnwi ndo pa'a ndo nji ghrī Minnwi. ²⁵ Nthe na ngwa gha nga nku'ō mon gu pa'a ndo ndan ndo pa'a ndo ngēi lan, mbo pi no pa ghan ntaon Minnwi po.

²⁶ "Ndo nthe nnu ngwa no khu nu mbini nku'ō mon gu, pai lo naa mēin mon nwa'anli Mushi mon li'i ha'an a chrā no nnu mōnon tho muon thi yuyu'u ne, nkwan ha'an Minnwi ni nchrā ni Mushi fo, nchhu nu na, 'Mi Minnwi Abrahan, mbo Minnwi Aiji, ni Minnwi Jako?' ²⁷ A lo nji'i mbo pi Minnwi ngwa khu, a po pi yi ngwa maon. Pai ya faan."

Kina na a chaa nguon yi ne
(Matio 22:34-40; Luka 10:25-28)

²⁸ Yichai ta'a masha pa ghan ye'i gí Mushi, na a ni nthi fo nja'ō nnu na pugu ni nchrā nu ne, gha njai na Jisho nkhwē pa nnu pigho shi'i, mbie vi na, "A yai kina na a chaa nguon yi ghao?"

²⁹ Jisho khwē na, "Yei kina na a chaa nguon yi ne, 'Ya'ō, ma Ishrae, Taatho mbo Minnwi yia wu'ō ju tē'i vi mbo Taatho. ³⁰ A yi'i na o khwā Taatho, mbo Minnwi yo, ni nguon njū'ō yo ghao, ni nguon nchēi yo ghao, ni nguon kwā'a nu yo ghao, ni nguon ghrī yo ghao.' ³¹ Mbra yi po yei, 'O shi nkhwā taakuo yo no ha'an o khwā non yo ne.' Yichai kina nduon lo nu'un mbo fo na a chaa pa pai."

³² Ngan ye'i gí Mushi chhu gho na, "O chhu a kā'ō, ma Masha. O ya nchhu shini na Minnwi wu'ō ju tē'i vi ndo pa'a yichai lo mbo no ju. ³³ A yi'i na o khwā vi ni nguon njū'ō yo pugu pa nguon kwā'a nu mo, ni nguon ghrī yo ndo nkhwā taakuo yo no ha'an o khwā non yo ne. A pwa paa kina yei ncha fe nu minyien nkuon li'i fe'ingien pugu pa maon fe'ingien nduon ni Minnwi."

³⁴ Jisho ni nga njai na a khwē ni shietho, a chhu gho na, "O kwo para mien nu Minnwi sha'a fūon yi mon chombhi yo." Jē ndii gho, pa'a sheshenon lo nu'un mon mbie vi ni sheshe pie.

Pie nthe Non na pi Chu'ō Ntaon no Nkwe ne

(Matio 22:41-46; Luka 20:41-44)

³⁵ No ha'an Jisho ni nje'i nu Nda Minnwi ne, a ni mbie na, "Mimfe pa ghan ye'i gí Mushi kie pi nei nchhu na ju na Minnwi Chu'ō Ntaon no Nkwe ne po pi muon Devi? ³⁶ Jijwe Minnwi ni nkaon njū'ō Devi a chhu na,

'Minnwi Taatho chhu ni Taatho a na,
"Chho hein ngei mbho a yi ji

ti ñshi nu'unj nchwīe pa mbina
pō gū yaonj tigi kwò yò.”

³⁷ Nduthò Devi mēinj Ju ña Minnwi Chu'ò Ntaonj nò Nkwe ne ni Taathò vi, a nthē a kie pi ñeinj mbò muunj vi?” Mmē kiri ñgwa pighò ya'ò nnu ña Jishò ni nchhu ne ni pwanju'ò.

*Jishò shūu tónə ñgwa
nthē pa ghanj ye'i ñgwa ni gí Mushi
pa Juu*

(Matio 23:1-36; Luka 20:45-47)

³⁸ Monj nnu ña Jishò ni nje'i nu ne, a ni nchhu ña, “Pèi lina pa ghanj ye'i ñgwa ni gí Mushi a pwa, pugu khwā nò nyēinj nu monj pa memme ndrawa'a ndò ñkhwā ña pi tu'u nonj nchrā ni pugu li'i ka'a, ³⁹ ñkhwā chhò nu nò pa li'i liēinj monj pa nda luonj Minnwi pugu pa li'i ji. ⁴⁰ Pugu ghà nchigi pa piñgē kugu ñkwe maonj pugu, luonj Minnwi yugu shiga ni ñji nne ña ñgwa yèi vugu nò pa ñgwa taonjaonj. Yugu ñgə'i shi mbò yi wuwuru.”

*Yaonj ña miñgwe ñkugu fē ne
(Luka 21:1-4)*

⁴¹ Nò ha'anj Jishò ni nchhò yèi ñkùnj ni'inj pa yaonj fé Nda Minnwi ne, a ni chhò mbé'i ñgwa nò ha'anj pugu ni'inj mbinj monj ñkùnj ni'inj pa yaonj fé ne. ⁴² Ntou pa ghanj fā'ò ni nthò ni'inj ntou memme mbinj monj ñkùnj ghò. Miñgwe ñkugu chéi ña a ki ya mbou ni'inj paa puonj mi mbinj ña pi nchiri a pò nò ta'a ndola.

⁴³ A mēinj pa ghanj younjinj pi yèi yu nchhu ni pugu ña, “Shishini, ñchhu ni pèi ña, miñgwe ñkugu vei ña a pò pi mbou ne, fē nchaa ñguonj ñgwa ña pugu ni'inj pa mbinj monj ñkùnj yaonj fé ne, ⁴⁴ Nthē ña ñguonj ñgwa nduonj fu'u maonj fē yugu shina ntou maonj ña pugu fā'ò ne, ndò miñgwe vei monj pou yi fē ñguonj yaonj ña a fā'ò nò yru nu ñkuonj ghò ne.”

13

*Jishò chhu ñkwanj ha'anj pi shi
mbūo Nda Minnwi ne
(Matio 24:1-2; Luka 21:5-6)*

¹ Nò ha'anj Jishò ni ntaonj nu Nda Minnwi ne, ta'a pa ghanj younjinj pi chhu ghò ña, “Masha, lii ñjèi pa ñgù'ò pwapwa pugu pa nda pwapwa ñjèi.”

² Jishò chhu ni pugu ña, “Pèi yèi mbwambwa nda pèi? Mba'a ta'a ñgù'ò nu'unj nūanj ñkuonj ndinj vi ki pi lo mbūo mfe shhe.”

*Ñgə'i pugu pa mōonj nu
(Matio 24:3-14; Luka 21:7-19)*

³ Nò ha'anj a ni nchòchhò ñkuonj Mbira pa Thi Olive njienj piprèi llo yèi Nda Minnwi ne, Pita ni Jèinj pugu Jounj ni Andru pie vi njinjinj ña, ⁴ “Shwei vigi pa nnu pèi shi mbò pi ndii khò? Pa li nò nōonj nu ndii ña nnu pèi shi ndōgò li'i ne pò pa khò?”

⁵ Jishò chhu ni pugu ña, “Pèi lina nu, ki'i ñonj fii vèi. ⁶ Ntou ñgwa shi nthò nò ligi a, nchhu nu ña, ‘A mmu mbò Ju ña Minnwi Chu'ò Ntaonj nò Nkwe ne!’ mfiinj ntou ñgwa. ⁷ Ndiinj ña pèi ya'ò pi thò mā'anj nchhò ki pa pisha'akhò nnu nchhò, ki'i pèi fā'ò pōgò gu. A yi'i ña ñkwanj nnu pèi shi ñgu'ò ndōgò li'i ndò a lo naa mbò ndugwi mbhi ya'a. ⁸ Pa la'ataonj shi ndollo mā'anj pichèi ni nchhò, ñgwa yichèi ta'a fūonj mā'anj ñgwa yichèi ni nchhò. Shhe shi nchi'i ti shina monj pa li'li'i, ñji gū. Pa nnu pèi pò pi nò ha'anj muunj ghà ñjē naonj nu miñgwe shūu ne.

⁹ “Ndò pèi chhò ni lina mèi. Nthē ña pi shi ñgwēinj vèi ñgèi nò shhi pa kúnj, ñgwie vèi monj pa nda luonj Minnwi, ntigi vèi pèi thi shá'a shhi pa ghanj sha'a ñgwa pugu pa fūonj nthē a ña pèi pò pa miñkwentie panj shhi pugu. ¹⁰ Ndò pi shi ñgu'ò mfūonj nchii ñkini pwa pisha'akhò ni ñguonj taonj taonj ghao ndugwi mbhi ma nthò. ¹¹ Ndiinj ña pi wēinj vèi ncha'a mfe li'i shá'a ne, ki'i ñjù'ò yèi ghana vèi ni nnu ña pèi shi nchhu ne, ndò pèi chhu sheshe nnu

na pi fe ni p̄ei ne ndii gh̄o, nth̄e na a lo nchr̄a p̄ei, a chr̄a Jijwe Minnwi.

¹² “N̄on shi ncha’a nd̄in vi mfe na pi jwi, t̄aa fe muun vi na pi jwi, pa puon kara mbara pa t̄aa pugu pa maa ni nchh̄o nchw̄ie pi jwi vugu.

¹³ N̄guon ngwa shi mb̄ina v̄ei nth̄e a. Ndo non na a t̄ii shii ti nḡei nch̄ein no ndugwi yi ne shi nd̄ugu.

Nnu wuwuru na a tho nu mbiri li’i
(Matio 24:15-28; Luka 21:20-24)

¹⁴ “N̄dii na o shi nj̄ei nnu wuwuru na a shi nchw̄ie pi tei Nda Minnwi thi li’i ha’an a shini ndo mf̄a’o no thi nu ne (shesh̄ejon na a m̄ein yaon yei ne p̄i’i, nji na a shi nji nj̄in nnu yei!) nne ngwa pe na pugu po mon la’ataon Judia ne tei nku’o tho mbra. ¹⁵ Ki’i non na a chh̄o th̄onda ne nu’un shwi’i sh̄he ki nii nda yu no l̄ogo nu sheshe yaon ntaon no. ¹⁶ Ki’i shesh̄ejon na a po mon nȳien ne nu’un mbini li’i l̄ogo mme ndhw̄i yi. ¹⁷ Ndo a shi mbo n̄kiey wuwuru nḡe’i ni pa pin̄ge sh̄uu pugu pa mapuon ha’an pugu tho nu’o puon mon pii ndii gh̄o ne! ¹⁸ P̄ei luon ni Minnwi na ki’i nnu pei l̄ogo li’i pi mon mb̄i, ¹⁹ nth̄e na mon pii ndii pigh̄o, nḡe’i shi mbo ti nch̄ein fi’i ha’an a lo naa ma mbo j̄e ndii na Minnwi ni mbuon mbhi ne ti ntho nch̄ein ndwe, ndo pa’a ndo mbi’i pi’i ma nu’un mbo. ²⁰ Ndo a kan mien ki po na Taath̄o kere fi’i llem̄bhi pigh̄o, yich̄ei non̄mishua shi kan ndo nd̄ugu, ndo, nth̄e pi pa ngwa pe na a chu’o vugu ne, a kere llem̄bhi pigh̄o.

²¹ “N̄enne shesh̄ejon nchhu ni p̄ei na, ‘P̄ei lii nj̄ei, Ju na Minnwi Chu’o Ntaon no N̄kwe ne po neīn henein!’ ki na, ‘P̄ei lii nj̄ei, a pi ni hini,’ ki’i p̄ei pin̄. ²² Nth̄e na pa ngwa shi ntho nd̄e’i nḡien na pugu Ju na Minnwi Chu’o Ntaon no N̄kwe ne, pa nj̄eli’i mifīi shi n̄on non yugu, n̄on ntou pa li pugu pa nnu ghraoghrao, no fīi nu pa ngwa ti mfīi pa ngwa ha’an Minnwi chu’o ne, no ha’an a nji’̄e ni pugu. ²³ Ndo p̄ei chh̄o ni lina m̄ei!

N̄kwo chhu nguon nnu ni p̄ei n̄kaon ndii gh̄o ma ntho.

Muun Non̄mishua shi mbini nu’un ntho

(Matio 24:29-31; Luka 21:25-28)

²⁴ “Ndo mon pii ndii gh̄o no ha’an nḡe’i pei shi n̄kwo t̄ogo ne, ‘Minaon shi nḡu nj̄in̄jin, ndo pa’a fh̄u lo nu’un nth̄e.

²⁵ Pa fin̄ei shi nḡu nu sh̄he llo po, pa nji na a po mon tothi ne ch̄i’i.’

²⁶ “N̄enne, pi shi nj̄ei Muun Non̄mishua, a tho nu mon l̄ulun ni mme gh̄ri pugu pa ndigha’o. ²⁷ A shi ntaon pa ghan ntaon Minnwi, pugu kiri pa ngwa pi na a chu’o ne llo mon khwe ghaa mbhi ti nḡei nch̄ein mon ndugwi tothi.

Nt̄igi llo n̄kuon thi w̄unu

(Matio 24:32-35; Luka 21:29-33)

²⁸ “Ye’i nt̄igi llo n̄kuon thi w̄unu, no ha’an fh̄o yi nu’un nj̄e tua nu n̄kuon mb̄ho yi ne, o ji na n̄kw̄ei mb̄i para. ²⁹ Wu’o nenne, ndii na p̄ei n̄kaa p̄ei ȳei pa nnu pei tho nd̄ogo li’i ne, p̄ei ji na a kwo para ti mbo chonda. ³⁰ Shishini, n̄shwei v̄ei, mba’a ngwrēinon yei yi’i nt̄ogo ki nguon pa nnu pei lo nd̄ogo li’i. ³¹ Po pugu sh̄he shi nt̄ogo, ndo mba’a pa chr̄a pan yi’i nt̄ogo gha.

³² “Ndo a mbo pi no ll̄e gh̄o pugu pa ndii gh̄o, yich̄ei non lo nji, nji’i nth̄e pa ghan ntaon Minnwi po, ki Muun, a wu’o nji T̄aa t̄e’i vi. ³³ P̄ei lina nu, mb̄iri non ȳei, nth̄e na p̄ei lo nji ndii na ndii gh̄o shi ntho ne.

³⁴ “A po pi no non na a chh̄o nḡei kra, nga ndollo la’a, n̄u’o puon fa’a pi na pugu ti’i ndina ni pa yaon, shesh̄ejon fa’o ji fa’a, mfe gi ni ngan lina ni chonda na ki’i a ll̄e. ³⁵ Nth̄e yie gh̄o, p̄ei p̄iri non p̄ei, nth̄e na p̄ei lo nji ndii na ngan nda gh̄o shi n̄kw̄ei ne. Ki a po pi ni fanaon, ki ni ntun mbhi, ki mon n̄khwemin̄k̄e’i, ki ni tutu’u. ³⁶ A ngw̄i’i nch̄ein, ki’i a ȳei gh̄o o ll̄e nu. ³⁷ Nnu na n̄chhu

ni p̄ei ne, ñchhu ni nguon pa ngwa nduon: P̄ei p̄iri non p̄ei.”

14

Ntán nɔ jwi nu Jishɔ
(Matio 26:1-5; Luka 22:1-2; Jouŋ 11:45-53)

¹ A ni mbi'i paa llé, llé Lli Nji'a pugu llé Ji Brei ki Ku'ó ká'ó. Pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ghan ye'i gí Mushi tho ntá'a shendaon nɔ wēin nu Jishɔ njinjin njwi vi. ² Pugu ni nchhu ŋa, "Mba'a a yi'i mbo pi mon ndii ji yei kan ngwa shi mba'ó ngou."

Pi pɔɔ Jishɔ ni wru Betani
(Matio 26:6-13; Jouŋ 12:1-8)

³ Jishɔ ni ŋa mbo Betani nda Shemu ŋa a ni mbo ŋan ghinombaluŋ ne, nɔ ha'an a ni nji maon ŋkuon taprei ne, mingwe chēi nii ni nchín ŋa pi chwīe ni ngù'ó, laminda taonŋaon ŋa pi mēin ni nadi, mbo yi tininchuon linaon mon ghɔ. A p̄ei cho nchín ghɔ, nshá'ó laminda ghɔ tho Jishɔ.

⁴ Pichēi ngwa chhu ni non pugu fɔ mon pigítua ŋa, "A p̄iri wru laminda yei nenein ŋa? ⁵ Pi ka n̄i mfini wru ghɔ, a tɔgɔ mbin ŋa non mfá'a a tɔgɔ trei ŋkii llé pi pe vi nɔ ghɔ ne, mfe mbin ghɔ ni ghan pou." Nne pugu fē'i vi.

⁶ Jishɔ chhu ni pugu ŋa, "P̄ei mien vi, p̄ei ghana vi ŋa? A chwīe pi nnu shi'i v̄ei. ⁷ Nthe ŋa p̄ei pa ghan pou shi ngu'ó mbo nu ka'a, ti sheshe ndii ŋa p̄ei khwā ne, pinthe p̄ei chwīe shi'i ni pugu, ndo mba'a pia pɔ pi nguon ndii. ⁸ A chwīe nnu ŋa a kan nthe a chwīe ne. A p̄iri non a nɔ twei nu ŋkaon ndii maa ŋká'ó. ⁹ Ndo shishini, ñshwei v̄ei, sheshe li'i ŋa pi chíi ŋk̄ini pwa pisha'akho fɔ mon mbhi ne, yaon ŋa mingwe vei chwīe ne pi shi nchhu nɔ kw̄in nu vi."

Judashi pin nɔ fini nu Jishɔ
(Matio 26:14-16; Luka 22:3-6)

¹⁰ Nne Judashi Ishikario, ŋa a ni mbo ta'a non shina paanchro ghan

younjin Jishɔ ne, ghēi mbara pa thishi ghan fe'ingien nne nɔ fini nu Jishɔ ni pugu. ¹¹ Pugu ni ŋa nja'ó mfá'ó pwatua, ŋká'a nɔ fe nu mbin ghɔ. Nne a tā'a shina nɔ fini nu vi ni pugu.

Jishɔ ji Lli Nji'a pugu pa ghan younjin pi

(Matio 26:17-25; Luka 22:7-14,21-23; Jouŋ 13:21-30)

¹² A ni ŋa mbo fūon llé Ji Brei ki Ku'ó, mbo llé ŋa pi ghà njwi muun minji Ji Lli Nji'a ne, pa ghan younjin pi pie ghɔ ŋa, "O tā'a nu ŋa pigi ghēi mb̄iri maon ji Lli Nji'a ve pi hin?"

¹³ A taon paa ghan younjin pi, nchhu nu ni pugu ŋa, "P̄ei ghēi mon la'a, p̄ei shi mb̄aon p̄ei pa mimb̄ia, a tien k̄in ŋkh̄i tho yu, p̄ei yōu njin yi.

¹⁴ Sheshe li'i ŋa a nii ne, p̄ei chhu ni ŋan nda ghɔ ŋa, 'Masha chhu ŋa, njien nda pa gh̄ini hin, mbo li'i ha'an a nthe ñji maon Lli Nji'a fɔ pigi pa ghan younjin pan ne?' ¹⁵ A shi nōon mme njien nda tothi ni p̄ei pi kwo chwīe ti a ká'ó, p̄ei p̄iri fɔ."

¹⁶ Pa ghan younjin pi taon ngōi mon la'a, nj̄ei wu'ó ŋkwan nɔ ha'an a n̄i nu'un nchhu ni pugu ne, mb̄iri maon ji Lli Nji'a ghɔ fɔ.

¹⁷ A gha mbo ni fanaon, Jishɔ tho pugu pa paanchro ghɔ fɔ. ¹⁸ Nɔ ha'an pugu ni nchochho ŋkuon taprei nji maon ne, Jishɔ chhu ni pugu ŋa, "Shishini, ñshwei v̄ei, ta'a non v̄ei shi mfini a, ta'a non ŋa pigi yu ji maon ka'a ne."

¹⁹ Pugu jē ntho mfá'ó p̄ei njù'ó, nchhu nu ghɔ pa ta'a ta'a ŋa, "A lo nji'i mbo mmu, ki kho?"

²⁰ A chhu ni pugu ŋa, "A ta'a non shina paanchro yei, ye ŋa pigi yu chrū brei mon pein ka'a ne. ²¹ Nthe ŋa Muun Nonmishua shi ngu'ó ngōi pi nɔ ha'an pi nā'an nthe vi ne, ndo ngō'i shi ngwēin non ve ŋa a fini vi ne. A ni mbwa ghɔ ŋa ki'i pi phi vi."

Ndugwi maon jì Jisho pugu pa ghan younjij pi

(Matio 26:26-30; Luka 22:14-20; 1 Korinj 11:23-25)

²² Nɔ ha'an pugu ni nji nu ne, a lɔgo brei, nga nkwo tɔo Minnwi, mbə'i mfe ni pugu, nchhu na, "Pəi kwe, yei freinon a."

²³ A lɔgo ndua là'o nga nkwo tɔo Minnwi, mfe ni pugu, nguon yugu nnu. ²⁴ A chhu ni pugu na, "Yei chhi a, mbo yi kina na a shi nkwrì nthe ntou ngwa ne. ²⁵ Shishini, nchhu ni pəi na, mba'a ma nu'un nnu là'o yei nkamu'on ti ngəi nchəin llé ye na nshi nnu fifhi mon Sha'afuon Minnwi ne." ²⁶ Pugu gha njrāo ta'a nkhi, ntaon kə'i gho nkwo' nkuon Mbra pa Thi Olive.

Jisho chhu na Pita shi ndāa vi

(Matio 26:31-35; Luka 22:31-34; Joun 13:36-38)

²⁷ Jisho chhu ni pugu na, "Pəi shi ntei njij a ghao nthe na pi nā'an na, 'Nshi njwi nkē'i minji,

pa minji sha.*"

²⁸ Ndo pi shi nga nkwo ku'o ni mmu mon gu, ngəi shhi pəi Galili."

²⁹ Ndo Pita chhu gho na, "Nji'i nthe nɔ ha'an nguon ngwa shi ntei njij yo ghao ne, mba'a nji'i ntei."

³⁰ Jisho chhu gho na, "Shishini, nshwei gho, ni tu'u yei nkaon minkə'i ma nkhwē ni paa ngé, o shi nkwo lāa ni trei ngé."

³¹ Ndo Pita chhu titini na, "A nji'i mbo pi na pogo khu pa'a ndo nji'i ndāa gho."

Nguon yugu ghao wu'o nchhu pi ta'a nnu gho.

Jisho luon Minnwi Geshemani

(Matio 26:36-46; Luka 22:39-46)

³² Pugu ghəi nɔ li'i chəi pi mēin ni Geshemani. Jisho chhu ni ghan younjij pi na, "Pəi chocho hein nɔ ha'an nduon Minnwi ne." ³³ A lɔgo Pita, Jēin ni Joun pugu pugu ghəi. Ghaghana pugu pa yu'o njù'o shwi'i mbin yu. ³⁴ A chhu ni pugu na,

"Njù'o a ya mbə'i ti minthe nka kukhu. Pəi kina hein njra nu."

³⁵ Nchəon non yi ngəi shigēi shhi, nshəon ni pun yi shhe nduon Minnwi na a nji'e, ndii ngə'i gho tɔgo vi. ³⁶ Nchhu na, "Baba, Tāa a, nguon nnu yī'e mbho gho. Pi'i ndua ngə'i yei ki ndo nnu. Ndo ti ki'i a pɔ pi nɔ ha'an ntā'a nu ne, a pɔ nɔ ha'an o tā'a nu na a pɔ ne."

³⁷ Ntho njəi vugu pugu lle nu, a chhu ni Pita na, "Shemu, o ləlle? A nthe pa'a o lo nchho tothi nɔ ta'a awa? ³⁸ Pəi chho tothi nduon Minnwi nne na ki'i pəi gū mon mōon nu. Jijwe yəi khwā nu ndo freinon yəi pou ghrí."

³⁹ Mbini ndollo ngəi nduon Minnwi, ngu'o mbi'i pi nnu ye na a nkwo luon ne. ⁴⁰ A gha mbini nkamu'on njəi vugu pugu lle nu, nthe na lɔgo ni ndinaon ligi pugu, pa'a pugu lo nji nnu na minthe pugu khwē gho ne.

⁴¹ A gha mbini ntho ndii gho nɔ trei nge, nchhu ni pugu na, "Pəi wu'o ntho ndhe nu mferε non yəi? A kā'o, ndii gho kā'o ne. Pi fini Muun Nonmishua liej mbho pa ghan phi. ⁴² Pəi lollo pia ghəi. Pəi lii njəi, non na a fini a ne pɔ nein!"

Pi wēin Jisho

(Matio 26:47-56; Luka 22:47-53; Joun 18:3-12)

⁴³ Wu'o chomilaon gho, nɔ ha'an a ni ngu'o nchrā nu ne, Judashi, mbo ta'a non shina paanchro gho tho pugu pa yú ngwa, pugu tuo kafa pugu pa wréi llo mbho pa thishi ghan fe'ingien, pugu pa ghan ye'i gí Mushi pugu pa pichəi thishi. ⁴⁴ Non na a ni mfini vi ne ni nkwo fe li ni pugu, nchhu nu na, "Non na nshi mban vi ne, ju. Pəi wēin vi, nkē'i vi ngəi ni ju."

⁴⁵ Judashi ni nga ntho nchəin, nkwo' mbara vi wu'o ndii gho, nchhu na, "Masha!" Mban vi. ⁴⁶ Nenne pugu wēin Jisho, nshin vi ngəi ni ju. ⁴⁷ Ndo yichəi ta'a non

* 14:27 14:27 Shakaria 3:17.

na a ni nthi fɔ ne shua kafa yi, nchhwi muun fà'a taathɔ pa thishi ghan fe'ingien nɔ ghɔ, nche tɛnɔ yi.

⁴⁸ Jishɔ chhu ni pugu na, “Mbɔ pi ngina minwi na pɛi thɔ nu ngwɛin ni pa kafa pugu pa wrɛi? ⁴⁹ Pa lɛllɛ pia ghà ngu'ɔ mbɔ Nda Minnwi, njɛ'i nu, ndɔ pa'a pɛi lɔ ngwɛin a. Ndɔ nnu pei lɔgɔ li'i nɔ chwɛ nu chrà Minnwi thi nɔ ha'an a ni nchhu nɛ.”

⁵⁰ Ndɔ pa ghan younjin pi kwien ghao ntei. ⁵¹ Muun chɛi pɔrɔ njɔu njin yi ki lɔ mā'an sheshe yaon nkien mbhɔ ndhwɛ na a ni ngwara mbin yu, pugu wɛin vi. ⁵² A shrào mbhɔ ndhwɛ ghɔ mien mbhɔ pugu ntei ntontii.

Jishɔ shhi pa kún

(*Matio 26:57-68; Luka 22:54-55,63-71; Jouj 18:13-14,19-24*)

⁵³ Pi lɔgɔ Jishɔ ngɛi nɔ shhi taathɔ pa thishi ghan fe'ingien. Nguon pa thishi ghan fe'ingien pugu pa thishi ni pa ghan ye'i gɛ Mushi kiri. ⁵⁴ Pita ni njɔu njin yi mbɔ fie hini, nii mon yina taathɔ pa thishi ghan fe'ingien. Nchhɔ pugu pa ghan kɛ'i li'i nthɔ njigɔ mɔnon.

⁵⁵ Pa thishi ghan fe'ingien pugu pa nguon pa kún ghao thɔ ntà'a thɔ nnu ha'an minthe pugu wɛin Jishɔ nɔ nne na minthe pugu jwi vi, ndɔ pa'a ndɔ mfà'o. ⁵⁶ Nthe na ntou pa ngwa ni nthɔ nchhu pa nnu mbe thɔ yu. Ndɔ pa nnu pighɔ na pugu ni nchhu nɛ taon pi nduonduon. ⁵⁷ Pichɛi ngwa lɔllɔ ndɛ'i ngien yei thɔ yu, nchhu nu na, ⁵⁸ “Pigi ni nja'o a chhu na, 'Nshi nshà'a Nda Minnwi yei na pi chwɛ pi ni mbhɔ nɛ, ndɔgɔ trɛi llɛ nkrao yi nduon, ki lɔ mbɔ yi krao ni mbhɔ.” ⁵⁹ Ndɔ nji'i nthe pi nɔ yei nnu, pa'a nchò yugu lɔ mbɔ ta'a yi.

⁶⁰ Taathɔ pa thishi ghan fe'ingien lɔllɔ ntithi shhi mbie Jishɔ na, “ɔ lɔ nkhwɛ nnu pei na ngwa pei chhu nthe ghɔ nɛ?” ⁶¹ Jishɔ wu'ɔ ndere

pi lan ki lɔ nchrà kan ta'a nnu. Taathɔ pa thishi ghan fe'ingien ghɔ pinɔ mbie vi na, “A gò mbɔ Ju na Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Nkwe nɛ, mbɔ Muun Non na pigi ghà nga'o nɛ?”

⁶² Jishɔ chhu na, “MI JU! Pɛi shhi njɛi Muun Nonmishua pi chɛrɔ vi ngei mbhɔ jɛ Non na a Fà'o Nguon Ghrí nɛ, a thɔ nu pugu pa lúlun po.”

⁶³ Taathɔ pa thishi ghan fe'ingien shàa ndhwɛ yi nchhu na, “Pia nu'un ntà'a pa minkwentie nchwɛ khɔ nɔ? ⁶⁴ Pɛi ya'o chrà nchi'eshɛ yei. Nthi mɛi pɔ pi na?” Pugu kwa'a nchhu na, “A ngusha'a, mbie na pi jwi vi.”

⁶⁵ Pichɛi jɛ thu nu thwe mbin yu, mbuon ligi yi nchwi vi, nchhu nu na, “Tha na a chhwi gɔ nchhwi ghɔ.” Pa ghan kɛ'i li'i lɔgɔ vi nchrɛi lrɛ thɔ yu.

Pita lāa Jishɔ

(*Matio 26:69-75; Luka 22:56-62; Jouj 18:15-18,25-27*)

⁶⁶ Pita ni ngu'ɔ mbɔ mbembien mon yina. Yichɛi ta'a muun fà'a, mbɔ mingwe mbɔ muun fà'a taathɔ pa thishi ghan fe'ingien thɔ, ⁶⁷ njɛi Pita thɔ njigɔ mɔnon. Mbe'i Pita nchhu na, “Gɔgɔ nkaa ghɔ ni mbɔ pɛi Jishɔ lɔ Nasharɛ.”

⁶⁸ Ndɔ a lāa, nchhu nu na, “Ndɔ nji, ndɔ pa'a thɔ a lɔ nshie ni nnu na ɔ chhu nu nɛ.” Ndɔ Pita ghɔ lɔllɔ ngɛi nkuan shendaon na a taon chonka'a nɛ. Wu'ɔ ndii ghɔ minkɛ'i khwɛ†.

⁶⁹ Muun fà'a ghɔ pinɔ njɛi vi njɛ chhu nu ni ngwa pɛ na pugu ni nthi fɔ nɛ na, “Non vei ta'a non vugu.”

⁷⁰ Ndɔ a pinɔ nu'un ndāa nkamu'on.

A gha ndara shigɛi, ngwa pighɔ na pugu ni nthi fɔ nɛ jɛ chhu nu ni Pita na, “Shishini, ɔ ta'a non vugu. ɔ non Galili.”

⁷¹ A jɛ chɔnɔ nu non yi nshwrɛi nu na, “Ndɔ nji non vei na pɛi chrà nu nthe vi nɛ.” ⁷² Wu'ɔ ndii ghɔ, minkɛ'i pinɔ nu'un nkhwɛ. Pita kwɛn nkwan nɔ ha'an Jishɔ ni nchhu

† 14:68 14:68 Minkɛ'i khwɛ lɔ nji'i mbɔ mon pichɛi Nwa'anli Minnwi ndunu.

gho ɲa, “**Ŋkaon min̄kə'i ma ɲkhwē ni paa ɲge, ɔ shi ndāa a ni trei ɲge.**” Pita wēin non yi kie nsha'a ni kēi.

15

Jisho thi shá'a shhi Paile

(*Matio 27:1-2,11-14; Luka 23:1-5; Jouŋ 18:28-38*)

¹ A ni nga mbo ɲkien ni tutu'u, pa thishi ghan fe'ingien pugu pa pichəi thishi pugu pa ghan ye'i gí Mushi ni ɲguon pa kún ghao paon mbini. Ŋkrao Jisho ndōgo vi ɲgəi ncha'a vi mfe ni Paile.

² Paile pie vi ɲa, “**Ɔ fùon pa Juu?**”

A khwē gho ɲa, “**A ha'an ɔ chhu ne.**”

³ Pa thishi ghan fe'ingien tigi ntou pa nnu tho yu. ⁴ Paile pini mbie vi ɲa, “**Ɔ lo ɲji'i mfā'o khwè nɔ fe nu? Lii ɲjəi fi'i pa nnu ɲa pugu chhu nthe gho ne.**” ⁵ Ndo pa'a Jisho lo nu'un ɲkhwē sheshe nnu, nne Paile ghrāo.

Pi fe njó gu ni Jisho

(*Matio 27:15-26; Luka 23:13-25; Jouŋ 18:39-19:16*)

⁶ A ghà mbo llé Ji Lli Nji'a, Paile chu'ɔ ta'a ɲgan chəin ɲa ɲgwa pie gho ne. ⁷ Ŋon chəi ni mbo mon chəin shina pa ghan tinitho pe ɲa pugu ni ɲjwi ɲon ndii ɲa minduonduon ni ɲgū mon la'a ne, ligi yi pɔ Baraba. ⁸ Pa yú ɲgwa pigho ghəi mbara Paile, mbie vi ɲa a chwē nɔ ha'an a ghà mbīgi nchwē ne ni pugu.

⁹ A khwē ni pugu ɲa, “**Pəi tā'a nu ɲa nchu'ɔ 'Fùon pa Juu' mfe ni pəi?**”

¹⁰ Nthe ɲa a ni ɲji ɲa pa thishi ghan fe'ingien ni ɲgwēin vi ntho mfe gho nthe pi kighi'ə. ¹¹ Ndo pa thishi ghan fe'ingien kəon yú ɲgwa pigho ɲa pugu pie ɲa Paile chu'ɔ pi Baraba.

¹² Paile pini nchhu ɲa, “**Ti mi shi mbo pi nein ni ɲon ɲa pəi mēin vi ni Fùon pa Juu ne?**”

¹³ Pugu pa'o ɲgòu ni ɲji ɲa, “**Kwīn vi ɲkuon wá'a!**”

¹⁴ Paile pie ɲa, “**Nthe kho? Nnu piphi ɲa a chwē ne pɔ pi kho?**”

Ndo pugu pini mba'o ɲgòu mbīgi ɲgəi shhi, “**Kwīn vi ɲkuon wá'a!**”

¹⁵ Nne Paile tā'a nu nchwē ɲa túa yú ɲgwa pigho pwa, nchu'ɔ Baraba mfe ni pugu, ɲa ɲkwo wie Jisho, ncha'a vi mfe ɲa pi kwīn vi ɲkuon wá'a.

Pi mā'an Jisho ni kwəin

(*Matio 27:27-31; Jouŋ 19:2-3*)

¹⁶ Pa shooge lōgo Jisho nii nɔ mon yina ntu'ɔ ɲgan sha'a ɲgwa, mēin ɲguon kwie ntigao ɲkii shooge ghao li'i mu'on. ¹⁷ Pugu mā'an piri mbin yu, mba'a ɲkie ni pa michwe'ichwe'i shhō tho yu. ¹⁸ Pugu jē ntho ɲginɔ vi, nchhu nu ɲa, “**Ndu-unya! Ma Fùon pa Juu!**” ¹⁹ Ntho ɲkwā'a tho yi ni muun thi, ntho nthu thwe mbin yu, ɲkwi kwére yugu ɲga'o vi. ²⁰ Pugu ni ɲga ɲkwo mā'an vi ni kwəin ti m'ien, nshrāo piri gho mbin yu, mā'an ji ndhwí mbin yu, ɲgəi ni ju li'i kwīn ɲkuon wá'a.

Pi kwīn Jisho ɲkuon wá'a

(*Matio 27:32-44; Luka 23:26-43; Jouŋ 19:17-27*)

²¹ Pugu ɲi ɲon chəi ɲa ligi ni mbo Shemu llo Shirin ɲa tien wá'a yi. Ŋon gho ni mbo taa Aleshanda pugu Rufushi, ɲa a ni nii nu mon tri la'a llo mon ɲgunu. ²² Pugu lōgo Jisho ɲgəi li'i ha'an pi mēin ɲa Gogota. Njin yi pɔ ɲa, “**Li'i Kwéi Tho.**” ²³ Pugu fe là'o gho ɲa pi nyāan ni yichəi fhó yú'ɔ pi mēin ni məə, ndo a lāa ki lo nnu. ²⁴ Pugu kwīn vi ɲkuon wá'a, ɲgrā ndhwí yi shina pugu, mā'an yaon nɔ pe'i, nɔ yəi nu ɲa sheshenon vugu shi ɲji pi yəi pra ndhwí yi.

²⁵ A ni mbo ndipu'u minaon ni tutu'u ɲa pugu ni ɲkwīn vi ɲkuon wá'a. ²⁶ Pi nā'an nnu ɲa pugu ni ɲgwēin vi nɔ ɲkwīn vi ɲkuon wá'a ne ɲa, “**Fùon pa Juu.**” ²⁷ Pi kwīn vi pugu pa paa ɲgina. Ta'a yi ɲgei mbho ji, ta'a yi ɲgei mbho ɲkwrei. ²⁸ [Nenne chrà Minnwi ye ɲa pi ni

nā'an̄ ɲa pi ni shia vi shina ghan chwīe phi ne ni ndōgo li'i].*

²⁹ Nɲgwa pe ɲa pugu ni ntōgo nu ne ni ntho ɲgwe'i vi, nchi'i tho yugu, nchhu nu ɲa, "Hoho! Ɔ ni ntā'a nu shā'a Nda Minnwi mbini ɲkrao mon trei llé. ³⁰ Kwe ne non yō nshwi'i ɲkuon wá'a pia."

³¹ Wu'ō nenne pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ghan ye'i gí Mushi mā'an̄ vi ni kwèin shina pugu ni non yugu nchhu ɲa, "A ni ɲkwe ɲgwa nduon, ndo minthe pa'a a lo ɲkwe non yi. ³² Ju ɲa Minnwi Chu'ō Ntaon nō ɲkwe, mbo Fūon ɲgwa Ishrae, shwi'i ne ɲkuon wá'a, nne ɲa minthe pigi yēi mbin vi." Nɲgwa pe ɲa pi ni ɲkwīn vugu pugu ka'a ne mā'an̄ vi ni kwèin ɲkaa pugu.

Gu Jisho

(Matio 27:45-56; Luka 23:44-49; Joun 19:28-30)

³³ A ni ɲga mbo mon ntun minaon, nɲinɲin gū mon ɲguon la'a ghao ti ɲgēi nchēin mon trei minaon ni naonchi. ³⁴ A gha mbo mon trei minaon gho, Jisho chhu ɲkien ni nɲi ɲa, "Eloi, Eloi, lema shabatani?" nɲin yi pō ɲa, "Minnwi a, Minnwi a, Ɔ mī'an̄ a ɲa?"

³⁵ Pichēi ɲgwa ɲa pugu ni nthi fō ne gha nja'ō nnu gho nchhu ɲa, "Lii nɲēi, a chho mēin pi Elaija." ³⁶ Yichēi ɲon tei ɲgēi ni'in̄ kusha mon là'ō chēchigēi, nchwē'i tho muun thi, mfe gho ɲa a nnu, nchhu nu ɲa, "Pēi tithi pia yēi ɲa Elaija shi ntho nshwi'i vi shhē!"

³⁷ Jisho pa'ō ɲgōu ndo ɲkhu. ³⁸ Ndhwí kī'i li'i Nda Minnwi shāa ntaon yi paa, llo tothi nshwi'i mfe shhē. ³⁹ Nthishi pa ta'a ɲkii shooge ɲa a ni nthi fō ntho mbe'i vi ne, gha nɲēi ɲa yei ɲkwan ha'an̄ a khu ne, nchhu ɲa, "Shishini, ɲon vei ni mbo Muun Minnwi!"

⁴⁰ Pichēi pinɲe ni nthi hini nɲi'e mbe'i nu. Shina pinɲe pigho ni mbo Meri Madalin pugu Meri mūun Jēin mikē'i pugu Josheshi, ni Shalome.

⁴¹ Ndii ɲa a ni mbo Galili ne, pugu yōu nɲin yi ɲgēre vi. Ntou pa pinɲe nduon ɲa pugu pa Jisho ni ɲku'ō Jerushalein ka'a ni mbo fō.

Pa taannu Jisho twei vi

(Matio 27:57-61; Luka 23:50-56; Joun 19:38-42)

⁴²⁻⁴³ Fanaon ni ɲkwo tho nu, yichēi ɲon ligi yi pō Joshe llo Arimatia chēin. A ni mbo ɲkien ɲon nda pa kún, ni ntho ɲjwere Sha'afuon Minnwi ɲa a tho. A ni mbo llé piri nu non (mbo llé ɲa a fe ni llé Ji pa Juu ne). Joshe wēin ɲjū'ō yi, ɲgēi shhi Paile nduon khu Jisho mbho yu.

⁴⁴ Paile ni ɲgrāo nō ya'ō nu ɲa Jisho kwo khu. Mēin nthishi pa ta'a ɲkii shooge mbie vi ɲa Jisho kwo khu.

⁴⁵ A ni ɲga nja'ō mbho nthishi pa ta'a ɲkii shooge gho ɲa a kwo khu, mfe khu yi ni Joshe. ⁴⁶ Joshe yuon mbho ndhwí fhu, nshwi'i khu Jisho shhē, ndin vi mon ndhwí fhu gho, ni'in̄ mon fún ɲa pi fi'i mon ɲgū'ō ne. ɲkēnē ɲgū'ō nchri chofun gho nō. ⁴⁷ Meri Madalin, ni Meri mūun Josheshi yēi li'i ɲa pi ni ntwei vi ne.

16

Jisho pin̄i nu'un̄ ɲku'ō

(Matio 28:1-8; Luka 24:1-12; Joun 20:1-10)

¹ Llé Ji ni ɲga ntōgo, Meri Madalin pugu Meri muun Jēin ni Shalome yuon pa wru laminda, nō ghēi nu nshā'ō mbin Jisho. ² A gha mbo ɲkien ni muun tutu'u ndii ɲa minaon ni ɲkwo sha'a mon fūon lembhi, mbo Shonde, pugu ghēi chofun Jisho. ³ Pugu chhu nu ni non pugu ɲa, "A shi ɲkēnē gō ɲgū'ō mbi'i chofun mfe ni pia?" ⁴ ɲga ndii nu ne, nɲēi pi kwo ɲkēnē ɲgū'ō gho. A ni mbo ɲkien mme ɲgū'ō.

⁵ Pugu gha nii mon fún gho, nɲēi yichēi ma'an̄ mikhwa chho fō ɲgei mbho ji, mā'an̄ shalaon fhu, pugu ghrāo. ⁶ A chhu ni pugu ɲa, "Kī'i pēi nu'un̄ ɲgrāo, pēi tā'a pi Jisho

* 15:28 15:28 Ishaya 53:12.

llo Nashare ɲa pi ni ɲkwɪŋ vi ɲkuon wá'a nɛ. A kwo ku'ɔ, a lo ɲji'i mbo hein. Lii ɲjɛi, yei li'i ye ɲa pi ni nū'ɔŋ vi nɛ. ⁷ Ndo pɛi ghɛi nchhu ni ghan younjɪŋ pi, pugu pa Pita ɲa, 'A ghɛi nu nɛ shhi pɛi mon Galili. Pɛi shi ɲjɛi vi fɔ, wu'ɔ nɔ ha'an a ni nshwei vɛi nɛ.'"

⁸ Tho yugu ni fiŋ, pugu wrū nu nthe pɔɔɔ gu, ntaon mon fún ghɔ ntei. Pugu shini ndo nchhu kan ta'a nnu ni sheshenon nthe ɲa pɔɔɔ gu ni ɲgwɛiŋ vugu.

[Pichɛi pa fūon ndunu Nwa'anli Minnwi lleshhi lo ɲji'i mfā'o jɛ mon ghrà ndipu'u ti ɲgɛi nchɛiŋ nɔ ndugwi yi.]

*Jisho nōon non yi ni Meri Madalin
(Matio 28:9-10; Joun 20:11-18)*

⁹ [Ndiɪ ɲa Jisho ni ɲkwo ku'ɔ ɲkien ni muon tutu'u ni Shonde nɛ, mfūon nōon non yi pi ni Meri Madalin, mbo miŋgwe ye ɲa a ni mfu'u khwachɛi miŋweŋ mbiŋ yu nɛ. ¹⁰ A ghɛi nshwei ɲgwa pɛ ɲa pugu pa Jisho ni mbo nu ka'a nɛ, ɲa pugu ni ntho ɲkɛi nu ndo ɲjūa nu nɛ. ¹¹ Pugu ni ɲga ɲja'o ɲa Jisho yi maon, Meri Madalin ghɔ kwo yɛi vi nɛ, pa'a ndo mbiŋ.]

*Jisho nōon non yi ni paa ghan
younjɪŋ pi
(Luka 24:13-35)*

¹² Pa nnu pei ni ɲga ntɔɔɔ, Jisho nōon non yi mon shendaon nduon ni paa ghan younjɪŋ pi ndiɪ ɲa pugu ni mbo shendaon ɲgɛi nu mon la'a nɛ. ¹³ Pugu pini nchhu ni pichɛi, ndo pa'a pugu lo mbiŋ nnu ɲa pugu ni nchhu nɛ.

*Jisho nōon non yi ni ta'anchro
ghan ntaon pi
(Matio 28:16-20; Luka 24:36-49;
Joun 20:19-23; Fā'a 1:6-8)*

¹⁴ Pa nnu pei gha ntɔɔɔ, Jisho nōon non yi ni ta'anchro ghan ntaon pi ndiɪ ɲa pugu ni ɲji maon nɛ, mbīga vugu nthe pou piŋ yugu pugu pa tinitho nɔ piŋ nu nnu ɲa ɲgwa pɛ

ɲa pugu yɛi vi a pɔ yi maon chhu nɛ.

¹⁵ A chhu ni pugu ɲa, "Pɛi ghɛi mon ɲguon mbhi ghao, nchii ɲkɪni pwa pisha'akhɔ ni ɲguon ɲgwamishua ghao. ¹⁶ Sheshenon ɲa a piŋ ndo ɲkwe ɲkhɪ nɛ shi ndūgu. Ndo sheshenon ɲa a lo mbiŋ nɛ shi mfā'o ɲjɔ nɔ ɲgusha'a. ¹⁷ Pa li pei shi ɲjɔu ɲjiŋ ɲgwa pɛ ɲa pugu piŋ nɛ. Ni ligi a pugu shi mfu'u pa miŋweŋ, nchrā mon pa chrà fhi.* ¹⁸ Pugu shi ɲgwɛiŋ pa mitwe'i, ti pugu nnu sheshe ɲji'i, pa'a kà'a lo ɲkɛe vugu. Pugu shi nū'ɔŋ mbho yugu ɲkuon pa ghan ghɪnɔ, non yugu tɔɔɔ."

¹⁹ Nenne Jisho Taathɔ ni ɲga mī'ɛŋ chrā nu ni pugu, pi lɔɔɔ vi ɲku'ɔ nɔ po, nchɛrɛ ɲgei mbho Minnwi yi ji. ²⁰ Pugu taon chhu chrà Minnwi ɲguon li'i, Taathɔ fā'a pugu pugu nōon ɲa chrà ɲa pugu chhu nu nɛ yi shini ntɔɔɔ pi ɲkuon pa li.]

* **16:17** 16:17 A nthe ɲjiŋ chrà yei pini mbo ɲa Pa liŋ fhi.

**Pwa Pisha'akho nkwan
ha'an
Luka
fi'i ne
Kaon nu pa tho nu**

Pwa pisha'akho nkwan ha'an Luka fi'i ne non Jisho no nkwe Ishrae na Minnwi ni nka'a ne, pugu pa na a ju mbo nkwe nguon ngwa. Luka na'an na a ni nchu'o Jijwe Minnwi nchu'o Jisho na a chi pwa pisha'akho ni pa ghan pou. Luka fi'i nkwan Jisho fa'o nj'u'o mbin nguon nkwan ngwa na pugu fa'o nguon nthwe cha ne.

Luka na'an ntou pa nnu na a fe pwanju'o. Fuon yi po mon nje yi na a fi'i nkwan ha'an tho nu Jisho ni mbo ne, mbini mbo mon ndugwi yi li'i ha'an Jisho ku'o po ne. Luka pini nu'un na'an nkwan ha'an ngwa ni nchho mbin Jisho ndo nku'o nu mon pin yugu ndii na Jisho ni nkwo ku'o po ne mon Nwa'anli Fa'a Ghan Ntaon Jisho.

*Nnu na a chwie Luka na'an
nwa'anli yei ne*

¹ Ndo ha'an ntou ngwa pa'o no na'an nu pa nnu pe na a logo li'i shina pia ne, ² wu'o nkwan ha'an pia nu'un nja'o mbho ngwa ha'an pugu ni mbo no nje yi, njei mbini nu'un nchi chra Minnwi, ³ nthwe na nkwo ya ntou nguon pa nnu shishi'i nkwan ha'an a ki kie llo no nje yi ne, a pwa na na'an nnu pigho mfe ve nkwan ha'an a ki ya ntogo ne, ma Tiofilu non ndien, ⁴ nenne na mimfe o ya nji shishi'i pa nnu ha'an pi shwei gho no ne.

Pi chi nnu phi Joung Ngan Fe Nkhi

⁵ A ni mbo tho Hero, mbo funon Judia, yichai ngan fe'ingien Minnwi ni mbo fo, ligi yi po Shakaria. A ni ndho mon ghrà ghan fe'ingien

Minnwi, llo mon ndaon Abija. A ni mfā'o ngwe vi llo mon ngwreion Eron*, ligi yi ni mbo Elishabe. ⁶ Nguon vugu ni mbo ngwa ndindi shhi Minnwi, ntho nū'on nguon kina pugu pa gi Taatho ndo ki lo mfā'o ntai. ⁷ Ndo pa'a pugu lo nji'i fā'o muon, nthwe na Elishabe ni mbo pi nkhwē, ndo pugu ni nkwo ya ndunu.

⁸ A ni nga mbo llé chai, a po ndii ghrà pa Shakaria no fā'a nu no ghan fe'ingien Minnwi, Shakaria fē'i nu, ⁹ nkwan ha'an nū'on ghan fe'ingien Nda Minnwi ni mbo ne, pugu mā'an yaon no yei nu non na Minnwi chu'o na a tūon *lēi ne. A gū mbin yu na a nii ju Nda Minnwi li'i tūon yichai nkwan lēi no gha'o nu Minnwi. ¹⁰ Ntou ngwa ni mbo mbhi nchho nduon Minnwi mon ndii gho na pi ni ntho ntūon lēi ne.

¹¹ Ngan ntaon Taatho non non yi yei yu, nthi ngei mbho ji li'i fe'ingien na pi ni ntūon lēi ne. ¹² Shakaria ni nga njei vi, njū'o yi taon, pogo gu wēin vi. ¹³ Ndo ngan ntaon gho chhu na, "Ki'i mfā'o pogo gu, ma Shakaria. Minnwi ya'o luon yo. Elishabe ngwe gho shi mbhi muon mimbia o chhō ligi yi ni Joung. ¹⁴ Muon vei shi mbo pwanju'o ni pwatua ve, ntou ngwa pini mfā'o pwanju'o na pi phi vi. ¹⁵ A shi mbo mmenon shhi Taatho. Ki'i a ma nnu la'o ki sheshe la'o titini. A shi ndinaon ni Jijwe Minnwi llo ndii na a po mon pun ne. ¹⁶ A shi nchwie ntou puon Ishrae pini mbara Taatho vugu, mbo Minnwi. ¹⁷ A shi ngēi ju no likien Taatho mon jijwe pugu pa ghrà no yi njei li'i Minnwi mbo Elaija, no chini nu njū'o pa taa pugu pa yi puon, nkara pa ntinitho pugu kwai nkuon mbha shietho ngwa ndindi nenne no nchwie nu ngwa na pugu piri non yugu ni Taatho."

¹⁸ Shakaria pie ni ngan ntaon gho na, "Mi shi nkie pi nei mfā'o tininju'o ni nnu pei na nkwo lulunu

* 1:5 1:5 Eron ni ngu'o mbo pi ngan fe'ingien Minnwi nkaa yu.

nga'a, ngwe a kwo lulunu nkaa yu ne?"

¹⁹ Ngan ntaon gho khwē gho na, "Mi Gabreya. Nthi shhi Minnwi, na a taon a na nchrā ve ndo nshwei gho ni pwa pisha'akho yei. ²⁰ Lii njəi, nthē na o lo nji'i mbinj chrà a ne, o shi ngū fhincho ti ngəi nchəinj llé ye na nnu pei shi ndōgo li'i ne."

²¹ Pa ngwa ni nchho njwere Shakaria, ntho ngrāo nu nkwan no ha'an a yiyiri Nda Minnwi ne. ²² A gha ntaon mfifhi, pugu yəi ki'e na a yəi pi nnu Nda Minnwi, a tho nōon nnu pi ni mbho nkina mbo fhincho.

²³ Ndiə na ndiə fā'a yi Nda Minnwi ni mme ne, a pini la'a. ²⁴ Pa llé gha ntogo, Elishabe ngwe vi shūu, ndəinj non yi no tien nāon, nchhu nu na, ²⁵ "Yei nnu na Taatho fā'a mbinj mu, Taatho lli a ni pwapun no pi'i nu lritho mbinj mu shina ngwamishua."

Pi chūi nnu phi Jisho

²⁶ A ni nga mbo ndiə na Elishabe ni nkwo shūu no ntigao nāon ne, Minnwi taon ngan ntaon vi, mbo Gabreya, na a ghəi Nashare, mbo yichəi li'i Galili, ²⁷ njəi muun mingwe chəi, ligi yi po Meri, na a shi ya'a ji mimbia ne. Pi ni nōon vi ni Joshe no ngwe vi. Joshe ni mbo non llo mon ndaonon funon Devi. ²⁸ Ngan ntaon gho ghəi nchhu ni Meri gho na, "Nchrā ve, ma mbrōtho mingwe, Taatho po pəi yu ka'a!"

²⁹ Meri fā'o fintho, mbini ngrāo na yei po pi yəi nkwan chrā nu neinj. ³⁰ Ngan ntaon gho chhu gho na, "Ki'i mfā'o pogo gu, ma Meri, Minnwi lōgo nthi mi no nōon nu pwapun ve. ³¹ Lii njəi, o shi nshūu mbhi muun mimbia nchhō ligi yi ni Jisho. ³² A shi mbo nkien mmenon ndien, pi mēinj vi ni Muun Minnwi na a Chaapifunon ne. Minnwi Taatho shi nchərə vi nkuon faan taa vi, mbo Devi. ³³ A shi nsha'a ngwreinjon Jako no nguon ndiə, mba'a ndugwi Sha'afunon yi ma nji'i mbo."

³⁴ Meri pie ngan ntaon gho na, "Mimfe a kie pi neinj mbo nne, na ndo naa nji mimbia ne?"

³⁵ Ngan ntaon khwē gho na, "Jijwe Minnwi shi nshwi'i mbinj gho. Nji ju na a Chaapifunon ne kuru gho. Nthe yie gho, muun na o shi mbhi ne, shi mbo yi taonon. Pi mēinj vi na Muun Minnwi. ³⁶ Lii njəi, ndinj gho Elishabe po ni shūu muun mimbia nkaa yu no ntigao nāon mon ndilunu, mbo ju na pi ni mēinj vi ni nkhwē ne. ³⁷ Nthe na yichəi nnu shi'a nga'a Minnwi."

³⁸ Meri chhu na, "Mbo neinj, mbo muun fā'a Taatho, a po vəi nkwan ha'an o chhu ne." Nenne ngan ntaon gho ghəi ni vhi.

Meri kra Elishabe

³⁹ A gha nda'a shigei llé, Meri lollo nkono ngəi mon yichəi la'ataon mon Juda, la'ataon ntou mbra. ⁴⁰ A ghəi nii nda Shakaria nchrā ni Elishabe. ⁴¹ Elishabe ni nga nja'o chrà Meri, muun nāna ni nji mon pun yu. Elishabe ni ndinaon ni Jijwe Minnwi, ⁴² nenne nchhu ni nji na, "O mbrōtho shina nguon pingge ghao, ndo mbrōtho po muun na o shi mbhi ne! ⁴³ Mi po pi gō, na yei nkwan nnu chwē a, na muun Taatho a tho nkra a? ⁴⁴ Nthe na ndiə na mi ni nja'o o chrā vəi ne, muun na a po pun mu ne nāna ni nji nthē pwatua. ⁴⁵ Mborō po ve nthē na o pin nnu na Taatho chhu ve ne!"

Nkhī Meri no gha'o nu Minnwi

⁴⁶ Meri khwē na, "Nchhu ni nguon njū'o a na ndigha'o po ni Taatho.

⁴⁷ Mbini mfā'o pwanju'o nthē Minnwi mbo nkwe a,

⁴⁸ nthē na a kwinj muun fā'a yi, yi juju.

Lii njəi, llo ndwe ngəi nu shhi nguon ngwreingwa shi mēinj a ni mbrōtho.

⁴⁹ Nthe na ju na a tini nga'a ne, chwē pa memme nnu vəi, ligi yi po Non Ki Fhi Yi.

50 Llo ηkuonη ηgwreioηη nshwi'i ηkuonη ηgwreioηη,
a nōonη kwoshini ni ηgwa pe ηa pugu pogo vi ne.

51 A chwie pa nnu titini ni mbho mi, nshaanη pa ghanη ntita'o monη pa kwā'a nu munu.

52 A shwi'i pa memme fūonη llo ηkuonη faanη yugu,
ηkēre pa ηgwa pe ηa yugu lo mbo ne tothi.

53 A ni'inη pa ghanη nji ni pa maonη shi'i,
njou pa ghanη fā'o pugu ghēi ni mbho yó.

54 A ghēre muunη fā'a vi mbo Ishrae, ntho ηkwinη pi kwoshini yi,

55 ηkwanη ha'anη a ni ηkā'a ni pa taa pia,
ni Abrahanη pugu pa mbhē ηonη yi no ηguonη ndii ghao ne."

56 Meri chho pugu Elishabe no trei naonη, maa mbini ki'e la'a yu.

Pi phi Jouη Ngan Fe Nkhī

57 Ndiη phi Elishabe ni ηga ηkā'o, a phi muunη mimbina. 58 Pa taakuo pi pugu pa ndaanonη yi ni ηa nja'o fi'i ntou kwoshini ηa Taatho nōonη ni Elishabe ne, pugu pugu fā'o pwanju'o.

59 Fūonη llemmbhi ni ηga ηkā'o, pi tho li'i ni'inη vi ηgunu mbrei, ntā'a nu nchhō ligi yi ni Shakaria, mbo ligi taa vi. 60 Muunη vi lāa, nchhu ηa, "Pi fā'o no mēinη nu vi pi ηa Jouη."

61 Ndo pugu chhu ghō ηa, "Yichēi ndaanonη yo lo mbo fo ηa pi mēinη vi ni ligi yi ne." 62 Nenne, pugu nōonη ni mbho no pie nu taa vi ni ligi ηa a khwā ηa muunη ghō fā'o ne. 63 Shakaria chhu pi tho ni yaonη nā'anη yaonη, a nā'anη ηkuonη ghō ηa, "Ligi yi Jouη." Nnu ghō ghrāo vugu. 64 Wu'o ndii ghō, nchō Shakaria chu'o, liη yi kigei, a chrā, njē gha'o nu Minnwi.

65 Pogo gu wēinη pa taakuo pugu. Shaanga nnu pei nyienη monη ηguonη la'ataonη monη ηguonη Judia, mbo la'ataonη mbra. 66 Sheshenonη ηa a ni nja'o nnu yei ne ywere monη njū'o

yu, nchhu nu ηa, "Muunη vei ma mbo pi ηkwanη kho? Nthe ηa mbho Taatho ni nja mbo mbinη yu."

Nkhī Shakaria no gha'o nu Minnwi

67 Shakaria taa Jouη ni ndinaonη ni Jijwe Minnwi, nenne nchhu nnu ηa Minnwi nōonη ghō ne:

68 "Gha'o Taatho mbo Minnwi Ishrae,
nthe ηa a kra ηgwa pi no nja'andi'i yugu,

69 Mfe titini Nkwe ni pia llo monη nda Devi muunη fā'a vi.

70 Wu'o ndo ha'anη a ni mfe kà'a yi ni pa njēli'i pi pi taonetaonη llo lleshhi ηa pugu chii ni ηgwa,

71 ηa pia shi ndūgu mbho pa mimbina pia pugu pa ηguonη pa ηgwa ha'anη pugu pina via ne.

72 A ni ηkā'a ηa a shi nōonη kwoshini ni pa taa pia ndo mbini ηkwinη kina yi yi taonetaonη,

73 kina ηa a ni nshwrēi ni taa via Abrahanη ne.

74 A ni ηkā'a ηa a shi ηkwe via mbho pa mimbina pia,
nenne ηa mimfe pia fā'a fā'a yi ki lo mfā'o pogo gu,

75 monη taonetaonη pugu pa ndindi shhi yu monη ηguonη chombhi yia ghao.

76 Ndo gò, muunη a,
o shi mbo njēli'i Minnwi ηa a Chaapifuonη ne,
nthe ηa o shi ηgēi shhi Taatho mbiri ndaonη yi.

77 O shi nshwei ηgwa pi, mbo ηgwa Juu ηkwanη ha'anη mimfe pugu kie ndūgu ne,
ηa Minnwi shi ndi'e phi yugu.

78 Nthe pi juju kwoshini Minnwi ni pia,
ndii ηa li'e llo tothi shi nthe mbinη pia,

79 no fe nu li'e ni ηgwa pe ηa pugu chho monη njinjinη pugu pa mili'i gu ne,
ηkē'i via ηgēi no shendaonη ghighri."

⁸⁰ Joun muun ghɔ ni ŋku'ɔ ntini mon jiwɛ, nda'a pi mon pa ŋkũnu njó ti nchɛin ndii ŋa a ni njɛ chii nu chrà Minnwi ni ŋgwa Ishrae nɛ.

2

Pi phi Jishɔ

(Matio 1:18-25)

¹ A ni ŋga mbo mon pii ndii ghɔ, Kaisha Agoshtu pɔ fũon mon ŋguon mbhi Roma, mfe gí ŋa pi nā'an ligi ŋguon ŋgwa Roma ghao nɔ nnu shia ŋgwa. ² Yei ni mbo fũon nā'an nu ligi nɔ nnu shia ŋgwa ndii ŋa Kwirinu ni nthɔ sha'a Shiria nɛ. ³ Sheshenon ni mbini mon ji la'ataon nɔ nā'an nu ligi yi nɔ nnu shia ŋgwa ghɔ. ⁴ Nthe ŋa Joshe ni mbo pi ŋgwreinson fũon Devi nɛ, a ku'ɔ llo Nashare mon Galili, ŋgɛi Betelhein mon Judia mbo la'ataon Devi. ⁵ A ghɛi fɔ li'i nā'an ligi yugu Meri ŋa pi ni nɔon vi ghɔ nɔ ŋgwɛ vi, a ni mbo ni shũu nɛ.

⁶ Nɔ ha'an pugu ni mbo fɔ nɛ, muun kãon vi. ⁷ A phi fũon muun vi, mbo muun mimbã, mbara vi mon ndhwí, ni'in mon ŋku'ɔ ji khí pa minjii, nthe ŋa li'i shi ki lo mbo ni pugu mon nda ghɔ ŋa pa ghini ghà nthɔ nda'a nɛ.

Ghan kɛ'i minjii pugu pa ghan ntaon Minnwi

⁸ Mon ŋkũnu mon la'ataon ghɔ pa ŋkɛ'i minjii ni mbo fɔ nthɔ ŋkɛ'i pa minjii pugu ni tu'u. ⁹ Ngan ntaon Taathɔ nɔon non yi shina pugu, ndigha'o Taathɔ the ŋgɛn vugu, pɔgɔ gu wɛin vugu. ¹⁰ Ngan ntaon ghɔ chhu ni pugu ŋa, "Ki'i pɛi fã'o pɔgɔ gu, nthɔ ni ŋkɛni pwa pisha'akho pwatua, mbo yi ŋguon ŋgwa ghao. ¹¹ Shi'a mon la'ataon Devi pi phi ŋkwe vɛi mbo Ju ŋa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ ŋkwe, ŋa a Taathɔ nɛ. ¹² Yei shi mbo li ni pɛi: Pɛi shi njɛi muun pi para vi mon ndhwí, a nũan mon ŋku'ɔ ji khí pa minjii."

¹³ Wu'ɔ ndii ghɔ, yú pichɛi shooge llo po wí'i nchɛin, pugu pa yie ghɔ jɛ nthɔ ŋga'o Minnwi, nchhu nu ŋa:

¹⁴ "Ndigha'o pɔ ni Minnwi ti ŋgɛi nchɛin fie mon ndugwi po, ghrinju'ɔ pɔ ni ŋgwa pɛ ŋkuon shhe ŋa pwapun Minnwi pɔ mbin pugu nɛ."

¹⁵ Ndi ŋa pa ghan ntaon pighɔ mien vugu mbini po nɛ, pa ghan kɛ'i minjii pighɔ chhu ni non pugu ŋa, "Pia ghɛi Betelhein njɛi nnu yei ŋa a lɔgɔ li'i Taathɔ chwɛ pia ji nɛ."

¹⁶ Nne pugu kɔnɔ ŋgɛi njɛi Meri ni Joshe, ni muun ghɔ a nũan mon ŋku'ɔ ji khí pa minjii. ¹⁷ Pugu ni ŋa njɛi muun vei nchii nnu ŋa ghan ntaon pighɔ ni nchhu nthe muun ghɔ nɛ. ¹⁸ Sheshenon ŋa a ni nja'o nnu ghɔ nɛ ghrão nnu ŋa ghan kɛ'i minjii pighɔ ni nchhu nɛ. ¹⁹ Meri lɛin ŋguon nnu pei njù'ɔ yu nthɔ njwɛɛ nu. ²⁰ Pa ghan kɛ'i minjii pini ni vugu, nthɔ ŋga'o Minnwi ndo mbini ntɔo vi nthe ŋguon nnu pɛ ŋa pugu ya'o ndo njɛi wu'ɔ nɔ ha'an pi shwei vugu nɛ.

Pi chhɔ ligi muun, nɔon vi mon Nda Minnwi

²¹ Fũon lɛmbhi ni ŋga ŋkã'o, pi ni'in muun ghɔ ŋgunu mbrei nchhɔ ligi yi ni Jishɔ, mbo ligi ŋa ngan ntaon Minnwi ni mfe ŋkaon pi maa nshũu vi nɛ.

²² Ndi ŋa fi'i lɛmbhi ŋa a ni mbie ŋa Joshe pugu Meri chwɛ mbo yi taontaon ŋkwan ha'an ŋwa'anli gí Mushi chhu nɛ ni ŋkã'o nɛ*, pugu ku'ɔ ni Jishɔ Jerushalein li'i fe vi ni Taathɔ. ²³ Yei ni mbo wu'ɔ nɔ ha'an pi nā'an mon gí Taathɔ nɛ, "Sheshe fũon phi ŋa a mimbã nɛ, pi nũ'ɔn vi li'i tɛ'i vi ni Taathɔ." ²⁴ Ndo mbini nu'un fe'ingien ŋkwan nɔ ha'an gí Taathɔ chhu nɛ, "mbo paa minthɔ ki paa puon mintu'olibun."

Nnu ŋa Minnwi ni nɔon ni Shimion a chhu nɛ

* 2:22 2:22 *Ŋwa'anli Ghan Fà'a Nda Minnwi 12:3,6,8; Ŋwa'anli Ndi Taon nu 13:2.

25 Mon ndii gho, non chæi ni mbo Jerushalein, ligi yi pɔ Shimion. A ni mbo nkien non ndindi ndo mbogo Minnwi. A ni ntho njwere nu na lugu nu tho ni puon la'ataon Ishrae, Jijwe Minnwi ni mbo mbin yu. 26 Jijwe Minnwi ni nkwo non gho na mba'a a yi'i nkhu ki lo njæi Ju na Minnwi Chu'ɔ Ntaon no Nkwe, na Taathɔ ni nkā'a ne. 27 Jijwe Taathɔ kaon vi na a ghæi Nda Minnwi ndii na Meri pugu Joshe ni ntho ni muun gho fo no chwæe nu nù'ɔn mbin yu nkwan ha'an gí ni nchhu ne. 28 Shimion kwe muun gho ntuo mbho yu, ntōo Minnwi, nchhu nu na,

29 "Ndwe, Taathɔ, ɔ mien nu na muun fà'a yo khu ndwe mon ghighri nkwan ha'an chrà yo chhu ne,

30 ntho na ligi a yæi non na ɔ taon vi na a tho nkwe ngwa ne,

31 na ɔ piri vi na nguon ngwa yæi ne,

32 mbo lí'ε no non nu nnu na ɔ tā'a nu ne ni pa taon nduon, mbini ntho ni ndigha'o ni ngwa pɔ, mbo puon Ishrae."

33 Taa Jisho gho pugu müun vi ghrāo pa nnu na Shimion chhu ntho Jisho ne. 34 Shimion fe mboro ni pugu, nchhu ni Meri müun vi na, "Lii njæi, Minnwi chu'ɔ muun vei na ntho vi, ntou ngwa shi mbhe gha ntou pi lugu Ishrae, ndo mbo li na mba'a pi pin ne, 35 nenne no non nu pa nnu ha'an ngwa pī'i nu njù'ɔ pugu ne. Ndo ni gò, ɔ shi mfā'o yu'ɔ njù'ɔ no ha'an pi she njù'ɔ yo pi ni kafa."

Nnu na Minnwi ni non ni Ana a chhu ne

36-37 Ndunu mingwe nkugu chæi ni mbo fo, ligi yi pɔ Ana, ni mbo njæili'i Minnwi, mbo muun Fanue, llo mon ngwreion Asha. A ni ndan nchwæe khwachæi nga'o ndaon vi khu, a kina nkugu ti ngæi nchæin fúon wun nga'o ni yi khwe ndii na a ni njæi Jisho ne. No nkugu, a shi ki

lo ncha'a nu Nda Minnwi li'i gha'o Minnwi mon ji nkhi pugu pa luon nu, ni tu'u pugu pa naonchi. 38 Wu'ɔ chomilaon gho, a chænə mbara yæi Joshe pugu Meri, ntho ntōo Minnwi, ndo ntho nchhu pa nnu ntho muun gho ni pa ngwa pe na pugu ni nchho njwere nu na Minnwi taon nja'andi'i na a tho nkwe Jerushalein ne.

39 Joshe pugu Meri ni nga mi'en nguon pa nnu nkwan no ha'an gí Taathɔ chhu ne, mbini la'a pugu Nashare mon Galili. 40 Muun gho ni nkwo'ɔ ntini, ndinaon ni shietho, mbho Minnwi pɔ nu mbin yu.

Jisho ghæi Nda Minnwi mbo paanchro nga'o

41 Sheshe nga'o pa taa Jisho ghæi Jerushalein no nnu ji Lli Nji'a.

42 Jisho ni nga mbo paanchro nga'o, pugu ku'ɔ no ha'an nù'ɔn yugu chhu ne li'i ji Lli Nji'a. 43 Ji gho gha ndugwi ti pugu chho mbini nu, Jisho kina nin Jerushalein ki pugu lo nji.

44 Pugu ni mbī'i na a pɔ shina pa ngwa na pugu pugu ni mbini nu ne, nyien no ta'a lembhi njε tā'a nu vi shina ndaon yugu pugu pa shuon pugu. 45 Pugu ni nga mien ki yæi vi, mbini ki'ε Jerushalein nchho ntā'a vi. 46 Nga ntā'a vi no trei llé, ngæi njæi vi Nda Minnwi, a chho shina pa ghan ye'i ngwa ntho njwere nnu ha'an pugu chhu nu ne, ndo mbie vugu ni pa píe. 47 Nguon pa ngwa ha'an pugu ni nja'o vi ne ni ngrāo fi'i nkwan ha'an a ji nnu ne pugu pa khwè na a ni mfe nu ne.

48 Pa taa pi ni nga njæi vi, na ngrāo. Müun vi chhu na, "Muun vei, ɔ kie nein mfā'a mbin pigi nein? Lii njæi, pigi taa gho ni ntho ntā'a gho ni shigi."

49 A chhu ni pugu na, "**Pæi ni ntho ntā'a a na? Pæi shi ki lo nji na mfā'o no pɔ nu nda Taa a?**" 50 Ndo pa'a pugu lo nji nin chrà gho na a ni nchhu ne.

51 Nenne pugu pa Jisho pini Nashare a ya nja'o nchò yugu. Müun

vi lēiŋ ŋguoŋ nnu pei ghao njù'ò yu.
⁵² Jisho ni ŋku'ò nu ŋgū mmeŋoŋ
 moŋ shietho pugu pa fi'i noŋ yi.
 Minnwi pugu pa ŋgwamishua piŋ vi
 mbīgi ŋgōi shhi.

3

*Jouŋ Ngan Fe Nkhǐ tho nchhu nnu
 Minnwi*

*(Matio 3:1-12; Maaku 1:1-8; Jouŋ
 1:19-28)*

¹ Ndiŋ ŋa Tiberu Kaisha ni ŋkwo
 pò fùoŋ Roma nò tieŋnchrò ŋga'ò
 nɛ, Pontiu Paile tho sha'a krao Roma
 ŋa pi mēiŋ ni Judia nɛ, Hero ni
 ntho sha'a yichəi krao, mbo Galili.
 Ndīŋ vi, mbo Fili, ni ntho sha'a
 yichəi krao, pi mēiŋ ni Iturea pugu
 Trakoniti, Lishania ni nsha'a ji pi
 Abilene. ² Ndiŋ ghò, Anan pugu
 Kaifa ni mbo pa taatho pa thishi
 ghan fe'ingieŋ Minnwi. Ndiŋ ghò,
 chrà Minnwi ni ntho ni Jouŋ, muuŋ
 Shakaria moŋ ŋkūnu njó. ³ A ghēi
 moŋ ŋguoŋ ŋkiŋ Jodaŋ nchho nchi
 nu ŋa, "Pəi pā'a ŋkūnu yəi ni phi,
 mfe ŋkhǐ ni pəi, Minnwi li'ɛ phi
 yəi." ⁴ A ni ŋga nchho nchhu yei,
 ntho nchwīe pi nnu ŋa Ishaya nā'an
 moŋ ŋwa'anli njəli'i Minnwi, mbo
 ŋwa'anli Ishaya ŋa,

"Ŋoŋ chəi tho mfe gè moŋ ŋkūnu
 njó, nchhu nu ŋa,

'Piri shendaŋ ni Taatho,
 Chwīe pa li'i togo pi pò pi tithi.

⁵ Pi shi mā'an ŋguoŋ wéiŋ ghao
 nshəre ŋguoŋ puoŋ mi mbra
 pugu pa memme pi,

nju'u ŋguoŋ ndaŋ tətəi,
 Ndwēe ŋguoŋ ndaŋ chəiŋchəiŋ.

⁶ Ŋguoŋ ŋgwa shi njəi ŋa Min-
 nwi ghà ŋkwe ŋgwa moŋ phi
 pugu."

⁷ Yú ŋgwa taŋ ntho ŋa a fe ŋkhǐ
 ni pugu. A chhu ni pugu ŋa, "Pa
 Mbhe mitwɛ'i! A shūu gǝ ténə yəi
 ŋa pəi tei pigítua Minnwi ŋa a tho
 nu nɛ? ⁸ Pəi chwīe pa nnu pɛ
 ŋa a kā'ò nɛ, nò nōŋ nu ŋa pəi
 kwri, ki lo nu'un nyiŋ nchhu nu ŋa,
 'Abrahan tǎa vigi.' Nchhu ni pəi ŋa

mimfe Minnwi pi'i ŋgù'ò pei nchwīe
 puoŋ nò ghò mfe ni Abrahan. ⁹ Pi
 kwo piri njeŋ nò kə'i nu thi nò
 ghò, llo ŋkuoŋ ŋjəŋ yi, nthe yie ghò,
 sheshe thi ŋa a lo nji'i njuŋ ntieŋ
 shi'i nɛ, pi shi ŋkə'i mā'an moŋ
 móŋoŋ."

¹⁰ Yú ŋgwa pigho pie vi ŋa, "Ti pigi
 shi nchwīe pi neiŋ?"

¹¹ A khwē ni pugu ŋa, "Ŋoŋ ŋa a
 fā'ò paa ndhwí figəi nɛ fe ta'a yi ni
 ŋoŋ ŋa a lo nji'i mfā'ò nɛ, ŋoŋ ŋa a
 fā'ò maŋ ji nɛ, fe yi pichəi ŋgwa."

¹² Pa ghan wēiŋ taashi tho ŋkaa
 pugu ŋa a fe ŋkhǐ ni pugu, nchhu
 ghò ŋa, "Masha, pigi shi nchwīe pi
 neiŋ?"

¹³ A chhu ni pugu ŋa, "Ki'i pəi
 nu'un ŋkwe mbiŋ taashi a togo fi'i
 ŋkwan ha'an a kā'ò ŋa pəi kwe nɛ."

¹⁴ Pichəi shooge pie vi ŋa, "Ti pigi
 nɛ?"

A khwē ni pugu ŋa, "Ki'i pəi kwe
 mbiŋ ŋoŋ ni nchei. Ki'i pəi nu'un
 ndɛ'i ŋgieŋ tho ŋgwa nò fā'ò nu
 mbiŋ. Pəi yru ni fi'i yaŋ ŋa pi ghà
 mbe vəi nò ghò nɛ."

¹⁵ Pa ŋgwa ni nchho njwɛɛ nu
 ndo mbī'i tho yugu ŋa kə'ichəi a pò
 nenne a pò Jouŋ mbo Ju ŋa Minnwi
 Chu'ò Ntaŋ nò Ŋkwe nɛ. ¹⁶ Jouŋ
 khwē ni pugu ŋa, "Ŋgu'ò mfe pi
 ŋkhǐ ni pəi, ndo yichəi ŋoŋ tho nu
 ŋa a chaa a, ndo nji'i ŋkā'ò nò fēi
 nu ŋkǐ tra yi, a shi ŋkwe vəi ni ŋkhǐ
 moŋ Jijwe Minnwi, pugu pa móŋoŋ.

¹⁷ A tuo yaŋ figəi reshi mbho
 yu, mfigəi mfu'u ŋkieŋ reshi moŋ
 ŋku'u maŋ nū'ŋ shaŋ yu, ntūŋ
 ŋku'u maŋ ghò moŋ móŋoŋ ki
 phe." ¹⁸ Moŋ ntou puoŋ shendaŋ,
 Jouŋ ghəi shhi ntho nchhu pwa
 pisha'akho ni pugu, ŋkaa nu ŋa
 pugu piŋ.

¹⁹ Jouŋ ni mbīga Hero, mbo fùoŋ
 Galili, ŋa a wugwɛi Herodia ŋgwe
 ndīŋ vi pugu pa pichəi nnu piphi
 nduoŋ ŋa ju Hero ni ŋkwo chwīe nɛ.

²⁰ Hero pini mbīgi phi yi nò fīni nu
 Jouŋ.

Jisho kwe nkhi mbho Joun
(*Matio 3:13-17; Maaku 1:9-11*)

²¹ Nkaon Joun maa ngēi chéin, ndii na nguon ngwa ni nkwo kwe nkhi ne, Jisho kwe nkaa yu, nga nchho nduon Minnwi, po na'an, ²² Jijwe Minnwi shwi'i mbin yu mbo no mintu'olibun, nggì taon po, nchhu nu na, "Nkien muun na nkhwā, mfa'o pwtua nthe gho."

Ndaanon Jisho
(*Matio 1:1-17*)

²³ Jisho ni nga njē fà'a yi, mbo trei wun nga'o.

Ngwa ni mbi'i na a muun Joshe, na a ni mbo muun Heli, ²⁴ mbo muun Matate, mbo muun Levi, mbo muun Meleki, mbo muun Janai, mbo muun Joshe, ²⁵ mbo muun Matatia, mbo muun Amo, mbo muun Nahun, mbo muun Eshu, mbo muun Nagai, ²⁶ mbo muun Maa, mbo muun Matatia, mbo muun Shemein, mbo muun Josheke, mbo muun Joda, ²⁷ mbo muun Joanan, mbo muun Resha, mbo muun Sherubabe, mbo muun Sheatie, mbo muun Neri, ²⁸ mbo muun Meleki, mbo muun Adi, mbo muun Koshan, mbo muun Elemadan, mbo muun Ere, ²⁹ mbo muun Joshua, mbo muun Elieja, mbo muun Jorin, mbo muun Matate, mbo muun Levi, ³⁰ mbo muun Shimion, mbo muun Juda, mbo muun Joshe, mbo muun Jonan, mbo muun Eliakin, ³¹ mbo muun Melea, mbo muun Mena, mbo muun Matata, mbo muun Natan, mbo muun Devi, ³² mbo muun Jeshe, mbo muun Obe, mbo muun Boa, mbo muun Shamon, mbo muun Nashon, ³³ mbo muun Aminada, mbo muun Adamin, mbo muun Ani, mbo muun Heshron, mbo muun Pere, mbo muun Juda, ³⁴ mbo muun Jako, mbo muun Aiji, mbo muun Abraham, mbo muun Tera, mbo muun Nah, ³⁵ mbo muun Sheru, mbo muun Ruu, mbo muun Pele, mbo muun Eba, mbo muun Shela, ³⁶ mbo muun Kainan, mbo muun Arafaka,

mbo muun Shein, mbo muun Noa, mbo muun Lame, ³⁷ mbo muun Metushela, mbo muun Enoke, mbo muun Jare, mbo muun Mahalale, mbo muun Kainan, ³⁸ mbo muun Enoshe, mbo muun Shhente, mbo muun Adan, mbo muun Minnwi.

4

Shata mōon Jisho
(*Matio 4:1-11; Maaku 1:12-13*)

¹ Jisho ni ndho Jodan ndinaon ni Jijwe Minnwi. Jijwe gho lōgo vi ngēi no mon nkunu njó. ² Shata mōon vi fo no khwe wun lembhi. Mon nguon ndii gho, a shini ndo nji sheshe yaon, nenne nji ni njia vi ndii na yie ndii ni mme ne.

³ Devi chhu gho na, "O mbo Muun Minnwi, o chhu ngù'o yei kara ngù brei."

⁴ Jisho khwē gho na, "**Pi nā'an mon Nwa'anli Minnwi na, 'Njonmishua shi'a ngu'o njru pi nkumon brei tē'i vi.'**"

⁵ Devi lōgo vi nku'o no tothi nōon nguon pa la'ataon nkumon mbhi gho ta'a ngé na nmein! ⁶⁻⁷ Nchhu gho na, "Nshi mfe nji ve no sha'a nu nguon taon, fà'o yugu po jo ti o nga'o a, mfe ve, nthe na pi kwo fe vèi, ti mi nkhwā mfe ni sheshenon na nkhwā ne."

⁸ Jisho khwē gho na, "**Pi nā'an mon Nwa'anli Minnwi na, 'Gha'o Taatho mbo Minnwi yo, ngu'o mfa'a pi mbho yu tē'i vi.'**"

⁹ Shata lōgo vi kē'i gho ngēi pugu yu Jerushalein, ntigi vi nkumon nchwere Nda Minnwi, nchhu gho na, "O mbo Muun Minnwi, o thi hein ndhi nchēin shhe. ¹⁰ Nthe na pi nā'an mon Nwa'anli Minnwi na, 'Minnwi shi mfe gí ni pa ghan ntaon pi nthe gho no kē'i nu gho.'

¹¹ Mbin nā'an na, 'Pugu shi njā gho tothi ni mbho, nne na ki'i o chhwi kwò yo nkumon ngù'o.'"

12 Jisho khwē gho na, “Nwa’anli Minnwi chhu na, ‘Kí’i ma njwē’i Taatho mbo Minnwi yo.’”

13 Ndií na devi ni mī’ēn mōon nu Jisho mon nguon puon shendaon ne, a mien vi, nchēi shina nduon.

Jisho jē fā’a yi Galili

(Matio 4:12-17; Maaku 1:14-15)

14 Jisho pīni Galili mon ghrí Jijwe Minnwi. Pa chrà nō ligi yi nyien nkwe nguon li’i gho ghao. 15 A ye’i nu mon pa nda luon Minnwi. Nguon ngwa gha’o vi ghao.

Pi lāa Jisho Nashare

(Matio 13:53-58; Maaku 6:1-6)

16 Nenne Jisho ghēi Nashare, mbo li’i na a ni nku’o ne. A gha mbo Llé Ji pa Juu, a ghēi nda luon Minnwi wu’o nō ha’an a ghà mbīgi nchwē ne. Ndollo ntithi tothi li’i mēin Nwa’anli Minnwi. 17 Pi ni mfe nwa’anli na njēli’i Minnwi, mbo Ishaya, ni nā’an ne. A na’an nwa’anli gho, njēi li’i na pi ni nā’an fo na,

18 “Jijwe Taatho pō mbin mu, nthe na, a chu’o a na nchii pwa pisha’akho ni ghan pou.

A taon a na nchii lūgu nu ni ghan chéin,

na pa nchriligi shi njēi li’i, nchwē ngwa pē na pi fe vugu ni ngō’i ne lūgu,

19 ndo mbini nchii na, ndii tho na Taatho shi nkwe ngwa pi.”

20 Jisho gha mī’ēn, nkra nwa’anli gho, mfe ni muon fā’a mon nda gho, nchōchho shhe, ligi nguon ngwa nda luon Minnwi chu mbin yu. 21 A jē ntho nchhu nu ni pugu na, “Shi’a, chrà Minnwi yei lōgo li’i ligi pēi!”

22 Ngwa ni nchrā nnu shi’i nthe vi. Pugu ghrāo pa nkwan chrà shi’i na a ni ntaon nu nchō yu ne, mbie nu na, “Yei shi lo mbo muon Joshe?”

23 A chhu ni pugu na, “Ndo nji’i mfā’o khutho na pēi shi nchhu yei lu’o chrà vōi na, ‘Ngan njigi ghino,

ghēre non yo pia. Nguon pa nnu na pigi ya’o na o chwē Kapanun ne, pini ne nu’un nchwē hēin shhe la’a pēi.’” 24 Jisho pigi na, “Shishini, pi shi’a ma mbin sheshe njēli’i Minnwi la’a pugu.

25 “Ndo, mon nnu shini, nchhu ni pēi na ntou pa nkugu ni mbo Ishrae mon ndii Elaija, ndii na Minnwi ni mfini po nō trei nga’o ni ntigao nāon, ndii na nkien mme nji ni ngū mon nguon la’a ghao. 26 Ndo pa’a Minnwi lo nji’i ntaon Elaija ni kan ta’a non vugu, nkien mingwe nkugu chēi Sharafa mon la’ataon Shidon.*

27 Ntou pa ghan ghinombalun ni mbo Ishrae mon ndii njēli’i Minnwi Elaisha, ndo pa’a Minnwi lo njigi ghino kan ta’a yi, nkien Neman mbo non Shiria.”

28 Nguon ngwa mon nda luon Minnwi ni nga nja’o yei, ndinaon ni pigitua, 29 njrei shhe nshūu vi ntaon nō mon la’a, nku’o ni ju tho nchwere mbra gho na pugu ni nkrao la’a muon fo ne, ntā’a nu mā’an vi mon wēin. 30 Ndo a shoo shina yu ngwa pigho ngēi ni vi.

Jisho fā’o ghrí nō pīga nu minjwein a taon

(Maaku 1:21-28)

31 Jisho shwi’i Kapanun, mbo yichēi la’ataon Galili, ntho nje’i vugu Llé Ji pa Juu. 32 Pugu ni ngrāo nkwan ha’an a ni nje’i nu ne, nthe na a ni nje’i ni ghrí.

33 Non chēi ni mbo mon nda luon Minnwi gho, mfā’o jijwe minjwein, a ni mba’o ngōu ni nji na, 34 “Yo! Pia fā’o pi kho, Jisho llo Nashare? O tho pi nō piri nu vigi? Nji non na o yie ne, o yi taon taon llo mbho Minnwi.”

35 Jisho pīga vi, nchhu nu na, “Lere lan ndo ntaon mbin yu!” Minjwein gho gha mā’an vi shhe shina pugu, ntaon mbin yu ki’ē, ndo pa’a ndo ndēin vi.

36 Nguon ngwa pigho ghrāo nchhu na, “Yei pō pi yēi nkwan chrà

* 4:26 4:26 Nguon ngwa na pugu ni ntho nja’o chrà Jisho ne ni nji na mingwe nkugu gho pugu Neman shi ki lo mbo ngwa Ishrae.

nein? A fe gí ni pa jijwe pìphì ni ghrí pugu pa nji pugu taon!”³⁷ Pi fí’i pa nnu nthe vi njin nguon ngei la’ataon ghó ghao.

Jisho yígi ghǎno mbin ntou ngwa
(Matio 8:14-17; Maaku 1:29-34)

³⁸ Jisho taon mon nda luon Min-nwi ghó ngéi la’a Shemu. Ndií ghó, múun ngwe Shemu thó ngǎno shigao ndien, pugu shwei Jisho nó ghó.³⁹ A ghéi ntithi yéi yu mbíga shigao ghó, a taon mbin yu. Wu’ó chomilaon ghó a lollo, nchwíe maon, mfe ni pugu.

⁴⁰ A ni nga mbó ni fanaon, nguon ngwa na pugu ni mfá’o ngwa, pugu ghǎno nkwan nkwan ghǎno ne thó ni pugu, a nū’ón mbhó yi mbin pugu njígi ghǎno yugu.⁴¹ Pa minweín taon mbin pichéi ngwa, mba’o ngóu na, “Ó Muun Minnwi!” A píga vugu pa’a ndó nji’i mien na pugu chrá, nthe na pugu ni nji na a Ju na Minnwi Chu’ó Ntaon nó Nkwe ne.

Jisho chhu nnu Minnwi mon nda luon Minnwi

(Maaku 1:35-39)

⁴² Mbhi ni nga ndan, Jisho taon mon la’a ngéi mon nkúnu njó, ngwa jé nthó ntá’a vi, nga njéi vi nthó ndí’i vi na kí’i a mien vugu.⁴³ Ndo a chhu ni pugu na, “A pie na ñchíi pwa pisha’akho nthe Sha’afuon Minnwi ni pichéi pa la’ataon nkaa pugu, nthe na a nnu na Minnwi taon a na ñthó nchwíe ne.”⁴⁴ A ni nthó nchíi nkini pwa pisha’akho ghó mon pa nda luon Minnwi Judia.

5

Jisho gē fūon ghan younjin pi
(Matio 4:18-22; Maaku 1:16-20)

¹ A ni mbó llé chéi, Jisho thi nkín nkhi chéi, pi méin ni Geneshare, ngwa thó fra nu mbin yu nó ya’o nu chrá Minnwi.² A yéi paa kikuon a kaon nkín nkhi, ghan ngunu pigho kwo taon mon ghó ngéi nthó shigao ndán yugu.³ Jisho níi mon ta’a

kikuon ghó, mbó yi Shemu, nchhu ghó na a tū’ó a níi mon nkhi shigei. A chhó pi mon kikuon ghó nthó nje’i ngwa.

⁴ Jisho gha mí’én chrá nu, nchhu ni Shemu na, “Chhwi kikuon a pini níi lí’i shishhi. Pèi mā’an ndán yéi nkhi nó kwo nu shhu.”

⁵ Shemu khwé na, “Masha, pigi kwo ya mā’an nguon tu’u pa’a ndó ngwéin yaon, ndó nó ha’an a chhu gò ne, ñshi mā’an ndán pigho nkhi.”

⁶ Pugu ni nga mā’an ndán yugu, ngwéin nkien ntou shhu ti pa ndán yugu jé shāa nu.⁷ Pugu krao pichéi pakwo ngunu pugu na pugu thó ngéere vugu. Pugu thó mfu’u shhu ní’in mon paa kikuon ghó, a linaon ti ntá’a nu njie.

⁸ Shemu Pita ni nga njéi yei nnu, ngū ni kwéere yi shhi Jisho, nchhu nu na, “Lollo shhi a, ma Taathó, mbó pi ngan nchwíe phi.”⁹ Nduthó Shemu pugu pa nguon ngwa na pugu pugu ni mbó ne ghráo nthe fí’i ntou shhu na pugu ni ngwéin ne.¹⁰ Jéin pugu Joun mbó puon Shebedi ni ngráo nkaa pugu, mbó pakwo ngunu Shemu.

Jisho chhu ni Shemu na, “Kí’i nu’un mbogo, jé ndwe ngéi nu shhi, ó shi ngwéin pi ngwamishua.”

¹¹ Pugu ni nga ntaon nkaon pa kikuon yugu mbhi, mien nguon yaon ghao njou njin Jisho.

Jisho yígi ghǎno yichéi non

(Matio 8:1-4; Maaku 1:40-45)

¹² Jisho ni nga mbó mon la’ataon chéi, nga njéi nu, non chéi ghinombalu kwo kru vi ti nga’a yéi vi, ngū ni puñ yi shhe ndigéi vi na, “Taathó, ó nkhwā, ó chwíe mbó yi taontaon.”

¹³ Jisho fe mbhó yi nkāon vi, nchhu nu na, “Ntá’a nu, pò yi taontaon!” Chomilaon ghó, ghinombalu mme mbin yu.¹⁴ Jisho fe gí ghó na, “Kí’i nshwei non, ndó ghéi nōon non yó ni ngan fe’ingien Minnwi a líi ghó nó nōon nu na Minnwi yígi ghǎno yó, ndó mfe yaon

fe'ingien nɔ ha'an gí Mushi chhu ne."

¹⁵ Ndo pa pisha'akho nthɛ vi ka mī'ɛn nyiennyien mbigi mon ntou li'i, ntou yú ngwa kiri nɔ ya'o nu pa nnu llo mbho yu, a lo mbini njigi pa ghino yugu. ¹⁶ Ndo a tho mfu'u non yi, ngēi nu li'i na non shi ki lo mbo ne, ntho nduon Minnwi.

Jisho chwīe nkwinī nyien
(Matio 9:1-8; Maaku 2:1-12)

¹⁷ Llé chəi ni nga mbo Jisho tho nje'i nu ne, pa ngwa Farashi pugu pa ghan ye'i ngwa ni gí chho yəi yu. Pugu ni ndho mon nguon pa la'ataon Galili, ni Judia, ni Jerushalein. Ghrí Taatho ni mbo mbij Jisho nɔ yīgi nu ghino.

¹⁸ Wu'ɔ ndii gho, pichəi pa ngwa tien nkwinī nkuon kúon ntho nu nɔ gho, mba'o nɔ nii nu ni ju nda, nū'ɔn vi shhi Jisho. ¹⁹ Nthe na ngwa ni njien ni nji ne, pa'a pugu lo mfā'o shendaon nɔ nii nu ni ju. Nenne pugu tien vi nku'ɔ nɔ thonda, na'an mbo fo, nshwi'i vi nkuon kúon gho tri kiri shhi Jisho. ²⁰ Ndi na Jisho ni njəi fi'i pin na pugu fā'o ne, a chhu ni nkwinī gho na, "Taannu a, pi li'ɛ pa phi pɔ."

²¹ Pa ghan ye'i gí Mushi pugu pa ngwa Farashi jē nchhu nu ni non pugu na, "Yei pɔ pi gɔ na a nū'ɔn non yi nɔ li'i Minnwi? Mimfe a li'ɛ gɔ ndi'ɛ phi nkien Minnwi tə'i vi?"

²² Jisho ni nji nnu na pugu ni mbī'i nu ne mbie vugu na, "Pəi kie nein ntho mbī'i nkwan nnu pei nein? ²³ A yī'ɛ yəi, chhu nu na, 'Ndi'ɛ phi yo', ki chhu nu na, 'Lollo nyien'?" ²⁴ Yei pɔ nɔ chwīe nu na pəi ji na Muon Nonmishua fā'o ghrí nɔ li'ɛ nu pa phi." A chhu ni nkwinī gho na, "Nchhu ve na lollo, lōgo kúon yo ngēi la'a."

²⁵ Wu'ɔ ndii gho, a lollo ligi pugu, ndōgo yaon na a ni nūan nkuon gho ne, ngēi la'a nchho nga'o Minnwi. ²⁶ Nguon yugu ni ngrāo, wiwini wēin vugu, pugu gha'o Minnwi,

nchhu nu na, "Pigi yəi nkien nnu ghraoghrao shi'a!"

Jisho gē Levi
(Matio 9:9-13; Maaku 2:13-17)

²⁷ Nguon nnu pei ni nga ntogo, Jisho taon mbhi njəi ngwēin taashi chəi, ligi yi pɔ Levi, a chho mon ntāa kwe taashi, Jisho chhu gho na, "Tho njōu njin a." ²⁸ A mien nguon yaon ghao, ndollo njōu njin yi.

²⁹ Levi piri mme ji nda yu nɔ gha'o nu Jisho. Ntou pa ngwēin taashi pugu pa ngwa nduon ni ntho ji gho nkaa pugu. ³⁰ Pa ngwa Farashi pugu pa ghan ye'i ngwa ni gí Mushi luo nu ni pa ghan younjin Jisho, nchhu nu na, "A chwīe kho pəi ji yaon ndo nnu nu pəi pa ghan wēin taashi pugu pa ghan phi?"

³¹ Jisho khwē ni pugu na, "Ngwa na pugu pɔ shishi'i ne lo mfā'o chà ngan fhɔ, a fā'o ngwa ha'an pugu ghino nu ne. ³² Ndo nji'i ntho pi nɔ gē nu ngwa ndindi, ntho nthe pi ghan phi, na pugu pā'a nkunu yugu ni phi."

Pie nthe nnu ji nkhi
(Matio 9:14-17; Maaku 2:18-22)

³³ Pa thishi Nda Minnwi pie vi na, "Pa ghan younjin Joun ghà njien nji nkhi nduon Minnwi, ghan younjin pa ngwa Farashi wu'ɔ nchwīe pi nenne. Ti a chwīe kho pa jo ji maon ndo nnu nu?"

³⁴ Jisho khwē ni pugu na, "Mimfe o lāa maon ji ni ghan gē li'i lán ndii na mimbia ngan lán gho wu'ɔ mbo pugu pugu ne? ³⁵ Llé shi ntho na pi shi mfu'u mimbia lán gho mon shina pugu, nenne, pugu shi nji nkhi mon llé pigho."

³⁶ Jisho chhu lu'ɔ chrà yei ni pugu, "Mba'a non shāa ndhwí fhi nchri pa'o nkuon ndunu ndhwí nɔ gho. A nchwīe nenne, kan a piri ndhwí fhi gho ndo mba'a pra ndhwí fhi gho yi'i nyien nkā'o pugu yi ndunu. ³⁷ A wu'ɔ ha'an a pɔ ni mikei ngrào ne. Mba'a non ni'in la'o fhi mon ndunu mikei ngrào. A nchwīe nenne là'o

fhi gho fā'o ntūgu mikei gho nthε nη minthe pa'a a lo nu'unj shwīi mbīgi, kanj là'o gho shi nkwrī, mikei ngrào gho piri gha. ³⁸ A lo nji'i nkā'o nne. Pēi wu'ò fā'o nò ni'inj nu là'o fhi monj mikei ngrào fhi. ³⁹ Yichēi nonj lo mbo fo nη a ghà nηa nkwo nnu ndunu là'o mbini ntā'a là'o fhi. Nthe nη a shi nchhu nη a pwa ndunu là'o."

6

Mindoundou nthε nnu Llé Ji pa Juu

(Matio 12:1-8; Maaku 2:23-28)

¹ A ni mbo Llé Ji pa Juu chēi, Jisho nyīen ntogò nu monj nyīen shīe gε, pa ghanj younjij pi ka shīe gε, nchi'i nkru nu. ² Pichēi pa ngwa Farashi pie nη, "A kie pi nēij pēi thò nchwīe nnu nη gí lo nji'i mbinj nη pi chwīe Llé Ji nε?"

³ Jisho khwē nη, "Pēi lo naa mēij nnu nη Devi ni nchwīe ndii nη nji ni njia vugu pa ngwa pi nε? ⁴ A ni nii Nda Minnwi, ndōgò brei nη pi ni mfe ni Minnwi nkru ndò mbini fe ni ngwa pi, mbo nnu nη gí shini ndò mbinj nη minthe sheshenonj kru, nkien nηanj fe'ingien Minnwi." ⁵ Jisho lūgwi nchhu nη, "Muon Nonjmishua taathò Llé Ji pa Juu."

Jisho ywinj mbo nkwinī Llé Ji pa Juu

(Matio 12:9-14; Maaku 3:1-6)

⁶ A ni mbo yichēi Llé Ji pa Juu, Jisho nii nda luonj Minnwi nje'i nu. Nonj chēi ni mbo fo ngei mbho yi yi jī pò yi kwikwi. ⁷ Ghanj ye'i ngwa ni gí Mushi pugu pa ngwa Farashi ni nthò ntā'a shina nò wēij nu Jisho nη a chwīe nnu nη a lo nji'i nkā'o nε. Nthe yie gho, pugu pē'i vi, njēi nη a shi njwinj mbho nonj gho Llé Ji.

⁸ Ndo a ni nji nnu nη pugu ni mbī'i nu nε, nchhu ni nonj gho nη mbho yi ni kwikwi nε nη, "Lollo ntithi shhi nguonj ngwa." A lollo ntithi. ⁹ Jisho pini nchhu ni pugu nη, "Mfā'o píe yei ni pēi. Gí pinj nη pi chwīe pi yei

Llé Ji, nnu shi'i ki nnu piphi? Kwe nu nonj ki jwi nu mi?"

¹⁰ Jisho kara nonj yi mbe'i nguonj yugu ghao, nchhu ni nganj njienj mbho gho nη, "Shwīi mbho yò." A shwīi, mbho yi ki'i ndò mbo pi shi'i. ¹¹ Túa ghanj ye'i gí Mushi pigho pugu pa ngwa Farashi pigi nkienj ntou yi, pugu jē nthò nkri nnu nη mimfe pi chwīe mbinj Jisho nε.

Jisho tere paanchro ghanj ntaonj pi (Matio 10:1-4; Maaku 3:13-19)

¹² Monj llé pigho, Jisho taonj nkū'ò nkūonj mbra li'i luonj Minnwi. Nkina fo nduonj Minnwi nguonj tu'u ghao. ¹³ Mbhi ni nηa ndan, a gē ghanj younjij pi, ntere paanchro shina pugu, mēij vugu ni ghanj ntaonj pi; ¹⁴ Shemu, nη a ni nchhò ligi yi ni Pita, ni Andru ndij vi, ni Jēij, pugu Jounj, ni Fili, ni Batolomiu, ¹⁵ ni Matio, pugu Toma, ni Jēij mbo muunj Afioishi, ni Shemu nη pi ni mēij vi ni kwīni la'a nε, ¹⁶ ni Judashi, mbo muunj Jēij, ni Judashi Ishikario nη a ni mfini vi nε.

Yú ngwa ghēi nu njij Jisho (Matio 4:23-25)

¹⁷ Jisho shwi'i pugu pa ghanj ntaonj pi monj piprēi pugu pa nkienj mme yú ghanj younjij pi pugu pa ntou ngwa llo Judia ni Jerushaleij, ni ngwa llo nkij mme nkhi Taire pugu Shidonj. ¹⁸ Pugu ni nthò li'i ya'ò pa nnu mbho yu, a lo mbini njīgi ghāno yugu. Ngwa nη jijwe minjweij ni ngana vugu nε ni nthò nkāa pugu a kwe vugu. ¹⁹ Nguonj ngwa pigho ni mba'ò nu nò kāonj nu vi nthε nη nji ni ntaonj nu mbinj yu nthò njīgi ghāno yugu ghao.

Pichēi ngwa shi mfā'o mboro (Matio 5:1-12)

²⁰ A kārē ligi yi mbe'i ghanj younjij pi nchhu ni pugu nη, "Mboro yei mbo ghanj pou, nthε nη sha'afuonj Minnwi shi mbo yei.

²¹ Mboro yei nη njī yia vēi ndwe nε, nthε nη pēi le njru.

Mbɔrɔ pɔ ni pɛi ɲa pɛi kɛi nu nɛ,
 nthɛ ɲa pɛi lɛ ɲgwɛ.
 22 Mbɔrɔ yɛi ndii ɲa ɲgwa pɛna
 vɛi, mfu'u vɛi shina pugu ndɔ
 ɲgwɛ'i vɛi,
 ndɔ mɛiɲ ligi yɛi ɲa pɛi
 ɲgwa piphi nthɛ Muun
 Nonmishua.
 23 "Pɛi fɛ'o pwanju'o mon ɲdii ghɔ
 ndɔ ndhi ni pwatua nne nthɛ ɲa
 kɛiɛiɲ yɛi yiɛɲ pɔ. A wu'o ɲkwan
 nɔ ha'an pa taa pugu ni nchwɛ ni
 pa nɲɛli'i Minnwi nɛ.

Pichɛi ɲgwa shi mbɔ mon ɲgɛ'i

24 "Nɔ ɲgɛ'i pɔ ni pɛi ɲa pɛi ghan
 fɛ'o nɛ,
 nthɛ ɲa pɛi kwo fɛ'o yɛi nchɔ
 shi'i.
 25 ɲgɛ'i pɔ ni pɛi ɲa pɛi yru ndwɛ
 nɛ,
 nthɛ ɲa ɲi lɛ njia vɛi,
 ɲgɛ'i pɔ ni pɛi ɲa pɛi gwɛ nu ndwɛ
 nɛ,
 nthɛ ɲa pɛi lɛ ɲkɛi ndɔ njua.
 26 ɲgɛ'i pɔ ni pɛi ndii ɲa ɲguon
 ɲgwa piɲ vɛi piɲ nɛ,
 nthɛ ɲa a wu'o ɲkwan nɔ ha'an
 pa taa pugu ni mbin ɲa nɲɛli'i
 mifi nɛ.

*Khwɛ ɲgwa ɲa pugu pɛna ghɔ nɛ
 (Matio 5:38-48; 7:12)*

27 "Nɔ ni gɔ ɲa ɔ ya'o nnu
 ɲa nchhu nu nɛ, khwɛ mbina yɔ,
 nchwɛ shi'i mbin ɲgwa ɲa pugu
 pɛna ghɔ nɛ. 28 Luon mbɔrɔ mbɔ
 Minnwi mfe ni ɲgwa pɛ ɲa pugu
 chɔnɔ ghɔ nɛ, nduon Minnwi mfe
 ni ɲgwa ha'an pugu fɛ ɲgɛ'i vɛ nɛ.
 29 ɲon ɲgwɛ ghɔ nɔ ghɛ'i yɔ, ɔ nɔon
 ɲgei nduon ghɔ a pini ɲgwɛ, ɲon
 nshiri mme ndhwɛ figɛi yɔ ɲkwe, ɔ
 mien fɔ a kwe muun ndhwɛ yɔ ɲkaa
 yu. 30 ɲon nduon yaon mbɔ ghɔ, ɔ
 fɛ ghɔ, ti ɲon nshiri yaon yɔ ɲkwe,
 ɔ mien ghɔ. 31 Chwɛ mbin ɲgwa
 nduon nnu ha'an ɔ tɛ'a nu ɲa pugu
 chwɛ mbin ghɔ nɛ.

32 "A mbɔ ɲa ɔ wu'o ɲkhwɛ pi
 ɲgwa ɲa pugu khwɛ ghɔ nɛ, ɔ fɛ'o
 mbɔrɔ ki'ɛ nthɛ pi khɔ? Nthɛ ɲa
 nji'i nthɛ pi pa ghan phi ghɔ ɲkhwɛ

pa ɲgwa pɛ ɲa pugu khwɛ vugu nɛ.
 33 A mbɔ ɲa ɔ wu'o nchwɛ shi'i
 pi mbin ɲgwa ɲa pugu chwɛ shi'i
 mbin ghɔ nɛ, ɔ fɛ'o mbɔrɔ ki'ɛ nthɛ
 pi khɔ? Nji'i nthɛ ghan nchwɛ phi
 ghɔ ɲgu'o nchwɛ pi nenne. 34 ɔ
 ɲgu'o fɔo yaon pi ni ɲgwa ɲa pugu
 shi mbini ndu'u nɛ, ɔ fɛ'o mbɔrɔ
 nthɛ pi khɔ? Nji'i nthɛ ghan chwɛ
 phi ghɔ mfɔo pichɛi ghan chwɛ phi
 ni yaon, nji nu ɲa pugu lɛ ndu'u.

35 "Nɔ khwɛ ɲgwa ɲa pugu pɛna
 ghɔ nɛ, nchwɛ shi'i mbin pugu,
 mfɔo ɲon ni yaon ki lɔ ɲjwɛɛ nu ɲa
 a pini ndu'u, nne kan kɛiɛiɲ yɔ shi
 ɲjɛɲ, a lɔ nɔon ɲa ɔ muun Minnwi
 ɲa a Chaapifuson nɛ, nthɛ ɲa a ghɔ
 nɔon pwapun ni ɲgwa ɲa pugu lɔ
 nji shi'i nɛ pugu pa ghan phi. 36 Fɛ'o
 kwoshini wu'o nɔ ha'an Minnwi Taa
 ghɔ fɛ'o kwoshini nɛ.

Sha'a nu ɲgwa nduon

(Matio 7:1-5)

37 "Ki'i nsha'a ɲgwa nduon nne ɲa
 ki'i pi sha'a ghɔ. Ki'i ntuo ɲon nɔ
 ɲgusha'a, kan mba'a ɲon tuo ghɔ nɔ
 ɲgusha'a. Li'ɛ phi ɲgwa, kan pi shi
 ndi'ɛ jɔ. 38 Fɛ yaon ni ɲgwa nduon,
 kan pi shi mbini mfe jɔ. Yaon ɲa ɔ
 fɛ nɛ shi mbini mbini mbɔ ghɔ pi
 ni'in ti mfrɛi, nchi'i ɲa a linaon ti
 ɲkwɛi. Yaon ɲa ɔ fi'i yaon mon ghɔ
 mfe nɛ, ki a gha'o ki a kigɛi, pi shi
 ɲgu'o mfi'i pi mon ghɔ ndu'u vɛ."

39 Jishɔ shwei lu'o chrà yei
 ni pugu: "Mba'a nchriligi nɔon
 shendaon ni yichɛi nchriligi, ä nɔon,
 kan ɲguon vugu shi ɲgū mon tiɛɲ.
 40 Mba'a ɲgan younjin ɲon chaa
 masha vi, ndɔ ndii ɲa ɲon mi'ɛɲ
 yɛ'i nu yaon nɛ, a fhi Masha vi.

41 "A chwɛ khɔ ɔ yɛi muun ɲku'u
 thi ɲa a pɔ ligi ndin ghɔ, ndɔ ki lɔ
 mfɛ'o ndii ni mme mbi ɲkwein ɲa a
 pɔ mon jɔ ligi nɛ? 42 Ki minthe ɔ kie
 nɛiɲ nchhu ni ndin ghɔ ɲa, 'Na'an
 mfu'u ɲku'u thi ɲa a pɔ ligi ghɔ nɛ',
 ndɔ pa'a ndɔ ɲɛi mme mbi ɲkwein
 ɲa a pɔ mon jɔ ligi nɛ. ɲgan mifi
 yei, fūon mfu'u mme Kuo thi ɲa a
 pɔ ligi ghɔ nɛ, nne kan ɔ shi ɲɛi li'i

shishi'i nɔ fu'u nu ŋku'u thi ŋa a pɔ ligi ndiŋ ghɔ nɛ.

Thi pugu ntien yi
(Matio 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ "Nthe ŋa thi shi'i shi'a njuŋ ntien thi piphi, ndɔ pa'a thi piphi lɔ njuŋ ntien thi shi'i. ⁴⁴ Pi ghà nji ŋkien thi pi ŋkuon ntien yi. Pi shi'a ndiga ŋguuŋ la'o shie, ndɔ pa'a ndɔ ŋka chia ŋkuon mbiembie. ⁴⁵ Non shi'i ghà nchrā nnu shi'i llo shina pa nnu shi'i ŋa a linaon njù'ɔ yu nɛ, ŋon piphi chrā nnu piphi llo shina pa nnu piphi ŋa a linaon njù'ɔ yu nɛ, nthe ŋa njù'ɔ ghà ŋga ndinaon, nchò chrā.

Paa ghan krao nda
(Matio 7:24-27)

⁴⁶ "A chwie kho ɔ tho mēin a ŋa, 'Taathɔ, Taathɔ,' ndɔ pa'a ndɔ nchwie nnu ŋa ñchhu vɛ nɛ? ⁴⁷⁻⁴⁸ Sheshenon ŋa a tho njəi a nja'o nchrā a nchwie ndɔ ha'an ñchhu nɛ, ñshi nshwei ghɔ ni ŋkwan yaon ŋa a fhi nɛ. A pɔ nɔ ŋon ŋa a gha nthɔ ŋkrao nda, nja ntou kwò yi a shhi, a nū'ɔŋ ŋkuon ŋgù'ɔ. Ninəi gha mbigəi, ŋkhɪ tho mbin ŋda ghɔ ndɔ pa'a ndɔ nchi'i vi nthe ŋa pi ni nja ŋkrao vi shi'i. ⁴⁹ Ndɔ ti ŋon ŋa a ya'o chrà a ki lɔ nchwie nɛ pɔ nɔ ŋon ŋa a krao nda shhe ndɔ ki lɔ nū'ɔŋ kwò yi, ninəi gha mbigəi, ŋkhɪ tho mbin ŋda ghɔ, a gū wu'ɔ ndii ghɔ nwī'in ghao."

7

Jishɔ yigi ghɛnɔ muuŋ fà'a

mmenon ta'a ŋkii shooge Roma
(Matio 8:5-13)

¹ Jishɔ ni ŋga mī'en chhu nu ŋguon pa nnu pei ni ŋgwa pighɔ, ŋgəi Kapanuŋ. ² Nthishi ta'a ŋkii pa shooge Roma ni mfā'o muuŋ fà'a vi ŋa a ni nja ŋkhwā vi. Muuŋ fà'a vi ghɔ ni nja ŋgɛnɔ nu ti mbi'i shigɛi ŋkhu. ³ Ndi ŋa a ni nja'o pa nnu nɔ ligi Jishɔ nɛ, a taon pa thishi ŋgwa Juu ghɔ ŋa a tho njigi ghɛnɔ muuŋ

fà'a vi. ⁴ Pugu ni ŋga nthɔ mfi'i ni Jishɔ, ndigəi vi ŋkien yie ghɔ, nchhu nu ŋa, "Ŋon vei kà'o ŋon ŋa a pie ŋa ɔ ghɛre vi, ⁵ nthe ŋa a khwā ŋgwa pia, ŋkrao ju nda luon Minnwi yia."

⁶ Nenne Jishɔ ghəi pugu pugu. A ni ŋga nthɔ ti mbara chonda, nthishi ghɔ taon taannu pi ŋa pugu chhu ghɔ ŋa, "Taathɔ, ki'i ŋgwie non yɔ, ñdɔ nji'i ŋkà'o nɔ ŋon ŋa mimfe ɔ nii nda a nɛ. ⁷⁻⁸ Ndɔ pa'a ñdɔ nji'i ŋkà'o nɔ tho nu njəi ghɔ nduthɔ a. Wu'ɔ fe pi gí non muuŋ fà'a a tɔgɔ. Nthe ŋa mmu nduthɔ a, ŋga mfā'a mbhɔ ŋgwa, ndɔ nthɔ nsha'a pa shooge ŋkaa mu. Ŋga mfe gí ni yei ŋa, 'Ghəi!' a ghəi. Mfe gí ni vini ŋa, 'Tho!' a tho. Mfe gí ni muuŋ fà'a a ŋa, 'Chwie yei!' a chwie."

⁹ Jishɔ ni ŋga nja'o nnu yei, ŋgrāo, nchhu ni yú ŋgwa pɛ ŋa pugu ni njou njin yi nɛ ŋa, "Nji'i nthe pi Ishrae ñdɔ naa njəi ŋon a fā'o fi'i pin yei." ¹⁰ Ndi ŋa ŋgwa pɛ ŋa pi ni ntaon vugu ni mbini nda nthishi pa shooge ghɔ nɛ, pugu yəi muuŋ fà'a ghɔ, ghɛnɔ yi kwo tɔgɔ.

Jishɔ ywin muuŋ mingwe ŋkugu

¹¹ A gha ndara, Jishɔ lollo ŋgəi la'ataon chəi pi mēin ni Nain. Pa ghan younjin pi pugu pa mme yú ŋgwa pɔ njin yu. ¹² A ni ŋga mbara nu chonka'a la'ataon ghɔ, ŋga njəi nu pi tien khu ŋon ntaon nu nɔ, mbɔ fiɛŋ muuŋ mimbia mbhɔ müuŋ vi, ndɔ mbɔ mingwe ŋkugu. Yú ŋgwa, llo la'ataon ghɔ, pɔ pugu pa mingwe ghɔ. ¹³ Taathɔ ni ŋga njəi mingwe ghɔ, mfā'o kwoshini mbin yu nchhu ghɔ ŋa, "Ki'i nu'un ŋkəi," ¹⁴ ŋgəi ŋkaon ŋkuŋkhu ghɔ, ŋgwa pɛ ŋa pugu ni ntien nɛ tithi. A chhu ŋa, "Ma'an mikhwa, ñchhu vɛ ŋa, lollo." ¹⁵ Ŋkukhu ghɔ lollo nchɔchhɔ njɛ chrā nu, Jishɔ fe vi ni müuŋ vi.

¹⁶ Pɔgɔ gu wēin ŋguon yugu ghao, pugu gha'o Minnwi, nchhu nu ŋa, "Mme njəili'i Minnwi chəin shina pia." Mbini nchhu ŋa, "Minnwi tho nɔ kwe nu ŋgwa pi." ¹⁷ Pisha'akho

yei nɔ ligi Jishɔ nyien mon nguon Judia ghao pugu pa la'ataon nkin Judia.

Ghan ntaon lɔ mbo Joun Ngan Fe Nkhĩ

(Matio 11:2-19)

¹⁸ Pa ghan younjin Joun ni nga shwei vi ni nguon pa nnu na Jishɔ ni nchwie ne, a mēin yi paa shina pugu ¹⁹ ntaon vugu ni Taathɔ na pugu pie vi na, "A gò mbo non ve na a ni mbo na a shi ntho ne, ki pigi ywere non nduon?"

²⁰ Paa ngwa pigho gha ngēi njēi Jishɔ, nchhu gho na, "Joun Ngan Fe Nkhĩ taon vigi ve na pigi pie na 'A gò mbo non ve na a ni mbo na a shi ntho ne, ki pigi ywere non nduon?'"

²¹ Wu'ɔ ndii gho, Jishɔ yīgi ghino ntou ngwa pugu pa ngwa pɛ na jijwe piphi ni mbo mbin pugu ne, na'an ligi pa nchriligi. ²² A khwē ni pa ghan ntaon Joun na, "Pēi pini shwei Joun ni yaon na pēi yēi ndo nja'o ne, pa nchriligi yēi li'i, pa nkwin nyien, ghan ghinombalu pɔ shi'i, pa fhitəne ya'o li'i, pi pi'i pa ngwa khu mon gu, pi chii nkini pwa pisha'akho ni ghan pou. ²³ Mbɔɔ pɔ ni ngwa pɛ na pugu lɔ nji'i mfā'o ki'ingini mon pin yugu nthe a ne."

²⁴ Pa ghan ntaon Joun ni nga nkwo ghēi, Jishɔ jē ntho nchrā nu ni yu ngwa pigho nthe Joun, "Pēi ni ngēi mon nkunu njó njēi pi kho fɔ? Trū na fifrēi chī'i nu? Nga! ²⁵ Ti pēi ni ngēi ki'ε njēi pi kho fɔ? Non na a ni mā'an nkien ndhwí chigēi nchuon? Nga! Lii njēi, ngwa na pugu ghā mā'an nkwan ndhwí pigho ne ndo mbo mon nchho shi'i ne ghā mbo pi mon ntu'ɔ pa fūon. ²⁶ Shwei a ne, ti pēi ni ngēi nu ki'ε njēi pi kho fɔ? Njēli'i Minnwi? Oon, nshwei vēi, non na a cha njēli'i Minnwi ne. ²⁷ Nthe na Joun non na chrā Minnwi chrā nɔ ligi yi na,

'Lii njēi, nshi ntaon ngan ntaon a, a ghēi shhi pēi mbiri ndaon ni pēi.'

²⁸ Jishɔ pini mbigi na, "Nshwei vēi na Joun gha'o ncha nguon ngwa na pinge kwo ma mbhi ne, ndo non na a kigēi ncha nguon ngwa mon Sha'afuon Minnwi ne gha'o ncha Joun."

²⁹ Nguon ngwa pugu pa ghan wēin taashi ni nga nja'o yei nnu, mbin na nnu na Minnwi chwē ne yi ndindi, mbo ngwa na Joun ni mfe nkhi ni pugu ne. ³⁰ Ndo pa ngwa Farashi pugu pa ghan yē'i ngwa ni gí lāa nnu na Minnwi ni nkā'a nthe vugu ne, nne ki lɔ ntogo mon kwe nkhi Joun.

³¹ Jishɔ ghēi shhi nchhu na, "Mi nthe mā'an fi'i ngwa mbhi shi'a pi ni kho? Pugu fhi pi kho? ³² Pugu pɔ nɔ pa mikē'i na pugu chho tan, ta'a kwie chhu nu ni vichēi na, 'Pigi mā'an nkhi pwanju'ɔ ni pēi, ndo pa'a pēi lɔ mbini, pigi yrāo nkhi gu ndo pa'a pēi lɔ nkēi.' ³³ Joun Ngan Fe Nkhĩ ni ntho, ki lɔ nkru brei ndo pa'a ndo nnu la'o pēi chhu na 'a fā'o minwein mbin yu.' ³⁴ Muun Nonmishua tho nji maon ndo nnu nu, pēi na, 'a njru mme yaon ndo mbo mbaa la'o, mbini mbo taannu ghan wēin taashi pugu pa ghan phi.' ³⁵ Ndo nguon ngwa na pugu pin shietho Minnwi ne nōon na shietho gho yi shini."

Jishɔ ghēi kra nda Shemu non Farashi

³⁶ Yichēi ta'a Farashi ni mēin Jishɔ na a tho pugu yu ji maon, a ghēi nda Farashi gho nchochho li'i ji maon. ³⁷ Mingwe chēi ni mbo mon la'ataon gho, mbo nchwē phi, nga nja'o na Jishɔ pɔ nda non Farashi gho li'i ji maon, a tho ni yichēi nchin na pi chwē ni ngù'ɔ, laminda tininhuon linaon mon gho, ³⁸ nthi nin Jishɔ, yēi kwò yu nkēi nu, nkwrī nkhi ligi yi nɔ kwò yi, njigi ni ngiitho yi, ntho nuan kwò yi, mbɔɔ kwò yi ni laminda gho.

³⁹ Non Farashi gho ni nga njēi yei nnu nchhu ni non yi na, "Non vei kan nja mbo njēli'i Minnwi, a kan

nji ñkwan ñon ña mingwe vei ña a chho ñkãon vi yie gho ne, ñkwan chombhi piphi ña a ghà nchho ne.”

40 Nò khwē nu Jisho chhu ña, “Shemu, mfā’o nnu nò chhu nu ve.”

Shemu pie ña, “Mbò kho, ñgan ye’i ñgwa?”

41 “Yichèi ñgan fōo ñgwa ni mbìn ni mbò fò mfā’o paa ghan ñkru pi. Ñkrù yi pò pun ta’a yi mbò fi’i mbìn ña ñon mfā’a nò tien ñkii llé pi pe vi nò ne, yichèi pò fi’i mbìn ña ñon mfā’a nò tien wun llé, pi pe vi nò ne.

42 Pa’a kan ta’a ñon vugu lo mfā’o mbìn gho nò pe nu ni ñon gho, nthè yie, a chi’i ñkrù yugu gho. A yèi shina pugu ña a shi ñkhwā vi nchaa vichèi?”

43 Shemu khwē ña, “Mbī’i ña a ye ña ji ñkrù ni ñjien ne.”

Jisho chhu gho ña, “O chhu a kã’o.”

44 Nenne Jisho kara ndii mingwe gho, nchhu ni Shemu ña, “O yèi mingwe vei? Mi ñi nii nda gho pa’a o lo mfe ñkhī shīgao kwò vèi, ndo mingwe vei shīgao kwò ma ni ñkhī ligi yi, ndo ñjigi ni ñgiitho yi. 45 O shini ndo nchhu ña ntho a pwa ni pan nu ma, ndo jē nò ha’an ntho hein ne, a lo naa mien nuan nu kwò ma ya’a. 46 O shini ndo ñji’i mboro tho a ni wru, ndo ti a poro kwò ma ni laminda chigèi nchuon. 47 Nthè yie gho, ñchhu ve ña fi’i ntou khwā ña a nōon ne, nōon ña pi li’è phi yi ña a yien ne. Ndo ñon ña a wu’o nchwīe pi shigèi phi, pi li’è ne, nōon khwā pi shigèi yi.”

48 Jisho chhu ki’è ni mingwe gho ña, “Ndī’è phi yo.”

49 Pichèi ñgwa ña pugu pugu ni mbò ñkuon taprei ne, jē nchhu nu ni non pugu ña, “Yei pò pi gō ña a pò ti ndī’è pi phi non?”

50 A chhu ni mingwe gho ña, “Pin yo chwīe o lūgu, ghèi ni gō mon ghighri.”

8

Pinje pe ña pugu pa Jisho ni nyien nu ka’a ne

1 A ni ñga nda’a, Jisho nyien mon pa memme la’ataon pugu pa puon mi la’ataon, ntho nshwei pwa pisha’akho mbò yi Sha’afuon Minnwi. A ni mbò pugu pa paanchro ghan ntaon pi, 2 pugu pa pichèi pinje, ña a ni mfu’u jiwè piphi mbìn pugu, mbini ñjigi pa ghino mbìn pugu. Pinje pigho ni mbò Meri, ña pi ni mēin vi ni Madalin, ña khwachèi minwein ni ntaon mbìn yu ne, 3 ni Joana, mbò ñgwe Kusha, mbò muun fā’a Herò, ni Shushana, pugu pa ntou pichèi pinje ña pugu ni ntho ñgēre Jisho pugu pa ghan younjin pi lo mon yugu ñkaa nu ne.

Lu’o chrà nthè non ña a ghèi li’i phi mbhě

(Matio 13:1-9; Maaku 4:1-9)

4 Ndii ña ntou yú ñgwa ni ntho ñkiri nu, pichèi lo mon ntou pa li’i nyien ñgèi nu yèi Jisho ne, a chhu yei lu’o chrà ni pugu:

5 “Non chèi ni ma mbò fò, ñgèi li’i mā’an mbhě maon. Nò ha’an a ni mā’an nu ne, pichèi gū shembua, ñgwa tie ni kwò yugu, pa mishi lo tothi shwi’i kru. 6 Pichèi gū mon shhe ñkwá, ñga ñkhē, ñki’i ndo ñjaon yaon nthè ña a lo ñji’i mfā’o ñkhī. 7 Pichèi gū mon shisha’a, shisha’a yī’è ñku’o mfigi maon pigho pugu khu. 8 Pichèi mbhě maon pigho ni ñgū mon shhe shi’i mbūgu fò ndo ñja ñjun, nchaa mbhě yi ni ñkii ñge.” Jisho ghà ñga nchhu nnu pei mī’en, mfe gè ña, “Non ña a fā’o ténè ne, á ya’o.”

9 Pa ghan younjin pi pie vi ña, “Njin lu’o chrà gho pò pi ña?” 10 A khwē ña, “Minnwi chwīe pèi ji pa nnu lēin mon Sha’afuon yi. Ndo ni pichèi ñgwa, a pò pi mon lu’o chrà nne ña:

‘Pugu shi ndii,
ndo pa’a ndo ñjèi;

* 8:10 8:10 Ishaya 6:9.

Njwεε ndo pa'a,
ndo nja'o nji.*

11 "Yei njiη lu'ɔ chrà ghɔ: Mbhě yaonη ghɔ chrà Minnwi. 12 Pε mbhě ηa a ni ηgū shembua tho nōon pi ηgwa pε ηa pugu ya'ɔ chrà Minnwi, ndo devɪ tho fu'u chrà ghɔ njù'ɔ pugu, nne ηa mba'a pugu piη ndo ndūgu. 13 Pa mbhě pε ηa pugu ni ηgū monη shhε ηkwá nε pε ηgwa ηa pugu ya'ɔ chrà ghɔ, mbiη ni pwtua ndo pa'a ηiη yugu lo ntini. Pugu piη nɔ kuo ndii, mōon nu gha ntho pugu pā'a ηkūnu yugu. 14 Pa mbhě ηa pugu ni ηgū monη shisha'a nε, ηgwa ηa pugu piη chrà Minnwi, mbiη, ηga ηgēi pa ghaghana, pa fā'ɔ, ni nchhó shi'i ηkuonη ngrào mbhi yei figi vugu, pa'a ntien yugu lo ma ntini. 15 Ndo ti mbhě monη shhε shi'i pε ηgwa ηa pugu ya'ɔ chrà Minnwi ni ηkien njù'ɔ shi'i, ndo ηgwēiη a tini, ηgwēiη njù'ɔ ti njuη ntien.

*Truka la'ɔ mikru
(Maaku 4:21-25)*

16 "Njon shi'a nchu'u truka ηkuru ni mikru ki ni'in la'ɔ kúon, ηonη ghà nchu'u ntigi pi li'i thi truka, nne ηa ηgwa ηa pugu nii nu nda nε yēi li'ε ghɔ. 17 Yichēi yaonη lo mbo fɔ ηa pi lōiη ηa mba'a pi ma mien ki nōon li'i wo, ki nnu ηa pi kuru ηa mba'a pi ma mien ki ji a lo mbini ntaon li'i li'ε. 18 Lina nu ki'ε ηkwān nɔ ha'an ɔ ywεε nnu nε, nthε ηa ηon ηa a fā'ɔ nε, pi shi mbigi ntou yi ghɔ, ndo ηon ηa a lo nji'i mfā'ɔ nε, pi shi ηkwe shigēi ye ηa a pī'i ηa a fā'ɔ nε mbho yu."

Mūunη Jishɔ pugu pa liη pi pi pimbia

(Matio 12:14-50; Maaku 3:31-35)

19 Mūunη Jishɔ pugu pa liη pi pi pimbia tho li'i yēi vi, ndo pa'a ndo mfā'ɔ shina nthε yú ηgwa yēi yu. 20 Yichēi ηon chhu ni Jishɔ ηa, "Mūunη ghɔ pugu pa liη pɔ pi pimbia pɔ nε mbhi ntā'a nu njiēi ghɔ." 21 Jishɔ khwē ni pugu ηa,

"Mūunη a pugu pa liη pan ηgwa pε ηa pugu ya'ɔ chrà Minnwi ndo nchwē nnu ηa chrà ghɔ chhu nε."

Jishɔ chwē fiη tithi

(Matio 8:23-27; Maaku 4:35-41)

22 Llé chēi, Jishɔ nii monη kikuonη pugu pa ghanη younjin pi nchhu ηa, "Pia shā'a ntaonη njiēη hiη." Nne pugu wēiη ndaonη. 23 Nɔ ha'an pugu ni nchwi kikuonη ghɔ ηgēi nu nε, logɔ wēiη Jishɔ. Mmε fiη gū monη ηkhī, ηkhī jē linaonη nu monη kikuonη yugu, ti pugu thi pi monη gu. 24 Pugu ghēi ηgū'u Jishɔ, nchhu nu ηa, "Masha! Masha! Pia khu nu nε ma!"

A wū'u, mbīga fifrēi ghɔ pugu pa fiη monη ηkhī, ηguonη yi tithi, monη ηkhī ju. 25 A chhu ni ghanη younjin pi ηa, "Piη yēi pɔ pi hiη?"

Pugu pɔgɔ ndo ngrào, nchhu ni nonη pugu ηa, "Yei pɔ pi yēi ηkwān ηon, ηa a fε gí ni fifrēi pugu pa fiη ηa pugu tithi pugu ya'ɔ nne?"

Jishɔ fu'u miηwēiη mbiη ηon

(Matio 8:28-34; Maaku 5:1-20)

26 Jishɔ pugu pa ghanη younjin pi shā'a ηkhī llo Galili ntaonη krao ηgei Gerasha. 27 Nɔ ha'an Jishɔ taonη monη kikuonη nε, mbāonη pugu yichēi ηon ηa fā'ɔ pa miηwēiη, a shini ndo mā'an ndhwí nɔ ntaanη ndii, pa'a ndo nda'a nu nda, ηka la'a pi monη li'i twei ηgwa. 28 A ni ηga njiēi Jishɔ, mū'unη ηgou, ηgū shhε shhi yu, nchhu ni nji ηa, "Pɔgɔ fā'ɔ pi khɔ, Jishɔ Muunη Minnwi ηa a chaa ηguonη ηgwa nε? Mba'ɔ mbho shhi ghɔ, ki'i ni'in a monη ηgə'i!" 29 A ni nchhu yei nthε ηa Jishɔ ni ηkwo fε gí ni miηwēiη ghɔ ηa a taonη mbiη yu. Yieη ndii miηwēiη ghɔ ni ntho ncho vi, nji'i nthε nɔ ha'an pi ni ηkrao mbho mi, ηgwε kipa'ɔ nɔ kwò mi ntho ηkē'i vi nε, a shi ηgu'ɔ nja'a maonη pigho ya'a, miηwēiη ghɔ fra vi ηgēi nɔ monη ηkūnu njó.

30 Jishɔ pie vi ki'ε ηa, "Ligi yo khɔ?"

A ηa, "Ligi a Ká'a Yi," nthε ηa ntou miηwēiη ni nii mbiη yu. 31 Pa

miṅweinj pigho ligəi Jisho ṅa ki'i a fe vugu mon li'i ṅgə'i. ³² Nkien mme kwie ṅkunyan ni ntho nji nu fo ṅkin mbra, pugu ligəi vi ṅa a mien pugu nii mon pa ṅkunyan pigho, a mien vugu. ³³ Pugu taon ki'ε mbin ṅon gho, nii mbin pa miṅkunyan pigho. Nguon kwie ṅkunyan pigho tei llo ṅkin mbra gho, nshwi'i ṅkin ṅkhi, ṅgū mon gho ṅkhu.

³⁴ Ghan kē'i ṅkunyan pigho ni ṅga njəi nnu ṅa a lōgo li'i nε, ntaon tei ṅgəi nchhu mon la'a pugu pa mon nyien. ³⁵ Nṅwa taon nō ghəi nu njəi nnu ha'an a lōgo li'i nε. Nṅa ntho njəi Jisho, njəi ṅon gho ṅa miṅweinj pigho ni ntaon mbin yu nε, a chocho yəi yu ni ndhwī mbin yu ndo mbo shishi'i, pogo gu wēinj vugu. ³⁶ Pa ṅwa pε ṅa pugu ni njəi nnu gho nε, shwei vugu ṅkwan ha'an pi kwe ṅon gho ṅa pa miṅweinj ni mbo mbin yu nε. ³⁷ Nenne ṅguon pa ṅwa mon krao ṅgei Gerasha yōu Jisho ṅa a ghəi, nthε ṅa ṅkien pogo gu ni ṅgwēinj vugu.

Nenne Jisho nii mon kikuon ṅgəi. ³⁸ Nṅon ṅa miṅweinj pigho ni ntaon mbin yu ligəi Jisho ṅa, "Mien ntho pogo ghəi ka'a." Jisho lāa, nchhu nu ṅa, ³⁹ "Pini la'a, nshwei ṅwa po fi'i ṅkwan ha'an Minnwi fā'a mbin gho nε." Nṅon gho nyien mon ṅguon la'a ntho mfī'i nnu ṅa Jisho chwīe mbin yu nε.

Jisho ywin muun miṅgwe

nchwīe ghīno yichəi miṅgwe mme (Matio 9:18-26; Maaku 5:21-43)

⁴⁰ Ndo ha'an Jisho ni mbini nε, pa ṅwa ni nchhu gho ṅa a tho a pwa, nthε ṅa ṅguon vugu ni nchho njwε vi. ⁴¹ Nṅon chəi ṅa ligi yi Jairu, yīga nchəinj. A ni mbo mmenon mon nda luon Minnwi, ṅgū shhe shhi Jisho nchho ndigəi vi ṅa a tho nda yu, ⁴² nthε ṅa fiεn muun vi yi miṅgwe ṅa a ni mfā'o, mbo muun paanchro ṅga'o, ni ntho ṅkhu nu.

Ndo ha'an Jisho wēinj ndaon nε, yū ṅwa ni ntho mfra vi mon ṅguon ṅgei ghao. ⁴³ Shina ṅwa pei, miṅgwe chəi ni mbo fo ṅa a ki yəi ndii yi ni nji nō paanchro ṅga'o, ṅkwo tūon ṅguon mbin yi ghao mbho pa dokto, ndo pa'a pi lo nchwīe ndii yi ya'a. Kan ta'a ṅon shi ki lo nji'i mbo ṅa a kan ni mfe a chwīe ghīno yi mme. ⁴⁴ Nenne, a ni ntho njin Jisho ṅkāon po ndhwī yi. Ndi yi gho lo ṅki'ε nja'a ya'a chomilaon gho.

⁴⁵ Jisho pie ṅa, "A kāon gō ṅkāon a?"

Nguon ṅwa ni ṅga ndāa non yugu, Pita chhu ṅa, "Taatho, yū ṅwa tho ṅkiri nu ndo mfra gho."

⁴⁶ Jisho chhu ṅa, "Yichəi ṅon kāon a, mi nī nja'o ṅkwan ha'an nji ntaon mbin mu."

⁴⁷ Ndi ṅa miṅgwe vei ni njəi ṅa yichəi shendaon lo mbo ṅa mimfe a lēre nε, a wrū ntho nu, ṅgū shhe ni pun yi shhi Jisho ndo mfī'i shhi ṅguon ṅwa nnu ha'an a ni nchwīe vi a kāon Jisho nε, pugu pa ṅkwan ha'an ghīno yi mme chomilaon gho nε. ⁴⁸ Nenne, Jisho chhu gho ṅa, "Muun a, pin yō chwīe ghīno yō tōgo, ghəi ni gō mon ghighri Minnwi."

⁴⁹ Ndo ha'an Jisho wu'o nchho nchrā nu nε, yichəi ṅon llo nda Jairu, mmenon mon nda luon Minnwi, ntho nchhu gho ṅa, "Muun gho kwo khu, ki'i nu'un ṅgana masha ghagha."

⁵⁰ Ndi ṅa Jisho ni nja'o nnu yei nε, a chhu ni Jairu ṅa, "Ki'i nu'un mbogo gu, wu'o nchho mfā'o pi pin, nne kan muun gho shi ndūgu."

⁵¹ Ndi ṅa Jisho ni nchəinj nda Jairu nε, a shini ndo mbin ṅa ṅon nduon nii nda ṅkien Pita pugu Jouṅ ni Jεinj, ni tāa muun miṅgwe gho pugu mūun vi. ⁵² Nguon ṅwa ni ntho ṅkəi nu ndo njūa vi, Jisho ka chhu pi ṅa, "Ki'i pəi nu'un ṅkəi, nthε ṅa a lo ṅkhu, a lelle."

⁵³ Pugu gwē vi nthε ṅa pugu ni nji ṅa a kwo khu. ⁵⁴ Jisho ka wēinj

pi mbho yi, mēinj nchhu ni nji na, **“Miyaa, lollo!”** ⁵⁵ A ywiņ, ndollo jijwe yi pini, a lollo tothi wu’o ndii gho. Jisho chhu ni pugu na pugu fe maon gho a ji. ⁵⁶ A ni ngrāo taa vi pugu muun vi. Jisho chhu ni pugu na ki’i pugu shwei sheshenon ni nnu na a lōgo li’i ne.

9

Jisho taon paanchro ghan ntaon pi
(Matio 10:5-15; Maaku 6:7-13)

¹ Jisho gē paanchro pigho li’i mu’oņ mfe nji pugu pa ghrī ni pugu no fu’u nu pa miņweinj ndo njigi pa ghino, ² ntaon vugu na pugu ghēi nchii Sha’afuon Minnwi ndo mbini njigi ghino. ³ Nchhu ni pugu na, **“Ki’i pēi lōgo sheshe yaon no ha’an pēi ghēi nyien gho ne. Ki’i pēi lōgo mbie, ki pien kra, ki maon ji, ki mbin, ki ngēi ni pa kwri ndhwī.** ⁴ Sheshe nda na pēi nii fo ne, pēi la’a fo ti shi nu’un ntaon la’ataon gho. ⁵ Sheshe li’i na pi lo mbin vēi fo ne, pēi krū kwò mēi, ntaon ni vēi la’ataon gho no nōon nu ni pugu na Minnwi pīna nnu na pugu chwīe ne.”

⁶ Pa ghan ntaon pi pigho taon, nyien mon nguon puon mi la’ataon ghao, ntho nchii nkini pwa pisha’akho gho ndo njigi ghino nguon li’i ghao.

Tho Hero fin

(Matio 14:1-12; Maaku 6:14-29)

⁷ Ndii na Hero, mbo fūon Galili, ni nja’o nguon nnu pei ne, tho yi fin nthe na pichēi ngwa ni ntho nchhu nu na Jouņ Ngan Fe Nkhī ni ngwa pini nku’o. ⁸ Pichēi chhu yugu na Elaija nōon non yi, pichēi chhu yugu pi na yichēi ta’a ndunu njēli’i Minnwi pini nku’o.

⁹ Hero chhu na, “Nki ya’a tho Jouņ, ndo yei pini mbo pi gō na nja’o pa nnu no ligi yi ne?” Mba’o no yei nu Jisho vei.

Jisho kugwi tien nkan ngwa
(Matio 14:13-21; Maaku 6:30-44;
Jouņ 6:1-4)

¹⁰ Ghan ntaon Jisho pigho ni nga mbini, nshwei vi ni nguon nnu na pugu ni nchwīe ne. Jisho lōgo vugu pugu pugu fu’u non yugu shina ngwa, ngēi Beshaida. ¹¹ Yú ngwa ni nga nja’o, njou njin yi. Jisho gha nchhu ni pugu na pugu tho a pwa, ntho nchii nkini pwa pisha’akho Sha’afuon Minnwi ni pugu, njigi ghino ngwa pe na pugu ni ngino nu ne.

¹² Minaon ni nga njē nii nu, paanchro ghan ntaon pigho tho njēi Jisho nchhu gho na, “Chhu ngwa pei ghēi, nji na minthe pugu ghēi mon pa la’a pugu pa moon mbān mbambara, ntā’a li’i la’a pugu pa maon ji, nthe na li’i yei po pi nkunu njó.”

¹³ Jisho khwē ni pugu na, **“Pēi nkaa pēi fe maon pugu ji.”**

Pugu chhu na, “Nguon yaon na pigi fā’o ne wu’o tien brei pugu paa shhu. Ǿ ta’a nu na pigi ghēi njuon maon ji ni mbalan ngwa pei?”

¹⁴ Pimbia ni mbo fo nchēin no tien nkan yugu.

Jisho chhu ni ghan younjin pi pigho na, **“Pēi chhu ni pugu na pugu chocho shhe, ta’a kwīe po no tien wun ngwa.”** ¹⁵ Pugu wu’o nu’un nja’o pi nenne, nchwīe nguon ngwa chocho.

¹⁶ A gha ndōgo tien kēin brei gho ni paa shhu gho, mbi’i ligi yi ndii po ntōo Minnwi, mbē’i, mfe ni pa ghan younjin pi na pugu ghrā ni ngwa pigho. ¹⁷ Nguon yugu kru ti njru, ti pugu liga pa pē’i pi na a ni mbigēi ne, a linaon paanchro mikuo.

Yaon na Pita chhu na Jisho yie gho ne

(Matio 16:13-19; Maaku 8:27-29)

¹⁸ Ta’a llé chēi ni mbo, Jisho tho nduon Minnwi tē’i vi, pa ghan younjin pi tho mbara vi. A pie vugu na, **“Pa ngwa ghā nchhu na mi po pi gō?”**

¹⁹ Pugu khwē na, “Pichēi ngwa ghā nchhu na Ǿ Jouņ Ngan Fe Nkhī,

pichəi ɔ Elaija, pichəi ɔ ta'a njəili'i Minnwi lleshhi ɔ a pini nu'uj ɔku'ɔ."

20 A pie vugu ɔ, **"Ti pəi nɛ? Pəi chhu yəi ɔ mi gɔ?"**

Pita khwē ɔ, **"ɔ Ju ɔ Minnwi Chu'ɔ Ntaon ɔ Nkwe nɛ, llo mbho Minnwi."**

Jisho chrā ɔkuon ɔkwan ha'an a shi njəi ɔgə'i ndo ɔkhu nɛ

(Matio 16:20-28; Maaku 8:30-9:1)

21 Jisho fɛ titini gɔ ni pugu ɔ ki'i pugu shwei nnu ɔ a lɔgo li'i nɛ ni sheshenon. **22** Mbini nchhu ni pugu ɔ, **"Muon Nonmishua shi ɔgu'ɔ njəi ɔgə'i nthe ntou pa nnu, pa thishi pa Juu pugu pa thishi ghan fə'ingien pugu pa ghan yə'i ɔgwa ni gɔ Mushi lāa vi, pi jwi vi, a gha nda'a trei llé a ku'ɔ."**

23 Mbini nchhu ni ɔguon vugu ɔ, **"Sheshenon ntā'a nu njou njin a, ā mien phi nnu ha'an a khwā nɛ, ntien wā'a yi sheshe llé ndo njou njin a. 24** Nthe ɔ sheshenon ɔ a tā'a nu ndugu ni chombhi yi nɛ shi nshien chombhi yi gho, ti non yə ɔ a mī'an chombhi yi nthe a nɛ, shi ndugu ni chombhi yi gho. **25** Nonmishua nthe a shei pi kho ɔ ha'an ā mfā'o ɔguon yaon mon mbhi hein ndo mbhe chombhi yi? **26** Nthe ɔ sheshenon ɔ a fā'o lritho mbin mu, ki ni chrā a nɛ, Muon Nonmishua shi mfā'o lritho mbin yu ndii ɔ a tho mon ndigha'o yi nɛ, pugu pa ndigha'o Tāa, ni pa ghan ntaon taontaon. **27** Ndo nchhu pi nnu shini ni pəi ɔ pichəi ɔgwa thi hein ɔ mba'a pugu khu ki lo njəi Sha'afuon Minnwi."

Jisho nōon non yi mon ndigha'o yi

(Matio 17:1-8; Maaku 9:2-8)

28 A ni ɔga nchhu nnu pei ti nda'a ta'a tan, ndōgo Pita, ni Jou, ni Jien pugu pugu ku'ɔ ɔkuon mbra li'i luon Minnwi. **29** Ndo ha'an a ni ntho nduon Minnwi nɛ, minji mi kwri mbo ɔkwan nduon, ndhwí pi fugu, nchia ɔ nmein ɔ fiemi. **30** Nga njəi nu nɛ, paa ɔgwa chrā nu pugu

yu, pugu ni mbo Mushi pugu Elaija, **31** nōon non yugu mon ndigha'o pa po, ntho nchrā nu ɔkuon nnu gu yi ɔ ju Jisho ni ntho nchwē nu ɔ a lɔgo li'i Jerushalein, ɔkwan ɔ ha'an Minnwi ni nū'on nɛ.

32 Ndo lɔgo ni njien mbin Pita pugu pa ɔgwa ɔ pugu pugu ni mbo nɛ. Pugu gha nja ɔgū'u, njəi lí'ɛ ndigha'o Jisho, pugu pa paa ɔgwa pɛ ɔ a ni nthi pugu pugu nɛ. **33** Ndi ɔ ɔgwa pigho ni mien Jisho ɔgəi nu nɛ, Pita chhu gho ɔ, **"Masha, a pwa ɔ ha'an pia po hein ka'a nɛ, pigi shi ɔkrao trei ntāa! Ta'a yi vɛ, ta'a yi ni Mushi, ta'a yi ni Elaija."** Ndo a shini ndo nji'i nji nnu ɔ a ni chhu nu nɛ. **34** A ni ɔga ɔgu'ɔ nchrā nu, lulun shwi'i ɔkuru vugu, pogo gu wēin vugu ɔ ha'an lulun gho ni ɔkuru vugu nɛ.

35 Yichəi ɔggəi chhu mon lulun gho ɔ, **"Yei Muon a ɔ nchū'ɔ vi, pəi ya'o mbho yu."** **36** Nggəi gho ni ɔga nchrā ti mī'en, pugu yəi Jisho pi tə'i vi, nū'on nnu pei shina pugu, ki lo nji'i nshwei sheshenon ni nnu ɔ pugu yəi nɛ wu'ɔ ndii gho.

Jisho yēgi ghāno yichəi mikə'i ɔ a ni mfā'o minwein

(Matio 17:14-18; Maaku 9:14-27)

37 Mbhi ni ɔga ndan, Jisho pugu pa trei ghan ntaon pi pigho shwi'i llo ɔkuon mbra gho, ɔkien mme kiri ɔgwa tho mbara Jisho. **38** Nga njəi nu, yichəi non pa'o ɔgəu mon kiri gho, nchhu ɔ, **"Masha, mba'o mbho vɛ, lli muon a vei njəi, ndo mbo fien yi. 39** Yichəi minwein ghā ncho vi, a wī'i mba'o ɔgəu, minwein gho mā'an vi shhe, a kwēi nu, fa'ofa'o taon nu nchō yu, nja nchho nwī'in vi nwī'in ndo pa'a ndo mien vi! **40** Mi ni ndigəi pa ghan younjin po ɔ pugu fu'u minwein gho mbin yu, pugu fu'u kie."

41 Jisho khwē ɔ, **"Pəi ɔgwa ki fā'o pin, ɔgwa piphi, mi shi nchho pia pi fi'i ndii nein, mfā'o fi'i wēin njū'ɔ nein nthe vəi? Tho ni muon gho hein."** **42** Ndo ha'an muon gho

ni ntho nu ne, minweinj gho mā'an vi shhe, a kwēi nu, fa'ofa'o taon nu nchò yu. Jisho pīga minweinj gho, njīgi ghĩno yi, mfe vi ni taa vi. ⁴³ Nguonj ngwa ni ngrāo fi'i ghrí ña Minnwi fā'o ne.

Jisho pini nchrā ñkamu'oj nthe nnu gu yi

(Matio 17:22-23; Maaku 9:30-32)

Ngwa ni nga ngu'ò ntho ngrāo nguonj nnu ña Jisho ni nchwīe ne, a chhu ni ghanj younjinj pi ña, ⁴⁴ "Pēi ya'ò nnu yei ña ñtā'a nchhu ni pēi ne shishi'i! Pi totho ncha'a Muunj Nonmishua mfe liej mbho ngwamishua." ⁴⁵ Ndo pa'a ghanj younjinj pi lo nji njinj nnu gho. Pi ni ndēinj vugu nò nne ña ki'i tho yugu shie ni nnu gho, ndo pugu pogo nò pie nu vi ni nnu gho.

Mindoundou ña ñonj ndiej g'?

(Matio 18:1-5; Maaku 9:33-37)

⁴⁶ Mindoundou gū shina ghanj younjinj pi ña a g'ò mbò ñonj ndiej nchaa pichēi? ⁴⁷ Jisho ni nji nnu ña pugu ni mbī'i nu njū'ò pugu ne, ndōgo muunj mbro nū'oj yēi yu, ⁴⁸ nchhu ni pugu ña, "Ñonj ña a piñ muunj vei nò ligi a ne piñ pi mmu, ti sheshenonj ña a piñ a ne, piñ pi ñonj ña a taonj a ne. Nthe ña ñonj ña a kigēi shina pēi nchaa nguonj ngwa ne, a ju mbò ñonj ndiej nchaa nguonj yēi."

Ñonj ña a lo ndāa vēi ne pò pēi pugu ta'a ñgei

(Maaku 9:38-40)

⁴⁹ Jounj khwē ña, "Masha, pigi yēi ñonj a fu'u minweinj mbinj ñonj ni ligi yò, pigi lāa gho nthe ña pigi pugu shi'a njōu njinj yò ka'a."

⁵⁰ Jisho chhu gho ña, "Ki'i nu'unj ndāa gho nthe ña ñonj ña a lo ndāa gho ne pò ñgei gho."

Ngwa monj yichēi la'ataonj Shamaria lāa Jisho

⁵¹ Pa llé ni nga mbara nu ña pi shi ndōgo Jisho pò ne, a lōgo nthi mi titini nò ghēi nu Jerushaleinj. ⁵² A taonj ghanj ntaonj shhi, pugu

ghēi nii monj yichēi la'ataonj monj Shamaria nò piri nu nguonj pa yaonj gho. ⁵³ Ndo pa'a ngwa pigho lo mbinj vi nthe ña a shini ndo nu'unj mbò pi nnu khutho ña a ghēi pi Jerushaleinj. ⁵⁴ Ndiñ ña ghanj younjinj pi, Jēinj pugu Jounj, ni njēi nnu pigho ne, pugu pie vi ña, "Taatho, o tā'a nu ña pigi mēinj mōnjonj pò, a shwi'i njīgi vugu?" ⁵⁵ Jisho shrī mbīga vugu. ⁵⁶ Pugu pugu kara ki'e ngēi la'ataonj nduonj.

Nchuonj yōu nu njinj Jisho

(Matio 8:19-22)

⁵⁷ Nò ha'anj pugu ni ngēi nu shendaonj ne, yichēi ñonj chhu ni Jisho ña, "Nshi njōu njinj yò sheshe li'i ña o shi ngēi ne".

⁵⁸ Jisho chhu gho ña, "Pa mim-baanguo fā'o pa pūo pugu, pa mishi fā'o pa nda pugu, ndo Muunj Nonmishua lo nji'i mfā'o li'i lēre tho yi."

⁵⁹ Jisho kara nchhu ni yichēi ñonj ña, "Tho njōu njinj a."

Ñonj gho chhu ña, "Taatho, fūonj mienj ñgēi ntwei taa a ñkaonj."

⁶⁰ Jisho khwē gho ña, "Mienj ngwa ña pugu khu ne twei khu ngwa pugu. Ndo ni gò ghēi nchīi sha'a nu fūonj Minnwi."

⁶¹ Yichēi ñonj pini nchhu ña, "Nshi njōu njinj yò, ma Taatho, ndo fūonj mienj ñgēi nchā'a ngwa la'a pigi."

⁶² Jisho chhu gho ña, "Ñonj ña a wēinj ñkīi na'anj fā'a nyienj ña a fā'a nyienj, mbini ñkara ntho ndīi njinj ne, lo nji'i mfā'o ghēre monj Sha'afuonj Minnwi."

10

Jisho taonj khwachēi wunj ngwa ni yi paa

¹ Pa nnu pei ni nga ntogo, Taatho pini ntere khwachēi wunj ngwa ni yi paa ntaonj vugu pa pi paa ña pugu ghēi shhi yu monj nguonj pa la'ataonj pe ña a tā'a nu ngēi fò ne. ² A ni nchhu ni pugu ña, "Maonj kwōo yienj ndo ghanj kwōo pi kigēi. Nthe

yie gho, p̄ei luon ni ta'anju'ɔ mbho Taathɔ ɲa a fā'o maon pighɔ ne ɲa a taon pa ghan fà'a pugu gh̄ei ɲkwōo maon pi. ³ P̄ei gh̄ei! Ntaon v̄ei nɔ pa puon minji shina pa minjanien. ⁴ Ki'i ntuo p̄ien mbin, ki p̄ien maon ji, ki kwri tra. Ki'i nchr̄a ni ɲon shendaon.

⁵ "Sheshe nda ɲa p̄ei nii fɔ ne, f̄ion nchhu ɲa, 'Ghighri pɔ mon nda hein.' ⁶ Ti ɲon mbo fɔ ɲa a khwā ghighri, kan ghighri yɔ shi nshwi'i mbin yu. Nkien nenne, kan ghighri yɔ shi mbini mbho gho. ⁷ Kina mon yie nda nthɔ ɲi nu ndo nnu sheshe yaon ɲa pi fe ve ne, nthɔ ɲa a pie ɲa ɲgan fà'a fā'o pe yi. Ki'i nyien pi nda nda.

⁸ "Sheshe la'ataon ɲa p̄ei nii fɔ pi pin v̄ei fɔ ne, p̄ei ji sheshe yaon ye ɲa pi fe ni p̄ei fɔ ne. ⁹ P̄ei ȳigi gh̄ino pa ɲḡino fɔ, nchhu ni pugu ɲa, 'Sha'afuon Minnwi thɔ ne ti mbara ȳei p̄ei.' ¹⁰ Ndo ti p̄ei nii mon sheshe la'ataon ki pugu lɔ mbin v̄ei, p̄ei gh̄ei ta'andaon pugu nchhu fɔ ɲa, ¹¹ 'Ti mfe pi ni pru la'ataon ȳei ɲa a ku'ɔ nɔ kwò minji ne, p̄igi ȳigi ne mfe thɔ p̄ei. Ndo p̄ei kwin ɲa Sha'afuon Minnwi thɔ ne ti mbara.' ¹² Shishini, ñshwei v̄ei, mon llemghi shá'a, a shi ɲi'ɛ ni la'ataon Shodon nchaa yie la'ataon ɲa pugu lāa v̄ei ne.

¹³ "Ngə'i pɔ ni p̄ei, ma ɲgwa Korashin! Ngə'i pɔ ni p̄ei, ma ɲgwa Beshaida! Nthɔ ɲa pa nnu ghraoghrao pei ɲa a lōgo li'i hein ne, kan ni mbo pi Taire pugu Shidon, pugu kan ni ɲkwo mā'an ndhw̄i ywei gu nchho mon phu nɔ n̄on nu ɲa pugu pā'a ɲkūnu yugu ni phi. ¹⁴ Mbapa nenne, a shi nde ɲi'ɛ ni la'ataon Taire pugu Shidon mon llemghi shá'a nchaa v̄ei. ¹⁵ Ndo ni p̄ei, ma ɲgwa Kapanun, p̄ei p̄i'ɲa Minnwi shi ndōgo v̄ei ɲku'ɔ nɔ po? Nga! A shi nshwi'i v̄ei mon li'i ɲgwa khu."

¹⁶ Jishɔ chhu ni ghan younjin pi ɲa, "Sheshenon ɲa a ya'o nnu ɲa p̄ei chhu ne, ya'o pi mmu, sheshenon ɲa

a lāa nnu ɲa p̄ei chhu ne lāa pi mmu. Ndo sheshenon ɲa a lāa a ne lāa pi ɲon ɲa a taon a ne."

Khwach̄ei wun ɲgwa ni yi paa pighɔ p̄ini

¹⁷ Khwach̄ei wun ɲgwa ni yi paa pighɔ p̄ini mon pwanju'ɔ, nchhu ɲa, "Taathɔ, pa minwein ya'o nchò yigi ndii ɲa p̄igi fe gí ni pugu ni ligi yo ne."

¹⁸ Jishɔ chhu ni pugu ɲa, "Mi n̄i ɲj̄ei Shata gū llo po nɔ fiemb̄i. ¹⁹ Lii ɲj̄ei, m̄fe ɲi ni p̄ei ɲa p̄ei nyien ɲkuon pa mitwe'i pugu pa ɲien pugu pa ɲguon ghri mimbina ki kà'a lɔ ɲk̄ee v̄ei. ²⁰ Mbapa nenne, ki'i p̄ei fā'o pwanju'ɔ nthɔ pi ɲa pa minwein ya'o nchò ȳei. P̄ei ka fā'o pwanju'ɔ nthɔ pi ɲa Minnwi nā'an ligi ȳei po."

Jishɔ fā'o pwanju'ɔ

(Matio 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Mon ndii gho, Jishɔ fā'o pwanju'ɔ mon Jijwe Minnwi nchhu ɲa, "Tāa, a gò mbo Taathɔ po pugu pa ɲkuon shhe. Ntōo gho nthɔ ɲa yaon ɲa ɔ l̄in ni ghan shiethɔ pugu pa ghan lina ne, ɔ n̄on ni pa puon fhu. Oon, ma Tāa, yei ɲkwan ha'an ɔ ni ɲkhwā ɲa a lōgo li'i ne.

²² "Tāa a kwo cha'a ɲguon yaon mfe mbho mu, yich̄ei ɲon lɔ ɲi ɲon ɲa Muun yie gho ne ɲkien Tāa, ki ɲi ɲon ɲa Tāa yie gho ne ɲkien Muun pugu pa sheshenon ɲa Muun chu'ɔ nɔ n̄on nu Tāa gho ne."

²³ Jishɔ kara nchhu ni pa ghan younjin pi ɲinjin ɲa, "P̄ei fā'o ntou prothɔ nɔ ȳei nu pa nnu pe ɲa p̄ei ȳei nu ne. ²⁴ Nshwei v̄ei ɲa ntou pa ɲj̄ei'ɲi Minnwi pugu pa f̄ion ni ɲkhwā nɔ ȳei nu pa nnu ɲa p̄ei ȳei nu ne, ndo pa'a ndo ɲj̄ei. Ki nɔ ya'o nu pa nnu ɲa p̄ei ya'o nu ne, ndo pa'a ndo nja'o."

Lu'ɔ chr̄a nthɔ ɲon Shamaria

²⁵ Yich̄ei ta'a ɲgan ye'i ɲgwa ni gí lallo tothi li'i m̄on Jishɔ, mbie vi ɲa, "Masha, a yi'i ɲa ñchw̄ie nein nɔ fā'o nu chombhi ki mme?"

26 Jisho khwē ŋa, “Ŋwa’anli Minnwi chhu pi ŋa? Njin yi pɔ pi ŋa ve?”

27 Non ghɔ khwē ŋa, “Khwā Taathɔ mbɔ Minnwi yɔ ni ŋguon njù’ɔ yɔ ghao, pugu pa nchɛi yɔ, pugu pa ŋguon nji yɔ, pugu pa ŋguon pi’i nu yɔ, ndɔ mbini nu’uŋ ŋkhwā taakuo yɔ ndɔ ha’an ɔ khwā non yɔ nɛ.”

28 Jisho chhu ghɔ ŋa, “Ɔ khwē a kā’o. Chwīe nenne mfā’o chombhi.”

29 Ngan ye’i ŋwa ni gí ghɔ tā’a nu nɔ nɔon nu ŋa a non ndindi, nenne mbie Jisho ŋa, “Taakuo a pɔ pi gɔ?”

30 Jisho khwē ŋa, “Non Juu ni ndho Jerushalein nshwi’i nu Jeriko, ŋwī’i mbin pa ŋgina minwi. Pugu wie vi, ŋkwe ndhwī yi pugu pa mbin yi, ŋgēi ni vugu mien vi a pi’i shigei ŋkhu.

31 “A ni ŋga mbɔ nenne, ngan fe’ingien Minnwi, mbɔ non Juu, ni shwi’i nu shendaon ghɔ ŋga njɛi vi, mbɛi ntɔgɔ po ndaon nduon.

32 Wu’ɔ nenne, non Levi* ni nshwi’i nu shendaon ghɔ ŋkaa yu, ŋga njɛi vi, mbɛi ntɔgɔ po ndaon nduon.

33 “Nɔ non Shamaria† ŋa a ni ŋgēi kra taon ŋwī’i mbin yu, ŋga njɛi vi, mfā’o kwoshini mbin yu, 34 nshwi’i ŋgēi mbara non vei, nshā’o wru pugu pa là’o ŋkuon fi yi ndɔ ŋkrao. Ntien vi nū’ɔŋ ŋkuon ŋkwéin yi, ŋgēi ni ju mon nda pa ghini, nchho ndina nu ni ju fɔ. 35 Mbhi ni ŋga ndan non Shamaria vei fu’u mbin mfe ni taathɔ mon nda yei, nchhu ghɔ ŋa, ‘Lina nu ni ju ti nshi mbini. Mbin ŋa a shi mbigi nɛ, nshi mbe ve.’”

36 Jisho pie ŋa, “A yei shina trei ŋwa pei ŋa a taakuo non vei ŋa pa ŋgina minwi ni ŋgwéin vi ŋwie vi ndɛin vi nɛ?”

37 Ngan ye’i gí Minnwi khwē ŋa, “Non ŋa a ki nɔon kwoshini nɛ.”

Jisho chhu ŋa, “Ghēi ŋgu’o nchwīe pi nenne.”

Jisho ghēi kra Mata pugu Meri

38 Jisho pugu pa ghan younjin pi ni ŋga nyien nu, a ghēi nii mon yichɛi la’ataon. Mingwe chɛi, ligi yi pɔ Mata, chhu ghɔ ŋa a thɔ a pwa nda yu. 39 A ni mfā’o ndin vi, ligi yi pɔ Meri. Meri chho shhe la’o kwɔ Taathɔ nthɔ nja’o ntigi yi. 40 Njù’ɔ Mata ni ŋgana vi nthɛ ntou pa maon ji ŋa a ni mfā’o nɔ piri nu nɛ. A pie Jisho ŋa, “Taathɔ, a lo ŋgana ghɔ ŋa ndin a mien a ŋa mbiri ŋguon pa maon tɛ’i a? Chhu nɛ ghɔ a thɔ ŋgēre a.”

41 Nɔ Taathɔ ka khwē ghɔ pi ŋa, “Mata, Mata, njù’ɔ yɔ ghana nu, ɔ wie non yɔ nthɛ ntou pa nnu, 42 a wu’ɔ ta’a yaon mbɔ mme nnu. Meri kwo tere ŋkien yi ghɔ, mbɔ ye ŋa mba’a pi ma ŋkwe mbho yu nɛ.”

11

Jisho ye’i ghan younjin pi ni luon nu Minnwi

(Matio 6:9-13; 7:7-11)

1 Llé chɛi ni mbɔ, Jisho thɔ nduon Minnwi li’i chɛi, ŋga mī’ɛn, yichɛi ta’a ngan younjin yi thɔ nchhu ghɔ ŋa, “Taathɔ, ye’i vigi ni luon nu Minnwi ŋkwan ha’an Jouŋ ni nje’i ghan younjin pi nɛ.”

2 Jisho chhu ni pugu ŋa, “Ndi ŋa pɛi luon Minnwi nɛ, pɛi chhu ŋa,

‘Minnwi Tāa vigi, gha’o nu pɔ ni ligi yɔ,

sha’afuon yɔ thɔ.

3 Fe maon ni pigi ŋa pigi shi njru ŋkuon ghɔ sheshe llé nɛ,

4 ndɔ ndi’ɛ phi yigi,

nthɛ ŋa pigi ghà ndi’ɛ phi ŋguon ŋwa pɛ ŋa pugu fāan mbin pigi nɛ.

Ki’i nchwīe pigi nii mon titini mɔon nu!’”

5 Nne a pini nchhu ni ghan younjin pi ŋa, “Lɔgɔ ŋa ta’a non vɛi ghēi nda taannu vi mon ntun mbhi nchhu ghɔ

* 10:32 10:32 Ŋwa Levi ni mbɔ ghan fā’a Nda Minnwi. † 10:33 10:33 Pa Juu ni mbī’i ŋa Ŋwa Shamaria lo nji Minnwi, nchī’ɛ vugu chī’ɛ kɛ’i ghɔ.

na, 'Taannu a, fōo a ni trei ndigi brei, ⁶ nthe na taannu a na a chho ηgōi kra, chōin nda mu, pa'a ndo mfā'o maon ji no fe nu gho!' ⁷ Lōgo na taannu yo gho khwē nda na, 'Ki'i ηgana a! Nkwo chri nda ti pigi pa puon paη kwo nanuan. Minthe pa'a ndo nu'un ndollo mfe yaon ve.' ⁸ Nchhu ve na, nji'i nthe no ha'an mba'a a yi'i ndollo mfe ve nthe na a taannu yo ne, ndo ti a shi ndollo mfe ve nthe na o lo nji'i ndritho no pie nu ki jwe.

⁹ "Ndo ti nshwei vōi, pōi pie, kaη Minnwi shi mfe ni pōi, pōi tā'a, kaη Minnwi shi nchwē pōi yōi, pōi kwēi kaη Minnwi shi nchu'o chonda ni pōi. ¹⁰ Nthe na sheshenon na a pie ne ghā mfā'o, non na a tā'a ne yōi, ni non na a kwēi ne pi shi nchu'o chonda gho.

¹¹ "A gō shina pōi na miun vi mbie shhu gho, a fe pi mitwē'i gho? ¹² Ki mbie vi ni mbāon, a fe pi ηien gho? ¹³ Ti pōi ki'ε na pōi ghā nchwē phi ne nji fe nu pi pa maon shi'i ni puon pōi, ti Tāa vōi na a chho po ne shi mfe Jijwe Minnwi pi fi'i yi nein ni ηgwa pe na pugu pie vi ne?"

Jisho fu'u miηweinj pi ni ghrī Minnwi ki ni yi Bejebu?

(Matio 12:22-30; Maaku 3:20-27)

¹⁴ Yichōi ndii, Jisho ni ntho mfu'u miηweinj mbij non na a ni nchwē non gho po pi fhincho. Miηweinj gho ni nga ntaon, fhincho gho chrā, ηgwa pigho ghrāo. ¹⁵ Ndo pichōi ηgwa pigho chhu na, "A fu'u miηweinj ni ghrī Bejebu, mbo nthishi pa miηweinj." ¹⁶ Pichōi tā'a nu mōon vi, nne nchhu gho na ā chwē ta'a li no nōon nu na nji yi llo pi mbho Minnwi.

¹⁷ Jisho ni nji nnu na pugu ni mbī'i nu ne, nne nchhu ki'ε ni pugu na, "Mba'a sheshe la'a na ηgwa chho mā'an non pugu ni nchhō ne mien ki gū, ndo ti sheshe nda na a po pi ni minduonduon ne shi ηgū nshāan. ¹⁸ Nne ti Shata nthi pi mon minduonduon ni non yi,

sha'afuon yi lara pi nein? Nthe na o chhu na mfu'u miηweinj pi ni ghrī Bejebu. ¹⁹ Ti ā mbo na mfu'u miηweinj pi ni ghrī Bejebu, kaη pa ghan younjin pōi ghā mfu'u pi ni ghrī gō? Nthe yie gho, pugu shi mbo ηgwa ha'an pugu shi nsha'a vōi ne. ²⁰ Ndo ā mbo na mfu'u pa miηweinj pi ni mbho Minnwi, kaη yie nōon na Sha'afuon Minnwi kwo nyien ti mbara vōi. ²¹ Ndii na ηgan ghrī tuo maon nchhō pi ntho ηkē'i la'a yi ne, kaη maon pi pigho po shi'i. ²² Ndo ti ndii na non na a pini mfā'o ghrī ncha vi, nii vi nga'a vi ne, kaη a shi ηkwe maon nchhō pi na a yi'ō non yi ηkuon gho ne, ndōgo maon pi pigho ηgōi no ηgra.

²³ "Sheshenon na a lo mbo ηgei mu ne mbina a, non na pigi yu lo ηkiri nu ka'a ne tho nshaanshaan.

Jijwe piphi pini nu'un ηkwōi
(Matio 12:43-45)

²⁴ "Ndii na jijwe miηweinj taon mbij non ne, a nyien mon pa li'i yō ntho ntā'a li'i fere non yi. Nga mien ki yōi sheshe li'i, nchhu na, 'Nshi mbini nda mu, li'i na mi ni ndho ne.' ²⁵ A ghā mbini, ηjōi mon nda pi kwo yigi ndo nchwē a kā'o. ²⁶ A pini ki'ε ndōgo khwachōi pichōi jijwe na pugu pini mbigi ncha vi ne, pugu pugu tho nii nda'a nu fo, chombhi non gho pini mbigi ncha no ha'an a ni fion mbo ne."

ηkien mboro

²⁷ Jisho ni nga nchhu nnu yei, yichōi mingwe shina yū ηgwa pigho kōrō ηggi yi nchhu gho na, "Mboro yi puη ye na a phi gho ne, pugu pa yi pini ye na a nu'on gho ne."

²⁸ Ndo a khwē na, "Mboro ka po pi yi ηgwa pe na pugu ya'o chrā Minnwi ndo nchwē ne."

Pie na Jisho nōon li llo mbho Minnwi
(Matio 12:38-42)

²⁹ No ha'an yū ηgwa ni mbigi nu ne, a jē nchhu nu na, "Ngwreinjon yei ηgwreinjon piphi, a ta'a li llo

mbhó Minnwi ndó mba'a pi nōon kan ta'a li ni pugu ŋkien nnu ghraoghrao Jona. ³⁰ Wu'ó nɔ ha'an Jona ni mbó li ni ŋgwa Nineve nɛ, a wu'ó ŋkwan ha'an Muun Ŋonmishua shi mbó li ni ŋgwreijon yei nɛ.

³¹ "Mon llemmbhi shá'a, Ŋgwafuon Sheba shi ma ntithi pugu pa ŋgwreijon yei ŋgwēin vugu nɔ pa ŋgusha'a nthe ŋa a ki nyien ŋkien ntaan ndaon llo la'ataon yu ntho njwɛɛ ntigi shietho mbhó Fùon Sholomu, ndó lii njɛi, yaon ŋa a chaa Sholomu nɛ pɔ hein. ³² Mon llemmbhi shá'a, ŋgwa Nineve shi ma ntithi ŋgwēin vɛi nɔ pa ŋgusha'a, nthe ŋa pugu ni mbā'a ŋkūnu yugu ni phi ndii ŋa Jona ni nshwei chrà Minnwi ni pugu nɛ, ndó ti lii njɛi, yaon ŋa a chaa Jona nɛ pɔ hein.

*Lí'ɛ non ŋonmishua
(Matio 5:15; 6:22-23)*

³³ "Ŋon shi'a nchu'u truka ndó ndɛin, ki ni'in la'o mikru, ŋon ghà nchu'u ntigi pi ŋkuon ntigi, nne ŋa ŋgwa gha nii nu pugu yei lí'ɛ. ³⁴ Ligi yɔ pɔ pi lan non yɔ. Ndii ŋa ɔ yei fà'a Minnwi mbin shi'i* nɛ ŋguon non yɔ linaon ni lí'ɛ. Ndii ŋa ɔ ya'o ŋgí'ɛ pin nu nɛ, non yɔ linaon ni njinjin. ³⁵ Nthe yie ghó, lina nu ŋa ki'i yaon ŋa ɔ pī'i ŋa a lí'ɛ mbin ghó nɛ pɔ pi njinjin. ³⁶ Ti ŋguon non yɔ ndinaon pi ni lí'ɛ ki yichɛi ghrà lo mbó njin, kan ŋguon non yɔ shi ndi'ɛ, wu'ó nɔ ha'an truka ghà ndi'ɛ shi'i ɔ yei ŋguon non yɔ nɛ."

*Jishó nōon fàŋ ghan Farashi pugu
pa ghan ye'i ŋgwa ni gí*

(Matio 23:1-36; Maaku 12:38-40)

³⁷ Jishó ni ŋga mī'ɛn chrà nu, ŋon Farashi gē vi ŋa pugu yu ji maon, nne a nii nda nchóchhó nɔ ji nu maon pighó. ³⁸ Ŋon Farashi ghó ni ŋgrào ndii ŋa a ni njɛi Jishó ji nu ki lo nji'i nshīgao mbhó yi nɔ ha'an nù'ɔŋ yugu ni nchhu nɛ.

³⁹ Taathó chhu ghó ŋa, "Pɛi Farashi ghà nshīgao ŋkūnu ndua pugu pa mikru, ndó ndinaon ni piga pugu pa mbha nnu piphi. ⁴⁰ Pa na pei! Minnwi ŋa a chwīe ŋkuon yi nɛ, lo ŋgu'ó nchwīe ju nchwīe moon yi? ⁴¹ Ndo lōgo maon pɛ ŋa a pɔ mon ndua pugu pa mikru nɛ ŋgēɛ ghan pou nɔ ghó, kan ŋguon yaon shi mbó yi taontaon nɔ ha'an nù'ɔŋ yei chhu nɛ.

⁴² "Ndo ŋgɛ'i shi ŋgwēin vɛi, ma ŋgwa Farashi, nthe ŋa pɛi fɛ shwéi pa mishwɛi pugu pa laon, ni pa trū kru, ndó pa'a ndó ntu'ɔshɛ nɔ pɔ nu ŋgwa ndindi ni ŋgwamishua ndó mbini ŋkhwā Minnwi. Pɛi chwīe nnu pei ndó ki lo mien pichɛi.

⁴³ "Ŋgɛ'i shi ŋgwēin vɛi, ma ŋgwa Farashi, nthe ŋa pɛi khwā nɔ chhó nu ŋkuon lɛi pa ŋgwa ndien mon nda luon Minnwi pugu pa ŋa pi chrà ni pɛi ni ndigha'o mon pa li'i ka'a. ⁴⁴ Ŋgɛ'i shi ŋgwēin vɛi, nthe ŋa pɛi pɔ nɔ fún ŋa pi lo nù'ɔŋ li yi, ŋgwa nyien nu ŋkuon ghó ki lo nji."

⁴⁵ Yichɛi ta'a ŋgan ye'i ŋgwa ni gí chhu ghó ŋa, "Masha, ɔ ghà ŋga nchhu nein ŋgwɛ'i vigi wɛ'i."

⁴⁶ Jishó khwē ghó ŋa, "Ŋgɛ'i shi ŋgwēin vɛi ŋkaa pɛi, ma ghan ye'i ŋgwa ni gí, nthe ŋa pɛi ghà mfrēi ŋgwa ni lrī ŋa a gha'a nɔ tien nu, ndó pa'a ndó mfe muunshimbhó yei ŋkaa pɛi ndri nɔ ghó. ⁴⁷ Ŋgɛ'i shi ŋgwēin vɛi, nthe ŋa pɛi ghà ŋkrao pa ŋkien fún ni pa njɛli'i Minnwi, nɔ kwīn nu vugu, ŋgu'ó mbó pa njɛli'i Minnwi pɛ ŋa taa pɛi ni njwi nɛ. ⁴⁸ Pɛi ŋkaa pɛi nōon nu ŋa pɛi pin nnu ŋa pa taa pɛi ni nchwīe nu nɛ, pugu ni njwi pa njɛli'i Minnwi, pɛi krao fún yugu. ⁴⁹ Nthe yie ghó, shiethó Minnwi chhu ŋa, 'Nshi ntaon pa njɛli'i Minnwi pugu pa ghan ntaon, pi jwi pichɛi ndó mfe ŋgɛ'i ni pichɛi.'

⁵⁰ "Nenne chhī ŋguon pa njɛli'i Minnwi ŋa pi jwi jē ndii ŋa Minnwi

* **11:34** 11:34 Mon nù'ɔŋ pa Juu, ndii ŋa ligi ŋon pɔ shi'i nɛ, a pɔ ŋa a ŋgan pwapun. Ndii ŋa ligi ŋon yi piphi kan a ŋgan pei.

ni mba'ò mbhi ne shi nthi tho ngwa mbhi shi'a. ⁵¹ Llo ñkuon jwi nu Abe ti ngēi nchēiñ ñkuon jwi nu Shakaria, ña pi ni njwi vi shina li'i fē'ingien pugu li'i Taontaon Nda Minnwi ne. A yie, ñchhu ni pēi ña chhi yugu shi nthi tho pēi. Shishini, pēi mbhi shi'a fā'ò njó nò tho yugu ghao.

⁵² “Ñgē'i shi nii vēi, ma pa ghan ye'i ngwa ni gí Mushi, pēi lēiñ chu'ò nda ye ña shietho pò mon ghò ne, pēi ñkaa pēi lo nji'i mbin nò nii nu mon ghò, ndo pa'a ndo mien ngwa ña pugu tā'a nu nii fò ne ña pugu nii.”

⁵³ Jisho ni ñga ndollo fò, pa ghan ye'i ngwa ni gí Mushi pugu pa ngwa Farashi tho ndāa chrà yi ñkien ntou yi, ntho mfra vi ni ntou pie ña a chrā ntou nnu. ⁵⁴ Nne ntho ñku'ò pun yi ña a chrā nnu ña a lo nji'i ñkā'ò ne, pugu wēiñ vi.

12

Shūu nu ténə nthē nnu mifiñ
(Matio 10:26-27)

¹ Ndiñ nò ha'an pa ñkanñkan ngwa ni ñkiri nu ta'a li'i ne ti pichēi ku'ò nu mbin pichēi ne, Jisho fūon njē chrā nu pi ni ghan younjin pi, nchhu nu ña, “Pēi lina yishi pa ngwa Farashi mbo nnu mifiñ.

² Yichēi yaon lo nji'i mbo fò ña pi pūon ña mba'a Minnwi mien ki nōon pāa. Pa'a yichēi nnu lēiñ lo mbo fò ña mba'a pi yi'i mien ki ji. ³ Nenne, sheshe nnu ña o chhu mon njin ne, pi le ñja'ò li'i lí'e, sheshe nnu ña o chūun mon njien nda ne, pi le nchii mbhi.

Wu'ò mbogò pi Minnwi
(Matio 10:28-31)

⁴ “Nchhu ni pēi, ma pa taannu pan, ki'i pēi pògò ngwa pē ña mimfe pugu wu'ò njwi pi freinon ndo pa'a ndo nu'un mfā'ò ghrí nò chwē nu nnu ña a pigí nchaa yie ne. ⁵ Ndo ñshi nshwei vēi ni ñon ña a pie ña pēi pògò vi ne, pēi pògò pi ñon ña a piní mfā'ò ghrí nò mā'an nu mon

mónon ngù'ò lien shhe ndii ña a kwo jwi ne. Pēi pin nnu ña ñchhu ni pēi ne, a ju mbo ñon ña a pie ña pēi pògò ne.

⁶ “Pi shi'a fini tien puon milunu pi wu'ò ni paa puon mi mbin? Ndo ti Minnwi shi'a ndi'e kan ta'a yi shina pugu. ⁷ Ki'i mfā'ò pògò gu, o gha'ò mbho Minnwi nchaa ntou milunu. Minnwi shia nguon ñgiitho yo ghao.

Ki'i mfā'ò britho nthē Jisho
(Matio 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ “Ndo ñshwei vēi ña sheshenon ña a chhu shhi ngwamishua ña a nyan ne, Muun Ñonmishua shi nchhu ñkaa yu ña a ji shhi pa ghan ntaon Minnwi. ⁹ Ndo sheshenon ña a lāa a shhi ngwamishua ne, Muun Ñonmishua shi ndāa vi shhi ghan ntaon Minnwi. ¹⁰ Sheshenon ña a shi nchhu nnu piphi nò ligi Muun Ñonmishua ne, Minnwi shi ndi'e phi yi, ndo ti sheshenon ña a shi ngwe'i Jijwe Minnwi ne, mba'a Minnwi li'e phi yi.

¹¹ “Ndiñ ña pi lōgò ghò ngēi nò nda luon Minnwi ki shhi ghan shá'a, ki shhi pa memme ngwa ne, ki'i ngwie non yo ni nnu ña o shi nchhu ne ki ñkwan ha'an o shi ntaa non yo ne. ¹² Nthe ña Jijwe Minnwi shi ntigí ghò ndii ghò ni nnu ña a kā'ò ña o chhu ne.”

Ngan fà'ò ndo mbo na

¹³ Yichēi non mon kiri ngwa pigho chhu ni Jisho ña, “Masha, chhu ni ndin a ña a ghrā maon pē ña tāa mien ni pigi ne, mfe nyan.”

¹⁴ Jisho khwē ghò ña, “Taannu a, a nū'on gō nū'on a nò ñgan sha'a shá'a ki ñgan ghrā maon shina pēi ndin ghò?” ¹⁵ Jisho chhu ni pugu ña, “Pēi ywere tho yēi, ntho ndina nu ña ki'i pēi fā'ò sheshe ñkwan pigā nthē ña chombhi non lo nji'i mbo pi mon ntou maon ña a fā'ò ne.”

¹⁶ Jisho shwei yei lu'ò chrà ni pugu: “Ngan fà'ò chēi ni mbo fò, maon pwa mon nyien yu ñga'a. ¹⁷ A

pī'i nu mon njù'ò yu ña, 'Mi shi nchwīe pi ñeiñ yo? Nthe ña ñdo mfā'ò li'i ña minthe ñū'òñ nguon maon pan pei fò.' ¹⁸ Nenne a chhu ña, 'Yei nnu ña ñshi nchwīe ñe, ñshi mbini nshā'a li'i ñū'òñ maon pan, ñkrao pi nduon mbò pi gha'ogha'ò, ñū'òñ maon ji pan pugu pa pichēi maon pan mon gho. ¹⁹ Nchhu ni non a ña, "Mbrotho non! O fā'ò nguon maon shi'i ña a pie ña o fā'ò nò ntou ñga'ò ñe, fere non yo, ñji, nnu, mfā'ò pwanju'ò."'"

²⁰ "Ndo Minnwi chhu gho ña, 'Yaon na yei! Ni tu'u yei ñshi ñkwe chombhi yo. A shi ñga mbò ñenne, maon pine ña o kiri ñe pò yi gò?'"

²¹ Jisho lūgwi ña, "Yei ñkwan ha'an a shi mbò ni ñgwa pe ña pugu kiri fā'ò ni non pugu ki lo mfā'ò ligi Minnwi ñe."

Minnwi ghà ndina ni puon pi
(Matio 6:25-34)

²² Jisho chhu ni ghan younjin pi ña, "Nthe yie gho, ñshwei vèi ña ki'i pèi wie non yei nthe chombhi yei, ña pèi shi ñji pi kho ki nthe ñgrào non yei, ña pèi shi mā'an pi kho. ²³ Nthe ña chombhi chaa maon ji, non yo chaa ndhwí. ²⁴ Pī'i mbin pa mishi, pugu shi'a mbhi, ndo pa'a ndo ñkwòo, pa'a ndo mfā'ò shaon ki li'i ñū'òñ maon, ndo Minnwi kugwi vugu ghao. Ndo o gha'ò mbho Minnwi ncha pa mishi. ²⁵ Minthe sheshenon vèi pini mbigi chombhi yi wu'ò shigèi nthe ña a wie non yi? ²⁶ Ña mimfe pa'a o lo ñji'i nchwīe muon mi nnu nò yine ñe, o nu'un ñgwie non yo ni pichēi pa nnu nthe kho?"

²⁷ "Pī'i mbin pa frawa ñkwan ha'an pugu ghà ñku'ò ñe, pugu shi'a mfā'a ndo pa'a ndo ntun ndhwí, ndo ñshwei gho ña ñji'i nthe pi Sholomu mon ñguon ndigha'ò yi ghao shini ndo mbwa ti mbò nò ta'a frawa. ²⁸ Ti Minnwi mā'an fī'i ndipwa yei mbin pa trū ña a yi maon shi'a, yua gha mbò nu a kwo yaon ti pi tūon ñe, pèi pī'i ña a shi ndina ni pèi pi fī'i yi

ñeiñ? ñgwa pin kike'i pèi! ²⁹ Nenne ki'i pèi wu'ò ntho ñgwie non yei pi li'i ta'a yaon ña pèi shi ñji ki nnu ñe, ki mfā'ò ghaghana mon njù'ò pèi. ³⁰ Pa ghan ki pin Minnwi ñkuon mbhi yei tho nte pi ñjin maon pèi, ndo ni pèi, Minnwi Tāa vèi ji ña a pie ña pèi fā'ò maon pèi. ³¹ Pèi ka shigi pi Sha'afuon Minnwi mon chombhi yei, ñenne kan Minnwi shi mfe ñguon maon pèi ghao ni pèi.

Fà'ò po
(Matio 6:19-21)

³² "Ñji'i nthe nò ha'an pèi, ghan younjin pan pò pi shigèi nò muon kwie minji ñe, ki'i pèi fā'ò pogo gu ña mba'a pèi yi'i mfā'ò yaon ña a pie ña pèi yru ñkuon gho ñe, nthe ña Tāa vèi Minnwi lōgo nthi Mi mon khwā njù'ò yi ña pèi pugu shi nsha'a fūon ka'a.

³³ "Pèi fini maon pèi, mfe mbin gho ni ghan pou, mba'ò nò fā'ò nu pīen mbin ña mba'a a yi'i mbiri ñe, pugu pa fā'ò po ña mba'a a ma mme, li'i ña mba'a ñgina chēin fò, ndo mba'a shó'i kru. ³⁴ Nthe ña li'i ña fā'ò yo pò ñe, a li'i ña njù'ò yo shi mbò ñkaa yu ñe.

Puon fā'a ki lī'è non

³⁵ "Pèi pīri non yei ni sheshe nnu ña a shi ntho ñe, ñkrao ñkandan yei a tini, nchu'u lan yei a kii nu, ³⁶ nò ñgwa ña pugu ywere taatho vugu a kwèi li'i ji lán, ñenne ña a shi ñga ñkwèi ñkwèi nda, pugu ki'i nchu'ò chu'ò ta'a ñge. ³⁷ Pwatura pò ni pe puon fā'a ña taatho vugu kwèi ñjèi vugu pugu wu'ò mbi'i tōthi ñe. Shishini, ñshwei vèi, a shi mbiri non yi ñshwei vugu ña pugu chho ñkuon taprei, a tho ñgrā maon ni pugu. ³⁸ Pwatura shi mbò ni puon fā'a pe ña taatho vugu gha ñjèi vugu pugu kwo pīri non yugu nò sheshe ndii ña a shi ntho ñe. Ki a tho pi mon ntun mbhi, ki ni nda'ambilan.

³⁹ "Ndo mimfe o fā'ò tininju'ò ña ñgan nda kan ñji ndii ña ñgina shi ntho ñe, a shi kan ndo mien nda

yi a pə'i. ⁴⁰ Pəi nkaa pəi pīri non yəi, nthe ɲa Muuɲ Nɔŋmishua tho nu mon ndii ɲa mba'a pəi yi'i mbī'i nɛ."

Ngan fà'a tithi ki ngan fà'a tətəi (Matio 24:45-51)

⁴¹ Pita pie ɲa, "Taathɔ, ɔ chrā yei lu'ɔ chrà pi ni pigi ki ni nguon ɲgwa?"

⁴² Taathɔ khwē ɲa, "A gɔ ki'ɛ mbo muuɲ fà'a tithi ndɔ mfā'o shiethɔ, ɲa taathɔ shi nū'ɔɲ vi a lina nu ni nda yi ndɔ ɲgrā maon ji ni pichəi ghan fà'a ndii ɲa ndii kā'o nɛ?" ⁴³ Mbɔɔ shi mbo ni muuɲ fà'a ye ɲa masha vi yəi vi a tho fā'a nu shi'i ndii ɲa a tho nɛ. ⁴⁴ Shishini, nshwei vəi, a shi nū'ɔɲ vi a tho ndina ju ni nguon maon pi. ⁴⁵ Ndo ti muuɲ fà'a gho mbī'i mon njù'ɔ yu ɲa mba'a taathɔ vi yī'ɛ mbini, nchho ɲgwie pichəi ghan fà'a, mbo pi pimbia pugu pa pi pinɛ, ntho nji maon ndo nnu mbaa nu, ⁴⁶ kan taathɔ vi shi nɛ ɲkwəi pi llé ye ɲa a shi lo mbī'i nɛ pugu pa ndii ɲa a shi lo nji nɛ, ndo nchrei vi kaonkaon. A yəi ɲkwan ɲgə'i ghan fà'a mbe.

⁴⁷ "Ngan fà'a ɲa a ji nnu ɲa taathɔ vi tā'a nu ɲa a chwīe nɛ, ki lo nji'i mbiri non yi, ki nchwīe nnu gho ɲa taathɔ vi tā'a nu nɛ, shi mfā'o ɲkien titini wie. ⁴⁸ Ndo ti ɲon ɲa a shini ndo nji, ndo nchwīe nnu ɲa a pie wie nɛ, shi ɲkwe shigei wie. Nɔŋ ɲa pi fɛ ntou yi gho nɛ, pi shi mbie ntou yi mbho yu. Ndo ɲon ɲa pi fɛ ɲkien ntou yi gho nɛ, pi shi mbie vi pi ni ɲkien ntou yi.

Nnu ɲa Jishɔ ni nje'i ɲgwa nɔ nɛ ni ntho ni mindoundou (Matio 10:34-36)

⁴⁹ "Nki tho pi nɔ mā'an nu mɔŋon ɲkuon mbhi, njuā ɲa a kan ni ɲkwo kii nu. ⁵⁰ Ndo, mfā'o kwe ɲkhi nɔ tɔgɔ nu mon gho, mbo ɲgə'i pugu pa gu. Mfā'o yu'ɔ njù'ɔ ti a shi ntho ntɔgɔ. ⁵¹ Pəi pī'i ɲa ntho pi nɔ fɛ nu ta'anggi ɲkuon mbhi hein? Nga,

ntho pi ni minduonduon. ⁵² Nthe ɲa jē ndwe ɲgəi nu shhi, mon nda ɲa tien ɲgwa pɔ fɔ nɛ, pugu shi nchho kiki, trɛi ɲgwa pɔ ni ta'a kwò, pi paa pɔ ni ta'a kwò. ⁵³ Pugu shi nthi pi nduonduon, taa pugu muuɲ vi yi mimbia pɔ kiki, maa pugu muuɲ vi yi mingwe pɔ kiki, mangaon pugu ɲgwe muuɲ vi chho kiki, ɲgwe muuɲ chho kiki pugu mangaon vi."

Ji nu njin nnu ɲa Jishɔ ntho nchwīe nu nɛ

(Matio 16:2-3)

⁵⁴ Jishɔ pini nchhu ni yú ɲgwa pigho ɲa, "Ndi ɲa pəi yəi mbì ku'ɔ nu ɲgei nii minaon nɛ, pəi ki'i nchuchu ta'a ɲgé ɲa, 'Mbì shi ndho.' Ndo a wu'ɔ mbo pi nenne. ⁵⁵ Ndi ɲa pəi yəi fifrəi laon llo mbien nɛ*, pəi ki'i nchuchu ɲa, 'Minaon shi ntūon.' Ndo a wu'ɔ mbo pi nenne. ⁵⁶ Pa ɲgwa mifi pei, mimfe pəi lii ɲkwan ha'an pɔ pugu shhe pɔ nɛ nchhu ɲkwan ha'an yie lləmbhi shi mbo nɛ, ti a chwīe kho pa'a pəi lo nji njin pa nnu ɲa a tho ndɔgɔ li'i ndwe nɛ?"

Lūgwi pəi ɲon ɲa pəi yu taon nu kiki nɛ

(Matio 5:25-26)

⁵⁷ "A chwīe kho pa'a ɔ lo mbī'i ni non yɔ nnu ɲa a kā'o nɛ ndo nchwīe? ⁵⁸ Nɔ ha'an ɔ ghəi nu pəi ɲon ha'an a puru gho shhi ɲgan shá'a nɛ, kaa nɔ lūgwi nu pəi yu shendaon. ɔ mien ki chwīe nenne, kan a shi ndɔgɔ gho ɲgəi nɔ shhi ɲgan shá'a mfe gho ni pa brushi, pugu ni'in gho chəin. ⁵⁹ Nshwei gho, mba'a ɔ ma ntaon ki lo naa mbe ɲguon njó yɔ ghao."

13

Pā'a ɲkūnu yɔ ni phi kien nne kan ɔ shi khu

(Matio 16:2-3)

¹ Pichəi pa ɲgwa ni mbo fɔ ndii gho ɲa pugu ni nshwei Jishɔ ɲkwan ha'an Paile ni njwi pichəi ɲgwa

* **12:55** 12:55 Mon la'ataon Judia ndii ɲa fifrəi llo ɲgei ɲkūnu njó pa li'i laonlaon nthe ɲa a fifrəi laon.

Galili ndii na pugu tho fe yaon fe'ingien ni Minnwi ne. ² Jisho khwē ni pugu na, "Pēi pī'i na ngwa Galili pei chwē phi ncha nguoŋ ngwa Galili nduoŋ nthe na pi jwi vugu nne ne? ³ Nshwei vāi na nga! Ndo ti pēi mien ki pā'a nkūnu yēi ni phi kan pēi shi nkhu ghao nkaa pēi. ⁴ Ki pēi pī'i na fuoŋchro ngwa la'ataoŋ Shiloaŋ, na nda tothi ni ngū njwi vugu ne, ni mbo pi pa ngwo nnu mbimbhi ncha nguoŋ pa ngwa na pugu ni nchho Jerushalein*ne? ⁵ Nshwei vāi na nga! Ndo ti pēi mien ki pā'a nkūnu yēi ni phi, kan pēi ghao shi nkhu nkaa pēi."

Lu'ō chrà nthe thi ki yuŋ

⁶ Jisho chhu yei lu'ō chrà ni pa ghaŋ younjin pi: "Yichēi ŋoŋ ni mbhi wūnu moŋ nyien yu, ntho li'i ka ntien ŋkuoŋ gho pa'a a lo mbo. ⁷ Nne, a chhu ni ngaŋ fā'a yi na, 'Lii njei, no trei nga'o ntho ntho nu hein no tho nu ntā'a ntien thi ndo pa'a ndo njei sheshe yi. Kē'i mā'an shhe, ki'i a nu'un ntho nji shhe gha.'

⁸ "Muun fā'a yi gho khwē gho na, 'Taatho, pini mien fo no ta'a nga'o, ntou la'o yi ni'in khí fo. ⁹ Ti ā njun ntien nga'o yini, a pwa, ti ā nchho ki yuŋ, o kē'i vi mā'an shhe.'"

Jisho yīgi ghīno miŋgwe Llé Ji pa Juu

¹⁰ Yichēi ta'a Llé Ji pa Juu ni mbo, Jisho tho nje'i nu moŋ nda luon Minnwi. ¹¹ Nga njei nu, yichēi miŋgwe chēin fo, mfā'o jijwe piphi na a ni nchwē a ghīno nu no fuoŋchro nga'o. A ni ntu'utu'u, ti mimfe pa'a a lo ntithi tothi ndindi. ¹² Jisho gha njei vi, mēin vi, nchhu gho na, "Miŋgwe, o lūgu moŋ ghīno yo." ¹³ Nū'oŋ mbho mi mbin yu, a pi'i ntithi ndindi chomilaon gho, nga'o Minnwi.

¹⁴ Mmenon moŋ nda luon Minnwi pigitua na Jisho yīgi ghīno Llé Ji. Nchhu ni pa ngwa na, "Pi fā'o no

fā'a nu no ntigao llembhi, nthe yie gho, pēi tho pi moŋ shina llé pigho pi yīgi ghīno yēi, ki'i a po pi Llé Ji."

¹⁵ Taatho khwē gho na, "Ghaŋ mifi pei, sheshenon shina pēi shi'a mfēi fua yi pugu ŋkwēin yi moŋ nda na pugu ghā nda'a ne, ngēi ni ju choŋkhi mfe ŋkhī gho Llé Ji?"

¹⁶ Ti ndwe, mba'a ŋkwe miŋgwe vei Llé Ji, muun Abrahaŋ, na Shata ŋkrao vi no fuoŋchro nga'o ne?"

¹⁷ A ni nga nchhu nnu yei, lritho wēin pa mbina pi, ndo nguoŋ pichēi pa ngwa nduoŋ fā'o pwanju'ō nthe nguoŋ pa memme nnu na a chwē ne.

Paa lu'ō chrà ŋkuoŋ Sha'afuoŋ Minnwi

(Matio 13:31-33; Maaku 4:30-32)

¹⁸ Nenne Jisho pie na, "Sha'afuoŋ Minnwi po pi no kho? Mimfe mā'an fi'i yi pi ni kho? ¹⁹ A po pi no mbhé yaon mbo ŋkien yi ge, na ŋoŋ lōgo ngēi mā'an moŋ nyien yu, a ku'ō ngū thi, pa mishi tho ŋkrao nda pugu ŋkuoŋ pa mbho pi."

²⁰ A pini nu'un mbie na, "Mimfe mā'an fi'i no Sha'afuoŋ Minnwi pi ni kho? ²¹ A po pi no yaon chwē prupina ku'ō ha'an miŋgwe lōgo ni'in moŋ ta'a bruma'a prupina, a chwē nguoŋ prupina gho ku'ō ghao."

Chonda kike'i

(Matio 7:13-14,21-23)

²² Jisho ni nyien ntogo moŋ pa memme la'ataoŋ pugu pa puon mi puon pi, ntho nje'i nu no ha'an a ni ntogo ngēi nu Jerushalein ne. ²³ Yichēi ŋoŋ pie vi na, "Taatho, a wu'ō shigei ngwa ha'an pugu shi ndūgu?"

Jisho chhu gho na, ²⁴ "Nshwei vāi, pēi pa'o no nii nu pi moŋ muun chonda, nthe na ntou ngwa shi mba'o no nii nu ndo a gha'a vugu. ²⁵ Ndi na ngaŋ nda shi nu'un ndollo mfini chonda ne, pēi tithi mbhi ntho ŋkwēi chonda, nchhu nu

* **13:4** 13:4 Jisho ni ŋkhwē nne nthe na pa Juu ni mbi'i yugu na nnu piphi shi'a ntho ni ŋoŋ ki a lo ntā'a ju.

na, 'Taathɔ, chu'ɔ chonda ni pigi.' A shi ŋkhwē nchhu ni pɛi na, 'Ndo nji'i nji vɛi ki li'i ha'an pɛi llo nɛ.'
 26 Nenne, pɛi shi nchhu na, 'Pia ni nji ndo nnu ka'a, ndo ɔ ni nje'i shendaon la'ataon pigi.' 27 Ndo a shi nchhu ni pɛi na, 'Ndo nji'i nji vɛi ki li'i ha'an pɛi llo nɛ. Pɛi llo, ŋguon vɛi pa ŋguo nnu mbimbhi.'

28 "Pɛi shi ŋkɛi ndo ŋkru shua mɛi fo ndii na pɛi yɛi Abrahan, ni Aiji, ni Jakɔ, ni ŋguon pa njɛli'i Minnwi, pugu pɔ mon ntu'ɔ fɔon Minnwi ndo, pi mɔ'an vɛi mbhi. 29 Ngwa shi ma ndho ŋgei la'ataon sha'a minaon, ni yi ŋgei nii minaon pi ma ndho khwi pugu pa mbien, nchho yɛi taprei mon ntu'ɔ fɔon Minnwi. 30 Lii njɛi, pichɛi pa ŋgwa na pugu pɔ ndugwi njin nɛ ma mbo shhi, pichɛi na pugu pɔ shhi lɔgwi njin."

Jisho fɔ'o pɛi njɔ'ɔ nthɛ Jerushalein

(Matio 23:37-39)

31 Wu'ɔ ndii gho, pichɛi pa ŋgwa Farashi tho mbara Jisho nchhu gho na, "Kwiɛn ŋki'ɛ ŋgɛighɛi, nthɛ na Hero tɔ'a nu njwi gho."

32 Jisho khwē ni pugu na, "Ghɛi nshwei mimbaanɔguo gho fɛ a no gho na ntho nɛ mfu'u pa minwein ndo njigi pa ghɛno shi'a pugu pa yua, ndo a gha mbo mon trei llɛ m'ɛn fɔ'a a. 33 Ndo a kɔ'o vɛi na shi'a, ni yua, pugu pa yua vini, mbo shendaon ŋgɛi nu, nthɛ na mimfe pa'a pi lo njwi njɛli'i Minnwi ki a lo mbo pi Jerushalein.

34 "Jerushalein, Jerushalein, la'ataon na pugu jwi pa njɛli'i Minnwi ndo ntun pa ŋgwa na pi taon vugu vɛ nɛ ni ŋgɔ'ɔ, a ŋgɛ yi kho na ntɔ'a nu ŋkiri puon pɔ ta'a li'i ŋkwan ha'an minɔguo ghɔ ŋkiri puon pi la'o prɔ yi nɛ, ndo pa'a ɔ lo ntɔ'a nu. 35 Lii njɛi, nda yɛi kina ŋku'ɔ fɔn. Ndo nchhu ni pɛi na mba'a pɛi nu'un njɛi a, kan a nɛin ndii tho na pɛi shi nchhu na, 'Mboro pɔ ni ŋon na a tho no ligi Taatho nɛ.'"

14

Jisho yigi ghɛno ŋon

1 Yichɛi Llɛ Ji ni mbo, Jisho ghɛi nda yichɛi nthishi pa ŋgwa Farashi li'i ji maon, pa ŋgwa tho mbe'i vi. 2 Nga njɛi nu, yichɛi ŋon na a ni mfɔ'o ghɛno miku'ɔ kwɔ pugu pa mbho chɛin. 3 Jisho pie ni pa ghan ye'i ŋgwa ni gi pugu pa ŋgwa Farashi na, "Gi pin na pi yigi ghɛno ŋon Llɛ Ji ki nga?" 4 Pa'a pugu lo ŋkhwē, Jisho lɔgo ŋgan ghɛno gho njigi ghɛno yi mien vi ki'ɛ na a ghɛi. 5 Nenne a chhu ni pugu na, "A yɛi ŋon shina pɛi na muun vi ki fua yi ŋgɔ mon tien ŋkhɔ shishi, pa'a a lo ŋki'i nshuu vi shuu mfu'u Llɛ Ji?" 6 Pugu pou khwɛ.

Lu'ɔ chrɔ na Jisho ni nchhu ni pa ghan gɛ

7 Jisho jɛ ntho nchrɔ lu'ɔ chrɔ ni pa ghan gɛ pi ndii na a yɛi ŋkwan no ha'an pugu chho ntere pa li'i lien yɛi taprei nɛ, nchhu nu ni pugu na, 8 "Ndi na pi gɛ gho li'i ji lan nɛ, ki'i ndɔgo li'i lien, nthɛ na kɛ'ichɛi pi gɛ ŋon na a chɛi nchaa gho. 9 Nne na ŋon na a gɛ vɛi nɛ shi ntho nchhu vɛ na, 'Fɛ li'i yo ni ŋon vei!', kan ɔ shi ŋgɛi ki'ɛ mon shhunon ndɔgo ndugwi njin li'i.

10 "Ndo ndii na pi gɛ gho li'i nɛ, ghɛi nchho no ndugwi njin li'i, nenne na ndii na ŋon vɛ na a gɛ gho tho nɛ, kɛ'ichɛi a chhu vɛ na, 'Taannu a, ku'ɔ no li'i lien'. Nenne ɔ shi nchɛi ligi ŋguon pa ŋgwa na pɛi pugu pɔ ŋkuon taprei nɛ. 11 Nthɛ na sheshenon na a kɛrɔ non yi nɛ, pi shi nshwi'i vi shhɛ. Sheshenon na a shwi'i non yi shhɛ nɛ, pi shi ŋkɛrɔ vi tothi."

12 Jisho chhu ni ŋon gho ŋkaa yu na a ni ŋgɛ vi nɛ na, "Ndi na ɔ piri ŋkien maon ji nɛ, ki'i mɛin pi taannu pɔ, ki lin pɔ, ki ndaonon yo, ki taakuo pɔ, mbo ghan fɔ'o, nthɛ na pugu shi ma ŋgɛ gho ŋkaa pugu nne a pɔ na ɔ kwo fɔ'o pe yo ni nnu na ɔ ni nchwɛ nɛ. 13 Ndi na ɔ piri ji

ne, gē pi pa mbou, pa nkwiní, pa nchriligi, ¹⁴ nne, kan ɔ shi mfā'ò mboro nthe na mimfe pa'a pugu lo ma ndu'u ve. Minnwi shi ndu'u shi'i yo ndii na pa ngwa shi'i le nkú'ò ne."

*Lu'ò chrà nthe nnu mme ji
(Matio 22:1-10)*

¹⁵ Ndií na yichèi ta'a ngan gè na a ni nchho nkouon taprei ni nja'ò yei nnu ne, nchhu ni Jisho na, "A fi'i pwatua neiñ ni non na a shi mbo ngia ji mon ntu'ò fùon Minnwi?"

¹⁶ Jisho khwē na, "Yichèi non ni ma mbiri mme ji ngē ntou ngwa. ¹⁷ Ndií ji gho ni nga nkā'ò, a taon muon fà'a vi na a chhu ni ghan gè pi na, 'Pèi tho, nguon yaon kwo kà'ò!' ¹⁸ Nguon yugu ghao jē ntho njūa shwieshwe. Fūon yi chhu ni muon fà'a gho na, 'Njuon shhe, a pie na ngu'ò ngēi njèi, mba'ò mbho na a mien a ndu'u.' ¹⁹ Yichèi chhu ji na, 'Nkwo yuon wuñ fua fā'a nyien ngēi nu lí'i ywe'i vugu, nthe yie gho, nduon na a lí'ε fàn a.' ²⁰ Vichèi chhu ji na, 'Ngu'ò nka lanlan. Nthe yie gho, minthe pa'a ndo ntho.'

²¹ "Muon fà'a gho pīni nshwei taatho vi ni pa nnu pei. Ngan nda gho chhu ni muon fà'a vi gho mon pigítua na, 'Taon ngēi mon pa la'a, pugu pa fra, nchhu ni pa ghan pou, pa nkwiní, pa nchriligi na pugu tho.' ²² A gha ndara muon fà'a gho chhu na, 'Taatho, nkwo fā'a nkwan ha'an ɔ chhu ne, ndo shina wu'ò mbi'i ni pichèi ngwa mon nda.' ²³ Nenne, taatho pini nchhu gho na, 'Taon ngēi shendaon ntou, pugu pa ndaon moon trū, nini na ngwa tho nii nne na nda a linaon. ²⁴ Ndo nshwei vèi, mba'a kan ta'a non na mi ni ngē vugu ne ywe'i sheshe yaon ji.'"

*Nchuoñ yōu nu njin Jisho
(Matio 10:37-38)*

²⁵ Ndwe, yú ngwa ni ntho njou njin Jisho, a kara nchhu ni pugu na, ²⁶ "Non ntho njin a ki lo mbina taa vi, pugu pa müon vi, ni ngwe vi, pugu

pa puon pi, ni lin pi pi pimbia, pugu pa pi pingge, oon, pugu pa chombhi yi, kan minthe pa'a a lo mbo ngan younjin a. ²⁷ Sheshenon na a lo nji'i ntiñ wá'a yi ntho njin mu ne, nthe pa'a a lo njou njin a.

²⁸ "A yèi non shina pèi na ä ntā'a nu nkrao nda tothi, pa'a a lo mfūon nchochho shhe ndii fi'i nchuoñ yi, no yèi nu na a fā'ò fi'i mbij na mimfe a krao no gho mī'ey ne? ²⁹ Kien nenne, kan a shi nga mbo ndii na a nū'on kwonda tothi gho ki lo mī'ey nda tothi gho ne, sheshenon gha njèi, mā'an vi ni kwèin, ³⁰ nchhu nu na, 'Non vei ni njē nkrao nu nda ki lo nji'i mī'ey.'

³¹ "Ki a yèi fūon na minthe a ghèi nu mā'an yichèi fūon ni wuñ nkan ghan mā'an nchhò, yie fūon lo fā'ò pi paa wuñ nkan ghan nchhò, ki a lo fūon nchochho shhe ndii na mimfe a mā'an vi ni wuñ nkan ghan nchhò pigho. ³² Ti a nchochho njèi na mimfe pa'a a lo mā'an vi, a taon ghan ntaon na pugu ghèi mbie vie fūon na, 'Pigi chwē neiñ nji na mimfe pia fā'ò ta'anggi.' ³³ Wu'ò nenne, sheshenon vèi nthe pa'a a lo njou njin a ki lo mī'an nguon nnu pi nthe a.

*Khí na a lo nji'i mfā'ò ghère
(Matio 5:13; Maaku 9:50)*

³⁴ "Khí pwa, ndo ghrí yi no chwē nu yaon pwa mbhe, ɔ pini nkweí ni ghrí yi gho pi neiñ? ³⁵ Nthe na mba'a a yi'i nu'un mfā'ò ghère shhe, ki no gwí nkú'u maon chwē yaon pwa. Pi ghà mī'an kí ye na a lo nu'un mfā'ò ghère ne mī'an. Ywere, non na a fā'ò ténə ne, á ya'ò!"

15

*Pwanju'ò nthe ta'a minji na a ni mbhe pi pini njèi
(Matio 18:12-14)*

¹ Llé chèi, ghan wēin taashi pugu pa pichèi ghan chwē phi tho yèi Jisho no ya'ò nu nnu na a ni nje'i nu ne, ² pa ngwa Farashi pugu pa

ghan ye'i ngwa ni gí Mushi jē luo nu, nchhu nu na, "Nōn vei piñ pa ghan chwē phi ti ntho nji maon ji pugu pugu."

³ Nenne, Jisho ni nchhu yei lu'ō chrà ni pugu: ⁴ "A yēi ñon shina pēi na ā mfā'ō ta'a ñkii minjii, ta'a yi shina pugu phe, pa'a a lo mien ndipu'u wun ni ndigi ndipu'u mon ñkūnu, ñgōi njin ye na a phe ne, ntā'a vi ti njēi? ⁵ Ndiñ na a yēi vi ne, a tien vi ñkambē'i yu, mbini nō mon pwatua. ⁶ Ndiñ na a pīni la'a ne, a gē pa taannu pi, pugu pa taakuo pi, nchhu ni pugu na, 'Pia fā'ō pwatua nthe na ñjēi minjii a ye na a ni mbhe ne.'" ⁷ Nenne Jisho lūgwi na, "Wu'ō nenne, ñchhu nu ve na ntou pwatua shi mbo po nthe ta'a ñgan phi na a pā'a ñkūnu yi ni phi ne, ncha ndipu'u wun ni ndigi ndipu'u ngwa shi'i na pugu pī'i na pugu lo mfā'ō nō pa'a nu ñkūnu yugu ni phi ne.

Pwanju'ō nthe mbij na a ni mbhe pi pini njēi

⁸ "Ki a yēi mingwe na a mfā'ō wun ndigi mbij, ta'a yi phe, a mien ki lo nchu'u lan, njigi nguon nda ghao, ntā'a pōpōo ti nu'uj njēi. ⁹ Nga njēi, mēij taannu pi, pugu pa taakuo pi, nchhu ni pugu na, 'Pia fā'ō pwatua, nthe na ñjēi ndigi mbij a ye na a ni mbhe ne.'" ¹⁰ Nenne, Jisho lūgwi na, "Wu'ō nenne, ñchhu nu ve na, pwatua shi mbo shina pa ghan ntaon Minnwi nthe ta'a ñgan phi na a pā'a ñkūnu yi ni phi ne."

Pwanju'ō nthe muun na a ni mbhe mbini ñkwēi

¹¹ Jisho ghēi shhi, nchhu nu na: "Nōn chēi ni mbo fō mfā'ō paa puon pimbia. ¹² Vi mikē'i chhu ni tāa vugu na, 'Ghrā maon mfe nyan, mbo maon pē na a kan mbo nyan ndiñ na o khu ne.' Tāa gho ghrā maon pi ni pugu.

¹³ "A ni nga nda'a shigei llé, vi mikē'i kiri nguon maon pi ghao, ñgwēij ndaon ñgōi fie mon yichēi la'ataon, nshāan fō ghao mon ji ki

tou. ¹⁴ A ni nga nji nguon mbij yi ghao, nji gū mon la'ataon gho, a jē po nu mon pou. ¹⁵ A ghēi mfe non yi ni ñon la'ataon gho nō ñgan fā'a, ñgan vi taon vi mon nyien yu na a ghēi ntho ñkugwi ñkunyan. ¹⁶ A khwā nō kugwi nu non yi ni maon na pa ñkunyan ni nji nu ne, ndo pa'a ñon lo mfe sheshe yaon na a ji.

¹⁷ "Ndugwi yi, lina yi gha ñkwēi, a chhu ni non yi na, 'A fā'ō ghan fā'a tāa a pi kho mfā'ō maon ji ti a ka yienyien ntoro, ñtho ñkhu njī heij? ¹⁸ Nshi ndollo ñgōi njēi tāa a, njūa gho na, "Tāa, mfāan mbij Minnwi, mbini mfāan mbij gho. ¹⁹ Ndo nu'uj ñkā'ō nō pō nu muun gho, lōgo a pi nō ta'a ñgan fā'a yo."

²⁰ "Nne a lollo ñgōi li'i yēi tāa vi, nga ngu'ō mbo fie hin, tāa vi yēi vi, mfā'ō kwoshini mbij yu, ntaon nteij ñgōi mban vi, nchrā gho shi'i. ²¹ Muun gho chhu ni tāa vi na, 'Tāa, mfāan mbij Minnwi, mbini mfāan mbij gho. A lo nu'uj ñkā'ō na pi mēij a na muun gho.'

²² "Ndo tāa gho chhu ni pa ghan fā'a pi na, 'Pēi kono ntho ni ñkien ndhwī mā'an mbij yu, ñgwe krēi nō mbho yi, mbini ñgwe tra nō kwō yi. ²³ Ntho ni muun nā'an fu'u njwi pia fā'ō ji, ²⁴ nthe na muun a vei ni ñkwo khu, mbini njwin! A ni mbhe, mbini njēi vi!' Pugu jē ji nu ki'ε.

²⁵ "Ndiñ gho muun shhi vi ni mbo mon nyien. Nga ñkwēi nu ti mbara la'a, nja'ō lōu pugu pa pini. ²⁶ Mēij yichēi ta'a muun fā'a mbie vi na, 'A lōgo kho, ndōgo li'i?' ²⁷ A chhu gho na, 'Ndiñ gho pini, tāa vōi jwi muun nā'an tutru, nthe na a kwēi la'a shishi'i.'

²⁸ "A pigitua ndāa na mba'a a yi'i nii nda. Tāa vi taon ndigēi vi. ²⁹ A lu'u gho na, 'Lii njēi, mfā'a mbho gho nō ntou nga'ō pa'a ndo ma nchī'ə nchō yo, ndo pa'a o lo ma mfe muun mimbhi vōi na ñgwā pigi pa taannu pan mfā'ō ji nō gho. ³⁰ Ndo ti yaon muun gho vei, na a shāan

maon pɔ ghao ŋkuon pa shakhi, gha ŋkwɛi, ɔ jwi muun nà'an tutru gho.'

³¹ "A khwɛ gho na, 'Muun a, pɔgɔ ghà ŋgu'ɔ mbɔ ka'a, sheshe yaon na a nyan ne, a jo. ³² Ndo a kã'o no ji nu, ndo mfã'o pwatua, nthe na ndin gho vei ni ŋkhu mbini njwin, a ni mbhe mbini njei vi.'"

16

Lu'ɔ chrà nthe muun fã'a tɛitɛi

¹ Jisho ghɛi shhi nchhu ni ghan younjij pi na: "Ŋgan fã'o chɛi ni mbɔ fɔ mfã'o nthishi pa puon fã'a pi, ŋgwa tho ntugu gho na muun fã'a yi gho tho nshãan mbin yi shãan.

² Nthe yie gho, a mɛin vi nchhu gho na, 'Yei kho na ntho nja'o nu nthe gho? Fĩ'i vɛi ŋkwan no ha'an ɔ tho ntuo maon pan ne, nthe na mba'a ɔ nu'un mbi'i nthishi pa puon fã'a pan.'

³ "Nthishi pa puon fã'a gho chhu ni non yi na, 'Mi shi nchwɛ pi nei ndwe na masha a tã'a nu mfu'u a fu'u mon fã'a a ne. Ndo nji'i mfã'o ghrĩ fã'a nu nyien pi pe a, ndo tho a lilri no luon nu. ⁴ Nji nnu na nshi nchwɛ ne ndwe, nji na ŋgwa shi mbin a nda pugu ndii na pi fu'u a mon fã'a ne.'

⁵ "Nne a gɛ ŋguon ghan ŋkrù masha vi pa ta'a yi ta'a yi, na pugu tho njei vi. A pie ni fion yi na, 'Ŋkrù masha a pɔ pun gho yi kho?' ⁶ A khwɛ na, 'Ta'a ŋkii jo wru.' A chhu gho na, 'Chochɔ ŋkwe ŋwa'anli ŋkrù yo ŋkere nã'an na a tien wun jo pun gho.'

⁷ "A pini nchhu ni yichɛi na, 'Jo ŋkrù yi kho?' A chhu na, 'Ta'a ŋkii pɛn pilei.' A chhu gho na, 'Kere nã'an fion wun pɛn.'

⁸ "Nthe yie gho, masha nthishi pa puon fã'a yei pin vi* nthe nnu shietho yei na a ni nchwɛ ne. Nthe na ghan ŋkuon mbhi yei fã'o shietho ni ŋkwan ha'an pugu ghà nchwɛ nnu pugu ncha ŋgwa na pugu pɔ

mon lí'ɛ ne. ⁹ Ndo nshwei gho, lɔgɔ maon ŋkuon mbhi yei mbwa pun no gho, nji na maon pigho shi nga mien ki lo nũ'on mbɔ, Minnwi fe la'a ve pɔ.

¹⁰ "Ŋon na a tɔgɔ ndaon ntou mon puon mi nnu ne shi ntɔgɔ ndaon ntou mon memme nnu. Wu'ɔ no ha'an non na a chwɛ nnu fifiri mon puon mi nnu ne, shi nchwɛ fifiri mon memme nnu. ¹¹ Ti pɛi mien ki tɔgɔ ndaon ntou ni ŋkwan ha'an pɛi tuo fã'o ŋkuon mbhi yei ne, Minnwi kie pi nei mfe ŋkien fã'o llo po ni pɛi, na pɛi lina no gho? ¹² Ti pɛi mien ki tɔgɔ ndaon ntou ni yaon na a yi non nduon ne, Minnwi kie pi nei mfe fã'o na a shi mbɔ yei ne ni pɛi?

¹³ "Mba'a ta'a muun fã'a fã'a mbho paa masha. A shi ŋgu'ɔ mbina ta'a yi ŋkhwã vichɛi, a shi nja'o ta'a yi, nchĩ'ɛ nchò vichɛi. Mba'a pɛi fã'a mbho Minnwi pugu mbin."

Pichɛi pa ntigi Jisho

(Matio 11:12-13; 5:31-32; Maaku 10:11-12)

¹⁴ Pa Farashi ni nga nja'o nnu yei, mã'an Jisho ni kwɛin nthe na pugu ni ŋkhwã mbin. ¹⁵ Ndo a chhu ni pugu na, "Pɛi pa ŋgwa ha'an pɛi ghà nchwɛ na ŋgwamishua lii vɛi no pa ŋgwa tithi, ndo Minnwi ji njũ'ɔ yei. Nthe na yaon na ŋgwamishua lii a pɔ mme yi ne, pɔ pi yaon piphi ligi Minnwi.

¹⁶ "Gĩ Mushi pugu pa nnu na pa njɛli'i Minnwi ni nã'an ne ni ntho fã'a nu ti ŋgɛi nchɛin mon ndii Jou. Jɛ ndii gho, pi chii pwa pisha'akhɔ Sha'afuon Minnwi, ŋgwa na pugu pin ne chho mfra nu nii mon gho ni pri. ¹⁷ A yĩ'ɛ ni po pugu shhe no piri nu ncha na ta'a muun mi nnu na a pɔ mon ŋwa'anli gĩ mien ki lo ndɔgɔ lí'i.

¹⁸ "Sheshon na a shãan lán pugu ŋgwe vi ndán mingwe nduon

* 16:8 16:8 Nji'i nthe no ha'an a ni mbin vi ne, a ni ŋgu'ɔ mfu'u vi fu'u mon fã'a.

ne kwo shúon, non na a lan mingwe na a taon lan ne kwo shúon nkaa yu.

Ngan fà'o pugu Lasharɔ

¹⁹ “Ngan fà'o chɛi ni mbo fo ntho mā'an pa ndhwí tininchuon, nchho nji nkienkien maon ji nguon llé ghao. ²⁰ Ngan pou chɛi ni mbo fo, ligi yi pɔ Lasharɔ, na pi ni nū'on vi chonka'a ngan fà'o yei, non yi ni ngu'ɔ mbo pi fifi ghao. ²¹ A ni nkhwā nu nji pa nku'u maon pe na a gū llo nkuon taprei ngan fà'o gho ne. Nɔ pigi nu, pa mingɔ ni ntho nchho ndra fi yi. ²² Ngan pou gho khu, ghan ntaon Minnwi tho ndɔgɔ vi ngɛi nū'on shoyɛi Abrahan. Ngan fà'o gho khu nkaa yu, pi twei vi, ²³ a ghɛi li'i ha'an ghan phi ghà nkhu ngɛi ne, nchho njɛi ngɛ'i fo, nga mbi'i ligi yi, njɛi Abrahan fie hin pugu Lasharɔ shoyɛi yu.

²⁴ “Ngan fà'o gho yūa ni Abrahan na, ‘Tāa, fā'o kwoshini mbin mu, ntaon Lasharɔ na a chrū tho muunshimbho yi mon nkhi ntho ngri túa a nɔ gho, nthe na mbo mon titini yú'ɔ mon mónon yei.’

²⁵ “Nɔ Abrahan chhu gho na, ‘Muun a, kwij na mon chombhi yo pi ni mfe pa maon shi'i ve, Lasharɔ fā'o ji pi piphi. Nɔ ti ndwe, a pɔ mon nchhó shi'i hein, ɔ pɔ hene mon titini ngɛ'i. ²⁶ Mbapa nenne, pi nū'on mme wéin, a fēne via, nenne na sheshenon na a tā'a nu nshā'a hene ne nthe pa'a a lo nshā'a, wu'ɔ nɔ ha'an mba'a non llo ngei pɛi ntho njɛi vigi ne.’

²⁷ “Ngan fà'o gho chhu na, ‘Mba'o mbho ne shhi gho, ma tāa, na ɔ taon ne Lasharɔ pun nda pigi. ²⁸ Nthe na mfā'o lin pan pi pimbia pi tien, nenne na a ghɛi shūu tɛnə yugu, kien nenne, kan pugu nkaa pugu shi nii mon li'i ngɛ'i yei.’

²⁹ “Abrahan khwɛ na, ‘Pugu fā'o gí Mushi pugu pa nnu na pa njɛli'i Minnwi nā'an ne, pugu ya'o pie gho.’

³⁰ “A chhu na, ‘Nga, ma tāa vigi Abrahan, non na a khu ne mbin nku'ɔ ngɛi nchrā ni pugu, pugu kwri.’

³¹ “Abrahan chhu gho na, ‘Pugu mien ki ya'o gí Mushi pugu pa nnu na pa njɛli'i Minnwi nā'an ne, kan mba'a pugu yi'i mbin nɔ ha'an a nji'i ntho non na a khu mbin nku'ɔ ne.’”

17

Pa ntigi nthe phi

(*Matio 18:6-7,21-22; Maaku 9:42*)

¹ Jisho chhu ni ghan younjin pi na, “Pa nnu na a nthe a chwie ngwa gū mon phi ne shi ngu'ɔ ntho. Nɔ ti wuwuru ngɛ'i yi non ye na a kie pi mbho yu maa ntho ne. ² A kan ni mbwa na pi chu mme ngù'ɔ wu'ɔ yaon mmi yu mā'an vi mon nkhi, nchaa na a chwie sheshe ta'a puon mi puon pan pei gū mon phi. ³ Pɛi lina ni non pɛi!

“Nɔin gho nchwie phi, ɔ fɛ'i vi, nɔ ti a mbā'a nkunu yi, ɔ li'e phi yi. ⁴ Nɔ ti a nchwie phi mbin gho ni khwachɛi ngé mon ta'a llé, sheshe ngé a pini nchhu ve na a pā'a nkunu yi nɔ gho, a yi'i na ɔ li'e phi yi.”

Nji mon pin

⁵ Pa ghan ntaon Jisho chhu gho na, “Taatho, pigi luon na ɔ pigi pin yigi.”

⁶ Taatho khwɛ na, “Pɛi mfā'o pin ti a wu'ɔ mbo pi nɔ fi'i mbhɛ frushiga, kan a nthe pɛi chhu ni thi wun na, ‘Mū'un ngɛi mbhi non yo mon nkhi!’, a ya'o nchò yei.

Fà'a na nkuna ghà mfā'a ne

⁷ “Lɔgɔ na ta'a non vɛi fā'o nkuna na a chho mfā'a nyien, ki nkɛ'i minji, a nthe a gha nkwei mon nyien a chhu gho pi na, ‘Tho nchho hein ta'a ngé nji maon?’ ⁸ Nga! A shi nka chhu gho pi na, ‘Nyian maon ji vɛi, mbiri non yo, ntho mfe vɛi ti nga nji nɔ nnu, ɔ ghɛi ki'e nji jo nɔ nnu.’ ⁹ Mba'a a yi'i ntɔo nkuna gho nthe na a chwie fā'a na a chhu gho na a chwie ne. ¹⁰ A ha'an a pɔ ni

pɛi nɛ, ndii ɲa pɛi kwo chwɛ ɲguon nnu ɲa Minnwi chhu ɲa pɛi chwɛ nɛ, pɛi chhu ni non pɛi ɲa, 'Pigi wu'ɔ mbo pi pa ɲkuna, pigi wu'ɔ nchwɛ pi yaon ɲa a ni ɲkwo pɔ fà'a yigi nɛ.'"

Jisho yīgi ghĩno wuɲ ɲgwa

¹¹ Jisho ni ɲgɛi nu Jerushalein, ntogɔ nu shina Shamaria pugu Galili. ¹² ɲga nii mon yichɛi muon la'ataon, wuɲ ghan ghinombaluɲ paon pugu pugu. Pa ghan ghĩno pigho ni nthi pi fie hini, ¹³ mɛin ni ɲi ɲa, "Jisho! Taatho! Fà'o kwoshini mbin pigi!"

¹⁴ Jisho ni ɲga ɲjɛi vugu, nchhu ni pugu ɲa, "Pɛi ghɛi nɔon non yɛi ni ghan fɛ'ingien Minnwi, pugu lɛi vɛi ɲjɛi ɲa ghĩno yɛi mme."

Pugu ni ɲga ɲgɛi nu, Jisho yīgi ghĩno yugu.

¹⁵ Yichɛi ta'a ɲgan ghinombaluɲ gho ni ɲga ɲjɛi ɲa ghĩno yi mme nɛ, mbini nchho ɲga'o Minnwi ɲkien ni ɲi, ¹⁶ ntho gũ shhi Jisho ni puɲ yi ntho ntɔo vi. ɲon vei ni mbo ɲon Shamaria.

¹⁷ Jisho pie ni ɲgwa ɲa pugu ni mbo fɔ nɛ ɲa, "Mi nĩ ɲjigi pi ghĩno wuɲ ɲgwa, pichɛi ndipu'u hin? ¹⁸ A chwɛ kho a wu'ɔ ntho ɲgani vei nɔ tɔo nu Minnwi?"* ¹⁹ Nchhu gho ki'ɛ ɲa, "Lollo ɲgɛi ni go! Pin yɔ chwɛ ɔ lugu."

*Tho nu Sha'afuon Minnwi
(Matio 24:23-28,37-41)*

²⁰ Pichɛi ɲgwa Farashi ni ɲga mbie Jisho ni ndii ɲa Minnwi shi ɲjɛ sha'a nu fùon yi nɛ, Jisho khwɛ ɲa, "Sha'afuon Minnwi shi'a ɲi'i ntho pi ɲkwan nɔ ha'an mimfe ɔ tho ɲjɛi yɛi nɛ. ²¹ Mba'a yichɛi kan ta'a ɲon yi'i nchhu ɲa, 'Lɛi ɲjɛi, a pɔ nɛin hein!' ki ɲa, 'A pɔ ni hini!', nthɛ ɲa, lɛi ɲjɛi, Minnwi tho nsha'a fùon yi shina pɛi!"

Ndii ɲa Muon ɲonmishua shi ntho nɛ

²² Jisho chhu ni ghan younjin pi ɲa, "Ndii chho ntho nu ɲa pɛi shi ɲkhwā nɔ yɛi nu ta'a llɛ mon lembhi Muon ɲonmishua, ndo mba'a pɛi yɛi. ²³ Pichɛi ɲgwa shi nchhu ni pɛi ɲa, 'Lɛi ɲjɛi, a pɔ ni, lɛi ɲjɛi, a pɔ nɛin!' Ndo ki'i mbin nnu ɲa pugu chhu nu nɛ ki ɲjɔu ɲjin yugu. ²⁴ Nchhu nɛin nthɛ ɲa ndii ɲa Muon ɲonmishua shi mbini nɛ, a shi mbo pɔ nɔ fiembi ɲa a shɛi llo mon ta'a ɲgei pɔ ti ɲgɛi nchɛin mon yichɛi, sheshɛon yɛi ɲi. ²⁵ Ndo a shi ɲgu'ɔ mfùon ɲjɛi ɲgɛ'i, ɲgwa mbhi shi'a lāa vi.

²⁶ "ɲkwan nɔ ha'an a ni mbo mbhi ɲon ɲa ligi yi ni mbo Noa nɛ, a nɔ ha'an a shi mbo ndii ɲa tho nu Muon ɲonmishua kaon nɛ. ²⁷ ɲgwa ni nchho ɲi maon, ndo nnu nu, ndan nu, ndo ɲgɛi nu nda lán ti ɲgɛi nchɛin llɛ yɛ ɲa Noa ni nii mon mme pie ɲa a pɔ nɔ nda nɛ. ɲkhĩ tho ki'ɛ ɲjwi ɲguon yugu ghao.†

²⁸ "Wu'ɔ ɲkwan nɔ ha'an a ni mbo mon mbhi ɲon ɲa ligi yi ni mbo Loti nɛ. Pugu ni ntho ɲi maon ndo nnu nu, nchwɛ tan, ntho mbhi maon pugu, ɲkrao la'a muɲu. ²⁹ Ndo ti a ni ɲga mbo llɛ yɛ ɲa Loti ni ntaon ni vhi Shodon nɛ, mɔnon pugu mɔnon ɲgù'ɔ mikanllɔ vugu, ɲjwi vugu ghao. ³⁰ A ɲkwan ha'an a lɛ mbo llɛ yɛ ɲa Muon ɲonmishua shi mbini nɔon non yi nɛ.

³¹ "A mbo llɛ gho, ki'i ɲon ɲa a pɔ mbhi, maon pi pɔ nda nɛ, pinii nii nda li'i lɔgo maon pigho. Wu'ɔ nenne ki'i ɲgwa pɛ ɲa pugu pɔ mon nyien nɛ pinii mbini la'a li'i lɔgo sheshe yaon. ³² Kwɛn nnu ɲa a ni mfi'i ɲgwe Loti nɛ!§ ³³ Sheshɛon ɲa a tā'a nu ɲkwe chombhi yi nɛ shi nshien chombhi yi gho, ndo ti ɲon yɛ ɲa a mī'an chombhi yi nɛ shi ɲkwe

* **17:18** 17:18 Kɛ'ichɛi pichɛi ni mbo pi ɲgwa Juu. Pa ɲgwa Juu ni ndɔgo non yugu nɔ ɲkien ɲgwa, nɔon nu ɲa a kan ni ɲka tho pa Juu li'i tɔo. † **17:27** 17:27 Yei ni ndɔgo li'i nda'a ɲkina ɲkaon pi maa mbhi Jisho. ‡ **17:29** 17:29 *ɲwa'anli ɲjɛ yi 18:16-19:29. § **17:32** 17:32 ɲgwe Loti ni mbi'i kaku mbini, ndugwi yi pɔ a khu.

chombhi yi gho. ³⁴ Nshwei vëi, a le nga mbo ni tu'u gho, paa ngwa nuan kúon, pi lōgo ta'a yi, vichëi kina. ³⁵ Paa piñge le ntho ngū'ō shie ka'a, pi lōgo ta'a yi, ta'a yi kina.

³⁶ “[Paa pimbia shi mbo mon nyien, pi lōgo ta'a yi, ta'a yi kina.]”

³⁷ Pa ghan younjij pi pie vi na, “Ō shi mbini pi hin, Taathō?”

Jishō khwē na, “Li'i na khu miyaon po ne, pa mishi pe na pugu gha nkru khu miyaon ne shi nkiri fo.”

18

Mingwe nkugu pugu ngan sha'a shá'a

¹ Jishō ni nshwei ghan younjij pi ni yei lu'ō chrà nō tigi nu vugu na pugu fā'ō nō luon nu Minnwi nguon ndii ghao ki lo mfā'ō li'ənon.

² A ni nchhu na, “La'ataon chëi, ngan sha'a shá'a chëi ni mbo fo na a lo nji'i mbogo Minnwi ndo pa'a ndo fā'ō ndii nonmishua. ³ Mingwe nkugu chëi ni mbo la'ataon gho na a ni ngu'ō ntho ngana ngan sha'a shá'a gho ghana, nchhu nu gho na, 'Ghëre a nsha'a shá'a yigi mbina a yei mon ndindi.' ⁴ Ngan sha'a shá'a vei ni ndāa nō kuo ndii. A ni ndugwi nchhu ni non yi na, 'Nji'i nthe pi ndo ha'an ndo mbogo Minnwi ki mfā'ō ndii nonmishua ne, ⁵ ndo ti nthe fi'i ghaghana na mingwe nkugu vei fe nu vëi ne, nshi nsha'a shá'a yi mon ndindi, kien nenne, kan a shi nshien a mon tho nu ngana a nguon ndii ghao.'”

⁶ Taathō ghëi shhi nchhu na, “Pëi ya'ō nnu ha'an ngan sha'a shá'a ni mbe chhu nja'ō. ⁷ Mba'a Minnwi sha'a shá'a ngwa pi na a tere ne mon ndindi, ngwa ha'an pugu yūa gho mon tu'u pugu pa naonchi ne? Pëi pi'i na a shi ngu'ō nchho njiri nu nō ntaan ndii? ⁸ Nshwei vëi na Minnwi shi nsha'a shá'a yugu mon ndindi pi ni tei. Mbapa nenne, ndii na Muon Nonmishua shi ntho ne,

pëi pi'i na a shi ma njëi ngwa nkunon mbhi pugu fā'ō piñ?”

Farashi pugu ngan wëin taashi

⁹ Jishō chhu yei lu'ō chrà ni pichëi ngwa na pugu ni mb'i na pugu po shi'i shhi Minnwi, ndo nchi'ə pichëi ngwa ne. ¹⁰ “Paa ngwa pichëi ni mbo fo ngëi Nda Minnwi li'i luon Minnwi. Ta'a yi ni mbo non Farashi, vichëi po ngan wëin taashi. ¹¹ Non Farashi gho thi tē'i vi nduon na, 'Ntōo gho, ma Minnwi, na ndo mbo non mbembe nō pichëi ngwa. Nshi'a nchigi non, pa'a ndo mbo ngan mbe, ndo pa'a ndo mbo nkwohuon, ki mbo nō ngwëin taashi yini hini ne. ¹² Nga nji nkhi paa ngé mon ta'a tan, mfe shwëi nguon yaon na nga mfā'ō ne ghao.’

¹³ “Ngan wëin taashi thi fie hini, pa'a ndo mb'i ligi yi ndii po, mbo ni tu'utho, nchhu nu na, 'Minnwi, fā'ō kwoshini mbin mu, nchwie phi.’”

¹⁴ Jishō chhu na, “Nshwei gho, non vei ni mbo shi'i shhi Minnwi nchaa non Farashi. Nthe na sheshenon na a kërə non yi ne, pi shi nshwi'i vi shhe, non na a shwi'i non yi shhe ne, pi kërə vi.”

Jishō fe mboro ni puon pro

(Matio 19:13-15; Maaku 10:13-16)

¹⁵ Pichëi ngwa ni ntho ni pa puon pro njëi Jishō nō gho na a nū'ōn mbho yi tho pugu nō fe nu mboro ni pugu. Pa ghan younjij pi gha njëi, mbiga ngwa pigho. ¹⁶ Jishō mëin puon pigho pugu tho yëi yu, a chhu nu na, “Pëi mien puon pro tho njëi a, ki'i pëi po ki'ingini ni pugu nthe na Sha'afuon Minnwi po pi ni ngwa pe na pugu po nō puon pro ne. ¹⁷ Shishini, nshwei vëi, mba'a sheshenon na a lo nji'i mbin Sha'afuon Minnwi nō muon mbro ne, yi'i nü mon gho.”

Ngan fā'ō na a lo nji Minnwi

(Matio 19:16-30; Maaku 10:17-31)

¹⁸ Yichëi nthishi pa Juu pie na, “Nkien masha, mimfe nchwie pi neiñ mfā'ō chombhi ki mme?”

19 Jisho pie ña, “Ɔ mēinj a ni ñkien ñon nthe kho? A wu’o Minnwi mbo ñkien ñon. 20 Ɔ ji yaon ña pa kàna chhu ne: ‘Ki’i ñgan lán kwoshuon, ki’i njwi ñon, ki’i njōo, ki’i ñkwe nte ñon ni mbe, ya’o nchò tãa gho pugu muun gho.’”

21 A khwē ña, “Ñguon kàna pei ñkwo nū’on llo ndii ña mi ni mbo ma’an mikhwa ne.”

22 Jisho gha nja’o nnu yei, nchhu gho ña, “Ɔ wu’o mbini mbou yichai ta’a nnu. Fini ñguon maon po ghao ñgrā ni ghan pou, kan fà’o yo shi mbo po, nne ntho njou njin a.” 23 A ni ñga nja’o nnu yei non yi shwi’i nthe ña a ni mfā’o ñga’a.

24 Jisho pe’i vi ñkwan ha’an non yi shwi’i ne, nchhu ña, “A ya ñga’a ni ghan fà’o no mien nu Minnwi sha’a fūon yi mon chombhi yugu. 25 A yī’ε ni minyienlāi* no tōgo nu mon mbo mita’a nchaa ñgan fà’o no mien nu Minnwi sha’a fūon yi mon chombhi yi.”

26 Ñgwa pe ña pugu ni nja’o nnu yei ña Jisho ni nchhu ne chhu ña, “Ti non ña mimfe a lūgu ne po pi gō?”

27 Jisho khwē ña, “Nnu ña mba’a ñonmishua chwē ne yī’ε ni Minnwi.”

28 Pita chhu ña, “Lii njai! Pigi mien pa la’a minji ntho njou njin yo.”

29 Jisho chhu ni pugu ña, “Shishini, ñshwei vāi, yichai kan ta’a non lo mbo ña a mien nda yi, ki ñgwe vi, ki ndin vi, ki tãa vi pugu müun vi, ki puon, nthe pi Sha’afuon Minnwi ne, 30 ña a shi mien ki fā’o ntou yi mon yei chombhi ndo shi mfā’o chombhi ki mme ndii ña ñshi nde mbini ntho ne.”

Jisho chrā ñkamu’on no nnu gu yi (Matio 20:17-19; Maaku 10:32-34)

31 A mēinj paanchro ghan younjij pi, nchhu ni pugu ña, “Pai lii njai, pia ku’o nu Jerushalein, ñguon nnu ña pa njai’i Minnwi ni nā’an the Muun Ñonmishua ne lōgo li’i.

32 Pichai ñgwa shi ncha’a vi mfe mbho ñgwa pe ña pugu lo nji’i mbo ñgwa Juu, pi mā’an vi ni kwēinj, ñgwe’i vi, nthu thwe mbin yu. 33 Pi shi ñgwie vi ni ñgwān, njwi vi, a gha nda’a trei llé, a pini ñku’o.”

34 Tho ghan younjij pi shi ki lo nji’i nshie ni nnu pei, pi ni ndēinj vugu ni njin nnu pigho, pa’a pugu lo nji nnu ña a ni nchhu nu ne.

Jisho chu’o ligi nchriligi

(Matio 20:29-34; Maaku 10:46-52)

35 A ni ñga nyien mbara Jeriko, nchriligi chai chho ñkin shendaon nduon nu. 36 Nchriligi gho gha nja’o yu ñgwa tōgo nu, a pie ña, “A lōgo kho ndōgo li’i?” 37 Pi shwei vi ña, “A Jisho llo Nashare ntōgo nu.” 38 A mēinj ni nji ña, “Jisho! Muun Devi! Fā’o kwoshini mbin mu!” 39 Ñgwa pe ña pugu ni mbo shi ne piga vi, nchhu gho ña, “Lere lan!” A pini mēinj pi ni nji ña, “Muun Devi, fā’o kwoshini mbin mu!”

40 Jisho tithi, mfe gi ña pi tho ni ju. A gha ntho mbara yai yu, a pie vi ña, 41 “Ɔ tā’a nu ña ñchwē pi ñein ve?”

A khwē ña, “Taatho, ñtā’a nu mbini njai li’i!”

42 Jisho chhu gho ña, “Pini ne njai li’i! Pin yo chwē ghino yo tōgo.” 43 Wu’o chomilaon gho, ligi yi chu’o a yōu njin Jisho, nchho ñga’o Minnwi. Yu ñgwa pigho fo ne gha njai, mfe ndigha’o ni Minnwi.

19

Jisho pugu Shakio

1 Jisho nii ntiri nu mon Jeriko. 2 Non chai ni mbo fo, ligi yi po Shakio, mbo mmenon pa ghan wēinj taashi, mbo ñgan fā’o. 3 A ni mba’o nu no yai nu non ña Jisho yie ne, nthe ña ñgwa ni njien fo ne, pa’a a lo nji’ε gho nthe ña a ni mbo non kwikwi’i. 4 Nthe yie gho, a tei ñgēi shhi ñku’o ñkuon thi shikamoo nne ña a yai Jisho, nthe ña Jisho shi ntōgo pi ñgei gho.

* 18:25 18:25 Minyien yei ya mbo pi kamela. Pi nā’an ñein nthe ña kamela lo mbo mon Chrambo.

⁵ Jisho gha ntho nchəin no li'i gho, ndii tothi nchhu na, "Shakio, kono nshwi'i shhe, nthe na a yi'i na nda'anda gho shi'a."

⁶ A kono nshwi'i shhe, mbo ni pwanju'ɔ no chhu nu gho na a tho a pwa. ⁷ Nguon pa ngwa pe na pugu ni njəi ne jē luo nu, nchhu nu na, "Non yei ghəi nu mbo ngan kra nda nchwē phi."

⁸ Shakio tithi tothi nchhu ni Taatho na, "Lii njəi, Taatho, nshi mfe ghrə ndindi maon pan ni ghan pou, ti sheshenon na mi ni nchigi vi ne, nshi ndu'u gho khwe li'i."

⁹ Jisho chhu gho na, "Shi'a, lugu nu tho nda hein nthe na non vei nkaa yu muun Abraham. ¹⁰ Nthe na Muun Nonmishua ni ntho no tā'a nu ndo nkwe ngwa pe na pugu phe ne."

*Lu'ɔ chrə nthe mbin pi'ε tan
(Matio 25:14-30)*

¹¹ No ha'an pugu ni ntho njwərə chrə yei ne, Jisho ghəi shhi no chhu nu lu'ɔ chrə ni pugu. Nthe na a ni nkwo para Jerushalein ne, pugu pa na ngwa pigho ni mbi'i na Minnwi shi nsha'a no fūon chomilaon gho ne ¹² a chhu ki'ε na, "Non ndien chəi ni ngəi fie la'ataon chəi, ngəi nji ləi fūon nkwe sha'a la'a yugu. ¹³ Nkaon a ni maa ngəi, a mēin wun puon fà'a pi, mfe nkien ntou mbin ni pugu nchhu ni pugu na, 'Pəi ti'i ntho mbi'ε tan no gho ti nshi nu'un nkwe.' ¹⁴ Ndo ngwa pi pīna vi pīna. Nthe yie gho, pugu taon ghan ntaon njin yu na pugu ghəi nchhu na, 'Pigi lo nji'i ntā'a nu na non vei pɔ fūon vigi.'

¹⁵ "Ndo pi wu'ɔ nchərə vi chərə no fūon. A gha mbini, ngē puon fà'a pi pe na a ni mfe mbin ni pugu na pugu pi'ε tan no ne, nne na a nthe a ji fi'i shéi ye na pugu fā'o ne. ¹⁶ Fūon muun fà'a tho nchhu na, 'Taatho, mbin ye na ɔ ni mfe vəi ne shei wun li'i.' ¹⁷ Non ndien gho chhu gho na, 'ɔ ya mfā'a, ma muun fà'a a yi shishi'i, nthe na ɔ tɔgo ndaon

ntou mon puon mi nnu ne, mfe ghrə ve na ɔ sha'a wun la'ataon a.'

¹⁸ "Mbra yi tho nchhu na, 'Taatho, mbin ye na ɔ ni mfe vəi ne shei tien li'i.' ¹⁹ Taatho vi gho khwē gho na, 'Kwe tien la'ataon nsha'a nu.'

²⁰ "Nenne, yichəi muun fà'a tho, nchhu nu na, 'Taatho, mbin yo pɔ nein, nki krao mon pra ndhwī nū'ɔn, ²¹ nthe na nki pogo, nthe na ɔ nkien non titini. ɔ ghə ndōgo li'i na ɔ shi ki lo nū'ɔn, nkwo li'i na ɔ shi ki lo mbhi.'

²² "Taatho vi chhu gho na, 'Muun fà'a mbimbhi vei! Nshi ndōgo chrə yo nkrao gho no gho! ɔ ya nji na mi non titini, nkwe yaon na a lo mbo nyan ne, nkwo li'i na nshi ki lo mbhi ne. ²³ A ni nchwē kə ki'ε pa'a ɔ lo ni'in mbin a mon bəin? Nji na nshi nga nkwe, nkwe pugu pa tho yi?' ²⁴ Nenne nchhu ni ngwa pe na pugu ni nthi fɔ ne na, 'Pəi kwe mbin gho mbho yu, mfe ni muun fà'a ye na a ni nshe wun li'i ne.'

²⁵ "Ndo pugu chhu gho na, 'Taatho, kwa'a a kwo shei wun li'i?'

²⁶ "Fūon gho khwē na, 'Nshwei vəi, sheshenon na a kwo fā'o ne, pi shi mbigi ntou yi gho, ndo ti ni non ye na a lo nji'i mfā'o ne pi shi nkwe shigēi ye na a fā'o ne mbho yu. ²⁷ Ndo ndwe pa mbina pan pe na pugu shini ndo ntā'a nu na mbo fūon vugu ne, pəi wēin vugu ntho nsho vugu ligi mu.'"

*Jisho nii Jerushalein no fūon
(Matio 21:1-11; Maaku 11:1-11;
Jouy 12:12-19)*

²⁸ Jisho ni nga nchhu yei nnu ti mī'en, ngwēin ndaon ngəi nu shhi, nkwo'ɔ nu Jerushalein. ²⁹ A ni nga nyien ti mbara Befegē pugu Betani nkun mbra na pi mēin ni Olive ne, ntaon paa ghan younjin pi, ³⁰ nchhu nu na, "Pəi ghəi mon muun la'ataon yini shhi pəi ne, pəi shi njəi muun nkwein na non lo naa ma nkwo'ɔ ne, pi chu fɔ, pəi kīgēi ntho no hein. ³¹ Sheshenon mbie vəi na, 'Pəi kīgēi

nu ña?' pëi chhu ña, 'Taathó fā'ó fà'a nò gho.'"

³² Nenne ñgwa pighó ña a ni ntaon vugu ñe ghëi ñgu'ó ñjëi ñguon nnu pi ñkwan ha'an a ni nshwei vugu ñe. ³³ Nò ha'an pugu ni nthó mfëi muun ñkwéin gho ñe, ñgwa pë ña minyien gho ni mbó yugu ñe pie ña, "Pëi fëi nu ña?"

³⁴ Pugu khwë ña, "Taathó fā'ó fà'a nò gho." ³⁵ Pugu lógo muun ñkwéin gho ñgëi fë ni Jishó, ñga nshëin ndhwí pugu ñkuon gho, ñgëre Jishó a ku'ó nchho ñkuon gho.

³⁶ Nò ha'an a ni nchho ñkuon gho nyien ñgëi nu ñe, pa ñgwa shëin pa memme ndhwí pugu shendaon. ³⁷ Ndi ña a ni nyien mbara Jerushalein ñe, nò li'i ña shendaon shwi'i la'ó Mbra pa Thi Olive ñe, mme kiri ghan younjin pi jë nthó ntó Minnwi ni ñji mon pwanju'ó nthë ñguon pa nnu ghraoghrao ña pugu ni ñjëi ñe, ³⁸ nchhu nu ña,

"Mbóro pò ni Fúon ña a thó nò ligi Taathó ñe,

Ghigri pò pò,

ndigha'ó pò ni Minnwi ti ñgëi nchëin fie mon ndugwi po!"

³⁹ Pichëi pa ñgwa Farashi mon yú ñgwa pighó chhu ni Jishó ña, "Masha, piga pa ghan younjin pò ña pugu lere lan."

⁴⁰ Jishó khwë ña, "Nshwei vëi, ñgwa pei ñdere lan, kan pa ñgù'ó shi nchrā ni ñji!"

Jishó yūa Jerushalein

⁴¹ Jishó ni ñga nyien mbara ti ñjëi mon Jerushalein gho, ñkëi nthë vi, ⁴² nchhu nu ña, "Njūa ña ó kan ni ñji shi'a yaon ña a ghà nthó ni ghigri ñe, ndó ndwe, Minnwi chwë ña ki'i ó yëi, ⁴³ nthë ña yichëi ndi thó nthó nu ña pa mbina pò shi ñgin gho ni ñka'a mbāon, nshwi'i mbin gho mon ñguon ñgei ghao. ⁴⁴ Pugu shi nshi'i gho pëi pa mbaanda yó. Mba'a kan ta'a yaon yi'i mbigëi mbhó gho, nthë ña ó shini ndó ñji

ndi ña Minnwi ni nthó nò kwe nu gho ñe."

Jishó ghëi Nda Minnwi
(*Matio 21:12-17; Maaku 11:15-19; Joun 2:13-22*)

⁴⁵ Jishó nii Nda Minnwi, ñjë yōu nu ñgwa pë ña pugu ni nthó mfini yaon fó ñe, ⁴⁶ nchhu nu ni pugu ña, "Pi nā'an mon Nwa'anli Minnwi ña, 'Nda a shi mbó pi nda luon Minnwi,' ndó pëi kara a gū pùo pa ñgina."

⁴⁷ ñguon llé ghao Jishó thó ñjë'i ñgwa Nda Minnwi. Pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ghan ye'i gí Mushi pugu pa pichëi thishi ta'a shendaon nò jwi nu vi. ⁴⁸ Ndó pa'a ndó mfā'ó shendaon, nthë ña pa ñgwa ni mfe ñguon tónə yugu nthó ñja'ó ñguon nnu ña a ni nchhu nu ñe.

20

Ghrí Jishó lló mbhó Minnwi ki mbhó ñgwamishua

(*Matio 21:23-27; Maaku 11:27-33*)

¹ Llé chëi, Jishó gha mbó Nda Minnwi nthó ñjë'i nu ndó nthó nshwei pa pwa pisha'akhó, pa thishi ghan fe'ingien Minnwi ni pa ghan ye'i ñgwa ni gí Mushi pugu pa thishi thó, ² nchhu gho ña, "Shwei vigi, ó fā'ó pi yëi ñji nò chwë nu pa nnu pei, ki a fe gó mfe ñji yei ve?"

³ Jishó khwë ña, "Mummu ñshi mbie vëi ni ta'a nnu. Ndwe, pëi shwei a, ⁴ a ni mfe Minnwi mfe ñji ni Joun ña a fe ñkhí ni ñgwa ki a ni mfe ñgwamishua?"

⁵ Pugu pini nnu gho shina pugu, nchhu nu ña, "Pia nchhu ña a ni ndhó mbhó Minnwi, a pie via ña, 'Ti a ni nchwë khó pa'a pia ló mbin vi?' ⁶ Ndó pia nchhu ña, 'A ni mfe ñonmishua ñji gho', kan ñguon pa ñgwa pei shi ntun via ni ñgù'ó nthë ña pugu ya ñji ni tininju'ó ña Joun ni mbó ñjëli'i Minnwi." ⁷ Nenne, pugu chhu gho ña, "Pigi ló ñji'i ñji li'i ña a ni ndhó ñe."

⁸ Nenne Jishó chhu ni pugu ki'e ña, "Kan mba'a mummu shwei vëi

ni li'i na nji na nchwie nnu pei no llo ne."

*Lu'ɔ chrà nthe puon fà'a pipi
(Matio 21:33-46; Maaku 12:1-12)*

⁹ Nenne, Jisho chhu yei lu'ɔ chrà ni pa ngwa pe na pugu ni nkiri yei yu ne: "Non chɛi ni ma mbhi kèi ntien thi* yi mfe ni ghan fà'a na pugu lina no gho, nga nkwo, pugu pugu ghrā. Nenne, ngɛi kra nda'a ntaan ndii. ¹⁰ Ndi ni nga nkā'o no kwōo nu ntien thi gho, mmenon ye taon muon fà'a vi ni pa ghan fà'a pe, na a ghɛi nkwe ji ghrā ntien thi gho. Pa ghan fà'a pigho wie muon fà'a vi gho ndu'u vi ni mbho yó. ¹¹ A pini nu'un ntaon muon fà'a nduon, pugu wie vi nkaa yu, nshū vi, ndo ndu'u vi ni mbho yó. ¹² A nu'un ntaon yichɛi muon fà'a vi, a po yi trei, pugu lɛin vi, mfu'u vi mon nyien gho mā'an mbhi.

¹³ "Nenne, ngan nyien gho chhu na, 'Mi shi nchwie pi nein? Nshi ntaon ta'a muon a na nkhwā ne, kə'ichɛi pugu fā'o pogo mbin yu.'

¹⁴ "Ndo ndii na pa ghan fà'a pigho ki yei vi, pugu chhu ni non pugu na, 'Yei ya muon ngan nyien gho, pia jwi vi nne na a nthe nyien gho gū yia!' ¹⁵ Pugu fu'u vi ntaon no mon nyien gho njwi vi."

Jisho lūgwi mbie vugu na, "Ti ngan nyien gho shi nchwie pi kho mbin pa ghan fà'a pei? ¹⁶ A shi ntho njwi pa ghan fà'a pei, mfe kèi ntien thi gho ni ngwa nduon."

Pa ngwa pe na pugu ni njwere nu ne ni nga nja'o nnu yei, nchhu na, "Ki'i Minnwi ma mien nkwan nnu yei."

¹⁷ Jisho tigi ligi yi mbin pugu nchhu na, "Ti njin chrà Minnwi yei po pi na?"

'Ngù'ɔ ye na ngan nū'ɔn nda ni ndāa na a lo mfā'o ghère ne, pini ne nkara ju mbo ndugwi ngù'ɔ shi'i nchaa nguon yi.†

¹⁸ Sheshenon na a gu nkumon ngu'ɔ yei shi shina kraokrao. Ndo ti ā ngū ngù'ɔ gho mbin non, a nwī'in vi."

*Pie nthe nnu pe taashi
(Matio 22:15-22; Maaku 12:13-17)*

¹⁹ Pa ghan ye'i ngwa ni gí Mushi ni pa thishi ghan fe'ingien pa'o no wēin nu Jisho ndii gho, nthe na pugu ni nji na Jisho chhu yei lu'ɔ chrà pi ni pugu, ndo pugu pogo nnu ha'an pa ngwa shi nchwie ne.

²⁰ Nenne pugu tā'a shina, ntaon pa miyra, na pugu ni mfi na pugu ngwa ndindi ne, nenne na pugu wēin vi nkumon chrà yi, no cha'a nu vi mfe ni non na Roma ni mfe na a sha'a yie ngei li'i ne. ²¹ Pa miyra pigho pie Jisho na, "Masha, pigi ji na o ghā nchrā ndo nje'i nnu ndindi ki lo mbin mbe, ndo nje'i pi nnu ndindi na Minnwi tā'a nu ne. ²² Shwei vigi, a kā'o na pi pe taashi ni Kaisha ki nga?"

²³ Jisho kwo yei mbe yugu nchhu ni pugu na, ²⁴ "Pɛi nōon ndigi mbin vɛi. Yei po pi tho gɔ pugu ligi gɔ nkumon gho?"

Pugu khwē na, "A yi Kaisha."

²⁵ Nenne, a khwē ni pugu na, "Fe yaon Kaisha ni Kaisha. Mfe yi Minnwi ni Minnwi." ²⁶ Fɔ shi pa ngwa, pugu shi ki lo mfā'o sheshe yaon llo nkumon chrà yi no wēin nu vi no gho. Nenne pugu lere lan, nja ngrāo nkwan no ha'an a khwē ne.

*Pie nthe khu nu mbini nku'ɔ
(Matio 22:23-33; Maaku 12:12-27)*

²⁷ Pa ngwa Shadushi, na pugu ni nkwa'a na mba'a non khu mbini nu'un nkumon ne, tho mbara Jisho mbie vi na, ²⁸ "Masha, Mushi ni nā'an gí yei mfe ni pigi na, 'Ndin non ndan mingwe nkhu ki lo mbhi puon, non gho lōgo nkugu ndin vi gho na a khu ne mbhi puon no gho no ligi ndin vi gho.' ²⁹ Pimbia pichɛi ni mbo puon nda pugu pi khwachɛi. Vi shi lan nkhu ki lo mbhi muon,

* **20:9** 20:9 Ntien thi gho ni mbo grape. La'ataon pa Juu pugu ni nga nchhu pichɛi ndii na faan grape njin yi po pi Ishrae. † **20:17** 20:17 Nwa'anli Nkhí 118:22.

30 mbra yi lōgō nkugu ghō ngu'ō nkukhu ki lo mbhi muuŋ, 31 nian mbra yi lōgō nkaa yu ngu'ō nkukhu, wu'ō nne ti nguon vugu pi khwachəi nu'uy mme ndo pa'a kan ta'a non vugu lo mbhi puon. 32 A ni nga ndugwi nu, mingwe ghō khu nkaa yu. 33 Ndwe, mon lembhi na ngwa na pugu khu ma mbini nku'ō ne, mingwe vei shi mbo pi ngwe gō, nō ha'an nguon vugu pi khwachəi ki lōgō vi nō ngwe vugu ne?"

34 Jisho chhu ni pugu na, "Ngwa mbhi shi'a lan nu ndo ngəi nu nda lan. 35 Ndo ngwa pe na pugu shi nkā'ō nō pini nu nu'uy nku'ō ndii na pugu khu ne ndo fā'ō chombhi mon ye mbhi na a shi ntho ne, mba'a pugu ma nu'uy ndan ki ngəi nda lan. 36 Nthe na minthe pa'a pugu lo ma nu'uy nkhu nkamu'ōn, nthe na pugu pō pi nō pa ghan ntaon Minnwi ndo mbo puon Minnwi, mbo pa ngwa na Minnwi kwo ku'ō ni pugu mon gu ne. 37 Nō pīgi nu, Mushi ni nja nōon na ngwa ghā nkhu mbini nu'uy nku'ō. Mon li'i Nwa'anli Minnwi na a chrā nu nthe mōnon tho muuŋ thi yuyu'u ne, Mushi gē Taathō fō na a Minnwi Abrahan, Minnwi Aiji, ni Minnwi Jakō. 38 Minnwi lo mbo pi Minnwi ngwa ha'an pugu khu ne. A pō pi Minnwi pa ngwa ha'an pugu pi maon ne, nthe na ni Minnwi, nguon ngwa pi maon."

39 Pichəi pa ghan ye'i ngwa ni gī Mushi khwē na, "Masha, o ya ne nchrā shishi'i." 40 Nthe na pugu shi ki lo nu'uy njwe'i nō pie nu vi ni sheshe nnu.

Pie nthe Krishto

(Matio 22:41-46; Maaku 12:35-37)

41 Jisho pie vugu na, "A nthe pi kie neiŋ nchhu na Ju na Minnwi Chu'ō Ntaon nō Nkwe ne, pō muuŋ Devi?"

42 Nthe na nduthō Devi chhu mon Nwa'anli Nkhī na, 'Minnwi Taathō chhu ni Taathō a na,

"Chhō heinŋ ngei mbhō a yi ji, 43 ti nshi nu'uy nchwē pa mbina

pō gū krī tigi kwò yo." †

44 Ti nō ha'an Devi ni mēinŋ Krishto ghō pi ni Taathō vi ne, a nthe a kie pi neiŋ Krishto pini mbo pi muuŋ vi?"

Jisho shūu tənə ngwa nthe pa ghan ye'i ngwa ni gī pa Juu

(Matio 23:1-36; Maaku 12:38-40)

45 Jisho chhu ni ghan younjinŋ pi shhi nguon ngwa ghao na, 46 "Pəi lina pa ghan ye'i ngwa ni gī Mushi a pwa. Pugu khwā nō nyienŋ nu mon pa memme ndrawa'a, ndo nkhwā na pi tu'u non nchrā ni pugu li'i ka'a, nkhwā chhō nu nō pa li'i lienŋ mon nda luon Minnwi pugu pa li'i ji. 47 Pugu ghā nchigi pa pingē kugu nkwe maon pugu, luon Minnwi yugu shiga ni nji nne na ngwa yəi vugu nō pa ngwa taontaon. Yugu ngə'i shi mbo yi wuwuru."

21

Yaon na mingwe nkugu fe ne

(Maaku 12:41-44)

1 Jisho pi'i ligi yi njəi nkwanŋ nō ha'an pa ghan fā'ō tho ni'inŋ pa maon fe pugu mon mikuo yaon fé Nda Minnwi ne. 2 A yəi mingwe nkugu chəi ha'an a ki ya mbou ni'inŋ paa puon mi mbinŋ mon mikuo. 3 Nenne, Jisho chhu na, "Shishini, nshwei vəi, mingwe nkugu vei na a pō pi mbou ne fe nchaa nguon ngwa ghao. 4 Nthe na nguon ngwa nduon fu'u yaon fé yugu pi shina ntou maon ha'an pugu fā'ō ne, ndo mingwe vei mon pou yi fe nguon yaon na a ni mfā'ō nō yru nu nkuon ghō ne."

Jisho shwei nkwan ha'an pi shi mbūo Nda Minnwi ne

(Matio 24:1-2; Maaku 13:1-2)

5 Pichəi ghan younjinŋ Jisho ni nchrā nu nthe Nda Minnwi, nkwan ha'an pi ni nchwē vi ni pa ngū'ō pwapwa pugu pa maon fe ha'an pi ki

† 20:43 20:43 Nwa'anli Nkhī 110:1.

fɛ fɔ nɛ. Jishɔ khwɛ ɲa, ⁶ “Nɲuon pa maon pei ɲa pɛi yɛi nu nɛ, ndii tho nu ɲa mba'a ta'a ɲgù'ɔ yi'i nu'un nūan ɲkuon ndin vi. Pi shi mbūo ghao mfe shhɛ.”

Ngə'i pugu pa mōon nu
(Matio 24:3-14; Maaku 13:3-13)

⁷ Pa ghan younjin Jishɔ pie vi ɲa, “Masha, yei nnu shi ndōgo li'i pi ndii kho? Li ɲa a shi nōon ɲa ndii kā'o ni nnu yei nɔ lōgo nu li'i nɛ pɔ pi kho?”

⁸ Jishɔ chhu ɲa, “Lina nu, ki'i ɲon fi vɛi, nthe ɲa ntou ɲgwa lɛ ntho nɔ ligi a, nchhu nu ɲa, 'a mmu mbo Krishto ghɔ', pugu pa ɲa 'ndii kā'o nɛ', ki'i njou nin yugu. ⁹ Ki'i pɛi pogo ndii ɲa pɛi ya'o ɲa nchhɔ pɔ ki pa yɔyɔnɔ, nthe ɲa ɲkwan nnu pine shi ɲgu'ɔ ndōgo li'i ndo pa'a mbhi lo ndugwi pi ndii ghɔ.” ¹⁰ Nenne, Jishɔ chhu ɲa, “Pa la'ataon shi mā'an nchhɔ pugu pa pichɛi, ɲgwa ta'a fūon mā'an nchhɔ pugu pa ɲgwa vichɛi fūon. ¹¹ Shhɛ shi nch'i ti shina, pa ghinɔ piphi gū lili'i, pa nji gū, pa nnu wuwuru lōgo li'i, pi yɛi pa memme li llo pɔ.

¹² “Ndo ɲkaon ɲguon pa nnu pei ma ndōgo li'i, pi shi ɲgwɛin vɛi ɲgūo ɲgə'i mbij pɛi. Pi shi ɲi vɛi ɲgɛi nɔ mon pa nda luon Minnwi pugu pa chɛin, pi shi ɲgɛi ni pɛi shhi pa fūon pugu pa ghan shá'a li'i nthe ligi a. ¹³ Yei shi mfe shina ni pɛi nɔ shwei nu pwa pisha'akhɔ a ni pugu. ¹⁴ Pɛi nū'on mon njù'ɔ pɛi ɲa pɛi lo mfā'o nɔ wie nu non, ɲkwan nɔ ha'an pɛi shi ɲkwe tho yɛi nɛ, ɲkaon ndii maa ɲkā'o nu. ¹⁵ Nthe ɲa nshi mfe chrà pugu pa shietho ni pɛi ɲa mba'a kan ta'a mbina pɛi yi'i ɲkā'o nɔ pɛ'i nu ki ndāa chrà ghɔ pugu pa shietho ghɔ. ¹⁶ Pa taa pɛi pugu pa lin pɛi, ni pa ndaonon pɛi pugu pa taannu pɛi shi mfini vɛi, pi jwi pichɛi shina pɛi. ¹⁷ Nɲuon ɲgwa shi mbina vɛi nthe a ¹⁸ ndo mba'a ta'a ɲgiitho yɛi phe. ¹⁹ Mon thi nu a tini, pɛi shi ndūgu.

Jishɔ shwei ɲgə'i ɲa a tho nu nii Jerushalein

(Matio 24:15-21; Maaku 13:14-19)

²⁰ “Ndi ɲa ɔ yɛi pa ghan mā'an nchhɔ ghin Jerushalein mbāon nɛ, ɔ ji ɲa shi'i nu mi para. ²¹ Nenne pa ɲgwa ɲa pugu pɔ Judia nɛ tei ɲku'ɔ ɲkuon pa mbra, pɛ ɲgwa ɲa pugu pɔ mon tri la'a nɛ tei ntaon, pɛ ɲgwa ɲa pugu lo nji'i mbo mon ghɔ nɛ ki'i pugu nu'un nii. ²² Nthe ɲa yei lembhi ɲgə'i ni ɲgwa Ishrae, nɔ chwɛ nu nnu ha'an pi ni nā'an mon chrà Minnwi nɛ lōgo li'i. ²³ A shi mbo ɲkien wuwuru ɲgə'i ni pa pinɲɛ shūu pugu pa mapuon ha'an pugu tho nu'on puon mon ndii ghɔ nɛ. Wuwuru ɲgə'i shi mbo mon la'ataon yei, pigitua Minnwi shwi'i mbij ɲgwa pei. ²⁴ Pi shi njwi pichɛi ni kafa, ɲgwɛin pichɛi ɲgɛi nɔ mon pa chɛin nɔ pɔ nu ɲkūna nchhɔ mon pa la'ataon, pa ghini shi ɲkie ɲkuon Jerushalein ti yugu ndii ɲa Minnwi nū'on nɛ kā'o.

Muon Njonmishua shi mbini nu'un ntho

(Matio 24:29-31; Maaku 13:24-27)

²⁵ “Pa li shi nōon mon minaon pugu pa fhú ni finɛi. ɲgwa pa la'ala'a taon shi mbo ni fintho nthe mba'an khi ɲa a tho ɲgwara nu nɛ. ²⁶ Pogo gu shi nchwɛ njù'ɔ ɲgwa shāna nthe pa nnu ɲa pugu ywere nu ɲa a tho nu ndōgo li'i ɲkuon mbhi nɛ, nthe ɲa pi shi nch'i pa nji ha'an a pɔ mon tothi nɛ. ²⁷ Nenne, pi shi njɛi Muon Njonmishua tho shwi'i nu mon tothi ni nji pugu pa mme ndigha'o. ²⁸ Ndi ha'an nnu pei jɛ ntho ndōgo li'i nɛ, lollo fɛi non yɔ, nthe ɲa lūgu nu yɔ para.”

Ntigi llo ɲkuon thi wunu

(Matio 24:32-35; Maaku 13:28-31)

²⁹ Jishɔ chhu lu'ɔ chrà yei ni pugu: “Lii thi wunu pugu pa ɲguon pa thi nduon, ³⁰ nɔ ha'an fhɔ yugu nu'un njɛ tua nu nɛ, ɔ pɛ'i ni non yɔ nji ɲa ɲkwɛi mbɛi para. ³¹ Wu'ɔ nenne, ndii ha'an ɔ shi njɛi nnu pei lōgo

li'i ne, o ji na Sha'afuon Minnwi para. ³² Shishini, nshwei vei, mba'a ngwreinion yei yi'i ntogo nnu pei maa ndogo li'i. ³³ Po pugu shhe shi ntogo, ndo mba'a chra a ma ntogo gha.

Pai lina nu!

³⁴ "Pai lina nu, ki'i pai nu'on njuo yei nkuon pa ji pugu pa nnu nu mbaa ni pa maon nkuon ngrao mbhi yei pugu fi vei, nne na ke'i lembhi gho le ngwi'i vei no ha'an minyien gha ngwi'i nkuon shi'i ne. ³⁵ Nthe na lembhi gho shi ntho nkuon nguon ngwa na pugu po nkuon shhe ne. ³⁶ Ndo lina nu nguon ndii, nduon nu na o fa'o ghri no le'i nu nguon nnu pei na a shi ndogo li'i ne, nne na mimfe o thi shi Muon Nonmishua."

³⁷ Jisho ni nje'i nu nguon lembhi ghao mon Nda Minnwi, ndo tu'u gha mbo, a ku'o nkuon mbra na pi mein ni Olive ne. ³⁸ Nkien ni muon tutu'u, nguon ngwa kiri yei yu mon Nda Minnwi no ya'o nu nigi mbho yu.

22

Ntan no jwi nu Jisho

(Matio 26:1-5; Maaku 14:1-2; Joun 11:45-53)

¹ Ndii ji mme lle brei ki ku'o ni nga mbara nu, mbo mme lle na pi mein ni Lli Nji'a ne, ² pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ghan ye'i ngwa ni gi Mushi tho nata'a shendaon no jwi nu Jisho njinjin nthe na pugu ni ncho mbogo nnu na ngwa shi nchwie ne.

Judashi pin no fini nu Jisho

(Matio 26:14-16; Maaku 14:10-11)

³ Judashi, na pi ni mein vi ni Ishikario ne, na a ni mbo ta'a non shina paanchro ghan younjin Jisho ne, mien non yi Shata nii nu'on yu. ⁴ A ghoi mbara pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ghan ke'i Nda Minnwi, nchra pugu pugu nkwan ha'an minthe a fe Jisho ni pugu ne. ⁵ Tua yugu ni mbwa. Pugu chra na

pugu shi mfe mbin gho. ⁶ Nenne, a pin ntho nata'a shina ki'e nkwan ha'an minthe a fini vi ni pugu li'i ha'an ntou ngwa lo nji'i mbo ne.

Jisho piri non yi no ji nu maon Lli Nji'a

(Matio 26:17-25; Maaku 14:12-21; Joun 13:21-30)

⁷ Lle ji brei ki ku'o ni nga ntho, mbo lle na a ki pie na pi jwi minji ji Lli Nji'a ne, ⁸ Jisho taon Pita pugu Joun, nchhu nu ni pugu na, "Pai ghoi mbiri yia maon ji Lli Nji'a nne na minthe pia ji."

⁹ Pugu pie vi na, "O nata'a nu na pigi piri pi hin?"

¹⁰ A chhu ni pugu na, "Ndii na pai shi nii mon la'a Jerushalein ne, pai shi njei mimbria, a tien nkhi mon kin nchi'a. Pai you njin yi, pai pugu ghoi nda na a shi nii fo ne, ¹¹ nchhu ni ngan nda gho na, 'Masha chhu na pi pie gho na, 'Njien nda pa ghini po pi hin, na minthe pigi pa ghan younjin pan ji Lli Nji'a fo?'" ¹² A shi non mme njien nda tohi ni pai na pi kwo chwie, pai piri ji Lli Nji'a gho fo."

¹³ Pugu lollo ghoi, njei nguon yaon wu'o nkwan ha'an a ni nshwei vugu ne, mbiri maon ji Lli Nji'a gho fo.

Ndugwi maon ji Jisho pugu pa ghan younjin pi

(Matio 26:26-30; Maaku 14:22-26; 1 Korin 11:23-25)

¹⁴ Ndii ni nga ntho, Jisho chcho yei taprei pugu pa ghan ntaon pi, ¹⁵ nchhu ni pugu na, "Mi ni nkwo ya ntho nata'a nu no ji nu Lli Nji'a yei pia nkaon maa njei gho'i. ¹⁶ Mba'a nji'i nu'un mbini nji maon pei pia ti ghoi nchein ndii na njin yi logo li'i ne, ndii na Minnwi shi nsha'a funon yi ne."

¹⁷ A logo ndua la'o, nga ntō Minnwi, nchhu na, "Pai kwe yei ngra shina pai. ¹⁸ Shishini, nchhu ni pai na je ndwe ghoi nu shi, mba'a nu'un nnu la'o yei, ti Sha'afuon Minnwi tho."

19 A lōgɔ brei, nga ntōo Minnwi, mbə'i, mfe ni pugu, nchhu nu ɲa, "Yei freinoŋ a ɲa pi fe ni pəi. Pəi chwīe nein nɔ kwīn nu ma."

20 Wu'ɔ nenne, a pini ndōgɔ ndua ndii ɲa pugu ni ɲkwo kru ne, nchhu nu ɲa, "Ndua là'o yei nōon kina fhi ɲa Minnwi wrā mon chhī a ɲa pi shi ɲkwri nthe vəi ne.

21 "Ndo līi njəi, ɲon ɲa a shi mfini a ne, mbhɔ yigi yu pɔ ɲkuon taprei.

22 Nthe ɲa Muuŋ Nɔŋmishua shi ɲgu'ɔ ɲgəi pi ɲkwan ha'an Minnwi ni nū'ɔŋ ne, ndo ɲgə'i wuwuru shi nii ɲon ɲa a fini vi ne."

23 Pa ghan younjin pi jē mbie non pugu ɲa a yəi ɲon shina pugu ɲa a shi nchwīe yei nnu.

Mindoundou ɲa ɲon ndien gɔ

24 Mindoundou gū shina pugu ɲa a gɔ ɲa minthe pi līi vi nɔ ɲon ndien.

25 Jishɔ chhu ni pugu ɲa, "Pa fūon ɲkuon mbhi hein ghà nsha'a ɲgwa pugu sha'a, ndo pa ɲgwa pei wu'ɔ mēin pa fūon pighɔ pi ni taa ghan ghēre vugu. 26 Ndo ni pəi, a lo ɲji'i mbɔ pi nne, a ka pie pi ɲa ɲon ndien shina pəi ge mi pɔ nɔ mikə'i, nthishi pɔ nɔ muuŋ fà'a. 27 A gɔ mbɔ ɲon ndien, ɲon ɲa a chocho ɲkuon taprei ne ki muuŋ fà'a? A lo mbɔ pi ɲon ɲa a chhɔ ɲkuon taprei ne? Ndo mbɔ shina pəi pi nɔ muuŋ fà'a. 28 Pəi lo ɲji'i mī'an a mon ndii ɲa mōon nu tho vəi ne, 29 wu'ɔ nɔ ha'an Taa a fe ghrī vəi nɔ sha'a nu ne, mfe ni pəi ɲkaa mu, 30 nenne ɲa pəi shi ɲji ndo nnu ɲkuon taprei a mon Sha'afuon a, ndo nchhɔ ɲkuon pa faan nsha'a ɲgwa paanchro taon Ishrae.

Jishɔ chhu ɲa Pita shi ndāa vi
(Matio 26:31-35; Maaku 14:27-31; Joun 13:36-38)

31 Shemu, Shemu, līi njəi! Shata kwo luon shina mbhɔ Minnwi nɔ krū nu vəi nɔ ha'an pi ghà ɲkrū prupina ne. 32 Ndo ɲkwo luon Minnwi mfe ve, ma Shemu, ɲa ki'i

pin ɲo chī'i. Ndi ɲa ɔ pini ɲkwəi njəi a ne, ɔ mā'an ghrī līn pɔ."

33 Pita khwē ɲa, "Taathɔ, mbiri non a ɲa pɔgɔ shi ɲgu'ɔ ɲgəi chəin ka'a, ɲkhu ka'a."

34 Jishɔ khwē ghɔ ɲa, "Pita, ɲshwei ghɔ, mba'a minkə'i khwe shi'a ki ɔ lo nchhu ni trei ɲgé ɲa ɔ lo ɲji'i ɲji a."

Jishɔ shūu tənə ghan younjin pi

35 Jishɔ pini nchhu ni pugu ɲa, "Ndi ɲa mi ni ntaon vəi ki pəi lo ntuo pīen mbin, ki lo ntuo pīen, ki tra, pəi ni mbou yaon?"

Pugu ɲa, "Nga."

36 A pini nchhu ɲa, "Ndo ti ndwe, ɲon ɲa a fā'o mbin ne lōgɔ pugu pīen. Nɔŋ ɲa a lo ɲji'i mfā'o kafa ne, fini ndhwī figəi yi ɲjuon nɔ ghɔ.

37 Nthe yie ghɔ, nchhu ni pəi ɲa chrà Minnwi yei ɲa pi nā'an ɲa, 'pi shia vi shina ghan chwīe phi ne*', shi ɲgu'ɔ ndōgɔ lī'i mbin mu nthe ɲa pa nnu pe ɲa pi nā'an nthe a ne tho ɲgu'ɔ ndōgɔ lī'i ɲkwan ha'an pi ni nā'an ne."

38 Pa ghan younjin pi chhu ghɔ ɲa, "Taathɔ, līi njəi paa kafa pɔ nein."

A chhu ni pugu ɲa, "Yine chrà lūgwi nne."

Jishɔ luon Minnwi ɲkuon mbra (Matio 26:36-46; Maaku 14:32-42)

39 Jishɔ taon mon la'a ɲkwan ha'an a ghà mbigi ntaon ne, ɲgəi ɲkuon Mbra pa Thi Olive pugu pa ghan younjin pi. 40 Nga nchəin fɔ, nchhu ni ghan younjin pi ɲa, "Pəi luon Minnwi nne ɲa ki'i pəi gū mon mōon nu."

41 Nchəne ndollo ti ɲgəi nchəin fi'i lī'i ɲa ɲon mā'an ɲgu'ɔ a chəin ne, ɲkwi kwere yi shhe nduon Minnwi ɲa, 42 "Taa a, a mbɔ khwatua ɲo, ɔ pəi ndua ɲgə'i piphi yei ki ndo nnu. Ndo ti ki'i a pɔ pi nɔ ha'an ntā'a nu ne, a pɔ nɔ ha'an ɔ tā'a nu ɲa a pɔ ne." 43 Yichəi ɲgan ntaon Minnwi llo po ntho mā'an ghrī yi mon yú'ɔ

* 22:37 22:37 Ishaya 53:12.

gho, ⁴⁴ a luonj Minnwi ni nji ti lie yi taonj mbo no chhi nchəinj nu shhe.

⁴⁵ A gha mī'ej luonj nu, ηgəi mbara pa ghanj younjinj pi pugu lle nu nthə yu'ɔ njù'ɔ. ⁴⁶ A pie vugu ηa, **"Pəi lle pi kho? Pəi lollo tothi nduonj Minnwi nne ηa ki'i pəi gū monj mōonj nu."**

Pi wəinj Jisho

(Matio 26:47-56; Maaku 14:43-50; Jounj 18:3-11)

⁴⁷ A gha ηgu'ɔ nchrā nu ne, yú ηgwa chəinj, ηonj chəi, ligi yi pɔ Judashi, ηa a ni mbo ta'a ηonj shina paanchrɔ gho, pɔ ju shhi. Nchəonə ntho yəi Jisho mbanj vi no chrā nu gho. ⁴⁸ Ndo Jisho chhu gho ηa, **"Judashi, ɔ shi mfini a, Muunj Nonmishua, ni panj nu ma no chrā nu?"**

⁴⁹ Pa ηgwa pɛ ηa pugu ni mbo yəi yu ne gha njəi nnu ηa a tā'a nu ndɔgɔ li'i ne, nchhu gho ηa, "Taatho, pīgi shua kafa nshāanj vugu no?"

⁵⁰ Yichəi ta'a yi shina pugu che tənə ηgei mbho jì muunj fà'a ta'a taatho pa thishi ghanj fe'ingienj.

⁵¹ Jisho chhu ηa, **"Ki'i pəi nu'unj nchwie!"** Nkəonj tənə muunj fà'a gho, a tini.

⁵² Nenne, Jisho chhu ni pa thishi ghanj fe'ingienj pugu pa ghanj kē'i Nda Minnwi pugu pa thishi ηa pugu ni ntho nu ηgwəinj vi ne ηa, **"Mbo pi ηgina minwi ηa pəi tho nu ηgwəinj ni pa kafa pugu pa wréi?"** ⁵³ Nguonj llé ghao pia pɔ nu monj Nda Minnwi, pa'a pəi lo mba'o no wəinj nu ma. **Ndo yei ndii yəi pugu pa yi nji monj njinj."**

Pita lāa Jisho

(Matio 26:57-58,69-75; Maaku 14:53-54,66-72; Jounj 18:12-18,25-27)

⁵⁴ Nenne, pa ghanj kē'i Nda Minnwi wəinj vi ηgəi ni ju nda taatho pa thishi ghanj fe'ingienj. Pita yōu njinj yugu ndo mbo pi fie njinj. ⁵⁵ Pugu ni nga mfrəi mójonj monj titri yina, ti ηkiri nchəchho ka'a, Pita chho shina pugu. ⁵⁶ Ta'a muunj fà'a mbo miŋgwɛ, ni nga njəi Pita a chho yəi

mójonj gho, a ya ligi yi mbinj yu, nchhu ηa, "Nəonj vei ni mbo pugu Jisho ηkaa yu."

⁵⁷ A lāa, nchhu nu ηa, "Maa, ndo nji'i nji vi!"

⁵⁸ A gha ndara, yichəi ηonj pini nu'unj njəi vi, nchhu ηa, "ɔ ta'a pakwo pi!"

Pita chhu ηa, "Tāa, ndo nji'i mbo ta'a ηonj vugu!"

⁵⁹ A ni nga nu'unj njunu, yichəi ηonj pini nu'unj njəi vi, ntii nu ηa, "Shishini, ηonj vei ni mbo pugu Jisho nthə ηa, a llo Galili ηkaa yu!"

⁶⁰ Ndo Pita khwē ηa, "Tāa, ndo nji'i nji nnu ha'anj ɔ tho nchhu nu ne!"

No ha'anj Pita ni ηgu'ɔ nchrā nu ne, miŋkə'i khwɛ. ⁶¹ Taatho kara mbə'i Pita. A kwinj chrà Taatho, ηkwəanj ha'anj a ni nchhu gho ηa, **"Nkaonj miŋkə'i maa ηkhwē shi'a, ɔ shi ndāa a ni trei ηge."** ⁶² Nenne, Pita taonj mbhi ηkəi a gha'a.

Pi wie Jisho mbini mā'anj vi ni kwəinj

(Matio 26:67-68; Maaku 14:65)

⁶³ Pa ηgwa ηa pugu ni ηkē'i Jisho ne ni njē mā'anj nu vi ni kwəinj ndo mbini ntho ηgwie vi. ⁶⁴ Pugu ni ηkrao ligi yi ni ndhwí, mbie vi ηa, "No njəilí'i, shwei vigi ni ηonj ηa a wie gho ne!" ⁶⁵ Pugu ni ntho mbini nchhu pichəi ntou pa nnu, ηgwɛ'i vi.

Jisho shhi pa kúnj

(Matio 26:59-66; Maaku 14:55-64; Jounj 18:19-24)

⁶⁶ Mbhi ni nga ndanj, pi lōgɔ Jisho ηgəi no shhi kiri pa thishi, mbo pa thishi ghanj fe'ingienj, pugu pa ghanj ye'i ηgwa ni gí Mushi. Pugu chhu gho ηa, ⁶⁷ "ɔ mbo Ju ηa Minnwi Chu'ɔ Ntaonj no Nkwe ne, ɔ chhu ni pigi."

Jisho khwē ηa, **"Mi nshwei vəi pa'a pəi lo mbinj, ⁶⁸ ndo mi mbie vəi ni ta'a nnu, pa'a pəi lo mfā'o khwɛ. ⁶⁹ Ndo llo ndwe ηgəi nu shhi pi shi nchəre Muunj Nonmishua ηgei mbho jì Minnwi ηa a fā'o ηguonj ghrí ne."**

⁷⁰ Nenne nguon yugu pie vi na, “Yie nõon na ɔ pɔ Muon Minnwi?”

A chhu na, “Pɛi chhu na mi yie.”

⁷¹ Nenne, pugu chhu na, “Pia nu’un ntā’a pi kho ndwe nja’o, pia ya’o ni non yia llo mbho yu.”

23

Jisho shhi Paile

(*Matio 27:1-2,11-14; Maaku 15:1-5; Jouŋ 18:28-38*)

¹ Nguon kiri pa thishi pigho yrei ndõgo Jisho ngõi nõ shhi Paile, ² nchhu pa nnu tho yu na, “Non yei tho ntho nu ni titini minduonduon shina ngwa pigi, ndāa nu na ki’i pigi mā’an taashi ni Kaisha, ndo nchhu nu na ju ndutho yi, Ju na Minnwi Chu’o Ntaon nõ Nkwe ne, mbo fũon.”

³ Paile pie vi na, “Ɔ fũon pa Juu?”

A khwẽ gho na, “A ha’an ɔ chhu ne.”

⁴ Paile chhu ni pa thishi ghan fe’ingien pugu pa yu ngwa pigho na, “Ndo njai fan non vei.”

⁵ Pugu wu’o mfrafra, nchhu nu na, “A ni’in pun ngwa ni yaon na a ye’i nu ne mon nguon Judia, llo Galili ti ntho nchoin hein.”

⁶ Paile ni nja’o mbie na, “Non vei llo pi Galili?” ⁷ A ni nga nja’o na Jisho llo pi mon ye li’i na a sha’a fũon Hero ne, a taon vi gho. Hero ni mbo Jerushalein ndii gho.

Jisho shhi Hero

⁸ Ndi na Hero ni njai Jisho ne, mfā’o ntou pwatua, nthe na a ni nkwo tho nja’o ntou pa nnu nõ ligi yi nkhwā nu nõ yei nu vi. A ni nkhwā nu nõ yei nu, a chwie pa nnu ghraoghrao. ⁹ Nthe yie gho, a tou vi nkien ntou yi, ndo pa’a Jisho lo nkhwẽ. ¹⁰ Pa thishi ghan fe’ingien pugu pa ghan ye’i ngwa ni gí Mushi taon shhi ntigi ntou pa nnu tho yu.

¹¹ Hero pugu pa ghan nchhò pi ni nga nshhũ vi ndo mā’an vi ni kwèin, ndõgo piri mā’an mbij yu mbini ndu’u vi ni Paile. ¹² Hero pugu Paile

gũ pa taannu yua gho nthe na pugu ni mfũon mbo pi ni kipina.

Pi fe njõ gu ni Jisho

(*Matio 27:15-26; Maaku 15:6-15; Jouŋ 18:39-19:16*)

¹³ Paile kiri pa thishi ghan fe’ingien pugu pa ghan shā’a, ni pa ngwa gha, ¹⁴ nchhu ni pugu na, “Pɛi tho ni non vei hein nchhu na a tho nchwie nu ngwa tinitho, nga ntou vi shhi pɛi, pa’a ndo njai a fan sheshe nnu mon nguon pa nnu na pɛi wẽin vi nõ ne. ¹⁵ Ndo pa’a Hero lo njai nkaa yu, nne a pini ndu’u vi ni pia. Nõ ha’an pɛi yei ne, a lo nji’i nchwie yichai nnu na a pie na pi jwi vi, ¹⁶ nthe yie gho, nshi ngu’o ngwie vi wie, mien vi a ghẽi.” ¹⁷ [Sheshe llé ji Lli Nji’a Paile ghà nchu’o ta’a ngan choin nõ ligi yugu.]

¹⁸ Nguon kiri ngwa pa’o ngou na, “Jwi vi, nchu’o Baraba mfe ni pigi!”

¹⁹ Baraba ni mbo non na pi ni ni’in vi choin nthe na titini minduonduon ni ngũ mon la’a pi jwi non. ²⁰ Paile chrā ni pugu nkamu’on nthe na a ni ntā’a nu mien vi a ghẽi ne. ²¹ Pugu pa’o ngou na, “Kwin vi nkuon wá’a, kwĩn vi nkuon wá’a!”

²² Nõ ngé yi trei, Paile pie ni pugu na, “Nthe kho, phi na non vei chwie ne pɔ pi kho? Ndo njai sheshe fan mbij yu na a pie na pi jwi vi jwi ne, nthe yie gho, nshi ngu’o ngwie vi wie, nchu’o vi a ghẽi.”

²³ Ndo pugu li’i, njõnõ nu nkien ni nji, nchhu nu na pi kwĩn vi nkuon wá’a. Pugu yõnõ ti yugu choin.

²⁴ Nenne, Paile sha’a na pi jwi Jisho nõ ha’an pugu ta’a nu ne. ²⁵ A chu’o non na pugu tā’a nu ne, mbo non ve na pi ni ni’in vi choin nthe titini minduonduon na a ni nchwie a gũ mon la’a pi jwi non ne, mfe Jisho ni pugu na pugu jwi vi, mbo nnu ha’an pugu ni ntā’a nu ne.

Pi kwĩn Jisho nkuon wá’a

(*Matio 27:32-44; Maaku 15:21-32; Jouŋ 19:17-27*)

26 Pa ghan mā'an nchho Roma wēin Jisho ngēi nō. Nō ha'an pugu ni ngēi nu nē, pugu wēin non chēi, ligi yi pō Shemu, mbo non la'ataon Shirin na a ni ndho mon yichēi li'i la'ataon gho ntho nu. Pugu nū'on wá'a mbē'i yu, ni vi na a tien ngēi nō njin Jisho.

27 Mmē kiri ngwa yōu njin Jisho pugu pa pinḡe na pugu ni ntho nkēi vi ni nji nē. 28 Ndo Jisho kara nchhu ni pugu na, **"Pinḡe Jerushalein, ki'i pēi kēi a, pēi kēi non pēi pugu pa puon pēi.** 29 Nthe na yichēi llé tho ntho nu na pi shi nchhu na, 'Mbrōtho mingwe na a nkhwē nē, ni pa puḡ pē na muon shi ya'a taon fō nē, ni pa pinḡ pē na pugu shi ya'a nu'on muon nē.' 30 Nenne, ngwa njē nchhu nu ni mēmmē mbra na, 'Gū mbinḡ pigi,' nchhu ni puon mi mbra na, 'Kuru vigi!' 31 Pi mfe ngē'i ni non na mbho yi yi wo nē fi'i yei, kan a shi mbo pi neiḡ ni non na a fāan nnu nē?*"

32 Pa ghan mā'an nchho Roma lōḡo pichēi paa ngwa na pugu ni mbo pa ngusha'a nkaa pugu, ngēi nō li'i jwi vugu pugu pa Jisho. 33 Nga ntho nchēin li'i chēi na pi mēin ni "Kwēi Tho", nkwinḡ Jisho fō nkunon wá'a pugu pa ngusha'a pigho, ta'a yi ngei mbho ji, ta'a yi ngei mbho nkwrēi.

34 Jisho chhu na, **"Tāa, li'ē phi yugu nthe na pugu lo nji nnu ha'an pugu chwē nu nē."** Nenne, pugu mā'an yaon nō pē'i nō yēi nu na a shi nji ḡō ndhwī yi shina pugu.

35 Pa ngwa thi fō mbē'i nu, pa thishi mā'an vi ni kwēin na, "A ni ntho nkwe ngwa, a kwe nē non yi pia nō ha'an a mbo Ju na Minnwi Chu'ō Ntaon nō Nkwe, llo mbho Minnwi, ye na Minnwi chu'ō vi nē."

36 Pa ghan mā'an nchho mā'an vi ni kwēin nkaa pugu mfe là'o chēchigēi gho. 37 Nchhu nu gho na, "Ō mbo fūon pa Juu, o kwe nē non yō pia! Pigi yēi!" 38 Pi ni nā'an yaon nkwinḡ

nkunon tho wá'a tho yu na, "Yei fūon pa ngwa Juu."

39 Yichēi ta'a ngusha'a gho na pi ni nkwinḡ vugu pugu nē wē'i vi, nchhu nu na, "Ō lo mbo Ju na Minnwi Chu'ō Ntaon nō Nkwe nē? Kwe nē non yō, mbini nkwe vigi."

40 Vichēi ta'a ngusha'a gho piḡa vi, nchhu nu na, "Ō lo ndou ti mboḡo Minnwi, nthe na pi ya'a ta'a fi'i njō ni pia, mbo gu? 41 Yōḡo njō kā'o nthe na pōḡo khu nō nnu na pōḡo tā'a, ndo ti non vei lo nji'i mfāan kan ta'a nnu." 42 Nchhu ki'ē na, "Jisho, kwini a ndii na o nii mon Sha'afuon yō nē."

43 Jisho lu'u gho na, **"Shishini, nshwei gho, shi'a pōḡo shi mbo mon nchho shi'i Po."**

Gu Jisho

(Matio 27:45-56; Maaku 15:33-41; Jounḡ 19:28-30)

44 A ni mbo mon ntun minaon na njinḡinḡ ni gū mon nguon li'i ghao fō ti ngēi nchēin mon trei minaon ni naonchi, 45 nthe na minaon shi ki lo nu'unḡ nthe nu. Ndhwī ki'i li'i na a ni mbo mon Nda Minnwi shāa ntaon yi paa. 46 Jisho gha nkēi ni nji nchhu na, **"Tāa a, mfe jiwē a mbho gho!"** A ni nga nchhu nenne, jiwē yi taon.

47 Nthishi pa ta'a nkii shooge ni nga njēi nnu ha'an a lōḡo li'i nē, nga'o Minnwi nchhu na, "Shishini, non vei ni mbo non ndindi." 48 Ndi na ngwa na pugu ni nkiri fō nō yēi nu nnu na a shi ndōḡo li'i ni njēi nnu na a ni ndōḡo li'i nē, pugu wie njū'ō yugu mbini la'a mon tu'utho. 49 Ndo nguon ngwa pē na pugu ni nji Jisho, mbigi pugu pa pinḡe na pugu ni njōu njin yi llo Galili nē, thi fie hin ntho njēi nnu pei.

Pa taannu Jisho twei vi

(Matio 27:57-61; Maaku 15:42-47; Jounḡ 19:38-42)

50 Non chēi ni mbo fō, ligi yi pō Joshe, llo yichēi li'i Judia na pi mēin ni Arimatia, mbo non shi'i ndo mbo

* 23:31 23:31 Yei ghrā pō mon Nwa'anli Minnwi lleshhi pi na Nthe na nkwan nnu pei ndōḡo li'i ndii na thi yi fhe nē, kan a shi mbo pi neiḡ ndii na thi yi yō nē?

non ndindi. ⁵¹ Nji'i nthe pi no ha'an a ni mbo ngia pa thishi pigho ne, a shi ki lo nji'i mbin nnu na pi ni nkā'a ndo nchwie mbin Jisho ne, ni ntho njwere Sha'afuon Minnwi. ⁵² A ni ngēi mbara Paille na a fe khu Jisho gho. ⁵³ A shwi'i khu yi shhe, mbara vi mon mbho ndhwí fhu, ni'in vi mon mbo na pi fi'i nkuon ngù'ò no fún, mbo ye na pi shi ki lo naa ma ntwei non fo. ⁵⁴ A ni mbo llé piri nu non no llé Ji. llé Ji gho kwo tā'a nu njē.

⁵⁵ Pinge na pugu pa Jisho ni ndho Galili ne yōu nin Joshe ngēi njēi fún ndo njēi nkwan ha'an pi ni nū'on khu Jisho mon gho ne. ⁵⁶ Ngēi ki'e la'a mbiri laminda pugu pa pichēi pa mbwa wru nū'on, mferē non llé Ji no ha'an kina chhu ne.

24

Jisho pini nu'un nku'ò
(Matio 28:1-10; Maaku 16:1-8;
Joun 20:1-10)

¹ Mon fūon llembhi mbo Shonde mon shwi'i tan gho, nkien ni muun tutu'u, pingē pe lōgo laminda na pugu ni mbiri ne, ngēi no chofun. ² Nga nchēin fo, njēi na pi kwo kēnē ngù'ò ha'an a ni nchri chofun ne. ³ Pugu ni nga nii mon gho, pa'a ndo njēi khu Taatho mbo Jisho. ⁴ No ha'an tho yugu ni ntho mfin nu ni nnu ha'an a lōgo li'i ne, paa ngwa wī'i nthi yēi pugu ndhwí yugu tho sheishei no fiembī. ⁵ Pōgo gu ni nga ngwēin vugu, pugu tu'u tho yugu shhe, pa ngwa pigho pie na, "Pēi kie nein ntho ntā'a non maon shina pa ngwa khu? ⁶ A lo nji'i mbo hein, a ku'ò lo mon gu! Kwin nnu na a ni nchhu ni pēi ndi na a ni mbo Galili ne: ⁷ 'Pi shi ncha'a Muon Nonmishua mfe mbho ghan phi, pi kwīn vi nkuon wá'a. A gha nda'a trei llé, a pini nku'ò.'"

⁸ Pinge pigho kwīn chrà yi, ⁹ nkwe llo chofun gho, nshwei nguon nnu pei ni ta'anchro pa ghan ntaon pi pugu pa nguon pichēi ghan younjīn

pi. ¹⁰ Pinge pigho ni mbo Meri Madalin, Joana, ni Meri mūun Jēin, pugu pa pichēi pa pingē nduon na pugu ni nshwei pa nnu pei ni pa ghan ntaon pi ne. ¹¹ Pugu lli a po no nnu na, nenne pa'a ndo mbin nnu pigho. ¹² Ndo Pita yrei nte ngēi chofun, nga ntu'u non yi mbe'i mon fún, njēi ndhwí fhu fo ki yaon nduon lo mbo fo. A pini la'a, nchho ngrāo nnu na a lōgo li'i ne.

Jisho para paa ngwa shendaon Emao
(Maaku 16:12-13)

¹³ Wu'ò llé gho, paa ghan younjīn Jisho ghēi nu li'i chēi, pi mēin ni Emao, wun nkan kwò llo Jerushalein. ¹⁴ Pugu ni ntho nshāa Shaanga nkuon nguon nnu pe na a lōgo li'i ne. ¹⁵ No ha'an pugu ni nchrā nu ndo nshāa nu ne, Jisho nyien mbara vugu, pugu pugu nyien nu ka'a. ¹⁶ Yaon chri ligi yugu, pugu yēi vi ndo pa'a ndo nji ngan vi.

¹⁷ A pie vugu na, "Pēi gha nyien nu, ntho nchrā pi kho?"

Pugu tithi nkuokuo. ¹⁸ Ta'a non shina pugu, ligi yi po Kleopa, chhu gho na, "A wu'ò gò tē'i gho mbo ngan kra Jerushalein na a lo nji nnu pe na a lōgo li'i fo mon llé pei ne?"

¹⁹ Jisho pie vugu na, "Mbo pa kho?"

Pugu chhu gho na, "Pa nnu no ligi Jisho llo Nashare, a ni mbo njēi li'i Minnwi, ntini mon nguon nnu na a ni nchhu ndo nchwie ne, nōon nu na Minnwi ni mbin vi, ngwamishua gha'o vi. ²⁰ Pa thishi ghan fe'ingien pugu pa pichēi pa memme ngwa pia fe vi na pi fe njó gu gho pi kwīn vi nkuon wá'a. ²¹ Pigi ni nkwa'a na a ju mbo non na a shi nkwe puon Ishrae ne. Mbapa nenne, a trei llé shi'a ndo ha'an nnu pei lōgo li'i ne. ²² No pigi nu nkuon gho, pichēi pingē pigi chhu nnu ghraoghao ni pigi. Pugu ni mbo chofun ni tutu'u, ²³ ndo pa'a ndo njēi khu yi, mbini nchhu nu na pugu yēi ghan ntaon Minnwi, pugu chhu na a yi maon.

24 Pichəi pa ηgwa ηa pigi pugu ni mbo nε ghəi chofun ghə ηgu'ɔ njəi pi ηkwan ha'an pinjε pigho ni nchhu nε, ndo pa'a ndo njəi vi fo."

25 Jisho chhu ni pugu ηa, "Pəi ki'i na pi nein, a lo ηkē'i ηga'a vəi pi nein nɔ pin nu pa nnu ha'an pa njəili'i Minnwi ni nchhu nε. 26 A shi ki lo mbie ηa Ju ηa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Nkwe nε, yəi ηgə'i pei nii mon ndigha'o yi?" 27 A jē mon ηwa'anli Mushi ti ηgəi nii mon pa ηwa'anli pichəi pa njəili'i Minnwi, nterε ni pugu ηguon yaon ηa Nwa'anli Minnwi ni nchhu nthe vi nε.

28 Nɔ ha'an pugu ni mbara nu la'ataon ghə nε, Jisho chwie nɔ ha'an a fəfərə. 29 Pugu wəin vi ηa a kina, nchhu nu ghə ηa, "Pia la'a ka'a, llembhi kwo tho memmε, li'i lo ηkwo shini nu." Nenne, a nii nda nɔ la'a nu pugu pugu. 30 Ndiη ηa pugu pugu ni mbo ηkuon taprei li'i ji maon nε, a lɔgɔ brei mfe tɔo nu, mbə'i ηgrā ni pugu. 31 Ligi yugu ηa'an, pugu ji vi, ndo a phe ligi pugu.

32 Pugu chhu ni non pugu ηa, "Njù'ɔ yɔgɔ lo ηgu'ɔ ntho ηkiiki mon ghə nɔ ha'an a ni ntho ntūgu Nwa'anli Minnwi ni pɔgɔ nε?" 33 Pugu yrei shhe ndiη ghə mbini Jerushalein njəi ta'anchro pa ghan ntaon Jisho pugu kiri fo pugu pa pichəi pi nduon. 34 Pugu chhu ni paa ηgwa pε ηa, "Taatho ku'ɔ shini. A non non yi ni Shemu."

Jisho non non yi ni pa ghan younjij pi

(Matio 28:16-20; Maaku 16:14-18; Joun 20:19-23; Fə'a 1:6-8)

35 Paa ηgwa pigho fi'i pa nnu ηa a lɔgɔ li'i shendaon Emao nε ni pugu, pugu pa ηkwan ha'an pugu ni nji Taatho ndiη ηa a pə'i brei nε. 36 Nɔ ha'an paa ηgwa pigho ni ntho nshwei vugu ni nnu pei nε, Jisho wī'i nthi shina pugu, nchhu ni pugu ηa, "Ghighri Minnwi pɔ mbinj pəi." 37 Non ηguon yugu wīni, pɔgɔ gu

wəin vugu, pugu gē ηa pugu yəi pi ηkhushe.

38 A chhu ni pugu ηa, "Pəi kie nein mbogo gu nein? A chwie kho pəi tho mfā'o yei fi'i khutho?" 39 Lii mbho ma pugu pakwo ma, njəi ηa a lo mbo mmu? Kāon nja'o, nthe ηa ηkhushe shi'a mfā'o frēi pugu pa kwēi nɔ ha'an pəi yəi mfā'o nε."

40 A ni nchhu nnu yei, nōon mbho mi pugu pakwo mi ni pugu.

41 Pugu ni mfā'o pwanju'ɔ ndo ηgrāo ti a fhi ni pugu pi nɔ ha'an a pɔ pi njəin. Nenne, Jisho pie vugu ηa, "Pəi fā'o sheshe yaon ji hein?" 42 Pugu fe nyi'an tūon ghə, 43 a kwe ηkru shhi pugu.

44 Nchhu ηa, "Yei pa nnu ηa ηki chhu ni pəi ndiη ηa pia ni ηgu'ɔ mbo ka'a nε, ηa ηguon pa nnu ηa pi ni nā'an nɔ ligi a mon gi Mushi ni yi pa njəili'i Minnwi pugu pa Nwa'anli Nkhī nε shi ηgu'ɔ ndōgɔ li'i pi nenne." 45 Nenne, a ηa'an lina yugu ηa pugu ji chrā Minnwi.

46 Nchhu ni pugu ηa, "Pi ni nā'an ηa, 'Ju ηa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Nkwe nε shi njəi ηgə'i ndo ηkhu a gha mbo mon trei llembhi, a ku'ɔ.' 47 Pugu pa ηa mon ligi Krishto ghə, pi shi nchii ni pa ηguon ηgwa ηkuon mbhi ηa pugu pā'a ηkūnu yugu ni phi, Minnwi li'ε mfe ni pugu, pəi jē Jerushalein. 48 Pəi yəi pa nnu pei, pəi ghəi nshwei ηgwa nduon nɔ ghə.

49 "Nshi ntaon kà'a Tăa a ni pəi. Ndo pəi chocho Jerushalein hein ti nji llo tothi shi nshwi'i mbinj pəi."

Jisho ku'ɔ po

(Maaku 16:19-20; Fə'a 1:9-11)

50 Nenne, Jisho lɔgɔ vugu llo Jerushalein ηgəi ti nchəin mbinj la'ataon Betani, mbi'i mbho mi tothi nduon mboro Minnwi mfe ni pugu.

51 Ndo ha'an a fe mboro ni pugu nε, mienj vugu, Minnwi lɔgɔ vi ηku'ɔ nɔ po. 52 Nenne, pugu gha'o vi, mbini Jerushalein ni ntou pwanju'ɔ.

53 Pugu ni ηkina mon Nda Minnwi ηguon llé ntho ntōo Minnwi.

**Pwa Pisha'akho ŋkwan
ha'an
Jouŋ
fi'i ne
Kaon nu pa tho nu**

Jouŋ lūgwi nā'an nu ŋwa'anli yei pi ni chhu nu njin nnu ŋa a nā'an ŋwa'anli gho nthe yie ne. A fi'i ŋa pi nā'an ŋwa'anli yei nne ŋa ŋgwa ji ŋa Jisho Ju Ŋa Minnwi ni Nchu'ɔ Ntaon no Ŋkwe ne, pugu pa ŋa ŋon mbin vi, a fā'o chombhi.

Jouŋ fi'i mishweishwei yei mon paa memme ghrà. Fūon yei fi'i fà'a Jisho mon nthe minaon. A pini nu'un mfi'i ŋkwan ha'an ŋgwa ni nchwie ndii ŋa pugu ni nja'o ndo njoi pa fà'a Jisho ne, Ki pugu ni ŋkakara mbin vi ki pugu ni ndaa vi lāa. Mon mbra mme ghrà, Jouŋ fe ndii no fi'i nu pa nnu ŋa a ni ndogo li'i mon shwi'i tan Lli Nji'a ne.

Jouŋ fi'i mon khwachai li'i mon ŋwa'anli yei ŋkwan ha'an Jisho nōon non yei ni ligi ye ŋa Minnwi ni nōon non yei no gho ŋkaa yu ne. Ligi gho po: A Mmu. Wu'ɔ nenne Jouŋ pini nu'un nōon khwachai li ghoghrao ŋa Jisho ni nōon ne. Jouŋ fi'i paa ŋgé ŋa Jisho ni ŋku'ɔ mon gu pi fūon llé mon shwi'i tan. Jouŋ chrā ntou yei ŋkuon nnu fā'o nu chombhi ki mme pi no togo nu mbho Jisho. A fi'i ŋa Chombhi ki mme yei gha njē ni non pi ndii ŋa ŋgan vi pin Jisho Krishto ŋa a ju mbo shendaon, mbini mbo chombhi, mbini mbo nnu shini ne. Ta'a mme nnu ŋa a po mon ŋwa'anli yei po ŋa Jouŋ logo pa yaon ŋa ŋgwa ji ne, mā'an fi'i pa nnu mon jijwe no gho. Pa maon pigho pa yaon no ŋkhi, brei, lí'e, ŋkē'i minjii pugu pa minjii, ndaa grape pugu pa ntien yei.

Chrà chombhi

¹ Ŋkaon pi maa nchwie mbhi, Chrà gho ni ŋkwo po, Chrà gho po

pugu Minnwi, Chrà gho po Minnwi. ² A ni mbo pugu Minnwi ka'a no njē yei. ³ Sheshe yaon ŋa pi pūon ne togo pi mbho yu. A kan ni ŋkien pa'a sheshe yaon ŋa pi pūon ne lo mbo yei pūon. ⁴ Chombhi ni ndho pi mbho Chrà gho, chombhi gho po lí'e ŋgwamishua. ⁵ Lí'e gho the mon njinjin ndo pa'a njinjin lo ŋga'a vi.

⁶ Minnwi ni ntaon yichai non, ligi yei po Jouŋ. ⁷ A ni ntho no minkwentie no chrà nu nthe lí'e gho, nne ŋa ŋguon ŋgwa nthe pugu pin ntogo pi ŋkuon chrà yei. ⁸ A shini ndo mbo ju mbo lí'e gho. A ni ŋgu'ɔ mbo pi minkwentie no chrà nu nthe lí'e gho. ⁹ Ŋkien lí'e gho ni ntho nu ŋkuon mbhi, mbo lí'e ŋa a the mfe lí'e ni ŋguon ŋgwa ne.

¹⁰ A ni mbo ŋkuon mbhi ndo pi togo pi mbho yu nchwie mbhi, ndo pa'a mbhi lo nji vi. ¹¹ A ni ntho nthe ji, ndo pa'a ŋgwa pi pigho lo ŋa'an njū'ɔ yugu gho. ¹² Ndo ni ŋguon ŋgwa pe ŋa pugu ni ŋa'an njū'ɔ yugu gho ne, ŋa pugu ni mbin vi ne, a fe ghrí ni pugu no gū nu puon Minnwi, ¹³ mbo puon ŋa pi lo mbhi vugu pi ŋkwan ha'an ŋgwamishua gha mbhi ne, mbo ŋgwa ŋa pi shi lo mbhi vugu pi ni khwā nu ŋgwamishua, ki ni pi'i nu mimbina ŋa a lan ne. Minnwi ndutho yei chwie pi phi vugu.

¹⁴ Chrà gho ni ŋgū nonmishua nshwi'i nchho shina pia. Pia yoi ndigha'o yei, mbo ndigha'o ye ŋa a wu'ɔ fā'o ju no ta'a fiŋ Muon Tāa ne. A ni ndinaon ni pwapun pugu pa nnu shini.

¹⁵ Jouŋ ni mbo minkwentie yei, nchhu ni nji ŋa, "Yei ni mbo ju ŋa mi ni nchrā nthe vi ŋa, 'Ju ŋa a tho nu njin a ne, nthinkwo yei chaa nyan, nthe ŋa a ni ŋkwo po ŋkaon maa mbo.'"

¹⁶ Llo mon linaon nu mi ni pwapun, a fe mboro ŋkuon mboro ni pia. ¹⁷ Nthe ŋa pi ni mfe gí ntogo pi mbho Mushi, ndo pwapun pugu

pa nnu shini tho ntogo pi mbho Jisho Krishto. ¹⁸ Yichai kan ta'a nono lo naa njai Minnwi, ndo fieng ta'a Minnwi na a po yai Taa ne, chwie pi ji Minnwi.

Nkini Jouŋ Ngan Fe Nkhi
(*Matio 3:1-12; Maaku 1:1-8; Luka 3:1-18*)

¹⁹ Pa ngwa Juu llo Jerushalein ni nga ntaon pa ghan fe'ingien Minnwi pugu pa ngwa Levi* na pugu pie Jouŋ Ngan Fe Nkhi na, "O po pi go?" yei po nnu na Jouŋ ni nchhu ne. ²⁰ Jouŋ shini ndo ndaa khwe nu, a ni nja nchrā li'i wo ki lo nji'i nchien ncho yi, nchhu nu na, "Nshi lo nji'i mbo Ju na Minnwi Chu'o Ntaon no Nkwe ne."

²¹ Pugu pie vi na, "Ti o po pi go? O Elaija?"

Jouŋ khwe na, "Nga, ndo mbo ju."

"O njaili'i Minnwi gho?"

Jouŋ khwe na, "Nga."

²² Nenne, pugu chhu gho na, "O go? Pigi fa'o no pini nu ni khwe nshwei ngwa ha'an pugu taon vigi ne. O chhu pi na nthe nono yo?"

²³ Jouŋ khwe na,

"Mi nggi nono na a kai nu mono nkunu njo."

'Pai piri Shendaon tithi ni Taatho na a togo fo no ha'an njaili'i Minnwi mbo Ishaya ni nchhu ne."

²⁴ Pichai pa ngwa Farashi na pugu ni mbo shina ghan ntaon pigho† ne ²⁵ pie vi na, "Ti o mien ki lo mbo Ju na Minnwi Chu'o Ntaon no Nkwe, ki lo mbo Elaija, ki lo mbo njaili'i Minnwi gho, o tho kwe ngwa ni nkhi ki'e na?"

²⁶ Jouŋ khwe ni pugu na, "Nga nkwe ngwa ni nkhi pi mono nkhi, ndo yichai ta'a nono thi shina pai na pai shi lo nji vi, ²⁷ a tho nu ninj a, ndo ndo nji'i nkā'o no nono na mimfe mfei nkhi tra yi."

²⁸ Nguon nnu pei ghao ni ntho ndogo li'i Betani, njien ninai Jodan

li'i na Jouŋ ni nkwe ngwa ni nkhi ne.

Jisho po pi muon minji Minnwi

²⁹ Mbhi gha ndan, Jouŋ yai Jisho a tho nu yai yu, a chhu na, "Lii njai! Muon Minji Minnwi na a kwe phi ngwa nkuon mbhi ne. ³⁰ Yei po pi nono ye na mi ni nchrā nu nthe vi ndii na nki chhu na, 'Ju na a tho nu ninj a ne nthinkwo yi chaa nyan, nthe na a ni nkwo po nkaon maa mbo.' ³¹ Mmu ndutho a shini ndo nji vi. Ndo nki tho, nchho mfe nkhi ni ngwa nne na ngwa Ishrae ji vi."

³² Jouŋ kwe nte yi, nchhu nu na, "Mi ni njai Jijwe Minnwi shwi'i nu mbin yu no mintu'olibun llo po, nshwi'i nkina mbin yu. ³³ Mmu ndutho a shini ndo nji'i nji vi, ndo ju na a ni ntaon a na nkwe ngwa ni nkhi mono nkhi ne ni nchhu vai na, 'Nono na o shi njai Jijwe shwi'i nkina mbin yu ne, a ju na kwe nu nkhi na a shi mfe ni ngwa ne shi mbo pi mono Jijwe Minnwi.' ³⁴ Ndo njai, ndo mbo minkwentie na yei Muon Minnwi."

Jisho ge fion ghan younjin pi

³⁵ Mbhi ni nga ndan, Jouŋ pini ntithi pugu pa paa ghan younjin pi, ³⁶ mbe'i Jisho no ha'an a ni ntogo nu ne nchhu na, "Lii njai, Muon Minji Minnwi!" ³⁷ Paa ghan younjin pi pigho ni nga nja'o nnu yei, ndollo njou ninj Jisho.

³⁸ Jisho kara nono yi njai vugu pugu tho nu ninj yu, a pie vugu na, "**Pai ta'a pi kho?**"

Pugu khwe na, "Rabai" (ninj yi po na "Masha"), "O la'a pi hin?"

³⁹ A chhu ni pugu na, "**Pai tho ne njai.**" A ni mbo yaon no khwe minaon ni naonchi na pugu pugu ni ngoi njai li'i na a ni nda'a nu ne, pugu pugu la'a lle gho.

⁴⁰ Ta'a nono shina paa ngwa pigho na pugu ni nja'o Jouŋ chrā, pugu you ninj Jisho ne, ni mbo Andru, mbo ndin Shemu Pita. ⁴¹ Andru ghai

* **1:19** 1:19 Ngwa Levi ni mbo ghan fa'a Nda Minnwi. † **1:24** 1:24 Yichai shendaon no tugu nu ghrā yei po na A ni ntaon ngwa Farashi ntaon ghan ntaon pigho.

ntā'a ndiŋ vi, mbo Shemu, nchhu gho ŋa, "Pigi yəi Ju ŋa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Nkwe ne" (njin yi pɔ ŋa "Krishto").

⁴² A lɔgo vi pugu yu ghəi njəi Jisho. Jisho pɛ'i vi nchhu ŋa, "Ɔ Shemu, muun Jouŋ, pi shi mēiŋ gho ndwe pi ŋa, 'Kefa' njin yi pɔ ŋa Pita‡."

Jisho gē Fili pugu Natania

⁴³ Mbhi ni ŋa ndaŋ, Jisho lɔgo nthi mi ŋa a shi ngəi Galili. Njəi Fili nchhu gho ŋa, "Tho njou njin a." ⁴⁴ Fili ni ndho Beshaida mbo la'ataon pa Andru pugu Pita.

⁴⁵ Fili yəi Natania nchhu gho ŋa, "Pigi yəi ŋon ve ŋa Mushi ni nā'an nthe vi mon Nwa'anli Gí, pa njəli'i Minnwi piní nā'an nthe vi ŋkaa pugu ne. A Jisho llo Nashare, mbo muun Joshe."

⁴⁶ Natania chhu gho ŋa, "A nthe nnu shi'i taon Nashare?"

Fili chhu gho ŋa, "Tho ne njəi."

⁴⁷ Jisho yəi Natania tho nu yəi yu, a chhu gho ŋa, "Lli njəi, yei ŋkien ŋon Ishrae shishini, ŋa a lo mbo ŋgan mifi ne!"

⁴⁸ Natania pie vi ŋa, "Ɔ kie neiŋ nji a?"

Jisho khwē gho ŋa, "Nkaon Fili maa mēiŋ gho ndii ŋa ɔ ni mbo la'ɔ muun thi wunu ne, mi ni njəi gho."

⁴⁹ Nne Natania khwē ŋa, "Masha, Ɔ Muun Minnwi, Ɔ fūon pa ŋgwa Ishrae."

⁵⁰ Jisho khwē gho ŋa, "Ɔ wu'ɔ mbiŋ nthe pi ŋa nshwei gho ŋa mi ni njəi gho la'ɔ muun thi wunu ne? Ɔ shi njəi pa nnu a chaa yei." ⁵¹ A chhu gho ŋa, "Shishini, nshwei vəi ŋa, pəi shi njəi po ŋa'an, pəi yəi pa ghan ntaon Minnwi ku'ɔ nu ndo nshwi'i nu mbiŋ Muun Nonmishua."

2

Jisho kara ŋkhí a gū là'o

¹ Paa llé ni ŋa ntogo, pi tho nji yichəi tini Kanaŋ mon Galili, müun Jisho pɔ fɔ. ² Pi ni ngē Jisho ŋkaa yu

li'i tini gho pugu pa ghan younjin pi. ³ Là'o ni ŋga mme, müun Jisho chhu gho ŋa, "Pugu lo mfā'o là'o."

⁴ Jisho chhu gho ŋa, "Ma! Yiné fā'o pi kho nɔ chwīe nu vəi? Ndií a lo naa ŋkā'o ya'a."

⁵ Ndo müun vi chhu ni pa ghan fā'a ŋa, "Pəi chwīe sheshe nnu ŋa a chhu ni pəi ne."

⁶ Ntigao ndigi kŋ ni'in ŋkhí ŋa pi chwīe ni ngù'ɔ ne ni nthi fɔ nne nɔ wēiŋ nu ŋkhí mbo yi taontaon ŋkwan ha'an nù'ɔŋ pa Juu nɔ kie nu mbo yi taontaon chhu ne. Ta'a yi lɔgo jē ŋkuon khwe jo ngəi pi ntigao jo. ⁷ Jisho chhu ni pugu ŋa, "Pəi ni'in ŋkhí mon pa kŋ pigho a linaon." Pugu ni'in a linaon ti njwē cho gho. ⁸ A chhu ni pugu ŋa, "Pəi ŋwaa yichəi fɔ ngəi mfe ni ŋon ŋa a lina nu ni ŋgwa li'i jì tini yei ne." Pugu ŋwaa.

⁹ ŋon ŋa a ni ndina nu ni pa ŋgwa li'i jì tini gho ne ni ŋga njwe'i ŋkhí gho ŋa pi kara a gū là'o ne, pa'a ndo nji li'i ŋa a llo ne (ndo pa ghan fā'a li'i tini gho ŋa pugu ni ŋwaa ŋkhí gho ne ni nji) ŋgan lina ni ŋgwa li'i jì tini gho mēiŋ mibia ŋgan tini gho, ¹⁰ nchhu gho ŋa, "Sheshenon ghà fūon ngrā pi là'o shi'i ti ŋgwa gha nja nnu shi'i a maa ntho ni ye ŋa a lo nja mbwa ne. Ndo ɔ nū'ɔŋ là'o shi'i ti ntho nchəiŋ ndwe."

¹¹ Yei ni mbo fūon li ŋa Jisho ni nōon Kanaŋ mon Galili, nōon ndigha'o yi, pa ghan younjin pi pin vi.

¹² Tini gho ni ŋga ntogo, Jisho shwi'i Kapanun pugu pa müun vi ni pa liŋ pi pugu pa ghan younjin pi nda'a fɔ nɔ shigei llé.

Jisho ghəi Nda Minnwi

(Matio 21:12-13; Maaku 11:15-17; Luka 19:45-46)

¹³ Ndií jì Lli Nji'a pa Juu ni ŋkwo para nu, nne Jisho ku'ɔ Jerushaleiŋ.

¹⁴ A yəi ŋgwa Nda Minnwi, pugu chho mfini pa fua, pa minji, pa

‡ 1:42 1:42 Njin Kefa pugu Pita wu'ɔ ta'a yi, mbo ŋa ngù'ɔ.

mintu'olibun, ni pa ghan kwri mbin pugu chho nkuon pa taprei pugu. ¹⁵ Jisho chwie ngwan ni nkii njou vugu no ghao Nda Minnwi mfe mbhi pugu pa minji, pugu pa fua, nkwi mbin ghan kwri mbin nkara taprei yugu nkuru. ¹⁶ Nenne, nchhu ni ngwa pe na pugu ni mfini mintu'olibun ne na, **"Pai pei maon pei ntaon no gho hein, ki'i pai lōgo Nda Taa a, a gū nda tan."**

¹⁷ Pa ghan younjin pi kwij na pi ni na'an na, "Ni'in njū'ō nthe Nda yo shi nji a.*"

¹⁸ Nne pa Juu chhu gho na, "ō nōon pi yai li ni pigi no nōon nu na o fā'ō ghrī no chwie nu nnu pei?"

¹⁹ Jisho chhu ni pugu na, **"Pai shā'a Nda Minnwi yei, mbini nu'un nkrao mon trei llé."**

²⁰ Pa Juu chhu na, "Kho nya! A lōgo khwe wun nga'ō ni nga'ō yi ntigao no krao nu Nda Minnwi yei, o na o shi mbi'i totho no trei llé nya?"

²¹ Ndo Nda Minnwi ye na Jisho ni chrà nu nthe vi ne ni mbo pi non yi. ²² A ni nga mbo ndii ye na Jisho ni mbini nu'un nkū'ō mon gu ne, pa ghan younjin pi kwij na a ni nchhu yei nnu, mbin chrà Minnwi pugu pa chrà na Jisho ni nchrā ne.

Jisho ji njū'ō nonmishua

²³ Ndi na a ni mbo Jerushalein li'i ji Lli Nji'a ne, ntou ngwa pin vi no ha'an pugu ni njei ntou pa li na a ni nōon nu ne. ²⁴ Ndo Jisho shini ndo nji'ē non yi mbin pugu nthe na a ni nji vugu ghao. ²⁵ Yichai non shini ndo mfā'ō no shwei nu vi ni yaon na nonmishua yie gho ne, nthe na ju ndutho yi ni nji njū'ō yugu.

3

Jisho pugu Nikodemu

¹ Yichai nthishi pa Juu ni mbo fo, mbo non Farashi, ligi yi po Nikodemu. ² Non vei tho njei Jisho

ni tu'u nchhu gho na, "Masha, pigi ji na o ngan ye'i ngwa llo mbo Minnwi, nthe na a nthe pa'a non lo nōon pa li pei na o nōon ne ki Minnwi lo mbo pugu yu ka'a."

³ Jisho khwē gho na, **"Shishini, nshwei gho, non mien ki lo mbo phi nkamu'ōn*, pa'a Minnwi lo nsha'a fūon yi mon chombhi yi."**

⁴ Nikodemu chhu gho na, "Mimfe pi pini mbhi non pi nei ndii na a kwo po mmenon ne? A nthe a pini nii mon pun mūon vi pi pini mbhi vi?"

⁵ Jisho khwē gho na, **"Shishini, nchhu ve na pi mien ki phi non ni nkhi pugu pa Jijwe, pa'a a lo nii mon Sha'afuon Minnwi. ⁶ Ye na a phi freinon mbhi vi ne freinon, ye na a phi Jijwe mbhi vi ne, po jijwe. ⁷ Ki'i ngrāo no ha'an nchhu ve na a yi'i na pi phi vai nkamu'ōn ne. ⁸ Fifrai gha ntogo ngēi nu li'i na a khwā ne, o ya'ō nkaon yi ndo pa'a ndo nji li'i na a llo ne, ki li'i na a ghēi nu ne. A ha'an a po ni sheshenon na a phi Jijwe Minnwi mbhi vi ne."**

⁹ Nikodemu pie na, "Pa nnu pei nthe a lōgo li'i pi nei?"

¹⁰ Jisho khwē gho na, "ō ngan ye'i ngwa Ishrae ki lo nji nnu pei?"

¹¹ Shishini, nchhu ve na pigi gha nchrā pi nnu na pigi ji ne, nkwe ntie yaon na pigi yai ne, ndo pa'a pai lo mbin nnu na pigi chhu nu ne.

¹² Mi nshwei vai ni pa nnu nkūon mbhi yei ki pai lo mbin, pai shi mbin ndii na nshwei vai ni pa nnu po ne pi nkwan nei? ¹³ Yichai kan ta'a non lo naa nkū'ō po nkien non na a llo po nshwi'i shhe ne, mbo Muon Nonmishua.

¹⁴ Ndo no ha'an Mushi ni nkēre mitwe'i tothi mon nkūnu njō ne, wu'ō nenne, a yi'i na pi shi nkēre Muon Nonmishua tothi, ¹⁵ nne na sheshenon na a pin vi ne, shi mfā'ō chombhi ki mme.

* **2:17** 2:17 Nwa'anli Nkhi 69:9. * **3:3** 3:3 Mon chrà Gri, a nthe nin yi pini mbo na llo tothi. † **3:16** 3:16 Ye lo mbo pi na mba'a non gho khu gu mon freinon. A po pi na mba'a non gho ma nji'i ngēi mon monon.

16 “Nthe ɲa Minnwi ni ɲkhwā ɲgwa ɲkuoŋ mbhi yei ntou yi ti mfe ta’a fieŋ muuŋ vi, ɲa sheshenoŋ ɲa a piŋ vi ne, mba’a a yi’i ɲkhu†, a shi mfā’o chombhi ki mme. 17 Nthe ɲa Minnwi shini ndo ntaoŋ muuŋ vi ɲkuoŋ mbhi pi ɲa a tho nsha’a mbhi sha’a, a ni ntaoŋ vi pi ɲa a tho nne ɲa ɲgwa ɲkuoŋ mbhi hein kie mbin yu ndūgu.

18 “Mba’a pi yi’i nsha’a ɲoŋ ɲa a piŋ vi ne. Ndo ɲoŋ ɲa a lo mbin vi ne kwo po ɲgusha’a nthe ɲa a lo mbin fieŋ ta’a Muuŋ Minnwi. 19 Yei ɲkwan ha’an shá’a gho po ne: ɲa lí’ε tho ɲkuoŋ mbhi, ɲgwa mien lí’ε gho ɲkhwā pi ɲjinjin nthe ɲa mbha nnu pugu po pi pa pi piphi. 20 Sheshenoŋ ɲa a ghà nchwīe pa nnu piphi ne pīna lí’ε, nne pa’a ndo ntho mbara yei lí’ε gho nthe ɲa mbha nnu pi pi piphi shi ntaoŋ paa. 21 Ndo sheshenoŋ ɲa a ghà nchwīe nnu shini ne ghà ntho moŋ lí’ε, nne ɲa a nthe pi yei ɲa nnu ɲa a chwīe nu ne a ya’o pi nchò Minnwi.”

Jouŋ pi’i ligi Jisho tothi

22 Nnu pei ni ɲga ntogo, Jisho pugu pa ghan younjin pi ghēi moŋ shhe Judia, nchho fo pugu pugu, ɲkwe ɲgwa ni ɲkhǐ. 23 Jouŋ ɲkaa yu ni ntho ɲkwe ɲgwa moŋ ɲkhǐ Aenoŋ ɲkin Shalin, nthe ɲa ɲkhǐ ni njien fo, ɲgwa tho nu fo ɲkwe ɲkhǐ. 24 (Yei ni mbo ndii ɲa pi shini ndo naa ni’in Jouŋ chéin ne.) 25 Mindoundou ni ɲgū shina pa ghan younjin Jouŋ pugu pa yichēi ɲoŋ Juu ɲkuoŋ nnu shigao nu noŋ mbo yi taontaon no ha’an nù’oŋ chhu ne. 26 Pugu tho mbara Jouŋ nchhu gho ɲa, “Masha, lii njēi, ɲoŋ ye ɲa pēi yu ni mbo njien ɲkhǐ Jodaŋ, o chrà no ligi yi ne tho ne mfe ɲkhǐ, ɲguoŋ ɲgwa ghēi mbara vi.”

27 Jouŋ khwē ɲa, “Mba’a ɲoŋ fā’o kan ta’a yaon kan a nein pi fe fe gho lo po. 28 Pēi ɲkaa pēi pa minkwentie paŋ ɲa ɲki nchhu ɲa, ‘Ndo mbo Ju ɲa Minnwi Chu’o Ntaon no ɲkwe ne, ndo pi taon a ɲa ɲgēi

shhi yu.’ 29 ɲoŋ ɲa a lan mingwe fhi ne, ju mbo mimbia lán. Ndo taannu mimbia ɲgan lán gho gha ntithi ɲa’o ɲggì mimbia ɲgan lán gho, mfā’o pwanju’o ntou yi. Nthe yei gho, pwanju’o a linaon ndwe. 30 A shi ɲgu’o ɲku’o ku’o mbo ɲoŋ ndien, ɲgu’o nshwishwi’i mbo ɲoŋ kike’i.

31 Ju ɲa a lo pi tothi ne gha’o nchaa ɲguoŋ ɲgwa, ju ɲa a lo pi ɲkuoŋ shhe ne po ɲoŋ ɲkuoŋ shhe, nchrā pi nnu ɲkuoŋ shhe, ndo ju ɲa a lo pi po ne chaa ɲguoŋ ɲgwa. 32 A chhu nnu pe ɲa a yei ndo ɲa’o ne, ndo pa’a kan ta’a ɲoŋ lo mbin ɲkini yi. 33 Ndo sheshenoŋ ye ɲa a piŋ ɲkini yi ne frēi mbho yi ɲkuoŋ yei nnu, ɲa Minnwi ɲgan nnu shini. 34 Nthe ɲa ɲoŋ ɲa Minnwi taon ne chrā pi chrà Minnwi nthe ɲa Minnwi fe Jijwe yi gho ki fi’i. 35 Taa khwā Muuŋ vi, mfe ɲguoŋ yaon lien mbo yu ghao. 36 Sheshenoŋ ɲa a piŋ Muuŋ ne fā’o chombhi ki mme, ndo sheshenoŋ ɲa a lo ɲa’o nchò Muuŋ ne, mba’a a le mfā’o ɲkien chombhi ndo ɲgē’i pigitua Minnwi shi ɲkina mbin yu.”

4

Jisho pugu mingwe lo Shamaria

1 Jisho ni nji ɲa pa ɲgwa Farashi kwo ya’o ɲa a tho mfā’o ntou ghan younjin pi ndo ɲkwe vugu ni ɲkhǐ nchaa Jouŋ. 2 (Ndo Jisho ndutho yi shini ndo ntho ɲkwe ɲgwa ni ɲkhǐ, a ni ɲkwe ghan younjin pi ɲkwe ɲgwa ni ɲkhǐ.) 3 A ni ɲga nji nenne, ndollo Judia mbini Galili.

4 A pie ɲa a togo Shamaria. 5 Nne a tho nchēin moŋ yichēi mme li’i Shamaria ɲa pi mēin ni Shaika, ɲkin nyien ɲa Jakō ni mfe ni Joshe muuŋ vi ne. 6 Tien ɲkhǐ Jakō ni mbo fo. Jisho ni ɲkwo kina nthe fi’i nyien nu ɲa a ni ɲkwo nyien ne, nne, nchochho ɲkin ɲkhǐ gho. Ndi gho ni mbo moŋ ntun minaon. 7 Mingwe Shamaria tho li’i shūu ɲkhǐ, Jisho chhu gho ɲa, “**Fe ɲkhǐ vōi nnu.**” 8 Pa

ghanj younjij pi ni ngēi monj la'a li'i yuonj maonj ji.

⁹ Mingwe Shamaria gho chhu na, "A kie pi nei, gō mbo nonj juu, pie yaonj nnu llo mbho a mbo mingwe Shamaria?" (Nthe na pa ngwa juu shini ndo ntho mbo nu ni pra pugu pa ngwa Shamaria.)

¹⁰ Jisho khwē gho na, "Ɔ kanj nji fē Minnwi, ki nji nonj ye na a tho nchhu nu na, 'Fē nkhi nnu nē', Ɔ kanj mbie vi, a fē nkhi na a ghā mfe chombhi nē vē."

¹¹ Mingwe gho chhu na, "Masha, Ɔ lo nji'i mfā'o yaonj nō shūu nu nkhi nō gho, tienj nkhi gho lo nja nshii. Ti Ɔ shi mfā'o nkhi fē chombhi yei pi hij? ¹² A ni mfe nkhu taa vigi jako mfe tienj nkhi yei ni pigi. Ju ndutho yi pugu pa puonj pi pugu pa minyienj pi ni ngu'ō nnu nkhi pi llo fo. Ɔ tā'a nu nchhu na Ɔ gha'ogha'ō nchaa jako taa vigi gho?"

¹³ Jisho khwē gho na, "Nji nkhi shi ngu'ō mbini njia ngwa pē na pugu nnu yei nkhi nē. ¹⁴ Ndo nonj na a nnu ye nkhi na nshi mfe nē, mba'a nji nkhi ma nu'uj njia vi. Nkhi na nshi mfe nē shi ngū sha'ashhe monj nonj yu nkū'ō nu mfe chombhi ki mme."

¹⁵ Mingwe gho chhu gho na, "Masha, fē nkhi yei vāi nji na mba'a ma nu'uj mfā'o nji nkhi, ki ntho heinj li'i shūu nkhi."

¹⁶ Jisho chhu gho na, "Ghēi mēinj ndaonj gho pēi yu tho."

¹⁷ Mingwe gho khwē gho na, "Ndo nji'i mfā'o ndaonj a."

Jisho chhu gho na, "Ɔ chhu a kā'ō na, 'Ndo mfā'o ndaonj a', ¹⁸ nthe na Ɔ kwo lanj tienj pimbia, ndo ti ye na pēi yu pō ndwe nē lo nji'i mbo ndaonj gho, nnu na Ɔ chhu nē nnu shini."

¹⁹ Mingwe gho chhu gho na, "Masha, njāi na Ɔ pō pi njāli'i Minnwi. ²⁰ Pa taa pigi ni ntho nga'ō Minnwi pi nkūonj mbra yei, ndo pēi chhu na a pie na ngwa wu'ō nga'ō Minnwi pi Jerushaleinj."

²¹ Jisho chhu gho na, "Ma! Pin nnu na nchhu nu nē, ndii tho nu na mba'a pi yi'i nga'ō Tāa pi nkūonj mbra yei ki Jerushaleinj. ²² Pēi gha'ō yaonj na pēi lo nji nē, pigi gha'ō yaonj na pigi ji. Nthe na lūgu nu tōgo pi mbho ngwa juu. ²³ Ndo ndii chho tho nu, ndo nkwo pō heinj, na nkienj ghanj gha'ō Minnwi shi nga'ō Tāa monj Jijwe pugu pa nnu shini. Nthe na Tāa tā'a pi nkwanj ngwa pigho na pugu gha'ō vi. ²⁴ Minnwi pō pi Jijwe, a pie na ngwa ha'anj pugu shi nga'ō vi nē, gha'ō monj jijwe pugu pa nnu shini."

²⁵ Mingwe gho chhu gho na, "Nji na ju na Minnwi Chu'ō Ntaonj nō Nkwe nē tho nu (mbo ju na pi mēinj ni Krishto nē). A shi nga ntho, kanj a shi nshwei vigi ni nguonj nnu."

²⁶ Jisho chhu gho na, "Mmu na nchrā nu vē nē ju."

²⁷ Wu'ō ndii gho pa ghanj younjij pi pini, ngrāo na a chrā nu pugu mingwe, ndo pa'a kanj ta'a nonj vugu lo mbie vi na, "Ɔ tā'a pi kho?" ki na, "Pēi yu chrā nu nthe kho?" ²⁸ Nne mingwe gho mienj kīj nkhi yi, ngēi monj la'a nchhu ni pa ngwa na, ²⁹ "Pēi tho njāi nonj na a shwei a ni nguonj pa nnu na mi ni nkwo ma nchwē nē. A nthe yei pō ju na Minnwi Chu'ō Ntaonj nō Nkwe nē?" ³⁰ Pa ngwa pigho mienj monj la'a ntho nu li'i yēi Jisho.

³¹ Ndii gho pa ghanj younjij pi ligēi Jisho, nchhu nu na, "Masha, ji maonj."

³² Ndo a chhu ni pugu na, "Mfā'o maonj ji nō ji nu na pēi shi lo nji'i nji."

³³ Nne pa ghanj younjij pi chhu nu ni nonj pugu na, "Yichēi nonj ni ntho ni maonj ji mfe gho na a ji?"

³⁴ Jisho chhu ni pugu na, "Maonj ji panj pō pi nō chwē nu nnu na nonj na a taonj a khwā nē, ti mī'ēnj fā'a yi gho. ³⁵ Pēi lo nchhu na a wu'ō mbi'i khwe nāonj pi maa nkwo maonj? Lii njāi, nshwei vāi, pēi pi'i ligi yēi ndii pa monj nyienj. Pa maonj kwo tini

ḡkā'ō kwōo nu. ³⁶ Nḡon ḡa a kwōo maon ne kwo nthō mfā'ō pe yi, nthō nu ni maon kwōo pighō ḡa pugu fā'ō chombhi ki mme, nne ḡa ḡon ha'an a phi ne pugu ḡon ha'an a kwōo ne fā'ō pwanju'ō ka'a. ³⁷ Nthe ḡa chrà yei nnu shini ḡa, 'Yichēi ḡon phī, ḡon nduon kwōo.' ³⁸ Ntaon vēi ḡa pēi ghēi ḡkwōo yaon ḡa pēi shini ndō mfā'a. ḡgwa nduon fā'a, pēi shei nō ghō."

³⁹ Ntou pa ḡgwa Shamaria mon la'ataon ghō pin vi nthe chrà mingwe ghō ḡa, "A shwei a ni ḡguon nnu ḡa mi ni ḡkwo ma nchwē ne." ⁴⁰ Pa ḡgwa Shamaria ni ḡga nthō nḡēi vi, ndīgēi vi ḡa a la'a pugu pugu. A la'a fō nō paa llé. ⁴¹ Ntou pa ḡgwa pini mbīgi mbin vi ntōgō ḡkuon chrà yi. ⁴² Nchhu ni mingwe ghō ḡa, "A lō ḡgu'ō mbo nthe pi pa nnu pe ḡa o chhu ne ḡa pigi pin. Pigi ya'ō ni non yigi lō mbhō yu, ndō nji ḡa a ju shini mbo ḡkwe mbhi."

Jishō yīgi ghīnō muon nthishi chēi

⁴³ Paa llé gha ntōgō, a lollo ḡgēi Galili. ⁴⁴ (Nthe ḡa nduthō yi ni nchhu ḡa, "Pi shi'a ma ḡga'ō pa nḡēi'i Minnwi la'a pugu.") ⁴⁵ Nne, a gha ḡgēi Galili, pa ḡgwa Galili pin vi nthe ḡa pugu ni ḡga ḡgēi li'i ji Lli Nji'a Jerushalein, nḡēi fi'i nnu pe ḡa a ni nchwē li'i ji ghō ne.

⁴⁶ Nne, a pini nu'un nthō ḡkamu'on Kanan mon Galili, li'i ḡa a ni ḡkara ḡkhī a gū là'ō ne. Mmēon ndien chēi ni mbo Kapanun ḡa muon vi yi mimbia ni ḡgīnō nu. ⁴⁷ A ni ḡga nja'ō ḡa Jishō lollo Judia nthō Galili, a ghēi ndīgēi vi ḡa a shwi'i Kapanun nīgi ghīnō muon vi nthe ḡa a ni ḡkwo chhō ḡkhukhu.

⁴⁸ Nne Jishō chhu ghō ḡa, "**Pēi mien ki yēi pa li pugu pa nnu ghraoghrao pa'a pēi lō mbin.**"

⁴⁹ Mmēon ndien ghō chhu ghō ḡa, "Masha, thō ḡkaon muon a maa ḡkhu."

⁵⁰ Jishō chhu ghō ḡa, "**Ghēi, muon ghō shi mbo yi maon.**" Nḡon ghō pin chrà Jishō ndhō nyien.

⁵¹ Nō ha'an a ni nshwi'i nu ne, puon fā'a pi para vi nchhu ghō ḡa muon ghō yi maon. ⁵² Nne a pie vugu ni ndii ḡa non yi ni nḡē yo nu ne. Pugu chhu ghō ḡa, "A yua mon ta'a minaon ni naonchi ḡa shīgao ghō ni ntaon mbin yu." ⁵³ Tāa ghō ji ki'ε ḡa a ndii ye ḡa Jishō ni nchhu ghō ḡa, "**Muon ghō shi mbo yi maon ne.**" Ju nduthō yi pugu pa mbaanda yi gū pa ghan pin. ⁵⁴ Yei ni mbo mbra li ḡa Jishō ni nōon ndii ḡa a ni ntaon mon Judia ḡgēi Galili ne.

5

Jishō yīgi ghīnō ḡon llé Ji

¹ Pa nnu pei ni ḡga ntōgō, yichēi ji pa Juu thō ndōgō li'i Jerushalein, Jishō ku'ō fō. ² Yichēi ḡkhī* ni mbo Jerushalein nō li'i ḡa pi ni mēin ni Chonka'a Minji ne, pi mēin mon chrà Hibru ḡa Bejata†, ḡa a ni mfā'ō tien li'i fere non ḡkin ghō. ³ Ntou pa ghan ghīnō ni nuan fō: pa nchriligi, pa kwini kwō ni pa ḡgwa ḡa ḡgei non yugu khu. [Pugu ni nthō nḡwere nu ḡa pi chī'i ḡkhī ghō ⁴ nthe ḡa ḡgan ntaon Taathō ni nthō nshwi'i nu mon ḡkhī ghō pichēi ndii nchī'i nu. Fūon ḡon ḡa a nii mon ghō ndii ḡa pi kwo chī'i ne, sheshe ḡkwan ghīnō ḡa a ghana vi ne tōgō.] ⁵ Nḡon chēi ni mbo ḡa a ni ḡkwo ghīnō nō trei wun ḡga'ō ni yi fūon. ⁶ Jishō ni ḡga nḡēi vi a nūan fō, ndō nji ḡa ghīnō ghō ni ḡkwo la'a mbin yu nō ntaan ndii, mbie vi ḡa, "**ō tā'a nu mbo shi'i?**"

⁷ ḡgīnō ghō khwē ghō ḡa, "Masha, ndō nji'i mfā'ō sheshēon nō ni'in nu ma mon ḡkhī ndii ḡa pi chī'i ne. Ndii ḡa ḡga mba'ō nu nō nii nu ne,

* **5:2** Pi ni ntu ḡkhī yei tou pun yi pō ndipu'u wun kwō ni kwō yi tien. † **5:2** Pi nā'an mon pichēi pa ḡwa'anli Minnwi ndunu mon chrà Gri ḡa, *Beteshda* pichēi pō *Beshaida*.

non nduon kwo fūon nii monj gho shhi a.”

⁸ Jisho chhu gho ja, “Lollo tothi, lōgo kúonj yō ndo nyienj.”

⁹ Wu’o ndii gho, nonj gho po shi’i, ndōgo kúonj yi njē nyienj nu! Llé ja nnu yei ni ndōgo lí’i ne ni mbo llé ji.

¹⁰ Nenne pa ngwa Juu chhu ni nonj gho ja pi yīgi ghño yi ne ja, “Shi’a llé ji, pa’a gí yia lo mbinj ja o tienj kúonj yō.”

¹¹ Ndo a khwē ni pugu ja, “Nonj ja a ni njīgi ghño a ne ni nchhu ja, ‘Lōgo kúonj yō nyienj.’”

¹² Pugu pie vi ja, “Nonj gho gǒ ja a chhu ve ja lōgo kúonj yō nyienj ne?”

¹³ Ndo nonj gho ja pi ni njīgi ghño yi ne shini ndo nji vi. Nthe ja yú ngwa ni mbo fo Jisho kwo phe shina pugu ngōi. ¹⁴ Yichəi ndii ni nga mbo, Jisho yəi vi monj Nda Minnwi nchhu gho ja, “Lii njəi ja o po shi’i. Ki’i nu’uj nchwīe phi nkamu’onj nne ja ki’i nnu wuwuru nchaa yie lōgo lí’i mbinj gho.” ¹⁵ Nonj gho ghəi ni vhi, nshwei pa ngwa Juu ja a ni njīgi Jisho njīgi ghño yi.

¹⁶ Yei nnu ja a ni nchwīe pugu fe ngə’i ni Jisho, nthe ja a ni nchwīe nnu yei llé ji. ¹⁷ Ndo Jisho khwē ni pugu ja, “Tāa a wu’o ntho mfā’a fā’a ti nchəinj ndwe. Nne, mummu fā’a nu.” ¹⁸ Yei nnu ja a ni nchwīe pa thishi ngwa Juu mī’ej ntā’a nu njwi vi ne, nthe ja a lo ngu’o mbə’i pi llé ji. A pini ntho mēinj Minnwi ja a Tāa vi, nchwīe nonj yi mbo ta’a fi’i pugu Minnwi.

Ghrí Muuj Minnwi

¹⁹ Nne Jisho chhu ni pugu ja, “Shishini, nchhu ni pəi ja, minthe pa’a Muuj lo nchwīe nnu ni tho yi, a wu’o nchwīe pi nnu ja a yəi Tāa vi chwīe nu ne. Nthe ja sheshe nnu ja Tāa ghà nchwīe ne, Muuj ghà ngu’o nchwīe pi yie gho nkaa yu. ²⁰ Nthe ja Tāa khwā Muuj nōonj nguonj nnu ja ju ndutho yi chwīe nu ne gho. Ndo ti Tāa shi nōonj memme fā’a ja a chaa pei ne gho, nenne ja pəi

ghrāo. ²¹ Nthe ja wu’o no ha’anj Tāa pi’i ngwa khu mfe chombhi ni pugu ne, a ha’anj Muuj fe chombhi ni pa ngwa pe ja a khwā no fe nu ne.

²² Tāa shi’a nji’i nsha’a sheshenonj. A fe nguonj ghrí sha’a nu ngwa pi ni Muuj, ²³ nne ja minthe nguonj ngwa gha’o Muuj no ha’anj pugu gha’o Tāa ne. Nonj ja a lo nji’i nga’o Muuj ne lo nji’i nga’o Tāa ja a taonj Muuj ne.

²⁴ “Shishini, nchhu ni pəi ja nonj ja a ya’o chrà a mbinj nonj ja a taonj a ne, fā’o chombhi ki mme, mba’a pi nu’uj nsha’a vi. A kwo togo monj gu nii monj chombhi.

²⁵ “Shishini, nchhu ni pəi ja ndii chho ntho nu, nkwo tho ti nchəinj, ja ngwa khu shi nja’o nggì Muuj Minnwi, ngwa pe ja pugu ya’o mbinj ne fā’o chombhi. ²⁶ Nthe ja no ha’anj Tāa ndutho yi nonj ja chombhi llo mbho yu ne, a wu’o ha’anj a chwīe ja Muuj vi po nonj ja chombhi shi ndho mbho yu ne. ²⁷ A fe ghrí gho no sha’a nu ngwa nthe ja a Muuj Nonmishua. ²⁸ Ki’i ngrāo nnu yei, nthe ja ndii chho ntho nu ja nguonj ngwa pe ja pugu po monj fúnj ne shi nja’o nggì yi, ²⁹ ndo ntaonj monj fúnj gho. Pe ja pugu ni nchwīe pa nnu shi’i ne, pugu ku’o monj chombhi ki mme, ngwa pe ja pugu chwīe phi ne ku’o pi wēinj vugu no pa ngusha’a.

Pa minkwentie Jisho

³⁰ “Minthe pa’a ndo nchwīe yichəi nnu pi ni nyanj ghrí. Nja nsha’a pi wu’o no ha’anj Minnwi chhu vəi ja nsha’a ne, nne sha’a nu ma po pi yi ndindi, nthe ja nchwīe pi nnu ja nonj ha’anj a taonj a tā’a nu ne. Ndo nji’i nchwīe pi nnu ja ntā’a nu. ³¹ Mi nkwe ntie nonj a ni nonj a pa’a pi lo ndii nnu ja nchhu nu ne ja a nnu shini. ³² Ndo yichəi nonj po fo mbo minkwentie a, nji ja nnu ja a chhu nu nthe a ne, nnu shini.

³³ Jounj, nonj ja pəi ni ntaonj ghanj ntaonj pəi gho ne, a chhu nnu shini nthe a. ³⁴ A lo mbo pi ja

a ŋoŋmishua mbo minkwentie a. Nchrā pei nnu pi ŋa minthe pēi kie nne ndūgu. ³⁵ Jouŋ ni mbo nō lan ŋkii nu ndo ndi'ε nu. Pēi ni mfā'o pwanju'ō nō kuo ndii mon lī'ε yi.

³⁶ “Ndo mfā'o yichēi minkwentie ŋa a chaa pε nnu ŋa Jouŋ ni nchhu nthe a nε. Nthe ŋa pa fā'a ŋa Tāa fε vēi ŋa mfā'a nε, mbo fā'a pε ŋa mfā'a nu nε, kwe nte a ŋa a taon Tāa ntaon a. ³⁷ Tāa ŋa a taon a nε, kwe nte a. Pēi lo naa ma nja'o ŋggi yi mon sheshe ndii, ki njei vi ŋkwan ha'an a pō nε. ³⁸ Pēi lo nū'ōŋ chrā yi mon njū'ō pēi nthe ŋa pēi lo nji'i mbin ŋon ŋa a taon vi nε.

³⁹ “Pēi tā'a mon Nwa'anli Minnwi nthe ŋa pēi pī'i ŋa pēi shi ma mfā'o chombhi ki mme mon gho. Ndo Nwa'anli Minnwi yei chrā nthe pi mmu. ⁴⁰ Ndo pēi lāa tho nu njei a nne ŋa pēi fā'o chombhi.

⁴¹ “Ndo nji'i ntā'a ndigha'o pi llo mbho ŋgwa. ⁴² Nji ŋkwan ŋgwa ŋa pēi yie gho nε, ŋa pēi lo nji'i mfā'o khwā Minnwi mbin pēi. ⁴³ Ntho mon ligi Tāa a ndo pa'a pēi lo mbin a. Yichēi ŋon ntho mon ji ligi pēi pin vi. ⁴⁴ Pinthe pēi kie pi neiŋ mbin ŋa pēi tā'a ndigha'o pi mbho non pēi nε. Ndo pa'a ndo ntā'a ndigha'o ŋa a llo mbho fiŋ ta'a Minnwi nε.

⁴⁵ “Ki'i pēi pī'i ŋa nshi ŋgwēiŋ vēi shhi Tāa. A ta'a ŋon ŋa a shi ŋgwēiŋ vēi shhi Tāa, mbo Mushi ŋa pēi nū'ōŋ kwā'a yēi mbin yu nε. ⁴⁶ Nthe ŋa pēi kan ni mbin Mushi, pēi kan mbin a, nthe ŋa a ni nā'an nthe pi mmu. ⁴⁷ Ti pēi mien ki pin pa nnu ha'an a nā'an, pēi kie pi neiŋ mbin chrā a?”

6

Jisho kugwi tien ŋkan pimbia pugu pa pichēi ŋgwa
(Matio 14:13-21; Maaku 6:30-44; Luka 9:10-17)

¹ Pa pei nnu ni ŋga ntogo, Jisho lollo ŋgēi shā'a ntaon nō yini njeiŋ ŋkhī Galili, ŋa pi mēiŋ ni ŋkhī Tiberia nε. ² Ŋkieŋ ntou yu ŋgwa

yōu njiŋ yi nthe ŋa pugu ni njei fi'i pa li ŋa a nōon nu, mbo yigi nu ghīno ghan ghīno nε. ³ Jisho ku'ō ŋkuon mbra nchōchho fō pugu pa ghan younjin pi. ⁴ Ndii ji Lli Nji'a, mbo ji pa Juu ni ŋkwo para.

⁵ Nthe yie gho, Jisho gha ŋkērō ligi yi, njei ŋkieŋ ntou yū ŋgwa tho nu yēi yu, a chhu ni Fili ŋa, “**Pia shi njuon brei pi hiŋ nne ŋa a nthe fi'i ŋgwa pei kru?**” ⁶ A ni nchhu yei pi nō ywε'i nu Fili nthe ŋa ju ndutho yi ni nji nnu ŋa a shi nchwīe nε.

⁷ Fili khwē ŋa, “Pi nji'i njuon brei pi ni fi'i mbin ŋa ŋon nthe a fā'a nō paa ŋkii llé nε, pa'a a lo nji'i ŋkā'o nō fi'i brei ŋa a nthe sheshenon fā'o shigei fō nε.”

⁸ Yichēi ta'a ŋan younjin yi mbo Andru ndiŋ Shemu Pita chhu gho ŋa, ⁹ “Muon mimbia chēi pō hein ŋa a fā'o tien brei ŋa pi chwīe ni bale nε, ni paa shhu. Ndo yie pō pi kho ni fi'i ntou ŋgwa pei.”

¹⁰ Jisho chhu ŋa, “**Chwīe ŋgwa chocho shhe.**” Ntou trū ni mbo nō li'i gho. Ŋguon ŋgwa pigho chocho shhe, pimbia ni mbo nō tien kan yugu. ¹¹ Jisho lōgo brei gho ŋa ŋkwo tōo Minnwi, ŋgrā ni ŋgwa ŋa pugu pi nchho shhe nε. Ŋgu'ō nchwīe pi nne ni shhu gho, sheshenon fā'o fi'i ŋkwan ha'an a khwā nε.

¹² Pugu ni ŋga njru, a chhu ni ghan younjin pi ŋa, “**Pēi kiri pa pigēi kuo pi, ki'i sheshe yaon phe.**” ¹³ Nenne pugu kiri, a linaon paanchro mikuo pa kuo brei llo ŋkuon tien ndigi brei gho ŋa ŋgwa pigho kru a pigēi nε.

¹⁴ Ŋgwa pigho ni ŋga njei yei li ŋa a ni nōon nε, nchhu ŋa, “Yei ya mbo njēli'i Minnwi shini ŋa a ni mfā'o nō tho nu mon mbhi nε.” ¹⁵ Jisho ni ŋga nji ŋa pi tā'a nu ntho ŋgwēiŋ vi mfra vi nū'ōŋ vi nō fūon, a pīni njiŋjin ŋgēi ŋkuon mbra mbo fō tē'i vi.

Jisho nyien ŋkuon ŋkhī
(Matio 14:22-23; Maaku 6:45-52)

16 A ni nga mbo ni fanaon, pa ghan younjɪŋ Jisho shwi'i nkinj nkhɪ, 17 nii mon kikuon, njē shā'a nu ntaon Kapanuŋ. Tu'u ni nkwo shini, ndo pa'a Jisho lo naa ntho mbara vugu ya'a. 18 Nkien titini fifrēi ni ntogo nu tho nkhɪ, mon nkhɪ gū pa ngwanyien. 19 Nenne pugu ni nga nkwo chhwi pie ngēi yaon no tien nkan ki ntigao nkan kwò mon nkhɪ, njēi Jisho a nyien nkuon nkhɪ ntho nu yēi kikuon gho, pogo gu wēin vugu. 20 Ndo a chhu ni pugu na, "A mmu, ki'i pēi pogo." 21 Nne pugu ni nkhwā na a nii mon kikuon, wu'ò ndii gho, pugu kaon pie yugu no li'i na pugu ni ngēi nu nē.

A mmu mbo brei chombhi

22 Mbhi ni nga ndan, yu ngwa pē na pugu ni nkina no yini njien nkhɪ nē yēi na pichēi pa puon mi kikuon shini ndo nji'i mbo fo nkien ta'a yi ndo pa'a Jisho lo nii kikuon pugu pa ghan younjɪŋ pi ngēi ka'a, pugu ni ngēi pi tē'i vugu. 23 Pichēi pa kikuon llo Tiberia ni ntho mbara no li'i ha'an pugu ni nkru brei gho ndii na Taatho ni nkwo fē tōo nu nē. 24 Nenne yu ngwa pigho ni nga njēi na Jisho shi lo mbo fo, ki pa ghan younjɪŋ pi nē, pugu ni ndutho yugu nii mon pa kikuon nshā'a Kapanuŋ ntho ntā'a Jisho. 25 Pugu ni nga njēi vi mon yini njien nkhɪ, mbie vi na, "Masha, o ni ntho hein pi ndii kho?"

26 Jisho khwē ni pugu na, "Shishini, nshwei vēi, pēi lo ntā'a a nthē pi na pēi yēi pa li, pēi tā'a a nthē pi na pēi ni nkru brei ti njru. 27 Ki'i pēi wie non yēi pi no maon jī pē na a ghà mbiri nē, pēi wie non yēi pi no maon jī na a ghà kina mfe chombhi ki mme nē, na Muuŋ Nonmishua shi mfe ni pēi nē, nthē na Minnwi mbo Tāa kwo nū'on li yi mbin yu na a pin vi."

28 Nne pugu chhu gho na, "Pigi shi nchwē pi neiŋ no tho nu fā'a fā'a Minnwi?"

29 Jisho khwē ni pugu na, "Yei fā'a Minnwi, na pēi pin ju na Minnwi taon nē."

30 Nne pugu chhu gho na, "Ti o nōon pi yēi li nne na pigi yēi mbin gho? Nnu na o shi nchwē nē kho?"

31 Pa tāa pigi ni nji maon jī na pi mēin ni mana* nē mon nkūnu njó wu'ò no ha'an Nwa'anli Minnwi chhu na, 'A ni mfe brei llo po na pi kru.'"

32 Jisho chhu ki'ē ni pugu na, "Shishini, nchhu ni pēi, a shi ki lo mfe Mushi mfe brei llo po ni pēi, ndo Tāa a fē nkien brei na a llo po nē. 33 Nthē na brei Minnwi Ju na a llo po nshwi'i shhe mfe chombhi ni ngwa nkuon mbhi nē."

34 Pugu chhu gho na, "Masha, fē brei yēi ni pigi nguon ndii."

35 Jisho chhu ni pugu na, "A mmu mbo brei chombhi, sheshenon na a tho njēi a nē, mba'a nji ma nu'un njia vi, ndo sheshenon na a pin a nē, mba'a njū'ò yi ma nu'un njaon.

36 Ndo nchu ni pēi na pēi lo mbin a, nji'i nthē no ha'an pēi yēi a nē.

37 Nguon ngwa na Tāa fē vēi nē shi ntho njēi a, ndo sheshenon na a shi ntho njēi a nē, mba'a nji'i ndāa vi.

38 Nthē na ndo nji'i nshwi'i llo po pi no chwē nu nyan nnu na ntā'a nu nē, nshwi'i pi no chwē nu nnu non na a taon a nē. 39 Yei nnu na Minnwi non na a taon a nē tā'a nu nē, na ki'i mbhe sheshe yaon shina nguon yi ye na a fē vēi nē, na mbi'i vugu tothi mon ndugwi njin llé. 40 Yei nnu na Tāa a tā'a nu nē, na sheshenon na a pi'i ligi yi ndii Muuŋ ndo mbin vi nē, fā'o chombhi ki mme, nshi mbi'i vi tothi mon ndugwi njin llé."

41 Nne pa ngwa Juu jē luo nu nthē vi, nthē na a chhu na, "A mmu mbo brei na a llo po nshwi'i nē." 42 Pugu chhu na, "Yei lo mbo Jisho muuŋ Joshe, na pigi jī tāa vi pugu muuŋ vi nē? A nthē a kie pi neiŋ nchhu ndwe na, 'Ndhō pi po nshwi'i?'"

* 6:31 6:31 Njin mana po na Yei po pi kho?

⁴³ Jisho khwē ni pugu ŋa, “Ki’i pēi luo nu shina pēi. ⁴⁴ Minthe pa’a kaŋ ta’a ŋoŋ lo ntho njei a ki Tāa ŋa a taon a ne lo nshūu vi ntho nō. Ndo ñshi mbini mbi’i vi moŋ gu nō ndugwi njiŋ llé. ⁴⁵ Pa njēli’i Minnwi ni nā’an ŋa, ‘A le nje’i Minnwi nje’i vugu.’ Sheshenon ŋa a kwo ya’o ndo nje’i yaon mbho Tāa ne shi ntho njei a. ⁴⁶ Yei lo mbo pi ŋa yichai ŋon kwo yoi Tāa, Ju ŋa a llo mbho Minnwi ne wu’o fiŋ ŋon ŋa a yoi Tāa ne.

⁴⁷ “Shishini, ñshwei vāi, sheshenon ŋa a piŋ ne fā’o chombhi ki mme. ⁴⁸ A mmu mbo brei chombhi. ⁴⁹ Pa tāa pēi ni nji mana moŋ ŋkūnu njó, ndo ŋguon yugu wu’o ŋkhukhu. ⁵⁰ Yei ye brei ŋa a shwi’i llo po, nenne ŋa mimfe ŋon kru ki lo ŋkhu. ⁵¹ A mmu mbo brei maon ŋa a shwi’i llo po. Sheshenon ŋkru brei yei, kaŋ a shi mfā’o chombhi ki ndugwi yi. Ndo brei ye ŋa ñshi mfe nō chombhi ŋgwa ŋkuon mbhi yei ne, pō pi freinon a.”

⁵² Nne pa Juu jē mindoundou shina pugu, nchhu nu ŋa, “Mimfe ŋon vei kie neiŋ mfe frēi yi ŋa pia kru?”

⁵³ Nthe yie, Jisho chhu ni pugu ŋa, “Shishini, ñshwei vāi, pēi mien ki kru frēi Muuŋ Ŋonmishua, mbini nnu chhī yi, nthe pa’a pēi lo mfā’o chombhi mbiŋ pēi. ⁵⁴ Sheshenon ŋa a kru freinon a ndo nnu chhī a ne fā’o chombhi ki mme, ñdo mbini mbi’i vi moŋ gu moŋ ndugwi njiŋ llé. ⁵⁵ Nthe ŋa freinon a ya ŋkien maon ji, chhī a pō ya ŋkien maon nnu. ⁵⁶ Sheshenon ŋa a kru freinon a ndo nnu chhī a ne ghā ŋkina mbiŋ mu, ŋkina mbiŋ yu. ⁵⁷ Nō ha’an Tāa ŋa a yi maon taon a, mfā’o chombhi nthe pi Tāa ghō ne, nenne, sheshenon ŋa a kru freinon a ne, ju ŋkaa yu shi mbo yi maon nthe a. ⁵⁸ Yei brei ŋa a ni nshwi’i llo po ne, a lo mbo pi nō ye ŋa pa tāa ni ŋkru nda’a ŋgu’o ŋkukhu ne. Sheshenon ye ŋa a kru

freinon a yei ne shi nchho mbhi ki ndugwi yi.”

⁵⁹ Jisho ni nchhu pa nnu pei moŋ nda luon Minnwi nō ha’an a ki ye’i nu Kapanuŋ ne.

Chrà chombhi ki mme

⁶⁰ Ndiŋ ŋa ntou pa ghaŋ younjij pi ni nja’o yei ne, pugu chhu ŋa, “Yei chrà tini ŋga’a, a nthe a ywere gò chrà ghō?”

⁶¹ Ndo Jisho ni nji ŋa pa ghaŋ younjij pi tho nduo nu nthe nnu yei, nne a chhu ni pugu ŋa, “Nnu yei pigi vāi? ⁶² Ti a kaŋ ni mī’ēŋ mbo pēi yoi Muuŋ Ŋonmishua ku’o nu li’i ŋa a ni fūon mbo ne? ⁶³ A ghā mfe Jijwe chombhi, freinon lo mfā’o ghère kaŋ shigei. Chrà pe ŋa ñchrā ni pēi ne pō pi jijwe pugu chombhi. ⁶⁴ Ndo pichai shina pēi lo nji’i mbiŋ.” (Nthe ŋa Jisho ni nji llo nō njē yi pe ŋgwa ŋa pugu shini ndo mbiŋ ne, ndo nji ŋon ve ŋa a shi mfini vi ne.) ⁶⁵ A chhu ŋa, “Yei nnu ŋa a ni nchwīe nchhu ni pēi ŋa mba’a ŋon tho njei a, kaŋ a ne a fe Tāa ghrī ghō nō tho nu.”

⁶⁶ Jē ndiŋ yei ntou pa ghaŋ younjij pi pīni ki lo nu’un nyien pugu pugu. ⁶⁷ Nne Jisho pie paanchro ghaŋ younjij pi ŋa, “Pēi tā’a nu ŋgāi ŋkaa pēi?”

⁶⁸ Shemu Pita khwē ghō ŋa, “Taathō, pigi shi ŋgāi njei pi gō? O fā’o chrà chombhi ki mme, ⁶⁹ ndo pigi kwo piŋ, ndo nji ŋa o Yi Taonŋaon Llo Mbho Minnwi.”

⁷⁰ Nne Jisho chhu ni pugu ŋa, “A lo nchu’o mmu nchu’o vāi Paanchro? Ndo ta’a ŋon shina pēi pō devi.”

⁷¹ A ni nchhu pi Judashi, mbo muuŋ Shemu Ishikario, nthe ŋa a ta’a ŋon shina Paanchro ghō ne, ni mbo nō fini nu vi.

7

Jisho pugu pa liŋ pi

¹ Nnu pei ni ŋga ntogo, Jisho nyien nu moŋ Galili. A shini ndo ntā’a nu nyien moŋ Judia nthe ŋa pa thishi ŋgwa Juu ni ntā’a nu njwi vi. ² A ni mbi’i shigei ndiŋ ji pa ŋgwa Juu ŋa

pi mēiŋ ni ji pa ntāa ne kā'o.* 3 Pa liŋ pi chhu gho ŋa, "Lollo hein ŋgēi Judia nji ŋa pa ghaŋ younjin po shi njei pa fā'a ŋa o chwē nu ne. 4 Nthe ŋa ŋon ŋa a tā'a nu ŋa pi ji vi ne ghā fā'a pi li'i wo. Ŋa o tho nchwē pa nnu pei ne, chwē ŋkuon mbhi ji gho." 5 Nthe ŋa nji'i nthe pa liŋ pi shini ndo mbinj vi.

6 Jisho khwē ni pugu ŋa, "Ndi a lo naa ŋkā'o ya'a. Ni pēi, sheshe ndii ka'oka'o. 7 Mba'a ŋkuon mbhi pīna vōi ndo a pīna a nthe ŋa nchhu pa nnu nthe vi ŋa mbha fā'a pi, pi piphi ne. 8 Pēi ku'o li'i ji gho. Ndo nji'i ŋku'o nu li'i ji gho nthe ŋa ndii a lo naa nja ŋkā'o ya'a." 9 A ni ŋga nchhu yei nnu, ŋkina Galili.

Jisho Li'i Ji Pa Ntāa

10 Pa liŋ pi ni ŋga ŋkwo ku'o li'i ji gho, juju ku'o ŋkaa yu, ki lo mbo pi li'i wo, mbo pi njinjin. 11 Pa thishi ŋgwa Juu ni ntho ntā'a vi li'i ji gho, mbie nu ŋa, "A po pi hin?" 12 Nto pa nchūŋ ni mbo nu shina pa ŋgwa nthe vi, pichēi ni ŋga nchhu nu ŋa, "A ŋkien ŋon," pichēi ŋa, "Ŋga, a tho nchwē nu ŋgwa fāan ndaon." 13 Ndo pa'a kaŋ ta'a ŋon lo nchrā nthe vi shente, nthe ŋa pugu ni ntho mbo go pa thishi ŋgwa Juu.

14 Ji gho ni ŋga ŋgēi ti nchēiŋ titri, Jisho ku'o mon Nda Minnwi njē ye'i nu. 15 Pa thishi pa ŋgwa Juu ghrāo, nchhu nu ŋa, "A kie pi neiŋ ŋon vei ji fi'i yaon yei, ndo ki lo naa ma ŋgēi shiku?"

16 Nne Jisho khwē ni pugu ŋa, "Yaon ŋa nje'i nu ne lo mbo pi nyan, a po pi yi ŋon ŋa a taon a ne. 17 Sheshe ŋnu ŋa ŋon tā'a nu nchwē ne mbo pi nnu ŋa Minnwi tā'a nu ne, kaŋ a shi nji ŋa yaon ŋa nje'i nu ne lo pi mbho Minnwi ki mi chrā pi ni nyan ghrī? 18 Ŋon ŋa a ghā nchrā pi ni ji ghrī ne ghā ntā'a pi ji ndigha'o ni ŋon yi. Ndo ŋon ŋa a ghā ntā'a pi

ndigha'o ŋon ŋa a taon vi ne, ŋgan nnu shini pa'a ndo mfā'o kaŋ ta'a nnu mifi. 19 Mushi lo ŋkwo fe gi ni pēi? Ndo kaŋ ta'a ŋon vōi shi'a nū'on. Pēi tā'a nu njwi a ŋa?"

20 Kiri gho khwē ŋa, "O fā'o minwēiŋ! A tā'a gō njwi gho?"

21 Jisho khwē ni pugu ŋa, "Ŋki chwē ta'a fā'a, ŋguon yei ghrāo nthe ta'a fā'a gho. 22 Mushi ni mfe gi ŋa pēi ni'in puon pēi ŋgunu mbrei (a lo nji'i mbo ŋa a ni ndho pi mbho Mushi, a ni ndho pi mbho pa tāa), nne pēi ni'in ŋon ŋgunu mbrei llé ji. 23 Ti pēi ni'in ŋon ŋgunu mbrei llé ji nne ŋa a po ŋa pēi lo mbē'i gi Mushi, pēi pini mbigi túa vōi ŋa nchwē ŋguon ŋon ŋon ya togo shi'i llé ji nthe kho? 24 Ki'i pēi sha'a ŋgwa pi ŋkwan ha'an a fhi no ha'an a kā'o ligi pēi ne, pēi sha'a ŋgwa pi ŋkwan ha'an a kā'o ŋa pi sha'a ne."

Yei nthe a po Ju ŋa Minnwi Chu'o Ntaon no Ŋkwe ne?

25 Pichēi pa ŋgwa Jerushaleiŋ chhu ŋa, "Yei shi lo mbo ŋon ŋa pi tā'a vi njwi ne? 26 A po neiŋ hein nchrā nu shente. Ndo pa'a pugu lo nchhu nnu gho! Pinthe a po ŋa pa thishi ji ŋa a Ju ŋa Minnwi Chu'o Ntaon no Ŋkwe ne? 27 Ndo ndii ŋa Ju ŋa Minnwi Chu'o Ntaon no Ŋkwe tho ne, mba'a ŋon ji li'i ŋa a llo ne. Ndo pia ji li'i ŋa vei ŋon llo ne."

28 No ha'an Jisho ni nje'i nu mon Nda Minnwi ne, a ni nchhu ni nji ŋa, "Pēi ji a, ndo nji li'i ha'an ndho ne? Ndo nji'i ntho pi ni tho a. Ju ŋa a taon a ne ŋgan chrā nnu shini, ndo pēi lo nji vi. 29 Nji vi nthe ŋa ndho pi mbho yu, a taon a."

30 Nenne pugu ni ntho ntā'a shendaon no wēiŋ nu mi, ndo pa'a ŋon lo ŋkaon vi nthe ŋa ndii yi shini ndo naa ntho ya'a. 31 Ndo nto ŋgwa ka piŋ vi piŋ nchhu ŋa, "Ndo Ju ŋa Minnwi Chu'o Ntaon no Ŋkwe

* 7:2 7:2 Ji yei ni mbo ji ŋa ŋgwa Juu ni nji nu Jerushaleiŋ no fūon llé no kwiŋ nu ndii ŋa pugu ni nda'a nu mon pa ntāa mon ŋkūnu njō ndii ŋa pugu ni ndho Ijpti ne. † 7:8 7:8 Mon pichēi pa ndunu Ŋwa'anli Minnwi mon chrā Gri a po ŋa *Ndo ŋku'o nu ya'a*.

ne, shi nga ntho, a nōon li a yien nchaa yi non vei?”

Pi taon pa ghan kē'i li'i na pugu wēin Jisho

³² Pa Farashi ya'ō yú ngwa pigho tho nchūn nnu pei nthe Jisho. Nenne pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ngwa Farashi taon pa ghan kē'i Nda Minnwi na pugu ghēi ngwēin vi. ³³ Jisho chhu ki'ε na, “**Pia shi mbini mbo ka'a no kuo ndii, ngēi ki'ε njēi non na a taon a ne.** ³⁴ **Pēi shi ntā'a a ndo mba'a pēi yi'i njēi a. Li'i ha'an ngēi nu fo ne mba'a pēi tho fo.**”

³⁵ Pa thishi ngwa Juu chhu ni non pugu na, “Non vei tā'a ngēi pi hin na mba'a pigi yi'i njēi vi? A tā'a nu ngēi mon la'ataon nduon li'i ha'an ngwa pia pō ne, njē'i pa ngwa nduon pigho? ³⁶ A chhu na, “**Pēi shi ntā'a a ndo mba'a pēi yi'i njēi a,** pugu pa na, “**Li'i ha'an ngēi nu fo ne mba'a pēi tho fo.**” Njin nnu pigho pō pi na?”

Pa ninēi na nkhī fe chombhi ghā ntaon mon ghō ne

³⁷ Mon ndugwi njin llemphi ji ghō, mbo mme llé, Jisho lollo ntithi tothi nchhu ni nji na, “**Njū'ō non njaon, a tho mbara a nnu yaon.** ³⁸ **Sheshenon na a pin a ne, pa ninēi nkhī fe chombhi shi nkhī ntaon nu njū'ō yu, no ha'an Nwa'anli Minnwi chhu ne.**” ³⁹ A ni nchhu yei nthe pi Jijwe Minnwi na ngwa pε na pugu pin vi shi mfā'ō ne. A ni nga mbo ndii ghō pa'a pi lo naa mfe Jijwe Minnwi nthe na Jisho shini ndo naa nii mon ndigha'ō yi.

Minduonduon shina ngwa

⁴⁰ Pugu ni nga nja'ō pa chrà pei, pichēi pa ngwa pigho chhu na, “Yei ya mbo pi njēli'i Minnwi shini.” ⁴¹ Pichēi chhu na, “Yei Ju na Minnwi Chu'ō Ntaon no Nkwe ne.” Ndo pichēi chhu yugu na, “Ju na Minnwi Chu'ō Ntaon no Nkwe ni mbo no llo nu pi Galili? ⁴² Nwa'anli

Minnwi lo nchhu na Ju na Minnwi Chu'ō Ntaon no Nkwe ne shi ndho pi mon ngwreionon fūon Devi, pi phi vi Beteleheion mbo la'ataon fūon Devi?” ⁴³ Nne minduonduon gū shina ngwa pigho nthe vi. ⁴⁴ Pichēi shina pugu ni ntā'a nu ngwēin vi ndo pa'a non lo nkāon vi.

⁴⁵ Pa ghan kē'i Nda Minnwi ni nga mbini, pa thishi ghan fe'ingien pugu pa ngwa Farashi pie vugu na, “A chwēi kho pa'a pēi lo nkwoi ni ju?”

⁴⁶ Pa ghan kē'i Nda Minnwi pigho khwē na, “Yichēi non lo naa ma nchrā no non vei.”

⁴⁷ Pa Farashi pie vugu na, “Pi fīi vēi nkaa pēi? ⁴⁸ Sheshe pa thishi pugu pa ngwa Farashi pin vi? ⁴⁹ Yú ngwa pei na pugu lo nji gí Mushi ne, nchōnō Minnwi pō mbin pugu.”

⁵⁰ Nikodemu na a ni mbo ta'a non vugu ne, ni nkwo ghēi njēi vi ngé chēi ne, chhu ni pugu na, ⁵¹ “Gí yia ghā ngwēin non na a ngusha'a ki lo fūon mfe shina ghō na a chrā? Ndo mbini nu'un ndii nnu ha'an a chwēi ne?”

⁵² Pugu khwē na, “O llo pi Galili nkaa ghō? Ta'a ne mon Nwa'anli Minnwi njēi na yichēi njēli'i Minnwi ni nkwo ma ndo Galili?”

Mingwe lán na pi ni ngwēin vi mon shúon

⁵³ † [Sheshenon vugu ghēi mon ji la'a.

8

¹ Ndo Jisho ku'ō nkuon Mbra pa Thi Olive. ² Nkien ni muon tutu'u a pini ntho mon Nda Minnwi nguon ngwa tho njēi vi, a chocho shhe ntho njē'i vugu. ³ Pa ghan ye'i ngwa ni gí Mushi pugu pa ngwa Farashi tho ni mingwe lán chēi na pi ni ngwēin vugu mimbia mon shúon, ntho ni ju ntigi vi shhi nguon ngwa ghao.

⁴ Pugu chhu ni Jisho na, “Masha, pigi ya ngwēin mingwe lán vei pugu mimbia. ⁵ Mon gí Mushi, a chhu na

† 7:53 7:53 Ghrà 53 ti ngēi nchēin mon njien 8:11 shi lo mbo mon pichēi pa Nwa'anli Minnwi lleshhi mon chrà Gri.

pi tuŋ ŋkwan mingwe vei ni ŋgù'ò a khu. Ɔ chhu jò ŋa?"

⁶ Pugu ni nchhu yei nò mōŋ nu Jishò nne ŋa pinthe pugu fā'ò nnu nò wēiŋ nu mi nò ghò. Ndo Jishò tu'ú non yi nā'an yaon ni muunshimbho yi shhe. ⁷ Nò ha'an pugu ni ŋgēi shhi ŋgu'ò mbie vi ne, a lollo tothi nchhu ni pugu ŋa, "Nōŋ ŋa a lo nji'i nchwīe phi shina pēi ne, fūŋ ju ntun vi ni ŋgù'ò." ⁸ Mbini nu'un ntu'u non yi ŋkamu'ōŋ ntho nā'an yaon shhe.

⁹ Ndo ndii ŋa pugu ni nja'ò ne, ŋgēi ghao pa ta'a ta'a, jē ŋkuon pa memme ŋgwa. Jishò kina fò tē'i vi, ni mingwe ghò, a thi shhi yu. ¹⁰ Jishò lollo tothi, nchhu ghò ŋa, "Má, pugu hiŋ? Nōŋ lo ŋgwēiŋ ghò nò ŋgusha'a?"

¹¹ A chhu ŋa, "Kaŋ ta'a yi, ma Taathò!"

Jishò chhu ghò ŋa, "Mummu ŋkaa mu shi lo ŋgwēiŋ ghò nò ŋgusha'a, ghēi, ndo jē ndwe ŋgēi nu shhi ki'i nu'un nchwīe phi."]

A mmu mbo lí'ε ŋkuon mbhi

¹² Jishò pini nchrā ni pugu ŋkamu'ōŋ, nchhu nu ŋa, "A mmu mbo lí'ε ŋkuon mbhi. Mba'a sheshenon ŋa a tho njiŋ a ne nu'un nyien mon njiŋ. A shi mfā'ò lí'ε ŋa a ghà mfe chombhi ne."

¹³ Nenne pa ŋgwa Farashi chhu ghò ŋa, "Ɔ tho ŋkwe pi nte non yò. Chrà yò lo mbo nnu shini."

¹⁴ Jishò khwē ŋa, "Nga, nji'i nthe pi nò ha'an ŋkwe nte non a ne, nnu ŋa nchrā nu ne nnu shini. Nthe ŋa nji lí'i ŋa ndho ne pugu pa lí'i ha'an ŋgēi nu ne. Ndo pēi lo nji lí'i ha'an ndho ne ki lí'i ha'an ŋgēi nu ne. ¹⁵ Pēi sha'a pi ni nthinkwo ŋgwamishua. Ndo ndo nji'i nsha'a ŋon. ¹⁶ A nji'i ndo mbo pi ŋa nsha'a, kaŋ sha'a nu ma yi ndindi, nthe ŋa ndo nji'i nsha'a pi tē'i a. Pigi Tāa ŋa a taon a ne pò ka'a. ¹⁷ Pi nā'an mon ŋwa'anli gí yēi ŋa paa ŋgwa mbo minkwentie, kaŋ nnu ŋa pugu chhu nu ne nnu shini. ¹⁸ A kwe mmu

ŋkwe nte non a, Tāa ŋa a taon a ne kwe nte a ŋkaa yu."

¹⁹ Nthe yie, pugu chhu ghò ŋa, "Tāa ghò ghò hiŋ?"

Jishò khwē ni pugu ŋa, "Pēi lo nji'i nji a ki Tāa a, pēi kaŋ ni nji a, pēi kaŋ nji Tāa a ŋkaa yu." ²⁰ A ni nchrā nnu pei nò ha'an a ni nje'i nu nò lí'i ŋa ŋkūŋ ni'in mbiŋ Nda Minnwi ni nthi ne, ndo pa'a ŋon lo ŋgwēiŋ vi nthe ŋa ndii yi shini ndo naa ŋkā'ò ya'a.

²¹ Mbini nchhu ni pugu ŋkamu'ōŋ ŋa, "Ntho ŋgēighēi ni ŋwa, ndo pēi shi ntā'a a, ndo ŋkhu mon phi yēi. Lí'i ha'an ŋgēi nu fò ne mba'a pēi tho fò."

²² Nne pa thishi pa ŋgwa Juu pigho chhu ŋa, "A shi njwi non yi nthe ŋa a chhu pi ŋa, 'Lí'i ŋa ŋgēi nu ne mba'a pēi tho fò ne?'"

²³ Jishò chhu ni pugu ŋa, "Pēi llo pi ŋkuon mbhi yei mbembien, ndo ndho nyan pi tothi. Pēi llo pi ŋkuon mbhi hein, ndo nji'i ndho pi ŋkuon mbhi hein, ²⁴ ŋki chhu ni pēi ŋa pēi shi ŋkhu mon phi yēi, nthe ŋa pēi mien ki piŋ ŋa, 'A Mmu mbo Ju,' pēi khu mon phi yēi."

²⁵ Nne pugu chhu ghò ŋa, "Ɔ pò pi gō?"

Jishò chhu ni pugu ŋa, "Wu'ò yaon ŋa mi ni ntho nchhu nu ni pēi nò njē yi ne. ²⁶ Mfā'ò ntou nnu nò chhu nu nthe vōi, pugu pa ntou nnu nò sha'a nu vōi nò ghò, ndo Ju ŋa a taon a ne ŋgaŋ nnu shini, ndo nnu ŋa nja'ò mbho yu ne, nchii ni ŋkuon mbhi." ²⁷ Tho yugu shini ndo shie ŋa a ni nchrā nu ni pugu nthe pi Tāa ghò.

²⁸ Nne Jishò chhu ni pugu ŋa, "Pēi shi ŋga ŋkwo ŋkōrē Muun Nōŋmishua, pēi ji ki'ε ŋa 'A Mmu mbo ju,' pugu pa ŋa nshi'a nchwīe sheshe nnu ni nyan nji, ŋgu'ò chhu pi nnu ye ŋa Tāa tigi a nò ne. ²⁹ Ndo ju ŋa a taon a ne pò pigi yu, a lo nji'i mien a tē'i a nthe ŋa ŋga ŋgu'ò nchwīe pi pa yaon ŋa a khwā ne."

³⁰ Nò ha'an a ni ntho nchrā pa nnu pei ne, ntou ŋgwa piŋ vi.

Nnu shini shi ŋkīgei ŋkii mbin pəi

³¹ Nne Jisho chhu ni pa Juu pə ɲa pugu ni mbin vi ne ɲa, “Pəi ŋkina ŋkuon chrà a kaŋ pəi ghaŋ younjɲ paŋ shishini. ³² Ndo pəi shi nji nnu shini, nnu shini shi ŋkīgei ŋkii mbin pəi.”

³³ Pugu khwē gho ɲa, “Pigi pə pi puon Abrahan, pa’a ndo naa ma mfā’a ŋkūna mbho ŋon. Ti a kie pi nein ɔ chhu ɲa, ‘Pi shi ŋkīgei ŋkii mbin pəi?’”

³⁴ Jisho khwē ni pugu ɲa, “Shishini, ñshwei vəi, sheshenon ɲa a ghà nchwē phi ne ŋkūna phi. ³⁵ Ŋkūna shi’a nji’i ŋkina mbo ŋgia ndaonon no ŋguon ndii ndo muun pə pi no ŋguon ndii. ³⁶ Nenne ti muun ŋkīgei ŋkii mbin pəi, kaŋ pəi ya ntaon mon ŋkii shishini. ³⁷ Nja nji ɲa pəi puon Abrahan, ndo pəi tā’a nu njwi a nthe ɲa pəi lo mbin chrà a. ³⁸ Nchrà nthe pi pa nnu ɲa Tāa a nōon vəi ndo pəi chwē pi nnu ɲa tāa vəi chhu ni pəi ne.”

Pəi puon devi tāa vəi

³⁹ Pugu khwē gho ɲa, “Abrahan tāa vigi!”

Jisho chhu ni pugu ɲa, “Pəi kaŋ mbo puon Abrahan, pəi kaŋ ntho nchwē pi pa nnu ha’an Abrahan ni nchwē ne. ⁴⁰ Ndo ndwe pəi ka tā’a nu njwi a jwi, mbo ŋon ɲa a shwei vəi ni nnu shini ɲa a ya’o llo mbho Minnwi ne. Yei lo mbo nnu ha’an Abrahan ni nchwē ne. ⁴¹ Pəi chwē pi nnu ɲa tāa vəi ni nchwē ne.”

Pugu chhu gho ɲa, “Pi shini ndo mbhi vigi pi mon shúon, Minnwi ndutho yi Tāa vigi.”

⁴² Jisho chhu ni pugu ɲa, “Minnwi kaŋ mbo Tāa vəi, pəi kaŋ ŋkhwā a, nthe ɲa ñdho mbho Minnwi ndo mbo hein. Ndo nji’i ntho pi ni nyan tho, a taon Ju ntaon a. ⁴³ A chwē kho pa’a tho vəi lo nshie ni nnu ɲa ñchhu ne? A chwē nthe ɲa minthe pa’a pəi lo nja’o chrà a. ⁴⁴ Pəi pə

pi puon tāa vəi mbo Shata, khwā njù’o vəi pə no chwē nu nnu ɲa tāa vəi tā’a nu ne. A ni mbo njwi ŋon llo no njē yi, pa’a ndo ma mbo ni pra pugu pa nnu shini nthe ɲa nnu shini lo mbo mbin yu. A ghà ɲa nde’i ŋgien, kaŋ a wu’o nchwē pi nù’on yi nthe ɲa a nde’ingien ndo mbo tāa pa le’ingien. ⁴⁵ Ndo nthe ɲa ñchhu pi nnu shini ne, a chwē yie pa’a pəi llo mbin a. ⁴⁶ Pinthe a nōon gō shina pəi shishini ɲa ñchwē phi? Ti mi ntho nchhu pi nnu shini, a pə kho pa’a pəi lo mbin a. ⁴⁷ Ŋon ɲa a yi Minnwi ne ghà nja’o chrà Minnwi. Pəi lo nji’i mbo yi Minnwi a chwē yie gho pa’a pəi lo nja’o chrà Minnwi.”

Jisho pugu Abrahan

⁴⁸ Pa thishi ŋgwa Juu pigho pie Jisho ɲa, “Pigi lo nchhu a kā’o ndii ɲa pigi chhu ɲa ɔ ŋon Shamaria mfā’o miŋwein mbin gho ne?”

⁴⁹ Jisho khwē ɲa, “Ndo nji’i mfā’o miŋwein, ñga’o pi Tāa a, ndo pa’a pəi lo nga’o a. ⁵⁰ Ndo ñdo nji’i ntā’a pi ndigha’o ni non a. A ta’a ŋon ɲa a tā’a ndigha’o a ne, mbo ju mbo ŋgan sha’a shá’a. ⁵¹ Shishini, ñchhu ni pəi ɲa, sheshenon nja’o chrà a nchwē, pa’a a lo ma ŋkhu.”

⁵² Pa thishi ŋgwa Juu chhu gho ɲa, “Ndwe pigi ya njəi ɲa ɔ fā’o miŋwein! Abrahan ni ŋkhu, wu’o no ha’an pichəi pa njəli’i Minnwi ni ŋkhu ne, ndo ɔ chhu ɲa, ‘Sheshenon nja’o chrà a nchwē, pa’a a lo ma ŋkhu.’ ⁵³ ɔ pə pi ŋon ndien nchaa Abrahan tāa vigi ɲa a ni ŋkhu ne, Pa njəli’i Minnwi khu ŋkaa pugu ne? ɔ pi’i ɲa ɔ pə pi gō?”

⁵⁴ Jisho khwē ɲa, “Mi nga’o non a, kaŋ ndigha’o a pə pi gha. ‘A Tāa a ɲa a gha’o a,’ mbo ju ɲa pəi chhu ɲa, ‘A Minnwi yigi’* ne. ⁵⁵ Ndo pəi lo nji vi, ñji vi. Ŋka ni nchhu ɲa ñdo nji’i nji vi, kaŋ mbo pi nde’ingien no pəi. Ndo ñji vi, ndo nchwē nnu ɲa chrà yi chhu ne. ⁵⁶ Tāa vəi mbo

* 8:54 8:54 Pichəi pa Ŋwa’anli Minnwi mon chrà Gri chhu pi ɲa *Mbo ju ɲa pəi chhu ɲa a Minnwi vəi ne.*

Abrahanj ni mfā'ò pwanju'ò ña a shi njəi ndii ña ñshi nthò nɛ, a ni njəi mfā'ò pwanju'ò."

⁵⁷ Pa Juu chhu ghò ña, "Ɔ lo naa nchəiŋ tien wuŋ ñga'ò nchhu ña Ɔ yəi Abrahanj pi neiŋ?"

⁵⁸ Jishò chhu ni pugu ña, "Shishini, ñchhu ni pəi ña, ñkaonj Abrahanj maa mbo, A Mmu†!" ⁵⁹ Nne pugu lōgò pa ñgù'ò nò tunj nu vi nò ghò. Jishò lɛrɛ, ntaonj monj Nda Minnwi.

9

Jishò chwīe nchriligi yəi li'i

¹ Nò ha'anj Jishò ni nyienj ntogò nu nɛ, njəi ñonj chəi ña a ni mbo nchriligi jē ndii ña pi ni mbhi vi nɛ. ² Pa ghanj younjij pi pie vi ña, "Masha, a chwīe gǒ phi, ñonj vei ki tǎa vi pugu müunj vi, ña a chwīe pi phi vi a taonj nchriligi?"

³ Jishò khwē ña, "A shini ndo nchwīe phi ñonj vei ki yi tǎa vi pugu müunj vi. A ni mbo nenne pi ña fà'a Minnwi nōonj mbinj yu pi yəi. ⁴ Pigi shi ñgu'ò mfā'a fà'a ñonj ye ña a taonj a nɛ nò ha'anj minaonj wu'ò nthɛ nu nɛ. Tu'u chhò nthò nu ña mba'a ñonj nu'unj mfā'a fà'a. ⁵ Nò ha'anj mbo ñkuonj mbhi nɛ, a mmu mbo lí'ɛ ñkuonj mbhi."

⁶ A ni ñga kwo chhu nnu pei, nthu thwɛ shɛ, ntrao titwrei ni thwɛ ghò. Nju'ò titwrei ghò nò ligi nchriligi ghò. ⁷ Nchhu ghò ña a ghəi monj ñkhǐ ña pi mēiŋ ni Shiloanj nɛ. (Njinj Shiloanj pò ña taonj.) Nenne a ghəi nshīgao, mbini, nthò njəi li'i.

⁸ Pa taakuo pugu pa ñgwa pɛ ña pugu ni ñkwo yəi vi nò ñganj luonj nɛ chhu nu ña, "Yei lo mbo ñonj ye ña a ni nthò nchòchhò nduonj nu nɛ?" ⁹ Pichəi ña, "A ju," pichəi chhu ña, "Ñga, ndo a fhi vi."

Ndo ñonj ghò wu'ò nthò nchhu nu ña, "A mmu mbo ju."

¹⁰ Nne pugu chhu ghò ña, "Ti ligi yò kie pi neiŋ nchu'ò?"

¹¹ A khwē ña, "Ñonj ye ña pi mēiŋ vi ña Jishò nɛ trao titwrei nju'ò ligi a nò ghò nchhu vəi ña, 'Ghəi monj ñkhǐ Shiloanj nshīgao ligi yò fò.' Nenne ñgəi nshīgao ligi a, njəi li'i ki'ɛ."

¹² Pugu chhu ghò ña, "A hinj?"

A khwē ña, "Ndo nji'i nji."

¹³ ñgwa pighò lōgò ñonj ghò ña a ni mfūonj mbo nchriligi nɛ, ñgəi nò shhi pa ñgwa Farashi. ¹⁴ Llé ña Jishò ni nchwīe titwrei nchu'ò ligi ñonj ghò nò nɛ ni mbo llé ji. ¹⁵ Nne pa ñgwa Farashi pini mbie vi ñkwanj ha'anj a kie ñkaonj maa njəi li'i nɛ. A chhu ni pugu ña, "A yu'ò titwrei nò ligi a, nshīgao, njəi li'i."

¹⁶ Pichəi pa ñgwa Farashi chhu ña, "Ñonj vei lo nji'i ndhò pi mbhò Minnwi nthɛ ña a shi'a nū'əŋ Llé Ji." Ndo pichəi chhu ña, "Pinthɛ ñonj mbimbhi kie pi neiŋ nōonj ñkwanj li pei?" Minduonjnduonj gū shina pugu.

¹⁷ Nne pugu pini mbie ñonj ghò ña, "Ɔ chhu ña a chu'ò ligi yò. Ti Ɔ khwē jò ña nthɛ vi?"

Ñonj ghò khwē ña, "A njəili'i Minnwi."

¹⁸ Pa Juu shini ndo mbinj ña ñonj ghò ni mbo nchriligi ñkaonj maa mbini njəi li'i. Mēiŋ tǎa vi pugu müunj vi. ¹⁹ Mbie vugu ña, "Yei muunj vəi ña pəi chhu ña pi ni mbhi vi a pò pi nchriligi nɛ? Ti a kie pi neiŋ ndwɛ ma njəili'i?"

²⁰ Tǎa vi pugu müunj vi khwē ña, "Pigi ji ña yei muunj vigi, pugu pa ña pi ni mbhi vi a taonj nchriligi. ²¹ Ndo ti ñkwanj ha'anj a kie ñkaonj maa njəi li'i ndwɛ nɛ pigi lo nji'i nji, ki nji ñonj ña a chu'ò ligi yi nɛ. Pie vi a ntinimɛ. A shi nchrā ni ñonj yi."

²² Pa tǎa pi ni nchhu nnu pei nthɛ ña pugu ni nthò mbogò pa thishi pa Juu. Nthɛ ña pugu ni ñkwo taonj ni ta'a nchò ña sheshenonj mbinj ña Jishò Ju

† 8:58 8:58 Jishò gha chhu heiŋ ña a mmu, njij yi pò pi ña a Minnwi ña a ghà ñgu'ò Mbo, mbo Minnwi ña a ni nōonj ñonj yi ni Mushi nchhu ña ligi yi A Mmu nɛ (Ñwa'anli Ndi Taonj nu 3:14).

ŋa Minnwi Chu'ò Ntaoŋ nò Nkwe nɛ, pi fu'u vi nda luoŋ Minnwi. ²³ Nthe yie gho, tãa vi pugu müuŋ chhu ŋa, "A ŋoŋ ntinimme, pɛi pie vi."

²⁴ Nò mbra ŋgé pugu pini mɛiŋ ŋoŋ gho ŋa a ni mbo nchriligi nɛ nchhu gho ŋa, "Chhu nnu mbogo ligi Minnwi. Pigi ji ŋa ŋoŋ vei nchwɛ phi."

²⁵ A khwɛ ŋa, "Ki a pɔ pi nchwɛ phi ñshi lo nji! Ta'a nu ŋa ñji nɛ pɔ ŋa mi ni mbo nchriligi, ndo ndwe ñtho ñjɛi li'i."

²⁶ Pugu chhu gho ŋa, "A ni nchwɛ pi ñeiŋ mbiŋ gho? A ni nchu'ò ligi yo pi ñeiŋ?"

²⁷ A khwɛ ni pugu ŋa, "Nkwo shwei vɛi pa'a pɛi lo ntã'a nu nja'o. Pɛi tã'a nu mbini nja'o nthe pi kho? Pɛi ŋkaa pɛi tã'a nu ŋgũ pa ghaŋ younjij pi?"

²⁸ Pugu wɛ'i vi, nchhu ŋa, "O ŋgaŋ younjij ŋoŋ yinɛ, ndo pigi pɔ pi pa ghaŋ younjij Mushi. ²⁹ Pigi ji ŋa Minnwi ni nchrã ni Mushi. Ndo ni ŋoŋ vei pigi lo nji li'i ŋa a llo nɛ."

³⁰ Nɔŋ gho khwɛ ŋa, "Nthe kho, yei nnu ghraoghrao! Pɛi lo nji'i nji li'i ha'an a llo nɛ, ndo a chu'ò ligi a. ³¹ Pia ji ŋa Minnwi shi'a nji'i nja'o pa ghaŋ nchwɛ phi ndo sheshenon mbo ŋgaŋ gha'o Minnwi, nchwɛ nnu ŋa Minnwi gho tã'a nu nɛ, a ya'o vi. ³² Fie nò ha'an mbhi ni njɛ nɛ pi lo naa nja'o ŋa yichɛi ŋoŋ chu'ò ligi ŋoŋ ŋa pi phi vi a pɔ nchriligi nɛ. ³³ Nɔŋ vei kaŋ mien ki llo pi mbho Minnwi, nthe pa'a a lo nchwɛ sheshe yaon."

³⁴ Pugu khwɛ gho ŋa, "O ya mbo pi ŋgaŋ phi llo ndiŋ ŋa pi ni mbhi gho nɛ, o tã'a nu nje'i vigi?" Pugu wɛiŋ vi mfu'u mã'an mbhi.

Chri ligi mon jijwe

³⁵ Jisho ya'o ŋa pi wɛiŋ vi mã'an mbhi, ŋga ñjɛi vi, nchhu gho ŋa, "O piŋ Muuŋ Nɔŋmishua?"

³⁶ A khwɛ ŋa, "Masha, Muuŋ Nɔŋmishua pɔ pi gɔ, nne ŋa minthe mbiŋ vi?"

³⁷ Jisho chhu gho ŋa, "O kwo yɛi vi, a ju ŋa a chrà nu vɛ nɛ!"

³⁸ Nɔŋ gho chhu ŋa, "Taatho, mbiŋ!" Ndo ŋga'o vi.

³⁹ Jisho chhu ŋa, "Mi ni ntho mon mbhi yei pi nò sha'a nu, ŋa ŋgwa pɛ ŋa pugu pa nchriligi nɛ nthe pugu yɛi li'i, ŋgwa pɛ ŋa minthe pugu yɛi li'i nɛ gũ nchriligi."

⁴⁰ Pichɛi pa ŋgwa Farashi ŋa pugu ni mbara yɛi yu, nja'o nnu pei nɛ chhu gho ŋa, "Pigi pa nchriligi ŋkaa pigi?"

⁴¹ Jisho chhu ni pugu ŋa, "Pɛi kaŋ ni mbo pa nchriligi pa'a pɛi lo mbo pa ŋgusha'a ndo ndwe ŋa pɛi chhu ŋa, 'Pigi yɛi li'i nɛ,' pɛi kina mbo pa ŋgusha'a."

10

Lu'ò chrà nthe ñkɛ'i minji

¹ Jisho chhu ŋa, "Shishini, ñchhu ni pɛi ŋa, ŋoŋ ŋa a nii mon ŋka'a minji ki lo ntogo pi choŋka'a nɛ, ŋku'ò ntogo pi li'i nduoŋ nii nɛ, ŋoŋ gho ŋgina, mbini mbo ŋgina minwi.

² Ndo ti ŋoŋ ŋa a nii pi choŋka'a nɛ, a ñkɛ'i minji gho. ³ Ngaŋ lina ni choŋka'a ghà chu'ò choŋka'a gho. Pa minji ghà nja'o ŋggì yi, a gɛ pa phí minji ni ligi yugu, ñkɛ'i vugu ntaoŋ nò gho mbhi. ⁴ Nga ntaoŋ ni ŋguoŋ ji minji mbhi ŋgɛi nu shhi pugu, pa minji pigho younjij yi nthe ŋa pugu ji ŋggì yi. ⁵ Ti a mbo ŋgini, pa'a pugu lo njou njij yi, pugu tei vi tei nthe ŋa pugu lo nji'i nji ŋggì pa ghini." ⁶ Jisho ni nchrã lu'ò chrà yei ni pugu, ndo pa'a tho yugu lo nshie ni nnu ŋa a chhu nu nɛ.

Jisho pɔ pi ñkien ñkɛ'i minji

⁷ Nne Jisho pini nchhu ni pugu ŋa, "Shishini, a mmu mbo choŋka'a pa minji. ⁸ Nguoŋ pa ŋgwa ŋa pugu ni ntho shhi a nɛ pɔ pi pa ŋgina pugu pa ŋgina minwi, ndo pa'a pa minji lo nja'o vugu. ⁹ A mmu mbo chonda. Sheshenon ntogo mbiŋ mu nii a lūgu, ndo nii mbini ntaoŋ nu mfã'o ñkien trũ ñkru. ¹⁰ Ngina ghà

ntho pi no yoo nu, njwi ndo mbiri. Mi ni ntho nne na minthe pugu fa' o chombhi. Ndo nja mfa' o chombhi lolinaon.

11 "A mmu mbo nkien nke' i minji shi' i. Nkien nke' i minji shi' i gha mfe chombhi yi nthe minji pi. 12 Non ye na pi pe vi pe ki a lo mbo nke' i minji ki minji gho lo mbo pi ji ne gha njei minanien a tho nu, a mien pa minji ntei ni vhi, minanien gho wein vugu ndo nshan vugu. 13 A tei nthe na a fa' a pi pe, pa' a ndo nji' i mfa' o ndi ni pa minji.

14 "A mmu mbo nkien nke' i minji shi' i, nji pa minji pan pugu ji a, 15 wu' o no ha' an Taa ji a nkaa yu mummu ji Taa ne. Mfe chombhi a nthe pa minji. 16 Mfa' o pichai pa minji na pugu lo mbo mon yei nka' a. Nshi ngu' o ntho ni pugu nkaa pugu, pugu ya' o nggi a. Nne pugu chiri mbo ta' a kwie, mfa' o ta' a nke' i vugu. 17 Ye nnu na a chwie Taa a khwa a ne, na mfe chombhi a no khu nu, nne na mimfe mbini no gho nkamu' on. 18 A lo nji' i nkwe yichai non nkwe chombhi a mbho mu. Mfe pi kwatua a, mfa' o ghr' i no fe nu ndo mbini mfa' o ghr' i no pini nu nu' un nkwe. A nnu na Taa fe gi na nchwie ne."

19 Minduonduon ni ngu shina pa Juu nthe pa chra pei. 20 Ntou yugu chhu na, "A fa' o minwein, ndo mbaa paa, pei ywere pi kho mbho yu?" 21 Pichai chhu yugu na, "Ye lo mbo nkwan chra non na minwein tho fe ng' e' i gho ne. Mimfe minwein chu' o ligi pa nchriligi?"

Mmu pigi Taa a ta' a yi

22 Mon ndi gho, ji fe nu Nda Minnwi ni Minnwi ni ndogo li' i Jerushalein. A ni mbo mon ndi laon. 23 Jisho ni ntho nyien nu mon Varinda Sholomu mon Nda Minnwi. 24 Nne pa Juu kiri yei yu mbie vi na, "O shi ntigi vigi mon mititri pi fi' i yi nein, o mbo Ju na Minnwi Chu' o

Ntaon no Nkwe ne, o shwei vigi tho yigi shie."

25 Jisho khwe ni pugu na, "Mi ni nkwo shwei vei ndo pa' a pei lo mbin. Pa fa' a na mfa' a nu ni ligi Taa ne kwe nte a ni yaon na mi ye ne. 26 Ndo pa' a pei lo mbin nthe na pei shi lo mbo ghr' a minji pan. 27 Pa minji pan gha nja' o nggi a, nji vugu, pugu younjin a. 28 Mfe chombhi ki mme ni pugu, mba' a pugu le ma nkhu. Ndo mba' a kan ta' a non fi' a vugu mfu' u lien mbho mu. 29 Taa a na a fe vugu vei ne*, chaa vugu ghao, ti minthe pa' a sheshenon llo mfi' a vugu mfu' u lien mbho Taa gho. 30 Mmu pigi Taa a po pi ta' a yi."

31 Pa ngwa Juu liga pa ngu' o shhe nkamu' on li' i tun vi no. 32 Jisho khwe ni pugu na, "Nkwo non ntu fa' a shi' i ni pei llo mbho Taa, ti pei ta' a nu ntun a nthe pi yei shina fa' a pei?"

33 Pa Juu pigho khwe gho na, "Pigi lo nji' i nta' a nu ntun gho nthe pi fa' a shi' i, pigi ta' a nu ntun gho nthe pi nchi' osho. Nthe na o wu' o mbo pi non mishua nta' a nu ndogo non yo mbo Minnwi."

34 Jisho khwe ni pugu na, "Pi lo na' an mon nwa' anli gi yei na, Minnwi chhu na, 'Pei pa nnwi!' 35 Ti a mein vugu na chra Minnwi ni ntho mbho pugu ne ni pa nnwi, ndo pia ji na mba' a pi pe' i chra 'minnwi', 36 pei kie nein nchhu ni ju ye na Taa chu' o vi no tho fa' a ntaon vi mon mbhi ne na, 'O fa' o nchi' osho' nthe na mi ni nchhu na, 'Mi Muon Minnwi' ne. 37 A mbo na ndo nji' i nchwie pi fa' a Taa a, ki' i pei pin a. 38 Ndo mi nchwie pi fa' a yi, nji' i nthe pi no ha' an pei lo nji' i mbin a ne, pei pin ne fa' a pigho, nne na pei shi nji, tho yei lo nshie na Taa po mbin mu, mbo mbin Taa."

39 Pugu pini nu' un nta' a nu ngwein vi nkamu' on a lere ntaon mbho pugu. 40 Jisho pini mbini nien

* 10:29 10:29 Pichai pa Nwa' anli Minnwi chhu pi na Yaon na Taa a fe vei ne.

ŋkhĩ Jodaŋ, li'í ña Jouŋ ni mfũon ntho ñkwe ñgwa ni ñkhĩ ne, ñkina fɔ. ⁴¹ Ntougwa tho ñjæi vi nchhu ña, "Jouŋ shini ndo ñoŋ sheshe li, ndo ñguoŋ nnu ña Jouŋ ni nchhu ntho ñoŋ vei ne nnu shini." ⁴² Ntougwa piŋ vi fɔ.

11

Lasharɔ khu

¹ Ñoŋ chæi ni ñgĩno nu ligi yi pɔ Lasharɔ llo Betani, mbo la'ataoŋ Meri pugu ndĩŋ vi Mata. ² Meri vei ni mbo ñoŋ ye ña a ni nshā'ɔ wru laminda mbiŋ Taathɔ, ñjĩgi kwɔ yi ni ñgiithɔ yi ne, ña ndĩŋ vi Lasharɔ ni ñgĩno nu. ³ Piŋge piŋho ña pugu ni mbo pa liŋ ne taoŋ ñkini ni Jishɔ ña, "Taathɔ, ñkien taannu yɔ ña ɔ khwā vi ñga'a ne ñgĩno nu."

⁴ Ndo Jishɔ ni ñga nja'ɔ, nchhu ña, "Ghĩno gho lo mbo yi gu. A pɔ pi nɔ fe nu ndigha'ɔ ni Minnwi nne ña Muuŋ Minnwi togo ñkuoŋ gho mfā'ɔ ndigha'ɔ." ⁵ Jishɔ ni ñkhwā Mata pugu Meri ndĩŋ vi, ni Lasharɔ. ⁶ Nne, ni ñga nja'ɔ ña Lasharɔ ñgĩno nu, mbinĩ nda'a paa llé mbĩgi li'í ña a ki pɔ ne.

⁷ Nne, nchhu ni pa ghaŋ younjĩŋ pi ña, "Pia piŋi ñgõĩ Judia."

⁸ Pa ghaŋ younjĩŋ pi chhu gho ña, "Masha, a lo ñji'í shiga nɔ ha'an ñgwa Juu ni ntā'a nu ntuoŋ gho ni ñgũ'ɔ ne, ɔ kwo piŋi ñgõĩ nu fɔ?"

⁹ Jishɔ khwē ña, "A lo mbo paanchro awa ña pi ghà mfā'ɔ li'ɛ? Sheshenon nyien mon li'ɛ pa'a a lo ñji'í ñkōro, ntho ña a tho ñjæi li'ɛ ñkuoŋ mbhi yei. ¹⁰ Ndo ti sheshenon nyien pi ni tu'u, a kōro ntho ña a lo ñji'í mfā'ɔ li'ɛ."

¹¹ Jishɔ ni ñga nchhu nnu pei mĩ'ɛŋ, nchhu ni pugu ña, "Lasharɔ taannu via gũ lōgo, ñshi ñgõĩ ñgũ'u vi."

¹² Pa ghaŋ younjĩŋ pi chhu gho ña, "Taathɔ, A ñgũ mon lōgo, kaŋ ñoŋ

yi shi ntogo." ¹³ Jishɔ ni ñga nchhu nne, ñjiŋ yi pɔ pi ña a kukhu, pugu pi'í yugu ña a pɔ pi wu'ɔ lōgo gha nɔ fere nu.

¹⁴ Nne, Jishɔ shietho yugu ña, "Lasharɔ kwo khu! ¹⁵ Ndo, ntho vɛi, mfā'ɔ pwanju'ɔ ña ñshini ndo mbo fɔ, nne ña pæi shi mbiŋ. Ndo pia ghõĩ ñjæi vi."

¹⁶ Nne, Toma ña pi ni mēiŋ vi ni kə'í ne chhu ni pɛ ghaŋ younjĩŋ ña pugu pugu ni ñjōu ñjiŋ Jishɔ ka'a ne ña, "Pia ghõĩ ñkaa pia, nne ña minthe pia pa Masha* khu ka'a."

A mmu mbo ñgan ku'ɔ mon gu

¹⁷ Jishɔ ni ñga nchœiŋ, ñjæi ña Lasharɔ kwo pɔ mon fún† nɔ khwe llɛmbhi. ¹⁸ A shini ndo ñji'í nchœiŋ khwe ñkaŋ kwɔ nɔ llo nu Betani ñgõĩ Jerushaleiŋ. ¹⁹ Ntougwa Juu ni ñgõĩ li'í kra Mata pugu Meri nɔ mā'an nu ñjũ'ɔ yugu ntho gu ndĩŋ vugu. ²⁰ Nne Mata gha nja'ɔ ña Jishɔ tho nu, ntaoŋ ñgõĩ ñjæi vi, ndo Meri kina nchœchœ nda.

²¹ Mata chhu ni Jishɔ ña, "Taathɔ, ɔ kaŋ ni mbo heiŋ, ndĩŋ vigi shi kaŋ ndo ñkhu. ²² Ndo ñji'í ntho pi ndwe, ñji ña sheshe yaon ña ɔ shi mbie mbho Minnwi ne, Minnwi shi mfe ve."

²³ Jishɔ chhu gho ña, "Ndĩŋ gho shi mbini ndollo mfā'ɔ chombhi."

²⁴ Mata chhu gho ña, "Ñji ña a shi mbini ndollo mon ndii ña ñgwa le ñku'ɔ mon ndugwi llé ne."

²⁵ Jishɔ chhu gho ña, "A mmu mbo ñgan ku'ɔ mon gu ndo mbo chombhi.‡ Sheshenon ña a piŋ a ne, ñji'í ntho pi nɔ ha'an a shi ñkhu ne, a shi mfā'ɔ chombhi. ²⁶ Ndo ti sheshenon ña a yi maon ndo mbiŋ a ne, mba'a a yi'í ma ñkhu. ɔ piŋ nnu yei?"

²⁷ Mata gho chhu gho ña, "Oon, ma Taathɔ, mbiŋ ña ɔ Ju ña Minnwi Chu'ɔ Ntaoŋ nɔ ñkwe ne, mbo Muuŋ Minnwi ña a ni mfā'ɔ nɔ tho nu mon mbhi ne."

* **11:16** 11:16 A pɔ mon Chrà Gri Pi ña pia pugu. † **11:17** 11:17 Pi ni fi'í pi ñgu'ɔ nɔ fún. ‡ **11:25** 11:25 Ndo mbo chombhi lo ñji'í mbo mon pichœi pa Nwa'anli Minnwi mon chrà Gri.

Jisho kēi

²⁸ A ni nga nchhu nnu yei, ngēi mēiŋ Meri ndiŋ vi, nchhu gho njiŋnjiŋ ŋa, “Masha pɔ hein ntho mēiŋ gho.” ²⁹ A gha nja’o, nji’a ndo pi llo ngēi njēi vi. ³⁰ Jisho shini ndo naa nchēiŋ moŋ la’a ya’a. A ni ngu’o mbi’i li’i ha’an Mata ni mbara vi ne. ³¹ Ndiŋ ŋa pa Juu pe ŋa pugu pugu ni mbo nda pugu ntho mā’an njū’o yi yēi Meri lollo ni nji ntaoŋ mbhi ne, pugu younjin yi, mbī’i yugu ŋa a tā’a ngēi chofuŋ ŋkēi fo.

³² Meri ni nga ntho nɔ li’i ŋa Jisho ni mbo ne njēi vi, ngū ni puŋ yi shhi yu, nchhu nu ŋa, “Taatho, ɔ kaŋ ni ŋkwo pɔ hein, ndiŋ a shi kaŋ ndo ŋkhu!”

³³ Jisho ni nga njēi a kēi nu, mbini njēi pa Juu ŋa pugu pugu ni mbo ne kēi nu ŋkaa pugu, nnu gho pigi vi, njū’o yi ghana vi ntou yi. ³⁴ A pie ŋa, “**Fúŋ ŋa pēi nū’oŋ vi fo ne pɔ pi hiŋ?**”

Pugu chhu gho ŋa, “Taatho, tho ngēi njēi.”

³⁵ Jisho ni ŋkēi.

³⁶ Nne pa ŋwa Juu chhu ŋa, “Pēi lii fi’i ŋkwan ha’an a khwā vi njēi!”

³⁷ Ndo pichēi chhu yugu ŋa, “A kaŋ ni mfe pa’a Ju ŋa a ni nchu’o ligi pa nchriligi ne lo nchwē ki a lo nji’i ŋkhu?”

Jisho ywiŋ Lasharɔ

³⁸ Nenne, nnu gho pini mbigi Jisho, a ghēi chofuŋ gho. A ni mbo llù, pi nū’oŋ ngū’o cho gho. ³⁹ Jisho chhu ŋa, “**Pēi pi’i ngū’o gho.**”

Mata, ndiŋ ŋkuŋkhu gho, chhu ŋa, “Taatho, yiga yi shi nga’a a kwo pɔ khwe llé nɔ ha’an pi twei vi ne.”

⁴⁰ Jisho chhu gho ŋa, “**Nshi nĩ ndo nchhu ve ŋa ɔ mbiŋ, kaŋ ɔ shi njēi ndigha’o Minnwi?**”

⁴¹ Nne, pugu pi’i ngū’o gho. Jisho kērə ligi yi tothi nchhu ŋa, “**Tāa, ñtōo gho ŋa ɔ ya’o a ne.** ⁴² Nji ŋa ɔ ghà ngu’o nja’o a, ndo ñchhu yei nthē pi ŋwa pei ŋa pugu thi hein

ne, nne ŋa pinthe pugu piŋ ŋa a taon gò ntaoŋ a.”

⁴³ A ni nga nchhu pei nnu, mba’o ngòu ni nji ŋa, “**Lasharɔ, taon mbhi hein!**” ⁴⁴ Ŋon gho ŋa a ni ŋkwo khu taon mbhi, pa mbho mi ni kwò mi pɔ yi liŋ ni ndhwí fhu, ligi yi wu’o mbo yi liŋ ni ndhwí.

Jisho chhu ni pugu ŋa, “**Pēi fēi vi mien vi a ghēi.**”

Ntāŋ nɔ jwi nu Jisho

(*Matio 26:1-5; Maaku 14:1-2; Luka 22:1-2*)

⁴⁵ Nthe yie gho, ntou pa Juu ŋa pugu ni ntho li’i kra Meri, njēi nnu ŋa Jisho chwē ne, piŋ Jisho. ⁴⁶ Ndo pichēi ghēi njēi pa ŋwa Farashi nshwei vugu ni nnu ŋa Jisho chwē ne. ⁴⁷ Nne pa thishi ghan fe’ingien pugu pa ŋwa Farashi kiri pa kún nchhu ŋa, “Pia shi nchwē pi neiŋ? Nthe ŋa ŋon vei tho nōon ntou pa li! ⁴⁸ Pia mien vi a ghēi nu shhi nenne, ŋguon ŋwa piŋ vi, pa ŋwa Roma tho nshā’a Nda Minnwi yia pugu pa la’ataoŋ yia.”

⁴⁹ Ndo ta’a ŋon vugu, ligi yi pɔ Kaifa, mbo taatho pa thishi ghan fe’ingien nga’o gho, chhu ni pugu ŋa, “Pēi lo nji kaŋ ta’a nnu. ⁵⁰ Pēi lo nji ŋa, a pwa ni pēi ŋa ta’a ŋon khu nthē ŋguon ŋwa ncha ŋa ŋguon la’ataoŋ shi’i.”

⁵¹ A shini ndo nchhu yei nnu pi ni tho yi, ndo nɔ taatho pa thishi ghan fe’ingien nga’o gho, a ni nchhu nɔ njēi li’i Minnwi ŋa Jisho shi ŋkhu nɔ tho pa ŋwa la’ataoŋ pa Juu, ⁵² ki lo ngu’o mbo pi ŋwa la’ataoŋ pa Juu tē’i vugu, mbo nɔ kiri nu ŋguon pa puon Minnwi ŋa pugu sha moŋ ghaa mbhi ne pugu pɔ ta’a yi.

⁵³ Nne, jē yua gho, pa thishi pa ŋwa Juu piri ŋkwan nɔ ha’an pugu shi njwi Jisho ne. ⁵⁴ Nthe yie gho, pa’a Jisho lo nu’un nyien li’i wo shina pa Juu. A lollo fo ngēi moŋ krao la’ataoŋ ye ŋa a para moŋ ŋkūnu njó ne, moŋ la’ataoŋ Efreiŋ nda’a fo pugu pa ghan younjin pi.

⁵⁵ Ndīi jì Jì Lli Njì'a pa Juu ni ñkwo para nu, ntou ñgwa ku'ò llo mon la'a ñgēi Jerushaleiñ nò chwīe nu non yugu mbo yi taon̄taon̄ nò ha'an nū'ōñ chhu nē. ⁵⁶ Pugu ni nchhò ntā'a Jishò, nchhu nu ni non̄ pugu nò ha'an̄ pugu ni nthi Nda Minnwi nē ña, "Pēi pī'i ña? Pēi pī'i ña mba'a a yi'i ndò nthò li'i jì ghò?" ⁵⁷ Pa thishi ghan̄ fē'ingien̄ pugu pa ñgwa Farashi ni ñkwo fē gí ña sheshen̄on̄ nji li'i ña a pò nē, a chwīe pugu jì nne ña minthe pugu wēiñ vi.

12

Meri pòrò Jishò ni wru laminda Betani
(Matio 26:6-13; Maaku 14:3-9)

¹ A ni ñga mbi'i ntigao llé ñkaon̄ llé jì Lli Njì'a maa ñkā'ò, Jishò thò Betani, mbo li'i ña Lasharò mbo ñon̄ ña Jishò ni mbi'i vi mon̄ gu ni mbo nē. ² Pugu pīri jì fò nò ligi Jishò. Mata ghēre ñgrā maon̄ pighò. Lasharò ni mbo ta'a ñon̄ ña pugu pa Jishò ni nchhò ñkuon̄ taprei li'i jì maon̄ pighò ka'a nē. ³ Meri lōgò nchīñ laminda tininchuon̄ ña pi chwīe ni yichēi ñkwan̄ yaon̄ ña pi mēiñ ni nadi, mbòrò kwo Jishò nò ghò njìgì ni ñgiithò yi. Moon̄ nda ghò linaon̄ ni mbwa lun̄ laminda ghò.

⁴ Ndò Judashi Ishikario, ta'a ñgan̄ younjin̄ yi, mbo ye ña a ni mbo nò fini nu vi nē chhu ña, ⁵ "A ni mbo khò pa'a pi lo mfini laminda yine mfe mbiñ ghò ni ghan̄ pou? Pi kan̄ ni nthē pi fini ni fi'i mbiñ ña ñon̄ mfā'a nò trei ñkii llem̄bhi pi pe vi nò ghò nē?" ⁶ A ni nchhu yei pa'a ndò mbo pi ña a ni ñkhwā lina nu ni ghan̄ pou. A ni nchhu nthē pi ña a ni mbo ñgina, ni nthò ntuo ju ntuo piēñ mbiñ. Ni nthò ñi'an̄ mfu'u pichēi mon̄ ghò ñgēre non̄ yi nò ghò.

⁷ Jishò chhu ña, "Mien̄ vi tē'i vi, nji ña mimfe a nū'ōñ laminda ghò nò llem̄bhi ña pi shi ntwei a nē. ⁸ A mbo pi ni pa ghan̄ pou, pēi pugu shi

ngu'ò mbo ka'a, ndò mba'a pēi wu'ò fā'ò a ñguon̄ ndīi."

Ntāñ nò jwi nu Lasharò

⁹ Ndīi ña mme yú pa ñgwa Juu ni nja'ò ña Jishò pò fò nē, pugu thò pa'a ndò ñgu'ò nthē pi ju, pugu thò nò yēi nu Lasharò, ña Jishò ni mbi'i vi mon̄ gu nē. ¹⁰ Nne pa thishi ghan̄ fē'ingien̄ taan̄ nò jwi nu Lasharò ñkaa yu. ¹¹ Nthē ña a ni mbo nthē pi Lasharò ña ntou pa Juu ni ndāa vugu ndò ñgēi nu nthò mbiñ Jishò.

Jishò nii Jerushaleiñ nò fūon̄
(Matio 21:1-11; Maaku 11:1-11; Luka 19:28-40)

¹² Mbhi ni ñga ndan̄, mme yú ñgwa pē ña pugu ni mbo li'i jì ghò nē ya'ò ña Jishò thò nu Jerushaleiñ. ¹³ Nne pugu lōgò pa ghia tan̄ ntaon̄ ñgēi mbara vi nò ghò, mba'ò ñgòu ni nji ña,

"Ndigha'ò pò ni Minnwi! Minnwi fē mbòrò ni ju ña a thò nò ligi Taathò nē!
Minnwi fē mbòrò ni fūon̄ pa ñgwa Ishrae!"

¹⁴ Jishò yēi muon̄ ñkwēiñ chēi ñku'ò nchòchhò ñkuon̄, wu'ò nò ha'an̄ pi nā'an̄ ña,

¹⁵ "Ki'i fā'ò pògò gu, ma la'ataon̄ Shayaon̄.

Fūon̄ yò pò nēiñ ñku'ò muon̄ ñkwēiñ nthò nu."

¹⁶ Thò ghan̄ younjin̄ pi shini ndò mfūon̄ nshie nò nnu pei, ndò a gha mbo ndīi ña Jishò nii mon̄ ndigha'ò yi nē, pugu kwīñ ña Ñwa'an̄li Minnwi ni nchhu nnu pei nthē pi ju ndò pi kwo chwīe mbiñ yu. ¹⁷ Yú ñgwa pē ña pugu pugu ni mbo ndīi ña a ni mēiñ Lasharò a taon̄ mon̄ fūñ a ywiñ vi mon̄ gu nē wu'ò ñgēi shhi nthò mbo pa min̄kwentie pi. ¹⁸ A ni nchwīe li yei ña a ni nōon̄ nē, yú ñgwa pighò ghēi mbara vi. ¹⁹ Nne pa ñgwa Farashi chhu ni non̄ pugu ña, "Pēi yēi ña pēi lo nthò nshei yichēi yaon̄. Pēi pē'i njēi, ñguon̄ mbhi ghēi njiñ yu."

Pichēi pa ñgwa Gri tā'a nu njēi Jishò

20 Pichəi pa ŋgwa Gri ni mbo shina ŋgwa pe ŋa pugu ni ŋgəi Jerushaleiŋ nɔ gha'ɔ nu Minnwi li'i ji gho ne. 21 Pichəi ŋgwa pigho tho mbara Fili ŋa a ni ndho Beshaida mon Galili ne, mbie vi ŋa, "Masha, pigi tā'a nu njəi Jisho." 22 Fili ghəi nchhu ni Andru, Andru gho pugu Fili ghəi nchhu ni Jisho.

23 Jisho khwē ni pugu ŋa, "Ndi kā'o ni Muuŋ Nɔŋmishua nɔ fā'o nu mme ndigha'ɔ. 24 Shishini, nchhu ni pəi, mbia shie ge mien ki gū shhe ŋkhu, a kina ta'a yi, ndo ti ä ŋkhu, a khē ŋku'ɔ njuŋ ntou ntien. 25 Ŋgwa pe ŋa pugu khwā chombhi yugu ne shi nshien chombhi yugu gho, ndo ti ŋgwa pe ŋa pugu pina chombhi yugu mon mbhi yei ne, shi nū'ɔŋ chombhi yugu gho mfā'o chombhi ki ndugwi yi. 26 Sheshenon mfā'a mbho mu, a yi'i ŋa a yōu njin a, nne ŋa li'i ŋa mbho ne, muuŋ fā'a a shi mbho fo ŋkaa yu. Sheshenon mfā'a mbho mu, kaŋ Tāa a shi ŋga'ɔ vi.

Jisho chrā nthe nnu gu yi

27 "Ndwe njū'ɔ a ghana a. Ti mi shi nchhu pi ŋa? Tāa, kwe a mon pii ndii yei? Ndo ntho ŋkuon mbhi yei nthe pi togo nu mon ŋgə'i yei. 28 Tāa gha'ɔ ligi yo."

Ŋgəi taon po ŋa, "Ŋkwo gha'ɔ, ndo shi mbini ŋga'ɔ ŋkamu'ɔŋ." 29 Yú ŋgwa pe ŋa pugu ni nthi fo nja'ɔ ŋgəi gho ne chhu ŋa mbho wara. Pichəi chhu ŋa, "Ŋgan ntaon Minnwi chrā gho."

30 Jisho khwē ŋa, "Ŋgəi yei tho nthe pi pəi, a lo nji'i mbo nthe pi mmu. 31 Ndwe ndii ŋa pi shi nsha'a ŋkuon mbhi yei ne. Ndwe pi shi mbi'i non ŋa a sha'a ŋkuon mbhi yei ŋkuon faan. 32 Ndo ni mmu, pi shi ŋga ŋkərə a tothi llo ŋkuon shhe, nshūu ŋguon ŋgwa ntho nɔ gho mbin mu." 33 A ni nchhu yei pi nɔ nɔon nu ŋkwan gu ŋa a shi ŋkhu ne.

34 Nne yú ŋgwa pigho khwē gho ŋa, "Pigi ya'ɔ mon ŋwa'anli gi ŋa Ju ŋa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Ŋkwe ne ma ŋkina mbhi ki ndugwi yi. Ti o kie pi neiŋ nchhu ŋa pi shi ŋkərə Muuŋ Nɔŋmishua ŋkwien vi ŋkuon wá'a? Yie Muuŋ Nɔŋmishua po pi gɔ?"

35 Jisho chhu ni pugu ŋa, "Lí'ε shi mbo shina pəi wu'ɔ nɔ kuo ndii mbigi. Pəi nyien ndii ŋa lí'ε po ne nne ŋa ki'i njinjin gha'a vəi. Nthe ŋa non ŋa a nyien mon njin ne lo nji'i njəi li'i ŋa a ghəi nu ne. 36 Nɔ ha'an pəi fā'o lí'ε ne, pəi pin li'ε gho, nji ŋa pəi shi mbo pa ŋgwa lí'ε."

Pa ŋgwa Juu kina mon ki pin

Jisho ni ŋga nchrā pei nnu ti mi'en, ndollo ŋgəi ndere. 37 Nji'i nthe nɔ ha'an Jisho ni nɔon ntou pa li shina pa Juu pigho ne, pugu shini ndo mbin vi. 38 Yei ni mbo nɔ chwē nu yaon ŋa njəli'i Minnwi mbo Ishaya ni nā'an ne lōgo li'i ŋa, "Taatho, a pin gɔ mbin chrā yigi, ndo ti Taatho nɔon ghrí yi pi ni gɔ?"*

39 Nthe yie gho, pugu kaŋ ni nthe pa'a pugu lo mbin, nthe ŋa Ishaya pini nchhu ŋa,

40 "Minnwi chri ligi yugu,

mfini njū'ɔ yugu,

nne ŋa ki'i pugu yəi li'i ni ligi yugu, nji ni njū'ɔ yugu ŋkara,

nchwē pugu po shi'i."†

41 Ishaya ni nchhu pa nnu pei nthe ŋa a ni njəi ndigha'ɔ Jisho, nchrā pa nnu nthe vi. 42 Nji'i nthe nenne, ntou pa thishi ni mbin vi ndo pa'a ndo nchwē pi ji nthe ŋa pugu ni mbogo nu ŋa pa ŋgwa Farashi shi fu'u vugu nda luon Minnwi. 43 Nthe ŋa pugu khwā ndigha'ɔ ŋa a llo mbho ŋgwamishua ncha ye ŋa a llo mbho Minnwi.

Jisho tho pi nɔ kwe nu ŋgwa ŋkuon mbhi

44 Jisho chhu ni nji ŋa, "Sheshenon ŋa a pin ne lo ŋgu'ɔ mbin pi mmu. A pin pi non ŋa a taon a ne.

* 12:38 12:38 Ishaya 53:1. † 12:40 12:40 Ishaya 6:10.

45 Sheshenon ɲa a yɛi a nɛ yɛi non ɲa a taon a nɛ. 46 Ntho mon mbhi no li'ɛ, nne ɲa mba'a sheshenon ɲa a pin ɲa a nɛ kina mon njinjin. 47 Sheshenon nja'o chrà a, ndo ki lo chwɛ, pa'a ndo nsha'a vi, nthe ɲa nshini ndo nji'i ntho pi no sha'a nu ngwa ɲkuon mbhi. Nki tho pi no kwe nu vugu. 48 Non ye ɲa a lãa a ki lo nji'i mbin chrà a nɛ fã'o yaon ɲa a shi nsha'a vi. Chrà ɲa nchrã nɛ shi nsha'a vi mon ndugwi llɛ. 49 Nthe ɲa ndo nji'i nchrã pi ni nyan nji. Ndo ti Tãa ɲa a taon a nɛ fɛ gí vɛi ni nnu ɲa nshi nchrã ndo nchhu nɛ. 50 Nji ɲa gí yi pɔ pi chombhi ki mme, nne yaon ɲa nchhu nɛ, a yaon ɲa Tãa chhu vɛi nɛ."

13

Jisho shīgao kwò ghan younjɪn pi

1 Nkaon llɛ ji Lli Nji'a maa ɲkã'o, Jisho ni ɲkwo ji ɲa ndii yi kã'o no llo nu ɲkwo shhe hein ngɛi mbara Tãa. A ni ɲkhwã pa ghan younjɪn pi ɲkuon mbhi hein ndo ɲkhwã vugu ti ngɛi nchɛin no ndugwi yi.

2 A ni ɲga mbo ndii ji maon, devi kwo kãon ɲjũ'o Judashi Ishikario muon Shemu, ɲa a fini Jisho. 3 Jisho gha nji ɲa Tãa kwo fɛ ɲguon ghrí gho ndo mbini nji ɲa ju ndutho yi llo pi mbho Minnwi ɲgu'o mbini pi mbho Minnwi gho, 4 ndollo tothi mon li'i ji maon nshrão mme ndhwí yi nũ'on, ndõgo tawrei ndin la'o ntu'u yu 5 nshã'o ɲkhí mon pein shīgao yaon njɛ shīgao nu kwò ghan younjɪn pi njɛ yīgí nu ni tawrei ɲa a ni ndin lá'o ntu'u yu nɛ.

6 A ni ɲga nchɛin mbin Shemu Pita, a chhu ɲa, "Taatho, o tã'a nu nshīgao kwò ma?"

7 Jisho khwɛ gho ɲa, "Tho yo lo naa nchu'o ɲkuon nnu ɲa nchwɛ nu nɛ ya'a, ndo a shi ɲga nda'a, tho yo chu'o."

8 Pita chhu gho ɲa, "Mba'a o ma nshīgao kwò ma!"

Jisho khwɛ gho ɲa, "Mi mien ki shīgao gho, pa'a pogo lo nu'un mbo ni pra."

9 Shemu Pita chhu gho ɲa, "Taatho, ki'i ɲgu'o nshīgao pi kwò ma, shīgao pa mbho ma pugu pa tho a!"

10 Jisho chhu gho ɲa, "Non ɲa a kwo shīgao non nɛ lo mbie ɲa a pin nu'un nshīgao non ɲkien kwò mi nthe ɲa a kwo pɔ yi taontaon. Ndo pɛi pi taontaon, ndo pa'a ndo mbo pi ɲguon yɛi." 11 Nthe ɲa a ni nji non ɲa a shi mfini vi nɛ, a ni nchwɛ yie a chhu ɲa, "A lo mbo ɲguon yɛi mbo yi taontaon."

12 A ni ɲga ɲkwo shīgao kwò yugu ti mbini mã'an mme ndhwí yi, nchɛchɛ no li'i yi, nchhu ni pugu ɲa, "Tho yɛi chu'o ni nnu ɲa nchwɛ ni pɛi nɛ? 13 Pɛi ghà mɛin a ni 'Masha' pugu 'Taatho,' ndo nchhu shini nthe ɲa mi yie. 14 Ndo ti ä mbo mmu Taatho vɛi mbini mbo masha vɛi nshīgao kwò yɛi, pɛi ɲkaa pɛi wu'o mfã'o no shīgao nu kwò non pɛi. 15 ɲkwo nɔon li ni pɛi, ɲa pɛi ɲkaa pɛi chwɛ wu'o no ha'an nchwɛ ni pɛi nɛ. 16 Shishini, nshwei vɛi, muon fã'a lo ngã'o nchaa masha vi, ndo pa'a non ɲa pi taon vi nɛ lo ngã'o nchaa non ɲa a taon vi nɛ. 17 ɲa pɛi ji nnu pɛi nɛ, mbɔɔ shi mbo yɛi no ha'an pɛi nchwɛ.

18 "Ndo nchrã nthe pi ɲguon yɛi ghao, nji ngwa pɛ ɲa nchu'o vugu nɛ. Ndo nnu ɲa Nwa'anli Minnwi chhu nɛ shi ndõgo li'i ɲa, 'Non ɲa pigi yu ji maon ka'a nɛ kara mã'an a ni nchhò.'

19 "Ntho nchhu yɛi nnu ni pɛi ndwe ɲkaon a maa ndõgo li'i, nji ɲa a shi ɲga ndõgo li'i, pɛi pin ɲa A mmu mbo Ju. 20 Shishini, nshwei vɛi, sheshenon ɲa a pin non ɲa ntaon nɛ pin a, sheshenon ɲa a pin a nɛ pin non ɲa a taon a nɛ."

*Ta'a non vɛi shi mfini a
(Matio 26:20-25; Maaku 14:17-21;
Luka 22:21-23)*

21 Jisho ni nga nkwo chhu nnu yei ti mī'ey, njù'ò yi ghana vi ntou yi, a chhu na, "Shishini, nchhu ni pèi na ta'a nonj vèi shi mfini a!"

22 Pa ghanj younjij pi lili nonj pugu, ngrāo nu na a nthe a chhu pi gǒ. 23 Yichèi ta'a nganj younjij yi na Jisho ni nkhwā vi nē ni nchho nkwo taprei yèi Jisho. 24 Nnē Shemu Pita nōonj gho ni mbho na a pie Jisho na a chhu nthe pi gǒ. 25 Nnē, yie ta'a nganj younjij yi yī'ə nonj yi minjijnjij mbinj Jisho nchhu gho na, "Taatho, yie pò pi gǒ?"

26 Jisho khwē na, "A ye nonj na nshi mfe brei na nchrū monj kumbu nē gho." A gha nchru brei gho, mfe ni Judashi, mbo muunj Shemu Ishikario. 27 Judashi ni nga nkwe brei gho, Shata nii mbinj yu*.

Jisho chhu na, "Nnu na o tā'a nu nchwīe nē, yī'a kəkəno nchwīe." 28 Kanj ta'a nonj na pugu pugu ni nchho nkwo taprei nē shini ndo nji nnu na a ni nchwīe a chhu gho nne nē. 29 Pichèi ni mbī'i na, nthe na Judashi ni ntuo pīey mbinj nē, Jisho ni nchhu nu gho pi na, "Yuoŋ pa maonj na a pie na pia fā'o no nnu ji gho nē", ki na a fē yaonj ni ghanj pou. 30 Nnē, Judashi gha nkwo kru brei gho, nki'i ntaonjtaonj mbhi. Tu'u ni nkwo shini.

Jisho fē kina fhi

31 Judashi ni nga nkwo taonj, Jisho chhu na, "Ndiī kā'o ni Muunj Nonmishua no nii nu monj ndigha'o yi, Minnwi fā'o ndigha'o nthe vi. 32 Ndo Minnwi mfā'o ndigha'o yi nthe muunj, kanj Minnwi ndutho yi shi nga'o muunj nkaa yu monj ndutho ju Minnwi. Ndo a shi nga'o vi wu'ò ndwe.

33 "Pa puonj mi puonj panj, a wu'ò mbo pi no muunj kuo ndiī na pia shi mbo ka'a. Pèi shi ntā'a a ndo no ha'anj mi ni nchhu ni thishi pa Juu nē, a ha'anj mbinj nchhu nu ni pèi ndwe, na, 'Li'i ha'anj ngēi nu fo nē

mba'a pèi tho fo.' 34 Mfē kina fhi ni pèi na pèi khwā nonj pèi. Pèi khwā nonj pèi wu'ò no ha'anj nkhwā vèi nē. 35 Nguonj ngwa shi nji na pèi ghanj younjij panj no ha'anj pèi mfā'o khwā nonj pèi."

Jisho chhu na Pita shi ndāa vi (Matio 26:31-35; Maaku 14:27-31; Luka 22:31-34)

36 Shemu Pita chhu gho na, "Taatho, o ghēi pi hinj?"

Jisho khwē gho na, "Li'i na ngēi nu nē minthe pa'a o lo njōu njij a ntho fo ndwe, ndo o shi njōu njij a ntho fo ndiī nduonj."

37 Pita khwē na, "Taatho, minthe pa'a ndo njōu njij yo pogo ghēi fo ka'a nthe kho? Nshi nkhu nthe gho."

38 Jisho khwē gho na, "O shi nkhu nthe a nyanj? Shishini, nshwei gho, mba'a minjè'i yī'i nkhwē shi'a ki o lo naa ndāa a ni trei nge!"

14

A mmu mbo shendaonj, mbo nnu shini, mbinj mbo chombhi

1 "Ki'i njù'ò yèi ghana vèi, pèi piŋ Minnwi, mbinj mbinj a nkaa mu. 2 Ntuo njienj nda pò monj nda Tāa a. A kanj mienj ki pò nne, nkanj nkwo shwei vèi, nthe na ngēi li'i piri li'i ni pèi. 3 Nshi nga nkwo piri li'i ni pèi nē, ntho ndogo vèi pia ghēi, nne na li'i na mbo nē, pia shi ngu'ò mbo fo ka'a. 4 Pèi ji shendaonj li'i na ngēi nu nē."

5 Toma chhu gho na, "Taatho, pigi lo nji'i nji li'i na o ghēi nu nē. Ti minthe pigi kie pi neiŋ nji shendaonj."

6 Jisho chhu gho na, "A mmu mbo shendaonj, mbo nnu shini mbo chombhi. Yichèi nonj nthe pa'a a lo ngēi njèi Tāa ki lo ntogo pi mbho mu. 7 Pèi nkwo ji a, kanj pèi shi nkwo ji Tāa a nkaa yu. Llo ndwe ngēi nu shhi, pèi ji vi ndo njèi vi."

* 13:27 13:27 Jisho shini ndo nchwīe pi fhō mbinj yu, a ni ngu'ò nōonj pi na a ji nonj na a shi mfini vi nē.

⁸ Fili chhu ghò ña, “Taathò, nōon Tăa ghò ni pigi, a ñguon nnu ña pigi tã’a nu nē.”

⁹ Jishò chhu ghò ña, “Pia kwo pò nò fì’i ntaan ndii yei, pèi wu’ò mbi’i ki lo nji a, Fili? Nōon ña a kwo yèi a nē kwo yèi Tăa. Ti minthe ò kie pi nēin nchhu ña, ‘Nōon Tăa ghò ni pigi?’ ¹⁰ Ò lo mbinj ña m̀bò monj Tăa, Tăa pò monj nōon mu? Pa chrà ña ñchrà nu nē, ñdò nji’i nchrà pi ni thò a, ndò Tăa ña a chhò monj nōon mu nē thò nchwīe fà’a yi. ¹¹ Piñ a nò ha’anj ñchhu nu ña m̀bò monj Tăa, Tăa pò monj nōon mu nē, ndāa nē nne, ò piñ nthe fà’a pē ña m̀fā’a nu nē.

¹² “Shishini, ñshwei vèi, sheshenonj ña a piñ a nē shi m̀fā’a fà’a ña m̀fā’a nu nē, ndò ñshi m̀fā’a fà’a ña a chaa yie ghò nē, nthe ña ñgèi nu njèi pi Tăa. ¹³ Sheshe yaonj ña ò shi mbie pi nò ligi a nē, ñshi nchwīe nne ña Tăa fā’ò ndigha’ò yi ntògò pi mbhò muunj. ¹⁴ Pèi mbie a* ni sheshe yaonj nò ligi a, kanj ñshi nchwīe.

Jishò kã’a ña Tăa shi mfē Jijwe yi

¹⁵ “Pèi ñkhwā a, kanj pèi shi nū’onj pa kina panj. ¹⁶ Nne kanj ñshi mbie Tăa a, a fē yichèi ñganj ghèrē ni pèi, pèi pugu chhò ki ndugwi yi, ¹⁷ m̀bò Jijwe nnu shini ña mba’a ñgwa ñkuonj mbhi piñ vi, nthe ña pugu shi lo njèi ki nji vi, ndò pèi ji vi nthe ña pèi pugu chhò ka’a ndò shi m̀bò monj chombhi yèi. ¹⁸ Mba’a nji’i mienj vèi nò puonj minthi, ñshi mbini nthò njèi vèi. ¹⁹ Ndò nò muunj kuo ndii, mba’a ñgwa ñkuonj mbhi yei nu’unj njèi a, ndò pèi shi njèi a. Nthe ña mi yi maonj nē, pèi ñkaa pèi shi m̀bò yi maonj. ²⁰ A shi ñga m̀bò llé ghò, pèi ji ña m̀bò monj Tăa, pèi pò mbinj mu, mummu pò mbinj pèi. ²¹ Nōon ye ña a piñ pa kina panj ndò nū’onj nē, a ju m̀bò ñonj ña a khwā a nē. Ndò ti ju ña a khwā a nē, Tăa

a shi ñkhwā vi ñkaa yu, mummu khwā vi nōon nōon a ghò.”

²² Judashi (ki lo m̀bò pi Judashi Ishikario) chhu ghò ña, “Taathò, a pò pi nēin ña ò shi nōon nōon yò ni pigi, ki lo nōon ni ñgwa ñkuonj mbhi?”

²³ Jishò khwē ghò ña, “Sheshenonj ñkhwā a, kanj a shi nja’ò nthò a, Tăa a khwā vi, pigi thò njèi vi, nchhò pigi pugu. ²⁴ Sheshenonj ña a lo nji’i ñkhwā a nē shi’a nū’onj chrà a. Ndò chrà ña pèi ya’ò ñchrà nu nē lo m̀bò pi nyanj. A yi Tăa ña a taonj a nē.

²⁵ “Ñki nchrà nnu pei ni pèi ndii ña pia wu’ò m̀bò ka’a nē. ²⁶ Ndò ñganj ghèrē, m̀bò Jijwe Minnwi, ña Tăa shi ntaonj nò ligi a nē, shi nje’i vèi ni ñguonj yaonj ghao ndò mbini nu’unj ñkwinj vèi ni ñguonj yaonj ña ñchhu nē. ²⁷ Mienj ghighri ni pèi; m̀fē ghighri a ni pèi. Ndò nji’i m̀fē ni pèi pi ñkwanj ha’anj ñkuonj mbhi fē nē. Ki’i njù’ò yèi ghana vèi, ndò ki’i pèi fā’ò pògò gu.

²⁸ “Pèi ni nja’ò a nò ha’anj ñki chhu ni pèi ña ñthò ñgèi ghèi ndò mbini nthò njèi vèi nē. Pèi kanj ni nja nthò ñkhwā a, pèi fā’ò pwanju’ò nthe ña ñgèi njèi pi Tăa, nthe ña Tăa lo mbini ñgā’ò nchaa a. ²⁹ Ndò ndwe ñkwo shwei vèi ñkaonj a maa ndògò li’i, nne ña ndii ña a lōgò li’i nē, a nthe pèi piñ. ³⁰ Mba’a nu’unj nchrà ntou yi pia, nthe ña ñganj sha’a ñkuonj mbhi yei thò nu. A lo nji’i m̀fā’ò ghrì mbinj mu. ³¹ Ndò ñga nchwīe pi nò ha’anj Tăa a fē gí vèi ña ñchwīe nē, nne ña ñgwa ñkuonj mbhi ji ña ñkhwā Tăa.

“Pèi lollo, p̄ia ghèi.

15

Jishò ñkienj ndāa grape

¹ “A mmu m̀bò ñkienj ndāa grape*, Tăa a pò ñganj nyienj. ² Sheshe figa mbhò ma ña a lo nji’i njunj nē a ya’a m̄’anj. Ti sheshe mbhò ña a

* **14:14** 14:14 A lo nji’i m̀bò monj pichèi ndunu Nya’anli Minnwi monj chrà Gri lleshhi. * **15:1** 15:1 Grape yichèi ñkwanj ntienj thi ña a ghà njunj pi ñkuonj ndi’i. A ni njienj Ishrae ñga’a.

yun ntien ne, a fee na a pini njun shi'i. ³ Ndo pei kwo po yi taontaon nthe chrà na mi ni nchrà ni pei ne. ⁴ Pei kina mbin mu, nkina mbin pei. Minthe pa'a figa ndaa grape lo njun ntien ni non yi ki lo ngu'o nkina pi nkuon ndaa grape gho. Wu'o no ha'an mba'a pei nkaa pei yun ntien kan a nein pei kina mbin mu.

⁵ "A mmu mbo ndaa grape, pei po pa figa mbho ma. Sheshenon na a kina mbin mu, nkina mbin yu ne, a ju na a shi njun ntou ntien. Nthe na mi nkien, pa'a pei lo nchwie sheshe nnu. ⁶ Sheshenon mien ki kina mbin mu, pi mi'an vi no figa mbho, a yaon, pi kiri pa mbho mi pigho ma'an mon monon pugu ki. ⁷ Pei nkina mbin mu, chrà a kina mbin pei, pei pie sheshe yaon na pei ta'a nu ne, kan pi shi nchwie mfe ni pei. ⁸ Ntogo pi nkuon yei nnu Taa a gha mfa'o ndigha'o yi, na pei yun ntou ntien, nne non na pei ghan younjin pan.

⁹ "No ha'an Taa khwa a ne, a ha'an nkhwà vèi ne. Pei kina mon khwà a. ¹⁰ Pei nu'on pa kina pan, kan pei shi nkina mon khwà a, wu'o no ha'an mummu nu'on kina Taa a nne nkina mon khwà yi ne. ¹¹ Nki chrà nnu pei ni pei nne na pwanju'o a po mbin pei, pwanju'o yei linaon. ¹² Yei kina a, na pei nkhwà non pei no ha'an nkhwà vèi ne. ¹³ Yichèi mme khwà lo mbo ntogo yei, na non fe chombhi yi nthe taannu pi. ¹⁴ Pei pa taannu pan, no ha'an pei nu'on kina a. ¹⁵ Ndo nu'un mèin vèi pi ni puon fa'a pan, nthe na muun fa'a shi'a nji yaon na Taathò vi chwie nu ne. Ndo mèin vèi pi ni taannu pan nthe na nguon nnu na nja'o mbho Taa ne, nchwie pei ji. ¹⁶ Pei shi ki lo nchu'o a, a ni nchu'o mmu nchu'o vèi, nu'on vèi na pei ghèi njun ntien, ntien yei kina, nne na sheshe yaon na pei shi mbie Taa no gho ni ligi a ne, a nthe a fe ni pei. ¹⁷ Mfe kina pei ni pei, nne na pei khwà non pei.

Kipina pa ngwa nkuon mbhi

¹⁸ "Pa ngwa nkuon mbhi mbina vèi, pei ji na pugu kwo fuon mbina a nkaon maa mbina vèi. ¹⁹ Pei kan ni mbo pi yi ngwa nkuon mbhi, ngwa nkuon mbhi kan nkhwà vèi no yugu. Ndo nthe na pei lo nji'i mbo yi ngwa nkuon mbhi, ndo a chu'o mmu nchu'o vèi na pei taon shina ngwa nkuon mbhi ne, a chwie yei gho ngwa nkuon mbhi pina vèi. ²⁰ Pei kwon chrà na mi ni nchrà ni pei ne, 'Muun fa'a shi'a ncha Taathò vi.' Pugu mfe ngè'i vèi, kan pugu shi mfe ngè'i ni pei nkaa pei. Pugu kan ni nu'on chrà a, kan pugu shi nu'on yei nkaa pei. ²¹ Ndo pugu shi nchwie nguon nnu pei ghao mbin pei nthe ligi a, nthe na pugu lo nji'i nji non na a taon a ne. ²² Nka ni mien ki lo ntho nchrà ni pugu, pi shi kan ndo ngwèin vugu no pa ghan phi. Ndo ndwe pugu lo nu'un mfa'o la no ma'an nu nthe phi yugu. ²³ Sheshenon na a pina a ne, pina Taa a nkaa yu. ²⁴ Nka ni mien ki chwie pa nnu shina pugu na yichèi non lo naa nchwie ne, pi shi kan ngwèin vugu no pa ghan phi. Ndo ndwe pugu yei ndo mbina vigi Taa a. ²⁵ Ndo chrà yei na pi na'an mon gi yugu na, 'Pugu pina a ki la'o yi', shi ngu'o ndogo li'i.

²⁶ "Ndo ndii na ngan ghère, mbo Jijwe nnu shini na nshi ntaon llo mbho Taa shi ntho ne, kan a shi nkwe nte a. ²⁷ Pei nkaa pei shi nkwe nte a nthe na pia po ka'a llo no nje yi.

16

¹ "Nkwo chhu nguon nnu pei ni pei no chwie nu ki'i pei gu mon pin. ² Pi shi mfu'u vèi mon pa nda luon Minnwi. Shishini, ndii chho ntho nu na ngwa na pugu shi njwi vèi ne shi mbi'i na pugu fa'a pi mbho Minnwi. ³ Pugu shi nchwie pa nnu pei nthe na pugu lo nji Taa, ki nji a. ⁴ Ndo nchhu nnu pei ni pei nne na ndii

yugu gha ŋkā'ò, minthe pèi kwiŋ ŋa mi ni ŋkwo shwei vèi.

Fà'a Jijwe Minnwi

"Nshini ndo nchhu nnu pei ni pèi nò njē yi, nthe ŋa pia ni mbo ka'a. ⁵ Ndo ndwe òtho ŋgēi nu njèi ŋoŋ ŋa a ni ntaoŋ a ne, ndo pa'a kaŋ ta'a ŋoŋ vèi lo mbie a ŋa, 'O ghēi pi hiŋ?' ⁶ Ndo pèi fā'ò yu'ò njù'ò nthe ŋa òchhu nnu pei ni pèi ne. ⁷ Mbapa nenne, òshwei vèi ni nnu shini. A pò pi shéi ni pèi ŋa ògēi. Nthe ŋa mi mien ki ghēi, pa'a ŋgaŋ ghère lo ntho njèi vèi. Ndo mi ŋgēi, kaŋ òshi ntaoŋ vi ni pèi. ⁸ A shi ŋga ntho, kaŋ a shi nshrā ŋgwa ŋkuoŋ mbhi paa nthe phi yugu, pugu pa nnu ndindi pugu pa nnu shá'a. ⁹ A shi nshrā vugu paa nò nnu phi, nthe ŋa pugu lo nji'i mbiŋ a, ¹⁰ nò nnu ndindi nthe ŋa òtho ŋgēi nu njèi Tāa, ndo mba'a pèi nu'uy njèi a ŋkamu'oy ndwe, ¹¹ nò nnu shá'a, nthe ŋa pi sha'a ŋgaŋ sha'a mbhi yei.

¹² "Ŋgu'ò mbini mfā'ò ntou nnu nò chhu nu ni pèi, ndo a chaa ghrí yèi nò ya'ò nu ndwe. ¹³ Ndo ndii ŋa Jijwe nnu shini tho ne, a shi nōoŋ ŋguoŋ nnu shini ghao ni pèi, nthe ŋa mba'a a yi'i nchrā pi ni tho yi, sheshe nnu ŋa a ya'ò ne a shi nchhu, ndo shwei vèi ni pa nnu ŋa a shi ntho ne. ¹⁴ A shi ŋga'ò a nthe ŋa a shi ndōgo pa yaon ŋa a nyan ne nshwei vèi. ¹⁵ Ŋguoŋ yaon ŋa Tāa fā'ò ne pò pi nyan. Nthe yie ghò, òchhu ŋa a shi ndōgo pa yaon ŋa a nyan ne nchhu ni pèi.

Pè'i njù'ò yèi shi ŋkara mbo pwanju'ò

¹⁶ "Nò muuy kuo ndii, mba'a pèi nu'uy njèi a, a gha nu'uy ndara muuy kuo ndii ŋkamu'oy pèi pini njèi a."

¹⁷ Nenne pichèi pa ghaŋ younjin pi chhu ni noŋ pugu ŋa, "A chhu pi ŋa ni pia, 'Nò muuy kuo ndii mba'a pèi nu'uy njèi a, a gha nu'uy ndara

muuy kuo ndii ŋkamu'oy pèi pini njèi a,' ndo mbini nchhu ŋa, 'Nthe ŋa ògēi nu njèi pi Tāa?'" ¹⁸ Nne, pugu chhu nu ŋa, "A gha nchhu ŋa, 'Nò muuy kuo ndii,' njin yi pò pi ŋa? Pigi lo nji nnu ŋa a chhu nu ne."

¹⁹ Jisho ni nji ŋa pugu tā'a nu mbie vi, nne a chhu ni pugu ŋa, "Yei nnu ŋa pèi pie noŋ pèi nò ghò ne mbo njin nnu ŋa òchhu ŋa, 'Nò muuy kuo ndii mba'a pèi nu'uy njèi a, a gha nu'uy ndara muuy kuo ndii ŋkamu'oy pèi pini njèi a?'" ²⁰ Shishini, òchhu ni pèi ŋa, pèi shi ŋkēi ndo njwei ndo ŋkuoŋ mbhi fā'ò pwanju'ò. Pèi shi mfā'ò yu'ò njù'ò, ndo yu'ò njù'ò yèi kara mbo pwanju'ò. ²¹ Mingwe ghà ŋga mbhi nu, mfā'ò yu'ò njù'ò nthe ŋa ndii yi kā'ò, ndo ti ndii ŋa a kwo phi muuy ghò ne, a lī'e yú'ò ghò nthe pwanju'ò ŋa pi phi ŋoŋmishua ŋkuoŋ mbhi. ²² Nthe yie ghò, pèi fā'ò yu'ò njù'ò ndwe ndo òshi mbini njèi vèi pèi fā'ò pwanju'ò, ndo mba'a sheshenon pini mfu'u pwanju'ò yèi ghò mbiŋ pèi. ²³ Moŋ llé ghò, mba'a pèi nu'uy mbie sheshe yaon mbho mu, shishini, òshwei vèi, sheshe yaon ŋa pèi pie mbho Tāa nò ligi a ne, a shi mfe ni pèi. ²⁴ Ndo ti nchèiŋ ndwe, pèi shi lo mbie sheshe yaon ya'a nò ligi a. Pèi pie kaŋ pèi shi mfā'ò nne ŋa pwanju'ò yèi linaon.

Jisho kwo gha'a mbhi

²⁵ "Ŋki kwo chhu nnu pei ni pèi pi moŋ chrà lu'ò, ndii chho tho nu ŋa mba'a nu'uy nchrā ni pèi pi moŋ chrà lu'ò, ndo shi nchrā chrà shieshie nthe Tāa. ²⁶ Moŋ llé ghò, pèi shi mbie pa nnu nò ligi a, ndo òdo nji'i nchhu ni pèi ŋa òshi mbie mbho Tāa nthe vèi, ²⁷ Nthe ŋa ndutho Tāa ŋkaa yu khwā vèi nthe ŋa pèi khwā a, ndo ni mbiŋ ŋa òdho mbho Minnwi*." ²⁸ Mi ni ndho pi mbho Tāa ntho ŋkuoŋ mbhi, ndwe

* 16:27 16:27 Pichèi pa Ŋwa'anli Minnwi ndunu moŋ chrà Gri chhu ŋa Tāa hein nò lī'i Minnwi.

ndhɔ nu mienj ŋkuonj mbhi mbini nu njɛi Taa.”

²⁹ Pa ghanj younjij pi chhu ghɔ ŋa, “Yo! Ndwɛ ɔ ya nchrā a shie nu ki lo mbɔ pi chrā lu’ɔ! ³⁰ Ndwɛ, pigi ji ŋa ɔ ji ŋguonj nnu ghao, pa’a ndɔ nu’uj nchɛi nu ŋa ŋonj pie ghɔ ni pie, a chwɛie yie ghɔ pigi pinj ŋa ɔ llo mbhɔ Minnwi.”

³¹ Jishɔ khwɛ ŋa, “Pɛi pinj ndwɛ? ³² Pɛi Iii njɛi, ndii chhɔ nthɔ nu, ndɔ ŋkwo tho ŋa pi shi nshāanj vɛi, sheshenonj ghɛi la’a yu mienj a tɛ’i a. Ndo ndɔ mbɔ pi tɛ’i a, nthɛ ŋa Taa pɔ pigi yu ka’a.

³³ “Nchhu nnu pei ni pɛi nne ŋa pɛi shi mfā’o ghighri ntɔgɔ pi ŋkuonj pɔ nu ta’a yi pia ka’a. Monj mbhi yei, pi shi mfe wuwuru ŋgɛ’i ni pɛi. Ndo pɛi fā’o mā’anj ghrī, nthɛ ŋa ŋkwo gha’a ŋkuonj mbhi yei.”

17

Jishɔ luonj Minnwi ni ghanj pinj

¹ Jishɔ ni ŋga ŋkwo chrā pa nnu pei, mbi’i ligi yi ndii po nchhu ŋa, “Taa, ndii ghɔ kā’o, gha’o muunj ghɔ nne ŋa muunj gha’o ghɔ, ² ŋa ɔ fe ghrī ghɔ mbinj ŋguonj ŋgwa nɛ, ŋa a fe chɔmbhi ki mme ni ŋguonj ŋgwa ŋa ɔ fe ghɔ nɛ. ³ Ndo yei pɔ chɔmbhi ki mme, ŋa pugu ji ghɔ mbɔ fiɛnj ta’a Minnwi shini, ndɔ mbini nji Jishɔ Krishto ŋa ɔ taonj nɛ. ⁴ Mi ni mfe ndigha’o vɛ ŋkuonj shhɛ heinj ndii ŋa mi ni ŋkwo mī’ɛnj fā’a ŋa ɔ ni mfe vɛi ŋa m̄fā’a nɛ. ⁵ Ndo ndwɛ, ma Taa, gha’o a shhi ghɔ ni ŋkwanj ndigha’o ŋa mi ni mfā’o pɔgɔ ŋkaonj mbhi maa mbɔ nɛ.

Jishɔ luonj Minnwi mfe ni ghanj younjij pi

⁶ “Mi ni nchwɛie ŋgwa pɛ ŋa ɔ ni mfe vɛi monj mbhi nɛ ji ghɔ. Pugu ni mbɔ jɔ, ɔ fe vugu vɛi, pugu nū’ɔnj chrā yɔ. ⁷ Ndwɛ, pugu ji ŋa ŋguonj yaonj ŋa ɔ ni mfe vɛi nɛ llo pi mbhɔ ghɔ. ⁸ Mi ni mā’anj ŋkɔni ye ŋa ɔ ni mfe vɛi nɛ ni pugu, pugu pinj ŋkɔni ghɔ, ndɔ nji shishini ŋa ndhɔ

pi mbhɔ ghɔ ndɔ mbinj ŋa a taonj gò ntaonj a.

⁹ “Nthɔ nduonj mfe nu ni pugu, ndɔ nji’i nduonj pi ni ŋkuonj mbhi, nduonj pi ni ŋgwa pɛ ŋa ɔ ni mfe vugu vɛi nɛ, nthɛ ŋa pugu jɔ. ¹⁰ ŋguonj yaonj ŋa m̄fā’o nɛ jɔ, ŋguonj yaonj ŋa ɔ fā’o nɛ pɔ nyanj, pi yɛi ndigha’o a ntɔgɔ pi mbinj pugu. ¹¹ Ndo ndwɛ, nthɔ mbini nu njɛi ghɔ, ndɔ nu’uj mbi’i ŋkuonj mbhi, a pugu ŋkuonj mbhi. Taa ŋa a pɔ taonjtaonj nɛ, nū’ɔnj vugu ki kà’a lo ŋkɛe vugu ni ghrī ligi yɔ ŋa ɔ fe vɛi nɛ, nne ŋa pugu pɔ ta’a yi wu’ɔ nɔ ha’anj pɔgɔ ta’a yi nɛ. ¹² Nɔ ha’anj pigi pugu ni mbɔ nɛ, mi ni ndina ni pugu ntɔgɔ pi ŋkuonj ghrī ligi yɔ ŋa ɔ fe vɛi nɛ. Ŋkɛ’i vugu ti pa’a kanj ta’a ŋonj vugu lo mbhɛ, ŋkɛinj ye ŋonj ŋa a ni nji’i ŋa a phe nɛ, nne ŋa nnu ŋa Ŋwa’anli Minnwi ni ŋkwo chhu nɛ lɔgɔ li’i.

¹³ “Ndo ndwɛ, nthɔ mbini nu njɛi ghɔ, nchhu nnu pei ŋkuonj mbhi nne ŋa pugu fā’o pwanju’ɔ a njù’ɔ pugu ti a linaonj. ¹⁴ Ŋkwo mā’anj ŋkɔni yɔ ni pugu, ŋkuonj mbhi pīna vugu nthɛ ŋa pugu lo mbɔ yi ŋkuonj mbhi wu’ɔ nɔ ha’anj mummu lo mbɔ yi ŋkuonj mbhi nɛ. ¹⁵ Ndo nji’i nchhu pi ŋa ɔ fu’u vugu monj mbhi, nchhu pi ŋa ɔ kɛ’i vugu mbhɔ ŋonj mbimbhi. ¹⁶ Pugu lo nji’i mbɔ yi ŋkuonj mbhi yei wu’ɔ nɔ ha’anj mummu lo nji’i mbɔ yi mbhi yei nɛ. ¹⁷ Chu’ɔ vugu nū’ɔnj nɔ fā’a yɔ ntɔgɔ pi ŋkuonj nnu shini yɔ, chrā yɔ nnu shini. ¹⁸ Nɔ ha’anj ɔ ni ntaonj a monj mbhi nɛ, a wu’ɔ ha’anj mummu taonj vugu monj mbhi nɛ. ¹⁹ Nchu’ɔ nonj a nū’ɔnj nɔ fā’a yɔ nthɛ pi pugu, nne ŋa pinthe pi chu’ɔ vugu ŋkaa pugu nū’ɔnj nɔ fā’a yɔ ntɔgɔ pi ŋkuonj nnu shini.

Jishɔ luonj Minnwi mfe ni ŋguonj ghanj pinj ghao

²⁰ “Ndo ŋgu’ɔ nduonj pi ni pei tɛ’i vugu, m̄bini nu’uj nduonj ni pɛ ŋa pugu shi mbinj ntɔgɔ ŋkuonj chrā yugu nɛ, ²¹ nne ŋa ŋguonj yugu shi

nchiri mbo ta'a yi, wu'ɔ no ha'an gɔ Taa pɔ mbin mu, mmu nduthɔ a pɔ mbin ghɔ ne, nne na pugu pɔ mbin pɔgɔ, nne na minthe ŋkuon mbhi pin na a taon gɔ ntaon a.

²² “Ndigha’o na ɔ fe vɛi ne mfe ni pugu, nne na pugu pɔ ta’a yi wu’ɔ no ha’an pɔgɔ ta’a yi ne, ²³ Mbo mbin pugu ɔ pɔ mbin mu, nne na pugu ya mbo ta’a yi shi’i, nne na ŋkuon mbhi ji na ɔ taon a ndo ŋkhwā vugu wu’ɔ no ha’an ɔ khwā a ne. ²⁴ Taa, ŋkhwā na pugu ŋkaa pugu na ɔ fe vɛi ne nshi mbo pigi pugu ka’a li’i na mbo ne, no yɛi nu ndigha’o a na ɔ fe vɛi nthe na ɔ khwā a ŋkaon pi maa nchwɛ mbhi ne.

²⁵ “Yo Taa ndindi, nji’i nthe pi no ha’an ŋkuon mbhi lo nji’i nji ghɔ ne, nji ghɔ, pa ghan younjɪn pei ji na a taon gɔ ntaon a. ²⁶ Mi ni nchwɛ pugu ji ghɔ, ndo shi ngu’ɔ ŋgɛi shhi nchwɛ nu, nne na khwā na ɔ khwā a no ghɔ ne, pugu shi mfā’o, mummu ŋkaa mu pɔ mbin pugu.”

18

Pi mfini Jishɔ, pi wɛin vi

(Matio 26:47-56; Maaku 14:43-50; Luka 22:47-53)

¹ Jishɔ ni nga ŋkwo mī’ɛn lúon yei, ntaon pugu pa ghan younjɪn pi ŋgɛi nshā’a Piprɛi Kidron. Nyien chɛi ni mbo fo, Jishɔ pugu pa ghan younjɪn pi nii fo. ² Judashi, na a ni mfini Jishɔ ne, ni nji li’i ghɔ nthe na Jishɔ ni njien mbāon nu fo pugu pa ghan younjɪn pi. ³ Nne Judashi lɔgɔ kwie pa shooge Roma, ni pa ghan kɛ’i Nda Minnwi na pa thishi ghan fe’ingien pugu pa ngwa Farashi ni ntaon ne, pugu pugu ghɛi mon nyien ghɔ. Pugu ni ntuo truka, pugu pa ŋki’a pugu pa maon nchhɔ.

⁴ Jishɔ gha ŋkwo ji nguon nnu na a shi ndɔgɔ li’i mbin yu ne, ntaon nthɔ shhi nchhu ni pugu na, “Pɛi tā’a pi gɔ?”

⁵ Pugu khwɛ na, “Jishɔ llo Nashare.”

Jishɔ chhu ni pugu na, “A mmu mbo ju.” Judashi, na a ni mfini vi ne, ni nthi fo pugu pugu. ⁶ Ndi na Jishɔ ni nchhu ni pugu na, “A mmu mbo ju ne,” pugu pini njinjin ŋgɛi shhe. ⁷ Nne Jishɔ pini mbie vugu na, “Pɛi tā’a pi gɔ?”

Pugu chhu na, “Jishɔ llo Nashare.”

⁸ Jishɔ khwɛ na, “Mi ni ŋkwo chhu na a mmu mbo ju. Nne ti pɛi ntā’a a, pɛi mien ngwa pei ghɛi.” ⁹ Yei nnu ni mbo no chwɛ nu nnu na a ni ŋkwo chhu ne lɔgɔ li’i: “Shina nguon ngwa pe na ɔ ni mfe vɛi ne, nshi lo mbhe kan ta’a yi fo.”

¹⁰ Nne Shemu Pita, na a ni mfā’o kafa ne, shua nche tɛnɔ muon fā’a taathɔ pa thishi ghan fe’ingien, tɛnɔ muon fā’a ghɔ ya’a. (Ligi muon fā’a ghɔ ni mbo Maakushi.) ¹¹ Nne Jishɔ chhu ni Pita na, “Ni’in kafa yo mon mba’a yi. ɔ pi’i na mba’a nji’i nnu ndua ŋgɛi ye na Taa fe vɛi ne?”

Jishɔ shhi Anan pugu Kaifa

¹² Nne kwie pa shooge pighɔ pugu pa thishi pugu ni pa ghan kɛ’i Nda Minnwi pa ngwa Juu wɛin Jishɔ ŋkro vi, ¹³ fɔon ndɔgɔ vi ŋgɛi no njɛi Anan, nthe na a ni mbo taa ngwe Kaifa na a ni mbo taathɔ pa thishi ghan fe’ingien nga’o ghɔ ne. ¹⁴ A ni mbo Kaifa na a ni ntigi pa ngwa Juu na, “A pwa na ta’a non khu no ligi nguon ngwa.”

Pita lāa Jishɔ

(Matio 26:69-70; Maaku 14:66-68; Luka 22:55-57)

¹⁵ Shemu Pita pugu yichɛi ngan younjɪn Jishɔ ghɛi njin Jishɔ. Nthe na taathɔ pa thishi ghan fe’ingien ni nja nji yie ta’a ngan younjɪn Jishɔ shi’i ne, a nii mon yina Taathɔ pa thishi ghan fe’ingien. ¹⁶ Ndo Pita thi pi chonda mbhi. Nne ye ngan younjɪn Jishɔ na taathɔ pa thishi ghan fe’ingien ni nji vi ne taon mbhi nchrā pugu ye muon mingwe na a ni mbo chonka’a ne, ndɔgɔ Pita nii ni ju. ¹⁷ Muon mingwe ghɔ na a ni mfā’a nu chonka’a ne chhu ni Pita

ŋa, “Gò ŋkaa ghò ló mbò ta’a ŋgaŋ younjin ŋon yine?”

Pita chhu ŋa, “Ndo mbò ta’a yi.”

¹⁸ Ndwe puon fà’a pugu pa ghan kē’i Nda Minnwi ni frēi mōŋon nthe fò njigò nu nthe ŋa figēi ni mbò. Pita ni mbò pugu pugu nthe fò nthò njigò nu ŋkaa yu.

Taathò pa thishi ghan fe’ingien tou Jishò

(Matio 26:59-66; Maaku 14:55-64; Luka 22:66-71)

¹⁹ Taathò pa thishi ghan fe’ingien pie Jishò ni pa pie nthe pa ghan younjin pi pugu pa nnu ŋa a ni nje’i nu ne. ²⁰ Jishò khwē ghò ŋa, “**Ŋga ŋgu’ò nchrā pi li’i wo ni ŋguon ŋgwa ghao. Ŋga ŋgu’ò nje’i mon pa nda luon Minnwi pugu pa Nda Minnwi li’i ha’an ŋguon pa Juu ghà ŋkiri ne. Ndo nji’i nchrā sheshe nnu pi lōin. ²¹ Ti o pie a pi ŋa? Pie ni ŋgwa ha’an pugu ni nja’o nnu ŋa mi ni nje’i nu ne, pugu ji nnu ŋa mi ni nchhu ne.**”

²² A ni ŋga nchhu nnu pei, yichēi ta’a ŋgaŋ kē’i Nda Minnwi wie Jishò ni mbhò yi, nchhu nu ŋa, “Yine ha’an pi ghà ŋkhwē nnu ni taathò pa thishi ghan fe’ingien ne?”

²³ Jishò khwē ghò ŋa, “**Nnu ŋa òchhu nu ne mien ki kā’o, o chhu ne ntēi ghò ni ŋguon ŋgwa pei hein. Ndo ti ā mbò ŋa nnu ŋa òchhu ne kā’o, o wie ki’ε ŋa?**”

²⁴ Anaŋ taon vi ki’ε, a wu’ò mbò mon ŋkii, ni Kaifa mbò taathò pa thishi ghan fe’ingien.

Pita pini ndāa Jishò ŋkamu’ōŋ

²⁵ Shemu Pita ni ŋgu’ò ntithi fò nthò njigò mōŋon. Nne pugu chhu ghò ŋa, “Gò ŋkaa ghò ló mbò ta’a ŋgaŋ younjin ŋon vine?”

A lāa nchhu ŋa, “Ndo mbò ta’a yi.”

²⁶ Yichēi ta’a muon fà’a taathò pa thishi ghan fe’ingien, mbò ndaonon ŋon ve ŋa Pita ni nja’a tēnə yi ne pie ŋa, òshini ndò njēi ghò mon nyien pēi yu? ²⁷ Pita pini nu’un ndāa

ŋkamu’ōŋ. Wu’ò ndii ghò, minkə’i khwe.

Jishò shhi Paile

(Matio 27:1-2,11-14; Maaku 15:1-5; Luka 23:1-5)

²⁸ Ŋkien ni muon tutu’u, pugu lōgò Jishò llo nda Kaifa ŋgēi nò ntu’ò mme ŋgaŋ sha’a li’i. Nduthò yugu shini ndò nii ntu’ò mme ŋgaŋ sha’a li’i ghò nne ŋa ki’i pugu fuo non yugu nji ŋa mimfe pugu ji Lli Nji’a. ²⁹ Nne Paile taon mbhi njēi vugu mbie ŋa, “Pēi wēin ŋon vei ŋa a fāan pi khò?”

³⁰ Pugu khwē ghò ŋa, “**Ŋon vei kan mien ki thò nchwē pi phi, pigi shi kan ndò ndōgò vi nthò mfe ve.**”

³¹ Paile chhu ni pugu ŋa, “Pēi lōgò vi ni non yēi nsha’a vi ŋkwan nò ha’an gi yēi chhu ne.”

Pa Juu chhu ghò ŋa, “Pi ló nji’i mbin ŋa pigi jwi sheshenon.” ³² Yei nnu ni ndōgò li’i nò nōon nu ŋa nnu ŋa Jishò ni nchhu ne nnu shini ndii ŋa a ni nshwei ŋkwan gu ŋa a shi ŋkhu ne.

³³ Nne Paile pini nii ntu’ò yu, mēin Jishò mbie ghò ŋa, “**O fūon pa Juu?**”

³⁴ Jishò khwē ŋa, “**Yei pie llo pi mbò ghò ki a chhu pichēi ŋgwa ve nne nthe a?**”

³⁵ Paile khwē ŋa, “**O pī’i ŋa mbò pi ŋon Juu? Ŋgwa la’a pēi pugu pa thishi ghan fe’ingien cha’a ghò mfe vōi. O chwē pi nein?**”

³⁶ Jishò khwē ŋa, “**Sha’afuon a ló nji’i mbò pi yi ŋkuon mbhi yei. Sha’afuon a kan ni mbò pi yi ŋkuon mbhi yei, pa ghan younjin pan kan nthò ŋgwie ŋkrò, nne ŋa ki’i pi cha’a a mfe ni thishi pa ŋgwa Juu. Nji a nò sha’a nu ló ndhò pi ŋkuon mbhi hein.**”

³⁷ Nne Paile chhu ghò ki’ε ŋa, “**Yie nōon ŋa o fūon?**”

Jishò khwē ŋa, “**O chhu ŋa a mmu mbò fūon. Yei nnu ŋa pi ni mbhi a nò ne, yei nnu ŋa òthò ŋkuon mbhi yei nò ne, nò pò nu minkwentie nò nnu shini. Sheshenon ŋa a yi nnu**

shini ne ghà njwɛɛ nnu ɲa ñchhu nu nɛ.”

³⁸ Paile pie gho ɲa, “Nnu shini po pi kho?”

Pi fe njó gu ni Jisho

(*Matio 27:15-31; Maaku 15:6-20; Luka 23:13-25*)

Paile ni ɲga nchhu nnu yei, ntaon mbhi mbara pa ɲgwa Juu nchhu ni pugu ɲa, “Ndo njɛi fàn ɲon vei. ³⁹ Ndo pɛi fā’o nū’ɔŋ ɲa ɲga ɲgu’ɔ nchu’ɔ ta’a ɲgaŋ chɛiŋ mfe ni pɛi ndii Lli Nji’a. Nne pɛi tā’a nu ɲa nchu’ɔ fùon pa ɲgwa Juu mfe ni pɛi?”

⁴⁰ Pugu chhu ni nji ɲa, “Pa’a ndo mbo pi ɲon vei, mbo pi Baraba.” Baraba ni mbo ɲgina minwi.

19

Pi cha’a Jisho mfe ɲa pi kwĩŋ vi ɲkuon wá’a

¹ Nne Paile lɔgo Jisho ɲgwie vi ni ɲgwàn. ² Pa shooge pa’a ndi’i minduandua nɔ ɲkie, nū’ɔŋ tho yu, mā’an piri mbij yu. ³ Pugu tho njɛi vi, nchhu nu ɲa, “Pigi ghino gho ma fùon pa Juu!” Ndo ɲgwie vi ni mbho yugu.

⁴ Paile pini ntaon mbhi ɲkamu’ɔŋ nchhu ni pugu ɲa, “Njɛi, ñtaon nu ni ju mbhi mfe ni pɛi nne ɲa pɛi ji ɲa ñdo nji’i njɛi sheshe fàn ɲa a chwɛ.” ⁵ Nenne Jisho taon mbhi ni ɲkie minduandua tho yu ni piri mbij yu. Paile chhu ni pugu ɲa, “Pɛi lii njɛi, ɲon gho po nein!”

⁶ Pa thishi ghan fe’ingien pugu pa ghan kɛ’i Nda Minnwi ni ɲga njɛi vi, mba’o ɲgòu ni nji ɲa, “Kwĩŋ vi ɲkuon wá’a, kwĩŋ vi ɲkuon wá’a!”

Paile chhu ni pugu ɲa, “Pɛi lɔgo vi ni non yei ɲkwĩŋ vi ɲkuon wá’a nthe ɲa ñdo nji’i njɛi sheshe nnu ɲa a fāan.”

⁷ Pa ɲgwa Juu khwɛ gho ɲa, “Pigi fā’o gí, ɲkwan ha’an gí gho chhu nɛ, a nɔon ɲa a fā’o nɔ khu nu nthe ɲa a nū’ɔŋ non yi ɲa a Muon Minnwi.”

⁸ Paile ni ɲga nja’o yei nnu, mbini ɲkaa pogo pogo mbigi. ⁹ Mbini nii

mon ntu’ɔ mbie Jisho ɲa, “ɔ llo pi hin?” Ndo pa’a Jisho lo ɲkhwɛ.

¹⁰ Nne Paile chhu gho ɲa, “ɔ lo ntā’a nu nchrā vɛi, ɔ lo nji ɲa mfa’o ghrí nɔ chu’ɔ nu gho, mfa’o ghrí nɔ kwĩŋ nu gho ɲkuon wá’a?”

¹¹ Jisho khwɛ gho ɲa, “ɔ fā’o ghrí mbij mu ɲgu’ɔ nthe pi ɲa a fe Minnwi vɛ. Nthe yie gho, ɲon ye ɲa a cha’a a mfe vɛ nɛ fā’o ju mme phi.”

¹² Jɛ ndii gho, Paile ta’a pa shendaon nɔ chu’ɔ nu vi. Ndo pa Juu pa’o ɲgòu ɲa, “ɔ nchu’ɔ vi, kan ɔ lo mbo taannu Kaisha. Sheshenon ɲa a nū’ɔŋ non yi ɲa a fùon nɛ tini pi tho ni Kaisha.”

¹³ Nne ndii ɲa Paile ni nja’o yei chrà nɛ, a lɔgo Jisho ntaon nɔ mbhi, nchɔchho ɲkuon faan shá’a yi nɔ li’i ɲa pi mɛin ni li’i nū’ɔŋ ni ɲgù’ɔ nɛ (mbo mon chrà Hibru ɲa Gabata). ¹⁴ A ni mbo llé piri nu non nɔ ji nu Lli Nji’a. A ni mbo mon ntun minaon. Paile chhu ni pa Juu ɲa, “Pɛi lii njɛi, fùon vɛi po nein!”

¹⁵ Pugu pa’o ɲgòu ni nji ɲa, “Jwi vi jwi, kwĩŋ vi ɲkuon wá’a!”

Paile pie vugu ɲa, “Nkwĩŋ fùon vɛi ɲkuon wá’a?”

Pa thishi ghan fe’ingien khwɛ ɲa, “Pigi lo nji’i mfa’o yichɛi fùon ɲkien Kaisha.”

¹⁶ Nne, a cha’a vi mfe ni pugu ɲa pi kwĩŋ vi ɲkuon wá’a.

Pi kwĩŋ Jisho ɲkuon wá’a

(*Matio 27:32-44; Maaku 15:21-32; Luka 23:26-43*)

Nne pugu lɔgo Jisho, ¹⁷ a taon mbhi ntien wá’a yi ɲgɛi nu nɔ li’i ɲa pi mɛin ɲa Li’i Kwéi Tho, ɲa pi mɛin mon chrà Hibru ɲa Gogota nɛ. ¹⁸ Pugu kwĩŋ vi fo ɲkuon wá’a pugu pa pichɛi paa ɲgwa, ta’a yi nɔ sheshe ɲgei mbho yi, Jisho po titri pugu. ¹⁹ Paile nā’an yaon ɲkwĩŋ ɲkuon wá’a yi. Yaon gho ni mbo ɲa, “Jisho lo Nashare, mbo Fùon pa Juu.” ²⁰ Ntou pa ɲgwa Juu ni mɛin yaon yei, nthe ɲa li’i ɲa pi ni ɲkwĩŋ Jisho nɛ ni mbara mon la’a ndo pi ni

nā'anj monj chrà Hibru ni chrà Latin ni chrà Gri.

²¹ Nne pa thishi ghanj fe'ingien pa Juu chhu ni Paile ja, "Ki'i nā'anj ja, 'Fùonj pa Juu,' ka nā'anj pi ja, 'Njon vei ni nchhu ja, A mmu mbo Fùonj pa Juu.'"

²² Paile khwē ja, "Yaonj ja ñkwo nā'anj ne, ñkwo nā'anj."

²³ Pa shooge ni nga ñkwīnj Jisho ñkuonj wá'a, ndōgo mme ndhwí figəi yi nshāa a taonj khwe li'i, sheshe ta'a shooge fā'o ta'a pra yi. Mbinini ndōgo ndhwí ja a ni mā'anj monj gho ne, pa'a li'i yōu lo mbo ñkuonj gho, pi ni ntunj a pō pi ta'a pra yi llo tho gho nshwi'i fe nō la'o yi. ²⁴ Nenne pugu chhu ni nonj pugu ja, "Ki'i pia shāa, pia ka mā'anj pi yaonj nō yəi nu ja a shi mbo yi gō?" Yei ni mbo nō chwīe nu Nwa'anli Minnwi lōgo li'i ja a chhu ja, "Pugu ni ngrā mme ndhwí figəi a shina pugu, mā'anj yaonj shhe nō ji nu muunj ndhwí a," nne pa shooge pigho chwīe nnu pei.

²⁵ Ndo müunj Jisho pugu ndīnj müunj vi, ni Meri ngwe Klopa, Meri Madalinj ni nthi fō yəi wá'a Jisho.

²⁶ Jisho ni nga njəi müunj vi, pugu nganj younjinj yi ye ja ju Jisho ni ñkhwā vi ne thi fō. A chhu ni müunj vi ja, **"Ma, lii njəi, a muunj gho!"**

²⁷ Nne nchhu ni nganj younjinj yi gho ja, **"A müunj gho."** Jē ndii gho nganj younjinj yi gho lōgo vi ngəi nō nda yu.

Gu Jisho

(*Matio 27:45-56; Maaku 15:33-41; Luka 23:44-49*)

²⁸ Jisho ni nji ndwe ja nguonj nnu kwo mme, nchhu ja (nō chwīe nu chrà Minnwi pō nnu shini), **"Njù'o a yaonj."** ²⁹ Mikei là'o chəchigəi ni nthi fō, nne pugu lōgo kusha nchru monj là'o gho, nshhō tho muunj thi ja pi mēinj ni haisho ne, ñkərə nū'onj nō nchò yi. ³⁰ Jisho gha nnu là'o chəchigəi gho, nchhu ja, **"A mme ne!"** Ntu'u tho yi shhe Jijwe yi taonj.

Pi chwē'i mbru Jisho

³¹ Nthe ja a ni mbo Llé piri nu nonj ne, nō yəi nu ja khu yugu lo ñkina ñkuonj wá'a llé Ji (mbo ñkien mme Llé Ji nthe ja a ni mbo Llé ji Lli Nji'a) ne, pa Juu pie Paile ja pi pə'i kwò munu, nshwi'i khu yugu ñkuonj wá'a. ³² Nne pa shooge tho mbə'i kwò fūonj yi pugu vichəi ja pi ni ñkwīnj vugu pugu ne. ³³ Pugu ni nga nchəinj mbinj Jisho, njəi ja a kwo khu, pa'a ndo nu'unj mbə'i kwò yi. ³⁴ Ndo ta'a nonj shina pa shooge pigho chwē'i mbru yi ni khwā, chhī pugu pa ñkhī taonj wu'ō ndii gho. ³⁵ Nonj ja a ni njəi nnu yei lōgo li'i ne ni nchrā nthe nnu gho, nne ja pəi ñkaa pəi nthe pəi pinj. Nnu ja a ni nchhu ne nnu shini, a ji ja a chrā pi nnu shini. ³⁶ Pa nnu pei ni ndōgo li'i ja chrà Minnwi pō yi nnu shini ja: "Mba'a pi yi'i mbə'i kanj ta'a kwéi yi." ³⁷ Yichəi li'i monj Nwa'anli Minnwi pinj nchhu ja, "Pugu shi ndii nonj ja pugu chwē'i ne."

Pi twei Jisho

(*Matio 27:57-61; Maaku 15:42-47; Luka 23:50-56*)

³⁸ Pa nnu pei ni nga ntōgo, Joshe llo Arimatia, ja a ni mbo ta'a nganj younjinj Jisho monj njinj nthe ja a ni mbo go pa Juu ne, luonj ni Paile ja a lōgo khu Jisho. Paile pinj ja a lōgo. Nne a tho ndōgo khu Jisho ngəi nō gho. ³⁹ Nikodemu ñkaa yu, ja a ni ñkwo fūonj ntho njəi Jisho ni tu'u ne, tho ni laminda ja pi nyanj ni yichəi yaonj ja pi mēinj ni məə pugu aloe ne, a pou yaonj mbo ghrà kilu. ⁴⁰ Nne pugu lōgo khu Jisho, ndinj monj mbho ndhwí fhu ni laminda gho nō ha'anj nū'onj pa Juu pō ne. ⁴¹ Yichəi nyienj ni mbo monj li'i ja pi ni ñkwīnj Jisho fō ñkuonj wá'a ne, chəi fúnj fhi ja pi fi'i monj ngu'ō ni mbo fō, ja pi lo naa ma ntwei nonj fō. ⁴² Nne nthe nnu Piri nu nonj pa Juu, ndo mbinini mbo ja fúnj gho ni mbo fō ne, pugu twei vi fō.

20

Jisho pini nu'unj ŋku'ɔ
(*Matio 28:1-8; Maaku 16:1-8;*
Luka 24:1-12)

¹ Mon fũon llé mon shwi'i tan gho mbo Shonde ni muonj tutu'u, mbhi wu'ɔ njo shini nu, Meri Madalin ghēi chofunj njēi ŋa pi kwo kēnə ŋgũ'ɔ chofunj gho mbi'i. ² Nenne a tei ŋgēi njēi Shemu Pita pugu yichēi ta'a ŋganj younjinj Jisho ŋa Jisho khwā nɛ, nchhu ni pugu ŋa, "Pi fu'u khu Taatho monj fúnj, pa'a pigi lo nji li'i ye ŋa pi nũ'ɔnj vi nɛ!"

³ Nne Pita taonj mbhi pugu yichēi ŋganj younjinj Jisho gho, ŋgēi nu chofunj. ⁴ Ŋguonj vugu pi paa ni ntei nu, ndo yichēi ta'a ŋganj younjinj Jisho gho tei mfərə Pita fũon ju nchēinj chofunj. ⁵ A ni ŋga ntu'u nonj yi mbe'i monj fúnj, njēi ndhwí fhu gho nūanj fo ndo pa'a ndo nii monj gho. ⁶ Nenne Shemu Pita tho mbara vi nii monj fúnj. A ni njēi ndhwí fhu gho nūanj fo, ⁷ pugu pa ndhwí pũonj ligi ŋa a ni mbo no tho Jisho nɛ, pa'a lo nūanj pi pugu pa ndhwí fhu gho, pi para vi para nũ'ɔnj li'i tē'i vi. ⁸ Nne yichēi ta'a ŋganj younjinj ye ŋa a ni fũon ju nchēinj chofunj nɛ nii monj gho ŋkaa yu. Njēi ndo mbinj, ⁹ ndo pa'a tho yugu lo naa nshie ni chrà Minnwi ye ŋa a chhu ŋa a shi ŋgu'ɔ ŋku'ɔ monj gu nɛ. ¹⁰ Pa ghanj younjinj Jisho pigho pini la'a pugu.

Jisho nōonj nonj yi ni Meri Madalin
(*Matio 28:9-10; Maaku 16:9-11*)

¹¹ Ndo Meri tithi chofunj ŋkēi nu, no ha'anj a ni ŋkēi nu nɛ, ntu'u nonj yi ndii monj fúnj ¹² njēi paa ghanj ntaonj Minnwi, pugu mā'anj ndhwí fhu, pugu chho no li'i ŋa pi ni nũ'ɔnj khu Jisho nɛ, ta'a yi no tho yi, ta'a yi no kwò yi. ¹³ Pugu pie vi ŋa, "Ma, ɔ kēi pi kho?"

A chhu ni pugu ŋa, "Pi lōgo Taatho a ŋgēi no gho, ndo pa'a ndo nji li'i ŋa pi nũ'ɔnj vi nɛ!"

¹⁴ A gha ŋkwo chhu yei nnu, ŋkara njēi Jisho a tithi, ndo pa'a a lo nji ŋa a Jisho. ¹⁵ Jisho chhu gho ŋa, "Ma, ɔ kēi pi kho? ɔ tā'a pi gó?"

A pī'i nu ŋa a ŋganj nyienj gho nchhu gho ŋa, "Masha, a mbo ŋa ɔ fu'u vi ŋgēi no gho, ɔ shwei a ni li'i ŋa ɔ nũ'ɔnj vi nɛ, kanj nshi ndōgo vi ŋgēi no gho."

¹⁶ Jisho chhu gho ŋa, "Meri."

A kara nchhu gho monj chrà Hibru ŋa, "Raboni." (Njinj yi po ŋa Masha.)

¹⁷ Jisho chhu gho ŋa, "Ki'i nu'unj mbanj a*, nthe ŋa ndo naa ŋku'ɔ njēi Tāa a ya'a. Ndo ghēi njēi pa lin†panj nchhu ni pugu ŋa nchho ŋku'ɔ nu njēi Tāa a mbini mbo Tāa vɛi, Minnwi a mbini mbo Minnwi yɛi."

¹⁸ Meri Madalin ghēi nchii ni pa ghanj younjinj pi ŋa, "Njēi Taatho!" -pugu pa ŋa a ni nchhu nnu pei gho.

Jisho nōonj nonj yi ni ghanj younjinj yi

(*Matio 28:16-20; Maaku 16:14-18;*
Luka 24:36-49)

¹⁹ A ni mbo ni fanaonj, monj fũon llé monj shwi'i tan gho, pa ghanj younjinj pi kiri ta'a li'i monj nda fīni nthe ŋa pugu ni ntho mbogo pa thishi ŋgwa Juu. Jisho tho nthi shhi pugu nchhu ni pugu ŋa, "Ghghri po mbinj pɛi." ²⁰ A ni ŋga ŋkwo chhu yei, nōonj mbho mi pugu pa mbru yi ni pugu. Nne pa ghanj younjinj pi fā'o pwanju'ɔ ndii ŋa pugu ni njēi Taatho vugu nɛ. ²¹ Jisho pini nu'unj nchhu ni pugu ŋkamu'ɔnj ŋa, "Ghghri po mbinj pɛi. No ha'anj Tāa taonj a nɛ, nenne ntaonj vɛi." ²² A ni ŋga kwo chhu yei nnu, njwē mbinj pugu nchhu ŋa, "Pɛi kwe Jijwe Minnwi. ²³ Pɛi ndi'ɛ phi sheshenonj, kanj pi li'ɛ. Ti pɛi mienj ki li'ɛ, kanj pi lo nji'i ndi'ɛ."

Jisho pugu Toma

²⁴ Ta'a paanchro gho, ligi yi po Toma, ŋa pi ni mēinj vi ŋa kə'i nɛ,

* **20:17** 20:17 Pichēi pa ndunu Ŋwa'anli Minnwi monj chrà Gri chhu ŋa Ki'i mbanj a. † **20:17** 20:17 Jisho chhu yei pi ghanj younjinj pi.

shini ndo mbo pugu pugu ndii ɲa Jisho ni ntho ne. ²⁵ Nne pichɛi ghan younjɲi Jisho shwei vi ɲa, “Pigi yɛi Taatho.”

Ndo a chhu ni pugu ɲa, “Mi mien ki lo ɲɛi chhi nthi no mbho yi ti ni’iɲ muuŋshimbho a no chhi nthi pigho mbini nū’oɲ mbho a no mbru yi pa’a ndo ma mbiɲ.”

²⁶ A gha nda’a fúoɲ llé, pa ghan younjɲi pi po moɲ nda ɲkamu’oɲ Toma po pugu pugu. Nji’i nthɛ no ha’an chonda ni mbo yi fɛni ne, Jisho tho nthi shina pugu nchhu ɲa, **“Ghigri po mbiɲ pɛi.”** ²⁷ Nne nchhu ni Toma ɲa, **“Ni’iɲ muuŋshimbho yo hein ndo ndii mbho a ɲɛi, fe mbho yo nū’oɲ no mbru a. Mien fā’o nu khutho fo, mfā’o piɲ.”**

²⁸ Toma khwē ɲa, “Taatho a, ndo mbo Minnwi a!”

²⁹ Jisho chhu gho ɲa, **“O piɲ nthɛ ɲa o yɛi a ne? Mboro yi ɲgwa pɛ ɲa pugu piɲ ndo ki lo ɲɛi yɛi ne.”**

Nnu ɲa a chwē pi nā’an ɲwa’anli yɛi ne

³⁰ Jisho ni nōoɲ ntou pichɛi pa li shhi ghan younjɲi pi, ɲa pi lo nā’an moɲ ɲwa’anli yɛi; ³¹ Ndo pi nā’an pei nne ɲa mimfe pɛi piɲ ɲa Jisho Ju ɲa Minnwi Chu’o Ntaoɲ no Nkwe ne, mbo Muuɲ Minnwi pugu pa ɲa moɲ piɲ nu mi minthe pɛi fā’o chombhi.

21

Jisho nōoɲ noɲ yi ni khwachɛi ghan younjɲi pi

¹ Pa nnu pei ni ɲga ntogo, Jisho nōoɲ noɲ yi ni pa ghan younjɲi pi ɲkiɲ ɲkhi Tiberia. Yei ɲkwan ha’an a ni nōoɲ noɲ yi ne. ² Shemu Pita pugu Toma (ɲa pi ni mēiɲ vi ni kə’i ne), ni Natania llo Kanaɲ moɲ Galili mbo puoɲ Shebedi, pugu pa pichɛi paa ghan younjɲi pi ni mbo ka’a.

³ Shemu Pita chhu ni pugu ɲa, “Ngɛi pi ɲgunu.”

Pugu chhu gho ɲa, “Pia shi ɲgɛi ka’a.” Pugu taon ɲgɛi nii moɲ kikuon, ndo ni tu’u gho pa’a pugu lo ɲgwēiɲ yaon.

⁴ Wu’o no ha’an mbhi ni ndan nu ne, Jisho thi ɲkiɲ ɲkhi. Ndo pa’a pa ghan younjɲi pi lo nji’i nji ɲa a ni mbo pi Jisho. ⁵ Jisho chhu ni pugu ɲa, **“Pa puoɲ paɲ, pɛi fā’o sheshe shhu?”**

Pugu khwē gho ɲa, “Nga.”

⁶ A chhu ni pugu ɲa, **“Pɛi mā’an ndan no ɲgei mbho ji kikuon, kan pɛi shi ɲgwēiɲ pichɛi.”** Nenne, pugu mā’an, a shini ndo nji’i nji’e no shūu nu ndan gho ni’iɲ moɲ kikuon nthɛ fi’i shhu ɲa a ni mbo moɲ gho ne.

⁷ Yie ɲgan younjɲi Jisho ɲa Jisho ni ɲkhwā vi ne chhu ki’e ni Pita ɲa, “A Taatho!” Shemu Pita ni ɲga nja’o ɲa a Taatho, ndogo mme ndhwí yi mā’an nthɛ ɲa a ni nshrao no fā’a nu fā’a, a ni ndhi nchɛiɲ ɲkhi ntaoɲ nu mbhi. ⁸ Pichɛi ghan younjɲi nduoɲ taon yugu mbhi pi moɲ kikuon, ntho nshūu ndan ye ɲa a ni ndinaoɲ ni shhu ne, nthɛ ɲa li’i ɲa pugu ni mbo ne shini ndo nshiga no nchɛiɲ nu mbhi. A ni mbo yaon no ta’a ɲkhi kwo. ⁹ Pugu ni ɲga ntaoɲ nchɛiɲ mbhi, ɲɛi mōoɲ ɲa pi frɛi ni shhu ɲkuon gho pugu pa brei.

¹⁰ Jisho chhu ni pugu ɲa, **“Pɛi tho ni pichɛi shhu ɲa pɛi wu’o ɲka wēiɲ wēiɲ ne.”** ¹¹ Nne Shemu Pita ku’o moɲ pie, nshūu ndan gho ntaoɲ no mbhi, memme shhu linaoɲ moɲ gho. Pa shhu pigho ni mbo ta’a ɲkhi ni tierɲ wuɲ ni ndigi yi trei. Nji’i nthɛ pi no ha’an pa shhu pigho ni ɲiɛɲ, ndan gho shini ndo nshāa.

¹² Jisho chhu ni pugu ɲa, **“Pɛi tho nji maon.”** Ndo pa’a yichɛi kan ta’a ɲgan younjɲi yi lo mōoɲ mbie vi ɲa, “O po pi gɔ?” Nthɛ ɲa pugu ni nji ɲa a Taatho. ¹³ Jisho tho ndogo brei gho pugu pa shhu mfe ni pugu. ¹⁴ Ndwe ni mbo ɲgé yi trei ɲa Jisho ni nōoɲ noɲ yi ni ghan younjɲi pi ndii ɲa a ni ɲkwo ku’o moɲ gu ne.

Jisho pugu Pita

¹⁵ Pugu ni ɲga mī’ɛɲ ji nu maon, Jisho chhu ni Shemu Pita ɲa, **“Shemu, muuɲ Jouɲ, o khwā a**

nchaa nɔ ha'an pei ngwa khwā a ne?"

A chhu gho ŋa, "Oon, ma Taathɔ, ɔ ji ŋa ñkhwā gho."

Jishɔ chhu gho ŋa, "Kugwi puon minjii paŋ."

¹⁶ A pini nu'un nchhu gho mbra ngé ŋa, "Shemu, muun Jouŋ, ɔ khwā a?"

A chhu gho ŋa, "Oon, ma Taathɔ, ɔ ji ŋa ñkhwā gho."

Jishɔ chhu gho ŋa, "Kē'i minjii paŋ."

¹⁷ A pini nchhu gho a pɔ trei ngé ŋa, "Shemu, muun Jouŋ, ɔ khwā a?"

Njù'ɔ Pita pə'i nthe ŋa a chhu gho a pɔ trei ngé ŋa, "ɔ khwā a?" A chhu gho ŋa, "Taathɔ, ɔ ji ŋguon nnu ghao, ɔ ji ŋa ñkhwā gho."

Jishɔ chhu gho ŋa, "Kugwi minjii paŋ. ¹⁸ Shishini, ñchhu ve ŋa, ndii ŋa ɔ ni mbɔ mikə'i ne, ɔ ni nthɔ mā'an ndhwí yɔ ngəi sheshe li'i ŋa ɔ tā'a nu ne. Ndo ndii ŋa ɔ lūnu ne, ɔ shwii mbhɔ yɔ ŋon nduon mā'an ndhwí yɔ, ndɔgo gho ngəi nɔ li'i ŋa ɔ lo ntā'a nu ne." ¹⁹ (A ni nchhu yei nɔ nɔon nu ŋkwan gu ŋa a shi ŋkhu nɔ gha'o nu Minnwi ne.) Jishɔ ni ŋga nchhu yei mī'ey nchhu ŋa, "Yōu njin a."

Jishɔ pugu ta'a ŋgan younjin yi ye ŋa a khwā ne

²⁰ Pita kara ligi yi njəi ye ta'a ŋgan younjin ŋa Jishɔ ni ñkhwā ne thɔ nu njin pugu. Mbɔ ye ŋa a ni nchhɔ nji maon yəi yu ŋkuon taprei, ni nchhu ŋa, "Taathɔ, a gɔ ŋa a shi fini gho?"

²¹ Pita ni ŋga njəi vi, nchhu ni Jishɔ ŋa, "Taathɔ, ti ŋon vei ne?"

²² Jishɔ khwē gho ŋa, "Mi ntā'a nu ŋa a kina yi maon ti ñshi nu'un mbini, ɔ fē'i kɔ yɔ nɔ gho? Ndo ni gò, thɔ njōu njin a!" ²³ Nne pa chrà nyien nu shina pa liŋ* ŋa, mba'a ta'a ŋgan younjin yi vei khu. Ndo ti Jishɔ shini ndo nchhu ŋa mba'a a yi'i ŋkhu. A ni nchhu pi ŋa, "Mi ñkhwā ŋa a kina yi maon ti ñshi nu'un nthɔ ɔ fē'i kɔ yɔ nɔ?"

²⁴ Yei ni mbɔ ŋgan younjin Jishɔ ye ŋa a thɔ nchhu nnu pei ne, ndo nā'an nnu pei ne, ndo pia ji ŋa nnu ŋa a chhu ne nnu shini.

²⁵ Ntou pa pichəi nnu ni mbɔ fo ŋa Jishɔ ni nchwē. A kaŋ mbɔ ŋa pi nā'an pa nnu pighɔ pa ta'a ta'a, pa'a ŋkuon mbhi lo mfā'o li'i nū'ɔŋ ŋwa'anli ye ŋa pi shi nā'an mon gho ne.

* 21:23 21:23 Pi ni nchhu pi pa ghan pinj.

Njwa'anli Fà'a Kāon nu pa tho nnu

Njwa'anli fà'a ghan Ntaon Jisho yei po pi mbra njwa'anli na Luka ni nā'an nō ghēi nu shhi ni nnu na a ni njē fī'i nu mon fūon njwa'anli yi. Fūon njwa'anli yi gho ni mbo Pwa Pisha'akho nkwan Ha'an Luka Fī'i nē. Mmē tho nnu na a nā'an njwa'anli yei nō nē po nō mfī'i nu nkwan ha'an ghan ntaon Jisho ni ngēi shhi nchii nkini pwa pisha'akho nō ligi Jisho mon Judia pugu pa Shamaria pugu pa nguon li'i nkuon shhe nē. Luka chwie pia ji na pugu ni mfā'a fà'a yei ntogo pi mon ghrī Jijwe Minnwi. A fī'i na Pita pugu Poo ni ntaon mbo pa thishi choshi ndii gho. Choshi ndii gho ni nku'ō nu nga'a nji'i nthe pi nō ha'an pichēi ni ntogo nu mon pa moon nu llo mbho pa thishi Juu pugu pa thishi ngwa Roma nē.

Minthe pi ghrà njwa'anli yei mon trei memme ghrà. Fūon ghrà po pi nkwan ha'an nnu pin nu Jisho ni njē Jerushalein ndii na Jisho ni nkwo ku'ō po nē. Mbra ghrà po nkwan ha'an nnu pin Jisho nyien nii mon pichēi li'i mon Palishitain nē. Ndugwi yi po nkwan ha'an nnu pin Jisho nyien ti nchēin mon krao ngei pa la'ataon Mediterenia ti ngēi nchēin mon la'ataon Roma.

Mmē nnu nō yēi nu mon njwa'anli yei po pi fà'a Jijwe Minnwi. Jijwe Minnwi ni nshwi'i ni ghrī mbin pa ghan pin llé Penteko, ndo ngēi shhi ntho nōon ndaon ni pugu ndo mā'an ghrī yugu pugu pa thishi pi. Nkini ghan pin llé shhi gho po mon pa chii nu nkini Minnwi na pugu ni nchii nu mon njwa'anli yei nē. Nkini pigho ni nōon na ghrī po mon gho ntogo pi mon nkwan ha'an a ni nkāon chombhi ghan pin pigho nē.

Minnwi kā'a nō taon nnu Jijwe yi

¹ Mon fūon njwa'anli, ma Tiofilu, nki nā'an nguon pa nnu na Jisho ni nchwie ndo ntigi nē, ² ti ngēi nchēin ndii na Minnwi ki lōgo vi nku'ō nō po nē. Nkaon pi maa nku'ō ni ju po, mon nji Jijwe Minnwi, a fe gī ni pa ghan ntaon pi na a ni nchu'ō nē. ³ A ni nga nkwo yēi ngē'i ti nkhu nku'ō mon gu, nōon non yi ni pugu nō khwe wun lembhi ntou ndii mon pa shendaon na a ni nōon ki khutho lo mbo na a yi maon. Pugu ni njēi vi, a chrà ni pugu nthe Sha'afuon Minnwi.

⁴ Pugu pugu ni nga mbo ta'a li'i, a fe gī ni pugu na, **"Ki'i pēi lollo Jerushalein, pēi kina fo njwere fé ye na nki shwei vēi nō nē, fé na Tāa a ni nkā'a nē. ⁵ Kwe nkhi Joun ni mbo pi yi mon nkhi, ndo nō kuo ndii, pēi shi mfā'o kwe nkhi mon Jijwe Minnwi."**

Minnwi lōgo Jisho nku'ō nō po

⁶ Pa ghan ntaon Jisho ni nga mbo ta'a li'i pugu pa Jisho, pugu pie vi na, "Taatho, o shi ndu'u sha'afuon ndwe mbho Ishrae?"

⁷ Jisho khwē ni pugu na, **"Pēi lo mfā'o nō ji nu ndii ki llé na Tāa nū'on pi ni ji nji nē. ⁸ Ndo pēi shi mfā'o ghrī ndii na Jijwe Minnwi shwi'i mbin pēi nē. Pēi shi mbo pa minkwentie pan llo Jerushalein, pugu pa mon Judia ni Shamaria, ti ngēi nchēin mon ndugwi mbhi."**

⁹ A ni nga mī'en chhu nu nnu pēi, Minnwi lōgo vi nku'ō ni ju po, ti a nu'un mbhe ligi pugu mon lulun. ¹⁰ Nō ha'an pugu ni ngu'ō mbe'i po nō ha'an a ni ngēi nu nē, nga njēi nu, paa ngwa thi yēi pugu mon ndhwī fhu, ¹¹ nchhu ni pugu na, "Ngwa Galili, pēi thi hein mbe'i pi kho po? Jisho vei na pi lōgo vi ligi pēi nku'ō nō po nē, shi nde mbin wu'ō nō ha'an pēi nu'un njēi vi a ghēi po nē!"

Njinda Judashi

¹² Pa ghan ntaon Jisho pini Jerushalein lo nkuon mbra na pi

mēin ni Olive nε, mbo nɔ ta'a nkan kwò llo Jerushalein. ¹³ Pugu ni nga nii fɔ, nku'ɔ mon njiɛn nda tɔthi li'i ha'an pugu ni nda'a nu nε. Pugu ni mbo:

Pita
ni Joun
ni Jein
ni Andru,
Fili
pugu Toma,
Batolomiu
pugu Matio,
Jein muun Afioshi
ni Shemu, mbo kwini la'a,
ni Judashi, mbo muun Jein.

¹⁴ Nguon pa ghan ntaon Jisho pei ni mbo ni ta'anggi ntho nduon Minnwi pugu pa pichai pinje na pugu ni ngere Jisho nε, ni Meri muun Jisho pugu pa lin pi pi pimbia.

¹⁵ Mon lle pigho Pita lollo ntithi shina ta'a nkii ni pa wun ghan pin, nchhu na,

¹⁶ "Lin pan! A ni mbie na ncho Nwa'anli Minnwi choin nkwan ha'an Jijwe Minnwi ni nkaoon Devi a na'an nthe Judashi na a ni ngoi noon Jisho ni ngwa pe na pugu ni ntho nu ngwein vi nε. ¹⁷ Judashi ni mbo ta'a non via, nthe na pi ni nchu'ɔ vi nkaa yu na a fa'a pia pugu."

¹⁸ A ni njuon shhe ni pe na pi ni mfe gho nthe mbha nnu piphi yi nε, ndho tothi ngu mfun ni tho yi, nshina titri, maon pun pi taon.

¹⁹ Nguon ngwa Jerushalein ni nja'o nnu gho, nenne mēin shhe gho mon chra la'a yugu na Hakeldama nin yi po na, "Shhe Chhi."

²⁰ Pita chhu na, "Nthe na pi na'an mon Nwa'anli Nkhi na, 'Nda yi ku'ɔ fun. Ki'i non ma nda'a fo.' Pi pini na'an na, 'Non nduon lōgo li'i yi.'

²¹ Nne, a pie na pia chu'ɔ ta'a non mbigi mbin pia, mbo non na a ni mbo pia pugu je ndii na pia pa Jisho Taatho ni nyien nu ka'a nε, ²² mbo non na pia pugu ni mbo je ndii na Joun ni ntho mfe nkhi

ni ngwa nε, ti ngoi nchoin ndii na Minnwi ni mfu'u Jisho gho shina pia nku'ɔ nɔ po nε. Pia pa non vei po pa ghan kwentie na Jisho ni mbini nku'ɔ mon gu."

²³ Nne pugu tere Joshe, mbo Bashaba na pi ni mēin vi ni Jushitu nε, mbini ntere Matia. ²⁴ Nduon Minnwi nchhu na, "Taatho, o ji njū'ɔ sheshenon. Non ye non na o chu'ɔ shina paa ngwa pei nε, ²⁵ na a lōgo fa'a Judashi nɔ ngan ntaon Jisho na a ni nkhu mien ngoi li'i na a ni mbie na a ghoi nε." ²⁶ Pugu ma'an yaon nɔ ji nu non na Minnwi chu'ɔ nε, a gu mbin Matia, nne pugu pigi vi mbin pa ta'ancho *ghan ntaon Jisho.

2

Jijwe Minnwi tho

¹ Llé ji na pi mēin ni Penteko nε ni nga ntho, nguon pa ghan pin kiri ta'a li'i.* ² A gha ndara yichai yoyonɔ llo po mbo nɔ nggi nkien mme fin, ntho ndinaon nguon nda na pa ghan pin pigho ni ncho fo nε.

³ Pugu ni njei pa yaon na a ni mbo nɔ pa lin monon, pugu taon nshere non yugu nthi mbin sheshe ta'a non vugu. ⁴ Pugu ni ndinaon ni Jijwe Minnwi, nje chra nu mon pa nkwan chra taon nduon nɔ ha'an Jijwe gho ni nchu'ɔ ncho yugu nε.

⁵ Mon pii ndii gho, pa ngwa Juu na pugu ni mfa'o pogo Minnwi nε ni nda'a nu Jerushalein llo mon nguon mbhi ghao. ⁶ Pugu ni nga nja'o yoyonɔ gho, yu ngwa kiri, ngrao nthe na sheshenon ni nja'o pugu chra pi chra la'a yugu.

⁷ Pugu ni ngrao ti a gha'a mbie na, "Nguon ngwa pei na pugu chra nu nε lo mbo pi ngwa Galili? ⁸ Ti a kie pi nein pia ya'o nnu na pugu chhu nu nε pi mon yia chra la'a?

⁹ Pia llo pi Patia, Media ni Elan, pugu pa ngwa llo Meshopotemia, Judia, ni Kapadoshia, pugu pa ngwa llo Pontu

* 2:1 2:1 Yei ji ni ntho nu tien wun lle ndii na ji Linji'a ni nkwo togo nε.

ni Eshia, ¹⁰ pugu pa ngwa llo Fragia, Pamfilia, Ijpti pugu pa pichèi li'ì Libia yèi Shirin. Pichèi pia llo pi Roma ntho nkra Jerushalein, ¹¹ pichèi pò ngwa Juu, pichèi pò ngwa nduon ña pugu pin nnu Minnwi pa Juu nē. Pichèi pia llo Kretē, pichèi llo Arabia. Ndo pia ya'ò pugu chho mfi'ì ghraoghrao nnu Minnwi mon pa chrà la'a pia." ¹² Nguon yugu ghao ni ngrào, ndo mbo ni fintho, nchhu nu ni non pugu ña, "Njin yei pò pi ña?" ¹³ Pichèi ka mā'an ghan pin pigho pi ni kwèin, nchhu nu ña, "Pugu paa pi là'o!"

Nkìni Minnwi llo mbo Pita

¹⁴ Nenne Pita taon ntho shhi pugu pa pichèi ta'anchro ghan ntaon Jisho, nkèrè nggì yi nchhu ña, "Ngwa Juu pugu pa nguon ngwa ña pugu la'a nu Jerushalein nē, pèi ywèrè shishi'ì, nshwei vèi ni njin nnu ña a lōgo li'ì nē. ¹⁵ Ngwa pei lo nji'ì mbaa pi là'o nkwan ha'an pèi pì'ì nē, nthe ña ndwè wu'ò ndipu'ù minaon ni tutu'ù. ¹⁶ Yei pò pi nnu ña njèli'ì Minnwi Joe ni nchhu nu nē:

¹⁷ 'Minnwi chhu ña yei nnu ña nshi nchwè mon pa ndugwi llé nē. Nshi nshā'ò Jijwè a mbin sheshenon.

Puon pèi pi pimbia pugu pa pinge shi nchii nkini a, pa ma'an mikhwa yèi pa nnu, pa lulunu ngwa pèi fā'ò pa njèin.†

¹⁸ Oon, nshi nshā'ò Jijwè a mbin puon fà'a pan pi pimbia pugu pa pinge, mon llé pigho, pugu chii nkini a.

¹⁹ Nshi nchwè pa nnu ghraoghrao po, nōon pa li nkunon shhē. Chhī, mōnon, ni gwí ndindhi shi mbo.

²⁰ Minaon shi nkara ngū njinjin, fhú kara mbie nō chhī,

ñkaon nkien mme llé Taathō maa ntho.

²¹ A shi mbo ña sheshenon ña a gē ligi Taathō nē shi ndūgu.'

²² "Ngwa Ishrae, pèi ya'ò chrà yei! Jisho llo Nashare, non ña Minnwi ni nōon ña a taon ju ntaon vi, nkien pi nkunon pa nnu ghraoghrao pugu pa li ña a ni mfe ghrí gho a chwè nō gho shina pèi nō ha'an pèi nkāa pèi ji nē. ²³ Minnwi ni nkwo ji ndo nū'on ña pi shi kwīn vi nkunon wá'a, njwi vi nkien pi nkunon cha'a nu vi mfe mbho ngwa pīphi. ²⁴ Ndo Minnwi pì'ì vi mon gu, nkwe vi mbho ghrí gu, nthe ña a kan ni mfe pa'a gu lo ngwèin vi a kina nō ngan chéin. ²⁵ Nthe ña Devi chhu nthe vi ña,

'Njèi Minnwi Taathō shhi mu nguon ndii ghao.

A pò yèi mu nguon ndii, nne mba'a nji'ì mboogo nnu ña nonmishua tā'a nu nchwè mbin mu nē.

²⁶ Nthe yie gho, ndinaon ni pwatua, chrà a pò chrà pwanju'ò. Nō pīgi nu, nguon non ghao yì'è mbin Minnwi.

²⁷ Nthe ña mba'a o yì'ì mien a nkina yi khu, mba'a o yì'ì mien Muon Fà'a yo yi Taontaon fōro mon fún.

²⁸ O nōon shendaon chombhi vèi. O shi nchwè ndinaon ni pwanju'ò nthe ña pogo pò ka'a.'

²⁹ "Līn pan, minthe nchhu ni pèi ni tininju'ò nthe fà'ò via Devi. A ni nkhu pi twei vi, fún yi pò shina pia ti nchèin shi'a. ³⁰ Ndo, a ni mbo njèli'ì Minnwi, nji ña Minnwi ni nkwo kā'a vi ti nshwrèi ña a shi nchèrè ta'a mbhē yaon yi nkunon faan ju Devi gho. ³¹ Minnwi ni nōon nnu ña a shi nde ndōgo li'ì nē ni Devi, nenne a chrà nkunon khu nu mbin nkū'ò Ju ña Minnwi Chu'ò Ntaon nō Nkwe

† 2:17 2:17 Yei ndugwi llé hein pò pi jē ndii ña Jisho ni fūon ntho nē ti ngèi nchèin ndii ña a shi mbini ntho li'ì sha'a mbi nē.

ne, na pi shi ki lo mien vi a kina yi khu mon fún, ki mien a fōro.

³² “Minnwi ni mbini nu'un mbi'i Jisho vei mon gu, nguon yigi po pa minkwentie. ³³ Minnwi Taa vi ni nkere vi nchere ngei mbho yi yi ji, mfe Jijwe yi gho nkwan no ha'an a ni kaa'a ne. Nnu na pei yei nu ndo nja'o nu ndwe ne po pi fe yi na a sha'o mbin pigi ³⁴ nthe na a shini ndo nku'o Devi po. Ju, Devi, ka chhu pi na,

“Taatho chhu ni Taatho a na,

“Chho ngei mbho a yi ji hein

³⁵ ti nshi nu'un nchwie pa mbina po po kri tigi kwò yo.”

³⁶ “Nthe yie, nguon ngwa Ishrae fa'o no ji nu ni tininju'o na Minnwi chwie vi a po Taatho, mbini mbo Ju na Minnwi Chu'o Ntaon no Nkwe ne, mbo Jisho vei na pei ni nkwin vi ne.”

³⁷ Pugu ni nja'o nnu pei a kaon njù'o yugu nkien yie, pugu chhu ni Pita pugu pa pichai ghan ntaon Jisho na, “Pa lin pigi, pigi shi nchwie pi nein?”

³⁸ Pita chhu ni pugu na, “Pei pa'a nkunu yei ni phi, nkwe nkhi ni ligi Jisho Krishto, Minnwi I'e phi yei, mfe fe yi ni pei, mbo Jijwe Minnwi. ³⁹ Minnwi ka'a vei ni ka'a yei pei pa ngwreingwa pei, pugu pa ngwa pe na pugu po fie hini ne, ni sheshenon na Taatho, mbo Minnwi via, chu'o vi ne.” ⁴⁰ Pita pin ngei shi nchrantou pa chrà nduon mfra vugu ni nji, nchhu nu na, “Pei kwe non yei nne na ki'i pei fa'o ngei na Minnwi shi mfe ni ngwreingon piphi yei ne.”

⁴¹ Nenne, ngwa ha'an pugu ni mbin chrà yi ne ni nkwe nkhi. Ta'a lle gho, yaon no trei nkan ngwa pigi mbin ghan pin. ⁴² Pugu ni mfe ndii yugu ntho nje'i yaon mbho ghan ntaon Jisho, nkiri nu nguon ndii ghao ni ta'anju'o, nji pa maon ka'a mbini ndo nduon Minnwi.‡

Chombhi shina ghan pin

‡ 2:42 2:42 Pa ghan pin ni ma ti nga ntho li'i mu'on, nji maon nga mi'en, ngei ki'e nji ji kwini Taatho.

⁴³ Minnwi ni ntogo njin pa ghan ntaon Jisho mfa'a pa nnu ghraoghrao ndo non pa li. Nenne, sheshenon fa'o pogo gu. ⁴⁴ Nguon ngwa pe na pugu ni mbin Minnwi ne ghei shi mbo nu ta'a li'i ni ta'anju'o, maon pugu po ta'a yi. ⁴⁵ Pugu je ntho mfini kien shhe pugu, pugu pa pichai pa maon, ntho ngra mbin gho ni nguon ngwa wu'o no ha'an cha yugu nu'un mbo ne. ⁴⁶ Pa lle, pugu kiri nu Nda Minnwi ni ta'anggi, nji pa maon ka'a mon pa nda nda. Pugu ni nji maon pugu ni pwatua pugu pa pwapun, ⁴⁷ nga'o Minnwi, nguon ngwa pin vugu. Pa lle Taatho pigi vugu ni pa ngwa na a ni nkwe vugu ne.

3

Pita pugu Joun luon nkwin nyien

¹ Le chai Pita pugu Joun ni ngei nu Nda Minnwi mon trei minaon ni naonchi, mbo ndii luon Minnwi. ² Pien non chai na pi ni mbi vi, a taon nkwin llo pun, ngei nu no chonka'a na a ghei Nda Minnwi, pi mein ni Pwapwa ne. Pi gha ngu'o ngei ni ju nu'on vi lle chonka'a gho na a luon ghere mbho ngwa na pugu ghei nu Nda Minnwi ne. ³ A gha ngei Pita pugu Joun nii nu Nda Minnwi, a je ntho nduon ghere mbho pugu.

⁴ Ndo Pita pugu Joun tigi ligi yugu mbin yu nchhu na, “Lii vigi!” ⁵ A je ntho ndii vugu, mbi'i nu na a shi mfa'o yaon mbho pugu. ⁶ Ndo Pita chhu na, “Ndo nji'i mfa'o dere, ndo yaon na mfa'o ne nshi mfe ve. Mon ligi Jisho Krishto llo Nashare, lollo nyien!”

⁷ Ngwein vi no ngei mbho yi yi ji nkere vi tothi, wu'o ndii gho, kwò mi pugu pa mbi'i kwò mi shwi. ⁸ A lli ntithi, nje nyien nu. Nii mon Nda Minnwi pugu pugu, nyien nu, ndii nu, ndo nga'o Minnwi.

⁹ Nguon pa ngwa yei vi no ha'an a nyien nu ntho ntoo Minnwi, ¹⁰ nji

vi ña a ñon ña a ni nchho nduon ghèrè chonka'a ye Nda Minnwi ña pi mēin ni Pwapwa nē. Wiwini wēin vugu, pugu ghrāo nnu ña a lōgo li'i mbin yu nē. ¹¹ Nō ha'an ñon gho ni ndia mbin Pita pugu Jouñ mon li'i ña pi mēin ni Varinda Sholomu nē, ñguon ñgwa ni ñgrāo ntei ntho mbara vugu fō.

Pita chhu chrà Minnwi

¹² Pita gha ñjē ñgwa pigho, nchhu ni pugu ña, "Ñgwa Ishrae, a chwīe kho pēi ghrāo nnu yei nēin? A chwīe kho pēi chaon ligi yēi mbin pigi nō ha'an pigi chwīe ñon vei nyien pi ni yigi ñji ki ni yigi pōgo Minnwi? ¹³ Minnwi Abrahan, Aiji ni Jakō, mbo Minnwi pa ñkhu taa pia, gha'o muon fà'a yi mbo Jisho, mbo ju ña pēi ni ncha'a vi mfe ni pa thishi, ndāa vi shhi Paille ndii ña Paille ni ntā'a nu mien vi ña a ghēi nē. ¹⁴ Ndo pēi lāa vi, mbo ñon taon taon ndo mbo ñkien ñon, ñka chhu pi ña pi chu'o ñjwi ñon mfe ni pēi. ¹⁵ Pēi jwi ñgan fe chombhi, ndo Minnwi pi'i vi mon gu, pigi pō pa minkwentie nnu pei!

¹⁶ "A togo pi ñkuon pin mon ligi Jisho ña ñon vei pō shishi'i, ñon vei ña pēi yēi ndo ñji nē. A pin mon ligi Jisho ña a chwīe a ya mbo shi'i shhi pēi ghao.

¹⁷ "Ndwe, lin pan, ñji ña pēi ni nchwīe nnu yei mon ki ji, pēi pa thishi pēi. ¹⁸ Yaon ha'an Minnwi ni nōon ni pa ñjēli'i pi fie ma ñga'o pugu chhu nē, ña Ju ña Minnwi Chu'o Ntaon nō ñkwe nē shi ñjēi ñgō'i, Minnwi chwīe a lōgo li'i wu'o nēnne. ¹⁹ Nthe yie gho, pēi pā'a ñkūnu yēi ni phi mbini mbara Minnwi, nne ña a li'ē phi yēi. Pēi nchwīe nēnne, kan mā'an nu ghrī mon jijwe yēi shi ntho ni pēi lō mbo Taathō, ²⁰ a lō mbini ntaon Ju ña Minnwi Chu'o Ntaon nō ñkwe nē, mbo Jisho ña a ni ñkwo chu'o vi nē ni pēi. ²¹ A shi ñkina pō ti ndii nu'un ntho ña pi shi nchwīe ñguon pa nnu pō pi fhi nō ha'an ju Minnwi

ni nchhu ntogo pi mbho pa ñjēli'i pi pi taon taon lleshhi nē. ²² Mushi ni nchhu ña, 'Minnwi Taathō shi nchu'o ñjēli'i yi mfe ni pēi lō shina pēi wu'o nō ha'an a ni nchu'o a nē. Pēi shi nchwīe ñguon pa nnu ña a chhu ña pēi chwīe nē. ²³ Sheshenon ña mba'a a yi'i ñja'o nchō ñjēli'i gho nē, pi shi mfu'u vi shina ñgwa Minnwi, ndo nshi'i vi.'

²⁴ "Wu'o nēnne, ñguon pa ñjēli'i Minnwi lō mbin Shamue ñgōi nu shhi ni nchii pa nnu pei ña a tho ndōgo li'i mon llé pei nē ñkaa pugu. ²⁵ Pa kà'a Minnwi ña a ni mfe ntogo pi mbho pa ñjēli'i pi nē ni mbo pi ni pēi. Pēi fā'o shina mon kina ña Minnwi ni ñgwra pugu pa ñkhu taa pēi nē. A ni nchhu ni Abrahan ña, 'Ntogo pi mbho mbhē yaon yo, ñshi fe mboro ni ñguon ndaonon ñkuon shhe ghao.' ²⁶ Nēnne, Minnwi chu'o muon fà'a vi mfūon ntaon vi pi ni pēi, ña a fe mboro ni pēi mon chwīe nu ñguon vēi ghao ntaon mon mbha nnu piphi."

4

Pi wēin Pita pugu Jouñ

¹ Pita pugu Jouñ ni ñga ñgu'o nchrā nu ni ñgwa pigho nē, pa ghan fe'ingien Minnwi pugu pa thishi ghan kē'i Nda Minnwi pugu pa ñgwa Shadushi tho mbara vugu, ² mfā'o pigitua ntou yi nthe ña Pita pugu Jouñ ni ntho ñjē'i ñgwa ndo nchii nu ña Jisho ni ñkhu mbini ñku'o nōon nu ña ñgwa lē ñkhu mbini ñku'o. ³ Pugu wēin Pita pugu Jouñ ni'in vugu chéin ti mbhi nu'un ndan nthe ña tu'u ni ñkwo shini nu. ⁴ Ndo ntou ñgwa pē ña pugu ni ñja'o chrà Minnwi nē pin. Fi'i pimbia ña pugu ni mbin Minnwi nē ku'o nchēin tien ñkan yi.

⁵ Mbhi ni ñga ndan, pa thishi pa Juu pugu pa kún, pugu pa ghan yē'i ñgwa ni gí Mushi kiri Jerushalein. ⁶ Anan, mbo taathō pa thishi ghan fe'ingien, pugu Kaifa, ni Jouñ, ni Aleshanda, ni pa ndaonon pa thishi

ghan fe'ingien, ⁷ fu'u pa ghan ntaon Jisho pigho nthigi shhi pugu njē tou nu vugu na, "Pəi chwīe yei nnu pi ni ghrī gǒ, ki ni ligi gǒ?"

⁸ Pita, linaon ni Jijwe Minnwi, nchhu ni pugu na, "Thishi pugu pa kún mon la'a, ⁹ pi ntho nsha'a vigi shi'a nthē pi nnu shi'i na pigi chwīe mbiñ ḡkwini vei, ḡkwan ha'an a kie ḡkaon maa mbo shi'i ne, ¹⁰ kan a pie ne na ḡguon yei ghao pugu pa ḡguon ḡgwa Ishrae ji na ḡon vei ti shhi pəi nja mbo shishi'i ntogo pi ḡkuon nji Jisho Krishto llo Nashare, na pəi ni ḡkwīñ vi ḡkuon wá'a, Minnwi pi'i vi llo mon gu ne. ¹¹ Jisho vei, ju na Nwa'anli Minnwi chhu nthē vi na,

'Muun nchí'a ye na pəi ghan krao
nda ni ndāa na a lo mfā'o
ghère ne,
pini ḡkara ju mbo muun nchí'a
kwonda.'

¹² Lūgu nu wu'ɔ mbo pi mbho yu tə'i vi! Mon ḡguon mbhi, yichəi ḡon lo mbo fo shina ḡgwamishua na Minnwi fe na minthe a kwe via."

¹³ Pa thishi pigho ni ḡga njəi fi'i tininju'ɔ na Pita pugu Joun fā'o ne, ndo nji na pugu lo nji'i nchəiñ nthiḡkwo kəkərə mon ḡwa'anli, na pugu wu'ɔ mbo pi ḡgwa gha pugu ghrāo, nji ki'ε na pugu pa Jisho ni mbo ka'a. ¹⁴ Ndo pugu ni ḡga njəi ḡon na pi ni nchwīe vi a pɔ shi'i ne thi yei Pita pugu Joun, pa'a pugu lo nu'un mfā'o nnu nɔ chhu nu. ¹⁵ Nenne, pugu fe gí ni pugu na pugu taon nda pa kún. Nne pugu pini shina pugu, ¹⁶ nchhu nu na,

"Pia shi nchwīe pi neiñ ni ḡgwa pei? Nthe na sheshenon Jerushalein ji na mme nnu ghraoghrao yei chwīe pugu. Yichəi shendaon lo mbo na mimfe pia puon. ¹⁷ Ndo nɔ chwīe nu na ki'i nnu yei nu'un nyien mbigi ḡgəi shhi, pia shūu ténə yugu na ki'i pugu nu'un nchhu sheshe nnu ni ḡon nɔ ligi Jisho." ¹⁸ Nenne, pugu

mēiñ vugu, mfe gí ni pugu na ki'i pugu nu'un nchhu nnu ki ntigi nɔ ligi Jisho.

¹⁹ Ndo Pita pugu Joun khwē ni pugu na, "Pəi ḡkaa pəi ywere ni tho yei na a kā'o yei ligi Minnwi, ya'o nu nchə yei ki ya'o nu nchə Minnwi, ²⁰ nthē na mimfe pa'a pigi lo mien shwei nu nnu na pigi ya'o ndo njəi ni non yigi ne."

²¹ Pa thishi pugu pa kún pigho gha ḡguru vugu mbigi na pugu shi mfe ḡgə'i ni pugu, mien vugu na pugu ghəi. Pugu ni njəi na mimfe pa'a pugu lo mfe ḡgə'i ni pugu nthē na pa ḡgwa ni nchho ḡga'o Minnwi nthē nnu na a lōgo li'i ne, ²² nthē na ḡon na pi ni nchwīe nnu ghraoghrao yei mbiñ yu, non yi mme ne, ni ntogo khwe wun ḡga'o.

Pa ghan piñ luon na Minnwi fe tininju'ɔ

²³ Wu'ɔ ndii gho na pi ni nchu'ɔ vugu ne, pugu ghəi njəi ḡgwa pugu, mfi'i nnu na pa thishi ghan fe'ingien pugu pa thishi ni nchhu ni pugu ne. ²⁴ Ndi na pugu ni nja'o nnu pigho ne, ḡkərə ḡgəi yugu tothi mon ta'anju'ɔ nduon Minnwi. Pugu ni nduon nu na, "Taatho na a fā'o ḡguon nji, nchwīe po pugu pa shhe ni ḡkhī pugu pa ḡguon maon na a pɔ mon gho ne, ²⁵ ntogo pi mbho Jijwe Minnwi, ɔ ni nchhu ni ḡkhu taa vigi Devi, mbo muun fā'a yo na,

'Pa ḡgwa taon nduon ni ndinaon ni pigitua na,
pa ḡgwa Ishrae kā'a pa nnu piphi na a lo fā'o ghère ne nthē a na?

²⁶ Pa fūon ḡkuon mbhi hein pugu pa pichəi pa thishi paon
mbiri non pugu nɔ mā'an nu Minnwi Taatho
pugu *Meshaya yi na a taon ne.'

²⁷ "Shishini, Herɔ pugu Pontiu Paile paon mon la'ataon yei pugu pa ḡgwa la'ataon nduon ni pa ḡgwa Ishrae nɔ nyian nu ntán nthē muun

* 4:27 4:27 Meshaya pɔ pi mon chrà Hibru. A pɔ mon chrà Gri mbo pi Krishto, ninj yi pɔ na ḡon ha'an Minnwi chu'ɔ vi mfe ndaon fā'a gho na a fā'a.

fà'a yɔ yi taon̄taon̄, mbo Jishɔ ɲa ɔ ni nchu'ɔ vi ɲa a pɔ Meshaya* nɛ. ²⁸ Pugu paon̄ nɔ chwīe nu nguon̄ pa nnu ha'an̄ ɔ ni ɲkwo kā'a nū'ɔɲ ɲa a shi ngu'ɔ ndōgɔ li'i nɛ. ²⁹ Nenne ndwe, ma Taathɔ, ywɛɛ ɲkwan̄ nɔ ha'an̄ pugu kā'a ɲa pugu shi mfe ɲgə'i ni pigi nɛ. Gh̄ɛɛ vigi mbo pa puon̄ fà'a nɔ chrà nu chrà yɔ ni tininju'ɔ. ³⁰ Nɔ ha'an̄ ɔ chwīe yei nɛ, gh̄ɛi mbi'i mbhɔ yɔ njigi gh̄nɔ nɔ ghɔ, mbini nchwīe pa nnu ghraoghrao, ndɔ nōon̄ pa li pɔ ntɔgɔ pi nɔ ligi muun̄ fà'a yɔ yi taon̄taon̄ mbo Jishɔ."

³¹ Pugu ni ɲga nduon̄ Minnwi ti mī'ɛɲ, li'i ɲa pugu ni ɲkiri fɔ nɛ chī'i, pugu linaon̄ ni Jijwe Minnwi nshwei chrà Minnwi ni tininju'ɔ.

Pa ghan̄ pin̄ ghrā maon̄ pugu shina pugu

³² Pa ghan̄ pin̄ ni mfā'o ta'an̄ggi njū'ɔ pugu, pugu pa kwā'a nu mun̄u. Pa'a sheshen̄on̄ vugu lɔ nchhu ɲa yaon̄ ɲa a fā'o nɛ pɔ pi ji tə'i vi, yaon̄ yugu ghao pɔ pi ta'a yi. ³³ Ntɔgɔ mon̄ n̄ji Jijwe Minnwi, pa ghan̄ ntaon̄ Jishɔ ni nchīi ni pa ɲgwa ɲa Jishɔ, mbo Taathɔ, khu mbini nu'un̄ ɲku'ɔ, Minnwi nōon̄ ntou pwapun̄ yi ni pugu ghao. ³⁴ Ta'a ɲgan̄ chà shini ndɔ mbo shina pugu, nthe ɲa nɔ ha'an̄ ndii ni ntɔgɔ nu nɛ, pa ɲgwa ɲa pugu ni mfā'o pa shhɛ ki pa la'a nɛ fini, nthɔ ni mbin̄ ghɔ ɲa pugu fini nɔ ghɔ nɛ, ³⁵ nū'ɔɲ shhi pa ghan̄ ntaon̄ Jishɔ, pugu ghrā ni ɲgwa wu'ɔ nɔ ha'an̄ chà yugu nu'un̄ mbo nɛ.

³⁶ Nnɛ, Joshe ɲa pa ghan̄ ntaon̄ Jishɔ ni nthɔ mēin̄ vi ni Banaba nɛ (njin̄ yi pɔ ɲa "N̄gan̄ Mā'an̄ Ghri"), mbo ɲon̄ Levi ɲa pi ni mbhi vi Shaipru, ³⁷ fini nyien̄ ɲa a ni mfā'o ndōgɔ mbin̄ ghɔ nthɔ nū'ɔɲ shhi pa ghan̄ ntaon̄ Jishɔ.

5

Anania pugu Shafira

¹ Ndo ɲon̄ chəi ni mbo fɔ, ligi yi pɔ Anania. Pugu ɲgwe vi, Shafira, ni mfini yaon̄ yugu. ² A lēin̄ pigəi mbin̄ ɲa pugu ni mfini yaon̄ ghɔ nɔ nɛ, ɲgwe vi ji, ngu'ɔ nthɔ pi ni ghrà yi nū'ɔɲ shhi pa ghan̄ ntaon̄ Jishɔ.

³ Ndo Pita chhu ɲa, "Anania, a chwīe khɔ ɔ mien̄ Shata nii njū'ɔ ghɔ, ɔ lɛ'ingien̄ ni Jijwe Minnwi, ndōin̄ pigəi mbin̄ ɲa ɔ fini shhɛ yɔ ghɔ nɔ nɛ? ⁴ Ndī ɲa ɔ shini ndɔ naa mfini nɛ, a lɔ mbo jɔ? Ndī ɲa ɔ ni ɲkwo fini nɛ, a lɔ ɲgu'ɔ mbo jɔ? Ti a chwīe khɔ ɔ pī'i chwīe nu ɲkwan̄ nnu yei? ɔ lɔ ndɛ'i ɲgien̄ pi ni ɲgwamishua, ɔ lɛ'i pi ni Minnwi."

⁵ Anania ni ɲga nja'o nnu yei, ɲgū shhɛ ɲkhu, pɔgɔ gu wēin̄ ɲguon̄ ɲgwa pɛ ɲa pugu ni nja'o nnu yei nɛ. ⁶ Pa ma'an̄ mikhwa lollo ndin̄ vi mon̄ ndhwí, ntien̄ vi ntaon̄ nɔ mbhi ɲgəi ntwei.

⁷ A ni ɲga njo njunu, ɲgwe vi nii ndɔ ki lɔ n̄ji nnu ɲa a lōgɔ li'i nɛ. ⁸ Pita chhu ghɔ ɲa, "Shwei a, yei fi'i mbin̄ ɲa pəi ndaon̄ ghɔ fini shhɛ ghɔ nɔ nɛ?"

A khwē ɲa, "Oon̄, a yie."

⁹ Ndo Pita chhu ghɔ ɲa, "A chwīe khɔ pəi taan̄ nɔ mōon̄ nu Jijwe Taathɔ? ɲgwa ha'an̄ pugu twei ndaon̄ ghɔ nɛ pɔ nɛ chonda, pugu shi ntien̄ ghɔ ntaon̄ nɔ."

¹⁰ Wu'ɔ ndii ghɔ, a gū shhɛ shhi yu ɲkhu, pa ma'an̄ mikhwa pigho nii njəi ɲa a kwo khu. Pugu tien̄ vi ntaon̄ nɔ mbhi, ntwei vi yəi ndaon̄ vi. ¹¹ Pɔgɔ gu wēin̄ ɲguon̄ ɲgwa mon̄ choshi ghɔ pugu pa ɲguon̄ ɲgwa ɲa pugu ni nja'o nnu pei nɛ.

Pa nnu ghraoghrao pugu pa li

¹² Pa ghan̄ ntaon̄ Jishɔ ni nōon̄ pa li ndɔ nchwīe ntou pa nnu ghraoghrao. ɲguon̄ pa ghan̄ pin̄ ni mbo mon̄ Varinda Sholomu. ¹³ Sheshen̄on̄ ɲa a shini ndɔ n̄ji'i mbo ɲgia yugu nɛ shini ndɔ n̄ji'i mōon̄ nɔ tūru nu pugu pugu n̄ji'i nthe nɔ ha'an̄ pugu ni ndii vugu nɔ pa ɲkien̄ ɲgwa. ¹⁴ Ndo ntountou ɲgwa ha'an̄ pugu ki pin̄ Taathɔ nɛ

ka mī'ey mbīgi pīgi ngōi shhi, mbia pugu pa piŋge. ¹⁵ Nthe pa nnu ha'an pa ghan ntaon Jisho ni nchwīe nu ne, pi tien pa ghan ghīno ntaon no gho no pa shendaon, nū'on vugu ŋkuon pa kúon pugu pa ŋgrào nne ŋa kə'ichəi mili'i Pita gū mbin pugu no ha'an a ni ntogo nu ne. ¹⁶ Ntou yú ŋwa pini ŋkiri llo mon pa la'ataon ŋkin Jerushalein ntho nu ni pa ghan ghīno pugu pa ŋwa pe ŋa pa jiwē piphi ni ntho ŋana vugu ne, pi yīgi ghīno yugu.

Pi fe ngə'i ni pa ghan ntaon Jisho

¹⁷ Ndo taatho pa thishi ghan fe'ingien pugu pa pakwo pi, mbo pa ŋwa Shadushi, linaon ni kighi'ə nthe ghan ntaon Jisho. ¹⁸ Nne pugu wēin ghan ntaon Jisho ni'in mon chéin. ¹⁹ Ndo, a gha mbo ni tu'u, ŋgan ntaon Taatho chu'ə cho chéin mfu'u vugu mbhi nchhu ŋa, ²⁰ "Pəi ghəi nthi mon Nda Minnwi, nshwei ŋguon chrà chombhi fhi yei ni ŋwa."

²¹ Pa ghan ntaon Jisho pigho ya'o nchò yugu, a gha mbo ni tutu'u pugu nii Nda Minnwi njē ye'i nu.

Taatho pa thishi ghan fe'ingien tho pugu pa pakwo pi mēin ŋguon pa thishi ŋwa Juu ghao nne ŋa a nthe pugu fā'o kiri pa kún. Mfe gí mon chéin ŋa pi tho ni ghan ntaon Jisho lo mon chéin. ²² Pa shooge gha ngəi mon chéin pa'a ndo njəi vugu fo, mbini ki'ε mfi'i ni pugu ŋa, ²³ "Pigi yəi cho chéin pi ya mfini shi'i, pa ghan kē'i pi thi no pa cho pi, ndo pigi gha nchu'ə, pa'a ndo njəi ŋon mon ghə."

²⁴ Ndi ni mmenon pa shooge ghan kē'i Nda Minnwi pugu pa thishi ghan fe'ingien ni nja'o nnu yei ne, pugu ghrào ŋa a nthe yei ŋkwan nnu shi ndugwi pi hin. ²⁵ Yichəi ŋon tho nchhu ni pugu ŋa, "Pəi lili njəi! ŋwa pe ŋa pəi ni ni'in chéin ne thi Nda Minnwi ntho njē'i ŋwa."

²⁶ Nne mmenon shooge pugu pa ŋwa pi ghəi ntho ni pugu ndo ki

lo nchwīe pi nnu kíkri nthe ŋa pugu ni mbogo nu ŋa minthe pa ŋwa tun vugu ni ngù'ə. ²⁷ Pugu ni ŋga ntho ni ghan ntaon Jisho pigho ntigi vugu shhi pa kún. Taatho pa thishi ghan fe'ingien tou vugu, ²⁸ nchhu nu ŋa, "Pigi ni ŋkwo ya mfe titini gí ni pəi ŋa ki'i pəi nu'un njē'i ŋwa ni ligi ŋon vine ndo pəi lili njəi, pəi kwo ye'i ŋwa mon Jerushalein ŋkwe li'i ghao, ntho nchwīe nu a po ŋa a jwi pigi njwi vi."

²⁹ Ndo Pita pugu pa pichəi ghan ntaon Jisho khwē ŋa, "A yi'i ŋa pigi ya'o nchò Minnwi ncha nchò ŋgwamishua. ³⁰ Minnwi pa taa pia ni mbi'i Jisho llo mon gu, mbo Jisho ŋa pəi ni ŋkwīn vi ŋkuon wá'a njwi ne. ³¹ Minnwi kərə vi, nchərə ŋgei mbho yi yi ji no Nthishi mbini mbo ŋkwe, no fe nu shina ni pa Ishrae no pā'a nu ŋkūnu yugu ni phi, Minnwi li'ε phi yugu. ³² Pigi pa minkwentie nnu pei, Jiwē Minnwi ŋa Minnwi fe ni ŋwa pe ŋa pugu ya'o vi ne po yichəi."

³³ Pugu ni ŋga nja'o yei nnu, a pigi vugu nshā'a la'a muŋu nne pugu tā'a nu njwi vugu. ³⁴ Ndo yichəi ta'a ŋon Farashi shina ŋwa pigho, ligi yi po Gamalia, mbo ŋgan ye'i gí, ŋa ŋwa lili vi no ŋon chiichii, lollo tothi mfe gí ŋa pi lōgo pa ghan ntaon Jisho pigho ntaon no mbhi no kuo ndii. ³⁵ Pi gha ntaon ni pugu, a chhu ki'ε ni pa kún pigho ŋa, "ŋwa Ishrae, pəi lina nu ni nnu ha'an pəi chwīe nu mbin ŋwa pei ne. ³⁶ Pəi kwīn nu ŋa yichəi ndii ni ma mbo Tioda taon, nchhu nu ŋa a mmenon ndien. Yaon no khwe ŋkii ŋwa younjin yi. Ndo pi ni njwi vi, ŋwa ŋa pugu ni njōu nin yi ne shāan, nnu ŋa a ni nthi no ne shāna gha. ³⁷ A ni ŋga ntogo ji, ŋon chəi, ligi yi po Judashi, mbo ŋon llo Galili mon ŋga'ombhi shia ŋwa, nu'un ntaon ji, nshūu ntou ŋwa pugu younjin yi. Pi jwi vi ŋkaa yu, ghan younjin pi shāan.

³⁸ "Nne, mon yei nnu ŋa a po shhe ne, ki'i pəi chwīe nnu mbin ŋwa

pei, p̄əi mien vugu tə'i vugu. Nnu na pugu kā'a ndo nchwīe nē, m̄bo na a llo pi mbo nonmishua, kan a shi nshāna mme gha. ³⁹ Ndo a ndho pi mbho Minnwi, kan minthe, pa'a p̄əi lo nga'a vugu. P̄əi ka yəi non p̄əi ngwie nkrò pi p̄əi pa Minnwi." Pa kún pigho lōgo ntigi Gamalia.

⁴⁰ Pugu mēin ghan ntaon Jisho pigho, pugu nii nda, pugu wie vugu, mfe gí ni pugu na ki'i pugu nu'un nchrā nu ni ligi Jisho, nne mien vugu pugu ghēi. ⁴¹ Nenne, pa ghan ntaon Jisho taon nda pa kún ntho mfā'o pwanju'ò na Minnwi shia vugu shina pa ngwa na mimfe pugu yəi ngə'i pi shhū vugu nò ligi Jisho nē. ⁴² Nguon llé ghao mon Nda Minnwi pugu pa la'a pa ngwa, pugu ghēi nchho ntigi nu ndo nchii nu na, "Jisho Ju na Minnwi Chu'ò Ntaon nò Nkwe nē."

6

Khwachəi ghan ghère

¹ A ni nga nda'a shigei pa ghan younjin Jisho pigi nu nē, fē'i gū shina pa ghan pin mbo ngwa Juu pē na pi ni mbhi vugu pugu ku'ò taon nduon nchrā pi Gri nē, pugu pa pē na pi ni mbhi vugu pugu ku'ò la'a nchrā pi Hibu nē. Pē na pugu ni nku'ò mbhi nē, ni mfē'i nu na pi lo ndii pa kugu pugu shi'i mon nnu ghrā maon lēlle.

² Nne paanchro ghan ntaon Jisho pigho mēin nguon ghan younjin Jisho li'i mu'ò nchhu na, "A lo nji'i nkā'o na pigi mien chii nu chrā Minnwi fo ntho pi li'i ghrā maon ji. ³ Nthe yie gho, lin pan, p̄əi tere khwachəi nkie n ngwa, na pugu linaon ni Jijwe Minnwi pugu pa shietho nē, pigi nū'ò vugu nò fà'a yei. ⁴ Pigi shi mfe non yigi pi nò luon nu Minnwi pugu pa fā'a chii nu chrā Minnwi."

⁵ Nnu na pugu ni nchhu nē pwa nguon kiri gho. Pugu chu'ò Shitifin na a ni ntini mon pin ndo ndinaon ni Jijwe Minnwi nē, ni Fili, ni Prokoru, ni Nikano, ni Taimon, ni Pamena, ni

Nikola lo Antio na a ni mbin Minnwi pa Juu nē. ⁶ Pugu lōgo vugu ngēi ntigi shhi pa ghan ntaon Jisho, pugu nū'ò mbo yugu mbin pugu nduon Minnwi.

⁷ Nenne, chrā Minnwi pini nyien ngēi shhi, fi'i ghan younjin Jisho Jerushalein pini nje n mbigi nkie n yie, pa ntou ghan fe'ingien Minnwi gū ghan pin.

Pi wēin Shitifin

⁸ Shitifin, na mboro pugu pa nji Minnwi ni ndinaon mbin yu nē, chwīe ntou pa nnu ghraoghrao ndo nōon pa li shina ngwa. ⁹ Ndo pichəi ngwa ni ndāa vi, mbo ngwa na pugu ni mbo ngia ghan nda luon Minnwi na pi ni mēin ni yi ngwa na pugu lo nu'un mbi'i pa kūna nē, na ngwa Juu ni mbo mon gho llo Shirin pugu Aleshandria, pugu pa pichəi Juu nduon llo krao ngei Shilishia, ni Eshia. Pugu jē lōu nu pugu pa Shitifin. ¹⁰ Ndo Jijwe Minnwi fe shietho ni Shitifin, fi'i nkwan ha'an a ni nchrā nē, lāa nu chrā yi gha'a.

¹¹ Nne, pugu nji'an ni'in pun ngwa, pugu chhu na, "Pigi ya'o a chrā chrā nchi'əshə nthe ligi Mushi pugu Minnwi." ¹² Nne pugu chwīe pa ngwa pigho, pugu pa thishi pugu pa ghan ye'i gí Mushi, pugu wēin Shitifin ngēi nò shhi pa kún, ¹³ ndo ntho ni pa ngwa nchhu na pugu le'ingien tho yu na, "Non vei wu'ò ntho nchrā pi nnu piphi nthe Nda Minnwi yia yi taontaon pugu pa gí Mushi, ¹⁴ nthe na pigi ya'o a chhu na, 'Jisho vei llo Nashare shi nshā'a Nda Minnwi yei nkwi pa nū'ò na Mushi ni mfe ni pia nē.'"

¹⁵ Nguon ngwa pē na pugu ni mbo nda pa kún nē chaon ligi yugu mbin Shitifin gho, njəi na mini mi pō pi nò yi ngan ntaon Minnwi.

7

Chrā Shitifin

¹ Taatho pa thishi ghan fe'ingien pie Shitifin na, "Yei nnu shini?"

2 Shitifin khwē ña, “Līn pañ pugu pa tãa pañ, pēi ywεε nnu ña ñchhu nu nε. Minnwi ndigha’o ni nōon non yi ni tãa via Abrahan ndii ña a ni mbo Meshopotemia nε ñkaon a maa ñgēi nda’a Haran, 3 nchhu gho ña, “Taon mien la’a yēi pugu pa ndaonon yō ñgēi mon la’ataon ye ña ñshi nōon ve nε.”

4 “Nnε, a taon ki’ε la’a pugu, mbo la’a pa Chadien, ñgēi nchho Haran. Tãa vi ni ñga ñkhu, Minnwi fu’u vi fō nthō ni ju la’ataon yei ña pēi chho fō nε. 5 Minnwi shi ki lo ñji’i mfe, ñji’i nthε pi muun pra shhe gho nō ji. Ndo Minnwi kã’a vi kã’a ña a shi mfe shhe gho a pō ji pugu pa ñgwreionon yi, ñji’i nthε nō ha’an a shi ki lo mfã’o muun ndii gho nε. 6 Minnwi ni nchhu ña, ‘Ñgwreionon yō shi nda’a nō pa ghini la’ataon ñgwa nduon, ñgū pa kũna fō, pi fε ñgē’i ni pugu nō khwε ñkii ñga’o.’ 7 Minnwi pini nchhu ña, ‘Ndo ñshi nsha’a ñgwa pigho, ña pēi shi fã’a mbho pugu nō ñkũna nε, mfe njó* ni pugu, yei gha ntōgō pugu taon la’ataon gho nthō ñga’o a shhe hein.’ 8 Minnwi pini ñgwra kina pugu Abrahan ña a ni’in pimbã ñgunu mbrei nō nōon nu ña pugu pō pi yi Minnwi ndo ñshi nchwīe nnu ña a chhu ni Abrahan nε. Nnε, pi ni ñga mbhi Aiji, a la’a ta’a tan, Abrahan ni’in vi ñgunu mbrei, Aiji ni’in ji muun mbo Jakō ñgunu mbrei, Jakō ni’in paanchro puon pi ñgunu mbrei, mbo pa tãa pia.

9 “Pa tãa pia pigho fã’o kighi’ē nthε Joshe ndin vugu, mfini vi la’ataon Ijpti, ndo Minnwi pō pugu yu ka’a, 10 ñkwe vi mon ñguon pa ñgē’ingē’i pi. Joshe ni ñga ñgēi shhi Fero, Minnwi chwīe a fã’o mbha nnu shi’i ligi Fero mbo fūon Ijpti, ndo mfe shiethō gho. Fūon chwīe Joshe pō mmenon nthō nsha’a Ijpti pugu pa ntu’o yi.

* 7:7 7:7 Njó yei ni mbo gu pugu ñgē’i.

11 “Nnε, ñji gū mon ñguon Ijpti pugu pa Kanan, ñji gho chwīe ñgwa yēi ñgē’i ntou yi, ti pa’a pa tãa pia lo mfã’o yaon nō ji nu. 12 Jakō gha ñja’o ña maon ji pō Ijpti a fūon ntaon pi pa tãa pia fō. 13 A gha mbo mon mbra ñgε, Joshe chwīe pa līn pi ji vi, Fero ji ndaonon Joshe ki’ε. 14 Joshe mã’an ñkini mēin Jakō tãa vi, ña a thō Ijpti pugu pa ñguon mbaanda yi ghao mbo khwachēi wun ñgwa ni yi tien. 15 Nennε, Jakō shwi’i Ijpti mbo li’i ha’an a ni ñkhu pugu pa tãa pia. 16 Pi ni ntien khu yugu mbini nō gho Shēken ntwei vugu fō mon fūn ña Abrahan ni ñjuon mbho puon Hamon ni yichēi fi’i mbē’i mbin nε.

17 “Nō ha’an ndii kã’a ña Minnwi ni ñkã’a Abrahan nō gho ni nchēnē mbara nu nε, pa ñgwa pia pini ñjien mbigi Ijpti. 18 Ndugwi yi, yichēi fūon ña a shini ndo ñji Joshe nε jē nthō nsha’a Ijpti 19 A ku’o thō pa tãa pia, nchwīe ñgē’i mbin pugu, mfra vugu ña pugu nū’ōn puon pugu mbhi, nnε ña pugu khu.

20 “A ni mbo pi mon yei pii ndii ña pi ni mbhi Mushi. Mushi ni mbo ñkien muun pwapwa. Pi ni nū’ōn vi nda wu’o nō trei nāon. 21 Pi ni ñga mfu’u vi nū’ōn mbhi, muun Fero yi mingwe lōgō vi nō muun vi ñku’o ni ju nō muun vi. 22 Pi ni nje’i Mushi ni ñguon shiethō pa ñgwa Ijpti. A ni ñgū ñkien mmenon ndien mon chrā yi pugu pa nchwīe nu nnu mi.

23 “A ni ñga ñkwo pō khwε wun ñga’o, a thō njū’o yu ña a kra līn pi mbo puon Ishrae. 24 A ni ñga ñjēi ñon Ijpti thō mfe ñgē’i ni muun Ishrae, a ghēi li’i ghēre vi njwi ñon Ijpti gho nō lu’u nu ñgē’i ye ña a chwīe mbin vie ñon nε. 25 A ni ñkwã’a ña pa līn pi shi ñji ña Minnwi taon vi nō kwe nu vugu, ndo pa’a pugu lo ñji’i ñji.

26 “Mbhi ni ñga ndan, a yēi paa puon Ishrae pugu wie ñkrō, a pa’o nu ña pugu chini ñggì, nchhu ña,

'Lĩn paŋ, pəi pa lĩn, pəi wie pi ŋkrò khò neĩŋ?'

²⁷ "Ndo ye ŋon ŋa a ni nthò ŋgwie ndĩŋ vi ne tū'ò Mushi mfe hini, mbie vi ŋa, 'A nū'òŋ gǒ nū'òŋ ghò ŋa ɔ sha'a vigi?' ²⁸ ɔ tā'a nu njwi a ŋkwan nò ha'an ɔ ni njwi ŋon Ijipti yua ne?' ²⁹ A ni ŋga ŋkhwē neĩŋ, Mushi tei ŋgēi mbo ŋgini la'ataon Midia, ndan mbhi paa puon pimbia.

³⁰ "Ndwe Mushi ni ŋga ŋkwo la'a Midia nò khwe wuŋ ŋga'o, ŋgan ntaon Minnwi nōon non yi ghò nò lĩn mōŋon ŋkii nu ŋkuon muuŋ thi yuyu'u mon ŋkũnu njó ŋkuon mbra Shinai. ³¹ Mushi ni ŋgrāo yaon ŋa a ni njəi ne, nchənə mbara yəi ghò nò yəi nu shi'i, ŋga mbara nja'o ŋggì Taathò: ³² 'Mi Minnwi pa taa pò, Minnwi Abrahan, Aiji ni Jakò.' Mushi wrū nthe pògò gu ki lo nu'un ntā'a nu mbe'i.

³³ "Minnwi Taathò chhu ghò ŋa, 'Shrāo tra yò, nthe ŋa li'i ŋa ɔ thi ne pò pi shhe taon taon. ³⁴ Njəi fi'i ŋkwan ŋgə'i ŋa pi fe nu ni ŋgwa paŋ la'ataon pa Ijipti ne, nja'o kēi yugu nshwi'i shhe nò kwe nu vugu. Tho ndwe ntaon ghò la'ataon Ijipti.'

³⁵ "Mushi vei ŋa ŋgwa Ishrae ni ndāa vi, nchhu nu ŋa, 'A nū'òŋ gǒ nū'òŋ ghò ŋa ɔ sha'a vigi?' A ju ŋa Minnwi chu'ò ntògò pi ŋkuon ŋgan ntaon vi ŋa a ni nōon non yi ghò ŋkuon muuŋ thi yuyu'u ŋa a sha'a puon Ishrae ndò ŋkwe vugu mon ŋgə'i ne. ³⁶ A ni mfu'u pa puon Ishrae la'ataon Ijipti. A ni nthò nchwīe pa nnu ghraoghrao ndò nōon pa li mon la'ataon Ijipti pugu pa moon mme ŋkhĩ ŋa pi mēiŋ ni Nkhĩ Pipie ne, pugu pa moon ŋkũnu njó nò khwe wuŋ ŋga'o.

³⁷ "Yei Mushi ye ŋa a ni nchhu ni ŋgwa Ishrae ŋa, 'Minnwi shi nchu'ò njəili'i yi mfe ni pəi llo shina pəi wu'ò nò ha'an a ni nu'un nchu'ò a ne.' ³⁸ Mushi yei, ju ye ŋa a ni mbo pugu pa kirì ŋgwa Ishrae mon ŋkũnu njó, a ni mbo heĩŋ pugu pa ŋkhu taa pia pugu pa ŋgan ntaon

Minnwi, ŋa a ni nchrā ghò ŋkuon mbra Shinai, a kwe chrà maon ghò, mbo chrà Minnwi nò fe nu ni pia.

³⁹ "Pa taa pia ni ndāa nò ya'o nu nchò yi, ŋka lāa vi lāa ŋkhwā njū'ò pugu nò pīni nu la'ataon Ijipti, ⁴⁰ nchhu nu ni Eroŋ ŋa, 'Puon yaon mfe ni pigi nò Minnwi ŋa a shi mbo nthishi vigi, a mbo pi Mushi vei ŋa a ni mfu'u vigi Ijipti ne, pigi llo nji nnu ŋa a chwīe vi ne.' ⁴¹ A ndii ghò ŋa pugu ni nchwīe yaon puon a pò nò muuŋ nà'an mimbia, pugu fe'ingien ghò, mfā'o mme ji nò gha'o nu yaon ŋa pugu chwīe ni mbhò yugu. ⁴² Nthe yie ghò, Minnwi pā'a ŋkũnu yi ni pugu, mfe vugu ŋa pugu thò ŋga'o pi pa maon mon tothi nò pa fīnəi, fhú, ni minaon, nò ha'an pi nā'an mon ŋwa'anli pa njəili'i Minnwi ŋa,

'Ŋgwa Ishrae, ŋguon pa minyien ŋa pəi ni ŋgwrā nò yaon fe'ingien

nò khwe wuŋ ŋga'o mon ŋkũnu njó ne shini ndò nji'i mbo pi vəi.

⁴³ A ni mbo ntāa nnwi Moloke ŋa pəi ni ntien nyien nu nò ghò, pugu chwīe yaon nò fīnəi nò ligi nnwi ŋa pəi ni mēiŋ ni Refan. Pie ghò ni mbo pa nnwi ŋa pəi ni nchwīe ŋga'o nu ne, nthe yie ghò, nshi njōu vəi mon pa la'a pəi, pəi ghēi ti mfərə Babilon.'

⁴⁴ "Pa taa pia ni mfā'o Ntāa ŋa a nōon ŋa Minnwi pò pugu pugu ne mon ŋkũnu njó. Pi ni nchwīe Ntāa ghò nò ha'an Minnwi ni nchhu ni Mushi ŋa a chwīe ŋkwan ha'an a ni nōon ghò ne. ⁴⁵ A ni ŋga nda'a, pa taa pia ŋa pa taa pugu ni mfe ntāa ghò ni pugu ne tien ŋgēi nò ghò ndii ŋa pugu pa Joshua ni ŋgēi ŋkwe shhe mbhò pa la'ataon ŋa Minnwi ni mfu'u pa la'ataon pighò fò ne. A ni ŋkina fò ti nthò nchəiŋ thò Devi.

⁴⁶ "Devi ŋa Minnwi ni nōon pwa-puŋ yi ghò ne, a luon ni Minnwi ŋa a mien a krao li'i chhò ni Minnwi Jakò.

47 Ndo a ni nkrao Sholomu nkrao Nda gho. 48 Mbapa nenne, Minnwi na a Chaapifuson ne shi'a nchho mon nda na a krao nonmishua ni mbho mi ne no ha'an njeli'i Minnwi chhu na,

49 "Taatho chhu na, "Po po pi faan a, shhe po kri tigi kwò a.

Ti a yei nkwan nda na minthe o krao vai?

Mimfe nda'a pi mon yei nkwan li'i?

50 Nshini ndo nchwie nguon pa maon pei ghao pi ni mbho ma?"

51 "Pa kwéi tho pei, ngwa na mba'a pugu pin chrà Minnwi ki nja'o. Pèi ghà nchì'è nchò Jijwe Minnwi nguon ndii ghao wu'ò no ha'an pa taa pèi ni nchwie nu ne. 52 A yei njeli'i Minnwi na pa taa pèi shini ndo mfe ngè'i ni pugu? Pugu ni njwi pa ghan mā'an nkini Minnwi, na pugu ni nchi tho nu muon fà'a vi yi tithi ne. Ndwe pèi fini vi njwi vi. 53 Pèi ni nkwe gi Minnwi no ha'an ghan ntaon Minnwi ni mfe ni pèi ne, ndo ki lo nji'i nū'on gi gho."

Pi tun Shitifin ni ngù'ò

54 No ha'an pa ngwa nda pa kún ni nja'o nnu na Shitifin ni nchhu ne, a shà'a la'a munu pugu kru shua munu mon pigitua. 55 Ndo Shitifin linaon ni Jijwe Minnwi, mbi'i ligi yi ndii po njèi ndigha'o Minnwi, ndo njèi Jisho a thi ngei mbho Minnwi yi ji. 56 Shitifin gho chhu na, "Njèi! Njèi po na'an, njèi Muon Nonmishua a thi ngei mbho Minnwi yi ji!"

57 Pa ngwa pigho fo pa'o ngòu, nchri ténè yugu ni mbho munu, ntei nchò vi, 58 mfu'u vi ntaon no mon la'a, tun vi ni ngu'ò, pa ngwa pe na pugu ni ntigi pa nnu tho yu ne ni mien pa mme ndhwí pugu ni ma'an mikhwa chèi ligi yi po Shoo.

59 No ha'an pugu ni ntho ntun Shitifin ne, a luon Minnwi nchhu na, "Jisho Taatho, kwe jijwe a." 60 A kwijn kwere yi shhe, nkèi ni nji na, "Taatho, ki'i ngwèin vugu nthe nnu

piphi yei na pugu chwie ne." A ni nchhu nenne nkhu.

8

1 Shoo ni mbin na pi jwi Shitifin gho.

Shoo fe ngè'i ni choshi

Llé gho ngwa yrei ntho mfe nkien ngè'i ni choshi Jerushalein, pugu sha mon nguon Judia pugu pa Shamaria, a twi'a pa ghan ntaon Jisho. 2 Pa nkien titini ghan pin twei Shitifin nkèi vi a wūru. 3 Ndo Shoo jè ntho nshāan choshi, nii nda nda ntho mfu'u mbia pugu pa pinge mbo ghan pin ntho mā'an vugu chéin.

Pi chii nkini pwa pisha'akho Shamaria

4 Ndwe, nguon ngwa pe na pi shāan vugu ne ghèi nguon li'i ntho nchi nkini pwa pisha'akho fo. 5 Fili lo nshwi'i mon la'a Shamaria, nchi ligi Ju na Minnwi Chu'ò Ntaon no Nkwe ne ni pugu. 6 Yú ngwa pigho fo ne ya njwere nnu na Fili ni nchhu ne, no ha'an pugu ni njèi pa nnu ghraoghrao na a ni nchwie nu ne. 7 Pa jijwe piphi pa'o ngòu ntaon mbin ntou ngwa na pugu ni mbo mbin pugu ne. Ntou pa ngwa na pè'i non yugu ni nkhu ne pugu pa nkwinini pini mbo shi'i. 8 Nne ntou pwanju'ò po mon la'ataon gho.

9 Non chèi, ligi yi po Shemu, na a ni mbo ntoungan, ni nchwie ngwa Shamaria ghrāo vi ni nnu ngan, a ni nchhu nu na juju nkaa yu non ndien. 10 Nguon ngwa mon la'a, ngwa kike'i pugu pa pi lien ya'o vi, nchhu nu na, "Non vei po pi nji Minnwi ye na pi mēin ni yi Lien ne."

11 Pugu ni mfe ndii yugu gho nenne nthe na no ntaan ndii a ni ngwini vugu ni ngan yi na a ni ntou nu ne.

12 Ndo pugu ni nga mbin nkini pwa pisha'akho Sha'afuson Minnwi pugu pa Jisho Krishto na Fili ni nchi ni pugu ne, nkwe nkhi mbia pugu pa pinge. 13 Shemu pin nkaa yu, nga nkwe nkhi, nyien nu pugu Fili. A ni

nga njəi pa li pugu pa memme nnu ghraoghrao ɲa Fili ni nchwie nu ne, ɲgrào.

¹⁴ Ndwɛ, pa ghan ntaon Jisho Jerushalein ni nga nja'o ɲa ɲgwa Shamaria pin chrà Minnwi, ntaon Pita pugu Joun, ¹⁵ pugu shwi'i nduon Minnwi mfe ni pugu nne ɲa mimfe pugu kwe Jijwe Minnwi. ¹⁶ Nthe ɲa a shini ndo naa nshwi'i mbin sheshenon vugu, pugu ni ɲgu'ɔ ɲkwe ɲkhǐ pi no ligi Jisho Taatho. ¹⁷ Pita pugu Joun nū'ɔn mbho yugu mbin pugu, pugu kwe Jijwe Minnwi.

¹⁸ Ndwɛ, Shemu ni nga njəi ɲa ghan ntaon Jisho nū'ɔn mbho mbin ɲgwa pugu fā'o Jijwe Minnwi, a fe mbin ni Pita pugu Joun, ¹⁹ nchhu nu ni pugu ɲa, "Fe ghrí yei vəi ɲkaa mu, nne ɲa sheshenon ɲa nū'ɔn mbho a mbin yu ne shi mfā'o Jijwe Minnwi."

²⁰ Ndo Pita khwē gho ɲa, "Pəi pa mbin yɔ gho shi'i, nthe ɲa ɔ pī'i ɲa minthe ɔ yuon fē Minnwi ni mbin. ²¹ ɔ lo ɲji'i fā'o shina mon fā'a yigi nthe ɲa ɲjū'ɔ yɔ lo ɲji'i mbo yi tithi ligi Minnwi. ²² Nthe yie gho, pā'a ɲkūnu yɔ ni mbha nnu piphi yei nduon ni Taatho ɲa minthe a lī'e phi yɔ ni pī'i nu yei ɲkwan nnu. ²³ Nthe ɲa ɲjəi ɲa ɔ linaon ni kighi'ə piphi mbini mbo ɲgan chəin mbho phi."

²⁴ Shemu khwē ɲa, "Pəi luon ni Taatho mfe vəi nne ɲa ki'i sheshe nnu yei ɲa pəi chhu nthe a ne fī'i a!"

²⁵ Pita pugu Joun chhu pa nnu ɲa ndutho yugu ji nthe Jisho ne, ndo nchii chrà Taatho, njē pīni nu ki'e Jerushalein. Pugu ni nga mbo shendaon mbini nu, ntho nchii chrà Minnwi mon ɲguon puon mi la'ataon mon Shamaria.

Fili paon pugu mmenon llo Itiopia

²⁶ Ndo ɲgan ntaon Taatho chhu ni Fili ɲa, "Lollo nshwi'i mbin shendaon ɲa a llo Jerushalein ɲgəi Gasha ne." (Yei ndaon ɲa pi lo nu'un

ntogo nu fo shi'a.) ²⁷ Fili lollo ɲgəi, nga njəi nu, yichəi ɲon llo Itiopia,* ni mbo ɲon ndien ndina nu ni mbin ɲgwafuon Itiopia, tho Jerushalein li'i gha'o Minnwi. ²⁸ A ni nga ɲkwəi nu, nchho mon yaon ɲa pi mēin ni kali† ne ntho mēin ɲwa'anli njəili'i Minnwi mbo Ishaya.

²⁹ Jijwe Minnwi chhu ni Fili ɲa, "Ku'ɔ mbara vi yəi kali."

³⁰ Nne, Fili tei ɲgəi mbara vi, nja'o a tho mēin ɲwa'anli njəili'i Minnwi mbo Ishaya. A pie vi ɲa, "ɔ lo nja'o nnu ɲa ɔ mēin nu ne?"

³¹ A khwē ɲa, "Mimfe ɲkie pi nein nji ki ɲon lo mfi'i vəi?" ɲgə Fili ɲa a ku'ɔ nchho pugu yu mon kali. ³² Ye li'i Nwa'anli Minnwi ɲa a ni mēin nu ne ni mbo yei li'i ɲa,

"A ni mbo no minji ɲa pi lōgo vi ɲgəi no gho ɲgwra,

wu'ɔ ɲkwan ha'an muon minji shi'a ɲkəi ndii ɲa pi kiri ɲgi yi ne,

a shini ndo nchhu nnu.

³³ Pi ni nshhū vi ndo ndāa ki lo nsha'a vi ni ndindī.

Mimfe pa'a ɲon lo nchhu nnu nthe ɲgwreionon yi

Nthe ɲa chombhi yi ɲkuon shhe hein kwo lūgwi."

³⁴ Mmenon gho pie Fili ɲa, "Shwei a, njəili'i Minnwi yei tho nchrā yei nnu pi no ligi gǔ? A chrā pi no ji ligi ki ɲon nduon?" ³⁵ Nne Fili jē chrā nu kə'i gho, llo ɲkuon li'i ɲwa'anli yei, nshwei vi kə'i gho ni pwa pisha'akhɔ nthe Jisho.

³⁶ Pugu ni nga nyien nshwi'i nu shendaon gho ntaon yichəi li'i ɲkhǐ pɔ fo, mmenon gho chhu ɲa, "Lii njəi, ɲkhǐ pɔ nein, a shi mbini ntāra kho ntāra a ɲa ki'i ɲkwe ɲkhǐ?"

³⁷ [Fili khwē ɲa, "Minthe ɔ kwe, no ha'an ɔ mbin ni ɲguon ɲjū'ɔ yɔ." ɲon gho khwē ɲa, "Mbin Jisho Krishto Muon Minnwi."] ³⁸ Mfe gí ni Kali gho ɲa a tithi, pugu Fili shwi'i ki'e mon ɲkhǐ, Fili fe ɲkhǐ gho.

* **8:27** 8:27 ɲon vei ni mbo ɲon fu'u. † **8:28** 8:28 Yei ni mbo yichəi ɲkwan mitu ɲa a ghà nshūu pa minyien.

39 Pugu ni nga ntaon mon nkhi, Jijwe Taathò lōgo Fili ngēi nò gho. Mmenon gho shi ki lo nu'un njai Fili jē ndii gho, mboro ngēi nu ni vhi ndinaon ni pwanju'ò. 40 Fili yēi non yi la'ataon Ashotu. A ni nyien ngēi Kaisharia, nò ha'an a ni ngēi nu nē, ntho nchii nkini pwa pisha'akho mon nguon li'i ghao ti nu'un ngēi nchēin Kaisharia.

9

Shoo pin Minnwi

1 Ndo ndii yei Shoo wu'ò ntho ngēi nu shi nchhu nu na a shi njwi ghan younjin taathò. Ngēi mbara taathò pa thishi ghan fe'ingien 2 nchhu gho na a nā'an pa njwa'anli mfe gho, nò shwei nu non na ju, Shoo, yie gho nē ni ngwa mon pa nda luon Minnwi Damashiku, nne na ä njai ngwa na pugu pò pi ngwa Shendaon* na Jishò ni nōon nē, mbia ki pinge, kan a shi ngwēin vugu mbini ni pugu Jerushalein.

3 Nò ha'an Shoo ni nyien mbara nu Damashiku nē, lí'ε wī'i shein mbin yu llo pò. 4 A gū shhe nja'ò yichai nggì chhu nu gho na, "Shoo! Shoo! ɔ fe ngē'i vèi na?"

5 Shoo pie na, "ɔ pò pi gɔ, Taathò?"

Nggì gho khwē na, "Mi Jishò na ɔ tho fe ngē'i gho nē. 6 Ndo lollo nii mon la'a, kan pi shi nshwei gho ni nnu na ɔ shi nchwē nē."

7 Ndo ngwa pē na pugu pugu ni mbo nē tithi, nchò yugu llwī, nja'ò nggì, ndo pa'a ndo njai ngan vi. 8 Shoo lollo shhe, mfēi ligi yi, ndo pa'a ndo njai li'i. Nthe yie gho, pi wēin pi mbho yi nii nò gho Damashiku. 9 Ndo a shini ndo njai li'i nò trei llé ndo pa'a ndo nji yaon ki nnu sheshe yaon.

10 Ngan younjin Jishò chai ni mbo fò Damashiku, ligi yi pò Anania, Taathò chwē a yēi nnu, nchhu gho mon nnu gho na, "Anania!"

A khwē na, "Lii njai! Mbo nein, ma Taathò."

11 Taathò chhu gho na, "Piri non yo ngēi shendaon na pi mēin ni Ndindi nē, nda Judashi, ndii non chai llo Tashò, ligi yi pò Shoo. A chho nē nduon Minnwi. 12 Minnwi kwo chwē a yēi nnu, non chai, ligi yi pò Anania, tho nū'on mbho yi mbin yu nne na a pini njai li'i."

13 Ndo Anania khwē na, "Taathò, ntou ngwa kwo fi'i ntou pa nnu vèi nthe non vei, fi'i pa nnu wuwuru na a chwē mbin ngwa pò pi taonon Jerushalein nē. 14 Ndo a ni nkwe ghrí mbho pa thishi ghan fe'ingien nò tho nu Damashiku hein ngwēin ngwa pē na pugu ghà nji'è non yugu mbin gho."

15 Ndo Taathò chhu gho na, "Ghēi, nthe na a yaon fà'a na nchuo'ò na a chwē pa ngwa taon nduon pugu pa fūon ni pa ngwa Ishrae ji a nē. 16 Nthe na mmu nduthò a, shi nōon gho fi'i nkwan nò ha'an a pie na a yēi ngē'i nthe a nē."

17 Nne, Anania lollo ngēi nii nda gho, nga nū'on mbho yi mbin yu, nchhu na, "Ndin a Shoo, Jishò Taathò na a nōon non yi ve shendaon na ɔ nī ntogo fò ntho nē, taon a nne na minthe ɔ pini nu'un njai li'i ndo ndinaon ni Jijwe Minnwi." 18 Wu'ò ndii gho, pichai yaon nò ghrāo shadi pa'a ntaon nò ligi yi a pini nu'un njai li'i. Ndo llo ki'ε pi kwe vi ni nkhi. 19 A ji maon mfā'ò ghrí ki'ε.

Shoo jē chii nu chrà Minnwi Damashiku

Shoo ni mbo pugu pa ghan younjin Jishò Damashiku nò ntou llē. 20 Shoo yrei ta'a ngé ngēi mon pa nda luon Minnwi njē chii nu chrà Minnwi fò, na Jishò muon Minnwi.

21 Nguon ngwa na pugu ni nja'ò a tho nchii nu nē ni ngrào, mbie na, "Yei shi lo mbo non na a ni ntho mfe wuwuru ngē'i ni ngwa pē

* 9:2 9:2 Pa ghan pin lleshhi ni ntho mēin non yugu na *Ghan Shendaon*.

Jerushalein, ɲa pugu ghà nji'ə non yugu mbin ɲon ghɔ ɲa pi mēin ni Jishɔ nɛ? A shini ndɔ ɲgu'ɔ nthɔ hein pi nɔ wēin nu ɲgwa pighɔ ɲgəi mfe vugu ni pa thishi ghan fɛ'ingien?"

²² Nɔ chii nu chrà Minnwi Shɔɔ pini ntini ɲga'a, a llwī nchɔ pa Juu Damashiku nɔ nɔon nu ki khuthɔ ɲa Jishɔ pɔ pi Ju ɲa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Nkwe nɛ shini. ²³ Ntɔ llé ni ɲga ntɔɔ, pa Juu paon ntaɲ nɔ jwi nu vi. ²⁴ Nɔ pi tūgu ntán yugu ghɔ ni Shɔɔ. Pugu ni nthɔ mbɛ'i pa chonka'a ɲa pi ghà ntɔɔ fɔ nii mon la'a nɛ ni naonchi pugu pa tu'u nɔ jwi nu vi. ²⁵ Nɔ ni tu'u chɛi, pa ghan younjin Shɔɔ lɔɔ vi ni'in vi mon mikuo nshwi'i vi mon mbo mbin nda, a taon.

Shɔɔ Jerushalein

²⁶ Shɔɔ ni ɲga ɲgəi Jerushalein, ɲkaa nu nɔ tūru nu pugu pa ghan younjin Jishɔ. Nɔ pa'a pugu lɔ nji'i mbin ɲa a ta'a ɲgan younjin Jishɔ, ɲka pɔɔ vi pɔɔ. ²⁷ Nɔ Banaba thɔ nɔ ghɛɛ nu vi, ɲgwēin mbhɔ yi ɲgəi ni ju nɲɛi pa ghan ntaon Jishɔ, nshwei vugu ɲkwan ha'an a ni nɲɛi Taathɔ shendaon, Taathɔ ghɔ chhu pa nnu ghɔ. Mbini mfi'i ni pugu ɲkwan ha'an Shɔɔ ni nshwei chrà Minnwi nɔ ligi Jishɔ ni tininju'ɔ Damashiku nɛ. ²⁸ Nnɛ Shɔɔ ni nyien nu pugu pugu ka'a Jerushalein, nthɔ nchii chrà Minnwi ni tininju'ɔ mon ligi Taathɔ. ²⁹ A ni nchrā nu ndɔ ndɔu nu pugu pa ɲgwa Juu pɛ ɲa pugu ni nchrā pi chrà Gri nɛ, ndɔ ɲgwa Juu pighɔ tā'a nu njwi vi jwi. ³⁰ Pa pichɛi ghan pin ni ɲga nji ɲa pi tā'a nu njwi vi, ndɔɔ vi nshwi'i nɔ Kaisharia ntaon vi Tashɔ.

³¹ Nnɛ, chɔshi mon ɲguon Judia, ni Galili, ni Shamaria fā'o ghighri. Jijwe Minnwi ghɛɛ chɔshi pini ntini mbigi ndɔ mbini njien mbigi nɔ ha'an pugu chhɔ chombhi yugu ni pɔɔ Taathɔ nɛ.

Pita ghəi mon pa la'ataon Lida pugu Jopa

³² Pita ni nyien ɲguon li'i ghao, nɔ yichɛi ɲgɛ a ghəi li'i kra ɲgwa Minnwi pi taontaon Lida, ³³ ɲga nchɛin fɔ nɲɛi yichɛi ɲon, ligi yi pɔ Aenia, ɲa pə'i non yi ni ɲkwo khu, a kwo nūan kúon nɔ fúon ɲga'o. ³⁴ Pita chhu ghɔ ɲa, "Aenia, Jishɔ Krishto yigi ghɛnɔ yɔ, lɔlɔ nchwīe kúon yɔ." Wu'ɔ ndii ghɔ a lɔlɔ. ³⁵ ɲguon ɲgwa ɲa pugu ni nda'a nu Lida pugu Sharon nɛ, yəi vi ɲkara mbin Taathɔ ghao.

³⁶ Ndi ghɔ mon la'ataon Jopa, ɲgan younjin Jishɔ chɛi ni mbo fɔ, ligi yi pɔ Tabita, mbo mon chrà Gri ɲa Doka.† A ni ndɔɔ ɲguon ndii yi ghao nthɔ nchwīe shi'i ndɔ ɲgɛɛ ghan pou. ³⁷ Mon llé pighɔ a gū ghɛnɔ ndɔ ɲkhu. Pi ni ɲga nshigao vi, ndɔɔ vi ɲku'ɔ nū'on mon njien nda tothi. ³⁸ Nthe ɲa Lida ni mbara Jopa nɛ, pa ghan younjin Jishɔ gha nja'o ɲa Pita ni mbo Jopa, ntaon paa ɲgwa ghɔ, mā'an ghrí yi nchhu nu ɲa, "Pigi pa'o mbhɔ, kɔnɔ nthɔ nɲɛi vigi ki lɔ nu'un njiri."

³⁹ Pita yrei ɲgəi pugu pugu, ɲga nchɛin fɔ pi lɔɔ vi ɲku'ɔ ni ju mon nda tothi. ɲguon pa ɲkugu ni ɲkiri yəi Pita ɲkəi ndɔ nthɔ nɔon pa puon mi ndhwí pugu pa pichɛi memme ndhwí figəi yugu ɲa Doka ni nchwīe ndii ɲa pugu pugu ni mbo nɛ. ⁴⁰ Pita chhu ɲguon yugu taon mon njien nda ghɔ, â ɲkwi kwéɛ yi nduon Minnwi, ɲkara mbɛ'i khu ɲon ghɔ nchhu ɲa, "Tabita, lɔlɔ!" A fɛi ligi yi ɲga nɲɛi Pita, ndɔlɔ nchɔchhɔ. ⁴¹ Pita fɛ mbhɔ yi ɲgɛɛ vi a lɔlɔ tothi. Nnɛ, a mēin ɲguon ɲgwa Minnwi pi taontaon, pugu pa ɲkugu, mfe vi yi maon ni pugu.

⁴² Nnu pei ni nyien ɲkwe ɲguon Jopa, ntou ɲgwa kara mbin Taathɔ. ⁴³ Pita la'a Jopa nɔ ntou llé pugu yichɛi ɲon, ligi yi pɔ Shemu, mbo ɲgan chwīe ɲgrào.

† 9:36 9:36 Njin Doka pugu Tabita pɔ ɲa mingra.

10

Pita pugu Kōniliu

¹ Njōn chēi ni mbo Kaisharia ligi yi pō Kōniliu. A ni mbo nthishi ta'a nkii pa shooge mon kwie ntigao nkii pa shooge llo Itali. ² A ni mbo nkien njōn Minnwi. Ndutho yi pugu pa nguon ndaonon yi ni ntho nga'o Minnwi. A ni ntho ngere ntou pa ghan pou, ndo nduon Minnwi ki jwe. ³ A ni mbo mon trei minaon ni naonchi, Minnwi nonon nnu gho, a yei ngan ntaon Minnwi, a chhu gho na, "Kōniliu!"

⁴ A lii ngan ntaon Minnwi gho ni pogo gu, mbie na, "A kho, Taatho?"

Ngan ntaon Minnwi khwe na, "Minnwi kwij luon yo pugu pwapun yo ni pwatua. ⁵ Ndwe, taon ngwa Jopa, pugu ghei meij njōn chēi ligi yi pō Shemu Pita. ⁶ A la'a nu pugu Shemu mbo ngan chwie ngrao, na nda yi pō nkij mme nkhi ne."

⁷ Ngan ntaon Minnwi gho na a ni nchrā gho ne gha nkwo ghei ne, Kōniliu ge paa ngwa ha'an pugu ni mfā'a nu mbho yu ne, ni ta'a shooge mbo njōn Minnwi shina pa shooge na a ni ntho nsha'a vugu ne. ⁸ Nga mfi'i nguon nnu pigho ni pugu, ntaon vugu Jopa.

⁹ Mbhi ni nga ndan, pugu pō shendaon ngēi nu ti nkwo para mon la'a. Pita ku'o thonda* li'i luon Minnwi mon ntun minaon. ¹⁰ Nji yia vi, a tā'a yaon nji, pi gha ntho nyian maon, a yei nnu. ¹¹ Njēi po na'an, a yei yaon shwi'i nu shhe nō mme pra mbho ndhwī, pi wēij vi nkunon khwe ghaa pi, a shwi'i nu. ¹² Nguon nkwan pa minyien pugu pa mimaon shatei pugu pa mishi mon ngunu ni mbo fo. ¹³ Yichēi nggēi taon po nchhu gho na, "Pita, lollo, jwi nkru."

¹⁴ Pita khwe na, "Nga, ma Taatho! Ndo naa ma mfuo non a ni maon fuo ki maon nchhi."

¹⁵ Nggēi gho pini nchhu gho mbra ngē na, "Ki'i meij yaon na Minnwi chwie a pō yi taononon ne na a yaon nchhi." ¹⁶ Yei nnu ni ndogo li'i nō trei ngē, nne pi logo maon pigho mbini nō po.

¹⁷ Pita ni nga ntho ngrao njij nnu na a yei ne, ngwa pe na Kōniliu ni ntaon ne kwo pie ti njēi nda Shemu, ntho nthi chonka'a, ¹⁸ meij nu ndo mbie nu na Shemu na ligi yi Pita ne la'a pi fo? ¹⁹ Nō ha'an Pita ni ngu'o ntho mbi'i njij nnu na a yei ne, Jijwe Minnwi chhu gho na, "Lii njēi, trei ngwa tho ne ndii gho. ²⁰ Ndwe, lollo, nshwi'i shhe, ngēi pēi pugu ki lo ndou nthe na a taon mmu ntaon vugu."

²¹ Pita shwi'i ngēi mbara ngwa pigho, nchhu na, "Mi njōn na pēi lii nu ne, pēi tho pi kho?"

²² Pugu chhu na, "Ngan ntaon Minnwi yi taononon chhu ni Kōniliu, mbo nthishi ta'a nkii pa shooge, mbo njōn ndindi, mbogo Minnwi, nguon ngwa Juu nchrā shi'i nō ligi yi, na a gē gho nda yu, nji na a shi nji nnu na o fā'o nō chhu nu ne." ²³ Pita chhu ni ngwa pigho na pugu nii nda pugu pugu la'a. Mbhi ni nga ndan a piri non yi, pugu pugu ghei. Pichēi pa ghan pij llo Jopa yōu njij yi pugu pugu ghei ka'a.

²⁴ Mbhi ni nga ndan a chēij Kaisharia, li'i na Kōniliu ni ntho njwere vi pugu pa lij pi, pugu pa taannu pi na a ni ngē vugu ne. ²⁵ Ndi na Pita ni ntā'a nu nii nda ne, Kōniliu paon pugu yu ngū shhi yu, nga'o vi. ²⁶ Ndo Pita pi'i vi tothi, nchhu nu na, "Lollo tothi mummu wu'o njonmishua nkaa mu." ²⁷ Pita gha nchrā pugu yu ne, nii nda njēi ntou ngwa kiri fo.

²⁸ Pita chhu ni pugu na, "Pēi ji ni non yei na a lo mbie na njōn Juu kra, ki nchiri pugu pa ngwa taon nduon.† Ndo Minnwi nonon vēi na ki'i ndii yichēi njōn na a lo nji'i mbo

* **10:9** 10:9 Thonda yei ni mbo pi yi sheinsheij pi chwie ni ngu'o nkwan ha'an pi nthe njōn chho fo ne. † **10:28** 10:28 Gī pa ngwa Juu lo mbin na pugu para ki nchwie nnu taannu pugu pa ngwa taon nduon.

yi taonṭaon. ²⁹ Nthe yie ghò, ndii ṅa ɔ ni mā'an ṅkàni mēin a nē, ñthò ki lo nji'i ṅkòrò, nenne, mbie vèi nē ndwē ṅa ti pèi ni mēin a pi ṅa?"

³⁰ Kōniliu khwē ṅa, "A khwē llēmbhi shi'a wu'ò mon ndii yei ṅa mi ni nthò nduon Minnwi nda mu mon trēi minaon ni naonchi. ṅa ṅjèi yichèi ṅon thi shhi mu ndhwí yi thò nchiachia, ³¹ nchhu ṅa, 'Kōniliu, Minnwi ya'ò luon yò ndò ṅkwīn pwapun yò. ³² Fē ntaon Jopa ṅgē Shemu ṅa pi mēin vi ṅa Pita, ṅa a thò nda'a nu nda ṅon chèi, ligi yi pò Shemu, ṅkiṅ mme ṅkhí, mbò ṅgaṅ chwē ṅgrào nē.' ³³ Nenne, ñtaon ṅon vè wu'ò ndii ghò, ɔ ya ndò nchwē a pwa nò ha'an ɔ thò nē. Nenne, pigi kirí hein ndwē shhi Minnwi nò ya'ò nu ṅguon pa nnu ṅa Taathò chhu vè ṅa ɔ chhu nē."

Chrà Pita

³⁴ Pita jē chrà nu nchhu ṅa, "Shishini, ṅa ṅjèi ndwē ṅa Minnwi shi'a nōon shieligi ³⁵ A ghà mbin sheshenon ṅa a pògò vi ndò nchwē nnu ṅa a kà'ò nē, ki lo ndii ṅa a llo pi mon yèi la'ataon. ³⁶ Pèi ji ṅkàni ṅa a ni ntaon ni ṅgwa Ishrae nē, nthò nchii pwa pisha'akhò ta'anggi, ntògò pi mbhò Jishò Krishto ṅa a Taathò ṅguon ṅgwa nē. ³⁷ Pèi ji mme nnu ṅa a ni ndògò lí'i mon ṅguon Judia, jē Galili, ndii ṅa Joun ni ṅkwo jē chii nu chrà Minnwi ṅa ṅgwa pā'a ṅkūnu yugu ni phi a kwe vugu ni ṅkhí nē. ³⁸ Pèi ji Jishò llo Nashare, ṅkwan ha'an Minnwi ni nshwi'i Jijwē yi pugu pa ghrí mbin yu nē. A ghèi ṅguon lí'i nchhò nchwē pa nnu shi'i nchhò ṅjigi ghñò ṅgwa pè ṅa Shata ni nthò mfe ṅgè'i ni pugu nē, nthe ṅa Minnwi ni mbò pugu yu.

³⁹ "Pigi pò pi pa minkwentie ṅguon nnu pei ghao ṅa a ni nchwē mon la'ataon pa ṅgwa Juu pugu Jerushalein nē. Pi jwi vi ntògò pi nò kwīn nu vi ṅkuon wá'a. ⁴⁰ Ndò a

gha nda'a trēi llé, Minnwi pini mbi'i vi mon gu, nchwē a nōon non yi, ⁴¹ ndò ki lo nōon pi ni ṅguon ṅgwa, ṅkiṅ pigi mbò pa minkwentie ṅa Minnwi ni nchu'ò vigi, mbò pigi ye ṅa pigi pugu ni nji maon ndò nnu nu ka'a ndii ṅa a ni ṅkwo ku'ò nē. ⁴² A fē gí ni pigi ṅa pigi chii ṅkàni pwa pisha'akhò ni ṅgwa, ndò nchhu ni pugu ṅa a ju mbò ṅon ṅa Minnwi chu'ò vi nò ṅon ṅa a le nsha'a ṅgwa maon pugu pa ṅgwa khu nē. ⁴³ ṅguon pa ṅjèli'i Minnwi ghao ni nchrà nthe vi, nchhu nu ṅa, 'ṅguon ṅgwa ṅa pugu pin vi nē, Minnwi shi ndi'è phi yugu ntògò pi ṅkuon ghrí Jishò.'"

Jijwē Minnwi shwi'i mbin ndaonon Kōniliu

⁴⁴ Pita ni ṅga ṅgu'ò nchrà nu, Jijwē Minnwi shwi'i mbin ṅguon ṅgwa pè ṅa pugu ni nthò nja'ò ṅkàni yei nē. ⁴⁵ Pa ṅgwa Juu llo Jopa ṅa pugu ni mbin Minnwi ṅa pugu ni nthò pugu pa Pita nē ghrào ṅa Minnwi shwi'i fé yi, mbò Jijwē yi, mbin ṅgwa taon nduon. ⁴⁶ Nthe ṅa pugu ya'ò pugu chrà nu mon pa chrà taon nduon nthò ṅga'ò Minnwi.

Nne Pita chhu ki'è ṅa, ⁴⁷ "Yichèi ṅon nu'un mbò ṅa mimfe a lāa ṅa ki'i ṅgwa pei kwe ṅkhí, ha'an Jijwē Minnwi shwi'i mbin pugu wu'ò nò ha'an a ni nshwi'i mbin pia nē?" ⁴⁸ A fē gí ṅa pi kwe vugu ni ṅkhí mon ligi Jishò Krishto. Nne, pugu chhu ghò ṅa pugu la'a nò shigèi llé.

11

Pita fī'i nnu ṅa a lōgò lí'i nē ni chōshi Jerushalein

¹ Ndwē, pa ghan ntaon Jishò pugu pa pichèi ghan pin mon Judia ya'ò ṅa pa ṅgwa taon nduon pin chrà Minnwi. ² Pita ni ṅga ṅgèi Jerushalein, pichèi ṅgwa Juu* ṅa pugu ni mbin Jishò nē chhu ṅa Pita chwē pa'a a lo ṅkà'ò ³ mbie nu ṅa,

* **11:2** 11:2 Pichèi ṅgwa Juu ni mbi'i ṅa ṅon taon nduon mbin Jishò, pi wu'ò ni'in vi ṅgunu mbrei.

"A ni nchwīe kḥo ɔ ghēi nda ḡwa ha'an pi lo ni'in vugu ḡgunu mbrei ne, ti nji pi maon pēi pugu?"

⁴ Ndo Pita jē fī'i nu ni pugu ḡguon nnu ḡa a ni ndōgo li'i ne mon leiḡ. ⁵ "Mi ni mbo Jopa ntho nduon Minnwi, Minnwi ndutho yi nōon nnu vōi, njōi yaon, a shwi'i nu shhe no mbho ndhwī nshwi'i nu ni khwe ghaa llo po, ntho ntithi yōi mu. ⁶ Nḡa ndii mon ḡho shi'i, njōi pa mimaon moon la'a pugu pa mimaon moon trū, pa mimaon shatei pugu pa mishi moon ḡgunu. ⁷ Nja'o yichōi ḡggi chhu ḡa, 'Pita, lollo njwi ḡkru.'

⁸ "Ndo ḡkhwē ḡa, 'Nḡa, ma Taathō! Pa maon fuo ki maon nchhi lo naa ma nii nchō mu ya'a.'

⁹ "Nggi ḡho pini nchrā mbara ḡgē nchhu ḡa, 'Ki'i mēiḡ yaon ḡa Minnwi chwīe a po yi taonḡaon ne ḡa a yaon nchhi.' ¹⁰ Yei nnu ni ndōgo li'i no trei ḡge, pi pini nshūu ḡguon maon pigho ḡku'ɔ no ḡho po.

¹¹ "Wu'ɔ ndii ḡho trei ḡwa chōiḡ nda ḡa pigi ni mbo ne, pi taon vugu vōi llo Kaisharia. ¹² Jijwe Minnwi chhu vōi ḡa pigi pugu ghōi ka'a, ki'i ḡji'i ndōu. Pigi pa ntigao ḡhan piḡ pei ghōi nda ḡon ḡho ka'a. ¹³ A chhu ni pigi ḡkwan ḡa'an a ni njōi ḡḡan ntaon Minnwi, a thi nda yu, nchhu nu ḡho ḡa, 'Taon ḡwa Jopa mēiḡ Shemu ḡa pi mēiḡ vi ni Pita ne. ¹⁴ A shi mā'an ḡkani ve ḡa ɔ shi ḡkie fo ndūgu, pēi pa mbaanda yo.'

¹⁵ "No ḡa'an mi ni njē chrā nu ne, Jijwe Minnwi shwi'i mbiḡ pugu wu'ɔ ḡkwan ḡa'an a ni nshwi'i mbiḡ pia no njē yi ne. ¹⁶ Nne ḡkwiḡ chrā Taathō, ḡkwan ḡa'an a ni nchhu ḡa, **'Kwe ḡkhī Joun ni mbo pi mon ḡkhī, ndo pēi shi mfā'o kwe ḡkhī mon Jijwe Minnwi.'** ¹⁷ Ti ā mbo ḡa Minnwi wu'ɔ mfe pi ta'a fé ḡho ni pugu no ḡa'an a ni mfe ni pia ndii ḡa pia ni mbiḡ Jishō Krishto mbo Taathō ne, mbo nyan pi ḡḡ ḡa ḡkan ni nthē mbo ki'ingini ni Minnwi?"

¹⁸ Pugu ni ḡa nja'o yei nnu, nchō yugu chri pugu ḡa'o Minnwi, nchhu nu ḡa, "Minnwi fe shāna ni ḡwa taon nduon ḡkaa pugu ḡa pugu pā'a ḡkūnu yugu ni phi mfā'o chōmbhi."

Chōshi Antio

¹⁹ Ndwe pa ḡhan piḡ pe ḡa pugu ni nsha nthē ḡḡō'i ḡa pi ni mfe nu ni ḡhan piḡ ndii ḡa pi ni njwi Shitifiḡ ne, ghōi ti nchōiḡ Fonishia, Shaipru ni Antio, ntho nshwei chrā Minnwi wu'ɔ ni pa Juu. ²⁰ Ndo pichōi ḡhan piḡ llo Shaipru pugu Shirin ghōi Antio nshwei chrā pwa pisha'akhō nthē Jishō Taathō ni pa ḡwa taon nduon. ²¹ Mbho Taathō ni mbo mbiḡ pugu, ḡkieḡ ntou ḡwa piḡ ḡkara mfe non yugu ni Taathō.

²² Pisha'akhō pei nyiḡ nchōiḡ mon chōshi Jerushaleiḡ, nne pugu taon Banaba Antio. ²³ A ni ḡa ntho njōi fi'i ḡkwan no ḡa'an Minnwi nōon pwapun yi ni pugu ne, mfā'o pwatua mā'an ḡhrī yugu ḡa pugu ghōi shhi ḡkina ni ta'anju'ɔ mon mien nu non yugu ni Taathō, ²⁴ nthē ḡa Banaba ḡho ni mbo pi ḡkieḡ ḡon ndinaon ni Jijwe Minnwi ndo ntini mon piḡ. Nne, ntou ḡwa piḡ Taathō.

²⁵ Nne, Banaba ghōi Tashō no lii nu Shōo, ²⁶ ḡa njōi vi, ndōgo vi ḡḡōi no Antio, no ḡguon ta'a ḡa'o ḡho, pugu pi paa paon pugu pa ḡhan chōshi ḡho, njē'i ḡkieḡ mme kiri ḡwa fo. A ni mbo pi Antio ḡa pi fūon mēiḡ ḡhan piḡ ni Krishiteḡ.†

²⁷ Mon pii ndii ḡho, pichōi pa njōili'i Minnwi llo Jerushaleiḡ ḡḡōi Antio. ²⁸ Ta'a ḡon shāna pugu, ligi yi po Agabu, lollo, Jijwe Minnwi nōon ḡho a chhu ḡa, ḡkieḡ mme nji shi ḡgū mon ḡguon mbhi. Nji ḡho ni ḡgū ndii ḡa Klaudiu ni ntho nsha'a ḡguon mbhi Roma ne. ²⁹ Pa ḡhan younjin Jishō lōgo nthi munu ḡa pugu shi ntaon ḡhēre fi'i ḡkwan ḡa'an sheshēon vugu fā'o ne, no ḡhēre nu pichōi ḡhan piḡ no mon

† 11:26 11:26 Njin Krishiteḡ po ḡa ḡwa pe ḡa pugu piḡ Jishō ntho njōu nin yi ne.

Judia. ³⁰ Nenne, nchu'ò ghèrè gho ntaon ni Banaba pugu Shoo ña pugu fe ni pa thishi choshi gho Judia ne.

12

Ngə'i pigi ni pa ghan pin

¹ Mon pii ndii gho, fūon Hero jē ntho mfe ngə'i ni pichəi ghan choshi. ² A ni njwi Jēin, mbo ndin Joun, ni kafa. ³ Ni nga njəi ña nnu gho pwa ngwa Juu, a ghəi ngwēin Pita ñkaa yu. Yei ni mbo mon ndii ji Ji Brei ki Ku'ò. ⁴ A ni nga ngwēin vi, ni'in chəin, mfe vi fo ni khwe kwie pa khwe shooge ña pugu tho ñkē'i vi. Hero ni ñkə'a nu nò sha'a nu vi shente ndii ña Ji Lli Nji'a tōgo ne. ⁵ Nne, pi ni ni'in Pita chəin, choshi luon Minnwi ki jwe mfe nu gho.

Pi fu'u Pita chəin

⁶ A gha mbo ni tu'u ye ña Hero ni mbo nò fu'u nu vi ne, Pita ni nūan shina paa shooge, pi krao vi ni paa chein, pa ghan kē'i chəin thi chonka'a chəin ntho ñkē'i nu. ⁷ Nga njəi nu, ñgan ntaon Taatho nōon non yi mon chəin gho, lí'e the mon njien chəin gho. Ñgan ntaon Minnwi kwa'a Pita nò mbru yi, mbi'i vi tothi nchhu gho ña, "Kōnō ndollo!" Wu'ò ndii gho pa chein pigho taon nò mbho Pita. ⁸ Nne ñgan ntaon Minnwi gho chhu gho ña, "Krao ñkandan yo, ñgwe tra yo." Pita chwie nne. Ñgan ntaon Minnwi pini nchhu ña, "Mā'an mme ndhwí yo ntho pogo ghəi."

⁹ Pita lollo ntaon njōu njin yi, a shini ndo nji ña nnu ña ñgan ntaon Minnwi gho ni nchwie nu ne ni mbo pi ñkien nnu, a ni ñgē ña a tho njəi pi nnu. ¹⁰ Pugu ni nga ntaon ti mfərə fūon ñgan kē'i li'i pugu mbra yi, ñgəi nchəin chonka'a tini ña a ni nii mon la'a ne, chonka'a gho chu'ò ni nōon yi. Pugu taon nyien shwi'i nu shendaon chəi, ndii gho ñgan ntaon Minnwi gho mien vi.

¹¹ Lina Pita kwəi ki'e a chhu ni non yi ña, "Ndwe, ñji shini ña Taatho taon ñgan ntaon yi ña a tho

ñkwe a mbho Hero pugu pa ñguon nnu pe ña ñguon ngwa Juu ni mbi'i nu ña a shi ndōgo li'i ne."

¹² Tho yi ni nga ña nshie ni nnu ye ña a lōgo li'i mbin yu ne, a ghəi la'a Meri mūon Joun Maaku, li'i ña ntou ngwa ni ñkiri nchho nduon Minnwi ne. ¹³ A ni ñkwēi chonda ñka'a mbhi, muon fà'a nda gho mbo Rōda tho li'i chu'ò. ¹⁴ Nga ña'ò a pò ñggi Pita, a fā'ò ntou pwatua ki lo nu'un nchu'ò chonka'a, ntei mbini nda, nshwei ngwa ña Pita thi ne mbhi.

¹⁵ Pugu chhu gho ña, "O ya mbo pi liliñ." A tii ña nnu ña a chhu nu ne yie gho, pugu chhu ki'e ña, "Kan a pò pi ñgan ntaon Minnwi ña a ghə ñkē'i vi ne."

¹⁶ Ndo Pita wu'ò nchho ñkwēi kwēi, pugu gha nchu'ò njəi a pò ju ne, pugu ghrāo piphi. ¹⁷ A nōon ni mbho yi ña pugu lere lan, mfi'i ni pugu ñkwan ha'an Taatho mfu'u vi mon chəin ne, ndo nchhu ni pugu ña, "Pəi shwei Jēin pugu pa pichəi ghan pin ni nnu pei." A lollo ki'e ña ntaon mbhi ñgəi li'i nduon.

¹⁸ Mbhi ni nga ndan, tho ñguon ghan kē'i chəin vu'u ni nnu ña a lōgo li'i mbin Pita ne. ¹⁹ Hero fe gí ña pi ta'a vi, ndo pi tā'a vi kie. Nthe yie gho, a tou pa ghan kē'i chəin pigho, mfe gí ña pi jwi vugu. Nne Hero gho lollo Judia ñgəi nda'a Kaisharia nò yichəi fi'i ndii.

Gu Hero

²⁰ Hero ni mfā'ò pigitua mbin pa ghan Taire pugu Shidon. Ngwa pei chrà ntaon ni ta'anggi ña pugu ghəi njəi Hero, mfūon ñgəi ndigəi Blashitu mbo ta'a mmenon shina pa ngwa ña pugu ni ntho ndina nu ni ntu'ò ne ña a ghèrè vugu. Nenne pugu ghəi mbara Hero ndigəi vi ña pugu pugu lūgwi nthe ña la'a yugu ghə mfā'ò maon pi llo la'ataon fūon Hero. ²¹ A ni nga mbo llé ña pi ni ntigi ña pugu pugu paon ne, Hero mā'an piri yi, nchho ñkuon faan yi, mfe chrà ni ngwa. ²² Ngwa pa'ò

ngòu ɔa, "A lo nji'i mbo pi nggi ɔonmishua, a po pi nggi nnwi!"

²³ Wu'ò ndii gho ngan ntaon Taathò wie vi a gū shhe nthe ɔa a shini ndo mfe ndigha'ò ni Minnwi. Pa ngingii ni nkru vi, a khu.

²⁴ Ndo chrà Minnwi nyien mbigi ngēi nu shhi ngwa pin mbigi nu.

²⁵ Banaba pugu Shoo ni ɔa mī'ey fà'a yugu, ndōgo Joun Maaku pugu pugu pini llo Jerushalein.

13

Pi chu'ò Banaba pugu Shoo ntaon vugu

¹ Mon choshi Antio, pa pichai pa njeli'i Minnwi pugu pa masha ni mbo fo. O ni mfā'ò Banaba, Shimion, ɔa pi ni mēin vi ni Yishhi ne, Lushio llo Shirin, Manen, ɔa a ni nkū'ò pugu Hero ɔa a sha'a krao Roma ne, ni Shoo. ² Ndi ɔa pugu ni ntho ɔa'ò Taathò ndo nji nkhi ne, Jijwe Minnwi chhu ni pugu ɔa, "Chu'ò Banaba pugu Shoo nū'ɔn vugu no chwie nu fà'a ɔa ngē vugu ɔa pugu chwie ne." ³ Pugu ji nkhi ndo nduon Minnwi, nū'ɔn mbho yugu mbin pugu, ntaon vugu ki'e.

Banaba pugu Shoo ghēi Shaipru

⁴ Jijwe Minnwi gha nkwo taon vugu, pugu ghēi Shelushia, nshā'a nkhi ntaon Shaipru. ⁵ Pugu ni ɔa nchēin Shalami, nchii chrà Minnwi mon pa nda luon Minnwi pa Juu. Pugu ni ndōgo Joun Maaku ɔa a ghēre vugu ni fà'a gho.

⁶ Pugu ni ɔa nyien nguon li'i mon muun nkūnu gho tri nkhi ne, ti nchēin Pafò, mbāon pugu pa ngan fhō chēi, ligi yi po Baa-Jishò, mbo ɔon Juu ɔa a ni mbo njeli'i mifi. ⁷ A ni mbo nu'ɔntho Shēgiu Poo, ɔa a ni ntho sha'a Shaipru ne, ndo mbo ngan lina ne. Non vei ni ngē Shoo pugu Banaba nthe ɔa a ni ntā'a nu nja'ò chrà Minnwi. ⁸ Ndo Elima, mbo ntoungan (nthe ɔa a njin ligi yi), tāra vugu mba'ò nu ɔa ki'i ngan sha'a ngwa gho pin.

⁹ Ndo Shoo, ɔa pi ni mēin vi ni Poo ne, ni ɔa nkwo linaon ni Jijwe Minnwi, nchaon ligi yi mbin yu, ¹⁰ nchhu gho ɔa, "O muun Shata, mbo mbina nguon nnu ɔa a yi ndindi ne. O linaon ni nguon nkwan mifi pugu pa nnu pipi. O ghà ngu'ò nkina nchho nkāa nu no kara nu nnu shini Taathò a po no le'ingien! ¹¹ Ndo lii njei, mbho Taathò gū ne mbin gho, o shi ngū nchiligi, ki lo nu'un njei li'e no yichai fi'i ndii."

Wu'ò ndii mba'a pugu pa njinjin gū mbin Elima, a nyien ntho ntā'a ɔon ɔa a wēin mbho yi nōon ndaon gho. ¹² Nenne, ngan sha'a ngwa gho pin Minnwi ndii ɔa a ni njei nnu ɔa a lōgo li'i ne, nthe ɔa a ni ngrāo pa nnu ɔa pi ye'i no ligi Taathò ne.

Poo chii nkini pwa pisha'akho Antio mon Pishidia

¹³ Poo pugu pa pakwo pi shā'a llo Pafò ntaon Pega, mbo yichai mme li'i Pamfilia. Joun Maaku mien vugu hēin kē'i gho, mbini Jerushalein. ¹⁴ Ndo pugu tōgo llo Pega ngēi Antio mon Pishidia.

A gha mbo llé ji pa Juu, pugu ghēi mon nda luon Minnwi nchōchho fo. ¹⁵ Ndi ɔa pi ni nkwo mēin Nwa'anli Gí ɔa Mushi ni nā'an ne, pugu pa ye ɔa pa Njeli'i Minnwi ni nā'an ne, pa thishi mon nda luon Minnwi mā'an nkini ni pugu, nchhu nu ɔa, "Lin pan, pēi mfā'ò sheshe chrà no mā'an nu ghrí ngwa no gho, pēi chrā."

¹⁶ Nenne, Poo lollo tothi, nōon ni mbho yi nchhu ɔa, "Ngwa Ishrae pugu pa ngwa taon nduon ɔa pugu pōgo Minnwi ne, pēi ya'ò nnu ɔa nchhu nu ne!"

¹⁷ "Minnwi ngwa Ishrae ni nchu'ò pa taa pia nchwie pugu yien ndo ntini ndii ɔa pugu ni nda'a nu Ijpti no pa ghini ne, ndo Minnwi fu'u vugu fo ni mbho titini. ¹⁸ A ni ngwēin njū'ò yi, ndina ni pugu no khwe wun ɔa'ò mon nkūnu njó. ¹⁹ A ni nchwie pi pigei khwachai taon mon la'ataon Kanan, mfe shhe

gho ni ngwa pi no yugu. ²⁰ Nguon nnu pei ni ndogo li'i no khwe nkii ni tieɲ wuɲ nga'o.

"Nɔɔi yei ni nga ntogo, Minnwi chu'o pa thishi mfe ni pugu ti ngai nchɔɲ ndii njɔli'i Minnwi, mbo Shamuɛ. ²¹ Nenne, pugu pie Minnwi na a fe fuon ni pugu, a fe Shoo, muuɲ Kishi, non llo mon ngwreɲon Benjameɲ, a sha'a no fuon vugu no khwe wuɲ nga'o. ²² Minnwi ni nga mbi'i vi, nu'on Devi no fuon vugu. Ye i po nnu ha'an Minnwi ni nchhu nthe Devi ne, 'Njɔi na Devi, muuɲ Jeshe non na a gha nchwie nj'u'o a pwa ne, mbo non na a shi nchwie nguon nnu ha'an nta'a nu na a chwie ne.'

²³ "Wu'o llo mon ngwreɲon Devi yei, Minnwi fe nkwe ni Ishrae mbo Jisho wu'o no ha'an a ni nkā'a ne. ²⁴ Nkaon Jisho maa njɛ fà'a yi, Jouɲ ni nchi chrà Minnwi ni nguon ngwa Ishrae na pugu pā'a nkūnu yugu ni phi, a fe nkhi ni pugu. ²⁵ No ha'an Jouɲ ni ntho mi'en fà'a yi ne, a pie na, 'Pɛi pi'i na mi po pi g'o? Ndo nji'i mbo non na pɛi ywere nu ne. Vie non wu'o mbo njin ntho nu, pa'a ndo nji'i nkā'o no kigei nu nkii tra yi, mfu'u no kwò yi.'

²⁶ "Lin pan, mbo ndaonon Abrahon, pugu pa nguon ngwa taon nduon na pugu pogo Minnwi ne, pi taon nkini yei ni pia na a fi'i nkwan ha'an Minnwi kwe ngwa pi ne. ²⁷ Nthe na pa ngwa pe na pugu la'a nu Jerushaleɲ, pugu pa thishi pugu, shini ndo nji na a Jisho vei mbo nkwe, ndo ki lo mfā'o shietho nkunon chrà pa njɔli'i Minnwi na pi ni mɛɲ nu nguon lɛ ji ne, mon fe nu njó gu gho, pugu ka chwiechwie chrà pa njɔli'i Minnwi pigho chɔɲ. ²⁸ Ti mfe pi no ha'an pugu shini ndo njɔi sheshe fan mbin yu na a pie na pi jwi vi ne, pugu wu'o nchuchu ni Pailɛ na a chwie pi jwi vi.

²⁹ "Pugu ni nga nkwo chwie nguon pa nnu ha'an chrà Minnwi ni nchhu nthe vi ne ti mi'en, nshwi'i vi nkunon wā'a, ni'in vi mon fún. ³⁰ Ndo Minnwi ku'o ni ju mon gu, ³¹ no pa ntou llé, a non non yi ni pa ngwa pe na pugu pugu ni ndho Galili ntho Jerushaleɲ ne, mbo pa ngwa pe na pugu pa minkwentie pi ndwe ni ngwa Ishrae ne.

³² "Pigi tho ndwe ni nkini pwa pisha'akho ni pɛi, na nnu na Minnwi ni nkā'a ni pa nkhu taa pigi na a shi nchwie ne, ³³ a chwie ne ni pigi, mbo pa puon pugu, nkie pi nkunon ku'o nu ni Jisho mon gu. Wu'o no ha'an pi nā'an mon mbra njieɲ Nwa'anli Nkhi* na, 'O Muuɲ a,

shi'a ngū Taa gho.'

³⁴ Ye i po pi nnu na Minnwi chhu nthe ku'o nu ni ju mon gu ki a lo nji'i mfōro mon fún ne: 'Nshi mfe mboro taontaon, mbo yi kà'a ki fi, na nkii nkā'a Devi no ne ve.† ³⁵ Wu'o nenne, a chhu mon yichai li'i Nwa'anli Nkhi na, 'Mba'a o yi'i mien Muuɲ Fà'a yo yi Taontaon fōro mon fún.‡ ³⁶ Nthe na Devi ni nga mfā'a fà'a na Minnwi ni nu'on na a fā'a ne, mon ndii na a ni mbo nkunon mbhi ne ti mi'en ne, nkhu, pi twei vi li'i ha'an pi ni ntwei pa taa pi ne, a fōro mon fún. ³⁷ Ndo ju na Minnwi ni nkū'o no mon gu ne shini ndo mfōro.

³⁸ "Nthe yie gho, ma lin pan, a pie na pɛi ji na ntogo njin Jisho vei, pi chi nkini li'e phi ni pɛi. ³⁹ Ndo ntogo pi mbho yu, sheshenon na a pin ne shi ndugu mon nguon phi na a kan ni nthe pa'a gí Mushi lo ndugu ni ju mon gho ne. ⁴⁰ Pɛi lina nu ne na ki'i pa nnu ha'an pa njɔli'i Minnwi ni nchhu ne lōgo li'i mbin pɛi:

⁴¹ 'Lii njɔi, pa ghan nchi'eshɛ,

pɛi ghrāo ndo nkhu,

nthe na nnu ha'an nchwie nu shi'a, a kan ni fe pa'a pɛi lo mbin

* 13:33 13:33 Nwa'anli Nkhi 2:7. † 13:34 13:34 Ishaya 55:3. ‡ 13:35 13:35 Nwa'anli Nkhi 16:10. § 13:41 13:41 Habaku 1:5.

nɔ ha'an pi kan ni ndɔ nchuchu
ni pɛi ɲa a shi mbo.'"S

⁴² Nɔ ha'an Pɔɔ pugu Banaba ni
ntaon nu mon nda luon Minnwi
ne, pa ngwa pighɔ ligɛi vugu ɲa
pugu pini mbini llɛ ji ka'ashi'a, mfi'i
moon nnu pei ni pugu ngɛi shhi.
⁴³ Ndi ɲa pi ni nshaan mon nda luon
Minnwi ne, ntou pa ngwa Juu pugu
pa ngwa taon nduon, ɲa pugu ni
ɲkara mbin nnu Minnwi pa Juu ne,
yɔu njin Pɔɔ pugu Banaba. Pɔɔ pugu
Banaba chrɔ ni pugu nthɔ ɲkwɛne
vugu ɲa pugu ghɛi shhi nthɔ nji'ɛ
non yugu ɲkuon pwapun Minnwi.

*Pɔɔ kara ngɛi ni ngwa taon
nduon*

⁴⁴ Mbra llɛ ji nduon ni ɲga
nthɔ, a pi'i shigɛi yi nguon ngwa
mon la'ataon ghɔ thɔ li'i ya'o chrɔ
Taathɔ. ⁴⁵ Pa ngwa Juu ni ɲga njɛi
yú ngwa pighɔ, ndinaon ni kighi'ɛ,
ndaa nnu ɲa Pɔɔ ni nchhu nu ne ndɔ
ngwɛ'i vi.

⁴⁶ Nɔ Pɔɔ pugu Banaba chrɔ ni
tininju'ɔ, nchhu nu ɲa, "A ni mbie
ɲa pi fɔon nchhu chrɔ Minnwi pi
ni pɛi. Nɔ ndwe ɲa pɛi lãa, ki
lɔ ndii non pɛi ɲa pɛi kã'o nɔ fã'o
nu chombhi ki mme ne, pigi shi
mien vɛi ɲkara nchhu ni ngwa taon
nduon. ⁴⁷ Nthe ɲa a ha'an Taathɔ fe
gí ni pigi ne, nchhu nu ɲa,

'Nũ'ɔn vɛi ɲa pɛi pɔ lí'ɛ ni pa ngwa
taon nduon,
nenne ɲa a nthe pɛi ghɛi ni lūgu
nu ti nchɛin nguon li'i ghao
ɲkuon mbhi.'" "

⁴⁸ Pa ngwa taon nduon ni ɲga
nja'o yei, mfã'o pwanju'ɔ, ɲga'o
chrɔ Taathɔ. Nne, pa ngwa pe
ɲa Minnwi ni ɲkwo chu'ɔ vugu ɲa
pugu fã'o chombhi ki mme ne, gu pa
ghan pin. ⁴⁹ Chrɔ Taathɔ nyien mon
nguon yie ɲgei li'i.

⁵⁰ Nɔ pa Juu ni'in pun pa memme
pinge pugu pa thishi pimbia mon
la'ataon ghɔ, pugu jɛ nthɔ mfe ngɛ'i
ni Pɔɔ pugu Banaba, njou vugu mon
yugu li'i ghɔ. ⁵¹ Nɔ pugu krū pru
nɔ kwɔ munu nɔ fe nu nduon yugu

thɔ pugu, ngɛi ki'ɛ Ikoniun. ⁵² Pa
ghan pin mon Antio ni ndinaon ni
pwanju'ɔ pugu pa Jijwe Minnwi.

14

*Pɔɔ pugu Banaba mon la'ataon
Ikoniun*

¹ Pa nnu ni ndɔgo li'i Ikoniun
wu'ɔ nɔ ha'an a ni mbo Antio ne,
Pɔɔ pugu Banaba nii mon nda luon
Minnwi nja nchrɔ ni pugu shishi'i,
nne, ɲkien ntou ngwa Juu pugu
pa ngwa taon nduon gū ghan pin.

² Nɔ pa ngwa Juu ɲa pugu ki lãa ki
lɔ mbin ne ni'in pun pa ngwa taon
nduon, nne pugu fã'o kipina mbin
pa ghan pin. ³ Nenne, pugu kina
fɔ nɔ ntaan ndii nthɔ nshwei chrɔ
Taathɔ ni tininju'ɔ. Taathɔ nɔon
ɲa ɲkini yugu nthe pwapun yi nnu
shini, ntɔgo pi ɲkuon pa li, pugu pa
nnu ghraoghrao ɲa a ni mfe nji ni
pugu pugu chwɛ ne. ⁴ Nɔ pa ngwa
la'ataon ghɔ thi pi nduonnduon,
pichɛi thi yugu njin pa ngwa Juu ɲa
pugu shini ndɔ mbin ne, pichɛi thi
yugu njin paa pa ghan ntaon Jisho
pighɔ.

⁵ Nenne, pichɛi pa ngwa taon
nduon pugu pa pichɛi ngwa Juu
chiri pugu pa thishi yugu ntaan ɲa
pi fe ngɛ'i ni ghan ntaon Jisho ndɔ
ntun vugu ni ngù'ɔ. ⁶ Pugu ni ɲga
nja'o, ntán yugu ntei ngɛi Lishtra
pugu Debi mon la'ataon Likaonia
pugu pa pichɛi la'ataon ɲkin li'i ghɔ,
⁷ nchii ɲkini pwa pisha'akho fɔ.

*Pɔɔ pugu Banaba Lishtra pugu
Debi*

⁸ Yichɛi ɲkwini ni mbo la'ataon
Lishtra ɲa pi ni mbhi vi kwɔ yi fã'o
ngɛ'i pa'a a lɔ naa ma nyien. ⁹ A ni
nthɔ njwɛɛ nnu ɲa Pɔɔ ni nchhu nu
ne. Pɔɔ lli vi, njɛi ɲa a fã'o pin ɲa a
nthe a chwɛ a pɔ shi'i ne, ¹⁰ a chhu
ghɔ ni nji ɲa, "Lollo ntithi tɔthi." A
lli ntithi, njɛ nyien nu.

¹¹ Yú ngwa pighɔ ni ɲga njɛi
nnu ɲa Pɔɔ chwɛ ne, ɲkɛrɛ nggɛ
yugu nchhu mon chrɔ Likaonia ɲa,
"Pa nnwi gū ne shina pia, mbo nɔ

ngwamishua!" ¹² Pugu mēin Banaba ni Yeu, mēin Pɔɔ ɲa Hemeshi, nthe ɲa a ni nthi ju shhi nchrā nu. ¹³ Ngan fē'i shhi nnwi Yeu ɲa nda nnwi ghɔ ni mbo mbara mbin mon la'a nɛ, tho ni pa nà'an pimbia pugu pa frawa chonka'a nthe ɲa pugu pa yú ngwa pighɔ ni ntā'a nu fē'ingien ni pa ghan ntaon Jishɔ.

¹⁴ Ndo pa ghan ntaon Jishɔ, mbo Banaba pugu Pɔɔ, ni ɲga nja'o nnu ɲa pugu tā'a nu nchwīe nɛ, nshāa ndhwí munu, ntei nii tri yú ngwa pighɔ mba'o ngòu, nchhu nu ɲa, ¹⁵ "Lij pan, pəi chwīe nēin nthe khɔ? Pigi ɲkaa pigi wu'ɔ pa ngwamishua nɔ pəi! Pigi pɔ hēin nɔ chīi nu pwa pisha'akhɔ ni pəi, nɔ fu'u nu vəi mon ɲguon maon mbombonɔ pei, nne ɲa pəi kara njəi Minnwi maon, ɲa a chwīe po pugu shhɛ, ni ɲkhǐ pugu pa ɲguon maon ɲa a pɔ mon ghɔ nɛ. ¹⁶ Lleshhi, a ni mien ɲa pa taon taon chhɔ ɲkwan nɔ ha'an pugu ywere nɛ. ¹⁷ Ndo a ghà ɲgu'ɔ nɔon ɲa a pɔ fɔ ntɔgɔ pi ɲkuon pa nnu shi'i ɲa a ghà nchwīe nɛ, a ghà mfe mbì llo po pugu pa maon kwōo mon ndii ha'an a kā'o, mfe pa maon jì ni pəi, ndinaon njù'ɔ yəi ni pwatua." ¹⁸ Ni ɲguon chrà pei, pa ghan ntaon Jishɔ wu'ɔ ntɔgɔ pi mon ghagha'a nɔ li'i nu vugu ɲa ki'i pugu fē'ingien ni pugu.

¹⁹ Ndo pichəi ngwa Juu llo Antio mon Pishidia pugu pɔ Ikoniun tho fīi ngwa pighɔ pugu pin vugu, pugu pugu chiri ntun Pɔɔ ni ngù'ɔ, nshūu vi ntaon nɔ mon la'ataon ghɔ ɲkwā'a ɲa a khu. ²⁰ Ndo pa ghan pin ni ɲga nthɔ ɲkiri yəi yu, a lollo tɔthi mbini nii mon la'ataon ghɔ. Mbhi gha ndan, pugu Banaba ghēi Debi.

Pɔɔ pugu Banaba pīni Antio mon Shiria

²¹ Pɔɔ pugu Banaba chīi pwa pisha'akhɔ mon la'ataon Debi ntou pa ngwa pin Jishɔ. Nne pugu pīni Lishtra, ndhɔ fɔ mbini Ikoniun ɲkaon maa mbini Antio ki'ɛ. ²² Pugu mā'an ghrí pa ghan pin nchwīe nu

ɲa pugu wēin yaon ɲa pugu pin nɛ titini, nchhu nu ɲa, "A yi'i ɲa pia shi ɲgu'ɔ ntɔgɔ mon ntou pa ɲgə'i nɔ nii nu mon Sha'afuon Minnwi."

²³ Pugu ni ɲga ɲkwo chu'ɔ pa thishi mon sheshe chɔshi, mon luon pugu pa jī ɲkhǐ, mien vugu lien mbhɔ Taathɔ ɲa pugu ni mbin nɛ. ²⁴ Ntɔgɔ kə'i ghɔ mon Pishidia ɲgəi Pamfilia. ²⁵ ɲga nshwei chrà Minnwi Pega, ntɔgɔ shwi'i Atalia.

²⁶ Llo fɔ kə'i ghɔ, pugu shā'a ɲkhǐ ntaon Antio. Yei li'i ɲa pa ghan pin ni nduon ni Minnwi ɲa a nɔon pwapun yi ni pugu nthe fà'a ɲa pugu mī'ɛn nɛ. ²⁷ Pugu ni ɲga nchəin Antio, ɲkiri ɲguon ngwa chɔshi ta'a li'i, nshwei vugu ni ɲguon nnu ɲa Minnwi fā'a mbin pugu nɛ, pugu pa ɲkwan nɔ ha'an a chu'ɔ shendaon ni pa ngwa taon nduon ɲa pugu pin nɛ. ²⁸ Pugu kina fɔ nɔ ntaan ndii pugu pa ghan pin.

15

Pie nthe gí Mushi

¹ Pichəi ngwa ni ndhɔ Judia nthɔ Antio, nje'i pa ghan pin ɲa, "Pəi mien ki lɔ nii ɲgunu mbrei ɲkwan ha'an gí Mushi chhu nɛ, pa'a pəi lɔ ndūgu." ² Pɔɔ pugu Banaba nii mon ɲkien titini mindoundou pugu pugu nthe yei nnu, nenne, pugu taon ni ta'ancho ɲa Pɔɔ pugu Banaba pugu pa pichəi ngwa llo Antio ghēi Jerushalein njəi pa ghan ntaon Jishɔ pugu pa thishi nthe nnu yei. ³ Chɔshi taon vugu, pugu tɔgɔ Fonishia pugu Shamaria nthɔ nshwei fi'i ɲkwan nɔ ha'an ngwa taon nduon pin Minnwi nɛ. Pisha'akhɔ yei tho ni pwanju'ɔ ni ɲguon pa ghan pin.

⁴ Pugu ni ɲga nchəin Jerushalein, chɔshi pugu pa ghan ntaon Jishɔ, ni pa thishi chhu ni pugu ɲa pugu tho a pwa, pugu fī'i ɲguon pa nnu ɲa Minnwi fā'a ntɔgɔ mbhɔ pugu nɛ ni pugu. ⁵ Ndo pichəi pa ghan pin ɲa pugu ni ndhɔ mon shina pa ngwa Farashi lollo tɔthi nchhu ɲa, "A pie

na pi ni'in vugu ngunu mbrei, mfe gí pugu nū'oj gí Mushi."

6 Pa ghan ntaon Jisho pugu pa thishi paon no lli nu nnu yei. 7 Pugu ni nga nkwo lou no ntaan ndii, Pita lallo tothi nchhu ni pugu na, "Lin pan, pèi ji na fie mon pii ndii chài, Minnwi ni nchu'ò a shina pèi no mā'an nu nkini pwa pisha'akho ni ngwa taon nduon, nne na a nthe pugu ya'ò ndo mbin. 8 Ndo Minnwi na a ji njù'ò sheshenon ne, ni non na a pin vugu ntogò pi nkuon fe nu Jijwe yi ni pugu, pi wu'ò nkwan no ha'an a ni mfe ni pia ne. 9 A shini ndo non na kwri po shina pia pugu. A ni nka shigao njù'ò yugu shigao nthe na pugu ni mbin vi. 10 Ti ndwe yei, pèi pini nu'un ntā'a nu njwe'i Minnwi no kho, ni nū'oj nu lri tho pa ghan pin na pa nkhu taa pia ki ndutho yia shini ndo nkā'ò no tien nu ne? 11 Ndo pia pin na pia lugu ntogò pi mon pwapun Taathò, mbo Jisho, wu'ò no ha'an pugu nkaa pugu lugu ne."

12 Nguon kiri gho ni ndere lan njwere nu nkwan ha'an Banaba pugu Poo tho mfi'i pa li pugu pa nnu ghraoghrao ha'an Minnwi ni nchwie ntogò pi mbho pugu shina pa ngwa taon nduon ne.

13 Pugu ni nga mfi'i ti mi'en, Jein khwe na, "Lin pan, pèi ya'ò vèi! 14 Shemu wu'ò nka fi'i fi'i ni pia nkwan ha'an Minnwi ni fion nkra ngwa taon nduon no fu'u nu ngwa ha'an pugu shi mbo ji ne. 15 Ndo chrà pa njèli'i Minnwi pin nnu na Shemu chhu ne, wu'ò no ha'an pi nā'an mon chrà Minnwi na,

16 'A shi nga nda'a,
mbini mbini nkrao li'i chho
Devi na a ku'ò fun ne.

Nshi mbini nkrao nda sha'osha'ò
gho,
mbini nchwie vi, a thi tothi
nkamu'oj,

17 nne na pigèi ngwamishua shigi
Taathò,

nguon pa ngwa taon nduon
ha'an pi gè vugu na pugu po
ngwa pan ne.

18 Yei nnu na Taathò, na a ni nchwie
ngwa ji yei nnu fie lleshhi,
chhu ne.'

19 "Nthe yie gho, mbī'i nyan na
ki'i pia fe ngə'i ni ngwa taon nduon
ye na pugu kara mbin Minnwi ne.
20 Pia ka nā'an pi nwa'anli ni pugu,
nshwei vugu na ki'i pugu ji sheshe
maon ji na pi fē'i pa nwi no ne, na
pugu lə'i shuon, ki lo nkru minyien
na pi ninaon mmi yi a khu ki chhi lo
ntaon mbin yu ne, ndo ndə'i ji nnu
chhi. 21 Nthe na llo lleshhi Mushi
fā'ò ngwa na pugu gha mēin gí yi
mon nguon la'ataon ghao, pi ghà
mēin chrà yi nguon llé ji ghao mon
pa nda luon Minnwi."

*Nwa'anli ni pa ghan pin llo
la'ataon nduon*

22 Nne, pa ghan ntaon Jisho pugu
pa thishi ni nguon choshi ni njèi na
a pwa na pugu chu'ò ngwa shina
pugu ntaon vugu pa Poo ni Banaba
pugu ghèi Antio. Pugu ni nchu'ò
Judashi, na pi mēin vi na Bashaba,
pugu Shaila, mbo pa ngwa chiichi
shina pugu. 23 Ntaon vugu ni yei
nwa'anli, nwa'anli gho chhu na,

"Pigi, mbo pa ghan ntaon Jisho
pugu pa thishi, mbo pa lin pèi,
nchrà ni pèi, mbo pa ghan pin
llo la'ataon nduon nchho nu mon
Antio, pugu pa Shiria ni Shilishia
ne. 24 Pigi ya'ò na pichèi ngwa
llo shina pigi ghana vèi ni pichèi
pa chrà, mvū'u tho yèi. Ndo ne,
chrà gho shini ndo ne ndho pi
mbho pigi. 25 Pigi paon ne, njwere
ntaon ni ta'anggi na a pwa na
pigi chu'ò pa ngwa, ntaon vugu
na pugu tho njèi vèi. Pugu shi
ntho pugu pa nkien pa lin pia, mbo
Banaba pugu Poo, 26 mbo ngwa
na pugu mi'an chombhi yugu nthe
ligi Taathò via, mbo Jisho Krishto.
27 Nenne, pigi taon Judashi pugu
Shaila na pugu tho nshwei vèi ni

nchò yugu ni nnu ha'an pigi nā'an mon ɔwa'anli nɛ. ²⁸ Pigi pa Jijwe Minnwi pɔ ni ta'a nchò ɔa a pwa ɔa ki'i pigi nu'un nū'ɔn yichəi sheshe lrī mbin pəi, ɔkien ɔa pəi nū'ɔn pa memme nnu pei: ²⁹ Ki'i pəi jī maon ɔa pi fē'i pa nnwi nɔ ghɔ nɛ, ki'i pəi jī chhī, ki'i pəi kru minyien ɔa pi nīnaon mmi yi a khu ki chhī lɔ ntaon mbin yu nɛ, ki'i pəi kwoshuon. Pəi ndina pa nnu pei, kan pəi shi mbo shi'i. Pəi chhɔ shi'i."

³⁰ Pi ni ɔga ntaon vugu, pugu shwi'i Antio ɔkiri pa ghan pin ta'a li'i mfe ɔwa'anli ghɔ ni pugu. ³¹ Pugu ni ɔga mēin, mbo ni ntou pwatua nthe chrà mā'an ghrí ghɔ mon ghɔ nɛ.

³² Nɔ Judashi pugu Shaila, ɔa pugu ni mbo pa njəli'i Minnwi, fɛ ntou chrà ntigi ni pugu nthɔ mā'an ghrí yugu nɔ nti'i vugu. ³³ Pugu ni ɔga nda'a fɔ nɔ yichəi fi'i ndii, pa ghan pin pighɔ cha'a vugu ɔa pugu nyien shi'i, pugu pini kə'i ghɔ mbhɔ ɔgwa ha'an pugu ni ntaon vugu nɛ. ³⁴ [Nɔ Shaila khwā nɔ kina nu fɔ.] ³⁵ Nɔ Pɔɔ pugu Banaba kina Antio, nthɔ nje'i nu nɔ nchii chrà Taathɔ pugu pa pichəi ntou ɔgwa nduon ɔkaa pugu.

Pɔɔ fēnɛ non pugu Banaba

³⁶ A ni ɔga nda'a, Pɔɔ chhu ni Banaba ɔa, "Pɔɔ pini mbini ɔkra pa ghan pin mon ɔguon pa la'ataon ɔa pɔɔ ni nchii chrà Taathɔ fɔ nɛ, njəi ɔa pugu thɔ mbo pi ɔkwan nɛin." ³⁷ Banaba ni ntā'a nu ndɔɔ Joun Maaku pugu pugu ghəi ka'a. ³⁸ Pɔɔ ni njwɛ ɔa a lɔ nji'i ɔkā'o nɔ lɔɔ nu vi nthe ɔa a ki tei njin yugu Pamfilia ki pugu pugu lɔ mī'en fà'a ka'a. ³⁹ Mindoundou ni nja ntini shina pugu ti ndugwi yi pugu fēnɛ non, Banaba lɔɔ Joun Maaku, pugu shā'a ɔkhī ɔgəi Shaipru. ⁴⁰ Pɔɔ lɔɔ Shaila, pugu yu ghəi, pa ghan pin luon ɔa Taathɔ nɔon pwapun yi ni pugu. ⁴¹ Nnɛ, a ghəi mon Shiria

pugu Shilishia, nthɔ mā'an ghrí pa choshi fɔ.

16

Timoti ghəi pugu pa Pɔɔ ni Shaila

¹ Pɔɔ ghəi Debi pugu Lishtra, njəi yichəi ɔgan younjin Jishɔ fɔ, ligi yi pɔ Timoti. Mūun Timoti ni mbo ɔon Juu, mbo ɔgan pin ɔkaa yu, nɔ taa vi pɔ pi ɔon Gri. ² Pa ghan pin ɔa pugu ni mbo Lishtra pugu Ikoniun nɛ, ni nchrā pa nnu shi'i nthe vi. ³ Pɔɔ ni ntā'a nu ɔa pugu Timoti ghəi ka'a, nthe yie ghɔ, a ni'in vi ɔgunu mbrei. A ni nchwie nne nthe ɔa ɔguon pa ɔgwa Juu ɔa pugu ni mbo mon li'i pighɔ nɛ ni nji ɔa taa Timoti pɔ pi ɔon Gri. ⁴ Nɔ ha'an pugu ni nyien nu mon pa la'ataon pighɔ nɛ, pugu shwei pa ghan pin ni pa nthi ɔa pa ghan ntaon Jishɔ pugu pa thishi Jerushalein ni ndɔɔ nɛ, nchhu ni pugu ɔa pugu wēin nthi pighɔ a pwa. ⁵ Nnɛ, pa choshi pighɔ ni ntini nu mon pin, fi'i ghan pin pigi nu sheshe llé.

Gè llo Mashedonia

⁶ Pugu nyien ntɔɔ krao ɔgei Fra-gia pugu Galashia nthe ɔa Jijwe Minnwi ni ɔkwo lāa ni pugu ɔa ki'i pugu chii chrà Minnwi Eshia. ⁷ Pugu ni ɔga nchəin Mishia, ntā'a nu ɔgəi Bitinia, nɔ pa'a Jijwe Jishɔ lɔ mbin ni pugu. ⁸ Nnɛ, pugu tiri mon Mishia ɔgəi Troa.

⁹ Pɔɔ ni njəi nnu ni tu'u ghɔ, a ni njəi ɔon Mashedonia tithi nthɔ ndigəi vi ɔa, "Shā'a Mashedonia ɔgɛre vigi!" ¹⁰ Wu'ɔ nɔ ha'an Pɔɔ ni nu'un njəi nnu yei nɛ, pigi piri non yigi nɔ llo nu ɔgəi Mashedonia nthe ɔa pigi ni njəi ɔa Minnwi gɛ vigi ɔa pigi chii ɔkani pwa pisha'akhɔ ni pa ɔgwa li'i ghɔ.

Mon Filipai, Lidia kwri njū'ɔ yi

¹¹ Pigi shā'a mon pie llo Troa ntun ntaon Shomatrashe, mbhi ghan dan pigi ghəi Neapoli. ¹² Llo fɔ, pigi ghəi Filipai mbo mme la'ataon

na'anja'an mon krao ngei Mashe-
donia mbo li'i na ntou ngwa Roma
ni nchho nu ne. Pigi ni nda'a fo no
ntou llemghi.

¹³ A gha mbo llé ji, pigi taon mon
tri la'a ngēi nkin ninēi, mbo li'i na
pigi ni mbī'i na ngwa Juu ghà nkiri
fo no luon nu Minnwi ne. Pigi ni
nchochho shhe nchrā ni pa pinḡe
na pugu ni nkiri fo ne. ¹⁴ Ta'a
non na a ni nja'o vigi ne ni mbo
Lidia llo Tiatira, mbo ngan fini pa
ndhwī tininchuon mbo mingwe na a
ni ntho nga'o Minnwi. Taatho ja'an
njū'ō yi na a tigi tho yi ni nnu na
Poo ni ntho nchhu nu ne. ¹⁵ A ni
nga nkwe nkhi, pugu pa mbaanda
yi, ngē vigi, nchhu nu na, "Pēi tho
nda'a nda mu no ha'an pēi nja njēi
na nja mbin Taatho shini." Ntho
ndigēi vigi ti pigi pin na pigi pugu
ghēi.

Poo pugu Shaila mon chéin

¹⁶ A ni mbo llé chēi pigi gha ngēi
nu no li'i luon Minnwi, mbāon pigi
pa muon mingwe chēi mbo nkūna
na a ni mfā'o jiwē piphi, jiwē piphi
gho ni ntho nchwīe a yēi pa nnu na
a shi ndōgo li'i ne. Ngwa pē na pugu
ni mfā'o vi ne ni ntho mfā'o ntou
mbin nthe na a ni ntho njēi pa nnu
nchhu nu. ¹⁷ A yōu njin yigi pa Poo
mba'o ngōu, nchhu nu na, "Ngwa
pei ya mbo pi puon fā'a Minnwi na
a Chaapifon ne! Pugu tho nchīi nu
ni pēi nkwan ha'an mimfe pēi kie
ndūgu ne."

¹⁸ A ni nchwīe nenne no ntou llé
ti Poo pigitua, nkara nchhu ni jiwē
piphi gho na, "Mfe gí ve mon ligi
Jisho Krishto na o taon mbin yu!" A
wu'ō ntaon pi chomilaon gho.

¹⁹ Ngwa pē na pugu ni mfā'o
nkūna gho ne, ni nga njēi na mba'a
pugu nu'un mfā'o shéi llo mbho
nkūna gho ne, pugu wēin Poo pugu
Shaila, ngēi ni pugu mon tan shhi
pa kún, ²⁰ nga ntho ni pugu shhi
pa memme ngwa ghan sha'a shá'a,
nchhu na, "Ngwa pei po pi ngwa
Juu, nchho ntho nu ni mintantara

mon la'a pia. ²¹ Pugu tho ntigi
pa nū'ōn na a lo nkā'o na pia pin
ki nchwīe nthe na pia po pi ngwa
Roma."

²² Yú ngwa pigho fo ne chīri pugu
pugu nii nu ligi Poo pugu Shaila. Pa
ghan sha'a shá'a pigho shāa ndhwī
Poo pugu Shaila mfe gí na pi wie
vugu. ²³ Pi ni ngwie vugu nkien
yie gho, mā'an vugu chéin, mfe gí
ni ngan kē'i chéin na a kē'i vugu
shishi'i. ²⁴ Ngan kē'i chéin gha nja'o
gí yei, ni'in vugu mon nkien chéin
titini, mfini kwō munu ni kipa'o.

²⁵ A ni nga mbo mon ntun mbhi,
Poo pugu Shaila luon Minnwi njrāo
nkhi pa ghan chéin ywere nu.
²⁶ Shhe wī'i nchi'i, ti kwonda chéin
gho chī'i wu'ō ndii gho, nguon
chonda chu'ō, nguon chein kigēi
mbin nguon ghan chéin. ²⁷ Ngan
kē'i chéin gho gha ndollo njēi na cho
chéin yi wo, nshūa kafa yi ntā'a nu
njwi nōon yi, ngē nu na ghan chéin
kwo taon ntei. ²⁸ Poo pa'o ngōu ni
nguon nggō yi na, "Ki'i njwi non yō,
pigi po hein ghao."

²⁹ Ngan kē'i chéin gho mēin na
pi tho ni lan, ntei nii mon chéin
gho, ngrū nu, ngū no kwō Poo pugu
Shaila, ³⁰ mfu'u vugu ntaon no mbhi
nchhu na, "Pa masha mi shi nchwīe
pi nein ndūgu?"

³¹ Pugu khwē na, "Pin Jisho
Taatho, kan o shi ndūgu, pēi pa
mbaanda yō." ³² Pugu shwei chrā
Taatho gho pugu pa ngwa na pugu
ni mbo nda yu ne. ³³ Wu'ō ndii gho
ni tu'u gho, a lōgo vugu ngēi nshigao
fí yugu. Ngan kē'i chéin gho pugu
pa ndaonon yi kwe nkhi wu'ō ndii
gho. ³⁴ Nkē'i chéin gho lōgo Poo
pugu Shaila nkū'ō no nda yu mfe
maon pugu ji. Non gho fā'o pwatua
pugu pa ndaonon yi nthe na pugu
pin Minnwi.

³⁵ Mbhi ni nga ndan, pa ghan
sha'a shá'a taon pa brushi, nchhu
nu na, "Pēi chu'ō ngwa pē pugu
ghēi!" ³⁶ Ngan kē'i chéin pini,
nchhu ni Poo na, "Pa ghan sha'a

shá'a mā'an ɛkɛni ɛa pi chu'ɔ vɛi, pɛi ghɛi nɛ ni vɛi shi'i."

³⁷ Nɔɔ Pɔɔ khwɛ ɛa, "Pugu wie vigi shina ɛgwa, ndɔ ni'in vigi chɛin ki lɔ naa nsha'a vigi ya'a pigi lɔ mbɔ pi ɛgwa Roma. Ti ndwɛ pugu tā'a nu mfu'u vigi pi njinjin? Nga! Pugu thɔ ni non yugu mfu'u vigi."

³⁸ Pa brushi pinɛ mā'an ɛkɛni ghɔ ni ghan sha'a shá'a pighɔ. Pugu gha nja'o ɛa Pɔɔ pugu Shaila ni mbɔ pi ɛgwa Roma, mbɔgɔ a gha'a.

³⁹ Nɛnɛ pugu thɔ mbin ɛan ni pugu. Mfu'u vugu mon chɛin, nchhu ɛa pugu taon ni vugu mon la'a. ⁴⁰ Nɛnɛ pugu taon mon chɛin, ɛgɛi nda Lidia. Nga ɛgɛi fɔ, mbɔon pugu pa ghan pin, mā'an ghrɛi yugu ɛgɛi ki'e ni vugu.

17

Pɔɔ pugu Shaila Teshalonika

¹ Pɔɔ pugu Shaila ni nyien ntɔgɔ Amfipoli pugu Apolonia nthɔ nchɛin Teshalonika li'i ha'an nda luon Minnwi pa Juu ni mbɔ nɛ. ² Pɔɔ nii mon nda luon Minnwi ghɔ ndɔ ha'an a ghà mbigi nchwɛ nɛ, nɛnɛ nɔ trɛi tan mon pa Llé ji, nthɔ mbɛi chrà Minnwi pugu pugu. ³ A fi'i nu ni pugu ndɔ nɔon nu lɔ mon ghɔ ɛa a ni ngu'ɔ mbie ɛa Ju ɛa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Nkwe nɛ yɛi ɛgɛi ndɔ ɛkhu mbini ɛku'ɔ, nchhu nu ɛa, "Jishɔ yei, ɛa nthɔ nchrà nu nthɛ vi nɛ pɔ pi ju ghɔ ɛa Minnwi chu'ɔ vi ntaon nɛ." ⁴ Pichɛi pa ɛgwa ni mbin njɔu njin Pɔɔ pugu Shaila, ntou pa ɛgwa Gri ɛa pugu pɔgɔ Minnwi nɛ, pugu pa ntou memmɛ pinɛ pin ɛkaa pugu.

⁵ Nɔɔ pichɛi ɛgwa Juu fā'o kighi'ɔ, nɛnɛ, ɛkiri pa mbigi pun, mbɔ pa ɛgwa ghagha pugu taon ni mɛ yú, nchwɛ yɔyɔnɔ ku'ɔ mon la'a, pugu ghɛi nii la'a Jashon nɔ wɛin nu Pɔɔ pugu Shaila mɛ ni ɛgwa pugu. ⁶ Pugu ni ɛa mien ki lɔ njɛi vugu fɔ, ɛgwɛin Jashon pugu pa pichɛi pa

ghan pin ɛgɛi ni pugu shhi pa thishi mon la'a, nchhu nu ɛa, "Nɔgwa pɛi ha'an pugu thɔ fɛ ɛgɛi ɛguon li'i nɛ chɛin nɛ hɛin, ⁷ Jashon lɔgɔ vugu ni'in nda yu. Pugu thɔ nchɛi'ɔ ɛguon gɛ ɛa Kaisha fɛ nɛ, nchhu nu ɛa yichɛi fɔon pɔ fɔ, ligi yi pɔ Jishɔ." ⁸ Pa ɛgwa pugu pa thishi mon la'a ni ɛa nja'o yei nnu, a ghana vugu. ⁹ Pugu chwɛ Jashon pugu pa pakwo pi nū'ɔn mbin,* nɛnɛ pi mien vugu pugu ghɛi.

Pɔɔ pugu Shaila Beria

¹⁰ Tu'u ni ɛa nshini, pa ghan pin ki'i mɛ Pɔɔ pugu Shaila fɛ Beria. Pugu gha ɛgɛi ti nchɛin, ɛgɛi mon nda luon Minnwi pa Juu. ¹¹ Pa ɛgwa Juu fɔ ni mbɔ ɛkien ɛgwa ncha pi Teshalonika, nthɛ ɛa pugu ni mbin chrà Minnwi ni ntou ni'in njù'ɔ, ntou mon yi ɛguon llɛ nɔ yɛi nu ɛa a nnu shini. ¹² Nthɛ yie ghɔ, ntou yugu ni mbin Minnwi, ntou pa memmɛ pinɛ ni memmɛ nthin kwo lɔ Gri, pugu pa ntou mbia, pin Minnwi.

¹³ Pa ɛgwa Juu ɛa pugu ni mbɔ Teshalonika gha nja'o ɛa Pɔɔ shwei chrà Minnwi Beria ɛkaa yu nɛ, pugu ghɛi fɔ, ni'in pun ɛgwa, ndɔ ɛkɔon vugu ɛa pugu tāra. ¹⁴ Wu'ɔ ndii ghɔ pa ghan pin Beria fɛ Pɔɔ ɛkin ɛkhi ndɔ Shaila pugu Timoti kina Beria. ¹⁵ Pa ɛgwa pɛ ɛa pugu ni ndɔgɔ Pɔɔ nɔ ghɛi nu nti'i vi nɛ, ghɛi ti nchɛin Ateɛ maa mbini mbini Beria ni ɛkɛni ɛa pugu chhu ni Shaila pugu Timoti ɛa pugu para vi wu'ɔ chomilaon ghɔ.

Pɔɔ Ateɛ

¹⁶ Pɔɔ ni ɛa nchɔ njwɛɛ Shaila pugu Timoti Ateɛ, njù'ɔ yi ghana vi mon ghɔ ɛkien yie, nthɛ ɛa la'ataon ghɔ ni ndinaon ni pa nwi. ¹⁷ Nɛnɛ a shwei chrà Minnwi mon nda luon Minnwi ni pa Juu pugu pa ɛgwa taon nduon ɛa pugu ni nthɔ ɛa'o Minnwi nɛ. Mbini nchhu mon tan

* **17:9** 17:9 Pugu ni nū'ɔn mbin ɛa pi mien pa Pɔɔ ɛa pugu ghɛi, ti pugu nu'un mbini nthɔ ni minduonduon, pugu shien mbin ghɔ.

nguoŋ llé ni pa ngwa ŋa pugu ni mbo fo ne. ¹⁸ Pichèi ngwa ŋa pugu ni ntho njōu njin Epikuru† ne, pugu pa ngwa ŋa pugu ni ntigi ngwa ni yaon ŋa Shitoi‡ ni ntigi nu ne, lōu nu pugu pa Poo. Pichèi chhu ŋa, “Yei ŋgaŋ wie nchò chhu pi ŋa?” Pichèi khwē ŋa, “A fhi nò ha'an a chrā nu nò ligi nnwi taon nduoŋ.” Pugu ni nchhu yei nthe ŋa Poo ni ntho nchii chrā pi nò ligi Jisho pugu pa nnu khu nu mbini ŋku'ò.

¹⁹ Nenne, pugu lōgo Poo ŋgēi ni ju shhi pa kún Areopagushi§ nchhu gho ŋa, “Pigi tā'a nu nji yaon ŋa nnu fhi yei ŋa a ye'i nu yie gho ne. ²⁰ Pichèi pa nnu ŋa pigi ya'ò o ye'i nu ne ghrāo vigi, nthe yie gho, pigi tā'a nu ŋa o ya mbini mfi'i nnu pei pigi ji.” ²¹ Pugu ni nchhu nein nthe ŋa ŋguon pa ngwa Aten pugu pa ghini ŋa pugu la'a nu fo ne ghā ndōgo ŋguon ndii yugu nò chhu nu ki nò ya'ò nu pa pisha'akho fhi.

²² Nenne, Poo tithi shhi pa kún Areopagushi nchhu ŋa, “Ngwa Aten, njèi ŋa mon ŋguon puon shendaon ghao pèi ghā nga'ò pa nnwi. ²³ Nthe ŋa nò ha'an ntogo mon la'a pèi ne, ntho mbe'i pa shhi nnwi pèi ha'an pèi gha'ò nu ne, njèi yichèi li'i fe'ingien pi nā'an fo ŋa, ‘Ni nnwi ŋa pigi lo nji vi ne.’ Yaon ye ŋa pèi gha'ò pi ki lo nji ne, a yie gho ŋa nchrā nu ni pèi nthe vi ne.

²⁴ “Minnwi ŋa a chwē mbhi pugu pa ŋguon yaon mon gho ne, a ju mbo Taatho po pugu pa shhe. A shi'a nji'i nchho pi mon pa Nda Minnwi ha'an a krao ŋonmishua ni mbho mi ne, ²⁵ ki mbo ni chà yichèi yaon ha'an a nthe a fà'a ŋonmishua mfe gho ne, ŋa a ju ndutho yi ŋa a fe chombhi pugu pa jijwe pugu pa ŋguon pa maon nduoŋ ni sheshenon ne. ²⁶ Ntogo pi mbin ta'a ŋonmishua, a chwē

nguoŋ pa ngwa taon taon ŋkuon mbhi, nchwē ŋa pugu nchho mon ŋguon ŋkuon mbhi ghao. Ni ŋkwo nū'ōŋ pa fiēŋ yugu pugu pa fi'i ndii ye ŋa pugu shi nchho ŋkuon mbhi hein, ŋkaon pugu maa mbo.

²⁷ “A ni nchwē yei nne ŋa a nthe pugu tā'a vi ndo njèi vi nò ha'an pugu mon ntā'a vi ne. Ndo ne, a lo nji'i mbo pi fie hin ni sheshenon via. ²⁸ Nthe ŋa pia chho chombhi, nyien nu ndo mbo nu pi mbho yu, wu'ò nò ha'an pichèi ghan shietho shina pèi chhu ne ŋa, ‘Shishini ŋguon via pa puon pi.’ ²⁹ Nthe ŋa pia puon Minnwi ne, ki'i pia pi'i ŋa Minnwi po pi nò yaon ŋa ŋon chwē ni laongo, ki ni yaon tni ki ni ngù'ò, mbo pi yaon ŋa a chho ŋonmishua mbi'i nchwē ne. ³⁰ Minnwi funu ndii ŋa ngwa ni nchwē phi ki ji ne, ndo ndwe, a fe gi ŋa ŋguon ngwa mon ŋguon li'i pā'a ŋkunu yugu ni phi. ³¹ Nthe ŋa a chwē ta'a llé nū'ōŋ ŋa a shi nde nsha'a ŋguon mbhi ghao mon ndindi ntogo pi mbin ta'a ŋon ŋa a chu'ò vi ne. A nōon li yei ni sheshenon ntogo pi ŋkuon ku'ò nu ni ŋon vei llo mon gu.”

³² Ndi ŋa pugu ni nja'ò Poo kōon nnu khu nu mbini ŋku'ò ne, pichèi mā'an vi ni kwèin, ndo pichèi chhu ŋa, “Pigi tā'a nu mbini nja'ò o chrā nnu yei ngé nduoŋ.” ³³ Nenne, Poo lallo mien vugu ŋgēi. ³⁴ Ndo pichèi yōu njin yi mbin Minnwi. Dionishio mbo ta'a ŋkún, ni yichèi mingwe, ligi yi po Damarishi, ni mbo shina ngwa pei, pugu pa pichèi ngwa nduoŋ.

18

Poo mon la'ataon Korin

¹ Poo ni ŋga mī'en shhi pa kún, ndho Aten ŋgēi Korin. ² A ni njèi yichèi ŋon Juu fo, ligi yi po Akwila, ŋa pi ni mbhi vi Pontu, a wu'ò ŋka

† 17:18 17:18 Yei ni mbo ngwa ŋa pugu khwā nchho shi'i ŋkuon shhe hein ŋga'a ne. ‡ 17:18 17:18 Yei ni mbo ngwa ŋa nnu nchho shi'i ki nnu yei ŋgēi lo mfi nnu ni pugu. § 17:19 17:19 A li'i ha'an yichèi nnwi ni mbo, pi mēin ni Areshi, mbo nnwi nchho. Nda ncha'ò ni mbo mbara nò li'i yei.

llo pi llo Itali pugu ngwe vi, ligi yi pɔ Prishila, nthe ɔa Fùonj Klaudiu ni mfe gí ɔa nguoŋ ngwa Juu ntaon monj Roma. Pɔɔ ghɛi nɔ yɛi nu vugu. ³ Nda'a pugu pugu ndɔ mfā'a pugu pugu ka'a nthe ɔa nguoŋ vugu ni mbo pa ghanj chwīe ntāa* mfini nu.

⁴ A ni nshwei chrà Minnwi monj nda luonj Minnwi nguoŋ llé ji ghao, ɔkaa nu ɔa ngwa Juu pugu pa ngwa Gri pinj. ⁵ Shaila pugu Timoti ni ɔga ndhɔ Mashedonia nthɔ, Pɔɔ fe nguoŋ ndii yi ghao nɔ chīi nu chrà Minnwi, nthɔ nshwei ngwa Juu ɔa Jishɔ Ju ɔa Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Nkwe ne. ⁶ Pugu ni ɔga ndāa vi nchhu pa nnu piphi nthe vi, a krū pru ɔkuonj ndhwí pi nchhu ɔa, "Nonj yɛi pɔ ne mbhɔ pɛi! Mbhɔ ma yi wo ne, llo ndwe ngɛi nu shhi, nshi ngɛi nshwei chrà Minnwi ni pa taonj nduoŋ."

⁷ A mienj vugu ngɛi nda ɔonj chɛi, ligi yi pɔ Titu Jushitu, mbo ɔonj ɔa a ni nthɔ ɔga'ɔ Minnwi. Nda yi ni mbo mbinj nda luonj Minnwi. ⁸ Krishpu, mbo nthishi nda luonj Minnwi pinj Taathɔ pugu pa mbaanda yi. Pichɛi pa ntou ngwa la'ataonj Korinj ya'ɔ chrà Minnwi mbinj ndɔ ɔkwe ɔkhí.

⁹ A ni ɔga mbo ni tu'u chɛi, Pɔɔ yɛi nnu Taathɔ chhu ghɔ ɔa, **"Kí'i mbogo gu, chrā ni tininju'ɔ, ki lo ɔkina chrā nu, nthe ɔa pogo pɔ ka'a. Mba'a yichɛi ɔonj yi'i mfe ngɛi ve nthe ɔa ntou ngwa monj lí'i yei ngwa panj."** ¹¹ Nenne, Pɔɔ la'a fɔ nɔ ta'a ɔga'ɔ ni ghrà yi nthɔ nje'i ngwa pighɔ ni chrà Minnwi.

¹² Ndo ndii ɔa pi ni nū'ɔn Galio ɔa a sha'a krao Roma ɔa pi mēinj ni Akaya ne, pa ngwa Juu pɔ ni ta'anggi ngɛi ngwēinj Pɔɔ ngɛi ni ju shhi ghanj sha'a shá'a. ¹³ Pugu chhu ɔa, "Nonj vei thɔ ninj nu ɔkara njù'ɔ ngwa, pugu gha'ɔ Minnwi monj shendaonj ɔa gí lo mbinj ne!"

¹⁴ Ndo Pɔɔ ni ɔga ntā'a ɔa'anj nchɔ yi lí'i chrà, Galio chhu ni ngwa Juu ɔa, "Yei kanj ni mbo pi yichɛi nnu piphi, ki fànj ha'anj ɔonj vei chwīe, ɔka ni mfā'ɔ thɔ nnu nɔ wēinj nu njù'ɔ nja'ɔ vɛi. ¹⁵ Ndo, nthe ɔa a pɔ pi mindoundou ɔkuonj pa chrà, pugu pa ligi, pugu pa yɛi gí ne, a nthe a wu'ɔ ndugwi pɛi. Mimfe pa'a ndɔ nsha'a ɔkwanj nnu yine." ¹⁶ Nne, a yōu vugu nda shá'a.

¹⁷ Nguoŋ vugu wēinj Shoshtene, mbo nthishi monj nda luonj Minnwi, ngwie vi monj ndasha'a shá'a ghɔ. Ndo pa'a a lo mfhi nnu ni Galio.

Pɔɔ pīni Antio

¹⁸ Pɔɔ chhɔ pugu pa ghanj pinj Korinj nɔ ntou llé mienj vugu kí'e nshā'a ɔkhí pugu Prishila ni Akwila ngɛi Shiria. A ni ɔga mbo Kenkria, ɔkuonj thɔ yi nthe kina ɔa a ni ngwrà.

¹⁹ Pugu gha nchɛinj Efeshɔ, Pɔɔ mienj Prishila pugu Akwila fɔ. Nkaonj a maa mienj vugu, a ni ngɛi nda luonj Minnwi mbī'i pa nnu pugu pa ngwa Juu fɔ. ²⁰ Pugu ni nchhu ghɔ ɔa pugu pugu la'a nɔ ntaonj ndii, a lāa. ²¹ Ndo a gha ngɛi nu, nchhu ni pugu ɔa, "Minnwi mbinj, kanj nshi mbinj mbīni." Ndhɔ kí'e Efeshɔ, nii monj pie ngɛi. ²² A ni ɔga ɔkaonj Kaisharia, ngɛi Jerushalɛinj nchrā ni chɔshi, nshwi'i kí'e Antio.

²³ A ni ɔga mbo fɔ nɔ yichɛi fí'i ndii, ndɔllo nyienj pa lí'ili'i monj Galashia, pugu pa Fragia, nthɔ mā'anj ghrí ghanj pinj.

Apolo ghɛi Efeshɔ pugu Korinj

²⁴ Ndiij ghɔ, ɔonj Juu chɛi, ligi yi pɔ Apolo, llo Aleshandria thɔ Efeshɔ. A ni mbo ɔonj ɔa a ni nja nji chrà, ndɔ nja nji Nwa'anli Minnwi. ²⁵ A ni mfā'ɔ ntígí monj Shendaonj Taathɔ. A ni nchrā ndɔ nje'i pa nnu kí ntɛi nthe Jishɔ ni nguoŋ ní'inj njù'ɔ ghao, nji'i nthe pi nɔ ha'anj a ni ngu'ɔ nji pi kwe ɔkhí Jounj ne. ²⁶ A jē nthɔ

* **18:3** 18:3 Pi ni nchwīe yei ntāa pi ni ngràò mimbhi, a fā'ɔ pa kwīni pi. Nonj gha ntaonj lí'i tu'u shini vi a ghi'i, ndi'i ni pa ɔkii nda'a fɔ kí mferɛ nonj yi fɔ.

nchrā nu ni tininju'ɔ mon nda luon Minnwi. Prishila pugu Akwila ni nga nja'o vi, ndōgo vi ngēi nɔ nda pugu mfī'i Shendaon Minnwi gho shishi'i.

²⁷ A ni nga ntā'a nu nshā'a Akaya, pa ghan pin fo ghēre nā'an nwa'anli mfe ni ghan pin Akaya, nchhu nu na pi tuo vi a pwa. A ni nga nchēin Akaya, ngēre ngwa pe na pugu ni ntogo mon pwapu Minnwi mbo ghan pin ne. ²⁸ A ni ndōu pi titini ti nga'a pa Juu shente nɔ nōon nu ni pugu mon Nwa'anli Minnwi na Jisho Ju na Minnwi Chu'ɔ Ntaon nɔ Nkwe ne shini.

19

Pɔɔ mon la'ataon Efesho

¹ Apolo ni nga ngu'ɔ mbo Korin, Pɔɔ tɔgo krao khwi ngei gho, nchēin Efesho, njēi pichēi ghan younjin Jisho fo, ² mbie vugu na, "Pi ni mfe Jijwe Minnwi ni pēi ndii na pēi ni mbin ne?"

Pugu khwē na, "Nga! Pigi lo naa ndo nja'o sheshe yaon na Jijwe Minnwi."

³ A chhu na, "Ti pēi ni ntogo pi mon yēi kwe nkhi?"

Pugu na, "Mon kwe nkhi Joun."

⁴ Pɔɔ chhu na, "Kwe nkhi Joun ni mbo pi ni ngwa pe na pugu pā'a nkūnu yugu ni phi ne, Joun gho ni ntho nchhu nu ni ngwa na pugu pin non na a tho nu njin yu ne, mbo Jisho."

⁵ Pugu ni nga nja'o yei, nkwe nkhi mon ligi Jisho Taatho. ⁶ Pɔɔ gha nū'on mbho mi mbin pugu, Jijwe Minnwi shwi'i mbin pugu, pugu chrà mon pa chrà taon nduon, ndo njēi pa nnu llo mbho Minnwi nchhu. ⁷ Nguon pa pimbia ni mbo nɔ paanchro.

⁸ Pɔɔ ghēi mon nda luon Minnwi nchrā pugu pa ngwa fo ni tininju'ɔ nɔ trei nāon nchrā nu ndo ntho ndīgēi vugu na pugu pin Sha'afuon Minnwi. ⁹ Ndo pichēi tinitho ki

lo mbin, nchrā pa nnu piphi ntho Shendaon Taatho shhi nguon ngwa. Nthe yie gho, Pɔɔ mien vugu ndōgo pa ghan younjin Jisho pugu pugu ghēi, sheshe llé a tho fā'o chrà mon nda ye'i yaon Tiranu. ¹⁰ Yei ni ngēi shhi nɔ paa nga'o, nne ti nguon ngwa na pugu ni nchho pi Eshia ne ni nja'o chrà Taatho, pa ngwa Juu pugu pa ngwa taon nduon.

Puon Shikeva

¹¹ Minnwi ni ntogo mbin Pɔɔ ntho nchwē memme nnu ghraoghrao. ¹² Nenne pi lōgo pra ndhwī pugu pa ndhwī fā'a na a ni nkwo fā'a nɔ ne, ngēi nɔ nkāon pa ghan ghino, pa ghino pugu mme, pa jijwe piphi taon mbin pugu.

¹³ Pichēi ngwa Juu, na pugu ni ntho nyien njou pa jijwe piphi ne, mōon nɔ yōu nu pa jijwe piphi ni ligi Jisho Taatho, nchhu nu na, "Mfe gī ve nɔ ligi Jisho na Pɔɔ ghà nchii ne, na ɔ taon." ¹⁴ Khwachēi puon pimbia, mbo puon yichēi taatho pa thishi ghan fe'ingien pa ngwa Juu, ligi yi pɔ Shikeva, ni ntho nyien nchwē nnu yei. ¹⁵ Ndo jijwe piphi gho khwē ni pugu na, "Nji Jisho, nji pa nnu ntho Pɔɔ, ndo pēi pɔ yēi pi pa gō?" ¹⁶ Ngan jijwe piphi gho lli nchēin mbin pugu ni pri, nga'a vugu ghao. Pugu tei ntaon nda yu ntii ni pa lēin mbin pugu.

¹⁷ Nguon pa Juu pugu pa ngwa taon nduon na pugu ni nda'a nu Efesho ne ni nja'o yei nnu, pogo gu wēin vugu, pi gha'o ligi Jisho Taatho mbigi ngēi shhi. ¹⁸ Ntou pa ghan pin tho shente mbin fān yugu ndo ntūgu pa nnu lēin na pugu ni nchwē nu ne. ¹⁹ Ntou pa ngwa na pugu ni mbo pa ghan shhē ne tho ni pa nwa'anli shhē pugu pi tūon shente. Pi pi'i nchuon nwa'anli pigho a taon tien wun nkan yichēi nkwan mbin.* ²⁰ Nenne chrà Taatho nyien ngēi shhi nkien titini.

* **19:19** 19:19 Yei yichēi nkwan mbin na ta'a ndigi yi fi'i mbin na non mfā'a nɔ ta'a llé pi pe vi nɔ ne.

Mme minduoṅnduoṅ gū Efesho

21 Pa nnu pei ni nga ntogo, Poo lōgo nthi mi mon Jijwe nō tōgo nu Mashedonia pugu Akaya ngōi Jerushalein. A ni nchhu nu ḡa, "Nshi nga ngōi fō, ṅgu'ō ngōi ti nchēin njēi la'ataoṅ Roma ḡkaa yu." 22 Poo ni nga ḡkwo taon Timoti pugu Erashitu, mbo paa ghan ghēre pi Mashedonia, ndutho yi kina Eshia nō yichēi fi'i ndii.

23 A ni mbo pi mon yei pii ndii ḡa ḡkien titini lwilwi'i ni ḡgū Efesho nthe Shendaon Taathō. 24 Ngan shūgu liēn chēi, ligi yi pō Demetriu, liēn pa yaon pugu fhi nda nnwi Atemi, pa ghan fā'a pi fā'ō ḡkien ntou shēi ḡkuon fā'a yugu ghō. 25 Demetriu kiri pichēi ghan fā'a pighō pugu pa pichēi ghan ḡkwan fā'a pighō, nchhu ni pugu ḡa,

"Ngwa pan, pēi ji ḡa ḡguon fā'ō pia llo pi ḡkuon yei chofa'a. 26 Pēi yēi ndō nja'ō ni non pēi, nnu ḡa ḡon vei ḡa pi mēin ni Poo, chwē nu nē. A chhu ḡa pa nnwi ḡa pi chwē ni mbhō nē lō nji'i mbo pa nnwi kan tigēi yi, ḡkwo ya mba'ō ti ḡkara ntou ḡgwa hēin Efesho pugu ḡguon krao Eshia. 27 Nnu wuwuru mon ghō lō ḡgu'ō mbo pi ḡa yia fā'a yei shi ḡgū shē. A pinī mbīgi ḡa nda nnwi Atemi shi ḡgū nnu gha, ndutho Atemi ghō, ḡa ḡguon Eshia pugu pa ḡguon mbhi ghā ḡga'ō nē, shiēn ndigha'ō yi."

28 Pugu ni nga nja'ō yei nnu, ndinaon ni pigitua, njē pa'ō nu ḡgōu, nchhu nu ḡa, "Atemi pa ḡgwa Efesho, yi ndiēn!" 29 Moon la'a linaon ni fintho ghao. Pugu tei ngōi nii mon mme li'i ḡa ḡgwa ghā ḡkiri fō nē, nshūu Gayu pugu Arishtaku, mbo ḡgwa Mashedonia ḡa pugu pa Poo ni nyiēn nu ka'a nē, nii nō mon li'i ghō. 30 Poo ni ntā'a nu nii shina kiri ghō, ndō pa'a ghan younjin Jisho lō mien vi ḡa a nii. 31 Pichēi pa thishi Eshia ḡkaa pugu ḡa pugu ni mbo pa taannu Poo nē, ligēi vi ḡa ki'i a lii mon kiri ghō.

32 Kiri ghō tho mba'ō ḡgōu, pichēi chhu yei nnu, pichēi chhu yini nnu nthe ḡa fintho ni mbo shina pugu. Pa'a ntou yi lō nji nnu ḡa pugu ni ḡkiri nō ghō nē. 33 Pichēi pa ḡgwa mon Kiri ghō fē ntigi ni Aleshanda, ḡa pa Juu ni ntū'ō pi ju ntigi shhi, nne, Aleshanda nōon ni mbhō yi ḡa ḡgwa lere lan, ḡkaa nō fi'i nu moon nnu pighō. 34 Pugu gha njēi ḡa a pō pi ḡon Juu, pugu mū'un yōnō nu nō paa awa, nchhu nu ḡa, "Atemi pa ḡgwa Efesho, yi ndiēn."

35 Ndugwi yi, ḡgan nā'an ḡwa'anli la'ataon ghō pa'ō ndere vugu, nchhu ni pugu ḡa, "Ngwa Efesho! Sheshenon ji ḡa a tuo Efesho ntou nda nnwi ndiēn Atemi pugu pa ḡgū'ō yi yei, ḡa a llo pō ḡgū nē. 36 ḡa yei lō mbo nnu ḡa mimfe sheshenon lāa nē, a pie ḡa pēi lere lan, ki lō nchwē sheshe nnu titini. 37 Nthe ḡa pēi tho ni ḡgwa pei hēin, mbo ḡgwa pē ḡa pugu lō nji'i njōo yaon nda nnwi ki nchrā chrà piphi nthe vi. 38 A mbo ḡa Demetriu pugu pa ghan fā'a pi fā'ō pigi njū'ō nthe sheshenon, pia fā'ō pa thishi pia, pa ndasha'a pia pō fō, a nthe pugu ghēi mburu fō. 39 Ndo ti o mbini mfā'ō nnu nduoṅ pi sha'a nda ncha'ō. 40 Nthe ḡa pia shi nchwē, pi shi ḡgwēin via ḡa pia tho ni yōyōnō shi'a mon la'a ki ḡkien la'ō yi lō mbo." 41 A ni mī'ēn chhu nu nnu yei, nchhu ḡgwa ghēi.

20*Poo ghēi Mashedonia pugu Gri*

1 Yōyōnō ni nga mme, Poo gē pa ghan younjin Jisho ta'a li'i, ḡa mā'an ḡhrí yugu, mien vugu ndollo ḡgōi Mashedonia. 2 A ni ḡa ntogo mon ḡguon pa li'i pighō ghao, ḡkwo mā'an ḡhrí ghan pin fō, ḡgōi la'ataon Gri. 3 A ni nda'a fō nō trei nāon, nō ha'an a ni mbiri non yi nō shā'a nu ntaon Shiria nē, nja'ō ḡa pa Juu tho nyian ntān nthe vi nē, a lōgo nthi mi nō tōgo nu Mashedonia mbini.

⁴ Shopata mbo muun Pairu llo Beria ghēi pugu pugu ka'a, pugu pa Arishtaku ni Shekondo llo Teshalonika, ni Gayu llo Debi, ni Timoti nkaa yu pugu Taikiku ni Trofimu llo krao ngei Eshia. ⁵ Pugu ni ngēi shhi nchēi vigi Troa. ⁶ Llé Ji Brei ki ku'ō ni nga ntogo, pigi shā'a llo Filipai, nga nda'a tien llé pigi para vugu Troa, nda'a fo no khwachai llé.

Ndugwi njin kra Poo Troa

⁷ A ni nga mbo fūon llé mon shwi'i tan, pigi kiri no kru nu brei,* Poo chrà ni pugu, mbi'i nu no ghēi nu yua, nthe yie gho, a wu'ō nchrachra ti mī'en ni ntun mbhi. ⁸ Ntou lan ni ntho nkii nu mon njien nda tothi nga pigi ni nkiri fo ne. ⁹ Yichai ma'an mikhwa, ligi yi po Eutiku, ni nchho nchō windu. Poo gha ngu'ō nchrachra mbigi ngēi nu shhi ne, logo gha'a ma'an mikhwa gho, a gū shhe llo mon trei yere nda tothi, pi pi'i vi shhe a kwo khu. ¹⁰ Poo shwi'i shhe, mban vi nchhu nga, "Ki'i pēi fā'ō yu'ō njū'ō, a wu'ō mbi'i yi maon." ¹¹ Mbini nku'ō mon njien nda tothi ki'e, mbē'i brei nkru. A ni nga nchrā pugu pa ghan younjin Jisho no ntaan ndii ti mbhi ya ndan, ndollo ngēi. ¹² Pa ghan younjin Jisho lōgo ma'an mikhwa gho pugu pugu pini la'a, a wu'ō mbo yi maon, pugu fā'ō ntu ghrinju'ō.

Poo llo Troa ngēi Miletu

¹³ Pigi lollo ngēi shhi nii mitu nkhi nshā'a ntaon Ashoshi, li'i tien Poo no ha'an a ni nkwo chhu ni pigi ne, nthe nga a ni nyien pi shhe ngēi nu fo. ¹⁴ Pigi pugu ni nga mbāon Ashoshi, pigi tien vi mon mitu nkhi pigi pugu ghēi Mitulene. ¹⁵ Pigi nyien llo fo mbhi gha ndan pigi chāin mbin Kiou, yichai mbra llé pigi shā'a Shamo, mbhi gha mbini ndan pigi chāin Miletu.

¹⁶ Poo lōgo nthi mi no nyien nu mon nkhi mfere Efesho, nne nga ki'i

a mī'an ndii Eshia, nthe nga a ni nkono nu ngēi Jerushalein llé ji nga pi mēin ni Penteko ne, no ha'an a nji'e. ¹⁷ Poo ni nga mbo Miletu, ntaon nkini Efesho nga pa thishi mon choshi gho tho njai vi.

¹⁸ Pugu ni nga ntho njai vi, a chhu ni pugu nga, "Pēi nkaa pēi ji nkwan ha'an mi ni nchho chombhi a shina pēi jē no fūon llé nga mi ni ntigi kwō a Eshia ne. ¹⁹ Mfā'a mbho Taatho ni nguon junon ghao, ni nkhi ligi pugu pa mōon nu nga a ni ntho vāi llo nkuon pa ntān nga pa Juu ni ntaan a no ne. ²⁰ Pēi ji nga nshini ndo ndōin vāi ni sheshe yaon nga a nthe a ghēre vāi ne. Mi ni nchhu chrā Minnwi, ndo nje'i vāi shhente pugu pa nda nda. ²¹ Mi ni nshūu tēnə pa Juu pugu pa ngwa taon nduon nga pugu pā'a nkūnu yugu ni phi mbin Minnwi, ni'in njū'ō yugu mbin Jisho Krishto mbo Taatho.

²² "Ndo ndwe, lii njai, ngēi nu ne Jerushalein, no ha'an Jijwe Minnwi yi'i a nga ngēi ne, ndo nji'i nji nnu nga a shi nchwē a fo ne, ²³ nkien nga Jijwe Minnwi kwo shūu tēnə a nga mon sheshe la'ataon, chāin pugu pa ngē'i tho njwere a. ²⁴ Ndo ndii chombhi a, a po yichai nnu vāi, ki a fā'ō pi yichai ghēre vāi. Ngu'ō ntā'a nu mī'en pi nnu nga Jisho Taatho ni mēin a no nkuon mbhi ne, mbo chūi nu nkini pwa pisha'akho pwapun Minnwi.

²⁵ "Lii njai, ndwe, nji nga mba'a kan ta'a non vāi nu'un njai a nkamu'ōn, mbo pēi nga nyien ntho nchūi Sha'afuon Minnwi shina pēi ne. ²⁶ Nenne, nchhu ni pēi shi'a yei nga sheshenon vāi mbhe gha, kan mbho ma lo ne nji'i mbo no, ²⁷ nthe nga nshini ndo nji'i ndōin no chhu nu nguon pa nnu nga Minnwi lōgo nthi mi no chwē nu ne.

²⁸ "Nenne, pēi lina ni non pēi ndo mbini ndina ni pa ngwa Minnwi nga Jijwe Minnwi nū'ōn vāi nga pēi tigi ligi yai mbin pugu ne, no lina nu

* 20:7 20:7 Brei yei ni mbo ye nga pugu ni mbē'i nkru no kwij nu gu Taatho.

ni choshi Minnwi ña a yuon ni chhi Muon vi ne. ²⁹ Nji ña ñshi ñga ñgēi, pa ñgwa pipi nii shina pēi ñgō mbin pēi wu'ō nō ha'an minanien chigēichigēi ghà nchwē ni pa minji ne. ³⁰ Ndi thō nu ña pichēi ñgwa llo shina pēi shi ndē'i ñgiēn nō fii nu pichēi pa ghan pin pugu yōu njin yugu. ³¹ Nthe yie ghō, pēi chhō ni lina mēi, ñkwin nu ña nō trei ñga'ō, ñshini ndō nji'i ñkina nō ye'i nu vēi mon tu'u pugu pa naonchi ni ñkhī ligi.

³² "Ndwe, ñchā'a vēi mfe mbhō Minnwi pugu pa chrā pwapun yi ña a nthe a chwē pēi ku'ō mon pin pugu pa mbōrō ña Minnwi fe ni ñguon ñgwa pi pi taontaon ghao ne.

³³ "Nshini ndō nji'i nshōrō mbin ñon ki laongo yi, ki ndhwī yi. ³⁴ Pēi ñkaa pēi ji ña mbhō ma mei yru ju ni mmu pigi pa pakwo pan. ³⁵ Nōon ni pēi mon ñguon pa nnu ghao ña mon fā'a nu ki jwe, pia ghēre ñgwa pē ña pugu lō mfā'ō ne nthō ñkwin pi chrā Jishō Taathō ña a ki chhu ña, **'Ntōu mbōrō pō mon fe nu nchaa kwe nu.'** "

³⁶ A ni ñga nchrā ti mī'ēn, ñkwi kwēre yi shhe nduon Minnwi pugu pugu ghao. ³⁷ Ñguon yugu ghao kēi, mban vi, nō cha'a vi ña a nyien shi'i. ³⁸ Njū'ō yugu lrī ñkien ntou yi nthe pa nnu ña a ni nchrā ne, ña mba'a pugu shi nu'uy ñjēi vi ñkamu'ōn ne. Pugu lōgo vi ñgēi nti'i yēi mitu ñkhī.

21

Pōo ghēi Jerushalein

¹ Pigi ni ñga nchā'a vugu, nii mon mitu ñkhī nchu'ō shhe, ntun ndindī ntaon Koshi, mbhi gha ndan pigi ghēi Rodeshi, ndhō fō ñgēi Patara. ² Pigi gha nchēn fō ñjēi mitu ñkhī a ghēi nu Fonishia, pigi nii mon ghō ñgēi. ³ Pigi ni ñga nthō ti ñjēi Shaipru, nchwi nshwi'i mbien ntaon Shiria, ntaon ñkaon pie Taire, nthe ña a li'i ña mitu ñkhī ghō ni mfā'ō nō fu'u nu pa kaku fō ne. ⁴ Ñga ñjēi pa ghan

younjin Jishō, nda'a fō pigi pugu nō khwachēi lēmbhi. Ntōgo mbhō nji Jijwe Minnwi, pugu chhu ni Pōo ña ki'i a ghēi Jerushalein. ⁵ Fi'i lēmbhi ña a ni mbie ña pigi la'a fō ne ni ñga mme, pigi lōllo ñgwēin ndaon ñgēi nu ñguon vugu ghao pugu pa ñgwe pugu ni puon pugu ghēi nti'i vigi ti ntaon mon la'a, pigi kwi kwēre yigi ñkin ñkhī nduon Minnwi, ⁶ nchā'a non. Nenne pigi nii mitu ñkhī ñgēi, pugu pini yugu la'a.

⁷ Pigi ni ñga mī'ēn nyien llo Taire, nchēn Tolēmai, nchrā ni pa ghan pin nda'a fō nō ta'a llē. ⁸ Mbhi gha ndan pigi lōllo ñgēi Kaisharia, ñgēi nda Fili ñgan chīi pwa pisha'akhō, mbō ta'a ñon shina pa khwachēi ñgwa pē ña pi ni nchu'ō vugu Jerushalein nō nnu ghēre ñgwa ne, nda'a pigi pugu. ⁹ A ni mfā'ō khwe puon pinge ña pugu shi ya'a lan ne, Minnwi nōon nnu ni pugu pugu chhu.

¹⁰ Nō ha'an pigi ni nda'a nō yichēi fi'i llē ne, ñjēli'i Minnwi chēi, ligi yi pō Agabu, llo Judia nshwi'i. ¹¹ A ni nthō mbara vigi, ndōgo ñkandan Pōo, ñkroo kwō nduthō yi nō ghō pugu pa mbhō mi nchhu ña, "Yei nnu ña Jijwe Minnwi chhu ne, 'Yei ha'an pa Juu Jerushalein shi ñkroo ñgan ñkandan yei ncha'a vi mfe mbhō ñgwa taon nduon.'" ¹² Pigi ni ñga nja'ō nnu yei, pigi pa ñgwa ha'an pugu ni mbō fō ne, ndīgēi vi ña ki'i a ku'ō Jerushalein.

¹³ Nenne Pōo khwē ña, "Pēi chwē pi ñein, ñkēi nu nthō mbē'i njū'ō a? Nthe ña ñdō ñgu'ō mbiri non a pi nō ghēi nu chēn, a nji'i mbō pi gu ñgu'ō ñkukhu Jerushalein nō ligi Jishō Taathō." ¹⁴ Pigi ni ñga ndīgēi vi kike, mien vi fō nchhu ña, "Nnu ña Taathō tā'a nu ne pō."

¹⁵ Llē pei ni ñga ntōgo, pigi piri non yigi ñku'ō Jerushalein. ¹⁶ Pigi pa pichēi ghan younjin Jishō llo Kaisharia pugu lōgo vigi ñgēi ni pigi nda Nashon llo Shaipru mbō pa fūon ghan pin, nne ña pigi pugu la'a ka'a.

Pɔɔ ghēi kra Jēin

17 Pigi ni nga ntho nchēin Jerushalein, pa ghan pin shwi'i pīen pigi ni pwanju'ɔ. 18 Mbhi gha ndan, pigi pa Pɔɔ ghēi njēi Jēin. Nguon pa thishi ni mbo fo.

19 Pɔɔ ni nga nchrā ni pugu, mfi'i nguon nnu na Minnwi chwīe shina pa ngwa taon nduon ntogo mbho yu ne, pa ta'a yi pa ta'a yi.

20 Pugu ni nga nja'o, nga'o Minnwi. Nchhu gho ki'e na, "ɔ yēi nu ndin vigi, fi'i nkanhkan ngwa Juu ha'an pugu pin Minnwi, ndo mfa'o nkien ntou ni'in njū'ɔ nkuon gi Mushi ne. 21 Pi kwo chhu pa nnu ni pugu nthe gho na ɔ ye'i nguon pa Juu na pugu la'a nu shina ngwa taon nduon ne, na ki'i pugu nū'on gi Mushi, nchhu nu ni pugu na ki'i pugu ni'in puon pugu ngunu mbrei, ki nchwīe nū'on pa ngwa Juu. 22 Ti pi shi nchwīe pi nein? Nthe na pugu shi nja'o na ɔ tho.

23 "Yei nnu na pigi tā'a nu na ɔ chwīe ne. Khwe ngwa pɔ hein ha'an pugu kwo lōgo kà'a shhi Minnwi. 24 Ghēi pēi pugu ka'a, nchwīe pa nū'on nɔ pɔ nu yi taontaon, ɔ lo mbe yaon na a pie na pugu fe nɔ chwīe nu nū'on gho nne na mimfe pi kiri tho yugu. Nne kan pugu nkaa pugu shi nji na nnu shini lo mbo mon pa nnu ha'an pi chhu nthe gho, na gò ndutho yo ghà nū'on gi.

25 "Ndo ni ngwa taon nduon na pugu pin Minnwi ne, pigi kwo nā'an nwa'anli mfe ni pugu na ki'i pugu ji maon na pi fē'i pa nnwi nɔ gho ne, ki'i pugu ji chhi, ki'i pēi kru minyien na pi ninaon mmi yi a khu ki chhi lo ntaon mbin yu ne, ki'i pugu kwoshuon."

26 Nne, Pɔɔ ghēi pugu pa ngwa pigho. Mbhi gha ndan pugu pugu chwīe non yugu mbo yi taontaon, ngēi Nda Minnwi, nɔ chhu nu lembhi na a pi'i pugu lūgwi chwīe nu nū'on nɔ pɔ nu yi taontaon, ndo shi ntho ni maon fe'ingien nɔ fe nu nɔ tho sheshenon vugu.

Pi wēin Pɔɔ Nda Minnwi

27 Khwachēi llé gho ni nga nkwo mme nu, pichēi ngwa Juu llo Eshia gha njēi Pɔɔ Nda Minnwi, ni'in puon yu ngwa pe na pugu ni mbo fo ne ndo ngwēin vi ne, 28 mba'o ngòu na, "Ngwa Ishrae pēi kwe vigi! Yei non ye na a nyien nguon li'i ntho nje'i ngwa ni nnu piphi nthe ngwa Ishrae pugu pa gi Mushi pugu pa Nda Minnwi yei. Nɔ pigi nu, a lōgo pa ngwa taon nduon ntho mfuo li'i taontaon yei." 29 Pugu ni nchhu nne nthe na pugu ni nkwo fūon njēi vi pugu Trōfimu mbo non llo Efesho mon la'a, ntho mbī'i nu na ju, Pɔɔ, ntien vi ntho nɔ Nda Minnwi.

30 Fintho gū mon nguon la'a ghao, pa ngwa pigho tei ngēi ngwēin Pɔɔ nshūu vi ntaon nɔ Nda Minnwi, nchri chonka'a wu'ɔ ndii gho. 31 Nɔ ha'an pugu ni mba'o nu nɔ jwi nu Pɔɔ ne, nkini chēin mbho taatho pa ghan mā'an nchhò Roma na nguon Jerushalein pɔ mon fintho. 32 Wu'ɔ ndii gho a lōgo pa shooge pugu pa thishi ta'a nkii shooge, pugu pugu tei ngēi njēi ngwa pigho. Pa ngwa pigho ni nga njēi vi pugu pa shooge pigho, mien wie nu Pɔɔ.

33 Taatho gho ghēi ngwēin Pɔɔ, mfe gi na pi krao vi ni paa ndigi chēin. Ndo mbie ki'e na, "Non vei pɔ pi gɔ? A lo nchwīe pi nein?"

34 Pichēi ngwa mon kiri gho pa'o ngòu nchhu yei nnu, pichēi chhu yini. A gha mien ki ya'o la'o nnu pigho, nthe ntou yòyɔnɔ a fe gi na pi ni'in vi mon li'i na pa shooge ghà nchhò ne. 35 Ndi na pi ni nchēin ni ju ni mbin nchwi nda ne, pa shooge pigho ya ntien vi tien nthe fi'i kikri na yu ngwa pigho ni ntho nu nɔ gho ne. 36 Yū ngwa pigho wu'ɔ ntho nu njin yu mba'o ngòu na, "Pēi mī'en ni ju!"

Pɔɔ taa nchò yi

37 Nɔ ha'an pi ni ntā'a nu nii ni Pɔɔ mon li'i na pa shooge ghà mbo

ne, a chhu ni taatho pa shooge pigho na, "Nchhu nnu ve?"

A pie vi na, "O ji chrà Gri? ³⁸ A lo mbo gò mbo non Ijpti na a ni ntho ni tinitho ndògò khwe nkan mikija pèi pugu nii mon nkunu njó ne?"

³⁹ Poo khwè na, "Mbo pi non Juu llo Tasho mon Shilishia, non llo mon mme la'ataon. Ndigèi gho mien nchhu nnu ni ngwa pei."

⁴⁰ Nthishi pa shooge gho pin, nne Poo thi nkuon pa nchwi nda pigho non ni mbho yi na ngwa pigho lere lan. Pugu ni nga ndere lan, Poo chrà ni pugu mon chrà Hibru, nchhu nu na,

22

¹ "Lin pan pugu pa taa pan, pèi ya'ò nkwan no ha'an nshi ntaa non a ndwe shhi pèi ne." ² Pugu gha nja'ò a chrà pi mon chrà Hibru, pugu pini nja ndere lan. Poo ghèi shhi nchhu na,

³ "Mi non Juu, pi phi a Tasho mon Shilishia ndo nk'ò pi hein mon Jerushalein mbho Gamalia mbo masha a. Mfà'ò nkien titini ntigi mon gí pa taa pia, mfe non a ni Minnwi wu'ò no ha'an nguon vèi ha'an pèi thi hein shi'a fe non yèi ne. ⁴ Nki fe ngè'i ni ngwa na pugu younjin Shendaon yei ne, ti pichèi khu. Nki wèin mbia pugu pa pinje ni'in vugu chéin. ⁵ Pa taatho pa thishi ghan fe'in gien pugu pa kún nthe pugu kwe nte a na nchhu pi nnu shini. Pugu ni nā'an pa nwa'anli mfe vèi ngèi mfe ni pa ngwa Juu Damashiku, nenne, ngèi fò no wèin nu ngwa na pugu ni mbo fò ne nkrao vugu mbini ni pugu Jerushalein pi fe njó ni pugu.

Poo fè'i nkwan ha'an a ni nkara mbin Minnwi ne

⁶ "No ha'an nki nyien ngèi nu ti mbara mbin Damashiku ne, nnu ni ntun minaon, lí'e llo po wí'i nshei yèi mu. ⁷ Ngū shhe, nja'ò yichèi nggèi chhu nu vèi na, 'Shoo, Shoo, o tho mfe ngè'i vèi no kho?'

⁸ "Nkhwè na, 'O po pi gò, Taatho?'

"A chhu na, 'Mi Jisho llo Nashare na o tho mfe ngè'i gho ne.' ⁹ Ngwa ha'an pigi pugu ni mbo ka'a ne, ni njèi lí'e gho ndo pa'a ndo nja'ò nji nggèi non na a ni nchrà nu vèi ne.

¹⁰ "Nchhu na, 'Mi shi nchwè pi nein, Taatho?'

"Taatho chhu vèi na, 'Lollo ngèi Damashiku, pi shi nshwei gho fò ni nguon nnu na Minnwi nū'on na o chwè ne.' ¹¹ Ligi ma nchri nthe fè'i nkwan no ha'an lí'e gho ni nthe ne, nthe yie gho, pakwo pan wèin mbho a ngèi ni mu mon Damashiku.

¹² "Non chèi ni mbo mon la'ataon Damashiku, ligi yi po Anania, mbo nkien ngan pogo Minnwi ndo nū'on nguon gí ghao, nguon pa ngwa Juu lii vi na a nkien non. ¹³ A tho ntithi yèi mu nchhu na, 'Ndin a Shoo, pini njèi lí'i,' wu'ò chomilaon gho, ligi a chu'ò njèi vi.

¹⁴ "A chhu na, 'Minnwi pa nkhu taa pia chu'ò gho na o ji nnu na a kà'a no chwè nu ne, no yèi nu Muun Fà'a vi yi Ndindi, ndo nja'ò nggèi yi a chrà nu. ¹⁵ O shi mbo minkwentie yi ni nguon ngwa no nchhu nu pa nnu pe na o yèi ndo nja'ò ne. ¹⁶ O nu'un nchèi pi kho ndwe, yrei shhe, nkwe nkhi nduon Minnwi a shigao phi yo.'

Minnwi gè Poo na a ghèi nchii chrà yi ni ngwa taon nduon

¹⁷ "Mbini Jerushalein nga ntho nduon Minnwi mon Nda Minnwi, njèi nnu. ¹⁸ Mon nnu gho njèi Taatho a chhu vèi na, 'Kono ntaon Jerushalein ni nji, nthe na mba'a ngwa pei pin nnu na o shi nchhu nthe a ne.'

¹⁹ "Nkhwè na, 'Taatho, pugu ni non pugu ji na nki nyien mon sheshe nda luon Minnwi ngwèin pa ngwa na pugu pin gho ne, ni'in vugu chéin ndo ngwie pichèi. ²⁰ Ndi na pi ni nchho njwi minkwentie yo mbo Shitifin ne, mmu ndutho a ni mbo fò, mbin nu na pi jwi vi, ndina nu ni

ndhwí ngwa pɛ ɲa pugu ni tho njwi vi nɛ.'

²¹ "Taathɔ chhu vɛi ɲa, '**Ghōi! Nthe ɲa ñshi ntaon ghɔ fie hini ni ngwa la'ataon nduon.**'"

²² Ngwa pighɔ ni ngu'ɔ njwɛɛ nu ti ɲga nja'o yei, ɲkɛrɛ ɲggì yugu nchhu ɲa, "Pɛi mī'ɛɲ ni ju, a lo mfā'o nɔ chhɔ nu mbhi!" ²³ Ndo ha'an pugu ni mba'o ɲgòu, nshrāo ndhwí yugu mfiri nu, ndo mā'an pru mon tothi nɛ, ²⁴ taathɔ pa shooge Roma fɛ gí ɲa pi lōgɔ Pɔɔ ɲgɛi ni ju mon li'i ɲa pa shooge ghà nchhɔ nɛ, ndo nchhu pugu wie vi nɔ tā'a nu la'o nnu ɲa a chwīe pa ɲgwa Juu tho mba'o ɲgòu tho yu nɛ. ²⁵ Ndo pugu ni ɲga ɲkwo krao vi nɔ wie nu, Pɔɔ pie ni ta'a nthishi pa ta'a ɲkii shooge ɲa a ni nthi fɔ nɛ ɲa, "Gí pin ɲa pi wie ɲon Roma ki lo naa nsha'a vi njɛi ɲa a gū shá'a?"

²⁶ Ndi ɲa nthishi pa ta'a ɲkii shooge ghɔ ni nja'o nnu yei nɛ, ɲgɛi nchhu ni taathɔ pa shooge ɲa, "Ɔ tā'a nchwīe pi nɛiɲ? Nthe ɲa ɲon vei pɔ pi ɲon Roma."

²⁷ Taathɔ pa shooge pighɔ ghɛi mbie vi ɲa, "Shwei a, ɔ ɲon Roma?" Pɔɔ khwē ɲa, "Oon."

²⁸ Taathɔ pa shooge pighɔ chhu ɲa, "Njuon pi ni ɲkien ntou mbin maa mbo ɲon Roma."

Pɔɔ khwē ji ɲa, "Pi phi a phi nɔ ɲon Roma."

²⁹ Nnɛ ɲgwa pɛ ɲa pugu ni mbo nɔ tou nu mi nɛ kā'o mbini pini ndii ghɔ. Taathɔ pa shooge ghɔ pɔgɔ nthe ɲa a ni nji ndii ghɔ ɲa Pɔɔ pɔ pi ɲon Roma a kwo lo ɲkrao vi.

Pɔɔ shhi pa kún

³⁰ Ndo mbhi ni ɲga ndan, taathɔ pa shooge pighɔ tā'a nu nja nji nnu ɲa a chwīe pa ɲgwa Juu pa'o ɲgòu tho yu nɛ, ɲkīgɛi vi, ɲgɛ pa thishi ghan fɛ'ingien pugu pa kún, nshwi'i ni Pɔɔ ki'ɛ ntigi vi shhi pugu.

23

¹ Pɔɔ chaon ligi yi mbin pa kún nchhu ɲa, "Lín pan, ɲganthɔ a lo

nji'i ɲkhu mon ɲkwan ha'an ñchhɔ chombhi a shhi Minnwi ti ntho nchɛi shi'a nɛ." ² Taathɔ pa thishi ghan fɛ'ingien mbo Anania fɛ gí ni ɲgwa ha'an pugu ni nthi mbara yɛi Pɔɔ nɛ ɲa pugu chrɛi lrì tho Pɔɔ. ³ Nennɛ, Pɔɔ chhu ghɔ ɲa, "Minnwi shi nchrɛi ghɔ ɲkaa ghɔ, ma ɲgan mbe vei. Ɔ chhɔ hɛɛ nɔ sha'a nu ma ɲkwan ha'an gí chhu nɛ, ndo mbɛ'i gí ghɔ ɲkaa ghɔ nɔ chhu nu ɲa pi chrɛi a?"

⁴ Ngwa ha'an pugu ni nthi yɛi Pɔɔ nɛ chhu ɲa, "Ɔ kie nɛiɲ ɲgwɛ'i taathɔ pa thishi ghan fɛ'ingien Minnwi?"

⁵ Pɔɔ khwē ɲa, "Lín pan ñshini ndo nji ɲa a taathɔ pa thishi ghan fɛ'ingien, nthe ɲa pi nā'an ɲa ki'i nchrā nnu piphɛi nthe ghan sha'a ɲgwa pɛi."

⁶ Ndo Pɔɔ ni ɲga njɛi ɲa ta'a ghrà kiri ghɔ pa ɲgwa Shadushi yichɛi ta'a pɔ Farashi, a pa'o ɲgòu nda pa kún ɲa, "Lín pan, mi ɲon Farashi, a phi ɲon Farashi mbhi a. Pi sha'a a hɛi shi'a nthe ɲa njwɛɛ nu ni tininju'ɔ ɲa ɲgwa ɲa pugu ɲkhu nɛ shi mbini ɲku'ɔ."

⁷ A ni ɲga nchhu yei nnu, mindoundou gū shina pa ɲgwa Farashi pugu pa ɲgwa Shadushi, kiri ghɔ shina ntaon nduonnduon. ⁸ Nthe ɲa pa ɲgwa Shadushi ghà nchhu ɲa ɲon shi'a ɲkhu mbini ɲku'ɔ, pa'a pa ghan ntaon Minnwi lo mbo, ndo pa'a pa Jijwɛ lo mbo, ndo ɲgwa Farashi pin ɲguon pa nnu pei ghao. ⁹ Mmɛ yòyɔnɔ mū'un, pichɛi pa ghan yɛ'i ɲgwa ni gí Mushi ɲa pugu ni mbo mon ta'a ghrà pugu pa ɲgwa Farashi nɛ tithi ndòu nu ɲa, "Pigi lo njɛi fàn ɲon vei, pɛi ji nɛiɲ ɲa yichɛi jijwɛ, ki ɲgan ntaon Minnwi chrà ghɔ?"

¹⁰ Minduonnduon ghɔ ni ɲga nchɛi mɔnɔn, taathɔ pa shooge pighɔ pɔgɔ ɲa pi shi nshāa Pɔɔ prapra, mfe gí ni pa shooge ɲa pugu shwi'i mfu'u vi ni ghrí shina ɲgwa pighɔ ntho nɔ li'i ha'an pa shooge ghà nchhɔ nɛ.

11 Tu'u gha shini, Taathò thi yèi yu nchhu ña, "Fā'ò tininju'ò, wu'ò ñkwan ha'an ɔ chīi ligi a Jerushalēin nē, a wu'ò ñkwan ha'an ɔ shi nchīi mon la'ataon Roma nē."

Ntán nɔ jwi nu Pɔɔ

12 Mbhi ni ñga ndan, pichèi pa ñgwa Juu nyian ntán, ñgwrā kina ña mba'a pugu ñji yaon, ki nnu sheshe yaon, kan a nē pugu jwi Pɔɔ. 13 Ñgwa ña pugu ni nyian ntán gho nē ni ntogo khwe wun yugu. 14 Pugu lollo ñgèi mbara pa thishi ghan fè'ingien pugu pa pichèi pa thishi nchhu ña, "Pigi wrā kina ña mba'a pigi ji sheshe yaon ti nu'un njwi Pɔɔ. 15 Nthe yie gho, pèi pa pichèi pa kún taon ñkinì ni taathò pa shooge Roma ña a taon Pɔɔ ni pèi. Pèi chwē nɔ ha'an pèi tā'a nu ntou pi moon nnu gho shi'i nɔ ji nu pa nnu nthe vi. Pigi kwo piri non yigi nɔ jwi nu vi ñkaon a maa ndo nchēin hēin."

16 Ndo muun mimbia mbo muun ndin Pɔɔ yi mingwe ni nja'o ntán yei, ñgèi li'i ha'an pa shooge ghà nchhò nē nshwei Pɔɔ nɔ gho. 17 Nenne, Pɔɔ mēin ta'a nthishi pa ta'a ñkii shooge nchhu gho ña, "Lōgo muun vei ñgèi nɔ gho shhi taathò pa shooge nthe ña a fā'ò nnu nɔ chhu nu gho."

18 Nenne, nthishi gho lōgo vi pugu yu ghèi njèi taathò pa shooge nchhu ña, "Pɔɔ, yichèi ta'a ñgan chéin, mēin a nchhu vèi ña ñdōgo muun vei nthò njèi gho nɔ, nthe ña a fā'ò nnu nɔ chhu nu vèi."

19 Taathò pa shooge gho wēin mbhò yi pugu yu ghèi li'i ha'an ñgwa lo mbo nē, a pie vi njinjin ña, "Nnu ña ɔ tā'a nu nchhu vèi nē pɔ pi kɔ?"

20 Muun gho khwē ña, "Pa Juu taan ña pugu shi nchhu vèi ña ɔ taon Pɔɔ ni pa kún yua nɔ ha'an pugu tā'a nu ntou vi tou ñji pa nnu nthe vi shishi'i. 21 Ndo ki'i nja'o nnu ña pugu chhu nu nē, nthe ña pugu togo khwe wun yugu ña pugu kwo taan

ti ñgwrā kina ña mba'a pugu ji ki nnu sheshe yaon ki lo naa njwi vi, ñkwo lere nthò njwèrè vi. Ti ndwè, pugu kwo piri non yugu nthò njwèrè khwè pi mbhò gho."

22 Nenne, taathò pa shooge chhu ni muun gho ña a ghèi ni vhi ndo mfe gí gho ña, "Ki'i nchwē sheshenon ji ña ɔ kwo chhu nnu yei vèi."

Pi taon Pɔɔ ni Feli mbo ñgan Sha'a Kaisharia

23 Taathò pa shooge gho mēin paa nthishi pa ta'a ñkii shooge nchhu ña, "Pèi piri paa ñkii pa shooge nɔ ghèi nu Kaisharia pèi pa khwachèi wun ghan mā'an nchhò ni minyienlèi pugu pa paa ñkii ghan mā'an nchhò ni khwā, mbiri nɔ llo nu mon ndipu'u minaon ni tu'u. 24 Fè pichèi pa ñkwéin ni Pɔɔ a ku'ò pèi ghèi ni ju mfe vi ni Feli, mbo mme ñgan sha'a ñgwa shi'i, ki kà'a lo ñkèe vi." 25 Taathò pa shooge gho nā'an ñwa'anli, nchhu nu ña,

26 "N'wa'anli yei nā'an mmu Klaudiu Lishia vè, ma Feli non ndien, ñchrā vè.

27 Pa ñgwa Juu ni ñgwēin non vei ntā'a nu njwi vi. Ñga nthò mbara vi pigi pa shooge ñkwe vi, nja'o ña a pɔ pi non la'ataon Roma. 28 Ñki tā'a nu ñji nnu ña pugu ni ñgwēin vi nɔ nē, nenne, ñgèi ni ju nda pa kún pugu. 29 Ñki gha ntā'a, njèi ña pa nnu ha'an pi ni ñgwēin vi nɔ gho nē lo mbo pa nnu ha'an a nthe pi jwi vi, ki ni'in vi chéin nɔ gho, pa nnu pighò pɔ pi ñkuon pa pie nthe nnu gí yugu. 30 Pi ni ñga ntūgu vèi ña pi thò nyian ntán nthe vi, ñtaon vi vè ta'a ñge, mfe gí ni ñgwa ha'an pugu wēin vi nē ña pugu shwei nnu ha'an pugu wēin vi nɔ gho nē vè."

31 Nenne, pa shooge lōgo Pɔɔ wu'ò ñkwan nɔ ha'an pi ni mfe gí ni pugu nē, ñgèi ni ju ti nchēin Antipatri ni tu'u. 32 Mbhi gha ndan pugu pīni li'i ha'an ghan mā'an nchhò ghà nchhò nē, mien vi pugu pa ghan

Minyienlɔi ɲa pugu pugu ghɔi ka'a. ³³ Pugu ni ɲga nchɔin Kaisharia, mfe ɲwa'anli ghɔ ni Feli mme ɲgan sha'a ɲgwa, mbini ncha'a Pɔɔ mfe mbhɔ yu. ³⁴ Feli mɛin ɲwa'anli ghɔ mbie vi ɲa a llo mon yɛi li'i, ɲga nja'o ɲa a llo pi Shilishia, ³⁵ a chhu ghɔ ɲa, "Nshi nja'o chrà yɔ ndii ɲa ɲgwa ɲa pugu wɛin ghɔ thɔ nɛ." Nenne, mfe gí ɲa pi chhɔ ɲkɛ'i Pɔɔ ntu'ɔ fùon Herɔ.

24

Nnu ɲa pi wɛin Pɔɔ nɔ ghɔ nɛ

¹ Tien llé ni ɲga ntɔgɔ, taathɔ pa thishi ghan fe'ingien mbɔ Anania shwi'i pugu pa pichɛi pa thishi ni ta'a ɲon ɲa a shi nchrà nɔ li'i yugu, ligi yi pɔ Tetulu. Pugu fi'i nnu ɲa pugu wɛin Pɔɔ nɔ nɛ ni Feli ɲon ndien. ² Pi ni ɲga mɛin Pɔɔ a nii nda, Tetulu jɛ nthɔ ntigi pa nnu thɔ yu, nchhu nu ɲa,

"Nthe ɲa ɔ sha'a nu ni shiethɔ nɛ, pigi fà'o ntou ghighri nɔ ntaan ndii nɛ, pugu pa ɲa ntou pa kwri thɔ mon la'ataon yei ntɔgɔ pi mbhɔ ghɔ nɛ, ma Feli ɲon ndien, ³ mon ɲguon shendaon mon ɲguon li'i ghao, pigi pin ɲguon nnu pighɔ ni ntou tɔo nu vɛ, ma Feli ɲon ndien. ⁴ Ndo nɔ mien nu ki lo nu'un njwi ndii yɔ, ndigɛi ghɔ mon pwanju'ɔ yɔ ɲa ɔ ya'o vigi nɔ kuo ndii. ⁵ Pigi yɛi ɲa ɲon vei ya mbɔ pi ɲkien ɲgan ndan, a thɔ ni minduonduon shina pa Juu mon ɲguon mbhi ghao, mbɔ nthishi pa ɲgwa kiri ye ɲa pi mɛin ni Nasharin nɛ.* ⁶ A ni ntā'a nu mfuo Nda Minnwi, pigi wɛin vi. [Pigi kan ni nshā'a vi ɲkwan nɔ ha'an gí yigi chhu nɛ, ⁷ ndɔ Lishia mbɔ nthishi pa taathɔ pa shooge thɔ ni ghrí ɲkwe vi mbhɔ pigi ɲgɛi ni ju, ⁸ nchhu nu ni pa ɲgwa ɲa pugu ni ntigi nnu thɔ yu nɛ ɲa pugu thɔ shhi ghɔ.] ɔ shi ɲga ntou vi ni non yɔ, kan ɔ shi ɲi ɲguon pa nnu ɲa pigi wɛin vi nɔ nɛ mbhɔ yu."

⁹ Pa ɲgwa Juu nii mon ghɔ ɲkaa pugu, nchhu nu ɲa ɲguon pa nnu ha'an pi wɛin vi nɔ nɛ nnu shini.

Pɔɔ taa nchò yi shhi Feli

¹⁰ Feli mme ɲgan sha'a ɲgwa nɔon ni mbhɔ yi ɲa Pɔɔ chrà. Pɔɔ chhu ɲa, "Nji ɲa ɔ kwo sha'a la'ataon yei nɔ ntou ɲga'o. Nthe yie ghɔ, mfā'o pwatua nɔ taa nu nchò a shhi ghɔ. ¹¹ Nɔ ha'an ɔ nthe ɔ yɛi ni non yɔ nɛ, a lo nji'i ntogɔ paanchro llé nɔ ha'an ɲki ku'ɔ Jerushalein li'i gha'o Minnwi. ¹² Pa Juu shi ki lo njɛi nthɔ ndou nu pigi sheshenon ki ni'in puɲ ɲgwa mon Nda Minnwi ti mfe pi ni moon sheshe nda luon Minnwi, ki pi mon la'a. ¹³ Ndo minthe pa'a pugu lo nɔon vɛ ɲa nnu ɲa pugu tigi nu thɔ mu nɛ nnu shini.

¹⁴ "Ndo mbini yei vɛ, ɲa ɲga ɲga'o Minnwi pa ɲkhu taa pigi njou pi njin Shendaon ɲa pugu chhu ɲa a lo kā'o nɛ. Ndo mbini mbini ɲa ɲguon yaon ɲa pi nā'an mon ɲwa'anli gí Mushi pugu pa yi njɛli'i Minnwi nɛ, yi ndindi. ¹⁵ Mfā'o kwā'a mbini Minnwi ɲa pugu ɲkaa pugu fā'o nɛ, ɲa ɲguon ɲgwa ghao, ɲgwa shi'i pugu pa pi piphi shi ndɛ mbini ɲku'ɔ mon gu. ¹⁶ Nenne, ɲga mba'o ɲa ɲganthɔ a pɔ yi shishie shhi Minnwi pugu pa ɲgwamishua.

¹⁷ "Mi ni ɲga ɲkwo pɔ mbhi nɔ ntou ɲga'o, mbini mbini la'a pigi nɔ ghɛɛ nu ɲgwa pan ni mbini ndo mbini fe'ingien ni Minnwi. ¹⁸ A ni mbɔ pi ndii ɲa ɲki thɔ nchwie nnu pei Nda Minnwi nɛ, ndii ɲa ɲki kwo mī'en nù'on ɲa pi ghà nchwie nɔ pɔ nu yi taonjaon nɛ, ɲa pugu ni njɛi a. Pigi pa yú ɲgwa shini ndo mbɔ ka'a, ndo pa'a minduonduon lo mbɔ. ¹⁹ Ndo pichɛi pa ɲgwa Juu llo Eshia ni mbɔ fɔ ɲkaa pugu, a pie ɲa pugu thɔ ɲkaa pugu nɔ fi'i nu sheshe nnu ɲa nchwie ki a lo ɲkā'o nɛ. ²⁰ Ndāa nenne nɛ, pei ɲgwa ɲa pugu pɔ hein nɛ fi'i nɛ nnu ɲa ɲki chwie ki a lo ɲkā'o ndii ɲa ɲki thi

* **24:5** 24:5 Ye ɲkwan ha'an Tetulu ni mɛin Pɔɔ pugu pa pichɛi pa ɲgwa ɲa pugu ni njou njin Jisho llo Nashare nɛ.

shhi pa kúnj nɛ, ²¹ ɲkɛɲ yei ta'a nnu ɲa ɲki pa'ò ɲgòu nò ndii ɲa ɲki thi shina pugu nɛ, 'Nthi shá'a nɛ shi'a shhi pɛi nthɛ ɲa m̀biɲ ɲa ɲgwa ghà ɲga ɲkhu, shi mbini ɲku'ò.'"

²² Ndo Feli ɲa a ni nja nji pa nnu nthɛ nnu Shɛndaonj shi'i nɛ, chi shá'a mfe shhi, nchhu ɲa, "Ndi ɲa Lishia mbo taathɔ pa shooge shi nchɛɲ nɛ, ñdũgwi shá'a yɔ."

²³ Nenne a fɛ gí ni nthishi pa ta'a ɲkii shooge ɲa a chho ɲkɛ'i vi, ndo mfe shina ghɔ nò ha'an minthe pa shuonj pi thɔ ɲgɛrɛ vi ki lo mfá'ò ki'ingini nɛ.

Pɔɔ shhi Feli pugu Drushila

²⁴ Pichɛi pa llé ni ɲga ntɔgɔ Feli thɔ pugu ɲgwe vi, ligi yi pɔ Drushila, mbo ɲonj Juu, nchhu pi thɔ ni Pɔɔ, a ywerɛ ɲkwanj ha'an Pɔɔ thɔ nchrá nu nthɛ nnu piɲ mbiɲ Jishɔ Krishto nɛ. ²⁵ Nò ha'an Pɔɔ ni nchrá nu ɲkuonj pa nnu ndindi, pa nnu wɛiɲ nu nonj pugu pa llɛmbhi shá'a ɲa a thɔ nu nɛ, pɔgɔ gu wɛiɲ Feli a chhu ghɔ ɲa, "Ɔ nthɛ ɔ ghɛi ndwɛ, ñshi mbini mɛiɲ ghɔ ndii ɲa m̀fá'ò shina nɛ." ²⁶ Wu'ò monj ndii ghɔ, a kwá'a nu ɲa Pɔɔ shi mfe mbiɲ ghɔ, nthɛ yie ghɔ, a thɔ mɛiɲ vi ɲgɛɲgɛ pugu yu chrá nu.

²⁷ Paa ɲga'ò ni ɲga ntɔgɔ, Pokiu Feshitu lɔgɔ li'i Feli. Feli ni ntá'a nu nɔonj pwapunj ni pa Juu, nne, mienj Pɔɔ monj chɛiɲ.

25

Pɔɔ līgɛi ɲa shá'a yi ghɛi shhi Fùonj pa ɲgwa Roma

¹ Trei llé ni ɲga ntɔgɔ Feshitu chɛiɲ monj krao li'i ghɔ, ndho Kaisharia ɲku'ò Jerushalɛiɲ. ² Pa thishi ghanj fɛ'ingienj pugu pa thishi ɲgwa Juu chhu pa nnu thɔ Pɔɔ, ndigɛi Feshitu, ³ mbie vi ɲa a nthɛ a chwɛ shi'i ni pugu nò taonj nu Pɔɔ a shwi'i Jerushalɛiɲ. Pugu ni nchhu nne nthɛ ɲa pugu ni ɲkwo tanj nò nũ'ɔɲ nu ɲgwa pugu lɛrɛ njwi Pɔɔ shɛndaonj. ⁴ Feshitu khwɛ ɲa, "Pi nũ'ɔɲ Pɔɔ nò ɲganj chɛiɲ Kaisharia,

mba'a a nu'uj nda'a ɲkaonj mmu nduthɔ a maa ɲgɛi fɔ. ⁵ Pɛi chwɛ pigi pa thishi pɛi ghɛi Kaisharia, a mbo ɲa ɲonj ghɔ fãan sheshe nnu, pugu chhu nthɛ vi."

⁶ Feshitu chho fɔ nò fúonj llé ɲgɛi pi wunj, ndollo ki'ɛ ɲgɛi Kaisharia. Mbhi gha ndan a chocho monj li'i sha'a shá'a, mfe gí ɲa pi thɔ ni Pɔɔ. ⁷ Pɔɔ ni ɲga nchɛiɲ, pa ɲgwa Juu ɲa pugu ni ndho Jerushalɛiɲ nɛ, ghɛi vi, nthɔ nchhu ntou pa nnu thɔ yu, ndo pa'a ndo nɔonj ɲa sheshe nnu pigho nnu shini.

⁸ Ndo Pɔɔ taa nonj yi, nchhu nu ɲa, "Ndo nji'i nchwɛ kanj ta'a fãnj nthɛ gí pa ɲgwa Juu ki nthɛ Nda Minnwi, ki mbiɲ Kaisha mbo fùonj pa Roma."

⁹ Ndo Feshitu ni ntá'a nu nò nɔonj nu pwapunj ni pa ɲgwa Juu, nenne a chhu ni Pɔɔ ɲa, "Ɔ khwá nò ghɛi nu Jerushalɛiɲ pi sha'a ghɔ fɔ nthɛ nnu pei ɲa pi chhu vɛi hein nthɛ ghɔ nɛ?"

¹⁰ Pɔɔ khwɛ ɲa, "Nthi hein monj ta'a li'i sha'a shá'a Kaisha mbo li'i ɲa a pie ɲa pi sha'a a nɛ. Gò nduthɔ yɔ ji ɲa ñdo nji'i fãanj kanj ta'a nnu mbiɲ pa Juu. ¹¹ Ɔkanj ni mbo pi ɲgusha'a, nchwɛ sheshe nnu ɲa a pie ɲa ɲkhu nɛ, pa'a ñdo nji'i ntei tei. Ndo a mbo ɲa kanj ta'a nnu shini lo nji'i mbo monj nnu ɲa pugu chhu nthɛ a nɛ, kanj mba'a yichɛi ɲonj fɛ a mbho pugu. Ndɔgɔ shá'a a nda shá'a Kaisha."

¹² Feshitu ni ɲga mbini pugu pa kúnj pi, ɲkhwɛ ɲa, "Ɔ chhu ɲa Kaisha sha'a shá'a yɔ nɛ, ɔ shi ɲgɛi shhi yu."

Pɔɔ shhi Agripa pugu Benishi

¹³ A ni ɲga nda'a, Fùonj Agripa pugu Benishi ghɛi Kaisharia nò kra nu Feshitu, nchhu ghɔ ɲa a thɔ a pwa. ¹⁴ Nò ha'an pugu ni nda'a fɔ nò ntou llé nɛ, Feshitu nũ'ɔɲ shá'a Pɔɔ ghɔ shhi fùonj, nchhu nu ɲa, "Yichɛi ɲganj chɛiɲ pɔ hein ɲa Feli ni ɲga ndollo mienj. ¹⁵ Ɔki gha ɲgɛi Jerushalɛiɲ, pa thishi ghanj fɛ'ingienj pugu pa thishi pa ɲgwa Juu chhu

pa nnu nɔ ligi yi, nchhu nu ɲa, ɲon vei ɲgusha'a. ¹⁶ Nɔ nchhu ni pugu ɲa, pigi, mbo ɲgwa Roma shi'a nji'i ndɔgɔ ɲon nɔ ɲgusha'a ki a lɔ ntithi shhi pa ɲgwa ɲa pugu chhu nnu thɔ yu nɛ ntaa nchɔ yi nthe nnu pɛ ɲa pi chhu thɔ yu nɛ.

¹⁷ "Pugu ni ɲga nthɔ hein kɛ'i ghɔ, pa'a ndɔ nu'un mbiri fi'i, ndɔ mbhi gha ndan ɲki'e chhɔ pi chhɔ li'i shá'a nchhu ɲa pi thɔ ni ɲon ghɔ. ¹⁸ Pa ɲgwa pɛ ɲa pugu ni nchhu pa nnu thɔ yu nɛ lɔlɔ ntithi tɔthi ndɔ pa'a ndɔ nchhu kan ta'a nnu piphi ha'an ɲki ywere nu ɲa pugu chhu thɔ yu nɛ. ¹⁹ Nɔ ɲguon yaon ɲa pugu ni nchhu nu nɛ pɔ pi mindoundou nthe nnu Minnwi yugu pugu pa ligi yichɛi ɲon pi mɛin vi ni Jishɔ ɲa a ni ɲkwo khu, Pɔɔ chhu nu ɲa a yi maon. ²⁰ Nshini ndɔ nji ɲkwan ha'an a nthe ntá'a moon ɲkwan nnu pei nɛ, nthe yie ghɔ, mbie Pɔɔ ɲa a shi ɲkhwá nɔ ghɛi nu Jerushalein pi sha'a vi fɔ nthe nnu pighɔ. ²¹ Nɔ Pɔɔ ni ɲga ntá'a nu ɲa a sha'a fùon Roma nsha'a shá'a yi, pi nū'on vi hein. Nenne, mfe gí ɲa pi chhɔ ɲkɛ'i vi ti shi nu'un ntaon vi ni Kaisha, mbo fùon Roma."

²² Agripa chhu ni Feshitu ɲa, "Nshi ɲkhwá nɔ ya'o nu mbhɔ ɲon vei nduthɔ a."

Feshitu khwɛ ɲa, "ɔ shi ɲja'o vi yua."

²³ Mbhi gha ndan Agripa pugu Benishi thɔ mon ndigha'o ntinta'o pugu pa thishi pa ta'a ɲkan shooge ni picɛi pa memme ɲgwa mon la'ataon ghɔ ɲgɛi nii mon mme fá'o ɲa ɲgwa ghà nthɔ nchhɔ nɛ. Feshitu fɛ gí pi thɔ ni Pɔɔ fa'o ghɔ. ²⁴ Feshitu chhu ɲa, "Fùon Agripa pugu pa ɲguon pa ɲgwa ɲa pugu pɔ hein shi'a pigi pugu nɛ, pɛi yɛi ɲon vei, ɲguon pa ɲgwa Juu ɲa pugu pɔ hein pugu pa pɛ ɲa pugu pɔ Jerushalein chhu pa nnu thɔ yu. Pugu pa'o ɲgòu ɲa a lɔ nu'un mfá'o nɔ chhɔ nu mbhi. ²⁵ Nɔ pa'a ndɔ ɲɛi ɲa a chwɛ sheshe nnu ɲa a pie ɲa pi fɛ

njɔ gu ghɔ, nɔ ha'an nduthɔ yi chhu ɲa a sha'a fùon Roma nsha'a vi nɛ, nchhu'o nɔ taon nu vi.

²⁶ "Nɔ, ndɔ nji'i mfá'o ɲkien thɔ nnu nɔ nā'an nu nthe vi mfe ni fùon Roma. Nthe yie ghɔ, nthɔ ni ju hein shhi pɛi, mī'en mbo shhi ghɔ, ma Fùon Agripa, nne ɲa pia shi ɲga ntou moon shá'a yi ghɔ, kan a nthe mfá'o nnu nɔ nā'an nu. ²⁷ Nthe ɲa mbī'i a pɔ nnu na nɔ lɔgɔ nu ɲgan chɛin ntaon, ki lɔ ɲa mfe thɔ nnu ɲa pi wɛin vi nɔ ghɔ nɛ."

26

Pɔɔ taa nchɔ yi shhi Fùon Agripa

¹ Agripa chhu ni Pɔɔ ɲa, "A nthe ɔ chrà nthe non yɔ."

Pɔɔ shwii mbhɔ yi njɛ taa nu nchɔ yi, nchhu nu ɲa, ² "Fùon Agripa, ɲɛi non a nɔ mbrɔthɔ nɔ thi nu shhi ghɔ shi'a nɔ taa nu non a shhi ghɔ nthe ɲguon pa nnu ɲa pa ɲgwa Juu chhu thɔ mu nɛ. ³ Mī'en nthe ɲa ɔ ya nji nū'on pugu pa mindoundou ɲa a pɔ shina pa ɲgwa Juu nɛ, nthe yie ghɔ, nduon ɲa ɔ wɛin njù'ɔ yɔ njwere nnu ɲa nshi nchhu nɛ.

⁴ "Nguon pa ɲgwa Juu ji ɲkwan ha'an ɲki chhɔ chombhi a llɔ nɔ ha'an ɲki pɔ ma'an mikhwa nɛ, llɔ nɔ njɛ yi la'a pigi ti ɲgɛi fɛ ni ndii ɲa ɲki pɔ Jerushalein nɛ. ⁵ Pugu ji nɔ ntaon ndii nɔ ha'an pugu ɲkhwá nɔ fi'i nu, llɔ nɔ njɛ yi, nchhɔ chombhi a nɔ ta'a ɲon shina pa ɲgwa ha'an pugu ghà nū'on kina Minnwi yigi titini, mbo pa ɲgwa Farashi. ⁶ Ndwe, nthi henein pi thɔ nsha'a a nthe ɲa nū'on njù'ɔ a ɲkuon kà'a ɲa Minnwi ni mfe ni pa taa pigi nɛ. ⁷ Mbo yaon ɲa paanchɔ la'ataon ɲgwa pigi kwá'a nu nɔ ha'an pugu gha'o Minnwi ni ta'anju'ɔ yugu mon tu'u pugu pa naonchi nɛ. A chwɛ nthe kwá'a yei ɲa mfá'o nɛ ɲa pa ɲgwa Juu pei tigi pa nnu thɔ mu, ma Fùon Agripa. ⁸ A chwɛ kɔ a gha'a ni pɛi ɲa pɛi thi hein nɛ nɔ pin nu ɲa

Minnwi ghà ñku'ó ni ñgwa ha'an pugu khu ne?

⁹ "Mmu ndutho a ni mbí'i ña mǎfá'ó nò chwíe nu ntou nnu nò yèi nu ña kí'i ligi Jisho llo Nashare nu'uy ñgèi shhi. ¹⁰ Yine nnu ña ñki chwíe Jerushalein. Pa thishi ghan fe'ingien ni mfe ñji vèi pa'a ñdo ñgu'ó ní'ing ntou pa ñgwa Minnwi pi taon'taon ni'ing chéin, pi ni ñga ñjwi vugu, mummu pinj. ¹¹ Mfe ñgè'i ni pugu mon ntou ndii mon pa nda luon Minnwi, mba'ó nu nò yèi nu ña pugu chrà chrà pìphi nthe nnu Minnwi. Njù'ó a ni mbigi mbij pugu ti nchèin fi'i ña ñki ghèi mon pa la'ataon nduon nò fe nu ñgè'i ni pugu.

Poo fi'i ñkwan ha'an chombhi yi ni ñkwri ne

¹² "Nne, mi ni ñkwe ghrí, pugu pa ñwa'anli ña a nōon ña pi fe ghrí vèi ne mbho pa thishi ghan fe'ingien ñgèi nò Damashiku ñgu'ó nthe pi yie gho. ¹³ A gha mbo mon ntun minaon, ma chaapifuon, ñga mbo shendaon ñgèi nu ne, ñjèi lí'e ña a the nchaa minaon llo po the ñgin a pigi pa ñgwa ña pigi pugu ni nyien nu ne. ¹⁴ Nguon yigi gha ñgū shhe, ñja'ó yichèi ñggì chhu nu vèi mon chrà ñgwa Hibru ña, 'Shoo, Shoo, o tho mfe ñgè'i vèi ña? A lo mbwa ña o tun kwò yò ñkuon tho muun thi piga ña a tū'ó gho ñgèi nu nò shhi ne.'*

¹⁵ "Nchhu ña, 'O po pi gǒ, Taatho?' "Taatho khwè ña, 'Mi Jisho, ña o tho mfe ñgè'i gho ne. ¹⁶ Ndo lollo ntithi ñkuon kwò mǒ, nthe ña ñōon non a ve nthe yei nnu, ñchu'ó gho nò muun fà'a a. O shi nshwei pichèi pa ñgwa nduon ni yaon ña o yèi shi'a ne, pugu pa nnu ña ñshi nōon ve ne. ¹⁷ Nshi ñkwe gho mbho pa ñgwa Ishrae pugu pa ñgwa taon nduon ña ñshi ntaon gho ni pugu ne. ¹⁸ O shi nchu'ó ligi yugu, ña

pugu kara ntaon mon ñjin ntho mon lí'e, pugu taon mon ghrí Shata ntho ñjèi Minnwi, nne ña pi lí'e phi yugu, pugu lo mǎfá'ó shina, shina ñgwa pe ña Minnwi kwo chu'ó vugu nò ji ntogo pi ñkuon pinj ña pugu fà'ó mbij mu ne.'

Poo shwei ñkwan ha'an fà'a yi po ne

¹⁹ "Nthe yie gho, ma Fūon Agripa, ñshini ndo ntinitho ni nnu yei ña mi ni ñjèi llo po ne. ²⁰ Nki jē Damashiku pugu Jerushalein ni ñguon krao ñgei Judia pugu pa la'ataon nduon, nchii nu ña pugu fà'ó nò wu'ó nu mbā'a ñkūnu yugu ni phi ntho ñjin Minnwi, ndo nchwíe pa nnu pe ña a shi nōon ña pugu pā'a ñkūnu yugu ni phi ne. ²¹ Yei nnu ña a ni nchwíe pa Juu pei wèin a ndii ña ñki po Nda Minnwi ne, mba'ó nu nò jwi nu ma. ²² Nchèin shi'a, a Minnwi ña a tho ñgèe a, ñthi hein shi'a nò shwei nu ni ñguon ñgwa, llo mbij pa minkwasha ti ñku'ó nchèin mbij pa ñgwa ndien pa'a ndo nchhu pi nnu nduon ñkien pa nnu ña pa Njèli'i Minnwi pugu pa Mushi ni nchhu ña a shi nde ndogo lí'i ne. ²³ Pugu ni nchhu ña Ju ña Minnwi Chu'ó Ntaon nò Nkwe ne shi ñgu'ó ñjèi ñgè'i, ndo mbo ju fūon non nò pinj nu ñku'ó mon gu. A shi nchii lí'e lūgu nu ni ñgwa Juu pugu pa ñgwa taon nduon."

²⁴ Nò ha'an Poo thi fo ntho ntaa nchò yi ne, Feshitu pa'ó ñgòu ni ñji ña, "Poo, o ya mbaa paa ntou ye'i yaon chwíe o ñgū lèin!"

²⁵ Ndo Poo khwè ña, "Ndo ñji'i mbaa paa, ma Feshitu non ndien, ñchrà pi ñkien nnu shini ndo mbo chrà lina. ²⁶ Ndo Fūon Agripa ji nnu pei minthe ñchrà pa nnu pei gho ni tininju'ó nthe ña a ji ñguon pa nnu pei ghao nthe ña pi shini ndo nchwíe nnu pei pi lèin. ²⁷ Fūon Agripa, o pinj pa ñjèli'i Minnwi? Nji ña o pinj."

* **26:14** 26:14 Mon la'ataon pa Juu, muun thi piga ni mbo nò chwíe nu minyien wu'ó ñgèi pi shhi ki lo nu'uy mbini ñjin. Jisho ni nchhu yei ni Poo hein ña kí'i a lāa nnu fhi ña ju Jisho tho nchwíe nu, mbo gè nu ñgwa pi jē choshi yi nò gho.

28 Agripa khwē ɲa, “Mon kuo ndii yei ɔ pī'i ɲa ɔ shi nchwīe ɲgū Krishiteɲ?”

29 Pɔɔ khwē ɲa, “Ki mi shi ndōgɔ pi kuo ndii ki ntaan ndii, luon Minnwi a pɔ ɲa ki'i a wu'ɔ mbɔ pi gɔ, ɲguon ɲgwa pei ɲkaa pugu kara mbɔ nɔ ha'an mbɔ nɛ, ɲkien cheiɲ yei ɲa pi krao mbhɔ ma nɔ ghɔ nɛ.”

30 Nne fūon pugu pa Feshitu, ni Benishi pugu pa ɲguon pichəi ɲgwa yrei shhe. 31 ɲga ɲkwo yiri, nchhu ni non pugu ɲa, “Non vei lo ɲji'i nchwīe sheshe nnu ɲa a pie ɲa a khu ki pi ni'in vi chəiɲ nɛ.” 32 Agripa chhu ni Feshitu ɲa, “Ndo pi kan ni nchu'ɔ non vei mien vi a ghəi ndo ha'an a kan ni mien ki naa ndōgɔ shá'a yi shhi Kaisha.”

27

Pɔɔ ghəi la'ataon Roma

1 Pi ni ɲga ɲkwo chhu ɲa pigi nii mitu ɲkhǐ ɲgəi Itali, Feshitu cha'a Pɔɔ pugu pa pichəi ghan chəiɲ mfe ni Julion mbɔ nthishi ta'a ɲkii shooge mon kwie ntigao ɲkii shooge ɲa pugu ni ɲkē'i fūon Roma nɛ. 2 Pigi nii mon mitu ɲkhǐ llo Adramitiun, ɲa a ni ɲkwo tithi nɔ ghəi nu mon li'i kaon pa mitu ɲkhǐ Eshia nɛ. Nchu'ɔ ki'ɛ njē ghəi nu, pigi pa Arishtaku, mbɔ non Mashedonia lo Teshalonika.

3 Mbhi gha ndan pigi chəiɲ Shidon. Julion ni nōon pwapun ni Pɔɔ, mien vi ɲa a ghəi njəi pa taannu pi, ɲji ɲa pugu shi mfe pa yaon ɲa a pou nɛ ghɔ. 4 Pigi lollo fɔ, ndo nthe ɲa fifrəi ni nthɔ nu pi llo ɲgei ɲa pigi ni ɲgəi nu fɔ nɛ, pigi nyien ni pie pi ɲgei ɲkhǐ ye ɲa ɲkūnu Shaipru ni ɲki'i fifrəi ki a lo nchəiɲ fɔ nɛ. 5 Pigi shā'a ntiri ɲkin Shilishia pugu Pamfilia nchəiɲ Mura mon Lishia. 6 ɲga nchəiɲ fɔ, nthishi pa ta'a ɲkii shooge ghɔ yəi

mitu ɲkhǐ a llo Aleshandria ɲgəi nu Itali, a ni'in vigi mon ghɔ.

7 Pigi nyien pɔpɔɔ nɔ yichəi fi'i lle, ntogɔ mon ghagha'a nchəiɲ Kinidu. Fifrəi shini ndo mien vigi ɲa pigi nu'un ɲgu'ɔ mbigi nyien ɲgəi nu ɲgei ghɔ, nthe yie ghɔ, pigi nyien ɲgei ɲkūnu ye ɲa ɲkūnu Krete ni ɲki'i fifrəi nɔ chəiɲ nu fɔ nɛ, ntogɔ yəi Shalmone. 8 Pigi wu'ɔ nyien pi ɲkin wéi, nyien ni ghagha'a ti ɲgəi nchəiɲ li'i ɲa pi mēiɲ ni Li'i Kaon Pie Juju, yəi mme la'ataon ɲa pi mēiɲ ni Lashia nɛ.

9 Pigi ni nchhɔ fɔ nɔ ɲkien ntaan ndii, ti ɲgəi nchəiɲ yichəi fi'i ndii ɲa nyien nu mon ɲkhǐ ya ɲga'a, nthe ɲa ɲji'i nthe pi mme llé jī ɲkhǐ* pa Juu ni ɲkwo togɔ. Nne Pɔɔ fe ntigi ni pugu, 10 nchhu nu ɲa, “Mme ɲgwa, njəi ɲa nyien yia llo hein ɲgəi nu shhi shi mfe ɲgə'i. Ntou phe shi mbɔ, ki lo ɲgu'ɔ mbɔ pi ni pa maon ɲa pia tien nɛ, pugu pa mitu ɲkhǐ, ti mfe ni chombhi yia.”

11 Ndo nthishi pa ta'a ɲkii shooge ghɔ, ya'o pi nnu ye ɲa ɲgan shūgu mitu ɲkhǐ ghɔ, pugu ɲgan mitu ɲkhǐ ghɔ chhu nɛ, pa'a ndo ɲja'o pi ye ɲa Pɔɔ chhu nɛ. 12 Li'i kaon pie ghɔ shini ndo ɲji'i mbɔ ɲkien li'i chhɔ mon laon,† nthe yie ntou ɲgwa ni ɲkhwā yugu ɲa pi lollo fɔ nne ɲa pugu pa'o nshā'a ɲkhǐ ntaon Foniti nɔ ha'an ā ɲji'ɛ, nne ɲa minthe pugu chhɔ fɔ mon laon. Foniti li'i kaon pie mon la'ataon Krete ɲa a nūan ɲgəi ni ɲgei mbhɔ ɲkwrei pugu pa ɲgei mbhɔ jī ɲgei nii minaon.

Fin mon ɲkhǐ

13 Muun fifrəi ni ɲga njē ntogɔ nu llo mbien, pa ghan shūgu mitu ɲkhǐ pī'i ɲa minthe pugu pa'o ti ɲgəi nchəiɲ nɔ ha'an pugu ki pī'i nɛ, nne pugu fu'u ɲgū'ɔ wēiɲ pie mon ɲkhǐ, nchwī ti ɲja mbara ɲkin ɲkhǐ Krete. 14 Ndo a ni ɲga ndara, mme

* 27:9 27:9 Mme llé jī ɲkhǐ yei ni nthɔ mbɔ nu mon ndugwi ndipu'u nāon ɲgəi nu mon njē wun nāon mbɔ ndii ɲa nyien nu mon ɲkhǐ ni ɲja ɲga'a. † 27:12 27:12 Mon pii ndii yei mon la'ataon ghɔ, fin gha ɲga'a mon ɲkhǐ ti pa'a non lo ɲji ndii ɲa minthe a nyien mon ɲkhǐ shi'i nɛ.

fifrèi ɔa a ghà ntaon ɔgei mbho ɔkwrei sha'a minaon tiri llo ɔkuon ɔkũnu Krete. ¹⁵ Mmɛ fifrèi gho ni ɔga ɔgwèin mitu ɔkhi, a gha'a ni pigi no yina nu fifrèi gho ni mitu ɔkhi yigi, nne, pigi mien fo fifrèi gho tien vigi ɔgèi nu no.

¹⁶ Pigi ni ɔga nchəin mbien njin muon ɔkũnu Kauda, ɔkũnu gho ki'i fifrèi gho ni pigi. Pigi pa'ò fo mon puon pimbia ti ɔkaa ɔkwe muon pie ɔa mmɛ mitu ɔkhi gho ni nshũu nu nɛ ki a lo mbiri. ¹⁷ Pugu shũu muon pie gho ni'in mon mmɛ mitu ɔkhi, ɔkrao mitu ɔkhi gho ni ɔkhi ɔa ki'i a shina. Nthe ɔa pugu ni mbogo ɔa pie shi ntei ni nji ɔgèi ɔku'ò ɔkuon gwí ni ɔgei ɔkin ɔkhi Libia nɛ, pugu shwi'i ɔgù'ò li'i mitu ɔkhi mon ɔkhi. Mien mitu ɔkhi gho kə'i gho fifrèi ghèi nu ni ju pɔpɔɔ.

¹⁸ No ha'an fin titini gho ni ɔgu'ò ntho ɔgèi nu shhi nɛ, mbhi gha ndan pugu fu'u pa maon pugu mon mitu ɔkhi gho mǎ'an nu ɔkhi. ¹⁹ A gha mbò trei llé, no ha'an fifrèi gho ni njè nɛ, pugu fu'u pa maon mitu ɔkhi gho ni yugu mbho mǎ'an nu ɔkhi. ²⁰ No ntou lləmbhi, pa'a pigi lo njèi ligi minaon ki pa finəi, fifrèi gho wu'ò mbigi pigi ntini nu. Ndugwi yi, pigi khe non yigi ki lo nu'un mb'i ɔa pigi shi ndugu.

²¹ Nthe ɔa pugu ni ɔkwo pɔ no ntaan ndii ki lo mfā'ò maon ji nɛ, Pɔɔ lallo ki'ɛ nthithi tɔthi nchhu ɔa, "Nɔwa pan, pəi kan ni nja'ò nnu ɔa mi ni nchhu nɛ, ki lo nu'un nshũgu mitu ɔkhi ɔgèi no Krete, yei phe shi kan ni nu'un nii via. ²² Pəi fā'ò tininju'ò ndwe nthe ɔa mba'a tho non nu'un mbhe, a shi ɔgu'ò mbhe mitu ɔkhi. ²³ Nthe ɔa ni tu'u ye ɔa a tɔgo nɛ, ɔgan ntaon Minnwi ɔa mbò pi ji ndo ɔga'ò vi nɛ tho vəi, ²⁴ nchhu ɔa, 'Ki'i fā'ò pɔgo gu, ma Pɔɔ, ɔ shi ɔgu'ò nthi shá'a shhi Kaisha. Minnwi kwo kwe ɔguon ɔgwa ɔa pəi pugu nyien nu ka'a mon mitu ɔkhi nɛ.' ²⁵ Nenne, pəi fā'ò wèin njù'ò, ma ɔgwa pan, nthe

ɔa mǎ'ò tininju'ò mbin Minnwi ɔa a shi ɔgu'ò mbò pi no ha'an pi shwei a nɛ. ²⁶ Fifrèi shi ɔgu'ò ndogo via ɔgèi ɔkaon ɔkuon gwí ɔkin muon ɔkũnu titri ɔkhi."

²⁷ Pigi ni ɔga ɔkwo pɔ mon ɔkhi no khwenchro tu'u ntho nshā'a ɔkhi ɔa pi mēin ni Adria nɛ, pa ghan shũgu mitu ɔkhi tha ɔa pi chho mbara nu mbhi. ²⁸ Pugu chu ɔgù'ò ɔkuon ɔkhi, mǎ'an mon ɔkhi, njəi ɔa nthi ɔkhi paa wun mbho, no ɔkəon nu shhe. ɔga mbini ɔgèi shigei, mǎ'an njəi ɔa nthi ɔkhi tienchro mbho no kəon nu shhe. ²⁹ Pɔgo gu wèin vugu ɔa mitu ɔkhi shi nchwi ɔgù'ò, nthe yie gho, pugu mǎ'an khwe ɔgù'ò li'i pie mon ɔkhi llo njin mitu ɔkhi, nduon Minnwi ɔa mbhi lan. ³⁰ Pa ghan shũgu mitu ɔkhi ni ɔga ntā'a nu ntei ntaon mon mitu ɔkhi gho, pugu shwi'i muon kikuon mon ɔkhi mfi nu ɔa pugu ghèi pi tho mitu ɔkhi li'i chu ɔgù'ò li'i pie fo. ³¹ Ndo Pɔɔ chhu ni nthishi pa ta'a ɔkhi shooge pugu pa pichəi shooge ɔa, "Nɔwa pəi mien ki kina mon mitu ɔkhi, kan mba'a pəi lugu." ³² Nnɛ, pa shooge pigho ya'a ɔkhi kikuon gho mien.

³³ ɔkaon mbhi maa ndan, Pɔɔ kəon ɔguon yugu ghao ɔa pugu ji maon, nchhu nu ɔa, "A khwenchro llé shi'a ɔa pəi ywere nu mon fintho, ki lo nji maon ki njwe'i yaon. ³⁴ Nthe yie gho, ɔkəon vəi ɔa pəi ji maon nenne ɔa a shi ɔkwe vəi nthe ɔa nji'i nthe pi ta'a ɔgiitho yəi, mba'a a phe." ³⁵ Pɔɔ ni ɔga nchhu nnu yei, ndogo brei, ɔga ntōo Minnwi shhi ɔguon yugu ghao, mbə'i njè kru nu. ³⁶ Njù'ò ɔguon yugu gū, pugu jē ji nu maon. ³⁷ ɔguon yigi ghao mon mitu ɔkhi gho ni mbò paa ɔkhi ni khwachəi wun ni ndigi yi ntigao. ³⁸ Pugu ni ɔga nji ti njru, ɔkere pichəi pa pien maon ji mǎ'an mon ɔkhi nne ɔa pie yī'ɛ.

Mitu ɔkhi shina

³⁹ Mbhi ni nga ndaŋ, pa'a pugu lo nji li'i nkinj nkhĩ gho, ndo pugu ni njəi muun loo nkhĩ ni gwí fə ntho njwɛɛ nu ɛa ä nji'ɛ pugu ku'ɔ ni mitu nkhĩ fə nkuonj shhɛ. ⁴⁰ Nnɛ pugu ya'a nkii ngù'ɔ lí'i pie, mienj a yie monj nkhĩ. Wu'ɔ ndii gho pugu pinj nja'a nkii nkuonj yaonj shūgu mitu nkhĩ la'o mitu nkhĩ, nku'ɔ mme kaonj ndhwí fɛfrəi tɔthi, fɛfrəi chi vugu ki'ɛ pugu ghəi nu nkinj mbhi. ⁴¹ Ndo mitu nkhĩ gho chhwi nkuonj gwí nkwa, ndi'i ntithi ki lo nchəinj nkinj mbhi. Tho mitu nkhĩ li'i, mme finj gho nwí'inj la'o mitu nkhĩ kraokrao.

⁴² Pa shooge ká'a nɔ jwi nu pa ghanj chəinj nne ɛa ki'i kanj ta'a nonj vugu pa'o nkhĩ ntei. ⁴³ Ndo nthishi pa ta'a nkii shooge tá'a nu nkwe Pɔɔ nne ndāa ɛa ki'i pugu chwíe nnu ɛa pugu ni nkā'a nu nɛ. A ka fɛ pi gí ni pɛ ɛa pugu ji pa'o nu nkhĩ nɛ, ɛa pugu lli nchəinj monj nkhĩ mba'o nkhĩ ntaonj mbhi. ⁴⁴ Pigəi ngwa younjinj yugu: pichəi taonj nkuonj pa krao pilan, pichəi taonj pi nkuonj krao mitu nkhĩ, nennɛ, nguonj yugu ghao chəinj mbhi ki kà'a.

28

Monj muunj nkũnu Malta

¹ Pigi ni nga ntaonj ti nchəinj mbhi shi'i, nja'o ɛa ligi muunj nkũnu gho Malta. ² Pa ngwa taonj pigho nōonj nkienj pwapunj ni pigi, mfrəi mōnonj ɛa pigi yigɔ nthɛ ɛa mbì ni nkwo jɛ llo nu, lí'i ya ngrí. ³ Pɔɔ ni nkiri puonj mi nkweinj, ɛga ntūonj nu kie, fifhi taonj monj gho nthɛ laonlaonj mōnonj, naonj vi nchu nɔ mbhɔ yi. ⁴ Pa ngwa taonj pigho ni ɛga njəi miyaonj gho a chu nɔ mbhɔ Pɔɔ, nchhu ni nōonj pugu ɛa, "Nonj vei njwi nonj shini, nji'i nthɛ nɔ ha'anj a lūgu ki lo nkhu monj nkhĩ nɛ, shhɛ chhu ɛa mba'a a lūgu." ⁵ Pɔɔ mīnj fifhi gho mā'anj monj mōnonj ndo

pa'a kà'a lo nkēe ju Pɔɔ. ⁶ Pugu tithi nchəi nu ɛa nonj yi ku'ɔ ki ɛa a gū shhɛ nkhu. Ndo pugu ni nchəi nɔ ntaonj ndii ki lo njəi sheshe nnu, nne pugu kwri njù'ɔ yugu, nchhu nu ɛa Pɔɔ pɔ pi nnwi.

⁷ Pa nyienj ni mbo nkinj li'i gho mbo yi taatho monj muunj nkũnu gho ligi yi pɔ Publiu. Taatho gho ni ndōgo vigi ntuo vigi shi'i nɔ ghanj kra pi nɔ trei llé. ⁸ Tāa Publiu ni nūanj kúonj ntho ngīnɔ shìgao pugu pa nchəi. Pɔɔ ghəi njəi vi nduonj Minnwi gho nū'ɔnj mbhɔ yi mbinj yu nonj yi tɔgo. ⁹ Yei nnu ni ɛga ndōgo lí'i pigəi ngwa nkuonj muunj nkũnu gho ɛa pugu ni mfā'o pa ngīnɔ nɛ tho ni pugu, pi yīgí ghīnɔ yugu. ¹⁰ Pugu ni mfe ntou pa maonj ni pigi, pigi gha ngəi nu pugu ni'inj nguonj pa maonj ɛa a ni mbie ɛa pigi fā'o nɛ monj mitu nkhĩ.

Llo Malta ngəi Roma

¹¹ Trei nàonj ni ɛga ntɔgo, pigi nii mitu nkhĩ ɛa a ni ndho Aleshandria, pi mēinj ni pa "nnwi kə'i" ɛa a ni nda'a fə monj ndii laonj gho. ¹² Pigi ni nchəinj la'ataonj Shirakushe nda'a fə nɔ trei llé. ¹³ Llo fə, pigi nii pie njinj ngəi Regiun. Ta'a llé gha ntɔgo fɛfrəi llo mbienj jɛ tho nu, a gha mbo mbra llé pigi nchəinj Puteoli. ¹⁴ Pigi gha nchəinj fə nɛ, njəi pichəi ghanj pinj, pugu chhu ni pigi ɛa pigi pugu la'a nɔ khwachəi llé. Nennɛ, yei nkwanj ha'anj pigi kie nchəinj Roma nɛ.

¹⁵ Pa ghanj pinj Roma ni nja'o nkaoonj yigi, ntaonj ntho nchəinj monj la'ataonj ɛa pi mēinj ni Tanj Apiu* pugu lí'i ye ɛa pi mēinj ni Trei lí'i Pe Nda'a† nɛ, nɔ para nu mīnj. Pɔɔ gha njəi vugu, ntōo Minnwi, njù'ɔ yi pinj nja ngū.

Monj la'ataonj Roma

¹⁶ Pigi ni ɛga nchəinj Roma, pi mienj Pɔɔ ɛa a la'a tə'i vi pugu ta'a shooge ɛa a ni nkē'i vi.

* **28:15** 28:15 Lí'i yei ni mbo khwachəi wunj nkanj kwo nɔ ghəi nu nchəinj Jerushaleinj. † **28:15** 28:15 Lí'i yei ni mbo yaonj nɔ tienj wunj nkanj ni khwachəi nkanj kwò nɔ ghəi nu nchəinj Roma.

17 Trei llé ni nga ntogo, Poo mēin kiri pa thishi pa Juu mon la'a. Pugu ni nga nkiri, a chhu ni pugu na, "Pa lin pan, nji'i nthe no ha'an ndo nji'i nchwie sheshe nnu mbin pa ngwa pia ki nkuon n'ou yia ne, ndo pugu ni ncha'a a mfe no ngan choin Jerushalein ni ngwa Roma. 18 Pugu ni nga ntou a, ntā'a nu mien ngēi nthe na pugu shi ki lo njai sheshe yaon na nchwie na a pie na pi fe njó gu vai. 19 Pa ngwa Juu ni nga ndāa, a yī'i na ndogo shá'a a ngēi no shhi Kaisha, ndo ki lo mfā'o pi sheshe nnu no chhu nu tho ngwa pan. 20 A chwie yie ngē vai, ntā'a nu no vai nu vai pia chrà, na pi krao a ni chein nein nthe pi non na ngwa Ishrae fā'o kwà'a mbin yu ne."

21 Pugu chhu gho na, "Pi lo nji'i mfe nwa'anli ni pigi llo Judia no ligi yo. Ndo pa'a ngwa pia na pugu tho nu hein ne lo nchrà sheshe nnu ki nchhu sheshe nnu piphi nthe gho. 22 Ndo pigi khwā no ya'o nu mbho gho, jo nnu na o pi'i ne. Nthe na pigi ji na pi chrà pa nnu piphi mon nguon li'i ghao nthe ye kiri na o po fo ne."

23 Pugu ni ntigi llé, a gha mbo llé gho ntou yugu tho li'i ha'an Poo ni nda'a nu ne, a tere nnu pigho ni pugu jē ni tutu'u ngēi nchein ni fanaon, ntho mfi'i nnu Sha'afuon Minnwi ni pugu, nkaa nu no non nu ni pugu llo mon gi Mushi pugu pa nwa'anli pa njeli'i Minnwi na pugu pin Jisho. 24 Pichai ni mbin nnu na a ni nchhu nu ne, pa'a pichai lo mbin. 25 Pugu lallo ngēi, ndou nu ni non pugu ndii na Poo ni nkwo chhu yei ta'a nnu ne, "Jijwe Minnwi ni nchhu shini ndii na a ni nchhu ni pa taa pai ntogo pi nin njeli'i Minnwi mbo Ishaya ne:

26 'Ghēi nchhu ni ngwa pei na, Shishini, pai shi nja'o ndo pa'a ndo nji nin yi,
pai shi nja ndii ndo pa'a ndo njai.

27 Nthe na njū'ou ngwa pei kwo fini,

tēno yugu chri ki lo nu'un nja'o li'i,
pugu kwo kwiri ligi yugu,
Nne na ki'i pugu vai ni ligi yugu,
nja'o ni tēno yugu,
nji ni njū'ou yugu

Nkara mbara a,

nchwie pugu po shi'i.'

28 Pai ji ne na lugu nu yei llo mbho Minnwi ghēi ne mbho ngwa taon nduon, ndo ngwa taon nduon shi njwere." 29 [Poo ni nga kwo chhu nein, ngwa Juu pigho taon ngēi nu, ndou nu ni non pugu.]

30 Poo ni nda'a fo no paa nga'o mon nda na a ni mbe nu llo pin yu. A mbin nguon ngwa na pugu tho fo no vai nu vi ne, 31 ntho nchi Sha'afuon Minnwi, ntho nje'i pa nnu nthe Jisho Krishto mbo Taatho ni tininju'ou ki non lo ntara vi.

Nwa'anli choshi Roma Kāon nu pa tho nnu

Pɔɔ ni nā'an nwa'anli yei mfe ni pa ghan pin mon choshi la'ataon Roma. Nwa'anli yei nōon na Minnwi ni nchu'ɔ Pɔɔ nɔ ngan ntaon yi. A ni nā'an mfe nɔ ligēi nu vugu na pugu ghēre vi nɔ ghēi nu ni nkini pwa pisha'akho krao ngei la'ataon yugu na a pɔ ngei nii minaon nɛ. Pɔɔ pini mfi'i yaon na fā'o nu pin mbin Jisho yie gho nɛ pugu pa nkwan ha'an ghan pin fā'o nɔ chho nu chombhi yugu nɛ. A pini nu'un nchwē na pi ji nnu na Minnwi ni nkā'a nu mon mbhi nɛ ntogo pi mbho Jisho Krishto mbo muun Fūon Devi. Yie gho nōon nu na Minnwi thi nkuon kina yi na a ni ngwra pugu pa ngwa Ishrae nɛ.

Nwa'anli yei shwei via na ngwa Juu pugu pa ngwa taon nduon pɔ pi pa ngusha'a nne mfā'o nɔ fā'o nu njó. A pini nu'un nōon ni pia na Minnwi lōgo nthi mi nɔ chwē nu ngwa Juu pugu pa taon nduon pugu pɔ yi ndindi ntogo pi nkuon khu nu Jisho Krishto mbini nku'ɔ. Nwa'anli yei gha ndwigi nu, mfi'i nkwan ha'an pa ghan pin fā'o nɔ chho nu chombhi yugu mon pin nɛ.

Mā'an nu chrà

¹ Nwa'anli yei llo mbho mu Pɔɔ, mbo muun fā'a Krishto Jisho. Pi gē a na mbo ngan ntaon Krishto, Minnwi chu'ɔ a na nchii pwa pisha'akho yi, ² na a ni nkā'a fie ndii ntogo pi mbho pa njēli'i pi mon Nwa'anli Minnwi yi taontaon. ³ Pwa pisha'akho gho pɔ nthe Muun vi, na mon freinon pi ni mbhi vi mon ndaonon Fūon Devi nɛ. ⁴ Ntogo pi mbho Jijwe taontaon, pi ni nōon vi ni mme ghrí na a Muun Minnwi ntogo pi mon ku'ɔ nu mi mon gu, mbo ju Jisho Krishto mbo Taatho via. ⁵ Pia togo mbho

Krishto mfā'o shina mbini mbo ghan ntaon, nɔ chwē nu nguon ngwa taon nduon ya'o nchò llo mon pin nthe ligi yi, ⁶ pugu pa pēi na pi gē vēi na pēi pɔ yi Jisho Krishto nɛ.

⁷ Nā'an pi ni nguon vēi ghao na pēi pɔ la'ataon Roma nɛ, na Minnwi khwā vēi ndo ngē vēi na pēi pɔ ngwa pi pi taontaon nɛ.

Pwapun pugu pa ghighri llo mbho Minnwi mbo Tāa via pugu Jisho Krishto mbo Taatho pɔ ni pēi.

Pɔɔ khwā nu nɔ ghēi nu la'ataon Roma

⁸ Mfūon ntōo Minnwi a ntogo mbho Jisho Krishto nthe vēi, nthe na pi chii pin yēi mon nguon mbhi. ⁹ Nthe na Minnwi na mfā'a mbho yu ni nguon njū'ɔ a ghao mon pwa pisha'akho Muun vi ne minkwentie a na nga ngu'ɔ nkwin vēi, ¹⁰ nguon ndii ghao mon luon Minnwi a, nduon nu na Minnwi mbin, kan minthe ndūgu ntho nɔ yēi nu vēi. ¹¹ Nthe na nkhwā nu nɔ yēi nu vēi, nne nɔ ghrà nu pichēi fé llo mbho Jijwe Minnwi ni pēi nɔ mā'an nu ghrí yēi. ¹² Yie pɔ nɔ chhu nu na minthe pia mā'an ghrí non pia ntogo pi nkuon pin yia, mbo pin yēi pugu pa nya.

¹³ Ntā'a nu pēi ji, ma pa lin pan, na nkwo pī'i nɔ tho nu njēi vēi ngenge ndo pa nnu wu'ɔ ndi'i a li'i nɔ tho nu, nne na minthe fā'a a ghēre nkara pichēi ngwa shina pēi wu'ɔ nɔ ha'an a lōgo li'i shina pa pichēi ngwa taon nduon. ¹⁴ Mfā'o nkrù chii nu pwa pisha'akho ni pa nguon taontaon ghao, ni pa ghan shieligi pugu pa ghan moon trū, ni pa ghan shietho pugu pa na. ¹⁵ Nne ki'e ntho nkhwā nu nɔ chii nu nkini pwa pisha'akho ni pēi nkaa pēi na pēi pɔ mon la'ataon Roma nɛ.

Ghrí na a pɔ mon nkini pwa pisha'akho nɛ

¹⁶ Ndo nji'i mfā'o lritho nthe nkini pwa pisha'akho, nthe na a nji Minnwi nɔ kie nu ndūgu ni sheshenon

na a piŋ nɛ, fūoŋ yi pɔ ŋgwa Juu, ni pa ŋgwa taon nduoŋ ki'ɛ. ¹⁷ Mon ŋkani pwa pisha'akho gho, pia yei ŋkwan ha'an Minnwi fa'a no chwie nu ŋgwa ka'o ligi yu nɛ, llo mon piŋ, ndugwi ŋkuon piŋ. No ha'an pi na'an na, "Non ndindi shi mfa'o chombhi ntogo pi ŋkuon piŋ."

Pigitua Minnwi nthe phi

¹⁸ Nthe na mme pigitua Minnwi noon non yi llo po nthe nguon ki pogo Minnwi pugu pa mbha nnu taitai ŋgwamishua, na pugu togo mon phi yugu mfrei nnu shini. ¹⁹ Nthe na yaon na minthe pi ji nthe Minnwi nɛ, yi shieshie ni pugu nthe na Minnwi noon ni pugu. ²⁰ Nthe na je ndii na pi ni nchwie mbhi nɛ, pi kwo ya nji mbha nnu Minnwi na minthe pa'a pi lo njei nɛ, no nji yi ki ndugwi yi, ni puon yi no Minnwi, pi ya nji shishi'i ntogo pi ŋkuon pa yaon na a chwie nɛ. Nthe yie gho, mba'a pugu nu'un nchu na, "Mi ni nji ni kho!"

²¹ Nthe na nji'i nthe no ha'an pugu ni nji Minnwi nɛ, pugu shini ndo nga'o vi no Minnwi ki mfe too nu gho, pugu gu pa ŋgwa ghagha mon mbi'i nu nnu yugu, nne nju'o nana na pugu fa'o nɛ linaon ni njinjin. ²² Pugu chhu nu na pugu ghan shietho, ntaon pa na. ²³ Fie na pugu ka ni nga'o pi Minnwi na a shi'a ma ŋkhu nɛ, pugu kara nga'o pi pa maon kuon na a fhi nonmishua na a gha ŋkhu nɛ, pugu pa mishi, ni pa minyien pugu pa mimaon shatei.

²⁴ Nthe yie, Minnwi cha'a vugu mfe ni shoro nu pa nnu totro na nju'o yugu khwa nu nɛ, pugu chwie pa nnu fefhe shina pugu. ²⁵ Nthe na pugu kwri nnu shini nthe Minnwi ni le'ingien, ŋkara nga'o ndo mfa'a mbho yaon na pi chwiechwie nɛ mien non na a chwie ju maon pigho nɛ, mbo non na a pie na pi gha'o vi ki ndugwi yi nɛ. A yie.

²⁶ Nthe yie gho, Minnwi cha'a vugu mfe ni shoro nu pa nnu totro. Nji'i nthe pi pinje pugu kara ŋkwan

ha'an a pie na mingwe yei mimbia nɛ mbini njei pi noon pugu. ²⁷ Pimbia ŋkaa pugu kara ki lo nji non pi pugu pa pinje ŋkwan ha'an a pie nɛ, ŋka fa'o pi titini shoro nu no ji nu pichai pimbia, nthe yie gho, pugu fa'o njo na a ka'o nɛ nthe fan yugu.

²⁸ Ndo no ha'an pugu shini ndo mbi'i a ka'o no ji nu Minnwi nɛ, Minnwi cha'a vugu mfe ni mbi'i nu nnu pa ŋgwa piphi na pugu chwie pa nnu pe na a pie na ki'i pugu chwie nɛ. ²⁹ Pugu ni ndinaon ni nguon ŋkwan mbha nnu taitai, phi, lua, kipina. Pugu linaon ni kighi'o, mbo pa nji ŋgwa, minduonduon, mifi, mbha nnu pina ŋgwa. Pugu pa ghan nchhu, ³⁰ ghan chhu nnu phi tho ŋgwa, ghan pina Minnwi, ghan nchi'esho, ghan ma'an ntinta'o, ghan kwei nju'o, ghan pa'o pa phi, ghan chi'o ncho pa taa, ³¹ pa na, ki piŋ, ghan ki khwa ŋgwa nduoŋ, ghan ki noon kwoshini. ³² Nji'i nthe pi no ha'an pugu ji pa gi Minnwi na ŋgwa pe na pugu chwie ŋkwan nnu pigho pie na pugu khu nɛ, pa'a pugu lo ngu'o nchwiechwie, pugu piŋ ŋgwa pe na pugu chwie ŋkwan nnu pigho nɛ ŋkaa pugu.

2

Minnwi gha nsha'a ŋgwa pi mon ndindi

¹ Nthe yie gho, go ha'an o tuo pa ŋgwa nduoŋ no pa ŋgusha'a nɛ lo nji'i mfa'o shina no chhu nu na o shi lo nji'i nji. Nthe na mon tuo nu ŋgwa nduoŋ no pa ŋgusha'a, o noon non yo no ŋgusha'a, nthe na go na o wein ŋgwa no pa ŋgusha'a nɛ wu'o ntho nchwie pi pa ŋkwan nnu ha'an pugu chwie nu nɛ. ² Pia ji na Minnwi chwie a ka'o ndii na a sha'a pa ŋgwa ha'an pugu chwie ŋkwan nnu pei nɛ. ³ Shuon a, o pi'i na o shi ntei sha'a Minnwi, mbo go na o tuo ŋgwa no pa ŋgusha'a nthe pa nnu ha'an pugu chwie, ndo

nchwīe pi pa nnu pigho ŋkaa gho nē? ⁴ Ki o chī'ə mme pwapuŋ yi pugu pa tiishii, ni wēiŋ njù'ó yi ki lo nji nu ŋa pwapuŋ Minnwi fā'ó nɔ chwīe nu o pā'a ŋkūnu yɔ ni phi?

⁵ Ndo nthe tinitho yɔ pugu pa njù'ó yɔ ha'an o lo ntā'a nu ŋkwri nē, o tho ŋkiri pigítua Minnwi a le nshwi'i mbiŋ gho mon llemmbhi ŋa Minnwi ma nōon pigítua yi pugu pa ŋkwan ha'an a ghà nsha'a ŋgwa mon ndindi nē. ⁶ Minnwi ma ŋkinēiŋ sheshenon wu'ó nɔ fi'i fà'a yi. ⁷ A shi mfe chombhi ki mme ni ŋgwa pē ŋa pugu wēiŋ njù'ó yugu ntho nchwīe nnu shi'i, ntho ntā'a pi ndigha'ó pugu pa lien ni chombhi ki ndugwi yi ŋa Minnwi ghà mfe nē. ⁸ Ndo ni ŋgwa pē ŋa pugu wu'ó ntā'a pi yugu nnu ki lo mbiŋ nnu shini nē, ntho nchwīe pi pa nnu ha'an a lo nji'i ŋkā'ó nē, a shi mfe wuwuru ŋgə'i ni pugu. ⁹ ŋgə'i pugu pa yú'ó shi mbo ni ŋguon ŋgwa pē ŋa pugu chwīe phi nē, fūon yi ni pa ŋgwa Juu mbra ki'ε ni pa ŋgwa taon nduon ŋkaa pugu. ¹⁰ Ndo Minnwi shi mfe ndigha'ó pugu pa lien pugu pa ghighri ni ŋguon pa ŋgwa ŋa pugu chwīe shi'i nē, fūon yi ni pa ŋgwa Juu mbra ki'ε ni pa ŋgwa taon nduon, ¹¹ nthe ŋa Minnwi shi'a nōon shieligi.

¹² Nthe ŋa ŋguon ŋgwa ha'an pugu chwīe phi ki lo mfā'ó gí shi ŋgu'ó ŋkhu pi ki lo ntogo pi ŋkuon gí, ndo ŋguon pa ŋgwa ŋa pugu fā'ó gí ndo nchwīe phi nē, pi shi nsha'a vugu ni gí gho. ¹³ Nthe ŋa a lo nji'i mbo pi pa ghan ya'ó gí ŋa pugu pa ŋgwa ndindi ligi Minnwi, a ghà mbo pi ŋgwa ŋa pugu chwīe nnu ha'an gí chhu nē ŋa Minnwi shi nsha'a ŋa pugu pa ŋgwa ndindi. ¹⁴ Ndi ŋa njù'ó ŋgwa taon nduon ŋa pugu lo nji'i mfā'ó gí na'an ni pugu, pugu chwīe nnu ha'an gí chhu nē, nji'i nthe pi nɔ ha'an pugu lo nji'i mfā'ó gí nē, nōon ŋa a gí ni pugu. ¹⁵ Mbha nnu pugu nōon ŋa pi nā'an nnu ŋa gí tā'a nu ŋa pi chwīe nē mon njù'ó

pugu, ŋgantho yugu wēiŋ vugu ŋa pugu chwīe ntəi ki ŋkwe nthe yugu ŋa pugu chwīe a kā'ó. ¹⁶ Nnē, nɔ ha'an pwa pisha'akhɔ ŋa ŋga nchii chhu nē, yei ŋkwan ha'an a le mbo mon llé gho, ndii ŋa Minnwi ma ntogo mbiŋ Jisho Krishto nsha'a ŋguon pa nnu lēiŋ ha'an ŋgwa pi'i nu njù'ó pugu nē.

Ŋgwa Juu pugu pa Gí

¹⁷ Ndo ni gò o mēiŋ non yɔ ni non Juu nji'ə non yɔ ŋkuon gí Mushi mfā'ó titene nthe shina yəi Minnwi. ¹⁸ O ji nnu ha'an a tā'a nu ŋa o chwīe nē, ndo nje'i llo mon gí ŋkwan ha'an minthe o tere nnu ŋa a kā'ó nē. ¹⁹ O ya fā'ó tininju'ó ni non yɔ ŋa gò ndutho yɔ ŋgan nōon shendaon ni pa nchriligi, mbo li'ε ni pa ŋgwa pē ŋa pugu pɔ mon njiŋjiŋ nē. ²⁰ O pi'i ŋa o ŋgan yu'u pa na, ŋgan ye'i pa mikə'i. Nthe ŋa o fā'ó tininju'ó ŋa gí Mushi fe ŋguon lina pugu pa nnu shini vē.

²¹ Gò ki'ε ŋa o ye'i ŋgwa nduon nē, a pɔ kho pa'a o lo nje'i non yɔ? Nɔ ha'an o chii nu ŋa ki'i pi yō nē, o ghà njōo? ²² Gò ŋa o chhu ŋa ki'i ŋgan lán kwo shúon nē, o ghà ŋkwo shúon? Gò ŋa o pīna pa nnwi nē, o ghà njōo yaon mon nda pa nnwi? ²³ Gò ŋa o tene nu ni gí nē, chī'ə Minnwi ntogo pi ŋkuon pə'i nu gí. ²⁴ Nɔ ha'an pi nā'an mon Ŋwa'anli Minnwi ŋa, "Pi wε'i ligi Minnwi shina pa ŋgwa taon nduon nthe vəi."

²⁵ Nthe ŋa o nchwīe nnu ŋa gí chhu nē, kan nii nu mɔ ŋgunu mbrei fā'ó ghère. Ndo o mien ki chwīe nnu ŋa gí chhu nē, kan nii nu mɔ ŋgunu mbrei lo mfā'ó ghère vē, nne o pɔ nɔ ŋgwa taon nduon ŋa pugu lo nji'i nii ŋgunu mbrei nē. ²⁶ Nenne, non ŋa a lo nji'i nii ŋgunu mbrei nē nchwīe nnu ha'an gí chhu nē, pa'a Minnwi lo ndii vi nɔ ha'an a pɔ pi non ŋa pi ni'in vi ŋgunu mbrei? ²⁷ Shishini, pa ŋgwa taon nduon ha'an pugu shi lo nii ŋgunu mbrei, ndo nū'on gí Minnwi nē, shi ŋgwēiŋ vəi mbo pa

ngwa Juu, na pəi fā'ò gí Minnwi na pi nā'an nɛ, mbini nii ngunu mbrei, ndo ngu'ò mbini nkara mbə'i gí gho nɛ nɔ pa ngusha'a.

²⁸ Nthe na yichəi non lo mbo fo na a non Juu ngu'ò nthe pi na pa taa pi ni mbo pa ngwa Juu ndo pa'a nnu nii ngunu mbrei lo mbo pi yi freinon ha'an a nthe pi yəi nɛ. ²⁹ Ndo nkien non Juu po pi mon gho, ndo nii nu ngunu mbrei po pi nnu mon njù'ò, ntogo pi mbho Jijwe Minnwi, ki lo ntogo pi nkuon gi na pi nā'an nɛ. Nkwan non gho shi'a mfā'ò ndigha'ò yi pi llo mbho nonmishua, a ghà mfā'ò pi llo mbho Minnwi.

3

Nguon mbhi ghao gū shá'a

¹ Ti ghère po nu non Juu ki'ɛ po pi kho? Ki ghère nii nu ngunu mbrei po pi kho? ² A yien mon nguon puon shendaon. Fúon yi po na Minnwi ni mfe nkini yi pi ni pugu.

³ Ti ä mbo na pichəi shini ndo nchwie nnu na pugu fā'ò nɔ chwie nu nɛ, mien nu yugu ki lo nchwie nnu na pugu fā'ò nɔ chwie nu nɛ shi ndi'i Minnwi nɔ chwie nu nnu ha'an a kā'a nɛ? ⁴ Minthe pa'a a lo nji'i mbo nenne! Minnwi shi ngu'ò mbo ngan nnu shini, nji'i nthe pi nɔ ha'an nguon pa ngwamishua pa nde'i ngien nɛ. Wu'ò nɔ ha'an Nwa'anli Minnwi chhu na,

“Na minthe pi yəi gho nɔ non ndindi mon chrà yɔ,
ndo ndii na pi sha'a gho nɛ, jo chəin.”

⁵ “Ndo,” yichəi non nthe a chhu na, “ti ä mbo na pa ntəi pia ghère nɔ non nu ndindi Minnwi kan minthe pia chhu pi na? Na Minnwi fāan ndii na a fe njó ni pia nɛ?” (Nchrā yei pi nɔ nonmishua). ⁶ Minthe pa'a a lo nji'i mbo nenne! Nthe na a mbo nenne, Minnwi kie pi nein nsha'a mbhi ki'ɛ? ⁷ Yichəi non nthe a pini nchhu na, “Ndo, ti ä ntogo pi nkuon le'ingien a nnu shini

Minnwi ya ntaon paa nɔ fe nu ntou ndigha'ò gho, pi pini nu'un nsha'a a nɔ nchwie phi pi na?” ⁸ A po kho ki'ɛ pa'a o lo nchhu na, “Pia chwie phi nne na minthe a tho ni shi'i?” Pichəi pa ngwa we'i a ntogo pi nkuon tigi nnu tho mu na yei nnu na nchhu nɛ. Pi shi mfe njó ni pugu nɔ ha'an a pie nɛ.

Nguon ngwa ghan phi

⁹ Pia chhu na ki'ɛ? Pia na pia ngwa Juu nɛ po shi'i nchaa vugu? Nga! Pia lo mbo shi'i nchaa vugu kan shigei. Nthe na pia kwo non na pa ngwa Juu pugu pa ngwa taon nduon ghao po mbho phi. ¹⁰ Nɔ ha'an pi nā'an nɛ:

“Non ndindi lo mbo nji'i nthe pi ta'a yi,

¹¹ Non na a ji nnu nɛ lo nji'i mbo fo.

Pa'a yichəi non lo mbo na a shigi Minnwi.

¹² Nguon ngwa shri nkunu yugu ni Minnwi,

pugu fāan ndaon ghao,

yichəi non lo nji'i nchwie nnu na a pwa,

Nji'i nthe pi ta'a yi.”

¹³ “Chrà yugu lun nɔ fún khu non ha'an pi fi'i.

Pugu lōgo lin yugu nɔ fi nu ngwa nɔ gho.”

“Ngò pa mikwin po la'ò ghrāo nchò yugu.”

¹⁴ “Nchò yugu linaon ni nchòno pugu pa lwilwi chrà shāan li'i.”

¹⁵ “Kwo yugu chigəi nɔ ghəi nu njwi non.

¹⁶ Piri nu pugu pa ngə'i nūan nɔ pa pa'ò pugu sheshe li'i ha'an pugu ghəi nɛ.

¹⁷ Pugu lo nji'i nji nkwan ha'an pi ghà ntogo nchho ni ta'anggi nɛ.”

¹⁸ “Pugu lo nji'i njəi na pugu fā'ò nɔ fā'ò nu pogo Minnwi.”

¹⁹ Ndwe pia ji na sheshe nnu na gi Mushi chhu nɛ, a chhu pi ni ngwa pe na a tho sha'a vugu nɛ, nne na

minthe nchò nguon ngwa chri, Minnwi shi sha'a nguon nkuon mbhi. ²⁰ Nthe ña minthe pa'a sheshenon lo nkā'o ligi Minnwi ntogo pi nkuon chwīe nu nnu ha'an gí tā'a nu nē, nthe ña gí wu'ò mbo pi nò chwīe nu pia ji phī yia.

Kā'o nu ligi Minnwi tōgo pi nkuon piñ

²¹ Ndo ndwe, Minnwi nōon shendaon ha'an mimfe ngwa kie fo mbo ngwa ndindi shhi yu nē. A lo mfā'o sheshe nnu nò chwīe nu ni nū'ōñ nu yaon ha'an gí tā'a nu ña pi chwīe nē. Ndo gí Mushi pugu pa nnu pe ña pa njēli'i Minnwi ni nā'an nē ni nchrā nthe shendaon yei. ²² Pi chwīe pia pō ngwa ndindi ligi Minnwi ntogo pi nkuon yi'ē nu non mbin Jisho Krishto ni sheshenon ña a piñ nē. Nthe ña kwri shi lo mbo, ²³ nthe ña nguon ngwa chwīe phi nne ki lo nu'un nchēin nthinkwo ndigha'o Minnwi. ²⁴ Ndo pi chwīe pia pō ngwa ndindi pi nò fé llo nkuon pwapuñ Minnwi ntogo pi mbho Krishto Jisho ña a yuon via mfu'u mon nkii phi nē. ²⁵ Minnwi fe Jisho pi nò yaon fe'ingien ña a fu'u pigitua ju Minnwi nthe phi ntogo pi mon chhi yi. Minnwi li'ē phi ngwa ndii ña pugu fā'o piñ mbin Jisho Krishto nē. Minnwi ni nchwīe yei nò nōon nu ña a ñon ndindi, nthe ña mon wēin njū'ō ña a ni mfā'o ni ghan phi nē, a ni mien ki lo mfe njó phi ña pi ni nkwo chwīe nē. ²⁶ A ni mbo nne pi nò nōon nu ndindi yi mon ndii yei, nne ña a pō ñon ndindi ndo mbo ju mbo ngan ñon ña a chwīe sheshenon ña a piñ Jisho nē, pō ñon ndindi.

²⁷ Minthe ki'ē pia nōon non yia pi ni kho? Yichai yaon lo mbo! Yei pō nthe pi kho? A pō nthe pi ña pia chwīe nnu ña gí chhu nē? Nga! A pō nthe pi ña pia piñ. ²⁸ Nthe ña pia lūgwi ña ñon ghà nkā'o mbo ñon ndindi ligi Minnwi

ntogo pi nkuon piñ, ki lo ntogo pi nkuon chwīe nu nnu ha'an gí chhu nē. ²⁹ Ki Minnwi wu'ò mbo pi Minnwi pa ngwa Juu tē'i vugu? A lo mbo Minnwi pa ngwa taon nduon nkaa pugu? Oon, a Minnwi ngwa taon nduon nkaa pugu, ³⁰ nthe ña shishini, Minnwi ta'a yi, mbo ngan ñon ña a shi nchhu ña pa ngwa Juu, mbo ghan nii ngunu mbrei pa ngwa ndindi ntogo pi nkuon piñ. Pa ngwa taon nduon nkaa pugu, mbo ghan ki nii ngunu mbrei wu'ò mbo ngwa ndindi ntogo pi nkuon piñ. ³¹ Yei nōon ña ntogo pi nkuon piñ pia piñei gí? Minthe pa'a a lo nji'i mbo nenne! Pia ka chwiechwie nnu ña gí chhu nē lōgo li'i.

4

Abraham ni mbo ñon ndindi ntogo pi nkuon piñ

¹ Ti pia shi nchhu ki'ē ña Abraham nkhu taa via ni nshei pi kho mon freinon? ² Nthe ña Abraham kan ni mbo yi ndindi shhi Minnwi ntogo pi nkuon pa fā'a, a kan ni mfā'o nnu nò kwēi nu njū'ō yi nò gho, ndo pa'a ndo mbo pi shhi Minnwi. ³ Nwa'anli Minnwi chhu pi ña, "Abraham ni mbin Minnwi, nthe piñ yi, Minnwi lōgo vi nò ñon ndindi."

⁴ Ndwe, ni ñon ña a fā'a, pi shi'a mēin pe yi pi ni kñein, a pō pi yaon ña a fā'a fā'a mfā'o. ⁵ Ndo ni ñon ña a lo nji'i mfā'a, mbin pi ñon ña a ghà nchwīe ngwa ki pōgo Minnwi pō ngwa ndindi nē, pi lōgo piñ yi nò ndindi shhi Minnwi. ⁶ Wu'ò nò ha'an Devi ni nchrā nthe mboro ña a pō mbin ñon ña Minnwi lōgo nò ñon ndindi ki lo nthe pi sheshe yaon ña ñon gho chwīe:

⁷ "Mboro yi pa ngwa pe ña pi li'ē piphī yugu nē,
ñā pi kuru phi yugu nē.

⁸ Mboro pō ni ñon ye ña Taatho lo nji'i ndōgo pi phi yi nē."

* **4:1** 4:1 Pichai ywere nu nthe li'i yei pō ña *Ti pia shi nchhu pi ña ki'ē? Abraham pō pi nkhu taa via mon freinon?*

⁹ Mbɔɔɔ yei wu'ɔ mbo pi ni pa ngwa ha'an pi ni'in vugu ngunu mbrei ne, ki a po ni ghan ki nii ngunu mbrei nkaa pugu? Pigi chhu na pi ni ndɔgo pin Abrahan no ndindi shhi Minnwi. ¹⁰ Pi ni ndɔgo na a non ndindi pi ndii kho? A ni mbo pi ndii na a ni nii ngunu mbrei ne, ki nkaon a maa nii ngunu mbrei? A ni mbo pi ndii na a shini ndo naa nii ngunu mbrei ne.

¹¹ A ni mfā'o li nii nu ngunu mbrei no non nu na a non ndindi ntogo pi nkuon pin mon ndii na a shini ndo naa nii ngunu mbrei ne. Lá'o yi ni mbo no chwie nu a po taa nguon ngwa na pugu pin ki lo nii ngunu mbrei ne, nne na minthe pi lɔgo vugu no ngwa ndindi nkaa pugu, ¹² ndo mbini nchwie a po taa pa ngwa na pugu nii ngunu mbrei ne, ki lo mbo pi ngwa pe na pugu wu'ɔ nii nii ngunu mbrei ne, mbini mbo ngwa pe na pugu chho chombhi nkwan pin ye na Abrahan taa via ni nchho nkaon maa nii nu ngunu mbrei ne.

Pi fā'o kà'a ntogo pi nkuon pin

¹³ Nthe na kà'a ye na a ni mbo ni Abrahan pugu pa ndaonon yi na nkuon mbhi shi mbo ji ne shini ndo ntho ntogo pi nkuon gi, a ni ntho nthe pi na a ni fā'o pin, Minnwi lɔgo vi na a non ndindi. ¹⁴ Nthe na a mbo na Minnwi shi mfe yaon na a kà'a ne pi ni pa ngwa ha'an pugu fā'o gi Mushi ne, a non na pin lo nji'i mfā'o ghère, ndo kà'a Minnwi po nnu ghagha. ¹⁵ Nthe na gi tho ni pigitua Minnwi, ndo li'i ha'an gi shi lo mbo ne, pə'i nu gi shi lo mbo nkaa yu.

¹⁶ A chwie yie kà'a gho yi'ə pi nkuon pin, nne na minthe kà'a gho yi'ə pi nkuon pwapun Minnwi. Nguon ndaonon Abrahan fā'o tininju'ɔ no fā'o nu, ki lo ngu'ɔ mbo pi pa ngwa pe na pugu fā'o gi Mushi ne, a pini mbo ni ngwa pe na pugu fā'o nkwan pin Abrahan, mbo taa nguon via ghao. ¹⁷ Wu'ɔ no ha'an

pi nā'an ne, "Nchwie gho na o po taa ntou pa la'ataon," shhi Minnwi na a pin ne, na a gha mfe chombhi ni ngwa pe na pugu khu ne, chrà yi chwie pa yaon na a lo nji'i mbo ne, po.

¹⁸ Nji'i nthe pi ndii na lá'o fā'o nu kwà'a shini ndo nji'i mbo ne, Abrahan kina ntho mfā'o kwà'a, mbin nu na a shi ngū taa ntou pa la'ataon nthe na Minnwi ni nchhu gho na, "Yine fi'i ngwreion na o shi mfā'o ne!" ¹⁹ Pin yi shini ndo nji'i nchi'i nji'i nthe pi ndii na a ni ndii non yi a po no ha'an a kwo kukhu, nne nthe na a ni nkwo po no ta'a nkii nga'o, ki ndii na a ni ndii njei na minthe pa'a Shera lo nu'un mbhi muun ne.

²⁰ Abrahan shini ndo mfā'o khutho mon pin yi nthe kà'a na Minnwi ni nkwo fe gho ne. A ni nku'ɔ ntini mon pin yi no ha'an a ni mfe ndigha'o ni Minnwi ne. ²¹ Nja nji nu na Minnwi fā'o ghrì no chwie nu nnu ha'an a kà'a ne. ²² A ni nchwie yie gho, pi lɔgo pin yi no ndindi. ²³ Ndo chrà gho na, "Pi ni ndɔgo vi no non kaka'o," pi shini ndo nā'an nthe pi ju tə'i vi, ²⁴ a ni mbini mbo nthe via nkaa pia. Pi shi ndɔgo via no ngwa ndindi, pia na pia pin vi na a ni mbi'i Jisho Taatho via mon gu ne, ²⁵ mbo ju na pi ni mfe vi na a khu nthe phi yia ne, pi pi'i vi mon gu nne na pia po ngwa ndindi shhi Minnwi.

5

Fā'o ta'annggi pəi Minnwi ntogo pi nkuon pin

¹ Nthe yie gho, no ha'an pia po ngwa ndindi ligi Minnwi ntogo pi nkuon pin ne, pia fā'o ta'annggi pia pa Minnwi ntogo pi mbho Jisho Krishto mbo Taatho via. ² Ntogo pi mbho yu, pia pini nu'un mfā'o shina ntogo nkuon pin no nii nu mon pwapun Minnwi na pia thi fo ne, mfā'o pwanju'ɔ mon kwà'a na

pia fā'ò nò ghrā nu monj ndigha'ò Minnwi nɛ.

³ Ki lo ngu'ò mbo pi yei, pia pini nu'unj mfā'ò pwanju'ò monj ngə'i, nji nu na ngə'i na pia yəi nu nɛ shi ntho ni wēinj njù'ò, ⁴ wēinj njù'ò tho ni mbha nnu shi'i, mbaa nnu shi'i tho ni kwà'a ⁵ ndo kwà'a shi'a nji'i njiri non, nthɛ na Minnwi shā'ò khwǎ yi monj njù'ò pia ntogo pi nkuonj Jijwɛ yi na a ni mfe ni pia nɛ.

⁶ Nthɛ na nò ndii na pia ni ngu'ò nkī'i nɛ, ndii ni nga nkā'ò, Krishto khu nthɛ ghanj ki pogo Minnwi.

⁷ Nthɛ na a gha'a ni non nò khu nu nthɛ non ndindi, nji'i nthɛ pi nò ha'an minthɛ non fā'ò tininju'ò nò tā'a nu nkhu nthɛ nkienj non nɛ.

⁸ Ndo Minnwi nōonj khwǎ yi ni pia ntogo pi nkuonj taonj nu Krishto a tho nkhu nthɛ via ndii ha'an pia ni ngu'ò mbo pa nchwīɛ phi nɛ.

⁹ Nthɛ yie ghɔ, nò ha'an pia pɔ pi ngwa ndindi ligi Minnwi ntogo pi nkuonj chhi Jisho nɛ, a fi'i yi nei na a shi ndūgu ni pia mbho pigitia Minnwi. ¹⁰ Nthɛ na ā mbo na ndii na pia ni mbo ni kipina pia pa Minnwi nɛ, pi ni nchini via pia pa Minnwi ntogo pi nkuonj gu Muunj vi, ndwɛ na pia kwo chini nggì nɛ, pia shi ndūgu pi fi'i yi nei ntogo pi nkuonj chombhi yi. ¹¹ Ndo yinɛ lo mbo nguonj yi, pia pini mfā'ò pwanju'ò ntogo pi mbinj Taatho via, mbo Jisho Krishto, mbo non na pia togo mbho yu mfā'ò chini nggì pia pa Minnwi nɛ.

Gu togo pi mbho Adan, chombhi togo pi mbho Krishto

¹² Nthɛ yie ghɔ, wu'ò nò ha'an phi ni nii nkuonj mbhi ntogo pi mbinj ta'a non nɛ, gu togo mbinj phi nii nɛ, nne, gu shɛrɛ ngwēinj nguonj ngwa ghao nthɛ na nguonj ngwa ghao chwīɛ phi. ¹³ Nthɛ na shishini, phi ni mbo monj mbhi Minnwi ma mfe gí, ndo pi shi'a nshia phi li'i ha'an gí lo mbo nɛ. ¹⁴ Ndo gu ni nsha'a nò fūonj llo nkuonj Adan ti ngəi nchəinj ndii Mushi, nji'i nthɛ pi ngwa pɛ na phi

yugu shini ndo nji'i mbo pi nò yi Adan, na a ni mbo mifhi non yɛ na a tho nu nɛ.

¹⁵ Ndo kwri pɔ shina yi paa ghɔ, nthɛ na phi Adan lo nji'i mbo pi nò fé pwapunj Minnwi. Nthɛ na ā mbo na ntou ngwa ni nkhu ntogo pi nkuonj phi ta'a non, kanj pwapunj Minnwi pugu pa fé pwapunj na ta'a non ghɔ mbo Jisho Krishto, fɛ ni ntou ngwa nɛ gha'ò nchaa yie ghɔ. ¹⁶ Kwri pɔ shina fé Minnwi pugu nnu na a llo nkuonj phi ta'a non ghɔ, mbo Adan nɛ. Adan ni nga nchwīɛ ta'a phi ghɔ, yie ghɔ chwīɛ pi sha'a nguonj ngwa pugu gū shá'a, ndo fé na a ni tho ndii na pi ni nkwo chwīɛ ntou phi nɛ ni nchwīɛ ngwa pugu taonj ngwa ndindi. ¹⁷ Nthɛ na phi ta'a non vei ni nchwīɛ, gu jē sha'a nu nò fūonj ntogo pi nkuonj ta'a non ghɔ. Ndo pwapunj Minnwi pugu pa fé yi, mbo ndindi ka chaa yie ghɔ chaa nthɛ na nguonj ngwa pɛ na pugu kwe nɛ shi nchho chombhi yugu monj sha'a nu nò fūonj ntogo pi mbho ta'a non vei, mbo Jisho Krishto.

¹⁸ Nthɛ yie ghɔ, nò ha'an ta'a phi ni nchwīɛ nguonj ngwa gū shá'a nɛ, wu'ò nenne, ta'a nnu ndindi nchwīɛ ngwa gū ngwa ndindi shhi Minnwi mbini ntho ni chombhi ni nguonj ngwa. ¹⁹ Wu'ò nò ha'an ta'a non ni nchī'ə nchò ntou ngwa gū ghanj phi nɛ, nenne ya'ò nchò ta'a non chwīɛ na ntou ngwa shi ngū ngwa ndindi.

²⁰ Ndwe gí Mushi ni ntho pi nò pigi nu phi, ndo li'i ha'an phi pigi nɛ, pwapunj Minnwi pini mbigi njienj nga'a. ²¹ Nne na nò ha'an phi ni sha'a nu nò fūonj ntogo pi nkuonj gu nɛ, pwapunj Minnwi nkaa yu nthɛ a sha'a nò fūonj ntogo pi nkuonj ndindi ntho ni chombhi ki mme ntogo pi mbinj Jisho Krishto mbo Taatho via.

6

Pi pə'i ghrí phi

¹ Pia shi nchhu pi na ndwɛ? Pia shi ngəi shhi monj phi nne na pwapunj Minnwi pigi ngəi shhi nga'a?

² Minthe pa'a a lo nji'i mbo nenne! Pinthe pia na pia kwo khu no chwie nu phi ne kie pi neiŋ mbini ntho nchho chombhi yia pi mon phi?

³ Ki pae lo nji na nguon yia na pia ni nkwe nkhi mbo ta'a yi pia pa Krishto Jisho ne, kwe nkhi gho ni nchwie pia pugu po ta'a yi mon gu yi? ⁴ Nthe yie gho, pi ni ntwei via pugu ntogo pi nkuon kwe nkhi. Nne na wu'o no ha'an pi ni nku'o ni Krishto llo mon gu ntogo pi nkuon ndigha'o Taa ne, minthe pia nkaa pia chho mon chombhi fhi.

⁵ Nthe na pia pugu mbo ta'a yi mon nkwan gu yi, kan shishini pia pugu shi mbo ta'a yi mon nkwan ku'o nu mi mon gu. ⁶ Pia ji na pi kwo jwi ndunu non yia pia pa Krishto ka'a nkuon wa'a yi, nne na minthe pa'a phi lo nu'un mfao' ghrí mbin pia, ki pia lo nu'un mbo nkuna mbho ndutho phi gho. ⁷ Nthe na non na a khu ne, pi fu'u vi mbho phi.

⁸ Ndwe, a mbo na pia pa Krishto khu ka'a, pia fa'o pin na pia pugu shi mbo yi maon ka'a. ⁹ Pia ji na, mon ku'o nu ni Krishto mon gu, mba'a a ma nu'un nkhu nkamu'on, gu lo nu'un mfao' ghrí mbin yu. ¹⁰ Nthe na gu na a ni nkhu ta'a nge' ndo mbo ndugwi yi ne, a khu pi no nnu chwie phi, ndo chombhi na a chho nu ne, a chho pi no po nu pugu Minnwi.

¹¹ Nenne pae nkaa pae logo non yae na pae ngwa khu no nnu chwie phi, mbo ngwa maon pi no togo nu mbin Krishto Jisho mbo ka'a pae pa Minnwi. ¹² Ki'i pae nu'un mien phi sha'a nu no funon mon non yae, na minthe a khu ne, no chwie nu pae ya'o pi ncho pa nnu totro na a ta'a nu ne. ¹³ Ki'i pae nu'un ncha'a pa ghrà non pae mfe ni phi no pa yaon chwie pa nnu taitai, ndo pae cha'a non pae mfe ni Minnwi no pa ngwa pe na pi kwo fu'u vugu mon gu nii no gho mon chombhi, mfe pa ghrà non pae ni Minnwi no pa maon fa'a nnu tithi. ¹⁴ Nthe na mba'a phi nu'un nsha'a vai, nthe na pae lo

nu'un nchho chombhi nja'o pi mbho gi, pae chho chombhi yae ntogo pi mbho pwapun Minnwi.

Pa nkuna mbho nnu ndindi

¹⁵ Yie po ki'e na? A po na pia chho ntho nchwie pi phi nthe na pia lo nji'i nchho chombhi yia nja'o pi mbho gi, pia chho chombhi yia pi mbho pwapun Minnwi ne? Minthe pa'a a lo nji'i mbo nenne! ¹⁶ Pae lo nji na pae ncha'a non yae mfe ni sheshenon no pa nkuna ya'o ncho, kan pae nkuna non gho na pae chho nja'o ncho yi ne? Ki pae po pi yi phi, ndugwi yi po gu, ki yi ya'o ncho, ndugwi yi po fa'o nu chombhi ndindi? ¹⁷ Ndo pia too Minnwi na pae na pae ni mfunon mbo nkuna phi ne gu pa ghan ya'o ncho yaon ye'i pe na pi ni mfe ni pae ne llo nju'o pae, ¹⁸ ndo pi ni nga kwo fu'u vai mon phi, pae gu pa nkuna mbho nnu ndindi.

¹⁹ Ntho nchra nu ni pae, ma'an fi'i pi no nonmishua nthe na nonmishua fa'o ki'ingini no ji nu pichai nnu. Nthe na wu'o no ha'an a ni mbo yichai ndii pae fe pa ghrà non pae no nkuna pa nnu totro pugu nnu piphi ne, a chwie pae nii mon piphi mbigi ne, nne ndwe pae cha'a pa ghrà non pae mfe no nkuna mbho nnu ndindi na a shi nchwie pae po yi taontaon ne. ²⁰ Nthe na ndii na pae ni mbo pa nkuna mbho phi ne, a shini ndo mbo pi yi'i ni pae no chwie nu nnu ndindi. ²¹ Ndo pae ni nshei pi kho ndii gho llo nkuon pa maon pe na pae fa'o lritho nkuon gho ndwe ne? Nguon nnu pigho ni ntho pi ni gu, ²² ndo ndwe na pi kwo fu'u vai mbho phi ne, pae gu pa kuna mbho Minnwi ne, shai na pae fa'o ne a chho nu mbo yi taontaon nchwie pae fa'o chombhi ki mme. ²³ Nthe na pa pe llo mbho phi po pi gu, ndo fe Minnwi po chombhi ki mme mon po nu ta'a yi pae pa Krishto Jisho Taatho via.

7

Gí lo nu'unj nkrao gho

¹ Pa lɪŋ paŋ, ñtho nchrā pi ni ŋgwa pɛ ɲa pugu ji gí nɛ, pɛi shi lo nji'i nji ɲa gí ghà ŋgu'ɔ nkrao ŋon pi ndii ɲa a yi maon nɛ? ² Gí krao lán shina miŋgwɛ pugu ndaon vi pi ndii ha'an ndaon vi wu'ɔ mbi'i yi maon nɛ, ndo ñdaon vi nkhu, kaŋ gí lán lo nu'unj nkrao vi. ³ Nenne ki'ɛ, ñdaon vi mbo yi maon a ji mimbia nduon, kaŋ pi shi mɛin vi ni miŋkwoshuon, ndo ti ñdaon vi nkhu, kaŋ gí lo nu'unj nkrao vi, nne ɲa mba'a a yi'i nu'unj mbo miŋkwoshuon nji'i nthe pi no ha'an a lan mimbia nduon nɛ.

⁴ Wu'ɔ nenne, ma pa lɪŋ paŋ, pɛi nkaa pɛi kwo khu nthe nnu gí ntogo pi mon non Krishto, nne ɲa pɛi pɔ yi ŋon nduon, mbo ju ɲa pi pi'i vi mon gu nɛ, nne ɲa minthe pia yuŋ ntien ni Minnwi. ⁵ Nthe ɲa ndii ɲa pia ni ŋgu'ɔ nchho pi mon freinon nɛ, shōro nu pa nnu piphi, ɲa gí chwɛ pia fā'o nɛ, ni ntho mfā'a nu mon non pia ntho nu ni gu. ⁶ Ndo ndwɛ, pi kɛgɛi via mbho gí, ntogo pi mon khu nu mbho ju ɲa a ni ŋgwɛin via no nkuna nɛ, nne ɲa minthe pia fā'a mon shendaon fhi, mbo yi Jijwɛ, ki lo mbo pi yi mon ndunu shendaon, mbo yi kina ɲa pi nā'an nɛ.

Gí Mushi chwɛ pia ji phi yia

⁷ Pia shi nchhu pi ɲa ki'ɛ? ɲa gí Mushi pɔ pi phi? Minthe pa'a a lo nji'i mbo nenne. Ndo gí kaŋ ni nkien ñshi kaŋ nji yaon ɲa phi yie gho nɛ. Nshi kaŋ ndo nji yaon ɲa shōro nu yie gho nɛ no ha'an gí kaŋ ni mien ki chhu ɲa, "Ki'i nshōro yaon ŋon nduon." ⁸ Ndo phi lōgo shina ntogo pi nkuan kina, nchwɛ mfā'o ŋguon nkwan shōro nu mon non a ghao. Nthe ɲa gí kaŋ mien ki kien phi, kaŋ mbo pi yaon khu. ⁹ Nki pɔ yi maon ndii ɲa gí shini ndo naa mbo nɛ, ndo ndii ɲa kina ni ntho nɛ, phi gū yi maon, nkhu. ¹⁰ Ya kina gho ɲa a ni nkā'a fɛ nu chombhi vɛi ni nkā tho pi ni gu vɛi. ¹¹ Nthe ɲa phi ni mfi

a, ntogo pi mon lōgo nu shina mbho kina, ntogo mon gho njwi a. ¹² Nne gí yi taontaon, kina pɔ yi taontaon, mbo yi ndindi ndo mbwa. ¹³ Yie gho nōon pi ɲa yaon ɲa a yi shi'i nɛ pini ntho pi ni gu vɛi? Minthe pa'a a lo nji'i mbo nenne! A phi ɲa a tho ni gu vɛi ntogo nkuan yaon ɲa a pwa nɛ, nne ɲa minthe pi nōon nkien ŋgwɛrā phi no ha'an a pɔ nɛ, ndo ntogo nkuan kina minthe pia yɛi fi'i nkwan ha'an phi pigi nɛ.

¹⁴ Nthe ɲa pia ji ɲa gí Mushi lo pi mbho Jijwɛ Minnwi, ndo mbo pi yi freinon, pi fini a no nkuna ni phi. ¹⁵ Nthe ɲa ñdo nji'i nji nnu ha'an ñtho nchwɛ nu nɛ, nthe ɲa ñdo ntho nchwɛ pi pa nnu pɛ ha'an nkhwā no chwɛ nu nɛ, ndo ñchwɛ pi ya wu'ɔ pa nnu pɛ ɲa mbina nɛ. ¹⁶ Ndo ti mi nchwɛ ya wu'ɔ nnu ha'an ñdo nji'i ntā'a nu nchwɛ nɛ, pigi gí pɔ ni ta'a nchò, ñtho mbin nu ɲa gí pwa. ¹⁷ Nenne, a lo nji'i ntho nchwɛ mmu nchwɛ ntɛi gho, a tho nchwɛ phi ha'an a chho mbin mu nɛ.

¹⁸ Nthe ɲa ñji ɲa sheshe yaon shi'i lo nji'i nchho mbin mu, mbo mon freinon a, nthe ɲa mfā'o khwā no chwɛ nu nnu ha'an a yi ka'oka'o nɛ, ndo pa'a nji chwɛ nu nnu ka'oka'o gho lo mbo. ¹⁹ Nthe ɲa ñdo nji'i nchwɛ nnu shi'i ha'an ñtā'a nu nɛ, ndo phi ɲa ñshi lo nji'i ntā'a nu nɛ ka pɔ ju yaon ha'an ñtho nchwɛ nu nɛ. ²⁰ Ndo ti mi ntho nchwɛ ya wu'ɔ nnu ha'an ñdo nji'i ntā'a nu no chwɛ nu nɛ, kaŋ a lo nji'i mbo mmu mbo ŋon ɲa ñtho nchwɛ nnu gho nɛ, ndo a ka tho nchwɛ phi ha'an a chho mbin mu nɛ nchwɛ nnu gho.

²¹ Nne, ñjɛi nkwan ha'an gí yei chho mfā'a nu nɛ: ɲa ndii ha'an ñtā'a nu nchwɛ nnu ha'an a kā'o nɛ, phi wu'ɔ mbo pi nkien yɛi mu. ²² Nthe ɲa fie mon njù'ɔ mu, mfā'o pwanju'ɔ ni gí Minnwi. ²³ Ndo ñjɛi gí nduon fā'a nu mon pa ghrà non a, a tho mā'an nchhò pugu gí yɛ ɲa tho a shwei a ɲa a kā'o nɛ, nchwɛ mbo ŋan chɛin mbho gí phi ha'an

a fā'a nu mon non a ne. ²⁴ Mi po pi yei nkwan non gha nei! A shi nkwe gō nkwe a mon non gu yei? ²⁵ Ndo pia tōo Minnwi ntōgo mbho Jisho Krishto mbō Taathō via! Nenne ki'ε, mmu nduthō a fā'a mbho gī Minnwi ni pī'i nu ma, ndo ni freinon a mfā'a pi mbho gī phi.

8

Chombhi mon Jijwe

¹ Nthe yie ghō, gū nu shá'a lo nu'uy mbō ndwe ni pa ngwa pe na pugu ta'a yi pugu pa Krishto Jisho ne. ² Nthe na mon pō nu ta'a yi pēi pa Krishto Jisho, gī Jijwe chombhi kwo fu'u ghō, o lūgu mbho gī phi pugu gu. ³ Nthe na yaon na a kan ni nthe pa'a gī lo nchwīe nthe na freinon ni nchwīe a pou ghrī ne, Minnwi ni nchwīe ntōgo pi nkuon taon nu Muon vi mon pūon freinon nonmishua nō yaon fe'ingien nthe phi, nne ngwēin phi nō ngusha'a mon freinon, ⁴ nne na nnu ndindi na gī tā'a nu ne pō yi nū'ōn mon chombhi yia, mbō pia na pia chho chombhi yia,* ki lo mbō pi nkwan ha'an freinon tā'a nu ne, mbō pi nkwan ha'an Jijwe tā'a nu ne.

⁵ Nthe na ngwa pe na pugu chho chombhi yugu pi nkwan ha'an freinon tā'a nu ne ghā nū'ōn njū'ō yugu pi nkuon pa maon freinon ndo pa ngwa pe na pugu chho chombhi yugu pi nkwan ha'an Jijwe tā'a nu ne, ghā nū'ōn njū'ō yugu pi nkuon pa maon mon Jijwe. ⁶ Nthe na ngwa nū'ōn njū'ō yugu nkuon pa nnu freinon a ntho pi ni gu, ndo nū'ōn nu njū'ō nkuon Jijwe, ghā ntho pi ni chombhi pugu pa ghighri. ⁷ Nthe na ngwa pe na pugu nū'ōn njū'ō yugu pi nkuon pa nnu freinon ne pō ni kipina pugu pa Minnwi nthe na pugu lo mfe non yugu ni gī Minnwi, shishini, minthe pa'a pugu lo ndo mfe. ⁸ Ngwa pe na pugu ghā nja'o

pi mbho freinon yugu ne, nthe pa'a pugu lo nchwīe tūa Minnwi pwa.

⁹ Ndo ni pēi, pēi lo nji'i nja'o pi mbho freinon yei, pēi ya'o pi mbho Jijwe nō ha'an ā nja mbō na Jijwe Minnwi chho njū'ō pēi. Sheshenon na a lo nji'i mfā'o Jijwe Krishto mon chombhi yi ne lo nji'i mbō yi Krishto.

¹⁰ Ndo ti Krishto mbō mon chombhi yei, nji'i nthe pi nō ha'an non yei yi khu nthe phi ne, Jijwe Minnwi fe chombhi ni pēi nthe na pi kwo chwīe pēi pō yi ndindi shhi Minnwi.

¹¹ Jijwe ju na a ni mbi'i Jisho mon gu ne nchho mbin ghō, kan ju na a ni mbi'i Krishto lo mon gu shi mbin mfe chombhi ni freinon yei na a ghā nkhu ne ntōgo pi nkuon Jijwe yi na a chho mbin ghō ne.

¹² Nthe yie ghō, ma līn pan, pia fā'o yaon na a yī'i via, ki lo mbō pi ni freinon nō chho nu chombhi yia nkwan ha'an freinon tā'a nu ne. ¹³ Nthe na pēi nchho chombhi yei pi nkwan ha'an freinon tā'a nu ne, kan pēi shi nkhu, ndo ti pēi ntōgo mbin Jijwe Minnwi njwi mbha nnu non, pēi fā'o chombhi.

¹⁴ Nthe na nguon ngwa pe na a nōon Jijwe nōon nkwan ha'an pugu shi nchho chombhi yugu ne pō pi puon Minnwi.

¹⁵ Nthe na Jijwe na Minnwi ni mfe ni pēi ne lo nji'i mbō pi Jijwe nkūna na a shi nchwīe pēi pin mbōgo gu, a pō pi Jijwe na a chwīe pēi gū puon Minnwi, mbō Jijwe na pia tōgo mbho yu nkēi ni Minnwi na, "Baba, Tāa via!" ¹⁶ Jijwe Minnwi nduthō yi pō pi minkwentie ni jijwe yia na pia pō pi puon Minnwi. ¹⁷ Na pia puon pi ne, nne pia shi mfā'o pa yaon na a nū'ōn ni puon pi ne, mbin mfā'o yaon na ju, Minnwi, nū'ōn ni Krishto ne, pia pa Krishto ka'a, nō ha'an pia pa Krishto njēi ngē'i ka'a nne na pia pugu fā'o ndigha'o ka'a.

Ndigha'o na a pō shhi ntho nu

* **8:4** 8:4 Minthe o pin nchhu yei na Nji na nnu ka'oka'o na gī chhu nthe via ne nthe a lōgo lī'i mbin pia.

18 Nja mfā'ō tininju'ō ña ñgə'i ña a pō ndwε nε lō ñji'i mbo yichəi yaon nō ha'an'ō mbī'i fi'i ndigha'ō yε ña Minnwi thō nu nōon ni pia nε. 19 Nguon maon pε ña Minnwi ni mbuon nε thō njūa nu njwεre ndii ña Minnwi shi nōon puon yi nε. 20 Nthe ña ñguon yaon ña pi ni mbuon nε shini ndō mfā'ō ghère, pa'a ndō mbo pi khwatua yugu, mbo nthe pi ñon ña a ni nchwīe pugu pō nne nε. Ndō pugu ni ñgu'ō mfā'ō kwà'a, 21 ña nduthō maon pε ña pi puon puon nε, pi shi mfu'u vugu mon ñkii fōrō nu pugu nii mbara puon Minnwi mon ndigha'ō pō nu ni thō yugu. 22 Nthe ña pia ji ña ñguon maon ña Minnwi puon nε chhō nshōnō nu ka'a mon yú'ō ti nchəin ndwε nō yi mingwε ña muon naon vi nε. 23 A lō ñgu'ō mbo pi pa maon ña Minnwi puon nε ña pugu shōnō nu, ñji'i nthe pi nduthō yia ña pia fā'ō Jijwε Minnwi nō fūon fε nε shōnō nu mon njù'ō pia nō ha'an'ō pia ywεre nu ñkien yie ghō ña Minnwi lōgō via nō puon pi, ñkigei non yia mfu'u mon ñkii nε. 24 Nthe ña a ni ntōgō pi ñkuon kwà'a yei ña pia lūgu. Ndō ti kwà'a ña pi yəiyəi nε lō ñji'i mbo kwà'a, nthe ña ñon shi'a mbini mfā'ō pi kwà'a ñkuon yaon ña a yəi nu nε. 25 Ndō pia mfā'ō kwà'a nthe yaon ña pia lō ñji'i njəi nε, pia ywεre yaon ghō ni wēin njù'ō.

26 Wu'ō nenne, Jijwε Minnwi ghà ñgère via mon pa ndii ña pia lō ñji'i ntini nε. Nthe ña pia lō ñji'i ñji pa nnu ña pia fā'ō nō luon nu Minnwi nō ghō ñkwan ha'an'ō a ni mbie ña pia ji nε, ndō Jijwε Minnwi nduthō yi ghà ñgère ndīgəi Minnwi mfe via nō ghō ni luo nu ña minthe pa'a chrà lō mfi'i nε. 27 Ndō ti Minnwi ña a ghà njəi njù'ō yia nε, ji yaon ña a pō mon njù'ō Jijwε nε, nthe ña Jijwε ghō ghà ndīgəi nthe ñgwa Minnwi pi taon'ōon pi ñkwan nō ha'an'ō ju, Minnwi, tā'a nu nε. 28 Ndō pia ji ña Minnwi ghà mfā'a mon ñguon

nnu ghao pi ña a pō shi'i ni ñgwa pε ña pugu khwā vi nε, ña pi gē vugu ña pugu fā'a ñkwan nō ha'an'ō Minnwi kā'a nε. 29 Nthe ña ni ñgwa pε ña Minnwi ni ñkwo ji fie ndii ña pugu shi mbin vi nε, a pini ndōgō nthi mi ntere vugu nchwīe pugu pō fhi Muon vi, nne ña minthe Muon pō fūon phi shina ntou pa ghan pin. 30 Nguwa pε ña a ni ndōgō nthi mi nchu'ō vugu nū'ōn nε, a ni mbini ñgē vugu, ñgwa pε ña a gē vugu nε, a pini nchwīe pugu pō yi tithi shhi yu, ñgwa pε ña a chwīe pugu pō yi tithi shhi yu nε, a pini nchwīe pugu fā'ō ñkwan ndigha'ō yi.

Khwā Minnwi ña a lō ñji'i mfā'ō ndugwi yi nε

31 Ti pia shi nchhu pi ña nthe ñguon nnu pei ghao? Ti Minnwi mbo pia pugu ka'a, a gha'a gō ñga'a via? 32 Ju ña a shini ndō ñgī'ε Muon vi ni mfe vi nō yaon fε'ingien nthe via ghao nε, a shi ñkie pi ñein mien ki fε ñguon yaon ghao ni pia ki lō ñgī'ε, pugu pa Muon vi ghō? 33 A gō ña minthe a wēin ñgwa ña Minnwi chu'ō nε ña pugu chwīe ntəi? Nōn lō mbo. A Minnwi mbo ñon ña a chwīe vugu pugu pō ñgwa ndindi shhi yu nε. 34 Ti minthe a wēin gō ñgwēin vugu nō pa ñgusha'a? Nōn lō mbo! Nthe ña Krishto Jishō ni ñkhu, nō pigi nu ñgəi shhi, pi ni mbini ñku'ō ni ju a pō yi maon, a chhō ñgei mbhō Minnwi yi ji nthō ndīgəi Minnwi nō ligi yia.

35 Minthe a fēnε gō mfēnε via mon khwā Krishto? Minthe a pō mme pa ñgə'ingə'i ki mme yú'ō, ki ñgə'ingə'i ña ñgwa fε nu ni pia nthe pin yia, ki ñji ña a gū, ki pou ndhwī nō mā'an'ō nu, ki cho ndua, ki nnu khu nu? 36 Nō ha'an'ō pi nā'an'ō mon Nwa'anli Minnwi ña, "Nthe ghō, pigi chhō ntōgō nu mon cho ndua gu ñguon ndii ghao, pi lii vigi nō minjii ña pi ghəi nu li'i wrā." 37 Ndō mon ñguon nnu pei ghao, pia chaa pa ñgwa ña pugu mā'an'ō ti ñga'a ntōgō mbo ju ña a khwā via nε.

³⁸ Nthe ña ñja mfā'ò tininju'ò ña ñji'í nthe pi gu, chombhi, ki ghañ ntaon Minnwi, ki ghañ ghrí sha'a lí'í, ki pa nnu ndwe ki pa nnu ña a pi'í shhi ne, ki pa pichəi ghrí, ³⁹ ki ñguon mbhi tothi ki mbhi mbembien, nthe pa'a pugu lo mfēne via mon khwā Minnwi ña pia fā'ò mon Krishto Jisho Taatho via ne.

9

Minnwi pugu pa ñgwa pi

¹ Ntho nchrā pi nnu shini mon po nu ña mi ta'a yi pigi Krishto, ñdo ñji'í ntho nde'í pi ñgien, ñgantho a ña Jijwe Minnwi sha'a nu ne fe tininju'ò vəi ña ñdo ñji'í ntho nde'í pi ñgien, ² ña mfā'ò mme yu'ò ñjù'ò pugu pa yú'ò ki ndugwi yi mon ñjù'ò mu, ³ ña ñkaan ñjūa ña mmu ndutho a kaan mfā'ò nchəno Minnwi, pi fēne a mbin Krishto nthe lñ pañ, ñgwa pañ mon freinon. ⁴ Pugu po pi ñgwa Ishrae, pi lōgo vugu ña pugu po puon Minnwi, Minnwi ni nōon ndigha'ò yi ni pugu, ñgwrā pa kina pugu pugu, mfe gí yi ni pugu, mfe shina ni pugu no gha'ò nu, kà'a yi tho pi mbho pugu. ⁵ Pugu po pi pa ñgwreion pa memme ñkhu taa mon la'ataon Hibu, Krishto mon freinon llo pi mon yugu ñgwreion. Krishto yei po pi Minnwi, mbo ju ña a sha'a ñguon yaon ghao ne, mbo ñon ña a pie ña pi gha'ò vi ki ndugwi yi ne. A yie gho!

⁶ Ndo a lo ñji'í mbo pi no ha'an kà'a Minnwi mien mien ki lo ndōgo lí'í. Nthe ña a lo ñji'í mbo ñguon ñgwa ña pi phi vugu mon ndaon Ishrae ne ña pugu puon Ishrae. ⁷ Ndo pa'a a lo ñji'í mbo ñguon ñgwa ghao mbo puon Abrahan nthe ña pugu mbhě yaon yi, nthe ña Nwa'anli Minnwi chhu ña, "A shi ntogo pi mbin Aiji ña o shi mfā'ò ñgwreingwa ña mi ni ñkā'a ne."*

⁸ Ye nōon ña a lo ñji'í mbo pi

puon ña pi phi vugu pi ñkwan ha'an ñgwamishua ghà mbhi ne, ña pugu puon Minnwi, a po pi puon pe ña pi phi vugu ntogo pi no ha'an Minnwi ni ñkā'a ne, ña pugu ñkien puon Abrahan. ⁹ Nthe ña yei nnu ña kà'a gho ni nchhu ne: "A shi ñga mbo mon pii ndii yei ñga'ò yini, kan ñshi mbini, Shera phi muon mimbia."†

¹⁰ A lo ñgu'ò mbo pi yei, Rebeka ñkaa yu, ndii ña a ni nshūu paa puon pugu Aiji mbo taa via ne, ¹¹ ñji'í nthe pi no ha'an pi shini ndo naa mbhi puon pigho ndo pa'a pugu lo naa nchwie sheshe nnu ki a po pi pwa ki phi ne, no po nu ña kà'a Minnwi mon chu'ò nu ñgwa ghəi shhi, ki lo mbo nthe pi fā'a ña ñon fā'a, mbo nthe pi khwatua Minnwi, ¹² Minnwi ni nchhu gho ña, "Muon gho yi shhi shi mfā'a mbo muon vugu."‡ ¹³ No ha'an pi nā'an ña, "Mi ni ñkhwā Jakə mbina Esho."§

¹⁴ Ti pia shi nchhu pi ña? Minnwi po pi ñgan mbe? Minthe pa'a a lo ñji'í mbo nenne! ¹⁵ Nthe ña a ni nchhu ni Mushi ña, "Nshi mfā'ò kwoshini mbin sheshenon ña ñkhwā ne, ndo ñshi nōon kwoshini ni ñgan ñgə'í ña ñkhwā ne."*

¹⁶ Nenne, a lo ñji'í mbo nthe pi nnu ña ñonmishua tā'a nu, ki nnu ha'an a chwie ne, ndo a yi'ə pi mbin Minnwi ña a nōon kwoshini ne. ¹⁷ Nthe ña Nwa'anli Minnwi chhu ña Minnwi ni nchhu ni Fero ña, "Mi ni nchəre gho no fūon nthe pi yei nnu, ña ñōon ghrí a mbin gho pugu pa ña pi chí ligi a ñkwe ñguon ñkuon shhe ghao." ¹⁸ Nenne a ghà mfā'ò kwoshini mbin sheshenon ña a khwā ne, mfini ñjù'ò sheshenon ña a khwā ne.

¹⁹ O shi mbie vəi ki'ε ña, "A kan mbo nenne Minnwi pini ñkrēi sheshenon ki'ε ña? Nthe ña ñon ña minthe a lí'í nnu ña Minnwi tā'a

* 9:7 9:7 Nwa'anli Njē yi 21:12. † 9:9 9:9 Nwa'anli Njē yi 18:10,14. ‡ 9:12 9:12 Nwa'anli Njē yi 25:23. § 9:13 9:13 Malakai 1:2-3. * 9:15 9:15 *Nwa'anli Ndi Taon nu 33:19.

nu ña a pɔ nɛ pɔ pi gɔ?” ²⁰ Ndo ɔ pɔ pi gɔ, ñonmishua, nɔ khwē nu chrà nchò Minnwi? Yaon ña pi puon puon nɛ nthɛ a chhu ni ñon ña a puon vi nɛ ña, “Ɔ puon a pi ñein nthɛ khɔ?” ²¹ Ngan puon kɛn lo mfā’o ghrí ñkuon mbéin nɔ lōgo nu ta’a gwí mbéin nchwīe kɛn ña pi shi nchwīe nnu nɔ pi wu’ɔ ndii ña memme nnu taon nɛ, nchwīe nnu ni pichèi pi lèllɛ mon ñda?

²² Wu’ɔ nenne, ñji’i nthɛ pi nɔ ha’an a li’i Minnwi nɔ nōon nu pigitua yi ndo mbini nu’un nchwīe pi ji ñji yi nɛ, a tii shii mon ntou wēin njù’ɔ ni ñgwa pɛ ña a ni mfā’o nɔ shā’o nu pigitua yi mbin pugu nɛ, mbo ñgwa pɛ ña pi ni mbiri vugu nɔ shi’i nu nɛ. ²³ A ni nchwīe yei nɔ chwīe nu pi ji fi’i fà’o yi mon ndigha’o yi ni ñgwa pɛ ña a shi nōon kwoshini yi ni pugu nɛ, mbo ñgwa ña a ni ñkwo piri nū’ɔn fie ndii ña pugu fā’o ndigha’o, ²⁴ ti mfe ni pia ña a gē, ki lo ñgu’ɔ mbo pi ñgwa juu, ndo mbini mbo ni pa ñgwa taon nduon nɛ. ²⁵ Nɔ ha’an shishini, a chhu mon ñwa’anli Hoshia ña,

“Ñgwa pɛ ña pugu shini ndo mbo ñgwa pan nɛ, ñshi mēin vugu ni ñgwa pan,
ju yɛ ña ñshini ndo ñkhwā nɛ,
ñshi mēin vi ni ñkhwā a.”

²⁶ “Mon ya li’i ghɔ ña pi ni nchhu ni pugu ña,
‘Pèi lo mbo ñgwa pan nɛ,’
fo pi shi mēin vugu ña,
‘puon Minnwi ña a yi maon nɛ.’”

²⁷ Ishaya ni mba’o ngòu nthɛ puon Ishrae ña,
“Ñji’i nthɛ pi nɔ ha’an fi’i pa puon Ishrae pɔ nɔ shíshhɛ ñkin ñkhí nɛ,
a wu’ɔ shigèi mbigèi ñgwa ña pugu shi ndūgu.

²⁸ Nthɛ ña Taathɔ shi mfe njó yi ñkuon shhɛ pi shishi’i pi ki lo njiri.”

²⁹ A wu’ɔ mbo pi nɔ ha’an Ishaya ni ñkwo chhu nɛ,

“Taathɔ ña a Taathɔ pa shooge pɔ nɛ, kan ni mien ki pigèi ñgwreïnon ni pigi,
pi kan ni nshi’i vigi nɔ Shodon pugu Gomora.”

Ki pin ña pa ñgwa Ishrae fā’o nɛ

³⁰ Ti pia shi nchhu pi ña ki’ɛ? ña pa ñgwa taon nduon, ña pugu shini ndo mba’o nɔ pɔ nu pa ñgwa ndindi nɛ, ni mfā’o ndindi, mbo ndindi ha’an a tɔgo pi ñkuon pin nɛ, ³¹ ndo pa ñgwa Ishrae ha’an pugu ni mba’o nu nɔ nū’ɔn nu gí ña a shi nchwīe pugu pɔ ñgwa ndindi nɛ, pugu shini ndo ñji’i nū’ɔn gí ghɔ. ³² Ti a chwīe khɔ? A ni nchwīe nthɛ ña pugu shini ndo mba’o nɔ pɔ nu ñgwa ndindi ntɔgo ñkuon pin nɛ, pugu ni mba’o pi nɔ ha’an a fā’o nɔ tɔgo nu pi mon nū’ɔn nu gí. Pugu kōro ñkuon ngù’ɔ ki’ingini, ³³ wu’ɔ nɔ ha’an pi nā’an nɛ,

“Lii njèi, ñthɔ nū’ɔn muun ngù’ɔ ki’ingini Shayaon,
mbini mbo ngù’ɔ ña a shi nchwīe ñgwa kōro ngū,
ti sheshenon ña a pin vi nɛ,
mba’a pi mā’an lrithɔ thɔ yu.”

10

¹ Pa lɛn pan, khwā njù’ɔ a pugu luon a ni Minnwi nthɛ vugu pɔ ña minthe pugu lūgu. ² Nthɛ ña mi minkwentie yugu ña pugu fā’o ñkien ntou ni’in njù’ɔ mbin Minnwi, ndo ni’in njù’ɔ yugu ghɔ pou ya ji nu nnu. ³ Pugu ni ñga mien ki lo ñji ñkwan ha’an Minnwi ghà nchwīe ñgwa pɔ yi ndindi shhi yu nɛ, mba’o nu nɔ nū’ɔn nu yugu shendaon, nne pa’a ndo mfe non yugu ni yi Minnwi shendaon nɔ chwīe nu ñgwa pɔ ñgwa ndindi shhi yu. ⁴ Nthɛ ña Krishto kwo chwīe thɔ nnu ha’an pi ni mfe gí nɔ ghɔ nɛ, nne sheshenon ña a pin Krishto nɛ ñon ndindi shhi Minnwi.

Ñkìni lūgu nu pɔ pi ni ñguon ñgwa

⁵ Mushi ni nā’an ñkuon pɔ nu ñon ndindi shhi Minnwi ntɔgo pi ñkuon

nū'oj nu gí ña: Sheshenon ña a chwīe ñguon nnu ha'an gí chhu ne shi mfā'o chombhi. ⁶ Ndo nnu ña Nwa'anli Minnwi chhu nthe pō nu ñon ndindi shhi Minnwi ntōgo pi ñkuon piñ ne pō ña, "Ō lo mfā'o nō pie nu non yō ña, 'A shi ñku'ō gō tōthi pō, nō shwi'i nu ni Krishto shhe?" ⁷ ki ña, 'A shi nshwi'i gō mon shiñ ki ndugwi yi nō ku'ō nu ni Krishto, llo mon gu?" ⁸ Ndo a chhu pi ña? "Chrà gho pō yēi gho, a pō nchò gho ndo mbo mon njū'ō gho," mbo chrà piñ ña pigi chīi nu ne ⁹ nthe ña, ò nchhu ni nchò yō ña Jishō Taathō, mbiñ mon njū'ō gho ña Minnwi ni ñku'ō ni ju llo mon gu, kañ o shi ndūgu. ¹⁰ Nthe ña ñon ghà mbiñ pi ni njū'ō yi pi chwīe vi a pō ñon ndindi shhi Minnwi, a tōgo pi ñkuon chhu nu ni nchò, ñon lūgu. ¹¹ Nthe ña Nwa'anli Minnwi chhu ña, "Ñon ña a piñ vi ne, mba'a pi le ma mā'an lrithō thō yu." ¹² Nthe ña kwri shi lo nji'i mbo shina pa Juu pugu pa ñgwa taon nduon mon shendaon kie nu ndūgu, nthe ña Taathō vugu ghao ta'a yi, ña a ghà mfe ki lo ñgī'ē ni ñguon pa ñgwa ha'an pugu gē vi ne. ¹³ Nthe ña, "Sheshenon ña a gē ligi Taathō ne shi ndūgu."

¹⁴ Ti minthe pugu kie pi ñeiñ ñgē vi ña pugu lo nji'i mbiñ vi ne? Pugu shi mbiñ vi pi ñeiñ ña pugu lo naa ña'ō ñon ña a yie ne? Minthe pugu kie pi ñeiñ ña'ō ki ñon lo nchīi ni pugu? ¹⁵ Minthe pugu chīi pi ñeiñ ki ñon lo ntaon vugu? Wu'ō nō ha'an pi nā'an ne, "Thō nu ñgwa ha'an pugu tuo ñkīni pwa pisha'akhō ne pwa ti ñga'a."

¹⁶ Ndo a lo mbiñ ñguon yugu ghao mbiñ pwa pisha'akhō gho nthe ña Ishaya chhu ña, "Taathō, a piñ gō mbiñ nnu ha'an a ya'ō mbhō pigi ne?" ¹⁷ Nne piñ ghà nthō ntōgo pi ñkuon ya'ō nu, ya'ō nu tōgo pi ñkuon chīi nu chrà Krishto. ¹⁸ Ndo mbie ña, pugu lo nji'i ña'ō ñkīni

gho? Shishini, pugu ya'ō, nthe ña Nwa'anli Minnwi chhu ña,

"Nggì yugu nyien mon ñguon mbhi ghao, chrà yugu chēiñ mon ndugwi mbhi."*

¹⁹ Ndo, mbie ña, thō ñgwa Ishrae shini ndo nshie? Fūon yi, Mushi khwē ña,

"Nshi nchwīe pēi ghī'ē ñgwa ña pugu lo mbo ñgwa taon ne, nchwīe túa yēi pigi ntōgo pi mbiñ ñgwa taon nduon ña pugu pa na ne."

²⁰ Nne Ishaya ya mfā'o tininju'ō nō chhu nu ña,

"A ka yēi ñgwa pē ña pugu shini ndo ntā'a a ne njēi a;

nōon non a ni ñgwa pē ña pugu shini ndo mbie a ne."

²¹ Ndo ñga ñgēi nō ñgwa Ishrae, a chhu ña,

"Ña'an mbhō ma ñguon llé ghao nō lōgo nu ñgwa ña pugu pō pi pa ntinithō ndo ndāa a ne."

11

Kwoshini Minnwi mbiñ ñgwa Ishrae

¹ Mbie ki'ē ña, Minnwi lāa ñgwa pi? Minthe pa'a a lo mbo nenne! Nthe ña mmu nduthō a ñon Ishrae, ndaonon Abrahan, mbo ñgia ñgwreionon Benjamein.

² Minnwi lo nji'i ndāa ñgwa pi ña a ni nchu'ō ne. Pēi lo nji'i nji nnu ha'an Nwa'anli Minnwi chhu nthe Elaija ne, ñkwan ha'an a ni ndīgēi Minnwi ña a fe njó ni Ishrae ne?

³ "Taathō, pugu jwi pa njēli'i pō, nshā'a pa li'i fe'ingien yō, a wu'ō mbi'i mmu tē'i a, pugu tā'a nu njwi a ñkaa mu."

⁴ Ndo Minnwi ni ñkhwē gho pi ña? "Nū'oj khwachēi ñkan ñgwa ha'an pugu lo nji'i ñga'ō ki ntu'u non yugu shhi nnwi ña pi mēiñ ni Baa ne nō nyan."

⁵ A wu'ō ñkwan ha'an a pō ndwe ne, mbīgēi ñgwa pō ña Minnwi chu'ō vugu ntōgo pi ñkuon pwapun

* 10:18 10:18 Nwa'anli Nkhī 19:4.

yi. ⁶ Ndo ti nɔ ha'an a tɔgɔ pi ŋkuon pwapuŋ Minnwi ne, a lo nu'un mbo nthe pi pa fa'a ha'an pi fa'a, a mbo nenne, pa'a pwapuŋ lo nu'un mbi'i pwapuŋ.

⁷ Yie pɔ pi na ki'e? Ngwa Ishrae shini ndo mfa'o yaon ha'an pugu ki ta'a nu ne, ndo pa ngwa ha'an pi chu'o vugu ne fa'o, ndo pi fini nj'u'o pigɛi ngwa. ⁸ Wu'o nɔ ha'an pi na'an ne,

"Minnwi fe jijwe choo nu ni pugu, ni ligi ha'an mba'a a yi'i njɛi li'i pugu pa tenɛ na mba'a a ya'o li'i ne ti ntho nchɛiŋ tho pa shi'a."

⁹ Ndo Devi chhu na,

"Na'an pa li'i ha'an pugu gha nji maon ne gu shiri pugu pa shi'i, mbo ki'ingini pugu pa yaon na a shi ntho ni njɔ na a pie na pugu fa'o ne.

¹⁰ Na'an ligi yugu chri nne na ki'i pugu yɛi li'i, na'an pa lrɛ pugu chwɛ ŋkunu yugu naon nɔ nguon ndii ghao."

¹¹ Nenne mbie na, puon Ishrae ni ŋkɔrɔ nne, pi nɔ gu nu ŋkina shhe? Minthe pa'a a lo nji'i mbo nenne! Ntɔgɔ ŋkuon phi yugu lugu nu tho ni pa ngwa taon nduon, nne nɔ chwɛ nu pa ngwa Ishrae fa'o kighi'a. ¹² A mbo na phi pa ngwa Juu tho pi ni fa'o ni ngwa ŋkuon mbhi, a mbo na pou yugu mon jijwe pɔ pi fa'o ni pa ngwa taon nduon, kan ŋkuon mbhi shi mfa'o pi fi'i yi neiŋ ki'e ndii na pugu linaon fi'i pa ngwa Juu ha'an Minnwi chu'o na pugu pin ne.

Minnwi fe lugu nu ni pa ngwa taon nduon

¹³ Ndwe nchrɛ pi ni pɛi na pɛi pa ngwa taon nduon ne. Nɔ ha'an Minnwi chu'o a nɔ ngan ntaon Jisho ni pa ngwa taon nduon ne, ŋga'o fa'a a gho, ¹⁴ nne na minthe nchwɛ pa ngwa la'a pigi, mbo pa ngwa Juu, fa'o kighi'a nne na mon yichɛi ŋkwan shendaon minthe

ŋkwe pichɛi shina pugu. ¹⁵ Nthe na a mbo na ndii na Minnwi ni ndaa vugu ne, Ju, Minnwi, chini nggɛi pugu pa ngwa ŋkuon mbhi, a shi mbo pi neiŋ ndii na Minnwi shi mbiŋ vugu ne? A shi mbo chombhi ni pa ngwa na pugu ni mbo yi khu mon Jijwe ne. ¹⁶ Fuon tho brei na pi fe nɔ yaon fe ne mbo yi taontaon, a noon na nguon brei gho yi taontaon, ndo ti neiŋ thi mbo yi taontaon, kan pa mbhothi gho pi taontaon.

¹⁷ Ndo pichɛi pa mbhothi pei llo ŋkuon thi Abrahan, pi pɛi vugu mfu'u, mbo pichɛi pa ngwa Ishrae. Nchini vɛi na pɛi pa ngwa taon nduon, mbo pa mbhothi olive na a gha ŋku'o ku'o gha mon ŋkunu ne. Nne ndwe, pɛi ŋkaa pɛi chho mfa'o mborɔ ha'an Minnwi ni ŋka'a Abrahan nɔ gho ne, ntho mfa'o njru llo ŋkuon neiŋ ŋkien thi olive Minnwi. ¹⁸ Nenne ki'e, ki'i nchɛ'a pa ngwa pɛ ha'an pi pɛi vugu nɔ pa mbhothi mfu'u ne. A nthe o kie pi neiŋ noon non yo? O wu'o mbo pi mbhothi, o lo nji'i ntuo neiŋ thi, a tuo neiŋ thi ntuo gho. ¹⁹ Nne kan o shi nchhu na, "Pi ni mbɛ'i pichɛi pa mbhothi mfu'u nne na pi chini a ŋkuon thi gho." ²⁰ Yie gho nnu shini. Pi ni nja'a vugu mfu'u nthe ki pin yugu, ndo o wu'o mbo ŋkuon gho ntɔgɔ pi ŋkuon pin yo. Nne ki'i ma'an ntinta'o, fa'o pɔgo. ²¹ Nthe na a mbo na Minnwi shini ndo mfa'o kwoshini mbiŋ pa Juu ha'an pugu pɔ nɔ mbhothi na a ni mbo mbiŋ thi llo nɔ njɛ yi ne, kan mba'a a yi'i mfa'o kwoshini mbiŋ gho.

²² Yɛi ki'e fi'i ŋkwan ha'an Minnwi ngan kwoshini mbini mbo non titini ne njɛi. A non titini ni ngwa pɛ na pugu gu mon phi ne, ndo noon kwoshini vɛ nɔ ha'an o ngɛi shhi mon kwoshini yi, kien nenne kan pi shi nja'a gho mfu'u ŋkaa gho. ²³ Ndo nji'i nthe pi pugu, pugu mien ki ghɛi shhi mon ki pin yugu, Minnwi pin nu'un nchini vugu, nthe na Minnwi fa'o nji nɔ pin nu nchini vugu

ηkamu'ou. ²⁴ Nthe ηa ä mbo ηa pi ni nja'a gho llo ηkuon thi olive ha'an a ni ηku'ou ku'ou gha mon ηkunu ne, nchini gho ηkuon thi olive ha'an pi pi phi ne, mbo yaon ηa a shi'a nji'i mbo pi nne ne, ti o pi'i ηa pi shi mbini nchini pa ηgwa Juu mbo ya mbhothi llo ηkuon thi olive phi gho pi fi'i yi nein?

Nnu lāin ηa pi nōon nthe lūgu nu puon la'ataon Ishrae

²⁵ Ntā'a nu ηa pēi ji nnu lāin yei ηa Minnwi nōon ne, ma pa līn pan, nne ηa ki'i pēi shi mbī'i nu ni non pēi ηa pēi pō pi pa ghan shietho. Pi ni finī njū'ou pichēi pa ηgwa Ishrae nō kuo ndii, ti ηgēi nchēin fi'i ndii ηa fi'i ηgwa taon nduon ha'an a pie ηa pugu tho njei Minnwi kwo tho njei Minnwi ne. ²⁶ Nenne, ηguon ηgwa Ishrae shi mfā'o lūgu nu, wu'ou nō ha'an pi nā'an ηa,

“Ngan kwe ηgwa shi ndho Shayaon, a shi mfu'u ηguon pa piphi llo mon ndaonon Jakō.

²⁷ Yei shi mbo kina a ηa nshi ηgwra pigi pugu ndii ηa nshigao phi yugu ne.”

²⁸ Llo nō ηgei pwa pisha'akho, pa ηgwa Juu pa mbina Minnwi nthe vōi, mbo pa ηgwa taon nduon. Llo nō ηgei ηgwa ηa Minnwi chu'ou, pugu pa taannu Minnwi nthe pi pa ηkhu taa pugu. ²⁹ Nthe ηa Minnwi shi'a mfe fé ni non, ηgē vi mbini ηkwri njū'ou yi. ³⁰ Nthe ηa wu'ou nō ha'an pēi ni mbo ghan tinitho ni Minnwi yichēi ndii ne, ndo ndwe pi nōon kwoshini ni pēi nthe tinitho yugu, ³¹ nenne ndwe, pugu ηkaa pugu ni mfā'o tinitho nne ηa ntogo ηkuon kwoshini ηa pi nōon ni pēi ne, minthe pi nōon kwoshini ni pugu ndwe. ³² Nthe ηa Minnwi cha'a ηguon ηgwa ghao mfe mbho tinitho, nne ηa minthe a nōon kwoshini ni ηguon ηgwa ghao.

Pia fe ndigha'ou ni Minnwi

³³ Yo, fi'i nthinkwo fā'o pugu shietho ni lina Minnwi gha'ou pi fi'i yi

nein! A nthe a ji gō ηkwan ha'an Minnwi ghā ndii nnu ne! A nthe a ji gō pa shendaon pi? ³⁴ Wu'ou nō ha'an Nwa'anli Minnwi chhu ne,

“A kwo ji gō nji nnu ηa Taatho pi'i nu ne,

ki a naa mfe gō mfe ntigi gho?”

³⁵ “Ki a kwo fe gō fe yaon gho nne ηa

minthe a lu'u gho?”

³⁶ Nthe ηa ηguon yaon ghao llo pi mbho yu ndo ntogo pi mbho yu, ndo mbo pi nō fe nu ndigha'ou gho. Ndigha'ou pō gho ki ndugwi yi! A yie.

12

Pia chho mbhi pi nō fā'a nu fā'a Minnwi

¹ Nthe yie gho ma pa ηkien līn pan, ndigēi vōi nthe pi fi'i mme kwoshini ηa Minnwi nōon ni pia ne, ηa pēi cha'a non pēi mfe ni Minnwi nō yaon fe'ingien maon ηa a yi taontaon, mbo ye ηa a pwa gho ne. A yie nja mbo ηkien shendaon nō gha'ou nu vi. ² Ki'i pēi chwie pa nnu pi nō ha'an ηkuon mbhi chwie nu ne. Ndo a pie ηa Minnwi kara vōi llo mon gho ntogo pi ηkuon kwri nu kwā'a nu mēi, nne ηa minthe pēi ywe'i ndo nji yaon ηa Minnwi tā'a nu ne, mbo yaon ηa a yi shi'i, pi pin ndo a pō ki ntēi ne.

³ Nthe ηa ntogo pi ηkuon pwapun Minnwi ηa a nōon vōi ne, nchhu ni ηguon ηgwa shina pēi ηa: Ki'i pēi līi non yōi ηa pēi gha'ou ncha yaon ηa pēi ya mbo yie ne. Pēi līi non yōi pi ni juju, sheshenon līi pi ni fi'i pin ηa Minnwi fe gho ne. ⁴ Non ta'a non fā'o ntou pa yōu pi, ndo pa'a pa ghrā non pi pigho lo mfā'o pi ta'a ηkwan fā'a. ⁵ Wu'ou nenne, nji'i nthe pi nō ha'an pia ntou yi ne, pia pō pi ta'a non mon pō nu ta'a yi pia pa Krishto, sheshenon via pō pi mbho vichēi.

⁶ Nne pia fā'o pa fé ηa a kwri wu'ou nō fi'i pwapun ηa Minnwi nōon ni pia ne. Pia fā'a pa fā'a ni fé pigho. Fé gho mbo chii nu nnu ηa Minnwi chhu ne, pia wu'ou mfā'a nō gho pi

ngkwan nɔ ha'an pin yia nɔon nɛ. ⁷ A mbo nɔ ghɛrɛ nu pa fà'a mon choshi, pia fà'a wu'ɔ nenne. A mbo pi ye'i nu, pia ye'i wu'ɔ nenne. ⁸ A mbo pi mā'an nu ghrí ngwa, pia mā'an wu'ɔ nenne. Non na a fɛ pi yaon nɔ ghɛrɛ nu ngwa nduon nɛ, â fɛ ki lo ngĩ'ɛ. Non na a pɔ pi nthishi nɛ, â chwɛ fà'a yi ni ni'in njù'ɔ. Non na a nɔon pi kwoshini nɛ, â nɔon pi ni pwanju'ɔ.

Pa li na nkien ngan pin fà'o

⁹ A pie na khwǎ pɔ pi yi ta'anju'ɔ. Pina yaon na a phi nɛ nkien yie, nthi a tini nkuon yaon na a pwa nɛ. ¹⁰ Pɛi khwā non pɛi nɔ ha'an a pie na pa lin khwā non nɛ. Non fà'o ni'in njù'ɔ mon gha'o nu non vichɛi. ¹¹ Ki'i ndi'ɔ, ka fà'a pi shishi'i, fà'o jijwe ni'in njù'ɔ, fà'a mbho Taatho ni ta'anju'ɔ. ¹² Fà'o pwanju'ɔ mon kwà'a, ntii shii mon ngə'i, luon Minnwi ki jwɛ. ¹³ Fɛ pa yaon nɔ pi'i nu chà ngwa Minnwi pi taontaon. Nɔon pwapun ni pa ghini ha'an pugu kra gho nɛ.

¹⁴ Luon mbɔrɔ mfe ni ngwa pɛ na pugu fɛ ngə'i vɛ nɛ, ki'i nchɔnɔ vugu, luon pi mbɔrɔ mfe ni pugu. ¹⁵ Fà'o pwanju'ɔ pɛi pa ngwa pɛ na pugu fà'o pwanju'ɔ nɛ, nkɛi pɛi pa ngwa pɛ na pugu kɛi nu nɛ. ¹⁶ Pɛi chho shi'i ni ta'anggi shina pɛi. Ki'i mā'an ntinta'o, pɛi chi kwò pɛi pa ngwa na yugu lo mbo nɛ. Ki'i pɛi pi'i ni pa non pɛi na pɛi pɔ pi pa ghan shietho.

¹⁷ Ki'i pɛi lu'u phi ni phi, ndo pɛi kaa pi nɔ chwɛ nu nnu na a yi chii chii ligi nguon ngwa nɛ. ¹⁸ A nji'ɛ, nɔ ha'an nguon nnu mbo pi mbho gho, pɛi chho mon ta'anggi pɛi pa nguon ngwa ghao. ¹⁹ Ki'i pɛi lu'u phi ha'an pi chwɛ mbin pɛi nɛ, ma nkien lin pan, ndo ka mien pi shina ni pigitua Minnwi, nthe na pi nā'an na,

"Taatho chhu na, 'Mfā'o nji nɔ fɛ nu njó, nshi nthu.'"

²⁰ Nwa'anli Minnwi ka chhu pi na,

"Nji njia mbina yo, ɔ fɛ maon ji gho, ti njù'ɔ yi njaon, ɔ fɛ yaon nnu gho,

mon chwɛ nu nenne, ɔ shi mā'an lritho tho yu."

²¹ Ki'i phi gha'a gho ndo ka gha'a phi gha'a ni shi'i.

13

Ya'o nchò pa thishi

¹ Sheshenon ya'o nchò pa thishi ha'an pugu sha'a nu nɛ. Nthe na yichɛi nthishi lo mbo ki lo ndho pi mbho Minnwi, pɛ ha'an pugu pɔ nɛ nū'ɔn Minnwi nū'ɔn vugu. ² Nthe yie gho, sheshenon na a tinitho ni pa thishi nɛ, chho ntinitho pi ni yaon ha'an Minnwi nū'ɔn nɛ, ndo ngwa pɛ na pugu tinitho nɛ shi mfā'o njó mbin pugu. ³ Nthe na pa ngwa ha'an pugu fà'o mbha nnu shi'i nɛ shi lo nji'i mfā'o nɔ pɔgo nu pa ghan sha'a ngwa, ndo ghan chwɛ nnu piphi fà'o nɔ pɔgo nu. ɔ tā'a nu ki lo mbogo pa ngwa pɛ ha'an pugu pa thishi nɛ? ɔ chwɛ nɛ nnu ha'an a yi shi'i nɛ, kan pugu shi mbin gho. ⁴ Nthe na a ngan fà'a Minnwi nthe pɔ nu mɔ shi'i. Ndo ɔ nchwɛ nnu ha'an a lo nji'i nkā'o nɛ, ɔ fà'o pɔgo gu nthe vugu, nthe na pugu fà'o nji nɔ fɛ nu njó. Nthe na a ngan fà'a Minnwi nɔ fɛ nu njó Minnwi ni pa ngwa pɛ ha'an pugu chwɛ phi nɛ. ⁵ Nthe yie gho, â yi'i na non ya'o nchò pa thishi pigho, ki lo ngu'ɔ nthe pi pɔgo njó Minnwi, mbini nthe pi yaon na ngan tho yi chhu nɛ. ⁶ Nthe na a pɔ nthe pi yie na pɛi ghà mā'an taashi, nthe na pa thishi fà'a pi mbho Minnwi ndii na pugu chwɛ fà'a yugu nɛ. ⁷ Pɛi pe ni nguon ngwa yaon na a pie na pɛi pe ni pugu nɛ, pɛi pe taashi ni ngan kwe taashi, ä mbo taashi nkuon pa yaon na pɛi fà'o nɛ, pɛi pe ni ghan kwe pi, ä mbo pi pɔgo nu, pɛi pɔgo non na a pie na pɛi pɔgo vi nɛ, ä mbo pi gha'o nu, pɛi gha'o non na a pie na pɛi gha'o nɛ.

Nū'ɔŋ nu gí ntɔgɔ pi ŋkuonj khwá

⁸ Ki'i ŋkrù ñon pɔ puŋ pɛi, ta'a ŋkrù ña a pie ña pɛi fā'o nɛ pɔ ña pɛi khwā ñon pɛi. Nthe ña ñon ña a khwā pichɛi ŋgwa nɛ nū'ɔŋ gí. ⁹ Nthe ña pa kina ña a chhu ña, "Ki'i ŋgaŋ lánj kwo shúon, ki'i njwi ñon, ki'i njōo, ki'i nshōro yaon ñon nduon nɛ," pugu pa pichɛi gí nduon nɛ chiri mbo mon yei ta'a chrà, "Khwā taakuo yɔ nɔ ha'an ɔ khwā ñon nɛ." ¹⁰ Nthe ña ñon ña a fā'o khwá nɛ shi'a nchwīe phi mbinj taakuo yi, nthe yie ghɔ, khwā nu ŋgwa pɔ pi nū'ɔŋ nu gí.

¹¹ Nɔ pigi nu, pɛi ji ña ndii kwo ghɛi. Ndi thɔ ña pɛi fā'o nɔ wū'u nu lɔgɔ. Nthe ña lūgu nu yia kwo para ndwe ncha ha'an a ni mbo ndii ña pia ni mfūon mbinj nɛ. ¹² Tu'u kwo ya ŋgɛi, mbhi kwo lan nu. Nenne, pia mī'an ŋguon mbha fà'a moon njin, mā'an maon nchhò lí'ɛ. ¹³ A pie ña pia chhɔ chombhi yia mon shendaon ña a kā'o nɛ nɔ ŋgwa ña pugu chhɔ pi mon lí'ɛ. Ki lɔ mbo pi mon pa ji ki tou pugu pa nnu nu mbaa, ki lɔ mbo pi mon kwo nu shúon pugu pa mbha nnu tɔtrɔ, ki lɔ mbo pi mon fɛ'i pugu kighi'ə. ¹⁴ Nɔ pɛi gwe Jishɔ Krishto, mbo Taathɔ, nɔ ha'an ñon ghà ŋgwe ndhwí nɛ, ki lɔ mfe sheshe shina ni freinon yei nɔ chwīe nu nnu ye ña a khwā nɛ.

14

Ki'i ŋgwēinj ndiŋ ghɔ nɔ ŋgusha'a

¹ Pɛi piŋ ñon ña a lɔ nji'i ntini mon piŋ shi'i nɛ, ndɔ ki lɔ nji'i nthɔ mfā'o pi mindoundou pɛi pugu nthe yugu nnu ña pugu ji nɛ. ² Yichɛi ñon fā'o piŋ ña minthe a ji sheshe yaon, ndɔ ñon ña a lɔ nji'i ntini mon piŋ nɛ kru pi wu'ɔ pa mbiga. ³ Ki'i ñon ña a ji ŋguon yaon nɛ chī'ə ñon ña a ji pichɛi pa yaon nɛ, ndɔ ki'i ñon ña a ji nɛ lli ñon ña a ji ŋguon yaon nɛ nɔ ŋgusha'a, nthe ña Minnwi piŋ vi. ⁴ ɔ pɔ pi gɔ nɔ tuo nu muun fà'a ñon nduon nɔ ŋgusha'a? A fā'o taathɔ vi nji nɔ chhu nu ña a thi a tini ki ña a

shi ŋgū, ndɔ a shi nthi a tini nthe ña Taathɔ fā'o nji nɔ chwīe nu a tithi.

⁵ Yichɛi ñon lɔgɔ yichɛi llé ña a gha'o ncha yichɛi. Yichɛi ñon lɔgɔ ji ña ŋguon llé pɔ ndindi. Sheshenon fā'o tininju'ɔ ña ji nnu ña a pī'i nɛ kā'o. ⁶ Ñon ña a lɔgɔ yichɛi llé nɔ mme yi nɛ chwīe nne pi nɔ gha'o nu Taathɔ, ñon ña a ji maon nɛ ji pi nɔ gha'o nu Taathɔ, nthe ña a fe tōo nu ni Minnwi. Ñon ña a lɔ nji pichɛi pa maon nɛ, mien ki ji pi nɔ gha'o nu Taathɔ, mfe tōo nu ni Minnwi. ⁷ Nthe ña kan ta'a ñon via shi'a nchhɔ mbhi nthe pi ñon yi ndɔ pa'a kan ta'a ñon via lɔ ŋkhu nthe pi ñon yi. ⁸ Nthe ña pia nchhɔ mbhi kan pia chhɔ nthe pi Taathɔ, ti pia ŋkhu kan pia khu nthe pi Taathɔ. Nne ki'ɛ, ki pia chhɔ pi mbhi ki pia kukhu, pia pɔ pi yi Taathɔ. ⁹ Nthe ña a nnu ña Krishto ni ŋkhu mbini nu'un mfā'o chombhi nthe yie nɛ, nne ña minthe a pɔ Taathɔ pa ŋgwa khu pugu pa ŋgwa maon.

¹⁰ ɔ wēinj ndiŋ ghɔ nɔ ŋgusha'a nthe khɔ? Ki gɔ, a chwīe khɔ ɔ chī'ə ndiŋ ghɔ? Ŋguon yia ghao le nthi shá'a shhi faan shá'a Minnwi.

¹¹ Nthe ña pi nā'an ña,

"Taathɔ chhu ña, 'Shishini, nɔ ha'an ñchhɔ mbhi nɛ, ŋguon kwére shi ŋkwi shhi mu, ŋguon ŋgwa fe ndigha'o ni Minnwi shhente.'"

¹² Nne ki'ɛ, sheshenon via ma mfe khwè ni Minnwi nɔ pa nnu pɛ ña a chwīe nɛ.

Ki'i nchwīe pichɛi ŋgwa gū mon piŋ yugu

¹³ Nthe yie, ki'i ñon lli ndiŋ vi nɔ ŋgusha'a. Pɛi ka lɔgɔ nthi mɛi pi ña mba'a pɛi nu'un nū'ɔŋ ki'ingini ki ntàra nɔ shendaon ndiŋ via. ¹⁴ Ntɔgɔ pi nɔ pɔ nu ta'a yi pigi Taathɔ mbo Jishɔ, ñji ndɔ mfā'o tininju'ɔ ña yichɛi yaon lɔ mbo yi fuo ni nduthɔ yi, ndɔ a yi fuo ni ñon ña a pī'i ña a yi fuo nɛ. ¹⁵ Nthe ña ñjù'ɔ ndiŋ ghɔ mbigi ntɔgɔ pi

ηκουον yaon ηα ο ji nu νε, kan ο lo nu'uy nchho chombhi yo pi mon khwä. Ki'i mbiri ηon ηα Krishto khu nthe vi νε ntogo pi ηκουon maon ηα ο ji nu νε. ¹⁶ Nne ki'i pëi chwë yaon ηα a po pi yaon shi'i ni pëi νε, pi chrä chrä piphi nthe yie. ¹⁷ Nthe ηα Sha'afuon Minnwi lo nji'i mbo pi nnu ji nu maon pugu pa nnu nu yaon. Ndo a po pi nnu chho nu chombhi ndindi pugu pa ghighri ni pwanju'ο mon Jijwe Minnwi. ¹⁸ Minnwi ghä mfä'ο pwatua, ηgwamishua pini mbin sheshenon ηα a fä'a mbho Krishto nenne νε.

¹⁹ Nenne ki'ε, pia kää no tei nu pi njin yaon ηα a tho ni ta'anggi pugu pa ghëre nu pichëi ghan pin no ku'ο nu. ²⁰ Ki'i nji'i mbiri fä'a Minnwi nthe maon ji. Shishini, ηγουon yaon ghao yi taontaon ndo a lo nji'i ηkã'ο ni sheshenon no chwë nu yichëi ηon kōro nthe yaon ηα a ji nu νε. ²¹ A pwa mien nu ki lo ηkru frëi, ki nnu là'ο, ki nchwë sheshe nnu ηα a shi nchwë ndin ghο gū νε.

²² Nū'ον jo nthi ηα ο lōgo mon nnu pei νε shina pëi Minnwi. Mbōro po ni ηon ηα a lo mbī'i ηα a gū nthe yaon ηα a pin ηα a kã'ο νε. ²³ Ndo sheshenon ηα a fä'ο khutho νε kwo po ηgusha'a no ha'an a nji, nthe ηα ji nu mi lo nji'i ndho pi ηκουon pin yi. Nthe ηα sheshe yaon ηα a lo nji'i ndho pi mon pin νε, po pi phi.

15

Lì llo mbho Krishto

¹ Pia ηα pia tini mon pin νε fä'ο no ghëre nu pa ηgwa pe ηα pugu lo nja ntini νε pugu tien lrī yugu ki lo ηgu'ο nchwë pi ηα a pwa yia túa. ² Sheshenon via chwë pi ηα túa taakuo yi pwa, nthe po nu mi shi'i, ηkugwi vi a ku'ο mon pin. ³ Nthe ηα Krishto shini ndo ηgu'ο nchwë pi ηα túa yi pwa, ndo no ha'an pi nã'an νε, "Pa wé'i ηα pi wé'i vëi no νε shwi'i mbin mu."*

⁴ Nthe ηα sheshe yaon ηα pi ni

nã'an lleshhi νε, pi ni nã'an pi no tigi nu via, nne ηα ntogo ηκουon tiishii pugu pa mã'an njù'ο llo mon Nwa'anli Minnwi, minthe pia fä'ο kwà'a. ⁵ Nduon ηα Minnwi, ηα tiishii pugu pa mã'an njù'ο llo mbho yu νε, fe nji ni pëi no chho nu mon ta'anggi, nne nchwë ηkwan ha'an Krishto Jisho ni nchwë νε, ⁶ ηα ηγουon yëi ghao chini ni ta'anggi mfe ndigha'ο ni Minnwi ndo mbo Tãa Taatho via Jisho Krishto.

⁷ Nthe yie ghο, pëi pin pa lin pëi, wu'ο no ha'an Krishto pin vëi νε. Pëi chwë nne no fe nu ndigha'ο ni Minnwi. ⁸ Nthe ηα nchhu ni pëi ηα Krishto ni ηgū muon fä'a nthe pa ηgwa Juu no nōon nu ηα Minnwi ηgan nnu shini, no chwë nu nnu ha'an a ni ηkã'a ni pa ηkhu tãa, ⁹ pugu pa nne ηα minthe pa ηgwa taon nduon fe ndigha'ο ni Minnwi nthe kwoshini yi. No ha'an pi nã'an νε,

"Nthe yie ghο, ñshi ηga'ο ghο shina pa ηgwa taon nduon,
ñshi njrão ηkhi no gha'ο nu ligi yo."

¹⁰ Ndo a pini nu'uy nchhu ηkamu'ον ηα,

"Pa ηgwa taon nduon, pëi fä'ο pwanju'ο, pëi pa ηgwa Minnwi."

¹¹ Mbin nchhu ηα,

"Ngon yëi ha'an pëi ηgwa taon nduon νε, gha'ο Taatho, ηγουon pa ηgwa ghao gha'ο vi."

¹² Ndo Ishaya pini nchhu ηα,

"Ndãa yaon Jeshe shi ntho, a shi njrei shhe no sha'a nu pa ηgwa taon nduon,

pa ηgwa taon nduon fä'ο kwà'a mbin yu."

¹³ Minnwi ηα a ghä mfe kwà'a νε linaon vëi ni ηγουon pwanju'ο pugu pa ghighri no ha'an pëi pin vi νε, nne ηα minthe kwà'a yëi ghëi shhi ηku'ο nu ntogo pi ηκουon nji Jijwe Minnwi.

* 15:3 15:3 Nwa'anli Nkhi 69:9.

Pɔɔ pɔ pi nɔaŋ fà'a nɔ pi taon ni pa nɔwa taon nduon

¹⁴ Mmu nduthɔ a, fā'ò nɔkiɛn ntou tininju'ɔ nthe vɛi, ma pa lɪn paŋ, nɔ pɛi ni nduthɔ yɛi linaon ni shi'i pugu pa nɔuon lina ti minthe pɛi tigi non pɛi. ¹⁵ Ndo nā'an pichɛi pa nnu ki lo mfā'ò pɔɔ gu nenne nɔ kwɪn nu vɛi nɔkamu'on nthe pwapuŋ ha'an Minnwi fɛ vɛi ¹⁶ nɔ pɔ nu nɔaŋ fà'a Krishto Jishɔ ni pa nɔwa taon nduon. Mfā'a nu nɔ nɔaŋ fɛ'ingien Minnwi mon chii nu pwa pisha'akho llo mbho Minnwi, nne nɔ minthe pa nɔwa taon nduon pɔ yaon fɛ ha'an Minnwi pin nɛ, ha'an pi tere nū'on ni Minnwi ntɔɔ pi mbho Jijwe Minnwi.

¹⁷ Mon pɔ nu ta'a yi pigi Krishto Jishɔ ki'ɛ, minthe ntɛnɛ ni fà'a a nthe Minnwi. ¹⁸ Nthe nɔ mba'a nji'i nɔgɛi shhi nɔ chrā nu nɔkuon sheshe nnu nɔkiɛn nnu ha'an Krishto fā'a ntɔɔ mbin mu nɔ chwɛ nu pa nɔwa taon nduon ya'ò nchò Minnwi. Pugu fā'ò ya'ò nchò yei ntɔɔ pi nɔkuon nnu nɔ nchrā ndo nchwɛ nɛ, ¹⁹ pugu pa nji lɪ, ni pa nnu ghraoghrao pugu pa nji Jijwe Minnwi. Nenne, mī'en nchii pwa pisha'akho nthe ligi Krishto llo Jerushalein ti nɔgɛi nchɛin Ilirikun.

²⁰ Nne, a khwā njù'ɔ a nɔ chii nu pwa pisha'akho nɔ li'i ha'an pi lo naa nchii nnu Krishto nɔwa ya'ò nɛ, nne nɔ ki'i nɔkroo nɔkuon kwonda ha'an a ni'in nɔon nduon, ²¹ ndo nɔ ha'an pi nā'an nɛ,

“Pa nɔwa ha'an pi shi ya'a ma nchrā ni pugu nthe vi nɛ shi nɔi, ndo nɔwa ha'an pugu shini ndo naa ma nja'ò nɛ shi nji.”†

Kà'a Pɔɔ nɔ kra nu la'ataon Roma

²² Ye i nnu ha'an a chwɛ mfā'ò ki'ingini ntou ndii nɔ tho nu nɔi vɛi nɛ. ²³ Ndo ndwe nɔ mī'en fà'a a mon pei krao ngei li'i nɛ pugu pa nɔ nki kwo yūa nu nɔ ntou nɔa'ò nɔ tho nu nɔi vɛi nɛ, ²⁴ mbī'i nu nɔ nshi

nɔi vɛi nɔ muun kuo ndii nɔ ha'an nshi ntɔɔ nɔgɛi nu Shipɛin nɛ, nne nɔ pɛi ghɛrɛ a nɔ nyien a ndii nɔ nɔkwo fā'ò pwanju'ɔ nɔ chho nu pia ka'a nɔ muun kuo ndii nɛ.

²⁵ Ndo ndwe, nɔgɛi pi Jerushalein nɔ fɛ nu ghɛrɛ ni pa nɔwa Minnwi pi taontaon fɔ. ²⁶ Nthe nɔ pa choshi Mashedonia pugu Akaya ni mfā'ò pwatua nɔ fɛ nu pa maon, pi ghɛrɛ pa ghan pou shina pa nɔwa Minnwi pi taontaon Jerushalein nɔ gho. ²⁷ Nthe nɔ pugu ni mfā'ò pwanju'ɔ nɔ chwɛ nu nne, ndo shishini, a yī'i ni pugu nɔ ghɛrɛ nu vugu. Nthe nɔ ha'an nɔwa taon nduon fā'ò ghrā mon mboro mon Jijwe nɔ a yi pa nɔwa Juu nɛ, pa nɔwa taon nduon nɔkaa pugu fā'ò nɔ lɔgɔ nu pa maon pugu ha'an pugu fā'ò nɛ nɔgɛrɛ vugu nɔ. ²⁸ Nthe yie gho, ndii nɔ nshi nɔkwo mī'en yei fà'a nɛ, nɔkwo fɛ maon pigho nɔ pi ni mā'an nɛ ni pugu, nshi nɔgɛi Shipɛin, nɔ nɔgɛi nu, ntɔɔ nɔi vɛi. ²⁹ Nji nɔ ndii nɔ nshi ntho nu nɔi vɛi nɛ, nshi ntho ni mboro linaon llo mbho Krishto.

³⁰ Ndīgɛi vɛi ma pa lɪn paŋ, ntɔɔ pi mbho Jishɔ Krishto, mbo Taatho via, pugu pa khwā lo mbho Jijwe Minnwi, nɔ pīa chiri tho yia ka'a nɔkara'a mon luon Minnwi mfe vɛi, ³¹ nɔ ki'i nɔwa pɛ ha'an pugu lo nji'i mbin Minnwi Judia nɛ fɛ nɔgɛi vɛi pugu pa nɔ pa nɔwa Minnwi pi taontaon ha'an pugu pɔ Jerushalein nɛ pin fà'a a, ³² nne nɔ, ni pin Minnwi, minthe ntho nɔi vɛi mon pwanju'ɔ, mfā'ò mā'an ghrī shina pɛi.

³³ Minnwi nɔ a ghā mfe ghighri nɛ pɔ pɛi pugu ghao. A yie.

16

Pɔɔ mā'an chrā pa shuon pi

¹ Mbin ni pɛi nɔ Foebe pɔ pi nɔkiɛn nɔn, a ndin via yi mingwe nɔ a muun fà'a choshi Kenkria nɛ. ² Pɛi tuo vi shi'i mon ligi Taatho mon

† 15:21 15:21 Ishaya 52:15.

ɲkwanj shendaonj ɲa a kā'o ni ɲgwa Minnwi pi taonjaonj ne, ɲgēre vi ni ɲguonj pa yaonj ha'anj a tā'a nu mbho pɛi ne, nthe ɲa ju ndutho yi kwo ghēre ntou pa ɲgwa ti mfe ni ndutho a ɲkaa mu.

³ Pɛi chrā ni Prishika* pugu Akwila mbo pakwo fā'a panj monj fā'a nu fā'a Krishto Jisho ⁴ pugu ni ntogo monj gu ni chombhi yugu nthe a. Mfe tōo nu ni pugu, ki lo ɲgu'ɔ mbo pi mmu, ɲguonj pa choshi pa ɲgwa taonj nduonj tōo ɲkaa pugu. ⁵ Chrā ni choshi ha'anj a pɔ nda pugu ne ɲkaa pugu.

Chrā ni ɲkienj ndinj a mbo Epainetu ɲa a ni mbo fūonj ɲonj nɔ pinj nu Krishto Eshia ne. ⁶ Chrā ni Meri ɲa a ya mfā'a nthe vɛi ne. ⁷ Chrā ni Androniku pugu Junia, mbo pa linj panj ha'anj pugu pa Juu ndo mbo pakwo panj ha'anj pigi pugu ni mbo monj chɛinj ne. Pa ghanj ntaonj Jisho ya nji vugu ndo pugu ni fūonj mbinj Krishto ɲkaonj ma mbinj. ⁸ Chrā ni Ampliatu mbo ɲkienj ndinj a monj Taatho. ⁹ Chrā ni Ubanu mbo pakwo fā'a pia monj Krishto pugu Shitaki ɲkienj ndinj a.

¹⁰ Chrā ni Apele, mbo ɲkienj ɲonj ɲa pi pinj vi monj Krishto ne. Chrā ni pa ɲgwa ha'anj pugu pɔ monj mbaanda Arishtobulu ne. ¹¹ Chrā ni Herodionj mbo ndinj a ɲonj Juu. Chrā ni ɲgwa pɛ ɲa pugu pinj Taatho, ɲa pugu pɔ monj mbaanda Nakishu. ¹² Chrā ni Trifaina pugu Trifosha mbo pa ghanj fā'a monj Taatho, chrā ni ɲkienj ndinj via Peshu ɲa a ya mfā'a shishi'i monj Taatho ne. ¹³ Chrā ni Rufushi, ɲa pi chu'ɔ vi monj Taatho pugu mūunj vi ɲkaa yu, ha'anj a pɔ nɔ mūunj a ɲkaa mu ne.

¹⁴ Chrā ni Ashinkritu, ni Flegonj ni Hemeshi ni Patroba, ni Hema pugu pa pichɛi pa linj ɲa pugu pugu pɔ ka'a ne. ¹⁵ Chrā ni Filologu ni Julia, ni Nereu pugu ndinj vi yi mingwe pugu Olimpa pugu pa ɲguonj pa ɲgwa Minnwi pi taonjaonj ɲa pugu

pugu pɔ ka'a ne. ¹⁶ Pɛi chrā ni nonj pɛi shishi'i ni panj nu nonj. ɲguonj pa choshi Krishto chrā ni pɛi.

Ndugwi ntigi pugu pa mā'anj nu chrā

¹⁷ Ndīgɛi vɛi, ma pa linj panj, pɛi chho ndina pa ɲgwa pɛ ɲa pugu tho ni pa minduonjnduonj, ntho nū'onj pa ki'ingini ki lo ntho nje'i pi pa nnu ha'anj pi ni nje'i vɛi nɔ gho ne, pɛi lɛ'i vugu. ¹⁸ Nthe ɲa ɲkwanj ɲgwa pi ne lo nji'i ntho mfā'a pi mbho Krishto Taatho via, pugu fā'a nthe pi nji punj yugu. Ni pa chrā lalinj pugu pa chrā fii ɲgwa, pugu fii ɲgwa pɛ ɲa pugu lo nja nji nnu ne. ¹⁹ Nthe ɲa ɲguonj ɲgwa ji fi'i ɲkwanj ha'anj pɛi ya'o nchò ne, nne mfa'o pwanju'ɔ nthe vɛi, ndo ntā'a nu ɲa pɛi fā'o shietho ni pa yaonj ha'anj a pwa ne, ndo mbho yɛi pɔ yi wo monj chwie nu nnu ɲa a phi ne. ²⁰ Minnwi ɲganj fe ghighri totho nwī'inj tho Shata la'o kwò pɛi. Pwapunj Taatho via mbo Jisho Krishto pɔ ni pɛi ghao.

²¹ Timoti mbo ɲganj kwò fā'a a mā'anj chrā yɛi, Lushio pugu Jashonj ni Shoshipata mbo pa linj panj llo monj shina pa Juu mā'anj chrā yɛi ɲkaa pugu.

²² Mmu Tetiu, mbo ɲonj ɲa a nā'anj ɲwa'anji yei ne, mā'anj chrā yɛi monj Taatho.

²³ Gayu, mbo ɲonj ha'anj nda'a nu nda yu, choshi nii pi nda yu ne mā'anj chrā yɛi. Erashitu mbo ɲganj lɛinj mbinj la'ataonj yei pugu ndinj via Kwatu mā'anj chrā yɛi. ²⁴ [Pwapunj Taatho via mbo Jisho Krishto pɔ ni pɛi ghao. A yie.]

²⁵ Ndwe, pia fe ndigha'o ni Minnwi. A fā'o ghrí nɔ chwie nu ɔ thi a tini monj pinj yɔ ɲkwanj ha'anj pwa pisha'akhɔ a ɲa nchii nu nthe Jisho Krishto pugu pa ɲkwanj ha'anj pi nɔonj nnu shini ɲa a ni mbo yi lɛinj nɔ ntaonj ndii ne, ²⁶ ndo ndwe nnu shini gho taonj paa ntogo pi ɲkuonj pa nnu ha'anj pa njɛil'i

* 16:3 16:3 Prishika pɔ pi yichɛi ligi Prishila.

Minnwi ni nā'an̄ n̄, pugu pa nkwan
ha'an̄ gí Minnwi ha'an̄ a lo mfā'o
njē yi pugu ndugwi yi chhu n̄, pi
chwīe nguon̄ pa taon̄ taon̄ ji, n̄n̄
na nguon̄ ngwa pin̄ ndo mfā'o ya'o
nchò. ²⁷ Ndigha'o ki ndugwi yi
togo mbho Jisho Krishto mbo ni ta'a
Minnwi na a wu'o ju tē'i vi na a fā'o
shietho n̄! A yie.

Fũonj nwa'anli choshi Korinj Kāonj nu pa tho nnu

Nwa'anli yei ni nā'anj Pɔɔ mfe ni choshi la'ataonj Korinj. A ni nā'anj nwa'anli yei ndii ye nja pa ghanj pinj monj choshi Korinj ni nkwo nā'anj chəi nwa'anli mfe gho nchho mfi'i pichəi pa nnu gho nɛ. Pa ngwa la'ataonj Korinj ni nthi nkuonj pichəi pa nnu nja, pa maonj nja minthe pi kaonkaonj nɛ, pɔ pi maonj pipi. Nthe yie gho, pugu tā'a nu mfu'u jijwe yugu monj nonj pugu. Pugu ni ndho ni nkwanj yaonj ye'i tətəi yei mbho pa ngwa Gri. Nthe yie gho pugu ni ntho ndii pa yaonj nɔ lánj, pugu pa ku'ɔ nu Jisho monj gu, pugu pa ghəi nu li'i pa ji, pi yichəi nkwanj. Nthe yie gho, Pɔɔ nā'anj nwa'anli yei ki'ɛ nkāonj pa nnu pei monj gho pugu pa nkwanj nɔ ha'anj nnu chiri nnu nga'o Minnwi pie nja a pɔ nɛ.

Pɔɔ nā'anj monj nwa'anli yei nja ngwa pɛ nja pugu pinj Jisho Krishto mfe nonj yugu ni fā'a nu fā'a yi nɛ shi ndɛ nkwo monj gu mfā'o kineinj. Nnɛ, ngɛ pa ghanj choshi Korinj nja pugu fɛ nonj yugu ki lɔ ngi'ɛ ni fā'a Jisho Taatho, nthe nja a yie mbo shendaonj nja pugu shi mfā'o kineinj nɛ. Pugu shi mfā'o nkienj mme kineinj ndii ngwa lɛ nkwo monj gu nɛ.

Mā'anj nu chrà

¹ Nwa'anli yei llo pi mbho mu Pɔɔ. Minnwi chu'ɔ a ntɔgɔ pi nkuonj khwǎ njù'ɔ yi nɔ pɔ nu ngan ntaonj Krishto Jisho. A llo mbho pigi Shoshtene ndinj via, ² ngəi nu ni choshi Minnwi nja a pɔ la'ataonj Korinj nɛ, ni pa ngwa pɛ nja Minnwi gɛ vugu nja pugu pɔ ngwa taonjaonj ntɔgɔ pi monj pɔ nu ta'a yi pugu pa Krishto Jisho, pugu pa nguonj ngwa pɛ nja pugu pɔ monj nguonj li'i nja

pugu ghà nga'o Taatho mbo Jisho Krishto nja a Taatho yugu mbini mbo yia nɛ.

³ Pwapunj pugu pa ghighri llo mbho Minnwi mbo Tāa via pugu Jisho Krishto, mbo Taatho, pɔ ni pəi.

Pɔɔ tōo Minnwi nthe ngwa Korinj

⁴ Ntōo Minnwi a nguonj ndii nthe vəi, nthe fi'i pwapunj nja a nōonj ni pəi monj Krishto Jisho nɛ. ⁵ Monj pɔ nu ta'a yi pəi pa Krishto Jisho, pəi gū ghanj fā'o monj nguonj nnu ghao, monj nkwanj ha'anj pəi ghà nchrā nɛ pugu pa ji nu nnu məi. ⁶ Yei nkwanj nɔ ha'anj Minnwi ni nōonj ni pəi nja chrà nja pigi ni nchrā ni pəi nthe Krishto nɛ, nnu shini, ⁷ nne nja ki'i pəi pou sheshe fé monj Jijwe nɔ ha'anj pəi tho njwɛɛ nu nja pi nōonj Taatho via mbo Jisho Krishto nɛ. ⁸ Jisho Krishto ju nja a shi nū'ɔnj vəi, pəi thi a tini ti ngəi nchəinj nɔ ndugwi yi, ki lɔ mfā'o krəi nu monj llé nja Taatho via mbo Jisho Krishto shi ntho nɛ. ⁹ Minnwi pɔ pi kà'a ki fi, mbo ju nja a ni mēinj vəi nja pəi pɔ kà'a pəi pa muonj vi, Jisho Krishto mbo, Taatho via nɛ.

Pa minduonjnduonj monj choshi

¹⁰ Ndīgəi vəi, ma pa linj panj, pi ni ligi Taatho via mbo Jisho Krishto, nja nguonj vəi pɔ ni ta'anggi, pugu pa nja ki'i minduonjnduonj nu'unj mbo shina pəi, nja pəi pɔ ta'a yi monj lina pugu pa mbī'i nu nnu məi. ¹¹ Nchhu neinj, ma pa linj panj, nthe nja ngwa nja pugu llo nda Kloɛ kwo chhu vəi nja fè'i pɔ shina pəi. ¹² Nnu nja nchhu nu nɛ pɔ pi nja sheshenonj vəi tho nchhu pi nja, "Nshi njōu nyanj pi njinj Pɔɔ," ki nja, "Njōu pi njinj Apolo," ki nja, "Njōu pi njinj Kefa*," ki nja, "Njōu pi njinj Krishto."

¹³ Krishto pɔ pi monj pa chu'uchu'u? Pi ni nkwinj Pɔɔ nkuonj wá'a nthe vəi? Ki ɔ ni nkwe nkhi nɔ ligi Pɔɔ? ¹⁴ Ntōo Minnwi nthe nja nshini ndo nkwe mmu nkwe vəi ni nkhi. Nki wu'ɔ nkwe pi Krishpu

* **1:12** 1:12 Yei ni mbo yichəi ligi Pita.

pugu Gayu ni ñkhi. ¹⁵ Nne yichèi ñon nthe pa'a a lo ñji'i nchhu ña a ni ñkwe ñkhi pi ni ligi a. ¹⁶ (Mi ni mbini ñkwe mbaanda Shitefana ni ñkhi ñkaa pugu. Ntogo yie, ñdo nu'ur ñji ña mi ni mfe ñkhi ni yichèi ñon nduon.) ¹⁷ Nthe ña Krishto shini ñdo ntaon a pi ña ñtho ñkwe ñgwa ni ñkhi, a ni ntaon pi ña ñtho nchi chrà pwa pisha'akhò, ki lo nchi pi ni chrà shietho ñgwamishua, nne ña ki'i gu Krishto ñkuon wá'a phe ghrí ña a pò mon ghò ne.

Krishto pò pi ghrí pugu pa shietho Minnwi

¹⁸ Nthe ña ñkìni nthe gu Krishto ñkuon wá'a pò pi nnu na ni ñgwa pe ña pugu phe nu gha ne, ñdo ni pia ña pia lūgu nu ne, a ghrí Minnwi. ¹⁹ Nthe ña Nwa'anli Minnwi chhu ña,

“Nshi mbiri shietho ghan shietho, ndāa lina ghan ji nnu.”

²⁰ Ghan shietho pighò hin? Ghan ji ñwa'anli pighò pò pi hin? Ki pa ghan lōu pa nnu ni shietho mbhi hein pò pi hin? Minnwi lo ñkwo chwīe shietho ñkuon mbhi yei taon nnu na? ²¹ Ña mon shietho Minnwi, ñgwa ñkuon mbhi shini ñdo ñji Minnwi ntogo pi ñkuon shietho, Minnwi ni mfā'o pwatua ntogo pi ñkuon chrà nnu na ña pigi chūi nu ne, nò kwe nu ñgwa pe ña pugu pin ne. ²² Nthe ña ñgwa Juu tā'a pi li, pa ñgwa Gri tā'a yugu pi shietho. ²³ ñdo pigi ghà nchi pi Krishto ña pi kwīn vi ñkuon wá'a, mbo ki'ingini ni ñgwa Juu mbini mbo nnu na ni ñgwa taon nduon.

²⁴ ñdo ni pa ñgwa ha'an pi gē vugu ne, pa Juu pugu pa ñgwa taon nduon, Krishto pò pi ñji Minnwi pugu pa shietho Minnwi. ²⁵ Nthe ña yaon Minnwi ña a pò pi nò nnu na ni ñgwamishua ne, fā'o shietho mon ghò ña a cha yi ñgwamishua ne, ñdo yaon Minnwi ña a pò nò kī'i ni ñgwamishua ne, tini ncha ñji ñgwamishua.

²⁶ Pa lin pan, pèi pī'i yaon ña pèi ni mbo yie ghò ndii ña Minnwi ni ñgē vèi ne. Ñgwamishua shini ñdo ndii ntou yèi nò pa ghan shietho, pa'a ntou yèi lo mbo pa ghan ñji, pa'a ntou yèi lo mbo pa ñgwa lienlien. ²⁷ ñdo Minnwi chu'ò pa ñgwa ña ñkuon mbhi pī'i ña pugu ñgwa gha ne, nò shhū nu pa ghan shietho nò ghò, Minnwi chu'ò ñgwa ña pugu pa ñkī'i mon mbhi ne nò shhū nu pa ghan ñji nò ghò. ²⁸ Minnwi chu'ò pa yaon ña nthinkwo yugu lo ñkērè, pi lo nchī'è vugu mon mbhi ne, pa yaon ghagha nò shwī'i, nu pa yaon ña ñkuon mbhi pī'i ña a yi lien ne, shhe. ²⁹ Minnwi chwīe nne ña ki'i yichèi ñon kwēi njū'ò yi shhi yu.

³⁰ ñdo a chwīe Minnwi ña pèi pò ta'a yi pèi pa Krishto Jishò. Minnwi chwīe ña Krishto pò ya shietho, pugu pa ndindi yia, mbo ñgan chwīe pia pò yi taontaon ñdo mbo ñja'andi'i yia. ³¹ Nenne, nò ha'an Nwa'anli Minnwi chhu ne, “Sheshenon ña a kwēi njū'ò yi ne, kwēi njū'ò yi nthe pi Taathò.”

2

Ñkìni nthe gu Krishto ñkuon wá'a

¹ Ndi ña ñki thò ñjèi vèi ne, ma pa lin pan, ñshini ñdo nthò nchi nnu shini Minnwi ña a ni ndèin ne pi mon pa mme chrà pugu pa nōon nu shietho. ² Nthe ña mi ni ndōgo nthi ma ña mba'a ñji'i ñji sheshe nnu shina pèi ñkien Jishò Krishto pugu pa ña pi kwīn vi ñkuon wá'a. ³ Mi ni nthò ñjèi vèi mon kī'i pugu pa pōgo ni ntou wrū nu. ⁴ ñdo chrà a pugu pa nnu ña mi ni nchi nu ne shini ñdo mbo mon shietho ñgwamishua pugu pa memme chrà liliñ, ñdo a ni mbo pi mon li Jijwe Minnwi pugu pa ñji, ⁵ nne ña ki'i pin yèi pò pi ñkuon shietho ñgwamishua, â pò pi ñkuon ñji Minnwi.

Shietho llo mbho Minnwi

⁶ Ndo pigi ghà nchii ñkàni shietho ni ngwa pɛ ña pugu pa ntinimme monj piñ nɛ, ñji'i nthɛ nɔ ha'an a lo mbo pi shietho ñkuonj mbhi yei nɛ, ki yi pa ghan sha'a ngwa ñkuonj mbhi yei ña a yi'i ña pugu chho ntogotogɔ nɛ. ⁷ Ndo pigi ghà nchii shietho Minnwi ña a lɛin ki ngwa lo ñji nɛ, mbo shietho lɛin ña Minnwi ni nchu'ɔ ñkaonj mbhi maa njɛ nɔ ndigha'o yia nɛ. ⁸ Kan ta'a ngan sha'a ngwa ñkuonj mbhi yei lo ñji'i ñji shietho yei, nthɛ ña pugu kan ñji, pugu shi kan ñkwɪn Taathɔ ndigha'o ñkuonj wá'a. ⁹ Ndo nɔ ha'an pi nā'an monj Nwa'anli Minnwi ña,

“Pa nnu ña muonj ligi lo naa njɛi nɛ,
pa'a tɛnɔ lo naa nja'o nɛ,
mbo yaonj ña ñonmishua lo naa
mbi'i tho yu
mbo yaonj ña Minnwi piri ni
pa ngwa ha'an pugu khwā vi
nɛ.”

¹⁰ Minnwi nɔonj pa maonj pei ni pigi ntogɔ pi mbho Jijwe. Nthɛ ña Jijwe ghà ntā'a ñguonj yaonj ghao, ñji'i nthɛ pi lá'o pa nnu ña Minnwi ká'a ndo ndɛin nɛ. ¹¹ A gɔ shina ñgwamishua ña minthe a ji nnu ña ñonj pi'i nu nɛ ñkɛin jijwe ñonj gho ña a pɔ mbinj yu nɛ. Wu'ɔ nenne ñonj lo ñji nnu ña Minnwi pi'i nu nɛ ñkɛin Jijwe Minnwi. ¹² Pi lo ñji'i mfe pi jijwe ñkuonj mbhi ni pia, pi fɛ pi Jijwe ña a llo mbho Minnwi nɛ ni pia, nne ña minthe pia ji pa yaonj ña Minnwi fɛ ni pia monj pwapun yi nɛ.

¹³ Nenne ki'ɛ, pigi lo ñji'i nchrā pi ni chrā ña pigi ye'i llo ñkuonj shietho ñonmishua, pigi chrā pi chrā ña Jijwe Minnwi ye'i vigi nɔ gho nɛ, nthɔ ntūgu ñjin nnu shini monj jijwe ni pa ngwa pɛ ña pugu fā'o Jijwe nɛ.* ¹⁴ Nonj ña a lo ñji'i mfā'o Jijwe Minnwi nɛ minthe pa'a a lo ñji'i mbinj pa nnu ña a llo mbho Jijwe Minnwi nɛ, nthɛ ña pa nnu pigho pɔ pi nɔ pa nnu na, nthɛ ña minthe pi wu'ɔ ñji ghɛrɛ nnu pigho pi monj

Jijwe. ¹⁵ Nonj ña a fā'o Jijwe nɛ ghà ntou moonj ñguonj yaonj ghao ñji, ndo minthe pa'a sheshenonj lo ntou vi. ¹⁶ Nthɛ ña,

“A gɔ ña a ji pi'i nu Taathɔ
ti a nthɛ a tigi vi?”

Ndo pia fā'o pi'i nu Krishto.

3

Pa puonj fā'a Minnwi

¹ Nɔ chrā nu nnu shini, ma lin pan, a kan ni nthɛ pa'a ndo nchrā ni pɛi nɔ ha'an nchrā pi ni ngwa ha'an pugu fā'o Jijwe Minnwi nɛ, ñki chrā ni pɛi pi nɔ ha'an pɛi pɔ pi ngwa ñkuonj mbhi, nɔ pa puonj pɔ monj piñ nu Krishto. ² Ñki fɛ pi pinini ni pɛi ña pɛi nnu, ñshini ndo mfe pi maonj chienchien ni pɛi, nthɛ ña pɛi shini ndo naa ñkā'o nɔ yi chienchien. Ñji'i nthɛ pi ndwe pɛi shi lo naa ñji'i ñkā'o, ³ nthɛ ña pɛi wu'ɔ mbi'i nchho chombhi yei nɔ ha'an ngwa ñkuonj mbhi ghà nchho nɛ. Nthɛ ña nɔ ha'an kighi'ɛ pugu pa fɛ'i wu'ɔ mbo nu shina pɛi nɛ, a lo nɔonj ña pɛi pɔ pi yi ñkuonj mbhi, nchho chombhi yei nɔ ngwa ñkuonj mbhi? ⁴ Nthɛ ña ndii ña ñonj vɛi chhu ña, “Ñjōu pi ñjin Pɔɔ,” yichɛi ña, “Ñjōu pi ñjin Apolo,” yie gho shi lo nɔonj ña pɛi tho mbo pi nɔ ngwa ñkuonj mbhi?

⁵ Apolo pɔ pi gɔ? Pɔɔ pɔ gɔ? Pugu pa puonj fā'a ña pɛi kie pi mbho pugu mbinj Taathɔ, nɔ ha'an a fɛ shina ni sheshenonj vigi nɛ. ⁶ Ñki phi mbhɛ, Apolo shā'o ñkhɪ ñkuonj gho. A chwɛ Minnwi a ku'ɔ. ⁷ Nne, mme nnu shi lo ñji'i mbo pi ñonj ña a phɪ nɛ, ki ñonj ña a shā'o ñkhɪ ñkuonj gho nɛ, a pɔ pi Minnwi ña a chwɛ a khɛ nɛ. ⁸ Nonj ña a phɪ nɛ pugu ñonj ña a shā'o ñkhɪ ñkuonj gho nɛ wu'ɔ ta'a yaonj, sheshe ngan vi shi mfā'o kɛin yi wu'ɔ nɔ fi'i fā'a yi. ⁹ Nthɛ ña pigi ghao pɔ pi puonj fā'a Minnwi, pɛi pɔ pi monj nyienj Minnwi, mbinini mbo pi nda Minnwi.

* **2:13** 2:13 Yichɛi shendaonj nɔ chhu nu nnu yei pɔ ña nthɔ ntūgu ñjin nnu shini monj jijwe ni chrā ña jijwe fɛ nɛ.

10 Ni fi'i pwapuŋ ɲa Minnwi fe vɛi, nɔ ɲkɛɲ ɲgaŋ krao nda ɲa a ji fà'a ɲga'a nɛ, ɲki nū'ɔŋ kwonda, ɲoŋ nduoŋ krao nda ɲkuoŋ ghɔ. Sheshɛŋoŋ lina nu ɲkwan nɔ ha'an a krao nu ɲkuoŋ kwonda ghɔ nɛ. 11 Nthe ɲa minthe pa'a yichɛi ɲoŋ lɔ mbini nū'ɔŋ yichɛi kwonda nduoŋ, ɲkɛɲ ye ɲa a kwo pɔ nɛ, mbɔ Jishɔ Krishto.

12 Ndwe, sheshɛŋoŋ ɲkrao nu ɲkuoŋ kwonda ghɔ pi ni laoŋgo, ki tɪni, ki pa ɲgù'ɔ tininchuoŋ, ki thi, ki trù yó, ki pi, 13 kaŋ mbha fà'a sheshɛŋoŋ shi nɔoŋ noŋ yi, ndii ɲa mme llé Krishto shi ntùgu vi ni mɔŋoŋ nɛ. Mɔŋoŋ shi njwe'i ɲkwan fà'a ɲa sheshɛŋoŋ fā'a nɛ. 14 Fà'a ɲa a fā'a ɲkuoŋ kwonda ghɔ nɛ mien ki kii, a fā'o kɛɛɛɛ. 15 Fà'a sheshɛŋoŋ ɲkii, ɲgaŋ vi shien, ndo nduthɔ yi lūgu pi wu'ɔ nɔ ha'an a tei ntaoŋ pi moŋ mɔŋoŋ.

16 Pɛi lɔ ɲji'i ɲji ɲa pɛi pɔ pi Nda Minnwi? Pugu pa ɲa Jijwe Minnwi chhɔ mbin pɛi? 17 Sheshɛŋoŋ mbiri Nda Minnwi, Minnwi piri vi ɲkaa yu. Nthe ɲa Nda Minnwi pɔ pi yi taontaŋ, Nda Minnwi ghɔ ya ndo mbɔ pi pɛi.

18 Ki'i sheshɛŋoŋ fi'i noŋ yi. Sheshɛŋoŋ shina pɛi mbi'i ɲa a fā'o shiethɔ moŋ mbhi yei, a pie ɲa a gū na nne ɲa minthe a gū ɲkɛɲ ɲgaŋ shiethɔ. 19 Nthe ɲa shiethɔ ɲkuoŋ mbhi yei pɔ pi nnu na ni Minnwi. Nthe ɲa pi nā'an ɲa,

“A wɛiŋ pa ghaŋ shiethɔ
wu'ɔ ni yugu shiethɔ.”

20 ɲkamu'ɔŋ,

“Taathɔ ji kwā'a nu ghaŋ shiethɔ,
ɲa a lɔ mfā'o ghɛɛɛ.”

21 Nne ki'i ɲoŋ kwɛi ɲjù'ɔ yi nthe ɲgwamishua nthe ɲa ɲguoŋ pa yaŋ ghao pɔ pi yɛi. 22 Ki a pɔ pi Pɔɔ, ki Apolo, ki Kefa, ki ɲkuoŋ mbhi, ki chombhi, ki gu, ki mbhi ndwe, ki ye ɲa a thɔ nu nɛ. ɲguoŋ yi ghao pɔ pi yɛi. 23 Pɛi pɔ yi Krishto, Krishto pɔ yi Minnwi.

4

Fà'a ghaŋ ntaoŋ Jishɔ

1 Pɛi lii vigi pi nɔ puoŋ fà'a Krishto, pugu pa ɲgwa ɲa pi nū'ɔŋ vugu ɲa pugu lina ni nnu lɔiŋ Minnwi. 2 Nɔ pigi nu, a pie ɲa ɲgwa ɲa pi nū'ɔŋ vugu ɲa pugu lina ni pa maŋ nɛ pɔ ɲgwa pɛ ɲa minthe ɲoŋ yɛ'ɔ noŋ yi mbin pugu nɛ. 3 Ndo ni mu, a pɔ pi ɲkɛɲ muuŋ mi nnu ɲa a sha'a pɛi nsha'a a, ki ɲa a sha'a sheshe ndasha'a ɲgwamishua nsha'a a. ɲji'i nthe pi mmu, ndo ɲji'i nsha'a noŋ a. 4 Nthe ɲa ndo ɲji'i ɲji sheshe nnu ɲa minthe ɲkrɛi noŋ a nɔ ghɔ, ndo ɲji'i ntɔgo sha'a nthe pi yie. A Taathɔ mbɔ ɲoŋ ɲa a ghà nsha'a a.

5 Nthe yie ghɔ, ki'i ɲgwɛiŋ ɲoŋ nɔ ɲgusha'a ki ndii lɔ naa ɲkā'o, ki Taathɔ lɔ naa mbini ya'a. A ju mbɔ ɲoŋ ɲa a shi nthɔ ni pa nnu ɲa a pɔ moŋ ɲjin ndwe nɛ pāa, ntùgu pa nnu ɲa a pɔ ɲjù'ɔ ɲgwa nɛ. Nne, sheshɛŋoŋ fā'o ndigha'o yi llo mbhɔ Minnwi.

6 Pa liŋ paŋ, ndɔgo nnu pɛi pi mbin pigi Apolo nthe vɛi nthe ɲa pɛi ye'i mbhɔ pigi nɔ mien nu ki lɔ mfɛrɛ fi'i yaŋ ɲa pi nā'an nɛ, ɲa ki'i sheshɛŋoŋ vɛi nɔoŋ noŋ yi, nshigi yichɛi ɲoŋ, nchɛ'ɔ yichɛi. 7 A yɛi gɔ sheshe kwri mbin ghɔ? ɔ fā'o pi khɔ ɲa pi shi lɔ ɲji'i mfɛfɛ vɛ? Ti ā mbɔ ɲa pi fɛfɛ vɛ, a chwɛ khɔ ɔ thɔ kwɛi ɲjù'ɔ yɔ pi nɔ ha'an pi lɔ ɲji'i mfɛfɛ vɛ?

8 Pɛi pi'i ɲa pɛi kwo fā'o ɲguoŋ yaŋ ɲa pɛi tā'a nu nɛ! Pɛi pi'i ɲa pɛi kwo gū pa ghaŋ fā'o. Pɛi pi'i ɲa pɛi kwo gū pa fùoŋ ki lɔ mbɔ pi ni ghɛɛ yigi. Ndo shishini, ɲkhwā ɲa pɛi ka ni ɲgū pa fùoŋ, nne ɲa minthe pigi ɲkaa pigi sha'a fùoŋ pia ka'a. 9 A fhi vɛi nɔ ha'an Minnwi fe ndugwi ɲjin li'i ni pigi, mbɔ pa ghaŋ ntaoŋ Jishɔ, nɔ pa ɲgwa ha'an pi fe njɔ gu ni pugu pi li'i wo moŋ mbhi, ligi pa ghaŋ ntaoŋ Minnwi pugu pa ɲgwamishua.

¹⁰ Ngwa pī'i na pigi pa na nthe ligi Krishto ndo pēi pī'i na pēi pa ndina mon Krishto. Ngwa pī'i na pigi kī'i ndo pēi pī'i na pēi tini. Pi tuo vāi no pa ngwa chiichi, ndo pigi po pa minkwasha. ¹¹ Ti mfe ndwe, nji yia vigi, njū'ō yigi pini nu'un njaon, ndhwī yigi po pa chē'i, pi wie vigi ki tou, pigi pini mbo pa ngwa ki la'a, ¹² pigi fā'a ki jwe ni mbho mini no yōu nu, pigi fe mboro ni ngwa pe na pugu chōno vigi ne, ndii na pi fe ngō'i ni pigi ne, pigi wēin njū'ō pa'a a lo mfhi nnu. ¹³ Ndi na pi chhu phi tho pigi ne, pigi khwē pi ni chrā pōpō, pigi po no pa nku'u maon nkuon mbhi, pa ndundu'u nguon yaon ghao ti nchēin ndwe.

¹⁴ Ndo nji'i nā'an pa nnu pei pi no shhū nu vāi ndo nā'an pi no tigi nu vāi no pa puon pan na nkhwā. ¹⁵ Nthe na nji'i nthe pi no ha'an pēi fā'o wun nkan ghan lina nu ni pēi mon pin yāi mbin Krishto ne, pēi lo nji'i mfā'o ntou pa tāa. Nki gū tāa vāi mon pin nu Krishto Jisho ntogo pi nkuon pwa pisha'akho na nki chii ni pēi ne. ¹⁶ Nthe yie gho, mā'an ghrī yāi na pēi pini mbha nnu pan.

¹⁷ Nthe yei nnu, ntaon Timoti ni pēi, mbo nkie n muun a na nkhwā, ndo mbo muun na a nthe non yi'ē non yi mbin yu mon Taathō ne. A shi nkwin vāi ni mbha chombhi a mon Krishto wu'ō no ha'an nje'i nguon li'i mon nguon pa choshi ne.

¹⁸ Pichēi pa ngwa shina pēi tene nu, nthe na pēi pī'i na ndo nji'i ntho nu no kra nu vāi. ¹⁹ Ndo mon kuo ndii, nshi ntho njēi vāi no ha'an Taathō mbin, nne kan nshi njēi nji na ghan titene pine fā'o ne, ki lo ngu'ō mbo pi chrā ni nchō. ²⁰ Nthe na Sha'afuon Minnwi lo nji'i ngu'ō mbo pi mon chrā ni nchō, a po pi mon nji. ²¹ Pēi khwā pi yāi? Ntho njēi vāi pi ni ngwan ki ni khwā mon jijwe juju?

Kwoshuon ghà fuo choshi

¹ Shishini, nja'o pi chhu na shuon po shina pēi, nkwan kwoshuon na a shi'a ndo nji'i mbo shina pa ghan ki pin Minnwi ne, nja'o na yichēi non lōgo ngwe tāa vi. ² Pēi ka tho ntetene fiēn na pēi kan ni ntho nkōikōi. Pēi fu'u non na a chwē nnu yei ne shina pēi.

³ Nji'i nthe no ha'an pia lo nji'i mbo ka'a mon freinon ne, pia po ka'a mon Jijwe. Nkwo sha'a non vei pi no ha'an mbo pi hene. ⁴ Mon ligi Jisho Taathō, ndii na pēi kiri pia po ka'a mon jijwe ntogo pi nkuon nji Taathō via, Jisho Krishto na pia pugu po ka'a ne, ⁵ pēi fā'o no cha'a nu non vei mfe mbho Shata a piri freinon yi, nne na jijwe yi lūgu mon lembhi Taathō.

⁶ Titene yāi lo nji'i mbwa. Pēi lo nji na muun mi shigei yaon chwē prupina ku'ō ghā nchwē nguon prupina ku'ō? ⁷ Pēi fu'u ndunu yaon chwē prupina ku'ō shina pēi, nne na minthe pēi po gwī prupina fhi na yaon chwē prupina ku'ō lo nji'i mbo mon gho ne, mbo yaon na pēi ya mbo ne. Nthe na pi kwo jwi Krishto mbo muun minji jī Lli Nji'a no yaon fe'ingien. ⁸ Nthe yie gho, pia jī jī gho ni brei na a lo nji'i mfā'o ndunu yaon chwē prupina ku'ō mon gho ne, mbo phi pugu pa nnu totro, ndo ā po pi ni brei na yaon chwē prupina ku'ō lo mbo mon gho ne, mbo njū'ō ndindi pugu pa nnu shini.

⁹ Mon nwa'anli na mi ni nā'an mfe ni pēi ne, nki chhu ni pēi mon gho na ki'i pēi chi kwō pēi pa ghan kwo shuon. ¹⁰ Nshini ndo nji'i ntho nchhu pi ghan ki pin Minnwi na pugu pa ghan kwo shuon ne, ki pa ghan lūa pugu pa ghan nchigi, ki pa ghan gha'o pa nwi. Nthe na nkan nchhu pi nenne, a non na pēi taon taon ki lo nu'un mbi'i nkuon mbhi. ¹¹ Ndo nā'an mfe ni pēi pi na ki'i pēi chi kwō pēi pa ngwa na pugu chhu na pugu pa lin mon pin ndo mbo pi nkwohuon, ki ngan lūa, ki ngan

gha' o pa nnwi, ki non na a chhu phi nthe ndin vi ne ki mbaa la' o, ki ngina. Ki' i pai yi' i ndo nchochho nji maon pai pa nkwan ngwa pine.

¹² Nthe na a lo mbo li' i a no sha' a nu pa ngwa na pugu po mbhi ne. Pai shi' a nsha' a pi pa ngwa pe na pugu pa ngia choshi ne? ¹³ Minnwi shi nsha' a ngwa pe na pugu shi lo mbo ngia choshi ne. Nwa' anli Minnwi chhu na, "Pai fu' u non mbimbhi shina pai."*

6

Puru nu yichai ngan pin ndasha' a

¹ Ndi na chai ta' a non vai fa' o fe' i pugu ndin vi mon pin ne, a kie pi nein ngan ti ngai mburu pi ni gan ki pin Minnwi na pugu sha' a ki lo mburu pi ni ngwa Minnwi pi taontaon? ² Pai lo nji na pa ngwa Minnwi pi taontaon le nsha' a nkuon mbhi? Ti a mbo na a shi nsha' a pai nsha' a nkuon mbhi, a kie pi nein pa' a pai lo nka' o no sha' a nu pa puon mi sha' a? ³ Pai lo nji' i nji na pia le nsha' a pa gan ntaon Minnwi? A mbo nenne kan pai ka' o no li nu pa nnu mon chombhi yei! ⁴ Nne ti pai mfao sha' a, a chwie kho pai nu' on pi shi pa ngwa na pugu lo nji' i mbo ngwa choshi ne? ⁵ A kiekien nnu lritho ni pai. Minthe a ki' i mbo na kan ta' a ngan shietho lo mbo shina pai na minthe a lugwi sha' a shina gan pin? ⁶ Ndo no ha' an a po ne, ta' a ngan pin puru ndin vi mon pin ni pa gan ki pin Minnwi.

⁷ Wu' o po nu na pai ni non pai ghai nthe sha' a non na pai kwo ya ngu ti ngai nchein cho nkhi. A lo nka pwa na o mien njei ngai nthe na pi fan nnu mbin gho, ki mien pi chigi gho? ⁸ Ndo pai ndutho yei gha nchwie pa fan pugu pa nchigi, ndo nchwie nne pi mbin pa lin pai.

⁹ Ki pai lo nji' i nji na mba' a ngwa teitei fa' o shina mon Sha' afuon Minnwi? Ki' i pi fi vai: mba' a ngan

kwo shuon, ki ngan gha' o pa nnwi, ki ngan lan na a kwo shuon ne, ki pimbina na pugu pa shakhi ne, ki pimbina na pugu logo pichai pimbina no ngwe vugu ne, ¹⁰ ki pa ngina, ki ngan lua, ki pa mbaa la' o, ki pa ngwa na pugu chhu phi nthe pichai ngwa ne, ki gan nchigi le ma mfa' o shina mon Sha' afuon Minnwi. ¹¹ Ndo pichai ngwa shina pai ni ngu' o mbo pi nenne. Ndo pi shigao vai, pi ni nchwie pai po yi taontaon, pi ni nchwie pai po yi ndindi shi Minnwi ntogo pi nkuon ligi Taatho mbo Jisho Krishto pugu pa Jijwe Minnwi yia.

Lo' i kwo nu shuon

¹² Pichai ngwa shina pai chhu na, "Mfa' o nji no chwie nu sheshe yaon." Ndo a lo nji' i mbo nguon yaon na a fa' o ghene ni pai. Pichai chhu na, "Mfa' o nji no chwie nu sheshe yaon." Ndo minthe pa' a ndo nji' i mien sheshe yaon fa' o nji mbin mu. ¹³ Pichai chhu yugu na, "Maon ji po pi ni puon, puon po ni maon ji, ndo Minnwi shi shi' i nguon vugu yi paa gho." Ndo non non lo mbo pi no kwo nu shuon, a po pi yi Taatho, Taatho po yi non. ¹⁴ Minnwi ni nker Taatho mfu' u mon gu, ngu' o shi nker via pi nenne mfu' u pi ni ghr' i yi. ¹⁵ Pai lo nji na non pai po pi ghr' a non Krishto? Minthe ndogo ghr' a non Krishto nchwie a po ghr' a non shakhi? Minthe pa' a a lo nji' i mbo nenne! ¹⁶ Ki pai lo nji na non na a turu non yi pugu shakhi ne, ta' a non pugu yu? Nthe na pi na' an na, "Yi paa gho shi nchini ngu ta' a freinon." ¹⁷ Ndo non ye na a chini non yi mbin Taatho ne gu ta' a yi pugu yu mon jijwe.

¹⁸ Pai tei kwo nu shuon. Sheshe phi nduon na non chwie ne lo nji' i mbo pi mon non yu ndo ngan kwo shuon chwie phi pi mbin non yi. ¹⁹ Ki pai lo nji' i nji na non yei po pi nda Jijwe Minnwi na a po mbin pai

* 5:13 5:13 *Nwa' anli Mbra Fe nu Gi. 13:5.

ne, ɲa Minnwi ni mfe ni pɛi ne? A lo mfā'ɔ pɛi mfā'ɔ non yɛi, ²⁰ Minnwi ni njuon vɛi ni tininchuon. Nne gha'ɔ Minnwi mon freinon yɔ.

7

Ntigi ɲkuon nnu lan

¹ Ndwe no lii nu pa nnu pe ɲa pɛi ni nā'an ne: "A pwa ni mimbia no chho nu ki lo ɲɛi mingwe." ² Ndo nthe pa mōon nu no gū nu mon nnu kwo shuon, sheshe mimbia wu'ɔ ɲi pi ɲgwe vi, sheshe mingwe wu'ɔ ɲi pi ndaon vi.

³ Mimbia ji ɲgwe vi ndii ɲa ɲgwe vi tā'a nu ne, mingwe fe non yi ni ndaon vi ndii ɲa ndaon vi tā'a nu ne. ⁴ Nthe ɲa a lo ɲi'ɔ mfā'ɔ mingwe mfā'ɔ non yi, a fā'ɔ ndaon vi. Wu'ɔ nenne, a lo ɲi'ɔ mfā'ɔ mimbia mfā'ɔ non yi, a fā'ɔ mingwe.

⁵ Ki'ɔ ɲon lāa vichɛi, kan a nein pɛi pɔ ni ta'anggi no kuo ndii, nne ɲa minthe pɛi fe non yɛi ni luon Minnwi, ndo ndii gho gha ntogo pɛi pini mbini ɲɛi non ɲkamu'on, nne ɲa ki'ɔ Shata mōon vɛi nthe pou wɛin non. ⁶ Ndo nchhu yei pi no pin nu nnu ɲa pɛi pi'ɔ ne, a lo ɲi'ɔ mbo pi gɛ. ⁷ ɲkhwā ɲa ɲguon ɲgwa pɔ no ha'an mbo ne. Ndo sheshenon fā'ɔ ji fé llo mbho Minnwi. Chɛi ɲon fā'ɔ yei ɲkwan fé, yichɛi fā'ɔ yini ɲkwan fé.

⁸ Ni pa ɲgwa pe ɲa pugu lo ɲi'ɔ ndan ne pugu pa kugu, a pwa ɲa pugu kina ki lo ndan no ha'an mbo ne. ⁹ Ndo ā mbo ɲa minthe pa'a pugu lo ɲgwɛin non yugu, pugu lan. Nthe ɲa a pwa lan nu nchaa khu nu ɲji yɛi nu mimbia ki mingwe.

¹⁰ Mfe yei gɛ ni ɲgwa pe ɲa pugu lan ne, a lo ɲi'ɔ mbo pi nyan gɛ a yi Taatho. Ki'ɔ mingwe shāan lán yugu ndaon vi, ¹¹ ndo ti ā nshāan, a kina ki lan, kien nenne, a pini nchini ɲggi pugu ndaon vi. Ndo ki'ɔ mimbia fu'u ɲgwe vi.

¹² Ndo ni pigɛi ɲgwa, nchhu yei, mbo pi mmu, ki lo mbo Taatho, ɲa sheshe mimbia ɲa a ɲgan pin ne,

mā'ɔ ɲgwe vi ɲa a lo ɲi'ɔ mbin Minnwi, a khwā no chho nu pugu yu, ki'ɔ a shāan lán yugu yu. ¹³ Ti sheshe mingwe mfā'ɔ ndaon vi ɲa a lo mbin Minnwi, a khwā no chho nu pugu yu, ki'ɔ a shāan lán yugu yu. ¹⁴ Nthe ɲa pi chwɛi ndaon vi ɲa a lo mbin Minnwi ne pɔ yi taonon nthe ɲgwe vi ɲa a pin ne, mingwe ɲa a lo mbin Minnwi ne pɔ yi taonon ɲkaa yu nthe ndaon vi ɲa a pin ne. A kan ni mien ki pɔ pi nenne, puon pɛi shi kan mbo pi taonon, ndo no ha'an a pɔ ne, pugu pi taonon.

¹⁵ Ndo ti ye ɲon ɲa a lo ɲi'ɔ mbin Minnwi ne nshāan lán, pɛi mien a shāan. Mon ye ɲkwan shina, ndin mon pin ɲa a mimbia ki mingwe ne, lo ɲi'ɔ mbo pi mon ɲkii. Minnwi gɛ vɛi ɲa pɛi chho mon ghighri. ¹⁶ Gò mingwe, ɔ ji pi nein ɲa minthe ndaon gho kie mbho gho ndugu, ki gò mimbia ɔ ji pi nein ɲa ɲgwe gho shi ɲkie mbho gho ndugu?

Sheshenon chho ɲkwan ha'an Minnwi gɛ vi ne

¹⁷ A wu'ɔ mbo pi ɲa sheshenon chho chombhi yi ɲkwan no ha'an Taatho fe gho ne, no ha'an Minnwi gɛ sheshenon a pɔ ne, ā chho chombhi yi nenne. Yei pɔ pi gɛ ɲa mfe mon ɲguon pa choshi ne. ¹⁸ Minnwi ɲa ɲgɛ sheshenon a kwo nii ɲgunu mbrei, ki'ɔ a fu'u li ɲgunu mbrei mbin yu. Sheshenon mien ki lo naa nii ɲgunu mbrei ndii ɲa Minnwi ni ɲgɛ vi ne, ki'ɔ a pa'ɔ nu no nii nu ɲgunu mbrei. ¹⁹ Nthe ɲa nii nu ɲgunu mbrei ki mien nu ki lo nii lo ɲi'ɔ mbo yichɛi yaon, mme nnu pɔ pi nū'on nu kina Minnwi.

²⁰ Sheshenon kina ɲkwan ha'an Minnwi ni ɲga ɲgɛ vi a pɔ ne. ²¹ A mbo ɲa Minnwi ni ɲga ɲgɛ gho ɔ pɔ pi ɲkuna, ki'ɔ ɔ wie non yɔ nthe yine. Ndo ti ɔ mfā'ɔ shina no taon nu mon kuna, ɔ taon mon gho. ²² Nthe ɲa ɲon ɲa Taatho ni ɲga ɲgɛ vi a pɔ ɲkuna ne, lo nu'un mbo ɲkuna mbho Taatho. Wu'ɔ nenne, ɲon ɲa pi ni ɲga ɲgɛ vi pa'a a lo mbo

ɲkũna nɛ, ɲkũna Krishto. ²³ Minnwi ni njuonj vɛi pi ni tininchuonj, ki'i pɛi gũ kũna mbhɔ ɲgwamishua. ²⁴ Pa lɪɲ paɲ, sheshɛɲonj kina pugu Minnwi monj ɲkwanj ha'anj Minnwi ni ɲga ɲgɛ vi a pɔ nɛ.

Pie nthɛ ɲgwa pɛ ɲa pugu lo ɲji'i ndanj nɛ pugu pa kugu

²⁵ Ndwe, nthɛ ɲgwa pɛ ɲa pugu lo ɲji'i ndanj nɛ, ndɔ ɲji'i mfã'o pi gɪ llo mbhɔ Taathɔ, ndɔ mɛfɛ nyanj pɪ'i nu nɔ ɲonj ɲa minthɛ pi yɪ'ə nonj mbɪɲ yu ntɔgɔ pi ɲkuonj kwoshini Taathɔ. ²⁶ Nthɛ pa ɲgɛ'i ɲa a pɔ ndwe nɛ, mbɪ'i ɲa a pwa ni ɲonj nɔ kina nu ɲkwanj ha'anj a pɔ nɛ. ²⁷ Ɔ ndan, ki'i mba'o nɔ shãan nu lánj pɛi yu. Ɔ mienj ki lanj mingwe, ki'i ntã'a mingwe nɔ lanj nu. ²⁸ Ndɔ ti ɔ ndan, kanj ɔ lo ɲji'i nchwɛ phi, ndɔ ti mingwe ɲa a shi ya'a lanj nɛ ndan, kanj a lo ɲji'i nchwɛ phi. Ndɔ pa ghanj lánj shi mfã'o pa ɲgɛ'i monj chombhi yei, mba'o pi ɲa ki'i pɛi nii monj pa ɲgɛ'i pighɔ.

²⁹ Yei ɲjinj nnu ɲa ɲchhu nu nɛ, ma lɪɲ paɲ, ndii kwo kwi'i. Jɛ ndwe ɲgɛi nu shhi, pa ghanj lánj chhɔ nɔ ha'anj pugu lo ɲji'i ndan. ³⁰ ɲgwa pɛ ɲa pugu kɛi nu nɛ chhɔ nɔ ha'anj pugu lo ɲji'i ɲkɛi nu, ɲgwa pɛ ɲa pugu fã'o pwanju'ɔ nɛ chhɔ nɔ ha'anj pugu lo ɲji'i mfã'o pwanju'ɔ, pa ghanj yuonj maonj chhɔ nɔ ha'anj pugu lo ɲji'i mfã'o yaonj yuonj, ³¹ ɲgwa ha'anj pugu chwɛ pa nnu ni pa maonj ɲkuonj mbhi nɛ, ki'i pugu wɛinj maonj pighɔ nthi nɔ ghɔ. Nthɛ ɲa ɲkuonj mbhi yei, monj ɲkwanj ha'anj a pɔ ndwe nɛ, chhɔ ntɔgɔtɔgɔ.

³² Ntã'a nu ɲa pɛi lūgu mbhɔ ghana ɲjù'ɔ. Ɔonj ɲa a lo ɲji'i ndan nɛ ghà ɲgwie nonj yi pi ni nnu Taathɔ, ɲkwanj ha'anj a shi nchwɛ ɲjù'ɔ Taathɔ pwa nɛ. ³³ Ndɔ ɲganj lánj ghà ɲgwie nonj yi pi ni pa nnu ɲkuonj mbhi, ɲkwanj ha'anj a nthɛ a chwɛ túa ɲgwe vi pwa nɛ, ³⁴ ɲjù'ɔ yi

pɔ pi paa ɲgei. Mingwe ɲa a lo naa ndan ki ɲji mimbhia nɛ, ghà ɲgwie nonj yi pi ni pa nnu Taathɔ, ɲkwanj ha'anj a nthɛ a pɔ yi taonjtaonj monj freinonj pugu pa jijwe. Ndɔ mingwe lánj ghà ɲgwie nonj yi pi ni pa nnu ɲkuonj mbhi, ɲkwanj ha'anj a nthɛ a chwɛ túa ndaonj vi pwa. ³⁵ Nchhu yei pi nɔ ghɛrɛ nu vɛi, ki lo mbo pi nɔ nũ'ɔn nu sheshe lrɪ mbɪɲ pɛi, ɲchhu pi nɔ chwɛ nu pa nnu nyɪɛn shi'i, nne nɔ ghɛrɛ nu pɛi fɛ ɲjù'ɔ yɛi ni Taathɔ ki ghrà yi lo mbo lrɪ nduonj.

³⁶ Sheshɛɲonj mbɪ'i ɲa nchwɛ nu nnu yi lo ɲji'i ɲkã'o ni muunj mingwe ɲa pugu yu kã'a lánj nɛ, ɲji ji nu mingwe ghɔ ya ɲga'a vi a pɪ'i ɲa pugu shi ndan, pugu yu lanj nɔ ha'anj a tã'a nu nɛ, pugu lo ɲji'i nchwɛ phi. ³⁷ Ndɔ ɲonj ɲa a lɔgɔ nthi mi monj ɲjù'ɔ yu ki pi lo ɲi vi ɲi, ndɔ mfã'o ɲji nɔ wɛinj nu nonj yi, ndɔgɔ nthi mi monj ɲjù'ɔ yu ɲa mba'a a lanj mingwe ghɔ nɛ, ɲonj ghɔ chwɛ a pwa. ³⁸ Nenne ki'ɛ, ɲonj ɲa a lanj mingwe ɲa pugu yu kã'a lánj nɛ chwɛ a pwa, ndɔ yɛ ɲonj ɲa a lãa ki lo ndan nɛ ka chwɛ a pwapwa ɲga'a.

³⁹ Lánj mingwe pugu ndaonj vi krao nɔ ha'anj ndaonj vi wu'ɔ mbo yi maonj nɛ. Ndɔ ti ɲdaonj vi ɲkhu, kanj a fã'o shina nɔ lanj nu mimbhia ɲa a khwã nɛ pi wu'ɔ nɔ ha'anj mimbhia ghɔ mbo ɲganj piɲ Taathɔ. ⁴⁰ Ndɔ monj nyanj pɪ'i nu, a shi mfã'o ntou pwatua nɔ ha'anj ä ɲkina nɔ ha'anj a pɔ nɛ. Ndɔ mbɪ'i ɲa mmu ɲkaa mu fã'o Jijwe Minnwi.

8

Pie nthɛ pa maonj ji ɲa pi fɛ'ingienj nɔ ghɔ ni pa nnwi nɛ

¹ Ndwe, nɔ pa maonj ji * ɲa pi fɛ'i pa nnwi nɔ ghɔ nɛ, pigi ji ɲa pichɛi ɲgwa shina pɛi nchhu ɲa, "ɲguonj yia fã'o lina." Lina ghà nchwɛ ɲonj fã'o nɔonj nonj, ndɔ khwã ghà mã'anj

* 8:1 8:1 Monj Gri, lrɪ yei chrã pi ɲkuonj minyienj ɲa pi sho mfɛ'i ɲgienj nɔ ghɔ nɛ.

ghrĩ. ² Sheshenon mbĩ'i na a ji nnu, ngan vi lo naa nji no ha'an a fā'o no ji nu ne. ³ Ndo sheshenon na a khwā Minnwi ne, Minnwi ji vi.

⁴ Nthe yie gho, no ji nu maon na pi fē'i pa nnwi no gho ne, pigi ji yine no ha'an pichai shina pēi chhu na, "yichai yaon lo mbo fo no nnwi mon mbhi" pugu pa na "a wu'c ta'a Minnwi na a po." ⁵ A ndo mbo pi na yaon po na pi mēin ni pa nnwi, ki a po pi po ki shhe, wu'c no ha'an shishini ntou pa "nnwi" pugu pa "taatho" po ne, ⁶ ndo ni pia a wu'c mbo ta'a Minnwi, mbo Tāa na nguon pa yaon llo pi mbho yu, pia chombhi nthe pi ju, ni ta'a Taatho mbo Jisho Krishto na pi tōgo pi mbin yu nchwīe nguon pa yaon, pia fā'o chombhi ntōgo pi mbho yu ne.

⁷ Ndo a lo mfā'o nguon ngwa mfā'o lina yei. Pichai pa ngwa ni nkwo we ni pa nnwi ti nchēin ndwe, nne na ndii na pugu ji maon na pi fē'i pa nnwi no gho ne, pugu pī'i na a po pi gha'o nu ya nnwi shini. Nthe na ngantho yugu lo ntini ne, pugu pī'i na pugu chwīe phi. ⁸ Mba'a a yi'i nchwīe maon ji shina yia pia pa Minnwi po shi'i. Mba'a pia yi'i mbhe yichai yaon no ha'an pia mien ki ji, ki nshei yichai yaon no ha'an pia nji.

⁹ Pēi lina nu na ki'i po nu na pēi fā'o nji no chwīe nu sheshe nnu po ki'ingini ni ngwa na pugu lo nji'i ntini mon pin ne. ¹⁰ Nthe na sheshenon njei gho na o fā'o lina ne, o tho nji yaon nda pa nnwi, pa'a yie gho lo nchwīe vi juju nkaa yu, na ngantho yi lo nji'i ntini ne, a ji maon na pi fē'i pa nnwi no gho ne? ¹¹ Nenne ntōgo pi nkuon po nu na o ji, o piri non vei na njū'c yi lo nja ntini ne, mbo non na Krishto ni nkhu nthe vi ne. ¹² Pēi kie nenne mfāan mbin pa lin pēi, nchho mfe fi ni ngantho yugu na a lo nji'i ntini ne, nenne mfāan mbin Krishto. ¹³ Nthe yie gho, maon ji nchwīe ndin a mon pin chwīe phi, pa'a ndo ma

nu'un nkru frēi, nne na ki'i ndin a gū mon phi.

9

*Nji pugu pa fā'a ngan ntaon Kr-
ishto*

¹ Ndo mfā'o nji no chwīe nu sheshe nnu na nkhwā ne no sheshenon nduon? Ndo mbo ngan ntaon Krishto? Nshini ndo njei Jisho Taatho via? Pēi lo mbo pi mbho fā'a a mon Taatho? ² A kan mbo na ndo nji'i mbo ngan ntaon Krishto ligi pichai ngwa, kan shishini mi ngan ntaon vi ligi pēi, nthe na pēi ndutho yēi pa li no nōon nu na mi ngan ntaon Taatho.

³ Yei nkwan ha'an nshi ntaa non a shhi ngwa pe na pugu shi ntou a ne. ⁴ A lo mbie na pi fe maon ji pugu pa maon nnu ni pigi nkaa pigi? ⁵ A lo nkā'o na pigi tho pigi pa pinje na pigi lan, mbo ghan pin, no ha'an pichai ghan ntaon Jisho pugu pa ndin Taatho pugu pa Kefa chwīe nkaa pugu ne? ⁶ Ki a wu'c pigi Banaba na a yī'i na pigi fā'a no fā'o nu yaon?

⁷ A gō na a ghā mfā'a no shooge ndina ju ni non yi? A yēi ngan fā'a nyien na minthe a phi ntien thi mon nyien, ndo a nthe pa'a a lo nka ntien thi mon nyien gho nji, ki a ghā nkē'i gō minji ki lo nnu yichai mbini minji gho? ⁸ Ngu'c nchrā yei nnu pi no nonmishua? Nwa'anli gī lo ngu'c nchhu pi nenne? ⁹ Nthe na pi nā'an mon gī Mushi na, "Ki'i nkrao nchō fua ndii na a nyien nu nkuon reshi no kwīe nu ne." Pēi pī'i na Minnwi lina pi ni fua nne? ¹⁰ A lo nja nchrā nthe pi pia? Pi nā'an nne nthe pi pia. Nthe na ngan fā'a sho fā'a ntho mfā'o pi kwā'a, ngan kwōo ntho mfā'o pi kwā'a no fā'o nu ghrā maon kwōo gho.

¹¹ Pigi mbigi ntien mon jijwe shina pēi, a yien ti nga'a no kwōo nu ntien, mbo maon na minthe pigi ji ndo nnu ne llo mbho pēi? ¹² Pichai ngwa mfā'o ghrī no kwe nu yaon

mbhɔ pɛi, kan pigi lo nka fā'o fā'o nchaa yie gho?

Ndo pigi shini ndo nji'i nthi pi nkuon nji yei, pigi gha ngwɛin njù'ɔ mon nguon yaon ghao nchaa na pigi nù'ɔn ki'ingini ni pwa pisha'akho Krishto.

¹³ Pɛi lo njɛi na ngwa pɛ na pi nù'ɔn vugu na pugu fā'a nu mon Nda Minnwi nɛ gha mfā'o maon ji pugu pi Nda Minnwi, ngwa pɛ na pugu ghan fɛ'ingien nkuon li'i fɛ'ingien nɛ fā'o yichɛi maon fɛ'ingien gho no maon ji pugu?

¹⁴ Wu'ɔ nenne, Taathɔ fɛ gí na ngwa pɛ na pugu gha nchii pwa pisha'akho nɛ fā'o njru yugu lo nkuon pwa pisha'akho gho. ¹⁵ Ndo, ndo nji'i nthi nkuon sheshe nji yei, ndo pa'a ndo nji'i nā'an nnu pei pi no kie nu mfā'o pa maon pigho. A ka pwa na nkhu nchaa na mien non tāra a ni nnu na nkwei njù'ɔ nthe yie gho nɛ. ¹⁶ Nthe na mi nchii pwa pisha'akho, pa'a yie lo nji'i nchwɛ a nkwei njù'ɔ a. Nthe na a yiyi'i na nchii. Ngə'i shi ngwɛin a no ha'an mi mien ki lo nchii nkani pwa pisha'akho.

¹⁷ Nthe na mi nchwɛ pi ki pi lo nji'i mfra a fra, kan nshi mfā'o pe. Ndo mi mien pi na pi ni a ni, kan a wu'ɔ fā'a na pi fɛ na nchwɛ. ¹⁸ Ti pe a pɔ pi kho? A fā'o nu shina no chii nu pwa pisha'akho ki lo nkwe pe, ki lo nthi pi nkuon nji a no fā'o nu pe mon pwa pisha'akho.

¹⁹ Nthe na nji'i nthe no ha'an ndo nji'i mbo nkuna mbho sheshenon nɛ, ndɔgo non a mbo muon fā'a mbho nguon ngwa, nne na minthe nkara ntou yugu. ²⁰ Ni pa ngwa juu, nkara mbo no non juu nne na minthe nkara ntou yugu. Ni pa ngwa pɛ na pugu gha mba'o pi no nù'ɔn nu gí Mushi nɛ, nkara mbo ta'a ngan nù'ɔn gí (nji'i nthe pi no ha'an a lo nji'i na mmu ndutho a nù'ɔn gí no lugu nu nɛ) nne na minthe nkara ngwa pɛ na pugu pa'o pi no nù'ɔn nu gí nɛ. ²¹ Ndi na

mɛfā'a pi pigi pa ngwa pɛ na pugu lo nji nnu gí Mushi nɛ, mummu pɔ no non na a lo nji'i nji nnu gí nɛ (ndo ki lo mbo pi na ndo nji'i ntho nù'ɔn gí Minnwi, nga mba'o nu no nù'ɔn nu gí Krishto) nne na minthe nkara ngwa pɛ na pugu lo nji nnu gí Mushi nɛ pugu gū ghan pin.

²² Ni ngwa pɛ na pugu lo nja ntini mon pin nɛ, mummu pɔ no ha'an ndo nja ntini mon pin nka mu, nne na minthe nkara ngwa pɛ na pugu lo ntini mon pin nɛ. Nkwo gū nguon yaon ghao ni nguon ngwa ghao nne na mon nguon shendaon ghao minthe nkwe pichɛi. ²³ Nchwɛ nguon nnu pigho ghao nthe pi nkani pwa pisha'akho, na pigi pugu fā'o shéi yi ka'a.

²⁴ Pɛi lo nji na mon li'i shiri tei, nguon ghan shiri tei ghao gha nte ndo a wu'ɔ mfā'o ta'a yi ngá'o? Nne, pɛi tei no ha'an pɛi shi mfā'o ngá'o gho nɛ. ²⁵ Ngwa pɛ na a gha mbo mon nnu na a pie na pi shishiri nɛ gha ngwɛin non yugu mon nguon nnu. Pugu gha nchwɛ nenne na pi shhɔ vugu ni ngá'o na a gha nda'a mbiri nɛ, ndo yia pɔ pi ye na a shi'a mbiri nɛ. ²⁶ Nne, nshi'a nji'i nte pi ki lo ndii li'i. No ngan chhwi krao, nshi'a nji'i mā'an krao a pi li'i gha. ²⁷ Nga ngwie non a, nchwɛ na a ya'o pi mbho mu, nne na nshi nga nkwo chii nkani pwa pisha'akho ni pichɛi ngwa, pa'a mummu ndutho a lo mien ki nkā'o no fā'o nu ngá'o gho.

10

Shūu nu tónə nthe Pa nnwi

¹ Ndo ntā'a nu, ma pa lin pan, na pɛi mien ki lo nji nnu na a lɔgo li'i mbin pa taa pia na pugu ni ntho njou nin Mushi lleshhi nɛ. Nguon yugu ghao ni mbo la'o lulun, nyien ntiri mon mme nkhi na pi ni mɛin ni Nkhi Pipie nɛ. ² Mon lulun gho pugu pa nkhi, pugu ni nkwe nkhi no ghan younjin Mushi. ³ Nguon

yugu ghao ni nji wu'ɔ ta'a nkwan maon ji mon jijwe. ⁴ Nguon yugu ni nnu ta'a nkwan yaon nnu mon jijwe. Pugu ni nnu nkhi llo mon nkhi mon ngu'ɔ mon jijwe na pugu pugu ni nyien nu ne, ngu'ɔ gho po Krishto. ⁵ Ndo, Minnwi ni mfā'o pigitia ni yien yugu, nne njwi vugu njrā khu yugu mon nkūnu njó.

⁶ Nne yei nnu ni ndōgo li'i pi no li ni pia, nne na ki'i pia khwā phi no ha'an pugu ni nchwie ne. ⁷ Ki'i pēi po ghan gha'o pa nnwi no ha'an pichai shina pugu ni mbo ne. No ha'an pi ni nā'an ne, "Ngwa pigho ni nchochho shhe nji maon ndo nnu, nga ndollo nchwe michwe." ⁸ Ki'i pia mā'an non yia mon kwoshuon no ha'an pichai pugu ni nchwie nu ne, mon ta'a llé pugu gū nkhu ti mbo paa wuj nkan ni nkan yi trei.

⁹ Ki'i pia ywe'i Krishto no ha'an pichai shina pugu ni nchwie, pa mitwe'i jwi vugu ne. ¹⁰ Ki'i pia luu nu no ha'an pichai shina pugu ni nduo ngan ntaon gu jwi vugu ne.

¹¹ Nne nnu pei ni ndōgo li'i mbin pugu no pa li ndo pi nā'an no tigi nu via no gho. Nthe na pia po yia pi mon ndii na mbhi kwo chho ndugwi nu ne.

¹² Nthe yie gho, sheshenon na a pi'i na a tithi ne lina nu kan a shi ngū. ¹³ Yichai ywe'i nu lo ne nga'a vei, ki lo ngu'ɔ mbo pi ye na a gha ntho ni sheshe nonmishua ne. Ndo Minnwi po pi non na a gha nū'on ka'a yi ne, mba'a a yi'i mien ywe'i nu tho ni pēi ncha fi'i ghrí yēi no thi nu thi. Ndo ndii na ywe'i nu tho ni pēi ne, a pini nchu'ɔ ndaon na minthe pēi kie ntaon ne, nne na minthe pēi tii shii.

¹⁴ Nthe yie gho, ma nkien pa lin pan na nkhwā, pēi tei gha'o nu pa nnwi. ¹⁵ Ntho nchrā nu ni pēi pi no ngwa na pugu fā'o shietho. Pēi pi'i nnu na nchhu nu ne nkaa pēi ni tho yēi. ¹⁶ Ndua mborɔ na pia gha mfe tōo nu no gho, ndii na pia gha ngrā ndo nnu ne, chho nōon pi na pia po

pi ngia chhi Krishto. Brei na pia gha mbē'i ndii na pia kru brei gho ne, chho nōon pi na pia ngia non Krishto. ¹⁷ Nthe na a wu'ɔ ta'a brei, pia na pia po pi ntou yi ne, pia po pi ta'a freinon nthe na nguon yia gha ghrā pi ta'a brei gho. ¹⁸ Pi'i mbin ngwa Ishrae, ngwa pe na pugu kru maon fe'ingien ne shi lo mbo pi ngia fā'a li'i fe'ingien?

¹⁹ Njin nnu na nchhu nu ne ki'e po pi na? Yie nōon pi na maon ji na pi fē'i pa nnwi no gho ne po pi yichai yaon, ki na pa nnwi po pi yichai yaon? ²⁰ Nga! Njin nnu gho po pi na pa ngwa ki ji Minnwi gha nga mfē'i ngien, mfe maon pi ni pa minweinj. Pugu shi lo mfe pi ni Minnwi. Ndo pa'a ndo ntā'a nu pēi chi kwò pēi pa minweinj. ²¹ Minthe pa'a pēi lo nji'i nnu ndua Taatho mbini nnu ndua pa minweinj. Minthe pa'a pēi lo nji maon nkuon taprei Taatho mbini nji nkuon taprei pa minweinj. ²² Ki pia tā'a nu nchwie Taatho fā'o the fugu? Pia titini ncha vi?

Chwie nguon nnu ghao pi no fe nu ndigha'o ni Minnwi

²³ Pi gha nchhu na, "Minthe nchwie sheshe nnu," ndo a lo nji'i mbo nguon yaon na a fā'o ghère. "Minthe nchwie sheshe nnu," ndo a lo nji'i mbo nguon yaon na a gha nchwie non ku'ɔ mon pin. ²⁴ Ki'i non wu'ɔ ntā'a pi ji shéi ni non yi, non tā'a pi shéi ngwa nduon.

²⁵ Ji sheshe yaon na pi fini nu mon tan frèi ne, ndo ki lo nji'i mbie sheshe pié nthe pi ngantho yo. ²⁶ Nthe na, "Nkuon shhe pugu pa nguon yaon na a po mon gho, ne po pi yi Taatho."

²⁷ Non na a lo nji'i nji Minnwi ne mēinj vei li'i ji, pēi khwā no ghēi nu, pēi ghēi, sheshe yaon na pi tigi shhi pēi ne, pēi ji ki lo mbie sheshe pié nthe ngantho yēi. ²⁸ Ndo ti non nchhu ni pēi na, "Pi kwo fē'i ngien ni yaon yine" ki'i pēi ji, nthe pi ngantho non gho na a shwei vei no gho ne. ²⁹ Ndo nji'i nchhu pi

ngan̄tho yəi, nthe pi yi ɲon ɲa a shwei vəi nɛ. Nthe ɲa, a shi nchwīe k̄ho n̄ji a nɔ chwīe nu sheshe nnu ch̄ho na'an̄ ɲgan̄tho ɲon nduon̄ vəi? ³⁰ Mi kan̄ ɲ̄ji ni tōo nu, ɲon fē'i a nthe pi k̄ho, nthe nnu ɲa Ntōo Minnwi nɔ ghɔ nɛ?

³¹ Nenne, ki pəi j̄i pi yaon̄ ki nnu nu, ki sheshe yaon̄ ɲa pəi chwīe nu nɛ, p̄əi chwīe ɲguon̄ yi ghao pi nɔ fɛ nu ndigha'o ni Minnwi. ³² Pəi ch̄ho chomb̄hi yəi mon̄ ɲkwan̄ shendaon̄ ɲa mba'a a yi'i mbō ki'inḡini ni pa Juu, ki ɲgwa taon̄ nduon̄ ki ni choshi Minnwi. ³³ Wu'ɔ nɔ ha'an̄ ɲga ɲk̄aa nɔ chwīe nu t̄ua ɲguon̄ ɲgwa pwa mon̄ ɲguon̄ nnu ghao ɲa n̄chwīe nu nɛ, ki lɔ nch̄ho nt̄a'a pi nyan̄ shéi nɛ, nt̄a'a pi yi ntou ɲgwa, nne ɲa minthe pugu l̄ugu.

11

¹ Pəi p̄ini a wu'ɔ nɔ ha'an̄ n̄ch̄ho mb̄ini Krishto nɛ.

Pūon̄ nu thɔ ndii ɲa pəi kiri li'i gha'o Minnwi nɛ

² Ndwe, m̄bin̄ vəi nthe ɲa pəi kw̄in̄ a mon̄ ɲguon̄ pa nnu ghao. Ndo mb̄ini nū'ɔɲ pa nū'ɔɲ wu'ɔ nɔ ha'an̄ ɲki fɛ ni pəi nɛ.

³ Ndo nt̄a'a nu pəi j̄i ɲa thɔ sheshe mimb̄ia pɔ pi Krishto, thɔ minḡwe lán̄ pɔ ndaon̄ vi, thɔ Krishto pɔ Minnwi. ⁴ Sheshe mimb̄ia ɲa a luon̄ Minnwi, ki nj̄əi nnu mb̄ho Minnwi nch̄hu nu, ni thɔ yi yi pūon̄ nɛ, ch̄i'ə thɔ yi. ⁵ Sheshe minḡwe lán̄ ɲa a luon̄ Minnwi, ki nj̄əi nnu mb̄ho Minnwi nch̄hu ni thɔ sha nɛ, ch̄i'ə thɔ yi, a wu'ɔ mbō pi ta'a yaon̄ pugu kiri nu thɔ yi. ⁶ Nthe ɲa minḡwe lán̄ mien̄ ki pūon̄ thɔ yi, a ya nɛ ɲkiri thɔ yi a kw̄i'i. Ndo nthe ɲa a nnu lritho ni minḡwe nɔ ya'a nu ɲgiitho yi, ki kiri nu thɔ yi nɛ, a pie ɲa a pūon̄ thɔ yi.

⁷ Nthe ɲa mimb̄ia lɔ n̄ji'i mf̄a'o nɔ pūon̄ nu thɔ yi nthe ɲa a pɔ pi f̄hi Minnwi, mb̄ini mbō ndigha'o yi. Ndo minḡwe pɔ pi ndigha'o mimb̄ia.

⁸ Nthe ɲa pi shi ki lɔ nchwīe mimb̄ia

pi llo mb̄in̄ minḡwe, pi ni nchwīe pi minḡwe llo mb̄in̄ mimb̄ia. ⁹ Wu'ɔ nɔ ha'an̄ pi shini ndo nchwīe mimb̄ia nthe pi minḡwe, pi ni nchwīe pi minḡwe nthe mimb̄ia. ¹⁰ A nnu ɲa a chwīe a pie ɲa minḡwe f̄a'o l̄i thɔ yu nɔ nōon̄ nu ɲa a gha'o ndaon̄ vi, nne nthe pa ghan̄ ntaon̄ Minnwi.

¹¹ Mbapa nenne, mon̄ chomb̄hi yia mon̄ Taatho, minḡwe lɔ n̄ji'i mbō pi ni thɔ yi ki mimb̄ia, ndo pa'a mimb̄ia lɔ n̄ji'i mbō ni thɔ yi ki minḡwe. ¹² Nthe ɲa nɔ ha'an̄ pi ni nchwīe minḡwe pi llo mb̄in̄ mimb̄ia nɛ, a wu'ɔ ha'an̄ a phi minḡwe mb̄hi mimb̄ia. Ndo ɲguon̄ nnu ghao llo pi mb̄ho Minnwi.

¹³ Pəi p̄i'i ni thɔ yəi ɲa a k̄a'o ɲa minḡwe luon̄ Minnwi ni thɔ sha?

¹⁴ Pūon̄ mb̄hi lɔ nōon̄ ɲa a nnu lritho ni mimb̄ia nɔ f̄a'o nu ntaan̄ ɲgiitho? ¹⁵ Ndo ti minḡwe mf̄a'o ntaan̄ ɲgiitho a pɔ pi nd̄ipwa ghɔ. Pi fɛ ntaan̄ ɲgiitho ghɔ nɔ pūon̄ nu thɔ yi. ¹⁶ Ndo ti sheshon̄ nt̄a'a nu ndōu, kan̄ pigi lɔ mf̄a'o yich̄əi nū'ɔɲ nduon̄ ndo pa'a pa choshi Minnwi lɔ mf̄a'o ɲkaa pugu.

Maon̄ j̄i Taatho

¹⁷ Ndo mon̄ nnu yei ɲa nt̄a'a nu nch̄hu ni pəi nɛ, ndo n̄ji'i ntho mb̄in̄ vəi piɲ nthe ɲa pəi shi lɔ ɲkiri ta'a li'i pi nɔ shi'i, pəi kiri pi nɔ phi. ¹⁸ Nthe ɲa nɔ j̄ɛ nu, n̄ja'o ɲa pa minduon̄nduon̄ pɔ shina pəi ndii ɲa pəi kiri nɔ choshi nɛ, ndo m̄bin̄ ɲa nnu shini pɔ mon̄ nnu yei. ¹⁹ Ndo khutho lɔ mbō, a yi'i ɲa minduon̄nduon̄ f̄a'o nɔ pɔ nu shina pəi, nne ɲa minthe pi j̄i pa ɲgwa nd̄ind̄i shina pəi.

²⁰ Ndīi ɲa pəi kiri ta'a li'i nɛ, pəi lɔ n̄ji'i n̄ji pi maon̄ j̄i Taatho nɔ ha'an̄ pəi p̄i'i nɛ. ²¹ Nthe ɲa nɔ ha'an̄ pəi j̄i nu nɛ, sheshon̄ gh̄əigh̄əi ntho n̄ji j̄i ki lɔ nch̄əi nd̄in̄ vi. N̄ji yia ta'a ɲon̄ ndo vich̄əi ɲon̄ ka lɔ ɲkwo paapaa. ²² Pəi lɔ mf̄a'o pa la'a nɔ j̄i nu ndo nnu nu fɔ? Ki pəi t̄a'a nu nch̄i'ə choshi Minnwi ndo mā'an̄ lritho mb̄in̄ pa ɲgwa ɲa pugu lɔ n̄ji'i

mfā'o yaon nɛ? Mi shi nchhu ni pɛi pi ɲa? Nshi mbin ɖɛi ɲa pɛi chwɛ a kã'o mon nnu yei? Ɗga, mba'a mōon.

²³ Nthe ɲa ntigi ɲa mi ni ɲkwe mbho Taatho nɛ, ye ɲa mfe ni pɛi nɛ: Ɗa ni tu'u ye ɲa pi ni mfini Jisho Taatho, a ni ndogo brei, ²⁴ ɲga ntōo Minnwi, mbə'i nchhu ɲa, **"Yei freinon a ɲa a pɔ ni pɛi. Pɛi chwɛ nein nɔ kwin nu ma."** ²⁵ Wu'ɔ nenne, a lōgo ndua ndii ɲa pugu ni ɲkwo kru nɛ, nchhu ɲa, **"Ndua là'o yei pɔ pi kina fhi ɲa Minnwi wrā mon chhi a nɛ. Sheshe ndii ɲa pɛi nnu nɛ, pɛi chwɛ nenne nɔ kwin nu ma."** ²⁶ Sheshe ndii nɔ ha'an pɛi kru brei yei ndo nnu ndua là'o yei nɛ, pɛi chii gu Taatho ti a shi ntho.

²⁷ Nthe yie gho, sheshenon ɲa a kru brei gho ki nnu ndua Taatho mon shendaon ɲa a lo nji'i ɲkã'o nɛ, shi mbo ɲgusha'a nthe freinon Taatho pugu pa chhi yi. ²⁸ Ndo a yi'i ɲa ɲon lli non yi ɲkaon maa ɲkru brei gho ndo nnu ndua là'o gho. ²⁹ Nthe ɲa sheshenon mien ki ji njin freinon Taatho ndii ɲa a kru brei gho ndo nnu llo mon ndua là'o gho nɛ, kan a ni'in shá'a mbin yu nɔ ha'an o kru ndo nnu nɛ. ³⁰ A chwɛ yei gho pa'a ntou pa ɲgwa shina pɛi lo ntini, pichai fá'o ghino, pichai pini ɲkhu.

³¹ Pia kan ni nsha'a non yia shishi'i pa'a pi lo nji'i nsha'a via. ³² Ndo ndii ɲa Taatho sha'a via nɛ, a yu'u via yu'u nne ɲa ki'i pia ma mbo pa ɲgusha'a pia pa ɲkuon mbhi ka'a.

³³ Nenne ki'e, ma pa lin pan, ndii ɲa pɛi kiri ta'a li'i nɔ ji nu maon ji Taatho nɛ, pɛi ywere pichai ɲgwa. ³⁴ Ɗji njia sheshenon, á ji maon la'a, nne ɲa pɛi gha ɲkiri, ki'i pɛi fá'o njō Minnwi.

Nshi mbiri pa pigai nnu ndii ɲa ntho nɛ.

12

Pa nnu ɲa Jijwe Minnwi gha ɲgɛre ɲgwa nɔ chwɛ nu nɛ

¹ Ndwe, nthe pa fé mon Jijwe, ma pa lin pan, ndo ntã'a nu ɲa pɛi pɔ mon ki ji. ² Pɛi ji ɲa ndii ɲa pɛi shini ndo naa mbin Minnwi nɛ, pi ni nchwɛ pɛi fáan ndaon nchho ɲga'o pa nwi ɲa mimfe pa'a pugu lo nchrã nɛ. ³ Nenne, ntã'a nu ɲa pɛi ji ɲa mba'a sheshenon ɲa a chrã pi ni Jijwe Minnwi nɛ yi'i nchono Jisho, ndo mba'a sheshenon chhu ɲa Jisho Taatho ki lo ntogo pi mbho Jijwe Minnwi.

⁴ Ntou pa ɲkwan ɲkwan fé mon Jijwe pɔ fo, ndo ɲguon yi ghao llo pi mbho Ta'a Jijwe. ⁵ Ntou pa ɲkwan ɲkwan fá'a pɔ, ndo ɲgu'ɔ ndho pi mbho ta'a Taatho. ⁶ Ntou pa nnu chwɛ pɔ fo, ndo a wu'ɔ ta'a Minnwi ɲa a fe nji ɲguon yugu ghao ni sheshenon.

⁷ Ndo ni sheshenon, Jijwe Minnwi non non yi ɲa pugu yu pɔ ka'a nne nɔ tho nu ni ghɛre ni ɲguon ɲgwa. ⁸ Jijwe gho fe chrã ɲkini shietho ni ta'a non, ɲga mbo ni vichai non, wu'ɔ ta'a Jijwe gho fe ɲkini chrã lina. ⁹ Wu'ɔ ta'a Jijwe gho fe pin ni vichai non, ɲga mbo ni vichai a fe nji yigi ghino. ¹⁰ A fe ni vichai ta'a non, nji nɔ chwɛ nu pa nnu ghraoghrao, ni vichai, a fe yei nu nnu nchhu. A fe ni vichai, nji nɔ ji nu ɲa ki ɲkini llo pi mbho Jijwe Minnwi ki jijwe nduon. A pini mfe ni vichai, nji nɔ chrã nu mon pa chrã taon ɲa pi lo nji nɛ, ni vichai a fe nji nɔ tugu nu chrã pigho ɲa pi shi lo nji nɛ. ¹¹ Ndo wu'ɔ ta'a Jijwe gho fá'a ɲguon pa nnu pei. A tho mfe pa fé ni sheshenon wu'ɔ ɲkwan nɔ ha'an a khwã nɛ.

Ta'a freinon ni ntou pa ghrã pi

¹² Nthe ɲa wu'ɔ nɔ ha'an freinon nonmishua ta'a yi ndo mfã'o ntou pa ghrã pi nɛ, ndo ɲguon pa ghrã pi pigho, nji'i nthe pi nɔ ha'an a ntou pi nɛ, pɔ pi ta'a freinon, a nɔ ha'an

a pɔ ni Krishto ŋkaa yu nɛ. ¹³ Pi ni ŋkwe via ni ŋkhɔ mon ta'a Jijwe mon ta'a freinon, ki pia pɔ pi ŋgwa Juu ki ŋgwa taon nduon ki pia pɔ pi pa kũna ki ŋgwa ŋa pugu lɔ mbo kũna, pi ni nchwɛ ŋa pia nnu llo mon ta'a Jijwe.

¹⁴ Nthe ŋa freinon lɔ ŋgu'ɔ mfã'o pi ta'a ghrà yi, a fã'o pi ntou pi. ¹⁵ Ti kwo nchhu ŋa, "Nthe ŋa ñdo ŋji'i mbo mbho nɛ, ñdo ŋji'i mbo ta'a ghrà non yɔ," pa'a yinɛ lɔ nchwɛ vi ŋa ki'i a pɔ ta'a ghrà non ghɔ. ¹⁶ Ti tɛnɛ nchhu ŋa, "Nthe ŋa ñdo ŋji'i mbo muun ligi nɛ, ñdo ŋji'i mbo ta'a ghrà non ghɔ," pa'a yinɛ lɔ nchwɛ vi ki a lɔ mbo ta'a ghrà non ghɔ. ¹⁷ Ti ŋguon ñon kan ni mbo pi muun ligi, a ya'o li'i pi neiŋ? Ti ä kan ni mbo pi tɛnɛ, a ya'o lun yaon pi neiŋ?

¹⁸ Ndo nɔ ha'an a pɔ nɛ, Minnwi ni'in ŋguon pa ghrà non mbin non pi wu'ɔ nɔ ha'an a ni ntã'a nu nɛ. ¹⁹ ŋguon non non ghao kan ni ŋgu'ɔ mbo pi ta'a ghrà, non non kan mbo pi hin? ²⁰ Ndo nɔ ha'an a pɔ nɛ, non non fã'o ntou pa ghrà ndo ŋgu'ɔ mbo pi ta'a yi. ²¹ Nenne minthe pa'a muun ligi lɔ nchhu ni mbho ŋa, "Ndo ŋji'i ntã'a ghɔ." Ndo mba'a tho chhu ni kwò ŋa, "Ndo ŋji'i ntã'a ghɔ!"

²² Ndo a ka pɔ pi pɛ pa ghrà non ŋa a fhi nɔ ha'an a lɔ nja ntini nɛ ŋa mba'a non non pɔ ki pie ghɔ. ²³ Pa pɛ ghrà non ŋa pia pĩ'i ŋa pugu lɔ mbo yaon nɛ, ka pɔ pi pɛ ŋa pia ghà nja ndina nɔ ghɔ nɛ. Pɛ ghrà non ŋa mba'a ŋgwa yɛi nɛ, pia ya mbuon vugu shi'i, ²⁴ ndo pɛ ghrà ŋa pugu chii nɛ lɔ nu'un mbie ŋa pi tu'oshɛ vugu nenne. Ndo Minnwi chwɛ non non mon shendaon ŋa a pie ŋa pi fɛ ndichii ni pɛ ghrà ŋa a lɔ nja nchii nɛ, ²⁵ nne ŋa ki'i minduonduon pɔ mon non, ndo ta'a ghrà non lina ni yichɛi wu'ɔ ndindi. ²⁶ Ta'a ghrà non njei ŋgɛ'i, ŋguon yi yɛi ŋgɛ'i ka'a,

pi ŋga'o ta'a ghrà non, ŋguon yi ghao fã'o pwanju'ɔ pugu pa yie ghɔ.

²⁷ ŋguon vɛi ghao pɔ pi non Krishto, sheshenon ni tho yi pɔ ta'a ghrà non yi. ²⁸ Minnwi nũ'on pa ŋgwa mon chɔshi, fũon yi pɔ pa ghan ntaon Jishɔ, mbra yi pɔ pa ghan chii ŋkani Minnwi, mbra mbra yi pɔ pa ghan yɛ'i ŋgwa. Pichɛi ki'ɛ pɔ ghan fã'a nu pa nnu ghraoghrao, pichɛi ki'ɛ pɔ pa fé yigi nu ghino, ni ghère nu ŋgwa, ni fé pɔ nu nthishi, ni pa ŋkwan ŋkwan chrà. ²⁹ ŋguon ŋgwa nu'un mbo pi pa ghan ntaon Jishɔ? ŋguon ŋgwa nu'un mbo pi pa ghan chii ŋkani Minnwi? ŋguon ŋgwa nu'un mbo pi pa ghan yɛ'i ŋgwa? ŋguon ŋgwa ghà nu'un mfã'a pi pa nnu ghraoghrao? ³⁰ ŋguon ŋgwa nu'un mfã'o pi pa fé yigi nu ghino? ŋguon ŋgwa ghà nchrà pa ŋkwan ŋkwan chrà? A ghà nu'un ntũgu ŋguon ntũgu ŋgwa pa ŋkwan ŋkwan chrà? ³¹ Pɛi ni'in njũ'ɔ yɛi ki'ɛ ŋkuon pa fé moon Jijwe ŋa a memme pi nɛ.

Nshi nɔon shendaon ŋa a pwa nchaa ŋguon yi nɛ ni pɛi.

13

Khwã chaa ŋguon yaon ghao

¹ A mbo ŋa mimfɛ ñchrà chrà pa ŋguon taontaon pugu pa chrà ghan ntaon Minnwi ndo ki lɔ mfã'o khwã, kan mbo pi khu tu'ɔ yó ŋa a yɔno nu ki njei ŋa a yɔno nu. ² Ti ä mbo ŋa mfã'o ghrɔ nɔ chii nu ŋkani Minnwi nɔ ghɔ, ndo ŋji ŋguon pa nnu lɛin ghao, pugu pa ŋguon lina ghao, ki mfã'o pin ŋa minthe a mü'un mbra ndo ki lɔ mfã'o khwã, kan mi yaon ghagha. ³ Mi mfe ŋguon yaon ŋa mfã'o nɛ ni pa ghan pou, ndo mfe non a nne ŋa mimfɛ ŋkwɛi njũ'ɔ* a nɔ ghɔ ndo ki lɔ mfã'o khwã, pa'a ñdo nshei sheshe yaon.

⁴ Khwã pɔ pi wɛin njũ'ɔ, ni nɔon nu pwapun, khwã shi'a mfã'o kighi'ɛ, ki mfã'o kwɛi njũ'ɔ, ki lɔ

* **13:3** 13:3 Pichɛi pa Nwa'anli Minnwi chhu ŋa mfe non a ŋa pi tũon.

mā'an ntinta'ò, ⁵ ki lo nchrā chrà nchi'eshè, ki lo ngu'ò ntā'a pi ji nnu, ki lo nji'a mbigi túa, ki lo nū'òŋ pa fànŋ na pi chwīe nē. ⁶ Khwǎ shi'a mfā'ò pwanju'ò mon ntəi, a ghà mfā'ò pwanju'ò nthe pi nnu shini. ⁷ Khwǎ shi'a nji'i nkina, a ghà mbinŋ nguon nnu ghao, mfā'ò kwá'a ni nguon nnu mbini ntii shii mon nguon nnu ghao.

⁸ Khwǎ lo nji'i mfā'ò ndugwi yi. Chhu nu nkini Minnwi, shi ma ntogò, pa nkwanŋ nkwanŋ chrà, shi ma ntithi, pa lina togò nkaa pugu. ⁹ Pia ji pi ghrà nnu, ndo nchhu nkini Minnwi pi ghrà yi. ¹⁰ Ndo ndii na ye na a kā'ò tho nē, kan ye na a ghrà yi nē shi ntogò gha.

¹¹ Ndi na nki pò mikə'i nē, nki chrà nò mikə'i, mbī'i nnu nò mikə'i, njwē nnu nò mikə'i. Ndo ndii na mi ni ngū ntinimme nē, mī'an pa nnu mikə'i. ¹² Nthe na ndwē, pia yəi yaon pi nò ha'an a pò pi mon mililigi funfun, ndo ndii ghò pia pa Jishò shi njəi ligi. Yaon na nji ndwē nē wu'ò mbo pi ghrà yi, ndo ndii ghò, nshi nja nji nguon pa nnu ghao wu'ò nò ha'an Minnwi ya nji a shishi'i nē.

¹³ Trei nnu pei shi ma nkina: pin, kwá'a ni khwǎ, ndo ye na a chaa nguon yi ghao nē khwǎ.

14

Chhu nu nkini Minnwi pugu pa nkwanŋ nkwanŋ chrà

¹ Yōu njin khwǎ, ndo nshigi pa fé Jijwē Minnwi llo mon njù'ò ghò, mī'ej mbo fé chhu nu nkini Minnwi. ² Non na a chrà nu mon ngini chrà nē lo nji'i nchrā pi ni ngwa, a chrà pi ni Minnwi, nthe na non lo nji nnu na a chhu nu nē, ndo a chrā pi pa nnu ləin mon Jijwē. ³ Ndo non na a chrā pi nkini Minnwi nē, chrā pi ni ngwamishua nò ghēre nu vugu pugu ku'ò mon pin, mā'an ghrí yugu, pugu pa njù'ò yugu. ⁴ Non na a chrā mon ngini chrà nē ghēre pi

wu'ò non yi ndo non na a chhu pi nkini Minnwi nē ghēre pi choshi.

⁵ Ndwē, nkhwā na nguon yəi chrā mon ngini chrà ndo nka khwā nga'a pi na pəi chii nkini Minnwi. Non na a chii pi nkini Minnwi nē chaa non na a chrā pi mon ngini chrà nē, kan a neiŋ non pò nò tūgu nu ngini chrà ghò, nne na minthe a ghēre choshi.

⁶ Pa lin pan, mii ntho njəi vəi nchrā ni pəi pi mon ngini chrà, a ghēre vəi pi ni kho, kan a neiŋ, ntūgu pi yichəi nnu na Minnwi nōon nē, ki yichəi nnu lina, ki yəi nu nnu nchhu ki yichəi yaon ye'i? ⁷ Nji'i nthe pi pa yaon na a lo mbo yi maon, nò pa mbó, ki miləngəin nò pa'ò nu lóu, a nthe pi ji nnu na maon pighò chhu nu nē pi neiŋ nò ha'an pi mienŋ ki lo mba'ò shi'i? ⁸ Ki pi mvá'a pa'ò nu kwəi, a ji gǒ nnu na a chhu nu nē nò piri nu non yi nò nchhò?

⁹ A wu'ò ha'an a pò ni pəi nē. Pəi nchrā mon ngini chrà na ngwa lo nja'ò nu nē, non kie pi neiŋ nji nnu na o chhu nē? Nthe na pəi shi ntho nchrā nu pi mon ghanji.

¹⁰ Nnu khuthò lo nu'un mbo na ntou pa nkwanŋ nkwanŋ chrà pò mon mbhi, ndo pa'a kan ta'a yi lo nji'i mbo ki lo mfā'ò njin yi. ¹¹ A mbo ki'e na ndo nji'i nji njin chrà, mbo shhi non ghò na a chrà nu nē pi nò ngini, juju nkaa yu pò yəi mu pi nò ngini. ¹² A wu'ò nò ha'an a pò ni pəi na pəi khwā nu nò fā'ò nu pa fé mon Jijwē nē, pəi pa'ò nò ghəi nu shhi mon pa fé na a ghēre choshi ku'ò nē.

¹³ Nthe yie ghò ki'e, non na a ghà nchrā mon pa ngini chrà nē, luon na pi fe ghrí shwei nu njin yi. ¹⁴ Nthe na mi nduon Minnwi mon ngini chrà, jijwē a luon nu ndo pa'a ndo nji njin sheshe nnu ghò mon lina a.

¹⁵ Ti mi shi nchwīe pi neiŋ ki'e? Nshi nduon ni jijwē a, ndo mbini nduon ni lina a. Nshi njrāo nkhi nga'ò Minnwi ni jijwē a, ngu'ò mbini njrāo ni lina a. ¹⁶ Kien nenne, o mfe tōo nu ni jijwē yò, non na a lo nji'i mfā'ò fé yei, na pəi yu luon

nu ne, a kie pi neinj nchhu na, “A yie!” ni tōo nu gho na o fe nu ne, no ha’an a mien ki ji njin yi? ¹⁷ Nthe na minthe o tho nja mfe pi tōo nu shini, ndo pa’a a lo nji’i nchho ngere yini non.

¹⁸ Ntōo Minnwi na nga nchrā mon pa ngini chrā ncha nguon yei ghao. ¹⁹ Ndo mon choshi, a lo nka pwa pi na nchrā tien ndigi chrā ni lina a, nne na ntigi pichai ngwa, ncha na nchrā wun nkan chrā mon pa ngini chrā?

²⁰ Pa lin pan, ki’i pēi pī’i nnu no pa puon pro. Pēi po pi puon fhu mon pa nnu piphi, ndo mon pī’i nu nnu yei, pēi po pa ntinimme. ²¹ Pi nā’an mon nwa’anli gi na,

“Ntogo pi nkuon pa ngini chrā pugu pa nnu na a taon ncho pa ghini ne,

nshi nchrā ni ngwa pei.

Nji’i nthe pi nenne mba’a pugu yi’i nja’o, a chhu ju Taathō.”

²² Nthe yie gho, pa ngini chrā po pi li ki lo mbo pi ni ghan pin, a po pi ni ghan ki pin, ndo yei nu nnu mbho Minnwi nchhu, po pi li, ndo ki lo mbo pi ni ghan ki pin, a po pi ni ghan pin. ²³ Ndo ti a kan mbo na nguon ngwa mon choshi kiri ta’a li’i, nguon ngwa ghao tho nchrā pi ngini chrā, pa ngwa mbhi, ki ghan ki pin nii njei, pa’a pugu lo nchhu na pēi chho mbapa? ²⁴ Ndo ti nguon ngwa kan njei pi nnu mbho Minnwi nchhu nu, ngan ki pin, ki non mbhi nii, nguon nnu gho na pi chhu nu ne weinj vi, nguon nnu gho na a ya’o ne sha’a vi. ²⁵ Pa nnu leinj pe na a ni mbo njū’o yu ne taon paa, nne a gū ni puji yi shhe, nga’o Minnwi, nchhu nu na Minnwi ya mbo shina pēi.

Nkwan ha’an a pie na pi gha’o Minnwi mon choshi ne

²⁶ Yei nnu na nchhu nu ne, ma lin pan. Ndi na pēi kiri ta’a li’i ne, ta’a non mfā’o nkhi gha’o Minnwi, yichai fā’o yaon no ye’i nu, yichai

fā’o nnu na pi non gho, ndo yichai fā’o ngini chrā ki tūgu nu ngini chrā gho. Pēi chwie nguon pa nnu po pi no ghere nu choshi a ku’o.

²⁷ Ti sheshenon nchrā nu mon ngini chrā, a pie na a po paa ngwa, ti a nga’a a po yi trei, ta’a non chrā mfe shina ni ndin vi, ndo a pie na yichai non tūgu. ²⁸ Ndo ti non mien ki lo mbo no tūgu nu, a pie na sheshenon vugu lere lan mon choshi, ngu’o nchrā pi ni non yi pugu Minnwi.

²⁹ A pie na pa njeli’i Minnwi pi paa ki pi trei chrā, pichai lii nnu ha’an pugu chhu nu ne shishi’i.

³⁰ Ndo ti Taathō non nnu ni yichai non na a choho ne, a pie na non na a chrā nu ne lere lan. ³¹ Nthe na minthe nguon vei, pa ta’a ta’a,

chhu nkini lo mbho Minnwi, nne na minthe nguon ngwa ye’i yaon ndo mfā’o mā’an njū’o. ³² Non ha’an a fā’o fé chii nu nkini Minnwi no ha’an Jijwe Minnwi fe ne fā’o nji

no weinj nu non yi, njwere ji shina. ³³ Nthe na Minnwi lo mbo Minnwi vuvu’u, ndo a po pi yi ta’anggi, wu’o no ha’an a po mon nguon pa choshi ngwa Minnwi pi taontaon ne.

³⁴ Pingere lere lan mon pa choshi, nthe na pi lo mbin na pugu chrā. A pie na pugu shwi’i non yugu no ha’an gi chhu ne. ³⁵ Sheshe nnu mbo na pugu khwā no ye’i nu, a pie na pugu pie ni pa laon pugu la’a. Nthe na a nnu lritho ni mingwe no chrā nu mon choshi.

³⁶ Ki chrā Minnwi ni ndho pi mbho pēi ntho? Ki a wu’o pēi tē’i vei na chrā Minnwi choin mbho pēi?

³⁷ Sheshenon mbi’i na a ngan chii nkini Minnwi, ki mfā’o fé lo mbho Jijwe Minnwi, a fā’o no ji nu na nnu na nā’an nu ni pēi ne po pi kina lo mbho Taathō. ³⁸ Sheshenon mien ki lo nji nnu yei, kan pi lo nji vi.

³⁹ Nthe yie gho, ma lin pan, pēi na nshigi no chii nu nkini Minnwi, ndo ki lo nji’i ndaa na ki’i ngwa chrā nu mon pa ngini chrā. ⁴⁰ Ndo a pie na

pi chwīe nguon pa nnu shishi'i ndo mbo mon shendaon ja a kā'o ne.

15

Krishto pini nu'unj nku'ɔ mon gu

¹ Ndwe, ma pa lin pan, nshi nkwin vɛi ni pwa pisha'akho ja mi ni nchii ni pɛi ne, ja pɛi ni mbin ndo nthi mon gho a tini ne. ² A pwa pisha'akho yei ja a kwe vɛi no ha'an pɛi ngwɛin chrà ja nki chii ni pɛi ne a tini, kien nne kan pin nu yɛi ni mbo pi ghagha.

³ Yaon ha'an pi ni mfe vɛi ne, nki fe ni pɛi no fion mme nnu: ja Krishto ni nkhu nthe phi yia no ha'an Nwa'anli Minnwi chhu ne, ⁴ pugu pa ja pi ni ntwei vi, pugu pa ja a ni nga mbo trei llé a pini nu'unj nku'ɔ no ha'an Nwa'anli Minnwi chhu ne, ⁵ pugu pa ja a ni non non yi ni Kefa, mbra ki'e ni nguon paanchro ghan ntaon pi. ⁶ Mbini non non yi ni pichɛi pa ghan younjin pi ti ntogo tien nkii yugu ta'a kien shhe, ntou yugu wu'ɔ mbi'i mbhi, nji'i nthe no ha'an pichɛi kwo khu ne. ⁷ Mbini non non yi ki'e ni Jein, non ki'e ni nguon pa ghan ntaon pi. ⁸ Ndugwi yi, a non non yi vɛi nkaa mu no non ja pi phi vi pi ki ndii lo nkā'o. ⁹ Nthe ja mi ndugwi njin shina nguon pa ghan ntaon Jisho ghao, pa'a ndo nkā'o ja pi mɛin a ni ngan ntaon Jisho nthe ja mi ni mfe ngɛ'i ni choshi Minnwi.

¹⁰ Ndo, ntogo pi nkuon pwapun Minnwi, mi yaon ja mi yie gho ne, ndo ti pa'a pwapun yi vɛi ni ndo mbhe pi ghagha. Ndo nki ka fā'a fā'a ncha nguon pa ghan ntaon Jisho, ndo a shini ndo nja ntho mfā'a mmu, a ni mfā'a pwapun Minnwi mbin mu. ¹¹ Ki a ni mbo pi mmu ki pugu, yei yaon ja pigi ni nchii ne, mbo yaon ja pɛi ni mbin ne.

Pa ngwa ha'an pugu khu ne shi mbini nku'ɔ mon gu

¹² Ndwe, pi nchii ja Krishto pini nu'unj nku'ɔ mon gu, pichɛi ngwa

shina pɛi kie pi nein nchhu ja mba'a ngwa ha'an pugu khu ne pini nu'unj nku'ɔ? ¹³ Ndo ti ä mbo ja mba'a ngwa khu pini nu'unj nku'ɔ mon gu, kan nji'i nthe pi Krishto lo nji'i nku'ɔ mon gu, ¹⁴ ndo ti ä mbo ja Krishto lo nji'i nku'ɔ mon gu, kan nnu ja pigi chii nu ne lo nji'i mfā'o ghère, ndo pa'a pin yɛi lo mfā'o ghère. ¹⁵ No pigi nu, a non ja pigi chho nde'i pi ngien nthe Minnwi, nthe ja pigi chhu nu ja a ni nchwīe Krishto ku'ɔ mon gu, ndo pa'a a lo nji'i nchwīe a ku'ɔ shini mon gu, no ha'an ä mbo nnu shini ja mba'a ngwa khu ku'ɔ mon gu. ¹⁶ A mbo ja mba'a pa ngwa ha'an pugu khu ne ku'ɔ, yie non ja nji'i nthe pi Krishto shini ndo nku'ɔ. ¹⁷ Ndo ti ä mbo ja Krishto shini ndo nku'ɔ mon gu, kan pin yo po pi ghagha ndo pɛi wu'ɔ mbini mbo mon phi yɛi. ¹⁸ Nne kan ngwa pe ja pugu khu ndo mbo ghan pin Krishto ne phe gha. ¹⁹ Pia mfā'o kwà'a yia mbin Krishto pi wu'ɔ mon yei chombhi hein, a pie ja pi kwoshini yia ncha nguon ngwa.

²⁰ Ndo shishini, Krishto ku'ɔ llo mon gu. A fion non no ku'ɔ nu no non nu ja ngwa pe ja pugu kwo khu ne shi nku'ɔ. ²¹ Nthe ja no ha'an a ni ntogo mbho ta'a non, gutho ne, a wu'ɔ mbini ntogo pi mbho ta'a non ja ngwa ha'an pugu khu ne shi mbini nku'ɔ. ²² Nthe ja wu'ɔ no ha'an mon Adan nguon ngwa khu ne, wu'ɔ nenne, mon Krishto pi shi nchwīe nguon ngwa po pi maon. ²³ Ndo sheshenon shi nku'ɔ mon ji ndii, Krishto po fion yi shina nguon yi, nne ki'e mon ndii ye ja a shi ntho ne, a po ngwa pe ja pugu po pi yi Krishto ne.

²⁴ Nne ki'e ndugwi yi tho, ndii ja a shi ncha'a nji sha'a nu ndu'u ni Minnwi Tāa, ndii ja a kwo piri nguon ghrí ja pugu sha'a nu ne pugu pa memme ngwa pugu pa memme ghan nji. ²⁵ Nthe ja a shi ngu'ɔ nsha'a ti nu'unj nū'ɔn nguon pa mimbina pi la'o kwò yu.

26 Ndugwi mimbina ni Krishto nɔ shi'i nu pɔ pi gu. 27 Nthe ɲa, "Minnwi kwo nū'ɔŋ ɲguon̄ yaon̄ ghao la'o kwò yu." Ndo ndii ɲa a chhu ɲa, "N̄guon̄ yaon̄ ghao kwo pɔ la'o kwò yu nɛ," khuthɔ lɔ n̄ji'i mbo ɲa chrà ghɔ ɲa "ɲguon̄ yaon̄" lɔ mbo pi ɲa Minnwi nduthɔ yi ɲa a nū'ɔŋ ɲguon̄ yaon̄ la'o kwò Krishto pɔ shina maon̄ pighɔ. 28 Ndi ɲa ɲguon̄ yaon̄ ghao shi n̄ja'o pi mbhɔ yu nɛ, kan̄ Muon̄ ɲkaa yu shi n̄ja'o mbhɔ ju ɲa a nū'ɔŋ ɲguon̄ yaon̄ la'o kwò yu nɛ, nne ɲa Minnwi nthe a pɔ Taathɔ ɲguon̄ yaon̄ ghao ɲguon̄ li'i.

29 A mbo ɲa mba'a pa ɲgwa ɲa pugu khu nɛ yi'i ɲku'ɔ, ghèrɛ yi pɔ pi khɔ ki'ɛ nɔ kwe nu ɲgwa maon̄ ni ɲkhĩ nɔ ligi pa ɲgwa khu? Pi nu'un̄ ɲkwe vugu ni ɲkhĩ ɲa, nɔ ha'an̄ ä mien̄ ki pɔ ɲa yichəi llé pa ɲgwa khu ma mbini ɲku'ɔ mon̄ gu?

30 Ti a chwīe khɔ ki'ɛ pia pɔ mon̄ cho gu ɲguon̄ ndii? 31 Pa l̄n̄ pan̄, ɲga ntɔgɔ mon̄ gu ɲguon̄ llé ghao. Titene ɲa ɲga mfā'o mbin̄ pəi, mon̄ chɔmbhi yia ɲa pia fā'o mbin̄ Krishto Jishɔ, mbo Taathɔ nɛ, chwīe ñchhu nenne. 32 Mi shi nshei pi khɔ, nɔ chrā nu nɔ ɲon̄mishua nɔ ha'an̄ ä mbo ɲa ɲgwie ɲkrò pi ghagha pigi pa minyien̄ moon̄ trũ Efeshɔ? A mbo ɲa mba'a ɲgwa ha'an̄ pugu khu nɛ pini ɲku'ɔ, "A pie ɲa pia ji ndo nnu nthe ɲa yua shi mbo pia khu." 33 Ki'i ɲon̄ f̄i vəi: "Taannu piphi ghà mbiri mbha nnu shi'i." 34 Pəi pini ni lina yəi nɔ ha'an̄ a pie ɲa pəi chwīe nɛ ndo mien̄ mbha nnu piphi yəi fɔ. Nchhu yei a pɔ nnu lrithɔ ni pəi ɲa pichəi ɲgwa shina pəi lɔ ndo n̄ji Minnwi.

Non̄ ɲa a ku'ɔ mon̄ gu nɛ

35 Ndo yichəi ɲon̄ shi mbie ɲa, "Pa ɲgwa khu ghà mbini ɲku'ɔ pi n̄ein̄? Pugu ghà ɲku'ɔ pi ni yəi ɲkwan̄ non̄?" 36 Yaon̄ na yei! Yaon̄ ɲa ɔ phī nɛ nthe pa'a a lɔ n̄ji'i ɲkhē ɲku'ɔ ki lɔ mfūon̄ ɲkhu ɲkaon̄. 37 Yaon̄ ɲa ɔ phī nɛ, wu'ɔ mbo pi

mbia thi, kə'ichəi mbia shie gɛ, ki mbia yichəi yaon̄ nduon̄ ki lɔ n̄ji'i mbo pi ɲkien̄ mme thi ghɔ ɲa a khəkhe ɲku'ɔ nɛ. 38 Minnwi ghà mfe non̄ ni mbia thi ɲkwan̄ nɔ ha'an̄ a khwā nɛ. Minnwi ghà nchwīe sheshe mbia thi khē mfā'o ji ɲkwan̄ non̄. 39 Nthe ɲa ɲguon̄ frèi pa yaon̄ lɔ n̄ji'i mbo pi ta'a ɲkwan̄. Pa ɲgwamishua fā'o yugu ɲkwan̄ non̄, pa minyien̄ fā'o yugu, pa mishi fā'o yugu, pa shhu fā'o yugu. 40 Pi fā'o pa ɲkwan̄ non̄ mbo yi pɔ, pugu pa non̄ mbo yi ɲkuon̄ shhɛ. ɲkwan̄ non̄ pɔ fā'o yugu ɲkwan̄ ndipwa, pa ɲkwan̄ non̄ ɲa a yi shhɛ nɛ fā'o ji ɲkwan̄ ndipwa. 41 Minaon̄ fā'o ji ɲkwan̄ ndipwa, fhu fā'o ji ɲkwan̄ ndipwa, pa f̄inəi fā'o yugu ɲkwan̄ ndipwa. Pa f̄inəi kwri pugu pa pichəi mon̄ ndipwa.

42 A ha'an̄ a pɔ ni ɲgwa pɛ ɲa pugu khu mbini ɲku'ɔ nɛ. Yaon̄ ɲa pi phī nɛ, yaon̄ ɲa a nthe a piri nɛ, yaon̄ ɲa a ku'ɔ nɛ nthe pa'a a lɔ n̄ji'i mbiri. 43 Ndi ɲa pi twei nu nɛ, ɔ l̄i a wuwuru ndo ndii ɲa a ku'ɔ nu nɛ a ku'ɔ mon̄ ndipwa. Ndi ɲa pi twei nu nɛ pa'a a lɔ mfā'o ghrí, ndo ndii ɲa a ku'ɔ nu nɛ a fā'o ghrí. 44 Pi twei nɔ non̄ ɲa pi phi ɲon̄ nɔ ghɔ ɲkuon̄ mbhi hein̄ nɛ, a ku'ɔ nɔ non̄ ɲa a chhɔ Jijwe mon̄ ghɔ nɛ. Non̄ mbo ɲa pi phī ɲon̄ nɔ ghɔ ɲkuon̄ mbhi hein̄, kan̄ non̄ pini mbo ɲa a chhɔ Jijwe mon̄ ghɔ.

45 Nne pi nā'an̄ ɲa, "Fūon̄ ɲon̄, mbo Adan̄, ni mbo ɲon̄ maon̄," ndugwi Adan̄ ni ɲgū jijwe fe chɔmbhi. 46 A shini ndo mfūon̄ yi jijwe mbo, a ni mfūon̄ yi ɲkuon̄ mbhi yei mbo ɲkaon̄ yi jijwe maa mbo. 47 Fūon̄ ɲon̄ ni ndhɔ ɲkuon̄ shhɛ, pi chwīe vi pi ni nchí'a. Mbra ɲon̄ lɔ pi pɔ. 48 Wu'ɔ nɔ ha'an̄ ɲon̄ ɲkuon̄ shhɛ yei, ni mbo nɛ a wu'ɔ ha'an̄ ɲgwa ɲa pi chwīe vugu ni nchí'a pɔ nɛ. Wu'ɔ nɔ ha'an̄ ɲon̄ ghɔ ɲa a lɔ pɔ pɔ nɛ, a ha'an̄ pa pɔ pɔ nɛ. 49 Wu'ɔ nɔ ha'an̄ pia fā'o fhi ɲon̄ ɲa pi chwīe vi ni nchí'a nɛ, a

ha'anḡ pia shi nde mfā'o fhi non llo po ne.

⁵⁰ Nnu ḡa n̄chhu nu ne po ḡa, ma l̄n paḡ, mba'a fr̄i pugu ch̄h̄i fā'o sh̄na mon Sha'afuonḡ Minnwi, ndo mba'a yaonḡ ḡa a gh̄a mbiri ne fā'o sh̄na mon yaonḡ ḡa a shi'a mbiri.

⁵¹ L̄i nj̄i, yw̄ere nnu yei, ḡa a ni mbo yi l̄inḡ ne, mba'a a le ma ḡkhu ḡguonḡ yia ghao, ḡguonḡ yia ghao ma ḡkwri, ⁵² no muonḡ kuo nd̄i no mikw̄reiligi, nd̄i ḡa pi shi ntua ndugwi nt̄anḡ ne. Nthe ḡa pi shi ntua nt̄anḡ, pa ḡgwa ḡa pugu kwo khu ne ku'ɔ ni nonḡ ḡa mba'a a ma nu'unḡ mbiri, ḡguonḡ yia ghao kwri.

⁵³ Nonḡ yei ḡa a gh̄a mbiri ne ȳi'ḡ ḡa a kara mfā'o nonḡ ḡa a shi'a mbiri ne, nonḡ yei ḡa a gh̄a ḡkhu ne ȳi'ḡ ḡa a kara mfā'o nonḡ ḡa a shi'a ḡkhu ne.

⁵⁴ Nd̄i ḡa nonḡ ḡa a gh̄a mbiri kara mfā'o nonḡ ḡa shi'a mbiri ne, nonḡ yei ḡa a gh̄a ḡkhu fā'o nonḡ ḡa a shi'a ḡkhu ne, chr̄a yei ḡa pi ni nchhu ne l̄oḡo li'i ki'ε.

"Pi mmi gu monḡ gha'a nu mi.

⁵⁵ Yo! Gu, n̄ji yɔ no gha'a nu hinḡ?

Yo! Gu, ḡgò yɔ hinḡ?"

⁵⁶ ḡgò gu po pi phi, n̄ji phi po ḡi Mushi. ⁵⁷ Ndo pia t̄o Minnwi ḡa a fe gha'a nu ni pia ntoḡo pi mbho Taatho via mbo Jisho Krishto.

⁵⁸ Nthe yie gh̄o, ma ḡkienḡ pa l̄inḡ paḡ, p̄i thi a tini, ki'i p̄i ch̄i'i, ḡgu'ɔ nchho ḡḡi gh̄i sh̄i mon f̄a'a Taatho, n̄ji nu ḡa f̄a'a ȳi mon Taatho shi lo nchho mbhe pi ghagha.

16

Yaonḡ fe no gh̄ere nu ghanḡ pinḡ no gh̄o Jerushaleinḡ

¹ Ndwe, no chr̄a nu ḡkuonḡ nnu fe pa maonḡ pi kiri no fe nu ni pa ḡgwa Minnwi pi taonḡtaonḡ* no ha'anḡ ḡki chhu ni pa choshi Galashia ḡa pugu chw̄ie ne, p̄i wu'ɔ nchw̄ie pi nenne ḡkaa p̄i. ² Monḡ f̄uonḡ llembhi monḡ ḡguonḡ shwi'i tanḡ, sh̄eshenḡon v̄i fā'o no n̄u'ɔnḡ nu yich̄i fi'i mbinḡ,

* **16:1** 16:1 Ghanḡ pinḡ pei ni mbo pi Jerushaleinḡ ntho nj̄i ḡḡo'i.

ḡkiri nu, wu'ɔ fi'i no ha'anḡ a fā'o ne, n̄ji ḡa n̄shi ḡga ntho pa'a a lo nu'unḡ mbo ḡa pi kwe nu wu'ɔ nd̄i gh̄o.

³ Nd̄i ḡa n̄shi nch̄einḡ ne, n̄shi ntaonḡ ḡgwa pe ḡa p̄i pinḡ ne ni ḡwa'anḡli pugu tienḡ pa maonḡ fé pigho ḡḡi no Jerushaleinḡ. ⁴ A nshi mbo ḡa a pwa ḡa ḡḡi ḡkaa mu, kanḡ pugu shi ntho pigi pugu gh̄i ka'a.

Nkw̄anḡ no ha'anḡ nȳienḡ Pɔɔ shi mbo ne

⁵ Nshi ḡkra v̄i nd̄i ḡa ḡkwo tiri Mashedonia ne, nthe ḡa mb̄i'ḡ nu no toḡo nu Mashedonia, ⁶ k̄'ich̄i shi ntho pia la'a ka'a, k̄'ich̄i ti mbo pia ka'a monḡ pii nd̄i pa n̄onḡ fiḡi, n̄ji ḡa p̄i shi ḡḡere a no nȳienḡ nu sheshe li'i ḡa n̄shi ḡḡi ne. ⁷ Nthe ḡa ndo nt̄a'a nu nj̄i v̄i ndwe pi wu'ɔ tothi. Nkw̄a ḡa pia chho ka'a no yich̄i fi'i nd̄i no ha'anḡ Taatho mbinḡ. ⁸ Ndo shi nda'a Efesho ti nd̄i ji Penteko k̄'o. ⁹ Nthe ḡa mme sh̄na po v̄i fo no ḡkienḡ mme f̄a'a, ndo ntou pa mimbina po.

¹⁰ Nd̄i ḡa Timoti shi ntho ne, p̄i chw̄ie a f̄i nonḡ yi sh̄ina p̄i, nthe ḡa a chho mfā'a pi f̄a'a Taatho no ha'anḡ mummu fā'a nu ne. ¹¹ Nthe yie gh̄o, ki'i sheshenḡon ch̄i'ə vi. P̄i gh̄ere vi no ha'anḡ a nȳienḡ nu ne monḡ gh̄ighri n̄ji ḡa a shi ḡkw̄i nj̄i a, nthe ḡa nchho njw̄ere vi pugu pa pich̄i ghanḡ pinḡ.

Pa ndugwi nj̄inḡ chr̄a

¹² Ndwe nthe nd̄inḡ via Apolo, mi ni n̄ja mfra nu titini ḡa a tho pugu pa pich̄i ghanḡ pinḡ ḡkra v̄i. Ndo a shini ndo mbo pi khwatua yi kanḡ sh̄iḡei ḡa a tho pi ndwe. A shi ntho nd̄i ḡa a fā'o sh̄ina ne.

¹³ P̄i chho ni lina m̄i, nthi a tini monḡ pinḡ, p̄i chw̄ie nnu no pimb̄ia, p̄i thi a tini. ¹⁴ P̄i chw̄ie ḡguonḡ nnu ḡa p̄i chw̄ie nu ne pi monḡ khw̄a.

¹⁵ P̄i ji ḡa mbaanda Shitefana ni mbo pa f̄uonḡ ghanḡ pinḡ Akaya pugu pa ḡa pugu fe nonḡ yugu ni f̄a'a ḡgwa

Minnwi pi taon̄taon̄. Ndwe, ñdīgəi vəi, ma līn̄ paŋ, ¹⁶ p̄əi ya' o nchò ŋkwan̄ ŋgwa pei pugu pa ŋguon̄ pichəi ŋgwa ŋa pugu nii mon̄ fà'a ghò ndò mfe njù'ò yugu mon̄ ghò nne nē. ¹⁷ Mfā' o pwanju' o nthē ŋa Shitefana, ni Fətunatu ni Akaiku ni nthò, nthē ŋa pugu chwīe nnu ŋa p̄əi shini ndò mbò hein̄ nò chwīe nu nē. ¹⁸ Nthē ŋa pugu ni mā'an̄ njù'ò a pugu pa yəi. P̄əi līi ŋkwan̄ ŋgwa nò pei shi' i.

¹⁹ Pa choshi mon̄ Eshia mā'an̄ chrà yəi. Akwila pugu Prishika†, pugu pa choshi ŋa a pò nda pugu nē, mā'an̄ chrà yəi shishi' i mon̄ Taathò. ²⁰ Ŋguon̄ pa ghan̄ piŋ hein̄, mā'an̄ chrà yəi. P̄əi chrā ni non̄ p̄əi shishi' i ni paŋ nu non̄.

²¹ Mmu, Pòò, ñā'an̄ chrā nu yei pi ni nyan̄ mbhò.

²² Sheshen̄on̄ mien̄ ki fā' o khwǎ mbīŋ Taathò, nchòno pò mbīŋ yu. Taathò vigi! Thò!

²³ Jishò, mbò Taathò, nōon̄ pwapuŋ yi ni p̄əi.

²⁴ Khwǎ a pò mbīŋ p̄əi ghao mon̄ Krishto Jishò. A yie.

† **16:19** 16:19 Prishika pò pi yichəi ligi Prishila.

Mbra nwa'anli choshi Korinj Kāonj nu pa tho nnu

Yei mbra nwa'anli na Poo ni nā'an mfe ni choshi Korinj ne. A nā'an nwa'anli yei mfe ni pugu ndii na pa nnu shini ndo nyienj nu shi'i mbho pugu pugu ne. Pichəi pa ngwa mon choshi gho ni nchho mfe ngə'i ni Poo ndo a pa'o no lūgwi nu pugu pugu.

Mon fūonj ghrà mon nwa'anli yei, Poo fi'i nkwanj ha'an shina yugu pa choshi gho ni mbo ne, ndo mbini mfi'i nnu na a chwie a nā'an nwa'anli gho a titini ne. A ni nā'an nne nthe wé'i pugu pa ki'ingini na pugu ni nū'oj nu gho ne. A ni mbini mfi'i nkwanj no ha'an a ni mfā'o pwatua nthe na a ni nga nā'an nenne, a chwie pugu pā'a nkunu yugu ni phi, nne, chini nu nggi pini mbo.

A ghəi shhi ki'ε ndigəi na pa ngwa mon choshi gho fe pa yaonj ki lo ngi'ε no ghēre nu pa ghanj pinj na pugu ni mbo Judia ne. Poo gha ndwigi nu ki'ε, nōonj na a nkienj ngan ntaonj Krishto shini nthe na pichəi ni ntho ndii vi pi no nganj mifi.

¹ Nwa'anli yei llo pi mbho mu Poo, mbo nganj ntaonj Krishto Jisho ntogoj pi nkuanj khwā njū'oj Minnwi ndo mbini ndho mbho Timoti ndin via, ngəi ni choshi Minnwi na a po la'ataonj Korinj pugu pa nguonj pa ngwa Minnwi pi taonjtaonj na pugu po monj nguonj krao ngei Akaya.

² Pwapunj pugu pa ghighri llo mbho Minnwi, mbo Tāa via, pugu Jisho Krishto, mbo Taatho, po ni pəi.

Minnwi ghà mfe mā'anj njū'oj ni nguonj ngwa

³ Mbəro yi Minnwi ndo mbo Tāa Jisho Krishto, mbo Taatho via. A Tāa pa kwoshini ndo mbo Minnwi nguonj mā'anj njū'oj ghao, ⁴ na a ghà mā'anj njū'oj yigi monj nguonj pa

ngə'i yigi ghao, nne na minthe pigi fā'o nji no mā'anj nu njū'oj pa ngwa pe na pugu po monj sheshe ngə'i ni mā'anj njū'oj na Minnwi mā'anj njū'oj ndutho yigi no gho ne. ⁵ Nthe na wu'oj no ha'an pigi yəi ngə'i ntou yi no ha'an Krishto ni njəi ne, wu'oj nenne, mā'anj njū'oj yigi shi njienj ntogoj pi mbho Krishto. ⁶ Ndo pigi njəi ngə'i, a po pi mā'anj njū'oj pugu pa lūgu nu ni pəi, ki pi mā'anj pi njū'oj yigi, kanj a po pi mā'anj njū'oj yəi, na a fā'a mbinj pəi ndii na pəi wəinj njū'oj yəi, ntii shii monj ta'a nkwanj ngə'i na pigi nkaa pigi yəi ne. ⁷ Kwà'a yigi nthe vəi lo nji'i nchi'i, nthe na pigi ji na no ha'an pəi fā'o ghrà monj ngə'i yigi ne, pəi shi mbini nu'unj mfā'o ghrà monj mā'anj njū'oj yigi.

⁸ Pa linj panj, pigi tā'a nu nshwei vəi ni ngə'i na pigi togoj monj gho Eshia ne. Pa lrì ha'an pi ni nū'oj mbinj pigi ne ni ngā'o ndo ndrì nchaa ghrì yigi ti chombhi gu nnu gha ni pigi. ⁹ Shishini, pigi ni mbi'i na pi fe njó gu ni pigi. Ndo yei ni mbo no chwie nu ki'i pigi yi'ə nonj yigi mbinj pigi, ndo pigi yi'ə pi mbinj Minnwi na a ghà mbi'i pa ngwa khu monj gu ne. ¹⁰ A ni mfu'u vigi monj yie cho gu piphi ndo shi ngu'oj mbini mfu'u vigi nkamu'oj. Pigi nū'oj kwà'a yigi pi mbinj yu na a shi mbini nu'unj nkwe vigi nkamu'oj. ¹¹ Pəi nkaa pəi fā'o no ghēre nu vigi ni luonj Minnwi, nne na ntou ngwa shi mfe ntōo nu no ligi yigi nthe mbəro na Minnwi fe ni pigi nthe luonj Minnwi ntou ngwa ne.

Poo kwri nkwanj ha'an a ni mfā'o no chwie nu nnu pi ne

¹² Kwəi njū'oj yigi po pi yei, ndo nganthe yigi chhu ni pigi na pigi ni nchwie nnu pigi nkuanj mbhi yei ni ta'anju'oj ndo ntogoj ndaonj ntou monj pogoj Minnwi, ki lo mbo pi shietho nkuanj mbhi yei, mbo ntogoj pi nkuanj pwapunj Minnwi, mī'enj mbo pi ni pəi. ¹³ Nthe na pigi lo

nchho nā'an pi yichəi nnu nduon ni pəi ŋkien yaon ŋa pəi mēin ndo nji ne, ndo ŋkwā'a nu ŋa pəi shi nja nji ghao, ¹⁴ wu'ɔ no ha'an pəi ni nji vigi shigəi ne, ŋa mon llembi ŋa Jisho Taatho via shi mbini ne, pəi shi mfā'o titene nthe vigi no ha'an pigi fā'o nthe vəi ne.

¹⁵ Nthe ŋa mi ni mfā'o yei tininju'ɔ ne, mi ni ntā'a nu mfūon ntho ŋkra vəi, nne ŋa minthe pəi fā'o mboro mbra ŋge. ¹⁶ Mi ni ntā'a nu ŋkra vəi ndii ŋa ŋgəi nu Mashedonia ne, ndo nshi mbini njəi vəi llo Mashedonia, nne ŋa pəi ghəre a ŋgəi Judia.

¹⁷ Mi ni ŋgəi pi shhi ŋkwəi nu njin ndii ŋa mi ni ntā'a nu nchwie yei ne? Ŋga ŋkā'a nnu pan pi ŋkwan ha'an freinon tā'a nu ne, mbiri no chhu nu ŋa, "Oon, oon" ki ŋa "Ŋga, ŋga" wu'ɔ ta'a ndii ghɔ? ¹⁸ Shishini, no ha'an Minnwi ŋon ŋa a ghà nchwie no ha'an a chhu ne, chrà yigi ni pəi lo nji'i mbo pi Oon pugu Ŋga. ¹⁹ Nthe ŋa Muon Minnwi mbo Jisho Krishto ŋa Shaila, ni Timoti ni mmu ndutho a chii nu ni pəi ne shini ndo mbo pi Oon pugu Ŋga ndo mon Krishto a ghà ŋgu'ɔ mbo pi Oon. ²⁰ Nthe ŋa ŋguon pa kà'a Minnwi Oon mbin yu. A chwie yie a po ntogo pi mbho yu ŋa pia chhu ŋa "A po nenne" ni Minnwi no ndigha'o yi.

²¹ A chwie Minnwi pia thi titini mon Krishto, ndo mbini nchu'ɔ via nū'ɔn no ji, ²² ndo mbini mbo ju mbo ŋon ŋa a nū'ɔn li yi mbin pia ndo mfe Jijwe yi njù'ɔ pia no minkwentie pa nnu pe ŋa a kà'a via no ghɔ ne.

²³ Ŋgə Minnwi no minkwentie a ŋa ndo nde'i pi ŋgien, ŋa a ni mbo nthe pi ŋa nshini ndo ntā'a nu mfe ŋgə'i ni pəi ŋa mi ni mien ki lo ntho njəi vəi Korinj. ²⁴ A lo nji'i mbo pi ŋa pigi ku'ɔ ku'ɔ tho pəi mon pin yəi, ndo pia ghà mfā'a ka'a no pwanju'ɔ yəi, nne ŋa pəi thi a tini mon pin yəi.

2

¹ Nenne, mi ni mbiri njù'ɔ a

ŋa mba'a ntho njəi vəi nne ŋa ki'i nchwie pəi po mon yu'ɔ njù'ɔ ŋkamu'ɔn. ² Nthe ŋa mi nchwie pəi fā'o yu'ɔ njù'ɔ, a shi mbini nchwie gɔ mfā'o pwanju'ɔ ŋkien gò ghɔ ŋa ŋkwo chwie ɔ fā'o yu'ɔ njù'ɔ ne? ³ Mi ni nā'an ŋkwan ha'an ŋki nā'an ne, nne ŋa nshi ŋga ntho, pa'a ndo mfā'o yu'ɔ njù'ɔ llo mbho ŋgwa pe ŋa pugu kan ni nchwie mfā'o pwanju'ɔ ne. Mi ni mfā'o tininju'ɔ mbin pəi ŋa pwanju'ɔ a shi mbo pwanju'ɔ ŋguon yəi ghao. ⁴ Nthe ŋa ŋki nā'an ŋwa'anli mfe ni pəi pi mon ŋkien ntou ŋgə'i pugu pa mme yu'ɔ njù'ɔ, ni ŋkhli ligi, pa'a ndo ntā'a pi ŋa pəi po mon yu'ɔ, ntā'a pi ŋa pəi ji fi'i ntou khwā ŋa mfā'o nthe vəi ne.

Lī'ε phi ŋon ŋa a chwie phi ne

⁵ Ndwe sheshenon kan ni nchwie ŋon fā'o yu'ɔ njù'ɔ, kan a lo nchwie pi mbin mu no yichəi fi'i, a chwie pi mbin ŋguon yəi, no chhu nu ki lo ni'in nchunchru yi. ⁶ Ni ŋkwan ŋon yine, njó ŋa a llo mbho yien yəi ne kà'o. ⁷ Nne, a ka pie pi ŋa pəi lī'ε phi yi ndo mā'an njù'ɔ yi, kan minthe yu'ɔ njù'ɔ yien ŋga'a vi. ⁸ Nne, ndigəi vəi ŋa pəi pini nu'un nchwie a ji ŋa pəi khwā vi.

⁹ Nthe ŋa yei nnu ŋa a ni nchwie nā'an mfe ni pəi ŋa minthe njwe'i vəi njəi ŋa pəi ghà nja'o nchò mon ŋguon nnu ghao. ¹⁰ Sheshenon ŋa pəi lī'ε phi yi ne, mummu ŋkaa mu shi ndī'ε phi yi. Nthe ŋa sheshe ndii ŋa ŋkwo lī'ε phi ne, no ha'an ä mbo ŋa ŋkwo lī'ε phi, kan a po nthe pi pəi shhi Krishto, ¹¹ nne ŋa ki'i Shata gha'a via, nthe ŋa pia shi lo mbo pi pa ghini ni pa shiri ŋa a piri nu ne.

Pa ghaghana ŋa a ni ntho ni Pɔɔ la'ataon Troa

¹² Ndi ŋa mi ni ntho nchəin Troa li'i chii ŋkini pwa pisha'akho Krishto ne, nji'i nthe pi no ha'an chonda fā'a Taatho ni mbo yi chu'ɔ vəi fo ne, ¹³ njù'ɔ a shini ndo mbo shi'i nthe ŋa nshini ndo njəi Taitu

ndiŋ a fɔ. Nne mien vugu ŋgēi Mashedonia.

Pia gha'a pa ghagha'a ntɔgɔ pi mbhɔ Krishto

¹⁴ Ndo pia tōo Minnwi, ŋa, mon pɔ nu ta'a yi pia pa Krishto, a ghà ŋgu'ɔ nthi shhi ntia via ŋgēi nu nɔ ghɔ, nɔ ŋgwa ŋa pugu mā'an ti ŋga'a, ntɔgɔ mbhɔ pia Minnwi chwīe yaon ŋa Krishto yie ne nyīen ŋguon li'i nɔ lun mbwa laminda. ¹⁵ Nthe ŋa pia pɔ pi nɔ mbwa lun laminda Krishto ni Minnwi shina ŋgwa pɛ ŋa pugu lūgu nu ne, ndo mbini mbɔ shina ŋgwa pɛ ŋa pugu phe nu gha ne. ¹⁶ Ni ŋgwa pɛ ŋa pugu phe nu gha ne, a lun gu ŋa a thɔ ni gu, ndo ni ŋgwa pɛ ŋa pugu lūgu nu ne, lun chombhi ŋa a thɔ ni chombhi. Ti a gɔ ŋa nnu pei kā'o ghrī yu? ¹⁷ Nthe ŋa pigi shi lo mbɔ pi nɔ ntou pichəi ŋgwa ŋa pugu lōgɔ chrà Minnwi nɔ maon tan, ndo nɔ ghan ta'anju'ɔ ŋa Minnwi fɛ fā'a ni pugu ne, shhi Minnwi, pigi ghà nchrā mon pɔ nu ta'a yi pigi pa Krishto.

3

Puon fà'a kina fhi

¹ Pigi pini nu'un njē nthɔ nōon pi non yigi nɔ ŋkien ŋgwa ŋkamu'on? Ki a pie ŋa pi nā'an ŋwa'anli nɔ ha'an pichəi ŋgwa chwīe ne, nɔ chhu nu ŋa pigi ŋkien ŋgwa mfe ni pəi, ki llo mbhɔ pəi? ² Nduthɔ yəi pɔ pi pa ŋwa'anli nɔ nōon nu ŋa pigi ŋkien ŋgwa, ŋa pi nā'an njù'ɔ pigi, ŋa ŋguon ŋgwa ji ndo mēin. ³ Pəi nōon ŋa pəi pɔ pi ŋwa'anli llo mbhɔ Krishto ŋa pigi fɛ, ŋwa'anli ŋa pi lo nji'i nā'an pi ni ŋkhwă ŋwa'anli, pi nā'an pi ni Jijwe Minnwi maon, ki lo mbɔ pi ŋkuon pa ŋgù'ɔ prapra, mbɔ pi njù'ɔ ŋgwamishua.

⁴ Yie ghɔ ŋkwan tininju'ɔ ŋa pia fā'o mbin Minnwi ntɔgɔ pi mbhɔ Krishto ne. ⁵ A lo nji'i mbɔ pi ŋa pigi nduthɔ yigi ka'oka'o nɔ chhu nu ŋa chəi nnu llo pi mbhɔ pigi, kā'o nu yigi llo pi mbhɔ Minnwi, ⁶ ŋa a chwīe via pia kā'o nɔ pɔ nu puon fā'a kina

fhi, ki lo mbɔ pi ye ŋa pi nā'an nā'an ne, mbɔ pi yi Jijwe. Nthe ŋa ye ŋa pi nā'an nā'an ne ghà nthɔ pi ni gu ndo Jijwe ghà mfe chombhi.

⁷ A kan mbɔ ŋa ndunu shendaon ŋa a thɔ ni gu ne, ŋa pi ni nā'an pi ŋkuon ŋgù'ɔ ne, ni nthɔ ni ŋkien mme ndigha'o ti puon Ishrae kan ni nthe pa'a pugu lo nji'i ndii ligi Mushi nthe ndigha'o yi ghɔ ne, ndo mbɔ ndigha'o ŋa a ni nthɔ memme ne, ⁸ yie ghɔ shi lo nōon ki'e ŋa shendaon fhi mbɔ yi Jijwe ka fā'o ndigha'o fā'o a chaa yie ghɔ? ⁹ Nthe ŋa nɔ ha'an ndigha'o ni mbɔ mon ndunu shendaon ŋa a ghà nthɔ ni njɔ ne, yie ghɔ nōon ŋa shendaon fhi ŋa a thɔ ni ndindi ne chaa vi ŋkien yie ghɔ mon ndigha'o. ¹⁰ Shishini, mon yei, yaon ŋa a ni ma mfā'o ndigha'o lūgwi ki lo nu'un mfā'o sheshe ndigha'o kan shigēi nthe ndigha'o ŋa a chaa vi ne. ¹¹ Nne, ti yaon ŋa a ni ŋkhu nu ne mbɔ ŋa a ni mfā'o ndigha'o, yie nōon ŋa yaon ŋa a thɔ nu ŋkina ne fā'o ndigha'o nchaa yie ghɔ ŋkien ntou yi.

¹² Na pigi fā'o yei kwà'a ne, pigi ya mfā'o tininju'ɔ, ¹³ ki lo mbɔ pi nɔ Mushi, ŋa a ni mbūon ligi yi ni yaon ndhwí nne ŋa ki'i pa puon Ishrae chaon ligi yugu ŋkuon yaon ŋa a ni nchhɔ ŋkuokuo mme nu ne. ¹⁴ Ndo pugu ni nchri njù'ɔ yugu. Nthe ŋa nchəin shi'a, ndii ŋa pugu mēin ndunu kina ne, ndhwí ghɔ wu'ɔ mbūon njù'ɔ yugu, nthe ŋa a wu'ɔ ntɔgɔ pi mbin Krishto ŋa ndhwí ghɔ ghà mbɔ yi pi'i. ¹⁵ Oon! Nchəin shi'a sheshe ndii ŋa pi mēin gí Mushi ne, ndhwí ghɔ kina ŋkuru njù'ɔ yugu.

¹⁶ Ndo ndii ŋa ŋon kara mbara Taathɔ ne, pi pi'i ndhwí ghɔ. ¹⁷ Ndwe, Taathɔ pɔ pi Jijwe, ndo li'i ŋa Jijwe Taathɔ pɔ ne, ŋon lo nu'un mbɔ mon kina. ¹⁸ Nne ndwe, pia ghao chhɔ njəi ndigha'o Taathɔ ni mini mia ŋa a lo mbɔ yi pūon ne, pia chhɔ ŋkara nu mfhi vi, llo ŋkuon ta'a nthɔnkwo ndigha'o ŋgēi nchəin

mon yichəi. Yei llo pi mbho Taatho
 ɲa a Jijwe gho ne.

4

Lí'ε pwa pisha'akho

¹ Nthe yie gho, no ha'an pigi fā'o
 fā'a yei, ntogo pi ɲkuon kwoshini
 Minnwi ne, pigi lo nji'i mfā'o
 li'ənon. ² Pigi ni ndogo nthi minji
 ɲa mba'a pigi ma nchwie pa nnu
 moon njin pugu pa nnu lritho. Pigi
 lāa chwie nu pa nnu mifi ki kwri
 nu chrà Minnwi, ndo ntogo pi ɲkuon
 chrā nu nnu shini shente, pigi
 nōon ɲkwan ɲgwa ɲa pigi yie ne ni
 ɲgantho sheshenon shhi Minnwi.

³ A ndo mbo ɲa pwa pisha'akho
 yigi yi kuru, kan a wu'ɔ mbo pi ni
 ɲgwa pe ɲa pugu phe nu ne. ⁴ Nnwi
 ɲkuon mbhi yei fhiligi ɲgwa pe ɲa
 pugu lo mbin, nne ɲa ki'i pugu yəi
 lí'ε pwa pisha'akho ndigha'o Krishto
 mbo fhi Minnwi.

⁵ Nthe ɲa pigi lo nji'i ntho nchii pi
 non yigi. Pigi chii pi Jisho Krishto
 no Taatho, ni pigi ɲa pigi po pi puon
 fā'a ni pəi nthe Jisho ne. ⁶ Nthe
 ɲa Minnwi mbo ɲon ɲa a ni nchhu
 ɲa, "Lí'ε the llo mon njin ne," kwo
 the mon njù'ɔ pigi no fe nu lí'ε ji
 nu ndigha'o Minnwi no minji Jisho
 Krishto.

Fà'o mon kɳ nchí'a

⁷ Ndo pigi tuo fā'o yei pi mon pa
 kɳ nchí'a, no nōon nu ɲa mme titini
 nji gho po pi yi Minnwi ki lo mbo
 pi yigi. ⁸ Yú'ɔ nii vigi mon ɲguon
 puon shendaon ghao, ndo pa'a ndo
 nwí'in vigi, pigi fā'o fintho ndo pa'a
 ndo mbhe kwà'a. ⁹ Pi fe ɲgə'i ni
 pigi ndo pa'a pigi lo ɲkina tə'i vigi,
 nchhwi vigi mā'an shhe ndo pa'a
 ndo mbiri vigi, ¹⁰ ɲgu'ɔ ma nchho
 ntien pi gu Jisho nyien nu no mon
 non yigi nne ɲa chombhi Jisho nōon
 mon non yigi. ¹¹ Nthe ɲa ɲguon ndii
 ghao pi cha'a vigi ɲa pigi yi maon ne
 mfe nu ni gu nthe ligi Jisho, nne ɲa
 minthe chombhi Jisho nōon non yi
 mon freinon yigi ɲa a ghà ɲkhu ne.

¹² Nne pigi togo pi mon gu, ndo pəi
 chho mfā'o chombhi mbin pəi.

¹³ Nwa'anli Minnwi chhu ɲa "Nki
 pin, a ni nchwie yie gho nchrā." Ni
 ta'a ɲkwan pin gho, pigi ɲkaa pigi
 ni mbin nne nchrā, ¹⁴ nji nu ɲa ju
 ɲa a ni mbi'i Jisho Taatho mon gu
 ne shi mbi'i vigi pigi pa Jisho Taatho,
 ntho ni pia ka'a shhi yu. ¹⁵ Nthe ɲa
 ɲguon yi ghao po nthe pi pəi, nne ɲa
 pwapun Minnwi ɲa a tho nshere nu
 ni ntountou ɲgwa ne, shi nchwie tōo
 nu pigi no fe nu ndigha'o ni Minnwi.

¹⁶ Nne, mba'a pigi yi'i mfā'o
 li'ənon. Nji'i nthe pi no ha'an
 freinon yigi piri ɲgəi nu ne, non
 yigi mon jijwe wu'ɔ nchho ɲgū pi
 yi fhi pa lelle. ¹⁷ Nthe ɲa puon mi
 ɲgə'i yī'ε yī'ε pei no kuo ndii yei ne
 chho mbiri pi ɲkien lilri ndigha'o ki
 ndugwi yi ɲa fi'i yi lo nji'i mbo ne.
¹⁸ Nthe ɲa pigi lo nji'i ntho nū'ɔn
 njù'ɔ yigi pi ɲkuon pa maon pe ɲa
 ɲon ghà njəi ni ligi yi ne, pigi nū'ɔn
 njù'ɔ yigi pi ɲkuon pa maon pe ɲa
 minthe pa'a ɲon lo njəi ne. Nthe ɲa
 pa maon pe ɲa ɲon yəi nu ne chho
 ntogotogo, ndo pa maon pe ɲa pi lo
 njəi nu ne ghà mbo pi ki ndugwi yi.

5

Lí'i chho yia po

¹ Nthe ɲa pia ji ɲa ntāa yei ɲa
 a po pi la'a yia ɲkuon shhe ne shi
 ɲga mbiri, pia fā'o lí'i chho mbho
 Minnwi, mbo nda ɲa pi lo nji'i ɲkrao
 pi ni mbho, mbo nda ɲa a shi mbo
 ki ndugwi yi po. ² Nthe ɲa mon yei
 ntāa ndwe ne, pia shonɔ nu, njūa nu
 ɲa pia po mon nda yia ɲa a po pi yi
 po ne. ³ Pigi tā'a nu mfā'o freinon
 yei llo po nji ɲa mba'a pigi nu'un
 mbo ntii. ⁴ Nthe ɲa no ha'an pigi
 wu'ɔ mbo mon ntāa yei ndwe ne,
 pigi shonɔ ni ghana njù'ɔ, a lo nji'i
 mbo pi ɲa pigi tā'a nu mfu'u non
 yigi yei mī'an, a po pi ɲa pigi tā'a
 nu mā'an non fhi ɲkuon yei, nne ɲa
 chombhi mmi non yei ɲa minthe a
 khu ne. ⁵ Non ɲa a piri via no nnu
 yei ne po pi Minnwi, mbo ɲon ɲa a fe

Jijwe yi ni pia nɔ ɲa pia fā'ɔ tininju'ɔ ni yaon ɲa a kā'a via nɔ ghɔ nɛ.

⁶ Nthe yie ghɔ, pigi ghà ɲgu'ɔ ndinaon ni tininju'ɔ. Pigi ji ɲa ndii ɲa pigi pɔ la'a mon non yei nɛ, kan pigi lo nji'i mbo yɛi Taathɔ, ⁷ nthe ɲa pigi ghà nchhɔ chɔmbhi yigi ntɔgɔ pi mon piɲ, pa'a ndɔ mbo pi mon pa nnu ɲa pigi yɛi nu nɛ. ⁸ Oon! Pigi ya ndinaon ni tininju'ɔ, ɲka khwā pi ɲa pigi mien ki lo mbo mon non yei, nne ndɔ mbo la'a pigi pa Taathɔ ka'a. ⁹ Nne ki pigi pɔ hein pi mon non yei, ki pigi lo nji'i mbo mon non yei, pigi ghà mba'o pi nɔ yɛi nu ɲa pigi chwīe túa yi pwa. ¹⁰ Nthe ɲa ɲguon yigi ghao ma ɲgu'ɔ nthi shá'a shhi faan Krishto, nne ɲa sheshenon nthe a fā'ɔ yaon ɲa a pie ɲa a fā'ɔ nthe nnu ɲa a ni nchwīe mon freinon yei nɛ, ki a pɔ pi pwa ki phi.

Fā'a nu fà'a chīni nu ɲggì

¹¹ Nthe yie ghɔ, nthe ɲa pigi ji yaon ɲa pɔgɔ Taathɔ yie ghɔ nɛ, pigi chrā nthe vi ni pichɛi ɲgwa mba'o nɔ chwīe nu ɲa pugu piɲ. Ndɔ Minnwi ji yaon ɲa pigi yie ghɔ nɛ. Mbī'i ɲa pɛi ji ɲkaa pɛi mon ɲganthɔ yɛi. ¹² Pigi lo nji'i nchhɔ mba'opa'o nɔ chhu nu yaon ɲa pigi yie nɛ ni pɛi. Pigi chhɔ fɛ pi shàna ni pɛi ɲa pɛi kwēi njù'ɔ nthe vigi nji ɲa pɛi shi mfā'ɔ khwè nɔ fɛ nu ni ɲgwa pɛ ɲa pugu kwēi njù'ɔ nthe pi pa yaon ɲa pi yɛi nu nɛ, ki lo mbo pi yaon ɲa a llo mon njù'ɔ nɛ. ¹³ A nji'i mbo pɔ ɲa moon thɔ yigi lo nji'i ɲkā'o, kan a pɔ nthe pi Minnwi, ā mbo ɲa moon thɔ yigi pɔ shi'i kan a pɔ nthe pi pɛi. ¹⁴ Nthe ɲa khwā ɲa Krishto fā'ɔ ni pigi yaon ɲa a chhɔ nsha'a vigi nɛ, nthe ɲa pigi kwo lūgwi yei nnu mon njù'ɔ pigi ɲa ta'a ɲon khu nthe ɲguon ɲgwa, nthe yie ghɔ, ɲguon ɲgwa khu. ¹⁵ A ni ɲkhu nthe ɲguon ɲgwa, nne ɲa ɲgwa pɛ ɲa pugu chɔmbhi nɛ, pugu chhɔ mbhi ki lo nthe pi nɔon yugu. Pugu chhɔ nthe

pi ju ɲa a ni ɲkhu pi ku'ɔ ni ju mon gu nthe vugu nɛ.

¹⁶ Nthe yie ghɔ, jē ndwe ɲgɛi nu shhi, pigi shi lo nu'un ndii ɲgwa pi ɲkwan ha'an ɲgwamishua ghà ndii nɛ. Nji'i nthe pi nɔ ha'an pigi ni ndii Krishto pi ɲkwan ha'an ɲgwamishua ghà ndii nɛ, mba'a pigi yi'i nu'un ndii vi nennɛ. ¹⁷ Nthe yie ghɔ, sheshenon ɲa a ta'a yi pugu Krishto nɛ, pɔ pi yaon puon fhi. Pa ndunu nnu kwo tɔgɔ, lii njɛi, pa nnu gū pi fhi.

¹⁸ ɲguon nnu pei ghao llo pi mbhɔ Minnwi ɲa a tɔgɔ mbin Krishto nchīni ɲggì yia pugu, mfe fā'a chīni nu ɲggì ni pia ¹⁹ yie ghɔ pɔ ɲa mon Krishto Minnwi ni nthɔ nchīni ɲggì pugu pa ɲgwa ɲkuon mbhi pugu pinì mbara vi, ki lo nu'un nchhɔ ɲgwēin vugu nthe phi ɲa pugu chwīe nɛ, ndɔ ncha'a ɲkàni chīni nu ɲggì mfe mbhɔ pigi. ²⁰ Nthe yie ghɔ, pigi pa ghan chrà nɔ ligi Krishto, pi nɔ ha'an Minnwi chhɔ mfe gè yi ntɔgɔ pi mbhɔ pigi. Pigi ligɛi vɛi nɔ ligi Krishto ɲa pɛi chīni ɲggì pɛi pa Minnwi. ²¹ Nthe via Minnwi ni nchwīe vi a pɔ phi, mbo ju ɲa a shini ndɔ nji phi nɛ, nne ɲa mon pɔ nu ta'a yi pigi pugu, pigi shi mbo ndindi Minnwi.

6

¹ Nɔ ha'an pigi pa Minnwi fā'a nu ka'a nɛ, pigi ligɛi ɲa ki'i pɛi chwīe pwapun Minnwi ɲa a nɔon ni pɛi nɛ phe gha. ² Nthe ɲa Minnwi chhu ɲa, "Wu'ɔ nɔ ha'an ndii ni ɲkā'o nɛ, ɲki ya'o vɛi,

mon llemmbhi lūgu nu ɲgɛre vɛi." Lii njɛi, ndwe ndii kā'o, lii njɛi, ndwe pɔ pi llemmbhi lūgu nu.*

³ Pigi lo nū'on ki'ingini ni sheshenon, nne ɲa ki'i sheshe ntɛi pɔ ni fā'a yigi. ⁴ Ndɔ nɔ puon fā'a Minnwi pigi nɔon non yigi ɲa pigi ɲkien ɲgwa ntɔgɔ pi mon tiishii, pa ɲgə'ingə'i, pa ghagha'a pugu pa nnu titini, ⁵ pa wie, pa ghɛi nu chɛin,

* 6:2 6:2 Ishaya 49:8.

pa yòyòno ghan pigitua ntho nu li'i wie vigi, fà'a ki jwε, la'a ki lle pugu pa nji. ⁶ Pigi pini nōon non yigi na pigi nkiēn ngwa ntogo pi nkuon po nu yi taontaon, ji nu yigi, wēin nu njù'ò, pwapun, fā'o nu Jijwε Minnwi mon chombhi yigi, khwǎ llo mon njù'ò pigi, ⁷ chrā nu nnu shini, ni ghrí Minnwi. Pigi ghà ntuo ndindi nō maon nchhò ngei mbhò ji nō mā'an nu pugu ngei mbhò nkwrēi nō li'i nu. ⁸ Pigi ghà mfā'a mbhò Minnwi ki pi gha'o vigi ki nshhū vigi, nchhu nnu phi tho pigi ki mfe ndigha'o ni pigi. Pi lōgo vigi nō pa ghan mifi, ndo pigi chrā pi nnu shini. ⁹ Pi lli vigi nō pa nnu gha, ndo pichēi ji vigi ti nga'a, nō ngwa na pugu chhò nkukhu, ndo lli njēi, pigi yi maon, nō ngwa na pi fe njó ni pugu ndo pa'a ndo njwi vugu, ¹⁰ nō ngwa na pugu fā'o pē'i njù'ò ndo pigi wu'ò nchhò mfā'o pi pwanju'ò, nō ghan pou ndo pigi wu'ò nchhò nchwīe ntou ngwa po ghan fā'o, nō ngwa na pugu lo nji'i mfā'o yaon ndo pigi fā'o nguon yaon ghao.

¹¹ Pigi chrā ni pēi ki lo ndēin vēi ni sheshe nnu, ma ngwa la'ataon Korinj, njù'ò yigi yi wo shhi pēi. ¹² Pigi lo nji'i ndi'i vēi, ndo a li'i pēi ndi'i non yēi mon njù'ò pēi. ¹³ Ndwe, nō khwē nu, pēi na'an njù'ò yēi ni pigi nkaa pigi. Nchrā yēi ni pēi ndwe pi nō puon pan.

Nda Minnwi maon

¹⁴ Ki'i nyian kwò pēi pa ghan ki pin. Nthe na a yēi ta'anggi na a po shina ndindi pugu piphi? Ki a yēi chi nu kwò na a ghà mbo shina lí'e pugu njinjin? ¹⁵ Ki a yēi ta'anggi shina Krishto pugu Shata†? Ki a yēi li'i na ngan pin ghà nchi pugu ngan ki pin? ¹⁶ A yēi ta'anggi na Nda Minnwi fā'o pugu pa nwi? Nthe na pia po pi Nda Minnwi maon nō ha'an Minnwi chhu na, "Nshi nchwīe li'i chhò a shina pugu nyien shina pugu

mbo Minnwi vugu, pugu po pa ngwa pan."

¹⁷ Nthe yie ghò, Taathò chhu na:

"Pēi taon shina pugu mbo tē'i vēi,

Ki'i pēi kōon yaon na a yi fuo nε, kan nshi mbin vēi,

¹⁸ Ndo mbo Tāa vēi, pēi po pa puon pan pi pimbhia pugu pa pinge.

A chhu Taathò na a chaa nguon nji nε."

7

¹ Nkiēn pa lin pan, nthe na pia fā'o pa kà'a pei nε, pia fu'u sheshe yaon na a ghà mfuo via nε mbin pia pugu pa jijwε yia, mī'en po nu yi taontaon mon pogo Minnwi.

Pwanju'ò na Poo ni mfā'o nε

² Pēi na'an njù'ò yēi ni pigi, pigi lo nji'i mfaan sheshe nnu mbin sheshenon, pigi lo nji'i mbiiri sheshenon, pigi lo nji'i nchigi sheshenon. ³ Ndo nji'i nchrā yēi pi nō wēin nu vēi na pēi fāan nnu. Nthe na mi ni nkwo chhu ni pēi na pēi po njù'ò pigi, pia khu ka'a ndo nchhò mbhi ka'a. ⁴ Nthò nchwīe pa nnu pi ni ntou tininju'ò mbin pēi, mfā'o ntou titene mbin pēi. Ndinaon ni ghrinju'ò. Mon nguon pa ngē'i pigi, pwanju'ò a linaon ti nkwrī.

⁵ Nthe na nji'i nthe pi ndi na pigi ni nchēin Mashedonia nε, pigi shini ndo mfā'o ferenon, ngē'i ni nii vigi mon nguon puon shendaon, ngwa fē'i vigi, pogo gu po nu njù'ò pigi. ⁶ Ndo Minnwi, mbo ju na a ghà mfe mā'an njù'ò ni ngwa pe na pugu fā'o pē'i njù'ò nε, mā'an njù'ò yigi ntogo pi nkuon tho nu Taitu. ⁷ Ndo pa'a ndo ngu'ò mbo ntogo pi nkuon tho nu mi, a ni mbini mbo ntogo pi nkuon mā'an njù'ò na pēi ni mā'an njù'ò yi nō ghò nε, nō ha'an a ni nshwei vigi nkwan ha'an pēi ni nkhwā nu nō yēi nu ma, ndo njūa nu nthe nnu na a ni ndōgo li'i nε, ndo

† 6:15 6:15 A po mon chrā Gri pi na Belia.

mfā'o ni'inj njù'ò vèi, nne ñja mfā'o pwanju'ò, mbīgi ñgèi shhi.

8 Nthe ña ä ñji'i mbo ña ñchwīe pèi fā'o tu'utho ni ñwa'anli ña ñki nā'an mfe ni pèi ne, kañ ñdo ñji'i njūa ña ñki nā'an ñwa'anli gho ne. Mi ni mfūon njūa nthe ña mi ni njèi ña ñwa'anli gho chwīe pèi fā'o tu'utho no kuo ndii. 9 No ha'an a po ne, mēfā'o pwanju'ò, ki lo nthe pi ña pèi fā'o tu'utho ne, mi ni mfā'o nthe pi ña pèi ni mfā'o tu'utho, a chwīe pèi pā'a ñkūnu yèi ni phi. Nthe ña pèi ni mfā'o pi tu'utho llo ñkuon pogo Minnwi, nne pigi shini ndo mfe ñgè'i ni pèi kañ shigèi. 10 Nthe ña tu'utho ña a po nthe pi pogo Minnwi ne ghà ntho ni pā'a nu ñkūnu ni phi, ndugwi yi po lūgu nu ki yūa nu lo mbo. Ndo tu'utho ña a po pi yi ñkuon mbhi ne ghà ntho ni gu.

11 Lii fi'i thi nu a tini mon ni'in njù'ò ña ñkwan tu'utho yei ña Minnwi tā'a nu ne chwīe pèi fā'o, pugu pa fi'i ni'in njù'ò ña pèi fā'o no taa nu nchò yèi ne njèi! Yei nōon nu ña mbho yèi yi wo. A pini nu'un ntho ni fi'i pigitua, fi'i pogo, fi'i khwā nu pugu pa fi'i ni'in njù'ò, ni fi'i piri nu non no fe nu njó ni non ña a chwīe nnu ña a lo ñji'i ñkā'o ne! Mon ñguon ndii ghao, pèi nōon non yèi ña mbho yèi yi wo mon nnu gho. 12 Nne ñji'i nthe no ha'an ñki nā'an ñwa'anli mfe ni pèi ne, a shini ndo mbo nthe pi non ña a fāan nnu gho ne, ki nthe non ña pi fāan mbin yu ne. A ni mbo nthe pi ña ni'in njù'ò yèi mbin pigi nōon non yi ni pèi shhi Minnwi. 13 Nthe yie gho, pigi fā'o ghrinju'ò.

A lo ngu'ò mbo pi yigi ghrinju'ò, pigi pini mfā'o pwanju'ò mbīgi nthe pi pwanju'ò Taitu, nthe ña ñguon yèi mā'an ghrí yi. 14 Nshini ndo mfā'o lritho nthe sheshe kwēi njù'ò ña mi ni ñkwēi gho nthe vèi ne. Ndo wu'ò no ha'an ñguon nnu pe ña pigi ni nchhu ni pèi, ni nōon ña a nnu

shini ne, ñguon kwēi nu njù'ò ña pigi ni ñkwēi shhi Taitu ne nōon ña a nnu shini. 15 Fi'i khwā ña a fā'o ni pèi ne ka pini njien yien, no ha'an a kwin ya'ò nchò yèi ghao ne, fi'i ñkwan no ha'an pèi ni nchhu gho ña a tho a pwa ni pogo pugu pa wrū nu. 16 Mfā'o pwanju'ò nthe ña mēfā'o ñkien tininju'ò mbin pèi.

8

Mme pwapun mon yaon fe

1 Ndwe, ma pa lin pan, pigi tā'a nu ña pèi ji fi'i pwapun Minnwi ña a fe ni pa choshi mon Mashedonia ne. 2 Mon mme titini ñgè'i ña a moon vugu ne, ntou pwanju'ò yugu chwīe pugu fe ki lo ñji'i ñgi'è, ñji'i nthe pi no ha'an pugu ya mbou ñga'a ne.

3 Nthe ña mi minkwentie yugu ña pugu ni mfe no fi'i ñji yugu, ti a ka lo nchaa ñji yugu chaa, pugu ni mfe pi ni khwā njù'ò yugu, 4 ndigèi vigi ki jwe no fā'o nu shina no po nu ñgia yaon fe no ghère nu ñgwa Minnwi pi taontaon. 5 Yei lo mbo ñkwan ha'an pigi ni njwere nu ne, ndo pugu ni mfūon mfe non yugu ni Taatho ñkaon, mbini mfe non yugu ni pigi wu'ò ñkwan no ha'an Minnwi tā'a nu ne.

6 Nne pigi ni ñkono Taitu ña no ha'an a ni ñkwo jē ne, â mī'en fā'a pwapun yei shina pèi. 7 Ndo wu'ò no ha'an pèi ghèi nu shhi mon ñguon nnu ne, mon pin, mon chrà, pugu pa ji nu nnu, pugu pa thi nu titini mon ni'in njù'ò, pugu pa khwā ña pigi chwīe ña pèi fā'o ne,* pèi yèi ña pèi ghèi shhi shi'i mon fā'a pwapun yei ñkaa yu.

8 Ndo ñji'i ntho mfe yei pi no gi ni pèi, ndo yei po pi no nōon nu ña khwā yèi yi ndindi ntogo pi ñkuon chwīe nu pèi yèi titini ni'in njù'ò ñgwa nduon.

9 Pèi ji pwapun Taatho via mbo Jisho Krishto, ña ñji'i nthe pi no ha'an a ni mfā'o ne, ndo nthe vèi,

* 8:7 8:7 Pichèi pa ñwa'anli Minnwi mon chrà Gri fā'o pi ña khwā ña pèi fā'o mbin pigi ne.

a ni ngū mbou, nji ɲa ntɔgɔ ɲkuon pou yi, pɛi shi mfā'ɔ.

¹⁰ Nɔɔ mon nnu yei, m̄fɛ nyan pī'i nu, ɲa yei pɔ pi shéi ni pɛi, mbo pɛi ɲa shina ta'a ɲga'ɔ ɲa a tɔgɔ nɛ, pɛi ni njē pa'a nɔɔ ɲgu'ɔ nchwīe fā'a yei chwīe, pɛi ni mbini ɲkhwā nɔ chwīe nu fā'a ghɔ. ¹¹ Nɛnne ki'ɛ, p̄ɛi ghēi nɔ ghɔ shhi ti mī'ɛɲ fā'a ghɔ, nne ɲa pīri nu non nɔ khwā nu nɔ fā'a nu fā'a ghɔ nthe ɲa a nyiɛɲ ta'a kwò pugu pa mī'ɛɲ nu fā'a ghɔ nɔ fi'i ghrí yɛi. ¹² Nthe ɲa pīri nu non nɔ fɛ nu mbo, pi piɲ yaon fɛ ɲon pi fi'i ɲkwan ha'an a fā'ɔ nɛ, ki lo mbo pi fi'i ɲkwan ha'an a lo nji'i mfā'ɔ nɛ.

¹³ Yei lo nji'i mbo pi nɔ chwīe nu pichɛi ɲgwa pɔ shi'i pɛi fā'ɔ lr̄i, nɔɔ a pɔ pi nɔ chwīe nu ɲguon ɲgwa pɔ ndindi. ¹⁴ Fi'i ntou yaon ɲa pɛi fā'ɔ ndwɛ nɛ shi ɲgɛrɛ vugu mon yugu chà, nji ɲa ntou yaon ɲa pugu fā'ɔ nɛ shi ɲgɛrɛ vɛi mon yɛi chà, nne ɲguon pa nnu pɔ ndindi. ¹⁵ Nɔ ha'an pi nā'an nɛ: “Nɔɲ ɲa a ni ɲkiri ntou yi nɛ shini nɔɔ mfā'ɔ ti a yienyien ɲga'a nɔɔ pa'a ɲon ɲa a ni ɲkiri shigɛi nɛ lo mbou yaon.”

Taitu pugu pa pakwo pi

¹⁶ Nɔɔ pia tōo Minnwi ɲa a fɛ ta'a ɲkwan ni'in ɲjù'ɔ ɲa pigi fā'ɔ nɔ lina nu ni pɛi nɛ ɲjù'ɔ Taitu. ¹⁷ Nthe ɲa a shini nɔɔ nji'i ɲgu'ɔ mbiɲ pi ligɛi yigi, nɔɔ nduthɔ yi thi titini mon ni'in ɲjù'ɔ, ɲkhwā ni ɲjù'ɔ yi nɔ thɔ nu njɛi vɛi. ¹⁸ Pigi taon vi pugu yichɛi ta'a ɲgan piɲ ɲa pi ya ɲga'ɔ vi mon ɲguon pa chɔshi nthe fi'i ɲkwan ha'an a thɔ nchi pwa pisha'akhɔ nɛ. ¹⁹ Ki lo ɲgu'ɔ mbo pi yie ghɔ, pa chɔshi pini nu'un nchu'ɔ vi ɲa pigi pugu nyiɛɲ ka'a nɔ fā'a nu fā'a pwapun yei nthe ndigha'ɔ Taathɔ nduthɔ yi, nɔɔ mbini nōon ɲa pigi khwā nɔ ghɛrɛ nu.

²⁰ Pigi tɔgɔ pi yei shendaon nne ɲa ki'i ɲon kr̄i vigi nthe ɲkwan nɔ ha'an pigi chhɔ ndii nnu kwe nu, pugu pa ghrā nu maon pei ɲa pi fɛ ki lo ɲgī'ɛ nɛ. ²¹ Pigi fā'ɔ ɲjù'ɔ pigi

nɔ chwīe nu nnu ye ɲa a lo ɲgu'ɔ nchi pi ligi Taathɔ, nɔɔ a chi ɲkaa yu ligi ɲgwamishua nɛ.

²² Pigi chhɔ ntaon vugu pugu pa yichɛi ta'a ndin vigi mon piɲ ɲa pigi moon vi ntou ɲgɛ njɛi ɲa a ni'in ɲjù'ɔ nɔ ghɛrɛ nu mon ntou pa nnu, nɔɔ ndwɛ, a ka pini nu'un mfā'ɔ ni'in ɲjù'ɔ fā'ɔ mbiɲ nthe fi'i ntou tininju'ɔ ɲa a fā'ɔ mbiɲ pɛi nɛ. ²³ Nɔɔ ä mbo nɔ Taitu, a ɲgan kwò a, nɔɔ mbini mbo ɲon ɲa pigi yu fā'a nu ka'a nɔ ghɛrɛ nu vɛi. ɲga mbo nɔ pichɛi pa lin pigi, pugu ghan ntaon pa chɔshi, mbo ndigha'ɔ Krishto. ²⁴ Nthe yie ghɔ, p̄ɛi nōon shhi pa chɔshi ni ɲgwa pei fi'i khwā yɛi pugu pa titene yigi nthe vɛi.

9

Yaon fɛ nɔ ghɛrɛ nu ghan piɲ Jerushalein

¹ Ndwɛ, a lo nu'un nɔɔ mbie ɲa mbini nā'an m̄fɛ ni pɛi nthe nnu ghɛrɛ nu ɲgwa Minnwi pi taon taon. ² Nji fi'i ɲkwan ha'an pɛi kwo pīri non yɛi nɔ ghɛrɛ nu nɛ, mbo yie ɲa ɲkwo fā'ɔ kwēi ɲjù'ɔ nɔ ghɔ nthe vɛi ni pa ɲgwa Mashedonia, nchhu nu ɲa jē ɲga'ɔ yini, ɲgwa Akaya ni ɲkwo pīri non yugu. Nɔɔ ni'in ɲjù'ɔ yɛi kwɛnɛ ntou yugu.

³ Nɔɔ nthɔ ntaon ghan piɲ pei ni pɛi nne ɲa ki'i kwēi nu ɲjù'ɔ yigi nthe vɛi yi'i ntaon ghagha mon nnu pei, nne ɲa minthe pɛi pīri non yɛi nɔ ha'an mi ni ɲkwo chhu ɲa pɛi shi mbo nɛ. ⁴ Ti ä mbo ɲa pichɛi ɲgwa Mashedonia thɔ pigi pugu, njɛi ɲa pɛi lo naa mbiri non yɛi, lrithɔ wēin vigi, nɔɔ pa'a yɛi lrithɔ lo nu'un mbo pi nnu chhu nthe fi'i tininju'ɔ ɲa pigi kwo fā'ɔ nthe vɛi nɛ. ⁵ Nthe yie ghɔ, mi ni mbi'i ɲa a pie ɲa mā'an ghrí pa ghan piɲ pei pugu ghēi shhi njɛi vɛi nɔ pīri nu yaon fɛ ɲa pɛi ni ɲkā'a nɛ ndii maa kā'ɔ nu nne ɲa pi kwo pīri maon pighɔ maa nchɛin nu, a pini nōon ɲa pɛi fɛ nthe pi ɲa pɛi khwā nɔ fɛ nu, ki lo mbo nthe pi ɲa pi njɛi vɛi njɛi.

Ngan fe ki lo ngi'e

6 Yei nnu gho: Sheshenon na a phī yaon ngi'e ne shi nkwoō shigei, sheshenon na a phī ntou yi ne shi nkwoō ntou yi. 7 Sheshenon fe no ha'an a lōgo nthi mi njū'ō yu ne, ki lo mfe pi ni kwe tho, ki pi no ha'an pi ni vi ni, nthe na Minnwi khwā non na a ghā mfe ni pwanju'ō ne. 8 Minnwi fā'ō ghrī no fe nu yaon ni pēi a yien ti nchaa fi'i ye na pēi tā'a nu ne, nne na pēi shi nga mfā'ō nguon yaon na a pie na pēi fā'ō nguon ndii ghao ne, pēi fā'a fā'a shi'i mbigi ngēi shhi. 9 No ha'an pi nā'an ne,

“A ghrā pa yaon ki lo ngi'e, a fe ni pa ghan pou.

Ndindi yi shi lo mfā'ō ndugwi yi.”*

10 Minnwi, mbo non na a ghā mfe mbhē ni ngan phī mbhē pugu pa maon ji no ji nu ne, shi mbini mfe nguon mbhē ye na pēi fā'ō no phī nu ne ndo nchwē a ku'ō pēi kwōo ntou yi nkwan ha'an pēi fe nu ki lo ngi'e†.

11 Pi shi nchwē pēi fā'ō mon nguon shendaon ghao, nne na minthe pēi fe ki lo ngi'e mon nguon shendaon ghao. Ndi na pigi fe pa yaon fe pēi ne, kan ngwa shi ntōo Minnwi. 12 Nthe na fā'a nu fā'a yei lo ngu'ō mbo pi pi'i nu chà ngwa Minnwi pi taontaon, a pini nu nchwē na ntou tōo nu linaon mbho Minnwi.

13 Ntogo pi nkuon po nu na pugu pin fā'a yei, pugu shi mfe ndigha'ō ni Minnwi nthe pi fe nu non yei ni pwa pisha'akho Krishto na pēi chhu ne, pugu pa pwapun yei no fe nu yaon ni pugu pugu pa nguon ngwa nduon. 14 Nenne, pugu shi nduon Minnwi mfe ni pēi ni mme khwā, nthe pwapun ki fi'i na Minnwi non ni pēi ne. 15 Pia tōo Minnwi nthe fe ki fi'i yei!

10

Poo taa nchò nthe fà'a yi

1 Mmu ndutho a, Poo, ndigēi vèi ntogo pi nkuon juju pugu pa ndiporo Krishto, mbo mmu na pi chhu na nga mbogo ligi ndii na pia po ka'a ne, ndo mfā'ō tini njū'ō ndii na pia lo mbo ka'a ne! 2 Ndigēi vèi na ndii na ntho ne, ki'i pēi chwē mfā'ō tininju'ō ni pēi no ha'an mbī'i na a pie na mbo ni ngwa pe na pugu pi'i yugu na pigi chwē pa nnu pi mon freinon ne.

3 Nthe na nji'i nthe pi no ha'an pigi wu'ō mbo mon freinon yei nkuon mbhi ne, pigi lo nji'i ntho mā'an nchhò pi no ha'an freinon tā'a nu ne. 4 Nthe na pa maon nchhò pigi lo nji'i mbo pi maon nchhò nkuon mbhi. A po pi titini maon nchhò llo mbho Minnwi no shāan nu ghrī mimbina ndo mbini nshāan pa mindoundou mifi. 5 Pigi ghā nshāan sheshe mindoundou na a po no ki'ingini ni ji nu Minnwi ne, nchwē nguon pi'i nu ya'ō pi mbho Krishto. 6 Ndi na pēi ya'ō nchò ti ngēi mī'en ne, pigi fe njó ni sheshenon na a lo nji'i ntho nja'ō nchò ne.

7 Pēi lli nkwan ha'an pa nnu po ligi pēi ne. Sheshenon mfā'ō tininju'ō ni non yi na a yi Krishto, a pini nu'un nkwin non yi ni yei nnu na, wu'ō no ha'an a yi Krishto ne, wu'ō nenne pigi yi Krishto nkaa pigi. 8 Nthe na mī nji'i ndo nkwei njū'ō ni nji nthe ghrī na Taatho fe ni pigi no chwē nu pēi ku'ō, ki lo mbo pi no piri nu vèi ne, kan mba'a nji'i mfā'ō lritho.

9 Ndo nji'i ntā'a nu a po pi no ha'an nchho nguru vèi wuru ni pa nwa'anli na na'an mfe nu ni pēi ne. 10 Nthe na pi chhu na, “Pa nwa'anli pi lri ndo ntini, ndo ndii na a po ju shhe ne, pa'a ndutho yi lo ntini, ndo chrà yi po nnu gha.” 11 Nkwan non gho ji na yaon na pigi chhu pi mon nwa'anli ndii na pigi lo mbo ne,

* 9:9 9:9 Nwa'anli Nkhī 112:9. † 9:10 9:10 Gri fā'ō pi na ndindi.

wu'ɔ nnu ɲa pigi chwē ndii ɲa pigi pɔ shhe ne.

¹² A lo nji'i mbo pi ɲa pigi moon nchho nū'ɔɲ non yigi pi mon ta'a nthɪnkwo, ki ntho mbini pi non yigi pigi pa ɲgwa pɛ ɲa pugu pa'o nu nɔ nɔon nu non yugu ɲa pugu ɲkien ɲgwa nɛ. Ndo ndii ɲa pugu lɔgo non yugu a pɔ nthɪnkwo fi'i pa nnu, ndo mbini ɲgwa pi mbin pugu nɛ, nɔon ɲa ɲgwa pei lo nji'i nji nnu.

¹³ Minthe pa'a pigi lo ɲkwēi njù'ɔ yigi mfərə yei nthɪnkwo, pigi shi ɲgu'ɔ ɲkwēi njù'ɔ yigi ndugwi mon fiɛɲ ɲa Minnwi fe ni pigi ɲa pigi fā'a fɔ nɛ, ti nchəiɲ mbin pəi. ¹⁴ Nthe ɲa pigi lo nji'i mbigi pi non yigi pi nɔ ha'an pigi shini ndo nchəiɲ mbin pəi. Nthe ɲa a pigi mbo fūon ɲgwa llo fie hin ntho njəi vəi ni ɲkɪni pwa pisha'akho Krishto.

¹⁵ Pigi shi'a nji'i ɲkwēi njù'ɔ mfərə nthɪnkwo mon fā'a ɲa ɲgwa nduon fā'a nɛ. Ndo kwà'a yigi pɔ pi ɲa nɔ ha'an pin yəi pīgi nu nɛ, fi'i li'i ɲa pigi shi fā'a shina pəi ti nchəiɲ nɛ, shi mbigi ntou yi, ¹⁶ nji ɲa pigi shi nchii ɲkɪni pwa pisha'akho ti mfərə la'ataon yəi, pi ki lo ɲkwēi pi njù'ɔ nthe fā'a ɲa chəi ɲon kwo fā'a ɲgei nduon nɛ. ¹⁷ "Sheshəon ɲa a kwēi njù'ɔ yi nɛ, kwēi njù'ɔ yi nthe pi Taatho."

¹⁸ Nthe ɲa a lo nji'i mbo pi ɲon ye ɲa a nɔon non yi nɔ ɲkien ɲon nɛ ɲa pi pin vi, a pɔ pi ɲon ye ɲa Taatho nɔon vi ɲa a ɲkien ɲon nɛ.

11

Pɔɔ pugu pa ghan ntaon mifi

¹ Ntā'a nu ɲa pəi fā'o shigəi wəin njù'ɔ mon muun mi shigəi nnu na. Pəi fā'o wəin njù'ɔ vəi. ² Mfā'o the fugu Minnwi nthe vəi, mi ni nɔon vəi nɔ mingwe fhi, ɲa a lo nji mimbria nɛ, ni ta'a mimbria, mbo Krishto. ³ Ndo ntho mbogo nu ɲa wu'ɔ nɔ ha'an mitwe'i gho ni mfi Ive ntogo pi ɲkuon mbha nnu mifi yi nɛ, njù'ɔ yəi shi mfi vəi ki pəi lo nu'un nthe ni ta'anju'ɔ, pugu pa

fe nu njù'ɔ yəi mon taontaon ni Krishto. ⁴ Nthe ɲa yichəi ɲon ntho nchii pa nnu nthe yichəi Jisho ɲkien ye ɲa pigi chii nu nɛ, pəi pin pin. Pəi pin yichəi jiwɛ ki lo mbo ye ɲa pəi ni mfūon mbin nɛ pin, mbin yichəi pwa pisha'akho nduon ki lo mbo ye ɲa pəi ni mfūon mbin nɛ pin.

⁵ Shishini, ndo nji'i mbī'i ɲa memme ghan ntaon pəi pine chaa a chaa. ⁶ A nji'i mbo pi ɲa ndo nji'i nji chrà, pa'a a lo mbo pi ɲa ndo nji nnu. Nɔ chrà nu shini, pigi ni nchwē pəi ji pei pa nnu mon ɲguon shendaon ghao.

⁷ Ki mi ni nchwē pi phi nɔ jū nu non a nji ɲa minthe pi kərə vəi? Nthe ɲa mi ni nchii ɲkɪni pwa pisha'akho Minnwi ni pəi ki lo ɲkwe pe nɛ. ⁸ Mi ni nchigi pa choshi nduon nthe ɲa mi ni ɲkwe pe mbho pugu nɔ fā'a nu mbho pəi. ⁹ Nɔ pīgi nu, ndii ɲa pia ni mbo ka'a pa chà pɔ mbin mu nɛ, nshini ndo ɲgana sheshəon vəi. Pa ghan pin llo Mashedonia ni mbi'i pa chà pan. Nnɛ, ndāa nɔ pɔ nu lrɪ ni pəi, ndo mba'a ndɛ ma mbo lrɪ ni pəi. ¹⁰ Nɔ ha'an nnu shini Krishto pɔ njù'ɔ mu nɛ, mba'a nji'i mien kwēi nu njù'ɔ mon pa krao ɲgei Akaya. ¹¹ Yie pɔ nne nthe kho? A pɔ nthe pi ɲa ndo ɲkhwā vəi? Minnwi ji ɲa ɲkhwā vəi.

¹² Nshi ɲgu'ɔ ntho nchwē pa nnu pɛ ɲa ntho nchwē nu nɛ, nne nji ɲa nshi mfā'o shina nɔ li'i nu ɲgwa pigho ɲa pi lɔgo vugu nɔ ta'a yaon pigi pugu mon nnu pɛ ɲa pugu kwēi njù'ɔ yugu nthe yie nɛ. ¹³ Nthe ɲa ɲkwan ɲgwa pigho pɔ pi ghan ntaon mifi, ghan fā'a fi ɲgwa, ɲa pugu pūon non yugu mbo nɔ ghan ntaon Krishto. ¹⁴ Ndo a lo nu'un mbo pi nnu ghrāo nu nthe ɲa nji'i nthe pi Shata pūon non yi mbo nɔ ɲgan ntaon lí'ɛ. ¹⁵ Nthe yie gho, a lo nji'i mbo pi nnu ghrāo nu nɔ ha'an puon fā'a pi ɲkaa pugu pūon non yugu mbo nɔ puon fā'a ndindi.

Mon ndugwi yi, pugu shi ñkwōo pi ñkwāñ ha'an pugu phī ne.

Pa ñgə'i ña Poo ni ntogo mon ghō nō ñgan ntaon Krishto ne

¹⁶ Na'an mbini mbī'i, ki'i yichəi ñon pī'i ña mbo pi na. Ndo pēi ndōgo a nenne, pēi piñ a ne nō na ñji ña minthe ñkwēi ñjū'ō a shigēi. ¹⁷ Yei nnu ña ñthō nchhu nu ne, ñdō ñji'i ñkwe ghrī pi mbhō Taathō nchhu nu nō ghō, ñchhu pi nō na. ¹⁸ Nthe ña ntou ñgwa ghā ñkwēi ñjū'ō nthe pi nnu freinon ne, mummu ñkaa mu ñshi ñkwēi. ¹⁹ Nthe ña pēi ghā ñgwēin ñjū'ō ni pa na mon pwanju'ō, ña pēi pō pi ghan shiethō! ²⁰ Nthe ña pēi ghā mfā'ō wēin ñjū'ō nō ha'an ñon ndōgo vāi nō pa ñkūna ki ñjōo mbhō pēi, ki mfīi vāi, ñkērə non yi nthi thō pēi, ki nchrēi lri tēnə pēi. ²¹ A nnu lrihō vāi nō chhu nu ña pigi ni ñkī'i ñga'a nō chwēi nu nnu pighō.

Ndo ti sheshenon mfā'ō tininju'ō nō tene nu nthe yichəi nnu (ñchrā pi nō na ñkamu'ōñ), mfā'ō tininju'ō nō tene nu nō ghō ñkaa mu. ²² Pugu pa ñgwa Hibru? Mummu ñkaa mu yie. Pugu pa ñgwa Ishrae? Mummu ñkaa mu yie. Pugu puon Abrahan? Mummu ñkaa mu yie. ²³ Pugu puon fā'a Krishto? Ñka chaa vugu chaa. Nchrā pi nō ha'an mbo pi llin, ndo ñka pō pō nchaa vugu, mon ntou fā'a, mon ghēi nu chēin ñgēñgē, pi wie a mon ñgé ki fi'i, ñgu'ō ma ntogo pi mon gu ntou ñdii. ²⁴ Nō tierñ ñgē, pa ñgwa Juu wie a ni trei wun ni ndipu'u ndigi cho ñgwāñ. ²⁵ Nō trei ñgē, pi wie a ni muun thi, ntun a ni ñgu'ō ta'a ñgē, mitu ñkhī kwo chhwi nshina kraokrao ni mmu trei ñgē, mon ta'a tu'u ni ta'a naonchi ñdoo nu ñkuon yaon thō mme ñkhī. ²⁶ Ñkuon ntou pa nyien, ñtogo mon gu mon pa ñinēi, ntogo mon gu mbhō pa ñgina minwi, ntogo mon gu mbhō pa ñgwa pan, ntogo mon gu mbhō pa ñgwa taon nduon, ntogo mon gu mon pa

memme la'ataon, ntogo mon gu mon ñkūnu njō, ntogo mon gu mon mme ñkhī, ntogo mon gu mbhō pa ñgwa ña pugu fiñ ña pugu pa ghan piñ ne. ²⁷ Mon ñgə'i pugu pa wie non, ntogo mon ntou pa tu'u ki lo ndhe, ñji yia a, ñjū'ō a pini njaon, mbo ki maon ji mon yien ñdii, mon figēi pugu pa pou kwri ndhwī. ²⁸ Ndo nō mien nu ki lo ñgēi mfī'i pichəi pa nnu nduon, mon pa lelle, mfā'ō lri ghana ñjū'ō nthe ñguon pa choshi. ²⁹ ñdii ña ñon lo ntini ne, mbo nō ha'an ñdō ntini ñkaa mu. ñdii ña pi chwēi ñon gū mon phi ne, ñdinaon ni pē'i ñjū'ō.

³⁰ A mbo ña ñtene, ñtene pi ni pa maon pe ña a nōon ña ñdō ntini ne. ³¹ Minnwi ndo mbo Tāa Jishō Taathō, mbo ju ña mborō pō ji ki ndugwi yi ne, ji ña ñdō ñji'i nthō nde'i pi ñgiēñ. ³² Mon Damashiku, ñon ña a ni nthō nsha'a nu mbhō Fūon Areta ne, ni nchhō ñkē'i mme la'ataon Damashiku nō wēin nu ma, ³³ ndo pi ni ni'in a mon mikuo nshwi'i cho windu mbin ñka'a, nne ñtei ntaon mbhō yu.

12

*Nnu ha'an Poo yəi ne
pugu pa maon chwe'ichwe'i mon non
yu*

¹ A pie ña ñgēi shhi nthō ñkwēi ñjū'ō a, ñji'i nthe pi nō ha'an shēi shi lo mbo nō ghō, ñshi ñgēi shhi nō chrā nu ñkuon yəi nu nnu pugu pa nnu ha'an Taathō nōon ne. ² Ñji yichəi ñon mon Krishto ña a khwenchrō ñga'ombhi nō ha'an pi ni ñjā vi ñku'ō nō ghō mon trei yere po, ki a ni mbo pi mon freinon ki a shini ndo mbo pi mon freinon, ñdō ñji'i ñji, a ji Minnwi. ³ Ñji ña pi ni ñjā ñon vei ñku'ō nō ghō mon li'i pwapwa po, ki a ni mbo pi mon freinon ki a shini ndo ñji'i mbo mon freinon, ñdō ñji'i ñji, a ji Minnwi. ⁴ A ni ñjā'ō pa nnu ña mba'a nchō fi'i, ña pi shi lo ñji'i mbin ña ñon chhu.

⁵ Nshi ntene monj ligi nonj vei, ndo ni nyanj nonj m̄ba'a ntene, nkienj ni pa yaonj na ñdo nji'i ntini monj gho ne. ⁶ Nthe na mi ndo ñkhwā no kwēi nu njù'ò a pa'a ñdo nji'i mbo pi na, nthe na ñshi ntho nchrā pi nnu shini. Ndo m̄ba'a nji'i ntene, nne na ki'i nonj l̄i a no yaonj na a nchaa fi'i ñkwanj ha'anj a yēi mbinj mu ki nja'ò llo mbho mu ne.

⁷ Nenne, no li'i nu ma na ki'i ñoonj nonj nthe pa memme nnu ghraoghrao na ñki yēi ne, pi ni ni'inj pa yaonj no pa yaonj chwe'ichwe'i mbinj mu, nganj ntaonj llo mbho Shata, no fe nu ngə'i vēi, no li'i nu ma na ki'i m̄fā'ò nōonj nonj. ⁸ Njūa ni Taatho ni trei ngé nne na minthe yaonj yei taonj mbinj mu. ⁹ Ndo a chhu vēi na, **"Pwapunj a pò pi ñguonj yaonj na a pie na ò fā'ò, nthe na ñguonj nji a ghà nōonj nonj yi ndii na ò lo ntini ne."** Nthe yie gho, ñja m̄fā'ò pwanju'ò ki'ε no tene nu monj pò nu ma ki lo ntini, nne na minthe nji Krishto kina mbinj mu. ¹⁰ Nthe ligi Krishto ki'ε, m̄fā'ò pwanju'ò monj pò nu ki lo ntini, monj wé'i, ngə'i ghagha'a na pi fe nu vēi pugu pa nnu titini. Nthe na ndii na ñdo nji'i ntini ne, ñkanj titini kə'i gho.

Pòò fā'ò njù'ò nthe choshi Korinj

¹¹ Ñkwo pò no na, a fra pēi mfra a na m̄bo nne, nthe na a ni m̄fā'ò pēi no chhu nu na mi nkienj nonj ndo mbinj a. Nthe na ñshini ndo ñkigəi kigəi nchaa ngwa pigho na pugu chhu na pugu ghanj ntaonj Jisho lienlienj, nji'i nthe pi no ha'anj ñdo mbo yichəi yaonj ne. ¹² Mi ni nōonj pa li nkienj nganj ntaonj Jisho shina pēi ni ñguonj wēinj njù'ò ghao, ntogo ñkuonj pa li pugu pa nnu ghraoghrao ni pa memme fā'a titini. ¹³ Nthe na a pò pi monj yēi shendaonj na pi ni nchwēi ni pēi no ha'anj pēi lo mbo yaonj shina ñguonj pichəi pa choshi, nkienj na mmu ndutho a, shini ndo mbo lr̄i ni pēi? Pēi li'ε phi a yei mfe a no gho!

¹⁴ L̄i njəi, ñkwo p̄iri nonj a no tho nu ñkra vēi a pò trei ngə, ndo m̄ba'a mbie vēi ni sheshe yaonj nthe na ñdo nji'i ntā'a pi maonj pēi, ntā'a pi pēi. Nthe na a lo nj̄i'ni puonj na pugu l̄əinj maonj nthe pa t̄aa pugu, ndo a ȳi'ni na a l̄əinj pa t̄aa nthe puonj pugu. ¹⁵ Nshi nja ñkhwā no phe nu ñguonj yaonj na m̄fā'ò ne ti mbhe chombhi a nthe nchəi yēi. Mi ñkhwā vēi ntou yi, a nu'unj mbie na pēi khwā a pi shigēi yi?

¹⁶ Pichəi shina pēi pinj na mmu ndutho a shini ndo mbo lr̄i ni pēi, pichəi shina pēi chhu na mi ni mbo pi nganj mbe, nchigi vēi ni mifi. ¹⁷ Ñkwanj neiinj? Ñki togo mbinj sheshenonj na ñki taonj ne nchigi vēi? ¹⁸ Ñki ligəi Taitu na a ghəi, nchu'ò ta'a nganj pinj ntaonj vugu yu. Taitu ni chigi vēi? Ñguonj yigi pugu shini ndo m̄fā'ò ta'a ñkwanj njù'ò ndo mbha nnu yigi pò ta'a yi?

¹⁹ Pēi wu'ò nchho mbi'i nu ñguonj ndii yei na pigi chho nchhu nnu pei nchho ñkwe pi nonj pigi? Pigi chrā nu ñkwanj ha'anj Krishto tā'a nu na pigi chrā shhi Minnwi ne, ndo ñguonj pa nnu ha'anj pigi chwēi nu ne, pigi chwēi pi no ghēre nu vēi, ma nkienj pa linj panj. ²⁰ Nthe na m̄bogo nu na ndii na ñshi ntho ne, pa'a ñdo njəi vēi ñkwanj ha'anj ñkhwā ne, ndo pa'a pēi lo njəi a no ha'anj pēi tā'a nu ne. M̄bogo nu na kə'ichəi fē'i shi mbo, kighi'ə pò, pigitua, pugu pa kipina, ni chrā piphi, ni nchú, nōonj nonj pugu ghaghana. ²¹ M̄bogo na ñshi nga mbinj ntho, Minnwi a shwi'i a shhe shhi pēi, kə'ichəi ñshi m̄fā'ò no kəi nu ntou pa ngwa ha'anj pugu ni ñkwo ma nchwēi phi ndo pa'a ndo nji'i m̄bā'a ñkūnu yugu ni pa nnu totro, kwoshuonj pugu pa nnu nchhi na pugu chwēi ne.

13

Shūu nu tənə pugu pa ndugwi njin mā'anj nu chrā

¹ A ngé yi trei ndwe no ha'anj ntho nu ñkra vēi. "Pi nchhu sheshe

nnu tho non, a wu'ɔ mbie na paa minkwentie ki yi trei wu'ɔ mbo nkaoŋ nnu gho maa mbo na a nnu shini¹*. ² Mi ni nshuu tɛnɛ nguon ngwa pe na pugu ni nchwie phi ne pugu pa nguon pichai ngwa nduon. Ndo mbini ntho nshuu tɛnɛ yugu ndwe na ndo nji'i mbo ne, wu'ɔ no ha'an nki chwie ndii na nki tho nkra vai mbra nge ne, na mi mbini ntho nkamu'on pa'a ndo nu'un mien vugu. ³ Nchhu neiŋ nthe na pɛi chho nt'a li no non nu na Krishto chho nchra nu ntogo pi mbin mu. Krishto shi lo mbou pi ghr'i ni nkwan ha'an pɛi pugu togo nu ne. A fa'o ghr'i shina pɛi. ⁴ Nthe na pi ni nkwin vi nkuon wa'a ntho non nu na a shini ndo ntini, ndo a fa'o chombhi ndwe ntogo pi nkuon nji Minnwi. Pigi nkaa pigi lo nji'i ntini mon po nu pigi pugu ka'a, ndo mon chwie nu pa nnu pia ka'a, pigi fa'o chombhi pigi pugu ntogo pi nkuon nji Minnwi.

⁵ Pɛi lii non pɛi njei na pɛi po mon pin! Pɛi ywe'i non pɛi, ki pɛi lo nji yei nnu, na Jisho Krishto po mon nj'u'ɔ pɛi, kan a neiŋ, shishini pɛi gu ywe'i nu gho gu. ⁶ Nkw'a na pɛi shi njei na pigi lo nji'i ngu mon ywe'i nu gho.

⁷ Ndo pigi luon ni Minnwi na ki'i pɛi faan sheshe nnu, ki lo mbo pi na pigi non non yigi na pigi ka'oka'o mon nguon nnu. A po pi na pɛi chwie nnu ye na a ka'o ne, nji'i nthe pi no ha'an a shi mbo no ha'an pigi gugu. ⁸ Nthe na minthe pa'a pigi lo nji'i nchwie sheshe nnu na a non nu na pigi laa nnu shini laa. Minthe pigi wu'ɔ nchwie sheshe nnu nthi pi nkuon nnu shini. ⁹ Pigi fa'o pwanju'ɔ ndii na pigi pou ghr'i, ndo pɛi fa'o ghr'i ne. Pigi luon nu na pɛi pini mbini mbo shi'i.

¹⁰ Nthe yie gho, na'an nnu pei mfe ni pɛi ndii na pia lo nji'i mbo ka'a ne, nne na ndii na ntho ne, mba'a nu'un non nnu ghr'i na Taatho fe

vai ne mbin pɛi ni nji, mbo ghr'i na a fe vai na nkugwi vai no gho ki lo nshaan vai shaan no gho ne.

¹¹ No lugwi nu, ma lin pan, pɛi fa'o pwanju'ɔ. Pɛi pa'o no pini nu mbini mbo shi'i, ma'an nj'u'ɔ non pɛi ni non pɛi. Pɛi po ni ta'anggi, pɛi chho mon ta'anggi. Minnwi khwa, mbo Minnwi ta'anggi, po pɛi pugu.

¹² Pɛi chra ni non pɛi shishi'i ni pan nu non. ¹³ Nguon pa ngwa Minnwi pi taontaon ma'an chra yai.

¹⁴ Pwapun Jisho Krishto, mbo Taatho, pugu pa khwa Minnwi pugu pa Jijwe Minnwi po pɛi pugu ghao.

* **13:1** 13:1 Nwa'anli Mbra Fe nu Gi 19:15.

Nwa'anli choshi Galashia Kāon nu pa tho nnu

Nɔ ha'an ɲkɛni pwa pisha'akho Krishto ni ɲgɛi nu shhi ti pa ɲgwa ɲa pugu shi lo ɲji'i mbo ɲgwa Juu jɛ pɔ nu ghan pin nɛ, piɛ ni mbo ɲa a pie ɲa ɲon ɲa a lo ɲji'i mbo ɲon Juu nɛ nii ɲgunu mbrei ɲkaon maa mbo ɲgan pin? Pɔɔ fi'i ni pia mon ɲwa'anli yei ɲa a lo mbie ɲa ɲon nii ɲgunu mbrei ɲkaon maa mbo ɲgan pin. A fi'i mon ɲwa'anli yei ɲa a wu'o mbo pi fā'o nu pin mbin ɲ Krishto ɲa minthe ɲon kie fo ndugu. Pɔɔ ni nā'an ɲwa'anli yei ki'ɛ nɔ chwɛ nu ɲgwa pɛ ɲa pugu ni ɲkwo chho fāan ndaon ntogo ɲkuon yaon ye'i tɛitɛi nɛ, pini shendaon ɲa a kā'o nɛ. Pɔɔ gha ndugwi nu nōon ɲa mbha nnu ɲon ɲa a pin Minnwi nɛ ghà ndho pi mon khwā ɲa a fā'o mbin Minnwi pugu pa ɲgwamishua, ntogo ɲkuon pin ɲa a fā'o nɛ.

Mā'an nu chrà

¹ Nwa'anli yei llo mbho mu Pɔɔ, mbo ɲgan ntaon Jisho, ki lo ndho pi mbho ɲgwamishua, ki ntogo pi mbho ɲon. A togo pi mbho Jisho Krishto, pugu Minnwi, mbo Tāa vi, ɲa a ni ɲku'o ni ju mon gu nɛ.

² Pigi pa ɲguon ghan pin, ɲa pigi pugu pɔ hein ka'a nɛ, chrà ni pa choshi mon Galashia.

³ Pwapun pugu pa ghighri llo mbho Minnwi mbo Tāa via, pugu Jisho Krishto, mbo Taatho pɔ ni pɛi.

⁴ Jisho yei ni mfe non yi ɲkhu nthe phi yia, nɔ fu'u nu via mon mbhi piphi yei, ɲkwan nɔ ha'an Minnwi ndo mbo Tāa via ni ntā'a nu nɛ,
⁵ ɲguon ndigha'o ghao ki ndugwi yi pɔ ji. A yie.

ɲkɛni pwa pisha'akho wu'o ta'a yi

⁶ Nja ɲgrāo ɲkwan nɔ ha'an pɛi kwo tho ntei Non ye ɲa a gɛ vɛi,

ntogo pi ɲkuon pwapun Krishto, ɲka tho ɲjōu pi ɲjin ɲkwan pwa pisha'akho nduon nɛ. ⁷ Yichɛi pwa pisha'akho nduon lo ɲji'i mbo fo, a pɔ pi ɲa pichɛi pa ɲgwa tho mfe ɲgɛ'i ni pɛi, ntā'a nu ɲkwri pwa pisha'akho Krishto. ⁸ Ndo, ā ɲji'i ntho pigi ki ɲgan ntaon Minnwi llo po, nchii pwa pisha'akho ki a lo mbo pi ye ɲa pigi ni nchii ni pɛi nɛ, nchōnɔ pɔ mbin yu llo mbho Minnwi. ⁹ Nɔ ha'an pigi ni ɲkwo chhu, mbin nu'un nchhu ndwe ɲkamu'on nɛ, ɲa ɲon ntho nchii pwa pisha'akho ni pɛi, ki a lo mbo pi ɲkwan ye ɲa pɛi ni mbin nɛ, nchōnɔ pɔ mbin ɲgan vi, llo mbho Minnwi.

¹⁰ Mi chho ndwe mba'o pi ɲa ɲgwamishua pin a, ki mi pa'o pi ɲa a pin Minnwi mbin a? Ki mi pa'o pi nɔ chwɛ nu ɲa tūa ɲgwamishua pwa? A kan ni mbo ɲa ɲgu'o mba'o pi nɔ chwɛ nu ɲa tūa ɲgwamishua pwa, nshi kan ɲji'i mbo muun fā'a Krishto.

A gɛ Minnwi ɲgɛ Pɔɔ

¹¹ Nā'an nchwɛ pɛi ji, ma lin pan, ɲa pwa pisha'akho ye ɲa a ni nchii mmu nɛ lo ndho pi mbho ɲgwamishua. ¹² Nthe ɲa a shini ndo mfe sheshe ɲonmishua vɛi, ndo pa'a pi lo nje'i a ye'i nɔ ghɔ. A tho vɛi ntogo pi mon nnu ɲa Jisho Krishto ni nōon vɛi nɛ.

¹³ Pɛi ni nja'o ɲkwan ha'an chombhi a ni mbo, ndii ɲa mi ni ntho ɲjōu ɲjin ɲkwan nnu Minnwi pa ɲgwa Juu nɛ, ɲkwan ha'an ɲki tho mfe titini ɲgɛ'i ni choshi Minnwi, mba'o nu nɔ shi'i nu vi nɛ.

¹⁴ ɲki ghɛi shhi mon ɲkwan nnu Minnwi pa ɲgwa Juu ncha ntou pa kuo pigi, nthe ɲa ɲki ya mfā'o ntou ni'in ɲjū'o mon nū'on pa ɲkhu tāa pan.

¹⁵ Ndo ndii ɲa ju ye ɲa a ni ɲkwo chu'o a llo ndii ɲa mūun a ni nshūu a nɛ, ndo mbin nu'un ɲgɛ a ntogo pi ɲkuon pwapun yi,
¹⁶ ni mfā'o pwanju'o nɔ nōon nu muun vi vɛi nne ɲa minthe nchii

pwa pisha'akho nthε vi shina pa ηgwa taon nduon nε, nshini ndo ηgēi mbho sheshenon nō kwe nu ntīgi. ¹⁷ Nshini ndo mbini ηku'ō Jerushalein nō yēi nu pa ηgwa pε ηa pugu ni mbo pa ghan ntaon Jisho ηkaon ma mbo nε. Nki ka ghēighēi ta'a ηgē mon la'ataon Arabia, ndho mbini mbini Damashiku.

¹⁸ Trei nga'o ni nga ntogo, ηku'ō Jerushalein nō kra nu Kefa,* pigi yu chho nō tiejnchrō llambhi. ¹⁹ Nshini ndo njēi kan ta'a ηgan ntaon Jisho ηkieη Jēiη ndiη Taathō. ²⁰ Nnu ηa nā'an nε nnu shini. Minnwi ji ηa ndo nde'i pi ηgieη.

²¹ A gha nda'a, ηgēi mon pa krao ηgei Shiria pugu Shilishia. ²² Mon ndii ghō, pa ηgia choshi Krishto mon Judia shini ndo naa ma njēi a, ²³ pugu ni ηgu'ō nja'o ya'o pi chhu nu ηa, "Nōn ve ηa a ni nthō mfe ηgē'i ni pia nε thō nε ndwe nchii pi piη ye ηa a ni ηkaa nu nō shi'i nu nε." ²⁴ Nne, pugu gha'o Minnwi nthε a.

2

Pa pichēi ghan ntaon Jisho piη Pōō

¹ A ni nga nda'a khwenchrō nga'o, mbini ηku'ō Jerushalein, pigi Banaba ni ηku'ō ka'a. Mi ni ndōgo Taitu pigi pugu ku'ō ka'a. ² Mi ni ηgēi nthε ηa Minnwi ni nōon ηa ηgēi. Mi ni mfi'i ηkani pwa pisha'akho ye ηa mi ni nchii ni pa ηgwa taon nduon nε mon kiri pa thishi chii chii tē'i vugu. Nne nthε ηa nshini ndo ntā'a nu ηa fā'a ηa mi ni ηkwo fā'a, pugu pa ye ηa mfā'a nu nε tōgo gha. ³ Ndo pugu shini ndo nji'i mfra nō ni'in nu Taitu ηa pigi yu ni mbo ka'a nε ηgunu mbrei, nji'i nthε pi nō ha'an a ni mbo pi ηon Gri, ⁴ ndo pichēi ηgwa ni ntā'a nu ηa pi ni'in vi ηgunu mbrei. Ngwa pei ni mbo ηgwa ηa pugu ni mfi nu ηa pugu ghan piη, ηi'an nii shina pigi nō pa miyra, nō

tā'a nu la'o taon nu mon kūna mbho gí pa Juu ηa pigi taon fo nthε ηa pigi pa Krishto Jisho ta'a yi nε. Pugu ni ntā'a nu ηa pigi pō mon kūna. ⁵ Pigi shini ndo mbin chwiε nu nnu ηa pugu ni nchhu nu nε kan shigei yi, nne ηa nnu shini pwa pisha'akho kina ni pēi.

⁶ Ndo ni ηgwa pε ηa pugu ηgwa chii chii shina pēi nε, yaon ηa pugu yie ghō lo nji'i mbo yichēi nnu vēi, Minnwi shi'a nōon shieligi. Pugu shini ndo mbiη sheshe nnu fhi vēi.

⁷ Pugu ni ηka yēi pi ηa Minnwi chu'ō a ηa nchii ηkani pwa pisha'akho ni ghan ki nii ηgunu mbrei* nε, wu'ō nō ha'an pi ni nchu'ō Pita ηa a chii ni ηgwa ηa pi ni'in vugu ηgunu mbrei nε. ⁸ Nthε ηa ηon ηa a ghā ntogo mbin Pita mfā'a ηa ā chii ηkani pwa pisha'akho nō ηgan ntaon Jisho ni ηgwa ηa pi ni'in vugu ηgunu mbrei nε, ghā ηgu'ō mfā'a ju mbin mu ηa nchii ni pa ηgwa taon nduon. ⁹ Ndiη ηa Jēiη pugu Kefa, ni Jouη ηa pugu ni mbo nō pa kwini ni njēi fi'i pwapuη ηa Minnwi ni nōon vēi nε, pugu chrā ni pigi Banaba ni mbho nō nōon nu ηa pugu piη nnu ηa pigi ye'i nu nε, ηa pigi ghēi nchii ni pa ηgwa taon nduon, pugu chii yugu ni ηgwa ηa pi ni'in vugu ηgunu mbrei nε. ¹⁰ Pugu ni ηgu'ō mbini nchhu pi ηa pigi kwīη ghan piη mbo ghan pou Jerushalein, ηgu'ō mbo nnu ye ηa mi ni ηkwo ya ηkhwā nu nō chwiε nu nε.

Pōō fē'i Kefa (Pita)

¹¹ Nō pīgi nu, Kefa ni nga mbo Antio yichēi ndii, njēi ηa a ni nthō nchwiε nnu ηa a lo nji'i ηkā'o nε, mbīga vi shi ηgwa. ¹² Nkāon pichēi ηgwa ηa Jēiη ni ntaon vugu nε maa nchēiη, Kefa ni nthō nji maon pugu pa ηgwa taon nduon, ηgwa pighō gha nthō nchēiη, a fu'u non yi mbini njiη nthε ηa a ni nthō mbōgo ηgwa pε ηa pugu ni nthi

* **1:18** 1:18 Kefa pō pi ligi Pita mon chrā Gri.

* **2:7** 2:7 Ngwa ηa pi lo ni'in vugu ηgunu mbrei nε, pō pa ηgwa taon nduon, ηgwa ηa pi ni'in vugu ηgunu mbrei nε, pō pa ηgwa Juu.

yugu pi na pi ni'in ngwa taon nduon ngunu mbrei ne. ¹³ Pichai pa ngwa Juu, mbo ghan pin, pini Kefa mon mbha nnu mifi yei, ti Banaba nkaa yu gu mon mifi yugu gho.

¹⁴ Mi ni nga njei na mbha nnu pugu lo nji'i ntogo ndaon ntou nkuon nnu shini pwa pisha'akho, nchhu ni Kefa shhi pugu ghao na, "Go ndutho yo ya mbo non Juu, ndo nchho chombhi yo no non taon nduon ki lo mbo pi non Juu. Ti a kie pi nei non fra ngwa taon nduon na pugu chho chombhi yugu no pa Juu?"

Pa Juu pugu pa Ngwa Taon Nduon togo pi mon pin nu ndugu

¹⁵ Pia ni non yia, pi phi via pia po pi ngwa Juu, ki lo nji'i mbo ngwa taon nduon, mbo "ghan phi" no ha'an pi gha mein vugu ne, ¹⁶ ndo pia ji na non shi'a nji'i mbo non ndindi shhi Minnwi ntogo pi nkuon nu'on nu gi. Non gha ngu'o ntogo pi mon pin nu Jisho Krishto.† Nne pia nkaa pia pin pi Krishto Jisho nkaon maa ntogo sha'a, ntogo pi mon pin na pia fa'o mbin Krishto ne, ki lo ntogo pi mon nu'on nu gi. Nthe na mba'a yichai non togo sha'a shhi Minnwi nthe pi na a ni nu'on gi.

¹⁷ Ti pia mba'o no po nu ngwa ndindi pi mon pin nu Krishto, pa Juu lii via no ghan phi, yie gho non ki'e pi na Krishto po pi ngan pin nnu phi? Nga! ¹⁸ Nthe na mi mbini nu'un nkras yaon na mi ni nkwo shaan ma'an shhe ne, yie gho non na non non a na mi ngusha'a. ¹⁹ Nthe na mi ni fon nchho chombhi, mba'o pi no nu'on nu gi ndugu, ndo mi ni nga ndugu mbho gi, mfa'o ghr'i no chho nu chombhi mbho Minnwi. ²⁰ Pi kwo kwon vigi Krishto nkuon wa'a ka'a. A lo nu'un nchho mmu nchho chombhi a, a chho Krishto chombhi yi mon chombhi a. Chombhi ye na nchho nu ndwe mon freinon ne,

nchho ntogo pi mon pin nu Muon Minnwi, na a ni nkwa a mfe non yi nthe a ne. ²¹ Ndo nji'i ndaa pwapon Minnwi, nthe na a kan mbo na non nthe a po yi ndindi shhi Minnwi ntogo pi nkuon nu'on nu gi, kan Krishto ni nkhu pi gha.

3

Lugu nu po ntogo pi nkuon pin, ki nu'on nu gi?

¹ Pa na ngwa Galashia, a chono go nchono vai? A ni mbo pi ligi pai na pi ni mfi'i nkwan ha'an pi ni nkwin Jisho Krishto nkuon wa'a ne. ² Na'an mbie vai ni yei nnu, pai ni mfa'o Jijwe Minnwi ntogo pi mon nu'on nu gi ki ntogo pi mon ya'o nu chra Minnwi ndo mbin? ³ A ha'an pai ya na? Pai ni nje pi mon Jijwe Minnwi nta'a nu ndwe mi'en pi ni ghr'i ngwamishua? ⁴ Pai ni ntogo mon ntou ng'e'i ndii na pai ni mbin Minnwi ne pi ghagha? A shini ndo mbo pi gha!

⁵ Minnwi yei na a ni mfe Jijwe yi ni pai, mfa'a pa nnu ghraoghao shina pai ne ni nchwie nenne nthe pi na pai gha nchwie nnu na gi chhu ne, ki ntogo pi nkuon pin nu nnu na pai ya'o ne? ⁶ A wu'o mbo no ha'an Abraham ni mbin Minnwi, nthe pin yi, Minnwi logo vi no non ndindi ne. ⁷ Pai ji ne ki'e na a ngwa pe na pugu ghan pin ne, na pugu puon Abraham.

⁸ Nwa'anli Minnwi ni nkwo yei nnu ye na a shi ndogo li'i ne, na Minnwi shi nchwie pa ngwa taon nduon po yi ndindi ligi yu ntogo pi nkuon pin yugu. Minnwi ni nchi nkini pwa pisha'akho ni Abraham na, "Ntogo pi mbin gho, nguon pa la'ataon shi mfa'o mboro." ⁹ Nne, nguon ngwa pe na pugu ghan pin ne fa'o mboro pugu pa Abraham mbo ngan pin.

¹⁰ Nthe na ngwa pe na pugu gha nji'e non yugu pi nkuon chwie nu nnu pe na gi chhu ne po pi mon

† 2:16 2:16 A nthe non pini nkara li'i yei na pin na Jisho Krishto ni non ne.

nchòno Minnwi, nthe ña pi nā'an ña, "Nchòno pò mbin ñgwa pe ña pugu lo nthi ñkuon ñguon nnu pe ña pi nā'an mon ñwa'anli gí ndo nchwíe nu ne."* 11 Ndwe pi ya ñji ña mba'a yichèi ñon pò yi ndindi shhi Minnwi ntogo pi ñkuon nū'on nu gí, nthe ña, "Ñgwa ndindi shi mfā'o chombhi ntogo pi ñkuon pin nu Minnwi."† 12 Ndo gí lo ñji'i nthi pi ñkuon pin, Ñwa'anli Minnwi ka chhu pi ña, "Sheshenon ña a chwíe ñguon nnu ña gí chhu ne, shi mfā'o chombhi."‡ 13 Krishto ni ñkwo yuon via mfu'u mon nchòno llo mbho gí ntogo pi ñkuon pò nu nchòno nthe via. Nthe ña pi nā'an ña, "Nchòno pò ni sheshenon ña pi krēi vi ñkuon thi ne."§ 14 Krishto Jisho ni nchwíe nne ñji ña ntogo mbho yu minthe pa ñgwa taon nduon fā'o mboro Abrahan, nne ña minthe pia fā'o Jijwe ña Minnwi ni ñkā'a ne ntogo pi ñkuon pin.

Gí pugu kà'a

15 Nò mā'an nu fi'i ni nnu ña a ghà ndogo li'i shina ñgwamishua ne, ma lin pan, ndii ña paa ñgwa pò ni ta'anggi ñkuon nnu ti ñgwra kina ne, mba'a yichèi ñon nu'un nchi'i ki mbigi sheshe yaon ñkuon ghò. 16 Ndwe, kà'a ghò ni mbò pi ni Abrahan pugu ta'a mbhè yaon yi. A shini ndo ñji'i nchhu pi ña, "ni pa mbhè ñgwa pi," mbò ntou ñgwa, a ni nchhu pi ta'a yi, "mbò ta'a mbhè yaon yò," mbò Krishto. 17 Yei nnu ña ñchhu nu ne, gí ña a ni nthò pi khwe ñkii ñga'ombhi ni trei wun ñjin ne, nthe pa'a a lo mbè'i kina ña Minnwi ni ñkwo wrā pugu Abrahan ne, nne nò chi'i nu kà'a Minnwi. 18 Nthe ña fé Minnwi kan ni nthi pi ñkuon nū'on nu gí, a nōon ña a lo nu'un nthi pi ñkuon kà'a Minnwi. Ndo a

ni ntogo pi ñkuon kà'a Minnwi ña a ni mfe fé ghò ni Abrahan.

19 Ti ghère gí ni mbò pi kò? Pi ni mfe gí nne ña a nōon yaon ña phi yie ghò ne, mfā'a ji ti ñgèi nchèin ndii ña mbhè yaon Abrahan ha'an pi ni nchwíe kà'a nthe vi shi nthò ne. Minnwi ni mfe gí ntogo mbho pa ghan ntaon pi ni Mushi nò ñon ña a ki thi shina Minnwi pugu pa ñgwamishua ne. 20 Ndo ndwe, ñgan titri ghà ñga mbò, a nōon ña a lo ñgu'o mbò pi nnu ta'a ñon. Ndo ndwe, Minnwi wu'o mbò pi ta'a ñon.*

Ghère gí

21 Yie nōon ña gí pò pi ki'ingini ni kà'a Minnwi? Nga! Nthe ña yichèi gí kan ni mbò ña a nthe a fe chombhi, pò nu ñon ndindi shhi Minnwi kan mbò shini ntogo pi ñkuon nū'on nu gí. 22 Ndo Ñwa'anli Minnwi chhu ña ñguon ñgwa pò pi pa kùna mbho phi, nne ña a nthe pi fe kà'a ye ña a llo pi ñkuon pin† ña Jisho Krishto nōon ne, ni ñgwa pe ña pugu pin ne.

23 Ndo ñkaon pin maa nthò, gí ni ñkrao vigi ni'in chéin ti ñgèi nchèin ndii ña pi ni nōon pin ne.

24 Nenne, gí ni mbò ñgan nōon ndaon ni pigi ti Krishto nu'un nthò, nne pigi kie ñkuon pin mbò ñgwa ndindi shhi Minnwi. 25 Ndo ndwe nò ha'an pin kwo tho ne, a lo nu'un mbie ña a tho ndina gí ni pigi. 26 Nthe ña ntogo pi mbho Krishto Jisho, ñguon vèi ghao puon Minnwi ntogo pi ñkuon pin. 27 Pèi ña pèi ni ñkwe ñkhí nò pò nu ta'a yi pèi pa Krishto ne, kwo mā'an Krishto nò ndhwí mbin pèi. 28 Nenne, kwri lo mbò shina pa Juu pugu pa ñgwa taon nduon, shina pa kùna pugu pa ñgwa ña pugu lo mbò pa kùna ne, shina mbia pugu pa pinge, nthe ña ñguon vèi ghao ta'a yi mon Krishto

* 3:10 3:10 Ñwa'anli Mbra Fe nu Gí ne 27:26. † 3:11 3:11 Habaku 2:4. ‡ 3:12 3:12 Ñwa'anli Ghan Fà'a Nda Minnwi 18:5. § 3:13 3:13 Ñwa'anli Mbra Fe nu Gí 21:23. * 3:20 3:20 Minnwi ni mfe kà'a yei ni Abrahan ki lo ntogo pi ñjin ñon. † 3:22 3:22 A nthe pi pini ñgu'o ñkara li'i yei ña pin nu Jisho Krishto.

Jisho. ²⁹ Pəi mbo yi Krishto, kan pəi mbhě yaon Abrahan, nshi mfā'o kà'a na Minnwi ni nkā'a Abrahan no gho ne.

4

Pia ni mfūon mbo pi pa kūna

¹ Na'an mā'an fi'i ni li yei, no ha'an muun pi'i mikə'i nda pugu ne, ti mfe pi no ha'an nguon yaon shi nde mbo pi ji ne, a lo nji'i nchaa nkūna. ² A fā'o no ya'o nu nchò pa ngwa na pugu lina nu ni ju ti a shi nu'un nkū'o ngū mmeon nkā'o no ndii ha'an taa vi ni nū'on ne. ³ A wu'o no ha'an a ni mbo ni pia ndii na pia ni ngu'o mbo puon pro ne, pia ni mbo pa kūna mbho pa nū'on nkūon mbhi yei.

⁴ Ndo ndii ni nga nkā'o, Minnwi taon Muun vi, mingwe phi vi, a fā'o no nū'on nu gí Mushi, ⁵ no yuon nu pa ngwa pe na gí tuo vugu ne pugu lūgu, nne na pinthe Minnwi lōgo via no puon pi. ⁶ Nthe na pəi pa puon ne, Minnwi fe Jijwe Muun vi njū'o pia, mbo Jijwe na a yūa na, "Baba, Taa a." ⁷ Nenne, o lo nu'un mbo pi nkūna, o po pi muun. Nthe na o po pi muun ne, Minnwi fe nguon yaon na a fā'o ne ve.

Poo fā'o ngwa la'ataon Galashia njū'o yu

⁸ A ni mbo ndii shhi, mbo ndii na pəi shini ndo naa nji Minnwi ne, pəi ni mbo pa nkūna mbho pa maon na pugu lo ndo mbo nnwi ne. ⁹ Ti ndwe na pəi kwo ji Minnwi ne, ki nthe pi na Minnwi kwo ji vəi ne, pinthe pəi kie pi nei mbini nkara mbini nkūon nū'on nkūon mbhi yei na a lo nji'i mfā'o ghrí ki ghère ne, pəi tā'a nu mbini mbo pa nkūna mbho pa nū'on pigho nkamu'on? ¹⁰ Pəi ghà ndina ni nū'on nu pichəi pa mme llé pugu pa tan, pugu pa ndii ni pa nga'o. ¹¹ Mfā'o pōgo nthe vəi na ngə'i na njəi nthe vəi ne phe pi gha. ¹² Pa lin pan, mba'o mbho na pəi po

no mmu, nthe na mummu kwo po no pəi.

Pəi lo nji'i mfāan nnu mbin mu. ¹³ Pəi ji na a ni mbo nthe pi na non a shini ndo nja mbo shi'i ne na nki chii nkini pwa pisha'akho ni pəi fūon nge. ¹⁴ Ndo nji'i nthe pi no ha'an non a ni mbo nne ne, mbo no mōon nu ni pəi ne, pəi shini ndo ndāa a ki nchī'ə a, pəi ni mbin a no ngan ntaon Minnwi, no Krishto Jisho ndutho yi. ¹⁵ Ti ndwe, a lōgo kho ndōgo li'i ni fi'i pwanju'o ye na pəi ni mfā'o ne? Mmu ndutho a, minthe nchhu na pəi kan ni nthe pəi fu'u muun ligi yəi mfe vəi no ha'an a kan ni nji'e. ¹⁶ Nka pin mbo pi mbina vəi ndwe nthe na nchhu nnu shini ni pəi ne?

¹⁷ Ngwa pigho nōon nu na pugu fā'o ndii yəi ntou yi ndo pa'a ndo mbī'i pi shi'i nthe vəi. Pugu tā'a nu mfēne vəi yəi mu, nne na pəi kina ni nguon njū'o yəi njin pugu. ¹⁸ Non mfā'o ntou khwā no chwīe nu shi'i, kan a pwa, ndo ā chwīe nguon ndii ghao, ki lo ngu'o mbo pi ndii na pia po ka'a ne. ¹⁹ Pa puon mi puon pan, mbini nchho ngwie non a no mingwe shūu na a phi nu ne, nne ti pəi nu'un ntini mon Krishto. ²⁰ Njūa na pia kan ni mbo pi ka'a, nkwrī nkwan nggī na nchrā nu no ne, nthe na mfā'o ntou fintho nthe vəi.

Li llo mbho Haga pugu Shera

²¹ Pəi shwei a, pəi na pəi khwā no kina nu nkūon gí ne, pəi shi'a njwere yaon na gí gho chhu ne? ²² Nthe na pi nā'an na Abrahan ni mfā'o paa puon pimbā, tā'a yi po müun vi po mingwe nkūna, yichəi po muun ve na a shini ndo mbo kūna ne. ²³ Pi ni mbhi muun ve na müun vi ni mbo mingwe nkūna ne, ntogo pi nkūon mbī'i nu nnu ngwamishua, ndo mbhi muun ve na müun vi mingwe na a shini ndo mbo nkūna ne, ntogo pi nkūon kà'a Minnwi.

24 Ndwe, paa piŋge pei thi pi no ligi yaon, pugu po no paa kina. Ta'a yi, mbo Haga, po no ye kina na Minnwi ni ngwra pugu pa puon Ishrae ŋkuon Mbra Shinai ne. A ni mbhi puon pugu po pa nkuna. 25 Haga yei po pi no mbra Shinai mon la'ataon Arabia, mbo no Jerushalein shi'a nthe na a po mon kuna pugu pa puon pi. 26 Ndo ye Jerushalein na a po po ne, lo nji'i mbo mon kuna ndo mbo muun via. 27 Nthe na pi na'an na:

"Fa'o pwanju'o, ma nkhwè na a lo mbhi ne,
pa'o ngou, nkai ni pwatua,
mbo go na muun lo naa ma naon gho ne,
nthe na puon ju na pi shini ndo mfā'o ndii yi ne

shi njien ncha yi mingwe* ye na a fa'o mimbia gho ne."

28 Pae ndwe, ma lin pan, po pi puon Minnwi ntogo pi ŋkuon ka'a wu'o no ha'an Aiji ni mbo ne. 29 Ndo wu'o no ha'an ndii gho muun ye na pi ni mbhi vi ntogo pi ŋkuon pi'i nu ngwamishua ne ni mfe ngə'i ni ye muun na pi ni mbhi vi ntogo pi ŋkuon ŋkwan ha'an Jijwe Minnwi ni ntā'a nu ne, a wu'o ha'an a po ndwe ne.

30 Ndo Nwa'anli Minnwi chhu pi na? A chhu na, "Yōu mingwe nkuna pugu muun vi, nthe na mba'a muun mingwe nkuna gho le ma mfā'o maon taa pugu muun ve mingwe na a lo mbo nkuna ne ka'a." 31 Nne, ma lin pan, pia lo nji'i mbo pi puon mingwe nkuna gho, pia po pi yi mingwe ye na a lo mbo nkuna ne.

5

Krishto kwo chwie pia lugu

1 No taon nu mon kuna, Krishto kwo fu'u via mon gho. Nthe yie gho, thi a tini ki lo nu'un mfe non yo ni lri kuna.

2 Lii njei ndutho a, Poo, chhu nu ni pae na pae nu'un mbin nnu nii

ngunu mbrei, kan Krishto lo nji'i mfā'o ghère ni pae. 3 Nchho ne nshūu tənə sheshenon na a wu'o mbin nnu ni'in ngunu mbrei ne, na a yi'i na a nū'on nguon gi. 4 Pae fene non yei mbin Krishto, pae na pae tā'a nu ntogo pi ŋkuon nū'on nu gi mbo yi ndindi ne. Pae lo nu'un mbi'i mon pwapun Minnwi.

5 Nthe na ntogo pi mon Jijwe, mon pin, pigi ni non pigi ni pwatua tho njwere yaon na pigi kwā'a nu ne, mbo po nu ngwa ndindi shhi Minnwi. 6 Mon Krishto Jisho, ni'in nu ngwa ngunu mbrei ki mien nu ki lo ni'in lo nji'i mfā'o yichai ghère. Yaon na a ghère ne po pi pin na a fā'a ntogo ŋkuon khwā ne.

7 Pae ni nja ntei tei gho shi'i, ti a ni mbini mbo go ki'ingini ni pae no yōu nu njin nnu shini? 8 Ye līgai na pae mien nnu shini lo ndho pi mbho non na a ki gē vae ne. 9 Ntigi piphi yei po pi no muun mi shigei yaon chwie prupina ku'o na a gha nchwie nguon prupina ku'o. 10 Nja mfā'o tininju'o mon Taatho nthe vae na mba'a pae yi'i nthi ŋkuon nnu nduon ntogo ye na ngwēin ne. Sheshenon ye na a tho mvu'u vae ne shi mfā'o njó, ki a po pi go.

11 Ndo ni mmu, ma lin pan, ŋkan ngu'o mbini ntho nchii pi na a pie na pi ni'in ngwa ngunu mbrei, pi shi kan ndo nu'un mfe ngə'i vae. A kan ni mbo pi nenne, kan chrà Minnwi na nchii nu nthe gu Krishto ŋkuon wā'a ne, shi kan nu'un mbo ki'ingini. 12 Ngwa pigho na pugu tara tho yei ne ya ne ngəi shhi mbu'o non yugu.

13 Nthe na pi ni ngē vae na ki'i pae nu'un mbo mon kuna, ma pa lin pan, ndo ki'i pae lōgo yie a po shendaon no kie nu fo nchwie pa nnu piphi na freinon yei tā'a nu ne. Ndo pae ka tōgo pi mon khwā ngēre non pae. 14 Nguon gi chirri ntaon mon ta'a gi yei na, "Khwā taakuo yo

* 4:27 4:27 Ye l'i tho nchhu pi Haga na a ni mfā'o Abrahan no kuo ndii ne.

nɔ ha'an ɔ khwā non yɔ nɛ." 15 Ti p̄əi nthɔ ntā'a lá'o, ndɔ nshāan non p̄əi, p̄əi lina nu kan p̄əi shi njwi non p̄əi.

Chhɔ chɔmbhi yɔ nɔ ha'an Jijwe tā'a nu nɛ

16 Ndɔ nnu na n̄chhu nu nɛ pɔ na chhɔ chɔmbhi yɔ pi nɔ ha'an Jijwe chhu nɛ, kan mba'a ɔ nu'un nchwīe nnu na freinon tā'a nu nɛ. 17 Nthe na pa nnu na freinon khwā nɛ pɔ ni kipina pugu Jijwe, pa nnu na Jijwe tā'a nu nɛ pɔ ni kipina pugu pa freinon. Pa nnu pei pɔ pi ni kipina, nne minthe pa'a ɔ lɔ nchwīe nnu na ɔ khwā nɔ chwīe nu nɛ. 18 Ndɔ p̄əi nja'o pi nnu na Jijwe chhu nu nɛ, pa'a a lɔ nu'un nsha'a gí nsha'a v̄əi.

19 Pa mbha nnu na freinon ghà nchwīe nɛ lɔ nu'un mbɔ pi nnu l̄əin: shúon, mbha nnu tɔtrɔ, pa nnu shhunon, 20 gha'o nu pa nnwi, l̄in, kipina, minduonduon, kighi'ə, memme pigítua, tā'a nu nɔ pɔ nu shhi, ki lɔ nja'o nnu mbhɔ ngwa nduon, fu'u nu non shina ngwa ha'an p̄əi pugu lɔ mbī'i nnu ta'a nkwan, sh̄ere nu ntaon puon mi chu'u, 21 chwīe nu pa nnu kighi'ə, paa nu là'o, gh̄əi nu mon pa li'i ji ki tou pugu pa nguon nkwan nnu pei. Nshūu t̄ənə ȳəi nkwan nɔ ha'an n̄ki nkwo shūu t̄ənə ȳəi nɛ, na mba'a ngwa pɛ na pugu ghà nchwīe nkwan nnu pei nɛ fā'o shina mon Sha'afuon Minnwi.

22 Ndɔ ntien Jijwe pɔ pi khwā, pwanju'ɔ, ghighri, w̄əin njù'ɔ, pwapun, mbha nnu shi'i, ta'anju'ɔ, 23 junon, w̄əin non, yich̄əi kan ta'a gí lɔ ndāa nkwan nnu pei.

24 Ndɔ ngwa pɛ na pugu yi Krishto Jishɔ nɛ kwo kw̄in freinon yugu nkuan wá'a pugu pa nnu pip̄hi pi, pugu pa nnu pɛ na a khwā nɛ. 25 Na pia fā'o chɔmbhi pi lɔ mbhɔ Jijwe nɛ, pia wu'ɔ nchhɔ chɔmbhi yia pi nɔ ha'an Jijwe chhu nɛ. 26 Ki'i pia mā'an nth̄inta'o, ndɔ ki lɔ nchwīe túa pich̄əi ngwa pigí nu, ki nḡi'ə pich̄əi ngwa.

6

Tien l̄ri pich̄əi ngwa

1 L̄in pan, sheshenon ngū mon phi, p̄əi na p̄əi tini mon Jijwe nɛ, pin̄i nju'u vi mon Jijwe juju. Lina ni non yɔ nkaa ghɔ n̄ji na ki'i ywē'i nu nii ghɔ ɔ chwīe phi. 2 Gh̄ere ntien l̄ri pich̄əi ngwa nne kan ɔ nū'ɔn gí Krishto. 3 Nthe na sheshenon nd̄i non yi na a mmenon ndɔ mbɔ pi muun mi non kan a f̄i pi non yi.

4 Ndɔ sheshe non l̄i fā'a yi, n̄ji na ä ntā'a nu nkwēi njù'ɔ yi á pɔ nthe pi non yi ki lɔ mbɔ nthe pi taakuo yi. 5 Nthe na a pie na sheshenon tien l̄ri yi.

6 Sheshenon na pi ye'i vi ni chr̄a Minnwi nɛ ghr̄a nguon maon shi'i na a fā'o nɛ mfe yi non na a ye'i vi nɛ.

7 Ki'i p̄əi f̄i non p̄əi, non shi'a mā'an Minnwi ni kw̄əin, sheshe yaon na non ph̄i nɛ a ye na a shi nkwo nɛ. 8 ɔ mb̄i pi maon freinon, ɔ kw̄o gu lɔ mon freinon ghɔ, ndɔ ti ɔ mb̄i pi maon mon Jijwe, ɔ kw̄o chɔmbhi ki mme mon Jijwe ghɔ. 9 Ndɔ ki'i pia kina chwīe nu shi'i nthe na nd̄i shi nga nkā'o pia kw̄o sh̄ei, nɔ ha'an pia mien ki ya'a kuo. 10 Nne ki'ɛ, nɔ ha'an pia fā'o shina nɛ, p̄ia chwīe shi'i mb̄in nguon ngwa ghao. M̄'ən mbɔ mb̄in ngwa pɛ na pugu ngia ghan pin nɛ.

Ndugwi nj̄in shūu nu t̄ənə pugu pa fe nu mb̄ɔ

11 L̄i nj̄əi nkwan ha'an n̄a'an yei li'i ni nyan mbhɔ, ndɔ n̄a'an a gha'ogha'o nɛ! 12 A wu'ɔ ngwa pɛ na pugu tā'a nu n̄on non mon freinon nɛ na pugu fra v̄əi na pi ni'in v̄əi ngunu mbrei, nne na ki'i pi fe nḡə'i ni pugu nthe wá'a Krishto. 13 Nthe na n̄ji'i nthe pi pugu na pugu nii ngunu mbrei nɛ, lɔ n̄ji'i nū'ɔn gí nduthɔ yugu. Ndɔ pugu tā'a nu na pi ni'in v̄əi ngunu mbrei nne na pugu kw̄əi njù'ɔ yugu na p̄əi nii ngunu mbrei mon freinon.

¹⁴ Ndo ni mmu, ki'i a ma mbo na nkwe'i njù'ò a nkien na ñgu'ò nkwe'i njù'ò nthe pi wá'a Jisho Krishto mbo Taathò via. Nthe na ntògò pi ñkuon gu Krishto ñkuon wá'a, ñkuon mbhi kwo pò yi kwĩn ñkuon wá'a vèi, mummu pò yi kwĩn ñkuon wá'a nò ligi ñkuon mbhi. ¹⁵ Nthe na ni'in nu ñgwa ñgunu mbrei ki mien nu ki lo ni'in lo ñji'i mfá'o yichèi ghèrè. A pò nu ñon fhi mbo mme nnu. ¹⁶ Ghighri pugu pa kwoshini pò ni ñgwa pè na pugu yòu ñjin chrà yei nè, mbini mbo mbin Ishrae na a yi Minnwi nè.

¹⁷ Jē ndwe ñgèi nu shhi, ki'i ñon tã'a a ni ndàn nthe na pa tina Jisho pò mbin non mu.

¹⁸ Pwapun Jisho Krishto, mbo Taathò via, pò ni jijwe yei ghao, ma ñin pan. A pò nenne.

Nwa'anli choshi Efesho Kāon nu pa tho nnu

Pɔɔ nā'anj nwa'anli yei, ntho mfi'i pi kà'a na Minnwi fā'o nthɛ nguon pa yaon na a puon nkuon shhe pugu pa po nɛ. A nōon monj nwa'anli yei na nguon yaon ghao shi nja'o pi mbho Jisho Krishto.

Monj fūon krao nwa'anli yei, Pɔɔ chrā pi nkuon pɔ nu ta'a yi ntogo pi nkuon chhu nu nkwan nɔ ha'an Minnwi Tāa chu'ɔ ngwa pi nɛ, nkwan nɔ ha'an a li'ɛ phi yugu ndo mfu'u vugu monj phi yugu ntogo pi mbho Muun vi, mbo Jisho Krishto. A pini nu'unj mfi'i nkwan nɔ ha'an kà'a Minnwi shi ngu'ɔ ndogo li'i ghao ntogo pi mbho Jijwe Minnwi.

Pɔɔ mā'anj fi'i ni ntou pa yaon nɔ nōon nu na nguon puon Minnwi ghao ta'a yi ntogo pi monj pɔ ta'a yi pugu pa Jisho Krishto. A nā'anj na choshi pɔ nɔ nonj, Jisho Krishto pɔ tho yi, na choshi nda, Krishto pɔ muun nchi'a nchini nda ghɔ, na choshi pɔ pi mingwe, Krishto pɔ ndaon vi.

Pɔɔ lūgwi nōon monj nwa'anli yei na nthɛ khwā na Krishto fā'o mbinj ghan pinj nɛ, pugu pa chombhi yi na a fɛ nthɛ vugu nɛ, ni li'ɛ nu phi na a chwīe pugu fā'o nɛ, ni fi'i pwapun na a nōon ni pugu nɛ, a pie na ghan pinj mi'anj mbha nnu pīphi yugu nchho chombhi taontaonj.

Mā'anj nu chrā

¹ Nwa'anli yei llo mbho mu Pɔɔ, mbo ngan ntaon Krishto Jisho, ntogo pi nkuon khwā njū'ɔ Minnwi, ngēi ni pa ngwa Minnwi pi taontaon monj la'ataon Efesho ndo mbo ngwa ta'anju'ɔ mbinj Krishto Jisho.

² Pwapun pugu pa ghighri llo mbho Minnwi, mbo Tāa via, pugu Jisho Krishto, mbo Taatho, pɔ ni pēi.

Mbɔɔ monj Jijwe ndii na ɔ pinj Krishto nɛ

³ Mbɔɔ yi Minnwi, mbo Tāa Taatho via, mbo Jisho Krishto, na a fɛ nguon nkwan mbɔɔ monj jijwe ni pia monj mbhi moonj jijwe ntogo pi mbinj Krishto. ⁴ Wu'ɔ nɔ ha'an a chu'ɔ via nthɛ Krishto nkaonj maa nchwīe mbhi nɛ, na pia pɔ yi taontaon ki lo mfā'o ntēi shhi yu. Monj khwā, ⁵ a ni ndogo nthi mi fie ndii ntogo mbinj Jisho Krishto nchwīe pia pɔ puon pi, ntogo pi nkuon pwanju'ɔ yi, ⁶ nne na pia gha'o ndipwa pwapun yi, na a fɛ ni pia ghagha ntogo pi mbho ta'a Muun vi na a nkhwā nga'a nɛ. ⁷ Ntogo pi nkuon chhi Krishto,* a yuonj via mfu'u monj ghrī phi, nne Minnwi li'ɛ phi yia pi wu'ɔ nɔ fi'i pwapun yi, yi yienyienj, ⁸ na a shā'o ni pia ntou yi nɛ pugu pa nguon shietho pugu pa ji nu.

⁹ Minnwi chwīe nnu na a ni nkā'a njū'ɔ yu ndo pa'a ngwa lo nji nɛ, pia ji, mbo pa nnu na a ni nkwo lōgo nthi mi nɔ chwīe nu ntogo pi mbinj Krishto nɛ. ¹⁰ Nnu yei na Minnwi ni nkā'a nɔ chwīe nu, ndo shi nchwīe ndii na ndii kā'o nɛ, pɔ nɔ tho nu ni nguon pa maonj, nchwīe pugu pɔ ta'a yi, nguon pa maonj na a pɔ po pugu pa nkuon shhe nɛ, Krishto pɔ Taatho vugu. ¹¹ Ntogo pi mbinj Jisho, Minnwi pini nchu'ɔ vigi na pigi pɔ ji llo monj njē yi, wu'ɔ nkwan nɔ ha'an a ni nkā'a nɛ. Minnwi ghā nchwīe nguon nnu pi pi nkwan ha'an a khwā nɛ, ¹² nne na pigi, na pigi ni mbo fūon ngwa nɔ fā'o nu kwā'a mbinj Krishto nɛ, shi nga'o ndigha'o yi. ¹³ Ntogo pi mbho yu, pēi nkaa pēi ni nga nja'o nkāni nnu shini, mbo pwa pisha'akhɔ na a tho ni lūgu nu ni pēi nɛ, pēi gha mbinj, Minnwi nū'onj li yēi ni Jijwe yi na a ni nkā'a nɛ. ¹⁴ Jijwe Minnwi pɔ pi fɛ ni pia nne na pia fā'o tininju'ɔ na Minnwi shi mfe yaon na a kā'a

* 1:7 1:7 Njinj chhi Jisho pɔ na gu na a ni mfe chombhi yi pi jwi vi, chhi yi kwrī nɔ yaon fe'ingien nɛ.

via nɔ nɛ, ni kwà'a ɲa a shi ndugwi mī'ɛɲ mɛ ɲguon maon pighɔ ni pia, nne ɲa pia gha'o ndigha'o yi.

Luon Minnwi Pɔɔ

¹⁵ Nthe nnu yei, jē fie nɔ ha'an ɲki ya'o fi'i pin yəi mbin Jisho Taatho pugu pa khwǎ yəi mbin pa ɲguon ɲgwa Minnwi pi taonjaon nɛ, ¹⁶ nshini ndo ɲkina nɔ tōo nu Minnwi nthe vəi. Ntho ɲkwɪn vəi mon luon Minnwi a, ¹⁷ ɲa Minnwi, mbo Minnwi Taatho via Jisho Krishto, mbo Tāa ndigha'o shi mɛ jijwe shietho pugu pa ji nu nnu nne ɲa ɔ ji vi mbigi. ¹⁸ Nduon ɲa njù'ɔ yəi pīgəi ni lí'ɛ, nne ɲa pəi ji kwà'a ɲa a fɛ ni pəi, mbo ɲgwa ɲa a gē nɛ, ni fi'i fā'o ɲa a pɔ mon mbwa mboro ɲa Minnwi kǎ'a ɲgwa pi nɔ nɛ, ¹⁹ ni ghrí ki fi'i ɲa a fā'a nu mbin pia ɲa pia pin nɛ. Yei ghrí ɲa a fā'a nu mbin pia nɛ, wu'ɔ mbo pi nɔ fi'i mme ghrí ye ɲa ²⁰ a ni mfā'a nɔ ghɔ ndii ɲa a ni mbi'i Krishto llo mon gu nchərə vi ɲgei mbho yi yi ji po nɛ. ²¹ Krishto tho nsha'a nu fɔ mon nthɪnkwo kəkərə ncha ɲguon ghrí ɲa pugu sha'a nu po nɛ, pugu pa memmɛ ɲgwa pugu pa memmɛ ghan ghrí pugu pa taatho pugu pa nthɪnkwo ɲa ɲgwa ni ɲkwo ma mfā'o, ki lo ɲgu'ɔ mbo pi mon yei mbhi ndwe nɛ, pugu pa mbhi ye ɲa a tho nu nɛ. ²² Minnwi nū'ɔɲ ɲguon yaon ghao la'o kwò yu, mɛ vi ni choshi nɔ Taatho ɲguon yaon ghao. ²³ Choshi pɔ pi non Krishto, a chwīe choshi linaon ndo ɲkǎ'o ni ju ye ɲa a linaon ɲguon yaon ghao ɲguon li'i ghao nɛ.

2

Llo mon gu nii mon chombhi

¹ Pəi ni mbo ɲgwa khu mon chī'ə nu nchɔ pugu pa phi ² ɲa pəi ni nchɔ nu mon ghɔ ɲkwan ha'an ɲgwa ɲkuon mbhi yei chwīe nu nɛ, mbini mbo ɲkwan ha'an Shata, mbo nthishi ɲji mon tothi tā'a nu nɛ, mbo jijwe ɲa a fā'a nu mbin ɲgwa

ha'an pugu chī'ə nchɔ Minnwi nɛ. ³ ɲguon via ni mbo nɔ pugu, nchho chombhi via ɲkwan ha'an freinon via khwǎ nɛ, ntho nchwīe nnu ha'an freinon via pugu pa njù'ɔ via tā'a nu nɛ, ɲa púon via ni mbo pi yi phi nɛ, pigítua Minnwi ni mbo mbin pia.

⁴ Ndo Minnwi, ɲa a fā'o ntou kwoshini, nthe khwǎ yi yi titini ɲa a khwā via nɔ nɛ, ⁵ ti mɛ pi mon ndii ɲa pia ni ɲgu'ɔ mbo pi ɲgwa khu mon chī'ə nchɔ nɛ, a ni nchwīe via pia pɔ yi maon pia pa Krishto ka'a. A tɔgɔ pi ɲkuon pwapun Minnwi ɲa pəi lūgu. ⁶ A ni ɲku'ɔ ni pia pa Krishto Jisho mon gu, nchərə via pugu ka'a mon mbhi moon jijwe mbin Krishto Jisho, ⁷ nenne ɲa mon pa ndii ɲa a tho nu nɛ, minthe a nōon mme pwapun yi ɲa minthe pa'a pi lo mfī'i nɛ, mon shi'i yi ɲa a nōon ni pia ntɔgɔ pi mbin Krishto Jisho nɛ.

⁸ Nthe ɲa a chwīe pwapun Minnwi pəi lūgu ntɔgɔ pi ɲkuon pin, ndo pa'a yei lo ndho pi mbho ghɔ, a pɔ pi fɛ Minnwi, ⁹ ki lo mbo nthe pi fā'a nne ɲa ki'i sheshenon kwēi njù'ɔ yi. ¹⁰ Nthe ɲa pia pɔ pi mbho fā'a yi, a chwīe via ntɔgɔ pi mbin Krishto Jisho ɲa pia fā'a fā'a shi'i ɲa Minnwi ni ɲkwo piri nū'ɔɲ ɲa pia chwīe.

Ta'anggi pugu pa ghighri mon Krishto

¹¹ Nthe yie ghɔ, pəi ɲa pəi ɲgwa taon nduon mon freinon nɛ, ɲa ɲgwa ha'an pugu nii ɲgunu mbrei mēin vəi ni ɲgwa ki nii ɲgunu mbrei nɛ, mbo ɲgunu mbrei ɲa pi ni'in ɲon fɔ pi ni mbho ɲonmishua nɛ, pəi kwɪn ɲkwan yaon ɲa pəi ni mbo lleshhi nɛ, ¹² ɲa yichəi yaon shini ndo nchīni vəi pəi pa Krishto, pəi ni mbo pa ghini nne pa'a ndo mbo ɲgwa Minnwi nɔ ɲgwa Ishrae, pəi shini ndo mfā'o nnu mon pa kina llo ɲkuon kǎ'a Minnwi ni ɲgwa Ishrae, ki lo mfā'o kwà'a, ndo mbo ki Minnwi ɲkuon mbhi. ¹³ Ndo ndwe, ntɔgɔ pi mbin Krishto Jisho, pəi ɲa pəi ni mbo pi fie hini nɛ, pi chənə

ni pəi mbara, ŋkie pi ŋkuonj chhi Krishto.*

¹⁴ Nthe ŋa a ju ndutho yi ŋa a tho ni ta'anggi shina pia, ŋa a chwie paa ghrà ŋgwa pei, mbo ŋgwa taonj nduonj pugu pa ŋgwa Juu, pugu gū ta'a yi. A ni mbə'i ŋka'a ŋa a ni fēne vugu ntogo pi ŋkuonj gu yi monj freinonj, ¹⁵ a ni mfu'u kipina ŋa a ni ntho nthe gí,† pugu pa nnu ŋa gí chhu ne, nne ŋa a nthe a taonj ni ta'a ŋonj fhi shina kiri paa ŋgwa pei ŋkie pi mbinj yu, nne ntho ni ta'anggi, ¹⁶ ndo mbini nchini paa kiri ŋgwa pei pugu po ta'a yi, a chini vugu pugu pa Minnwi ntogo pi ŋkuonj gu yi ŋkuonj wá'a, nne njwi kipina gho.

¹⁷ Nenne, Krishto ni ntho nchi pwa pisha'akho mbo yi ta'anggi ni pəi ŋgwa taonj nduonj ŋa pəi shi ki lo mbara yəi Minnwi ne, pugu pa ŋgwa Juu ŋa pugu ni mbara ne. ¹⁸ Nthe ŋa a togo pi mbho Krishto ŋa ŋguonj yia ghao mbo ŋgwa Juu pugu pa ŋgwa taonj nduonj, fā'o shina monj ta'a Jijwe no ghəi nu shhi Taa.

¹⁹ Nthe yei, pəi ŋgwa taonj nduonj lo nu'uj mbo pa ghini ki ghanj kra, pəi po ndwe pi ta'a ŋgwa pəi pa ŋgwa Minnwi pi taonjtaonj, pəi po monj mbaanda Minnwi. ²⁰ Pi krao vəi ŋku'ɔ no gho ŋkuonj kwonda ŋa a nū'ɔnj ghanj ntaonj Jisho pugu pa njəili'i Minnwi ne, Krishto Jisho ndutho yi po ŋkienj muunj nchi'a nchini nda gho. ²¹ A togo pi mbho yu ŋa ŋguonj nda gho ŋa a ku'ɔ nu no ne tithi mbo ta'a yi, ŋku'ɔ nu mbo nda Minnwi yi taonjtaonj, mbo yi Taatho. ²² Ntogo pi mbinj Krishto, pi tho ŋkrao vəi ŋku'ɔ nu ni pəi, pəi po nda ŋa Minnwi ghə nchho fo monj Jijwe ne.

3

Fā'a Pɔɔ ni ŋgwa taonj nduonj

¹ Nthe nnu yei, mmu Pɔɔ, luonj Minnwi mfe ni pəi. Mbo pi ŋganj

chəinj nthe ligi Krishto Jisho, nthe vəi, ma pa ŋgwa taonj nduonj. ² No ha'anj ä mbo ye ŋa shishini, pəi kwo ya'o fā'a ye ŋa Minnwi fe vəi monj pwapunj yi nthe vəi ne, ³ ŋa nnu ŋa Minnwi ni ndəinj ne, a ni nōonj vəi, nchwie ŋji no ha'anj ŋkwo nā'anj, ŋkāonj tho yi ni pəi ne. ⁴ Pəi shi ŋga mēinj nnu yei, kanj pəi shi ŋji nyanj pī'i nu nthe nnu ləinj ŋa Minnwi tūgu nthe Krishto ne, ⁵ ye ŋa pi shini ndo ntūgu ni pa ŋgwa lleshhi ŋkwanj no ha'anj pi nōonj ni pa ghanj ntaonj Jisho pugu pa njəili'i Minnwi pi taonjtaonj ntogo pi mbho Jijwe Minnwi ne.

⁶ Nnu ləinj gho po ŋa ntogo pi ŋkuonj pwa pisha'akho, pa ŋgwa taonj nduonj fā'o shina pugu pa Juu ka'a monj mboro ye ŋa Minnwi fe ne. Pugu ŋgia ta'a freinonj ndo nchiri monj kà'a ŋa Minnwi ni mfe ntogo pi mbho Krishto Jisho. ⁷ Minnwi ni nchwie a mbo muunj fā'a pwa pisha'akho ntogo pi ŋkuonj fe pwapunj yi ŋa a ni mfe vəi ntogo pi ŋkuonj ŋkwanj ha'anj ŋji yi fā'a nu ne.

⁸ Mmu, ŋa mi ndugwi njinj shina pa ŋgwa Minnwi pi taonjtaonj ne, pi ni mfe pwapunj yei vəi ŋa nchii pwa pisha'akho fā'o Krishto ŋa a chaa lina ŋonmishua no ji nu ne, ni ŋgwa taonj nduonj, ⁹ ndo mbini nōonj kà'a Minnwi li'i wo ni ŋguonj ŋgwa ghao, mbo kà'a ŋa a ni ndəinj llo lleshhi ne. Minnwi yei ŋonj ŋa a ni nchwie ŋguonj yaonj.

¹⁰ Nenne ŋa ndwe, minthe choshi chwie pa thishi pugu pa memme ŋji monj mbhi moonj jijwe ji shietho Minnwi monj ŋguonj pa ŋgwrà pi. ¹¹ Yei ni ŋgu'ɔ mbo ŋkwanj ha'anj Minnwi ni ŋkā'a ŋkaonj mbhi maa njē ne, ŋa a ni nchwie a lōgo li'i ntogo pi mbho Krishto Jisho, mbo Taatho via ne, ¹² mbo ju ŋa pia togo mbho yu mfā'o tininju'ɔ pugu pa ndaonj wo monj pinj mbinj yu no ghəi nu shhi Minnwi ne. ¹³ Nthe yie gho,

* **2:13** 2:13 Njinj chhi Jisho po ŋa gu ŋa a ni mfe chombhi yi pi jwi vi, chhi yi kwri no yaonj fe'ingienj ne. † **2:15** 2:15 A shini ndo ntho gí ni kipina yei. Lii nnu ŋa a po monj ŋwa'anji Roma 7:5-14.

ndīgəi vəi ɲa ki'i pəi fā'o pə'i nju'ɔ nthe ɲə'əi ɲa ɲjəi nu nthe vəi nɛ, nthe ɲa a pɔ pi nɔ gha'o nu vəi nɛ.

Khwă Krishto

¹⁴ Nthe yei, ɲkwi kwére a shhi Tăa ¹⁵ ɲa ɲguon ndaanon po pugu pa ɲkuon shhe fā'o ligi yugu pi llo mbhɔ yu nɛ, ¹⁶ ɲa a shi mfe ɲji ni pəi, ntɔgɔ pi ɲkuon Jijwe yi, nne ɲa pəi tini mon ɲju'ɔ pəi, wu'ɔ pi nɔ fi'i fā'o yi mon ndigha'o yi, ¹⁷ nenne ɲa minthe Krishto chhɔ mon ɲju'ɔ pəi ntɔgɔ pi ɲkuon pin, ɲien yəi gha ɲkwo tini, kwo yəi kwɔ phi mon khwă, ¹⁸ nthe pəi pa ɲguon ɲgwa Minnwi pi taontaon ghao fā'o ghrí nɔ ji nu fi'i figi, pugu pa fi'i pun, ni fi'i nthi, ni fi'i shhi nu ɲa khwă Krishto fā'o nɛ. ¹⁹ Oon, ɲa a nthe pəi ji khwă Krishto ɲa a chaa lina ɲonmishua nɔ ji nu nɛ, nne ɲa minthe pəi linaon ni fhi nu Minnwi.

²⁰ Ni ju ye ɲa minthe a fā'a nchaa fi'i ɲkwan nɔ ha'an pia pie ki mb'i nɛ, ntɔgɔ pi ɲkuon ɲji ye ɲa a fā'a nu mon non yia nɛ, ²¹ ndigha'o pɔ ghɔ ntɔgɔ mbhɔ chɔshi pugu pa Krishto Jishɔ ɲguon ɲgwreingwa ghao, ɲguon ndii ghao ki ndugwi yi. A pɔ nenne.

4

Ta'a freinon mon pin

¹ Nthe yie ghɔ, mmu, ɲgan chéin nthe ligi Taathɔ, ndīgəi vəi ɲa pəi chhɔ chombhi mon shendaon ɲa a kă'o nthe gè ye ɲa Minnwi gè vəi nɛ. ² Pəi shwi'i non yəi shhe, mbo juju, mfā'o wéin ɲju'ɔ, mfā'o wéin ɲju'ɔ ni fən ɲgwa nduon mon khwă, ³ ɲkăa mon ɲguon puon shendaon ghao ɲa ta'anggi ye ɲa Jijwe Minnwi fe ntɔgɔ mon ghighri ɲa a chini vəi nɛ, kina shina pəi.

⁴ A wu'ɔ ta'a non pugu ta'a Jijwe, wu'ɔ nɔ ha'an Minnwi ni ɲgè vəi mon ta'a kwà'a nɛ, ⁵ ta'a Taathɔ, ta'a pin ni ta'a kwe ɲkhí, ⁶ pəi fā'o ta'a Minnwi, mbo Tăa ɲguon ɲgwa, ɲa

a Taathɔ ɲguon ɲgwa, mfā'a fā'a yi ntɔgɔ mbin ɲguon ɲgwa ndo mbo mon ɲguon ɲgwa. ⁷ Ndo sheshenon shina pia fā'o fé wu'ɔ fi'i ɲkwan nɔ ha'an Krishto fe ghɔ nɛ. ⁸ Nɔ ha'an ɲwa'anli Minnwi chhu ɲa,

“A ni ɲga ɲku'ɔ tothi,
ndɔgɔ pa mimbina pi ha'an a
gha'a vugu nɛ pugu thɔ ɲjin
yu,
a fe pa fé ni ɲgwa.”

⁹ Ndwe, ɲjin chrà yei ɲa, “A ni ɲku'ɔ tothi” pɔ pi ɲa ɲkien ɲa a shwi'i shhe? ¹⁰ Ju ɲa a ni nshwi'i nɛ wu'ɔ ju ɲa a ni mbini ɲku'ɔ fie mon ndugwi pɔ nɛ, nne ɲa a linaon ɲguon mbhi ghao.

¹¹ A fe pa fé ni pichəi ɲa pugu pɔ ghan ntaon pi, pichəi pɔ pa ɲjəil'i Minnwi, pichəi pɔ ghan chii pwa pisha'akhɔ, pichəi pɔ pa ɲgwa ɲa pugu ghà ndina ni chɔshi * ndo ɲjə'i nu nɛ, ¹² nɔ piri nu ɲgwa Minnwi pi taontaon nɔ fā'a nu fā'a ju Krishto, nne nɔ kugwi nu non yi a ku'ɔ, ¹³ ti pia nu'un ɲku'ɔ mbo ta'a yi mon pin pugu pa fi'i ɲkwan ha'an pia ji Muon Minnwi nɛ, ɲku'ɔ ti mbo memme ɲgwa mon pin, ti nu'un ɲku'ɔ ndinaon mbo nɔ ha'an Krishto pɔ nɛ.

¹⁴ Nenne, kan mba'a pia nu'un mbo nɔ puon fhu, pi thɔ nchi via mfe hein, mfe nu hin nɔ ɲgwa ɲa mba'ankhi tien vugu, ntɔgɔ pi ɲkuon ɲkwan ɲkwan yaon ye'i llo mbhɔ ɲgwa mifi ɲa pugu ghà nchwie ɲgwa fāan ndaon ntɔgɔ pi ɲkuon pa nnu mifi ɲa pugu tigi nu nɛ. ¹⁵ A ka pie pi ɲa ntɔgɔ ɲkuon chrā nu nnu shini mon khwă, pia ku'ɔ mon ɲguon puon shendaon ghao mon ju ye ɲa a pɔ nɔ thɔ yəi nɛ, mbo Krishto. ¹⁶ Krishto chini ɲguon ɲgwa pi ghao mon ta'a non, nne ɲa a nthe pia pɔ shigi ndien ɲa a chini ɲguon non ɲonmishua nɛ. Ndi ɲa ɲguon ghrà non fā'a nu shi'i nɛ, a chwie ɲguon non ku'ɔ ɲkugwi non yi mon khwă.

* 4:11 4:11 Ye ɲgwa pe ɲa pi ghà mēin ni pa pashito nɛ.

Chho nu nɔ ɲgwa moon lɪ'ɛ

¹⁷ Nchhu yei nnu ndo mbo minkwentie mon Taathɔ ɲa, ki'i pɛi nu'uy nchho chombhi yɛi nɔ ha'an ɲgwa ki piɲ Minnwi ghà nchho nɛ, ɲa kwā'a nu nnu yugu lo mfā'o ghèrɛ ¹⁸ njù'ɔ yugu pɔ pi mon njinjin. Pugu lo nji'i mfā'o shàna mon ɲkwan chombhi ɲa Minnwi ghà mfe nɛ, nthɛ ki ji ɲa a pɔ mbin pugu nɛ, nthɛ tinithɔ ɲa pugu fā'o nɛ. ¹⁹ Pugu lo nu'uy mfā'o lrithɔ, mfe non yugu ni pa mbha nnu piphi, mfā'o piga nɔ chwɛ nu ɲguon ɲkwan ɲkwan nnu totro mbigi.

²⁰ Yine lo mbo ɲkwan nɔ ha'an pɛi ni nje'i nthɛ Krishto nɛ. ²¹ Shishini, pɛi ya'o pa nnu nthɛ vi, pi ye'i vɛi ni nnu shini ɲa a llo mbho ju, Jisho nɛ. ²² Nenne, pɛi mī'an ndunu non yɛi, ɲa a ni nchwɛ pɛi chho chombhi ɲkwan ha'an pɛi ni nchho nu nɛ, mbo ndunu non ye ɲa a ni mbiri nu nthɛ pa nnu piphi ɲa pɛi ni ɲkhwā, a fii vɛi nɛ. ²³ A pie ɲa njù'ɔ yɛi pugu pa kwā'a nu† mɛi ya mbini mbo yi fhi, ²⁴ pɛi lo mbini ɲgwɛ non fhi ɲa pi chwɛ vi a fhi Minnwi mon ndindi pugu pa taontaon ɲa a llo mon nnu shini nɛ.

²⁵ Nthɛ yie ghɔ, pɛi mien lɛ'ingien fo, sheshenon shina pɛi chrà nnu shini ni taakuo yi nthɛ ɲa pia pɔ pi ta'a yi mon Krishto. ²⁶ Pɛi mbigi túa, ki'i pɛi chwɛ phi, ki'i pɛi mien minaon nii pɛi wu'ɔ mbo ni pigitia. ²⁷ Ndo ki'i pɛi fɛ shàna ni Shata.

²⁸ Ki'i non ɲa a ni mbo ɲgina nɛ nu'uy njoo, a pie ɲa a fā'a, nthɔ mfā'a fā'a shi'i ni mbho mi, nne ɲa mimfe a fe yi non ɲa a lo nji'i mfā'o nɛ. ²⁹ Ki'i sheshe chrà piphi taon mon nchò pɛi, ndo a wu'ɔ mbo pi ɲkwan chrà ɲa a pwa nɔ ghèrɛ nu non a tithi a tini mon ɲkwan ha'an chà ndii ghɔ pɔ nɛ, nji ɲa minthe a ghèrɛ ɲgwa pɛ ɲa pugu ya'o chrà ghɔ nɛ.

³⁰ Ki'i nchwɛ Jijwe Minnwi yi taontaon ɲa pi ni nū'on lɪ yɛi ni ju

nɛ, pɔ ni tu'uthɔ. Pi ni nū'on lɪ yɛi ni ju nɔ nōon nu ɲa mon yichɛi ndii, Minnwi shi njuon via mfu'u mon ɲguon ghrí phi.

³¹ Pɛi mī'an chəchigəi, pugu pa pigitia, ni yoyoro, ni fɛ'i nu fɛ'i, ni wɛ'i nu ɲgwa, ni kipina. ³² Pɛi ka nōon pi mbha nnu shi'i ni pa pichɛi ɲgwa, mfā'o njù'ɔ pɔpɔ, ndi'ɛ phi ɲgwa wu'ɔ nɔ ha'an Minnwi togo mbin Krishto ndi'ɛ yɛi phi nɛ.

5*Chho nu mon lɪ'ɛ*

¹ Nthɛ ɲa pɛi pa puon Minnwi ha'an a ya ɲkhwā vugu nɛ, pɛi pa'o nɔ pɔ nu nɔ ju. ² Pɛi chho mon khwā wu'ɔ nɔ ha'an Krishto ni ɲkhwā vɛi ɲkaa yu ti mfe chombhi yi nthɛ vɛi nɔ yaon fɛ pugu pa yaon fɛ'ingien ni Minnwi ha'an lun yi figəi nɛ.

³ Ndo nɔ pa ɲgwa Minnwi pi taontaon, a lo nji'i ɲkā'o ɲa pi ku'ɔ pa nnu kwoshuon, ki sheshe nnu nchhi ki piga, shina pɛi ⁴ ki ɲa pɛi chrà pa chrà fɛfhe pugu pa chrà naa, pugu pa chrà michwe fɛfhe, mbo nnu ɲa a lo ɲkā'o ni pɛi nɛ. A ka pie pi ɲa pɛi tho ntōo pi Minnwi. ⁵ Pɛi ya nji yei nnu shi'i ɲa, mba'a ɲgan kwo shuon, pugu pa ɲgan chwɛ nnu nchhi, ki ɲgan piga (ɲkwan non yei pɔ pi nɔ ɲgan gha'o pa nnwi), yi'i mfā'o sheshe yaon mon Sha'afuon Krishto pugu pa yi Minnwi.

⁶ Ki'i yichɛi non fii vɛi ni pa chrà ghagha, nthɛ ɲa a togo pi ɲkuon pa nnu pei ɲa pigitia Minnwi shwi'i mbin pa gan tinithɔ. ⁷ Nthɛ yie ghɔ, ki'i nturu pɛi pugu nɔ chwɛ nu phi. ⁸ Nthɛ ɲa pɛi ni mfūon mbo pi mon njinjin, ndo ndwe pɛi pɔ mon lí'ɛ nthɛ ɲa pɛi pɔ pi yi Taatho nɛ. Nenne, pɛi chho nɔ ɲgwa ha'an pugu pɔ mon lí'ɛ nɛ, ⁹ nthɛ ɲa ntien thi lí'ɛ pɔ ɲguon pa nnu shi'i pugu pa nnu ndindi ni nnu shini.

† 4:23 4:23 Mon chrà Gri a chhu pi ɲa ntogo ɲkuon jijwe kwā'a nu mo.

10 Kāa nɔ yɛ'ɪ nu nnu ɲa a shi mfe pwanju'ɔ ni Taathɔ nɛ. 11 Ki'ɪ ni'ɪn mbhɔ yɔ nɔ chwɛ nu pa nnu ghagha ɲa a yi mon ɲin nɛ, ka tūgu pi pāa, 12 nthe ɲa a nnu lrithɔ nɔ chrà nu ɲkuon pa nnu pighɔ ɲa pugu gha nchwɛ li'ɪ lɛin nɛ. 13 Ndo lí'ɛ ghà ɲga nōon sheshe yaon, ɲgwa yɛi yaon ghɔ.* 14 Nthe ɲa lí'ɛ ghà ɲga nthe ɲkuon yaon, yaon ghɔ lí'ɛ ɲkaa yu. A chwɛ yie ghɔ pi chhu ɲa, "Wū'u ma ndhe lōgɔ, ndollo mon gu, kan lí'ɛ Krishto shi nthe mbin ghɔ."

15 Nthe yie ghɔ, p̄ɛi lina nu ɲkwan ha'an p̄ɛi chhɔ chombhi yɛi nɛ, ki lo nchhɔ pi nɔ pa na, p̄ɛi chhɔ pi nɔ ghan shiethɔ, 16 mfā'a fā'a shi'ɪ mon sheshe muun shina ɲa ɔ fā'o nɛ nthe ɲa llé pei pi piphi. 17 Nthe yie, ki'ɪ mbɔ na, ka ji pi yaon ɲa Taathɔ tā'a nu nɛ. 18 Ki'ɪ p̄ɛi paa là'o, nthe ɲa a shi nchwɛ p̄ɛi chwɛ pa nnu ɲa a shi mbiri vɛi piri nɛ. P̄ɛi ka linaon pi ni Jijwe Minnwi, 19 njrāo nu ni non p̄ɛi lo mon ɲwa'anli ɲkhɪ, pugu pa ɲkhɪ gha'o Minnwi pugu pa ɲkhɪ mon Jijwe. P̄ɛi yrāo ɲkhɪ mba'o lóu ni Taathɔ mon ɲjù'ɔ p̄ɛi, 20 ɲgu'ɔ nchhɔ mfe tōo nu mon ɲguon pa nnu ni Minnwi Tāa mon ligi Taathɔ via mbɔ Jishɔ Krishto.

Lán ɲa a pɔ nɔ yi Krishto pugu choshi nɛ

21 P̄ɛi fɛ non p̄ɛi ni non p̄ɛi mon pógɔ Krishto. 22 Pinɲɛ lán, p̄ɛi ya'o nchò laon p̄ɛi nɔ ha'an p̄ɛi ya'o nchò Taathɔ nɛ. 23 Nthe ɲa mimbia pɔ pi taathɔ ɲgwe vi wu'ɔ nɔ ha'an Krishto taathɔ choshi nɛ. Ju, Krishto ghɔ, pɔ ɲkwe choshi ɲa a non yi nɛ. 24 Nɔ ha'an choshi ghà nja'o nchò Krishto nɛ, a pie ɲa mingwe lán wu'ɔ nja'o nchò ndaon vi pi nne mon ɲguon nnu ghao.

* 5:13 5:13 Wu'ɔ nenne, ɲgwa ghà ɲga nchwɛ pa nnu piphi li'ɪ lɛin pi chhu nnu ɲa ɲwa'anli Minnwi chhu ni pugu nthe nnu piphi ghɔ nɛ, pugu yɛi fi'ɪ ɲkwan nɔ ha'an nnu piphi ghɔ ɲa pugu chwɛ pigi nɛ. † 5:31 5:31 ɲwa'anli ɲjɛ yi 2:24. * 6:3 6:3 ɲwa'anli Ndi Taon nu 20:12.

25 Pimbia, p̄ɛi khwā ɲgwe p̄ɛi wu'ɔ nɔ ha'an Krishto ni ɲkhwā choshi ndo mfe chombhi yi nthe vi nɛ, 26 nenne ɲa a chwɛ vi a pɔ yi taontaon nɔ ha'an a kwo shigao vi ni ɲkhɪ pugu pa chrà nɛ, 27 nenne ɲa minthe a k̄ɛrɔ choshi ncha'a mfe ni non yi mon ɲguon ndipwa yi ki muun mi kígao ki sheshe kòrɔ ki sheshe ɲkwan yaon yei lo mbɔ mbin yu, ɲa á pɔ yi taontaon ki lo mfā'o ntɛi. 28 Wu'ɔ nenne, pimbia fā'o nɔ khwā nu ɲgwe pugu nɔ ha'an pugu khwā non yugu nɛ. Non ɲa a khwā ɲgwe vi nɛ, khwā pi non yi, 29 nthe ɲa sheshenon shi'a ma mbina freinon yi, a ghà ɲkugwi ndo ndina ni non yi, wu'ɔ nɔ ha'an Krishto ghà nchwɛ ni choshi nɛ, 30 nthe ɲa pia pa ghrà non yi.

31 "Nthe yei ghɔ, non shi mien taa vi pugu muun vi, nchiri mbin ɲgwe vi pugu pi paa chiri ɲgū ta'a freinon."† 32 Nnu lɛin yei ɲa pi tūgu nɛ ɲkien mme yi, ndo nchrā nthe pi Krishto pugu choshi. 33 Ndo sheshe non shina p̄ɛi khwā ɲgwe vi nɔ ha'an a khwā non yi nɛ, mingwe yɛi ɲkaa yu ɲa a ya'o ndaon vi.

6

Puon pugu pa taa ni ma

1 Puon, p̄ɛi ya'o nchò pa taa p̄ɛi pugu pa muun p̄ɛi nthe ɲa p̄ɛi pɔ pi yi Taathɔ, nthe ɲa a nnu ɲa a kā'o nɔ chwɛ nu nɛ. 2 "P̄ɛi ya'o nchò pa taa p̄ɛi pugu pa muun p̄ɛi." Yei fion kina ɲa a fā'o kà'a nɛ: 3 "Nne ɲa pa nnu nyien ni p̄ɛi shi'ɪ, p̄ɛi lo mfā'o ntaan chombhi ɲkuon shhe ghɔ."*

4 Pa taa, ki'ɪ p̄ɛi chwɛ túa puon p̄ɛi pigi, p̄ɛi ku'ɔ ni pugu pi ni ntigi pugu pa yɛ'ɪ nu vugu ɲkwan ha'an chrà Taathɔ chhu nɛ.

Pa kúna pugu pa taathɔ pugu

5 Pa kúna, p̄ɛi ya'o nchò pa taathɔ p̄ɛi ɲkuon shhe hein ni pógɔ pugu pa

ya'ò nu vugu ni ta'anju'ò nò ha'an a kan nĩ mbò Krishto pèi ya'ò vi nɛ. ⁶ Ki'i pèi wu'ò nchwīe nnu pi ndii ña a lĩ vèi nɛ, nthɛ ña pèi tā'a nu ña pi piñ vèi, pèi chwīe pi nò puon fà'a Krishto, nthò nchwīe nnu ña Minnwi tā'a nu nɛ pi ya llo njù'ò pèi. ⁷ Pèi fà'a fà'a pi ni njù'ò shi'i nò ha'an pèi fà'a pi mbhò Taathò ki lo mfā'a pi mbhò ñgwamishua, ⁸ nthò nji nu ña sheshe nnu shi'i ña ñon chwīe nu nɛ, a shi mbini mfā'ò wu'ò yie ghò llo mbhò Taathò, ki ñgan vi pò pi ñkũna, ki ñon gha.

⁹ Pa taathò, pèi wu'ò nchwīe pi nenne ni pa kũna pèi, ki lo nu'un nyien ñgũru vugu. Pèi ji nu ña ñon ña a Taathò yugu pugu pa yèi nɛ chhò pi pò ndò ki lo mbò ñgan mbe mon shá'a yi.

Maon nchhò llo mbhò Minnwi

¹⁰ Nò lūgwī nu, pèi thi a titini mon Taathò pugu pa titini ghrī yi. ¹¹ Gwɛ ñguon maon prī llo mbhò Minnwi, nne ña mimfɛ ɔ wu'ò nthi a tini ndii ña Shata thò ni ñguon ñkwan shendaon mifi nɛ. ¹² Nthɛ ña pia shi'a nji'i mā'an prī pi pia pa ñgwamishua mon freinon, pia ghà mā'an pi pia pa jiwɛ piphi ña pugu thò nsha'a nu nɛ, pugu pa memmɛ ghan ghrī pugu pa ghan nji mon mbhi njin yei, pugu pa jiwɛ piphi mon mbhi moon jiwɛ.

¹³ Nthɛ yie ghò, pèi lōgò ñguon maon prī llo mbhò Minnwi ghao, nji ña lɛmbhi piphi shi ñga nthò, a li'i mimbina ni ñguon prī ña a mā'an vèi nò ghò nɛ ghao, pèi shi ñga ñkwo mā'an vi ti ndugwi, nja ñgu'ò nthi a tini. ¹⁴ Nthɛ yie ghò ki'ɛ, pèi piri non yèi ntithi a tini, ñkrao ntu'u yèi ni ñkandan nnu shini, chombhi ndindi pò tini ki'i njù'ò yèi, ¹⁵ tra gwɛ nò kwò yèi pò piri nu non yèi nò chii nu pwa pisha'akhò ghighri. ¹⁶ Mon ñguon ndii ghao, piñ yèi pò ñgrào prī yèi, nji ña pèi shi ñki'i ndò mbigèi ñguon kréi tuon tuon ña Shata mā'an vèi nò ghò

nɛ. ¹⁷ Pèi lōgò lūgu nu mèi nò yaon pūon thò yèi, ni chrà Minnwi nò kafa yèi llo mbhò Jiwɛ. ¹⁸ Nduon Minnwi ñguon ndii ghao mon Jiwɛ, ni ñguon ñkwan luon nu pugu pa pie nu mbhò Minnwi. Nò ha'an pèi ji nnu pei nɛ, pèi chhò ni lina mèi, ki lo mfā'ò li'ənon, nduon Minnwi mfe ni ñguon ñgwa Minnwi pi taon taon ghao.

¹⁹ Ndò nduon mfe vèi ñkaa mu, ña Minnwi shi mfe chrà yi vèi ndii ña ñtā'a nu nchrā nɛ, ñchrā ni tininju'ò, nne ña ñchwīe pi ji ñkini pwa pisha'akhò ña a ni mbò yi lōin, ndò Minnwi chwīe ñgwa ji nɛ. ²⁰ A pò nthɛ pi ñkini pwa pisha'akhò yei ña ñchhò nò ligi Jishò mon chéin. Pèi luon ña mfā'ò tininju'ò nò chii nu ñkini pwa pisha'akhò yei nò ha'an a pie nɛ.

Ndugwi njin chrā nu

²¹ Nò chwīe nu pèi ji ñkwan ha'an mbò nɛ, pugu pa nnu ña ñchwīe nu nɛ, ñkien ndin via ndò mbò ñgan fà'a ni ta'anju'ò mbhò Taathò, mbò Taikiku, shi nshwei vèi ni ñguon nnu. ²² Ntaon vi ni pèi nthɛ pi yei nnu, ña pèi ji ñkwan nò ha'an pigi pò nɛ, a lo mbini mā'an njù'ò yèi.

²³ Minnwi, mbò Tāa, pugu Jishò Krishto, mbò Taathò, fɛ ghighri pugu khwā pugu pa piñ ni ñguon ghan piñ ghao. ²⁴ Pwapun Minnwi pò ni ñguon ñgwa pɛ ña pugu khwā Taathò via mbò Jishò Krishto ni khwā ña a shi'a ma ñkhu nɛ.

Nwa'anli choshi Filipai Kāon nu pa tho nnu

Pɔɔ ni nga ntho ngɔi mbra nyien nɔ phī nu choshi shina ngwa taon nduon, njē choshi mon la'ataon Filipai. Pa ngwa Filipai gū pa taannu pi, ngēre vi nguon ndii ghao jē ndii gho. Pugu ni nga nja'ɔ na a pɔ la'ataon Roma mon chɔin, pugu mā'an mbin ntaon Epafroditu a ghēi ngēre vi nɔ gho. Pɔɔ taon vi k'ɛ ni nwa'anli, nchho ntōo vugu ni ghère gho.

Pɔɔ ni nji na ngwa Filipai ni nchho ntogo nu mon ntou ghagha'a llo mbho ngwa, nne a gē vugu na pugu līi pi ju, nne nje'i togo nu mon nkwan nnu pigho ni pwanju'ɔ. Nji'i nthe pi mon titri pa ghan kē'i li'i ntu'ɔ Kaisha, Pɔɔ wu'ɔ ngɔi shhi nchii nu na Jisho pɔ pi Taatho. Khwatua Pɔɔ ni mbo na pa ghan pin Filipai ghēi nchii pwa pisha'akho ni tininju'ɔ.

Pɔɔ gē pa ghan pin Filipai na pugu fā'ɔ nkwan njū'ɔ na Jisho Krishto ni mfā'ɔ ne mbo njū'ɔ muun fā'a. A shini ndo ndii non yi na a fā'ɔ mme nthinkwo, a ni nshwi'i non yi shhe thi nchɔin nthinkwo na a ni nkhu nkuan wā'a. Jisho Krishto ni nchwīe nguon yie ghao nthe pi ngwamishua. Pɔɔ gha ndugwi nu mfā'i na pa ghan pin lo nji'i mbo pi ngwa na la'a yugu pɔ pi nkuan shhe hein. Nkien la'a yugu pɔ pi po nne a pie na pugu chho njwere ndii na pugu shi mbini ni vugu la'a pugu gho. Pa ghan pin fā'ɔ nɔ chho nu njwere ndii na Jisho Krishto shi mbini nkwi non yugu a pɔ non ndigha'ɔ nkwan ha'an ji pɔ ne.

Mā'an nu chrà

¹ Nwa'anli yei llo mbho mu Pɔɔ pigi Timoti, mbo puon fā'a Krishto Jisho.

Nā'an mfe pi ni pa ngwa Minnwi pi taontaon mon Krishto Jisho la'ataon Filipai pugu pa thishi mon choshi pugu pa ngwa na pugu ghā ngēre fā'a mon choshi ne.

² Pwapun pugu pa ghighri llo mbho Minnwi, mbo Tāa via, pugu Jisho Krishto, mbo Taatho, pɔ ni pɛi.

Pɔɔ luon Minnwi mfe ni pa ngwa Filipai

³ Ntōo Minnwi a nguon ndii na nbi'i vɛi ne, ⁴ pugu pa mon nguon luon nu Minnwi a ni pɛi na nduon nu mon pwanju'ɔ, ⁵ nthe fi'i ghère na pɛi ghère a nɔ gho mon fā'a pwa pisha'akho ne, jē fūon llé ti ntho nchɔin shi'a. ⁶ Nja mfā'ɔ tininju'ɔ na Minnwi, na a ni njē fā'a shi'i mbin pɛi ne, shi ndogo ngɔi shhi ti ndugwi ndii na Krishto Jisho le ntho ne.

⁷ A kā'ɔ vɛi nɔ pi'i nu nein nthe vɛi ghao nthe na pɛi pɔ njū'ɔ a nga'a. Nthe na ki mi pɔ pi mon chein, ki ndii na nchho nkhwē pa chrà nthe nkani pwa pisha'akho, ki nōon nu na a nnu shini ne, pia wu'ɔ nchho mfā'ɔ pwapun Minnwi ka'a. ⁸ Nthe na Minnwi minkwentie a na nshigi vɛi ni nkien khwā na a llo mbho Krishto Jisho ne.

⁹ Ndo a pɔ luon Minnwi a na khwā yɛi pigi ngɔi shhi njien, pugu pa lina, ni nguon ji nu nnu ghao, ¹⁰ nne na minthe pɛi chu'ɔ yaon na a ya nkā'ɔ ne, nne na minthe pɛi pɔ ki kòro ndo ki lo mfā'ɔ sheshe ntɛi ti nchɔin lembhi na Krishto shi ntho ne, ¹¹ ndinaon ni ntien ndindi na a ghā ntho ntogo pi mbho Jisho Krishto nɔ fe nu ndigha'ɔ pugu tōo nu ni Minnwi ne.

Chɔin Pɔɔ chwīe pwa pisha'akho Krishto ghēi shhi

¹² Ntā'a nu pɛi ji, ma pa lin pan, na nnu na a lōgo li'i mbin mu ne kara ngēre na pwa pisha'akho ghēi shhi. ¹³ Nne, nguon pa ghan kē'i li'i mon ntu'ɔ pugu pa nguon pichɛi pa ngwa nduon hein ji na mbo

mon chéin nthe pi na mi muon fà'a Krishto. ¹⁴ Pò nu ma mon chéin mā'an ghrí ntou pa ghan pin mbin Taathò pugu fā'o tininju'ò nò chii nu chrà Minnwi ki lo mfā'o pògò gu.

¹⁵ Shishini, pichèi chii pwa pisha'akhò Krishto nthe kighi'è pugu pa mishishiri, ndò pichèi chii pwa pisha'akhò ghò llo mon njù'ò shi'i. ¹⁶ Mbra ngwa pei chii pwa pisha'akhò yei llo mon khwă, nji nu na Minnwi chu'ò a nò li'i nu pwa pisha'akhò. ¹⁷ Fūon ngwa chii pwa pisha'akhò Krishto llo mon mishishiri, ki lo mbò pi llo mon ta'anju'ò, mbi'i nu na pugu shi ni'in yú'ò mbin mu mon chéin. ¹⁸ Ndò a lo mbò pi yichèi nnu. A wu'ò mbò na mon nguon puon shendaon ghao, ki a pò pi mon mbha nnu mifii, ki mon nnu shini, pi chii pwa pisha'akhò Krishto, nthe yie ghò mfā'o pwanju'ò.

Chhò nu mbhi pò pi fā'a nu fā'a Krishto

Oon, nshi mfā'o pwanju'ò, ¹⁹ nthe na nji na ntògò mon luon Minnwi yèi pugu pa ghèrè llo mbhò Jijwe Jishò Krishto, yei shi nkara mfe lūgu nu vèi. ²⁰ Khwă njù'ò a pugu pa kwā'a nu ma pò na mba'a nji'i mfā'o lrithò kan shigei yi, na ni nguon tininju'ò ndwe pugu pa nguon ndii ghao, Krishto shi mfā'o ndigha'ò yi mon non a, ki a pò pi mon chhò nu ma mbhi, ki mon khu nu ma. ²¹ Nthe na ni mmu, chhò nu nkumon mbhi pò pi gha'ò nu Krishto, khu nu pò shéi. ²² A mbò na ngèi shhi nthò nchhò nu mbhi mon freinon, a nōon na mfā'o nò fā'a nu fā'a na a shi njun ntien nē, ndò ndò nji ye na nshi ntere nē. ²³ Ndi nthi mon titri paa nnu pei. Ndò khwatua a pò na ngèi mbò pigi Krishto nthe na yie ya mbwa nga'a. ²⁴ Ndò a pie na nkina mbò yi maon mon freinon nthe vèi.

²⁵ Nthe na nji na yei kà'ò nē, nji na nshi nkina ngèi shhi nthò mbò nu pia ka'a, nthe ghèi nu shhi yèi pugu

pa pwanju'ò yèi mon pin, ²⁶ nne na ntògò pi mbin mu, pèi shi mfā'o ntou pa nnu nò fā'o nu ndigha'ò mon ghò mbin Krishto Jishò, nthe thò nu ma mbini njèi vèi nkamu'ò.

²⁷ Pèi wu'ò nchwie mbha chombhi yèi nyien nkā'ò pugu pa pwa pisha'akhò Krishto, nne nji na ki mi tothò njèi vèi ki mi lo nthò, minthe ngu'ò nja'ò na pèi thi a tini nu mon ta'anju'ò, pugu pa na ni ta'a kwā'a nu, pèi thò mba'ò nu ka'a nthe pin pwa pisha'akhò, ²⁸ ndò ki lo mfā'o pògò gu nthe pa mbina pèi. Yei shi mbò nkien li shieshie na pi shi nshi'i vugu, ndò mbò lūgu nu ni pèi llo mbhò Minnwi. ²⁹ Nthe na pi fe shina ni pèi na, nthe Krishto mba'a pèi yi'i ngu'ò mbin vi pin, pèi shi mbini njèi ngè'i nthe vi. ³⁰ Pia pò mon nchhò yei ka'a. Pèi ni nkwo yèi nkwan ha'an nki pò mon ghò nē, ndò ndwe pèi ya'ò na ngu'ò mbò mon ghò.

2

Krishto nōon nkwan ha'an pi fā'o nò shwi'i nu non shhe nē

¹ Nthe yie ghò, sheshe mā'an ghrí mbò llo nkumon pò nu mbin Krishto, sheshe mā'an njù'ò llo mon khwă yi mbò, sheshe pò nu ta'a yi mon Jijwe, nkien khwă pugu pa kwoshini mbò, ² pèi chwie pwanju'ò a linaon ntògò pi nkumon pò nu ta'a yi mon pi'i nu mèi. Pèi fā'o khwă non, mbò ni ta'anggi mon jijwe pugu pa nnu na pèi pi'i nò chwie nu nē.

³ Ki'i pèi chwie sheshe yaon pi llo nkumon mishishiri pugu pa nōon nu non, ndò mon junon pèi lōgò ngwa nduon na pugu chii ncha vèi. ⁴ Ki'i sheshenon vèi wu'ò ndii pi nnu na a shi ngèrè pi non yi nē, pèi lii pi pa nnu na a shi mbini ngèrè ngwa nduon nkaa pugu nē.

⁵ Pèi fā'o pi nkwan mbha nnu yei na Krishto Jishò ni mfā'o nē mbin pèi.

⁶ Nji'i nthe pi nò ha'an Krishto ni mbò mon puon Minnwi nē,

- a shini ndo ndii pi na pugu
Minnwi po ndindi,
ngwēin nthi nkuon gho.
- ⁷ A ni nka mien li'i yi mien, nshwi'i
non yi shhe,
ndōgō pūon muon fà'a,
pi phi vi a po no ngwamishua.
Nga mbo mon ngrào nonmishua,
⁸ nshwi'i non yi shhe, nja'o nchò
Minnwi
ti nchēin mon nthinkwo gu, nji'i
nthe pi gu nkuon wá'a.
- ⁹ Nthe yie gho, Minnwi ya nkērē vi
tothi,
mfe nthinkwo gho na a chaa
nguon nthinkwo.
- ¹⁰ Nne na sheshenon po pugu pa
nkuon shhe pugu pa moon
shhe shi nkwi kwére yugu
ngino ligi Jisho,
- ¹¹ nguon ngwa chhu li'i wo na Jisho
Krishto po pi Taathò,
no fe nu ndigha'o ni Minnwi
Taa.

The nu no lí'ε nkuon mbhi

- ¹² Nthe yie gho, ma nkien lin pan,
wu'ò nkwan no ha'an pèi ghà ngu'ò
nja'o a ndii na pia ni mbo ka'a ne,
a pini nka ya mbwa mbigi no ya'o
nu ma ndwe na ndo mbo yèi pèi ne.
Pèi ghèi nchho mfā'a lūgu nu mēi
ni pōgō pugu pa wrū nu. ¹³ Nthe na
a chho mfā'a Minnwi mbin pèi no
chwē nu na pèi fā'o khwā pugu pa
nji no chwē nu nnu na a tā'a nu ne.
- ¹⁴ Pèi chwē nguon nnu ghao ki
lo nduo nu, ki ndōu nu, ¹⁵ nne na
pèi po pa puon Minnwi pi tithi ki
lo mfā'o ntèi, ki kòrō mon mbhi na
ngwa totro pugu pa ghan phi po
ne. Pèi fā'o no the nu shina pugu
no lí'ε na a the nu tothi, ¹⁶ nchho
ngwēin chrà chombhi a tini, nne na
mon llemmbhi na Krishto shi mbini
ntho ne, minthe mfā'o titene nthe
vèi, na nguon pa'o nu ma pugu pa
fà'a a shini, lo nji'i mbo pi gha. ¹⁷ A
nji'i mbo pi na chhi a kwri no là'o
fē'ingien, mbigi nkuon fe nu non yèi
ni Minnwi, no yaon fē'i ngien pi lo
mon pin yèi, njù'ò a pwa, nguon yia

ghao fā'o pwatua a. ¹⁸ Wu'ò nenne,
pèi nkaa pèi fā'o pwanju'ò, pia lo
mbini mbwa túa ka'a.

Timoti pugu Epafroditu

¹⁹ Nchho mfā'o kwà'a na Jisho
mbo Taathò mbin, ntaon Timoti ni
pèi mon kuo ndii nji na nshi mfā'o
mā'an ghrí ndii na nja'o pa nnu
nthe vèi ne. ²⁰ Nthe na ndo nji'i
mfā'o yichèi non na a po no ju, na
a fā'o njù'ò mbin pèi shini, na pèi
po shi'i. ²¹ Nguon pa ngwa nduon
ghao khu pi wu'ò yugu pa nnu, ki lo
mfā'o pi ndii Jisho Krishto. ²² Ndo
pèi ji na Timoti kwo nōon na a ya
non, nkwan no ha'an no muon pugu
tāa pigi yu fā'a ka'a mon fà'a pwa
pisha'akhò. ²³ Nthe yie gho, nkwa'a
no taon nu vi ndii na njei nkwan
ha'an pa nnu nyien mbho mu mon
kuo ndii ne. ²⁴ Ndo mummu ji na ni
pin Taathò, nshi ntho nkaa mu mon
kuo ndii.

²⁵ Mi ni mbi'i na a pie na ntaon
Epafroditu ndin a, mbini mbo ngan
kwò fà'a a, ni pèi. Epafroditu yei
non na pigi yu mā'an nchhò pin
ka'a, ndo mbini mbo ngan ntaon
vèi na pèi taon vi na a tho mfe pa
maon vèi, ndo mbini ngēre a nkaa
yu ne. ²⁶ A ni nchho nkhwā nu no
yèi nu vèi ghao, ndo mbini mfā'o
ghana njù'ò nthe na pèi ya'o na non
yi llo nji'i mbwa. ²⁷ Shishini, a ni
ngino ti nkaan nkhu, ndo Minnwi
fā'o kwoshini mbin yu, pa'a ndo
ngu'ò mbo pi mbin yu, mbini mfā'o
mbin a nkaa mu kan nkaan mfā'o
yu'ò njù'ò nkuon yu'ò njù'ò.

²⁸ Nthe yie gho, mbini nu'un ntā'a
nu ntaon vi ni pèi, nji na pèi shi
mfā'o pwanju'ò no yèi nu vi, pugu
pa na ki'i njù'ò a nkaa mu nu'un
ngana a. ²⁹ Nne, pèi lōgō vi ni nguon
pwanju'ò ghao nthe pin yi mbin
Taathò, ndo nga'o nkwan ngwa pèi.
³⁰ Nthe na a ni mbi'i shigēi nkhu
nthe fà'a Krishto, ntōgō mon pa cho
gu no mī'en nu nnu na a ni mbi'i
mon fà'a yèi nthe a ne.

3

Pɔ nu yi ndindi ntɔgɔ pi ŋkuon fā'ɔ nu piŋ mbiŋ Krishto

¹ Nɔ lūgwi nu ma liŋ paŋ, p̄əi mfā'ɔ pwanju'ɔ mon Taathɔ. Nɔ piŋi nu nā'an wu'ɔ ta'a nnu ghɔ ni p̄əi lɔ mbɔ pi nnu piŋhi v̄əi, ndɔ a pɔ pi li'i nu ni p̄əi.

² P̄əi chhɔ ndina ŋgwa pɛ ŋa mbha nnu pugu yi ghan ki piŋ Minnwi nɛ,* p̄əi chhɔ ndina ghan chw̄ie phi, p̄əi chhɔ ndina pa ghan kə'i ŋgwa.

³ A pia nja mbɔ ghan nii ŋgunu mbrei, pia ŋa pia ghà ŋga'ɔ Minnwi ntɔgɔ pi ŋkuon Jijwɛ. Pia ghà mfā'ɔ ndigha'ɔ yia pi mon Krishto Jishɔ ki lɔ nji'i nji'ə non yia ŋkuon freinon, ⁴ nji'i nthe pi nɔ ha'an mmu nduthɔ a nthe mfā'ɔ nnu nɔ yi'ə nu non ŋkuon freinon nthe yie ghɔ nɛ. Sheshenon mbi'i ŋa a fā'ɔ nnu nɔ yi'ə nu non yi ŋkuon freinon nthe yie ghɔ, kan ŋka fā'ɔ a ka yienyien.

⁵ Pi ni mbhi a, a gha mbɔ mon fúon lembhi pi ni'in a ŋgunu mbrei, mbɔ non llo mon ŋgwreingwa Ishrae, llo mon ndaanon Benjamein, non Hibru mbɔ phi Hibru, ŋga ŋgəi nɔ nū'ɔn nu gí, mbɔ Farashi, ⁶ ŋga ŋgəi nɔ ni'in njù'ɔ, mbɔ pi ŋgan fɛ ŋgə'i ni choshi, ŋga ŋgəi nɔ pɔ nu yi ndindi mon nū'ɔn nu gí, mbɔ ki ntəi.

⁷ Nɔ sheshe shéi ŋa ŋki fā'ɔ nɛ, ñdɔgɔ nɔ phe nthe Krishto.

⁸ Shishini, ñdɔgɔ ŋguon yaon ŋa a phe nthe yaon ŋa a ya ŋgā'ɔ ŋga'a nɛ, mbɔ ji nu Krishto Jishɔ Taathɔ a. Nthe vi, ŋkwo mī'an ŋguon maon ghao nɔ ŋku'u maon, nne ŋa minthe ñshei Krishto, ⁹ ndɔ ñja mbɔ ta'a yi pigi yu, ki lɔ mfā'ɔ ndindi ŋa a pɔ pi nyan, ŋa a llo pi ŋkuon nū'ɔn nu gí nɛ. Mfā'ɔ pi ye ndindi ŋa a llo pi ŋkuon piŋ mon Krishto, mbɔ ye ŋa a llo pi mbhɔ Minnwi, nthi pi ŋkuon piŋ nɛ. ¹⁰ Ntā'a nu nji vi pugu pa nji ŋa a ni ŋku'ɔ nɔ mon gu nɛ, ndɔ mbini mfā'ɔ ghrà ŋgə'i yi. Ntā'a nu mbɔ nɔ ju mon gu yi, ¹¹ ŋa

mon ŋguon puon shendaon ghao, mummu ŋkaa mu nthe ŋku'ɔ mon gu.

Pa'ɔ nu nɔ wu'ɔ nu mfā'ɔ ŋgá'ɔ ghɔ

¹² A lɔ nji'i mbɔ pi ŋa ŋkwo fā'ɔ ŋguon yaon yei, ki ŋa ŋkwo ka'oka'ɔ, ñchhɔ mba'ɔ nu nɔ fā'ɔ nu ŋgá'ɔ ghɔ, nthe ŋa Krishto Jishɔ kwo chw̄ie a mbɔ ji. ¹³ Pa liŋ paŋ, ñdɔ nji'i mbi'i ŋa ŋkwo chw̄ie a pɔ nyan. Nɔ ta'a nnu ŋa ñchw̄ie nɛ pɔ ŋa ñdī'ɛ pa nnu ŋa a kwo tɔgɔ nɛ, nchhɔ mba'ɔ pi nɔ fā'ɔ nu pa yaon ŋa a pɔ shhi nɛ. ¹⁴ Nchhɔ ŋi ŋgəi nu yəi mme thɔ nnu ghɔ, nɔ fā'ɔ nu ŋgá'ɔ gɛ Minnwi llo tɔthi ŋa a pɔ mon Krishto Jishɔ nɛ.

¹⁵ ŋguon yia ŋa pia memme ŋgwa mon piŋ nɛ pi'i nnu pi mon yei ŋkwan shendaon, ti p̄əi mbi'i pi ŋkwan nduon mon sheshe yaon, kan Minnwi shi nōon yie nnu, a pɔ yi li'eli'ɛ ni p̄əi ŋkaa p̄əi. ¹⁶ A wu'ɔ mbɔ pi ŋa pia w̄ein yaon ŋa Minnwi ni ŋkwo nōon ni pia nɛ.

¹⁷ Pa liŋ paŋ, p̄əi gh̄əi shhi nchhɔ mbi'i a. Nū'ɔn ligi mbiŋ ŋgwa pɛ ŋa pugu chhɔ chombhi yugu pi ŋkwan ha'an pugu yəi li mbhɔ pigi nɛ. ¹⁸ Nthe ŋa ntou ŋgwa ŋa mi ni ŋkwo shwei v̄əi, ndɔ mbini nthɔ nshwei v̄əi ndwe pi ni ŋkh̄i ligi nɛ, chhɔ chombhi yugu pi nɔ pa mbina pa pisha'akhɔ nthe wá'a Krishto. ¹⁹ Ndugwi yugu shi mbɔ shi'i nu. Nnwi yugu nji pun yugu, pugu fā'ɔ ndigha'ɔ mon pa nnu lrithɔ, nū'ɔn njù'ɔ yugu pi ŋkuon maon ŋkuon shhɛ. ²⁰ Pia pɔ pi ŋgwa pɔ, llo fɔ, pia chhɔ njwere ŋkwe, mbɔ Jishɔ Krishto Taathɔ. ²¹ Jishɔ pɔ pi non ŋa a shi ŋkara freinon yia yei ŋa a ghà mbiri nɛ, a pɔ nɔ non yi mbɔ yi ndigha'ɔ ŋa a shi'a nji'i mbiri nɛ, ntɔgɔ pi ŋkuon ghr̄i ŋa a chw̄ie vi a chw̄ie ŋguon yaon ghao ya'ɔ pi mbhɔ yu nɛ.

* 3:2 3:2 Yei pɔ mon chrà Gri ŋa pa minggu. Pa ŋgwa Juu ni nji ŋa minggu pɔ pi minyien tɔtrɔ.

4

1 Nthe yie gho, ma lin pan na njkhwa ndo mbini ntā'a nu njēi vugu, p̄ēi chwīe mfā'o pwanju'ō, ndo mbini mbo ngá'o a. P̄ēi tithi a tini mon Taathō, ma njkien pa lin pan na njkhwā.

Ntigi pugu pa mā'an njū'ō ni luon Minnwi

2 Ndīgēi Eyodia pugu Shinteke na pugu chho ni ta'anggi mon Taathō. 3 Oon, ñchhu ve njkaa gho no ngan kwo fā'a a, yi shishini, na ô ghēre pinje pei na pigi pugu ni mfā'a ka'a mon pwa pisha'akho pigi pugu pa Klemen ni pichēi nguon pakwo fā'a pan, na ligi yugu pō mon njwa'anli chombhi ne.

4 P̄ēi fā'o pwanju'ō mon Taathō nguon ndii ghao, njkamu'ōn nchhu ni p̄ēi na p̄ēi fā'o pwanju'ō. 5 P̄ēi nōon nguon njgwa yēi, na p̄ēi pa ghan junon. Taathō kwo para. 6 Ki'i p̄ēi fā'o ghana njū'ō nthe sheshe yaon, ndo mon nguon nnu ghao ntogo mon luon Minnwi pugu pa pie nu pugu tōo nu, p̄ēi chwīe Minnwi ji pa chà p̄ēi. 7 Nne kan ghighri Minnwi, na a chaa ji nu njonmishua ne, shi njkē'i njū'ō yēi pugu pa p̄i'i nu mēi mon Krishto Jishō.

8 No lūgwi nu, ma pa lin pan, sheshe yaon na a nnu shini ne, sheshe yaon na a yi chiichii, sheshe yaon na a yi ndindi ne, sheshe yaon na a yi taontaon ne, sheshe yaon na minthe njgwa khwā ne, sheshe yaon na pi chi'a ne, sheshe yaon mbo na a pwa ti nga'a, sheshe yaon mbo na a pie na pi gha'o, p̄ēi chho mbī'i pa njkwan maon pighō. 9 Yaon na p̄ēi yē'i ndo mbin njō njā'o mbini njēi mbho mu ne, p̄ēi chwīe pa maon pighō, kan Minnwi na a ghā mfe ghighri ne, shi mbo p̄ēi pugu.

Pa maon na Minnwi fe ne

10 Mi ni mfā'o pwanju'ō mon Taathō njkien ntou yi, na p̄ēi pini nu'un njwin lina nu ni mmu ndwe njkien yie gho. Ndo shishini, p̄ēi ni ngu'ō ndo mfā'o ndii a ndo pa'a

ndo mfā'o shina. 11 Ndo nji'i nchrā nu nthe pi na mfā'o chà ne, nthe na njkwo yē'i no fā'o nu njrū mon sheshe njkwan shina na mbo mon gho ne. 12 Nji njkwan ha'an minthe ñchho shi'i ndii na mbou ne, pugu pa njkwan ha'an minthe ñchho ndii na mfā'o ne. Mon sheshe shina pugu pa nguon shina ñjē'i njkwan ha'an minthe njru ni ntou maon pugu pa pō nu mon nji mon fā'o nu a yien pugu pa pō nu mon chà. 13 Minthe ñchwīe nguon nnu ghao ntogo pi mbho ju na a ghā mfe nji vēi ne. 14 Ndo a ni mbo njkien nnu pwapun ni p̄ēi no ha'an p̄ēi ni njgēre a mon pa njgē'ingē'i pan ne.

15 Ndo p̄ēi, njgwa Filipai, ni nji ni non yēi na mon njē chii nu njkini pwa pisha'akho ndii na njki lo Mashedonia ne, sheshe choshi shini ndo nchi pigi pugu mon fe nu pugu pa kwe nu yaon njkien vēi tē'i vēi. 16 Nji'i nthe pi ndii na njki pō mon la'ataon Teshalonika ne, p̄ēi ni ntaon ghēre vēi mbini mbi'i no pi'i nu pa chà pan. 17 A lo nji'i mbo pi na ntā'a pi maon fe pighō, njka tā'a pi na shēi pigi mon piēn lēin yēi.

18 Njkwō kwe nguon yaon na p̄ēi taon vēi ne, a ka yienyien ti ntogo. Mfā'o nguon yaon na mi ni ntā'a nu ne, ti a ka tōgo tōgo no ha'an njkwe pa maon pē na p̄ēi ni ntaon Epafroditu no vēi ne. Maon pighō pō no maon fe'ingien ni Minnwi na lun yi figēi, mbo maon fe'ingien na Minnwi pin, ndo mfā'o pwatua no gho. 19 Minnwi a shi mfe nguon yaon na a pie na p̄ēi fā'o no pi'i nu chà p̄ēi no gho ne, wu'ō no fi'i fā'o yi mon ndigha'o yi mon Krishto Jishō. 20 Ndigha'o ki ndugwi yi pō ni Minnwi yia ndo mbo Tāa via. A yie.

Ndugwi njin mā'an nu chrā

21 P̄ēi chrā ni nguon njgwa Minnwi pi taontaon na pugu yi Krishto Jishō ne. Pa ghan pin ha'an pigi pugu pō hein ne mā'an chrā yēi. 22 Nguon

pa ngwa Minnwi pi taontaon chrā
ni pēi, mī'ey mbo mbaanda Kaisha.

²³ Pwapun Jisho Krishto, mbo
Taathō, pō pugu pa jijwε yēi.

Nwa'anli choshi Koloshe Kāon nu pa tho nnu

Pɔɔ ni nā'an nwa'anli yei mfe ni choshi na a ni mbo mon la'ataon Koloshe ne. A shini ndo mbhi Pɔɔ mbhi choshi yei, ndo a ni mbo pi mon li'i na Pɔɔ ni mb'i'i na a pie na a lina no gho. A ni ntaon ngwa llo Efesho na pugu ghēi fo nchii nkini pwa pisha'akho fo.

Pɔɔ ni nja'o na pa ghan ye'i nnu na a lo nji'i nkā'o ne ni mbo mon choshi gho. Ngwa pigho ni ntho ntigi nu na non ntā'a nu nja nji Minnwi, a yi'i na a gha'o pichai pa nji mon tothi. Pugu ni mbini nje'i nu na a yi'i na pi ni'in non ngunu mbrei pugu pa na non fā'o no nū'on nu pichai pa nū'on ntho nnu maon ji. Pɔɔ ni nā'an no lāa nu nguon nnu pei ghao ndo nchwie ngwa ji yaon ye'i na a yi ka'oka'o ni ghan pin ne.

Mme nnu na a ye'i mon nwa'anli yei ne po na minthe Jisho fe lugu nu ni sheshenon na a pin vi ne. Non lo nu'un mfā'o no nū'on nu pi pa gi pigho nkaon maa ndugu. Pa nū'on pigho gha nka pi'i ngwa pi'i yei Jisho Krishto. Minnwi ni ntogo pi mbho Jisho nchwie mbhi, ndo, ntogo pi mbho Jisho, nguon mbhi ghao shi mbini mbini mbho yu. A wu'ɔ mbo ntogo pi nkuon po nu ta'a yi pei Jisho na minthe non fā'o kwā'a mon mbhi yei. Pɔɔ ghēi ki'ε shhi mfi'i nkwan no ha'an mme yaon ye'i yei fā'o no kāon nu chombhi ghan pin ne.

Taikiku, mbo non na Pɔɔ ni ntaon vi ni nwa'anli yei ne, ni ngēi pugu Oneshimu. Oneshimu ni mbo nkuna ye na Pɔɔ ni nā'an nwa'anli ntaon ni Filemu no ligi yi ne.

Mā'an nu chrà

¹ Nwa'anli yei llo mbho mu, Pɔɔ, mbo ngan ntaon Krishto Jisho ntogo

pi nkuon khwā njù'ɔ Minnwi, ni Timoti ndin via.

² Mfe nu ni pa ngwa Minnwi pi taontaon ndo mbo ghan pin mon Krishto na pugu po Koloshe ne.

Pwapun po ni pei pugu pa ghighri llo mbho Minnwi Tāa via.

Tōo nu pugu pa luon nu Minnwi

³ Pigi gha ngu'ɔ ntōo Minnwi mbo Tāa Taatho via, mbo Jisho Krishto, ndii na pigi luon Minnwi mfe nu ni pei ne. ⁴ Fie no ha'an pigi ni nja'o fi'i pin yei mon Krishto Jisho pugu pa fi'i khwā na pei ni mfā'o ni pa ngwa Minnwi pi taontaon ne, ⁵ ntho pi fi'i kwā'a na pei fā'o nkuon yaon na Minnwi nū'on ni pei po ne. Pei ni nkwo fūon nja'o yei mon chrà nnu shini, mbo nkini pwa pisha'akho, ⁶ na a tho ni pei no ha'an shishini, a po mon nguon mbhi ghao ntho njun ntien, nku'ɔ nu wu'ɔ no ha'an a yun nu shina pei jē ndii na pei ni nja'o ndo nji pwapun Minnwi mon nnu shini, ⁷ wu'ɔ no ha'an pei ni nje'i mbho Epafra nkien ndin via ndo mbo ngan kwò fā'a yia. A nkien muun fā'a Krishto yi shini, no ligi yei. ⁸ A chwie pigi ji khwā na Jijwe Minnwi fe ni pei ne.

⁹ Nenne, jē llé na pigi ni nja'o ne, pigi shini ndo ncha'a luon nu Minnwi mfe ni pei, nduon nu na pei linaon ni ji nu nnu na Minnwi tā'a nu ne, mon nguon shietho pugu pa ji nu llo mbho Jijwe Minnwi, ¹⁰ nne na pei chho chombhi yei mon nkwan shendaon na a kā'o mbho Taatho, ndo nchwie túa yi pwa nu, nchho njun ntien mon nguon mbha fā'a shi'i ghao ndo nku'ɔ nu mon ji nu Minnwi.

¹¹ Nduon na pei fā'o ghrí ni nguon nji na a llo nkuon nji yi mon ndigha'o yi ne, nji na pei shi mfā'o tiishii pugu pa wēin njù'ɔ ni pwanju'ɔ, ¹² nchho mfe tōo nu ni Tāa na a chwie pei kā'o no fā'o nu yei ghrà maon ha'an ngwa Minnwi pi taontaon na pugu chho mon lí'ε shi mfā'o ne. ¹³ A fu'u via mon mbhi

njin, ncha'a via mfe mon sha'afuon Muun vi na a khwā ne, ¹⁴ mbo Muun vi ye na pi tōgo mbho yu njuon via mfu'u, phi yia po yi li'ε ne.

Njon na Krishto yie gho ne, pugu pa fā'a yi

¹⁵ Ju, Krishto, po pi fhi Minnwi na pi shi'a njai vi ne, a muun shhi na a chaa nguon yaon na Minnwi ni mbuon ne. ¹⁶ Ntogo pi mbho yu, pi ni nchwie nguon yaon ghao, po pugu pa shhe, pa yaon na minthe pi yai, pugu pa ye na minthe pa'a pi lo nji'i njai, pa nji mon jijwe,* pa taatho, pa ghan sha'a ngwa ni pa thishi. Pi ni nchwie nguon yaon ghao ntogo pi mbho yu ndo nthe pi ju. ¹⁷ A po nkaon pi maa nchwie sheshe yaon. Nguon yaon wu'o nchho mbo nu, ntogo pi mbho yu.

¹⁸ A ju mbo tho non na a choshi ne. A ju mbo nje yi, mbo fuon muun no ku'o nu mon gu, nne na mon nguon nnu ghao a po ju shhi. ¹⁹ Minnwi ni mfa'o pwatua no chwie nu na nguon puon yi linaon mbin ju Krishto. ²⁰ Ndo ntogo pi mbho yu, Minnwi pini mbini ni nguon yaon nkuon mbhi na pugu pugu chini nggi, ki a po pi maon nkuon mbhi ki mon po. Minnwi chini nggi pugu pugu ntogo pi nkuon chhi yi nkuon wa'a.

²¹ Pae na pae ni mbo yichai ndii mbo pi yi fene yai Minnwi, mbo ni nchho nj'u'o pae nthe vi, ntho nchwie pa nnu piphi ne, ²² ndwe Minnwi chini nggi pae pugu mon freinon muun vi ntogo pi mon gu yi. A ni nchwie nne na a nthe a tho ni pae shhi ju Minnwi, pae po pi taontaon, ki koro, ki lo mfa'o ntoi, ²³ no ha'an pae nja ngai shhi shishini mon pin ki lo nchi'i, ndo nthi a tini, ki lo nchone ndollo yai kwa'a pwa pisha'akho ye na pae ni nja'o ne. Pi ni nkwo chii pwa pisha'akho yai ni nguon pa yaon puon la'o po, mbo ye na

mmu, Poo, ni ngū muun fā'a pwa pisha'akho gho ne.

Fā'a Poo no muun fā'a choshi

²⁴ Ndwe, mfa'o pwanju'o mon pa ngai pa nthe vai. Ntho ndwi'i yaon na a pou nu mon ngai Krishto, nthe non yi, mbo choshi, ²⁵ na Minnwi chwie a mbo muun fā'a choshi gho ne. A ni mfe fā'a gho vai na mfa'a nthe vai, na nchwie pae ya nji chra Minnwi, ²⁶ mbo nnu lain na a ni mbo no pa nga'o nga'o, pugu pa ngwreingwa nkuon ngwreingwa, ndo ndwe, a chwie ngwa Minnwi pi taontaon ji. ²⁷ Minnwi ni ndogo nthi mi no chwie nu pugu ji fi'i nkwan ha'an nnu lain yai gha'o shina ngwa ha'an pugu lo mbo pa Juu ne, mbo na Krishto po nj'u'o pae, pae fa'o kwa'a fa'o nu ndigha'o.

²⁸ Pigi chii pi Krishto gho ni sheshenon, nchho nshuu tona yugu nje'i vugu ni nguon shietho, nne na minthe pigi tho ni nguon yugu shhi Minnwi pugu kwo po pa ntinime mon Krishto. ²⁹ A chwie nthe pi yai nnu na ntho ngwie non a, mba'o nu ni nguon ghr'i na Krishto fe vai ne, na a chho fa'a nu mbin mu titini ne.

2

¹ Nta'a nu na pae ji fi'i pa'o nu na mi ni mba'o nthe vai, pae pa ngwa Laodeshia pugu pa nguon ngwa na pigi pugu lo naa ma njai ligi ne, ² na pugu fa'o ma'an nj'u'o, no ha'an pugu chini ta'a li'i mon khwa, nne no fa'o nu tininju'o na nkien ji nu nnu gha ntho no gho ne. Pugu shi nkien mon yie shendaon nji nnu lain, mbo yi Minnwi, na a Krishto ndutho yi ne. ³ Nguon fa'o shietho pugu pa ji nu po pi mon Krishto.

⁴ Nchhu yai nnu nji na ki'i non fii vai ni mindoundou na a po no nnu shini ne. ⁵ Nthe na nji'i nthe pi no ha'an ndo nji'i mbo hene pae tho njai a ne, ndo mbo pia ka'a mon jijwe, ndo mbo ni pwanju'o no yai nu na

* 1:16 1:16 Pichai pa Nwa'anli Minnwi fa'o faan no li'i nji mon jijwe.

pəi thɔ nchwīe pa nnu nɔ ha'an ɔ pa pie nɛ, pugu pa ɔ pa piŋ yəi tɪni mon Krishto.

Chɔmbhi ndinaon mon Krishto

⁶ Nthe yie ghɔ, nɔ ha'an pəi piŋ Krishto Jishɔ nɔ Taathɔ vəi nɛ, pəi chhɔ pəi pugu ka'a. ⁷ Njien yəi tɪni, ndɔ mbini nu'un ɔ nku'ɔ nu mon pɔ nu pəi pugu ka'a, nthi a tɪni mon piŋ wu'ɔ nɔ ha'an pi ni nje'i vəi nɛ, ndɔ nja ndinaon ni tɔo nu.

⁸ Pəi lina nu ɔ ki'i sheshenon chwīe pəi gū pa kūna ntɔgɔ pi nkuon lina ngwamishua pugu pa chrà ghagha mbɔ yi mifi, nkwan nɔ ha'an nù'ɔn ngwamishua tā'a nu nɛ, pugu pa llɔ mbhɔ pa jijwe ɔ pa pugu sha'a mbhi* yei nɛ, ki lɔ ndhɔ pi mbhɔ Krishto. ⁹ Nthe ɔ nkuon púon Minnwi chhɔ mbij Krishto mon freinon. ¹⁰ Pi fe chɔmbhi ndinaon ni pəi mon Krishto, mbɔ ju ɔ pa a taathɔ nkuon pa ghan sha'a ngwa pugu pa thishi nɛ.

¹¹ Mon Krishto pi ni'in vəi ngunu mbrei ni nkwan ni'in nu ngunu mbrei ɔ pa pi lɔ nji'i nchwīe pi ni mbhɔ nɔnmishua nɛ, a pɔ pi yi fu'u nu ngrào non phi yəi mbɔ pi nii nu ngunu mbrei ɔ pa chwīe Krishto nɛ. ¹² Pəi ni ɔ nga nkwe nkhi, pi twei vəi pugu ka'a mon kwe nkhi ghɔ,† pi ni mbini mfu'u vəi pugu ntɔgɔ pi nkuon piŋ mon titini fà'a Minnwi, ɔ pa a ni mfu'u vi mon gu nɛ.

¹³ Pəi ni ɔ nga ngu'ɔ mbɔ yi khu mon phi yəi pugu pa ɔ pa pəi shini ndɔ naa nii ngunu mbrei mbɔ yi fu'u nu ngrào non phi yəi, Minnwi ni nchwīe pəi pɔ yi maon pəi pa Krishto, nkwo li'e nkuon phi yia ghao, ¹⁴ ntɔgɔ pi nkuon chi'i nu nwa'anli nkru yia ɔ pa a ni nthɔ nɔon pa nnu ɔ pa pia chwīe ki a lɔ nji'i nkā'o nɛ pugu pa yaon ha'an gí tā'a nu nɛ. Nkuon nnu pei ghao a chi mī'an ntɔgɔ pi nkuon kwīn nu nnu

pighɔ nkuon wá'a. ¹⁵ Krishto ni nkwe maon nchhɔ ghan sha'a li'i mon jijwe pugu pa thishi, mā'an lrithɔ thɔ pugu shhente ntɔgɔ pi nkuon gha'a nu vugu nkuon wá'a.

Ki'i pəi mien sheshenon chhu ɔ pa pəi shi lɔ nkā'o

¹⁶ Nthe yie ghɔ, ki'i pəi mien sheshenon sha'a vəi nthe yaon ɔ pa pəi ji ki nnu nɛ, ki nthe nnu nū'ɔn nu pa llé ji ki ji nàon fhi ki nnu Llé Ji. ¹⁷ Pei pɔ pi pa mili'i pa nnu ɔ pa a shi nthɔ nɛ, ndɔ ti nkien nnu ghɔ pɔ pi Krishto. ¹⁸ Ki'i pəi mien sheshenon chhu ɔ pa pəi shi lɔ nkā'o nɔ fā'o nu ngá'o yəi, ntɔgɔ pi nkuon tii nu ɔ pa pəi lāa nchhɔ shi'i, pugu pa gha'o pa ghan ntaon Minnwi. Ngwa pei lɔgɔ nthi munu nkuon pa nnu ɔ pa pugu yəi, nku'ɔ non yugu ki la'o yi nthe pi yugu nkwan pi'i nu nnu nɔ ngwamishua, ¹⁹ ki lɔ nthɔ nthi nu a tɪni pi mbij Krishto, ɔ pa a pɔ ju thɔ mbij non nɛ, mbɔ li'i ɔ nkuon non ghao ghà mfā'o maon ji, ndɔ nchini mbɔ ta'a yi ntɔgɔ pi nkuon pa yòu pi pugu pa shigi ndien, nku'ɔ ni ku'ɔ nu ɔ pa a llɔ pi mbhɔ Minnwi nɛ.

²⁰ Nɔ ha'an pəi pa Krishto kwo khu nthe pa jijwe ɔ pa pugu sha'a mbhi yei nɛ, a chwīe khɔ pəi wu'ɔ nthɔ njou njin pa gí nkuon mbhi yei, nɔ ha'an ɔ wu'ɔ mbi'i pi ngia pi? Pa gí nɔ pa, ²¹ "Ki'i ntuo! Ki'i njwe'i! Ki'i nkaon!" ²² Nkuon pa nnu pei ghao chhu pi pa maon pe ɔ pa pugu shi'a nu'un mfā'o ghère ndii ɔ pa pi kwo fà'a fā'a nɔ ghɔ nɛ, pugu wu'ɔ mbɔ pi pa gí pugu pa ntigi ngwamishua. ²³ Pa nnu pei shishini fā'o fhi shiethɔ mon ghɔ nɔ tū'ɔ nu nnu Minnwi ɔ pa a nù'ɔn nɔnmishua nɛ a ghəi shhi pugu pa lāa nu non yɔ ni nchhɔ shi'i ndɔ mbini mfe ngə'i ni non yɔ, ndɔ pa nnu pighɔ lɔ nji'i mfā'o ghère nɔ li'i nu freinon ɔ pa ki'i a nii mon pa nnu piphi ɔ pa a khwā nu nɛ.

* **2:8** 2:8 Njin yei pini mbɔ ɔ pa, "nù'ɔn pugu pa gí, nkwan ha'an ngwamishua piŋ ɔ pa pugu chwīe nnu pugu nɛ". † **2:12** 2:12 Yei lɔ mbɔ ɔ pa Jishɔ ni mbɔ fɔ mon freinon pi twei vugu pugu ka'a mon kwe nkhi ghɔ. Pugu pugu ni mbɔ ka'a pi mon Jijwe.

3

Chhɔ nu chɔmbhi fhi

¹ Nɔ ha'an pi kwo ku'ɔ ni pɛi pa Krishto llo mon gu nɛ, pɛi nū'ɔn njù'ɔ yɛi pi nkuon pa maon ha'an a pɔ po nɛ, li'i ha'an Krishto pɔ, ndɔ nchhɔ ngei mbhɔ Minnwi yi ji nɛ. ² Pɛi nū'ɔn kwā'a nu mɛi nkuon pa maon po ki lo mbɔ pi nkuon pa maon nkuon shhɛ. ³ Nthɛ nɔ pɛi kwo khu, chɔmbhi yɛi pɔ yi lɛin ni Krishto mbhɔ Minnwi. ⁴ Ndiɪ nɔ Krishto, nɔ a ya chɔmbhi yɛi, shi nɔon non yi nɛ, kan pɛi nkaa pɛi shi nɔon non yɛi mon ndigha'ɔ pɛi pugu.

⁵ Nthɛ yie ghɔ, pɛi jwi pa nnu nkuon shhɛ nɔ a pɔ mbin pɛi nɛ, nɔ pa nnu shuon, pa nnu totro, titini shɔro nu pa nnu totro, khwā nu pa nnu piphi, ni lúa, nthɛ nɔ lúa pɔ nɔ gha'ɔ nu pa nnwi. ⁶ Nthɛ pi pa nnu pei pigítua Minnwi chhɔ nthɔ nu.* ⁷ Pɛi nkaa pɛi ni nkwo pɔ mon pa nkwan nnu pei ndii nɔ pɛi ni nchhɔ chɔmbhi yɛi pi mon nkwan nnu pighɔ nɛ. ⁸ Nɔ ndwɛ, a yi'i nɔ pɛi m'an nguon nnu pighɔ ghao: yoyɔro, pigítua, kipina, ni wɛ'i nu ngwa, pugu pa chrà fɛfhe llo nchɔ pɛi. ⁹ Ki'i pɛi lɛ'in gien ni non pɛi, nthɛ nɔ pɛi kwo shrāo ndunu ngrāo non yɛi mfu'u pugu pa mbha nnu piphi pugu. ¹⁰ Nɔ nkwo gwe ngrāo non fhi, nɔ a thɔ mbɔ yi fhi lɛlle nɔ ha'an ɔ yɛ'i nu nɔ ji nu Minnwi mba'ɔ mbhi, ndɔ mbɔ nɔ ju nɛ. ¹¹ Mon chɔmbhi fhi yei, kwri lo nji'i mbɔ shina non nɔ a lo mbɔ non Juu pugu pa non Juu, non nɔ a nii ngunu mbrei pugu non nɔ a shi lo nii ngunu mbrei nɛ, ni pa ghini† ni ghan ki ji nnu‡ pugu pa kúna pugu pa ngwa nɔ pugu lo mbɔ pa kúna nɛ, ndɔ Krishto nguon yi ndɔ mbɔ mon nguon yi.

¹² Nenne, nɔ ngwa ha'an Minnwi chu'ɔ vɛi nɛ, ndɔ mbɔ ngwa nɔ pugu pi taontaon, mbɔ ngwa nɔ Minnwi ya nkhwā vɛi nɛ, pɛi gwe njù'ɔ nɔon kwoshini, pwapun, shwi'i nu non shhɛ, juju ni wɛin njù'ɔ, ¹³ mfā'ɔ wɛin njù'ɔ mbin ngwa nduon, ti sheshenon mfā'ɔ nnu nɔ a lo nkā'ɔ nthɛ ndin vi, pɛi li'ɛ phi yi. Wu'ɔ nɔ ha'an Taathɔ ni ndi'ɛ yɛi phi nɛ, a yi'i nɔ pɛi nkaa pɛi li'ɛ phi ngwa nduon. ¹⁴ Nchaa nguon pa nnu pei ghao, pɛi gwe khwā nɔ a ghà nɔ nchini ngwa pugu pɔ ta'a yi shi'i ki kɔro nɛ. ¹⁵ Pɛi mien ghighri llo mbhɔ Krishto kwe shhi mon njù'ɔ pɛi. Nthɛ nɔ ngia ta'a freinon, Minnwi ni ngɛ vɛi nɔ pɛi chhɔ mon ghighri ghɔ. Pɛi fā'ɔ tɔo nu.

¹⁶ Pɛi mien chrà Krishto chhɔ mbin pɛi nkien kina yi, nthɔ nje'i nu ndɔ nshūu tɛnɔ non pɛi ni nguon shiethɔ, nchhɔ njrāo pa nkhi llo mon Nwa'anli Nkhi, pugu pa nkhi gha'ɔ Minnwi pugu pa nkhi mon Jijwe, mfe tɔo nu ni Minnwi llo mon njù'ɔ pɛi. ¹⁷ Sheshe nnu nɔ pɛi nchwie ki nchhu nɛ, pɛi chwie nguon yi ghao mon ligi Jishɔ Taathɔ, nchhɔ mfe tɔo nu ni Minnwi Tāa ntɔgo pi mbin yu.

Pa ntigi nkwan ha'an ghan pin fā'ɔ nɔ
chhɔ nu mon mbaanda yugu nɛ

¹⁸ Pingɛ lan, pɛi fɛ non pɛi ni laon pɛi nɔ ha'an a kā'ɔ ni ngwa pɛ nɔ pugu yi Taathɔ nɛ.

¹⁹ Pimbia, pɛi khwā gwe pɛi ki lo nchigɛi ni pugu.

²⁰ Puon, pɛi ya'ɔ nchɔ pa tāa pɛi pugu pa múun pɛi mon nguon nnu ghao, nthɛ nɔ yie ghɔ shi nchwie túa Taathɔ pwa. ²¹ Pa tāa, ki'i pɛi chwie túa puon pɛi pigi, kan non yugu shi shien.

* **3:6** 3:6 Pichɛi pa Nwa'anli Minnwi chhu nɔ mbin pa ngwa pɛ nɔ pugu lo nja'ɔ nchɔ yi nɛ. † **3:11** 3:11 Baberian: pa ngwa Gri ni mɛin pa ngwa nɔ pugu lo mbɔ ngwa Gri nɛ nɔ Baberian nin yi pɔ nɔ pa ghini, ghan ki ji nū'ɔn. ‡ **3:11** 3:11 Pi fā'ɔ Pi Shikaitian hein. Pa Shikaitian ni mbɔ pa ngwa nɔ pugu ni nii pa la'ataon ni nchhɔ mfe ngɛ'i ni pugu ndɔ njwi ngwa. Pi ni ndii vugu nɔ pa ghan ki ji nnu.

²² Pa kúna, p̄əi ya'ò nchò pa taathò p̄əi ηkuonj sh̄he heinj monj ηguonj nnu ghao, ki lo ηgu'ò mbo pi ndii ha'anj pugu p̄e'i v̄əi n̄e, nth̄e ηa p̄əi tā'a nu ηa pugu pinj v̄əi n̄e, ndo p̄əi ya'ò nchò yugu ni ta'anju'ò nth̄o mboḡo pi Taathò. ²³ Sheshe yaonj ηa p̄əi chw̄ie nu n̄e, p̄əi f̄ā'a ni ηguonj njù'ò ȳəi ghao n̄o ha'anj p̄əi f̄ā'a pi mbh̄o Taathò ki lo mf̄ā'a pi mbh̄o ηgwamishua, ²⁴ nji nu ηa Taathò shi mfe yaonj ηa a nū'onj ni p̄əi n̄e n̄o k̄in̄ej̄ ȳəi. P̄əi chh̄o mf̄ā'a pi mbh̄o Krishto Taathò. ²⁵ Nth̄e ηa pa ghanj f̄āan̄ nnu shi mf̄ā'ò pe f̄an̄ yugu ha'anj pugu chw̄ie n̄e, nth̄e ηa Minnwi shi'a n̄onj shieligi.

4

¹ Pa taathò, p̄əi tuo kúna p̄əi n̄o ha'anj a k̄ā'ò n̄e ki lo nch̄igi vugu, nji nu ηa p̄əi ηkaa p̄əi f̄ā'ò Taathò ηa a p̄o p̄o n̄e.

Pa nt̄igi n̄o p̄igi nu

² P̄əi gh̄əi sh̄hi nt̄ii shii monj luonj, ndo ndina nu n̄o ha'anj p̄əi luonj nu n̄e, nchh̄o f̄e t̄o nu ni Minnwi. ³ Luonj Minnwi mfe ni p̄igi ηkaa p̄igi, ηa Minnwi ηa'anj chonda ni chr̄a yi, p̄igi ch̄ii nnu l̄əinj Krishto, mbo nnu ηa m̄bo ch̄əinj nth̄e yie gh̄o n̄e. ⁴ Luonj ηa nt̄ugu chr̄a gh̄o p̄āa ηkwanj n̄o ha'anj a pie ηa nchr̄a n̄e.

⁵ P̄əi f̄ā'ò shieth̄o monj ηkwanj n̄o ha'anj p̄əi chw̄ie pa nnu ni pa ηgwa ha'anj pugu lo mbo ghanj pinj n̄e, nja mf̄ā'a shi'i monj sheshe sh̄ina ηa p̄əi f̄ā'ò n̄e. ⁶ Chr̄a ȳəi wu'ò ma nja mbwa pwa, nd̄inj n̄o ha'anj pi ni'inj pi kh̄i f̄o, nji ηa minthe p̄əi ji ηkwanj n̄o ha'anj minthe p̄əi f̄e khw̄è ni sheshen̄onj n̄e.

Ndugwi njinj mā'anj nu chr̄a

⁷ Taikiku shi nshwei v̄əi ni ηguonj pa nnu ηa ñchh̄o nchw̄ie nu n̄e, a ηkienj nd̄inj via ndo mbo ηganj f̄ā'a ni ta'anju'ò ηa p̄igi yu f̄ā'a nu ka'a mbh̄o Taathò. ⁸ Ntaonj vi ni p̄əi nth̄e pi yei nnu, ηa p̄əi ji ηkwanj n̄o ha'anj p̄igi p̄o n̄e, a lo mb̄ini mā'anj njù'ò

ȳəi. ⁹ A pugu Oneshimu, mbo ηkienj nd̄inj via ηa a f̄ā'ò ta'anju'ò, pia lo mb̄ini ηkhw̄ā vi, mbo ta'a ηonj v̄əi. Pugu shi nshwei v̄əi ni ηguonj pa nnu ηa a kwo l̄oḡo li'i heinj n̄e.

¹⁰ Arishtaku, ηganj kwò ch̄əinj a, mā'anj chr̄a ȳəi, Maaku, mbo ηonj nd̄āa pa Banaba, mā'anj chr̄a ȳəi ηkaa yu, mbo ju ηa pi ni ηkwo f̄e nt̄igi ni p̄əi nth̄e vi n̄e, ā nth̄o, p̄əi tuo vi shi'i. ¹¹ Jish̄o, ηa pi m̄əinj vi ni Jushitu n̄e, mā'anj chr̄a ȳəi ηkaa yu. Pei pa fiinj ηgwa shina pa ηgwa ηa pugu nii ηgunu mbrei n̄e ηa pugu p̄o shina pa ηgwa ηa pugu pakwo f̄ā'a panj monj Sha'afuonj Minnwi n̄e. Pugu ya mfe mā'anj njù'ò v̄əi.

¹² Epafra, mbo ta'a ηonj v̄əi, mbo muunj f̄ā'a Krishto Jish̄o, mā'anj chr̄a ȳəi. A wu'ò nduonj Minnwi ηkienj yie gh̄o ηguonj nd̄ii nth̄e v̄əi, nduonj nu ηa p̄əi thi n̄o pa nt̄inim̄e, mf̄ā'ò tininju'ò ni ηguonj pa nnu ηa Minnwi tā'a nu n̄e. ¹³ Nth̄e ηa mi minkwent̄ie yi ηa a ya mf̄ā'a nth̄e v̄əi mb̄ini nu'unj nth̄e p̄e ηgwa ηa pugu p̄o Laodeshia pugu Herapoli n̄e.

¹⁴ Luka, ηkienj nd̄inj via, mbo dokto pugu Dema, mā'anj chr̄a ȳəi ηkaa pugu. ¹⁵ P̄əi mā'anj chr̄a a ni pa l̄inj pia monj pinj Laodeshia, mb̄ini mā'anj ni nd̄inj via yi mingwe mbo Nimfa pugu pa ch̄oshi ηa a p̄o nda yu n̄e.

¹⁶ Ndīi ηa p̄əi kwo m̄əinj ηwa'an̄li yei shina p̄əi n̄e, p̄əi p̄ini nchw̄ie pi m̄əinj monj ch̄oshi ηgwa Laodeshia. P̄əi p̄ini nu'unj ηkwe ye ηwa'an̄li ηa a p̄o mbh̄o ηgwa Laodeshia n̄e m̄əinj.

¹⁷ P̄əi chhu ni Akipu ηa, "Pa'ò n̄o ȳəi nu ηa o m̄i'ej̄ f̄ā'a ηa Taathò f̄e ve n̄e."

¹⁸ Mmu, P̄o, n̄ā'anj chr̄a ȳəi yei pi ni nyanj mbh̄o.

P̄əi chh̄o ηkw̄inj cheinj ηa a p̄o mb̄inj mu n̄e.

Pwapunj Minnwi p̄o mb̄inj p̄əi.

Fūonj nwa'anli choshi Teshalonika Kāonj nu pa tho nnu

Choshi Teshalonika ni mbhī Pɔɔ. Fē'i ni ngū monj choshi yei llo mbho pa ngwa Juu ha'anj pugu ni ngī'ə fā'a Pɔɔ, ɲa a ni ngēi nu shhi shi'i shina pa ngwa taonj nduonj ha'anj pugu ni nchho ɲkhwā nnu Minnwi pa ngwa Juu nɛ. Nthe fē'i yei, Pɔɔ lollo Teshalonika ngēi Beria. A ni ɲga nda'a Pɔɔ ghēi Korinj, Timoti shwei vi ɲkwanj ha'anj pa nnu ni nyienj nu Teshalonika nɛ, nne Pɔɔ nā'anj nwa'anli nɔ mā'anj nu ghrī ndo mfe tininju'ɔ ni pa ghanj pinj fɔ.

Pɔɔ tōo Minnwi nthe pinj yugu pugu pa khwā yugu, ndo ɲkwinj vugu ni ɲkwanj chombhi ɲa a ni nchho nu ndii ɲa pugu pugu ni mbo ka'a nɛ ndo ɲkhwē pa piɛ ɲa a ni ndollo monj choshi ghɔ nthe nnu mbra tho nu Krishto nɛ. Choshi yei ni mfā'o khutho ni nnu ɲa a shi mbo ni ngwa pɛ ɲa pugu khu ɲkaonj Jisho maa mbini ntho nɛ, pugu pa ɲa Jisho shi mbini ntho pi ndii kɔ. Pɔɔ ɲkhwē pa nnu pei ki'ɛ ndo nchhu ni pugu ɲa pugu ghēi shhi nchho fā'a pa fā'a pugu ndo ɲjwɛɛ mbra tho nu Jisho monj kwā'a.

*Chrà ɲa pi mā'anj ni choshi
Teshalonika*

¹ Nwa'anli yei llo mbho mu Pɔɔ, ni Shaila*, ni Timoti. Pigi nā'anj mfe ni choshi Teshalonika, mbo ngwa Minnwi Tāa pugu Jisho Krishto mbo Taatho. Pwapunj Minnwi pugu ghighri yi pɔ mbinj pɛi.

*Fī'i pinj ha'anj ngwa Teshalonika
fā'o nɛ*

² Pigi ghà ɲgu'ɔ ntōo Minnwi ɲguonj ndii nthe vɛi ghao. Nduonj Minnwi ni pɛi ɲguonj ndii monj pa luonj yigi, ³ nchho ɲkwinj fā'a yɛi ɲa pinj yɛi chwīe pɛi fā'a nɛ, pugu pa

ɲkwanj ha'anj khwā yɛi mbinj Jisho chwīe pɛi fā'a ki jwɛ nɛ, pugu pa ɲkwanj ha'anj pɛi tii shii nthe kwā'a mbinj Taatho, mbo Jisho Krishto shhi Minnwi via ndo mbo Tāa via nɛ.

⁴ Pa linj panj ɲa Minnwi khwā nɛ, pigi ji ɲa Minnwi chu'ɔ vɛi ⁵ nthe ɲa pwa pisha'akhɔ ɲa pigi ni nchii ni pɛi shini ndo ɲgu'ɔ mbo ni chrà tɛ'i vi, a ni ntho monj ghrī Jijwɛ Minnwi, pugu pa ɲkienj tininju'ɔ ɲa ɲkɪni ghɔ pɔ pi nnu shini, wu'ɔ nɔ ha'anj pɛi ji ɲkwanj ha'anj pigi ni nchho chombhi yigi ndii ɲa pia ni mbo ka'a nɛ, a ni mbo nthe pi yɛi shi'i. ⁶ Pɛi ni mbini vigi mbini mbini Taatho nthe ɲa pɛi ni mbinj chrà Minnwi ni pwanju'ɔ llo mbho Jijwɛ Minnwi monj ntou ngə'i. ⁷ Nne pɛi pɔ nɔ pa li ni ɲguonj ghanj pinj ghao monj Mashedonia pugu pa monj Akaya.

⁸ Nthe ɲa ɲkɪni Taatho lo ɲgu'ɔ ntaonj mbho pɛi nyienj pi monj Mashedonia pugu Akaya, ndo monj ɲguonj li'i ghao, ngwa tho nja'o ɲkwanj fi'i pinj ɲa pɛi fā'o mbinj Minnwi nɛ, nne, pigi lo nu'unj ndo mfā'o nɔ chrà nu sheshe nnu. ⁹ Nthe ɲa pugu ndutho yugu fī'i fī'i ɲkwanj ha'anj pɛi ni ntuo vigi shi'i nɛ. Pugu ni mbini mfī'i ɲkwanj ha'anj pɛi ni ɲkara njɛi Minnwi, llo ɲkuonj gha'o nu pa nnwi, nɔ fā'a nu mbho Minnwi maonj ndo mbo Minnwi nnu shini nɛ, ¹⁰ nɔ ywɛɛ nu Muunj vi llo pɔ. Muunj vi yei Jisho ɲa a ni ɲku'ɔ ni ju monj gu, mbo ju ɲa a kwe via monj pigitua Minnwi ɲa a shi ntho nɛ.

2

Fā'a Pɔɔ monj Teshalonika

¹ Pɛi ɲkaa pɛi ji, ma pa linj panj, ɲa tho nu minj njɛi vɛi shini ndo mbo pi gha. ² Ndo nji'i nthe pi nɔ ha'anj pigi ni ɲkwo yɛi ngə'i pi shhū vigi Filipai, nɔ ha'anj pɛi ji nɛ, pigi wu'ɔ mfā'o tininju'ɔ mbinj Minnwi yigi nɔ chii nu pwa pisha'akhɔ Minnwi ni pɛi monj shina ntou pa ntàra pighɔ.

* 1:1 1:1 Pi pini mēinj vi ni Shivanu.

³ Nthe ña lìgèi ña pigi ni mfe ni pèi nɛ lɔ ndhɔ pi mon fāan nu ndaon, ki nchhí, ki mon tā'a nu shina nɔ fīi nu sheshenon.

⁴ Ndo wu'ɔ nɔ ha'an Minnwi kwo pin vigi nɔ ni'in nu ñkani pwa pisha'akhɔ mbhɔ pigi nɛ, nne pigi ghà nchrā, ki lɔ nchwīe pi ña túa ñonmishua pwa, pigi ghà nchrā nɔ chwīe nu túa Minnwi ña a ghà ñki'a moon njù'ɔ yigi nɛ pwa. ⁵ Nɔ ha'an pèi ji nɛ, pigi shini ndɔ nji'i nthɔ pi ni pa chrà liliñ nɔ fīi nu vèi, ki nthɔ ni pa chrà nɔ kuru nu pa yigi nnu ña pigi shigi nu ni non pigi nɛ, Minnwi minkwentie yigi. ⁶ Pigi shini ndɔ nthɔ ntā'a ndigha'o mbhɔ ñonmishua, ki a pɔ pi mbhɔ pèi ki mbhɔ ñgwa nduon, ⁷ nji'i nthe pi nɔ ha'an nɔ ghan ntaon Krishto pigi fā'o nji nɔ pie nu pa yaon mbhɔ pèi nɛ, ndɔ pigi ni mbɔ non puon fhu shina pèi.

Nɔ mamuon mbrɔ ña a chhɔ ndina nu ni puon pi nɛ, ⁸ a ha'an pigi ni ndina ni pèi nɛ. Pigi shini ndɔ ñgu'ɔ mfā'o pwanju'ɔ pi nɔ chii nu pwa pisha'akhɔ Minnwi ni pèi, pigi ni mbiri non yigi nɔ fe nu chombhi yigi nthe vèi, nthe ña pigi ya ñkhwā vèi!

⁹ Pa lĩn pan, pèi kwĩn fā'a yigi pugu pa wie non yigi, pigi fā'a mon tu'u pugu pa naonchi nne ña ki'i pigi pɔ lrĩ ni sheshenon vèi ndii ña pigi ni nthɔ nchii ñkani pwa pisha'akhɔ Minnwi ni pèi nɛ. ¹⁰ Pèi pa minkwentie yigi, Minnwi ñkaa yu pɔ yichèi, ñkwan ha'an mbha nnu pigi ni pèi pa ghan pin ni mbɔ yi taontaon pugu pa yi ndindi ki lɔ mfā'o ntèi nɛ. ¹¹ Pèi ji ñkwan nɔ ha'an pigi ni ntuo sheshenon vèi nɔ ha'an taa ghà ntuo puon pi nɛ. ¹² Pigi ni mā'an ghrí yèi, mbini mā'an njù'ɔ sheshenon vèi, mfe gí ni pèi ña pèi chhɔ chombhi yèi mon shendaon ña a kā'o ni Minnwi, mbɔ ju ña a gē vèi mon Sha'afuon pugu pa ndigha'o yi nɛ.

¹³ Pigi ghà mbini nu'un ntō Minnwi ñguon ndii ghao nthe yei nnu, ña ndii ña pèi ni nja'o chrà Minnwi lɔ mbhɔ pigi nɛ, pèi ni mbin non ha'an a ya mbɔ nɛ, ki lɔ mbɔ pi nɔ chrà ñgwamishua. Pèi ni mbin pi nɔ chrà Minnwi ña a thɔ fā'a nu mbin pèi mbɔ pa ghan pin. ¹⁴ Pa lĩn pan, pa nnu pɛ ña a ni ndōgɔ li'i mbin pa choshi Minnwi mon Krishto Jishɔ ña pugu pɔ mon Judia nɛ, wu'ɔ ye ña a lōgɔ li'i mbin pèi nɛ, nthe ña pèi ni ntii shii mon ñgè'i mbhɔ pa ñgwa la'a pèi wu'ɔ nɔ ha'an pugu ñkaa pugu ni ntii shii mon ñgè'i mbhɔ pa ñgwa Juu nɛ. ¹⁵ Pa ñgwa Juu pèi ni njwi Taathɔ, mbɔ Jishɔ, pugu pa njèli'i Minnwi, ndɔ njou vigi nne nchwīe túa Minnwi pigi. Pugu pin tãra ñguon ñgwa ghao, ¹⁶ ñkie pi ñkuon tãra nu vigi ña ki'i pigi chrā ni ñgwa taon nduon nne ña minthe pugu lūgu, nne nɔ mī'ey nu phi yugu ña pugu ghà ñgu'ɔ nchwīe nɛ. Ndo pigitua Minnwi lūgwi ndwe nshwi'i mbin pugu!

Pɔɔ khwā nɔ kra nu ñgwa Teshalonika ñkamu'on

¹⁷ Ndo lɔ nɔ ha'an pi ni fēne vigi mbin pèi, ma lĩn pan, nɔ kuo ndii ki pia lɔ njèi ligi, ndɔ ki lɔ mfēne pi mon njù'ɔ nɛ, pigi ni mba'o, nthɔ ñkhwā nu ntou yi ña pia yèi ligi. ¹⁸ Nthe ña pigi ni ntā'a nu nthɔ njèi vèi, mmu Pɔɔ, kāa ñgenge, ndɔ Shata li'i vigi. ¹⁹ Ki a lɔ mbɔ pèi mbɔ kwà'a yigi, mbini mbɔ pwanju'ɔ yigi, mbini mbɔ ñgá'o yigi ña pigi shi mfā'o ndigha'o mon ghɔ shhi Taathɔ via, mbɔ Jishɔ, ndii ña a shi mbini nthɔ nɛ? ²⁰ Pèi pɔ pi ndigha'o yigi mbini mbɔ pwanju'ɔ yigi.

3

¹ Nthe yie ghɔ, ndii ña a kan ni nthe pa'a pigi lɔ nu'un ñgwēin njù'ɔ yigi mbigi ñgèi shhi nɛ, pigi pī'i ña a pwa ña pigi kina njin tɛ'i vigi Aten. ² Pigi ni ntaon Timoti ndin vigi ndɔ mbɔ ñgan kwò fā'a Minnwi mon chii nu pwa pisha'akhɔ Krishto

na a tho nchwīe p̄ai tini, ndo mbini mā'an ghr̄i ȳei mon pin̄ ȳei, ³ na ki'i ta'a non̄ v̄ei ch̄i'i nthe pi nḡo'i pei, nthe na p̄ai nkaa p̄ai ji na nkwan̄ nḡo'i pighō p̄o pi pich̄ai pa yaon̄ na Minnwi nkwo kā'a ni pia n̄e. ⁴ Nthe na ndiī na pia ni mbō ka'a n̄e, pigi ni nkwo wu'ō ntho nshwei v̄ei ni shhī na pia shī nj̄ei nḡo'i, nne a tho n̄o lōgō nu li'i wu'ō n̄o ha'an̄ p̄ai ji n̄e.

⁵ Nthe yie gh̄o, a ni n̄ga nu'un̄ mbō na minthe pa'a ndo nu'un̄ ngw̄ein̄ njū'ō a mb̄igi nḡo'i shhī, n̄taon̄ non̄ ni p̄ai n̄o ji nu nkwan̄ ha'an̄ pin̄ ȳei p̄o n̄e, nthe na n̄ki p̄ogō nu na k̄e'ich̄ai Shata kwo m̄on̄ v̄ei n̄o chwīe nu p̄ai mien̄ pin̄ ȳei, nne, f̄a'a yigi phē gha. ⁶ Ndo ndwē na Timoti thō nj̄ei vigi llō mbhō p̄ai, ndo nthō pi ni nk̄ini shi'i nthe pin̄ ȳei pugu pa khw̄a ȳei n̄e, ndo mbini nchhū na p̄ai gh̄a nḡu'ō nkwin̄ vigi shishi'i, nkhw̄a nu n̄o ȳei nu vigi wu'ō n̄o ha'an̄ pigi khw̄a nu n̄o ȳei nu v̄ei n̄e, ⁷ nthe yei nnu, ma pa l̄in̄ pan̄, mon̄ nḡuon̄ yū'ō pugu pa nḡo'i yigi, pigi f̄a'ō ghr̄inju'ō nthe v̄ei ntogō pi nk̄uon̄ pin̄ ȳei. ⁸ Nthe na minthe pigi f̄erē ndwē n̄o ha'an̄ p̄ai n̄thi a tini mb̄in̄ Taathō.

⁹ Pinthe pigi f̄e pi fi'i ȳei nkwan̄ t̄o nu ni Minnwi nthe v̄ei, nthe nḡuon̄ pwanju'ō na pigi f̄a'ō nthe v̄ei shhī Minnwi yigi, ¹⁰ n̄o ha'an̄ pigi luon̄ nu mon̄ tu'u pugu pa naon̄chī ni nḡuon̄ njū'ō yigi na minthe pia ȳei ligi pigi f̄e yaon̄ na a pou nu mon̄ pin̄ ȳei n̄e?

¹¹ Nduon̄ na Minnwi yia, ndo mbō T̄aa via, pugu Taathō via, mbō Jishō, fie ndaon̄ ni pigi n̄o thō nu nj̄ei v̄ei. ¹² Nduon̄ na Taathō chwīe khw̄a non̄ shina p̄ai pugu pa khw̄a ȳei ni nḡuon̄ nḡwa pigi ti ndinaon̄, wu'ō n̄o ha'an̄ pigi khw̄a v̄ei n̄e, ¹³ nenne na Taathō chwīe njū'ō ȳei tithi ki n̄t̄ei mon̄ taon̄taon̄ shhī Minnwi yia, ndo mbō T̄aa via, mon̄ ndiī na Taathō via, mbō Jishō, shi nthō nu pugu pa nḡuon̄ nḡwa pi pi taon̄taon̄ n̄e.

4

Chombhi na a f̄e pwanju'ō ni Minnwi n̄e

¹ N̄o l̄ugwi nu ki'̄e, ma pa l̄in̄ pan̄, pigi luon̄ ndo nd̄iḡei v̄ei ni ligi Taathō, mbō Jishō, na n̄o ha'an̄ p̄ai ni n̄je'i mbhō pigi nkwan̄ ha'an̄ p̄ai f̄a'ō n̄o ch̄hō nu n̄o f̄e nu pwanju'ō ni Minnwi, wu'ō n̄o ha'an̄ p̄ai kwo tho nch̄hō nu n̄e, na p̄ai pigi nḡo'i shhī shishi'i. ² Nthe na p̄ai ji pa nt̄igi na pigi ni mf̄e ni p̄ai ntogō mb̄in̄ Taathō, mbō Jishō n̄e.

³ Nthe na yei nnu na Minnwi t̄a'a nu n̄e, na p̄ai ku'ō mon̄ p̄o nu yi taon̄taon̄, yie p̄o na p̄ai l̄e'i kwoshuon̄, ⁴ na sheshen̄on̄ v̄ei ji nkwan̄ ha'an̄ minthe a tuo non̄ yi mon̄ taon̄taon̄ pugu pa ch̄iich̄ī n̄e, ⁵ ki lō mbō pi njū'ō nnu shūon̄ n̄o ha'an̄ nḡwa nduon̄ ha'an̄ pugu lō n̄ji Minnwi gh̄a nchwīe n̄e. ⁶ Mon̄ nnu yei, ki'i sheshen̄on̄ f̄aan̄ nnu mb̄in̄ nd̄in̄ vi ki nch̄igi vi, nthe na Taathō gh̄a mf̄e nj̄o mon̄ nḡuon̄ nnu pei, wu'ō n̄o ha'an̄ pigi ni nkwo shwei v̄ei ndo mbini nu'un̄ nshūu t̄en̄e ȳei n̄e. ⁷ Nthe na Minnwi lō nḡē via pi na pia p̄o mon̄ nch̄h̄i, a ḡē via pi na pia p̄o pi yi taon̄taon̄. ⁸ Nthe yie gh̄o, sheshen̄on̄ na a l̄aa nt̄igi yei n̄e lō n̄ji'i nd̄aa pi non̄mishua, a l̄aa pi Minnwi na a f̄e Jijwē yi ni p̄ai n̄e.

⁹ N̄o chr̄a nu n̄o nnu khw̄a non̄ gh̄erē lō nu'un̄ mbō na sheshen̄on̄ n̄a'an̄ mf̄e ni p̄ai, nthe na Minnwi nduthō yi ye'i v̄ei na p̄ai khw̄a non̄. ¹⁰ Nthe na yine nnu na p̄ai kwo tho nchwīe nu ni nḡuon̄ ghan̄ pin̄ mon̄ Mashedonia, pigi l̄iḡei v̄ei, ma pa l̄in̄ pan̄, na p̄ai chwīe nne mb̄igi nḡo'i shhī.

¹¹ Pigi pini mā'an̄ ghr̄i ȳei na p̄ai pa'ō ni nḡuon̄ ghr̄i ȳei n̄o ch̄hō nu chombhi juju, ndiī pi pa p̄ai nnu, mf̄a'a ni mbhō m̄ei n̄o ha'an̄ pigi ni nt̄igi v̄ei n̄e, ¹² n̄ji na mbha nnu ȳei shi mbō yi shishi'i ligi ghan̄ ki pin̄ Minnwi, ki lō nu'un̄ n̄ji'̄e non̄ ȳei pi mb̄in̄ sheshen̄on̄.

Thɔ nu Taathɔ

¹³ Ndo pigi lo nji'i ntā'a nu ɲa pɛi mien ki ji, ma liɲ paɲ, nthe ɲgwa pɛ ɲa pugu kwo khu nɛ, nne ɲa ki'i pɛi fā'o tu'uthɔ nɔ ha'an ɲgwa ɲa pugu lo nji'i mfā'o kwà'a ghà mfā'o nɛ. ¹⁴ Nthe ɲa pigi piɲ ɲa Jishɔ ni ɲkhu mbini ɲku'ɔ, wu'ɔ nenne ntɔgɔ mbiɲ Jishɔ, Minnwi shi mbini nthɔ ni pa ɲgwa pɛ ɲa pugu kwo khu nɛ, pugu pa Jishɔ.

¹⁵ Nthe ɲa nnu yei ɲa pigi shwei vɛi nɔ nɛ pɔ pi chrà llo mbhɔ Taathɔ, ɲa pia ɲa pia yi maon nɛ, ɲa pia wu'ɔ mbi'i ti nchɛiɲ ndii ɲa Taathɔ shi nthɔ nɛ, mba'a pia yi'i mbo pi shhi ɲgwa pɛ ɲa pugu kwo khu nɛ. ¹⁶ Nthe ɲa Taathɔ nduthɔ yi, shi nshwi'i llo pɔ, ni mme ɲggi fɛ gí, mbo ɲggi nthishi pa ghan ntaon Minnwi, ni ɲggi ntàɲ mbo yi Minnwi. Pa ɲgwa pɛ ɲa pugu piɲ Krishto ɲkhu nɛ fūon pugu ɲku'ɔ. ¹⁷ Pia ɲa pia pi'i mbhi ɲgu'ɔ mbi'i ndii ghɔ nɛ, ku'ɔ mbāon ka'a mon lúlun mbara Taathɔ mon tothi, nne pia pa Taathɔ wu'ɔ ma mbo ka'a. ¹⁸ Nthe yie ghɔ, mā'an ghrí pichɛi ɲgwa ni chrà pɛi.

5

Firi ɲon yɔ nɔ llembhi ɲa Taathɔ shi nthɔ nɛ

¹ Nɔ nnu pa ndii pugu pa llé ɲa nnu pɛi shi ndɔgɔ li'i nɛ, ma liɲ paɲ, ghère nā'an nu mfe ni pɛi lo nu'un mbo. ² Nthe ɲa pɛi ɲkaa pɛi ji ni non pɛi shishi'i ɲa llé ɲa Taathɔ shi nthɔ nɛ shi ɲgwī'i pi nɔ ɲgina ni tu'u. ³ Ndiɲ ɲa ɲgwa shi nchhu nu ɲa, "Li'i yi juju, ɲguon pa nnu pɔ shi'i nɛ," ɲguon yaon yugu shi mbiri nɔ ha'an yú'ɔ phi ghà nshwi'i mbiɲ mingwe shūu nɛ, ndo mba'a pugu yi'i ntei.

⁴ Ndo pɛi lo mbo pi mon njin, ma liɲ paɲ, nɔ llembhi ghɔ nɔ wī'i nu vɛi nɔ ha'an ɲgina ghà ɲgwī'i ɲon nɛ. ⁵ Nthe ɲa pɛi ghao pɔ pi puon lí'ɛ, mbo puon naonchi. Pia lo mbo pi yi tu'u ki yi njinjin. ⁶ Nne ki'ɛ,

ki'i pia lle nɔ ha'an pichɛi chwīe nu nɛ. Pia chhɔ tothi mbo ni wēiɲ non. ⁷ Nthe ɲa ghan lle loɔ ghà nchhɔ ndhe pi ni tu'u, ɲgwa pɛ ɲa pugu paa là'o nɛ, paa pi ni tu'u. ⁸ Ndo nthe ɲa pia pɔ pi ɲgwa naonchi nɛ, pia lina nu, ɲgwe tini ki'i njú'ɔ, mbo piɲ pugu khwǎ, kwà'a lūgu nu mɛi pɔ yaon pūon thɔ yɛi.

⁹ Nthe ɲa Minnwi lo nchu'ɔ via pi ɲa pigitua yi shwi'i mbiɲ pia, a ni mbo pi ɲa pia fā'o lūgu nu ntɔgɔ pi kúon piɲ nu Taathɔ via, mbo Jishɔ Krishto, ¹⁰ ɲa a ni ɲkhu nthe via, nji ɲa ki pia pɔ pi yi maon ki pia kukhu, pia pugu shi mfā'o chombhi. ¹¹ Nthe yie, pɛi mā'an ghrí non pɛi, ɲgère pichɛi ɲgwa pugu tini mon piɲ, wu'ɔ nɔ ha'an ɔ kwo thɔ nchwīe nu nɛ.

Pɔɔ fɛ ndugwi njin ntígí mbini mā'an chrà

¹² Pigi tā'a nu ɲa pɛi gha'o ɲgwa pɛ ɲa pugu fā'a nu shina pɛi ndo mbo shhi pɛi nthɔ ntigi vɛi mon chombhi yɛi nɔ ghan piɲ Taathɔ nɛ, ma liɲ paɲ, ¹³ ndo ɲga'o vugu ɲkien yie mon khwǎ nthe fà'a yugu. Pɛi fā'o ta'anggi shina pɛi.

¹⁴ Pigi mā'an ghrí yɛi, ma pa liɲ paɲ, ɲa pɛi shūu tɛnɔ ghan chhɔ ghaa, mā'an ghrí ɲgwa pɛ ɲa pugu pa mbɔgɔ gu nɛ, ndo ɲgère ɲgwa pɛ ɲa pugu lo nji'i ntini nɛ, mfā'o wēiɲ njú'ɔ ni pugu ghao.

¹⁵ Pɛi kaa nɔ yɛi nu ɲa ki'i ɲon lu'u phi ni phi, ndo pɛi wu'ɔ ma mba'o pi nɔ chwīe nu shi'i shina pɛi pugu pa ɲguon ɲgwa nduon.

¹⁶ Pɛi fā'o pwanju'ɔ ɲguon ndii ghao, ¹⁷ nduon Minnwi ki jwe, ¹⁸ mfe tɔo nu mon ɲguon ndii ghao, nthe ɲa yei nnu ɲa Minnwi tā'a nu mbhɔ ghɔ mon chombhi yɔ, mon Krishto Jishɔ nɛ.

¹⁹ Ki'i mbigei mónon Jijwe Minnwi. ²⁰ Ki'i nchí'ɔ nnu ɲa Minnwi nōon pi chhu nɛ, ²¹ ndo ywe'i ɲguon yaon ghao, ɲgwēiɲ yaon ɲa a yi shi'i nɛ, a tini. ²² Mfe mbra ɲguon ɲkwan phi ghao.

²³ Ndwe, Minnwi ña a ghà mfe ghighri ne, chwīe p̄i p̄o yi taon̄taon̄ mon̄ ñguon̄ shendaon̄ ghao, nū'ōn̄ ñguon̄ jijwe yō ni nch̄i yō pugu pa non̄ yō ki nt̄i ti Taathō via, mbō Jishō Krishto, nu'un̄ nthō. ²⁴ Ju ña a mēin̄ v̄i ne shi nchwīe nenne, nthē ña a ghà ñgu'ō nchwīe pi nō ha'an̄ a k̄a'a ne.

²⁵ Pa l̄in̄ pan̄, p̄i luon̄ Minnwi mfe ni pigi.

²⁶ P̄i chr̄a ni ñguon̄ l̄in̄ pia mon̄ pin̄ ni pan̄ nu non̄.

²⁷ Mfe ḡi ni p̄i nō ligi Taathō ña p̄i mēin̄ ñwa'an̄li yei ni ñguon̄ ghan̄ pin̄ ghao.

²⁸ Pwapun̄ Jishō Krishto, mbō Taathō via, p̄o mbin̄ p̄i.

Mbra nwa'anli choshi Teshalonika Kāon nu pa tho nnu

Mme kōro nwa choshi Teshalonika ni mfā'o ne ni mbo fintho nthe ndii nwa Jisho shi mbini ntho ne. Pichai ngwa ni ntho nchhu nu nwa ndii tho Taatho kwo choin. Poo ni nju'u pi'i nu yei ntho nchhu nu nwa nkaon Taatho maa ntho, phi pugu pa wuwuru chwie nu nnu piphi shi nji'a ngwala'a ndii nwa non mbimbhi nwa a mbina Krishto shi ntho sha'a nu ne. Poo ge ngwa pe nwa pugu ni mfā'o no mein nu nwa'anli yei ne nwa ki'i pugu chi'i mon pin yugu nji'i nthe pi mon ghagha'a pugu pa ngə'i. A chhu nwa pugu fa'a no yru nu, wu'o no ha'an ju Poo pugu pa pakwo pi chwie nu ne, ndo nti shii mon chwie nu shi'i.

Mā'an nu chrà

¹ Nwa'anli yei llo mbho mu Poo, ni Shaila*, ni Timoti. Pigi nā'an mfe ni ngwa choshi Teshalonika, mbo ngwa Minnwi Tāa via pugu Jisho Krishto, mbo Taatho.

² Pwapun pugu pa ghighri llo mbho Minnwi, mbo Tāa via, pugu Jisho Krishto, mbo Taatho, po ni pəi.

Tōo nu nthe pin pugu pa tiishii

³ Pigi fā'o no fe nu tōo nu ni Minnwi nguon ndii nthe vəi, ma pa lin pan, no ha'an a kā'o ne. Nthe nwa pin yəi ya nku'o nu shi'i, khwa yəi mbin pa lin pəi pini nja mbigi nu.

⁴ Nthe yie gho, pigi ni non yigi ghà nkwei njù'o nthe vəi mon pa choshi Minnwi nthe fi'i tiishii yəi pugu pa pin mon nguon ngə'i nwa pi fe nu ni pəi, pugu pa ghagha'a nwa pəi tho ngwəin njù'o mon gho ne.

⁵ Ye po pi no li nwa shá'a Minnwi po pi yi ndindi, nwa minthe pi shia vəi nwa pəi kā'o no po nu ngia Sha'afuon Minnwi, nwa pəi tho njəi ngə'i nthe

yie gho ne. ⁶ Nwa Minnwi ghà ngu'o nsha'a shá'a yi pi ndindi ne, a shi ndu'u ngə'i ni ngwa pe nwa pugu tho mfe ngə'i ni pəi ne. ⁷ A shi mfe ferenon ni pəi nwa pi tho mfe ngə'i ni pəi ne, mbini mfe ni pigi nkaa pigi, ndii nwa pi non Jisho Taatho llo po pugu pa titini ghan ntaon pi ne. ⁸ A shi ntho pugu pa ghan ntaon pi pigho mon lin monon no fe nu njó ni ngwa pe nwa pugu lo nji'i nji Minnwi ne pugu pa ngwa pe nwa pugu lo nji'i nchwie nnu nwa pwa pisha'akho Jisho Taatho via chhu ne. ⁹ Pugu shi njəi ngə'i mon njó piri nu ki ndugwi yi, ki lo mbara yəi Taatho pugu pa ndigha'o nwa ghrí yi non ne. ¹⁰ Ndi nwa a shi ntho mon llé gho ne, pa ngwa pi pi taontaon fe ndigha'o gho, nguon pa ngwa nwa pugu pin vi ne linaon ni ghrāo nu, nthe vi. Pəi nkaa pəi po shina pugu nthe nwa pəi ni mbin chrà nwa pigi ni nchi ni pəi ne.

¹¹ Nthe yei nnu, pigi ghà nduon Minnwi mfe ni pəi nguon ndii ghao, nne nwa Minnwi via chwie pəi kā'o mon chombhi nwa a ge vəi nwa pəi chho ne, mbini nchwie nguon pa nnu shi'i nwa pəi khwa no chwie nu pugu pa nguon pa fa'a nwa pəi tā'a nu mfā'a nthe pin yəi ne lōgo li'i ntogo pi nkuon ghrí yi. ¹² Nji nwa ndigha'o shi mbo no ligi Taatho via Jisho llo mbho pəi, ndo mbini mbo ni pəi llo mbho yu, ntogo pi nkuon pwapun Minnwi via pugu pa Jisho Krishto, mbo Taatho.

2

Pa nnu nwa a shi ndōgo li'i nkaon Taatho maa ntho mbra ngé ne

¹ Nthe nnu tho nu Taatho via, mbo Jisho Krishto, pugu pa nnu kiri via pia pugu, pigi ligəi vəi, ma pa lin pan, nwa ² ki'i pəi yi'e mien tho yəi fin ki mien njù'o yəi wū'u nthe pi yichəi nnu nwa yichəi non chhu nwa pi non ni pigi ki sheshe nnu nwa pi chhu nwa pigi chhu ki sheshe nwa'anli nwa a fhi no ha'an a llo pi mbho pigi ntho

* 1:1 1:1 Pi pini mein vi ni Shivanu.

nchhu pi na lembhi Taathó kwo thó. ³ Ki'i pèi mienj sheshenonj fii vèi monj sheshe shendaonj. Mba'a llé ghó yi'i nthó ki ndugwi njinj tinithó ni Minnwi lo mfúonj nthó, ti ngúo nnu mbimbhi na a yi'i na a ghèi monj mónonj ne nōonj nonj yi. ⁴ A shi ntāra sheshe yaonj na pi mēinj ni nnwi ne, ki yaonj na pi ghà nga'ó ne, nkārē nonj yi nchaa nguonj yugu ghao, nne na a chhó nkuanj lèi monj Nda Minnwi nthó nchhu nu na nduthó yi Minnwi.

⁵ Pèi lo nkwinj na pia ni nga ngu'ó mbo ka'a, nshwei vèi ni pa nnu pei? ⁶ Ndo pèi ji yaonj na a thó ndi'i vi ndwe ne, nthe na minthe a wu'ó nōonj nonj yi pi ndii ye na ndii yi ká'ó ne. ⁷ Nthe na pa ghanj chī'è gí Minnwi kwo thó nchī'è nu monj njinj. A wu'ó ju na a li'i nu ne na a shi ndi'i ti ndii shi nu'unj nkā'ó pi pi'i vi shendaonj. ⁸ Nenne ki'è, ngúo nnu mbimbhi ghó nōonj nonj yi, Jishó Taathó jwi vi ni ta'a chrà na a shi ntaonj nchó yu ne, ndó nshī'i vi ni chiachia lí'è thó nu mi.

⁹ Thó nu nonj mbimbhi ghó shi mbo ta'a kwò pugu pa nchwīe nu nnu Shata ni nguonj nji pugu li ni pa nnu ghraoghrao mbo pi mifii, ¹⁰ pugu nguonj nkwanj mifii piphi ghao ni pa ngwa pe na pugu phe nu ne, nthe na pugu ni ndāa khwā nu nnu shini nne nō lūgu nu. ¹¹ Nthe yie ghó, Minnwi taonj titini nji, a fii vugu monj ntèi yugu, nne na pugu pinj nnu na a le'ingienj ne, ¹² nne na nguonj ngwa na pugu lo nji'i mbinj nnu shini, ndó nthó mfā'ó yugu nchhó shi'i pi monj pa nnu piphi ne pò pa ngusha'a.

Thi a tini

¹³ Ndo pigi fā'ó nō tōo nu Minnwi nguonj ndii nthe vèi, ma pa lij panj na Taathó khwā, nthe na Minnwi chu'ó vèi nō fūonj ngwa nō lūgu nu ntógó pi nkuanj Jijwe Minnwi na a chwīe pèi pò yi taontaonj ne, pugu pa pinj yèi monj nnu shini. ¹⁴ Yei yaonj na a ni ngē vèi nō ne, ntógó pi nkuanj

pwa pisha'akhó na pigi chīi nu ne, nne na pèi fā'ó ndigha'ó Taathó via, mbo Jishó Krishto.

¹⁵ Nthe yie ghó, ma lij panj, pèi thi a tini, ndó ngwēinj nnu shini na pigi ni nje'i vèi nō ghó, ki a ni mbo pi ni nchó yigi, ki monj nwa'anli llo mbho pigi.

¹⁶ Nduonj na Taathó via, mbo Jishó Krishto nduthó yi, pugu Minnwi Tāa via, na a khwā via, mā'anj njù'ó yia ki ndugwi yi ndó mbini nu'unj mfe nkienj kwā'a shi'i ni pia ntógó pi monj pwapunj yi ne, ¹⁷ mā'anj njù'ó yèi nchwīe a tini monj nguonj pa fà'a shi'i pugu pa chrà yèi.

3

Luonj Minnwi mfe ni pigi

¹ Nō mī'ēnj nu pa nnu na ntā'a nu nchhu ne, ma pa lij panj, pèi luonj Minnwi mfe ni pigi, na chrà Taathó shēre ni nji ngēi shhi pi pinj ni gha'ó nu, wu'ó nō ha'anj a ni mbo shina pèi ne. ² Pèi pinj nduonj na Minnwi kwe vigi mbho pa ngúo nnu mbimbhi pugu pa ngwa piphi, nthe na a lo mfā'ó nguonj ngwa mfā'ó pinj. ³ Ndo Taathó nonj na a ghà nchwīe nō ha'anj a chhu ne, a shi mā'anj ghrí yèi ndó nkē'i vèi mbho nonj mbimbhi. ⁴ Pigi fā'ó tininju'ó monj Taathó nthe vèi, na pèi thó nchwīe nu ndó shi nchwīe nnu na pigi fe gí na pèi chwīe ne. ⁵ Pigi luonj na Taathó nōonj ndaonj ni pèi nō ji nu khwā Minnwi mbigi ngēi shhi pugu pa tiishii na a llo mbho Krishto ne.

Shūu nu tónə nthe shwīe nchho gha

⁶ Pa lij panj, pigi fe gí ni pèi monj ligi Taathó, mbo Jishó Krishto, na pèi fe mbra sheshenonj na a thó nshwīe nchhó nu gha ki lo nthó nū'ónj pa ntígí pe na pèi ni mfā'ó mbho pigi ne. ⁷ Pèi nkāa pèi ji nkwanj ha'anj pèi fā'ó nō yōu nu njinj mbha nnu pigi ne, nthe na pigi shini ndó nthó nchhó pi gha ndii na pia ni mbo ka'a ne. ⁸ Pigi shini ndó nji maonj

sheshenon ki lo mbe gho, ndo mon ngə'i pugu pa wie non, pigi fā'a mon tu'u pugu pa naonchi nne na ki'i pigi po lri ni sheshenon vɛi. ⁹ A lo mbo nthɛ pi na a shini ndo mbo li'i yigi no ji nu, pigi ni nchwɛ nne no po nu li ni pɛi na pɛi pini. ¹⁰ Nthɛ na nji'i nthɛ ndii na pia ni mbo ka'a nɛ, pigi ni ntho mfe gi yei ni pɛi: non mien ki tā'a nu mfā'a fā'a, ki'i a ji yaon.

¹¹ Nthɛ na pigi ya'o na pichɛi ngwa shina pɛi tho nyien ndi'ɛ nchho nu gha ki lo mfe non yugu mfā'a fā'a, ngu'o ni'in pi non yugu mon nnu ngwa nduon. ¹² Mon ligi Jisho Krishto, mbo Taatho, pigi fe gi ni ngwa pei ndo mā'an ghrɛ yugu na pugu fā'a fā'a yugu poporo ndo nji yugu maon na pugu fā'a nɛ. ¹³ Ndo ni pɛi, ma lin pan, ki'i pɛi kina chwɛ nu nnu shi'i.

¹⁴ Sheshenon mien ki lo nchwɛ nnu na pigi nā'an mon nwa'anli yei nɛ, pɛi lii ngan vi shi'i mfe mbra yi nne na tho yi lri. ¹⁵ Ndo ki'i pɛi lɔgo vi pi no mbina vɛi, pɛi shuu tɛnɛ yi no ndin vɛi.

Ndugwi chrà

¹⁶ Nduon na Taatho ghighri ndutho yi fe ghighri ni pɛi mon nguon ndii ghao mon nguon shendaon ghao. Taatho po pɛi pugu ka'a.

¹⁷ Mmu, Poo, nā'an chrā nu ni pɛi yei pi ni nyan mbho. Yei li no non nu mon sheshe nwa'anli na nga nā'an nɛ na nwa'anli gho llo pi mbho mmu shini, yei nkwan ha'an nga nā'an nɛ.

¹⁸ Pwapun Taatho via, mbo Jisho Krishto, po ni pɛi ghao.

Fũon ñwa'anli Timoti Kāon nu pa tho nnu

Yei fũon ñwa'anli ña Pɔɔ ni nā'an mfe ni Timoti. Mũun Timoti ni mbo ñon Juu, taa vi pɔ ñon Gri. A ni mbo pakwo Pɔɔ mon nyien nu nshwei chrà Minnwi.

Ñwa'anli yei ni mbo nɔ shũu nu tɛnɛ nthe pa ntigi mifi mon choshi. Ntigi pei ni mbo pi nchinchiri pi'i nu nnu pa ñgwa Juu pugu pa ñgwa taon nduon. Ntigi gho ni nchhu nu ña, mbhi yei pigi, ndo ñon nthe a wu'ɔ ndugu ntogo pi ñkuon yichai lina mon nji pugu pa mien nu ki lo ndan ndo nji pichai ñkwan maon ji.

Ñwa'anli gho pini nchrà ñkuon ñkwan ha'an pa nnu fā'o nɔ nyien nu mon choshi nɛ, gha'o nu Minnwi pugu pa mbha chombhi pa thishi. Pɔɔ gha ndugwi nu nshwei Timoti ñkwan ha'an a nthe a pɔ ñkien muun fā'a Krishto, pugu pa chofa'a yi ni pa ñkwan ñkwan kiri mon choshi.

Mā'an nu chrà

¹ Ñwa'anli yei llo mbho mu Pɔɔ, mbo ñgan ntaon Krishto Jisho, ntogo pi ñkuon gi Minnwi, mbo ñkwe via, pugu Krishto Jisho, ña kwā'a yia pɔ mbiñ yu nɛ.

² Nā'an ñwa'anli yei mfe vɛ, ma Timoti, ñkien muun a mon piñ.

Nduon ña Minnwi Tāa pugu Krishto Jisho Taatho via nōon pwapun pugu pa kwoshini ni ghighri vɛ.

Shũu nu tɛnɛ nthe ghan ye'i yaon mbo pa mifi

³ Ntā'a nu ña ɔ kina Efesho wu'ɔ nɔ ha'an ñki ligai gho ndii ña ñki ghai nu Mashedonia nɛ, nne ña ɔ shi mfe gi ni pichai ñgwa pɛ ña pugu tho nje'i yaon ña a lo nji'i ñkā'o nɛ, ña ô lāa ni pugu. ⁴ Lāa ña ki'i pugu nu'un mfe non yugu ni pa

mishweishwei pugu pa ligi pa ñkhu taa ki ndugwi yi, ña a ghà ñgu'ɔ ntho pi ni mitatha ki lo nji'i mfā'o pi nnu ña Minnwi tā'a nu nɛ, ña pi ghà nji ntogo pi ñkuon piñ nɛ.

⁵ Nnu ña a chwie pigi fe gi yei nɛ pɔ nthe pi khwā ña a llo mon njū'ɔ taon taon, pugu pa ñgantho ña a yi shishi'i, ni piñ shishini. ⁶ Pichai ñgwa togo ñkuon tei nu nnu pei ñgōi fāan ndaon nii mon pa chrà ghagha. ⁷ Ñkhwā nu nɔ pɔ nu pa ghan ye'i ñgwa ni gi ndo ki lo nji'i nji nnu ña pugu chhu nu nɛ, ki nnu ña pugu chrà nu ñkuon gho ni tininju'ɔ nɛ.

⁸ Ndo pia ji ña gi pwa nɔ ha'an ñon mfā'a nɔ gho mon shendaon ña a kā'o nɛ, ⁹ nji nu ña pi shi ki lo nū'ɔn gi nthe pi ñgwa ndindi, pi ki nū'ɔn nthe pi pa ghan pē'i gi pugu pa ghan tinitho, nthe pa ghan ki gha'o Minnwi pugu pa ghan phi, nthe ñgwa ña pugu shi lo mbo yi taon taon, pugu pa ghan chī'ə Minnwi, nthe pi ñgwa pɛ ña pugu jwi pa taa pugu pugu pa mũun pugu nɛ, pugu pa ghan jwi ñgwa, ¹⁰ nthe ghan kwoshuon, pugu pa pimbia ña pugu nūan pugu pa pichai pimbia nɔ ha'an ñon ghà nūan pugu mingwe nɛ*, nthe pa ghan yōo ñgwa mfini nɔ ñkūna, ni pa nde'ingien pugu pa ghan kwe nte ñgwa ni mbe pugu pa ñgwa ña pugu chwie sheshe nnu nduon ña a lo nyien ta'a kwò pugu pa yaon ye'i tithi nɛ, ¹¹ ñkwan nɔ ha'an pwa pisha'akhɔ mbo yi ndigha'o Minnwi ña a fā'o ñguon mboro ghao chhu nɛ, mbo pwa pisha'akhɔ ña pi fe vɛi ña ñchii nɛ.

Pɔɔ tōo Jisho nthe kwoshini yi

¹² Ntōo Krishto Jisho Taatho via ña a fe ghrí fā'a vɛi nɛ. Ntōo vi ña a lli a ñkā'o, a chu'ɔ a nɔ fā'a nu mbho yu. ¹³ Nji'i nthe pi nɔ ha'an ñki fũon mbo pi ñgan we'i ligi Minnwi ntho fe ñgō'i ni ñgwa pi, ndo nchī'ə vi nɛ, Minnwi ni nōon kwoshini vɛi

* **1:10** 1:10 Yei ñwa'anli Ghan Fā'a Nda Minnwi 18:22.

nthe ɲa ɲki chwīe nnu pei pi mon ki ji pugu pa pou piɲ. ¹⁴ Ndo Taatho via shā'o ntou pwapuɲ yi mbiɲ mu pugu pa piɲ ni khwā ɲa a pɔ mon Krishto Jisho ne.

¹⁵ Chrà yei ɲkien nnu shini ɲa minthe ɲon yi'ə non yi ɲkuon gho ndo mbiɲ ɲguon yi ghao, ɲa Krishto Jisho ni ntho ɲkuon mbhi hein no kwe nu pa ghan chwīe phi, mi ni mbo nchochho vugu. ¹⁶ Ndo ti Minnwi nōon kwoshini vɛi nne ɲa Krishto Jisho nōon titini wēin njù'o yi mon ɲkwan ha'an a fā'a nu mbiɲ mu mbo nchochho pa ghan phi ne, no li ni ɲgwa ha'an pugu shi mbiɲ vi a fe chombhi ki mme ni pugu ne. ¹⁷ Ju ɲa a fūon mon ɲguon ndii, ɲa mba'a a yi'i ma ɲkhu, ɲa pi shi'a njɛi vi ne, mbo fiɛn ta'a Minnwi, gha'o nu pugu pa ndigha'o pɔ ji ki ndugwi yi lo ma mbo. A yie.

Fà'a Timoti

¹⁸ Mfe yei gí ve, ma Timoti muun a, mon ta'a kwò pugu pa nnu ɲa Minnwi ni nōon pi chhu nthe gho, thi ɲkuon chrà gho no mā'an nu nchho shi'i, ¹⁹ nchho nthi nu ɲkuon piɲ yɔ pugu pa ɲgantho yɔ shishi'i. Pichɛi lāa thi nu ɲkuon nnu ɲa pugu ji ɲa a kā'o ne, nne nwī'in piɲ yugu no pie ha'an a shina kraokrao. ²⁰ Mon shina ɲgwa pei, pia fā'o Haimenu pugu Aleshanda ɲa ɲkwo cha'a vugu mfe ni Shata, nne ɲa pugu ye'i ɲkwan ha'an a nthe pugu mien we'i nu ligi Minnwi fo ne.

2

Luon Minnwi mfe ni ɲguon ɲgwa

¹ Fūon nnu ki'ε pɔ ɲa, ñchho ndigəi vɛi ɲa p̄ɛi fe pa pie, pa lúon, yūa nu chà ni tōo nu ni Minnwi no ligi ɲguon ɲgwa ghao. ² Pɛi luon Minnwi mfe ni pa fūon pugu pa ɲguon ɲgwa ɲa pugu pɔ mon pa memme nthinkwo ne, nne ɲa minthe pia chho chombhi ghighri

pugu pa juju, ɲa a fā'o pógɔ Minnwi ndo nchii mon ɲguon puon shendaon ne. ³ Yei nnu pwa ndo mfe pwatua ni Minnwi mbo ɲkwe via, ⁴ ɲa a khwā ɲa ɲguon ɲgwa lūgu ndo ɲji nnu shini ne. ⁵ Nthe ɲa a wu'ɔ ta'a Minnwi ndo a wu'ɔ mbo ta'a ɲon ɲa a thi shina Minnwi pugu pa ɲgwamishua, mbo ɲon ɲa pi mēin vi ni Krishto Jisho ne. ⁶ Krishto Jisho gho ni mfe chombhi yi ɲkhu no nchuon tho ɲguon ɲgwa. Yie gho ni mbo li mon ndii ka'oka'o no nōon nu ɲa Minnwi tā'a nu ɲa sheshenon lūgu. ⁷ Nthe ɲa yei nnu ɲa pi ni nchu'ɔ a no gho ɲa mbo ɲgan chii chrà ndo mbini mbo ɲgan ntaon Jisho, ñtho nchhu pi nnu shini, ñdo ɲji'i nde'i pi ɲgien, mbo pi masha pa ɲgwa ɲa pugu lo mbo pa Juu mon piɲ pugu pa nnu shini ne.

⁸ Nthe yie gho, ñtā'a nu ɲa pa pimbia mon ɲguon li'i ghao luon Minnwi, mbi'i mbho taontaon tothi ki lo ɲji'i mfā'o pigitua ki mindoundou.

⁹ Wu'ɔ nenne, piɲge chwīe non yugu shi'i ni pa ndhwí ɲa a ka'oka'o ndo nchii ne, ki lo mbo pi ni chwīe nu ntou ɲgɛn tho pugu, pugu pa shíga laongo pugu pa pichɛi pa shíga tininchuon ki pa memme ndhwí tininchuon.* ¹⁰ A pie ɲa pugu chwīe non yugu pi ni fā'a shi'i, mbo yaon ɲa a kā'o ni piɲge ɲa pugu gha ɲga'o Minnwi ne.

¹¹ Piɲge lere lan, ɲje'i yaon ni ɲguon ya'o nchò ghao. ¹² Ndo ɲji'i mbiɲ ɲa mingwe ye'i ki ɲa a fā'o ɲji mbiɲ mimbia, a ka pie pi ɲa a lere lan. ¹³ Nthe ɲa Minnwi ni fūon mbuon pi Adan ɲkaon maa mbra ni Ive. ¹⁴ Ndo pi shini ndo mfi pi Adan, pi ni mfi pi mingwe gho a gū ɲgan pɛ'i gí. ¹⁵ Ndo mingwe shi ndūgu ntogɔ pi ɲkuon phi nu muun no ha'an pugu ntii shii mon piɲ pugu pa khwá, ni chombhi taontaon pugu pa wēin nu non.

* **2:9** 2:9 Yei lo mbo pi ɲa ki'i mingwe mā'an ndhwí tininchuon ki nchwīe tho yi. A pɔ pi ɲa pugu chwīe non yugu mon shendaon ɲa a ya ɲkā'o ki lo mbo pi no ghan nōon non ki no shakhi.

3

Nkwanj ha'an pa ghanj ye'i ngwa monj choshi fā'o nɔ pɔ nu nɛ

¹ Chrà yei na pi ghà nchhu nɛ nnu shini na: Sheshenonj nkhwā nɔ pɔ nu nthishi nɔ nganj chhu chrà Minnwi, kanj a khwā nkiɛnj fā'a. ² Nthishi nɔ nganj chhu chrà Minnwi fā'o nɔ pɔ nu ki ntəi, ndanj wu'ɔ ta'a mingwɛ, ngwɛinj nonj yi, ntuo nonj yi shi'i, nonj chiihii, nganj tuo pa ghani shi'i, nji ye'i nu. ³ Ki lo mbo mbaa la'o, ki nganj kikri, mbo nonj juju, ki lo mbo nganj fɛ'i, ki lo mbo nganj khwā mbinj. ⁴ A fā'o nɔ tuo nu moonj nda yi shi'i, nchwɛ puonj pi ya'o nchò yi monj nguonj pɔgɔ. ⁵ Ti nonj mienj ki ji nkwanj ha'an a nthɛ a tuo nda yi shi'i nɛ, a kie pi nɛinj ntuo choshi Minnwi shi'i?

⁶ Ki lo mbo nonj na a wu'ɔ nka pinj Minnwi pinj, kanj a shi nku'ɔ nonj yi monj ntinta'o, mfā'o nkwanj njó na pi ni mfe ni devi nɛ. ⁷ Nɔ pigi nu, a fā'o nɔ pɔ nu nonj na ghanj ki thɔ choshi gha'o vi nɔ nkiɛnj nonj, nji na ki'i a fā'o shhū nonj ngū monj shiri devi.

Nkwanj ha'an pa dikinj fā'o nɔ pɔ nu nɛ

⁸ Wu'ɔ nɛnɛ, pa dikinj* fā'o nɔ pɔ nu ngwa chiihii, ki lo mbo ghanj paa chrà, ki lo mfe nonj yugu ni ntou là'o, ki nkhwā tɔgɔ nu monj shendaonj ntəi nɔ fā'o nu mbinj. ⁹ Pugu fā'o nɔ wɛinj nu chrà nnu shini, mbo yi pinj, na pi nɔonj ndwɛ nɛ, ni nganjthɔ na a yi shieshie nɛ. ¹⁰ Pi fionj njwɛ'i vugu nkaonj, ti pugu mienj ki fā'o ntəi, pi nū'ɔnj vugu ki'ɛ nɔ pa dikinj.

¹¹ Pa pinjɛ† nkaa pugu fā'o nɔ pɔ nu ngwa chiihii, ki lo mbo ghanj nchhu, pugu fā'o nɔ pɔ nu ghanj wɛinj nonj, mbo ngwa ndindi monj nguonj yaonj.

¹² Pa dikinj fā'o nɔ lanj nu wu'ɔ ta'a mingwɛ, ntuo puonj pugu, pugu pa monj nda yugu shi'i. ¹³ Nthɛ na ngwa pɛ na pugu fā'a fā'a yugu shi'i nɔ pa dikinj nɛ, ngwa shi ngā'o vugu nɔ

nkiɛnj ngwa ndɔ mbini mfā'o mme tininju'ɔ monj pinj yugu na a pɔ monj Krishto Jishɔ nɛ.

Mmɛ nnu ləinj monj pinj na pi chwɛ ngwa ji nɛ

¹⁴ Mbi'i nu na mba'a a nu'unj nshiga maa nthɔ njəi vɛi, ndɔ nā'anj pa nnu pei ni pəi nɛ na, ¹⁵ mi njiyiri, pəi ji nkwanj ha'an a pie na nonj tuo nonj yi monj mbaanda Minnwi, mbo choshi Minnwi maonj, na a kwini pugu pa ntuo nonj nnu shini nɛ.

¹⁶ Shishini nnu ləinj na pi chwɛ ndwɛ pi ji monj pinj yia nɛ gha'o, na, A ni nɔonj nonj yi monj freinonj,

Jijwɛ Minnwi nɔonj na a yi ndindi,

Ghanj ntaonj Minnwi yəi vi,

Pi chii ligi yi monj pa la'ataonj ghao,

Pi pinj vi monj nguonj mbhi ghao, nku'ɔ ni ju po monj ndigha'o.

4

Pichəi ngwa shi ndāa pinj yugu

¹ Jijwɛ Minnwi chhu na monj pa ndugwi llé pei, pichəi ngwa shi ntaonj monj pinj mfe nonj yugu ni pa jijwɛ mifii pugu pa yaonj ye'i na pa minjwɛinj tā'a nu na ngwa thi nkuonj ghɔ nɛ. ² A ghà nshɛrɛ ghanj mifii, mbo pa ndɛ'i ngienj, shɛrɛ nkwanj yaonj ye'i yei, ngwa pei pɔ pi ngwa pɛ na nganjthɔ yugu lo nji'i nji khu ndunj nɛ.

³ Pugu ngwa pɛ na pugu lāa lán, pugu pa pichəi nkwanj maonj ji, mbo pa maonj ji na Minnwi chwɛ na ngwa pɛ na pugu pinj ndɔ nji nnu shini nɛ, ji ni tɔo nu. ⁴ Nguonj yaonj na Minnwi chwɛ nɛ pwa, pa'a ndɔ mbie na pi lāa sheshe yaonj nɔ ha'an pi nkwe ni tɔo nu. ⁵ Nthɛ na pi ghà nchwɛ a pɔ yi taonjtaonj ntɔgɔ pi nkuonj chrà Minnwi pugu luonj Minnwi.

Nkiɛnj nganj fā'a Krishto Jishɔ

* 3:8 3:8 Njinj dikinj pɔ na muunj fā'a. † 3:11 3:11 A nthɛ a pɔ pinjɛ ki ngwɛ pa dikinj, sheshe yi nthɛ a kā'o heinj.

6 Ɔ mfi'i nnu pei ni nguon pichai ghan pin, ɔ pɔ ŋkien muun fà'a Krishto Jishɔ, na a chhɔ ŋkugwi non yi mon pa chrà na ghan pin thi ŋkuon ghɔ ne pugu pa ŋkien yaon ye'i na ɔ ni ŋkwo tho njou njin yi ne. 7 Ki'i mfà'o nnu pɛi pa mishweishwei ghagha na a lo ŋgɛre ghɔ na ɔ ji Minnwi ne, ka tho nje'i non yo pi nɔ fà'o nu chombhi pɔgo Minnwi. 8 Nthe na nɔ ha'an ye'i nu freinon ni pa yaon na a shi nchwie a pɔ shi'i fà'o yichai fi'i ghɛre ne, chombhi pɔgo Minnwi fà'o ghɛre mon nguon shendaon ghao nthe na a fà'o kà'a mon yei chombhi pugu pa ye chombhi na a tho nu ne. 9 Nnu yei nnu na pinthe non yi'ə non yi ŋkuon ghɔ, mbo nnu na a pie na pi pin ghao. 10 A pɔ nthe pi yei nnu na pigi ghà mfà'a, ndo ŋgwie non yigi, nthe na pigi nū'on kwà'a yigi pi ŋkuon Minnwi maon, na a ŋkwe ŋguon ŋgwa ghao, mī'en mbo ŋgwa pɛ na pugu ghan pin ne.

11 Fɛ gí ndo nje'i pa nnu pei ni pugu. 12 Ki'i sheshenon chi'ə ghɔ nthe na ɔ mikə'i, ndo nōon li ni ghan pin mon chrà yo, mbha nnu yo, ni khwà, ni pin yo, ni chombhi taontaon yo. 13 Fɛ non yo ni mēin nu Nwa'anli Minnwi ŋgwa ya'o, pugu pa chii nu, ni ye'i nu chrà Minnwi, ti nshi nu'un nthɔ.

14 Ki'i nchi'ə fé mon Jijwe na ɔ fà'o ne na Minnwi ni mfe ntɔgo pi ŋkuon nōon nu ni ŋgwa pugu chhu ndii ye na pa thishi nɔ ghan chhu chrà Minnwi ni nū'on mbhɔ yugu mbin ghɔ ne. 15 Chwīe nnu pei, mfe non yo mon ghɔ, nne na ŋguon ŋgwa yɛi ŋkwan ha'an ɔ ghɛi nu shhi ne. 16 Lina ni non yo pugu pa yaon na ɔ ye'i nu ne. Ghɛi shhi nchwīe nu nne, nthe na mon chwīe nu nne, ɔ shi ŋkwe non yo pugu pa ŋgwa pɛ na pugu ywɛre ghɔ ne.

5

Pa ntigi na pi fe ni choshi

1 Ki'i mbīga non na a kwo pɔ mmenon ne, ka mā'an ghrí yi nɔ ha'an a pɔ pi taa ghɔ, ntuo pimbia na pugu pi'i mikə'i ne nɔ lin pɔ, 2 pinɛ na pugu kwo pɔ memme ŋgwa ne nɔ pa mūun pɔ, pinɛ pɛ na pugu pi'i mikə'i ne nɔ pa lin pɔ ni njū'ɔ taontaon.

3 Gha'o pa pinɛ kugu pɛ na pugu ya mbo pa kugu shini ne. 4 Ndo mīngwe ŋkugu mfà'o puon ki puon puon, puon pighɔ fūon nje'i nɔ nōon nu pɔgo Minnwi ni mbaanda yugu nɔ lu'u nu shi'i ni pa taa pugu, pugu pa mūun pugu, nthe na yei nnu pwapwa ligi Minnwi.

5 Mīngwe ye na a ya mbo ŋkugu shini, mbo pi tɛ'i vi ne, nū'on kwā'a nu mi pi mbin Minnwi, ŋgɛi shhi ni luon nu Minnwi nthɔ ŋkɛi pa chà ni Minnwi ni tu'u pugu pa naonchi. 6 Ndo mīngwe ŋkugu ye na a fe non yi pi ni pa nnu nchhɔ shi'i ne, kwo khu nji'i nthe pi nɔ ha'an a yi maon ne. 7 Fɛ pa gí pei ŋkaa pugu ni pa ghan pin, nji na pugu shi mbo ki ntɛi.

8 Ndo ti non mien ki lo ndina ni ndaonon yi mī'en mbo mbaanda yi, kan a lāa pɔ nu ŋgan pin, nōon na a pigi nchaa non na a lo mbin Minnwi nɛ.

9 Ki'i pi nā'an ligi mīngwe ŋkugu mon ŋwa'anli pa kugu nɔ ha'an a mien ki tɔgo ntigao wun ŋga'o, ni ŋgu'ɔ mbo pi ŋgwe ta'a mimbīa*, 10 ni mbo non na pi ji vi nɔ ŋgan chwīe shi'i, nɔ ku'ɔ nu ni puon pi shi'i, nōon pwapun ni pa ghini, nshīgao kwɔ pa ŋgwa Minnwi pi taontaon, ŋgɛre ŋgwa mon pa ghagha'a pugu, mfe non yi nɔ chwīe nu ŋguon fà'a shi'i.

11 Ndo ki'i pɛi nā'an ligi pa pinɛ kugu na pugu pi'i mikə'i ne mon ŋwa'anli pa kugu, nthe na ndii na nji mimbīa shi njia vugu ne, pugu tei njin Krishto fɔ ntā'a nu ndan 12 nne nshūu njó ni'in non yugu nɔ

* 5:9 5:9 Yichai njin yei nthe a pɔ na ni ŋgu'ɔ nji pi ndaon vi kúon tɛ'i vi.

gho nthe na pugu pə'i fūon kà'a na pugu ni nchwīe nē. ¹³ Nō pigi nu ŋkuon yie gho, pugu ye'i mi chho gha, nyien nu nda nda, ki lo ŋgu'ō nchōchho gha, mbini mbo ghan nchhu, nchho ntā'a lá'ō nnu ŋgwa nduon, nchhu pa nnu pē na pugu shini ndo mfā'ō nō chhu nu nē. ¹⁴ Nnē, nshi ŋkhwā na pugu na pugu pa mikə'i nē lan, mbhi puon, ndina ni moon nda yugu, nne na ki'i mimbina fā'ō shina nō chrā nu phi nthe via. ¹⁵ Nthe na pichəi kwo kara ntho njōu njin Shata.

¹⁶ Sheshe mingwe na a ngan pin nē, mfā'ō pa ndaonon yi pugu pō pa kugu, ā lina ni pugu. Ki'i pugu mien lri pō mbin choshi, nji na minthe a lina ni pē kugu na pugu ya mbo ŋkugu shini nē.

¹⁷ Pa thishi ghan chhu chrā Minnwi na pugu tuo ŋgwa pugu shi'i nō pa thishi nē, pie na pi fē paa yere gha'ō nu ni pugu, mī'ēn mbo ghan ye'i ŋgwa na pugu wie non yugu nō chii nu pugu pa ye'i nu chrā Minnwi nē. ¹⁸ Nthe na Nwa'anli Minnwi chhu na, "Ki'i ŋkrao nchō fua ndii na a nyien nu ŋkuon reshi nō kwie nu nē," ndo mbini nā'an na, "A pie na ngan fā'a fā'ō pe yi."

¹⁹ Ki'i mbin nnu na pi chhu tho nthishi ngan chhu chrā Minnwi nē, kan a nei pəi fā'ō minkwentie yi paa ki yi trei. ²⁰ Pīga pē thishi na pugu kina mon phi nē shhi ŋguon ŋgwa nne na pigəi ŋgwa shi mfā'ō pōgo gu.

²¹ Shhi Minnwi pugu Krishto Jisho pugu pa ghan ntaon Minnwi na a chu'ō nē, mfe gí titini ve na ô nū'ōn ŋguon pa ntigi pei, ki lo nōon shieligi, ki mbin mbe mon ŋguon nnu ghao na o chwīe nu nē. ²² Ki'i ŋkōnō nō nū'ōn nu mbho yō mbin ŋon nō chu'ō nu vi nō fā'a nu fā'a Minnwi, ki mbo ŋgia phi yugu. Nū'ōn non yō mbo yi taonon.

²³ Ki'i nu'un ŋgu'ō ntho nnu pi ŋkhī, nnu muun shigei là'ō nthe

moon pun yō na a fē ŋgə'i, pugu pa na o ghino nu ki cha'a.

²⁴ Phi pichəi ŋgwa ya nōon pāa, ŋgəi nu shhi pugu li'i shā'a, ndo ni pichəi ŋgwa phi yugu la'a ŋkaon pi maa njəi. ²⁵ Wu'ō nenne fā'a shi'i ghā nōon pāa, ndo nji'i nthe pi ye na pi lo naa njəi nē, nthe pa'a a lo ŋkina yi pūon.

6

¹ Ŋguon ŋgwa pē na shhō kūna pō mbə'i pugu nē lii pa Taatho pugu nō ŋgwa na pugu fā'ō nō gha'ō nu, nne na ki'i pi chrā phi nthe ligi Minnwi pugu pa yaon ye'i yia. ² Pē ŋgwa na taatho pugu ghan pin nē, lo mfā'ō nō chī'ə nu vugu nthe na pugu pugu pa lin mon pin. Pugu ka fā'ō nō fā'a nu shi'i mbigi na ŋgwa pē pugu shei nu ŋkuon fā'a pwapun yugu nē pō pi ghan pin mbo ŋgwa na pugu khwā nē.

Pa ntigi tətəi pugu pa ŋkien fā'ō

Ye'i ndo ŋkwēne ŋgwa pugu chwīe nnu pei. ³ Sheshenon nje'i ŋkwan ye'i nu nduon na a lo nji'i nyien ta'a kwō pugu pa chrā ka'oka'ō mbo yi Taatho via mbo Jisho Krishto pugu pa yaon ye'i na a nyien ta'a kwō pugu pa pōgo Minnwi nē, ⁴ kan a linaon ni nōon non ki lo nji kan ta'a yaon. A fā'ō ntou shōrō nu njū'ō, mbo njū'ō piphi nthe mindoundou pugu pa fē'i nthe chrā na a tho ni kighi'ə, pa minduonduon, chhu nu phi tho ŋgwa, wēin nu ŋgwa na pugu ghan phi ndo ki lo mfā'ō li, ⁵ fē'i ŋguon ndii ghao shina ŋgwa pē na njū'ō yugu piri mon jijwe ki pugu lo nji nnu shini, mbi'i nu na yaon ye'i nthe Minnwi shendaon kie nu mfā'ō.

⁶ Ndo ndwe ntou shéi pō mon pōgo nu Minnwi pugu pa yru nu ni yaon na pia fā'ō nē, ⁷ nthe na pia lo nji'i ntho ni yaon ŋkuon mbhi hein, ndo minthe pa'a pia lo nji'i ndōgo yichəi yaon ntaon nō gho. ⁸ Ndo pia mfā'ō maon ji pugu pa ndhwī, pia yru ni yie gho. ⁹ Ndo ŋgwa pē na pugu

tā'a nu mbo ghan fā'o nε, gū mon pa mōon nu nō chwīe nu phi. Ngū mon shīri ntou pa nnu na pugu pa khwǎ pīphi na a chi vugu pugu shi'i ndo mbiri. ¹⁰ Nthe na khwǎ mbin pō pi nien nguon nkwan phi. A chwīe pa'o nu ntou yi nō fā'o nu mbin na ntou ngwa ghi ntaon mon pin, nchwe'i non yugu ni nguon nkwan yu'ō njū'ō ghao.

Ndugwi njin ntigi na Pōō ni mfe

¹¹ Ndo ni gō ma non Minnwi, tei mī'an nguon nnu pei ghao. Njōu njin ndindi, pōgo Minnwi, pin, khwǎ, tīi nu shii, juju. ¹² Wie nkien nkrō mbo yi pin, wēin chombhi ki mme na pi ni mēin gho na o fā'o nε ndii na o ni nchrā shishi'i nthe pin yo shhi ntou pa minkwentie nε. ¹³ Mfe gī ve shhi Minnwi, na a ghā mfe chombhi ni nguon yaon nε, pugu Krishto Jisho na a ni nchrā nnu shini nthe non yi shishi'i shhi Pontiu Paile nε, ¹⁴ na ô nū'on pa kina, ki kōrō, mbo ki ntēi ti Taatho via Jisho Krishto nu'un ntho. ¹⁵ Minnwi shi nōon tho nu yi gho ndii na ndii kā'o nε, mbo ju na a fā'o nguon mborō, mbo fiēn non na a chaa nguon nji, mbo Fūon pa fūon, Taatho pa taatho. ¹⁶ A wu'ō ju tē'i vi na a shi'a nkhu, nchho mon li'ε na mba'a non para yēi gho, na non lo naa ma njēi ndo pinthe pa'a non lo ndo njēi. Nguon gha'o nu pugu nji ki ndugwi yi pō pi ji. A yie!

¹⁷ Tigi ngwa pε na pugu ghan fā'o mon mbhi yei nε na ki'i pugu nōon non, ki nū'on njū'ō yugu nkuon pa fā'o, mbo yaon na mba'a non nū'on non yi nkuon gho nε. Pugu nū'on non yugu pi mbin Minnwi, mbo non na a ghā nī'in via ni nguon yaon nō fā'o nu pwanju'ō nō gho. ¹⁸ Pugu fā'o nō chwīe nu shi'i, mbo ghan fā'o pi mon fā'a shi'i, mfā'o pwapun, mbiri non yugu nō fε nu pa maon ni pichēi ngwa, ¹⁹ nne nchho nkiri fā'o ni non yugu, mbo nkien nien shi'i ni pugu nō lembhi yua, nji na

a nthe pugu fā'o yaon na a chombhi shishini nε.

²⁰ Yo! Timoti, lina ni yaon na pi lōin ve nε. Lē'i pa chrā ghagha pugu pa mindoundou na na pichēi pa ngwa fāan nu nchho mēin nu na a ji nu nnu. ²¹ Nthe na pichēi ngwa pin na a nnu shini, nne mfāan shendaon ntigi na ghan pin thi nkuon gho nε.

Pwapun Minnwi pō mbin pēi.

Mbra ηwa'anli Timoti Kāonj nu pa tho nnu

Yei mbra ηwa'anli ηa Pɔɔ ni nā'anj mfe ni Timoti ne. Timoti ni ηkwo fā'o pə'i njù'ɔ pugu pa pɔɔ gu llo mbhɔ pa masha mifi ηa pugu ni mfāan ndaonj ni ηgwa ndɔ mvū'u vugu ni pa nnu mindoundou ηa a chwīe ηgwa chhɔ monj minduonjnduonj, ki lo nchhɔ pi chɔmbhi shīgao mbhɔ pugu pa yi ya'ɔ nchò. Pɔɔ fe ntou pa ntīgi ni Timoti nɔ ηganj kwò fà'a yi ndɔ mbɔ ηganj ghère vi nɔ mā'anj nu ghrí yi ηa a kina mbɔ ηonj ndindi nɔ minkwentie Jishɔ Krishto. Pɔɔ tigi vi ηa a tii shii, ηgwēinj ntīgi pwa pisha'akhɔ pugu pa Nwa'anli Ndunu Kina a tini, nchwīe fà'a yi nɔ ηganj ye'i ηgwa pugu pa ηganj chii chrà Minnwi a pwa nji'i nthe pi nɔ ha'anj a tɔɔɔ nu monj ηgə'i ne. Nwa'anli yei gē Timoti ηa a lə'i pa mindoundou nnu na ηa a lo mfā'o ghère ni ηgwa pe ηa pugu ya'ɔ ne.

Pɔɔ mā'anj chrà Timoti

¹ Nwa'anli yei llo mbhɔ mu, Pɔɔ, mbɔ ηganj ntaonj Krishto Jishɔ, ntɔɔɔ pi ηkuonj khwā njù'ɔ Minnwi, nne ηa nchii chɔmbhi ηa pia fā'o monj pɔ nu monj Krishto Jishɔ ne.

² Nā'anj ηwa'anli yei mfe ve, ma Timoti muonj a ηa nja ηkhwā.

Nduonj ηa Minnwi Tāa pugu Krishto Jishɔ Taathɔ via nōonj pwapunj, ni kwoshini, ni ghighri ve.

Tōo nu pugu mā'anj nu ghrí

³ Ntōo Minnwi ηa ηga ηga'ɔ wu'ɔ nɔ pa ηkhu tāa panj, ni ηganthɔ ηa a yi shieshie ne. Nga ntōo vi nɔ ha'anj ηkwinj vəi ki jwe monj luonj Minnwi a monj tu'u pugu pa naonchi ne. ⁴ Nɔ ha'anj ηkwinj ηkhi ligi yei ne, ηkhwā nɔ yei nu vəi nne ηa minthe ndinaonj ni pwanju'ɔ.

⁵ Nkwinj pinj ta'anju'ɔ ηa ɔ fā'o ne, mbɔ pinj ηa a ni mbɔ njù'ɔ mamma ghɔ mbɔ Loeshi pugu mūonj ghɔ Unishi, mfā'o tininju'ɔ ηa ɔ fā'o ηkaa ghɔ. ⁶ Nthe yei nnu, nchhɔ ηkwinj ghɔ ηa ɔ pini frəi fé Minnwi ghɔ ηa a pɔ mbinj ghɔ ntɔɔɔ pi ηkuonj nū'ɔn nu mbhɔ ηa pi ni nū'ɔn mbinj ghɔ ne a kii nu. ⁷ Nthe ηa Minnwi lo nji'i mfe pi Jijwe pɔɔ gu ni pia. A fe pi Jijwe ηa a linaonj via ni nji pugu pa khwā ni wēinj nonj.

⁸ Nthe yie ghɔ, ki'i mfā'o lrithɔ nɔ chrà nu nɔ ligi Taathɔ via, ki nthe a mbɔ ηganj chéinj nɔ ligi yi. Nɔ yei ηgə'i ηkaa ghɔ nthe pwa pisha'akhɔ ntɔɔɔ pi ηkuonj ghrí Minnwi, ⁹ ηa a ni ηkwe via ηgē via ηa pia pɔ ηgwa pi pi taonjaonj, ki lo mbɔ nthe pi fà'a yia, mbɔ nthe pi ji nu nnu pugu pa pwapunj yi ηa a ni nōonj ni pia ntɔɔɔ pi mbinj Krishto Jishɔ ηkaonj mbhi maa njē ne. ¹⁰ Nɔ ndwe pi chwīe pia ji pwapunj yi ghɔ ntɔɔɔ pi ηkuonj tho nu Nkwe via, mbɔ Krishto Jishɔ. Mbɔ ju ηa a chi'i gu, nthɔ ni chɔmbhi, pugu pa chhɔ nu mbhi kikhu li'i wo ntɔɔɔ pi ηkuonj ηkini pwa pisha'akhɔ, ¹¹ ηa pi ni nchu'ɔ a ηa mbɔ ηganj chii nu, mbini mbɔ ηganj ntaonj, mbini mbɔ ηganj ye'i ηkini ghɔ, ¹² mbɔ nnu ηa njei ηgə'i nɔ ghɔ neinj ne. Nɔ, ndɔ, ndɔ nji'i mfā'o lrithɔ, nthe ηa nji ηonj ηa mbinj vi ne, ndɔ nji ηa a fā'o ghrí nɔ kē'i nu yaonj ηa a ləinj ne ti ηgəi nchəinj yua ghɔ.

¹³ Kina ni ηkwanj chrà tithi ηa ɔ ya'ɔ mbhɔ mu monj pinj pugu pa khwā ηa a pɔ monj Krishto Jishɔ. ¹⁴ Kē'i pa maonj shi'i ηa pi ləinj ve ne, ntɔɔɔ pi ηkuonj nji Jijwe Minnwi ηa a chhɔ mbinj pia ne.

¹⁵ ɔ ji ηa ηguonj ηgwa ηa pugu pɔ Eshia ne tei a, shina pugu ni mbɔ Figelushi pugu Həmogene.

¹⁶ Taathɔ nōonj kwoshini ni ndaonj Oneshiforu nthe ηa a ni njiηnj nthɔ mā'anj njù'ɔ a ntou ndii. A shini ndɔ mfā'o lrithɔ nthe ηa mbɔ monj chéinj. ¹⁷ Nɔ ndii ηa a ni

nchəiŋ La'ataoŋ Roma nɛ, a ni ntā'a a ni ta'anju'ɔ yi ti njəi a. ¹⁸ Taatho nōoŋ kwoshini yi ghɔ moŋ Lləmbhi ghɔ. Ɔ ya nji shi'i ŋkwan ha'an a ni ŋgɛrɛ Ɛfeshɔ nɛ.

2

Nkien ŋgan mā'an nchhò Krishto Jisho

¹ Ndo ni gò ma muuŋ a, fā'o mā'an ghrí moŋ pwapuŋ ŋa a pɔ mbiŋ Krishto Jisho nɛ. ² Pa yaon ŋa ɔ ya'o mbhɔ mu shhi ntou pa miŋkwentie nɛ, fɛ mbhɔ pa ŋgwa ndindi ŋa a nthɛ pugu pini njɛ'i ŋgwa nduoŋ nɔ ghɔ ŋkaa pugu nɛ.

³ Yəi ŋgə'i ŋkaa ghɔ nɔ ŋkien shoogɛ Krishto Jisho. ⁴ Sheshe shoogɛ shi'a ni'in ŋon yi moŋ nnu pa ŋgwa gha, nne ŋa minthe a chwīe njù'ɔ ŋon ŋa a nū'ɔŋ vi nɔ shoogɛ nɛ pwa. ⁵ Ŋgan shiri tei shi'a nji'i mfā'o ŋgá'o kan a nɛ a tei nɔ ha'an gí tei ghɔ pie nɛ. ⁶ Ŋgan fā'a nyien ŋa a ya mfā'a nɛ gɛ nɔ fā'o nu fūoŋ ghrà maon kwōo moŋ nyien. ⁷ Ywere tho yɔ ni nnu ŋa nchhu nɛ, nthɛ ŋa Taatho shi nchwīe ɔ ji ŋguon nnu ghao.

⁸ Chhɔ ŋkwiŋ Jisho Krishto, ŋa pi ku'ɔ ni ju moŋ gu, ŋa a ni mbɔ mbhɛ yaon fūoŋ Devi nɔ ha'an pi yɛ'i moŋ pwa pisha'akhɔ ŋa ŋga nchii nɛ.

⁹ Nthɛ ŋa njəi ŋgə'i ndwɛ ti mbɔ moŋ cheiŋ nɔ ŋgūo nnu mbimbhi nthɛ pi pwa pisha'akhɔ ghɔ. Ndo ti chrà Minnwi lo nji'i mbɔ moŋ cheiŋ.

¹⁰ Nthɛ yie ghɔ, ntii shii moŋ ŋguon pa nnu ghao nɔ ligi pa ŋgwa pɛ ŋa Minnwi chu'ɔ nɛ, nne ŋa pugu ŋkaa pugu nthɛ pugu fā'o lūgu nu ŋa a pɔ moŋ Krishto Jisho nɛ pugu pa ndigha'o ki ndugwi yi.

¹¹ Chrà yei chrà ŋa minthe ɔ yi'ə noŋ yɔ ŋkuon ghɔ,
Pia ŋkwo ŋkhu pia pa Krishto ka'a,
pia pini mfā'o chombhi pia pugu.

¹² Pia nchhɔ ntii shii,
pia pugu shi nsha'a ka'a,
pia ndāa vi,

juju ŋkaa yu shi ndāa via.

¹³ Pia mien ki lo ŋgəi shhi ntho nji'ə noŋ yia mbiŋ yu,
a kina mbɔ ŋon ŋa minthe pia yi'ə noŋ yia mbiŋ yu
nthɛ ŋa minthe pa'a a lo ndāa ŋon ŋa a yie nɛ.

Ŋgan fā'a ŋa Minnwi piŋ vi nɛ

¹⁴ Kwiiŋ vugu ni pa nnu pei, ndo mfe gí yei ni pugu ki lo ntɔnɔ shhi Minnwi, ŋa ki'i pugu fē'i fē'i nthɛ pa chrà ŋa a lo mfā'o ghɛrɛ ndo ŋka piri ŋgwa pɛ ŋa pugu ya'o nɛ piri.

¹⁵ Kāa ni ŋguon ghrí yɔ ghao nɔ thi nu shhi Minnwi nɔ ŋgan fā'a ŋa ju Minnwi piŋ nɛ, mbɔ ŋgan fā'a ŋa a lo nji'i mfā'o nɔ lrī nu tho, ŋa a tere chrà nnu shini shishi'i. ¹⁶ Ndo lə'i pa chrà ki pɔgɔ Minnwi pugu pa chrà na, nthɛ ŋa a shi ŋgu'ɔ ni'in ŋgwa pi moŋ ki pɔgɔ Minnwi mbigi ŋgəi shhi. ¹⁷ Chrà ŋkwan ŋgwa pei ghà ŋgu'ɔ ŋgi'əghi'ə ŋgəi nu nɔ fí ki tini. Paa ŋgwa ŋa pugu yɛ'i ŋkwan nnu pei nɛ Haimenu pugu Filetu, ¹⁸ mbɔ ŋgwa ŋa pugu fāan shendaon ki lo nu'un mbi'i moŋ nnu shini, nchhu nu ŋa pini nu ŋku'ɔ moŋ gu kwo lɔgɔ lí'i, nne, ntho ntāra piŋ pichəi ŋgwa.

¹⁹ Ndo njien ŋa Minnwi phi nɛ thi ntini ni lí yei ŋkuon ghɔ: "Taatho ji pa ŋgwa pɛ ŋa pugu pɔ pi ji nɛ," pugu pa ŋa, "Sheshon ŋa a chhu ŋa a yi Taatho nɛ mien phi."

²⁰ Moŋ nda lien, pi lo ŋgu'ɔ mfā'o pi maon ŋa pi chwīe ni laongo pugu pa tini, pi ghà mbini mfā'o yi thi pugu pa mbéiŋ, pi ghà nchwīe nnu ni pichəi pi wu'ɔ ndii ŋa memme nnu taon nɛ, nchwīe nnu ni pichəi pi lelle moŋ nda. ²¹ Yei ŋkwan ha'an a pɔ ni ghan piŋ nɛ, ŋgwa pɛ ŋa pugu chwīe noŋ yugu mbɔ yi taon taon llo moŋ pa nnu pei nɛ, pi shi ndōgo vugu mfā'a pa memme fā'a nɔ ghɔ, nthɛ ŋa pi tere vugu nū'ɔŋ nɔ yi taon taon pugu fā'o fā'a mbhɔ taatho vugu moŋ nda, mbiri noŋ yugu nɔ fā'a nu ŋguon pa fā'a shi'i.

22 Nenne, tei pa nnu piphi pe na pa kuonon ghà nkhwā ne, njōu njin ndindi, pin, khwā ni ghighri, pəi pa ngwa pe na pugu gē Taathō llo mon ta'anju'ō ne.

23 Ndo lə'i mindoundou nnu na na lina shi lo mbo mon ghō ne, nthe na ɔ ji na a ghà nshūu pi fè'i. 24 Ngan fà'a Taathō lo mfā'o nɔ pɔ nu ngan fē'i fē'i, a fā'o nɔ nōon nu pwapun ni nguon ngwa ghao, nji ye'i nu, mfā'o wēin njū'ō ndii na pi fāan mbin yu ne, 25 ntho nju'u ngwa pe na pugu pugu lo mbo ta'a kwò ne ni junon, na kə'ichəi Minnwi shi nchwie pugu pā'a nkūnu yugu nji nnu shini. 26 Kə'ichəi lina yugu kwəi pugu tei shiri devi na a kwo wēin vugu pugu thō nja'o pi mbhō yu ne.

3

Mbha nnu pa ngwamishua mon pa ndugwi lembhi

1 Ndo ji yei, na mon pa ndugwi lembhi, pa ndii titini shi ntho. 2 Nthe na ngwamishua shi nkhwā pi non pugu mbo pi pa ghan khwā mbin, nōon non, nkwe'i njū'ō, ngwe'i ngwa, nchī'ə nchò pa taa pugu, pugu pa mũun pugu, pa'a ndo nji shi'i, ki lo mfā'o pogo Minnwi, 3 ki lo mfā'o kwoshini, ki ji ligəi, ghan chhu phi thō ngwa, ki lo mfā'o wēin non, nnu pugu tini nga'a ki lo nkhwā nnu shi'i, 4 ghan yiri ngwa, ghan chwie nnu ki ywere, ndinaon ni ntita'o, nkhwā pi nchhó shi'i ki lo nkhwā Minnwi, 5 mfā'o fhi nnu Minnwi mbin pugu ndo ndāa ya nnu Minnwi ghō na minthe a kwri vugu pugu fā'o pogo Minnwi ne. Lə'i nkwan ngwa pei.

6 Pichəi ngwa shina pugu ni'an nii mon pa nda mfii pinge na pugu lo nja mfā'o lina, phi lri mbin pugu, nguon nkwan kwā'a nu piphi tien vugu ngəi nu nɔ, 7 mbo pinge na pugu ghà ngu'ō ntho nje'i pi yaon ndo pa'a ndo ma nji nnu shini.

8 Wu'ō nɔ ha'an fie ndii chəi Janeshi pugu Jambreshi ni ntāra Mushi,* nenne ngwa pei nkaa pugu ghà ntāra nnu shini, mbo ngwa na pi'i nu muju tāra, mbo ngwa na pi lāa vugu nɔ ha'an ntigi na ghan pin nthi nkuan ghō nōon ne. 9 Ndo mba'a pugu ghəi shhi, nthe na sheshenon shi njəi fi'i nkwan ha'an pugu na ne. A wu'ō nɔ ha'an a ni mbo ni Janeshi pugu Jambreshi.

Nguon Nwa'anli Minnwi llo pi mbhō Minnwi

10 Ndo ni gò, ɔ yōu njin yaon na njē'i nu ne, nkwan chombhi a, thō nnu na mbo nɔ ghō ne, pugu pa pin a, nkwan wēin njū'ō a, khwā a na mfā'o pugu pa tiishii a 11 pugu pa ngə'i pugu pa yú'ō na ngwa ni mfe nu vəi. ɔ ji nguon nnu pe na a ni ndōgo li'i mbin mu mon pa la'ataon Antio, ni Ikoniun pugu pa Lishtra ne, nkwan wuwuru ngə'i na mi ni ntii shii mon ghō ndo Taathō fu'u a mon ghō ghao. 12 Nguon ngwa pe na pugu khwā chhō nu chombhi pogo Minnwi, mon Krishto Jishō ne, pi shi mfe ngə'i ni pugu. 13 Ndo ngwa piphi pugu pa ngwa na pugu fi'i nu nɔ pɔ nu yaon na pugu lo mbo ne, shi ngu'ō ntho mbigi pigi nii nu mon pa nnu phi, mfii ngwa pi lo ntho mfii vugu.

14 Ndo ni gò, ghəi shhi ni nnu na ɔ ye'i ndo mbin a tini ne, nthe na ɔ ji ngwa pe na ɔ ye'i mbhō pugu ne, 15 pugu pa na ɔ kwir nu na llo kə'i pɔ, ɔ ni nji Nwa'anli Minnwi na a fā'o ghrī nɔ chwie nu ɔ fā'o shietho na a ghà ntho ni lūgu nu ntogo pi nkuan pin mbin Krishto Jishō ne. 16 Nguon Nwa'anli Minnwi jwe Minnwi a taon†, ngere nɔ ye'i nu nnu shini, piga nu ntəi, yu'u nu fan, piri nu non nɔ chhō nu chombhi ndindi 17 nne na ngan fà'a Minnwi shi mbo nkā'o, mfā'o nguon yaon nɔ chwie nu sheshe nkwan fà'a shi'i nɔ ghō.

* 3:8 3:8 7:11-22 Nwa'anli Taon nu 8:7-19. † 3:16 3:16 Njin yei pɔ na A Chrà llo mbhō Minnwi na Minnwi kəon ngwa pugu na'an.

4

Chii chrà Minnwi

¹ Mfe gí ve ki lo nchho ntótóno shhi Minnwi pugu Krishto Jisho ña a shi nsha'a ñgwa maon pugu pa ñgwa khu ñe, pugu pa ña a tho nu nsha'a no fúon ñe, ² chii chrà Minnwi, piri non yó no chii nu ki pa nnu nyien nu shi'i ki a lo nyien nu shi'i. Yu'u vugu no gho, mbíga vugu ndo mā'an ghrí yugu ni ñguon wēin njù'ó ghao pugu pa ye'i nu.

³ Nthe ña ndii chho ntho nu ña mba'a ñgwa yi'i nu'un ñgwēin njù'ó yugu ña'ó yaon ye'i ña a kā'ó ñe, pugu shi njou njin nnu ña njù'ó yugu tā'a nu ñe, ñkiri pa ghan ye'i ñgwa pugu ye'i vugu ni yaon ña tóno yugu yígaon nu no ya'ó nu ñe. ⁴ Pugu shi ñkara ntei ya'ó nu nnu shini, mfāan ndaon mfe ndii yugu pi ni pa mishweishwei.

⁵ Ndo ni gò, wēin non yó no ñguon ndii ghao, ntii shii mon yei ñgə'i, mfā'a fà'a ñgan chii chrà Minnwi, nchwie ñguon fà'a yó ghao no ñgan fà'a Minnwi.

⁶ Nthe ña pi kwo tho nshā'ó chombhi a no là'ó fe'ingien, ndii gu a kwo kā'ó. ⁷ Ñkwo wie ñkrò shi'i gho, ñkwo mī'en tei gho, ñkwo thi ñkuon pin ti ñgəi ndugwi. ⁸ Jē ndwe ñgəi nu shhi, pi kwo nū'ón ñgá'ó chombhi ndindí vèi, ña Taathó, mbo ñon ña a ghà nsha'a ni ndindí ñe, shi mfe vèi llé gho, ndo ki lo ñgu'ó mbo pi vèi tə'i a, mbini mbo ni ñguon ñgwa pe ña pugu khwā tho nu mi ñe.

Poo chhu ña Timoti tho njəi vi mon khu ndii

⁹ Ya mba'ó no tho nu njəi a mon khu ndii. ¹⁰ Nthe ña Dema, nthe khwā ñkuon mbhi yei mī'an a ñgəi Teshalonika, Kreshen ghəi Galashia,* Taitu ghəi Damashia. ¹¹ A wu'ó mbi'i Luka tə'i vi pigi yu. Lōgo Maaku pəi yu tho njəi a, nthe ña a fā'ó ntou ghère vèi no fà'a

Minnwi. ¹² Ntaon Taikiku la'ataon Efesho. ¹³ Ndi ña ó tho nu ñe, ó lōgo mme ndhwí figəi ña mi ni mien ni Kaapu la'ataon Troa. Tho ni pa ñwa'anli pan ñkaa pugu, mī'en mbo pa yi ñgrào minyien.

¹⁴ Aleshanda mbo ñgan lien, ni nchwie ñkien nnu piphi mbin a. Taathó shi mbe vi wu'ó no fi'i fà'a yi. ¹⁵ Chho ndina vi ñkaa gho, nthe ña a ghà ndāa ñkini yia ñkien yie gho.

¹⁶ Mon fūon ñgəi no taa nu nchò a li'i shá'a, ñon shini ndo ntho no thi nu yei mu. Ñguon ñgwa ni mī'an a ghao. Ki'i Minnwi wēin vugu nthe yie nnu. ¹⁷ Ndo Taathó ni nthi yei a, mā'an ghrí a, nne ña ntogo mbho a ñkini Minnwi shi ña nyien, ñguon ñgwa, taon nduon ya'ó. Nne pi ni mfu'u a nchò pa'ó. ¹⁸ Taathó shi mfu'u a mon ñguon ghagha'a piphi ña pi tho no vèi ñe, nii ni mmu ki kà'a lo ñkēe a mon Sha'afuon yi Po. Ndigha'ó pə gho ñguon ndii ghao. A yie.

Ndugwi mā'an nu chrà

¹⁹ Chrā ni Prishika† pugu Akwila pugu pa mbaanda Oneshiforu. ²⁰ Erashitu kina Korin, mien Trofimu ña non yi shini ndo mbwa ñe Miletu.

²¹ Kāa ni ñguon ghrí no tho nu laon ma nchhu. Yubulu mā'an chrà yó. Wu'ó no ha'an Puden ni Lainu, ni Klaudia ni ñguon lin pia mon pin ghao mā'an ñkaa pugu ñe.

²² Taathó pə pugu jijwe yó ka'a. Pwapun Minnwi pə ni pəi.

* **4:10** 4:10 Pichəi Ñwa'anli Minnwi lleshhi chhu ña Gau. † **4:19** 4:19 Prishika pə pi yichəi ligi Prishila.

Nwa'anli Taitu Kāon nu pa tho nnu

Nwa'anli yei nā'an Poo mfe ni Taitu, mbo ngan pin llo shina pa ngwa taon nduon, na a ni mbo pakwo fa'a Poo, ni ntho ngere Poo ne. A fe ntigi ni Taitu nthe nkwan chombhi na pa thishi fa'o no chho nu ne, pugu pa nkwan ntigi na a fa'o no fe nu ni pa pinge, pimbia, ma'an mikhwa pugu pa kuna ne. Poo chwie Taitu ji na a nkani nnu shini nthe Jisho Krishto na a nthe a ghere ngwa pugu chho chombhi pogo Minnwi.

Mā'an nu chrà

¹ Nwa'anli yei llo mbho mu, Poo, mbo nkuna Minnwi, ndo mbini mbo ngan ntaon Jisho Krishto. Pi ni nchu'o a ntaon no ghere nu pin pa ngwa ha'an Minnwi chu'o vugu ne, mbini nu'un nchwie pugu ji nnu shini na a gha nchwie non fa'o pogo Minnwi ne, ² ntogo pi nkuon kwa'a fa'o nu chombhi ki mme. Minnwi, na a shi'a ma nde'i ngien, ni nkā'a chombhi yei nkaon mbhi maa nje. ³ Ndo ndii ni nga nkā'o, a non chrà yei ntogo pi nkuon chii nu chrà gho na pi ni mfe vai ntogo pi nkuon gi Minnwi nkwe via ne.

⁴ Nā'an nwa'anli yei mfe ve, ma Taitu, nkien muon a mon ta'a kwò pin.

Nduon na Minnwi Tāa pugu Krishto Jisho, mbo nkwe via, fe pwapun pugu pa ghigri ve.

Nkwan ha'an a pie na nthishi no ngan chhu chrà Minnwi po ne

⁵ Nki mien gho Krete nne na o piri pa nnu pe na a ni nkina ne a kā'o ndo mbini nu'un nū'on pa ngwa no pa thishi no ghan chhu chrà Minnwi mon choshi mon nguon pa la'ataon ghao wu'o nkwan no ha'an

ngki nchhu ve ne. ⁶ A pie na nthishi no ngan chhu chrà Minnwi po ki ntai, ndan wu'o ta'a mingwe, puon pi po ghan pin ndo ki pi lo ndii vugu no ngwa gha ki pa ntinitho. ⁷ Nthe na ngan lina nu ni nnu Minnwi fa'o no po nu non ki ntai. A lo mfa'o no po nu ngan non non ki nji'e mbigi tua, ki lo mbo mbaa la'o, ki ngan kikri, ki mbo ngan nju'o mbin.

⁸ Ndo a ka fa'o pi no po nu non na a gha ntuo pa ghini shi'i, nkhwā pa nnu shi'i, mbo ngan nien non, mbo non tithi, mbo non taontaon, ndo mbo ngan wein non. ⁹ A fa'o no wein nu chrà yei na minthe non ye'i non yei nkuon gho ne no ha'an pi ye'i ne, nne na minthe a ye'i ngwa ni ntigi na a kā'o ne, ndo mbini mbiga ngwa pe na pugu ye'i nnu na a lo nkā'o ne.

¹⁰ Nthe na ntuo ngwa po na pugu po pi pa ntinitho, pa ghan chrà ghagha, pa ghan fii ngwa, mi'en mbo pa ngwa pe na pugu yi'i na ngwa nii ngunu mbrei no kie nu ndugu ne. ¹¹ A pie na pi chri ncho yugu, nthe na pugu tho mbiri ntuo pa ndaonon ni ye'i nu pa nnu na pugu shini ndo mfa'o no ye'i nu ne, nguon yei nthe na pugu tā'a shéi tatro. ¹² Yichai ta'a non Krete, mbo ta'a njeli'i vugu, ni nchhu na, "Ngwa Krete gha ngu'o mbo pi pa nde'i ngien, mbo no pa minyien mbimbhi mon tru, pa ghan li'e, ndo ndigi yugu po ji ki yru."

¹³ Nnu yei na pi nchhu ne, nnu shini. Nthe yie gho, piga vugu titini nne na pugu fa'o pin shishi'i, ¹⁴ ki lo mfe non yugu pi ni pa mishweishwei pa ngwa Juu ha'an pugu ni mbi'i nchhu, pugu pa gi ngwamishua ha'an pugu tei njin nnu shini.

¹⁵ Ni ngwa taontaon, nguon yaon ghao yei taontaon, ndo ni ngwa pe na pugu yei fuo, ndo mbo ghan ki pin ne, yichai yaon lo nji'i mbo yei taontaon. Ndo mbi'i nu nnu yugu pugu pa ngantho yugu lo mbo pi yei taontaon. ¹⁶ Pugu gha nchhu na

pugu ji Minnwi ndo ndāa vi ni mbha fà'a pugu. Pugu chwīe pa nnu ŋa pi pīna, ndo mbo pa ntinitho, pa'a ndo ŋkā'o nō chwīe nu sheshe nnu shi'i.

2

Ye'i yaon ye'i ŋa a yi tithi ne

¹ Ndo ni gò, ye'i ŋgwa ni yaon ŋa a nyīen ta'a kwò pugu yaon ye'i tithi ne. ² Tigi lulunu pimbā ŋa pugu wēin non pugu, mbini mbo ŋgwa chiichii, nchho chombhi shietho, mbo ŋgwa tithi mon pin, ni khwǎ, pugu pa tii nu shii.

³ Pa lulunu pinḡe ŋkaa pugu nōon pogo Minnwi mon mbha nnu yugu, ki lo mbo ghan lēin ŋgwa ni chrà, ki pa ŋkūna mon là'o. Pugu fā'o nō ye'i nu yaon ŋa a kā'o ne, ⁴ nne ntigi pinḡe ŋa pugu pi'i mikə'i ne ŋa pugu khwā laon pugu, pugu pa puon pugu, ⁵ ndo mbini nchho chombhi shietho, mbo ghan ŋi'ēn non, mfā'a nu nda shi'i, mfā'o pwapun, nja'o nchò ndaon vugu nne ŋa ki'i pi we'i chrà Minnwi. ⁶ Wu'ò nenne tigi pa pimbā ŋa pugu pi'i mikə'i ne ŋa pugu chho chombhi shietho. ⁷ Nōon non yo mon ŋguon shendaon ghao nō lī nō ŋon ŋa a ghà mfā'a fà'a shi'i, mon yaon ŋa o ye'i nu ne, ye'i ni ta'anju'ò, pugu pa chiichii. ⁸ Chrà chrà tithi ŋa mba'a ŋgwa yəi ntəi fo, nji ŋa pa mbina pō shi mfā'o lritho ki lo mfā'o sheshe nnu piphi nō chrà nu nthe via.

⁹ Pa ŋkūna fā'o nō ya'o nu mbho taatho vugu mon ŋguon nnu ghao. Pugu fā'o nō chwīe nu túa taatho yugu pwa ki lo ntho nyīen ŋkhwē chrà nchò pugu, ¹⁰ ki ntho njōo pa puon mi yaon mbho pugu, ndo pugu pō ŋgwa ŋa mimfe pi nnu ḡgò yugu, nne ŋa mon ŋguon puon shendaon ghao minthe pugu gha'o ntigi Minnwi yia ŋa a ŋkwe via ne. ¹¹ Nthe ŋa pwapun Minnwi kwo nōon non yi, ntho nu ni lūgu nu ni ŋguon ŋgwa ghao. ¹² Pwapun yi ghò chho ntigi via ŋa pia mī'an ŋkwan chombhi ŋa a lo ŋga'o Minnwi ne pugu pa njù'ò

maon ŋkuon ŋgrào mbhi, nchho chombhi shietho, pugu pa chombhi ndindi, pugu pa chombhi pogo Minnwi mon mbhi yei, ¹³ nchho njwere kwà'a ŋa a gha ntho ni mborō ne, mbo tho nu Minnwi yia ndo mbo Minnwi ndien, ndo mbo ŋkwe via, mbo Jisho Krishto mon ndigha'o. ¹⁴ Jisho Krishto yei ni mfe non yi ŋkhu nthe via nō yuon nu via mfu'u mon ŋguon pa nnu piphi ghao, nchwīe via pia pō pa ŋgwa taontaon ŋa pugu fā'o ni'in njù'ò nō chwīe nu shi'i. ¹⁵ Chii pa nnu pei, mā'an ḡhrí ndo mbīga vugu ni ŋguon ḡhrí ghao. Ki'i ŋon chī'ə ghò.

3

Piri non yo nō fā'a nu ŋguon fà'a shi'i

¹ Kwin vugu ŋa pugu ya'o nchò ghan sha'a ŋgwa pugu pa thishi. Pugu ya'o nchò pa thishi, ndo mbiri non yugu nō chwīe nu ŋguon fà'a shi'i. ² Shwei vugu ŋa ki'i pugu chrà nnu piphi tho sheshenon, ndə'i fè'i, njū non, ŋga'o ŋguon ŋgwa ghao. ³ Nthe ŋa yichəi ndii pia ni non yia ni mbo pa na, ntinitho, pi fāan ndaon ni pia, mbo pa kūna mbho ŋkwan ŋkwan njù'ò pugu pa nchho shi'i. Nchho chombhi yia mon khwā nu ŋa pichəi ŋgwa pō mon yú'ò, mfā'o kighi'ə, ŋgwa ki pīna via, pia pīna ŋgwa.

⁴ Ndo ndii ŋa pwapun pugu pa khwǎ Minnwi ŋkwe via ni nōon non yi ne, ⁵ a kwe via, pa'a ndo ntogo pi ŋkuon pa fà'a tithi ŋa pia chwīe, a ni mbo ntogo pi ŋkuon kwoshini yi, ntogo mbho Jijwe Minnwi ŋa a phi via ŋkamu'ōn, mfe chombhi fhi ni pia ntogo pi ŋkuon shigao nu via. ⁶ Minnwi ni shā'o Jijwe yi ŋkien ntou yi mbin pia ntogo pi mbin Jisho Krishto ŋkwe via, ⁷ nne ŋa pi shi ŋga nchwīe pia pō yi ka'oka'o shhi Minnwi, ntogo pi ŋkuon pwapun yi, pia fā'o chombhi ki mme ŋa pia fā'o kwà'a nō ghò ne. ⁸ Chrà yei chrà ŋa minthe ŋon yi'ə non yi ŋkuon ghò.

Ntā'a nu ɔ wu'ɔ nthi pi ɲkuon nnu pei, nne ɲa ɲgwa pe ɲa pugu ni ɲkwo piɲ Minnwi ne shi ndina nɔ fe nu non yugu ni fā'a nu fā'a shi'i. Nnu pei ya mbwa ndɔ mfā'o shéi ni ɲgwa.

⁹ Nɔ lə'i mindoundou nnu na, pa shia nu nnu pa ligi pa ɲkhu tǎa, pa minduonduon, pa fè'i nthe gí, nthe ɲa pugu lɔ mfā'o shéi ndɔ pa'a ndɔ nji'i mfā'o ghère. ¹⁰ Nɔ ni non ɲa a ghà nthɔ ni minduonduon ne, fe mbra yi ndii ɲa ɔ kwo shūu ténə yi mbini mbi'i ne, ¹¹ nji nu ɲa ɲkwan non yine, kòrɔ pɔ mbiɲ yu, a non mbimbhi. Phi yi nɔon ɲa a pɔ mon ntəi.

Ndugwi ntigi pugu pa chrà

¹² Ndi ɲa ntaon Atema ki Taikiku ve ne, ɔ kaa nɔ thɔ nu njəi a Nikopoli, nthe ɲa ntā'a nu mbɔ pi fɔ mon laon. ¹³ Kaa ni nguon ghrí yɔ nɔ kɔnɔ nu Shena, mbɔ mmenon mon gí, pugu Apolo nɔ ha'an pugu ghəi nyien yugu ne. Kaa nɔ yəi nu ɲa pugu lɔ nji'i mbou yaon. ¹⁴ A pie ɲa ɲgwa pia ye'i nɔ fe nu non yugu ni fā'a shi'i, nɔ ghère nu ni pa chà ɲa a laon nu ne, ki lɔ nchhɔ pi chombhi ki ghère.

¹⁵ Nguon ɲgwa ɲa pigi pugu pɔ ka'a ne mā'an chrà yɔ. Chrā ni ɲgwa pe ɲa pugu khwā via mon piɲ ne.

Pwapun Minnwi pɔ ni pəi ghao.

Nwa'anli Filemu Kāon nu pa tho nnu

A nā'an Pɔɔ nā'an nwa'anli yei mfe ni Filemu nɔ ligəi nu vi nthe khwă, ɲa a piŋ Oneshimu mbini nu'un ndɔgɔ vi, ki lo nu'un mbo pi nɔ ɲkuna, mbo pi nɔ ndin vi mon piŋ. Nwa'anli gho fi'i kwri ɲa a lɔgɔ li'i mon chombhi Oneshimu ne. Njin Oneshimu pɔ ɲa, "yaon ɲa a fā'o ghère." Filemu ni mbo ɲkien ɲgan piŋ ha'an pi ya nji vi la'ataon Koloshe. Oneshimu ni mbo ɲkuna yi ɲa a ni ntei, ɲa ɲgəi, ɲəi Pɔɔ mbin Minnwi mbho yu.

Mā'an nu chrà

¹ Nwa'anli yei llo mbho mu Pɔɔ, mbo ɲgan chəin nthe Krishto Jisho; a pigi Timoti, ndin via.

Nwa'anli yei ghəi pi mbho Filemu taannu via mbini mbo ɲgan kwò fà'a pia pugu ka'a ² ni Afia mbo ndin via yi mingwe, ni Akipu ɲa pia pugu mā'an nchhò mon piŋ ka'a ne, ni choshi ɲa a ghà mbəon nda gho ne.

³ Pwapuŋ pugu pa ghighri llo mbho Minnwi, mbo Tāa via, pugu Jisho Krishto, mbo Taatho, pɔ ni pəi.

Khwă pugu piŋ ɲa Filemu fā'o ne

⁴ Ntōo Minnwi a ɲguon ndii nthe gho sheshe ndii ɲa ɲga nchho nduon Minnwi mfe nu ve ne, ⁵ nthe ɲa ɲja'o fi'i piŋ yɔ mbin Jisho Taatho pugu pa fi'i khwă ɲa ɔ fā'o mbin ɲguon ɲgwa Minnwi pi taon taon ne. ⁶ Nduon ɲa pɔ nu yia ka'a nɔ ghan piŋ shi nchwie pia pini nji ɲguon mbɔɔ ɲa ɲguon yia fā'o mon chombhi yia mon pɔ nu ka'a pia pa Krishto. ⁷ Nthe ɲa ɲkwo fā'o ntou pwanju'ɔ pugu pa pɔ nu shi'i llo mon khwă ɲa ɔ fā'o ne ma ndin a, nthe ɲa ɲjù'ɔ ɲgwa Minnwi pi taon taon gū ntɔgɔ pi mbho gho.

Pɔɔ fe ligəi nthe Oneshimu

⁸⁻⁹ Nthe yie gho, ndigəi gho ɲa ɔ chwie nnu ɲa ɔ fā'o nɔ chwie nu ne. Ni ghrí mbho Krishto, a kan nthe mfā'o tininju'ɔ nɔ fe nu gí ve ɲa ɔ chwie. Nɔ nthe pi khwă ɲa pɔgɔ fā'o ne, ndigəi gho ligəi, mbo mu Pɔɔ ndunu ɲon ndo mbini mbo ɲgan chəin nthe Krishto Jisho.

¹⁰ Ndigəi gho nthe muun a, Oneshimu, ɲa mi ni ɲgū tāa vi mon piŋ nɔ ha'an mbo mon chəin hein ne. ¹¹ A shini ndo mfūon mfā'o ghère ve, ndo ti ndwe a fā'o ghère ve mbini mfā'o vəi. ¹² Ntho ntaon vi ɲa a pini ntho ɲəi gho, ɲa mbo pi ɲjù'ɔ a nenne ɲa ntaon nu ve.

¹³ ɲka ni ɲkhwā nɔ mien nu vi yəi mu, nne ɲa minthe a ghère a nɔ li'i yɔ mon pii ndii ɲa mbo mon chəin nthe pwa pisha'akhɔ ne. ¹⁴ Ndo ɲkhwā ɲa ki'i nchwie sheshe nnu ki ɔ lo mbin, nne ki'i shi'i yɔ pɔ pi ɲa pi fra gho fra. A pɔ pi ɲkwan ha'an ɲjù'ɔ yɔ chhu ne. ¹⁵ Nthe ɲa kə'ichəi a ni nchwie yie gho pi fēne vəi yu nɔ kuo ndii nne ɲa ɔ shi mbini mfā'o vi nɔ ɲguon ndii ¹⁶ ki lo nu'un mbo pi nɔ ɲkuna, ndo a chaa ɲkuna, mbo nɔ ɲkien ndin, mī'ej mbo vəi. Ndwe a shi ɲa mfā'o ntou ghère ve nɔ ɲkuna yɔ pugu pa ndin gho mon piŋ.

¹⁷ Nne ä mbo ɲa nɔ ɲgan kwò fà'a a, ɔ lii a nɔ ndin gho, ɔ piŋ mbini ndɔgɔ vi ndo ha'an ɔ lɔgɔ pi mmu. ¹⁸ A mfāan sheshe nnu mbin gho, ki sheshe ɲkrù yɔ pɔ puŋ yu, ô nā'an nɔ ligi a. ¹⁹ Nā'an yei li'i pi ni nyan mbho: Mmu, Pɔɔ, nshi ndu'u ve. Ndo nu'un mfā'o nɔ kwij nu gho ɲa ɲkrù a puŋ gho yien ti ɲga'a nthe ɲa ɔ tɔgɔ pi mbho mu mfā'o chombhi ki mmɛ.

²⁰ A yie, ma ndin a, ntā'a shéi mbho gho nthe ligi Taatho. Mā'an ɲjù'ɔ a nɔ ndin ɔ mon piŋ nu Krishto.

²¹ Mfā'o tininju'ɔ ɲa ɔ shi nchwie nnu ɲa nchhu ne, nā'an mfe ve, nji nu ɲa ɔ shi nchwie ti a ka chaa fi'i ye ɲa nchhu ne chaa. ²² Ta'a nnu nɔ pini nu mbigi pɔ ɲa ɔ piri njien nda

vəi, nthe ɲa n̄fā'ŋ kwà'a ɲa pi shi
ɲkhwē luŋ yəi ghao, mfu'u a mon
chóin n̄tho n̄jəi vəi.

Ndugwi chrā nu

²³ Epafra, mbo ɲgaɲ kwò chóin a
nthe Krishto Jisho, mā'an chrà yɔ.

²⁴ Maaku, ni Arishtaku, ni Dema, ni
Luka mbo ghaɲ kwò fà'a paɲ, mā'an
chrà yəi ɲkaa pugu.

²⁵ Pwapuɲ Jisho Krishto mbo
Taatho pɔ ni pəi ghao.

Nwa'anli ngwa Hibru Kāon nu pa tho nnu

Pi nā'anj nwa'anli yei nō mā'anj nu ghrí ghanj piñ ha'anj pugu ni ntā'a nu ndāa piñ yugu mbinj Krishto nthe pa ngə'i nja pugu ni ntəgo nu mon gho nē. Fūonj nnu nja pi nā'anj nō mā'anj nu ghrí yugu nē pō nja, pi nōonj nja a Jisho Krishto mbo njkien shendaonj ndo mbo ndugwi yi nja Minnwi tōgo fō nōonj nonj yi nē. Pi nōonj nja Jisho Muunj Minnwi, ni nje'i ya'ō nchō ntəgo pi njkuonj pa ngə'i nja a ni njəi nē. Jisho chaa nguonj pa njəi li'i Minnwi monj Nwa'anli Ndunu Kina pugu pa ghanj ntaonj Minnwi. Jisho pō nguonj ndii nō nganj fe'ingienj Minnwi, nthinjkwō yi chaa yi pa ghanj ntaonj Minnwi pugu pa Mushi. Minnwi nōonj nja Jisho nonj nja a pō ki ndugwi yi nō nganj fe'ingienj Minnwi nja a chaa nguonj pe ha'anj a ni mbo monj Nwa'anli Ndunu Kina nē.

Nwa'anli yei nōonj nja pa ghanj piñ tōgo mbho Jisho ndūgu mbho phi, ni pōgo gu pugu pa gu. A nōonj nja pa nnu wēinj njkhí pugu pa fē'i nu ngienj monj Nwa'anli Ndunu Kina ni mbo pi mili'i lūgu nu nja Jisho shi ntho nō gho nē. Nwa'anli yei gē pa ghanj piñ nja pugu kina monj piñ nthi a tini ti ngəi nchəinj nō ndugwi yi.

Jisho Krishto pō pi Muunj Minnwi

¹ Fie lleshhi, Minnwi ni nchrā ni pa taa pia ntəgo pi mbinj pa njəili'i pi ntou ndii monj ntou shendaonj. ² Ndo monj ndugwi llé pei, a chrā ni pia ntəgo pi mbinj Muunj vi nja a ni nū'onj vi nja nguonj yaonj monj mbhi heinj ma mbo ji nē. Minnwi ni nchwīe mbhi yei ntəgo pi mbho yu. ³ A pō pi chiachia the nu ndigha'ō Minnwi. A ya mbo pi ywri njkwan ha'anj Minnwi pō nē. A ju mbo nonj nja a chwīe nguonj yaonj chho mbo nu nō ha'anj pugu pō nu nē, ntəgo pi

njkuonj ghrí chrā yi. A ni nja njkwō shīgao phi ngwamishua, nchōchho ngei mbho ji Ju nja a chaapifunonj tothi nē. ⁴ Pi ni nchwīe Muunj vei chaa pa ghanj ntaonj Minnwi wu'ō nō ha'anj ligi gho nja Minnwi ni mfe gho ni nchaa yugu nē.

⁵ Nthe nja a yəi nganj ntaonj Minnwi nja Minnwi ni njkwō ma nchhu gho nja,

“O Muunj a,
shi'a ngū Taa gho”?

Ki njkamu'onj nja,

“Nshi mbo Taa vi,
a pō Muunj a”?

⁶ Nō pigi nu njkamu'onj, ndii nja Minnwi ni ntho ni Muunj shhi njkuonj mbhi nē, a chhu nja, “Nguonj ghanj ntaonj Minnwi gha'ō vi.” ⁷ A gha ngəi mi chrā nu nthe pa ghanj ntaonj Minnwi, nchhu nja,

“Minnwi chwīe pa ghanj ntaonj pi pō pi nō fifrəi,
nchwīe pa puonj fà'a pi pō nō linj mōnonj.”

⁸ Ndo, nja ngəi nō Muunj, a chhu nja, “Faanj yō, ma Minnwi, pō ki ndugwi yi,

mbie ndindi pō pi mbie nja o sha'a fūonj yō nō gho nē.

⁹ O khwā ndindi, mbina mbha nnu piphi.

Nthe yie, ma Minnwi, Minnwi yō chu'ō gho mboro gho ni wru pwanju'ō nja a chaa yi ngwa pe nja pəi pugu pō nē.”

¹⁰ A pini nu'unj nchhu nja,

“Gò, Taatho, a chwīe gò njkuonj shhe nō njē yi,

pa pō pō fà'a mbho mō,

¹¹ pugu shi mme ntəgo gha, ndo o kina pi ki ndugwi yi,
pugu shi ndunu njkhu nō ndhwí.

¹² O le mbara vugu nō mme ndhwí, njkwri vugu nō ha'anj pi ghā njkwri ndhwí nē.

Ndo o wu'ō njkina pi nenne,
ndugwi yō lo nji'i mbo.”

13 Nɔ pīgi nu, a pɔ yəi n̄gan̄ n̄taon̄ Minnwi n̄a Minnwi ni n̄kwo ma n̄chhu ghɔ n̄a,

“Chɔchɔ h̄ein̄ n̄gei mbhɔ a yi j̄i, ti n̄shi nu’un̄ n̄chw̄ie pa mimbina pɔ gū kr̄i tigi kwò yɔ?”

14 Pa ghan̄ n̄taon̄ pighɔ lɔ n̄gu’ɔ mbo pi pa puon̄ fà’a j̄ijw̄e n̄a pi taon̄ vugu n̄a pugu gh̄ere pa n̄gwa p̄e n̄a pugu shi mfā’o lūgu nu n̄e?

2

Thi a t̄ini n̄kuon̄ nnu n̄a Minnwi chhu n̄e

1 Nthe yie ghɔ, a pie n̄a p̄ia ya mfe nd̄ii yia mb̄igi ni yaon̄ n̄a pia ni n̄ja’o n̄e, kan̄ minthe n̄e pia l̄er̄e nd̄ollo n̄kuon̄ ghɔ. 2 Nthe n̄a n̄k̄ini Minnwi* n̄a ghan̄ n̄taon̄ Minnwi ni mā’an̄ n̄e, ni n̄oon̄ n̄a n̄on̄ nthe a ȳi’ə non̄ yi n̄kuon̄ ghɔ, n̄guon̄ nd̄ii n̄a n̄on̄ chw̄ie nnu n̄a a lɔ n̄ji’i n̄k̄ā’o n̄e, ki nt̄inithɔ n̄e, a fā’o n̄j̄o nɔ ha’an̄ a k̄ā’o n̄e. 3 Ti minthe pia tei ki’ē pi n̄ein̄ nɔ ha’an̄ p̄ia mien̄ ki tigi thɔ yia n̄kuon̄ n̄kiēn̄ shendaon̄ lūgu nu yei? A ni mfūon̄ Taathɔ n̄chii lūgu nu yei, pa n̄gwa p̄e n̄a pugu ni n̄ja’o n̄e n̄oon̄ ni pia n̄a a yie ghɔ shini. 4 Minnwi n̄kaa yu ni mbo min̄kwent̄ie pa nnu pighɔ, ntɔgɔ pi n̄kuon̄ pa l̄i n̄a a ni n̄oon̄ pugu pa nnu ghraoghrao n̄a a ni n̄chw̄ie, pugu pa n̄kwan̄ n̄kwan̄ nnu gh̄r̄i n̄a a ni n̄chw̄ie nu pugu pa f̄e moon̄ Jijw̄e, n̄a a ni n̄gr̄ā n̄kwan̄ nɔ ha’an̄ a khw̄ā n̄e.

N̄on̄ n̄a lūgu nu yia l̄o mbhɔ yu n̄e

5 Minnwi shini ndɔ n̄ji’i n̄ū’ɔn̄ pi ghan̄ n̄taon̄ pi n̄a pugu sha’a mbhi fhi n̄a a thɔ nu n̄e, mbo mbhi ye n̄a pia chr̄ā nu nthe yie n̄e. 6 Nɔ ha’an̄ pi chhu yich̄ai l̄i’i mon̄ N̄wa’an̄l̄i Minnwi n̄e, “N̄on̄mishua pɔ pi khɔ n̄a ɔ chhɔ mb̄i’i pi ju

ki Muon̄ N̄on̄mishua n̄a ɔ lina nu ni ju?

7 ɔ chw̄ie vi nɔ muon̄ kuo nd̄ii a pɔ n̄jin̄ ghan̄ n̄taon̄ pɔ.

ɔ shh̄o vi ni n̄kie ndigha’o pugu pa pɔ nu ch̄iich̄ii,†

8 n̄ū’ɔn̄ vi n̄a a sha’a ju n̄guon̄ yaon̄ ghao.”

Nɔ n̄ū’ɔn̄ nu vi n̄a a thɔ n̄sha’a n̄guon̄ yaon̄ ghao, n̄jin̄ yi pɔ n̄a yich̄ai yaon̄ lɔ n̄ji’i mbo fɔ n̄a a lɔ n̄ji’i nthɔ n̄sha’a ju. Ndɔ ti ndwe n̄ein̄, pia lɔ n̄ji’i n̄j̄ei vi a chhɔ n̄sha’a n̄guon̄ yaon̄ ghao. 9 Ndɔ ndwe, pia ȳei pi ju n̄a pi chw̄ie vi nɔ muon̄ kuo nd̄ii a pɔ n̄jin̄ pa ghan̄ n̄taon̄ Minnwi n̄e, mbo Jishɔ. Pi shh̄o vi ni n̄kie ndigha’o pugu pa gha’o nu nthe n̄gə’i gu n̄a a ni ntɔgɔ mon̄ ghɔ n̄e. Yie ghɔ ni mbhɔ n̄enne n̄a ntɔgɔ n̄kuon̄ pwapun̄ Minnwi minthe a khu gu nɔ ligi n̄guon̄ n̄gwa ghao.

10 Nthe n̄a a ni n̄k̄ā’o n̄a ju n̄a n̄guon̄ yaon̄ pɔ nthe pi ju ndɔ ndhɔ pi mbhɔ yu n̄e chw̄ie Jishɔ pɔ ki nt̄ei ntɔgɔ pi mon̄ ȳei nu n̄gə’i. Yei pɔ pi nɔ chw̄ie nu ntou n̄gwa fā’o ndigha’o. Jishɔ ju n̄a a chu’o shendaon̄ kie nu ndūgu, ndɔ n̄ḡere n̄gwa n̄ḡei nɔ fɔ n̄e. 11 Ju n̄a a sh̄igao n̄gwa n̄a pugu pɔ yi taon̄taon̄ n̄e pugu ju ghɔ n̄a pi sh̄igao vi n̄a a pɔ yi taon̄taon̄ n̄e l̄o pi mon̄ ta’a ndaan̄on̄. A chw̄ie yie ghɔ pa’a a lɔ n̄ji’i mfā’o lrithɔ nɔ m̄ein̄ nu vugu ni pa l̄in̄ pi, 12 n̄chhu nu n̄a,

“N̄shi n̄ch̄ii ligi yɔ ni pa l̄in̄ pan̄, shi n̄jr̄āo n̄kh̄i n̄ga’o ligi yɔ mon̄ kiri yugu.”

13 N̄kamu’ɔn̄ a p̄ini n̄chhu n̄a, “N̄shi n̄ji’ə non̄ a pi mb̄in̄ yu.” A p̄ini n̄chhu n̄kamu’ɔn̄ n̄a, “Mbo n̄ein̄ h̄ein̄ pigi pa puon̄ p̄e n̄a Minnwi f̄e v̄ei n̄e.”

14 Nthe n̄a pa puon̄ pɔ pi n̄gwamishua ni fr̄einon̄ pugu pa chh̄i n̄e, Jishɔ n̄kaa yu ni mbo n̄on̄mishua nɔ pugu, n̄ne n̄a ntɔgɔ

* 2:2 2:2 N̄k̄ini yei h̄ein̄ pɔ pi ḡi Mushi. Pa n̄gwa Juu ni n̄ji yugu n̄a Ḡi ghɔ ni mfe Minnwi ni Mushi ntɔgɔ pi mbhɔ pa ghan̄ n̄taon̄ pi. † 2:7 2:7 Pi p̄igi mon̄ pich̄ai pa N̄wa’an̄l̄i Minnwi l̄eshhi n̄a ɔ n̄ū’ɔn̄ vi n̄a a lina nu ni n̄guon̄ yaon̄ n̄a ɔ ni n̄chw̄ie n̄e.

pi ηkuonη khu nu mi, minthe a piri ηon ηa a fā'o ghrí gu ne, mbo devi, ¹⁵ nne mfu'u ηgwa pe ηa pugu ni ηkina mon ηkii mon ηguon chombhi yugu ghao nthe pogo nu ηa pugu shi ηkhu ne.

¹⁶ Nthe ηa shishini, a lo nji'i ηgēre pi ghan ntaon Minnwi, a ghēre pi mbhē yaon Abrahan. ¹⁷ Nthe yie ghō, a ni mbie ηa pi chwīe vi a po no līn pi mon ηguon shendaon ghao, nji ηa minthe a po ηkien Taatho pa Thishi Ghan Fe'ingien ηa a fā'o kwoshini ndo mfā'o ni'in njù'ō mon fā'a nu fā'a Minnwi. Nne minthe a fe yaon fe'ingien ηa a shi nshigao phi ηgwa ne. ¹⁸ Nthe ηa ju ndutho yi gha kwo yēi ηgō'i ndii ηa pi mōon vi ne, a fā'o ghrí no ghēre nu ηgwa pe ηa mōon nu tho nu ni pugu ne.

3

Jisho chaa Mushi

¹ Pa līn pan pi taontaon mon pin ηa Minnwi gē vēi ηkaa pēi ne, pēi lī pi Jisho shi'i mbo ηgan ntaon ndo mbini mbo Taatho pa Thishi Ghan Fe'ingien pin ye ηa pia chhu ηa pia fā'o ne. ² A ni ni'in njù'ō yi no fā'a nu fā'a ηon ηa a ni nchu'ō vi ne, wu'ō no ha'an Mushi ni mfā'o ni'in njù'ō mon fā'a yi mon ηguon mbaanda Minnwi ne. ³ Nthe ηa pi yēi ηa Jisho fā'o ndigha'ō a yien nchaai yi Mushi, a wu'ō no ha'an ηgan ηon ηa a krao nda pie ηa a fā'o ntou gha'ō nu nchaai nda ghō ndutho yi ne. ⁴ Sheshe nda krao ηon ηkrao nda ghō, ndo ηon ηa a krao ηguon yaon ne po pi Minnwi.

⁵ Mushi ni mfā'o ni'in njù'ō mon ηguon mbaanda Minnwi no muon fā'a no kwe nu nte pa nnu pe ηa pi shi nchhu ndii nduon ne. ⁶ Ndo Krishto fā'o ni'in njù'ō mon mbaanda Minnwi pi no Muon. Ndo pia po pi mbaanda yi no ha'an pia nthi ηkuon tininju'ō yia pugu pa khwā njù'ō yia mon kwā'a ηa pia fā'o ne.

Ferenon ni ηgwa Minnwi

⁷ Nthe yie ghō, no ha'an Jijwe Minnwi chhu ne,

"Shi'a, pēi nja'ō ηggì yi,

⁸ ki'i pēi fīni njù'ō yēi

no ha'an pa ηkhu taa pēi ni nchwīe ndii ηa pugu ni mbā'a ηkūnu yugu ni Minnwi, mon pii ndii ywe'i nu mon ηkūnu njó,

⁹ li'i ηa pa ηkhu taa pēi ni njwe'i a ndo njei mbho fā'a a no khwe wun ηga'ō ne.

¹⁰ Nthe yie ghō, lwillwi a ni ntīgōi nthe yēi ηgwreingwa, nchhu ηa,

'Pugu ghā ngu'ō mfāan pi ndaon mon njù'ō pugu, pugu lo nji'i ηkaa no ji nu nnu ηa ntā'a nu ηa pugu chwīe ne.'

¹¹ No ha'an mi ni ηkwo kā'a ti nshwrēi mon mme pigitua a ne,

'Mba'a pugu ma nii mon li'i fere non a.'

¹² Pēi lina nu ma pa līn pan, nne ηa ki'i yichēi ηon shina pēi fā'o njù'ō ηa a yi piphi ki lo mbin Minnwi ne, nchwīe pēi gū ki lo nu'un nthi mon pin nu Minnwi maon. ¹³ Ndo pēi mā'an ghrí non pēi sheshe llé no ha'an ligi lembhi ghō, "shi'a" ne, nne ηa mba'a phi fīi sheshenon vēi a fīni njù'ō yi. ¹⁴ Nthe ηa pia tho mbo ta'a yi pia pa Krishto ka'a no ha'an pia nthi ηkuon tininju'ō ye ηa pia ni mfā'o ne ti ηgōi nchēin no ndugwi yi. ¹⁵ No ha'an Nwa'anli Minnwi chhu ne,

"Shi'a, pēi nja'ō ηggì yi,

ki'i pēi fīni njù'ō yēi

no ha'an pa ηkhu taa pēi ni nchwīe ndii ηa pugu ni mbā'a ηkūnu yugu ni Minnwi ne."

¹⁶ Nthe ηa a ni mbo pa gō ηa pugu ni nja'ō ηggì Minnwi ndo mbā'a ηkūnu yugu ghō? A shini ndo ngu'ō mbo pi ηgwa pe ηa pugu ni ntaon Ijpti, Mushi po nthishi vugu ne?

¹⁷ Lwillwi Minnwi ni ntīgōi nthe pi pa gō no khwe wun ηga'ō? A shini ndo mbo nthe pi ηgwa pe ηa pugu

ni nchwīe phi, ɲa pugu ni ɲgū ɲkhu ghao moɲ ɲkūnu njo nɛ? ¹⁸ A ni nshwrēi nthe pi pa gō ɲa mba'a pugu yi'i nii moɲ li'i fere noɲ yi? A shini ndo mbo pi ɲgwa pe ɲa pugu ni ntinitho nɛ? ¹⁹ Nthe yie gho, pia yoi ɲa pugu ni nii kie nthe ki pin.

4

¹ Nthe yie, no ha'an ka'a no nii nu moɲ li'i ferenon yi wu'o nthi nɛ, pia fa'o pogo nji ɲa ki'i yichai kan ta'a noɲ voi mien ki lo ndugwi pi moɲ ferenon gho. ² Nthe ɲa pwa pisha'akho gho ni ntho ni pia wu'o no ha'an a ni ntho ni pugu nɛ, ndo ɲkini ɲa pugu ni nja'o nɛ shini ndo ɲgere vugu nthe ɲa pugu shini ndo mfā'o pin ɲkuon ɲkini gho ɲa pugu ni nja'o nɛ. ³ Nthe ɲa pia ɲa pia pin nɛ nii moɲ ferenon gho. No ha'an a ni nchhu ɲa,

“No ha'an mi ni ɲkwo ka'a ti nshwrēi moɲ mme pigitua a nɛ,
mba'a pugu ma nii moɲ li'i ferenon a.”

A ni nchhu yei nnu nji'i nthe pi no ha'an a ni ɲkwo mī'en fa'a yi lo moɲ njē mbhi nɛ. ⁴ Nthe ɲa a chrā moɲ yichai li'i moɲ ɲwa'anli nthe khwachai llé ɲa, “Minnwi ni ɲga mī'en ɲguon pa fa'a pi mferɛ moɲ khwachai llé.” ⁵ ɲkamu'on, wu'o moɲ li'i pigho a chhu ɲa, “Mba'a pugu ma nii moɲ li'i ferenon a.”

⁶ Nthe yie gho, ɲa a kina ɲa pichai ɲgwa wu'o nii fo nɛ, ɲa ɲgwa pe ɲa pugu ni mfūon nja'o pisha'akho ferenon gho shini ndo nii fo nthe tinitho nɛ, ⁷ a pini nu'un nū'on yichai llé, pi mēin llé gho ni “shi'a.” A ni ɲga nda'a ntou ɲga'o a togo mbin ɲe, moɲ li'i ɲa pia ni ɲkwo chhu nɛ, nchhu ɲa,

“Shi'a, pēi nja'o ɲggì yi, ki'i pēi fini njū'o yoi.”

⁸ Nthe ɲa a kan ni mbo ɲa Joshua ni mfe ferenon ni pugu, Minnwi shi kan ndo mbini nchho nchhu yichai llé ferenon ɲkamu'on. ⁹ Nne

ki'e, llé ferenon wu'o mbi'i ni ɲgwa Minnwi. ¹⁰ Nthe ɲa sheshenon ɲa a kwo nii moɲ li'i ɲa Minnwi shi mfe ferenon gho nɛ kwo fa'o ferenon nthe fa'a pi, wu'o no ha'an Minnwi ni mī'en fa'a yi mferɛ ɲkaa yu nɛ.

¹¹ Pia pa'o nɛ ki'e no nii nu moɲ ferenon gho, nji ɲa ki'i sheshenon gu moɲ ɲkwan tinitho gho. ¹² Nthe ɲa chrā Minnwi yi maon ndo mfā'a nu, nchigoi nchaa kafa paa njin. A ghā nshe ti mfēnɛ nchāi pugu pa jiwɛ, pugu pa younon pugu pa mimbaon moon kwéi, nji kwā'a nu pugu nnu ɲa njū'o noɲ tā'a nu nɛ. ¹³ Yichai yaon lo mbo ɲa a lēre ligi yu. ɲguon yi ghao po pi ntii shhi yu, mbo ju ɲa pia le ntaa noɲ yia gho nɛ.

Jisho po pi ɲkien mme Taatho pa Thishi Ghan Fe'ingien Minnwi

¹⁴ ɲa pia fa'o ɲkien mme Taatho pa Thishi Ghan Fe'ingien ɲa a ki nii ntiri moɲ pa po nɛ, mbo Jisho Muon Minnwi nɛ, pia wēin pin yia ɲa pia chhu ɲa pia pin nɛ a tini. ¹⁵ Nthe ɲa pia lo nji'i mfā'o pi Taatho pa Thishi Ghan Fe'ingien ɲa minthe pa'a a lo nji'i mfā'o kwoshini ni pia moɲ pe nnu ɲa pia pou ghrí fo nɛ. Pia fa'o pi ye ɲa a kwo togo moɲ mōon nu moɲ ɲguon puon shendaon ghao no ha'an pia po nɛ, ndo ki lo nchwīe phi. ¹⁶ Pia chonə mbara yoi faan pwapun Minnwi ki'e ni tininju'o nji ɲa minthe pia fa'o kwoshini pi lo nōon pwapun ni pia moɲ ndii ɲa pia fa'o pa chà yi nɛ.

5

¹ Nthe ɲa sheshe taatho pa thishi ghan fe'ingien po pi noɲ ɲa pi chu'o vi shina ɲgwa pi, ɲa a ghāi shhi Minnwi ni pa nnu no ligi ɲgwa, mfe pa maon fé pugu pa maon fe'ingien nthe phi ɲgwa pigho ni Minnwi. ² Nthe ɲa ju ɲkaa yu wu'o ɲonmishua ɲa a shi'a mbou ntai nɛ, minthe a tuo ɲgwa ki ji nnu ndo mbo ɲgwa ɲa pugu ghā mfāan pa nnu nɛ, ni juju. ³ Nthe yei nnu, a yi'i ɲa a fē'i ɲgien nthe ji phi ɲkaa yu

wu'ɔ nɔ ha'an a ghà mfē'i nthe yi ngwa nɛ.

⁴ Nthe ɲa ɲon shi'a nji'i ndɔgɔ yie ndigha'o nɔ pɔ nu taathɔ pa thishi ghan fē'ingien pi ni non yi, a wu'ɔ mbɔ pi ndii ɲa Minnwi mēin vi, wu'ɔ nɔ ha'an Eron ni mbɔ nɛ.

⁵ Wu'ɔ nenne, Krishto shini ndɔ ɲkērɔ non yi nɔ pɔ nu taathɔ pa thishi ghan fē'ingien. A ni ɲka chhu Minnwi ghɔ ɲa,

“O Muun a,

shi'a, ɲgū Tāa ghɔ.”

⁶ Nɔ ha'an a pini nu'un nchhu mon yichəi li'i Nwa'anli Minnwi ɲa,

“O ɲgan fē'ingien Minnwi ki ndugwi yi,

mon nthiɲkwo Mekishede.”

⁷ Mon llé pɛ ɲa Jishɔ ni mbɔ mon frəinon nɛ, Jishɔ ni nduon Minnwi ndɔ njūa chà pi ni kēi nu ni nji ni ɲkhǐ ligi shhi Minnwi, mbɔ ju ɲa minthe a kwe vi mon gu nɛ. Minnwi ni nja'o luon yi nthe ɲa a ni mfā'o pɔgɔ ghɔ. ⁸ Nji'i nthe nɔ ha'an a ni mbɔ Muun Minnwi nɛ, a ni nje'i ya'o nu nchò ntɔgɔ pi ɲkuon ɲgə'i ɲa a ni njei nɛ. ⁹ Pi ni ɲga nchwīe vi a pɔ yi ka'oka'o, a gū ɲon ɲa a shi ɲkwe ɲguon ɲgwa ha'an pugu ya'o nchò yi nɛ. A kwe vugu nɔ ɲguon ndii. ¹⁰ Minnwi ni nū'on vi ɲa a Taathɔ pa Thishi Ghan Fē'ingien mon nthiɲkwo Mekishede.

Shūu nu tənə nthe lāa nu pin

¹¹ Ntou nnu pɔ ɲa pigi fā'o nɔ chhu nu nthe pa nnu pei, ndɔ a gha'a nɔ kīgɛi nu ni pəi nthe ɲa thɔ yəi fīni nɔ ya'o nu nnu. ¹² Nthe ɲa nji'i nthe pi nɔ ha'an a pie ɲa pəi pɔ pi pa ghan yɛ'i ɲgwa ndwɛ nɛ, a pie ɲa ɲon wu'ɔ mbini nje'i vəi ni pa nje yaon yɛ'i mon ɲkəni Minnwi ɲkamu'on. A wu'ɔ mbini mbie nu ɲa pəi nuan pi pini, ki lo nji pi maon chienchien. ¹³ Sheshenon ɲa a yru pi ɲkuon pini nɛ nōon ɲa a lo nji'i nji thɔ yi ni ntigi ɲkuon nnu ndindi, nthe ɲa a wu'ɔ mbi'i pi muun mbɔ.

¹⁴ Ndɔ pa maon chienchien pɔ pi ni

ɲgwa pɛ ɲa pugu pa ntinimme nɛ, ɲa pugu tɔgɔ mon yɛ'i nu non yugu shi'i nɔ ji nu nnu, nji kwri ɲa a pɔ shina pwà pugu pa phi nɛ.

6

¹ Nthe yie ghɔ, pia mien yɛ'i nu pa fūon yaon yɛ'i nthe Krishto, ɲku'ɔ mbɔ pa ntinimme ki lo ɲgu'ɔ mbini nchhɔ nchrā nthe pi pa fūon yaon yɛ'i, mbɔ pa pā'a nu ɲkūnu yia ni pa fā'a ghagha pugu pa pin nu Minnwi, ² pugu pa ntigi nthe pa nnu wēin nu ɲkhǐ*, pa nnu nū'on nu mbhɔ thɔ ɲgwa, pa nnu pini nu ɲku'ɔ mon gu pugu pa shā'a ki ndugwi yi. ³ Ndɔ pigi shi nchwīe ɲguon pa nnu pei ghao nɔ ha'an Minnwi mbin.

⁴ Nthe ɲa yichəi shendaon lo nji'i mbɔ ni ɲgwa pɛ ɲa ligi yugu ni ɲkwo ɲa'an nɛ, ɲa pugu ni ɲkwo ywɛ'i pa fé llo pɔ nɛ, mfā'o yugu ghrà mon Jijwɛ Minnwi, ⁵ ɲkwo ywɛ'i nja'o ha'an chrà Minnwi pwa nɛ, pugu pa nji mbhi yɛ ɲa a thɔ nu nɛ, ⁶ ndɔ mbini ntei nɛ, shendaon lo nu'un mbɔ nɔ pini nu ɲkwəi ni pugu, pugu pā'a ɲkūnu yugu ni phi, ɲa pugu pini nu'un nchhɔ ɲkwin Muun Minnwi ɲkuon wā'a nɛ, nne nchhɔ ɲgwēin pi yugu non mbini nchhɔ mā'an lrithɔ thɔ yu shhente.

⁷ Nthe ɲa shhe ɲa a shwei ɲkhǐ mbì yɛ ɲa a ghà ndhɔ ɲkuon ghɔ nɛ, maon ku'ɔ nu fɔ ɲa a ghà ɲgɛrɛ ɲgwa pɛ ɲa pi ni mfā'a maon pigɔ nthe vugu nɛ, ghà mfā'o mbɔɔ llo mbhɔ Minnwi. ⁸ Ndɔ ä ɲku'ɔ pa trǔ pugu pa michwɛ'ichwɛ'i ɲkuon ghɔ, kan a lo nji'i mfā'o ghèrɛ, mbara nɔ fā'o nu nchòno llo mbhɔ Minnwi, ndugwi yi pɔ ɲa pi tūon vi.

⁹ Ndɔ nji'i nthe nɔ ha'an pigi chrā pi nɛin nɛ, ndɔ ni pəi, ma lin pan, pigi fā'o tininju'ɔ nthe pa ɲkien nnu nthe vəi mbɔ pa nnu ɲa a yi lūgu nu nɛ. ¹⁰ Nthe ɲa Minnwi lo nji'i mbɔ pi Minnwi ɲgan mbe nenne nɔ li'ɛ nu fā'a yəi pugu pa khwǎ ɲa pəi nōon nthe ligi yi mon fā'a

* 6:2 6:2 Njin yei pini mbɔ ɲa pa nnu kwe ɲkhǐ.

nu mbhɔ ɲgwa Minnwi pi taɔŋtaɔŋ nɔ ha'an pɛi wu'ɔ nchwɛ nu nɛ. ¹¹ Pigi khwā ɲa sheshenɔŋ vɛi nɔɔŋ wu'ɔ fi'i ɲkwan ɲi'in ɲjù'ɔ ghɔ ti ɲgɛi nchɛiŋ nɔ ndugwi yi, nɛnɛ ɲa shishini, Minnwi shi mfe yaɔŋ ɲa pɛi fā'o kwà'a ɲkuon ghɔ nɛ ni pɛi, ¹² nne ɲa ki'i pɛi shūu non yɛi, ndɔ p̄ɛi p̄ini ɲgwa pɛ ɲa pugu tɔgɔ mon piŋ pugu pa wɛiŋ ɲjù'ɔ mfā'o yaɔŋ ɲa Minnwi kã'a nɛ.

Minnwi shi nchwɛ nnu ha'an a kã'a nɛ

¹³ Ndiɪ ɲa Minnwi ni mfe kà'a ni Abrahan, nthe ɲa a shini ndɔ mfā'o ɲon ɲa a chaa vi nɛ, a ni nshwrɛi pi ni non yi, ¹⁴ nchhu nu ɲa, "Shishini, ɲshi mfe mbɔɔ vɛ ndɔ nchwɛ ɲgwɛiŋon yɔ yieŋ." ¹⁵ Nɛnɛ, Abrahan wɛiŋ ɲjù'ɔ yi mfā'o yaɔŋ ɲa Minnwi ni ɲkã'a nɛ.

¹⁶ ɲgwa ghà nshwrɛi pi yaɔŋ ɲa a chaa vugu nɛ, shwrɛi nu ghɔ lūgwi pa ɲguon mindoundou ghao. ¹⁷ Nne ndiɪ ɲa Minnwi ni ɲkhwā nɔ nɔɔŋ nu ki khuthɔ lɔ mbɔ ni pa ɲgwa ha'an pugu shi mfā'o yaɔŋ ɲa a kã'a nɛ, ɲa a shi'a ma ɲkwri mon nnu ɲa a nū'ɔŋ nɔ chwɛ nu nɛ, a ni nɔɔŋ pi ni shwrɛi nu, ¹⁸ nne ɲa ntɔgɔ pi ɲkuon paa yaɔŋ, mbɔ kà'a pugu pa shwrɛi nu ɲa mba'a a yi'i ɲkwri nɛ, mbɔ pa yaɔŋ ɲa mba'a Minnwi yi'i ndɛ'i ɲgiɛŋ nɔ nɛ, pia ɲa pia tei ɲgɛi ɲɛi vi nɔ lɛrɛ nu thɔ yia nɛ fā'o ntou mā'an ɲjù'ɔ nɔ wɛiŋ nu kwà'a ɲa a pɔ shhi pia nɛ a tɪni. ¹⁹ Pia fā'o kwà'a yɛi nɔ yaɔŋ ɲa a tuo chɔmbhi yia, mbɔ kwà'a ɲa mba'a yaɔŋ kãon ndɔ ti ɲon nthe a yi'ɛ non yi ɲkuon ghɔ, ɲa a nii mon li'i taɔŋtaɔŋ ɲiŋ ndhwí ki'i li'i Nda Minnwi, ²⁰ mbɔ li'i ɲa Jishɔ kwo nii fɔ nthe via nɔ ha'an a gū Taathɔ pa Thishi Ghan Fɛ'ingien nɔ ɲguon ndiɪ mon nthiŋkwo Mekishede.

7

Taathɔ pa thishi ghan fɛ'ingien mbɔ Mekishede

¹ Nɔ Mekishede yɛi, a ni mbɔ fùon Shaleiŋ, mbɔ ɲgan fɛ'ingien Minnwi ɲa a chaapifuon nɛ. Nɔ ha'an Abrahan ni nthɔ ɲkwɛi nchhɔ li'i ɲa a ni ɲga'a khwɛ pa fùon pichɛi nɛ, a ni mfe mbɔɔ ni Abrahan. ² Abrahan ni ɲgrā maon ɲa a ni ndɔgɔ li'i nchhɔ nɛ wun li'i mfe ta'a li'i ni Mekishede. Nɔ kara nu ɲiŋ ligi yi, fùon yi pɔ ɲa, "Fùon Ndindi" ndɔ mbini nthe ɲa a ni mbɔ fùon Shaleiŋ, ɲiŋ yi pɔ ɲa, "Fùon Pa Ta'anggi". ³ Pi lɔ ɲji'i ɲji tãa vi ki mūun vi ki ndaonon yi, pa'a ndɔ mfā'o llé ɲa pi ni mbhi vi ki llé ɲa a ni ɲkhu nɛ. A pɔ nɔ Muun Minnwi, ɲkina mbɔ ɲgan fɛ'ingien Minnwi ki ndugwi yi.

⁴ Yɛi fi'i ɲkwan nɔ ha'an ɲon vei ni mbɔ ɲon ndien ɲɛi, mbɔ ɲon ɲa Abrahan ɲkhu tãa via ni ɲgrā maon ha'an a ni ɲkwɛi nɔ li'i nchhɔ wun li'i, mfe ta'a li'i ghɔ. ⁵ Pa ɲgwɛiŋon Levi pɛ ɲa pugu ni mfā'a nu Nda Minnwi nɔ pa ghan fɛ'ingien Minnwi nɛ, gí ni mfe ɲji ni pugu nɔ kwe nu shwéi mbhɔ pa ɲgwa, mbɔ pa liŋ pugu, ɲji'i nthe pi nɔ ha'an pa liŋ pugu ɲkaa pugu ni mbɔ ɲgwɛiŋon Abrahan nɛ. ⁶ Nɔ Mekishede vei ɲa a lɔ ɲji'i ndhɔ pi mon ɲgwɛiŋon Levi nɛ ni ɲkwe shwéi mbhɔ Abrahan ndɔ mfe mbɔɔ ni ju ɲa a ni mfā'o kà'a Minnwi nɛ. ⁷ A lɔ nu'un mbɔ pi nnu khuthɔ ɲa mmenon ndien ghà mfe mbɔɔ ni ɲon kike'i.

⁸ Nɔ ghan fɛ'ingien Minnwi, a ghà ɲkwe ɲgwamishua ɲa pugu ghà ɲkhu nɛ, ndɔ nɔ yi Mekishede, shwéi ghɔ ni ɲkwe ɲon ɲa a shi'a ma ɲkhu nɔ ha'an ɲwa'anli Minnwi chhu nɛ. ⁹ ɲon nthe a chhu ɲa Levi nduthɔ yi ɲa a kwe pa shwéi nɛ ni mfe pa shwéi ntɔgɔ mbiŋ Abrahan, ¹⁰ nthe ɲa a ni ɲgu'ɔ mbɔ pi mon non ɲkhu tãa vi, mbɔ Abrahan, ndiɪ ɲa pugu Mekishede ni mbãon nɛ.

Pi p̄ini Jishɔ pugu Mekishede

¹¹ Ndwe, pi ni mfe gí ntogo pi mbho ghan fe'ingien Minnwi llo mon ndaanon Levi ni ngwa Ishrae. A kan ni mbo na fa'a ghan fe'ingien Minnwi llo mon ndaanon Levi nthe a chwie ngwa po ki ntai, a shi kan ni nu'un mbie na yichai nkwan ghrà ghan fe'ingien Minnwi po, mbo ye na a po mon nthinkwo Mekishede ki lo mbo pi yi Eron ne.

¹² Nthe na ndii na nkwan ghan fe'ingien kwri ne, a pie na gí kwri nkaa yu. ¹³ Nthe na non na pi chra pa nnu pei nthe vi po pi non llo mon ndaanon nduon, ndo yichai kan ta'a non llo mon yugu ndaanon lo naa ma mfa'a li'i fe'ingien Minnwi. ¹⁴ Nthe na pi ya nji na Taatho via ni ndho pi mon ndaanon Juda, ndo Mushi shini ndo nchhu sheshe nnu nthe yie ndaanon no pa ghan fe'ingien Minnwi. ¹⁵ Nnu gho ya mbini non ndwe shi'i ndii na yichai ngan fe'ingien Minnwi pini nu'un nku'oo no Mekishede ne, ¹⁶ a po ngan fe'ingien Minnwi ki lo ntogo pi nkuon gi Mushi na a wu'oo mbo pi nnu llo nu mon ndaanon, a po ntogo pi nkuon ghrí chombhi na minthe pa'a pi lo mbiri ne. ¹⁷ Nthe na pi chhu nthe vi na,

“O ngan fe'ingien Minnwi ki ndugwi yi mon nthinkwo Mekishede.”

¹⁸ Pi chi ndunu kana nu'on njin nthe na a ni mbou ghrí ndo pa'a ndo mfa'oo ghère ne, ¹⁹ nthe na gí Mushi shini ndo nchwie sheshe yaon po yi ka'oka'oo ndo ndwe pi kwo tho ni kwa'a na a pini mbwa mbigi, mbo shendaon na pia shi ntogo fo nchene mbara yei Minnwi.

²⁰ Minnwi fe shendaon fhi yei ni shwrei nu kana. Ngwa pe na pugu ni mfuon ngu pa ghan fe'ingien ne, Minnwi shini ndo nshwrei nthe vugu. ²¹ Ndo Jisho nkaa yu ni ngu ngan fe'ingien Minnwi ntogo pi nkuon kana na a ni nshwrei ndii na a ni nchhu na,

“Taatho kwo shwrei, ti mba'a a yi'i nkwri nu'oo yi,

“O ngan fe'ingien Minnwi ki ndugwi yi.”

²² A chwie yie Jisho po nkien ngan fe tininju'oo na yei kana pini mbwa nga'a.

²³ Pa fuon ghan fe'ingien ni njien, nthe na gu ni nja'a vugu no ghei nu shhi ni fa'a yugu no ghan fe'ingien Minnwi. ²⁴ Ndo Jisho kana mbo ngan fe'ingien Minnwi ki ndugwi yi nthe na ju ndutho yi lo mfa'oo ndugwi yi. ²⁵ Nthe yie gho, ndwe pugu pa nguon ndii ghao, a fa'oo ghrí no kwe nu ngwa pe na pugu togo mbin yu nchene mbara yei Minnwi ne, nthe na a gha ngu'oo mbo yi maon no ligai nu Minnwi nthe vugu.

²⁶ Nthe na shishini, a ni nka'oo na pia fa'oo Taatho pa Thishi Ghan Fe'ingien Minnwi na a po no ju, na a yi taontaon, ki lo mfa'oo sheshe ntai ki nchhi, mfu'u non yi shina ghan phi, pi kera vi a fera ndugwi pa yere po. ²⁷ A lo nji'i mbie na a chho mfe'i ngien lelle no pa pie taatho pa thishi ghan fe'ingien Minnwi, mfuon fe'ingien nthe ji phi maa mbini mfe'i nthe yi ngwa, nthe na a ni nchwie yie wu'oo ta'a nge ndo mbo ndugwi yi ndii na a ni mfe non yi no yaon fe'ingien ne. ²⁸ Gi Mushi gha nchu'oo ngwamishua na pugu po no sheshe nonmishua ne na pugu po pa taatho pa thishi ghan fe'ingien, ndo Minnwi ni nchra ndo nshwrei ndii na gi ni nkwo fuon mbo ne, ni nchu'oo Muun na pi ni nchwie vi a po ki ntai ki ndugwi yi ne.

8

Jisho po pi Taatho pa Thishi Ghan Fe'ingien

kana na a pwa nga'a ne

¹ Ndwe, nguon nnu na pigi chhu nu ne po pi yei: pia fa'oo ye nkwan Taatho pa Thishi Ghan Fe'ingien na a chho pi ngei mbho ji Minnwi Chaapifuon po, ² muun fa'a mon pa li'i taontaon, mon ya nkien ntai na a lo nkrao nonmishua, a krao Taatho ne.

³ Nthe ña pi ghà nchu'ò sheshe taathò pa thishi ghan fe'ingien ña a fe pa yaon fé pugu pò yaon fe'ingien, nne a pie ña yei Taathò pa Thishi Ghan Fe'ingien fā'ò yaon nò fē'i nu ngien nò ghò. ⁴ Ndwe, a kan ñi mbo pi ñkuon shhe, a shi kan ñi' i mbo ñgan fe'ingien Minnwi kan shigei nthe ña pa ghan fe'ingien Minnwi pò fò ña pugu ghà mfe pa yaon fé ñkwan nò ha'an gí chhu ne. ⁵ Fà'a ña ghan fe'ingien pighò ghà mfā'a ne pò pi fhi pugu pa mili' i pa nnu ña a pò po ne, nthe ña ndii ña Mushi ni ntā'a nu ñkrao ntāa ghò ne, Minnwi fe ntígi ghò, nchhu nu ña, "Pa'ò nò yei nu ña ò chwīe ñguon yaon mon ñkwan ha'an pi ni nōon ve ñkuon mbra ne." ⁶ Ndo ti nò ha'an a pò ne, Krishto fā'ò fà'a ña a ya mbwa nchaa yugu, wu'ò nò ha'an kina ña a ju mbo ñgan chini ñggì fò pwa ñga'a, nthe ña a yi'è pi ñkuon pa ñkien kà'a.

⁷ Nthe ña fūon kina kan ni mbo pi ki ntəi, a shi kan ndò mbo ña pi chhò ntā'a mbra yi. ⁸ Nthe ña a ni njəi ntəi mbin pugu ndii ña a ni nchhu ña,

"A chhu ju Taathò ña, Ii njəi, pa llé chhò nthò nu,
 ña ñshi ñgwrā kina fhi
 pigi pa ñgwa Ishrae pugu pa
 ñgwa Juda.

⁹ Mba'a yei kina yi' i mbo pi nò ye ña ñki wrā
 pigi pa taa pugu llé ye ña
 ñki wēin mbhò yugu
 ntaon ni pugu mon la'ataon
 Ijpti ne.

Nthe ña pugu shini ndò ñgəi shhi
 nthò nū' on kina a,
 nthe yie ghò, pa'a ndò mfā'ò
 ndii yugu, a chhu ju Taathò.

¹⁰ Nthe ña yei kina ña ñshi ñgwrā
 pigi pa mbaanda Ishrae ne,
 pa llé pighò shi ñga ntəgò, a
 chhu Taathò,

Nshi ni' in gí pan thò pugu,
 ndò mbini nā'an njū'ò pugu,
 Ndo ñshi mbo Minnwi yugu,

pugu pò pa ñgwa pan.

¹¹ Mba'a sheshenon yi' i nje' i taakuo
 vi ki sheshenon ye' i ndin vi,
 nchhu nu ghò ña, 'Ji Taathò.'
 Nthe ña ñguon yugu ghao shi ñji
 a,
 llo ñkuon pa minkwasha ti
 ñgəi nchəin ñkuon pa ñgwa
 lienlien.

¹² Nthe ña ñshi mfā'ò kwoshini ni pa
 fāan pugu,
 pa'a ndò nu' un ñkwin pa phi
 pugu kan shigei yi."

¹³ Minnwi gha nchrā nu nthe kina
 fhi, a chwīe fūon yi lūnu, ndò sheshe
 yaon ña a lūnu ndò mbiri nu ne
 tothò mbhe.

9

*Gha'ò nu Minnwi ñkuon shhe
 pugu pa gha'ò nu Minnwi po*

¹ Fūon kina ni mfā'ò pa gí nò
 nnu gha'ò Minnwi pugu pa li' i gha'ò
 Minnwi ñkuon shhe. ² Pi ni njigi
 ntāa a fā'ò paa njien. Mon fūon
 njien, yaon tigi lan ni mbo fò, ni
 taprei ni brei ña pi fe ni Minnwi
 ne. Pi ni mēin fūon njien yei ni
 Li' i Taonon. ³ Njien ña pi mēin
 ni Ndugwi Li' i Taonon ne ni mbo
 njin mbra ndhwí ki' i li' i, ⁴ mfā'ò
 li' i fe'ingien ña pi chwīe ni laongo
 nò tūon nu lēi pugu pa ñkūn nū' on
 kina, pi pūon ni laongo, kñ ña pi
 chwīe ni laongo ni mana mon ghò
 ni mbo mon ñkūn ghò, ni mbie Eroñ
 ña a ni ñkhē ne, ni ngū'ò ña Minnwi
 ni nā'an kina yi ñkuon ghò ne. ⁵ Tho
 ñkūn ghò ni mbo pa mimaon ña
 pugu ni mfā'ò pra yugu nchhò nōon
 ndigha'ò Minnwi, pra yugu kuru
 faan kwoshini. Ndo ndwe, minthe
 pa'a pigi lo mfi' i ñguon nnu pei ñgəi
 shhi.

⁶ Yei ñkwan ha'an pi ni mbiri pa
 maon pighò ne. Pa ghan fe'ingien
 Minnwi nii mon fūon njien sheshe
 llé nò chwīe nu pa fā'a pugu. ⁷ Ndo
 a wu'ò nii taathò pa thishi ghan
 fe'ingien tə' i vi mon mbra njien ndò
 ngu'ò nchwīe nne pi ta'a ñgé mon

ta'a nga'o. A gha' nii ni chhi' no fe nu ni Minnwi nthe non' yi pugu pa phi ngwa nduon' ha'an' pugu chwie mon' ki ji ne. ⁸ Mon' nnu yei, Jijwe Minnwi ni non' na shendaon' togo nu nii mon' Li'i Taontaon' lo naa mbo yi wo ya'a no ha'an' fuon' njien' ntaa gho wu'o nthi fo ne.

⁹ Yei po pi li' no ndii yei. Yei non' na pa maon' fe' pugu pa minyien' fe'ingien' ha'an' pi fe ni Minnwi ne nthe pa'a a lo nchwie ngan'ho pa ghan' gha'o Minnwi po ki ntai, ¹⁰ nthe na pugu wu'o ndii pi pa nnu maon' ji pugu pa maon' nnu, pugu pa nkwan' nkwan' nnu wein' nkhi', mbo pa gi' nthe freinon' na a fa'a ti ntho nchein' mon' ndii nnu fhi ne.

¹¹ Ndo ndwe, Krishto tho no Taatho pa Thishi Ghan' Fe'ingien' mfe pa maon' shi'i na a kwo tho ne. A nii ki'e mon' ntaa lien' na a po ki ntai. Pi shi lo nji'i nchwie ntaa yei ni mbho non'mishua, pa'a ndo nji'i mbo pi yi nkuon' mbhi yei ha'an' pi chwiechwie ne. ¹² A nii ta'a nge' a lo mbo nguon' yi mon' pa Li'i Taontaon', ndo pa'a ndo ntogo pi nkuon' chhi' pa mimbhi pugu pa puon' na'an', ndo a ni ntogo pi nkuon' chhi' yi, nne njuon' lugu nu yia no nguon' ndii.

¹³ A kan' ni mbo na chhi' mimbhi pugu na'an' mimbha pugu pa phu muun' na'an' tuon' ha'an' pi logo nra' mbin' ngwa ne nthe a chwie ngwa ha'an' pugu fa'o nchhi' ne po pi taontaon', ¹⁴ a non' na chhi' Krishto, na a togo mbho Jijwe na a lo mfa'o ndugwi yi ne, mfe non' yi ki nchhi' lo mbo mbin' yu ni Minnwi ne, shi nshigao ngan'ho yia a po ki ntai pi fi'i yi nein' lo nkuon' pa fa'a khu no gha'o nu Minnwi maon'. ¹⁵ Nthe yie gho, a ju mbo ngan' chini nggi mon' kana fhi, nne na ngwa pe na a ge' vugu ne nthe pugu fa'o mbor'o ki ndugwi yi na Minnwi ka'a no fe nu ni pugu ne, nthe na ju Krishto kwo khu no yuon' nu ngwa mfu'u mon' phi na pi ni nchwie ndii fuon' kana ne.

¹⁶ Ndi' na non' nu'on' gi' no ha'an' pa nnu shi mbo ndii na a khu ne, a pie na pi non' na non' na a nu'on' gi' gho ne kwo khu, ¹⁷ nthe na nkwan' gi' gho gha' ngu'o mfa'a pi ndii na non' gho kwo khu ne, nthe na mba'a gi' gho fa'a ndii na non' gho wu'o mbi'i yi maon' ne.

¹⁸ A ni nchwie yie gho pi ni nchwie fuon' kana je' ntogo pi nkuon' chhi'. ¹⁹ Nthe na Mushi ni nga nchhu nguon' kana na a taon' mon' nwa'an'li gi' ne ni nguon' ngwa ghao, ndogo chhi' puon' na'an' pugu pa mimbhi nyaan' ni nkhi' nra' nkuon' nwa'an'li gi' pugu pa ngwa, ni yichai' nkwan' muun' thi pi mein' ni haisho, pugu pa ngi' na a taon' mbin' minji', pi ni'in' yaon' fo a fa'o ngwra' pipie. ²⁰ A ni nga nra', nchhu nu na, "Yei chhi' wra' kana ye na Minnwi ni mfe gi' ni pai nthe yie ne." ²¹ Wu'o nenne, a pin' nu'un' nra' chhi' gho nkuon' ntaa pugu pa nguon' pa maon' pe na pi gha' nga'o Minnwi no gho ne. ²² Shishini, mon' gi' Mushi, pi gha' nchwie yaon' po yi taontaon' ntogo pi kuo' chhi', ti chhi' mien' ki kwri, pa'a li'e nu phi lo mbo.

²³ Nthe yie gho, a ni mbie na pi chwie pa fhi maon' ha'an' a po po ne po yi taontaon' mon' shendaon' yei, ndo pa maon' po pie na pi chwie a po yi taontaon' ni pa nkien' maon' fe'ingien' a chaa pei.

²⁴ Nthe na Krishto shini ndo nii mon' li'i taontaon' ha'an' pi chwie pi ni mbho ne, na a ni mbo fhi nkien' yi ne, ndo a ni nja nii pi nkien' mon' po ndutho yi, ndwe no thi nu shhi Minnwi no li'i yia. ²⁵ A shini ndo nji'i mfa'o no fe nu non' yi no yaon' fe'ingien' ngenge, no ha'an' taatho pa thishi ghan' fe'ingien' na a nii mon' pa Li'i Taontaon' sheshe nga'o ni chhi' na a lo nji'i mbo ji ne. ²⁶ A kan' ni mbo nenne, a kan' ni mfa'o no yai nu nge'i ngenge lo ndii na pi ni mba'o mbhi ne. Ndo no ha'an' a po ne, a non' non' yi ta'a nge, a lo mbo nguon' yi mon' ndugwi nguon' pa ndii

ghao nɔ fu'u nu phi ntɔgɔ pi ηkuon fe nu non yi nɔ yaon fe'ingien.

²⁷ Wu'ɔ nɔ ha'an pi nū'ɔn ηa ηonmishua shi ηkhu ta'a ηge, mbra nnu a thi shá'a ne, ²⁸ wu'ɔ nenne, pi fe Krishto ta'a ηgé nɔ yaon fe'ingien nɔ kwe nu phi ntou ηgwa, a shi mbini nɔon non yi mbra ηgé ki lɔ nu'un nthe pi shīgao nu phi, ndɔ nthe pi kwe nu ηgwa pe ηa pugu chhɔ njwere vi ηkien yie ne.

10

Pi fe Krishto wu'ɔ ta'a ηgé nɔ yaon fe'ingien

¹ Nthe ηa gí ni ηgu'ɔ mbo pi mili'i pa maon shi'i ha'an a fā'ɔ nɔ tho nu ki lɔ nja mbo pi ηkien maon pighɔ ne, a kan ni mfe pa'a pa yaon fe'ingien ha'an pugu ni mfe nu sheshe nga'o ne lɔ nchwie pa ηgwa ηa pugu ni nthɔ yɛi Minnwi ne pɔ ki ntɛi. ² A kan ni mbo ηa pi kwo ya nshīgao phi ηgwa pe ηa pugu ni nchhɔ nga'o Minnwi ne shishini, pugu shi kan ni nu'un mbí'i ηa pugu pa ghan phi ηkamu'ɔn, nne fe'ingien kan ni ntithi. ³ Nɔ ha'an a pɔ ne, pa maon fe'ingien pighɔ ni mfā'a nɔ kwɪn nu ηgwa ni phi yugu sheshe nga'o. ⁴ Nthe ηa minthe pa'a chhi pa nā'an mimbia pugu pa mimbhi lɔ nshīgao phi.

⁵ Nthe yie ghɔ, ndii ηa Krishto ni nthɔ ηkuon mbhi ne, a ni nchhu ηa, "ɔ lɔ nji'i ntā'a pa maon fe'ingien pugu pa maon fé, ndɔ ɔ fe freinon vɛi.

⁶ ɔ lɔ nji'i mfā'ɔ pwanju'ɔ ni pa mimaon ha'an pi tūon pugu pa pichɛi pa maon fe'ingien nduon nɔ shīgao nu phi.

⁷ Nenne nchhu ηa, 'Lii njɛi, nthɔ nɔ chwie nu nnu ye ηa ɔ tā'a nu ne ma Minnwi, wu'ɔ nɔ ha'an pi nā'an nthe a mon ηwa'anli gí ne.'"

⁸ Fūon yi Krishto chhu ηa, "ɔ lɔ nji'i ηkhwā ki mfā'ɔ pwanju'ɔ ni fe'ingien pugu pa maon fé pugu

pa minyien ha'an pi tūon nɔ yaon fe'ingien ne pugu pa maon fe'ingien nɔ shīgao nu phi" (pi fe maon pei pi ηkwan ha'an gí chhu ne), ⁹ nenne, a pini mbigi ηa, "Lii njɛi, nthɔ nɔ chwie nu nnu ha'an ɔ tā'a nu ne." A ni mī'an fūon yi nne nɔ tho nu ni mbra yi. ¹⁰ Nthe ηa Jisho Krishto chwie nnu ηa Minnwi tā'a nu ηa a chwie ne, pi chwie pia pɔ yi taontaon lɔ mon phi ntɔgɔ pi ηkuon fē'i nu ηgien ηa a ni mfē'i pi ni ji freinon ta'a ηgé a lɔ mbo ηguon yi ne.

¹¹ Sheshe ηgan fe'ingien ghà mfā'a fā'a yi sheshe llé nthɔ fē'i ndɔ nthɔ mbi'i ta'a ηkwan fē'i nu ηgien ηa minthe pa'a a lɔ ma nshīgao phi ne. ¹² Ndɔ ndii ηa Krishto ni ηkwo fe ta'a yaon fe'ingien nɔ ηguon ndii ghao nthe phi ne, a ni nchɔchhɔ ηgei mbhɔ ji Minnwi, ¹³ nchhɔ njwere nu lɔ ndii ghɔ ti pi shi nu'un nchwie pa mimbina pi pɔ krí tigi kwɔ yi. ¹⁴ Nthe ηa ntɔgɔ pi ηkuon ta'a yaon fé, a chwie ηgwa pe ηa pugu tho mbo yi taontaon ne pɔ ki ntɛi nɔ ηguon ndii.

¹⁵ Ndɔ Jijwe Minnwi ηkaa yu pɔ minkwentie ni pigi ndii ηa a ni ηkwo chhu ηa,

¹⁶ "Yei kina ηa nshi ηgwrā pigi pugu pa llé pighɔ shi ηga ntɔgɔ, a chhu Taathɔ:

'Nshi ni'in gí pan mon njù'ɔ pugu ndɔ mbini nā'an mon tho pugu.'"

¹⁷ Nenne ki'ɛ a pīgi ηa,

"Mba'a shi nu'un ηkwɪn pa phi yugu pugu pa sheshe nnu piphi ha'an pugu chwie ne ηkamu'ɔn."

¹⁸ Ndi ηa pi kwo li'ɛ pa phi pei ne, chà yaon fé nɔ li'ɛ nu phi lɔ nu'un mbo.

Pia chənə nthɔ yɛi Minnwi

¹⁹ Nenne ki'ɛ, ma lin pan, pia fā'ɔ tininju'ɔ nɔ nii nu mon pa Li'i Taontaon ntɔgɔ pi ηkuon chhi Jisho. ²⁰ A chu'ɔ shendaon fhi, ndɔ mbo shendaon maon ni pia ntɔgɔ pi

ηκουον ndhwí ki'i li'i, njin yei pɔ pi ηa a tɔgɔ pi ηκουον frɛinon yei. ²¹ Ndo pia fā'o mme ηgan fe'ingien Minnwi ηa a lina nu ni mbaanda Minnwi. ²² Nthe pa nnu pei, pia chənə nthɔ yəi Minnwi ni njù'ɔ nnu shini pugu pa tininju'ɔ mon pin, ni ηganthɔ ηa pi kwo yrā a pɔ yi taonjaon llo mon phi, ni pa non ηa pi kwo shīgao ni ηkhĩ taonjaon nɛ.

²³ Pia wēin kwà'a ha'an pia chhu ηa pia fā'o nɛ a tini, nthe ηa minthe pia yi'ə non yia mbin Minnwi nɔ nū'ɔn nu kà'a yi. ²⁴ Pia pī'i ηkwan ha'an a nthe pia kwēnɛ non pia nɔ fā'o nu khwā pugu pa fā'a shi'i, ²⁵ ki lo nchhɔ funu paon nu ta'a li'i ka'a nɔ ha'an pichəi pa ηgwa chhɔ nchwīe nu nɛ. A ka pie pi ηa pia mā'an ghrí līn pia ηgəi shhi mbigi nɔ ha'an ɔ yəi Lləmbhi Taathɔ chənə mbara nu nɛ.

²⁶ Nthe ηa nɔ ha'an pia kwo ji nnu shini nɛ, pia mbini ηgəi shhi nchhɔ nchwīe phi ndɔ nji nu, pa'a yichəi yaon fe'ingien nthe phi lo nu'un mbi'i ni pia, ²⁷ ηkien wuwuru ywɛrɛ nu shá'a ηa a thɔ nu nɛ pugu pa titini mɔnon ηa a shi mī'ɛn pa mimbina nɛ. ²⁸ Sheshenon ηa a ni ndāa gí Mushi nɛ, pi ni jwi vi ki lo mfā'o kwoshini ndii ηa paa ηgwa ki pi trɛi nu'un mbo nɔ pa minkwentie nɛ. ²⁹ ɔ pī'i ηa njó ηgwa pɛ ηa pugu nīi Muun Minnwi la'o kwò pugu nɛ, shi mbo pi fi'i yi nɛin? Mbo pa ηgwa ha'an pugu lɔgɔ chhĩ kina ha'an pugu kie ηκουον ghɔ mbo yi taonjaon nɛ nɔ yaon ghagha, ndɔ ηgwɛ'i Jijwɛ ηa a nɔon pwapun nɛ? ³⁰ Nthe ηa pia ji vi ηa a chhu ηa, "Mfā'o nji nɔ fɛ nu njó, nshi nthu," mbini nchhu ηa, "Taathɔ shi nsha'a ηgwa pi." ³¹ A ηkien nnu wuwuru nɔ gū nu mbhɔ Minnwi maon.

³² Pəi kwīn ηkwan ha'an a ni mfūon mbo ni pəi nɛ, ndii ηa ligi yəi ni ηkwo ha'an nɛ, pəi ni ntii shii mon pa titini ηgə'i. ³³ Pichəi ndii ni mbo pi wɛ'i vəi li'i wo ndɔ mfe ηgə'i ni pəi, pichəi ndii pəi ghɛrɛ ηgwa

pɛ ηa pugu yəi ηkwan ηgə'i ηa pəi ghà njəi nɛ. ³⁴ Nthe ηa pəi ni nɔon kwoshini ni pa ghan chəin, ndii ηa pi ni nshiri maon pəi ηkwe nɛ, pəi pin ni pwanju'ɔ, nji nu ηa pəi fā'o pa maon ha'an a pwa ncha pie ghɔ nɛ, mbo pɛ ha'an a ma ηgu'ɔ mbo nɔ ηguon ndii nɛ.

³⁵ Nthe yie ghɔ, ki'i pəi mī'an tininju'ɔ yəi, nthe ηa a shi nthɔ ni mme kɛnɛin. ³⁶ Pəi fā'o nɔ tii nu shii, nne ηa ndii ηa pəi kwo chwīe nnu ηa Minnwi tā'a nu nɛ, minthe pəi fā'o yaon ηa a kà'a vəi nɔ ghɔ nɛ.

³⁷ Nthe ηa,

"Mon muun mi kuo ndii,

Ju ηa a thɔ nu nɛ shi nthɔ ki lo njiri.

³⁸ Ndo ηgwa pan pi ndindi shi nchhɔ chəmbhi yugu pi mon pin.

Ndo ti sheshenon vugu nshū'u mbini njin,

pa'a ndɔ mfā'o pwanju'ɔ mbin pugu."

³⁹ Ndo pia lo mbo ηgia ηgwa pɛ ha'an pugu shū'u mbini njin nshi'i nɛ, pia pɔ pi ηgia ηgwa pɛ ηa pugu fā'o pin ndūgu nɛ.

11

Pa memme li pin

¹ Ndwe, pin pɔ pi fā'o nu tininju'ɔ ni pa yaon ha'an ɔ fā'o kwà'a ηκουον ghɔ nɛ, nji nu ni tininju'ɔ ηa ɔ shi mfā'o yaon ηa ɔ lo naa njəi nɛ.

² Nthe ηa a ni ntɔgɔ pi ηκουον pin, Minnwi pin pa ηgwa lleshhi.

³ A pɔ ntɔgɔ pi ηκουον pin ηa pia ji ηa Minnwi ni nchwīe mbhi pi ni chrà ηa a ni ntaon nchò yu nɛ, nne ηa yaon ηa pi yəi nɛ, pi shini ndɔ nchwīe pi ni pa yaon ηa pi yəi nɛ.

⁴ A ni ntɔgɔ pi ηκουον pin ηa Abe ni mfe yaon fe'ingien ni Minnwi a pwa ncha yi Kein, ηa Minnwi ni mbin vi ηa a non ndindi, mbin vi ntɔgɔ pi ηκουον pin nu ji yaon fé. Nji'i nthe nɔ ha'an a kukhu nɛ, ndɔ ntɔgɔ ηκουον pin yi ghɔ, a wu'ɔ nchrā nu.

⁵ A ni ntɔgɔ pi ηκουον pin pi lɔgɔ Enoke ηku'ɔ nɔ tɔthi nne ηa ki'i a

khu, kaŋ ta'a ŋoŋ shini ndo njɛi vi nthe ŋa Minnwi ni ndɔgo vi. Ndwe, ŋkaon pi maa ndɔgo vi, pi ni ŋkwo pin vi ŋa a ni ŋkwo chwɛ tɔa Minnwi pwa. ⁶ Mba'a sheshenon chwɛ tɔa Minnwi pwa ki lo ntogo pi ŋkuon pin, nthe ŋa sheshenon ŋa a tho njɛi Minnwi ne, pie ŋa a pin ŋa Minnwi po fo ndo nchho ŋkɛnɛin ŋgwa pe ŋa pugu tã'a vi ne.

⁷ Ntogo pi ŋkuon pin, Minnwi ni ŋga shũu tɛnɔ Noa ni pa nnu ŋa a tho nu ndɔgo li'i, nji'i nthe pi no ha'an a shini ndo naa njɛi ne, mon pogo Minnwi, a ni nchwɛ mme pie ŋa a po no nda ne no kwe nu mbaanda yi no gho. Nthe yei, ŋguon mbhi ni mfã'o njó gu, Minnwi ni nchhu ŋa Noa ŋon ndindi nthe pi pin yi.

⁸ Ntogo pi ŋkuon pin, ndii ŋa Minnwi ni ŋgɛ Abrahan ŋa a ghɛi no li'i ha'an a shi mfe gho no ji ne, Abrahan ya'o nchò yi, ntaon ki lo nji li'i ha'an a ni ŋgɛi nu ne. ⁹ Ntogo pi ŋkuon pin a ni ŋgɛi no chho nu mon la'ataon ŋa Minnwi ni ŋkã'a no fe nu gho ne, mon ŋgini la'ataon gho a la'a fo mon pa ntãa, wu'ɔ no ŋa Aiji pugu Jakɔ, ŋa pi ni ŋkã'a vugu ni shhe gho ni nda'a mon ntãa ŋkaa pugu ne. ¹⁰ Nthe ŋa a ni nchho nchɛi pi mme la'ataon ye ŋa Minnwi ni mbĩ'i ŋkwan ha'an a fã'o no po nu ndo ŋkrao ne, kwò mme la'ataon gho po ki ndugwi yi.

¹¹ A ni ntogo pi ŋkuon pin ŋa nji'i nthe pi Shera ni mfã'o nji no shũu nu, nji'i nthe pi no ha'an ŋga'ombhi yi ni ŋkwo chaa yi ŋon ŋa minthe a shũu ne, nthe ŋa a ni mbĩ'i ŋa ŋon ŋa a kã'a vi ne ŋon ndindi no chwɛ nu nnu ha'an a kã'a ne.* ¹² Nthe yie gho, llo mbɛn ta'a ŋon ŋa a ni ŋkwo po no ŋon khu, pi ni mbhi ŋgwɛingwa ŋa pugu ni njien ti mbo no finɛi po, mbini njien ti mbo no

shishhe ŋkin ŋkhĩ ŋa minthe pa'a pi lo nshia ne.

¹³ Ŋguon pa ŋgwa pei ni ŋkhu mon pin ki lo naa mfã'o yaon ŋa pi ni ŋkã'a ne, ndo pugu ni njɛi pi fie shhi pugu ndo mbɛn maon pigho, ndo mbini nchhu ŋa pugu po pi pa ghini ndo pa'a ŋkuon shhe yei lo mbo la'a yugu. ¹⁴ Nthe ŋa pa ŋgwa ha'an pugu ghà nchrã ŋkwan nnu pei ne chwɛ pa'a khutho lo nu'un mbo ŋa pugu chho ntã'a la'ataon ha'an a shi mbo yugu ne, ye ŋa pugu ni ndho fo ne. ¹⁵ Pugu kaŋ ni nchho mbĩ'i la'ataon ye ŋa pugu ni ndho fo ne, pugu kaŋ ni mfã'o shina no pini nu fo. ¹⁶ Ndo no ha'an a po ne, pugu chho nshigi pi la'ataon ha'an a pwa nchaa yei ne, mbo yi po. Nenne Minnwi lo nji'i mfã'o lritho ŋa pi mɛin vi ni Minnwi yugu, nthe ŋa a kwo piri mme la'ataon ni pugu.

¹⁷ Ntogo pi ŋkuon pin ndii ŋa Minnwi ni njwɛ'i Abrahan ne, a ni mfe Aiji no yaon fe'ingien. Abrahan ju ŋa Minnwi ni mfe kã'a gho ne, ndo a ni ntho mbiri nu no fe nu fien muun vi no yaon fe'ingien ni Minnwi. ¹⁸ Minnwi ni nchhu gho ŋa, "A shi ntogo pi mbɛn Aiji ŋa o shi mfã'o ŋgwɛingwa ŋa mi ni ŋkã'a ne." ¹⁹ Abrahan ni njwɛɛ ŋa minthe Minnwi pi'i Aiji mon gu, ndo no chrã nu, Abrahan ni mbini mfã'o vi llo mon gu.

²⁰ Ntogo pi ŋkuon pin Aiji ni mfe mboro ni Jakɔ pugu Esho no pa nnu ŋa a le ma ntho ne.

²¹ Ntogo pi ŋkuon pin, ndii ŋa Jakɔ ni ŋkhu nu ne, a fe mboro ni sheshe muun Joshe ndo ŋga'o Minnwi no ha'an a ni nji'ɔ non yi tho mbie yi ne.

²² A ni ntogo pi ŋkuon pin, Joshe gha ntã'a ŋkhu, nchrã ŋkuon ŋkwan ha'an puon Ishrae shi ntaon la'ataon Ijpti ne, ndo mfe pa gĩ no

* **11:11** 11:11 Yichɛi shendaon no chhu nu nnu yei po ŋa A ni ntogo pi ŋkuon pin Abrahan fã'o nji no po nu tãa nji'i nthe pi no ha'an a ni ŋkwo ya ndunu ndo minthe pa'a Shera ŋkaa yu lo nu'un mfã'o puon ne. Abrahan ni mbĩ'i ŋa ŋon ŋa a kã'a vi ne ŋon ndindi no chwɛ nu nnu ha'an a kã'a ne.

nnu ha'an pi shi nchwīe ni pa kwéi pi ne.

²³ A ni ntogo pi nkuon pin, pi gha mbhi Mushi, pa taa pi lāin vi no trei nāon, nthe na pugu ni njai na a mbwa muun, ndo pa'a pugu lo mfā'o pogo gu no pə'i nu gí fūon.

²⁴ Ntogo pi nkuon pin, Mushi ni nga ngū mmeonon ndāa na ki'i pi mēin vi na a muun muun fūon Fero yi mingwe. ²⁵ A ni nka chu'o pi no yai nu ngə'i pugu pa ngwa Minnwi ncha na a fā'o pwanju'o pwtua mon phi no kuo ndii. ²⁶ A ni mbī'i na fā'o nu wé'i nthe Ju na Minnwi Chu'o Ntaon no Nkwe ne nkien mme fā'o ncha pa fā'o mon la'ataon Ijpti, nthe na a ni ntho ndii pi kienin na a po shhi ne. ²⁷ Ntogo pi nkuon pin, a lollo Ijpti pi ki lo nji'i mfā'o pogo gu nthe pigitua fūon. Pi no ha'an a ni ntho njai Minnwi ha'an pi shi'a njai vi ne, a ni ndāa no shri nu nkūnu yi mbini. ²⁸ Ntogo pi nkuon pin, a ni nū'on Ji Lli Nji'a ndo mbini nchhu na pi mīni chhī nkuon pa chonda, nne na ki'i ngan ntaon Minnwi na pi ni ntaon vi na a jwi pa fūon phi ne kāon vugu.

²⁹ Ntogo pi nkuon pin, pugu ni nshā'a mme nkhi na pi mēin ni Nkhi Pipie pi no ha'an pugu ni ntogo pi nkuon shhe yo, ndo pa ngwa Ijpti gha mōon yugu nkhu mon nkhi gho.

³⁰ Ntogo pi nkuon pin, pa nka'a ngu'o Jeriko ni mbūo nshā'o shhe ndii na pugu ni ngin mbāon no khwachai llé ne.

³¹ Ntogo pi nkuon pin, Raha mingwe shakhi shini ndo nkhu pugu pa ngwa pe na pugu ni ntinitho ne, nthe na a ni ntuo pa miyra llo la'ataon Ishrae shi'i.

³² Ngu'o ngəi nu shhi? Nthe na ndii shi mbou vai no chrā nu nthe pa Gidon, Bara, Shaonshi, Jefta, nthe Devi pugu Shamue pugu pa njai'i Minnwi, ³³ ha'an pugu ni ntogo nkuon pin nga'a pa la'ataon. Pugu ni nchwīe nnu na ka'o ne

ndo mfā'o yaon na Minnwi ni nkā'a ne. Pugu ni nchri nchò pa pa'o, ³⁴ mbigei nji mōonon, ndə'i ki pi lo njwi vugu ni kafa, mfā'o ghrí mon pou ghrí, mfā'o titini ghrí mon nchhò, mā'an nga'a ghan mā'an nchhò pa taon nduon pugu tei. ³⁵ Pinge ni mbini mfā'o lin pugu ha'an pugu ni nkwo khu ne ntogo pi mon ku'o nu mon gu.

Pi ni mfe wuwuru ngə'i ni pichai, pugu lāa na mba'a pugu taon choin, nne na minthe pugu fā'o nkien chombhi ndii na pugu pini nku'o mon gu ne. ³⁶ Pi ni mā'an pichai ni kwəin, ndo ngwie pichai ti nkrao ni pa chein mā'an mon choin. ³⁷ Pi ni ntun vugu ni ngū'o, nsho vugu pugu taon paa krao†, njwi vugu ni kafa. Pugu mā'an pa ngrào minji pugu pa mimbhi mbin pugu nyien nu, mbou, pi fe ngə'i ni pugu, pa'a ndo ntuo vugu shi'i. ³⁸ Mbha nnu ngwa pei ni nja mbwa nga'a no po nu nkuon mbhi yei, pugu ni ntho nyien nu li'ili'i mon nkūnu njó pugu pa nkuon mbra nchho nu mon pa llú pugu pa pùo.

³⁹ Nji'i nthe no ha'an pi ni mbin nguon ngwa pei nthe pin yugu ne, pugu shini ndo mfā'o yaon na Minnwi ni nkā'a ne, ⁴⁰ nthe na Minnwi ni nū'on yaon na a pwa ncha yie ne ni pia, nne na pia nkien, pa'a pi lo nchwīe pugu po ki ntai.

12

Jisho non na pin yia llo pi mbho yu a pini nchwīe pin yia po ki ntai ne

¹ Nthe yie gho, na pia fā'o ntou pa minkwentie yai pia ne, pia mī'an nguon pa lri pugu pa phi na a krēi mbin pia ne, pia tei ni tiishi, tei na a po shhi pia ne, ² nchho ndii pi Jisho, mbo non na pin yia llo mbho yu, a lo mbini mbo non na a chwīe pin yia po ki ntai ne. Nthe pwanju'o na a ni mbo shhi yu ne, a ni ngwēin njū'o

† 11:37 11:37 Pichai pa Nwa'anli Minnwi mon chrā Gri pini mbigi na moon vugu.

yi ti ngēi nchēiŋ nthiŋkwo ŋa a ni ŋkhu ŋkuoŋ wá'a, mbī'i lritho khu nu ŋkuoŋ wá'a gho a pɔ nnu gha, pi chɛrɛ vi ŋgei mbho ji shhi faan Minnwi.

Ki'i mfā'o li'ənon

³ Pī'i mbiŋ ju ŋa a ni ntii shii mon ŋkwanŋ kipina ye ŋa a ni ntho nu gho llo mbho ghanŋ phi ne, nne ŋa ki'i ɔ fā'o li'ənon nshūu mbīni njiŋ. ⁴ Mon ŋkrò yēi pēi pa phi, pēi lo naa ndi'i ti nchēiŋ monŋ nthiŋkwo ŋa pi jwi vēi ⁵ ki pēi li'ε mā'anŋ njù'ɔ ye ŋa a chrā ni pēi nɔ pa puonŋ pi ne.

“Muunŋ a, ki'i ndɔgɔ pi ni tho mbho ndii ŋa taatho yu'u gho ne, ki mfā'o li'ənon ndii ŋa a fē'i gho ne.

⁶ Nthe ŋa Taatho ghà nju'u ŋonŋ ŋa a khwā ne, mfe njó ni sheshe muunŋ ŋa a lɔgɔ vi nɔ muunŋ vi ne.”

⁷ A pɔ nthe pi yu'u nu ŋa pēi fā'o nɔ wēiŋ nu njù'ɔ yēi. Minnwi fā'a nu mbiŋ pēi pi nɔ puonŋ pi. Nthe ŋa a yēi muunŋ ŋa tǎa vi ghà mienŋ ki lo nju'u vi? ⁸ Pi mienŋ ki lo nju'u vēi nɔ ha'anŋ pi ghà nju'u ŋguonŋ puonŋ ne, a nōonŋ ŋa pēi pɔ pi nɔ pa puonŋ phi mbhi, ki lo mbo ŋkienŋ pa puonŋ. ⁹ Nɔ pīgi nu, pia fā'o pa tǎa ŋkuonŋ shhe heinŋ ŋa pugu ghà nju'u via, ndo pia wu'ɔ nja nja'o vugu. Yie lo mbie ŋa pia ka pīni nja'o nchò Tǎa pa jijwe pugu pa chombhi ya'o mbīgi ŋgēi shhi?

¹⁰ Pa tǎa ŋkuonŋ mbhi heinŋ ghà nju'u via nɔ muunŋ kuo ndii nɔ ha'anŋ pugu līi a kā'o mbho pugu ne, ndo A ghà nju'u via nne ŋa pia pɔ shi'i, nne ŋa pia fā'o ŋkwanŋ taonŋtaonŋ yi.

¹¹ Ŋguonŋ yu'u nu ghà mfhi nɔ ha'anŋ a tho pi ni yú'ɔ ndii gho ki lo mbo pi nnu shi'i, ndo a gha ndara, ni ŋgwa pɛ ŋa pugu ye'i yaonŋ ŋkuonŋ gho ne, a yunŋ ntienŋ mbo ta'anggi pugu chombhi ndindi.

¹² Nthe yie gho, kērɛ mbho mɔ ŋa a kina ne tothi, ndo nshwīi kwére mɔ ŋa a nāna ne. ¹³ Pēi chwīe shendaonŋ ha'anŋ kwò yēi tɔgɔ nu fɔ ne pɔ yi

tithi, nne ŋa ki'i kwò yēi ha'anŋ a lo nja ntini ne tēe nɔ yòu yi, a ka titini mbo shi'i.

¹⁴ Kāa nɔ pɔ nu ni ta'anggi pēi pa sheshenŋ ndo mbini nchho chombhi taonŋtaonŋ ŋa a ŋkienŋ pa'a kanŋ ta'a ŋonŋ lo shi njēi Taatho ne.

¹⁵ Pēi lina nɔ yēi nu ŋa sheshenŋ lo nshūu mbini njiŋ ntaonŋ monŋ pwapuŋ Minnwi. Pēi lina nɔ yēi nu ŋa ki'i sheshenŋ pɔ nɔ ŋienŋ thi lwillwi ŋa a ghà ŋku'ɔ ntho ni ghagha'a ntou ŋgwa kie ŋkuonŋ gho mfuo nonŋ yugu ne. ¹⁶ Pēi yēi ŋa ki'i sheshenŋ pɔ minkwoshuonŋ, ki ŋonŋ ki pɔgɔ Minnwi nɔ Esho ŋa a ni mfini li'i yi nɔ muunŋ shhi nthe ta'a ŋgɛ maonŋ ji ne. ¹⁷ Nthe ŋa pēi ji ŋa a ni ŋa nu'unŋ nda'a, a tǎa nu nɔ fā'o nu mbɔɔ, pi lāa vi nthe ŋa a shini ndo nu'unŋ mfā'o shina nɔ pini nu ŋkwri njù'ɔ yi, nji'i nthe pi nɔ ha'anŋ a ni ntā'a shina ni ŋkhī ligi ne.

Sha'afuonŋ ŋa minthe pa'a pi lo nji'i nchī'i

¹⁸ Pēi lo nji'i ntho pi ŋkinŋ mbra ŋa minthe pēi kāonŋ, pugu mōnŋonŋ ŋa a kii nu, ni titini njiŋnjinŋ pugu pa mme finŋ, ¹⁹ ni ntānŋ ŋa pi tua pugu pa ŋggi ŋa chrà yi chwīe ŋgwa ha'anŋ pugu ya'o ne ligēi ŋa ki'i pi nu'unŋ mbini nchrā ni pugu. ²⁰ Nthe ŋa gí ye ŋa pi ni mfe ni pugu ne ni ŋga'a vugu. Gí gho ni mbo ŋa, “A nji'i mbo ŋa a kāonŋ minyienŋ ŋkāonŋ mbra gho, pi tunŋ vi ni ŋgù'ɔ a khu.” ²¹ Shishini, li'i gho ni ŋgūru ti Mushi chhu ŋa, “Ndinaonŋ ni pɔgɔ gu pugu pa wrū nu.”

²² Ndo pēi tho pi yēi mbra ŋa pi mēiŋ ni Shayaonŋ ne, pugu pa mme la'ataonŋ Minnwi maonŋ, mbo Jerushaleinŋ ŋa a llo pɔ, shhi pa ŋkanŋkanŋ pa ghanŋ ntaonŋ Minnwi ŋa pugu kiri monŋ mme pwatua ne, ²³ pēi tho pi monŋ choshi pa fūonŋ phi ha'anŋ pi nā'anŋ ligi yugu pɔ ne. Pēi tho pi shhi Minnwi ŋganŋ sha'a ŋguonŋ ŋgwa, shhi pa jijwe pa ŋgwa ndindi ŋa pi chwīe pugu pɔ ki ntēi ne. ²⁴ Pēi tho pi shhi Jisho mbo ŋganŋ

chīni ηgwa pugu pa Minnwi mon kīna fhi, shhī chhī ηa pi yrā, ηa a chrā pa nnu shi'i nchaa chhī Abe ne.

²⁵ Pəi lina nu ηa pəi lo nji'i ndāa vi ηa a chrā nu ne. Nthe ηa ā mbo ηa ηgwa pe ηa pugu ni ndāa no ya'ο nu chrā Minnwi mbho ηon ηa Minnwi ni mfe ηkīni yi ghō ηkuon shhe hein ne shini ndo ntei, pəi pī'i ki'ε ηa minthe pia kie pi neiη ntei, no ha'an pia ndāa ju ηa a chrā nu pi llo po ne! ²⁶ A ni ηga mbo ndii ghō, ηggi yi chī'i shhe, ndo ndwe a kā'a ηa, "Ndo mba'a nshi ηgu'ο mbīni nchī'i pi shhe tə'i vi ηkamu'οη, ndo nshi nchī'i po ηkaa yu." ²⁷ Chrā yei ηa "nshi ηgu'ο mbīni" tho, nōon pi fu'u nu pa maon ηa minthe pi chī'i ne, mbo pa yaon ηa pi chwīe ne, nne ηa pa maon ηa minthe pa'a pi lo nchī'i ne nthe pugu kina.

²⁸ Nthe yie ghō, pia fā'ο tōo nu nthe ηa pia fā'ο Sha'afuon Minnwi ηa minthe pa'a pi lo nchī'i ne. Nthe yie ghō, pia gha'ο Minnwi mon shendaon ηa a shi mbwa vi ne mon ya'ο nchō pugu pa pōgo, ²⁹ nthe ηa Minnwi yia po pi mōηon ηa a ghā ηkii yaon nshi'i ne.

13

Pa yaon fe'ingien ηa a ghā mfe pwatua ni Minnwi ne

¹ Pəi ghēi shhī nchho ηkhwā non pəi no pa ghan pin. ² Ki'i pəi li'ε lina nu ni pa ghini, nthe ηa mon chwīe nu nenne, pichēi pa ηgwa lina ni pa ghan ntaon Minnwi ki lo nji. ³ Pəi kwīn pa ηgwa ha'an pugu po mon chōin ne pi no ha'an pəi pugu po mon chōin ka'a, ηkwīn ηgwa ha'an pi lo ntuo vugu shi'i no ha'an pəi pugu tho njei ηgə'i pi ka'a.

⁴ Nguon ηgwa ghao gha'ο lān, ki'i ηon nūan pugu ηon nduon ηa a lo mbo ηgwe vi ki ndaon vi ne, nthe ηa Minnwi shi nsha'a pa ghan kwoshuon, pugu pa ghan lān ηa pugu kwoshuon ne.

⁵ Lina nu ηa ki'i khwā mbīn po mon chombhi yo, fā'ο njru ni yaon ηa o fā'ο ne. Nthe ηa Minnwi ni nchhu ηa,

"Mba'a nji'i ma mien ghō,
ki ma njiri ghō."

⁶ Nenne minthe pia chhu ni tininju'ο ηa,

"Taatho ηgan ghēre a, mba'a nji'i
mbogo gu.

Minthe ηonmishua chwīe pi
kho mbīn mu?"

⁷ Pəi kwīn pa thishi pəi, mbo pe ηa pugu chhu chrā Minnwi ni pəi ne. Pəi pī'i ηkwan ha'an pugu ni nchho chombhi yugu ti nu'uy ηkhu ne mbīni pin yugu.

⁸ Jisho Krishto po wu'ο no ha'an a ni mbo yua ne, ηgu'ο mbo pi nenne shi'a, ndo ma ηgu'ο mbo pi nenne no ηguon ndii. ⁹ Ki'i pəi mien pa ηkwan ηkwan ntīgi pugu pa ηgini ntīgi tien vəi ni'in mon trū, a pwa ηa pin ηon tini ntogo pi ηkuon pwapun Minnwi, ki lo ntogo pi ηkuon nū'οη nu pa nū'οη nthe nnu maon ji, pa nū'οη pei lo nji'i ηgēre ηgwa pe ηa pugu nū'οη ne.

¹⁰ Pia fā'ο li'i fe'ingien* ηa pa ηgwa pe ηa pugu fā'a nu mon li'i ηa pa ηgwa Juu ghā ηga'ο Minnwi ne lo mfā'ο nji no ji nu maon ha'an a llo ηkuon li'i fe'ingien ghō ne.

¹¹ Nthe ηa freinon pa minyien pe ηa taatho pa thishi ghan fe'ingien nii ni chhī yugu mon pa Li'i Taonηaon Nda Minnwi no yaon fe'ingien nthe phi ne, pi tūon pi mbhi no li'i ha'an ηgwa lo ηkrao ntāa ne. ¹² Nthe yei, Jisho ηkaa yu ni ntaon mon la'a ηkaon maa njei ηgə'i ηkhu, nne ηa minthe a chwīe ηgwa po pi taonηaon ni ji chhī. ¹³ Nenne ki'ε, a pie ηa pia taon mon la'a ηgəi mbhi li'i ηa ηon lo ηkrao ntāa ne mbara vi, nne ηa minthe pia fā'ο yia ghrā mon shhunon ηa a ni ntogo mon ghō ne.

¹⁴ Nthe ηa pia lo nji'i mfā'ο la'ataon ηa a shi ma ηkina ne hein, ndo pia

* **13:10** 13:10 Njin li'i fe'ingien yei po pi gu Jisho ηkuon wā'a.

tho nshigi pi mme la'ataon ja a shi ntho ne.

¹⁵ Ntogo pi mbho yu ki'e, pia ghēi shhi ntho mfe yaon fe'ingien mbo tōo nu ni Minnwi, mbo yaon fé ja a ghà mfe pa nchò pe ja pugu chhu paa ja a Taatho ne. ¹⁶ Ki'i pēi wēin chwīe nu shi'i ni tho mbho pugu pa ghrā nu maon ha'an pēi fā'o ne pēi pa ngwa nduon, nthe ja pa nkwan maon fe'ingien pei ghà mfe pwanju'ō ni Minnwi.

¹⁷ Pēi ya'o nchò pa thishi pēi mfe non yēi ni pugu, nthe ja pugu chho ndina nu ni nchēi yēi nō pa ngwa ha'an pugu le mfi'i ni Minnwi nkwan ha'an pugu fā'a ne. Pēi chwīe nenne nthe ja a pie ja pugu chwīe fā'a yei mon pwanju'ō, ki lo mbo pi ni shōnō nu, nthe ja mba'a yine ghēre vōi.

¹⁸ Pēi luon Minnwi ni pigi, nthe ja pigi fā'o tininju'ō ja nganthe yigi yi shieshie, pigi khwā nō chwīe nu nnu ha'an a kā'o ne mon nguon ndii ghao. ¹⁹ Ndīgēi vōi nkien ntou yi ja pēi luon ni Minnwi ja ki'i a shigashiga nkaon a maa mbini ntaon a ja mbini njēi vōi.

Ndugwi njin luon Minnwi

²⁰ Ndwe, nduon ja Minnwi ja ta'anggi ghà ndho mbho yu ne, ja a ku'ō ni Jisho Taatho via mon gu ne, mbo ju Jisho ja a mme nkē'i pa minji ne, ntogo pi nkuon chhi kina ja a lo nji'i mfā'o ndugwi yi ne, ²¹ piri vōi ni nguon pa maon shi'i ghao, nne ja minthe pēi chwīe nnu ja a tā'a nu ne, a fā'a yaon ja a khwā ne mon chombhi yia ntogo pi mbin Jisho Krishto, ja ndigha'ō po pi ji ki ndugwi yi ne. A po nenne.

Ndugwi mā'an nu chrà

²² Ndīgēi vōi ma pa lin pan, ja pēi ywēre chrà mā'an ghrī yei ni wēin njū'ō, nthe ja nwa'anli yei ja nā'an ni pēi ne lo nji'i nshigashiga.

²³ Ntā'a nu pēi ji ja pi fu'u Timoti ndin via mon chēin. A shi nji'e ntho,

kan pigi yu shi ntho ka'a njēi vōi ndii ja ntho nu ne.

²⁴ Pēi chrā ni nguon pa thishi pēi, mbini nchrā ni nguon pa ngwa Minnwi pi taontaon. Pa ngwa llo mon la'ataon Itali chhu ja pi chrā ni pēi.

²⁵ Nduon ja pwapun Minnwi po ni pēi ghao.

Nwa'anli Jeiņ Kāoņ nu pa tho nnu

Nwa'anli yei pō pi pa nchinchiri ntīgi llo mbhō Jeiņ ngēi nu ni nguonņ gwā Minnwi ņa pugu sha monņ nguonņ mbhi nē. Jeiņ lōgō pa yaonņ mā'an fī'i nnu ņa a chhu nu nē ni pa maonņ pighō, nō tigi nu ņkuonņ shiethō ņa a ghā mfā'a nē, pugu pa ņkwanņ ha'an mbha nnu pa ghanņ piņ fā'o nō pō nu nē. Llo monņ ņkwanņ ha'an pa ghanņ piņ ghā ndii nnu nē, a chrā ņkuonņ pa tho nnu nō pa nnu fā'o, pou, mōonņ nu, mbha nnu shi'i, shieligi, piņ pugu pa fā'a, lina nu ni liņ yō, shiethō, fē'i, nōonņ nonņ pugu pa junonņ, sha'a nu ņgwa nduonņ, kwēi nu njū'ō, wēiņ njū'ō pugu pa luonņ Minnwi. A chrā titini ņkuonņ nōonņ nu piņ monņ nnu Minnwi ntōgō pi ņkuonņ fā'a.

Mā'an nu chrā llo mbhō Jeiņ

¹ Nwa'anli yei llo mbhō mu Jeiņ, mbō muunņ fā'a Minnwi pugu Jishō Krishto ņa a Taathō nē.

Nchrā ni nguonņ gwā Minnwi llo monņ paanchrō la'ataonņ Ishrae ņa pugu sha monņ nguonņ mbhi nē.

Piņ pugu shiethō

² Pa liņ panņ, pēi lōgō a pō nnu pwanju'ō ndii ņa pēi tōgō monņ ņkwanņ ņkwanņ mōonņ nu nē, ³ nthe ņa pēi ji ņa piņ yēi ntōgō pi monņ mōonņ nu, chwīe pēi fā'o wēiņ njū'ō. ⁴ Pēi mienņ wēiņ njū'ō mī'ēņ fā'a yi mbiņ pēi, nne ņa pēi kā'o monņ piņ yēi ti ndinaonņ ki lō nu'unņ mbou sheshe yaonņ.

⁵ Sheshenņonņ shina pēi mbou shiethō, ā luonņ mbhō Minnwi ņa a ghā mfe ni nguonņ gwā ki lō ngī'ē, ki lō ņkrēi ņonņ nē, kanņ a shi mfe ghō. ⁶ Ndo ndii ņa o luonņ nē, luonņ monņ piņ, ki lō mfā'o khuthō. Nthe ņa ņonņ ņa tho yi kukhu nē pō pi nō

mba'anķhi tho ņkhī ņa fifrēi chi vi mfe hēiņ, mbini mfe hini. ⁷ Ki'i ņonņ ghō pī'i ņa a shi mfā'o sheshe yaonņ mbhō Taathō, ⁸ nthe ņa ņkwanņ ņonņ vei ņganņ paa njū'ō, ki lō mfā'o nthi mi monņ nguonņ mbha nnu pi ghao.

Pou pugu pa fā'o

⁹ ņganņ piņ ye ņa a pō pi minķwasha nē fā'o ntou pwanju'ō ņa pi kērē vi, ¹⁰ ņganņ fā'o fā'o pwatua ņa pi shwi'i vi shhe, nthe ņa ju nduthō yi shi ntōgō gha nō frawa ņa trū fu'u nē. ¹¹ Nthe ņa minaonņ ghā nsha'a ni titini laonļonņ ntūonņ trū ghō, frawa yi gū, ndipwa yi phe gha. A wu'ō nō ha'an ņganņ fā'o shi ntōgō ghagha monņ titri maonņ pē ņa a yōu njiņ yi nē.

¹² Mbōrō yi ņonņ ye ņa a kina ntithi a tini monņ mōonņ nu nē, nthe ņa a shi ņga nthi a tini ti mōonņ nu ghō tōgō, a fā'o ngā'o chōmbhi, ņa Minnwi kā'a ni ņgwa pē ņa pugu khwā vi nē. ¹³ Ki'i ņonņ chhu ndii ņa ywē'i nu ņa a chwīe phi tho ghō nē ņa, "A ywē'i Minnwi njwē'i a nne," nthe ņa minthe pa'a phi lō njwē'i Minnwi ndo ti pa'a Ju nduthō yi lō njwē'i ņonņ ņa a chwīe phi. ¹⁴ Ndo ywē'i nu ņa ņonņ chwīe phi ghā nthō ni ņonņ ndii ņa a mienņ pī'i nu pīphi shūu vi ndwere vi ņgwēiņ nē. ¹⁵ Nne, ndii ņa pī'i nu pīphi ghō shūu nē, kanņ a shi mbhi phi, phi gha nja ņku'ō shi'i, mbhi gu.

¹⁶ Ki'i pēi fīi nonņ yēi, ma pa liņ panņ ņa ņkhwā. ¹⁷ ņguonņ pa yaonņ fé shi'i pugu pa kineiņ ki kōrō, llo pi po, nshwi'i nu shhe llo mbhō Tāa pa lí'ē ņa a shi'a ma ņkwri nu nō mili'i ņa a nyienņ nu nē. ¹⁸ Nthe khwā njū'ō yi, a chwīe pia pō phi ņkamu'ōņ ntōgō pi ņkuonņ chrā yi, mbō nnu shini, nne ņa pia pō nō yichēi ņkwanņ fūonņ ntienņ thi monņ nguonņ pa maonņ ņa a puonņ nē.

Ya'o nu ndo nchwīe nnu ņa chrā Minnwi chhu nē

¹⁹ Ndo pēi ji yei, ma ņkienņ pa liņ panņ, a pie ņa sheshenņonņ vēi yī'ē

njwε nnu, ndo ki lo nkono chrà nu, ki lo nji'ε mbigi túa, ²⁰ nthe na pigitua nonmishua shi'a ntho ni nkwan ndindi ye na Minnwi tā'a nu nε.

²¹ Nthe yie gho, fu'u nguon nnu totro pugu pa mbha nnu piphi mon chombhi yo, mbin chrà ye na Minnwi phī mon njù'ó gho nε ni junon, mbo chrà na a fā'ó ghrí na minthe a kwe gho nε.

²² Pəi pə ghan nū'ón chrà Minnwi ki lo ngu'ó mbo pi ghan ya'ó nu, nne ntho mfi non yei. ²³ Nthe na non ngu'ó mbo pi ngan ywεε chrà Minnwi ki lo mbo ngan chwīe, kan a pə nə non na a ya ndii ligi yi shishi'i mon mililigi, ²⁴ ndii non yi nga ndollo ngəi, ndi'ε nkwan ha'an a pə nε wu'ó ndii gho. ²⁵ Ndo sheshenon na a lii gí tithi na a ghà nkigei nkii mbin non nε, ntii shii mon gho, ki lo ngu'ó mbo pi non na a ya'ó ndo ndi'ε nε, mbo pi ngan fā'a fā'a gho na gí gho chhu nε, kan mborə shi mbo yi non gho.

²⁶ Ō nchhu na ə non Minnwi ki lo ndina ni lin yo, kan ə fi pi non yo, jo nnu Minnwi gho lo nji'i mfā'ó ghεε. ²⁷ Nnu Minnwi na a yi taontaon ki lo mfā'ó nchhi ligi Minnwi Tāa nε pə na, ə kra pa puon minthi pugu pa pinε kugu mon pa ngə'ingə'i pugu, ndo ndina ni non yo ki nkuon mbhi lo ntrao gho.

2

Nōon nu shieligi

¹ Pa lin pan, ki'i pəi nōon shieligi nə ha'an pəi thi mon pin yei mbin Jisho Taatho mbo Krishto ndo mbo Taatho pa ndigha'ó nε.

² Nthe na non ngwe pa kréi laongo, mā'an nkwan nkwan ndhwí, nii mon nda luon Minnwi yei, ngan pou mā'an kukhu ndhwí nii nkaa yu, ³ ō mfe ndii pi ni wu'ó ye non na a mā'an nkienkien ndhwí nε nchhu gho na, "Chho hein nə li'i shi'i," nchhu ni ngan pou na, "Thi hini ndāa nne ə chho shhe nda," ⁴ yie

gho lo nōon na pəi shēε non pəi, nōon na pəi lii nnu ni mbe mbo nnu piphi?

⁵ Pəi ywεε, ma pa lin pan na nkhwā. Minnwi chu'ó ngwa pə na pugu pou nkuon mbhi hein nε, na pugu pə pa ghan fā'ó mon pin, na pugu fā'ó shina mon Sha'afuon Minnwi. A kā'a nə fε nu Sha'afuon yi yei ni ngwa pə na pugu khwā vi nε. ⁶ Ndo pəi chī'ə ngan pou. A shi lo mbo ghan fā'ó mbo ngwa pə na pugu ghà mfe ngə'i ni pəi nε? Mbo ngwa pə na pugu ghà nshūu vəi ngəi nə mon shá'a nε? ⁷ A lo mbo pugu mbo ngwa pə na pugu ghà nchī'ə ligi Jisho, mbo ligi chichii na pi chhō tho pəi nε?

⁸ Pəi nja ntho nū'ón pi gí pifuon nkwan ha'an a pə mon Nwa'anli Minnwi na, "Khwā taakuo yo nə ha'an ə khwā non yo nε," kan pəi ya mfā'a nu shi'i. ⁹ Ti pəi ntho nōon pi shieligi, kan pəi tho nchwīe pi phi, gí wēin vəi nə pa ngusha'a.

¹⁰ Nthe na sheshenon na a nū'ón nguon gí ghao ndo ngū yichəi ta'a yi nε, nōon na a gū ghao. ¹¹ Nthe na non na a chhu na, "Ki'i ngan lán kwo shúon nε," pini ngu'ó nchhu ju na, "Ki'i njwi non." Ō mbo ngan lán ki lo nkwo shúon ndo njwi non, kan ə wu'ó mbo pi ngan pə'i gí nkaa gho.

¹² Nne pəi chrā ndo nchwīe sheshe nnu nə ngwa na pugu ji nu na gí na a ghà nkigei nkii mbin ngwa nε, shi nsha'a vugu. ¹³ Minnwi shi nde nsha'a non na a lo nōon kwoshini nε ki kwoshini. Kwoshini ghà ngwē ndii na shá'a tho nε.

Pin pugu pa fā'a

¹⁴ Lin pan, ghεε yi kho nə ha'an non nchhu na a fā'ó pin, ki lo nōon pin gho ntogo pi nkuon fā'a yi. Minthe pin gho kwe vi? ¹⁵ A mbo na pa lin pə mon pin pou ndhwí pugu pa maon ji, ¹⁶ ta'a non shina pəi chhu ni pugu na, "Pəi ghēi mon ghighri, non yei laon, pəi fā'ó njrú,"

ki lo nji'i mfe pi yaon ɲa pugu tā'a nu ne, ghère yi pɔ pi kho?

¹⁷ Nenne, pin ɲa a pɔ pi tɛ'i vi ki fà'a lo mbo fo ne khu yi.

¹⁸ Ndo yichəi ɲon chhu ɲa, "Ɔ fā'o pin, ndo mfā'o fà'a." Nōon pin yɔ vɛi ki fà'a lo mbo, nōon pin a ve ni fà'a a.

¹⁹ Ɔ pin ɲa Minnwi ta'a yi, ɔ chwīe a pwa. Nji'i nthe pi pa jijwe pīphi pin, ti ngrū mon pɔgɔ gu. ²⁰ Yaon na yei! Ɔ tā'a nu ɲa pi nōon ve ɲa pin ki fà'a lo fā'o ghère? ²¹ Abrahan, ɲkhu tāa via, shini ndo mbo ɲon ndindi mbho Minnwi ntɔgɔ pi ɲkuon fà'a yi, ndii ɲa a ni mfe Aiji muun vi nɔ yaon fé ɲkuon li'i fe'ingien ne?

²² Ɔ yɛi ɲa pin yi pugu pa fà'a yi ni mfā'a nu ka'a, a ni nōon ɲa pin yi ɲkien yi ntɔgɔ pi ɲkuon fà'a yi.

²³ Nchò ɲwa'anli Minnwi ni nchəin nɔ ha'an a ni nchhu ɲa, "Abrahan ni mbin Minnwi, pi lɔgɔ ɲa a ɲon ndindi." Pi ni mēin vi ɲa taannu Minnwi. ²⁴ Ɔ yɛi ɲa pi ghà ndɔgɔ ɲon ɲa a ɲon ndindi nthe pi fà'a yi ki lo ngu'ɔ nthe pi pin yi tɛ'i vi.

²⁵ Wu'ɔ nenne, pi shini ndo ndɔgɔ mingwe shakhi chəi, mbo Raha, ɲa a ɲon ndindi nthe pi fà'a yi ndii ɲa a ni ndɔgɔ pa miyra pighɔ ntaon vugu pugu tɔgɔ mon ndaon nduon ɲgəi ne? ²⁶ Wu'ɔ nenne, nɔ ha'an ɲon ɲa a lo mfā'o jijwe yi khu ne, a wu'ɔ nɔ ha'an pin ɲa pi lo nōon ntɔgɔ pi ɲkuon fà'a yi khu ne.

3

Pu'ɔ nu lin yɔ

¹ Pa lin pan, ki'i ntou yɛi pa'o nɔ pɔ nu ghan ye'i ɲgwa, nɔ ha'an pəi ji ne, pigi ɲa pigi ghan ye'i ɲgwa ne, yigi shá'a le mbini ntini ɲgəi shhi. ² Nthe ɲa nguon yia ghà mfāan nnu, ti sheshenon mien ki fāan nnu mon nnu ɲa a chhu ne, kan a ɲon ɲa a lo mfā'o ntəi, mfā'o nji nɔ tuo nu non yi.

* **2:25** 2:25 Pa miyra pei pe ɲa a pɔ mon ɲwa'anli Joshua, ɲa pa miyra ni ntho nɔ yra nu Jeriko ne. Joshua 2. * **3:6** 3:6 Mōnon yei lo ngu'ɔ mbo pi li'i ɲa ghan ki pin gha ɲkii fo ne. A pini nu'un nthi nɔ ligi Shata pugu pa minwein pi.

³ Pia ghà ni'in yaon tɛni nchò pa minyienləi nɔ chwīe nu pugu ya'o nchò yia, nne ɲa pia fā'o nji nɔ chwīe nu pugu ghəi sheshe li'i ɲa pia khwā ne. ⁴ Pɛ'i pa mitu ɲkhi ɲjəi, nji'i nthe pi nɔ ha'an pugu ya ɲga'o, a tien fifrəi ntien vugu nyien nu nɔ ne, ɲgan shūgu vi ghà ngu'ɔ ɲkara tho yi pi ni muun mi prā pugu ghəi li'i ha'an a khwā ne. ⁵ Wu'ɔ nenne, lin ɲon wu'ɔ muun mi ghrà non ɲon, ndo a ghà ɲkwəi njù'ɔ ni memme nnu. Muun mi lin mōnon nthe a tūon ta'a mme pa'a! ⁶ Ndo lin ɲon pɔ pi mōnon. Lin mme nda phi mon non ɲon. A ghà ntrao ɲguon non ɲon ghao, nchwīe ɲguon chombhi yia chəin mōnon, mōnon ngù'ɔ lien shhe* fe mōnon ghɔ.

⁷ ɲgwamishua fā'o nji nɔ pu'ɔ nu nguon ɲkwan ɲkwan pa minyien ghao ni pa mishi ni pa miyaon shatei, pugu pa mimaon mon ɲkhi, ⁸ ndo minthe pa'a kan ta'a ɲon lo mbu'ɔ lin. A phi ɲa a shi'a mferɛ, ndinaon ni nji'i ɲa minthe a jwi ɲon. ⁹ Pia ghà ɲga'o Taathɔ, mbo Tāa via, pi wu'ɔ ni lin yia, mbini ngu'ɔ nchōnɔ ɲgwa ha'an Minnwi puon vugu, pugu fhi vi ne, pi wu'ɔ ni lin ghɔ. ¹⁰ Gha'o nu Minnwi pugu pa chōnɔ nu ɲgwa ghà ngu'ɔ ntaon pi mon ta'a nchò ghɔ. Pa lin pan, yei lo mfā'o nɔ pɔ nu nne. ¹¹ ɲkhi lili pin pugu yi lwillwi nthe a taon mon ta'a ɲka'ashe? ¹² Lin pan, mimfe thi chīa yun olive, ki thi grape nthe a yun chīa? Mba'a ɲkhi lili taon mon ta'a ɲka'ashe pugu yi lwillwi.

Shietho llo po

¹³ ɲon ɲa a fā'o shietho ndo nji nnu shina pəi ne gɔ? A nōon ntɔgɔ pi mon chombhi yi, yi shishi'i, pugu pa fà'a yi mon shietho juju. ¹⁴ Ndo ɔ mfā'o kighi'ə lwillwi, mbo ɲon ɲa ɔ wu'ɔ mbi'i pi jɔ nnu, ki'i ɲkwəi njù'ɔ yɔ ndo nde'i ɲgien ntho ɲkuru

nnu shini. ¹⁵ Yie ηkwanj shietho lo nji'i mbo ye ηa a llo po ne, ndo a llo pi ηkuonj shhe heinj, mbo yi mon freinonj pugu pa yi Shata. ¹⁶ Nthe ηa mon li'i ηa kighi'ə po, ηonj wu'ə ntā'a pi ji nnu ne, vuvu'u shi mbo pugu pa ηguonj ηkwanj nnu piphi ghao.

¹⁷ Ndo shietho ηa a llo pi po ne, fūonj yi po ηa a yi taonjaonj, mbo yi ta'anggi, mbo yi juju, ηkhwā no ywere nu nnu, ndinaonj ni kwoshini pugu pa ntienj shi'i, ki lo mbinj mbe, ki mbo ni mifi. ¹⁸ Mbhě ηa a ghā njuj ntienj ndindi ne, phī pa ghan chwie ta'anggi mon ta'anggi.

4

Chwie nu taannu pəi ηkuonj mbhi

¹ A chho ntho kho ni fē'i pugu pa ηkrò shina pəi? A lo nchwie pa yəi nnu ηa pəi shōro nu njù'ə pəi, ηa pugu tho mā'anj nchhò mon nonj pəi ne? ² Pəi tā'a pa yaonj ndo pa'a ndo mfā'o, nenne, pəi jwi. Pəi shōro pa yaonj no fā'o nu ndo pa'a ndo mfā'o, nenne, pəi fē'i fē'i ndo ηgwie ηkrò. Pəi lo nji'i mfā'o yaonj ηa pəi tā'a nu ne nthe ηa pəi lo nji'i nduonj mbho Minnwi. ³ Pəi luonj ki Minnwi lo mfe ni pəi, nthe ηa pəi luonj ni njù'ə piphi, no piri nu ηkuonj wu'ə yəi pa nnu ηa pəi tā'a nu ne.

⁴ Pa shakhi monj pinj pei! Pəi lo nji ηa khwā nu pa nnu ηkuonj mbhi po pi ηa pəi pīna Minnwi? Nthe yie ghə, sheshenonj ηa a khwā no chwie nu taannu pugu pa ηkuonj mbhi ne, chwie nonj yi mbo mbina Minnwi. ⁵ Ki pəi gē ηa a po pi ghagha ηa chrà Minnwi chhu ηa, "Minnwi shigi jijwe ηa a ni'inj mbinj pia ne ni titini shōro nu"? ⁶ Ndo Minnwi ya mfā'o pwapunj mbinj pia, a chwie yie chrà yi chhu ηa,

"Minnwi lāa ηgwa ha'anj pugu kərə nonj yugu tothi ne,

nōonj pwapunj yi ni ηgwa ηa pugu shwi'i nonj yugu shhe ne."*

⁷ Nthe yie ghə, pəi fe nonj yəi ni Minnwi. Pəi thi a tini no mā'anj nu devi, kanj a shi ntei vəi. ⁸ Pəi chənə mbara yəi Minnwi, kanj a shi nchənə mbara yəi pəi. Pəi pā'a ηkūnu yəi ni phi, ma ghanj chwie phi! Pəi ηa pəi fā'o paa njù'ə ne, pəi shīgao njù'ə yəi! ⁹ Pəi fā'o pə'i njù'ə, njwei ndo ηkəi, gwè yəi kara mbo kəi nu, pwanju'ə yəi kara mbo yu'ə njù'ə. ¹⁰ Pəi shwi'i nonj yəi shhe shhi Taathə, kanj a shi ηkərə vəi tothi.

Ki'i nsha'a ηgwa nduonj

¹¹ Lij panj, ki'i pəi chrà nnu piphi no ligi ηgwa nduonj. Nonj ηa a chrà nnu piphi no ligi ndinj vi ne, ki nsha'a vi ne, chrà pi nnu piphi nthe gí, ndo nsha'a gí ghə. Ndo ti ə nsha'a gí sha'a, a nōonj ηa ə lo mbo ηganj chwie nu nnu ηa gí chhu ne, ə po pi ηganj sha'a nu. ¹² A wu'ə ta'a nonj ηa a ghā mfe gí ndo mbo ηganj shā'a, mbo nonj ηa a nthe a kwe nonj ki njwi vi ne. Ndo ə po pi gō no sha'a nu taakuo yo?

Shūu nu tənə nthe nnu kwēi njù'ə

¹³ Tho heinj ndwe, gò ηa ə ghā nchhu ηa, "Shi'a ki yua, pigi shi ηgəi monj yichəi la'ataonj, nda'a fo no ta'a ηga'o, pigi shi mbi'ə tanj fo mfā'o shéi." ¹⁴ Ə ji ηkwanj ha'anj chombhi yo shi mbo yua ne? Chombhi yo po no mbà'a ηa a ghā ηkwrī ni muunj tutu'u ne, ηa a po no muunj kuo ndi ndo ηki'i memme ne. ¹⁵ A ka pie ηa ə chhu pi ηa, "Taathə mbinj, pigi chombhi, nchwie yei nnu ki nchwie yini." ¹⁶ Ndo ha'anj a po ne, ə ghā ηkwēi njù'ə yo monj ntinta'o, ηguonj ηkwanj kwēi njù'ə pighə nnu piphi.

¹⁷ Nthe yie ghə, sheshenonj ηa a ji nnu ηa a kā'o no chwie nu ndo mienj ki lo nchwie ne, ni nonj ghə, a chwie pi nnu piphi.

* 4:6 4:6 Njwa'anli Lu'ə Chrà 3:34.

5

Shūu nu tónə ni ghan fà'o

¹ Ndwe, pəi ɲa pəi ghan fà'o nɛ, pəi kəi ndo mba'o ɲgou nthe ɲgə'i ɲa a shi nii vəi nɛ! ² Fà'o pəi kwo fōrɔ, shé'i kwo kru ndhwí pəi. ³ Wrukien kwo kru pa laonɔgo pugu pa mbin pəi, wrukien ghɔ lɛ mbo minkwentie nɔ wēin nu vəi, ɲkru frèi yəi nɔ mɔɲon. Pəi kiri pa fà'o mon ndugwi llé pəi. ⁴ Lii njəi, mbin ɲgwa ha'an pugu fā'a mon nyien pəi, ki pəi lo mbe vugu nɛ, chɔ nɛ ɲkəi nu nthe vəi, kəi pa ghan kwō maon mon nyien pəi kwo chəin tónə Minnwi ɲa a Taathɔ pa shooge po nɛ.

⁵ Pəi ni nchɔ chombhi yəi ɲkuon shɛ mon mme nchɔ shi'i, nchwie pa sheshe nnu ɲa pəi khwā nɛ, ɲkugwi non yəi ɲga'o, nthɔ njwere lembhi ɲa pi shi nsho vəi nɛ. ⁶ Pəi wēin ɲon ndindi nɔ ɲgusha'a, njwi vi ndo pa'a a lo ndi'i vəi.

Wēin njù'ɔ pugu pa luon Minnwi

⁷ Nthe yie ghɔ, ma pa lin pan, pəi fā'o wēin njù'ɔ ti Taathɔ shi nu'un nthɔ. Lii njəi, ɲkwan ha'an ghan fā'a nyien ghā mfā'o wēin njù'ɔ ti ɲkienkien maon shɛ tini. Pugu ghā mfā'o wēin njù'ɔ njwere shhi mbì pugu pa njin mbì, a llo. ⁸ Pəi ɲkaa pəi fā'o wēin njù'ɔ. Pəi tithi ni njù'ɔ yəi a tini, nthe ɲa ndii thɔ Taathɔ kwo para.

⁹ Pa lin pan, ki'i pəi luo nu ni non pəi, nne ɲa ki'i pi sha'a vəi. Pəi lii njəi, ɲgan sha'a shá'a kwo thi nɛ chonda.

¹⁰ Nɔ li yəi ɲgə'i pugu pa wēin njù'ɔ, ma lin pan, pəi lii mbin pa njəli'i Minnwi pɛ ɲa pugu ni nchrā nɔ ligi Taathɔ nɛ. ¹¹ Lii njəi, pigi lii ɲgwa pɛ ɲa pugu ni ntii shii ntithi a tini nɛ, ɲa mbɔrɔ yugu. Pəi kwo ya'o nɔ ha'an Jobo ni ntii shii ntithi a tini nɛ, ndo njəi nnu ɲa Taathɔ ni ntā'a nu ɲa a lūgwi ndɔgɔ li'i nɛ. Minnwi ɲon ɲa a fā'o kwoshini, ndinaon ni wpan.

¹² Ndo ye ɲa a cha ɲguon yi ghao nɛ, ma lin pan, po ɲa, ki'i ma nshwrēi kina, ki'i nshwrēi po ki shɛ ki sheshe ɲkwan kina nduon. "Oon" yəi po Oon, "ɲga" yəi po ɲga, nne ɲa ki'i pəi po pa ɲgusha'a.

Ghrí luon nu Minnwi

¹³ Sheshenon po shina pəi nthɔ njəi ɲgə'i? A luon Minnwi. Sheshenon vəi fā'o pwatua? A yrāo ɲkhí ɲga'o Minnwi.

¹⁴ Sheshenon vəi ghɔ nu? A mēin pa thishi mon choshi, pugu thɔ nduon Minnwi ghɔ, nju'ɔ vi ni wru nɔ ligi Taathɔ, ¹⁵ luon Minnwi ɲa pi luon mon pin nɛ shi njigi ghɔ ɲgan ghɔ, Minnwi pi'i vi kúon ghɔ, ti ā mbo ye ɲa a ni nchwie phi nɛ, Minnwi li'ɛ phi yi.

¹⁶ Nthe yie ghɔ, pəi kəi phi yəi ni non pəi, nduon Minnwi mfe ni non pəi nne ɲa Minnwi chwie pəi po shi'i. Luon Minnwi ɲon ndindi fā'o ntou ghrí nɔ chwie nu ntou nnu lɔgɔ li'i. ¹⁷ Elaija ni mbo ɲonmishua nɔ pia, a ni nduon Minnwi ki jwe ɲa ki'i mbì llo, pa'a mbì lo ndhɔ nɔ trei ɲga'o ni ntigao nàon ɲkuon shɛ. ¹⁸ A pini nduon ki'ɛ, po fɛ mbì, pa maon shɛ ku'ɔ.

Kwəi ni ndin ghɔ ɲkuon pin

¹⁹ Pa lin pan, ta'a ɲon shina pəi mfāan ndaon mien nnu shini, yichəi ɲon pini ɲkwəi ni ju ɲkuon nnu shini ghɔ, ²⁰ ā ji nu nɛ ɲa sheshenon ɲa a pini mbini ni ɲgan phi ɲkuon nnu shini nɛ shi ɲkwe nchəi ɲon ghɔ mon gu, ndo shi nchwie pi li'ɛ ntou phi.

Fũon ɲwa'anli Pita Kāon nu pa tho nnu

Ɗwa'anli yei nā'an Pita, mbo ta'a ɲgan ɲounjin shina paanchro ɲa Jisho ni nchu'ɔ ne. A ni nā'an mfe ni pa ghan pin ha'an pugu ni ntogo nu mon pa ntou ɲgə'i nsha mon mbhi nthe titini ɲgə'i ɲa pi ni mfe nu ni pugu ne, ɲa pugu thi a tini mon pin yugu. A ni nchwie yei ntogo pi ɲkuon kwin nu vugu ni pwa pisha'akho Jisho, ɲa nnu gu yi, ni nnu ku'ɔ nu mi mon gu pugu pa mbra tho nu mi, fe kwà'a ni pugu no ghan pin. Nthe pi yei, pugu fā'o no tii nu shii mon ɲgə'i, mbo ni tininju'ɔ ɲa ɲgə'i yei tho pi no mōon nu pin yugu njai ɲa a yi tithi. A ni mbini ɲkwin vugu ɲa Minnwi shi ɲkinein pin yugu ndii ɲa Jisho shi mbini nu'un ntho ne.

Mā'an nu chrà

¹ Ɗwa'anli yei llo pi mbho mu Pita mbo ɲgan ntaon Jisho Krishto.

Mfe pi ni pa ɲgwa Minnwi ɲa a chu'ɔ ne. Ɗgwa pei sha, nchho nu no pa ghini mon ɲgei pa la'ataon Pontu, Galashia, Kapadoshia, Eshia pugu pa Bitinia. ² Minnwi Tāa ni nji vɛi, ndo nchu'ɔ vɛi ɲa pɛi po yi taontaon ntogo pi ɲkuon Jijwe yi, nne no ya'o nu nchò Jisho Krishto ndo mbini mbo yi shigao ni chhi yi.

Pwapun pugu pa ghigri po yei ti nja njien.

Pi phi gho ɲkamu'on ɲa ɔ fā'o kwà'a maon

³ Mbɔro po ni Minnwi ndo mbini mbo Tāa Taatho via Jisho Krishto! Ntogo pi ɲkuon mme kwoshini yi, a chwie pia po phi ɲkamu'on ntogo pi ɲkuon ku'ɔ nu ni Jisho Krishto mon gu. Ye i chwie pia fā'o kwà'a maon, ⁴ nchho njwere nu no fā'o nu pa maon shi'i ɲa Minnwi shi mfe ne, ɲa a shi'a ma mbiri ndo pa'a

ndo mfā'o kòro, ndo mba'a a ma ɲkhu, ɲa Minnwi nū'on po ni pɛi ne. ⁵ Maon pigho po pi yei, mbo pɛi ɲa ntogo ɲkuon pin, Minnwi chho ɲkɛ'i vɛi ni ghrí yi, ti pɛi shi nu'un mfā'o lūgu nu ɲa Minnwi shi nōon ni pɛi mon ndugwi llé ne.

⁶ Nthe pa nnu pei, pɛi tho mfā'o pwatua, nji'i nthe no ha'an no muun kuo ndii, a pie ɲa pɛi fā'o pɛ'i njù'ɔ nthe ntou pa moon nu ne, ⁷ nne ɲa pin yo shi nōon non yi ɲa a ɲkien yi, wu'ɔ no ha'an pi ghà njwe'i laongo ni mōon no chwie nu a po yi taontaon ne. Ndo pin yo ɲkien yi nchaa laongo, nthe ɲa laongo ghà mbiri. Ndi i ɲa pin yo nōon non yi ɲa a ɲkien yi ne, kan ɔ shi mfā'o tōo nu pugu pa ndigha'o ni gha'o nu ndii ɲa Jisho Krishto shi mbini nōon non yi ne.

⁸ Nji'i nthe no ha'an pɛi lo njai vi ne, pɛi khwā vi. Nji'i nthe no ha'an pɛi lo njai vi ndwe ne, pɛi pin vi, mfā'o pwanju'ɔ ni fi'i ɲkwan pwatua pwapwa ɲa minthe pa'a ɲon lo mfi'i, ⁹ nthe ɲa pɛi shi mfā'o kinein pin yei, mbo ɲa nchɛi yei lūgu.

¹⁰ A ni mbo nthe pi lūgu nu yei ɲa pa njɛli'i Minnwi ni nta'a, ndo mbie pɔpɔro njai, nchrā nthe fé yei ɲa Minnwi shi mfe ni pɛi ne. ¹¹ Pugu ni ɲkāa no ji nu ɲa ndii gho shi mbo pi ndii kho pugu pa ɲa a shi mbo pi ɲkwan nein. Ye i ni mbo ndii ye ɲa Jijwe Krishto ɲa a po mbin pugu ne ni ntho nshwei vugu ni ɲgə'i ɲa Krishto shi ntii shii mon gho ne ɲkaon ndii maa ɲkā'o pugu pa ndigha'o ɲa a shi njōu njin yi ne.

¹² Minnwi ni nōon ni pugu ɲa pugu lo nji'i mfā'a nu nthe pi non yugu, pugu fā'a nthe pi pɛi, no ha'an pi kwo chii ndwe ni pɛi ntogo pi mbho ɲgwa pe ɲa pugu ni nchii ɲkini pwa pisha'akho ni pɛi ntogo pi mbho Jijwe Minnwi ɲa pi taon llo po. Pa nnu pei ni mbo pa nnu ɲa nji'i nthe pi ghan ntaon Minnwi shigi no pɛ'i nu.

Gè ña pèi chhò chòmbhi taon̄taon̄

¹³ Nthe yie ghò, p̄èi p̄iri njù'ò yèi nò fà'a, nchhò ni lina, nū'òñ ñguon njù'ò yèi ñkuon̄ pwapun̄ ña pi shi nōon̄ ni p̄èi ndiī ña Jishò Krishto p̄ini nōon̄ non̄ yi n̄. ¹⁴ Nò puon̄ ya'ò nchò, ki'i p̄èi yi'i mfe njù'ò yèi ni ñkwan̄ shōrò nu ña p̄èi ni mfā'ò ndiī ña p̄èi ni mbò mon̄ ki ji n̄. ¹⁵ Ndo nò ha'an̄ ju ña a mēin̄ vèi pò pi yi taon̄taon̄ n̄, p̄èi ñkaa p̄èi pò taon̄taon̄ mon̄ ñguon̄ mbha nnu p̄èi ghao, ¹⁶ ña pi nā'an̄ ña, "P̄èi pò yi taon̄taon̄ nthe ña mi yi taon̄taon̄."

¹⁷ P̄èi ñkēi ghò nò Tāa ña a ghà nsha'a ñguon̄ ñgwa ghao ki lo nōon̄ shieligi, nsha'a pa ñgwa pi ñkwan̄ nò ha'an̄ mbha nnu yugu nōon̄ n̄, a pie ña nò pa ghinī ñkuon̄ shhe hēin̄, p̄èi chhò pigèi chòmbhi yèi ñkuon̄ shhe hēin̄ pi ni pògò Minnwi, ¹⁸ mbòrò nthò n̄i nu ña pi ni n̄juon̄ vèi mfu'u mon̄ mbha nnu chòmbhi ki ghèrè ña p̄èi ni n̄jè'i llo mbhò pa ñkhu pa taa p̄èi n̄, ki lo mbò pi ni pa maon̄ ña a ghà nda'a mbiri n̄ nò pa maon̄ tininchuon̄ pugu pa laon̄gò. ¹⁹ Pi ni n̄juon̄ vèi pi ni mbwa chh̄i Krishto, mbò chh̄i ña a pò nò yi muun̄ min̄j̄i ña a lo n̄ji'i mfā'ò nt̄èi ki kòrò n̄. ²⁰ N̄kaon̄ Minnwi maa nchw̄ie mbhi, a ni ñkwo chu'ò Krishto, ndò nōon̄ vi mon̄ ndugwi llé pei nthe pi p̄èi, ²¹ ña p̄èi tōgò mbhò yu mbin̄ Minnwi n̄. A ni mbi'i Minnwi ghò mbi'i vi mon̄ gu mfe ndigha'ò ghò, nne ña pin̄ yèi pugu pa kwà'a yèi pò pi mbin̄ Minnwi.

²² Ndwe ña p̄èi chw̄ie non̄ yèi mbò yi taon̄taon̄ ntōgò pi ñkuon̄ ya'ò nu nnu shini ndò nchw̄ie n̄, ndò mbini mfā'ò ñkien̄ khwā non̄ nò pa l̄in̄ mon̄ pin̄ n̄, p̄èi khwā non̄ p̄èi shishi'i ni ta'an̄ju'ò, ²³ ña pi phi vèi ñkamū'òñ, pa'a ndò ntōgò pi ñkuon̄ mbh̄è yaon̄ ña a ghà mbiri n̄, pi phi vèi ntōgò pi ñkuon̄ yaon̄ ña a shi'a n̄ji'i mbiri n̄, mbò chrà Minnwi. Chrà ghò yi maon̄ ndò ñkina ki ndugwi yi. ²⁴ Nthe ña,

"Ñguon̄ chòmbhi ñgwamishua pò pi nò tr̄ũ,
ñguon̄ ndigha'ò yugu ghao pò pi nò frawa tr̄ũ.

Tr̄ũ ghà mbrāo, frawa chu'ò ñgū.

²⁵ Ndo chrà Taathò kina ki ndugwi yi."*

Ndo chrà yèi pwa pisha'akhò ña pi ni nchiī ni p̄èi n̄.

2*Ngù'ò ña a yi maon̄ pugu pa ñgwa taon̄taon̄*

¹ Nne, p̄èi mī'an̄ ñguon̄ mbha nnu pip̄hi ghao, pugu pa le'ingien̄, pugu pa mbha nnu mifīi, ni kighi'è, pugu pa chhu nu phi thò ñgwa. ² Nò puon̄ p̄ò ña pi wu'ò ñka phi vugu phi n̄, p̄èi shigi nuan̄ nu ñkien̄ p̄ini shi'i mbò yi j̄ijwe nne ña p̄èi shi ntōgò ñkuon̄ ghò ñku'ò mon̄ lūgu nu. ³ Na Nwa'an̄li Minnwi chhu ña, "P̄èi ñkaa p̄èi ni n̄jwe'i n̄jèi ña Taathò ya mbwa."

⁴ Nò ha'an̄ p̄èi thò nu n̄jèi vi nò ngù'ò ña a yi maon̄, ñgwamishua lāa, ndò ñga mbò ligi Minnwi n̄, mbò pi ngù'ò ña pi chu'ò ndò mbò ñkien̄ yi. ⁵ P̄èi nduthò yèi pò nò pa ngù'ò maon̄ ña pi thò ñkrao nu ñku'ò nu nò ghò nò nda mon̄ J̄ijwe nò pò nu ghan̄ fe'ingien̄ Minnwi yi taon̄taon̄, nò fe nu maon̄ fe'ingien̄ ña Minnwi pin̄ n̄, mbò yi mon̄ j̄ijwe ntōgò pi mbhò Jishò Krishto. ⁶ Nthe ña a pò mon̄ Nwa'an̄li Minnwi ña, "L̄i n̄jèi, nū'òñ ngù'ò ch̄èi Shayaon̄, mbò ngù'ò nchini nda ña nchu'ò nū'òñ, mbò ngù'ò pwapwa.

Sheshen̄on̄ ña a pin̄ vi n̄

mba'a a le ma mfā'ò lrithò."

⁷ Nne ndigha'ò ghò pò pi ni p̄èi ña p̄èi pin̄ n̄, ndò ni ñgwa p̄e ña pugu lo n̄ji'i mbin̄ n̄,

"Ngù'ò ye ña

ghan̄ krao nda ni ndāa n̄ p̄ini mbò ju ndugwi ngù'ò shi'i,"

⁸ mbini mbò,

"Ngù'ò ki'ingini,

* 1:25 1:25 Ishaya 40:6,8.

mbini mbo ngù'ò mā'anj ngwa shhe." Pugu kōrò nthe ña pugu chī'ə chrà Minnwi, nò ha'anj pi ni nū'ə vugu ña pugu chwīe nē.

⁹ Ndo pəi pə pi ngwreingwa ña pi chu'ò, mbo ghanj fē'ingienj Minnwi ndo mbo pa pifusonj, ngwa taonjaonj, ngwa ña pugu pə pi ji nē, ña pəi chii ndipwa Ju ña a gē vəi mfu'u vəi monj njinj ni'inj vəi monj lí'ē pwapwa yi. ¹⁰ Yichəi ndii ni mbo pa'a pəi lo nji'i mbo ngwa Minnwi, ndo ndwe pəi ngwa pi, yichəi ndii ni mbo pa'a pəi lo nji kwoshini Minnwi ndo ndwe pəi fā'ò kwoshini yi.

¹¹ Pa ñkienj linj panj, ñdīgəi vəi, pəi nò pa ghini ndo mbo nò ngwa ña pi yōu vugu nē, pəi lə'i pa nnu khwā nu pa nnu tətə ña pugu thə mā'anj nchhə pugu pa nchəi yəi nē.

¹² Mbha nnu pəi shina pa ngwa pə ña pugu lo nji'i mbinj Minnwi nē pə yi chii chii, nne ña ndii ña pugu chrā nthe vəi nò ghanj phi nē, pugu nthe pugu yəi mbha nnu shi'i pəi ñga'ò Minnwi llé ña a lē nthə nē.

Ya'ò nu nchò pa thishi

¹³ Nthe pi Taathə, pəi ya'ò nchò nguonj pa thishi ña ngwamishua nū'ə nē. Ya'ò nchò fūonj Roma, mbo mme taathə, ¹⁴ ñja'ò nchò ghanj sha'a ngwa nò ngwa ña Minnwi tōgə mbo fūonj Roma ntaonj vugu nò fē nu njó ni ngwa pə ña pugu chwīe phi nē, ndo mbini ñga'ò ngwa pə ña pugu chwīe shi'i nē.

¹⁵ Nthe ña a nnu ña Minnwi tā'a nu nē, ña pəi kie ñkuonj chwīe nu shi'i, nchri chrà ki ji ña pa nàna ghà nchrā nē. ¹⁶ Pəi chhə chombhi yəi nò pa ngwa ña pugu lo nji'i mbo pa kūna, ndo ki lo ndōgə ji nu ña pəi lo nji'i mbo pa kūna nē ñkuru pi nnu piphi nò ghə, pəi chhə pi nò puonj fā'a Minnwi. ¹⁷ Pəi gha'ò nguonj ngwa ghao. Nkhwā pa linj monj pinj, mfā'ò pōgə Minnwi, ñginə fūonj Roma.

Ntīgi ni pa puonj fā'a

¹⁸ Pa puonj fā'a, pəi ya'ò mbho taathə pəi ni nguonj gha'ò nu ghao, ñja'ò nchò yugu ki lo ngu'ò mbo pi pə taathə ña pugu ngwa shi'i mbini mbo ngwa juju nē, nji'i nthe pi pi piphi ñkaa pugu. ¹⁹ Minnwi shi mfe mboro ni pəi nthe yie, nò ha'anj pəi ntii shii monj ngə'i ki mbho yəi lo mbo nò ghə, nthe pi ña pəi ji nnu ña Minnwi tā'a nu nē. ²⁰ Nthe ña pəi shi nshei pi khə nò ha'anj pəi nchwīe phi, pi wie vəi, pəi tii shii monj ghə? Ndo ti pəi nchwīe shi'i pi wie vəi, Minnwi fā'ò pwatua ni pəi nthe yie. ²¹ Nthe ña pi gē vəi nthe pi yei, nthe ña Krishto ni njəi ngə'i nthe vəi, mienj li ni pəi, nne ña pəi chu'ò chhikwo yi. ²² A shini ndo nchwīe phi, ndo pa'a kanj ta'a chrà mifi lo mbo nchò yu.

²³ Ndi ña pi ni ngwə'i vi nē, a shini ndo ndu'u, ndii ña a ni njəi ngə'i nē, a shini ndo ngūru ñonj, a ni ngu'ò ngəi shhi nthə mfe monj yi ni Minnwi, mbo ñonj ña a ghà nsha'a ngwa ni ndindi nē. ²⁴ Ju nduthə yi ni ntienj phi yia mbinj yu ñkuonj wá'a nne ña pia khu nthe phi, mbo yi maonj monj ndindi. Ntōgə pi ñkuonj pa fi pi, ghinə yəi pə yi yīgi. ²⁵ Pəi ni nchhə fāanj ndaonj nò pa minji, ndo ñkwo pini ndwe njəi ñkē'i vəi, mbo ñganj lina ni nchəi yəi.

3

Pa pinjge lán pugu pa laonj pugu

¹ Wu'ò nenne, pa pinjge lánj, pəi ya'ò nchò laonj pəi, nji ña sheshenonj vugu mienj ki lo mbinj chrà Minnwi, a nthe pugu shi ñkara mbinj pi wu'ò nò yəi nu mbha nnu ngwə pugu, pi ki pəi lo nchrā nnu, ² ndii ña pugu yəi ñkwanj ha'anj mbha nnu pəi yi ya'ò nchò ndo mbo yi taonjaonj nē.

³ Ki'i chwīe nu nonj yəi pə pi yi ñgrào nonj nò pa pa'a nu thə, pa gwə nu shíga tininchuonj, ki ñkwanj ndhwí ña pəi mā'anj nu nē. ⁴ Chwīe nu nonj yəi mbwa pə pi yi monj njù'ò, mbo ye ndipwa ña a shi'a ma mbiri nē, mbo yi jijwe juju pugu

pa yi chichhi. A yie ña a pwa ligi Minnwi. ⁵ Nthe ña yei ñkwan ha'an pingge taontaon lleshhi, ña pugu ni nu'on kwà'a yugu mbin Minnwi, ni nchho nchwie non pugu mbwa, tōgo pi ñkuon ya'o nu nchò laon pugu, ⁶ wu'ò nò ha'an Shera ni nja'ò nchò Abrahan ti nchho mēin vi pi ni taathò. Ndo pēi pa puon pi nò ha'an pēi nchho nchwie shi'i ki lo mbogo sheshe yaon.

⁷ Wu'ò nenne, pimbia, pēi chho pēi pa gwe pēi mon ñkwan shendaon ña a kã'ò ne, ni ji nu ña pugu shi lo ntini nò pēi. Nga'ò vugu nthe ña pēi pugu shi mfā'ò fé chombhi ña Minnwi shi mfe ne ka'a. Pēi chwie nne nji ña ki'i luon Minnwi yēi fā'ò ki'ingini.

Yēi nu ngə'i nthe ña pēi chwie nnu ndindi

⁸ Nò lūgwi nu, pēi pò ni ta'a nchò, mfā'ò kwoshini ni non pēi, mfā'ò khwā non shina pēi, ni njū'ò pōpō nò mfā'ò jū non. ⁹ Ki'i ndu'u phi ni phi, ki wé'i ni wé'i, ndo ka lu'u pi ni mboro, nthe ña mboro yaon ña Minnwi ni ñkã'a nò fe nu ve ndii ña a ni ngē gho ne. ¹⁰ Nthe ña Nwa'anli Minnwi chhu ña,

Sheshenon ntā'a nu mfā'ò nchhó shi'i ndo njēi pa nnu shi'i ña a tho ndōgo li'i ne,

ki'i pa chrà pīphi taon nchò yu, ki pa chrà le'ingien,

¹¹ a pā'a ñkūnu yi ni phi ndo nchwie shi'i, a shigi ghighri ndo njōu njin yi.

¹² Nthe ña ligi Taathò pò mbin pa ngwa ndindi a lo mbin nja'ò luon Minnwi yugu.

Ndo Taathò ghà mbiri ligi yi ni pa ghan chwie phi.

¹³ A shi mfe gō ngə'i ni pēi nò ha'an pēi shigi chwie nu shi'i?

¹⁴ Ndo pēi nji'i njēi ngə'i nthe ña pēi chwie nnu ña a kã'ò ne Minnwi

fe mboro ni pēi. Ki'i pēi pogo sheshenon, ndo ki'i njū'ò yēi ghana vēi. ¹⁵ Ndo pēi gha'ò Krishto nò Taathò mon njū'ò pēi, mbiri non yēi nguon ndii nò fe nu khwē ni sheshenon ña a pie vēi ni nnu nthe kwà'a ña pēi fā'ò mbin pēi ne, ¹⁶ ndo pēi chwie ni juju pugu pa pōgo. Nganthe yēi pò yi shieshie, nne ña pi nchhu nnu pīphi tho pēi, lritho wēin ngwa pigho ña pugu wē'i mbha nnu shi'i yēi mon Krishto ne. ¹⁷ Nthe ña a pwa nò yēi nu ngə'i nthe chwie nu nnu shi'i nò ha'an a mbo nnu ña Minnwi tā'a nu ne, nchaa yēi nu ngə'i nthe nchwie nu phi.

¹⁸ Nthe ña Krishto ni njēi ngə'i* ñkaa yu ta'a ngé nthe phi, mbo non ndindi nò ligi ngwa pīphi, nne nò tho nu ni pia njēi Minnwi nò gho. Pi ni njwi vi mon freinon, ndo pi chwie a pò yi maon mon Jijwe Minnwi†.

¹⁹ Mon Jijwe gho, a ni ngēi nchii chrà ni pa jijwe ña pugu pò mon chéin ne, ²⁰ mbo pa jijwe ña pugu ni ma ntinitho ndii ña Minnwi ni ntho mfā'ò wēin njū'ò mon llemphi Noa, nò ha'an pi ni ntho nchwie ñkien mme pie ña pò nò nda ne, ña shigēi ngwa, mbo fūon ngwa, ni ndūgu mon gho ntōgo ñkuon ñkhī. ²¹ ña a ni mbo li nchho nōon kwe ñkhī ña a lūgu ni pēi ndwe, ki lo mbo pi nò yaon fu'u nchhi mbin non, ndo a pò pi pie ni Minnwi nò chwie nu nganthe yia pò yi taontaon‡, ntōgo pi ñkuon ku'ò nu Jisho Krishto mon gu.

²² Jisho Krishto yei non ña a ghēi pò, nchho ngei mbho Minnwi yi ji, ntho nsha'a pa ghan ntaon Minnwi pugu pa thishi mon pò pugu pa ghan nji.

4

Chombhi ña a fā'ò kwri ne

* **3:18** 3:18 Pichai pa Nwa'anli Minnwi chhu pi ña nthe ña Krishto ni ñkhu nthe phi. † **3:18** 3:18 Yichai shendaon nò chhu nu nnu yei pò ña, mon jijwe yi. ‡ **3:21** 3:21 Yichai shendaon nò chhu nu nnu yei pò ña A pie ni Minnwi lo mon nganthe yia ña a yi taontaon ne.

1 Nthe ɲa Krishto ni njɛi ɲgɔ'i mon frɛinoŋ nɛ, p̄ɛi p̄iri noŋ yɛi mon ta'a ɲkwan p̄i'i nu, nthe ɲa sheshɛnoŋ ɲa a yɛi ɲgɔ'i mon frɛinoŋ nɛ lo nu'uŋ nchhɔ nu mon phi. 2 Llo ndwɛ ɲgɔ'i nu shhi, p̄ɛi chhɔ pigɛi chɔmbhi yɛi ɲkuoŋ mbhi hɛiŋ ki lo nthɔ nchwɛ pi nnu ha'an ɲgwamishua shɔrɔ nu nɛ, p̄ɛi chwɛ pi nnu ɲa Minnwi tã'a nu nɛ. 3 Nthe ɲa ndii ɲa a tɔgɔ nɛ kwo yieŋ nɔ chwɛ nu nnu ɲa pa ghan ki pin Minnwi khwã nɔ chwɛ nu nɛ. P̄ɛi ni nchhɔ chɔmbhi tɔtrɔ, nshɔrɔ njũ'ɔ, mbaa là'o, ɲgɔ'i nu mon pa li'i ji ki tou, pa li'i nnu là'o, ni'in noŋ yɛi mon wuwuru gha'o nu pa nwi. 4 Mon ɲguoŋ pa nnu pei, pugu ghà ɲgrão ɲa p̄ɛi lo nu'uŋ ntũru p̄ɛi pugu nɔ chwɛ nu pa nnu ɲa a shi mbiri vɛi p̄iri nɛ, nne pugu chhu phi thɔ ghɔ, 5 ndɔ pugu shi ntaa noŋ yugu ni Minnwi, ɲa a p̄iri noŋ yi nɔ sha'a nu ɲgwa maon pugu pa ɲgwa khu nɛ. 6 Nthe yei nnu, pi chii ɲkani pwa pisha'akhɔ nji'i nthe ni ɲgwa pɛ ɲa pugu khu nɛ, ɲa nji'i nthe nɔ ha'an pi sha'a vugu mon frɛinoŋ nɔ ha'an pi ghà nsha'a ɲgwamishua nɛ, minthe pugu fã'o chɔmbhi mon jiwɛ ɲkwan ha'an Minnwi ghà nchhɔ nɛ.

Ŋkieŋ ɲgan lina ni pa maon ɲa Minnwi fɛ nɛ

7 Ndii ɲa ɲguoŋ pa yaon ghao shi ndugwi nɛ kwo para, nthe yie ghɔ, p̄ɛi fã'o wɛiŋ noŋ, nchhɔ ni lina mɛi nne ɲa minthe p̄ɛi luon Minnwi. 8 Ŋkieŋ mme nnu ɲa a ncha ɲguoŋ yi nɛ pɔ ɲa p̄ɛi khwã noŋ p̄ɛi ni ta'anju'ɔ, nthe ɲa khwã ghà ɲkuru ntou phi. 9 P̄ɛi ghrã maon ɲa p̄ɛi fã'o nda p̄ɛi nɛ shina p̄ɛi ki lo nduo nu. 10 Nɔ ɲkieŋ pa ghan lina ni pa ɲkwan ɲkwan yaon fɛ llo mbhɔ Minnwi, sheshɛnoŋ ghɛrɛ vichɛi ni ɲkieŋ yaon fɛ ɲa Minnwi fɛ ghɔ nɛ. 11 Sheshɛnoŋ ɲa a chrã nɛ, chrã nɔ ɲon ɲa a chhu pi pa ɲkani llo mbhɔ Minnwi, sheshɛnoŋ ɲa a fã'a nu nɛ, fã'a nɔ ha'an a

fã'a pi ni ghrã ɲa Minnwi fɛ nɛ, nne ɲa mon ɲguoŋ yaon ghao, Minnwi shi mfã'o ndigha'o yi ntɔgɔ pi mbhɔ Jishɔ Krishto, mbɔ ju ɲa ndigha'o pugu pa ghrã pɔ pi ji ki ndugwi yi nɛ. A pɔ nenne.

Yɛi nu ɲgɔ'i nɔ ɲgan pin

12 Ŋkieŋ pa lin pan, ki'i p̄ɛi ghrão titini mɔon nu ɲa a nii vɛi nɔ mɔon nu vɛi, pi nɔ ha'an a thɔ ndɔgɔ yichɛi ɲgani nnu ndɔgɔ li'i mbin p̄ɛi. 13 Ndɔ p̄ɛi ka fã'o pi pwatua ɲa p̄ɛi fã'o yɛi ghrã ɲgɔ'i ɲa Krishto ni njɛi nɛ, nne ɲa minthe p̄ɛi ɲkaa p̄ɛi fã'o pwatua pugu pa pwanju'ɔ ndii ɲa Krishto shi mbini nu'uŋ nthɔ mon ndigha'o yi nɛ. 14 Pi ɲgwɛ'i vɛi nthe pi ligi Krishto, kan p̄ɛi fã'o mbɔrɔ, nthe ɲa Jiwɛ ndigha'o pugu pa yi Minnwi pɔ mbin p̄ɛi. 15 Ndɔ ki'i sheshɛnoŋ vɛi yɛi ɲgɔ'i nthe pi ɲa a njwi ɲon, ki ɲgina, ki ɲgũo nnu mbimbhi, ki chɛiŋkichini. 16 Ndɔ ti sheshɛnoŋ vɛi njɛi ɲgɔ'i nthe pi ɲa a Krishiten, ki'i a fã'o lrithɔ, a fɛ pi ndigha'o ni Minnwi ɲa a pin ligi Krishto. 17 Nthe ɲa ndii sha'a kwo kã'o, ndɔ pi fũon njɛ sha'a pi mon mbaanda Minnwi. Ti ã njɛ pi ni pia, kan a shi mbɔ pi nɛiŋ ni ɲgwa pɛ ɲa pugu lo nji'i mbin pwa pisha'akhɔ Minnwi nɛ? 18 Nɔ ha'an Ŋwa'anli Minnwi chhu ɲa,

“A ɲga'a ni ɲon ndindi nɔ lũgu nu, kan shwɛi yi shi mbɔ pi nɛiŋ ni pa ghan ki gha'o Minnwi, pugu pa ghan phi?”

19 Nthe yie ghɔ, ɲgwa pɛ, ɲa pugu yɛi ɲgɔ'i nthe ɲa a nnu ɲa Minnwi tã'a nu nthe vugu nɛ, fɛ nchɛi yugu ni Minnwi mbuon vugu ɲa a kã'a ki fii, nɔ ha'an pugu ghɛi shhi nthɔ nchwɛ nnu ɲa a kã'o nɛ.

5

Kɛ'i minji Minnwi

1 Nenne, mã'an ghrã pa thishi ɲa pugu thɔ nje'i ɲgwa shina p̄ɛi nɛ, nɔ yichɛi ta'a nthishi ɲa a ghà nje'i ɲgwa ndɔ mbɔ minkwentie pa ɲgɔ'i

Krishto ndo mbini mbo non na a shi mfā'o ghrà mon ndigha'o na pi shi nōon ne, ² na p̄ei kē'i minji Minnwi shina p̄ei, ndina ni pugu ki lo nthe pi na pi yī'i v̄ei yī'i, ndo a p̄o pi mon khwā njū'ɔ ȳei nkwan n̄o ha'an Minnwi tā'a nu na p̄ei chwīe ne, ki lo mbo nthe pi njū'ɔ mbin, mbo nthe pi khwā njū'ɔ n̄o fā'a. ³ Ki lo ntho nsha'a ngwa pe na p̄ei lina nu ni pugu ne, p̄ei nōon pi li ni pa minji pigho. ⁴ Ndi na Taatho pa Nkē'i Minji tho ne, p̄ei shi mfā'o nkie ndigha'o na a shi'a ma nkhu ne. ⁵ Wu'ɔ nenne, p̄ei na p̄ei pa mikə'i ne, ya'o nchò pa thishi na pugu ye'i ngwa ne. Nguon v̄ei ghao p̄o pa ghan jū non ni non p̄ei nthe na, "Minnwi lāa ngwa ha'an pugu k̄er̄e non yugu tothi ne, nōon pwapun yi ni ngwa ha'an pugu shwi'i non yugu shhe ne." ⁶ Nthe yie gho, p̄ei shwi'i non ȳei shhe shi Minnwi na a fā'o nji n̄o li'i nu v̄ei ne, nji na ndi shi nga nkā'o, a k̄er̄e v̄ei tothi. ⁷ P̄ei tho ncha'a nguon pa lr̄i p̄ei mfe nu gho nthe na a ghà ndina ni p̄ei. ⁸ P̄ei chho ni lina m̄ei, nchho njra nu. Mbina v̄ei, mbo devi, nyien nu n̄o pa'o na a wara nu, ntho ntā'a non nshāa vi. ⁹ Ndo p̄ei li'i vi, nthi a tini mon pin ȳei, nji nu na nkwan ngə'i na p̄ei togo nu mon gho ne, pa lin p̄ei mon nguon mbi ghao togo nu mon gho nkaa pugu. ¹⁰ P̄ei shi nga nkwo ȳei ngə'i n̄o kuo ndi, Minnwi na a fā'o nguon pwapun, ngē v̄ei na p̄ei fā'o ȳei ghrà ndigha'o yi na a lo mfā'o ndugwi yi mon Krishto ne, ju ndutho yi shi nchwīe p̄ei kā'o, ntuo v̄ei, mā'an ghr̄i ȳei ndo mbini nchwīe p̄ei thi shi'i. ¹¹ Nguon ghr̄i ghao, nguon ndi ghao p̄o pi ji ki ndugwi yi. A p̄o nenne.

Ndugwi njin mā'an nu chrà

¹² Shaila*, ndin via, na minthe non yi'ə non yi mbin yu n̄o ha'an nj̄ei ne, gh̄ere a n̄o nā'an nu muon kuo nwa'anli yei. Ntho mā'an ghr̄i ȳei

ndo nchhu nu ni p̄ei na yei pwapun Minnwi shishini. P̄ei thi mon gho a tini. ¹³ Yich̄ei ta'a choshi n̄o ȳei na a p̄o Babilon ne, na pi chu'ɔ vi nkaa yu ne mā'an chrà ȳei. Maaku muon a mā'an chrà ȳei nkaa yu. ¹⁴ P̄ei chrà ni non p̄ei ni pan nu n̄o nōon nu khwā ghan pin.

Gh̄ighri p̄o mbin nguon v̄ei ghao na p̄ei p̄o mon Krishto ne.

* 5:12 5:12 Gri fā'o pi na Shivanu, mbo nkwan ha'an pi ghà mbini m̄ein Shaila gho ne.

Mbwa nwa'anli Pita Kāon nu pa tho nnu

Nwa'anli yei nā'an Pita mfe ni pa ntou pichəi pa ghan pin lleshhi. Pita ni ndōgo nthi mi nō ta'a non nā pugu Jisho ni mbo ndii nā Jisho ni fā'a nu nē, nō nā'an nu nkwin pa ghan pin ni pa nnu ha'an pi ni nje'i vugu nō gho nē.

Pa njəili'i mifi ni ntho nchhu nu nā nō ha'an Jisho lo naa ntho nē, mba'a a shi nu'un mbini ntho. Pugu shini ndo mbi'i nā lembhi shā'a tho nu, nne pa'a ndo nchho chombhi yugu mon shigao mbho. Pita nā'an ntho nchhu nu nā wu'o nō ha'an ju ndutho yi ni njəi ndigha'o Jisho nkuon mbra nē, a nō ha'an sheshenon shi njəi ndii nā Jisho shi mbini ntho nē. Pita shrā ntigi pa masha mifi pāa, ndo nā'an njō nā Minnwi shi mfe ni pugu nē.

Pita nōon nā nnu nā a chwīe pini nu Jisho yiri nē pō nā ngwa pā'a nkūnu yugu ni phi. Pa ghan pin fā'o nō chho nu chombhi shishi'i nā a linaon ni kwā'a nō ha'an pugu chho njwere po fhi pugu shhe fhi lo mbho Minnwi mbho li'i nā ndindi pō nē.

Mā'an nu chrà

¹ Nwa'anli yei lo mbho mu Shemu Pita, mbo muon fā'a, ndo mbini mbo ngan ntaon Jisho Krishto ngəi nu ni pəi nā pəi fā'o pin nā a ta'a nkwan pugu pa yigi ntogo pi nkuon ndindi Minnwi via ndo mbo nkwe via, Jisho Krishto nē.

² Nduon nā Minnwi pigi pwapun yi pugu pa ghghri yi ni pəi mon ji nu vi pugu pa Jisho Taatho via.

Nkwan ha'an ghan pin fā'o nō chho nu chombhi yugu nē

³ Ntogo pi nkuon nji yi nō Minnwi, a fe nguon yaon nā a pie nā pia fā'o nō chho nu chombhi pogo Minnwi. Pia fā'o nguon maon pei ghao ntogo

pi nkuon ji nu mi, mbo ju ye nā a gē via nā pia tho njəi vi ntogo pi nkuon ndigha'o yi pugu pa mbha nnu shi'i. ⁴ Ntogo pi mon yei shendaon, a fe pa mbwa kà'a pugu pa kà'a lien ni pia, nne nā nkie nkuon pa kà'a pigho minthe pəi tei piri nu nā a pō mon mbhi ntho khwā phi nē, mfā'o pūon nā a pō nō yi Minnwi.

⁵ Nthe yei nnu, pa'o ni nguon ghri yo ghao nō pigi nu mbha nnu shi'i nkuon pin, nkuon mbha nnu shi'i yo pigi ji nu nnu, ⁶ nkuon gho pigi wēin non, nkuon wēin non pigi tiishii, nkuon tiishii pigi pogo Minnwi, ⁷ nkuon pogo Minnwi pigi khwā mon pin, nkuon khwā mon nda pin pigi khwā nguon ngwa.

⁸ Nthe nā pəi mfā'o pa mbha nnu pei ndo nku'o mon gho mbigi ngəi shhi, kan pəi shi nji Taatho via mbo Jisho Krishto mon shendaon nā a shi nchwīe pəi fā'a shishi'i ndo njun ntien nē. ⁹ Nthe nā sheshenon nā a pou pa mbha nnu pei nē, ligi yi tho nchri nu ti nchəin mon nthinkwo nā a lo nu'un njəi li'i, nkwo li'e nkwan ha'an pi shigao vi mon pa phi nā a ni mbo mon gho nē.

¹⁰ Nthe yie gho ma pa lin pan, pəi ya mba'o nō nōon nu nā Minnwi gē vəi ndo nchu'o vəi nō ngwa pi shini, ntho nā pəi nchwīe pa nnu pei, pa'a pəi lo ma ngū mon pin yəi. ¹¹ Nthe nā mon yei shendaon, pi shi mfe ghri ni pia nō nii nu mon Sha'afuon ki ndugwi yi, mbo yi Taatho ndo mbo nkwe via, Jisho Krishto.

¹² Nthe yie gho, nshi ngu'o nchho nkwin vəi nguon ndii ni pa mbha nnu pei, nji'i ntho pi nō ha'an pəi ji ndo nkwo ya mbhi kwo yəi mon nnu shini nā pəi fā'o nē. ¹³ Mbi'i nā a kà'o vəi nō kwēne nu vəi ntogo pi nkuon kwīn nu vəi, nō ha'an ngu'o mbo yi maon nē, ¹⁴ nji nu nā ndii shrāo freinon nchī'a yei kwo para nō ha'an Taatho via Jisho Krishto ni nkwo chwīe nji nē. ¹⁵ Mba'o nu ni nguon kaa nu ghao nne nā nshi nā

mien mbhi yei, p̄ei kwin pa nnu pei mon sheshe ndii.

Pa ngwa na pugu ni nj̄ei ndigha' o Krishto

¹⁶ Pigi shini ndo nj̄ou pi njin mishweishwei na ngwa p̄i' i ni lina tho yugu ndii na p̄igi ni nchw̄ie p̄ei ji tho nu Taath̄o via, mbo Jish̄o Krishto, mon ghr̄i, ndo ti p̄igi ni nka ȳei pi ndigha' o yi. ¹⁷ Ndīi na Minnwi T̄aa ni mfe ndigha' o ni Jish̄o Krishto ndo n̄on vi no non ndien ne, Ndigha' o Tethe gho ni nchhu gho na, "Yei nkien Muun a na n̄khw̄a, m̄f̄a' o pwatua nthe vi." ¹⁸ Pigi nkaa p̄igi ni nja' o ngḡi yei llo po nthe na p̄igi pugu ni mbo nkuon mbra Minnwi gho ka' a, mbo mbra taon taon.

¹⁹ Pia f̄a' o chr̄a na pa nj̄eli' i Minnwi ni nchhu ne, mbo yaon na a nthe non f̄a' o tininju' o nkuon gho, na a pie na p̄ei ni' in nj̄u' o ȳei nkuon gho no lan na a k̄i nu mon njin ti mbhi shi nu' un dan, l̄i' e fin̄ei muun tutu' u the nj̄u' o p̄ei. ²⁰ A pwa na p̄ei f̄on n̄i yei, na nk̄ini Minnwi na pa Nj̄eli' i Minnwi n̄a' an mon Nwa' anli Minnwi ne lo mbie na non t̄ugu pi nkwan ha' an a ywere ji ne.* ²¹ Nthe na yich̄ei chr̄a llo mbho nj̄eli' i Minnwi shini ndo mbo fo na a llo pi mon khw̄a nj̄u' o non mishua, ndo ngwa ni nchr̄a llo mbho Minnwi no ha' an Jijwe Minnwi ni mfe n̄i ni pugu ne.

2

Pa masha pugu pa nj̄eli' i mifi

¹ Ndo pa nj̄eli' i mifi ni ntaon shina pa ngwa Ishrae lleshhi, wu' o no ha' an pa masha mifi shi ntaon shina p̄ei ne, na pugu shi n̄i' an nii shina p̄ei ni pa nt̄igi p̄iphi na a yi p̄iri ngwa ne, ntho nd̄aa Taath̄o na a yuon vugu ne, nne Minnwi shi nshi' i vugu pi ni tei mon kwo ndii. ² Ntou ngwa shi nj̄ou njin mbha nnu totro yugu, nthe vugu, pi chr̄a nnu p̄iphi

nthe shendaon nnu shini. ³ Mon sh̄oro nu nj̄u' o yugu, pugu shi nch̄igi v̄ei ni pa chr̄a mifi. Minnwi ni nkwo p̄iri nj̄o yugu ti a k̄a' o, ni nkwo k̄a' a p̄iri nu vugu ti a k̄a' o.

⁴ Minnwi shini ndo mien pa ghan ntaon pi ndii na pugu ni nchw̄ie phi ne. A ni m̄a' an vugu mon mon li' i ha' an pi ni n̄u' on vugu mon chein mon li' i njin njin ntho njwere lleshhi sh̄a' a. ⁵ Minnwi shini ndo mien pa ngwa fie lleshhi nkien Noa na a ni nkwe vi, mbo ngan ch̄i nnu nd̄indi, pugu pa khwach̄ei ngwa nduon. Yei ni nd̄ogo li' i ndii na a ni nkuru mbhi na ngwa ki ya' o nch̄o yi ni mbo fo ne ni nk̄i. ⁶ A ni nga nda' a, Minnwi fe nj̄o ni pa la' ataon Shodon pugu Gomora, nt̄on vugu ti pugu gu phu. A ni nchw̄ie pugu po li nnu na a shi nd̄ogo li' i mbin ngwa pe na pugu lo mbo go vi ne. ⁷ Ndo Minnwi ni nkwe Loti, mbo non nd̄indi, na a ni m̄f̄a' o titini p̄igi nj̄u' o nthe mbha nnu totro ngwa p̄iphi. ⁸ Loti yei ni mbo non nd̄indi. A ni nchho m̄f̄a' o yu' o nj̄u' o nthe pa mbha nnu p̄iphi na a ni nj̄ei nu ndo nja' o nu shina pugu lelle ne. ⁹ A mbo nenne, o ȳei ki' e na Taath̄o ji nkwan ha' an a nthe a kwe ngwa ha' an pugu pogo vi ne mon ghagha' a ndo mbini n̄u' on ngwa p̄iphi mon nḡe' i nchho njwere lleshhi sh̄a' a, ¹⁰ m̄i' en mbo ngwa pe na pugu tho nchw̄ie pa nnu totro na freinon yugu t̄a' a nu ne ndo mbini ntho nch̄i' e pa n̄i Minnwi no sha' a nu.

Pugu f̄a' o tininju' o pugu pa n̄on non ndo ki lo m̄f̄a' o pogo ndii na pugu we' i ghan ndigha' o ne. ¹¹ Ndo n̄i' i nthe pi ghan ntaon Minnwi, na pugu f̄a' o ghr̄i a yien ntou yi ncha pa masha mifi pei ne, lo n̄i' i nchhu phi tho pugu, shi Taath̄o. ¹² Ndo ngwa pei chw̄ie nnu pi ki ywere, no pa minyien ki lo m̄f̄a' o lina na pi phi vugu pi na pi w̄ein njwi. Pugu gh̄a nchr̄a phi nkuon pa yaon na pugu

* **1:20** 1:20 Yich̄ei njin li' i yei p̄ini mbo na nk̄ini Minnwi na pa nj̄eli' i Minnwi ni n̄a' an mon nwa' anli ne shini ndo ndho pi mon mb̄i' i nu pa nj̄eli' i pigho.

lo nji'i nji. Pi shi nshi'i vugu nkaa pugu no pa minyienj.

13 Pugu shi njəi ngə'i, mbo pe ngə'i na pugu ni mfe nu ne. Pugu lii a po no nchhó shi'i no chwie nu sheshe nnu na a shi mfe pwanju'ó ni freinonj yugu ne monj nthe minaonj. Pugu ya mbo pi ghanj fe lritho pugu pa shhū nonj no ha'anj pugu tūru pəi pugu li'i ji maonj ne, ntho nchwie nchhó monj mbha nnu mifi pugu. 14 Ligi yugu shi lo ndii nnu nduonj ntogo tā'a nu minjwe na pugu pugu shi nūan ne, pa'a pugu lo ma njru ni chwie nu phi, mfi ngwa pe na pugu lo nji'i nthi a tini ne ngwəinj monj shiri yugu. Pugu fā'o njū'ó na pi ye'i vugu ni shōro nu. Nchōno po mbinj pugu. 15 Pugu mienj nkienj ndaonj, nii monj trú. Pugu togo nkwanj shendaonj na Balaan, mbo muunj Beo, ni ntogo ne, a ni nkhwā shéi pi nkuonj togo nu shendaonj na a lo nkā'o ne. 16 Ndo Minnwi piga vi nthe phi na a ni nchwie ne, nkweinj, mbo minyienj na a shi'a nchrā ne, chrā ni nggi nonj mishua, ndi'i nnu llinj na njəili'i Minnwi ni ntā'a nu nchwie ne.

17 Ngwa pei po no sha'ashhe na nkhi lo nji'i ntaonj nu fo, pugu po no lulunj na finj tienj nyienj nu no gho. Pi kwo piri li'i ndugwi njinjnjinj nū'ónj ni pugu. 18 Nthe na pugu chrā memme chrā ghagha, nkweinj njū'ó no gho, mbiri ngwa pe na pugu wu'ó nkakaa no taonj nu shina ngwa pe na pugu wu'ó nchho pi monj ntəi ne, ngwəinj vugu ni fi nu vugu ni pa khwā nu shuonj. 19 Pugu kā'a vugu na pugu shi ntaonj monj kūna ndo mbo pa nkūna ndutho yugu monj mbha nnu totro. Nthe na sheshe yaonj na a gha'a nonj ne, nonj gho nkūna mbho yaonj gho. 20 Nthe na, ā mbo na nonj kwo tei pa nnu pe na a ghā ntrao nonj monj mbhi ne ntogo pi nkuonj ji nu Taatho via, mbini mbo nkwe via, Jisho Krishto,

mbini mienj nonj yugu maonj pigho krao vugu nga'a vugu, kanj chombhi nonj gho pini mbigi nchaa nkwanj ha'anj a ni fūonj mbo no njē yi ne. 21 A ni nka pwa na pugu shi kanj ni ndo nji shendaonj ndindi, nchaa na pugu ji mbini nu'unj nkara nkūnu yugu ni kàna taonjaonj na pi fe ni pugu ne. 22 Nnu na lu'ó chrā, mbo nnu shini chhu ne lōgo li'i mbinj pugu, "Mingu ghā mfu'u mbini nji maonj fu'u yi gho" ndo "minjgunyanj ghā nga nkwo shigao nonj yi, mbini mbini nūan monj titwrei."

3

Kà'a na Taatho tho nu

1 Yei mbra nwa'anli na nā'anj nu mfe ni pəi ndwe, ma nkienj pa linj panj. Monj nguonj paa nwa'anli pigho, nchho nkweine vəi no kwinj nu vəi no fā'o nu pi'i nu shi'i. 2 Ntā'a nu na pəi kwinj pa nnu na Minnwi ni nkwo nōonj ni pa njəili'i pi pi taonjaonj pugu chhu ne, pugu pa gi Taatho mbini mbo Nkwe ntogo pi mbho ghanj ntaonj Krishto na pugu ni nje'i vəi ne.

3 Pəi fūonj nji yei nnu, na monj pa ndugwi lembhi, ghanj mā'anj kwəinj shi ntho ni mā'anj nu kwəinj yugu, ntho njōu njinj pa nnu piphi na njū'ó yugu chhu ni pugu ne. 4 Pugu shi nchhu na, "A ni nkā'a na a shi mbini nu'unj ntho ti a hinj? Jē fie ndii na pa tāa pia ni nkhu ne*", pa nnu wu'ó ngəi nu shhi wu'ó no ha'anj pugu ni mbo monj njē mbhi ne." 5 Pugu li'e no ji nu yei nnu na ntogo pi nkuonj chrā Minnwi, pa po ni nkwo po no ntaonj ndii, shhe po yi chwie pi llo monj nkhi ndo ntogo pi mbho nkhi. 6 Ndo ntogo pi mbho nkhi, mbo nkhi mbì, mbhi ye na a ni mbo ndii gho ne, nkhi ni njie vi ndo shi'i. 7 Ndo pa po pugu shhe ye na a po ndwe ne, wu'ó mbo ti nchəinj ndwe nthe pi chrā yi gho, nne na pi le mbiri vi ni mōnonj, pi nū'ónj vugu ntho njwere

* 3:4 3:4 Yei tho nchhu pi pe ngwa na pugu ni mfūonj mbo ghanj younjinj Krishto ne.

llemmbhi shá'a mbo llé ña pi shi mbiri ghan ki pogo Minnwi ne.

⁸ Ndo ki'i pëi lî'e yei ta'a nnu, ma ñkien pa lîñ pañ, ta'a llé ni Taatho po pi no ta'a ñkan ñga'ombhi, ta'a ñkan ñga'ombhi po pi no ta'a llé.

⁹ Taatho lo ñjiyiri no chwëe nu nnu ña a kã'a ne no ha'an pichëi ñgwa lîi yîri nu ne, ndo a tho ñgwëin pi ñjü'ó yi ni pëi ki lo ntã'a nu ña sheshenon vëi shi'i, ntho ntã'a pi ña ñguon ñgwa pã'a ñkũnu yugu ni phi. ¹⁰ Ndo llemmbhi Taatho shi ntho pi no ha'an ñgina ghà ñgwî'i ntho ne, pa po shi ntogo gha ni titini yõno nu, pa maon mon po kii ndo nshi'i, ñkuon shhe pugu pa nnu ña ñgwa ni nchwëe nu ne shi ntaon li'i wo.†

¹¹ Ti ña pi shi nshi'i ñguon maon pei mon yei ñkwan shendaon ne, pëi pi'i ñkwan ñgwa ña pëi fã'o no po nu ne. Pëi fã'o no chho nu chombhi taontaon pugu pa chombhi pogo Minnwi ¹² ntho ñjwëe nu, ndo ñkõno tho nu llemmbhi Minnwi, mbo llé ña pi shi ntüon pa po ni mõnon a shügwi, pa maon po shügwi mon kii nu ghõ. ¹³ Ndo ntogo pi ñkuon ñkwan ha'an kã'a yi chhu ne, pia tho ñjwëe po fhi pugu pa shhe fhi li'i ña ndindi Minnwi po ne.

¹⁴ Nthe yie, ma ñkien pa lîñ pañ, ña pëi tho ñjwëe nnu pei ne, pëi kãa no yëi nu ña pëi po shhi yu ki muun mi totro, ki ntëi lo mbo mbin pëi ndo mbini mbo ni ta'anggi pëi pugu. ¹⁵ Ndo mbini ndõgo wëin ñjü'ó Taatho via, no shina ña a fe nu ña pëi lügu wu'ó no ha'an Poo, ñkien ndin via, ni nã'an mfe ni pëi ñkaa yu ntogo pi ñkuon fi'i shietho ña pi ni mfe ghõ ne. ¹⁶ Yei ñkwan no ha'an a ghà nã'an ñguon pa ñwa'anli pi ghao, ndii ña a chrã nu nthe nnu pei ne. Pichëi pa maon po mon ghõ ña a gha'a no ji nu ña pichëi pa ñgwa ña pugu lo ñji nnu, ndo ki lo nthi a tini mon pin, kara nchhu nnu nduon, wu'ó no ha'an pugu ghà nu'un nchwëe ni pichëi li'i

mon ñwa'anli Minnwi ne, nne mbiri non yugu.

¹⁷ Ndo nthe ña pëi kwo ji yei ni shhi ne, ñkien pa lîñ pañ, pëi lina nu ña ki'i pi fi vëi ni pa nnu ntëi ñgwa piphi, nne mien ki lo nu'un nthi a tini. ¹⁸ Ndo pëi ku'ó nu mon pwapun pugu pa ji nu Taatho via mbini mbo ñkwe via Jisho Krishto. Ñguon ndigha'ó ghao po ghõ ndwe ti ñgëi nchëin mon llemmbhi ña mba'a ndugwi yi po ne. A po nenne.

† 3:10 3:10 A po mon pichëi ñwa'anli Minnwi pi ña Pi shi ntüon.

Fũoŋ ŋwa'anli Jouŋ Kāoŋ nu pa tho nnu

Pi ni nā'an ŋwa'anli yei mfe ni pa ghan piŋ ŋa pugu ni mbo moŋ fiŋtho ne. Pichai shini ndo nu'un nthe moŋ piŋ mbiŋ Jisho ŋkwan no ha'an pi ni nje'i vugu no gho llo moŋ njē yi ne.

Pa ŋgwa Gri ni mbi'i ŋa freinoŋ pigi a wu'o mbwa jijwe ŋoŋ, nne pa'a ndo mbiŋ ŋa Minnwi shwi'i ŋkuoŋ shhe heiŋ no ŋoŋ ŋoŋmishua moŋ freinoŋ. Nji'i nthe pi no ha'an pugu shini ndo mbiŋ vi, mbo Ju ŋa Minnwi Chu'o Ntaoŋ no Ŋkwe ne, ntho nchho pi moŋ phi, ndo ki lo ntho nōoŋ khwā ne, pugu ni nchhu ŋa pugu ji Minnwi ndo mbo pi yi Minnwi. Pugu ni ntaoŋ shina pa ghan piŋ nthe ŋa pugu ni mbi'i ŋa pugu fā'o yichai ji nu nnu moŋ jijwe ŋa a chaa yi pigai ŋgwa nduoŋ ne. Nnu yei ni nchi'i ŋgwa pe ŋa pugu ni ŋkina moŋ choshi ne, tho yugu fiŋ nthe pa nnu ha'an pi ni nje'i vugu no gho ne.

Jouŋ, ŋa a ni nji ŋgwa pei shi'i, ndo ni njei Jisho Taatho ni ligi yi ne, nā'an ŋwa'anli yei no fe nu tininju'o ni pugu no nnu ŋa pugu ni nja'o llo no njē yi ne. Ŋwa'anli yei nōoŋ nu ŋa Ju ŋa Minnwi Chu'o Ntaoŋ no Ŋkwe ne ni ntho shini moŋ freinoŋ ntho mā'an ghrí ghan piŋ ŋa pugu fā'o nnu shini. Ŋwa'anli yei tii ŋa chho nu chombhi taontaŋ pugu pa lina nu ni pichai pa ŋgwa po pi ya ŋkien pa li no nōoŋ nu ŋa ŋoŋ ji Minnwi.

Chrà chombhi

¹ Pigi chii ye ŋa a ni mbo no njē yi ne ni pēi, mbo ye ŋa pigi ni nja'o, mbo ye ŋa pigi ni njei. Pigi ni njei yie ni ligi yigi, ŋkāoŋ ni mbho yigi, nthe chrà chombhi. ² Chombhi gho ni nōoŋ noŋ yi, pigi yēi, ndo kwe

ntie yi ndwe, ndo nchii chombhi ki ndugwi yi gho ŋa a ni mbo pugu Tāa ne. ³ Nnu ŋa pigi ni nja'o ndo njei ne, pigi pini nchii ni pēi nne ŋa pia po nu ka'a moŋ ta'anju'o no ha'an pia pa Tāa ni muoŋ vi Jisho Krishto kwo po ta'a yi moŋ ta'anju'o ne. ⁴ Pigi* nā'an pei nnu nne ŋa pwanju'o yigi linaoŋ.

Minnwi po pi lí'ε

⁵ Yei ŋkani ye ŋa pigi ya'o mbho yu ndo nchii ni pēi ŋa, Minnwi po pi lí'ε pa'a kan shigei njiŋ lo mbo mbiŋ yu. ⁶ Pia nchhu ŋa pia pugu po nu ka'a moŋ ta'anju'o ndo nyien nu njiŋjiŋ, kan pia le'ile'i, ki lo ntho nchwie pi nnu shini. ⁷ Ndo pia nyien pi moŋ lí'ε, no ha'an Minnwi ndutho yi po moŋ lí'ε ne, pia ni noŋ pia po ka'a, chhi Jisho Muoŋ vi shigao ŋguoŋ phi yia ghao.

⁸ Pia nchhu ŋa pia lo mfā'o phi, kan pia fii pi noŋ yia, pa'a nnu shini lo mbo njū'o pia. ⁹ Ndo ti pia mbiŋ phi yia ndo njūa ni Minnwi, kan A shi ndi'ε phi yia ghao ndo nshigao ŋguoŋ nnu phi yia ghao, nthe ŋa a shi nū'oŋ kà'a yi ŋa a chhu ŋa a shi ndi'ε phi yia ne, ndo mbo Minnwi ndindi. ¹⁰ Pia nchhu ŋa pia lo nchwie phi, a nōoŋ ŋa pia chhu ŋa a Minnwi ŋgan le'ingien nne pa'a chrà yi lo nji'i mbo njū'o pia.

2

Krishto ŋgan ghère via

¹ Pa puoŋ mi puoŋ paŋ, nchho nā'an pa nnu pei ni pēi nne ŋa ki'i pēi chwie phi. Ndo ti sheshenoŋ nchwie phi, kan pia fā'o ŋgan ligai ŋa a shi ndigai Tāa mfe via no, mbo Jisho Krishto ŋoŋ ndindi. ² A ju ndutho yi mbo yaŋ fe'ingien ŋa a fu'u pigitua Minnwi nthe phi yia, ki lo ŋgu'o mbo pi yia tē'i via, ndo mbini mbo yi ŋguoŋ mbhi ghao ŋkaa pugu.

³ Minthe pia fā'o tininju'o ŋa pia ji Minnwi pi no ha'an pia nū'oŋ pa

* 1:4 1:4 A po moŋ pichai ŋwa'anli ndunu ŋa Pēi fā'o yichai pwanju'o yigi.

kina pi. ⁴ Nɔŋ ɲa a chhu ɲa, “Nji vi,” ndo ki lo nū’ɔŋ kina yi ne, pɔ pi nde’ingien ndo pa’a nnu shini lo mbo njù’ɔ yu, ⁵ ndo ɲgwa pɛ ɲa pugu ghà nū’ɔŋ chrà yi ne, ɲgwa pɛ ɲa khwǎ ye ɲa pugu fā’o mbinj Minnwi ne ya mbo yi ka’oka’o. A ɲkwan ha’an minthe pia ji ɲa pia pa Minnwi ta’a yi ne. ⁶ Pia nchhu ɲa pia kina mbo pia pa Minnwi ta’a yi, a pie ɲa pia chho chombhi yia ɲkwan ha’an Jisho Krishto ni nchho ne.

Kina fhi

⁷ Nkien lin pan, ndo nji’i ntho nā’an pi kina fhi ni pɛi, a pɔ pi yi ndunu ɲa pɛi ni ɲkwo fā’o nɔ njē yi ne. Ndunu kina gho ye ɲa pɛi ni ɲkwo ya’o ne. ⁸ Ndo ti nchho nā’an pi kina fhi ni pɛi nthe ɲa nnu shini ɲa a pɔ moŋ gho ne pi yɛi mbinj Krishto mbini njɛi mbinj pɛi, nthe ɲa njinjin tho ntogotogo, ɲkien lí’ɛ kwo the nu.

⁹ Sheshenon ɲa a chhu ɲa a pɔ moŋ lí’ɛ ndo mbina ndin vi ne wu’ɔ mbo moŋ njin. ¹⁰ Sheshenon ɲa a khwā ndin vi ne chho pi moŋ lí’ɛ, nthe yie gho, yichɛi nnu lo mbo mbinj pia ɲa a shi nchwie ɲon nduon chwie phi. ¹¹ Ndo ɲon ɲa a pina ndin vi ne pɔ pi moŋ njin ntho nyien pi moŋ njin gho, ki lo nji lí’i ɲa a ghɛi nu ne, nthe ɲa njinjin gho kwo chri ligi yi.

¹² Ntho nā’an nu mfe ni pɛi, ma pa puon mi puon pan,
nthe ɲa pi kwo lí’ɛ phi yɛi nthe pi Jisho.

¹³ Ntho nā’an nu ni pɛi, ma pa taa,
nthe ɲa pɛi ji vi, mbo ju ye ɲa a ni ɲkwo pɔ nɔ njē yi ne.

Nā’an nu ni pɛi, ma pa kuonon,
nthe ɲa pɛi gha’a ɲon mbimbhi.

Nā’an nu ni pɛi, ma pa puon
nthe ɲa pɛi ji Taa.

¹⁴ Nā’an mfe ni pɛi, ma pa taa
nthe ɲa pɛi ji vi ɲa a ni mbo nɔ njē yi ne.

Nā’an mfe ni pɛi, ma pa kuonon
nthe ɲa pɛi fā’o nji,
chrà Minnwi kina mbinj pɛi,

ndo pɛi kwo gha’a ɲon
mbimbhi.

Ki’i ɲkhwā ɲkuon mbhi

¹⁵ Nenne, nshwei vɛi, ki’i pɛi khwā ɲkuon mbhi yei, ki pa maon ɲkuon mbhi yei. Sheshenon ɲkhwā ɲkuon mbhi yei, kan a lo mfā’o khwā mbinj Taa. ¹⁶ Nthe ɲa ɲguon pa maon ɲkuon mbhi, yaon ɲa freinon tā’a nu ne pugu pa yaon ɲa ligi ɲonmishua yɛi ɲkhwā nu nɔ fā’o nu ne, pugu pa kwɛi nu njù’ɔ moŋ nɔon non nthe pa maon ɲa ɲon fā’o ne, kan ta’a nnu yei lo ndho pi mbho Taa, a pɔ pi yi ɲkuon mbhi. ¹⁷ ɲkuon mbhi chho ntogotogo pugu pa ji yaon ɲa a khwā ne, ndo ɲgwa pɛ ɲa pugu chwie nnu ɲa Minnwi chhu ne, pugu shi nchho mbhi ki ndugwi yi.

Pɛi lina pa mbina Krishto

¹⁸ Puon pan, ndugwi yi kwo para, nɔ ha’an pɛi ni nja’o ɲa mbina Krishto tho nu ne, nenne ntou pi kwo tho, nthe yie gho, pia ji ɲa ndugwi yi kwo para. ¹⁹ Pugu ni mien via ntaon ni vugu, ndo pugu shini ndo nja mbo pi ɲgia yia, nthe ɲa pugu kan ni mbo ɲgia yia, pugu kan ni ɲkina pia pugu, ndo pugu ni ntaon shina pia, nenne, a ya nɔon ɲa ɲguon yugu shini ndo mbo ɲgia yia.

²⁰ Ju ɲa a yi taontaon ne shā’o Jijwe Minnwi mbinj gho, nenne ɲguon vɛi ji nnu shini. ²¹ Nā’an mfe ni pɛi pa’a ndo nthe pi ɲa pɛi shi lo nji nnu shini, nthe pi ɲa pɛi ji, ndo pɛi ɲkaa pɛi ji ɲa le’ingien shi’a ndho mbho nnu shini. ²² Ngan le’ingien pɔ pi gɔ? A ɲon ye ɲa a lāa ɲa Jisho shi lo mbo Ju ye ɲa pi Chu’ɔ vi Ntaon nɔ ɲkwe ne. Nɔn vei ju mbo mbina Krishto, mbo ju ve ɲa a lāa Taa mbini ndāa Muun ne. ²³ Sheshenon ɲa a lāa Muun ne lāa Taa ɲkaa yu, sheshenon ɲa a pinj Muun ndo nchhu ne, pinj Taa ɲkaa yu.

²⁴ Ni gò, a pie ɲa yaon ɲa ɔ ni nja’o nɔ njē yi ne kina njù’ɔ gho. Yaon ɲa

o ni nja' o llo no njē yi ne ŋkina njù' o gho, kaŋ gogo shi ŋkina mbiŋ Muun pugu Tāa. ²⁵ Yei yaon ŋa a kā' a via no gho ne, chombhi ki mme.

²⁶ Nā' an pa nnu pei mfe ni pēi nthe pa ŋgwa pe ŋa pugu tā' a nu mfi vāi ne. ²⁷ Ndo ni pēi, Jijwe Minnwi ŋa Krishto shā' o mbiŋ pēi ne kina mbiŋ pēi, nne pa' a pēi lo mfā' o chà sheshenon no ye' i nu vāi. Nthe ŋa Jijwe yi ye' i vāi ni ŋguon nnu ghao, yaon ŋa a ye' i nu ne po pi nnu shini, ki lo mbo le' ingien. Wu' o no ha' an a ye' i vāi ne, pēi kina pēi pa Krishto ka' a.

²⁸ Nne, ma puon mi puon paŋ, pēi kina pēi pugu ka' a, nne ŋa a shi ŋga mbinì, pia fā' o tininju' o ki lo nshū' u mbinì ninj mon lritho ndii ŋa a tho ne.

²⁹ Pēi nji ŋa Krishto ŋon ndindi, pēi ji ne ki' e ŋa sheshenon ŋa a ghà nchwīe nnu ndindi ne phi Minnwi mbhi vi.

3

Puon Minnwi

¹ Lii njēi fi' i khwā ŋa Tāa fā' o mbiŋ pia ne njēi, a mēiŋ via ni puon pi, pia lo mbo yie shini. Nnu ŋa a chwīe pa' a ŋkuon mbhi lo nji via ne po ŋa ŋkuon mbhi shini ndo nji vi.

² Ŋkien liŋ paŋ, pia po pi pa puon Minnwi ndwe, ndo ti ŋkwan yaon ŋa pia shi mbo ne, pi lo naa nōon ni pia ya' a, ndo pia ji ŋa ndii ŋa a shi nōon non yi ne, pia shi nde mbo no ju, nthe ŋa pia shi njēi vi ŋkwan no ha' an a po ne. ³ Sheshenon ŋa a chho mfā' o yei kwā' a mbiŋ yu ne chwīe non yi mbo yi taonŋaon, wu' o no ha' an ju ndutho yi, yi taonŋaon ne.

⁴ Sheshenon ŋa a lōgo chwīe nu phi a po mbha nnu yi ne, a tho nchwīe pi no ŋgūo nnu mbimbhi nthe ŋa phi po pi mbha nnu ŋgūo nnu mbimbhi. ⁵ Pēi ji ŋa Krishto ni ntho pi no shigao nu phi, ndo pa' a phi lo mbo mbiŋ yu. ⁶ Sheshenon ŋa a ta' a yi pugu Krishto ne shi' a ndōgo chwīe nu phi a po chofa' a yi,

sheshenon ŋa chwīe nu phi fā' a yi ne lo naa njēi vi ki nji vi.

⁷ Puon mi puon paŋ, ki' i sheshenon fi' vāi, sheshenon ŋa a tho nchwīe nnu ndindi ne po ŋon ndindi no ha' an juju ŋon ndindi ne.

⁸ Sheshenon ŋa mbha nnu pi po pi chwīe nu phi ne po pi yi Shata. Nthe ŋa Shata ni ŋkwo tho nchwīe phi llo no njē yi. Nnu ŋa a ni nchwīe Muun Minnwi tho ne, ni mbo ŋa a piri fā' a Shata. ⁹ Sheshenon ŋa a phi Minnwi mbhi vi ne shi' a ndōgo chwīe nu phi a po chofa' a yi, nthe ŋa mbha nnu Minnwi po mbiŋ yu ti minthe pa' a a lo ŋkina ntho nchwīe phi nthe ŋa a phi Minnwi mbhi vi. ¹⁰ Ntogo pi ŋkuon yei pinthe pi ji puon Minnwi pugu pa yaon ŋa puon Shata yie ne. Sheshenon ŋa a shi' a nji' i nchwīe nnu ndindi ki ŋon ŋa a lo ŋkhwā ndiŋ vi ne, lo mbo yi Minnwi.

Sheshenon khwā pichai ŋgwa

¹¹ Yei ŋkani ŋa pēi kwo ya' o llo mon njē yi ne, ŋa pia khwā non pia.

¹² Ki' i pia po pi no Keiŋ ŋa a ni mbo yi ŋon mbimbhi, mbo Shata, njwi ndiŋ vi ne. A ni njwi vi nthe pi kho? Nthe ŋa fā' a yi ni mbo yi piphi, ndo yi ndiŋ vi po fā' a ndindi. ¹³ Ki' i pēi ghrāo, ma pa liŋ paŋ, ŋa ŋkuon mbhi pīna vāi.

¹⁴ Pia ji ŋa pia kwo taon mon gu nii mon chombhi, pia ji nthe ŋa pia khwā liŋ pia. Sheshenon ŋa a lo nji' i mfā' o khwā ne, kina mon gu. ¹⁵ Sheshenon ŋa a pīna ndiŋ vi ne po pi njwi ŋon, ndo pēi ji ŋa mba' a pa ghaŋ jwi ŋgwa fā' o chombhi ki mme mon njù' o pugu.

¹⁶ Yei ŋkwan ha' an pia ghà nji ŋkien khwā ne, ŋa Jisho ni ŋkhu nthe via, nthe yie gho, a pie ŋa pia khu nthe pa liŋ pia. ¹⁷ Ŋon mfā' o fi' i maon ŋa a nthe a yru no gho shi' i ndo njēi ndiŋ vi mon pou ki lo nōon kwoshini gho, kaŋ khwā Minnwi po njù' o yu pi neiŋ?

¹⁸ Puon mi puon paŋ, ki' i khwā ya wu' o mbo pi ni ncho ki chra. Pia

nōŋ nnu khwǎ ntōgɔ pi moŋ fà'a yia pugu pa nnu shini. ¹⁹ Ntōgɔ pi ŋkuoŋ yie, pia shi nji ŋa pia ŋgia nnu shini ndɔ mfā'o tininju'ɔ shhi Minnwi. ²⁰ Njù'ɔ yia ŋgwēiŋ via nɔ ŋgusha'a, pia ji nu ŋa Minnwi chaa njù'ɔ yia ndɔ nji ŋguoŋ nnu ghao.

²¹ Ŋkieŋ lĩŋ paŋ, njù'ɔ yia mien ki wēiŋ via nɔ pa ŋgusha'a, kaŋ pia fā'o tininju'ɔ shhi Minnwi. ²² Ti sheshe yaŋ ŋa pia pie mbhɔ yu nɛ kaŋ pia shi mfā'o, nthe ŋa pia gha nū'oŋ kina yi ndɔ nchwīe nnu ŋa a pwa vi nɛ.

²³ Kina yi pɔ ŋa pia fā'o piŋ mbiŋ Muuŋ vi, mbɔ Jishɔ Krishto, ndɔ ŋkhwā noŋ pia wu'ɔ nɔ ha'an a fɛ gí ni pia ŋa pia khwā nɛ. ²⁴ Sheshenŋ ŋa a nū'oŋ kina Minnwi nɛ, kina mbiŋ Minnwi, Minnwi kina mbiŋ yu. Pia ji ŋa a kina mbɔ ta'a yi pia pugu, ntōgɔ pi ŋkuoŋ Jijwe yi ŋa a fɛ ni pia nɛ.

4

Ji nu pa ghan ntaoŋ mifi

¹ Ŋkieŋ lĩŋ paŋ, ki'i nji'i mbiŋ pi sheshenŋ ŋa a chhu ŋa nnu ŋa a chhu nu llo pi mbhɔ Jijwe Minnwi nɛ, ndɔ ywɛ'i vugu nɔ yɛi nu ŋa Jijwe ŋa pugu fā'o nɛ llo pi mbhɔ Minnwi. Nthe ŋa ntou pa njɛil'i mifi pɔ moŋ mbhi shi'a. ² Yei ŋkwan ha'an minthe ɔ kie nji ŋa Jijwe Minnwi pɔ mbiŋ pugu nɛ. Sheshenŋ vugu mbiŋ ŋa Jishɔ Krishto ni nthɔ moŋ freinoŋ, kaŋ a llo mbhɔ Minnwi. ³ Sheshenŋ mien ki lɔ mbiŋ ŋa Jishɔ ni nthɔ moŋ mbhi yei nɔ ŋonmishua, kaŋ ŋon ghɔ lɔ nji'i mfā'o Jijwe Minnwi. Ŋon ghɔ fā'o pi jijwe mbina Krishto ŋa pɛi ni nja'o ŋa a tho nu, ndwe a kwo lɔ mbɔ moŋ mbhi nɛ.

⁴ Pa puoŋ mi puoŋ paŋ, pɛi pɔ pi yi Minnwi ŋkwo lɔ ŋga'a vugu, nthe ŋa ju ŋa a chhɔ njù'ɔ pɛi nɛ chaa vi ŋa a pɔ moŋ mbhi nɛ. ⁵ Ngwa pighɔ pɔ pi yi ŋkuoŋ mbhi yei, nthe yie ghɔ, pugu chrā nnu pugu pi nɔ ŋgwa ŋkuoŋ mbhi, ŋgwa ŋkuoŋ

mbhi ya'o vugu. ⁶ Ndo ti pia pɔ pi yi Minnwi. Sheshenŋ ŋa a ji Minnwi nɛ ghà nja'o via; sheshenŋ ŋa a lɔ mbɔ yi Minnwi nɛ shi'a nja'o via. Yei ŋkwan ha'an pia ghà ŋkie nji Jijwe nnu shini pugu jijwe mifi nɛ.

Minnwi pɔ pi khwǎ

⁷ Pa ŋkieŋ lĩŋ paŋ, pia khwā noŋ pia, nthe ŋa khwǎ llo pi mbhɔ Minnwi. Sheshenŋ ŋa a nōŋ khwǎ nɛ phi Minnwi mbhi vi ndɔ a ji Minnwi. ⁸ Sheshenŋ ŋa a lɔ nōŋ khwǎ nɛ lɔ nji'i nji Minnwi, nthe ŋa Minnwi khwǎ.

⁹ Minnwi ni nōŋ fi'i ŋkwan ha'an a khwā via nɛ, pi ni taŋ nu fiŋ Muuŋ vi a tho moŋ mbhi, nne ŋa minthe pia fā'o chombhi ntōgɔ pi mbhɔ yu. ¹⁰ Yei yaŋ ŋa pi mēiŋ ni khwǎ nɛ, a lɔ nji'i mbɔ pi ŋa pia ni ŋkwo khwā vi, a pɔ pi ŋa a ni ŋkhwā via ntaŋ Muuŋ vi nɔ yaŋ fɛ'ingien ŋa a pi'i pigítua Minnwi nthe phi yia nɛ.

¹¹ Pa ŋkieŋ lĩŋ paŋ, Minnwi ŋkhwā via fi'i yei, a pie ŋa pia pini ŋkhwā noŋ pia. ¹² Chɛi kaŋ ta'a ŋoŋ lɔ naa njɛi Minnwi, pia ŋkhwā noŋ pia, Minnwi kina pia pugu ka'a, khwǎ yi pɔ yi ndinaŋ njù'ɔ pia.

¹³ Yei ŋkwan ha'an minthe pia ji ŋa pia pugu kina ka'a, juju kina pia pugu nɛ, nthe pi ŋa a fɛ Jijwe yi ni pia. ¹⁴ Pigi yɛi ndɔ mbɔ pa miŋkwentie ŋa Tāa taŋ Muuŋ ŋa â tho mbɔ ŋkwe mbhi. ¹⁵ Sheshenŋ ŋa a piŋ ndɔ nchhu ŋa Jishɔ Muuŋ Minnwi nɛ, Minnwi kina mbɔ pugu yu ka'a, juju kina mbɔ pugu Minnwi. ¹⁶ Nne pia ji ndɔ mbiŋ fi'i ŋkwan ha'an Minnwi khwā via nɛ.

Minnwi pɔ pi khwǎ, nne ŋoŋ ŋa a kina nchhɔ moŋ khwǎ nɛ kina pugu pa Minnwi ka'a, Minnwi kina pugu yu ka'a. ¹⁷ Moŋ yei shendaŋ pinthe pia ji ŋa khwǎ Minnwi linaŋ shina pia, nne ŋa minthe pia fā'o tininju'ɔ moŋ lembhi shá'a, nthe ŋa nɔ ha'an ju nduthɔ yi pɔ nɛ, a ha'an pia ŋka pia pɔ moŋ mbhi yei nɛ.

¹⁸ Pɔgɔ gu lo mbo mon khwă, ndo khwă na a yi ndinaon ghà njou pɔgɔ gu. Nne khwă lo ndinaon mbin sheshenon na a pɔgɔ gu ne, nthe na pɔgɔ gu ghà nyien pi pugu njó. ¹⁹ Pia ghà nōon khwă nthe na Minnwi fūon njkwā via.

²⁰ Sheshenon nchhu na, “Njkwā Minnwi,” ndo mbina ndin vi, kan a nde'ingien, nthe na non na a lo nji'i njkwā ndin vi, mbo nonmishua na yoi nu ne, nthe pa'a a lo njkwā Minnwi na lo nji'i njei ne. ²¹ Yei gi na a fe ni pia: Non ye na a khwā Minnwi ne yi'i na a khwā ndin vi.

5

Gha'a nu njkuon mbhi

¹ Nguon ngwa na pugu pin na Jisho Ju na Minnwi Chu'ɔ Ntaon no Nkwe ne phi Minnwi mbhi vugu. Nguon ngwa na pugu khwā Taa ne khwā non na a phi Taa mbhi vugu ne. ² Yei njkwan ha'an pia ghà nji na pia khwā puon Minnwi ne: A ndii na pia khwā Minnwi nchwie nnu na pa kina pi chhu ne. ³ Nthe na a yei mbo khwā Minnwi: na pia nū'ɔn pa kina pi. Ndo pa kina pi pigho lo nji'i mbo pi lrī. ⁴ Nthe na non na a phi Minnwi mbhi vi ne, gha'a njkuon mbhi. Yei gha'a nu na a gha'a njkuon mbhi ne, pɔ pi pin yia. ⁵ A gɔ na a gha'a njkuon mbhi? Nkien ju na a pin na Jisho pɔ pi Muon Minnwi ne.

Nnu na pi chhu nthe Muon Minnwi ne

⁶ Yei ju na a ni ntho ntɔgɔ pi njkuon kwe njkhī mon njkhī pugu pa chhi ne, mbo Jisho Krishto, ki lo ngu'ɔ ntɔgɔ pi mon njkhī tē'i vi, a ni mbo pugu pa chhi gu yi. Jijwe Minnwi pɔ minkwentie yi, nthe na Jijwe Minnwi gho Ju mbo nnu shini. ⁷ A trei pa minkwentie: ⁸ Jijwe, njkhī ni chhi. Ndo nguon yi trei pei pɔ ni ta'anggi. ⁹ Pia mbin ngwamishua ha'an pugu pa minkwentie ne, pia ji ne ki'e na Minnwi no minkwentie chaa yie gho. Yei kwe nu nthe na

Minnwi kwe nthe Muon vi no gho ne. ¹⁰ Sheshenon na a fā'o pin mbin Muon Minnwi ne fā'o minkwentie yei njū'ɔ yu. Sheshenon na a lo nji'i mbin Minnwi ne chwie Minnwi pɔ nde'i ngien, nthe na pugu lo mbin nnu na Minnwi chhu nthe Muon vi ne. ¹¹ Yei nnu gho na Minnwi chhu ne: Minnwi fe chombhi ki mme ni pia. Chombhi yei pɔ pi mbin Muon vi. ¹² Sheshenon na a fā'o Muon Minnwi ne fā'o chombhi. Sheshenon na a lo nji'i mfā'o Muon Minnwi ne lo nji'i mfā'o chombhi.

Pai ji na pai fā'o chombhi ki mme

¹³ Nā'an nnu pei mfe ni pai na pai pin Muon Minnwi ne, nne na pai ji na pai fā'o chombhi ki mme. ¹⁴ Yei tininju'ɔ na pia fā'o mbin Minnwi ne, na pia mbie sheshe yaon njkwan no ha'an a tā'a nu ne, kan a shi nja'o via. ¹⁵ Na pia nji na a ghà nja'o via mon nguon nnu na pia pie vi no ne, pia pin nji na a shi mfe yaon na pia pie nu ne.

¹⁶ Sheshenon njei ndin vi a tho nchwie phi na a lo nji'i ndugwi mon gu mon jijwe ne, a luon Minnwi mfe gho, Minnwi fe chombhi gho, mbo pa ngwa pe na pugu chwie phi na mba'a a yi'i ndugwi mon gu ne. Yichai phi pɔ na a ghà ndugwi pi mon gu, ndo nji'i mfe pi gi na pi luon Minnwi mfe ni ngwa pe na pugu chwie njkwan phi gho ne. ¹⁷ Nguon nnu na a lo nkā'o ne pɔ pi phi, ndo phi pɔ na a lo nji'i ndugwi mon gu jijwe.

¹⁸ Pia ji na sheshenon na a phi Minnwi mbhi vi ne shi'a ngēi shhi nchho nchwie phi, nthe na Muon Minnwi shi ndi'i vi, nne mba'a non mbimbhi, mbo Shata, kōon vi. ¹⁹ Pia ji na pia lo pi mbo Minnwi, ndo nguon mbhi ghao pɔ pi mbho non mbimbhi.

²⁰ Pia ji na Muon Minnwi tho ndo mfe shietho ni pia, nne na a nthe pia ji Minnwi, mbo ju na a yi shini ne. Pia pɔ mon ju na a yi shini ne, mon Muon vi, mbo Jisho Krishto.

A ju mbo ηkieη Minnwi shini mbo
chombhi ki mme.

²¹ Pa puoη mi puoη paη, pêi lə'i
gha'o nu pa nnwi.

Mbra Nwa'anli Jouŋ

Kāon nu pa tho nnu

A wu'ɔ nā'an Jouŋ nwa'anli yei nɔ shūu nu ténə ghan pin mon yichəi choshi nthe pa ghan mifi, ndo mbini ndigəi vugu na pugu khwā non. A gē choshi mon nwa'anli yei pi na Mingwe, pa ngia choshi pɔ pa puon Mingwe vei. Jouŋ tūgu non yi nɔ nthishi. Pa ngwa mon choshi yei tho nkra Jouŋ, a yəi na pugu tho chho chombhi yugu mon nnu shini. Nne a pini nā'an nwa'anli nɔ shwei nu choshi yei na ki'i pugu tuon pa masha mifi.

Mā'an nu chrà

¹ Nwa'anli yei llo pi mbho mu, Jouŋ, mbo nthishi mon choshi, ngəi nu mbho mingwe yei na pi chu'ɔ vi ne, pugu pa puon pi na nkhwā mon nnu shini, ndo ki lo ngu'ɔ mbo pi mmu tə'i a. Nguon ngwa na pugu ji nnu shini ne khwā vəi nkaa pugu, ² nthe nnu shini na a kina mbin pia, ndo shi mbo ka'a ki ndugwi yi ne.

³ Pwapun ni kwoshini ni ghighri pɔ ni pia llo mbho Minnwi Tāa pugu Jisho Krishto, mbo muun Tāa, mon nnu shini pugu pa khwā.

Nyien nu mon khwă pugu pa nnu shini

⁴ Njù'ɔ a pwa ti nga'a nɔ yəi nu na pichəi pa puon pɔ chho nu mon nnu shini wu'ɔ nɔ ha'an Tāa ni mfe gí ni pia ne.

⁵ Ndwe nchho mbie ghɔ, ma nkien mingwe vei, a lo nji'i mbo pi na nchho nā'an pi kina fhi mfe nu ni pəi, a wu'ɔ ye na pia ni mfā'o llo nɔ njē yi ne, na pia khwā non pia. ⁶ A yei mbo khwā, na pia chho nkwan ha'an kina yi chhu ne. Yei kina yi, wu'ɔ nɔ ha'an pəi ni nja'o mon njē yi ne, na pəi chho mon khwă.

⁷ Ntou pa ngwa mifi kwo taon mon mbhi, mbo ngwa pe na pugu

lo nji'i mbin na Jisho Krishto tho mon freinon ne. Nkwan non vei pɔ pi ngan mifi mbo mbina Krishto. ⁸ Pəi lina ni non pəi, nji na mba'a pəi phe yaon na pia kwo fā'a ne, nji na minthe pia fā'o kinein ti a linaon. ⁹ Sheshenon na a ghəi shhi ki lo ngu'ɔ nkina pi nkuon yaon na Krishto ye'i ne, lo nji'i mfā'o Minnwi. Non na a kina mon yaon na Krishto ye'i ne, fā'o Tāa pugu muun.

¹⁰ Sheshenon ntho njəi vəi, ki lo ntho pi ni ntigi yei, ki'i pəi pin vi nda pəi, ki nchrā ghɔ, ¹¹ nthe na sheshenon na a chrā ghɔ ne, pɔ pi pakwo pi mon fā'a piphi yi.

Ndugwi njin chrà nu

¹² Mfā'o ntou nnu nɔ shwei nu vəi nɔ ghɔ, ndo mba'a nji'i nā'an nā'an mon nwa'anli, nshi nka khwā pi nɔ kra nu vəi, nchrā ni pəi pia tho njəi ligi, nne na pwanju'ɔ yia linaon.

¹³ Puon ndin ghɔ yi mingwe na pi chu'ɔ vi ne, mā'an chrà yo.

Yichəi mbra ŋwa'anli Jouj Kāonj nu pa tho nnu

Jouj nā'an ŋwa'anli yei nɔ chhu nu ni Gayu ŋa ju, Gayu, ya fā'a nu shi'i. A nā'an nɔ piŋ nu pichəi pa ŋwa ŋa a taonj monj choshi yei, ndɔ yichəi nthishi fɔ, ligi yi pɔ Diotrefe, lāa vugu lāa. Diotrefe ni ndāa nji Jouj ti nchəinj monj ye nthinjkwɔ ŋa a fu'u ŋwa pɛ ŋa pugu ghēre ŋwa ha'an Jouj taonj nɛ monj choshi. Gayu ni ndɔgɔ ghanj chhu chrā Minnwi pei, (ŋa Diotrefe ni ndāa ŋa ki'i pi ghēre vugu nɛ), ŋgəi ni pugu nda yu, ŋgēre vugu, pugu chwīe fā'a yugu. Jouj, monj chhu nu ŋa Gayu fā'a nu shi'i, nōonj ŋa a nnu kaka'o nɔ ghēre nu pa ŋwa ŋa pugu nyienj nthɔ nchii chrā Minnwi ndɔ nchhɔ nu monj nnu shini nɛ.

Mā'anj nu chrā

¹ Ŋwa'anli yei llo pi mbhɔ mu, Jouj, mbɔ nthishi monj choshi, ŋgəi nu mbhɔ Gayu ŋa ŋkhwā shishini nɛ.

² Ŋkienj ndinj a, n̄duonj ŋa ŋguonj pa nnu tɔgɔ shi'i, pugu pa ŋa ɔ fā'o nonj nyienj ntini wu'ɔ nɔ ha'anj pa nnu nyienj nu shishi'i ni nchəi yɔ nɛ. ³ Mi ni mfā'o pwanju'ɔ ŋkienj ntou yi ndii ŋa pichəi ghanj piŋ ni nthɔ nshwei a ni fi'i ni'inj njū'ɔ ŋa ɔ fā'o ŋkuonj nnu shini nɛ, nɔ ha'anj shishini ɔ chhɔ nu monj nnu shini nɛ. ⁴ Ndɔ nji'i mfā'o pwanju'ɔ a yienj nchaa yei: ya'o nu ŋa pa puonj panj chhɔ nu monj nnu shini.

Lina nu ni ghanj fā'a Minnwi

⁵ Ŋkienj ndinj a, ɔ ya mfā'o ta'anju'ɔ ni fi'i fā'a ŋa ɔ fā'a nu mbinj pichəi ghanj piŋ nji'i nthɛ pi nɔ ha'anj pugu pɔ pi pa ghini nɛ. ⁶ Pugu ni nchii ni ŋwa monj choshi fi'i khwā ŋa ɔ ni nōonj ni pugu nɛ. A shi mbɔ nnu shi'i nɔ ha'anj

ɔ ŋgēre vugu nɔ ha'anj a nshi mfe pwanju'ɔ ni Minnwi nɛ ndii ŋa pugu llo nyienj nɛ. ⁷ Nthɛ ŋa pugu nyienj pi nɔ ligi Taathɔ ki lɔ nji'i nthɔ mbinj ŋkwe sheshe yaonj mbhɔ ghanj ki piŋ Minnwi. ⁸ Nthɛ yie ghɔ, a pie ŋa pia ghēre ŋkwanj ŋgwa pei, nne ŋa minthɛ pia ŋkaa pia pɔ ghanj fā'a monj ye'i nu nnu shini.

⁹ Ŋkwo nā'anj yaonj mfe ni choshi, ndɔ Diotrefe ŋa a khwā nɔ nū'onj nu nonj yi shhi nɛ shi'a ŋkhwā nɔ ya'o nu mbhɔ pigi. ¹⁰ Nshi ŋga nthɔ hɛnɛ, kanj n̄shi ntaonj ni pa nnu pɛ ŋa a chwīe nu nɛ pāa, pa nnu wuwuru ŋa a chrā nthɛ vigi nɛ. Nɔ ha'anj pei nnu wu'ɔ ŋkigəi kigəi, a pini nu'uj ndāa nɔ chhu nu tho a pwa ni ghanj piŋ, ndɔ mbini nu'uj ndāa ni ŋwa pɛ ŋa pugu tā'a nchhu ŋa pugu tho a pwa ni pugu nɛ, ti mfu'u vugu fu'u monj choshi.

¹¹ Ŋkienj ndinj a, ki'i pəi pini nnu piphi. Pəi pini pi nnu shi'i. Sheshenonj ŋa a chwīe nnu shi'i nɛ, pɔ pi yi Minnwi. Sheshenonj ŋa chwīe nnu piphi lɔ naa nji Minnwi.

¹² Sheshenonj chrā nnu shi'i nɔ ligi Demetriu. A gha nchhɔ chombhi yi ŋkwanj ha'anj nnu shini Minnwi chhu nɛ, yei nōonj ŋa a ŋkienj nonj. Pigi ŋkaa pigi, pīgi nchhu yigi nnu shi'i nthɛ vi, ɔ ji ŋa nnu ŋa pigi chhu nɛ nnu shini.

Ndugwi chrā

¹³ Mfā'o ntou nnu nɔ chhu nu vɛ, ndɔ pa'a ndɔ nji'i ntā'a nu nā'anj nā'anj monj ŋwa'anli. ¹⁴ Ŋkwā'a nɔ yəi nu ghɔ monj kuo ndii yei, pɔgɔ yəi ligi nchrā.

¹⁵ Minnwi fɛ ghighri vɛ. Ŋguonj pa shuonj pɔ heinj mā'anj chrā yɔ. Chrā ni ŋguonj pa taannu pɔ, pa ta'a ta'a.

Nwa'anli Jude

Kāon nu pa tho nnu

Pi ni nā'an ηwa'anli Jude nɔ shūu nu ténə ghan pin nthe pa masha mifi ηa pugu chhu ηa pugu ghan pin nɛ. Mon ηwa'anli yei, ηa a fhi mbra ηwa'anli Pita mon pa nnu ηa pi nā'an nɛ, Jude kwēnɛ pa ηgwa ηa pugu mēin ηwa'anli yi nɛ ηa pugu wie ηkrò pin ηa Minnwi fɛ ni pugu ta'a ηgé nɔ ηguon ndii ghao nɛ. Jude chhu ηa pa masha mifi pei yi'ə non yugu pi kúon nnu ηa njəin yugu nōon nɛ, ki lo mbo nnu ηa Minnwi chhu nɛ, nne mfuo freinon yugu ni shúon, nchī'ə nji ηa Minnwi nū'ɔn nɛ ndo ηgwɛ'i pa ghan ndigha'o. Nji'i nthe pi nɔ ha'an pugu chhu ηa pugu mā'an pi ηkɪni Minnwi nɛ, pugu ya nchwie pi nnu ηa njù'ɔ yugu na'an ni pugu nɛ, pa'a ndo mfā'o Jijwe Minnwi mbin pugu. Jude tā'a nu ηa pa ghan pin lāa nnu ηa pugu ye'i nu nɛ pugu ηkwan li ηa pugu nōon nu nɛ.

Mā'an nu chrà

¹ Nwa'anli yei llo mbho mu Jude, mbo muon fā'a Jisho Krishto mbini mbo ndin Jɛin, ηgəi nu ni ηgwa pɛ ηa Minnwi, mbo Tāa, gē vugu, ndo ηkhwā vugu, nū'ɔn ni Jisho Krishto nɛ.

² Nduon ηa Minnwi nōon ntou kwoshini pugu pa ghighri pugu pa khwā ni pəi.

Pa masha mifi

³ Nkien pa lin pan, nji'i nthe nɔ ha'an mi ni ntho ηkhwā nu nɔ nā'an nu ηwa'anli mfe ni pəi nthe ta'a ηkwan lūgu nu ηa pia fā'o nɛ, ηki yəi ηa a pie ηa nā'an nɔ mā'an nu ghrí yəi ηa pəi wie ηkrò nthe pin ηa pi ni mfe ni pia, mbo ηgwa Minnwi

ta'a ηgé nɔ ηguon ndii ghao nɛ. ⁴ Nthe ηa pichəi ηgwa ηi'an nii ki pi lo nji, mbo ηgwa ki pogo Minnwi ηa pugu lin ηkɪni nthe pwapun Minnwi via nne nɔ li'i nu mbha nnu totro yugu. Nɔgwa pei lāa Jisho Krishto fien Masha via ndo mbo Taatho. Pi ni ηkwo nā'an* fie ndii ηa ηgwa pei shi mfā'o njó.

⁵ Ntā'a nu mbini ηkwin vəi, nji'i nthe nɔ ha'an pəi ji ηguon nnu yei ηa Taatho† ni ηga ηkwo kwe la'ataon Ishrae llo mon la'ataon Ijpti, ndo ηga nda'a, nshi'i ηgwa pɛ ηa pugu shini ndo mbin nɛ. ⁶ Pəi kwɪn pa ghan ntaon Minnwi pɛ ηa pugu shini ndo ηkina mon li'i ye ηa pugu ni mfā'o nji fo nɛ, mī'an li'i ηa pugu ni mfā'o nɔ chho nu nɛ, Minnwi krao vugu ni chein nɔ ηguon ndii, nū'ɔn mon mme njinjin ntho njwere mme lembhi shá'a. ⁷ Kwɪn la'ataon Shodon pugu Gomora pugu pa pichəi pa la'ataon yəi pugu, ηa pugu ηkaa pugu ni mfe non yugu ni kwoshuon pugu pa mbha nnu totro nɛ, pugu ni njəi ηgə'i njó mōnon ki ndugwi yi nɔ li ni ηguon ηgwa.

⁸ Wu'ɔ nenne, ηgwa pei ηkaa pugu, yi'ə non yugu pi kúon nnu ηa njəin yugu nōon nɛ, nne mfuo freinon yugu ni shúon, nchī'ə nji ηa Minnwi nū'ɔn nɛ ndo ηgwɛ'i pa ghan ndigha'o. ⁹ Ndo ndii ηa nthishi pa ghan ntaon Minnwi, mbo Maikə, ni nshūu nu pugu Shata ndo ndou nu nthe khu Mushi nɛ, a shini ndo nji'i mbī'i nɔ chrā nu chrà nchī'əshə nɔ sha'a nu Shata, ndo a ni chhu pi ηa, "Taatho pīga gho." ¹⁰ Ndo ηgwa pei gha ηgwɛ'i ηguon yaon ηa pugu lo nji'i nji nɛ, ndo pa nnu pɛ ηa pugu ji ki lo mbī'i nɔ pa minyien nɛ, pa nnu pigho gha mbiri vugu.

¹¹ Wuwuru ηgə'i pɔ ni pugu. Nthe ηa pugu yōu njin ηkwan mbha nnu Kein, pugu mī'an non yugu nchwie pa ntəi ηkwan ha'an Balaan ni

* **1:4** 1:4 Yichəi njin li'i yei pini mbo ηa pi ni ηkwo nū'ɔn fie ndii. † **1:5** 1:5 Pichəi pa ndunu Nwa'anli Minnwi mon chrà Gri fā'o pi Jisho nɔ li'i yei, nōon nu ηa Jisho ni ηkwe vugu ηkaon pi maa mbhi vi ηkuon mbhi hein.

nchwie ne no fā'o nu shéi, ndo nshi'i nkwari ha'an Kora ni shi'i ne nthe tinitho.

¹² Pa ngwa pei pa tho mitwe'i njo li'i ji khwa yei no ha'an pugu ji maon pei pugu ki lo mfā'o pogo, ngu'o ndina pi ni non yugu, pa lulun ki mbi na fifrai tien nyien nu no gho, mbo no pa thi na a lo njuu ntien mon ndii kwo ntien ne, pa thi na pi kwo shu'o vugu llo nkuon nien yugu ti pugu kwo khu. ¹³ Pugu po no fin titini tho nkhi, pa mbha nnu lritho pugu tho non non yi no fa'ofa'o fin gho. Pugu po no pa finai na pugu fin nu ne, Minnwi kwo nu'on njinjin ki ndugwi yi ni pugu.

¹⁴ A ni ngu'o mbo nthe pi pa nnu pei na Enoke mbo khwachai ngwreion llo mbin Adan ni njei nnu llo mbho Minnwi nchhu na, "Lii njei, taatho tho nu ne pugu pa wun nkan[‡] ngwa pi pi taontaon ¹⁵ no sha'a nu nguon ngwa ndo mfe njo ni nguon pa ghan ki pogo Minnwi nthe pa mbha nnu ki fa'o pogo Minnwi ha'an pugu chwie nu ne, pugu pa chra piphi na pa ghan ki pogo Minnwi mbo pa ghan phi chra nu nthe vi ne."

¹⁶ Ngwa pei gha ngu'o ma ntho nduoluo, ghan yua shwieshwie, ntho njou nin pa nnu piphi ha'an nju'o yugu ta'a nu ne, pugu chra ni non non ntho mfi ngwa ni chra lili nne no ta'a nu shina yugu.

Gè no fii nu shii

¹⁷ Ndo pei kwini pa nnu na pa ghan ntaon Taatho via, mbo Jisho Krishto, ni nchhu ni pei ne. ¹⁸ Pugu ni nchhu ni pei na, "Mon ndugwi lle, pa ghan ma'an kwèin shi mbo, ntho njou nin pa nnu ki pogo Minnwi na pugu shoro nu ne." ¹⁹ Yei pa ngwa pei na pugu tho ntho nu ni pa minduonduon ne, mbo pa ngwa nkuon mbhi, ki lo mfā'o Jijwe Minnwi mbin pugu.

²⁰ Ndo ni pei, ma nkien pa lin pan, pei kina nchho nkugwi non yei

ngku'o nu mon yaon ye'i taontaon na pa ghan pin thi nkuon gho ne, ndo nduon nu mon ghrí Jijwe Minnwi. ²¹ Pei nu'on non yei mon khwa na Minnwi fa'o mbin pei ne, no ha'an pei ywere kwoshini Taatho via mbo Jisho Krishto no fe nu chombhi ki mme ni pei ne.

²² Pei fa'o kwoshini mbin ngwa pei na pugu fa'o khutho ne. ²³ Nkwe pichai ngwa, ntogo pi nkuon ja nu vugu mfu'u mon monon, ndo non kwoshini ni pichai mon pogo, nchho mbina phi pigho ha'an a trao chombhi yugu ne.

Gha'o nu Minnwi mon luon

²⁴ Ni ju na a fa'o nji no tuo nu vei ki pei lo ngu, ntho ni pei ki koro lo mbo mbin pei shhi ndigha'o yi ni ntou pwanju'o. ²⁵ Ni fin Minnwi Nkwe via, ntogo pi mbho Jisho Krishto, mbo Taatho via, po ndigha'o, ni chichii, ni ghrí pugu pa nji, llo ndii na a ni nkwo ma ntogo ne pugu pa ndwe, ti ngai nchein mon ndii na ndugwi yi lo mbo ne! A po nenne.

[‡] 1:14 1:14 Yichai shendaon no chhu nu nnu yei po na nkanakan.

Nwa'anli Nnu Nōonj

Kāonj nu pa tho nnu

Pi ni nā'anj nwa'anli pa nnu na Jisho Krishto ni nōonj ni Jouj monj ndii na pa ghanj piñ ni ntogo nu monj ngə'i nthe piñ yugu mbinj Jisho Krishto Taatho ne. Mme tho nnu nwa'anli yei po pi no fe nu kwà'a pugu pa mā'anj ghrí ni ghanj piñ pei na pugu togo nu monj ngə'i ne ndo mbini nkwenε vugu na pugu thi a tini.

Nwa'anli yei fā'o ntou pa nnu nōonj pugu pa nnu na Jouj yəi. Pi mā'anj fi'i nnu pigho pi ni pa chrā mili'i na a po pi no nnu ləinj ni ngwa nduonj ndo pa ghanj piñ monj pii ndii gho ni nji njinj yi. Pi pi'i pa tho nnu nwa'anli yei nkwanj ha'anj pi ghà mbi'i nkhi yrāo ne monj pa nnu na Jouj ni njəi ne.

Nnu na Minnwi tā'a nu na pi ji llo monj njē nwa'anli yei ngəi nchəinj monj ndugwi yi ne po na: Ntogo mbho Jisho Krishto Taatho, Minnwi shi nga'a nguonj pa mbina pi ghao ti mfe ni Shata ndutho yi, ndo nkineinj ngwa pi pi ndindi ni mboro po fhi pugu pa shhe fhi ndii na a mī'ən gha'a nu pa mbina pi ne.

Njē yi

¹ Ye i pa nnu na Jisho Krishto ni nōonj, na Minnwi ni mfe gho na a nōonj ni pa puonj fà'a pi, mbo pa nnu na a totho ndogo li'i ne. Jisho ni ntaonj pi nganj ntaonj Minnwi na a ghəi nchwē Jouj muunj fà'a yi ji pa nnu pei. ² Jouj ni nchhu nguonj nnu na a yəi ne. Nnu pigho ni mbo chrà llo mbho Minnwi pugu pa nnu na Jisho Krishto ni nchhu shishini ne.

³ Mboro po ni nonj ye na a mēinj chrà nnu nōonj yei nggì yi taonj ne, mboro po ni ngwa pe na pugu ya'o ndo nchwē pa nnu na a po monj gho ne, nthe na ndii para.

Nkini ni khwachəi choshi

⁴ Nkini llo mbho Jouj ngəi mbho khwachəi choshi na a po monj Eshia ne.

Pwapunj pugu pa ghighri po ni pəi llo mbho ju ye na a po, ndo ni mbo, ndo mbo no tho nu pugu pa llo mbho khwachəi jijwe na a po yəi faanj yi ne, ⁵ pugu pa llo mbho Jisho Krishto mbo minkwentie na a ghà ngu'o mfi'i pi no ha'anj a yəi ne, mbo fūonj nonj no ku'o nu monj gu, mbo nganj sha'a nguonj pa fūonj ghao monj mbhi.

Ni ju na a khwā via, nkwe via llo monj pa phi pia ntogo pi monj chhi yi, ⁶ ndo nchwē via pia po pa ghanj fe'ingienj monj Sha'afuonj Minnwi yi mbini mbo Tāa vi ne, nguonj ndigha'o ghao pugu nji ki ndugwi yi po gho. A po nenne.

⁷ Lii njəi, a tho nu ne monj luluñ, nguonj ligi ghao shi njəi vi, nji'i nthe pi ngwa pe na pugu ni nchwē'i vi ne, nguonj pa la'ataonj nkuonj shhe ghao shi mbo ni tu'utho nthe vi.

A ha'anj a le mbo ne. A yie.

⁸ Minnwi Taatho chhu na, "Mi njē yi ndo mbo ndugwi yi, mbo ju na a po, ni mbo, ndo shi ntho, ju na a chaa nguonj nji ne."

Muunj Nonjishua nōonj nonj yi

⁹ A mmu, Jouj ndinj vəi, mbo nganj kwo yəi monj ngə'i pugu pa Sha'afuonj Minnwi pugu pa wēinj nu njū'o monj tiishii na pia togo nu monj gho no ghanj younjinj Jisho. Pi ni nū'ənj a nkuonj muunj nkunu na pi mēinj ni Pamo titri nkhi nthe na nki chii chrà Minnwi pugu pa na nchhu nnu shini na a po nthe Jisho ne ¹⁰ Mi ni mbo monj Jijwe monj llembhi Taatho, nja'o mme nggì njinj mu no ntàn, ¹¹ a chhu nu na, "Nā'anj nnu na o shi njəi ne monj nwa'anli ntaonj ni khwachəi choshi pe na pugu po la'ataonj Efesho, ni Shimaina, ni Pegamunj, ni Tiatira, ni Shadi, ni Filadefia, ni Laodeshia ne."

12 Nne ñkara nɔ yɛi nu ñggì gho ña a ni nchrā nu vɛi nɛ. Nga ñkara, ñjɛi khwachɛi yaon tigi lan ña pi chwīe ni laonɔ. 13 Titri pugu, yichɛi ñon ni mbo nɔ muun ñonmishua, mā'an mme ntaan ndhwí, ñgwara laonɔ a tiri nɔ ñjù'ɔ yi. 14 Ngiitho yi fugu nɔ frū fhu, mbini mfugu nɔ wɛi. Ligi yi pɔ nɔ liñ mónon. 15 Kwo mi pɔ nɔ yichɛi ñkwan tini ña pi tūon mon mónon ndo ñjù'ɔ a lii. Nggì yi pɔ nɔ ntou ñkhí ña a khii ñkhō nu. 16 A tuo khwachɛi ndigi finɛi ñgei mbho yi yi ji. Kafa chəchigəi ña a fā'o paa ñgei nɛ taon nchò yu. Minji mi pɔ nɔ minaon ña a ya nthe nu shi'i.

17 Mi ni ñga ñjɛi, ñgū shhi yu nɔ ha'an ñkukhu. Ndo a nū'on mbho yi yi ji mbiñ mu, nchhu nu ña, "Ki'i mbogo gu. A mmu mbo fūon yi ndo mbo ndugwi yi, 18 mbo ju ña a yi maon nɛ. Mi ni ñkhu, ndo lii ñjɛi, mi yi maon ki ndugwi yi, ndo mfā'o chu'ɔ fini gu pugu pa li'i ñgwa khu.

19 "Nthe yie gho, nā'an pa nnu ña ɔ yɛi nɛ, pa nnu pɛ ña a pɔ ndwe nɛ, pugu pa nnu ña a shi ndōgo li'i ndii nduon nɛ. 20 Ndo nɔ pa nnu lōin nthe khwachɛi finɛi pɛ ña ɔ ni ñjɛi ñgei mbho a yi ji nɛ, pugu pa khwachɛi yaon tigi lan ña pi chwīe ni laonɔ nɛ, khwachɛi finɛi pigho ghan ntaon Minnwi ni khwachɛi choshi pigho, khwachɛi yaon tigi lan pɔ khwachɛi choshi pigho."

2

Ñkini ni choshi Efesho

1 "Nā'an mfe ni ñgan ntaon Minnwi choshi mon Efesho: 'Pei pa chrà ju yɛ ña a tuo khwachɛi finɛi ñgei mbho yi yi ji, ña a tho nyien nu shina khwachɛi yaon tigi lan ña pi chwīe ni laonɔ nɛ.

2 "'Nji mbha fā'a pɛi, fi'i wie non yɛi ni fi'i wɛin ñjù'ɔ yɛi mon tiishii, pugu pa fi'i ñkwan nɔ ha'an minthe pa'a pɛi lo mien shina ni ñgwa piphii, pɛi kwo ywɛ'i ñgwa pɛ ña pugu mēin non yugu ni pa ghan

ntaon Jisho ndo pa'a ndo mbo yie gho nɛ, ñjɛi ña pugu ghan mifi. 3 Nji ña pɛi tho ntii shii, ñgwēin ñjù'ɔ, ñjɛi ñgə'i nthe ligi a, ndo pa'a ndo ñkina.

4 "'Ndo mēfā'o yei nnu nɔ krēi nu vɛi nɔ gho. Pɛi mī'an khwā yɛ ña pɛi ni mfūon mfā'o nɛ. 5 Nthe yie gho, pɛi kwīn fi'i ñkwan nɔ ha'an pɛi gū nɛ, mbā'a ñkūnu yɛi, mfā'a fā'a yɛ ña pɛi ni mfūon mfa'a nu nɛ, kien nne kan ñshi ntho ñjɛi vɛi mbi'i yaon tigi lan yɛi nɔ li'i yi. 6 Ndo pɛi fā'o yei ta'a nnu: pɛi pīna mbha fā'a pa ghan younjin yaon yɛ'i Nikolou, ña mummu pīna ñkaa mu nɛ.

7 "'Ñon ña a fā'o ténə nɛ, â ya'o nnu ña Jijwe chhu ni pa choshi nɛ. Ni ñon ña a mā'an ti ñga'a nɛ, ñshi mfe ñji gho nɔ ji nu ntien llo ñkuon thi chombhi, ña a pɔ mon nyien Minnwi nɛ.'

Ñkini ni choshi Shimaina

8 "Nā'an mfe ni ñgan ntaon Minnwi choshi mon Shimaina: 'Pei pa chrà fūon yi ndo mbo ndugwi yi ña a ni ñkhu mbini nu'un ñku'ɔ mfā'o chombhi nɛ.

9 "'Nji pa ñgə'ingə'i pɛi pugu pa pou yɛi ndo pɛi ghan fā'o. Nji pa nnu piphii ña pi chhu tho pɛi nɛ, mbo ñgwa pɛ ña pugu chhu ña pugu pɔ pi pa ñgwa Juu ndo pa'a ndo mbo yie gho nɛ. Pugu pɔ pi kiri Shata. 10 Ki'i pɛi pogo ñgə'i ña a tho nu nii vɛi nɛ. Pɛi lii ñjɛi, Shata tā'a nu mā'an pichɛi shina pɛi mon chéin, ña pi ywɛ'i vɛi, ndo pɛi shi mbo mon ñgə'i nɔ wun lɛmbhi. Pɛi nthi a tini ti nchəin nthinkwo khu nu, kan ñshi mfe ñkie chombhi ni pɛi.

11 "'Ñon ña a fā'o ténə nɛ, â ya'o nnu ña Jijwe chhu ni pa choshi nɛ. Ñon ña a mā'an ti ñga'a nɛ, mba'a mbra gu kəon vi.'

Ñkini ni choshi Pegamun

12 "Nā'an mfe ni ñgan ntaon Minnwi choshi mon Pegamun: 'Pei pa chrà ju yɛ ña a fā'o kafa chəchigəi mbo yi paa njin nɛ.

13 “Nji li’i ɲa pɛi chhɔ nɛ, li’i ɲa faan Shata pɔ nɛ. Ndo pɛi wu’ɔ ɲkina nchhɔ nja’o nchɔ. Pɛi shini ndo ndāa piɲ yɛi mbiɲ mu nji’i nthe pi mon piɲ ndii ɲa pi ni njwi Antipa, mbo minkwentie a, mbo ɲgan ta’anju’ɔ. Pi ni njwi vi shina pɛi li’i ha’an Shata chhɔ nɛ.

14 “Ndo mfā’o shigɛi pa nnu nɔ krɛi nu vɛi nɔ ghɔ. Pɛi fā’o pichɛi pa ɲgwa shina pɛi hɛnɛ ɲa pugu thi pi ɲkuon pa nnu ɲa Balaan ni nje’i nu nɛ, ɲa a ni nje’i Balake ɲa a nū’ɔɲ ki’ingini shhi pa puon Ishrae, nne ɲa a nthe pugu ji maon ɲa pi fɛ’i pa nnwi nɔ ghɔ nɛ, ndo mbiɲi ɲkwo shúon. 15 Wu’ɔ nenne pɛi piɲi mfā’o pichɛi pa ɲgwa shina pɛi ɲa pugu thɔ njou njiɲ yaon ye’i Nikolou. 16 Nthe yie ghɔ, pɛi pā’a ɲkūnu yɛi. Ndāa nenne, kan nshi nthɔ njɛi vɛi shina kuo ndii, mā’an vugu ni nchhɔ ni kafa ɲa a taon nchɔ mu nɛ.

17 “Nɔɲ ɲa a fā’o tɛnɔ nɛ, â ya’o nnu ɲa Jijwe chhu nu ni pa chɔshi nɛ. Ni ɲon ɲa a mā’an ti ɲga’a nɛ, nshi mfe yichɛi ɲkwan yaon ji ɲa pi mɛiɲ ni mana ɲa pi ni ndɛiɲ nɛ ghɔ. Mbiɲi mfe muuɲ ɲgù’ɔ fhu ghɔ, ni ligi fhi ɲa pi nā’an ɲkuon ghɔ ɲa sheshɛɲon lo nji’i nji ɲkien ju ɲa a kwe nɛ.’

Nkìni ni chɔshi Tiatira

18 “Nā’an mfe ni ɲgan ntaon Minnwi chɔshi mon Tiatira: ‘Pei pa chrà Muuɲ Minnwi, ɲa a fā’o pa ligi a pɔ nɔ liɲ mɔɲon nɛ, kwɔ mi pɔ nɔ yichɛi ɲkwan tɪni ɲa pi yú’ɔ a lii nɛ.

19 “Nji mbha fà’a yɛi, fi’i khwǎ yɛi, piɲ yɛi, fà’a ghère yɛi pugu pa wɛiɲ nu njù’ɔ yɛi mon tiishii, pugu pa ɲa pɛi fā’a ndwe nchaa ha’an pɛi ni mfúon mfā’a nu nɛ.

20 “Ndo mfā’o yei nnu nɔ krɛi nu vɛi nɔ ghɔ, pɛi mienɲ mingwe yinɛ mbo Jeshebe ɲa a mɛiɲ non yi ni njɛli’i, ndo nthɔ nje’i nu, ndo mfiɲ puon fà’a pan ɲa pugu nii mon nnu shúon, ndo nji pa maon ɲa pi fɛ’i pa nnwi nɔ ghɔ nɛ. 21 Mi ni mfe ndii

ghɔ ɲa a pā’a ɲkūnu yi, ndo a lāa pā’a nu ɲkūnu yi ni nnu kwoshuon.

22 “Lii njɛi, nshi mā’an vi kúon ghɛnɔ, mā’an ɲgwa pɛ ɲa pugu pugu pɔ nu mon shúon nɛ mon titini ɲgɛ’i, kan a nɛiɲ pugu pā’a ɲkūnu yugu ni mbha fà’a mingwe ghɔ. 23 Nshi mbrāo puon pi njwi, ɲguon pa chɔshi ghao ji ɲa a mmu mbo ju ɲa a ji ɲguon pi’i nu ɲgwa, pugu pa njù’ɔ ɲgwa nɛ, ndo shi mbe sheshɛɲon vɛi wu’ɔ nɔ fà’a yi ɲa a fā’a nɛ.

24 “Ndo ni pigɛi yɛi mon Tiatira ɲa pɛi lo ɲgwɛiɲ yaon ye’i yi ghɔ nɛ, ɲa pɛi lo nje’i yaon ɲa pi mɛiɲ ni lá’o Shata nɛ, nchhu ni pɛi ɲa nshi lo nu’un nū’ɔɲ yichɛi lrɛ nduon mbiɲ pɛi. 25 Pɛi wɛiɲ pi yaon ɲa pɛi fā’o nɛ a tɪni ti nshi nu’un nthɔ. 26 Nɔɲ ɲa a mā’an ti ɲga’a nɛ, ju ɲa a nū’ɔɲ pa fà’a a ti ɲgɛi nchɛiɲ nɔ ndugwi yi nɛ, nshi mfe ghrí ni ɲgan vi nɔ sha’a nu pa la’ataon. 27 A sha’a vugu ni mbie tɪni, nshina vugu pa kraokrao nɔ kɛɲ nchí’a, wu’ɔ nɔ ha’an mmu nduthɔ a fā’o ghrí llo mbhɔ Tāa a nɛ. 28 Nshi mfe fɪnɛi muuɲ tutu’u ghɔ.

29 “Nɔɲ ɲa a fā’o tɛnɔ nɛ, â ya’o nnu ɲa Jijwe chhu ni pa chɔshi nɛ.’

3

Nkìni ni chɔshi Shadi

1 “Nā’an mfe ni ɲgan ntaon Minnwi chɔshi mon Shadi: ‘Pei pa chrà ju ye ɲa a tuo khwachɛi Jijwe ni khwachɛi fɪnɛi nɛ.

“Nji mbha fà’a yɛi. Pɛi fā’o ɲkien ligi ɲa pɛi yi maon, ndo pɛi pɔ pi yi khu. 2 Pɛi piɲi njwiɲ, nju’u yaon ɲa a pi’i nu, ntā’a nu ɲkhu nɛ. Nthe ɲa ndo nji’i njɛi fà’a yɛi kā’o ligi Minnwi a. 3 Pɛi chhɔ nɛ ki’ɛ ɲkwɛiɲ yaon ɲa pɛi ni mbiɲ ndo nja’o nɛ. Pɛi nū’ɔɲ nnu ghɔ ndo mbā’a ɲkūnu yɛi ni phi. Pɛi mienɲ ki lo njwiɲ ndollo, kan nshi nthɔ nɔ ɲgina, pa’a pɛi lo nji’i nji ndii ye ɲa nshi nshwi’i mbiɲ pɛi nɛ.

4 “Ndo pi wu’ɔ mfā’o shigɛi ɲgwa mon Shadi, mbo ɲgwa pɛ ɲa pugu

lɔ nji'i mfuo non yugu. Pugu shi mā'an mme ndhwí fhu nyien pigi pugu ka'a, nthɛ ɲa pugu kā'o. ⁵ Non yɛ ɲa a shi mā'an ti ɲga'a nɛ shi mā'an ndhwí fhu nɔ pugu, nne pa'a ñɔ ma mfú'u ligi yi mon ɲwa'anli chombhi. Nshi nchhu shhi Tãa a pugu pa ghan ntaon pi ɲa a nyaɲ.

⁶ "Non ɲa a fã'o tɛnɛ nɛ, â ya'o nnu ɲa Jijwe chhu ni pa choshi nɛ."

Nkɛni ni choshi Filadefia

⁷ "Nã'an mfe ni ɲgan ntaon Minnwi choshi Filadefia: 'Pei pa chrà ju ɲa a yi taontaon ndɔ mbo ɲgan nnu shini nɛ, a fã'o chu'ɔ nda ɲa a ni mbo yi Devi, ɲa yaon ɲa a chu'ɔ nɛ, minthe pa'a ɲon lɔ mfɛni, ndɔ ti ã mfɛni pa'a ɲon lɔ nchu'ɔ.

⁸ "'Nji mbha fã'a pɛi. Lii njɛi, ñũ'ɔn chonda wo shhi pɛi ɲa pinthe pa'a ɲon lɔ nji'i mfɛni. Nji ɲa pɛi fã'o pi muun shigɛi ghrí, ndɔ pɛi ñũ'ɔn a chrà a, ki lɔ ndãa a. ⁹ Lii njɛi, ñshi nchwɛ pɛ ɲgwa ɲa pugu pɔ mon kiri Shata, ɲa pugu chhu ɲa pugu ɲgwa Juu ndɔ ki lɔ mbo yie ghɔ nɛ, nchhɔ ndɛ'i lɛ'i nɛ, lii njɛi, shi nchwɛ pugu thɔ ntu'u non yugu shhi pɛi, pugu shi nji ɲa ɲkhwã vɛi. ¹⁰ Nthe ɲa pɛi ñũ'ɔn chrà a, mbo chrà wɛin njũ'ɔ pugu tii nu shii nɛ, ñshi ndina ni pɛi mon ndii ɲa ghagha'a thɔ nu mon ɲguon mbhi nɛ, nɔ mōon nu ɲgwa pɛ ɲa pugu pɔ chhɔ ɲkuon shhɛ nɛ.

¹¹ "'Nthɔ nu mon kuo ndii, wɛin yaon ɲa ɔ fã'o nɛ a tini, nji ɲa mba'a ɲon shiri ɲgã'o yɔ ɲkwe. ¹² Non ɲa a mā'an ti ɲga'a nɛ, ñshi nchwɛ vi a pɔ kwini Nda Minnwi a. Mba'a a lɛ ma nu'un ntaon fɔ, ñɔ mbini nã'an ligi Minnwi a mbin yu, mbini nã'an ligi la'ataon Minnwi a mbo Jerushalein fhi, ɲa a taon pɔ nshwi'i nu shhɛ lɔ mbhɔ Minnwi a, pugu pa ligi a yi fhi nɛ, mbin yu.

¹³ "Non ɲa a fã'o tɛnɛ, â ya'o nnu ɲa Jijwe chhu nu ni pa choshi nɛ."

Nkɛni ni choshi Laodeshia

¹⁴ "Nã'an mfe ni ɲgan ntaon Minnwi choshi mon Laodeshia: 'Pei pa chrà A yie, mbo minkwentie yɛ ɲa a ghà ɲgu'ɔ nchhu pi nɔ ha'an a yɛi nɛ, ndɔ mbo ɲgan chrã nnu shini, mbo ɲon ɲa ɲguon yaon ɲa Minnwi chwɛ lɔ pi mbhɔ yu nɛ.

¹⁵ "'Nji mbha fã'a pɛi: Pɛi lɔ nji'i ɲgri ndɔ pa'a ndɔ ntũon. Njũa ɲa pɛi kan ni ɲgri ki ntũon. ¹⁶ Nne nthɛ ɲa pɛi kukhu, ki lɔ ntũon ndɔ pa'a ndɔ ɲgri nɛ, ñshi nthu vɛi nchɔ a mfú'u. ¹⁷ Nthe ɲa pɛi chhu ɲa, "Pigi fã'o, pigi ya mbo shi'i, pigi lɔ nji'i mfã'o chà!" Ndɔ ki lɔ nji ɲa pɛi pou ɲga'a, a pie ɲa pi kwoshini yɛi, pɛi ghan pou, mbo ni chri ligi, ndɔ mbo ntii. ¹⁸ Mfe ntigi nɛ ni pɛi ɲa pɛi yuon laongo ɲa pi chwɛ a tɔgɔ pi mon mōon a ya mbo ɲkien yie ghɔ nɛ mbhɔ mu, nne ɲa minthe pɛi pɔ ghan fã'o. Pɛi yuon mme ndhwí fhu mbhɔ mu, nji ɲa pɛi shi mā'an mbin pɛi ki ɲgwa lɔ nu'un njɛi nthii yɛi, nthɔ ndrithɔ. Pɛi yuon fhɔ ligi mbhɔ mu ni'in ligi pɛi nji ɲa minthe pɛi yɛi li'i. ¹⁹ ɲgwa pɛ ɲa ɲkhwã vugu nɛ, ɲga mfɛ'i vugu mbini nju'u vugu, nne, pɛi fã'o ntou ni'in njũ'ɔ, mbã'a ɲkũnu yɛi ni phi.

²⁰ "Lii njɛi! Nthi chonda ɲkwɛi nu, sheshenon nja'o ɲggi a nchu'ɔ chonda, ñii nda yu, nji maon pigi yu, pugu ji pigi yu. ²¹ Ni ɲon ɲa a mā'an ti ɲga'a nɛ, ñshi fɛ ghrí ghɔ a chhɔ yɛi a ɲkuon faan a, wu'ɔ nɔ ha'an mummu ni mā'an ti ɲga'a nchhɔ yɛi Tãa a ɲkuon faan yi nɛ.

²² "Non ɲa a fã'o tɛnɛ nɛ, â ya'o nnu ɲa Jijwe chhu ni pa choshi nɛ."

4

Faan ɲa a pɔ pɔ

¹ Pa nnu pei ni ɲga ntɔgɔ, m̀bɛ'i, ɲga njɛi nɛ, njɛi chonda thi yi wo po! Fũon ɲggi ɲa mi ni fũon nja'o a chrã nu vɛi nɔ ntàn nɛ, chhu ɲa, "Ku'ɔ hein, kan ñshi nōon pa nnu ɲa a yĩ'i ɲa a lōgɔ li'i ndii ɲa yei ndii kwo tɔgɔ nɛ." ² Wu'ɔ ndii ghɔ,

m̄bɔ mon Jijwe. Njɛi faan thi po, yichɛi non chhɔ nkuon ghɔ. ³ Ngan non ghɔ na a ni nchhɔ nkuon faan ghɔ nɛ chiachia nɔ pichɛi nkwan ngù'ɔ na pi mɛin ni jashipa pugu kanelian. Jijwe ngunnu na a lii nɔ yichɛi nkwan ngù'ɔ na a lii nɔ fhɔthi pi mɛin ni emera nɛ ghin vi. ⁴ Paa wun faan ni faan yi khwe ghin yie faan. Paa wun thishi chiichii ni yi khwe chhɔ nkuon pa faan pighɔ, mā'an pa memme ndhwí fhu ni pa nkie laongo tho pugu. ⁵ Pa sheishei fiembi pugu pa miwara mbì taon nu nkuon faan ghɔ. Khwachɛi nki'a mɔnon ni nthɔ nkii nu shhi faan ghɔ m̄bɔ khwachɛi Jijwe Minnwi. ⁶ Shhi faan ghɔ yichɛi yaon ni m̄bɔ fɔ nɔ mme nkhi ngrashi, nchia nu nɔ ngù'ɔ chiachia.

Khwe mimaon maon ghin faan ghɔ mbāon, nɔ sheshe ngei faan ghɔ. Pa ligi linaon mbin mimaon pighɔ, shhi, pugu pa nin. ⁷ Fūon miyaon maon ghɔ pɔ nɔ pa'o, mbra yi pɔ nɔ fua, yichɛi mbra yi pɔ minji mi pɔ nɔ yi nonmishua, yichɛi mbra yi pɔ nɔ mimba'o na a yei nu. ⁸ Sheshe khwe mimaon maon pighɔ fā'o ntigao pra, pra pighɔ linaon ni pa ligi nkuon pugu, pugu pa mon pi. Ni naonchi pugu pa tu'u pa'a pugu lo nji'i mien chhu nu na,

“Taontaon, taontaon, taontaon, a Taathɔ m̄bɔ Minnwi na a chaa nguon nji nɛ, na a pɔ, ndɔ ni m̄bɔ, ndɔ nthɔ nu nɛ.”

⁹ Sheshe ndii na khwe mimaon maon pighɔ fɛ ndigha'o pugu pa gha'o nu ni tōo nu ni ju na a ni chhɔ nkuon faan ghɔ nɛ, na a yi maon ki ndugwi yi nɛ, ¹⁰ paa wun ni khwe thishi chiichii pighɔ gū shhi yu na a ni nchhɔ nkuon faan ghɔ nɛ, nga'o vi, m̄bɔ ju na a yi maon ki ndugwi yi nɛ. Pugu mā'an pa nkie pugu shhi faan ghɔ, nchhu nu na,

¹¹ “A kā'o gɔ, ma Taathɔ yigi, m̄bɔ Minnwi yigi,

nɔ kwe nu ndigha'o, ni gha'o nu, ni ghrí, nthɛ na ɔ ni mbuon gò mbuon nguon yaon ghao, maon pighɔ wu'ɔ m̄bɔ ntɔgɔ pi nkuon pwatua yɔ.”

5

Nwa'anli ghɔ pugu Muun Minjii ghɔ

¹ Nne njɛi nwa'anli* ngei mbhɔ ji ju ghɔ na a ni nchhɔ nkuon faan ghɔ nɛ. Pi nā'an yaon mon ghɔ pugu pa nkunu yi, ndia ni khwachɛi lɛi titini. ² Njɛi yichɛi mme ngan ntaon Minnwi, a chhu ni mme nggì na, “A kā'o gɔ nɔ fɛi nu nwa'anli yei, ndɔ mbā'a lɛi yei?” ³ Ndɔ pa'a yichɛi non po, ki nkuon shhe ki la'o shhe lo nji'i mfā'o nji nɔ fɛi nu nwa'anli ghɔ ki ndii mon yi. ⁴ Ndɔ njɛ kɛi nu ni nji nthɛ na pi shini ndɔ njɛi yichɛi non na a nkā'o nɔ fɛi nu nwa'anli ghɔ ki ndii mon yi. ⁵ Ndɔ yichɛi ta'a nthishi chiichii ghɔ chhu vɛi na, “Ki'i nu'un nkɛi. Pa'o na a llo mon ndaonon Juda, m̄bɔ Njɛn Fūon Devi, kwo mā'an ti nga'a ti minthe a fɛi nwa'anli ghɔ pugu pa khwachɛi lɛi na pi lia nɔ ghɔ nɛ.”

⁶ Ndɔ shina faan ghɔ pugu pa khwe mimaon maon pighɔ, pugu pa thishi chiichii pighɔ, mi ni njɛi Muun Minjii a tithi, nɔ ha'an pi sho vi sho, ni khwachɛi ndua pugu pa khwachɛi ligi, m̄bɔ khwachɛi Jijwe Minnwi na pi taon mon nguon shhe ghao. ⁷ A ghɛi nkwe nwa'anli ghɔ llo ngei mbhɔ ji ju na a ni nchhɔ nkuon faan ghɔ nɛ. ⁸ A ni nga kwo kwe nwa'anli ghɔ, khwe mimaon maon pighɔ pugu paa wun thishi chiichii ni yi khwe pighɔ gū shhi Muun Minjii ghɔ, sheshe ta'a yi tuo yaon pa'o lóu pugu pa kumbu na pi chwɛ pi ni laongo, laminda linaon mon ghɔ, m̄bɔ luon Minnwi pa ngwa Minnwi pi taontaon. ⁹ Pugu yrāo nkhi fhi, nchhu nu na,

* **5:1** 5:1 Yei ni m̄bɔ yichɛi nkwan nwa'anli na pi ghà nkra pi nɔ ha'an pi ghà nkra ngrào mata nɛ.

“A kā’o gò nò lōgò nu nwa’anli gho mbā’a pa lēi nja pi lēi nò gho nē. Nthe nja pi ni nsho gho, ndo ntogo pi nkuon chhi yò

o yuon ngwa mfu’u mfe ni Minnwi llo mon nguon kiri ndaonon pugu pa llo mon nguon nkwan chrà taonon pugu pa kiri pa ngwa pugu pa la’ataon.

10 Ndo mbini nchwīe vugu pugu sha’afuon mbini mbo ghan fe’ingien Minnwi yia, ndo pugu le nsha’a fūon yugu nkuon shhe.”

11 Nne mbe’i nja’o nggì ntou ghan ntaon Minnwi, pugu yien ti mbo shia kie, ti mbo pi nkanonkan yugu, nkin faan gho pugu pa mimaon maon pugu pa yei pa thishi chiichii pigho.

12 Pugu chhu nu ni mme nggì nja, “A kā’o Muon Minjii nja pi ni nsho vi nja a kwe ghrí, pugu pa fà’o pugu pa shietho, pugu pa nji ni gha’o nu, ni ndigha’o, pugu pa mboro.”

13 Ndo mbini nja’o nguon mimaon nja pi chwīe nē po pugu pa nkuon shhe pugu pa la’o shhe pugu pa moon nkhi pugu pa nguon maon nja a po mon nguon yugu ghao nē chhu nu nja,

“Mboro, gha’o nu pugu pa ndigha’o ni ghrí ki ndugwi yi po ni ju ye nja a chho nkuon faan nē, pugu Muon Minjii gho.”

14 Khwe mimaon maon pigho chhu nja, “A po nenne!” Pa thishi chiichii pigho gū shhe nga’o vi.

6

Khwachai lei

1 Nne mbe’i njai ndii nja ta’a Muon Minjii gho ni mbe’i mfei ta’a lei shina khwachai lei gho nē, nja’o ta’a miyaon maon gho chhu ni mme nggì nò mbi nja a wara nja, “Tho!”

2 Nne mbe’i njai minyienlai fhu!

Njon nja a ni nchho nkuon gho nē tuo wuon krei, pi fe nkie gho a taon ntho mā’an nja’a nu, ndo shi nja’a.

3 A ni nja mbe’i mfei mbra lei gho, nja’o mbra miyaon maon gho chhu nja, “Tho!” 4 Yichai minyienlai taon ntho, mbo nkien yi pipie. Pi ni mfe nji ni njon nja a nchho nkuon gho nē nja a fu’u ghigri llo nkuon shhe, nne nja ngwa sho pichai, pi ni mfe nkien mme kafa gho.

5 A ni nja mbe’i mfei yichai mbra lei gho a po yi trei, nja’o yichai mbra miyaon maon chhu nja, “Tho!” Mbe’i, njai minyienlai shhi! Njon nja a ni nchho nkuon gho nē tuo paa yaon fi’i yaon mbho yu. 6 Nja’o yichai yaon a po nò nggì, mon titri khwe mimaon maon pigho, chhu nu nja, “Pi shi mfini ta’a kilu* shie ge ki trei kilu shie† ni fi’i mbin nja njon mfa’a nò ta’a lle pi pe vi nò gho nē. Ndo ki’i nji’i mbiri thi olive nja pi gha ndu’u wru ni mbia yi nē pugu faan thi grape nja pi gha nchwīe là’o ni ntien yi!”

7 A ni nja nchu’o yichai mbra lei a po yi khwe, nja’o nggì yichai miyaon maon, mbo ngan khwe shina, chhu nja, “Tho!” 8 Mbe’i njai minyienlai nja a lii nò tru nja a jē yaon nu! Ligi njon nja a ni nchho nkuon gho nē po Gu, la’a pa khushhe tho nu njin yu. Pi fe ghrí ni pugu nò fà’o nu ta’a kaon mon khwe kaon mbhi. Pi ni mfe ghrí yei nò jwi ngwa ni kafa pugu pa nji pugu pa ghino pugu pa minyien mon tru nkuon shhe.

9 A ni nja nchu’o yichai mbra lei a po yi tien, njai nchai ngwa la’o li’i fe’ingien Minnwi, mbo ngwa pe nja pi ni njwi vugu nthe chrà Minnwi pugu pa nja pugu thi titini mon po nu pa minkwentie. 10 Pugu kai ni nji ni mme nggì nja, “Yo! Taatho nja a chaa nguon ghrí, mbo taononon ndo mbo ngan nnu shini, o shi nchho pi

* 6:6 6:6 Yei ni mbo fi’i ye nja njon nthe a wu’o nchwīe brei shi’i nò gho nkru pi nò ta’a lle a mme nē. † 6:6 6:6 Pei pichai nkwan shie nja pi gha nchwīe prupina tuon brei nò gho.

fi'i yi neiŋ ŋkaonj maa nsha'a mfe njó ni ŋgwa ŋkuonj shhe nthē jwi nu vigi?" ¹¹ Nne pi fe mme ndhwí fhu ni sheshenonj vugu, nchhu ni pugu ŋa pugu fere nɔ kuo ndii, ti pi nu'unj njwi pichəi pakwo fà'a pugu, pugu pa liŋ pugu ŋkwanj ha'anj pi jwi vugu ne, ti fi'i yugu nu'unj ŋkã'o.

¹² A ni ŋga mbini mbə'i mfēi yichəi ta'a lēi ghɔ a pɔ yi ntigao, m̀be'i njəi shhe shina ŋkienj yie, minaonj kara nshini nɔ ndhwí shhi, fhu ŋa a kwo linaonj ne kara mbɔ nɔ chhi. ¹³ Pa finəi tothi taonj ŋgū shhe wu'ɔ nɔ ha'anj thi wunu ghà mā'anj ntienj pi ndii ŋa titini fifrəi laonj chī'i vi ne. ¹⁴ Po fhu phe pi nɔ ŋwa'anli ŋa pi kra nu, sheshe mbra pugu pa muunj ŋkūnu tri ŋkhí taonj monj li'i ŋa a ghà mbɔ ne. ¹⁵ Nne pa fūonj ŋkuonj shhe pugu pa ŋgwa lienlienj, pugu pa memme thishi pa shooge, pugu pa ghanj fā'o, pugu pa ghanj ghrí, pugu pa sheshe ŋkwanj ŋgwa, ŋkūna pugu ŋgwa pe ŋa pugu lo nji'i mbɔ ŋkūna ne, lēre monj pa pūo pugu pa shina pa ŋgū'ɔ ŋkuonj mbra, ¹⁶ nthɔ mēinj pa mbra pugu pa ŋgū'ɔ ŋa, "Gū mbinj pigi ndəinj vigi mbhɔ ju ŋa a chhɔ ŋkuonj faanj, pugu pa mbhɔ mme pigitua Muunj Minjii ghɔ, ¹⁷ nthē ŋa mme llé mme pigitua yugu kwo thɔ, ti minthe a tei gɔ?"

7

Ta'a ŋkii ŋkanj ni khwe wunj ŋkanj ni ŋkanj yi khwe ŋgwa Ishrae

¹ Yei gha ntɔgɔ, njəi khwe ghanj ntaonj Minnwi thi ŋkuonj khwe ghaa shhe, ndi'i khwe fifrəi ghɔ, ŋa ki'i sheshe fifrəi tɔgɔ shhe ki ŋkuonj ŋkhí ki ntu'ɔ thi. ² Njəi yichəi ŋganj ntaonj Minnwi, a ku'ɔ nu llo ŋgei sha'a minaonj ni li ŋa a yi Minnwi maonj ne. A mēinj ghanj ntaonj pighɔ ni ŋkienj mme ŋggì, mbɔ ghanj ntaonj ŋa pi fe ghrí ni pugu ŋa pugu fe ŋgə'i ni ŋkuonj shhe pugu pa monj ŋkhí ne. ³ Nchhu nu ŋa, "Ki'i pəi yi'i mfe ŋgə'i ni ŋkuonj shhe pugu

pa ŋkhí ki pa thi, ti pigi nu'unj nū'ɔnj li puonj fà'a Minnwi yia nɔ choyei yugu."

⁴ Nja'o fi'i ŋgwa ŋa pi ni nū'ɔnj li yugu ne pɔ ta'a ŋkii ŋkanj ni khwe wunj ŋkanj ni ŋkanj yi khwe llo monj ŋguonj ndaanonj Ishrae:

⁵ Paanchrɔ ŋkanj ŋgwa fā'o li ghɔ llo monj ndaanonj Juda,

paanchrɔ ŋkanj ŋgwa fā'o li ghɔ llo monj ndaanonj Reubenj,

paanchrɔ ŋkanj ŋgwa fā'o li ghɔ llo monj ndaanonj Ga,

⁶ paanchrɔ ŋkanj ŋgwa fā'o li ghɔ llo monj ndaanonj Asha,

paanchrɔ ŋkanj ŋgwa fā'o li ghɔ llo monj ndaanonj Naftali,

paanchrɔ ŋkanj ŋgwa fā'o li ghɔ llo monj ndaanonj Manashe,

⁷ paanchrɔ ŋkanj ŋgwa fā'o li ghɔ llo monj ndaanonj Shimionj,

paanchrɔ ŋkanj ŋgwa fā'o li ghɔ llo monj ndaanonj Levi,

paanchrɔ ŋkanj ŋgwa fā'o li ghɔ llo monj ndaanonj Ishaka,

⁸ paanchrɔ ŋkanj ŋgwa fā'o li ghɔ llo monj ndaanonj Shebulunj,

paanchrɔ ŋkanj ŋgwa fā'o li ghɔ llo monj ndaanonj Joshe,

paanchrɔ ŋkanj ŋgwa fā'o li ghɔ llo monj ndaanonj Benjameinj.

Nkienj mme yú ŋgwa llo monj ŋguonj la'ataonj

⁹ Yei ni ŋga ntɔgɔ, m̀be'i njəi ŋkienj mme yú ŋgwa ŋa minthe pa'a ŋonj lo nji'i shia, llo monj ŋguonj pa la'ataonj ghao, pugu pa ŋguonj kiri ndaanonj,

pugu pa llo monj pa chrà taonj taonj, pugu thi shhi faanj pugu pa Muunj Minjii ghɔ, mā'anj pa mme ndhwí fhu, ntuo pa ghia tanj mbhɔ pugu,

¹⁰ ŋkəi nu ni mme ŋggì ŋa,

"Lūgu nu llo pi mbhɔ Minnwi yia ŋa

a chhɔ ŋkuonj faanj,

pugu Muunj Minjii!"

¹¹ Pa ŋguonj ghanj ntaonj Minnwi ni nthi ŋkinj faanj ghɔ pugu pa ŋkinj pa thishi chiichi ŋgwa pa khwe mimaonj maonj. Pugu gū ni punj

yugu shhi faan gho nga' o Minnwi,
¹² nchhu nu na,

“A pō nenne! Mboro pugu pa
 ndigha' o, ni shietho
 ni tōo nu, ni gha' o nu,
 ni ghrí pugu pa nji pō ni Minnwi via
 ki ndugwi yi! A pō nenne!”

¹³ Nne chəi ta' a nthishi chiichi
 gho pie a na, “Ghan mā' an mme
 ndhwí fhu pei pō pi pa gō? Pugu
 lo ndho pi hin?” ¹⁴ Nchhu gho na,
 “Masha, o ji.” A chhu vəi na, “Yei
 pa ngwa pē na pugu taon mon mme
 ngə' i. Pugu shigao mme ndhwí fhu
 yugu nchwīe a fugu pi ni chhi Muun
 Minji.

¹⁵ A chwīe yie gho pugu thi shhi faan
 Minnwi
 mfā' a nu mbho yu ni tu' u pugu
 pa naonchi mon Nda yi.
 Ju gho na a chho nkuon faan ne
 shi ndi' i vugu ni pō nu mi yəi
 pugu.

¹⁶ Mba' a nji ma nu' un njia vugu, ki
 njū' o yugu ma nu' un njaon.
 Mba' a minaon yi' i nthe vugu, ki
 sheshe yaon tuontuon nu' un
 ntūon vugu.

¹⁷ Nthe na Muun Minji na a pō titri
 faan gho ne
 shi mbo nkē' i vugu,
 a shi nkē' i vugu ngəi nō gho
 li' i nka' ashe na a nkhi fe
 chombhi ne.
 Minnwi yigi nguon nkhi ligi
 yugu ghao.”

8

Ndigi yi khwachəi ləi

¹ Muun Minji ni nga mbə' i yichəi
 ləi mfēi a pō ndigi yi khwachəi, li' i
 lere po ngəi nō ghrà awa. ² Nne njei
 khwachəi ghan ntaon na pugu thi
 shhi Minnwi. Pi fe khwachəi ntàn
 ni pugu.

³ Yichəi ta' a ngan ntaon fo tho
 nthi shhi li' i fe' ingien ntuo pein
 ni' in ləi na pi chwīe pi ni laongo,
 pi fe ntou ləi gho na a pigi
 nkuon luon Minnwi ngwa Minnwi

pi taontaon fe' ingien nō gho nkuon
 yaon fe' ingien ye na a ni nthi li' i
 fe' ingien shhi faan gho pi chwīe pi
 ni laongo ne. ⁴ Ndindhi ləi gho pugu
 pa luon Minnwi pa ngwa Minnwi
 pi taontaon ku' o shhi Minnwi lo
 mbho ngan ntaon gho. ⁵ Ngan ntaon
 gho kwe pein gho na pi chwīe pi ni
 laongo ne ni' in monon mon gho a
 linaon lo nkuon li' i fe' ingien gho,
 ncha' a mā' an nkuon shhe, wara nu
 pugu pa luon nu mbì lōgo li' i, pa
 fiembi shēi nu, shhe chī' i shina nu.

Pa ntàn

⁶ Nne khwachəi ghan ntaon na
 pugu ni mfā' o khwachəi ntàn ne piri
 non yugu nō tua nu.

⁷ Fūon ngan ntaon tua ji ntàn. Wēi
 pugu pa monon na a nyan ni chhi ne
 taon, pi mā' an nkuon shhe. Nkuon
 shhe kii mbo fi' i ghrà na o ngrā shhe
 trei li' i ta' a yi pō ne. Pa thi wu' o nkii
 pi fi' i yie gho, nguon trū fhe kii ghao.

⁸ Mbra ngan ntaon tua ji ntàn, pi
 mā' an yichəi yaon nō mme mbra,
 a kii nu ni monon mon nkhi, ghrà
 nkhi, na o ngrā nkhi trei li' i ta' a
 li' i pō yie gho ne, kara ngū pi chhi.

⁹ Mimaon maon mon nkhi gho khu
 wu' o fi' i yie gho, pa mme kikuon piri
 wu' o fi' i yie gho.

¹⁰ Yichəi mbra ngan ntaon, mbo
 ngan shina yi trei tua ji ntàn, yichəi
 mme finəi gū lo po, nkii nu nō nki' a,
 ngū nkuon pa ninəi mbo fi' i ye na
 o ngrā nkhi trei li' i ta' a li' i pō yie
 ne, mbini ngū nkuon pa nka' ashe.

¹¹ Ligi finəi gho pō pi Lwilwi*. Ta' a
 li' i nō ha' an o ngrā nkhi gho trei li' i,
 kara ngū yi lwilwi. Ntou ngwa khu
 nthe nkhi gho, nthe na pi chwīe a pō
 yi lwilwi.

¹² Yichəi ta' a ngan ntaon gho, mbo
 ngan shina yi khwe, tua ji ntàn pi
 chwīe fi' i ghrà minaon na o ngrā
 trei li' i ta' a li' i pō yie ne, ni wu' o fi' i
 ghrà fhu gho, ni fi' i ghrà finəi, ghrà
 li' e yugu gho kara ngū njin. Minthe
 pi chwīe fi' i ghrà naonchi gho pa' a a

* **8:11** 8:11 Ligi yei pō pi yichəi nkwan trū pugu yaon lwilwi na a ghà ntaon mon gho.

lo nu'unj ndi'ε nu, fi'i ghrà tu'u gho nkāa yu.

¹³ Nne mbe'i, nja'o mimba'o a kai nu ni mme nggi no ha'an a ni njei ntogo nu tho a ne, nchhu nu ja, "Ngə'i, ngə'i, ngə'i ni ngwa pe ja pugu chho nkūon shhe ne, no ha'an pi shi ntua pichai pa ntan pigho ja trei ghan ntaon pigho ta'a nu ntua ne."

9

¹ Nne, yichai ta'a ngan ntaon, mbo ngan tien shina tua ji ntan. Njai finai gu shhe llo po, pi fe chu'o cho shin ki ndugwi yi gho. ² A chu'o cho shin ki ndugwi yi gho, ndindhi taon cho gho no ha'an a taon pi mon mme li'i lien, ndindhi llo mon shin gho chwie minaon pugu moon gha mbhi shini.

³ Ngwin taon mon ndindhi gho nshwi'i nkūon shhe, pi fe ghrì ni pugu no ghrì nien nkūon shhe. ⁴ Pi ni nchhu ni pugu ja ki'i pugu fe ngə'i ni trū nkūon shhe, ki sheshe yaon shhe ja a yi fhe nkhe nu ne, ki sheshe thi, ki trū, pugu wu'o mfe ngə'i pi ni ngwa pe ja pugu fa'o li Minnwi choyei pugu ne. ⁵ Pi ni mien vugu ja pugu fe ngə'i ni ngwa pigho no tien naon, ndo ki lo njwi vugu, yu'o ja ngwa pigho ni mfa'o nu llo nkūon ngə'i gho ne po no yu'o ja non gha mfa'o ndii ja nien naon vi ne. ⁶ Mon pa lle pigho, ngwa shi nta'a gu ndo pa'a ndo njei, pugu shi nta'a gu ndo gu ntei vugu.

⁷ Pa ngwin pigho ni mbo no pa minyienlai ja pi piri vugu no ma'an nu nchho. Pichai yaon ni mbo tho pugu no nkie ja pi chwie ni laongo, minji munu po no minji ngwamishua. ⁸ Ngiitho yugu po no ngiitho pinge, shua munu po no shua pa'o, ⁹ Pugu fa'o yaon ki'i njū'o yugu a po pi no tini, nggi pra yugu po pi no nggi ntou nkwan mitu ja a gha nshuu pa minyienlai nshuu vugu ne, ntei ngəi nu li'i nchho.

¹⁰ Shie yugu pugu pa kwēi nu yugu po ni nien. Ghrì yugu no chwie nu ngwa ya'o yu'o no tien naon po pi mon shie yugu gho. ¹¹ Fūon vugu ja a sha'a vugu ne po ngan ntaon shin ki ndugwi yi fo. Ligi yi mon chra Hibru po ja Abadon*, mbo mon chra Gri ja Apolion†.

¹² Fūon ngə'i kwo togo, lii njei, yi paa wu'o mbi'i ntho nu.

¹³ Yichai mbra ngan ntaon, mbo ngan ntigao shina tua ji ntan. Nja'o nggi llo mon khwe ndua li'i fe'ingien gho ja pi chwie pi ni laongo shi Minnwi ne. ¹⁴ A chhu nu ni yichai mbra ngan ntaon gho, mbo ngan ntigao shina, ja a ni mfa'o ntan gho ja, "Kigei khwe ghan ntaon Minnwi pe ja pi krao vugu yei mme nkhi Yufrete ne."

¹⁵ Nne pi fei khwe ghan ntaon pigho ja pi ni nkwo piri vugu no ndii gho, lle gho, naon gho, ni nga'o gho ne, ja pugu jwi fi'i ghrà ngwa ja o ngra nguon ngwa trei li'i ta'a li'i po yie ne. ¹⁶ Mi ni nja'o fi'i ghan nchho ja pugu ni nkū'o ne a po paa nkii nchu'u.

¹⁷ Yei nkwan ha'an mi ni njei pa minyienlai mon nnu gho ja pi ni non vei ne, pugu pa ngwa pe ja pugu ni nkū'o nkūon pugu ne: Pugu ni ngwe pa tini ki'i njū'o yugu, ngwra yi po no ngwra monon. Pugu pa ngū'o ja a lili ne, pugu pa ngwra fhō ya'o pipie. Pa tho minyienlai pigho po no tho pa pa'o. Monon pugu pa ndindhi ni ngū'o mikan taon nu nchō pugu. ¹⁸ Fi'i ghrà ngwa ja o ngra ngwa trei li'i ta'a li'i po yie ne khu ntogo pi nkūon ngə'i pei, ntogo pi nkūon monon, ndindhi, ni monon ngū'o mikan ja a taon nu nchō pa minyienlai pigho ne. ¹⁹ Nthe ja ghrì minyienlai pigho ni mbo pi nchō pugu pugu pa shie yugu. Nthe ja pa shie pugu po pi no mitwe'i ni tho pugu, pugu lain ngwa pi ni yie gho.

* 9:11 9:11 Abadon po ja piri nu. † 9:11 9:11 Apolion po ja ngan piri li'i.

20 Pìgèi ngwa ña pi shini ndo njwi vugu ntogo pi ñkuonj ngə'i pei ne, shini ndo mbā'a ñkūnu yugu nthe mbha fà'a pugu, ki mienj gha'o nu pa minjweinj pugu pa nnwi ña pi chwīe ni laonjo pugu pa tīni tininchoon pugu pa pichəi ñkwanj tīni ña a pɔ pi pipie, pugu pa ngù'o ni thi. Mbɔ pa nnwi ña pinthe pa'a pugu lo njəi li'i, ki nja'o li'i, ki nyienj. 21 Pugu shini ndo mbā'a ñkūnu yugu nji'i nthe pi nɔ pa nnu jwi ngwa, nnu tou nganj, ki nnu shúonj pugu pa ngina.

10

Nganj ntaonj Minnwi pugu muunj mi ñwa'anli

1 Njəi yichəi ta'a titini nganj ntaonj Minnwi shwi'i nu shhe llo monj po, ndinj monj lulunj, jijwe ngunnu nnu pɔ tothi tho yu, minji mi pɔ nɔ minaonj, kwò mi pɔ nɔ ləi mójonj.

2 A tuo muunj mi ñwa'anli mbho yu ña a ni mbɔ yi ña'anj. A tigi ngei kwò yi yi ji ñkuonj ñkhi, yi ñkwrei pɔ ñkuonj shhe, 3 a kəi ni mme nggì ña a pɔ nɔ yi pa'o ndii ña a phɔ ne. A ni ñga mēinj, khwachəi miwara mbì wara.

4 Khwachəi pa miwara mbì pigho ni ñga ngwara, mi ni ñkwo tā'a nā'anj, ndo nja'o nggì llo po a chhu nu ña, "Ləinj nnu ña khwachəi pa miwara mbì pigho chhu ne, ki lo nji'i nā'anj shhe."

5 Nganj ntaonj Minnwi ña mi ni njəi vi a thi ñkuonj ñkhi pugu ñkuonj shhe ne kərə ngei mbho yi yi ji po, 6 nshwrēi ni ligi Minnwi ña a yi maonj ki lo ma ñkhu ne, ña a chwīe po pugu pa yaonj ña a pɔ monj gho ne, nchwīe shhe pugu pa yaonj ña a pɔ monj gho ne pugu pa ñkhi ni pa yaonj ña a pɔ monj gho ne, ña, "Mba'a yiri nu nu'unj mbɔ. 7 Ndo nganj ntaonj Minnwi mbɔ nganj khwachəi shina shi ñga ntua ntanj yi, kanj Minnwi shi nchwīe nnu ləinj ña a ni ñkā'a ne. A shi ndōgo li'i pi wu'o nɔ ha'anj a ni nchii ni puonj fà'a pi mbɔ pa njəili'i Minnwi."

8 Nenne, nggì ña ñki ya'o llo po ne chrā vəi ñkamu'oj, nchhu nu ña, "Ghəi ñkwe ñwa'anli ña a yi ña'anj mbho nganj ntaonj Minnwi ña a thi ñkuonj ñkhi pugu shhe ne."

9 Nne, ñgəi mbara nganj ntaonj Minnwi gho nchhu gho ña a fe muunj mi ñwa'anli gho vəi. A chhu vəi ña, "Kwe ñkru, a shi nchwīe monj puñ yɔ llwī, ndo monj nchò yɔ shi ndinj pi nɔ llɔ." 10 ñkwe muunj ñwa'anli gho mbho nganj ntaonj Minnwi gho ñkru. A ni ndinj pi nɔ llɔ monj nchò a, ndo ñga ñkwo kru, a chwīe puñ a llwī.

11 Pi chhu vəi ña, "O shi mbini nu'unj nchhu ñkəni Minnwi nthe ntou pa ngwa pugu pa taonj taonj pugu ñkwanj ñkwanj chrà pa taonj pugu pa fùonj."

11

Paa pa minjkwentie

1 Pi ni mfe muunj thi fi'i yaonj vəi a pɔ nɔ mbie, yichəi ñonj chhu vəi ña, "Lollo mfi'i Nda Minnwi pugu pa li'i fe'ingienj pugu pa ngwa ña pugu tho ñga'o Minnwi monj gho ne. 2 Ndo ki'i mfi'i yina ña a pɔ mbhi Nda Minnwi nthe ña pi kwo fe yie gho ni pa la'ataonj ndo pugu shi nī la'ataonj taonjtaonj la'o kwò pugu nɔ khwe wunj nàonj ni nàonj yi paa. 3 Nshi mfe nji ni paa pa minjkwentie panj pugu yəi nnu mfi'i nɔ ta'a ñkanj ni paa ñkii ni ntigao wunj llembhi. Pugu shi mbɔ monj ndhwí ywei gu."

4 Yei paa pa thi olive pugu pa paa yaonj tigi lanj ña a thi shhi Taatho ña a ghà nsha'a ñkuonj shhe ne. 5 Sheshenonj ntā'a nu ndəinj vugu, mójonj taonj nchò pugu nshi'i mimbina yugu, monj yei shendaonj, sheshenonj ntā'a nu nchwīe nnu ngə'i mbinj pugu pi jwi vugu nenne. 6 Pugu fā'o ghri nɔ fini nu po, nne ña ki'i mbì llo monj llé pigho ña pugu tho nchhu pa nnu ña pugu yəi ne, ndo pugu fā'o nji mbinj pa ñkhi nɔ kara nu vugu pugu gū chhi pugu pa mā'anj nu nguonj ñkwanj ngə'i ghao

ηkuon shhe mon sheshe ndii ha'an pugu khwā ne.

⁷ Pugu shi nga ηkwo mī'εη ni chii nu ηkini yugu, minyien piphi ye ηa a taon mon shin ki ndugwi yi ne, mā'an vugu ni nchhò, nga'a vugu, ndo njwi vugu. ⁸ Pa khu yugu nūan shendaon mon mme la'ataon ηa no li, pi mēin ni "Shodon" ki "Ijpti," mbo li'i ηa pi ni ηkwīn Taathò vugu ηkuon wá'a ne. ⁹ Nò trei llé ni ghrà yi pichèi llo shina kίri pa ηgwa pugu pa kίri ndaonon, pugu pa chrà taon taon, pugu pa la'ataon shi mbe'i khu pugu ndo ndāa no mien nu pi twei vugu. ¹⁰ Ngwa pe ηa pugu chhò ηkuon shhe ne shi mfā'o pwanju'ò nthe vugu, nchwīe pa ji, ntaon pa yaon fé ni non pugu, nthe ηa paa pa njèli'i Minnwi pei ni mbo pa thopa'ò ni ηgwa pe ηa pugu ni nchhò nu ηkuon shhe.

¹¹ Ndo trei llé ni ghrà yi ghò ni nga ntogò, jijwe chombhi llo mbhò Minnwi nii mbīn pugu, pugu lollo ntithi ηkuon kwò muηu, ηkien mme pògò gu wēin ηgwa pe ηa pugu ni njèi vugu ne. ¹² Nne, ηkien mme ηggì taon po, nchhu nu ni pugu ηa, "Pèi ku'ò hein!" Pugu ku'ò po mon lūlun pa mbina pugu pe'i nu.

¹³ Wu'ò ndii ghò, shhe chī'i ηkien yie ghò nshina, ta'a ghrà mon la'ataon ghò no ha'an ò ngrā wun li'i a pò yie ghò ne, gū shhe. Khwachèi ηkan ηgwa ni ηkhu no ha'an shhe ghò ni nchi'i ηka'a ne, pigèi yugu fā'o mme pògò gu, pugu fe ndigha'ò ni Minnwi po.

¹⁴ Mbra ηgè'i ghò kwo togò, lii njèi, yi trei thò nu no kuo ndii.

Ntàn ngan ntaon Minnwi mbo ngan khwachèi shina

¹⁵ Nne, ngan ntaon Minnwi mbo ngan khwachèi shina tua ji ntàn pa mme ηggì, chhu nu po ηa, "Sha'afuon ηkuon mbhi gū Sha'afuon Taathò via pugu yi Ju ηa Minnwi Chu'ò Ntaon no Nkwe ne,

a shi nsha'a no ηguon ndii ghao."

¹⁶ Paa wun thishi chiichii ni yi khwe ηa pugu ni nchhò ηkuon pa faan pugu shhi Minnwi ne, gū ni mini muηu shhe nga'ò Minnwi, ¹⁷ nchhu nu ηa,

"Pigi fe tōo nu ve ma Minnwi Taathò ηa a chaa ηguon nji ne, ηa a pò, ndo ni mbo nthe ηa ò kwo kwe mme ghrí yò ndo njè sha'a nu.

¹⁸ Pa la'ataon fā'o pigítua, ndo pigítua yò ni nthò, mbo ndii ηa pi shi nsha'a ηgwa ηa pugu kwo khu ne.

Ndii thò no kinein nu puon fà'a pò, mbo pa njèli'i pò pugu pa ηgwa pò, mbo ηgwa pe ηa pugu pògò ghò ne, pa minkwasha pugu pa ηgwa lienlien.

Ndii kwo thò no piri nu ηgwa pe ha'an pugu piri ηkuon shhe ne."

¹⁹ Nne, Nda Minnwi po chu'ò, pi yèi ηkùn nū'òη kina yi pugu pa ηgwa mon Nda ju Minnwi. Pa fiembi ni nshèi nu, ndo nduo nu, pa luo nu miwara mbì pini mbo, shhe shina, mme wèi gū.

12

Mingwe chài pugu mme ndaon mikwokwo, pi mēin ni dragon

¹ Nkien mme li nōon non yi po, mingwe chài ηa ndhwí yi ni mbo pi minaon, fhú pò la'ò kwò yu, ni ηkie ni paanchrò fínèi ηkuon pò thò yu.

² A ni mbo ni nshūu, nchhò ηkèi nu nthe yú'ò pugu pa ηgè'i phi.

³ Yichèi li pini ntaon po, nga njèi nu, mme mikwokwo pipie, mfā'o khwachèi thò ni wun ndua ni khwachèi ηkie thò yu. ⁴ Shie yi yīgì ta'a ghrà pa fínèi po no ha'an ò ngrā ηguon fínèi po a taon trei ghrà, mā'an vugu ηkuon shhe. Minyien ghò tithi yèi mingwe ghò ηa a ni ntā'a nu mbhi ne, nne ηa a gha mbhi muon yi ghò, a kē'i ηkrukru.

⁵ A phi muun mimbria, mbo ye na a shi nsha'a nguon pa la'ataon ghao ni mbie tini ne, ndo pi ki'i njā muun gho jā nku'ō nō yēi Minnwi pugu pa faan yi. ⁶ Mingwe gho tei ngēi mon nkūnu njó lí'i ha'an Minnwi ni nkwo piri nū'ōn, mbo lí'i na pi shi nkugwi vi nō ta'a nkan ni paa nkii ni ntigao wun lembhi.

Pi mā'an Shata nkuon shhe

⁷ Nne, nchhò gū po. Maikə pugu pa ghan ntaon pi tho mā'an mme mikwokwo gho na pi mēin ni dragon ne. Mikwokwo gho pugu pa ji pa ghan ntaon mā'an vugu nkaa pugu. ⁸ Ndo pi gha'a pa minyien gho, pa'a shina lo nu'un mbi'i ni pugu po. ⁹ Pi mā'an mme minyien gho shhe, mbo mme mitwe'i lleshhi na pi mēin vi ni devi ki Shata ne, mbo ngan fi nguon mbhi. Pi ni mā'an vi nkuon shhe, mā'an pa ghan ntaon pi pugu pugu.

¹⁰ Nja'o nkien mme nggì po chhu nu na,

“Ndwe lūgu nu pugu pa ghrí
pugu pa Sha'afuon Minnwi via
ni nji Ju na Minnwi Chu'ō Ntaon
nō Nkwe ne kwo tho,
nthe na pi kwo mā'an ngan shwei
fàn pa līn pia shhi Minnwi
shhe,
na a ghà nchhu pa fàn pa līn pia
mon naonchi pugu pa tu'u shhi
Minnwi yia ne.

¹¹ Pi kwo gha'a vi ntogo pi nkuon
chhi Muun Minji
pugu pa nnu shini ha'an pugu
chii ne,
ndo pugu ni nkhwā chombhi
yugu wu'ō shigei ti nchēin
nthinkwo
na mimfe pugu khu nthe vi.

¹² Nthe yie gho, fā'ō pwanju'ō ma po
pugu pa pēi na pēi chho mon
gho ne.

Ndo ngə'i pō ni pēi ma nkuon shhe
pugu pa mon nkhi,
nthe na devi shwi'i shhe mbara
vəi mon mme pigitua
nthe na a ji na ndii yi kwi'i.”

¹³ Ndi na mikwokwo gho ni njēi
na pi mā'an vi nkuon shhe ne, a tei
njin mingwe ye na a ni mbhi muun
mimbria ne. ¹⁴ Ndo pi ni mfe paa
pra mme mimba'ō ni mingwe gho,
nne na minthe a yei ntei mitwe'i gho
ngēi mon nkūnu njó, nō lí'i ha'an pi
fā'ō nō kugwi nu vi nō trei nga'ō ni
ghrà yi ne.

¹⁵ Mitwe'i gho shā'ō nkhi nō ninēi
llo nchò yu njin mingwe gho nne
na a tien vi ngēi nō gho. ¹⁶ Ndo
shhe ghēre mingwe gho, shhe na'an
nchò yi mmi ninēi gho na minyien
gho shā'ō llo nchò yu ne. ¹⁷ Nenne,
túa minyien gho pigi mbin mingwe
gho, a ghēi nō mā'an nu pigēi puon
mingwe gho ni nchhò, mbo nguon
pa ngwa pe na pugu nū'ōn kina
Minnwi ndo ngwēin nnu shini na
Jisho nōon ne.

¹⁸ Ndo a thi nkuon shishhe nkij
nkhi.

13

Fūon minyien

¹ Njēi yichēi minyien a taon nu
mon nkhi ni wun ndua pugu pa
khwachēi tho ni wun nkie nkuon pa
ndua pi, ni pa ligi nchi'eshē nkuon
pa tho pi. ² Minyien na mi ni njēi
ne ni mbo nō minchrō, kwò mi pō
nō yi minanien, nchò yi pō nō nchò
pa'ō. Mme mikwokwo na pi mēin ni
dragon ne fe nji yi pugu pa faan yi
ni mme ghrí gho.

³ Yichēi ta'a tho yi pō nō ha'an a
fā'ō fí na minthe a jwi vi. Ndo fí gho
na a kan ni nthe a jwi vi ne mme,
nguon nkuon shhe ghao ghrāo nō
ha'an pugu ni njōu njin minyien gho
ne. ⁴ Pugu ni nga'ō mme mikwokwo
gho nthe na a fe ghrí yi ni minyien
gho ndo pugu gha'ō minyien gho,
nchhu nu na, “A gō nō minyien yei,
ndo a nthe a wie pugu gō ngwie
nkrò?”

⁵ Nne, pi mien minyien gho a chrā
pa chrā nōon non pugu pa chrā
nchi'eshē nō ligi Minnwi. Pi fe nji

gho nɔ chwīe nu nnu ɲa a tā'a nu nɛ nɔ khwɛ wuɲ nàon ni nàon yi paa. ⁶ A ɲa'an nchò yi nɔ chrā nu pa chrà nchi'eshə nthɛ Minnwi, nthò nchī'ə ligi yi pugu pa li'i chhɔ yi, pugu pa ɲgwa pɛ ɲa pugu chhɔ pi po nɛ. ⁷ Pi ni mbini mien vi ɲa a mā'an pa ɲgwa Minnwi pi taonɲaon ni nchhò ndɔ ɲga'a vugu, pi fɛ ghrí mbin pa ɲguon pa ndaonon, pugu pa kiri ɲgwa, ni pa ɲgwa llo mon chrà taon taon pugu pa la'ataon. ⁸ ɲguon pa ɲgwa ɲa pugu chhɔ ɲkuon mbhi nɛ shi ɲga'o vi, ɲkien ɲgwa pɛ ɲa pi ni nā'an ligi yugu ɲkaon Minnwi maa chwīe mbhi mon ɲwa'anli chombhi mbo yi Muun Minji ɲa pi ni njwi vi nɛ.

⁹ Sheshenon mfā'o tənə, â ya'o.

¹⁰ Sheshenon mbo ɲa pi shi ɲgwēin vi nɔ ɲgan chéin, kan pi shi ɲgwēin vi nɔ ɲgan chéin.

Sheshenon mbo ɲa pi shi nsho vi ni kafa,

kan pi shi nsho vi ni kafa.

Yei gè ni ɲgwa Minnwi pi taonɲaon nɔ tii nu shii pugu pa pin.

Mbra minyien

¹¹ Nnɛ, ɲjəi yichəi minyien a taon nu mon shhɛ mfā'o paa ndua nɔ muun minji, nchrā nu nɔ mme mikwokwo ɲa pi mēin ni dragon nɛ.

¹² A ni nōon ɲguon ɲi fūon minyien shhi yu nchwīe ɲkuon mbhi pugu pa ɲguon ɲgwa mon ghɔ gha'o fūon minyien ghɔ ɲa mme fɛ yi ni ntini nɛ. ¹³ A ni nōon ntou pa li, nchwīe ti mōonon llo po nshwi'i shhɛ shhi ɲgwa

¹⁴ ntogɔ ɲkuon pa li ɲa pi ni mien ɲa a fā'a shhi minyien ghɔ nɛ, a fii ɲgwa pɛ ɲa pugu chhɔ ɲkuon shhɛ, nshwei vugu ɲa pugu chwīe yaon a fhi minyien ye ɲa kafa ni ndəin vi a lo mbi'i yi maon nɛ. ¹⁵ Pi mien mbra minyien ghɔ ɲa a fɛ jijwe ni yaon ghɔ ɲa pi chwīe a fhi fūon minyien nɛ, nne ɲa minthɛ yaon ghɔ ɲa pi chwīe a fhi minyien ghɔ nɛ a ka chrachra, nchwīe pi jwi ɲgwa pɛ ɲa pugu lāa ɲa mba'a pugu gha'o

yaon ɲa pi chwīe a fhi minyien ghɔ nɛ.

¹⁶ Minyien ghɔ ɲi ɲguon ɲgwa ghao, pa minkwasha pugu pa ɲgwa lienlien, pa fā'o pugu pa mbou, pa ɲkuna pugu pa ɲgwa gha, ɲa pi nū'on li nɔ ɲgei mbho ji yugu ki nɔ choyei yugu. ¹⁷ Pugu ni nchwīe yei nnu nne ɲa minthɛ pa'a sheshenon lo ɲjuon yaon ki fini, kan a nɛ a fā'o li ghɔ mbo ligi minyien ghɔ ki fi'i ndigi yaon ɲa a thi nɔ ligi yi nɛ.

¹⁸ Yei fɛ gè ni shiethɔ. Sheshenon ɲa a ji nnu nɛ pi'i njin ligi yaon ɲa a thi nɔ minyien ghɔ nɛ nthɛ ɲa njin yaon shia ghɔ nɛ thi pi nɔ ligi non, yaon shia yei ghɔ po ntigao ɲkii ni ntigao wuɲ ni ndigi yi ntigao (666).

14

Muun Minji pugu pa ɲgwa pi

¹ Nnɛ mbe'i, ɲga ɲjəi nu nɛ, Muun Minji ghɔ thi ɲkuon Mbra Shayaon pugu pa ta'a ɲkii ɲkan ni khwɛ wuɲ ɲkan ni ɲkan ɲgwa yi khwɛ ɲa pugu ni mfā'o ligi yi pugu ligi Tāa vi choyei pugu. ² Nja'o yichəi ɲggɔ llo po, a po nɔ ntou pa ɲkhɪ ɲa a wara nu nɔ ɲggɔ mme miwara mbɪ. ɲggɔ ɲa mi ni nja'o nɛ ni mbo nɔ ɲggɔ ntou ɲgwa ɲa pugu thɔ mba'o lóu.

³ Pugu ni nchhɔ njrāo ɲkhɪ fhi shhi faan pugu pa shhi khwɛ pa miyaon maon pighɔ pugu pa thishi chiiichi. Yichəi non kan ni mfe pa'a a lo nje'i ɲkhɪ ghɔ ɲkien ta'a ɲkii ɲkan ni khwɛ wuɲ ɲkan ni ɲkan yi khwɛ ɲa pi ni ɲjuon vugu shina pa ɲgwa ɲkuon shhɛ nɛ. ⁴ A ɲgwa pei ɲa pugu shi lo nji'i mfuo non yugu ni pinɲɛ, nthɛ ɲa pugu shi ya'a nūan pugu pa pinɲɛ. A pugu mbo ɲgwa pɛ ɲa pugu yōu njin Muun Minji ghɔ sheshe li'i ɲa a ghəi nu nɛ. Pi yuon pei ɲgwa shina pa ɲgwa ɲkuon shhɛ nɔ fūon ntien thi mbho Minnwi pugu Muun Minji. ⁵ Pugu shini ndɔ naa ma nde'i ɲgien, nthɛ ɲa pugu lo nji'i mfā'o ntəi.

ɲkini llo mbho trei ghan ntaon Minnwi

⁶ Njæi yichæi ta'a nğan ntaon Minnwi, a yei ntogo nu tho pigi ni pwa pisha'akho ña a lo nji'i mfā'o ndugwi yi nō chii nu ni ngwa ña pugu pō ñkuon shhe nē, ni nguon pa la'ataon, ni kiri ndaonon, ni ngwa llo mon chrà taon taon, ni kiri ngwa.

⁷ A chhu ni mme ñggì ña, "Pogo Minnwi, mfe ndigha'o gho nthē ña ndii shá'a kwo tho ndo ñga'o vi ña a chwīe po pugu pa shhe nē, pa mme ñkhĩ pugu pa ñkhĩ ñka'ashe."

⁸ Yichæi ta'a nğan ntaon Minnwi mbo mbra yi pini nu'un mbara, nchhu nu ña, "A gū, a gū mbo mme la'ataon Babilon, a pō nō mingwe ña a chwīe nguon pa la'ataon ghao nnu là'o njù'o kwoshuon yi."

⁹ Yichæi nğan ntaon Minnwi, mbo nğan shina yi trei, yōu njin yugu, nchhu nu ni nji ña, "Sheshenon ñga'o minyien gho pugu yaon ña pi chwīe nō fhi yi nē, mbin li gho choyei yu ki ñkuon mbho yi, ¹⁰ kan ju ñkaa yu shi nnu là'o Minnwi, mbo là'o pigitua yi, ña a shā'o ni nguon nji mon ndua pigitua yi nē. Nguon pa ngwa ña pugu chwīe nnu yei nē, pi shi mfe ngə'i ni pugu mon mōnon pugu pa mōnon ngù'o mikan ña a kii nu nē shhi pa ghan ntaon Minnwi pi taontaon pugu pa shhi Muon Minji. ¹¹ Ndindhi mōnon ngə'i yugu ku'o tothi ki ndugwi yi, ferenon lo mbo mon naonchi pugu pa tu'u ni ngwa pei ña pugu gha'o minyien gho pugu pa yaon ña pi chwīe nō fhi yi nē, pugu pa sheshenon ña a pin pi nū'ōn li ligi yi mbin yu nē. ¹² Yei gè ni ngwa Minnwi pi taontaon nō tii nu shii, mbo ngwa pe ña pugu nū'ōn kina Minnwi pugu pa pin yugu mbin Jisho nē."

¹³ Nja'o ñggì llo po chhu nu ña, "Nā'an yei: Shishini, mboro pō ni ngwa pe ña pugu khu mon pin mbin Taathō nē llo ndwe ngəi nu shhi." Jijwe Minnwi chhu ña, "Shishini mboro yugu, nthē ña pugu shi mferenon yugu llo ñkuon fā'a yugu, nthē ña fā'a yugu shi njōu njin yugu!"

Maon kwōo ñkuon shhe

¹⁴ Nenne ndii, ñga njæi nu nē njæi lulun fufhu, yichæi ñon chōcho ñkuon lulun gho nō Muon Nonmishua, ni ñkie nō yi laonon tho yu, ni ñkwan minwi ya'a reshi mbo yi chəchigəi mbho yu.

¹⁵ Yichæi ta'a nğan ntaon Minnwi taon mon Nda Minnwi nchho mēin ju gho ña a chho ñkuon lulun gho nē ni mme ñggì ña, "Lōgo minwi yō ña a pō nō yi ya'a reshi nē ñkwōo maon nō gho nthē ña ndii kwōo maon kwo tho, nthē ña ya maon kwōo ñkuon shhe kwo ya ntini ti ñkā'o." ¹⁶ Nne ju ña a ni nchho ñkuon lulun gho nē, firi minwi yi ñkuon shhe, ñkwōo maon kwōo ñkuon shhe.

¹⁷ Nne yichæi nğan ntaon Minnwi taon mon Nda Minnwi po mfā'o minwi chəchigəi mbo ñkwan yi ya'a reshi gho ñkaa yu. ¹⁸ Yichæi ta'a nğan ntaon Minnwi taon li'i fe'ingien, mbo ye nğan ntaon ña a ni mfā'o ghrí mōnon nē, mēin ye ña a ni mfā'o minwi chəchigəi gho nē ni nji ña, "Lōgo minwi yō ña'a ntien thi grape mon faan grape ñkuon shhe, nthē ña pa ntien thi grape pi kwo tini." ¹⁹ Nne nğan ntaon gho firi minwi yi a tiri ñkuon shhe ñkwōo pa ntien thi grape ñkuon shhe, mā'an mon mme li'i ña Minnwi ghà nchwīe là'o pigitua yi nē. ²⁰ Pi kien ntien thi grape pigho mon li'i kien ntien thi ña a lo mbo pi mon la'a nē, chhi khii ntaon mon li'i kien ntien thi gho, ti mbo ta'a kwò ni ghrà yi nō ku'o nu tothi, ndo nshiga ti nchəin paa ñkii ñkan ni ndipu'u wun ñkan ni ntigao ñkan kwò.

15

Khwachæi pa ghan ntaon Minnwi ni khwachæi pa ñkwan ngə'i

¹ Nne, njæi yichæi li po, a pō mme yi ndo mbo yi ghraoghrao, khwachæi pa ghan ntaon Minnwi ni khwachæi pa ñkwan ngə'ingə'i, mbo pa ndugwi pi nthē ña a ndugwi

njin nōon nu pigítua Minnwi. ² Njèi yichèi yaon òa a pò nò mme òkhǐ ògrashi nyan ni mónon. Mbini nu'uy njèi ògwa pè òa pugu gha'a minyien ghò pugu yaon òa pi chwìe a pò nò ju nè, ni ndigi yaon òa a thi nò ligi yi nè a thi yèi òkhǐ ògrashi ghò, ni yaon pa'ò lóu Minnwi mbhò pugu. ³ Pugu yrāo òkhǐ Mushi, mbò muuy fà'a Minnwi pugu pa òkhǐ Muuy Minjii ghò, nchhu nu òa, "Fà'a pò gha'ò ndò mbò yi ghraoghrao, ma Minnwi Taathò, òa a chaa òguon òji nè. Ò nōon fà'a yò yi ndindi ndò mbò yi shishini, ma Fùon pa taon taon!

⁴ Yo Taathò, a gǒ òa a shi mien ki pògò ndò òga'ò ligi yò? A gò t'è'i ghò mbò yi taon taon. Òguon pa la'ataon shi nthò òga'ò ligi yò nthe òa ò ni nōon pa mbha fà'a ndindi pò."

⁵ Nnu pei ni òga ntògò, m̀bè'i, Nda Minnwi pò pò yi wo, mbò ntāa òa Minnwi ni nū'òon gí kina yi mon ghò nè. ⁶ Llo mon Nda Minnwi ghò, khwachèi pa ghan ntaon Minnwi ni khwachèi pa ògè'ingè'i taon mon ghò, mbò mon ya òkien ndhwí fhu chiachia ni khwachèi pa ògwara laon go òkuon òjù'ò yugu. ⁷ Yichèi ta'a yi shina khwe miyaon maon pighò ni mfe khwachèi kumbu òa pi chwìe ni laon go ni khwachèi ghan ntaon Minnwi pighò, pigítua linaon mon ghò mbò pigítua Minnwi òa a chombhi ki ndugwi yi nè. ⁸ Nda Minnwi ni ndinaon ni ndindhi ndigha'ò Minnwi pugu pa ghrí yi, ti a kan ni nthe pa'a yichèi òon ló nii mon Nda Minnwi ghò ti khwachèi pa ògè'ingè'i khwachèi pa ghan ntaon Minnwi pighò nu'uy mme.

16

Khwachèi kumbu pigítua Minnwi

¹ Nne òja'ò yichèi mme òggi llo mon Nda Minnwi ghò chhu nu ni khwachèi ghan ntaon Minnwi pighò òa, "Pèi ghèi nshā'ò khwachèi kumbu pigítua Minnwi ghò òkuon shhe."

² Nne fūon ògan ntaon Minnwi ghèi nshā'ò ji kumbu òkuon shhe, wuwuru mbina yu'ò yu'ò ntaon mbin ògwa pè òa pugu ni mfā'ò lí minyien ghò ndò òga'ò yaon òa pi ni nchwìe a fhi minyien ghò nè. ³ Mbra yi shā'ò ji kumbu mon mme òkhǐ, a kara mbò nò chhǐ khu òon, òguon pa mimaon maon mon òkhǐ ghò khu ghao.

⁴ Yichèi mbra yi, a pò yi trèi, shā'ò ji kumbu ghò mon ninèi pugu pa òkhǐ òka'ashè, pugu gū chhǐ. ⁵ Nja'ò ògan ntaon Minnwi ye òa a ni ndina nu ni mon òkhǐ nè chhu ni Minnwi òa,

"Yo, Òon Taon taon, ò òon ndindi, òa a pò, ni mbò, nthe òa a thò gǒ ni pa òjò pei.

⁶ Nthe òa pugu ni òjwi ògwa Minnwi pi taon taon pugu pa òjèli'i Minnwi, nne ò fè chhǐ ni pugu òa pugu nnu. A yaon òa a pie òa pugu fā'ò nè."

⁷ Nja'ò, lí'i fè'ingien Minnwi chhu nu òa, "Oon, ma Taathò, mbò Minnwi òa a chaa òguon òji nè, pa òjò pò kà'ò ndò mbò yi nnu shini!"

⁸ Yichèi ta'a ògan ntaon Minnwi, mbò ògan shina yi khwe, shā'ò ji kumbu òkuon minaon, pi mien minaon ghò a tūon ògwa ni mónon yi. ⁹ Titi ni laon laon ghò ni ntūon vugu pugu chōnò ligi Minnwi òa a fā'ò òji mbin pa ògè'ingè'i pei nè. Pugu shini ndò mbā'a òkūnu yugu ni phi mfe ndigha'ò ni Minnwi.

¹⁰ Ògan ntaon Minnwi mbò ògan tien shina shā'ò ji kumbu òkuon faan minyien ghò, la'ataon yi gū njin. Pa ògwa naon lin pugu mon yú'ò, ¹¹ nchōnò Minnwi pò nthe yú'ò yugu pugu pa mbina. Pugu shini

ndo mbā'a nkūnu yugu ni mbha nnu yugu. ¹² Yichəi ta'a ngan ntaon Minnwi mbo ngan ntigao shina shā'o ji kumbu nkuon mme ninəi na pi mēin ni Yufrete, nkhi yi ywiri nō piri nu shendaon ni pa fūon llo ngei li'i sha'a minaon. ¹³ Njəi trei jijwe piphi pugu pō nō mishinō. Pugu ni nchhō ntaon nu nchō mme ndaon mikwokwo, pugu pa nchō minyien ghō, ni nchō njəili'i mifi. ¹⁴ Pugu ni mbo pa jijwe pa miŋweinj nthō nōon pa li ndō ngəi njəi pa fūon mon nguon mbhi nō kiri nu vugu ta'a li'i nō nchhō mon mme llé Minnwi na a chaa nguon nji nē.

¹⁵ Jishō Taathō ni nchhu na, **“Li njəi, nthō nu nō ngina! Mbəro yi non na a lo nji'i ndhe lōgo nē, na a mā'an ndhwī yi, nne na ki'i a nyien ntii, nne mfā'o lritho li'i wo.”**

¹⁶ Nne pa jijwe pighō kiri pa fūon pighō ta'a li'i nō li'i na pi mēin mon chrā Hibru ni Amagedon nē.

Shina ndigi khwachəi kumbu

¹⁷ Nne ngan ntaon Minnwi mbo ngan khwachəi shina shā'o kumbu yi mon tothi, mme nggì ntaon mon Nda Minnwi, llo nkuon faan Minnwi, nchhu nu na “A mme!” ¹⁸ Pa fiembi ni shēi nu, ndūo nu, ntou pa miwara mbì, shhe shina mon shendaon na non lo naa ma njəi llo nō ha'an nonmishua ni mbo nkuon shhe nē, yie shina nu shhe ni mbo nkien mme yi. ¹⁹ Mme la'ataon ghō ni nshina ntaon trei krao, pa mon la'a mon pa taon taon gu. Minnwi kwij mme Babilon nchwīe vi a nnu là'o llo mon ndua mme pigitua yi. ²⁰ Nguon pa puon nkūnu titri nkhi tei, pa'a kan ta'a mbra lo nu'un mbi'i. ²¹ Memme wēi, na lrī nu muju ni mbo nō khwe wuj kilu ni kilu yi tien, gū llo po mbin ngwa, pugu chōnō Minnwi nthe ngə'i wēi nthe na ngə'i ghō ni nga'a.

17

Mme shakhi pugu minyien

¹ Nne, yichəi ta'a ngan ntaon shina khwachəi pa gan ntaon Minnwi pighō na pugu ni ntuo khwachəi kumbu nē, thō nchhu vəi na, “Thō, nshi nōon shā'a mme shakhi ghō vē na a chhō nkuon pa ntou nkhi nē. ² A ju na pa fūon nkuon shhe heinj kwo pō pugu pugu mon shūon nē, ngwa nkuon shhe heinj kwo paa nthe nnu nu là'o kwoshuon yi nē.”

³ A tien a mon Jijwe ngəi ni mmu mon nkūnu njó, njəi yichəi miŋwe a chōchō nkuon minyien pipie na pi nā'an pa ligi na a wē'i Minnwi nē nkuon nguon non yi ghao. Minyien ghō fā'o khwachəi thō ni wuj ndua.

⁴ Miŋwe ghō ni mā'an ndhwī pipie, nchwīe non yi ni pa shiga laongo pugu pa ngū'o pwapwa pugu pa pichəi nkwan maon nginō. A ni ntuo ndua na pi chwīe ni laongo a linaon ni pa nnu piphi pugu pa totro shūon yi. ⁵ Pi ni nā'an yichəi nnu ləinj nkuon choyei yi: Mme Babilon mbo muun pa shakhi pugu pa nguon pa nnu piphi ghao nkuon shhe. ⁶ Njəi miŋwe ghō a paa ni chhi pa ngwa Minnwi pi taon taon, chhi pa ngwa na pi ni njwi vugu nthe Jishō nē. Mi ni nga njəi vi, ngrāo nkien yie.

⁷ Ndo ngan ntaon Minnwi ghō chhu vəi na, “O ghrāo pi kho? Nshi nshwei ghō ni nnu ləinj nthe miŋwe yine pugu pa minyien ghō na a fā'o khwachəi thō, ni wuj ndua na a tien vi nē. ⁸ Minyien ghō na o ni njəi nē ni mbo yi maon ndō ki lo mbo ndwe, ndō ntā'a nu nku'o llo mon tien ki ndugwi yi ngəi pi piri vi. Pa ngwa na pugu chhō nu nkuon shhe na pi lo nā'an ligi yugu mon nwa'anli chombhi llo ndi na Minnwi ni nchwīe mbhi nē shi ngrāo nō yəi mi minyien ghō, nthe na a ni mbo ndō pa'a ndō nu'un mbo ndō mfā'o nō thō nu.

⁹ Yei fe gè ni kwā'a nu shiethō: Khwachəi thō pighō khwachəi pa mbra na miŋwe ghō chhō nkuon ghō nē. ¹⁰ Pi pini nu'un mfā'o

khwachəi pa fùon, shina pugu yi tieŋ kwo gū, ta'a yi wu'ɔ nchho sha'a nu, ta'a yi wu'ɔ mbi'i nu ma ntho, ndo shi nga ntho, a kina no kuo ndii.

¹¹ Ndo ni minyien ye na a ni mbo yi maon, ndo pa'a ndo nu'un mbo yi maon ne, a po pi ngaŋ shina yi fùon ndo mbo pi ta'a yi shina yi khwachəi pigho ndo pi shi mbiri vi. ¹² Wuŋ ndua ye na o ni njəi ne po pi wuŋ fùon na pugu lo naa mfā'o ghrí no pa pifuson ya'a, ndo pugu shi mfā'o ghrí no fùon no ta'a awa pugu pa minyien gho. ¹³ Wuŋ fùon pei po pi ni ta'annggi, mfe nji yugu pugu pa ghrí yugu no sha'a nu ni minyien gho. ¹⁴ Pugu shi mā'an Muon Minjii gho ni nchho, Muon Minjii gho gha'a vugu nthe na a Taatho pa taatho, mbo Fùon pa fùon, ngwa pe na pugu pugu po ne, po pi ngwa na pi mēin vugu, nchu'ɔ vugu pugu lo mbini mbo ghan younjin pi na pugu gha nja'o vi."

¹⁵ Ngaŋ ntaon Minnwi gho chhu vəi na, "Pa nkhi pe na o ni njəi li'i na shakhi gho ni nchho ne, po pi pa ngwa pa la'ala'a taon, nkien ntou pa yu ngwa, pugu pa ngwa pa taon taon, pugu pa ngwa lo mon pa nkwan nkwan chrà. ¹⁶ Wuŋ ndua pe na o ni njəi ne pugu pa minyien gho shi mbina shakhi gho. Pugu shi nkwe nguon yaon mbho yu ghao, mien vi a kina ntii. Pugu shi nkru freinon yi, ntūon vi ni mōon. ¹⁷ Nthe na Minnwi kwo kōon njū'ɔ yugu na pugu chwie nnu na ju Minnwi tā'a nu ne, ntogo pi nguon po nu ni ta'annggi mfe ghrí yugu no pa fùon ni minyien gho, ti pa chrà Minnwi nu'un ndōgo li'i. ¹⁸ Miŋgwe ye na o ni njəi ne, a ju mbo mme la'ataon na a fā'o nji mbin pa fùon nguon shhe ne."

18

Gū nu Babilon shhe

¹ Yei ni nga ntogo, njəi yichəi ngaŋ ntaon Minnwi, a shwi'i nu

shhe lo po. A ni mfā'o nkien mme ghrí, nguon shhe chho shein nu nthe ndigha'o yi. ² A mēin ni nkien mme nggi na,

"Mme Babilon gū, a gū!

A gū li'i chho pa miŋwein, mbo li'i na nguon pa jiwē piphi gha ngəi nkra fo nguon ndii ne, li'i na nguon pa mishi piphi gha ngəi nkra fo nguon ndii ghao, li'i na nguon pa minyien piphi, minyien na pi lo nji'i ntā'a nu ne gha ngəi fo nguon ndii.

³ Nthe na nguon pa la'ataon ghao kwo nnu

la'o titini shōro nu kwoshuon yi, pa fùon nguon shhe hein kwo po pugu pugu mon shuon, pa ghan pi'e tan nguon shhe hein kwo gū ghan fā'o lo nguon titini piga pugu pa njū'ɔ shuon yi."

⁴ Nne nja'o yichəi nggi po, a chhu nu na,

"Pəi taon ni vəi mon la'ataon gho, ma ngwa pan, nne na ki'i pəi yi'i mbo ngia phi yi, pugu pa nenne na ki'i pəi shi mbo ngia ngə'i yi.

⁵ Nthe na pi kwo kiri phi yi mon gwí ti a ku'ɔ ti mbo no po.

Minnwi kwin nguon mbha nnu piphi pi ghao.

⁶ Pəi fā'a mbin yu wu'ɔ no ha'an juju fā'a mbin ngwa nduon ne.

Pəi lu'u mbha fā'a yi gho paa li'i.

Ni'in la'o mon ndua yi a tini ti mbo paa li'i nkwan ha'an juju ni ni'in yi ngwa ne.

⁷ No ha'an a ni nchho nga'o non yi nchho nu mon nchho shi'i ne, nne fe ngə'i gho pugu pa yu'ɔ njū'ɔ pi no fi'i nkwan gha'o non pugu pa nchho shi'i na a ni nchho mon gho ne.

Nthe na mon njū'ɔ yu a chhu na,

'Nchho pi no ngwafuson, ndo nji'i mbo pi nkugu, mba'a ma nji'i mfā'o yu'ɔ njū'ɔ.'

8 Nthe yie ghɔ, ngə'ingə'i pi,
gu, yu'ɔ njù'ɔ, ni nji shi nthɔ pi
ta'a llé pi lo mbini ntūon vi ni
mónon
nthe na Minnwi Taathɔ, na a
sha'a vi ne, fā'o nji."

9 Pa fūon nkuon shhe, na pugu
pugu ni mbɔ mon nnu kwoshuon,
nchhɔ mon nchhɔ shi'i pugu pugu
ne shi nkəi ndɔ njūa nthe vi ndii na
pugu shi njəi ndindhi mónon na a
chhɔ nkii vi ne. 10 Pugu shi ntithi fie
hini, mon pɔgɔ nu yú'ɔ na pi ni'in
nu mbin yu ne, nchhu na,

"A nnu wuwuru! A nnu wuwuru!
Gò mme la'ataon, gò mme
la'ataon, mbɔ Babilon!

Wu'ɔ mon ta'a awa, gha'a nu mɔ
thɔ."

11 Pa ghan pi'ɛ tan nkuon shhe kəi
ndɔ njūa vi, nthe na sheshenon lo
nu'un njuon kaku pugu nkamu'on.

12 Sheshenon shini ndɔ nu'un njuon
pa laongo, pugu yichəi nkwan tini
tininchoon, shiga pugu pa ngù'ɔ
tininchoon, pi mēin ni pəə, pa nd-
hwí tininchoon mbɔ yi frú, pichəi
pa ndhwí na a pie shishini, pugu
pa pichəi ndhwí tininchoon pi mēin
ni shilki, pugu pa ndhwí na a
pie nɔ pii, pugu pa nguon nkwan
thi na pugu fā'o mbwa lun ne,
pa nguon pa nkwan yaon na pi
chwie ni shua shinəi ne, pugu
pa nguon yaon na pi chwie ni
thi tininchoon ne, pugu pa yichəi
nkwan tini mbɔ yi pipie, ni tini, ni
yichəi nkwan ngù'ɔ ngwraṅgwra,
13 pugu pa shinamon,* pugu pa
mbhe nyian yaon, pugu pa léi, pugu
pa laminda tininchoon na pi mēin
ni məə, pugu frankishen, pugu pa
là'o, pugu pa wru, pugu pa prupina
gato, pugu pa shie ge, pugu pa nà'an,
pugu pa minji, pugu pa minyienləi,
pugu pa yichəi nkwan mitu na pi
mēin ni kali, pugu pa kúna, mbɔ
ngwamishua.

* 18:13 18:13 Yei yichəi nkwan yaon ni'in mon brei pwapwa. A ghà ndhɔ pi nkuon ghrao thi na
pi wú'ɔ, mbɔ pi yi funfun.

14 Pa ghan pi'ɛ tan pighɔ chhu na,
"Pa maon pwapwa pe na ɔ khwā
ni njù'ɔ yɔ ne taon ne mbhe mbhɔ
ghɔ, nguon pa maon nchhɔ shi'i pɔ
pugu pa maon shi'i pɔ phe ne mbhɔ
ghɔ ti mba'a ɔ ma nu'un mbini njəi
nkamu'on." 15 Pa ghan tan pe na
pugu fā'o tan pighɔ ne, na pugu ni
nkie pi mbhɔ yu ngū ghan fā'o ne,
shi nthi pi fie hini nthe na pugu chhɔ
mbɔgɔ nū'un nu na pi nū'un vi nɔ
ghɔ ne, nkəi nu ndɔ njūa nu ni nji,

16 nchhu nu na,
"A nnu wuwuru! A nnu wuwuru ni
mme la'ataon na a ni mā'an
pi nkien ndhwí ne,
ndhwí na a pie shishini pugu pa
ndhwí pipie,
mbūon non yi ni laongo pugu pa
shiga ni pa ngù'ɔ tininchoon
pi mēin ni pəə!

17 Nthe na mon shina ta'a awa,
nguon maon pei ghao shi'i."
Nguon pa taathɔ mon nkhi ghɔ,
pugu pa ngwa mon ghɔ, ni ghan fā'a
mon mitu nkhi pighɔ, pugu pa ngwa
pe na tan yugu pɔ pi nkuon nkhi ne,
thi pi fie hini. 18 Pugu ni nkəi ni nji
nɔ ha'an pugu ni njəi ndindhi na a
taon nu mon mónon na a ni nchhɔ
nkie vi ne, na, "A yəi la'ataon na a
ni mbɔ nɔ mme Babilon?" 19 Pugu
shā'o pru thɔ pugu nɔ ha'an pugu
ni nkəi nu ndɔ njūa nu ne, nkəi nu
ni nji na,

"A nnu wuwuru ni mme la'ataon
ghɔ,
mbɔ li'i na nguon ngwa pe na
pugu fā'o pa mitu nkhi mon
nkhi ne,
tɔgɔ pi nkuon fā'o yi ngū ghan
fā'o!

Nthe na shina ta'a awa, a gū gha."
20 Fā'o pwanju'ɔ nthe vi, ma po,
pugu pa ngwa Minnwi pi
taontaon, pugu pa ghan ntaon
Jishɔ, ni pa njəili'i Minnwi.
Nthe na Minnwi sha'a vi mfe njó ghɔ
nthe vəi!

21 Nne yichəi titini nğan ntaon Minnwi lōgō ngù'ò nò fi'i mme ngù'ò wū'ò yaon mā'an mon nkhi, nchhu nu na,

“A ha'an pi shi mā'an Babilon piphi, mbo mme la'ataon gho, pa'a pi lo ma nu'un njəi vi nkamu'on.

22 Nne nggì lóu na pi ghà nkraokrao, pugu pa ghan pa'o lóu, pugu pa yi maon tua, ni ghan tua ntan,

mba'a pi ma nu'un nja'o shina gho nkamu'on

ki ghan chwie sheshe nkwan maon ni mbho,

mba'a pi nu'un njəi vugu shina gho nkamu'on

ki nggì ngù'ò wu'ò yaon, mba'a pi nu'un nja'o shina gho.

23 Lí'ε na lan ghà mfe ne, mba'a a ma nu'un nthe shina pəi nkamu'on.

Nggì mimbialán pugu mingwe fhi, mba'a pi ma nu'un nja'o shina pəi nkamu'on.

Nthe na ngwa na pugu ni ntho mbi'ε tan ne ni mbo pugu mbo pa mme ngwa nkuon shhe.

Pəi ni mfi nkuan ngwa la'ataon ghao ni ngán yəi.

24 Pi ni mfe njó ni Babilon gho nthe na pi ni njəi na chhi pa njəili'i Minnwi pugu pa ngwa Minnwi pi taontaon,

pugu pa nguon ngwa pε na pi ni nkwo ma njwi ne, pə mbho yu.”

19

Pwanju'ò po

1 Yei ni nga ntogò, nja'o yaon na a pə nò mme nggì ntou yú po, pa'o ngòu, nchhu nu na,

“Gha'o Yawe!”
Lūgu nu pugu pa ndigha'o pugu pa nji pə ni Minnwi yia.

2 Nthe na sha'a nu mi pə pi yi nnu shini mbini mbo yi ndindi,

nthe na a kwo sha'a mme shakhi gho,

na a ni ntho mfuo pa nkuon shhe mon pa nnu kwoshuon mi.

Minnwi fe njó gho nthe na a ni njwi puon fà'a ju Minnwi.”

3 Pugu pini nkəi ni nji nkamu'on na,

“Gha'o Yawe!
Ndindhi na a taon mbin yu ne ku'ò tothi ki ndugwi yi.”

4 Paa wun thishi chichii ni yi khwe gho pugu pa khwe mimaon maon pigho gū shhe nga'o Minnwi na a ni nchho nkuon faan, nchhu nu na,

“A pə nenne. Gha'o Yawe!”

5 Yichəi nggì taon nkuon faan gho, nchhu nu na,

“Gha'o Minnwi yia, nguon yəi na pəi pə pi puon fà'a pi ghao,

pəi na pəi pəgò vi ne, pa minkwasha pugu pa ngwa lienlien.”

Ji nu tini, mbo yi Muun Minji

6 Nja'o yaon na a pə nò nggì mme yú ne, nò kho nu ntou nkhi, pugu pa nggì mme wara nu mbì, kəi nu ni nji na,

“Gha'o Yawe!
Nthe na Taatho, mbo Minnwi yia, mbo chaa nguon nji, sha'a.

7 Pia fā'o pwanju'ò, pugu pa mme pwatua mfe ndigha'o gho, nthe na lán Muun Minji kwo tho.

Ngwe vi kwo lo mbiri non yi.

8 Pi fe nkien ndugwi ndhwí pwapwa gho na a mā'an,

ni mbo ndhwí sheinshen, ndo mbo yi taontaon.” Nthe na nkien ndugwi mbwa ndhwí gho pə pi fà'a ndindi ngwa Minnwi.

9 Nğan ntaon Minnwi gho chhu vəi na, “Nā'an yei: Mboro yi ngwa pε na pi gē vugu li'i ji tini Muun

* 19:1 19:1 A ya mbo pi na Haleluya mon chrà Hibu.

Minjii nε.” Mbini nchhu vɛi ɲa, “Yei ya mbo pi pa chrà Minnwi shishini.”

¹⁰ Nḡū shhe la’o kwò yu nɔ gha’o nu mi. Ndo a chhu vɛi ɲa, “Ki’i nchwīe nne! Mummu wu’o ɲaɲ fà’a nɔ gò pia pa pichɛi ghaɲ piɲ nduon ɲa pugu wēiɲ nnu shini ɲa Jishɔ chhu nε. Gha’o Minnwi. Nthe ɲa nnu shini ɲa Jishɔ chhu nε yaon ɲa a ghà ɲkāon pa ɲgwa pugu yɛi nnu mbhɔ Minnwi nchhu nε.”

Ngan ɲon ɲa a ku’o minyienlɛi fhu

¹¹ Nne ɲjɛi po ɲa’an, ɲjɛi minyienlɛi fhu thi fɔ! Nɔn ɲa a ni nchhò ɲkuon ghɔ nε pi mēiɲ vi ni Kà’a Ki Fii ndo mbo Nnu Shini. A ghà nsha’a ndo mā’an nchhò mon ndindi. ¹² Ligi yi pɔ nɔ liɲ mɔɲon. Ntoug pa ɲkie pɔ tho yu. A fā’o ligi ɲa pi nā’an mbin yu ɲa yichɛi ɲon lo ɲji’i ɲji ɲkien ju nduthɔ yi. ¹³ A mā’an mme ndhwí ɲa pi ni nchru mon chhi, ligi ɲa pi ni mēiɲ vi nɔ ghɔ nε pɔ Chrà Minnwi. ¹⁴ Pa ghaɲ mā’an nchhò po yōu ɲjiɲ yi. Nyien nu ɲkuon pa minyienlɛi fhu, mā’an ndhwí fhu taon taon. ¹⁵ Kafa chɛchigɛi taon nchò yu ɲa a shi ɲgwie pa taon taon nɔ ghɔ. A shi nsha’a vugu ni mbie tɪni. A shi nīi grape mon li’i kien là’o, mfu’u là’o mbo yi wuwuru pigitua Minnwi ɲa a chaa ɲguon ɲji nε. ¹⁶ Pi ni nā’an ligi ɲkuon ndhwí yi pugu pa nta’o yi ɲa, Fùon pa fùon pugu Taathɔ pa taathɔ.

¹⁷ Nne ɲjɛi ɲaɲ ntaon Minnwi a thi mon minaon, mēiɲ pa mishi ɲa pugu yei nu mon tothi nε ni ɲji ɲa, “Pɛi tho ɲkiri ta’a li’i nɔ mme ji Minnwi, ¹⁸ nɔ kru nu frèi pa fùon pugu pa thishi pa shooge, frèi pa memme ghaɲ ɲji, frèi pa minyienlɛi pugu pa ghaɲ ku’o pi, pugu pa frèi ɲguon ɲgwamishua pa ɲgwa ɲa pugu lo mbo pa ɲkūna nε pugu pa ɲkūna. Pa minkwasha pugu pa ɲgwa lienlien.”

¹⁹ Njɛi minyien ghɔ pugu pa fùon ɲkuon shhe pugu pa ghaɲ mā’an nchhò pugu kiri nɔ mā’an nu vi ni

nchhò mbo ju ɲa a ni nchhò ɲkuon minyienlɛi nε pugu pa ghaɲ nchhò pi. ²⁰ Pi ni ɲgwēiɲ minyien ghɔ ni ɲjɛli’i mifi ɲa a ni nōon ntoug pa li shhi yu nε, mbo pa li pɛ ɲa a ni mfi ɲgwa pɛ ɲa pugu ni mbin mfā’o li minyien, mbo ɲgwa pɛ ɲa pugu ni ɲga’o yaon ɲa pi ni nchwīe a pɔ nɔ minyien ghɔ nε. Pi ni mā’an minyien ghɔ pugu pa ɲjɛli’i mifi ghɔ pi maon mon li mɔɲon ɲa a kii nu ni ɲgù’o mikan nε. ²¹ Pi jwi pigɛi yugu ni kafa ye ɲa a taon nchò ju ɲa a ni nchhò ɲkuon minyienlɛi nε. Nguon pa mishi ghao ni ɲkugwi non yugu ni frèi yugu.

20

Ta’a ɲkan ɲga’o ghɔ

¹ Nne ɲjɛi ɲaɲ ntaon Minnwi chɛi a shwi’i nu shhe llo po, ntoug chu’o shiɲ ki ndugwi yi pugu pa cheiɲ lilri mbhɔ yu. ² A ni ɲgwēiɲ mme ndaon mikwokwo ghɔ, mbo mitwɛ’i lleshhi mbo devɛi ki Shata, ɲkrao vi nɔ ta’a ɲkan ɲga’ombhi, ³ mā’an vi mon shiɲ ghɔ nchri cho yi, ndei tho yi nne ɲa minthe pa’a a lo nu’un mfi pa taon taon mbigi ɲgɛi shhi ti ta’a ɲkan ɲga’o ghɔ nu’un mme. Yie ghɔ shi ɲga ntogɔ, a yi’i ɲa pi chu’o vi nɔ kuo ndii.

⁴ Njɛi pa faan, ɲgwa pɛ ɲa pugu ni nchhò ɲkuon ghɔ nε pɔ ɲgwa pɛ ɲa pi fɛ ghrí ni pugu ɲa pugu sha’a nε. Mbini nu’un njɛi nchɛi pa ɲgwa pɛ ɲa pi ni nja’a tho yugu nthe ɲa pugu ni nchii nnu shini ɲa Jishɔ ni nchhu nε pugu pa nthe chrà Minnwi. ɲgwa pɛ ɲa pugu shini ndo ɲga’o minyien ghɔ, ki ɲga’o yaon ɲa pi ni nchwīe a pɔ nɔ ju nε, ki lo mbin pi nū’ɔɲ li yi choyei pugu, ki nɔ mbhɔ yugu nε, pini mfā’o chombhi nsha’a fùon pugu pa Krishto nɔ ta’a ɲkan ɲga’o.

⁵ Pigɛi ɲgwa ɲa pugu ni ɲkhu nε shini ndo nu’un mfā’o chombhi ti ta’a ɲkan ɲga’o nu’un ntogɔ. Yei pɔ pi fùon ku’o nu mon gu. ⁶ Mboro pugu pa taon taon pɔ pi yi ɲgwa

pe ɲa pugu pɔ mon fūon ku'ɔ nu mon gu ne! Mbra gu lo nu'un mfā'o ɲi mbin pugu, ndo pugu shi mbo pi pa ghan fe'ingien Minnwi pugu Krishto. Pugu pugu sha'a fūon ka'a no ta'a ɲkan ɲga'ombhi.

Pi gha'a Shata

⁷ Ndi ɲa ta'a ɲkan ɲga'o gho mme ne, pi shi mfū'u Shata mon chéin. ⁸ A taon ki'e no fi nu pa taon taon ɲa pugu pɔ mon khwe ghaa mbhi ne, mbo pa Go pugu pa Mago, ɲkiri vugu no mā'an nu nchhò, pugu yien ti mbo no shishhe ɲkin mme ɲkhí. ⁹ Pugu ni ntia nyien mon ɲguon shhe ghao ɲgīn li'i ye ɲa ɲgwa Minnwi pi taontaon ni mbo ne pugu pa mme la'ataon ɲa Minnwi khwā ne, ndo mónon shwi'i llo po ɲjigi vugu.

¹⁰ Pi mā'an devi ɲa a ni mfi vugu ne mon mme lii mónon ɲgù'ɔ mikan pugu pa ɲgù'ɔ mónon li'i ɲa minyien gho pugu ɲjeli'i mifi ni mbo ne. Pi wūo ɲgə'i mbin pugu fo ni naonchi pugu pa tu'u, ki ndugwi yi.

Shá'a shhi mme faan fhu

¹¹ Njəi mme faan fhu ki'e pugu ɲon ɲa a ni nchho ɲkuon gho ne. Shhe pugu pa po tei ndollo yəi yu pa'a pi lo nu'un njəi vugu. ¹² Mbin njəi pa ɲgwa ɲa pugu ni khu, mbo pa ɲgwa lienlien pugu pa minkwasha, pugu thi shhi faan gho. Pi ɲa'an pa ɲwa'anli. Nne pi pini nu'un ɲa'an yichəi ɲwa'anli, mbo ɲwa'anli chombhi. Pi sha'a pa ɲgwa pe ɲa pugu ni ɲkhu ntogo pi ɲkuon yaon ɲa pi ni nā'an mon pa ɲwa'anli ne, wu'ɔ ɲkwan no ha'an nchwie nu nnu yugu ni mbo ne. ¹³ Nkhí fu'u ɲgwa khu pe ɲa pugu ni mbo mon gho ne. Gu pugu la'ataon pa ɲgwa khu fe ɲgwa khu pe ɲa pugu ni mbo mbho pugu ne, pi sha'a vugu, sheshenon vugu pi wu'ɔ no fā'a yi. ¹⁴ Pi mā'an Gu pugu La'ataon ɲgwa Khu mon lii mónon. Moon lii mónon gho pɔ pi mbra khu nu. ¹⁵ Ndo ti

sheshenon ɲa ligi yi lo ɲji'i mbo mon ɲwa'anli chombhi ne, pi mā'an vi mon lii mónon gho.

21

Po fhi pugu pa shhe fhi

¹ Nne njəi po fhi pugu shhe fhi, nthe ɲa fūon po pugu fūon shhe ni ɲkwo togo gha, pa'a mme ɲkhí lo nu'un mbo. ² Nne njəi la'ataon taontaon, mbo Jerushalein fhi a shwi'i nu llo po, llo mbho Minnwi, pi piri vi no mingwe fhi ɲa pi chwie vi no ghəi nu ntini ni ndaon vi. ³ Nja'o mme ɲggi llo ɲkuon faan nchhu nu ɲa, "Lii njəi, li'i chho Minnwi pɔ pi pugu pa ɲgwamishua. A shi nchho pugu pugu, pugu pɔ ɲgwa pi, Minnwi ndutho yi pɔ pugu pugu no Minnwi yugu. ⁴ A shi ɲjigi ɲguon ɲkhí ligi yugu ghao llo ligi pugu, ndo mba'a gu nu'un mbo. Mba'a ywei gu, ki kəi nu, ki yú'ɔ nu'un mbho nthe ɲa pa ndunu nnu kwo togo."

⁵ Ju gho ɲa a ni nchho ɲkuon faan gho ne chhu ɲa, "Lii njəi, nchwie nu ɲa ɲguon pa nnu pɔ pi fhi." A pini nu'un nchhu ɲa, "Nā'an yei nnu, nthe ɲa pa chrà pei nnu shini ɲa a nthe ɲon yi'ə non yi ɲkuon gho." ⁶ A chhu vəi ɲa, "Pi kwo chwie a mme! A mmu mbo fūon yi ndo mbo ndugwi njin yi, njə yi ndo mbo ndugwi yi. Ni ɲgwa pe ɲa njù'ɔ yugu yaon ne, nshi mfe ɲkhí llo mon sha'ashhe ɲa a ghà mfe chombhi ne ni pugu ki lo mfini fini. ⁷ Non ɲa a mā'an ti ɲga'a ne, maon pei shi mbo ji, nshi mbo Minnwi yi, a pɔ muun a! ⁸ Ndo ni pa mbene njù'ɔ, ghan ki fā'o pin, pa ɲgwa piri, pa ghan jwi ɲgwa, pa ghan kwoshuon, pa ghan tou ɲgan, ghan gha'o pa nnwi, pugu pa ɲguon pa nde'i ɲgien, li'i chho yugu pɔ mon lii ɲa a kii nu ni mónon ɲgù'ɔ mikan pugu pa ɲgù'ɔ mónon, mbo mbra gu."

Jerushalein fhi

⁹ Nne yichəi ta'a ɲgan ntaon Minnwi shina khwachəi ghan ntaon

Minnwi pigho, mbo ye na pugu ni mfā'o khwachəi kumbu na pugu ni ndinaon ni khwachəi ndugwi njin pa ngə'ingə'i ne chrā vəi, nchhu nu na, "Tho, nshi nōon Mingwe fhi ve, mbo ngwe Muun Minji." ¹⁰ A tien a ngəi no gho mon Jijwe nkuon mme mbra, nōon la'ataon taontaon vəi, mbo Jerushalein, a taon po nshwi'i nu shhe llo mbho Minnwi. ¹¹ A ni nthe nu ni ndigha'o Minnwi, the nu mi po no ngū'ō tininchuon na fā'o nu gha'a, mbo no yichəi nkwan ngū'ō na pi mēin ni jashipa, ndi'ε no ngrashi. ¹² A ni mfā'o nkien mme kaon nka'a ni paanchro cho yi. Paanchro ghan ntaon Minnwi po chonka'a pigho. Pi nā'an ligi paanchro pa ndaonon puon Ishrae nkuon pa chonka'a pigho. ¹³ Trei chonka'a gho ni mbo ngei sha'a minaon, yi trei po khwi, yi trei po mbiēn, yi trei po ngei nii minaon. ¹⁴ Mbin nka'a mme la'ataon gho fā'o paanchro ngū'ō kwo pi, pi nā'an ligi paanchro ghan ntaon Muun Minji nkuon paanchro kwo pigho. ¹⁵ Ye na pigi yu ni nchrā nu ne tuo muun thi fi'i yaon na pi chwīe ni laonggo ne, no fi'i nu mme la'ataon pugu pa chonka'a yi ni mbin yi no gho. ¹⁶ A ni nga mfi'i la'ataon gho, a po pi kaon ndindi. Non gho fi'i la'ataon gho ni muun thi fi'i yaon gho, a po paa nchu'u ni paa nkii ni paa wun nkan kwo*. Kwo pun yi, mburu yi, ni nthi yi po ta'a fi'i. ¹⁷ A pini nu'un mfi'i mbin nda la'ataon gho a po khwachəi wun† kwo ni shigēi ngan ntaon yei ni mfi'i pi ni nkwan ha'an ngwamishua ghā mfi'i yaon ne. ¹⁸ Pi chwīe mbin nda gho ni yichəi nkwan ngū'ō na pi mēin ni jashipa, moon la'ataon gho po, pi chwīe pi ni ya nkien laonggo a li'ε no ngrashi. ¹⁹ Pi ni nchwīe nginō nkuon kwo mbin nda mme la'ataon gho ni nguon nkwan ngū'ō pwapwa ndo mbo yi chigəi

nchuon. Fūon yi po yi lili no fhōtru, pi mēin ni jashipa. Mbura yi po nkwan yi lili nduon, pi mēin ni shafaya. Yi trei po yi lili no fhōtru, pi mēin ni agate. Yi khwe po yi lili no trū, pi mēin ni emera. ²⁰ Yi tien po yi pipie no nchī'a, ni pa lein fhu nkuon gho, pi mēin ni onichi. Yi ntigao po ngu'ō pipie, pi mēin ni kanelian. Yi khwachəi po yi pipie no nambwa, pi mēin ni krisholai. Yi fūon po ngu'ō lili no trū, pi mēin ni beri. Ndipu'u po yi pipie no nambwa, pi mēin topashi. Wun po yi lili no trū, pi mēin ni krishoprashi. Ta'anchro po ngu'ō lili, pi mēin ni jashinti. Paanchro pie ji shishini, pi mēin ni ameti. ²¹ Paanchro chonka'a po paanchro ngū'ō tininchuon pi mēin ni pəə, pi chwīe sheshe ta'a chonka'a gho ni ta'a nkwan ngū'ō tininchuon gho, shendaon mme la'ataon gho po pi chwīe ni nkien laonggo, ndi'ε no ngrashi. ²² Nshini ndo nji'i njəi Nda Minnwi mon mme la'ataon gho, nthe na Nda Minnwi gho yi Minnwi Taatho na a chaa nguon nji ne, pugu Muun Minji. ²³ Mme la'ataon gho shini ndo mfā'o chà minaon ki fhū no the nu mon gho, nthe na ndigha'o Minnwi li'ε moon yi, lan yi po Muun Minji gho. ²⁴ Pa la'ataon shi nyien pi mon li'ε yi, pa fūon nkuon mbhi hein tho ni ndigha'o yugu mon gho. ²⁵ Pa chonka'a mme la'ataon gho ma ngu'ō nkina pi yi wo ni naonchi, mba'a pi ma mfini nthe na mba'a tu'u ma shini fo. ²⁶ Pi shi ntho ni ndigha'o pugu pa fā'o pa taon taon mon gho. ²⁷ Ndo ti mba'a sheshe yaon fuo ma nii mon gho pugu pa sheshenon na a chwīe nnu piphi ki nde'i ngien, ndo a shi ngu'ō nii ngwa pe na pi nā'an ligi yugu mon nwa'anli chombhi Muun Minji ne mon gho.

* **21:16** 21:16 Mon chrā Gri, yei po pi 12,000 fi'i yi ya nshiga pi mēin ni shitedia. 12,000 gho po pi no nōon nu na la'ataon gho po pi ki ntəi. † **21:17** 21:17 Yei po mon chrā Gri na 144 kubi.

22

Ninēi pugu pa thi chōmbhi

¹ Nenne, ngan ntaon gho nōon ninēi ni nkhi fe chōmbhi mon gho vōi. Nkhi gho ni ndi'ε nō ngrashi, nkhi nu lō nkunon faan Minnwi pugu yi Muon Minji, ² nkhi shwi'i nu titri mme shendaon mon mme la'ataon gho. Thi chōmbhi ni nthi nkun sheshe ngei ninēi gho, ntho njun ntien nō paanchro ngé mon ta'a nga'o, ta'a ngé mon sheshe nāon, pa fhō pi pō nō yīgi nu ghīnō pa taon taon. ³ Mba'a sheshe yaon na Minnwi chōnō ne ma nji'i mbo mon mme la'ataon gho. Faan Minnwi pugu yi Muon Minji shi mbo fō, pa puon fā'a pi gha'o vi. ⁴ Pugu shi njēi mi, pi nā'an ligi yi nkunon pa choyei yugu. ⁵ Mba'a tu'u ma nu'un mbo, mba'a chà lí'ε, ki lan ki minaon yi'i mbo, nthē na Minnwi Taathō shi mbo lí'ε yugu, pugu sha'a nō pa fūon ki ndugwi yi.

Tho nu jishō

⁶ Ngan ntaon Minnwi gho, chhu vōi na, "Chrà pei chrà na minthe non yi'ə non yi nkunon gho ne, ndo mbo nnu shini. Minnwi Taathō na a fe Jijwe yi ni pa njēli'i pi ne, taon ngan ntaon vi na a tho nōon pa nnu na a yī'i na a tothō ndōgō lí'i ne ni puon fā'a pi." ⁷ Jishō chhu na, "**Lii njēi, nthō nō kuo ndii. Mboro yi non na a nū'on pa chrà pei na Minnwi nōon pi nā'an mon nwa'anli yei ne.**"

⁸ Mmu Joun ya'o ndo njēi nguon pa nnu pei. Ndi na nki ya'o ndo njēi ne, nki gū shhe shhi ngan ntaon Minnwi na a nōon nnu pei vōi ne, ntā'a nu nga'o vi. ⁹ Ndo a chhu vōi na, "Nga, ki'i nga'o a. Mbo pi muon fā'a Minnwi wu'ō nō ha'an o pō pēi pa lin pō, mbo pa njēli'i Minnwi pugu pa nguon ngwa pe na pugu nū'on chrà na pi nā'an mon nwa'anli yei ne. Gha'o pi Minnwi!"

¹⁰ A chhu vōi na, "Ki'i ndēin chrà na pi nōon mon nwa'anli yei ne,

nthē na ndii kwo para. ¹¹ Ngan mbha nnu piphi ghēi shhi ni phi yi, ngan nnu totrō ghēi shhi ni totrō yi, ngan ndindi ghēi shhi ni nnu ndindi yi, non taontaon ghēi shhi mbo yi taontaon."

¹² Jishō chhu na, "**Lii njēi, nthō nu nō kuo ndii, nthō nu ni pé nō pe nu sheshenon nō nkwan ha'an a fā'a ne.** ¹³ A mmu mbo fūon yi ndo mbo ndugwi njin, njē yi ndo mbo ndugwi yi, jē nu ndo mbo lūgwi nu." ¹⁴ Mboro yi ngwa pe na pugu shīgao mme ndhwī yugu a taon ne, nne na minthe pugu fā'o nji nō ji nu ntien lō nkunon thi chōmbhi, ndo mbini ntōgō chonka'a nii mon mme la'ataon ne. ¹⁵ Ndo pa mingū, pa ghan tou ngan, ni pa ghan kwoshuon, pa ghan jwi ngwa ni pa ghan gha'o pa nwi pō pi mbhi pugu pa sheshenon na pugu khwā pa nnu mbe ndo nchwīe nu ne.

¹⁶ "Mmu, Jishō, taon ngan ntaon a na a chhu nnu pei nthē pa chōshi ni pēi. Mi njēn Devi mbini mbo ngwreionon yi, mbo chiachia fīnēi muon tutu'u."

¹⁷ Jijwe pugu mingwe fhi chhu na, "Tho." A yi'i na sheshenon na a ya'o nnu yei ne chhu na, "Tho." A pie na non na njū'ō yi yaon ne tho, non na a khwā ne kwe nkhi chōmbhi ki lo mbepe.

¹⁸ Nshūu tēnō sheshenon na a ya'o chrà na a taon mon nwa'anli yei na pi yēi nchhu ne: Sheshenon mbigi yaon nkunon gho, kan Minnwi shi mbigi pa ngō'ingō'i na pi fī'i mon nwa'anli yei ne gho. ¹⁹ Ti sheshenon nkere yaon lō nkunon chrà na a pō mon nwa'anli yei na pi yēi nchhu ne, kan Minnwi shi nkwe ji ghrā ntien thi chōmbhi pugu pa moon mme la'ataon taontaon na pi fī'i mon nwa'anli yei ne.

²⁰ Ju na a chūi nguon nnu pei mon nnu shini ne chhu na, "**Shishini, nthō nu nō kuo ndii.**" A yie. Tho, ma Jishō Taathō!

²¹ Pwapun Jishō Taathō pō ni pēi ghao. A pō nne.